ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

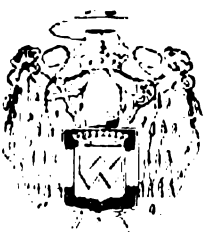

OSMÝ ROČNJ BĚH.

Swazek prwnj.

W PRAZE 1835.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm W. Špinky.

Vera Religio in unius constat veri Dei servitio.

S. Fulgentius ad Donatum.

ŽELY

WĚRNÝCH ČECHŮ

PO

W PÁNU ZESNULÉM

CJSAŘI a KRÁLI

FRANTIŠKU I.

DNE 2. BŘEZNA 1835.

W PRAZE, 1835.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně.

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam tibi Czechia!

I.

Giž ta, které gsme se často obáwali, nastala chwile;
Národy swé dobrý giž giž opustil Otec.
Národy swé giž opustil Otec! tak zazněla zpráwa
Od Podunagska; hořem zalkala země Čechů:
František usnul Otec! Bleskem té zprávy welebný
Hrad Swatowáclawský zastonal ohromený.
Poswátným hradem odražený se po chrámech ozýwá
Hlas: Náš nábožný František usnul Otec!
S výše radau wysokau každá lká wláda kraginská:
Pán nikoli, wšak nám František usnul Otec!
Obtažené smutkem saudné swědčj tribunály:
Saudce pozákonný, František usnul Otec!
Černě palác oděný tauží we tichosti bolestné:
Práw našich ochránce, František usnul Otec!
Trůnu i wlasti stráž si udatné wogsko nařjká:
Sláwa a heslo naše, František usnul Otec!

Zaswěcená umělým úpj těmi nářeky mládež:
Světlo a slunce naše, František usnul Otec!
Průmyslný měšťan we své rukodjlně zpomjná:
Obchodu obžiwitel, František usnul Otec!
Pokladné rolnjk we chalaupce obýwage kwjlj:
Mjru milowný ach! František usnul Otec!
Po městech, dědinách, we celého-to národu srdcjch
Znj želu téhož ohlas: František usnul Otec! —
Poswátný nehledjc na trůn, diadému ni na blesk,
Poslednj Gemu též ustlala lůžko nemoc.
Ránu tuto mnohokrát nám ňádra probůsti hrozjcj
Sám od nás poswáwád Hospodin odwracowal,
Wjdage proň tolikých milionů srdce planauti,
A s pokorau k nebesům prosby wysjlati zač.
Ljbezná byla Pánu nebes lidu láska ku králi,
Láska, gakau gediné djtky se k otci winau.
Potřikráte proťež powolal smrti angela nazpět,
Když pohasjnati giž královou swjci se gal;
Tak že nowau zase sjlu nabyw, své národy ještě
Gednjm nawštiwenjm král-otec obradowal.
Sám se také potěšil, wida gak geho wůle si wážj
A gakowau k němu lid důwěru stále chowá.
Až se zatjm přidaná mu dokončila lhůta poslednj,
Ještě geden rok a den k šesteru sedmiletj,
Od doby té, co ugal zděděného se žezla a trůnu:
Král králů tehdáž swého miláčka wolal.
Tak posléz ani lék hledaný we tworstwa celého
Rjši, ni oslawených wýzpyty léčitelůw,
Péče ni twá, choti neylepšj, Karoljno, a matko,
Ačkoliw otce gsi nám snažně ošetřowala,
Prosby ni lidstwa wřelé odwrátiť wůli nemohly
Neskonalého, wěkůw od wěku ustawenau.
Cjtě to sám, laučil se swými se národy dobrý
Král, tyto otcowské odkazy gim poručiw:

Do hrobu beru s sebau, we slasti a strasti do konce
Mého žitj chowanau, lásku a wjru waši.
Nezrušené ge také synu mému milému choweyte:
Žehnám wás, děti mé: Zdráwi a buďte blazi!
Na wěčnosti za wás přede trůnem Neskonalého
Gá se pokorně budu modliti, — buďte blazi!
Ty wšak, múg dědici přemilý, lidu swému buď Otcem;
Tak tobě lid pewnau lásku za lásku poda. —
To prawiw, otcowský král náš tiše w Pánu pozesnul.
Páně posel se čela sňal gemu bŕjmě korun,
A wzaw bohumilau duši odnesl tam za tu wýši
Hwězdowitau, w gasné sjdlo blahoslawených. —
Giž gemu tam gdau wstŕjc Wáclaw, Jan, Wogtěch a Iwán,
A před trůn Ho wedau Neskonalého Boha.
Krásnějšj tam, nad zemskau, korunau neuwadlé
Cnosti se zaskwjwá František ozdobený.

Karel Winařický,
farář w Kowáni.

II.

Zmlkly pjsně Čechů na Wltawě,
Zahaleny w černau záclonu,
Zmlkly pjsně Čechů na Morawě,
Čechů na Wáhu a na Hronu.
Gakžby české pjsně mohly znjti?
Rozkoš slušj-li pro bledau ljc?
Žel náš nenj možná déle krýti —
Ach, Františka krále nenj wjc!

Nás se těžce dotkla ruka Páně!
Milliony k nebi wzdychagj,
Milliony srdcj w gedné ráně
Mdlobau náhle k zemi klesagj
My ho wšickni gen co otce znali,
Šarlatem se nechtěl ljbiti;
Bysme geg co djtky milowali:
Tjm swé tělo gen chtěl zdobiti

A zda gsme to wěrně nečinili?
Tak se s pýchau tážem každého,
Zda gsme si my láskau nekrásili
Čelo otce wlasti dobrého?
I we hromu válek wšebořjcjch,
I w swatého mjru tichosti,
W českých srdcjch pro něg wždy hořjcjch
Láska se wždy pnula k wysosti.

Pnula se a pnauti bude wěčně
I tam w ony rágské kraginy;
Co zde w českých srdcjch psáno, wděčně
Swětu powj české děginy:
Neypozdněgšjmu i potomkowi
Bleskem skwjt se bude geho wèk —
Wšecku chwálu pište málo slowy:
„Otec královský byl František!“

Dr. Jos. K. Chmelenský.

III.

O běda! *Nebe Austrie* se mračnem kalj,
A strach a hrůza k nám se od *Dunagska* walj;
Ewropa s úžasem tu powěst přigjmá,
Weškerý okres země nj se zanjmá,
A ze wšech úst gest slyšet hořké žalostěnj.
Ó *běda — běda — Františka wjc nenj*!
Swých zemj *otec dobrý*, *Nestor* mezi králi,
Ewropy smjřitel, a *práwa přjtel stálý*,
Muž swatý! a *wšech ctnostj wzor*, wšech *dobrých* šljt,
Proň bude *člowěcenstwo* hořké slzy ljt,
Ach! *odešel k swým otcum*, smrti w náruč padl,
Strom Ewropeyské Sláwy z nenadánj swadl.
Ha! Tobě *wěrný*, *dobrý*, *národe náš Český!*
To zwestowaly *žiwla boj* a *hrom* a *blesky*, *)
Že Tobě w brzkém čase hrozj *strašná přjhoda*.
Ay! *Otce zhaubná smrt!* gegž želj *swět* i *přjroda!*
František snášel s námi zlé i dobré časy,
W neaurodách a bjdách slyšel naše hlasy,

---

*) Básnjk tu naráží na hromem wyhořelau wěž Plzenskau. Abrž také, když sho Března s přesmutnau zprámau o úmrtj cjsaře a krále Františka cjs. král. rychljk přigjžděl ku Praze, o 6¼ weeer z nenadálé wichřice hrom udeřil do wěže královského korunowanjho kostela sw. Wjta, a gednu korauhwičku srazil, a hned druhau ranau do hromowodu w královském zámku proti probošstwj.

Skrz *tři a čtyřidceti let* On pro nás hděl,
W *swém srdci český národ* zachowaný měl,
On w pokogi a válkách na nás pamatowal,
Pro dobré *Čechův drahých* rád wše obětowal.
Gjm *náboženstwj swaté* kwetło *wjc a* wjc,
Nám *prostopášnost* swěta neškodila nic:
On *po dwakrát Europu* paut a wazeb zbawil,
Po dwakrát *Mjru swěta nawrácenj* slawil.
A wšecky *mjru plody* množily se zas,
A Gjm gen nawrátil se wlasti *zlatý čas;*
Tu *prumysl* a *wědy* utěšeně kwetły,
A Muzy mužům wážným wonné wěnce pletły;
Tu uměn *hrdé chrámy* množily se wšudy,
A wywráceny wášně, rozkotány bludy;
Tu *drawau řeku* pautal *welikánský most,*
Tam po *železných drahách obchod* walně rost,
Zde přibýwalo *silnic,* tam zas *prulewu,*
A *wšeobecná tjseň* našla *ulewu;*
A co *skrz stoletj* se *w zkázu gistau* bralo,
Františkem zas *wzkřjšenj a wzrůstu nalezalo.*
On *mateřské* se našj ugal mocně *řeči,*
O *zwelebenj* gegj *otcowskau* měl *péči,*
On *lásku k gazyku* a *wlasti* wytrh ze mdloby,
Národnost českau wyswobodil *od wšj poroby.*
Proto rozléhey se *po wšj wlasti pláč a úpěnj!*
Kdos Čechem, hledeť útěchu gen *w Bohu,* w *modlenj!*
Gen w *modlenj* a *w Bohu* poulewjš hoří,
Gen tak gest možno *swého* Otce *w hrobě* ctjt,
Gen tak se Geho zásluh hodna učinit.
Co on zde pozůstawil *žádný* čas nezmažj.
Duch Geho bude wládnaut také w Geho *Nástupnjku,*
Cos *dlužen Otci* — wzdáwey *Ferdinandu Panownjku:*

Neb w rodu Habsburkském *tentýž duch* wěčně přebývá;
Gen tau myšlenkau *zkormaucené* srdce *okřívá*:
Že nad *Rakauskym domem* plyne *Božj požehnánj*,
Že *samo Nebe chránj Františkův Rod bez přestánj*,
Geg dotknauti se nedopustjc zkáze žádné,
Že *tentýž duch i Františkowým Nástupnjkem* wládne.

Dr. a prof. Wogtěch Sedláček.

IV.

Bea coeli Rex Augustum,
Bea Patrem Patriae!
Compotemque Regem justum
Fac coelestis gloriae,
Audi preces, quas ad bustum
Gentes fundunt Austriae,
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae!

Te, coelorum summum Regem,
Mente Caesar cernua,
Pietate Tuam legem
Coluit ingenua,
Creditumque Sibi gregem
Cura fovit strenua;
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae!

Omnis terra jam flagravit
Flammis late hosticis,
Caedibusque exundavit
Cruentata tetricis;
Martem noster Rex fugavit
Summi ope Vindicis;
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae!

Is restinxit belli facem
Fastu jactam impio,
Is reduxit terris pacem
Nisu vere patrio;
Da aeternam Deus pacem
Regi vere patrio;
Bea coeli Rex Franciscum,
Bea Patrem Patriae!

Serva Deus Ferdinandum,
Tanti Patris Filium!
Serva Regem venerandum,
Novum Patrem gentium,
Exteris fac aemulandum
Regem, decus Austrium!
Serva Deus Ferdinandum,
Serva Regem patrium!

Prof. Wenc. Al. Svoboda.

V.

Bůh Františka Krále ctného
Ku své sláwě powoley!
Prosby národu českého
Nad hrobem neoslýchey,
Místo wjnku královského
Korunu Mu hwězdnau dey,
Bůh Františka Krále ctného
Ku své sláwě powoley!

Tobě, Pánu wšemocnému,
Byl On sluhau skraušeným,
Zákonu wzdy wěren Twému
Duchem byl neljčeným,
Šijtem pewným lidu Swému,
Zemjm sobě swěřeným;
Františkowi Králi ctnému
Odplať trůnem nadhwězdným!

Lidstwu kowal bog okowů,
Garmo wšem uložit plál,
Swět, bogiště plné rowů,
Praudy krwe wůkol wlál;
Nož slawného Krále slowu
Ukogen zas pookřál;
Wěčné blaho Františkowu
Za ctnost dey Mu nebes Král!

Boge krutost On Swau statau,
On zapudil wšecku strast,
On giž drahný čas odňatau
Swětu wrátil mjru slast.
Wěčný buď Mu mjr odplatau,
Sjdlem Mu nebeská wlast,
Františkowi buď odplatau
Tam nadhwězdná nebes wlast!

Žehney Syna Otce ctného
Ferdinanda Hospodin!
Nám za Otce mileného
Budiž Otcem slawný Syn;
Král, ochrana lidu Swého,
Zkwjtey sláwau přiodjn;
Žehney Krále nám nowého
Ferdinanda Hospodin!

Prof. Wenc. Al. Swoboda.

I. POGEDNÁNJ.

1. O určitedlnosti a swobodě wůle lidské.

Od

Vincencia Zahradnjka, faráře w Křešicjch.

Kněz, pastýř dusj, za gednu z hlawnjch powinnostj sobě uloženo má slechtěnj a wzděláwánj wůle lidské, to gest, tak mí strogiti a wésti wuli swěřených sobě dušj, by, zlého utjkagjc, ke ctnosti toliko se schylowala. Za kteraužto přjčinau úplně znáti má wše rozené wlastnosti wůle lidské, a gakby se k nj neyplatněgi přistupowati mohlo. Wědomoť ale gest, že mezi učenými o negedné hlawnj stránce wůle lidské rozdjlný, obapol se potýkagjcj smysl panuge, a že z ruznice této negedna těžkost pocházj. Tak u přjkladu gedni na tom zůstáwagj, že wůle w otrocké gest službě smyslu a zdánj člowěka, a ti se nazýwagj deterministy; na druhé straně gsau ginj, genž na určowánj wůle žádného zřenj nemagjce, toho gsau domněnj, že wůle lidská plné, žádnau wýmněnau

neobmezené má swobody, tak že člowěk i při neydokonalegšj známosti, že u přjkladu krádež gest hřjch, hřjch i páchateli záhubný, předcel wůli swau ku krádeži přiložiti mů e. Některj swobodnost wůle lidské prawj býti welikau nedokonalostj, kteréžby se člowěk s neywětšj pilnostj zbawowati měl; ginj ale tomu na odpor bočj, natom stogjce, že swobodná wůle swrchowanau gest dokonalostj člowěka, kteráž ho samému Bohu podobna činj, a s neywyššj snažnostj ostřjhána býti má. Gáť gsem o této wěci mnoho četl, a mnoho přemýslel, tjm ale celé nabyl gistoty, že swobodnost wůle našj, rozdjlně-li se rozumj a wykládá, giž za dokonalost, giž za nedokonalost mjti se může, a že žádný zdrawý determinista swobodné wůle zapjrati nemuže, gakož i na druhé straně žádný zdrawý swobodné wůle hágitel tomu odporen býti nemuže, že wůle gest pod správau hlawy, a tjm, což si člowěk w smyslu swém předstawuge, určena bywá. O obém tom, gmenowitě o určitedlnosti a swobodnosti wůle lidské tuto rozpráwěti budu, a sice tak, by hlawnj duležité prawdy, z gednoho i z druhého plynaucj, gasně každému do očj swjtily.

I.

Djm-li, že wůle lidská gest určitedlná, nic giného nemjnjm, než gegj držemné, stálé a pewné s mysliwau neb s poznáwacj mocj spogenj. Gestit pak wůle člowěka se smyslem anebo se

známostmi geho tak spogena, že nic dokonce neobjrá, a na ničem se neustanowuge, což dřjwe poněkud aspoň w přemyslu a u wědomj geho nebylo. Gižť pak ta prawda, že wůle člowěka rozumem, smyslem anebo předstawenjmi hlawy geho se řjdj, gest gedna z těch, kteréž se očitými důwody prowésti dagj.

Co medle gest wůle člowěka? Ta duše moc, kteráž něco objrá, wywoluge a ukládá, anebo předsewzetj a úmyslů gest půwodem. Z toho se widj, že smysl a wůle gsau gako gediný spolu slitý kus kowu, tjm toliko rozdjlem, že rozum předcházj, wůle pak následuge. Gako prawnj saudce newypowjdá hned nálezu, nobrž dřjwe obě nesworné strany poslauchá, a promluwenj gich wážj: tak wůle nikamo se neklonj, nic newolj, a na ničem se neustanowuge, pokud djlo hlawy dokonáno nenj. Wůle nic nenj giného, než wětew, z myšlenj wyrostlá, nic giného, než resultát čili wýstřelek toho, což hlawa poważila. Pro tu přjčinu lidé magj obyčeg ptáti se, proč bychom prawě ten, ne pak giný skutek byli před sebe wzali, anebo co wůli naši k tomu přiwedlo, že z počtu rozdjlných, možných činů prawě tento obrala a wywolila. Tauž přjčinau se činowé člowěka, kterýchž dřjwe poważiti nemohl, nepokládagj za skutek wůle geho, a o každém u wědomj a w rozmyslu nebylém činu se we školách řjkáwá, že gest čin člowěka, gelikož gest žiwočich, ne

ale čin lidský, čin žiwočicha rozumem nadaného, actio hominis non humana.

Gistým, bezpečným zkušenjm to můžeme wyhledati, že každému wolenému, předsewzatému neb w úmysl pogatému činu člowèka nègaké djlo hlawy gest základem. Může-lit kdo na wůli své uložiti dobré, kteréhož nezná, a w smyslu swém sobě ani předstawiti nemůže? Může-li kdo wůli swau přikloniti k hřjchu, nemyslj-li, že z hřjchu toho bude mjti rozkoš neb užitek?

Nechť člowèk wůli swau na dobrém postawuge anebo, na zlém, w každé té přjpadnosti wůle geho nègakým wèdomjm anebo domněnjm byla určena. Béře-li před sebe dobré: myslj, že to gest mrawočestno, a buď pro tuto poznalau mrawočestnost, anebo pro znamenaný při tom swůg zisk, anebo pro obé to spolu dobrého činu onoho objrá. Wede-li tomu na odpor wůli swau k činu, zákonem ctnosti zapowèzenému: tedy mrawné zloby činu toho nepoznáwá, anebo poznáwá-li zlosti geho, alespoň to si w smyslu swém předobrazuge, že mrawozlobným činem své osobnj dobré rozmnožj.

Zdali kdo z nás slepě a beze wšj úwahy wůli swau k nèčemu přikládati smj? Zdali hodný člowèk něco w úmysl béře, pokud se o to s rozumem swým neporadil? Zdali se mnohý až přjliš nerozmeyšlj, by se wůle geho na nèčem zlém a škodném neustawila? Tak nápodobně lidé, když wůle gegich něco neprawého a škodného wzala před sebe, nenařjkagj na wůli, nobrž na nerozum

a nemaudrost swau, prawjce: „Což wjm nynj, dřjweť gsem wěděti měl; kdybych se tu wěc, kterauž nynj poznáwám, dřjwe byl znáti naučil: wůle má by se ginák byla zachowala.“ Co těmi a takowými řečmi lidé na gewo dáwagj? Nic owšem giného, než to, že wůle dána gest w moc hlawy; že rozum, buď gaký buď, bludný neb oswjcený, wůdcem gest wůle; že každý člowěk wolj prawě tak, gak myslj. Kdyby člowěk wůli swau postawiti mohl i na tom, což bedliwě poważiw, zlo, neprawo a i sobě samému swrchowaně škodliwo býti nalezl: tedy by wůle geho byla zlořečená mohutnost, při neylepsj známosti a při úplném rozumu hrozně blázniti.

Ježjs Kristus tu zlau wůli, kteráž geg na křjž přibila, přičjtal nerozumu, řka: „Otče, odpusť gim; newědj, co činj.“ Poněwadž pak týž božský spasitel národu lidského wěděl, že wůle lidj wždy gest prawě takowá, gakýž gest rozum a smysl gegich: protož sám ráčil býti učitelem maudrosti wěčné, a zwlástnj w cjrkwi swé zřjdil staw, kterýžby swaté prawdy náboženské lidem w smysl uwozowal. Nestogj-li wůle naprosto pod panstwjm hlawy, a může-li i při neywyššjm oswjcenj, i při neydokonalegšjm rozumu, genž se nikjm omráčiti a zmýliti nedá, k zlému se nakloniti: čemu medle giž mládež cwičjme a wedeme? Čemu lidem hlásáme slowo Božj? Čemu chybugjcjch napomjnáme? Čemu lidem zločinné wůle i bolestnými a trwánliwými tresty zdrawěgšj a lepšj smysl se

wštěpuge? Že na ctnost některých lidj naprosto spoléháme; že wěřjme gegich slowu a přisljbenj; že dáwáme mjsto mrawočestnému charakteru čili wůli, k činěnj dobrého stále a trwánliwě nawážené: přjčinau toho gest, že o gegich uměnj dobrého a giných ke ctnosti wzbuzugjcjch wědomostech nic nepochybugeme. Plakati by musela rodina lidská z náramně nešťastného osudu swého, kdyby wůle i tenkráte zlé woliti mohla, když rozum, ničjm nezastjněný, o powinnosti prawý saud wynášj, a člowěk při konánj powinnosti swé wlastnj swůg užitek a rozkoš swau spatřuge.

Nebuď mi tu činěn odpor, že mnohý hrozný zločinec a nešlechetnjk welmi mnoho má domyslu a uměnj, a že i neyrozumněgšj člowěk někdy padá, i neymaudřegšj hřešjwá. Neb weliký zločinec snad wšecko zná, těch ale swatých prawd, kteréž wůli od zlého táhnau, k sličnosti gi klonjce, špatnau má swědomost anebo žádnau; snad má rozum ke wšemu ginému, k činěnj dobra ale snad gest prawým hlupcem a nedoučeným sprostákem. Co se tkne ale prawého mudrce a nábožného člowěka, w hřjchy ubjhagjcjho, opět i opět buď znamenáno, že w některau dobu slunce rozumu bývá zatmjno, že u wědomj našem dobré myšlenj bludným a zlým někdy přikwačeno a přemoženo bývá, že w některém okamženj člowěk právě a spasitedlně wěřiti přestáwá, a že právě w tom obecná mdloba a křehkost lidská záležj. W některau chwjli wšecka maudrost a nábožnost w duši člowěka gest

poražena a rozdrcena, odešla-li ale nešťastná chwjle tato, tedy maudrost a nábožnost we wůli geho opět spasitedlné aučinky prowozuge.

Nebuď mi tolikéž namjtáno, že člowěk nemusj wždy wůli swau sprawowati tjm, což se práwě w silném swětle a s welikau žiwostj skrze hlawu geho kaulj, nobrž že mu možná gest, předsewzetj swoge podlé žádostj a strádánj srdce swého strogiti. Nezapjrámť, že to práwě gsau horké wášně a náružiwosti, gimiž někdy spasitedlnj pomyslowé zacloněni a na něgaký čas z duše wyraženi bywagj. Činjm ale otázku: Gak se medle žádosti w srdci zarozugj? Ne-li djlem moci mysliwé? Zdali něčeho žádati můžeme, čehož neznáme? Ignoti nulla cupido. Rownč tak k žádostem srdce, chceme-li ge wymýtiti, žádného přjstupu nemáme, leč skrze hlawu, giná myšlenj w ni wprawugjce.

Aniž posléze kdo rci, že učenjm o určitedlnosti wůle wše učenj o přičjtánj winy a zásluhy, učenj o trestu a odplatě poraženo bywá, že při wůli, ku hlawě anebo k myšlenjm přiwázané, každý zločinec spjše za nešťastnjka, politowánj hodného, nežli za zločince pokládati se musj, a žeby se každý hřjšnjk tjm očišťowati mohl, že ho hlawa geho k hřjchu přitáhla, on že ale za hlawu swau nemůže. Nebo práwě tjm, že wůle naše předstawenjmi smyslu našeho ustanowena bywá, práwě tjm se o wnitřnj ceně předsewzetj a činů lidských náležitě sauditi učjme, winu a zásluhu

lépe poznáwáme, a spolu také nahljžjme, pročby lidé buď odměňowáni anebo trestáni býti měli. Hlawa owšemť tak sprawuge wůli, gako se stjn na slunečných hodinách sluncem sprawuge: zdali ale i wůle nepůsobj w hlawu? Zdali to nenj postaweno w mocj člowěka, by prospěšné umělnj, by maudrost nebeskau, by swaté náboženstwj wkládal w hlawu swau, a spasitedlným wědomostem swým živosti, gádra a sjly dodáwal? Zdali wseliké wěřenj a newěřenj z weliké částky na wůli člowěka nezáležj? Apoštol Pawel Tessalonicenským napsal: „Prosjmť wás, bratřj, abyste se nedali wyrážeti z mysli swé, a kormautiti řečj, gakoby nastáwal den Kristůw. Stůgte, a držtež se wydaného učenj, gemuž gste se naučilj buď skrze řeč, anebo skrze list nás.“ (II. Thes. 2, 1. 15.) Takby byl swatý Pawel nikoli psáti nesměl, kdyby člowěk dokonce za hlawu swau nemohl, a nikoli w stawu nebyl, leč prawdu leč blud w ni wprawowati. Gelikož člowěk z nepřemožitedlné newědomosti něco zlého páchá: skutek geho owšemť gest sám o sobě zlý a neprawý, ale žádné winy wlastně s sebau nenese. I zemšt zákonowé naši, a wůbec zákonowé každé prozřetedlné wrchnosti lidské žádného za prawého zločince nemagj, kterýž ze zdrawých smyslů wyšel, a w nešťastném bláznělnj swém něčeho se dopustil, což samo o sobě čili zewnitřnj powahau swau gest zloděgno. Ježjš Kristus sám tu prawdu wystawil, že neuměłost člowěka a geho nezbedný nerozum wlastně nehřešj, a žádné winy na něg neuwozuge, an

židowským pyšným mudrlantům powěděl: „Kdybyste slepi byli, hřjchu byste neměli; nynj ale wy sami prawjte: Widjme, a protož hřjch wáš zůstáwá.“ (Jan 9, 41.) Zločinec w tom okamženj, w kterémž se zločinu dopauštj, gednáť owšem dle smyslu swého, a nemůž ginák gednati, než podlé hlawy swé, nicméně proto trestán býwá, že se dřjwe w lepšjm smyslu neustawil, že prawého učenj se cizil, a k mysli ho nepřipauštěl, že nebogowal sám s sebau, a wzniklých w hlawě zlých a záhubných myšlenj dobrými nepřemáhal; trestán býwá, že sice z nemocné hlawy zlého se dočinil, ale nemocj tauto sámt byl winen; trestán býwá proto, aby se na budaucj čas nemocná hlawa geho uzdrawila, a bolestný trest ku poznánj bezpráwnosti ho přiwedl, wůbec pak w takowém smyslu ho pewně ustanowil, při kterémž člowěk na wuli swé žádného zločinu neukládá. Kdo má mnoho přistwořeného domyslu, pečliwě byl wychowán a náboženstwj wyučen; kdo poznáwá dobré, an k tomu žádné pilnosti přičjněti nepotřebuge; komu gedowatost hřjchu a blaho ctnosti samo o sobě bige do oči; kdo w takowých gest postawen přjležitostech, w kterýchž při páchánj zlého i neymenšjho wlastnjho zisku newidj: ten patřj k lidem, od Boha obdařeným; ten se sice z ctnosti swé srdečně radowati muže, ale ne sobě, nobrž milosti Božj gi přičjtati má. Při wáženj winy a zásluhy wůbec, gakož známo gest, nehledjme tak na to, což člowěk dělá, ale ga-

kým úmyslem neb gakau wůlj, gakým předsewzetjm gedná; abychom ale ctnost neb zlobu, winu neb zásluhu wůle geho práwě ustanowili a wyměřili, pečliwě skaumáme, gak byl z mladosti swé cwičen a weden, w gakých žiw byl přjpadnostech, pilně-li se učj náboženstwj, a u wjře-li se cwičj, statečně-li se pokušenjm bránj, prawého-li ducha w sobě štěpuge a wzděláwá, a gak se namáhá, aby byl maudrým, aby prawidla maudrosti wždy měl w čerstwé paměti, a aby těmito prawidly každé na mysl přicházegjcj zlé myšlenj hned potlačeno bylo.

Co pak giž z toho, že wůle člowěka myšlenjmi geho určena, řjzena a wedena bywá, následuge? Wypadát z této zřegmé, od žádného w pochybnost nepotažené prawdy mnoho důležitého: gát ale, bych řeči neprodlužowal, toliko něco toho zde dotýkám. Nacházjť se owsem mnoho hřjchů a neprawostj na zemi: tomu se ale nikoli diwiti nesmjme, poněwadž se na zemi až posawáde i hrozně mnoho hlauposti a bludů nacházj. Budauť ubozj lidé mjti lepšj wůli, až budau mjti lepšj rozum, lepšj známosti. Kdyby wůle lidská nebyla podrobena panstwj a wládě umu; kdyby mohla i neyoswjceněgšjmu smyslu i tehdáž čeliti na odpor, když ho žádná náružiwost nekormautj, a ze světla geho neodmrsluge; kdyby wůle naše přirozenjm swým byla dokonce rozpustilau, a nicjmť se wázati nedala: museli bychom ode wšj naděge pustiti, že sami budeme lepšj, a že i pokolenj lidské w mrawné

dokonalosti a we gdaucjm z nj blahu prospěge. Děkugme Bohu, že wůle naše dobrau býti musj, w umu-li našem žádné temnosti, žádné wady, žádného neduhu nenj, a gediný-li Kristus wèrau w duši našj panuge. Přistaupiti se může k wůli člowèka, a protož i neyodbogněgšj, i neyhoršj wůle se oblomiti a předělati dá, hlawa-li se wšj možnau měrau předěláwá.

Welemnohoť sice gest prostředků k náprawè a k mrawnému wzdělánj lidj, wšicknť ale w tom gednom se zbjhagj, by se lidé učili zdrawě a gádrně mysliti, a aby prawidla maudrosti, obzwláštně té, kteráž se slowem náboženstwj mjnj, w mysl gegich zřetedlně a zagjmawě wkládána byla. Tau přjčinau welebný gest staw pěstaunů a učitelů mládeže, důstognoť gest powolánj těch, kteřjž skládánjm knih pole maudrosti a prospěšného uměnj platně wzděláwagj: žádný ale staw, žádný auřad nenj tak poctiwý, tak důležitý, prospěšný, anobrž potřebný gako ten, w kterémž nás kněžj a duchownjch prozřetedlnost božská postawila. Každý kněz, poznáwá-li úplně a gasně prawý záměr powolánj swého, welmi musj progat býti wznešenostj a swatostj geho, a nemůž býti než na neywyš horliwým konatelem powinnostj swých. S úplným, gistým, živým a srdce pronikagjcjm poznánjm náboženstwj wšechna ctnost, a se ctnostj wšecko dobré k lidem přigde, náboženstwj ale nám duchownjm gest swěřeno; náš duchownj auřad ležj w tom, bychom negen sami wěřili, nobrž

i weškeren lid k gádrnému poznánj a ochotnému držení wjry wedli.

Nám duchownjm wûle wšech lidj, genž se nás necizj, a oprawdowj učedlnjci naši gsau, gako w ruce dána gest. Chceme-li ale wuli swěřených a důwěrně se nám oddáwagjcjch lidj nakloniti ke wšemu dobrému: tedy při wsem wyučowánj našem na dwogj wěc zřetel nás buď obrácen. Předně powinnosti, kteréž wystawugeme, nejen wyswětlugme, ale i důwody, z rozumu wzatými, je obkládeyme, tjm samým zřetedlně ukazugjce, že bez snažného plnění těch od nás předložených powinnostj, u přjkladu: bez čistoty těla, bez střednosti w požjwánj pokrmu a nápoge, bez milosrdenstwj, bez poslušenstwj k wrchnostem, obecné blaho státi nemuže. Potom pak na kázanjch, we škole a při každém giném wyučowánj ukazugme, že z plnění každé powinnosti i také plniteli samému zwláštnj rozkos a užitek pocházj, a že wůbec každý člowěk blaha swého nikde nagjti nemůže, leč gedno na cestě prawého šlechetenstwj. Neb wûle člowěka buď to objrá, což dobro neb obecnému blahu prospěšno býti saudj, anebo to, což sice zákonem ctnosti zapowědjno neb obecnému dobrému škodno gest, o čemž ale smyslj, že tjm osobnjho nějakého zisku dosáhne. Gestliže tedy člowěk w obecné blaho i wlastnj své blaho wetkáno spatřuge, a cele-li gest ugištěn, že bez wlastnj neywětsj škody zákonům ctnosti odbog-

ným býti nemůže: tedy wůle geho nemá dwogj před sebau cesty, by nastaupila tu neb onu, nobrž ke ctnosti se obrátiti musj.

II.

Mohl by ale někdo celý tento prwnj djl pogednánj mého tjm zwrátiti odporem, že wůle lidská gest swobodna, že ale práwě pro tuto swobodu wywoliti sobě může i při neylepšj známosti to neyhoršj. Tau přjčinau potřebno gest, bych nynj o swobodnosti lidské wůle rozpráwěl.

Přede wšjm giným oznámiti musjm, že w učenj o swobodné wůli člowěka zwláštnj nezřetedlnost, zmotrchanost a pletenina wešla, a sice ne proto, žeby se učenj toto důkladně wyšetřiti nedalo, nobrž winau učených, gegichžto rozgjmánjm se logické bystroty, zwláště pak u wýkladu a stanowenj každé duležitěgšj wěci potřebné zřetedlnosti nedostáwá. Negeden z nich učenj o swobodné wůli gakausi metafysickau pawučinau obtáhl, a nemocným rozumowánj způsobem z lehké wěci učinil těžkau, a z gasné zatmělau. Tak u přjkladu we Fichtowě filosofickém mrawoučenj tato slowa o swobodné wůli se nacházegj: „Willensbestimmungen durch Freyheit kann man allerdings annehmen, da die Freyheit des Willens absolut unter keiner Bedingung steht, ausser der der Denkmöglichkeit, und da sie sich von dem Einflusse des Triebes ausdrücklich losgerissen hat. Die Freyheit, die auch als praktisches Gesetz erwiesen

wurde, bezieht sich auf die Weltbestimmungen, und fordert, dieselben zu erhalten, und zur Vollendung zu bringen.“ (System der Sittenlehre von J. G. Fichte. Jena und Leipzig 1798. S. 86. 88.)

Dle Wiessnerowa spisu (Handbuch der Definitionen. Leipzig 1824. 1. Theil S. 238 — 243) negeden učený swobodau wůle rozumj tu člověka možnost, dle kteréž chtjti a obrati může šlechetné skutky, by se třebas žádosti srdce tomu na odpor stawěly. Owšemť se swobodenstwjm wůle rozuměti může gegj ke šlechetným úmyslům a předsewzetjm statnost a panstwj nad žádostmi a náružiwostmi srdce, gakož pak i sám njže wjc o tom mluwiti budu: ale wšak na gewě ležj, že wůle člověka i také ginau má swobodu, swobodu, powolowati žádostem srdce, welenjm ctnosti ale čeliti na odpor.

Dle smyslu mého katolická cjrkew sama ustanowila, coby se swobodnostj wůle lidské rozuměti mělo, a tomuto gegjmu wýkladu swobodné wůle i proto odporni býti nemáme, poněwadž na něm článek wjry, že člověk swobodnau má wůli, gest postawen. Giží pak dle učenj zborné cjrkwe, kteréž w pjsmě swatém, w spisech swatých Otců a w knihách slowútných učitelů zřetedlně wypowědjno gest, swobodná wůle člověka záležj w tom, že negen dobré, nobrž i zlé chtjti, woliti neb w umjněnj swoge wzjti může.

Pjsmo swaté na negednom mjstě swětle dj, že člověk dobré i zlé, odplatu i trest má před

sebau, a že má na wůli to i ono, že to i ono zamýšleti, a leč trest leč odplatu k sobě přitáhnauti může. „Wolám dnes za swědka nebe i zemi, že gsem žiwot a smrt předložil tobě, zlořečenstwj a požehnánj: wywol sobě žiwot." (V. Mogž. 30, 19.) A opět čteme w knize Eklesiastikus: „Nerjkey: Pán gest přjčina wýstupku mého, on mne takowého stworil. On na počátku učinil člowěka, a zanechal ho při swobodné wůli geho, řka: Budeš-li chtjti, zachowáš přikázanj a wjru. Předložil tobě oheň i wodu; k čemu chceš, wztáhnauti můžeš ruku swau. Před lidmi gest žiwot i smrt, a cožkoli sobě kdo obljbj, dáno bude gemu." (Eccl. 15, 11—19.) Podobným způsobem i swatj Otcowé podstatu a wlastnj powahu swobodné wůle wykládagj. „Angeli sponte ceciderunt, quoniam æquali libramento possunt in virtutem ac vitium vergere. Creaturæ rationales constant natura sui juris ac libera, quæ in utramvis partem propendere possit, ad eligendum bonum vel malum." (Basilius lib. de Sp. S. c. 16. — Con. Eun. 3. p. 81.) Tak i Cyril Alexandrinský napsal: „Liberæ est electionis in hominibus, et in eorum potestate situm, in hanc aut illam partem deflectere, sive in dextram, sive in sinistram, vitium dico vel virtutem." (Lib. 4. in Joan. pag. 394.) A wysoce učený Jesuita Petavius, odwoláwage se na Pařjžské theology, dj: „Eadem fidei constantia est tenendum, homini inesse liberum arbitrium, quo potest bene vel male

agere." (De opificio sex dierum lib. 3. cap. 2. N. 6.)

Zdrawý rozum tomuto katolickému učenj o swobodné wůli člowèka nic odporen nenj, ponèwadž zgewné gest, že lidé wůli swau oprawdu buď k dobrému anebo ke zlému přikládagj, a tjm samým i chtěnj dobrého a zlého magj w moci swé. Takowé swobody wůle lidské i sami tak řečenj deterministé nezapjragj. I oni zagisté učj, že člowěk muže zamýsleti a bráti před sebe leč zlé, leč dobré, dokládagjce spolu, že, zůstáwá-li wůlj swau na gednom nebo na druhém, wždy prawá toho přjčina w myšlenjch geho hledati se musj tak, že kdo nynj dle náwrhu swé hlawy objrá zlé, i dobré by woliti mohl, kdyby smysl geho byl giný.

Kdyby člowěk tak gako nerozumnj žiwočichowé následowati musel wrozených pudů a náchylnostj swých: tedy by neměl swobodné wůle, gakoby gj tolikéž neměl, kdyby wždy gediné to chtjti a woliti musel, což rozumem swým čestné býti poznáwá. Že se pak wůle geho i po tom táhnauti může, což se ne se zákonem ctnosti, nobrž gen s žádostmi geho srownáwá, přjčinau toho gsau rozdjlná představenj smyslu geho, gmenowitě představenj, že něco gest rozkosno a gemu samému užitečno, a potom představenj, že to samé zákonu ctnosti gest protiwno. Že swobodná wůle oprawdu w představenjch dwogjho, obapol sobě odporného, způsobu kořeny

swé má, widěti se může z toho, že wůle člowěka tjm swobodněgi k hřjchu se klonj, čjm silněgi představenj wlastnjho zisku s představenjm powinnosti w hlawě geho boguge. A na druhé straně wůle naše tjm swobodněgi k dobrému se nachyluge, čjm wjce představenjm dluhu a powinnosti představenj wlastnjho zisku u wědomj našem zemdleno a přemáháno bywá. Když mezi myšlenjmi našimi žádného odporu a boge nenj, to gest, poznáwáme-li, že to, což nám samým rozkošno a užitečno gest, spolu také prawo gest a náležito: wůle naše nucena gest, na prawém a náležitém zůstati, a ku předsewzetj neprawého a nenáležitého žádné swobodnosti nemá, leč bychom swobodau gegj něco naprosto giného rozuměti chtěli.

Z toho se widj, že určitedlnost wůle lidské, w prwnjm djlu tohoto rozgjmánj wyswětlená, swobody gegj negen nikoli nepotážj, nobrž zřetedlně ukazuge, gakby wůle naše swobodnau býti, a buď dobré buď zlé objrati mohla. Swobodnáť gest wůle naše, a negen k dobrému, ale i k zlému se obrátiti může proto, poněwadž dána gest w moc hlawy; hlawa ale wšeligakých smyslů a představenj mjti může, gakž mluwj Vulgata naše: „Deus reliquit hominem in manu consilii sui." (Eccl. 15.) Že panstwj hlawy nad wůlj swobodenstwj gegjho nerušj, nobrž možnost swobody gegj w plněgšjm swětle ukazuge, na tom se negeden z theologů a myslitelů se mnau sgednáwá. Tak u přjkladu

učený mnich swatého Augustina, Didakus Stunika, dj: „Arbitrium versatur circa illas res, quæ nonnisi ratione fiunt, ob eamque rem homo liber esse dicitur, quod ratione præditus est, quia valet ad utramque partem de bono et malo disputare. Nisi furtum aliquo pacto bonum esse existimaret, nunquam illud faceret. Quoniam igitur ratio duo quasi bona voluntati proponit: voluntas libera est." (De vera relig. Lib. 2, c. 4.) Totéž doličuge wýborný Mendelssohn, řka: „Wule duše našj nemůž něco giného bráti před sebe, leč gedno to, k čemu se w smyslu důwodowé a pohnútky nacházegj. Mnohý se sice strachuge, žeby při učenj tomto swobodnosti wůle a přičjtánj winy a zásluhy státi nemohlo: ale strach geho na marném smyšlenj čili na chimerách se zakládá, genž toliko z toho pocházegj, že se podstata neb bytnost swobodné wůle nezřetedlně wyměřuge a wykládá." (Abhandlung über die Wahrscheinlichkeit.)

Nenj-li giž o tom žádné pochybnosti, že wůle naše negen dobré, nobrž i zlé woliti může, a že práwě w tom swoboda gegj záležj: nebuď o tom pochybowáno, že swoboda wůle prawau gest nedokonalostj, neb raděgi obecnau nemocj lidskau, z těch samých přjčin od Boha dopuštěnau, za kterýmiž prozřetedlnost geho i smrtedlnost naši a podobné wěci dopauštj. Bůh gest také bytnostj, na wysost swobodnau, a geho swoboda owšem k ostatnjm nesmjrným dokonalostem geho náležj: zdaliž ale geho swoboda gest takowau, gako swo-

boda lidské wůle našj? Zdali i geho wůle na něčem zlém zůstati může, tak gako wůle naše? Pokud tedy swoboda lidské wůle i hřjchu gest schopna, potud nikoli nebuď gmjna za dokonalost, tak gako i bludná domněnj naše, zatmjwánj rozumu a bog světla s temnostj w hlawě našj, z čehož swoboda hřešenj wlastně pocházj, za žádnau dokonalost mjti se nemůže.

Proč nicméně Bretschneider, Kant, Witting, Reinhard, Lenošek a mnozj ginj swobodnau wůli za dokonalost, a sice za neywyssj dokonalost člowěka pokládagj? Oni swobodné wůli ten rozum dáwagj, w kterémž i božská wůle gest swobodnau; dle smyslu gegich swobodná wůle gest ta, kteráž nic zlého a hřjsného neobjrá, kteráž nestogj pod krutým ghem tělesenstwj a giných náružiwostj, kteráž gedno rozumem se sprawuge, a welenjm geho za dosti činj. Gá nikoli nezapjrám, že swobodnost wůle, w dotčeném smyslu poważená, prawau gest dokonalostj, anobrž dokládám, že každý gest powinen, wšj možnau snažnostj na tom pracowati, by žádosti swoge zcela měl w moci své, a aby wůle geho, nic na srdce nehledjc, toliko rozkazy umu wykonáwala. Neb má-li člowěk prawau toho powědomostˇ, coby mu činiti náleželo, a naučil-li se wládnauti srdcem swým tak, že mu w čestné úmysly geho žádné překážky newkládá: tedy gest na wrchu wšeho šlechetenstwj, a nic nad to wýse od něho se žádati nemůže.

Ačkoli wšak gisto gest, že každý člowěk

králowskau onu swobodu djtek Božjch za neydražšj poklad mjti, a s neywětšj horliwostj sobě přiwlastňowati má; ačkoli i o tom žádné pochybnosti nenj, že někteřj lidé této swobody w skutku dosahugj, a s pomocj Božj každý gj účasten býti může: nicméně přewzácné toto swobodenstwj wůle prwnjm toliko lidem přistwořeno bylo, a toliko až ku pádu gegich trwalo. Prwotnj rodičowé naši hřjchem swým půwodnj té přeutěšené swobody wůle poněkud potratili, poněwadž wůle gegich, dřjwe gen k dobrému nakloněná, napotom i k zlému se nachýlila, anebo swobody dostala, rozumu na odpor nezřjzeným žádostem srdce se poddáwati. Wšickni pak gegich potomkowé onu hřjchem zniklau mdlobu a nestatečnost wůle gakožto žalostné dědictwj s sebau na swět přinášegj, to gest, giž při početj gegich gim do duše wstjpena bywá ta swobodnost wůle, kteráž negen ctnosti, nobrž i hřjchu a neprawosti slaužiti může. Zamjtáť sice cjrkew katolická lutheranské, zasmušilé učenj, žeby wůle lidská pádem prwnjch rodičů zauplna se porušila, tak žeby „žádný živý člowěk od Adamowa pádu nalezen nebyl, kterýžby přikázanj Božj dokonale zachowáwati mohl." (Komenského praxis pietatis I. djl kap. 42.) Nicméně podobnau wěrau zawrhuge smysl těch, kteřjž se domnjwagj, že lidská wůle po pádu Adamowě k zlému se nenakloňuge, žádostem na odpor wždy toliko dobré objrá, a nápadně tau nadána gest swobodau, kteráž se při Bohu nacházj.

Každý člowěk se swatým Pawlem wolati mu-

sj: „Cjtjm w tělesenstwj swém giný zákon, odporugjcj zákonu ducha mého, a činjcj mne otrokem hřjcha. Gá bjdný člověk, kdo mne wyswobodj od tělesenstwj mého, půwodu bjdy mé?" (Řjm. 7, 24. 25.) I neymaudřegšj a w prawé wjře neypewněgi ustanowený člověk předcet gest gen člowěkem, kterýž se zapomenauti, a tomu neylepšjmu, což se znáti naučil, na odpor gednati muže. Dawid byl gistě muž wýtečného náboženstwj a neobyčegného oswjcenj, ale předce nebyl prost té přirozené křehkosti a wady, té swobodnosti, kteráž i neymaudřegšjho w nešťastnau chwjli zatměnj rozumu geho k hřjchu přiwésti muže, gehož se dřjwe z té duše hrozil. Dawid, zočiw manželku Uriášowu, ana se kaupá, přemožen byl mocným pokušenjm myslenj swých, poznalé swaté prawdy w duši geho byly zatemněny a wšj sjly zbaweny, a wůle geho, w zbaurenj smyslu, k cizoložstwj přitažená, swobodnau se býti ukázala. Wědomj naše z přirozenj swého té gest wlastnosti, že se w něm každau chwjli toliko někteřj pomyslowé nacházegj. Každý z nás množstwj dobrých wěcj znáti může, wšak ale wšecky mu pogednau před očima nestogj; nobrž toliko w gistém pořádku, gedna za druhau, mu na paměť přicházegj, anebo hlawu geho probjhagj. Pomyslowé naši tu tolikéž přirozenau wlastnost magj, že ti, genž právě neywětšjho blesku dostáwagj, ostatnjch zatemňugj, a gako ke dnu anebo k prohlubni wědomj násilně tisknau. Z toho tedy, že někdo celau dušj spa-

sitedlnau prawdu nëgakau wëřj, nikoli nepocházj, že podlé té prawdy i také gednati bude. Muž přigjti okamženj, w kterémž na tuto prawdu tak mysliti nebude, gakoby gj nikdý nebyl poznal, a gakoby gj w duši gelio ani nebylo.

Každý tedy člowëk, dokud gest člowëkem, wůli podržuge, kteráž sice někdy, spanilým smyslem gsauc určena, k ctnosti se chýlj, někdy ale zablesknutjm bludných zdánj podtržena, a k předsewzetj hřjchu přiwedena bywá.

Z toho ale nikoli nenásleduge, žeby se člowëk hřjchu uchowati nemohl, a hřešj-li, žeby se dokonce w mysli swé upokogiti mohl, a trestán býti nesměl. Tomu na odpor z toho, že swobodnau má wůli, kteráž leč prawdau leč bludem určena býti může, to následuge, že se bez přestánj spasitedlným prawdám učiti, a prawidla maudrosti, prawidla náboženstwj tak w sobě utwrzowati a obživowati má, by mu w nižádném pokušenj u wědomj zasloněna a z mysli wyražena býti nemohla. K tomu nás zbuzuge swatý biskup Diadochus, an dj: „Liberi arbitrii potestas est voluntas animæ rationalis, quæ prompte movetur, quo velit. Cui quidem tunc suadebimus, ut ad bonum tantum prompta sit, cum memoriam mali bonis cogitationibus consumpserimus." (De perfect. Spirit. cap. 5.) Budeme-li dokonale „wykrmeni slowy wjry a prawého učenj;" (I. Tim. 4, 6.) „budeme-li státi, magjce podpásaná bedra swá prawdau; wezmeme-li štjt wjry proti ohniwým šjpům pokušitele; ozbro-

gjme-li se mečem ducha, genž gest slowo Božj": (Efes. 6, 14—18.) tedy k neywětsj swé zásluze a gisté, hogné odplatě z neštastné oné swobody, hřjchem Adamowým zděděné, přenešeni budeme w přeblaženau swobodu djtek Božjch, w onu swobodu wůle, kterauž mjnil božský učitel náš, an řekl: „Gestliže zůstanete w řeči mé: budete práwě učedlnjci mogi, a poznáte prawdu, prawda pak wás wyswobodj. Každý, kdož činj hřjch, služebnjk gest hřjcha." (Jan 8, 31—34.)

2. *O životě duchownjm.*

Od

Josefa Černého,

bywalého administrátora u Karmelitánek.

Připomenutj.

Ačkoli téměř wšecky bohoslownj nauky a wědomosti za našeho wěku prospěšně se wzděláwagj, obgasňugj a rozšiřugj, nicméně uměnj ascetické wjce než půl stoletj ladem ležj, ledwa že některé semjnko semo tamo gest rozhozeno. Neb kromě Mjchala Sailera, Sambuky, nemnoho původnjch wzdělawatelů Ascetiky čjtáme. Nedostatek tento nahljžegjce mnozj bohomyslnj muži, a uwažugjce při tom, gak škodliwě toto zanedbá-

wánj Ascetiky působj na wedenj pastýrského aurřadu, zwláště pak na zpowědlnictwj a sprawowánj dusj, na wyššjm stupni křesťanské dokonalosti stogjcjch, počali gsau w těchto posledních létech některé výbornějšj, staré ascetické spisy, nowým wšak rauchem přikrášlené, wydáwati, chtjce aspoň takto potřebě nynějšjho wěku přispěti a mezeru tuto wyplniti.

W gazyku českém nemáme sice tak hognau zásobu starých kněh ascetických, nicméně některé výtečnějšj, a pro lid obecný užitečné spisy máme i my w češtinu přeložené; ležj ale na většjm djle w knihownách opowržené, a čekagj přjzniwějšjch časů k swému wydánj. Tjmto nedostatkem powzbuzen předewzal gsem sobě následugjcj, posud welmi málo známé ascetické pogednánj, z Augšpurských duchownjch konferencj, r. 1831. wyňaté, přeložiti. Gsauť tu owšem toliko prwnj základy Ascetiky položeny, a co se tu předkládá, gest gen krátce nastjněno; wšak poněwadž wšecko w přirozeném pořádku gest sestaweno, učenjm pjsma swatého a katolické cjrkwe upodstatněno, a mimo to wšeho mysticismu a neologismu prosto a čisto: daufám, že aspoň některým p. p. čtenářům w hod přigde, an dle této saustawy nábytek swého wlastnjho wědomj, čtenj a zkušenj spořádati, a w swé paměti bytelněgi upewniti moci budau. Snad se tjmto začátkem někdo z učených p. p. wlastenců k wzdělánj gednotliwé neb speciálnj ascetiky powzbudj a naši literaturu gj obdařj. —

Přehled.

Že pastýř duchownj swěřené sobě stádce k wnitřnjmu neb duchownjmu žiwotu slowem i skutkem wésti má, dokazuge giž gméno geho. Má-li ale této powinnosti zadost učiniti, potřebj mu wěděti, w čem žiwot duchownj podstatně záležj; kterak totiž smyslj, cjtj a gedná člowěk, w němž žiwot ten milostj Božj gest wzešel? On musj oprawdowau bohomyslnost od liché a klamné twárnosti gegj uměti rozeznati; následowně znáti musj wšecky poklésky a zablauzenj, která se w tauženj po dokonalosti naskytugj, a wěděti, z gakých pramenů obyčegně wyplýwagj, a gakými prostředky gim wstřjc wkročiti dlužno. Na tyto otázky w přjtomném pogednánj w krátkosti se odpowjdá.

A.

W čem záležj žiwot duchownj?

1.

Člowěk přigal od swého Stwořitele dwogj přirozenost, tělesnau a duchownj. Gakož tělo své zákony a žádosti má, tak též i duch. Oddáwá-li se člowěk naprosto gen tělesnosti své, bývá geho žiwot *pauze tělesný*. Nasleduge-li pak zákonu ducha, žiw gest duchowně.

2.

Člowěk wyšel z rukau swého Stwořitele newinný, swatý, sprawedliwý. (Kaz. VII, 30.) Dokawád w newinnosti trwal, nebylo w žádostech

geho ani sporu, ani rozdwogenj. Duch geho wládl poklidně, tělesnost byla mu podrobena. W tomto blaženém stawu swé newinnosti měl gen *gediné poznánj — poznánj dobrého.* Geho wůle směřowala rowně gen k gednomu cjli, totiž k poslušenstwj swému Stwořiteli. Činiti dobře, a Bohu se zaljbiti, byla gediná žádost geho. Dokawád člowěk newinný, swatý a sprawedliwý byl, žiw byl *dle ducha*, — duchownĕ, w auplném mjru gak s Bohem, tak i s sebau samým, i s přjrodau, požjwage swaté swobody, utěšenosti a radosti ducha.

3.

Adam byl pokaušen, a tjm zgitřila se w něm žádost tělesná proti rozkazu zákona swatého. Geho wůle naklonila se w témž pokušenj k upokogenj žádosti tělesné na odpor zákonu wznešenĕgšjmu. — On zhřešil. — W té samé hodině, w kteréž zhřešil, nastal také geho saud; w té hodině wypadl Adam z důstognosti své, z prwotnj swatosti a sprawedlnosti; odpadl od Boha, pramene swětla, žiwota a blaženosti. Geho duch klesl w poddannost těla, učiněn gsa geho otrokem. Gak mile tělesnost swjtězila a přewahy nabyla nad duchem, gaký mohl býti geho žiwot, než tělesný, w němž totiž žádostem těla otročil.

4.

„Gako skrze gednoho člowěka hřjch na tento swět wšel, a skrze hřjch smrt, a tak na wšecky lidi smrt přisla, proto že w něm wšickni hřešili.“ Řjm.

V, 12. Tjm tedy způsobem gsau wšiekni lidé hřjšnjci, a pro hřjch smrti (duchownj i tělesné) zaprodáni. Staw prwnjho člowěka po pádu gest tedy staw přirozený wšech synů lidských. Sami ze sebe nemohau mjti ginćho žiwota, než gaký Adamůw žiwot byl po pádu.

Tento nám nynj přirozený žiwota způsob wypisuge apoštol Pawel w listu swém k Řjm. 7, 14 — 24. „Wjmeť zagisté, že zákon gest duchownj (ctných úmyslů a citů žádá), ale gá gsem tělesný, prodaný pod hřjchem. Nebo co činjm, neschwalugi, nebo nečinjm toho dobrého, co chci, ale činjm to zlé, kteréž potom mám w nenáwisti. Gestližeť pak což *nechci*, to činjm, tedy powolugi zákonu, že gest dobrý. Nynj pak ne *gá* to činjm, ale kterýž přebýwá we mně hřjch. Wjm totiž, že we mně, to gest w těle mém nic dobrého nepřebýwá, nebo wůle gest při mně, ale činěnj dobrého nenalezám. Nebo nečinjm toho dobrého, kteréž chci, ale činjm to zlé, kteréhož nechci. Pakli čehož nechci, to činjm: tedy giž ne gá činjm to, ale hřjch, kterýž přebýwá we mně. Nalezám tedy takowý při sobě zákon, když chci činiti dobré, že se mne přidržj zlé. Nebo sę kochám w zákoně Božjm, podlé wnitřnjho člowěka: ale widjm giný zákon w audech swých, odporugjcj zákonu mysli mé, gjmagjcj mne w zákonu hřjcha, genž gest w audech mých. Nešťastný gá člowěk, kdo mne wyswobodj z těla smrti této?“ Tak wzdychne zagisté gedenkaždý, kdokoli prwnjj

welebnosti a nyněgšjho snjženj sobě powědom gest; kdo wznešené powolánj swé, a k dosaženj geho swau mdlobu poznáwá, gelikož w snaženj swém po swobodě, chtěge zákonem ducha se řjditi, ustawičně shledáwá, kterak přewaluugjcj tělesnostj se wšech stran sewřen a gako opaután gest, a nikterak okowy tyto rozkotati a z téhož hanebného těžkého gha wyprostiti se nemůže. Při wšem usilowánj nedowedeme to dále, než že s apoštolem zwolati musjme: Nešťastný gá člowěk, kdo mne wyswobodj z těla smrti této?

5.

K žiwotu duchownjmu newyhnutedlně se pohledáwá, by duch prwnj swé swobody opět dosáhl; nebo swoboden musj býti duch náš, má-li dle přirozenosti své aučinkowati. Následownĕ musj se s člowěkem takowá změna státi, aby prwotnj pořádek opět nawrácen byl, aby totiž njzké náklonnosti wyššjch, tělesenstwj ducha, duch pak Boha poslušným se stal. Práwě w tomto pokořenj se Bohu, anebo což gedno gest, w srownánj geho s wůlj Božj záležj prawá swoboda našeho ducha. Podrobenjm se wyššjmu nestáwá se člowěk otrokem, nobrž pokořenjm se tomu, což nižšj, méně důstogné gest, než on. Protož dj Kristus: „Každý, kdo činj hřjch, gest otrok hřjcha.“ Jan 8, 38. Kdož pak činj wůli Božj, oprawdowé swobody požjwá, nebo zachowáwá swau důstognost, prawost, ušlechtilost.

6.

Takowá pak proměna, kterauž se člowěku prawá swoboda nawracuge, a tělesnost podrobuge duchu, muže se gediné skrze milost Božj w Kristu Ježjsi státi. I to doswědčuge apoštol w listu k Řjm. 7, 24. Když sobě byl na bjdu swau potaužil, řka: Kdo mne wyswobodj z těla této smrti? odpowjdá s weseljm: „*Milost Božj skrze Ježjše Krista Pána našeho.*“ W listě k Titowi pjse: III, 3 – 7. *Bylit gsme zagisté i my někdy nesmyslnj, neuěřjcj, blaudjcj, slaužjce žádostem a rozkošem rozličným, w zlosti a záwisti bydljce, nenáwisti hodni, wespolek se wadjce. Ale když se okázala dobrota a wljdnost Spasitele našeho Boha, ne ze skutku sprawedlnosti, kteréž bychom byli my činili, ale podlé pauhého milosrdenstwj swého spaseny nás učinil skrze obmytj druhého narozenj, obnowenj Ducha swatého, kteréhož wylil na nás hogně, skrze Ježjše Krista Spasitele našeho, abychom osprawedlněni gsauce milostj geho, byli dědicowé podlé naděge žiwota wěčného.*“

7.

Člowěk, oswobozený skrze milost Božj, nenj giž poddán zákonu w audech geho panugjcjmu, nobrž milosti. Tato wládne nynj nad njm, gako prwé hřjch w něm wládl; pakli se gen člowěk pusobenj gegjmu neprotiwj, a spolu s nj se přičinj; neb milost Božj nepanuge nad wůlj našj takowým násiljm, gakýmž dřjwe hřjch wládnul; ale

ponauká geg toliko a zwe, posilugjc geg k zwjtězenj nad žádostmi a k ostřjhánj sprawedlnosti. „Neb,“ dj apoštol k Řjm. VIII, 2 — 6. „zákon ducha obživugjcj w Kristu Ježjši wyprostil mne od zákona hřjchu a smrti. Nebo seč nemohl býti zákon (Mogžjšůw), w čem byl mdlý skrze tělo, to učinil Bůh, poslaw Syna swého w podobenstwj těla hřjcha, a pro hřjch potupil hřjch na těle, aby sprawedlnost, kterauž zákon od nás mjti chtěl, wyplněna byla skrze nás, kteřj nechodjme podlé těla, ale podlé ducha. Ti zagisté, kteřj gsau podlé těla živi, oblibugj to, co gest těla; ale ti, kteřj gsau živi podlé ducha, oblibugj to, což gest ducha. Tělesný pak smysl gest smrt; smysl ale duchownj gest život a pokog.“ S wyproštenjm ducha z otroctwj těla počjná se nowý život — *život duchownj*.

8.

Půwod ducha obživugjcj gest *milost Božj*. Wyrozumjwámi pak tauto milostj působenj Ducha swatého, kterýž se buď *světlem*, *láskau* neb *mocj* nazývá; *světlem*, an mysl a rozum k poznánj prawdy oswěcuge; *láskau*, gelikož cit a srdce člověka rozněcuge k milowánj wěcj nebeských; *mocj* neb *silau* se nazývá, poněwadž mdlau a wrtkawau wůli člověka posiluge, oprawuge a pozdwihuge. Gako obživuge duše člověka zewnitřnjho, tak obživuge milost člověka wnitřnjho, wzbuzugjc a naprawugjc weškerau činnost geho, — bez ugmy wšak swobody geho. Bez této

obžiwugjcj moci nenj možno duchownĕ žiwn býti; neboť gen ti, kteřj duchem Božjm wedeni bywagj, gsau synowé Božj. Řjm. VIII, 14.

9.

Tento pak obžiwugjcj pûwod (Duch sw.) pûsobj a obžiwuge w nás *základnj moc* duchownjho žiwota — *wjru*, by nás k lásce wzbuzowala a w naděgi oblažowala. *Wjru* tedy Duchem swatým wzbuzenau prowázegj co nerozdjlné družky *naděge* a *láska*; neb tentýž duch, kterýž wjru wzbuzuge, ožiwuge w nás i naděgi a rozněcuge lásku. Wjra nemuže býti nikdý osamělá bez naděge a lásky; sic by nebyla žiwá, aniž Duchem sw. zpûsobena, nobrž bylaby toliko plod přirozeného rozumu lidského. Následownĕ přináležj wjra, naděge a láska w gednotu, a w tomto sgednocenj zakládá se duchownj žiwot člowěka.

a) *Wjrau* držj se člowěk Boha, wěčné *prawdy*, kterauž we wšech zgewenjch geho uznáwá a w uctiwosti má. Cenu a mocnost wjry popisuge apoštol w listu k Židûm kap. 11., nazýwage gi *podstatau* wěcj naděgných, a *důwodem* neomylným newiditelných. A sw. Jan dj: Toť gest wjtězstwj, kteréž přemáhá swět, *wjra* naše.

b) Naděge držj se Boha, co wěčné lásky, obgjmagjc wšecka zasljbenj Božj w Kristu.

O nj psáno gest: Naděge nezahanbuge (neklame); neboť (máme záwdawek.) láska Božj rozlita gest w srdcjch našich skrze Ducha swatého. Řjm. V, 5.

A opět: Každý, kdo má tuto naděgi w něm, poswěcuge sebe, gakož i on swatý gest. 1. Jan 3, 3.

c) *Láska* obgjmá Boha srdečnau radostj, gakožto neskončenau *swatost*, gako swrchowané *dobro*, a práwě proto co wěčnau *krásu*.

Láska dj: Přikázanj geho negsau těžká. 1. Jan 5, 3. A s Pawlem: W tom we wšem přemáháme (wjtězjme) s pomocj toho, kterýž nás zamilowal. Řjm. VII, 37.

10.

Pokudž wjra, naděge a láska darowé gsau Bohem nám udělenj, božskau působj mocj k aupl-nému obnowenj, poswěcenj a oblaženj člowěka. Protož se také w pjsmě sw. wjře, tak gako lásce přepodiwnj aučinkowé připisugj. Gak dalece se wjra, naděge a láska k Bohu wztahugj, Boha obgj-magj, přenášegj člowěka z pozemského w božský žiwel, tak že ne giž sobě samému, aniž světu, no-brž Bohu žiw gest.

Za tau přjčinau prawj Apoštol: „Obcowánj naše gest w nebesjch." Filip. III, 20. A opět: Powstali-li gste s Kristem, hledeyte, co swrchu gest, kde Kristus sedj na prawici Božj. O wěci, kteréž swrchu gsau, pečugte, ne o ty, kteréž gsau na zemi. Nebo s Kristem zemřeli gste, a žiwot wáš skryt gest s Kristem w Bohu. Když pak se ukáže Kristus, žiwot wáš, tedy i wy ukážete se s njm w sláwě." Kolos. III, 1—4.

11.

Gewj se tedy žiwot duchownj wjrau, naděgj a láskau, a skrze ně spogen bývá s Bohem, pramenem žiwota. Žiwot pak ten nemá se toliko shledáwati u pastýřů duchownjch, nobrž wesměs u wšech křesťanů. Nebo Apostol dj: Kteřjkoli podlé žádostj těla žiwi gsau, Bohu se ljbiti nemohau; wy pak negste w těle, nobrž w duchu, gestli wšak duch Božj přebýwá we wás. Pakli kdo ducha Kristowa nemá, ten nenj geho. K Řjm. VIII, 8—9.

12.

Tento duchownj žiwot obgewuge se we swém rozwjgenj w nesčjslných způsobech a stupnjch. Někteřj gsau dle smýslenj duchownjho děti, někteřj mládenci, někteřj mužj. Od prwnj nedospělosti až k auplné dokonalosti daleká gest cesta. Za tauto přjčinau nemáme nikdý w žiwotě duchownjm na témž stupni zůstáwati, nobrž máme wždy wýše a wýše postupowati; ustawičně prospjwati milostj; růsti w poznánj, utwrzowati se u wjře, upewňowati w naděgi, zdokonalowati se w lásce. Nehodno gest pořáde dětmi zůstáwati, nobrž máme k mládenectwj, k mužstwj Kristowu dospjwati. Protož prosil Apoštol za swé Efesské III, 14—19. řka: „Pro tu přjčinu klekám na kolena swá k Otci Pána našeho Ježjše Krista, z něhož se wšeliké otcowstwo na nebi i na zemi gmenuge, aby wám dal podlé bohatstwj sláwy swé mocně posilněnu býti skrze ducha swého na wnitřnjm člowěku,

aby Kristus přebýwal skrze wjru w srdcjch wašjch, abyste w lásce wkořeněni a založeni gsauce, mohli pochopiti se wšemi swatými, která gest širokost, a dlauhost, a wysokost, a hlubokost, (lásky Božj) a také mohli poznati, že láska Božj wšelikau známost přewyšuge, a abyste naplněni byli wšelikau plnostj Božj."

13.

Přislušjt owšem,, aby správce dušj, gakožto pèstaun duchownjho žiwota na wyššjm stupni dokonalosti stál. Kterak muže giným maudrau radau přispèti, a prawau cestu gim ukázati, nezná-li rozličné cesty a stupně duchownjho žiwota, a to sice negen od slyšenj, nobrž z wlastnj zkušenosti? On tedy má gakožto wůdce lidu to zwláštnj powolánj, by wedlé swé možnosti na neywyššj stupeň křesťanské dokonalosti se wznesl. Wěřjcj nemagj na něm mjti učitele podobného zákonnjkům, alebrž obraz podobný apoštolům; ne giž djtě, ale otce w Kristu. On se gen tenkráte nazývá oprawdowě duchownjm, když duchownĕ žiw gest; tu se také wšjm právem dwogj cti hodným nazývá; nebo co může člowěku uděliti prawé hodnosti, gako duchownj dokonalost, a ono snaženj gi w okresu swém zwelebowati a rozšiřowati.

14.

Pastýř duchownj má tedy wésti žiwot w prawém smyslu téhož slowa; gakožto zaswěcenec Božj má gen pro Boha, w Bohu a s Bohem

žiw býti. Ačkoliw we swětě obcugjcj, má nicméně mysl předce od swěta čistau a neporušenau ostřjhati, by co kněz Neywyššjho čistau a neposkwrněnau oběť přináseti mohl.

Čjm wjce duchownj s Bohem žiw gest, a swé srdce od ducha swětského ostřjhá, tjm wolněgi se rozwjgj a pohybuge žiwot ducha.

Hlawnj pak cwičenj duchownjho žiwota gest *a*) modlitba a *b*) zapjránj sebe samého.

15.

Modlitba poważuge se zde w obšjrném wýznamu téhož slowa, a wyrozumjwá se gj wseliké cwičenj ducha, w kterémž s Bohem obcugeme.

Sem tedy patřj:

a) Modlitba w užšjm smyslu tak řečená,

b) Rozgjmánj,

c) Nábožné čjtánj slowa Božjho, gakož i knih od bohomyslných mužů sepsaných.

16.

Modlitba gest pozdwiženj djtěcjho srdce k Bohu, kteréž se buď w klaněnj, w djkůčiněnj, w odewzdánj anebo w prosbách před Bohem wyléwá. Modlitba gest wždy cwičenj wjry, naděge a lásky; nebo zdali možno modliti se bez wjry? Zdali bez naděge, anebo bez lásky? Gakož tedy modlitba gest cwičenj se w těchto ctnostech, tak gest také wýgew a posila wnitřnjho žiwota; nebo každým cwičenjm ctnosti zmacňugj se.

Mimo to spoguge nás modlitba s Bohem,

genž gest pramen milostj, světla i žiwota. Skrze modlitbu nabjráme takměř z pramene samého nowého světla k upewněnj wjry, nowé radosti k potwrzenj naděge, nowého podpalu k roznjcenj lásky. — Kdo se nemodljwá, nemá duchownjho žiwota w sobě; kdo se nedbale modljwá, má žiwot mdlý. Každý, kdo wedlé ducha žiw gest, rozkos nalezá w modlitbě.

Někteřj bohomyslnj učitelowé nazýwali modlitbu *dechem* žiwota duchownjho, dáwagjce tjm na rozum, gak newyhnutedlně potřebná gest modlitba k zachowánj žiwota duchownjho.

17.

Wšickni Swatj byli milownjci modlitby, i giné k nj wzbuzowali. Syn Božj oddělil se začasté od swých učedlnjků, a w samotu se odebral, by na modlitbách trwati mohl. Před důležitými předsewzetjmi stráwil celé noci w modlenj. Prorok Isaiás předpowěděl o něm, w kap. 11, 3.: *A naplnj geg duch bázně Hospodinowy.* Značněgi nemohl w řeči lidské wypodobniti ustawičné obcowánj geho neyswětěgšj duše s Otcem nebeským. Gakož nám ale sám w sobě pozůstawil přjklad, tak podobně i slowy k ustawičné modlitbě nás wzbuzuge.

Rownĕ tak napomjnali i Apoštolé w listech swých k stálé modlitbě: *Zpjwcyte a pleseyte w srdcjch swých w Pánu; djky činjce ze wšeho Bohu Otci we gménu Pána našeho Ježjše Krista.* Efes. V, 19 –20.

Wšelikau modlitbau a prosbau modlete se každého času w duchu. Ef. VI, 18. Bez přestánj se modlete. I. Tes. V, 17.

Kdo w přjtomnosti Božj obcuge, s láskau k Bohu w srdci a se shromážděnau myslj, tent bez přestánj se modlj.

18.

Bůh w tom mdlobám našim hogně ku pomoci přispjwá; neboť on gest, kterýž dar modlitby uděluge, a gj w nás působj. Uděluge pak gi tjm štědřegi, čjm wěrněgi dosažené milosti horliwým cwičenjm wynakládáme. Protož pjše Apostol k Řjm. VIII, 26.: *Též také i Duch sw. napomocen gest mdlobě našj; nebot zač bychom se měli modliti, gak slušj, sami newjme: ale sám Duch prosj za nás lkánjmi newyprawitedlnými.*

Oprawdowá tedy modlitba nenj ani tak skutek lidský, gakož aučinek milosti Božj. Gak lehce wznášj se duch lidský k nebesům, an milost Božj geg pozdwihuge a nese!

19.

Mimo to přispjwá Bůh mdlobě našj i tjm ku pomoci, že modlitelům začasté ljbeznau útěchu, newyprawitelnau rozkoš uděluge, a ge tudy w bohomyslném obcowánj utwrzuge a posilňuge. Takowého potěšenj uděluge Bůh neywjce na počátku ještě slabým djtkám swým, chtě ge takořka těmito lahůdkami k sobě přilákati a gim službu swau a žiwot duchownj osladiti a zlahodniti,

neboť poznáwati magj geho djtky, a okaušeti, gak laskawý a přjwětiwý gest Pán nás, gak neskončeně gim wynahražuge, co z lásky k němu opaustěgj. Někdy také i dospělým djtkám sladkostj duchownjch uděluge k občerstwenj gegich po přestálých zkauškách a hořkostech, a na dukaz swého w nich zaljbenj.

Kdo okusil, gaké blažitedlné nebeské moci do sebe má modlitba; kdo onu rozkoš pocjtil z djtěcjho obcowánj s Bohem wyplýwagjcj; kdo pokog srdce, posilu k ctnosti z modlitby nabyl, ten gistě každau hodinku modlitby wysoce wážiti bude, a modlitbu za neyblažitelnějšj zaměstnánj počte, gsa přeswědčen, že oprawdowého poswěcenj gediné z obcowánj s Bohem dostati se nám může.

20.

Odgjmá-li nám alé někdy Bůh w modlitbě lahodnosti a potěšenj, sesjlage nám gakausi nechuť a wyprahlost, což se začasté i zbožným dušem přiházjwá: tedy i samo toto zbawenj radosti duchownj přispjwati má k rozmnožení wnitřnjho žiwota. Odgjmage nám Bůh tohoto potěšenj, chce nás odwykati, a takměř odstawiti od těchto duchownjch lahůdek, aby tudy lásku naši k němu očistil, abychom uwykali milowati Boha pro něho samého, ne pak pro radost a sladkost, kteraužnám poskytuge. Oprawdowá láska,

dj Tomáš Kempenský, nade wšecky dary k dárci se wznášj. *)

21.

K modlitbě přináležj také *rozgjmánj*, t. g. saukromné přemyšlowánj o Bohu, geho zgewenjch, o zázracjch geho wšemohaucnosti, maudrosti a lásky.

Skrze rozgjmánj učjme se wždy gasněgi dokonalosti božské poznáwati, a tudy wždy wraucněgšj láskau k němu zahořjwáme. Duse rozgjmagjcj bývá obyčegně w klidněgšjm stawu, a tudy způsobilegšj k wnjmánj prawdy, a k skutečnému tauženj po těch wěcech, kteréž za prawé a Bohu ljbezné gest uznala.

22.

Ze wšech ale předmětů, kteréž sobě k přemyšlowánj obrati můžeme, newidj se mi býti žádný tak užitečný a aurodný, gako žiwot a umučenj Ježjše Krista. Z té přjčiny si geg také Swatj neywjce oblibowali a o něm rozgjmánj činjwali. Žiwot P. Ježjše gest zagisté oprawdowá škola duchownjho obcowánj, a wěrné geg následowánj gest neypřjměgšj, anobrž gediná cesta k prawé dokonalosti. Rozgjmánj spanilých činů geho, sgednocené s upřjmným aumyslem

*) Wiz o tom překrásnau knjžku sw. Františka Saleskeho, *Philothea* nazwanau, w češtinu přeloženau pod názwem Knjžka zlatá. 1657. Též i „Geist des heil. Franziskus v. Sales." (II. djl.)

gemu wždy podobněgšjm se státi, wtiskuge w mysl naši takměř živý obraz wznešeného života, kterýž srdce naše ostřjhá i poswècuge, a z něhož we wšech přjpadnostech našeho života rada a světlo nám přicházj. Gako ale *život Páně* oprawdowau školau gest duchownjho života, tak gest utrpenj a smrt geho plnost a wrch wšj dokonalosti; nebo zde se život duchownj — wjra, láska, dúwèra a wšeliká wznešená ušlechtilost w neygasnègšjm světle obgewugj. Z této přjčiny meškagj nábožné duše neyradše w rozgjmánj utrpenj Kristowa, rozněcugjce lásku swau w plamenj lásky Kristowy, kteráž miláčka gegich na křjži gest stráwila.

23.

Gakož rozgjmánj, tak též i nábožné čjtánj w pjsmech swatých, a w spisech oswjcených mužů w gistém smyslu modlitbau nazýwati se může; neboť i tuto s Bohem obcugeme. Welmi krásně prawj sw. Ambrož: „Zdáť se mi, gakoby se Bůh w pjsmech swatých procházel, gakoby w nich přebýwal. Čjtage hřjšnjk w pjsmě swatém, slyšj hlas Božj."

Pjsma swatá, dj giný bohomyslný muž, zawjragj w málo slowech gádro neyhlubšj maudrosti, swrchowané ctnosti w milostné spanilosti. Nalezámeť pak w řečjch i w činech našeho Spasitele negen prawidlo a přjklad pro každau přjpadnost a potřebu, nobrž z nich wěge tak wraucj, duši progjmagjcj dech wěčné prawdy a

lásky, že takořka *božskau* dýšeme do sebe sjlu, čjmž wjce a wjce Synu Božjmu připodobněni bywáme, pakli ge w sprostnosti srdce, s wzjwánjm Ducha swatého w pokoře a lásce čjtáme.

(Pokračowánj.)

3. *O Kšaftech duchownjch osob.*

Neyswětěgšj zagisté gest powinnost každého maudrého a rozšafného člowěka, obracugjcjho zřetel swůg na negistý den a přjchod smrti, dřjwe nežli diwadlo tohoto swěta na wždy opustj, w pořádek uwésti časné swé záležitosti a maudré dáti nařjzenj, co se státi má s pozůstalým gměnjm a časným zbožjm po odchodu geho.

Neyslawněgšj národowé za starých giž časůw powažowali tuto prozřetedlnost za tak potřebnau, že i weřegnými zákony obecná prawidla ustanowowali, coby se w čas opominutj toho státi mělo.

Rozkaz takowý o gměnj po smrti pozůstalém slowe poslednj wůlj aneb kšaftem.

Gak swaté gméno to wšem wzdělaným národům od gakžiwa bywalo a gest, důkazem toho gsau zákony a děgepisy weškerých národůw.

W každém wzdělaném státu zwláštnj o tom předmětu gsau zákony: pročež nemá každá poslednj wůle zákonné platnosti, aniž má každý občan prawo odkazowati; i řjdj se tedy tato wěc a platnost poslednj wůle wůbec positivnjmi zákony w každé společnosti a w každém státu.

Bylyť časy, kde duchownj i kanonickými i zemskými zákony u wěci té welmi skráceni byli. Mohliť owšem wždy gako ginj občané swé přirozené, sobě darowané aneb zděděné, buď pilnostj, uměnjm a šetrnostj zahospodařené, aneb gakýmkoliw právem dobyté gměnj odkazowati: nikdý ale ono zbožj, které si nashromáždili z wýnosu beneficij, gim co služebnjkům cjrkwe k wýživě wykázaných.

Čas wšak a okoličnosti, gako ginde tak i zde změnu způsobily. Za nyněgšjch časůw duchownj tak gako světské osoby odkazugj i samo gměnj z beneficij wyzjskané, kšafty gegich řjzenj zemské za pluomocné uznáwá, cjrkew ge negenom trpj, alebrž i schwaluge.

Mnozj kanonisté a moralisté zawrhugj tento, ač skoro wůbec uwedený obyčeg, co neprawý a zákonům kanonickým odporugjcj; gešto naproti tomu ginj ho zastáwagj, dokazugjce, že duchownj kšaftowati mohau, aniž prý třeba ode smyslu kanonických zákonů se uchýliti. Zdá se welmi důležité býti toho skaumánj, gak zdánliwý odpor mezi nyněgšjm zwykem a zákonem, a bywalau přjsnostj kanonických zákonů o tuto wěc odstraněn býti může.

Tážeme se předně: zdali duchownj smj kšaftowati?

Kteřj tomu odpjragj, twrdj, že duchownj, co do statků zádušnjch, žádného *dominium* nemá; nobrž gak se prawj w dekretálijch, gen *peculium*,

to gest, gen požjwánj a správu přjgmů z beneficium wyplýwagjcjch, a že wšecko, co mu po slušném zaopatřenj sebe samého wybývá, nenj gměnjm geho, ale gměnjm cjrkwe a chudých, kteréž zawázán gest rozdati mezi ně negen swědomitostj a láskau, ale i zákonem. Odwoláwagj se na prawdiwau průpowěď: Kdo gměnj nemá, nemůže ge odkázati, — res aliena testari non potest.

Zde přede wšjm ohledati musjme, zdali beneficiát, co takowý, gměnj má aneb nemá?

Duchownj, chce-li swobodně a s prospěchem na lid aučinkowati, potřebuge gako giný člowěk k tomu gistých prostředků, které gediné geho wůli, wygmauce každého giného, podrobeny býti musegj. Obsah gegich slowe gměnj, a práwo takowé wěci mjti, gest práwo k gměnj. Mezi tyto wěci patrně náležegj požitky duchownjho, bez nichž by w powolánj swém ani žjti, ani na lid blahoděgně aučinkowati nemohl. Přirozené giž ani zemské práwo neodpjrá mu moci k držení takowých wěcj. Ewangelium ale mu gj také neodpjrá, ano přjklad Krista a apostolůw, prwnjch wjry učitelůw, zřegmě a určitě zásadu tu potwrzuge.

Prawda owšem, že Kristus ani tolik neměl, kam by hlawu byl položil; (Luk. 9, 58.) předce ale laskawým přispjwánjm ctitelů swých měl gakauž takauž mohowitost, gj dle wůle nakládal, z nj své a učedlnjkůw každodennj potřeby zaprawowal, nuzné podporowal, ano i Gidášowi, gednomu

z dwanácti, správu a dohljženj nad tjm swěřil. Jan 13, 29.

Kristus žádal od prwnjch swých učedlnjkůw, za pomocnjky w králowstwj nebeském určených, aby se auplně a bez wýmjnky wšeho pozemského statku, wšeho bohatstwj, ano i wšj žádosti a baženj po časných wěcech odřekli. Každý z wás, dj, (Luk. 14, 33) kdož se neodřjká wšech wěcj, kterýmiž wládne, nemůž býti mým učedlnjkem, a Mat. 19, 31.: Gdiž, řekl k bohatému mládenci žádagjcjmu mezi učedlnjky počtenu býti, gdiž, prodey co máš, rozdey mezi chudé a pogď, následug mne. Čistau tedy gen a nezištnau horliwost pro Boha a blaho lidské, na njž ani té neymenšj poskwrny špinawé zištnosti býti nemělo, učedlnjkům swým přikazowal. Gdauce, řekl k sedmdesáti a dwěma, které byl wyslal ewangelium hlásat, gdauce kažte ewangelium, nemocné uzdrawugte, mrtwé křeste, malomocné čisťte, ďábly wymjteyte: ale při wšem tom časného zisku nehledeyte. Zdarma gste dostali, zdarma deyte. Mat. 10, 8.

Apoštolé museli we zwláštnjch swých okolničnostech wšeho pozemského gměnj se odřjci. Nebť neměli za obor konánj swého gisté a určité mjsto gako my, ale weškeren šjrý swět byl gim wykázán. „Gděte do celého světa, a učte weškeré národy.“ Prosti tedy museli býti každé překážky, zbaweni každého břemene. Srdnatě se museli w čelo postawiti každé obtjžnosti, neohrozeně každému nebezpečenstwj podrobiti se, a celau oddanostj i to ney-

milegšj — swůg žiwot na to nasaditi. „Gá wás wysjlám gako owce mezi wlky." Owšem gim časné bohatstwj co protiwné a překážegjcj břjmě zakázal, nikoliw ale, co denně k řádnému zaopatřenj potřebowali. Toho žádati a si wydobýwati dal gim moc, ugišťuge, že bez přjlišné péče to obdržj, gedinau gen aby starost měli poraučege: powinnostem swého powolánj zadost učiniti. Nepečugte, dj (Mat. 6, 31 — 33) o pokrm, oděw a obžiwenj, hledeyte napřed králowstwj Božjho a sprawedlnosti geho, wše ostatnj, co potřebugete, přidáno wám bude. Protož neměgte ani zlata, ani střjbra ani peněz w opascjch swých, ani pokrmu, ani oděwu. (Mat. 10, 16.) Co potřebugete, dáno wám bude, a co dostanete, wezměte a požjweyte, dlužni wám to gsau, práwo máte toho žádati, wám to patřj, neboť každý dělnjk pokrmu a mzdy swé hoden gest. Mat. 10, 10. Luk. 10, 7.

Mzda za wykonanau práci mi patřjcj gest mé gměnj, ku kterému skutečné práwo mám. Tak to rozhodl Kristus, tak také saudj geho apostol, nezištný Pawel.

„Zdaliž nemáme moci, pjše ku Korintským, I., 9. gjsti a pjti ? zdaliž nemáme moci ženy, sestry s sebau woditi, gako i ginj apostolé, bratřj Páně a Petr? zdaliž sám gá a Barnabáš nemáme moci toho činiti? kdo boguge na swé autraty? kdo štěpuge winnici a z gegjho owoce negj? kdo pase stádo, a mléka od stáda nepožjwá? ... Gestli gsme my wám duchownj wěci rozsjwali, weliká-li wěc gest,

gestliže waše tělesné žneme? gestliže ginj práwa toho u wás náučastni gsau, proč ne raděgi my.... Zdaliž newjte, že ti, kteřj w chrám pracugj, které wěci chrámu gsau, gedj? a kdo oltáři slaužj, s oltářem djl magj? Taki i Pán nařjdil těm, kteřj ewangelium zwěstugj, aby z ewangelium žiwi byli." — Mohl-li se medle zřetedlněgi a k utwrzenj mé zásady určitěgi wygádřiti?

Kdož tedy řjci může, že, co práwem užjwati a k zaopatřenj oněch, kteřj mi slaužj, wynaložiti mohu, mi nepatřj? aneb že owoce, které skljzeti práwo mám, a mzda, kterau gsem pracj swau si zaslaužil, mé gměnj nenj; kdo medle upřjti mi může práwo wěcj těchto dle ljbosti i k swému i k giných dobrému maudře a rozumně použiti, aneb wolnosti, gimi dle ljbosti nakládati, a gich swobodně a bez překážky požjwati? A co práwem držjm a požjwám, ať si to dostanu co dar aneb dědictwj, co mzdu aneb odměnu, to si také přiwlastnjm; to se stane mým gměnjm, ku kterému nikdo giný práwa nemá.

Tak gsau také požitky beneficiálnj, které cjrkew služebnjku swému k wyžiwenj wykázala, a swobodně užjwati powolila, prawé gměnj toho, který ge béře a požjwá. Odewzdám-li se službě cjrkewnj, a wykonáwám li duchownj své powinnosti swědomitě dle wyřknutj Kristowa a geho apoštola, také práwo mám ode cjrkwe swau mzdu, a časnau, swému stawu přiměřenau wýžiwu požadowati; gakož i druhdy Lewité w službě chrámu

gsaucj právo měli z přjgmů a obětj chrámowých podjl swůg bráti — a w té přjpadnosti negjm cizj, ale wlastnj pracj zaslaužený chléb, to gest, gak apoštol Páně prawj, swůg chléb. II. Thes. 3, 12.

Ewangelické zákony neodpjragj křesťanskému služebnjku cjrkwe práwa k gměnj z požitkůw beneficiálnjch wyplýwagjcjmu, alebrž dle řečeného ge utwrzugj.

Dle těchto prawidel zcela také cjrkew gedná, wykazugjc podlé nyněgšjho zřjzenj duchownjmu k wyživenj určité, potřebám i stawu geho přiměřené přjgmy, a ponecháwagjc gegich správu a užjwánj gediné geho rozšafnosti a wolnosti, nepředpisuge mu žádných prawidel, wygmauce leda ta, která rozum a náboženstwj každému správnému a swědomitému muži w správě a požjwánj wlastnjho gměnj zachowáwati ukládá.

Leč což o tom prawj staršj i nowěgšj zákony kanonické? Zapřjti nemůžeme, že tento pohled a odtud odwozený a wůbec uwedený zwyk staršjm a djlem i nowěgšjm zákonům cjrkwe o předmětu tomto gednagjcjm znamenitě se přjčj. Rozebereme-li ale wěc tu přjsněgi, berauce zwláště ohled na historii, uzřjme, že tento zdánliwý odpor wětšjm djlem gen w rozdjlném uspořádánj cjrkwe, platu služebnjkůw a správě statkůw cjrkewnjch swůg základ má, gešto w rozličných dobách rozličným změnám podrobeny byly; a že se skutečně gen zewnitřnj podoba, nikoliw ale podstata ne-

změnila, a že i duch práw cjrkewnjch wždy tentýž bywal.

Gměnj cjrkewnj na počátku pošlo z dobrowolných darů a obětj, pozděgi „vota et oblationes fidelium“ nazwaných, které wěřjcj při nábožných schůzkách swých snásjwali k wyživenj služebnjkůw cjrkwe, k zaopatřenj chudých a zaprawenj potřebnostj kostelnjch ge wěnugjce. Ke sw. oběti a sw. přigjmánj, co potřeba, se wybralo, ostatek se ale do obecné, zwláštnjmu služebnjku duchownjmu k správě odewzdané pokladnice wložil, odkud pak každodenně potřeby služebnjkůw cjrkwe se zaprawowaly, chudj podporowali, pohostinstwj konalo a t. p. Přjklad samého Krista (Jan 13, 29.) měli apoštolowé (Sk. Ap. 4, 35. 6, 1.) a prwnj správcowé cjrkwe za wzor.

Když se ale cjrkew na mnoho diœcesj rozdělila, a každá diœcesj swého biskupa a swé osoby duchownj obdržela: zřjdila si i každá pokladnici obecnj, z které služebnjci cjrkwe swau wýživu a chudj podporu dostáwali, ano i chudsjm diœcesjm bohatšj nezřjdka peněžitau pomocj přispjwáwaly. Pokladnici tuto nesprawowal gestě biskup, ale geden z jáhnůw. Dokud tedy služebnjci cjrkwe z obecnj pokladnice tolik genom dostáwali, co k živobytj každodenně potřebowali, nemohla owšem ani řeč býti, žeby si z duchownjch statků kdo mnoho byl zahospodařil aneb odkazowati mohl. Takowáto ale správa gměnj zádušnjho dlauho

netrwala, *) neb ledwa že cjrkew štědrotau wěřjcjch wětsjho gmènj nabyla, a ledwa si biskupowé správu geho osobili, giž také stjžnosti semo tamo se slýchaly: Biskupowé prý zanedbáwagj duchownj správu a péči o chudé, a gedině swého pohodlj hledagjce, o pozemské wěci se staragj; a ku podiwu gistě gest, že giž sw. Cyprian tak si nařjká: „Quod illi, dj, quos et hortamento esse oportet et exemplo, divina procuratione contempta procuratores secularium rerum fieri, derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas provincias aberrantes negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari studeant."

W prwnjch třech stoletjch cjrkew neměla geště žádného nemowitého gmènj a statkû, aspoň neměla k tomu zákonnjho powolenj. **) Konstantin, prwnj křesťanský cjsař, také neyprwněgsj gj ge udělil a spolu i jus capiendi ex testamento. ***) Od té doby netoliko mocnařowé a knjžata, ale i ostatnj wěřjcj se wynasnažowali rány, které byla cjrkew posud trpěla, obzwlástnj štědrotau zacelowati, a strasti welkými dary uwádèti w zapomenutj. Tjm se stalo, že cjrkew w krátkém čase tolik statkû a gmènj nabyla, že, mělo-li na budaucj časy se zachowati a w pořádku zûstati, w celosti déle se řjditi a sprawowati nemohlo. By-

*) Paulus Scrapius in Tract. de Benef. Art. 3.

**) L. 8. Cod. de hered. instit.

***) L. 1. Cod. de SS. Esia.

loi tedy na čtyři, ač nestegné, wšak potřebám přiměřené djly rozwrhnuto. Djl geden připadl na biskupa, určený k geho wýživě a konánj pohostinnosti, druhý na osoby duchownj, třetj na chudé, a čtwrtý k obstaránj potřeb kostelnjch. (Ad fabricam ecclesiæ.)

Prwnj wjry hodná zmjnka takého rozdělowánj padá do V. stoletj za papeže Simplicia a Gelasia, *) a pozdĕgi se opakuge w gistém listu Řehoře I. Augustinowi, Britům apoštolowi, swědčjcjm. **) Památný gest list papeže Simplicia k biskupowi Sewérowi od 19. Listop. 475., kde se negen o rozdělenj statku cjrkewnjch na čtyři djly zřegmě mluwj, nobrž i přikazuge, by biskup Gaudentius, který po tři léta giž požitky zádušnj za sebau byl zadržel a k swému prospěchu obrátil, wšecko onĕm třem djlům wynahradil a nawrátil; (wiz Fleury historia eccl. Tom. VI. p. 899.) a w Dekretáljch papeže Gelásia (r. 494) čte se w kan. 27.: „Secundum antiquos canones reditus et oblationes ecclesiæ in quatuor portiones dividantur. Prima episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ ecclesiæ destinata.

Ačkoliwĕk tjmto způsobem zewnitřnj twářnost cjrkewnjho gměnj se změnila, podstata geho a aučel, ku kterému dáno a obětowáno bylo, žádné změny netrpĕly, gelikož gako kdy gindy geho správa w rukau biskupům zůstala, kteřj každému z nĕho dle zásluh a potřeb rozdáwali. (Wiz o

*) Ibid. Can. 27.
**) Ibid. Can. 30.

tom obšjrněgi: Zallinger instit. jur. eccl. lib. III. Decret. tit. V. de præbend. et dignitat. §. 45.)

Takowáto ale správa w krátkém čase wzbudila nespokogenost duchownjch, a wůbec giž si stěžowali: že prý správa gměnj zádušnjho biskupowi w konánj powinnostj geho překážj, a že si na ugmu ostatnjch služebnjkůw cjrkwe k zaopatřenj swému wjce zadržugj, nežli gim právem přislušj. Stjžnostem těm chtjc odpomoci, we sněmu Chalced. kan. 26. zákon cjrkew wydala: aby každý biskup zwláštnjho duchownjho ze swého okrsku za správce aneb ředitele nad duchownjmi statky ustanowil, a ge skrze něho pod swým dohledem sprawowati nechal, by se tak před každým podezřenjm zištnosti a sproněwěřenj ohraditi mohli. Quoniam in nonnullis ecclesiis, ut sæpe a nobis auditum est, episcopi absque œconomo tractant res eccl., placuit, omnem ecclesiam episcopum habentem ex proprio clero œconomum habere, ut nec sine testibus sit ecclesiæ administratio, nec ideo res ejus dissipentur, et probrum ac dedecus sacerdotio inuratur. Conc. Chalc. c. 26. Tento zákon gen zmála stjžnostem odpomohl, gešto nicméně předc biskupowé správci statku cjrkewnjch zůstáwali.

Rozdělowánj gednau započaté giž nad mjru rozmnožených statkůw zádušnjch lákalo duchowenstwo, a rozdráždilo zištnost gegich tak, že brzo sprawedliwý nářek slyšán byl: Pietas conversa est in quæstum; neboť nynj netoliko sebe, ale i sobě

přináležegjcj ze statkůw cjrkewnjch obohatiti bažili.*) Cjrkew byla přinucena přjsnými a slušnými zákony wždy wjce wznikagjcj zlosti — baženj duchownjch po bohatstwj — meze položiti. Přikazowalat tedy se wšj přjsnostj biskupům i ostatnjmu duchowenstwu swědomitě statky zádušnj sprawowati a maudře gich užjwati. (Conc. Ant. C. c. Conc. Carthag. can. 13. Conc. Nic. II. can. 12.) upomjnagjc na aučel, ku kterému odewzdané byly (Con. Nannet. can. 10.) a nazýwagjc ge swatau Bohu, cjrkwi a chudým obětowanau wěcj — Res Dei, res ecclesiæ, vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum — která neginák, leč k určitému swému cjli má se užjwati.

Protož w pátém giž stoletj k odstraněnj toho zlého zwyku přjsně duchownjm zakázáno bylo gměnjm ze zádušnjch statků nabytým dle ljbosti wládnauti, (Con. Ap. can. 40) a wěrně giž otcowské gměnj duchownjho ode gměnj z přjgmů cjrkewnjch zjskaného laučeno a oddělowáno bylo, gešto po aumrtj duchownjho toto opět zádušj připadlo. „Placuit, prawj otcowé Conc. Karth. III. w kan. 49, placuit, ut episcopi, presbyteri et diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, et tempore episcopatus vel clericatus sui agros, vel quæcumque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum divinarum invasionis crimine teneantur, nisi admoniti ecclesiæ eadem

*) Hieron. ep. 2 ad Nepot.

ipsa contulerint." Možná, že w dotčených mjstech také někdy zádušnj fond mjsto požitků se wyrozumjwá.

Ano i zemskými zákony bylo za časůw cjsaře Justiniána duchownjm jus testandi wzhledem na kostelnj přjgmy a z nich wyzjskané gměnj z gakéhokoliw ohledu, tedy i k nábožnému cjli (ad pias causas) zakázáno. Pozůstalé gměnj po duchownjch wždy kostelu, aneb společnosti, w které žili, aneb od nj swau wýživu brali, připadlo.

Tato cjrkewnj kázeň po mnohá stoletj trwala; sám Karel W. podporowal gi swau důstognostj a zwláštnjmi zákony. A ještě w 12. stoletj, kde giž klesala, a duchownj wlastnomocně gměnjm zádušnjm nakládati počjnali, w Rjmě w Lateranum pod Alexandrem III. držaný sněm přjsně doléhal na to, aby zachowána byla. (C. 7. § de Test.)

Z toho widěti můžeme cjl a konec wšeho gměnj a požitků cjrkewnjch. Bylyť netoliko k zaopatřenj biskupa a duchowenstwa, k zaopatřenj toho, co ku kostelu a službě Božj slaužilo; ale i k obstaránj chudých weškerého druhu určeny. Gměnj cjrkwe a gměnj chudých bylo totéž, a biskup rozdělowal co indigentium omnium curator, gak Justin prawj, i mezi duchowenstwo i mezi chudé dle potřeb a zásluh gegich, a gakž gsme dokázali, tentýž aučel se nezměnil, ačkoliwěk na čtyři djly rozděleno bylo.

Poznenáhla ale weliká se w sprawowánj zádušnjho gměnj změna stala, gsauc rozličnými přjčina-

mi přiwedena. Od té doby, co náboženstwj křesťanské stalo se náboženstwjm obce a státu, každé trochu větší mjsto kostel mělo, do kterého se wěřjcj, genž zwláštnj nynj, od materského kostela záwisjcj osadu působili, ke službám Božjm scházjwali. Někdy i wjce obcj si geden kostel wystawělo. We IV. stoletj se tyto osady welmi rozmnožily, a mjsto far *titule* se gmenowaly.

Zprwu se takowé titule gen w městech zakládaly, když totiž hlawnj chrám lid obsáhnauti nemohl; brzo ale se i na wenku stawěly, zwlášť když wladykowé a knjžata, genž u welikém množstwj k wjře křesťanské přestupowali, aby pro sebe služby Božj mjti mohli, si domácj kaple, tak nazwaná oratoria stawěli, která, ač z počátku k priwátnjmu užjwánj odhodlána byla, znenáhla i osadnjkům k požjwánj se postaupila, a tak se prawými parochiemi stala. (Binter. Denk. I. B. 1. Th. 2. Absch. 4. Kap. §. 2.)

W těchto kosteljch a těmto osadám služby Božj konalo a swátostmi posluhowalo duchowenstwo z sjdla biskupského sem docházegjcj; po skončených službách Božjch ale k biskupowi swému se wracowali, s njmž w společnosti zákonnj téměř žiwot wedli. Wšak djlem pohodlnost wěřjcjch, djlem ale by sám auřad duchownj lépe se zastáwati mohl, žádaly toho, by pro takowé wzdálené osady zwláštnj duchowenstwo ustanoweno a určeno bylo tam služby Božj konati; aspoň ze IV. stoletj gistau o tom máme zprawu, neboť Athanasius w druhé Apo-

logii pjše: „Sunt autem pagi maxime decem numero, aut paulo plures, qui singuli suos habent pastores, in quibus nunquam episcopus fuit, aut chorepiscopus, sed universæ illius regionis ecclesiæ Alexandrino parent episcopo." A tamtéž: „Mareotes ager est Alexandriæ, quo in loco nunquam episcopus fuit, imo nec chorepiscopus quidem, sed universæ ejus loci ecclesiæ episcopo subjacent Alexandrino, ita tamen, ut singuli pagi suos presbyteros habeant." (W. také Conc. Laod. a. 372. Conc. Carthag. IV. a. 398)

Tito nynj o samotě žigjcj duchownj newyhnutedlné potřeby k žiwotu dostáwali z obětj, které wěřjcj dobrowolně přinášjwali, anebo z obecného gměnj, nalezagjcjho se pod správau biskupowau, aneb z onoho podjlu, který po rozdělenj weškerého zádušnjho gměnj na čtyři djly, na duchowenstwo připadl; možná také, že se takowým duchownjm požjwánj statků zádušnjch, gestli gaké kostel měl, powolilo; aspoň ze VI. stoletj gisté o tom máme giž swědectwj, že biskup, mjsto měsjčnjho rozdělowánj, gmenowitě mezi duchowenstwo na wenku žigjcj, některé tam ležjcj polnosti na určitý čas požjwati powolil. (C. 61. C. XVI. q. 1. Sym. a. 502. C. 32. 35. 36. C. XII. q. 2. Conc. Agath. a. 506.) Na tom Baronius a Van Espen počátek duchownjch beneficij zakládagj. Prwnj ale připomjná, že takowé milosti gen wýmjnkau obecného prawidla a gen osobné byly, a protož také gen zřjdka kdy se přihodily. „Etenim, dj, cum sole-

rent clerici ab ecclesia per episcopum mensibus singulis victus causa meritam stipem accipere, ... postea vero factum, ut aliquibus ex his ecclesiae possessiones, quoad viverent, ab ipso episcopo concederentur, quae beneficia dici coeperunt, eo quod bene meritis tantummodo ea concedi liceret. Což tjm wjce gistoty nabude, pozorugeme-li, že geště w běhu V. stoletj welmi o to se pečowalo, by patrimoniálnj gměnj gistému kostelu náležegjcj, zwláště záleželo-li w nemowitých statcjch, w swé celosti zůstalo, a aby ge biskup s kathedrálnjho kostela gměnjm nespogowal, se zakazowalo. (Ferrandus breviatione can. n. 38. ex Conc. Hiponineg. a. 427 — Nicephorus hist. eccl. l. XIV. c. 22.)

Tyto duchownjm w gisté osadě k požjwánj postaupené statky zádušnj mohl biskup dle ljbosti zpět požádati; neboť nebyly newyhnutedlně s aufadem duchownjm spogené, ale gen na čas'gisté osobě od biskupa k požjwánj odewzdané, odkudž „precarie“ slauly. Wšak nicméně tato saustawa, kteréž duchownj správcowé w zřjzenj státnjm a lénjm, zwláště w západnjch řjšjch, kde se aufednjkům mjsto odplaty za prokázanau službu gisté státnj statky a léna k požjwánj wolnému dáwáwaly, chwalitebný přjklad našli, dal přjčinu k následugjcjm změnám w zaopatřowánj duchowenstwa. Zdálo se totiž postaupnjkům takowých prekarij nepohodlno býti, kolikrátkoliw statky zádušnj držeti žádali, tolikrát gegich požjwánj si od biskupa potwrditi dáwati; pročež se wždy hleděli krom zwlášt-

njho powolenj aneb obnoweného potwrzenj w statky kostelnj uwázati, neberauce na to ohled, že neustále auřadowé a wrchnosti duchownj takowé samowolné gednánj kárali a zapowjdali. (C. 32. 35. 66. 72. C. XII. qu. 2.) A tak tato znamenitá změna w kázni cjrkewnj poznenáhla se w zwyk obrátila, a ku konci X. stoletj téměř wšude gj nacházjme; obzwláště od té doby, co se biskup od swé kapitoly oddělil, kanownjci až posud pospolitý žiwot wedaucj od sebe se odlaučili a společné gměnj kapitoly se na částky pro každého auda přiměřené — praebendy — rozwrhlo. (L. 14 et 17. Cad. de SS. Eccl. a u Gratiana I. q. 3. C. 2.) Od toho času tedy stalo se wseobecným zákonem, že statky zádušnj duchownjm, auřad — officium — při kostele zastáwagjcjm, na čas žiwota k požjwánj odewzdané bywaly. Nebyla to giž wjce milost osobě proukázána, ale práwo, které s mjstem a auřadem spogené bylo, a s njm se i dobylo, a odtud pošlo přjslowj: Beneficium datur propter officium, — a takowým způsobem rozdělené gměnj zádušnj mezi duchowenstwo kurátnj trwá až do našich časů.

Tato nowá kázeň cjrkewnj a tento nowý způsob gměnj zádušnj sprawowati a duchowenstwo zaplacowati dowedly, že duchowenstwo z těch dob na gměnj zádušnj takořka ginýma očima hledělo. Duchownj, totiž, na které při rozdělowánj a zřjzenj duchownjch beneficij lépe se ohled bral nežli na chudé, gež nynj dle aučelu cjrkwe, ga-

kožto držitelowé zádušnjch statků, z hognosti swé podporowati měli, (Syn. Excest. c. 18. Conc. Burdig. T. 16. de epis.) pokládali se za magitele požitků beneficiálnjch, kterými dle ljbosti wládnauti a nakládati mohau, žádnému ginému, krom Bohu, aučty z užjwánj klásti nepotřebugjce, a také, gak se zdá, nikdý nepomyslili, že i gměnj slušně a maudře užjwati máme, chceme-li obstáti před Bohem. S rostaucjm gměnjm zrůstala i chtiwost přátele a přjbuzné obohatiti odkázánjm, což až dosud kanonickými i občanskými zákony dowoleno nebylo.

Tak to trwalo bez proměny až do 12. stoletj, kde papež Alexander III. duchownjm powolil, w čas nemoci mowité z požitkůw cjrkewnjch nastřádané gměnj chudým a kostelům, wůbec k nábožným aučelům, ad pias causas, odkázati, a nedlauho potom powolilo se i oněm, kteřj odkazowateli službu byli proukázali, ať si pak přátelé aneb cizj, djl gměnj odkazowati. (Synod. Bojac. c. 58. Synod. Colon. 1300. c. s.) Prawda owšem, že toto powolenj w meze welmi auzké wtěsnáno bylo, a že se gměnj tak odkázané wjce za almužnu, nežli za dědictwj držeti mělo. (Cap. 8. de test.)

Wšak hradby, za kterými se držeti mělo, déle wzdorowati nemohly, neboť gak mjlo gen krokem se od zákona uchýljme, na swobodě se býti mnjce, na hradby wjce ohled se nebéře. To podalo přjčinu, že stát a cjrkew těm wždy wjce powolowaly, kteřj si k tomu gakéhosi, gim nepatřjcjho práwa oso-

bowali; a tak znenáhla pauhý zwyk w prawomocnost přešel. Papežowé a biskupowé neywjce nepotizmu oddáni gsauce, lhostegně kanonické zákony, z ohledu tě wěci dané, sami přestupowali, dáwagjce powolenj k tomu duchownjm buď za hotowý penjz, (Statuta diœc. Leodic.) buď za ročnj daň, aneb za postaupenj djlu gměnj, které odkázáno býti mělo, (Zypaeus de jure novo) bez dálšjch obtjžnostj indultum testandi, to gest, wolnost dle ljbosti i gměnj z přjgmů beneficiálnjch dobyté odkazowati.

Stát tjm ochotněgi k tomu powolenj přikročil, gesto oddělowánj gměnj patrimoniálnjho ode gměnj ze zádušnjch statků zachowaného, obyčegně kdykoliw duchownj kšafty dělali, omyly a hádky způsobilo, a pak se wůbec nikdý určiti nemůže, zdali duchownj kšaftem, třeba docela světsky zněl, buď neznámým potřebám odpomoci, aneb tagný dluh zaprawiti nemjnj. Mimo to se stát domnjwal, gak doswědčuge Fleury, že tjm způsobem aspoň část ze statků cjrkewnjch stále se množjcjch, do rukau světských přigde. (Fleury Instit. J. eccl. P. 2. c. 3.) Tato wšak přjčina za našich časůw marná gest, poněwadž nynj spjše o rozmnoženj nežli o ztenčowánj statkůw zádušnjch mělo by se pečowati. Protož také w 15. stoletj tento počátečně gediné prominutjm cjrkewnj wrchnosti uwedený zwyk obecným se stal, ano w mnohých zemjch, gmenowitě w Hispanii (Covarruo de test. cap. 7. n. 24.) a Gallii (Bagunt de test. n. 264) zákony zemskými

potwrzen a za práwomocný uznán gest, tak sice, že kdykoli w této řjši duchownj bez posledni wůle umřel, pozůstalost dle předpisůw zákonů bez odkladu přjbuzným geho odewzdána bywá.

Dle zákonů rakauských také duchownjmu lze kšaftowati, aniž třeba posledni wůli u ordinariátu dáwati k potwrzeni, aneb gakýsi poplatek za powolenj k tomu dáwati. Ano w některých diœcesjch, u př. w arcibiskupstwj pražském (Verordnung des P. f. e. Consist. v. 8. Nov. 1832 Z. 7823) welено gest, by každý duchownj správce za dobré paměti posledni wůli udělal, a nikdo ab intestato neumřel, pročež D. Vikáři u přjležitosti kanonických visitacj magj pozorni býti a kšaft aspoň zawřený dáti sobě okázati; a umřel-li ab intestato, celá pozůstalost na tři stegné djly mezi chudé, kostel a přjbuzné zemřelého, gestli okoličnosti ginák neurčj, se rozděluge. Ano i w Řjmě směgj duchownj dle konstitucj papeže Julia III., pozděgi od Pawla V. potwrzené a na celé okolj wztažené, auplným práwem také přjgmy beneficiálnj ku prospěchu přjbuzných a i cizinců dle ljbosti odkazowati. (Luc. Ferrar. Bibl. Tit. Beneficiat. p. 278). Posledni sněm Tridentský, ačkoliw odkazowánj duchownjch tenkráte giž wůbec uwedeno bylo, o tom nic nerozkázal, wygmauce leda, že biskupy a duchowenstwo přjsně napomjnal, by nemrhali statky a gměnj zádušnj, obohacugjce přátele swé a přjbuzné, ale pomyslili, že Bohu zaswěceny gsau. (Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 1.) A z toho se učitě widj duch

cjrkwe a kanonických ustanowenj po wšechna stoletj. Tak také synoda roku 1609 w Kostnici držená, w kterézto diœcesj ode dáwnjch časů obyčeg panuge, že duchownj swobodně a bez překážky gměnj z přjgmů beneficiálnjch zahospodařené odkázati mohau, takowé ustanowenj nezawrhla, toliko duchowenstwo přjsně napomjná, aby odkazugjce, netoliko na krew, nobrž na cjrkew, na chudé a na giné nábožné ústawy powinný ohled brali, by pak sami, chtjce přjbuzné časně obohatiti, wěčného králowstwj se nezbawili. (Const. Synod. Constant. pag. 151.)

Z historického tohoto přehledu patrně se widj, že ani cjrkew ani sw. ewangelium neodpjrá duchownjm práwa, přjgmy z præbend sobě wykázané k wýživě, k odplatě za službu kostelnj, powažowati za wlastnj gměnj; že se nic dále nežádá, nežli swědomité a slušné gegich užjwánj; že powinen gest neypotřebněgšjm spokogiti se, z hognosti ale chudým udělowati, aneb giné dobré skutky konati, w čemž také prwotnj určenj zádušnjch statků, dle wůle zakladatelů, záleželo; a že výnosněgšj beneficium gediné za pohodlněgšj přjležitost má powažowati netoliko k obohacenj sebe, přjbuzných a přátel, ale k rozmnoženj a wzdělánj králowstwj nebeského, k potěše trpjcjho a k pomoci potřebugjcjho člowěka, a na wykonánj ginýchBohu milých skutků. Totě smysl cjrkwe we wšech ustanowenjch a zákonech o wěci této za základ

položený, ať si pak slowa, gimiž wyřčeny gsau, zněgj gakkoliwěk.

W skutku tedy gedno gest, slowe-li duchownj správcem, aneb držitelem, aneb gen požjwatelem přjgmů beneficiálnjch; tjm se wěc neměnj, právo geho se netenčj a powinnost geho wždy tatéž zůstáwá. A gmenuge-li se každý magitel a wlastnjk pozemských statků z té přjčiny právem gediné správcem a požjwatelem, že se gen Bohu neywyssjmu magiteli wěcj wšech počet klásti musj, zdali ge wěrně sprawowal a maudře wynakládal, a po smrti nic s sebau newezme, krom wědomj, že gich maudře použil a dobré skutky gimi wykonal: tedy owšem i duchownj z té přjčiny, a tjm samým právem tak slauti může, a nikdý tjm ani gednomu ani druhému právo k gměnj, w prwnjm mluwjce smyslu, odepřjti se nemůže, Toto k oswětlenj některých průpowědj, o tom předmětu w sněmjch a cjrkewnjch Otcjch se nacházegjcjch, poslaužiti může; neb pjsmena gest mrtwa, gediné duch gi ožiwuge.

Když medle z toho, co gsme prawili, očitě se uzawřjti může, duchownj že magitelem gest požitkůw swého beneficium: patrno také gest, geho že gest i powinnost, požitky své dobře a slušně dle aučelu cjrkwe a wůle zakladatelůw na nábožné a dobré skutky wynakládati, a že i proto, při nyněgšjm zřjzenj před aumrtjm powinen gest, rozumný o tom rozkaz dáti, aby ginák pozůstalost dle

zákonů zemských proti aumyslu cjrkwe, gediné na světské wěci obrácena nebyla.

Odtud samowolně se nám odpowěď na otázku podáwá: „Gak duchownj ksaftowati má?"

Otázka tato gest wěru neydůležitěgšj w pogednánj našem; neb předešlé o práwu duchowenstwa k gměnj gsau gen hádky byly, powstalé z nedorozuměnj a mudrowánj moralistů a kanonistů. Odpowjme-li na otázku, která práwo duchownjmu ku gměnj wyhražuge, smyslem práw kanonických: wšecky ony pauze školnj hádky o té wěci přestanau, a ewangelium i občanské zákony a ustanowenj cjrkewnj w sauhlas se uwedau.

Statky zádusnj gediné k cjli nábožnému dané, gediné k témuž nábožnému cjli použiti se magj: totě cjrkwe wůle, totě smysl kanonických zákonů, gak geg cjrkew od božského swého zakladatele zdědila a také po wšechna stoletj od založenj swého až na nyněgšj dobu často zřetedlně hlásala a hlásá. Nepowoláwá-li tedy cjrkew duchownjho k dánj aučtu, gak wýnos swého beneficium wynaložil, předc to i Bohu i swému swědomj powinnowán gest, a nic nenj s to geg ukogiti, aneb bezpečna učiniti krom wědomj, že požitky dobře a slusně dle wůle cjrkwe wynakládal. A třeba bychom o duchownjm, beneficium magjcjm. řjci nemohli, co Posidius o sw. biskupowi Augustinu prawj: „Testamentum nullum fecit, quia unde faceret, Christi pauper non habuit", aspoň swým ksaftem dokázati má, že požitky swého beneficium gako onen biskup

za prostředek k rozmnoženj, což božského a šlechetného gest, poważuge, a ge také odcházege z tohoto žiwota k samému tomu cjli obětuge, k gakémuž ge onen giž za žiwota swého byl obětowal.

Nač duchownj, kšaft dělage, zwláštnj ohled mjti má, gešto tato wěc záležj na rozličných mjstnjch a osobnjch okolnostech, zde určiti nelze. Wůbec dle kanonických zákonů za hlawnj prawidlo mu buď: aby zwláště hleděl na podporowánj chudých, na wzdělánj náboženstwj a cjrkewnjch aučelů.

Rozšjřená gsau zagisté pole duchownjho, na nichž může sjmě cjrkwe dobroděgně i na budaucnost rozsjwati, na sta let dobré skutky založiti a státi se dobrodincem budaucjch pokolenj.

Wšak i zde poważenj a opatrnosti potřeba. Dobrým úmyslem dary rozdáwati nenj těžko, neboť k tomu nikdý přjležitosti nescházj; tjže ale maudře a přjhodně ge udělowati. Málem často mnoho, a tak i mnohem druhdy málo se státi může — a nezřjdka při neylepšjm mjněnj welicj darowé málo dobrého přinášegj. Wesměs neywjce na tom záleženo, komu a k čemu dar udělen bywá, a na to duchownj kšaftugjcj měg zwláštnj zřetel.

Cjrkwi neywětšj powinnostj duchownj gest zawázán. Tať gest geho neywětšj dobrodinkynj, od nj wýživa a gměnj geho pocházj. Tať neyblaženěgšj lidu účel před sebau má: potřebuge ale k dosaženj geho prostředků a podpory. Na gegj

potřeby ohled mjti neyswětěgšj tedy geho gest powinnostj.

Ačkoliw nábožnostj předkůw našich, prwněgšjmi odkazy a řjzenjmi světské wrchnosti o weřegné služby Božj a zaplacenj služebnjkůw cjrkewnjch na většjm djle dostatečně postaráno gest, předc se to wšady ještě nestalo. Na mnohých mjstech w kosteljch tak nuzně a chatrně to wyhljžj, že weřegné služby Božj wjce k pohoršenj a omrzenj nežli k wzdělánj gsau. Okrášlowánj a marnost ode křesťanských kostelůw wzdáleny buďte, ale zewnitřnj, důležitosti a swatosti wěci přiměřená ozdoba se požaduge, nemá-li přigjti odtud lhostegnost aneb opowržení k neywětšj člowěčenstwa wěci. Mnohá wzdálená a lidnatá wjska, mnohá hogná osada, zwláště w mjstech nestegného náboženstwj, nemá až posud ještě žádného učitele, žádného pastýře. Zde by založenj fary duchownjm dobrodinjm a požehnánjm pro mnohá sta bylo. Mnozj služebnjci cjrkwe, netoliko dobře ale bohatě placeni gsau, a naproti tomu ginj tak špatně, že denně s chudobau a nauzj se potýkati, a ku potupě swého stawu se ponižowati přinuceni bywagjce, to dobré, kteréby dle powolánj swého způsobiti měli, učiniti nemohau.

Školy a ústawy k wzdělánj mládeže i pro cjrkew gsau dobroděgné, a dwognásobný ohled kšaftugjcj duchownj na ně by bráti měl. Owšem laskawými přjspěwky giž dřjwe mnoho se stalo a za našich časůw zwláště maudrau wládau a lidumilci

mnoho se děge, wšak by se ještě mnohem wjce státi mělo. Mnohý schopný ginoch gen dosti malého stipendium potřebuge, aby se w ústawu pro učitele slušně wycwičiti mohl; a gak skaupě gestě mnohý učitel w městě i na wenku placen gest! Odkud pak taký muž, gsa nezřjdka djtky obsypán a pernau péčj o wezdegšj chléb skljčen, wážnosti, chuti a horliwosti má wážiti k úřadu swému? A posléz na neywjce mjstech scházj dobře zřjzená knihowna školnj, pro učitele tak newyhnutedlně potřebná, pro lid tak užitečná. Zdaliž by duchownj ksaftugjcj nemohl zásobu swých knih, které často tak nehodně semotam rozstrkány bywagj, aneb aspoň gen částj wikariátnj knihownu odkázati, která duchownjm na wenku bydljcjm tak prospěšná gest? W koliha obcjch nenj gestě žádného fondu k zaopatřenj potřebných knih pro chudé djtky, w odměnu za zwláštnj pilnost, wýborné chowánj a šlechetné skutky; k zaopatřenj potřebných wěcj pro školy a ústawy industriálnj? A gestli promyslem, cwičenjm a wzdělánjm hlawnj prameny chudoby se neucpau: tjm méně podporowánj a almužny spomohau, gelikož se pak počet nuzných denně množj, ctnost ale se tratj.

K podporowánj chudých, na které ksaftugjcj duchownj zwláště pamatowati má, nesčjslné přjležitosti se mu podáwagj, kde použiti může šlechetně a laskawě swého gměnj.

Práwě zde mnoho opatrnosti a maudrého okoličnostj rozwáženj gest potřebj, nechce li při ney-

lepšj wůli na zmar rozdáwati, coby lépe a whodněgi mohlo býti wynaloženo.

Lidu, který powažuge chudobu za zwláštnj pramen swé obžiwy, a žebránj za neysnadněgšj a neysnesitedlněgšj řemeslo, ani neyhogněgšj almužnau se nespomůže; žebřj pak tjm drzegi a pracugj tjm méně, čjm wjce se gim dáwá. Nadánj pro takowéto byloby štepnicj žebroty, která člowěčenstwo hanobj a mrawnost rušj. Mnohé ale rodiny nešťastnými přjhodami na mizinu uwedené, stydjce se žebrati, w tichosti trau bjdu. Malá summicka mohla by gim spomoci, dluhy gegich shladiti, slzy setřjti, osud změniti. Mnozj sirotci, nemagjce rodičůw těkagj zanedbáni bez zaopatřenj, bez wycwičenj po cizjm swětě. Mnohá chudá wdowa slzy cedj s hladowými djtkami, slzy hořkého zármutku: této w nauzi pomoci bylat by prawá služba Božj dle ducha Ewangelium. Mnohý hodný muž, genž s swými w bjdě gest postawen, snadno by mohl sebe i své obžiwiti; scházj mu ale djlo neb nářadj. — Mnohý chudý synek, gsa wýbornými dary ducha nadán, welkého we swětě by mohl nadjti se štěstj, kdyby byl měl přjležitosti nějakému řemeslu aneb uměnj se naučiti. — Mnohá chudá djwka swau by byla zachowala čistotu a k zaopatřenj přišla, kdyby gen dosti malé wěno byla měla. — Mnohý chudák může býti z náručj smrti wychwácen a k prospěchu swých na živě zachowán, wšak chybuge mu obstaránj w nemoci, léky k uzdrawenj a potrawa k nabytj sjly. — Mnohý

chudý nemocný služebnjk aneb pocestný, zwlásť ge-li cizozemec aneb giného náboženstwj, musj bjdně zahynauti, nenalezage saucitného přjtele, přjbytku, obstaránj a pomoci lékarské. Mámeť owšem mnohá krásná nadánj a weřegné ústawy pro chudé, potřebné a nuzné každého druhu; wšak genom w některých mjstech, w ginych gich dočista nenj, a obyčegně tam, kde gich neywjce třeba gest — w chudých osadách, w neaurodných a méně požehnaných kraginách. Gak dobroděgné, užitečné a služebnjka cjrkwe hodné byly by zde laskawé ústawy pro takowé a gim podobné přjhody.

Na krew a přjbuzenstwo ksaftugjcj duchownj owšem ohledu bráti nemá; wšak také nesmj přirozená práwa přestaupiti, nesmj neyswětěgšj city potlačowati. A proč by se neměl odměniti onomu, od něhož za žiwobytj byl dobrodinj obdržel? proč by nemohl onomu, gehož pilnostj a sprawedlnostj přjgmy geho rozmnožený a zlepšeny byly, i w čas smrti powinnau wděčnost proukázati, gešto časná blaženost katolického duchownjho obyčegně gen na wěrnosti geho čeládky záležj? proč by neměl swým rodičům, bratrům a sestrám, swým přjbuzným při odchodu swém i poslednj důkaz swé uznalosti a lásky uděliti, kdežto i přirozenost i náboženstwj geg k tomu nabjzj? Nikoliw! to mu zapowězeno nenj, a netoliko že smj, ale gest i powinen to činiti. Gsau-li přjbuznj a přátelé geho chudi, prwnj a w samé lidské přjrodě založené práwo magj dobročinnost geho o pomoc wzý-

wati. Ge zanedbáwati a powrhowati, byli by do nebe wolagjcj hřjch, uráženj práwa přirozeného. A byť by i přjlis chudi nebyli, předc powinnowán gest, w poslednj wůli ohled bráti na ně a na wýlohy, které mu k wůli činiti musili, chtjce ho přiwesti do stawu duchownjho, obzwláště museli-li proto potřebnosti swé umensiti, a tèm, kteřj s njm stegného práwa na podjl magj, učiniti ugmu. Gsau-li ale bez toho zámožni, a nepotřebugj-li geho podpory, a chtěl-liby nicméně nahospodařeným gměnjm z požitkůw swé fary ge obohatiti a nade staw gegich wznésti: bylať by to dle wyřknutj kanonických zákonů a otců cjrkewnjch neywětšj nesprawedlnost, bylo by to laupenj a okrádánj chudých a cjrkwe.

Smutné owsem gest, widjme-li, kterak lehkowážně a náružiwě, neberauce žádný ohled na přjkazy rozumu, ewangelia a zákonu kanonických, tak důležitau pjsemnost nezřjdka i duchownj a učitelé náboženstwj a ctnosti wyhotowugj; smutněgšj ale gest, že i z kanonických zákonů se gewj, že někdy i tjmto poslednjm weřegným činem duchownj gméno swé zprznili a mrawný swůg charakter podezřelým učinili. Concubinarum, přikazuge synoda Kostnická (Tit. XXIV. de Testam.) et aliarum turpium personarum in testamentis ne mentio quidem fiat.

Kšaft aneb poslednj wůli dèlati, každému rozumnému člowěku musj býti swatau a wážnau wěcj. Samo giž slowo napomjná na gegj důležitost. To poslednj nemá wšednostj a náružiwostj tomu po-

dobno býti, co gsme druhdy děláwali; to poslednj má také neykrásněgšjm a neydobročinněgšjm býti; neb obyčegně to na nás neywjc aučinkuge a neydél se to w paměti udržj. Skutek ten se má wlastně co poslednj weřegný skutek lidský powažowati, který se w tom okamženj koná, kde i neylehkomyslněgšj wážnosti nabýwá, a obyčegně se takowým okazuge, gakým gest; a protož často i nechtě zpytateli lidj i neytagněgšj myslenj swá a náklonnosti srdce, swé nábožné a mrawné powahy takořka zgewně odkrýwá, a si u sauwěkých a budaucjch pokolenj aneb čestný aneb hanebný památnjk stawj.

Duchownjmu musj čin tento býti dwognásobně duležitým; nebo gjm netoliko dobroděgně na okamženj a pak na budaucj časy aučinkuge; ale i prácem swým a skutkům k rozmnoženj sláwy Božj a blaženosti lidské wykonaným, wěčně trwagjcj znak prawdiwosti uděluge. — Kšaftem swým má geště po smrti, co za žiwa wšem powinen byl, dobrý přjklad dáti. Ksaft geho má býti záwěrkau přednešených učenj a kázanj, poslednjm důkazem ctné powahy, weřegným swědkem nezistné lásky k Bohu a k bližnjmu, a práwě duchownjho smyslenj, prawdiwým rukogmjm uznalosti a wděčnosti k cjrkwi, poslednjm swědomitým wyplněnjm zákonů gegjch a slowútným dokonánjm apoštolského žiwota. Pak mu nikdo práwa, že kšaftowati může, neodepře, ale za geho neyswětěgšj a poslednj powinnost pokládati ge bude.

4. *Co bywala biblj prwnjm křesťanům; z gakého úmyslu gi čjtali, a proč bychom gi nynj pilněgi než gindy, než prwnj křesťané, čjsti měli?*

Od Gottharda Holubáře, kapitulára Strahowského.

Swaté powolánj služebnjkůw cjrkewnjch mezi duležitými powinnostmi i onu předkem žádá, aby oni co učitelowé swěřených sobě wěřjcjch o tom neomylné přeswědčenj měli sami, cokoliw naučného swému stádu podáwagj, aby prawdy náboženstwj swatého wěrně wykládali, a tak w řeči swé o spasenj lidském bezpečnj wůdcowé křesťanského lidu učiněni byli. Hogněgšjho a gadrněgšjho pokrmu duchownjho odkud ginud, leč z pjsem swatých naberau, a důwody tam se nalezagjcjmi potwrdj? Pročež k biblj, gako k čistému pramenu se odebrati a z něho i pro sebe i pro lid wážiti gest gim třeba; protož samo i oni gsauť prwnj, genž se do pjsem swatých znáti musegj, a pilným čjtánjm gich a maudrým rozbjránjm oné známosti a zkušenosti dogjti magj, kterau sw. Pawel na Timoteowi žádá, napomjnage, aby byl přjkladem wěřjcjch w slowu, w wjře, pilný čjtánj, napomjnánj a učenj, aby prospěch geho zgewný byl wšechněm. „*Dey na sebe pozor, i na učenj. Nebo to čině, i sám sebe spasena učinjš, i ty, kteřj tebe poslauchagj.* I. Tim. 4. 16. a k Titowi opět II. 7, 8.: „*We wšech wěcech sebe samého wydáwey za přjklad do-*

brých skutkůw, w učenj, w celosti, w wážnosti: slowo zdrawé bez auhony: aby ten, kterýž se protiwj, styděl se, nemage nic zlého mluwiti o nás." Potřebu známosti a čtenj pjsem swatých u duchownjch seznagje sněm Tridentský, neopominul w pátém posezenj ustanowiti a nařjditi, aby duchownj studie poněkud zanedbané gsaucj opraweny byly, a za tau přjčinau zwláště pjsmu swatému i na wysokých i klášternjch školách dospělými učiteli wyučowáno bylo. Wšecken sice, přede wšjm ale kazatelský auřad duchownj tuto potřebu uznáwá, an hlasatelé slowa Páně učenj swoge buď dogmatické, buď morálnj na důwody pjsma swatého stawjce, swoge posluchače na zřegmé wýpowědi swatopjsemné poukazugj, a přjklady staro- i nowozákonnými řeč swau buď swětlegšj buď přjgemněgšj činjwagj; posluchači wšak magjcj takowé knihy swaté, mnohau chwjli swátečnj a nedělnj takowým čtenjm se zabýwagj, a hledánjm oznámených sobě wěcj neb přjkladů zběhlost swau zkausegj. Welikého tedy obljbenj nacházegj a nalezali wždycky i nábožněgšj křesťané w pjsmech swatých, a kterjkoliw ge upřjmně, pokorně a s dobrým aumyslem čjtali, nelze upřjti, že z tohoto pokladu slowa Božjho, genž wěčné gest a neomylné gako Bůh sám, nemalého nabyli potěšenj, naučenj a u wjře utwrzenj. An každé i té neywýbornějšj wědomosti owšem zlj, genž z Boha negsau, opět k zlému užjwati uměgj, pastýřům náležj pečowati o to, aby wěrjcj wšickni, gestli k čtenj pjsma swatého

dosti gsau způsobnj, biblj swaté materským gazykem wyložené, a od cjrkwe schwálené, i gj w zdrawém smyslu též cjrkwe užjwagjce, ne k marnému hlaubánj a přewrácenj swedeni, nobrž k ctnosti rozhorlenj a w prawé wjře ustanoweni býti mohli.*) Zbožný Tomáš Kempenský uwodj čtenáři swému na mysl w knize IV. w gedenácté kapitole, gakby pjsmo swaté wěrné duši na neyweyš bylo potřebné. „Mamť také swaté knihy pro potěšenj žiwota. Dwau wěcj potřebugi, pokrmu totiž a světla. Geden gestit stůl swatého oltáře, na němž leží chléb swatý; druhý gest stůl zákona Božjho, w němž se zawjrá učenj swaté. Djky tobě, Pane Ježjši, světlo světla wěčného! za stůl učenj swatého, kterýž gsi nám skrze služebnjky své, proroky a apoštoly a giné učitele přistrogil." — Ale na konci wraucj modlitbau k Bohu obrátě se žádá, aby w kterémž gsau wšecky poklady maudrosti složeny, od kterehož wšickni maudřj tohoto světa maudrost swau dostali, rozehnal bleskem milosti své temnosti rozumu geho, a oswjtil geg světlem nebeským, kteréž se stkwj w swatém Ewangelium. „Nedey, (neylaskawěgšj Ježjši!) abych při čtenj pjsma swatého na schopnost swau spoléhage, zhrdl, a pyšným uměnjm nadutý, swaté prawdy twého učenj dle maudrosti světské wykládal a přewracel, aneb wšetečnostj a přjlišnau žádostj po uměnj zanedbán,

*) Srownecy sněm Tridentský in Indice libror. proh. Regul. IV.

nebyl učiněn gako oni, kteřj se ustawičně učj a nikdý umělj nedogdau. Alebrž přidey k umělj také dar pokory a lásky, kterážto nehledá než čest gména twého, wzdělánj bližnjho a spasenj wlastnjho. Žádámť mezi ty patřiti, o kterýchž gsi prawil: Blahoslawenj chudj duchem; nebo gegich gest králowstwj nebeské." — Austnj podánj w cjrkwi katolické poukazuge prawowěřjcj na prwnj wyznawače wjry, gešto pjsem swatých sobě na neyweyš wážjce, w gich čjtánj spasitedlně sobě počjnali. Co o biblj a prospěšném gj užjwánj také někteřj z nowěgšjch theologů smeyšlegj, stane se zřetedlněgšjm z dálsjho pogednánj tohoto.

I. Biblj bywala prwnjm křesťanům gediná naučná, potěšitedlná a wzdělawatedlná kniha. Wěčná samobytná maudrost — Bůh! — prohlásil se w nj slawně, přjsně i laskawě za Stwořitele, Zachowatele a Otce wšech rozumných tworů; lidé pak mohli napořád přede wšjm zblauzenjm bezpečni býti, an wěčný rozum sám gim za wůdce slaužil. Mogžjš a proroci, gacj mužowé Božj! Kdež gim rownych nalezti? A desatero přikázanj — toto zřegmé zákonodárstwj Božj! — gest a zůstane na wěky půwodnj kniha, w gegjchžto nařjzenjch wšecky občanské a mrawnj zákony gsau obsaženy. Zwláště pak wážili sobě prwnj křesťané *zákona nowého*, co neyskwostněgšjho a neyštědřegšjho dědictwj po Pánu a mistru swém, kterýž po swém odchodu k Otci, gich co ubohých sirotků neostawil. Ewangelium geho byl hogný

poklad, genž nikdý promrhán býti nemohl; wykaupené swau krwj za spoluděditce králowstwj swého ustanowil; a aby nikdý pochybnosti o tom nepowstáwaly, pjsemnost božskau gim w rukau zanechal, genž sice křiwě wykládána, nikdý wšak porušena býti nemohla! Wypsánj žiwota, činů a skutků geho gest prosté, pohnutedlné a dogjmawé; a kdožby, přečta Ewangelium, mohl gjm pohoditi bez naprawenj swého smeyšlenj, aneb aspoň bez žádosti lepšjm se státi: tenť žádného polepšenj giž schopen nenj. I také w nedostatku wšech *zewnitřnjch dowodů*, může prawdiwost a božstwj Ewangelium *z wnitřnjch dowodů* neomylně se oswědčiti; a kdožkoli přjkazy Ježjsowy s prostým a wěrným, nabožným a ponjženým přigjmá srdcem, sám na sobě zkusj, že učenj geho z Boha gest! Smrt Páně Ježjsowa, netoliko pauhé zpečetěnj učenj geho, gakož se nepřátelé geho domeyšleli — byla prwnjm křesťanům *widitedlnau úmluwau mezi Bohem a lidmi*: wšem nábožným k útěše, a hřjsnjkům k spasitedlnému powstánj, aby poznagjce Otcowu milost a milosrdnau lásku, w srdcjch se pukali, odpuštěnj hřjchu, nowý žiwot a wěčnau blaženost u něho hledagjce. Zpráwa o smrti Kristowě, gakožto obětj a spolu neygistěgšjm znamenj našeho na milost přigetj od gakžiwa od apoštolů a wšech wěrných křesťanů za hlawnj a základnj učenj, za gádro a hwězdu celého pjsma swatého i křesťanstwj u-

znána byla; *) a nikdý nenastane ta doba, kdežby apoštolská důwěra k Ukřižowanému gakožto zbytečná zawržena, aneb co nedostatečná zlepšena býti mohla. Drjwe než hřjšnému světu smjřenj a milost s křjže podána byla, giž drahný čas taužilo po nj saužené srdce lidské, ano wždycky, dokud chce w Bohu aučastnost mjti, bude taužiti po nj. Tato taužebnost wlastně z wědomosti nasj pokuty a nehodnosti před Bohem wyplýwá, gakož i poznané nemohútnosti, abychom se sami winy a pokuty sprostili, aneb spáchané zlé nahradili. Wjra w potřebu něgakéhos wyššjho prostřednictwj a smjřenj gest tedy tak stará, gakož sám swět. Křesťanstwj gi toliko skutkem stwrdilo a zpečetilo. Krwj skropená Golgatha wěčným toho zůstane swědectwjm. Wšecky tedy swéwolně wzniklé pochybnosti o biblickém učenj z strany smjřenj lidského gsau taktéž nerozumné, gakož wšeliké wynasnaženj marné gest, a wždycky takowým zůstane: aby totiž zpyšnělý rozum o tomto božském učenj přeswědčen býti mohl, dokud srdce samo potřebu wyššjho smjřenj necjtj, a po sgednocenj se s Bohem skrze Krista nedychtj. A protož pilně se wystřjhali prwnj učitelowé křesťanštj, aby takowé prawdy, gež srdce

*) 1 Petr. 1, 19. Cap. 2, 24. I. Cor. 1, 30. II. Cor. 5, 21. Ephes. 1, 7. Coll. 14. Ephes. 10, 10. Thes. 10. Rom. 3, 24. Cap. 5, 18—21. I. Joan. 1, 7. I. Tim. 2, 6. Tit. 2, 14. Math. 20, 28—36.

lidské toliko wnitř cjtj, důwěrně a laskawě opatruge, a kteréž u weřegném žiwotě swědomitě wykonány býti musegj, učenými důwody aneb krasomluwau pochopitedlné a přjgemněgšj byli činjwali, dokonale bywše přeswědčeni: že tjm podlé wyznánj a wýstrahy Pawlowy 1 Kor. 1, 17—31. slowo křjže moci swé tratj a pohaněno bywá. Z té přjčiny warowali se apoštolstj otcowé we wšech přátelských a srdečných řečech (homilijch) wšj skwostnosti a wýmluwnosti, přidržjce se přjsně slowa Božjho, a u swých posluchačů o to usilugjce, aby se gediné Ewangelium, gakožto dokázané mocj Božj, genž gest k spasenj každému wěřjcjmu, Řjm. 1, 16. drželi, ba ani za wlas od sprostého slownjho smyslu pjsma swatého neustupowali. A tak panowala podiwenj hodná gednomyslnost a rownost mezi prwnjmi křesťany a gich předstawenými u wjře i obcowánj, w žádosti a daufánj, w činěnj a opauštěnj — gednomyslnost, gesto nižádným donucenjm aneb zewnitřnjm násiljm, než toliko prawdau a láskau gsauc zpusobená, napotom horliwým hlásánjm a wraucjm rozwažowánjm slowa božského stwrzena a zachowána bywala. Mocné aučinky geho seznáwali netoliko pauhým poslauchánjm, alebrž z wlastnj zkušenosti, Řjm. 1, 16. Řjm. 10, 27. 1. Kor. 1, 18, 21. II. Tim. 3, 16, 17. Jan 20, 31. Jak. 1, 21. Jan 6. 68. 1 Petr 1, 19—21. Efez. 1, 23. Kol. 1, 16. k Žid. 2, 12. a takowá wnitřnj zkušenj, gichž naprawené srdce neygi-

stěgšjm a neomylnýmgest swědectwjm, podáwala prwnjm křesťanům neyswětlegšj a neymocněgšj důkazy o prawdě a božstwj Ewangelium, gemuž křesťanštj rekowé oddáni byli s tak wraucj láskau a nepohnutedlnau wěrnostj, že nic we swětě gich wjru w Ježjše Krista a geho nebeské učenj i zasljbenj zwrtkati nemohlo. Odtud gegich oškliwost před wselikým nowotárstwjm, ano i tjm neymensjm odstaupenjm od sprostého biblického učenj, od apoštolů založeného a swým nástupcům podaného. Osměl-li se který swůdný učitel aneb giný přewrácený člowěk podezřelé aneb křiwé učenj rozsjwati, gesto se s učenjm Páně Ježjšowým aneb apoštolským nesrownáwalo, odwracelit wěřjcj ušj od něho, pastýřům swým to w známost uwozugjce, kteřjžto bludaře brzy na přjmau cestu uwáděli, aneb mocj slowa Božjho gegich škodliwost překazili. A tudy stalo se, že mnohá w prwnjch stoletjch powstalá kacjrstwj beze sněmownjho snešenj, beze slawného nálezu saudnjho ze strany cjrkwe potagmo udušená, bez pohoršenj zmizela. — Prwnjch křesťanů horliwost, lásku a wážnost k slowu Božjmu i geho wěrným hlasatelům, gakož i pewné geho se přidrženj ledwa sobě za wěku našeho pomysliti můžeme; netoliko pilnj posluchači, i též swědomitj činitelé slowa Božjho, ge také w domácnosti zpytowali, dnem i nocj o něm spasitedlně rozgjmagjce. Neywětšj o to wynasnaženj mjwali křesťanštj hospodářowé, gesto gsau w swatých shromážděnjch

slýchané wýklady doma znowu na paměť sobě přiwáděli, a takowé swým domácjm ochotně k srdečnému uwáženj podáwali. A tak bywali dle žádosti a nawedenj apostolů i křesťanských biskupů, křesťanštj hospodářowé — každý u prostřed swé rodiny — gako domácj pastýřowé neboli správcowé dušj we swé rodině — a dle swědectwj sw. Chrisostoma přjbytkowé wěřjcjch gako kostely a modlitebnice, w nichž mládež wyučowánjm, modlenjm, zwláště pohnutedlným přjkladem cwičena i k tomu připrawowána bywala, aby w čas potřeby wjru swau w Ježjše Krista, Spasitele a Wykupitele lidského plemene krwj wlastnj zpečetila. Takowauto statečnau wjru wážili, posilowali a udržowali křesťané gediné z biblj. Ewangelium bylo gegich katechismus; žalmowé Dawidowi gegich modlitebnj a zpěwnj kniha; kniha Hiob, přjslowj Šalomaunowa a kniha Kazatel gegich potěšitedlnj a mrawnj spisowé, z nichžto wšickni wěřjcj poučowáni, wzděláwáni, u wjře, důwěrnosti a lásce k Bohu a Kristu posilowáni bywali. Byltě mezi mnohými účinky téhož křesťanského biblj swaté čjtánj onen snad neypožehnaněgšj: že se w prwnjch třech stoletjch dokonce žádného katechismu aneb giné náboženské, poučné a wzdělawatedlné knihy mezi křesťany nenalezalo, gesto wšickni od wěrných swých předstawených a učitelů k gedinému, silnému a utěšitedlnému pramenu byli přiwedeni, z něhož plyne světlo, láska a žiwot. Swěřenému

stádu wodu žiwota kaliti, aneb w skrownych částkách — ba konečně ani těch nepodáwati — powažowali prwnj křesťanstj učitelowé za zrádu proti neywyššjmu biskupu dušj našich: (1. Petr. 2, 25.) a toliko nágemnjci mohli pozděgi tak náramně proti stádu swému se zpronewěřiti. Cokoli křesťané pozděgšj w učeně strogených katechismech, newkusných a wlažně ponaučugjcjch knihách a t. d. zdarma hledali, prwotnj w biblj hogně nacházeli. Což gsau mdlá slowa lidská u přirownánj k hřjmagjcj řeči Páně, kteráž národy zemské uchwátila, hřjšnjky poděsila, a mocné krále pokořila, i po tolik tisjc let u prostřed násilných nepřátel až podnes se udržela? — Prwnj tedy křesťané měli biblj za swûg neydražšj poklad: mnozj celau, aneb aspoň celé knihy a kapitoly z nj w paměti dobře chowali. Byl-li kdo z nich w čas protiwenstwj ukrutného tak chaulostiwý a bogácný, že pjsmo swaté pohanským saudcům wydal, wůbec ode wšech byl nenáwiděn, a ledwa neytužšjm, často i po celý wěk trwagjcjm pokánjm s ostatnjmi stále wytrwawšjmi wěřjcjmi opět smjřen býti mohl. W samotách a pustinách, kamž se w čas zuřiwého pronásledowánj Diokleciánowa byli utekli, čjtánj biblj gim potěšitedlné zábawy poskytowalo. Ženy z sprostého i šlechetného rodu gi s stegnau dychtiwostj a swatau horliwostj čjtaly.*)

*) Gména: Lucia, Celantia, Demetrias, Fabiola, Algatia, Salvina, Marcella, Theodora, Oscila a t. d. gsau w cjrkewnj historii důkazem pamatnjm, gak zwláštnjho, taktéž prospěšného a spasitedlého pjsem swatých užjwánj.

Nad mjru pohnutedlné gsau stjžnosti mučedlnic swatých, Agapy, Chionie a Ireny nad ztrátau swých pjsem swatých, gichžto čjtánj gim hned z mládi dnem i nocj neyblaženěgšjm bywalo zaměstnánjm, a po nichž we strašných pustinách, kamž se něgaký čas před ukrutnostj krwežjzniwých wrahů byly utekly, slzawě dychtily. *) Prwnj křesťané neznali a nežádali nižádného utěšenj a naučenj leč z biblj. Wždyť sám Pán a mistr gegich u wezdegšjm swém strastném putowánj slowem Božjm, a zwlášte žalmy se těšjwal a posilňowal: diw-li, že wěrnj přátelé a následownjci geho za tjmto přjkladem kráčeli? — Dobře se při tom magjce, biblj gako božské proroctwj wšudy buď w nebezpečenstwj, i též při smrti s sebau nosjwali; a pozdègi se i w hrobjch křesťanských mnohé sepsané Ewangelium ještě neporušené nalezlo na prsau k smrti utrápených mučedlnjků a giných wěrných wyznawačů Kristowých, gešto s radostj a důwěrnostj pro geho božské učenj a zasljbenj žili i umřeli.

II. S gakau tedy swatau žádostj, a z gakého náboženého úmyslu prwnj křesťané pjsma swatá čjtali, giž z dotčeného powrchu ležj. Wýtečnj mudrcowé pohanstj (Timeus z Lokri, Plato, Cicero) dokonale tomu rozuměgjce, zřegmě se přiznáwali: žeby poznánj přirozených powinnostj skrze hřjšný

*) Acta SS. Martyrum Agapes, Chionia et Irene in Baronii Annalibus ad an. 304. Nro. 46.

pád bylo zatmělé, tak že pauhé swětlo rozumu giž nepostačuge Boha poznáwati, neboli gemu důstognau, a geho wůli swaté přiměřenau uctiwost wzdáwati. Wsickni nábožněgšj pohané, cjtjce potřebu něgakého božského zgewenj, welmi po něm dychtili. Křesťané wšak, gimž zgewenj Božj slastně podjlem přišlo, určitě wědauce z knih swatých: *že Duch Božj w zlostnau duši newegde, aniž bydliti bude w těle podmaněném hřjchům*, 1 Sap. 4., hleděli dřjwe mysl swau ustawičnau modlitbau, spasitedlným rozgjmánjm i mrzkých žádostj a náklonnostj wyhoštěnjm pokud možná wyčistiti, a gi milostnému působenj Ducha swatého učiniti přjgemnau; neboť se zewrubné uléčenj srdce bez oswjcenj rozumu ani pomysliti nedá: přewrácenost w smeyšlenj temnost swau s sebau nese; a nelze nižádnau ginau cestau, leč naprawenjm wůle k původnjmu swětlu přistaupiti. Duch swatý gest taktéž Duch pobožnosti, gako umělj. Odtud úpěnliwé prosby prwnjch křesťanů w starobylých chwalozpěwjch k Duchu swatému, aby gich rozum oswjtil, srdce očistil, k poznánj a wěrnému božské prawdy ostřjhánj roznjtil; aby ge w dobrém posilnil a utwrdil, a skrze| živau wjru, důwěrnost, wděčnost a lásku opět s Bohem skrze Krista sgednotiti a wěčně oblažiti ráčil. O přispěnj téhož Ducha swatého prosjwal Dawid w 50. a 119. Žalmu, gešto bez oswjcenj a wedenj Ducha swatého nikdo pjsmu swatému náležitě neporozumj, aniž geho spasitedlně neužige; wšickni, gešto se s neočištěným srdcem

a toliko s hrdau učenostj školskau do pjsma swatého spaustěli, zmatenjm, slepotau a nemaudrostj pokutowáni byli. Křesťané prwotnj, s pokornau myslj wše počjnagjce, a w lásce skončugjce, zkušenostj shledali, že se wyřčenj a naučenj pjsma swatého spjše láskau nežli schytralau učenostj — spjše srdečnostj nežli wšetečnostj, — wjce modlenjm a slzawým úpěnjm, nežli ostrowtipnými wýklady pochopiti dáwá. Gediné nábožná prostosrdečná mysl může tomu porozuměti: že slowo Božj toliko prawda — genž se w něm podáwá, toliko maudrá dobrota — genž se w něm zaslibuge, a wěčná blaženost gest. — Prawda tedy bez klamu, dobrota bez ošemetnosti, — čistá blaženost bez bjdy! A tak gsau nalezali i okaušeli: že slowo Páně nad med a mannu sladsj, nad zlato a drahé kamenj skwostněgšj, i nad rosu nebeskau úrodněgšj gest; a tjm bywali obèerstwowáni, w duchu i srdci potěšowáni a posilowáni, gešto naproti tomu mysl poskwrněná nic božského w něm nenalezá, hrdé srdce božskými wěcmi pohrdá — w roztržité a wrtkawé, od wezdegšjch péčj rozpáčené mysli slowo Božj mezi trnjm udušeno bywá. Nečjtali prwotnj křesťané pjsma swatého z giného úmyslu, leč aby se wždy maudřegšjmi, nábožněgšjmi a w Bohu blaženěgšjmi stali. Prawda, swatost, wůle a blaženost byltě ten wytčený cjl, po kterém gediné a wždy taužjwali. Nic nemá do sebe takowé sprostnosti, něžnosti a krásy, gako nebeská prawda! Čjm s hůry od Otce swětel a Boha wšj útěchy zgewená,

k spasenj newyhnutedlně potřebná prawda býti má, gakož takowá ode wšech dobrých, čistých a nebeskau myslj opogených dušj tjm spjše poznána, přigata a užjwána býti musj. Gegj charakteristické znamenj gest *swatost*! A které pak učenj *o swatost wůle* hogněgi usiluge, gako wjra w *tagemstwj wěčné lásky*, w niž se wšickni pokladowé nebeské prawdy a blaženosti zawjragj. Giž ale wšecky w pjsmě swatém obsažené prawdy neyhlawněgšj k tomu směřugj: že w milowánj Boha Otce — w milosti božského Syna geho — a w obcowánj Ducha swatého wšeliké štěstj nesmrtedlného člověka, a tudy geho weškerá blahost spočjwá! — a že láska — odměnná láska k božskému Wykupiteli gediný gest prostředek k dosaženj zasljbeného spasenj! Tyto wěčné spasitedlné prawdy w celém pjsmě swatém tak zřegmě a určitě, tak důkladně a laskawě se wyčjtagj, ba i neysprostěgšjmu rozumu lidskému, ano i djtkám tak světlé a pochopitedlné, tak přjgemné a přeswědčitedlné gsau, že toliko ti gasné světlo Ewangelium nespatřugj, *w nichž Bůh tohoto světa oslepil mysli, aby se gim nezaswjtilo světlo Ewangelium slávy Kristowy*, kterýž gest obraz Božj. II. Kor. 4, 4.

Člověk gest tauženj Božj! Weškeré pjsmo swaté, zwláště nowý zákon, tuto laskawau taužebnost Božj po wzdorugjcjm a zdráhawém pokolenj lidském na wšech skoro stranách — s takowau láskau a přjsnostj wyslowuge, tak že kdo ponaukánj

Božjmu, do náručj Otcowa se wrátiti, odpjrá, wjce než přirozené zaslepenosti a srdce zatwrzelosti do sebe mjti musj. Wjra w gakausi samowládnau mocnost, tupenj a ausměšné zawrženj prawd náboženských gest neduh nyněgšjho wěku!

III. Křesťanům důležitègšj potřeba, přidržeti se pewně slowa Božjho, nebyla, gako nyněgšjho času. Tenť gest w biblj 2 Petr. 3. Tim. 3, 1. II. Tess. 2, 3. 9. Žid. 18, 9. tak patrně wyobrazen, bychom ani okamženjm nepochybowali, že gsau oni Duchem swatým nadšenj, gakož i od Boha o přjhodách neywzdáleněgšj budaucnosti náležitě wyučenj muži naše bohaprázdné dny předzwjdali. *Ale wšak když přigde Syn člowěka saudit swět, zdali nalezne wjru na zemi?* Luk. 18, 8. Sama prawda wěčná ubýwánj wjry w poslednjch dnech zřegmě předpowěděla. Bohaprázdnost, newěra a posměch z Neywyššjho a Neyswětěgšjho gsau tedy důkazem, genž o prawdě a božstwj náboženstwj i geho swatých pjsem tak hlasitě swědčj, gako twrdošjgnost Židů. Neytkliwěgšj gsau předce wyznánj wšech auhlawnjch nepřátel zgewenj křesťanského, kteráž gim snad některau dobu bezděky z úst wyšla. Takowé slawné, proti wšemu namjtánj bezpečné swědectwj w prospěch *zákona nowého* nalezá se w Rousseau Emil. T. 3. p. 16, 5. „Wyznáwám, že wznešenost pjsma sw. mne obdiwenjm naplňuge, gakož i čistota Ewangelium weškeré srdce mé zanjmá. Progděme spisy našich mudrců se wšj skwostnostj

gegich rozumowánj: gak gsau nepatrné ba potupné u přirownánj k pjsmu swatému! Možná-li, aby kniha, genž gest sprostá a spolu tak wznešená, měla býti pauhé djlo lidské? Možná-li, by osoba swatá, gegjžto žiwot se zde wypisuge, pauhý člowěk býti mohl? Mluwj-li kde gako něgaký sjlenec, aneb ctižádostiwý buřič? Gaká spanilost, gaká čistota w geho chowánj; gaká wznešenost w geho učenj; gak hluboká maudrost w geho řeči; gak podiwná ducha přjtomnost w geho odpowědčch; gak mocně wládne swými náklonnostmi! Kdež nagdeme takowého muže, kde takého mudrce, gestoby bez wady a chlauby žjti i umřjti mohl! Plato wytwořiw sobě obraz sprawedliwého, auplně powahu Ježjše Krista wyznačil. Tato podobnost tak gest wýborná, že gi wšickni otcowé cjrkewnj zaznamenali. Gak zaslepený a předsudky nakwašený musjt býti, genž syna Sofroniskowa (Sokratesa) Synu Marie po boku stawěti hodlá; gak nesmjrná mezera mezi oběma! Sokrates bez hany a bolesti umjrage, snadno mohl až na konec powahu swau bez proměny dochowati; a kdyby smrt geho, ačže lehká, nebyla co korunau ozdobila žiwot geho, předce bychom o tom pochybnost měli: zdali Sokrates se wšjm swým rozumowánjm wjce byl, než který mudrák. Wynašel, prawj se, theorii mrawoučenj: mnozj wšak před njm gi w žiwotě swém skutečně prowozowali; oni tedy směl gen řjci, co onino činili, mohlť gen přjklady gich w předpisy uwesti: giž wšecko hotowo bylo. Mohl-li pak Je-

žjš mezi spoluwěkými čisté a wznešené mrawoučenj seznati, gehož nám w přjkazech a přjkladech pozůstawil? — Sokrates umřel, pokogně rozmlauwage s přátely swými. Smrt Ježjše, genž u prostřed náramných bolestj od weškerého národu pohaněný a ztrýzněný ducha swého wypustil, byla neyohawněgšj, gjž se kdy obáwati můžeme. Sokrates přigjmage gedem naplněnau čjši, služebnjka gi podáwagjcjho žehnal: ale Ježjs prosil, u prostřed neyprudsjch bolestj, za swé wražedlnjky. Zagisté, žil-li a umřel-li Sokrates gako mudrc: žiw byl i umřel Ježjs gako Bůh!" —

Neomylným wšak, ano i neysilněgšjm důkazem wýbornosti, swatosti a božstwj pjsma swatého gsau bez odporu wsickni neslechetnj, temnost a zlost milugjcj lidé, gesto takořka hned od přiroze; nj biblj swaté nenáwiděgj a od nj se odwracugj, gakož i gegich newyprawitedlná a trwanliwá snažnost pjsmo sw. gako nebezpečné rozhlašowati, ostauzeti, přewraceti, a co možná w geho čjtánj překážeti. Pragmatická historie o spiknutj proti pjsmu sw. a geho ctitelům bylať by kromě biblj snad neyprospěsněgšj kniha wýstražná, a spolu neymocněgsj podnět, w temnosti a bauři gediné pjsma sw. se držeti, a wábenj swůdnému odolati. W tétéž mjře, w gakéž wážnost biblj ochabuge, zrůstá wážnost a mocnost knjžat temnosti. Zoškliwj-li se tedy křesťanům čtenj biblj: djwe wšeho nadánj překwapj ge hnusná zatmělost rozumu; ba horšj než pohanská zaslepenost a zlosynnost, gako

před wěkem Kristowým, zpotwořj tuto zem w peleš lotrowskau, a wyzwe k zahlazenj božskau spra-wedliwost. A tam směřugj wšickni, genž se we školách rationalisté gmenugj, a pod gménem zge-wenj králowstwj Antikristowo rozšiřugj, i wšeobec-né rozmnoženj slowa Božjho wšemožně překaziti hledj. Gediný štjt proti nim gest slowo Božj. Blahoslawenj, kteřj ge slyšj, čtau a zachowáwagj!

---

5. *Dwau slowutných mužů swědectwj o biblj.*

Přeložil z frauzauzského P. Ondrák.

I.

Swaté pjsmo přewyšuge swau srdečnostj, živostj a wznešenostj wšecky řecké a latinské spisowatele z dáwnowěkosti. Žádný, ani Homer, nedostihl wznešenosti Mogžjšowy w pjsnjch Boha oslawugj-cjch, zwláště co se poslednj tkne, gjžto se wšickni synowé Israelštj musili učiti nazpamět. Žádná oda řecká neb latinská nepřibljžila se k welebnosti žalmů, na přjklad toho, co takto počjná: „Bůh bohů Hospodin mluwil: a přiwolal zemi," — kte-rýž zagisté wšelikau fantasii přesahuge lidskau.

Nikdý se newrownal Homer, ni žádný giný básnjk Isaiášowi sláwu Hospodinowu pěgjcjnu, w gehož očjch králowstwj (ostrowowé) gsau gako prach drobný, gako stan, genž dnes stawj se a zegtra zase se baurá.

Hned má tento prorok wšecku lahodu a ljbez-nost pastýrského zpěwu, wypisuge sladké požjwá-

nj pokogného žiwota, hned se tak wysoko wznášj, že wšecko gako w hlubinách mizj pod njm. Medle cože w celé starožitnosti světské může se po bok dáti elegickému Jeremiáši pro záhubu swého lidu plačjcjmu, nebo Nahumowi, widaucjmu w duchu nádhernau Niniwe padati autokem nesčjslného wogska? Nám se zdá widěti toto wogsko, slyšeti břinkot zbraně a dusot konj; wšecko tak živým způsobem gest wyljčeno, až fantasie trne; Homer daleko za njm poklusáwá. Čjteyte pak Daniele zwěstugjcjho Balthazarowi hněw Božj giž giž naň padagjcj, a pak hledeyte w neyslawněgšjch knihách starožitnosti, coby se asi té spanilosti podobného nalezalo. Nad to má wšecko w pjsmě swatém pewnost, wšecko ráz přirozený zachowáwá, dèginy zákonodárstwj, popisy, tagemstwj, mrawná naučenj; posléz takowý gest rozdjl mezi světskými básnjky a proroky, gakowý bývá mezi wynuceným a prawým zápalem. Gedni w prawdě nadšenj cosi božského hlásagj, druzj gakausi wznešenost wynucugjce, nemohau w skládánj lidskau zapřjti mdlobu.

Biskup Fenelon.

II.

Ze wšech přednostj, swatému pjsmu nade wšecky knihy wýbornost a wýtečnost dáwagjcjch, neypodiwněgšj gest ten dokonalý poměr, kterýmž dwě wlastnosti ginak cele sobě odporné se spogugj, weliká totiž přjwětiwost s newyslownau welebnostj,

sprostý sloh s neobyčegnau wznešenostj. Čtaucjmu a rozgjmagjcjmu swaté pjsmo nowé nebe se otwjrá, kdež widj blýskati, ai tak djm, tisjcero ohňů a světel, gichž odewsad wycházegjcj paprskowé zrak porážegj a oči oslepugj w tétéž mjře, w které ge i oswěcugj. Tento ráz bezděky w oči bige a nemožno nám silný z toho nebrati důkaz o geho božstwj. Newidj se zagisté w této knize bleskot ni uměnj, ni hlaubánj, ni filosofie, ni wýmluwnosti světské; nic wsak méně wšech těchto okras prázdna gsauc právě to obsahuge, co wšecko lidské uměnj nemůže nahraditi, totiž *nejwyšší podstatu*, která mysl čtaucjho wážnostj naplňuge, a *mjrnost*, která pozornost zagjmá a gako opautá. Nuže, nenj-li to důkazem dostatečným, že toliko Bůh této knihy gest původcem? — Než, otázka-li wznikne, proč se tyto dwě wlastnosti w pjsmech musily slaučiti: netěžko nám toho dáti důwod; gestit to kniha, kterau Duch swatý napowjdal a která newystižitelná tagemstwj Božj předkládá, musj tedy duch welebný w hlawnjch částkách wanauti, na důstognost původce swého a výtečnost obsahu se wztahugjcj. Poněwadž ale tento spis k poučenj a k potěšenj lidstwu ano i neysprostěgšjm osobám gest určen: tedy musj mjti poměr a srownalost k pochopitelnosti těch, gimž zwlástě wydán gest; musj totiž do sebe mjti sprostotu a gakausi domácnost. Maudrost božská chtěla za těmito důwody pěkný obau wlastnostj sestawiti sauzwuk. Neypodiwněgšj wšak gest wěc, že tato welebnost

a prostota negen zde onde, ale wšudy w pjsmě swatém se nalezá: nenj kapitoly, nenj přjběhu ni řeči, kdež se toho běžným toliko pohledem nespatřuge, ano wšudy gest to zřegmo, a zwlástě w podobenstwjch, gichž ewangelisté wyprawugj a Ježjš Kristus užjwal při wyučowánj národů. Neboť gednák gest podobenstwj mluwa sesmyslněná, domácj a prostonárodnj, která neyobecněgšj a neypowědoměgšj béře obrazy k wykládánj prawd hlubšjch a lidskému duchu méně pochopných; zagjmawý způsob učenj gestiť, genž mysl wzděláwá a přjgemně zaměstnáwá tjm, že ze slyšených wěcj na to myslj, což wlastně neslyšj; gednák gsau wěci, které Ježjš w těchto obrazech předkládal, neydůležitěgšj článkowé geho učenj, neywznešeněgšj tagemstwj o prozřetelnosti Božj a wykaupenj lidstwa, a za tau přjčinau gest *látka* podobenstwj wznešená a přiměřená k těmto tagemstwjm; forma wšak neboli způsob gest sprostý, snadný, našj schopnosti docela přjstupný.

Claude, franc. biskup.

6. *O dědictwj sw. Jana z Nepomuku.*

Za našich dnů stala se kniha, hnedle gako wezdegšj chléb, obecnau a každodennj potřebau. To pak neplatj genom o stawjch, powolánjm nebo rodem k učenosti a čtenj w národu odsauzených, nobrž o celém národu, o každém wěku a pohlawj.

Do školy musj každý: bohatý i chudý, djwka i pachole, a tam mezi giným neyhlawněgi se čtenjm objrá. Učjce se pak tomu čtenj celých šest let — tedy déle než kterému koliw řemeslu — a to práwě tjm wěkem, kdy zlé i dobré neywolněgšj průchod k srdci člowěka magjc, w něm se též neyhlauběgi zasazuge: musegj konečně na knihu gako na chléb uwyknauti, a po nj přes celý čas žiwota gako po žiwém pramenu spasitelné oswěty a hogné útěchy taužiti.

Takét se ta potřeba podlé zkušenosti — u weliké části národu našeho skutečně a hlasitě ozýwá. Kdož, medle, z duchownjch rok toliko na winnici Páně pracowal, aby ho osadnjci každého wěku a pohlawj o zapůgčenj knih nebyli žádali? *) A kdo prosj o chléb, aby hladu, kdo

*) Možná, že někdo na takowau zkušenost mezi lidem neuhodil, ale toho winu lid náš český nenese. Ten zagisté nad giné národy čtenj milownějšj bywal, a podnes také gest. Wšecky potud známé poklady naší stare literatury lid nám zachował, a podnes se mezi lidem mnohý wzácný zbytek staročeské oswěty nad zlato i perly wážený

o knihu, aby potřeby čtenjm se poučiti, nebo čas užitečně stráwiti necjtil? Kdyby pak lid sám podobné potřeby gestě neznamenal, což by patrným znamenjm geho surowosti a njzké wzdělanosti bylo, nalehala by na wšecky přátely a milow-

---

chowá, a gako neydražšj odkaz s rodičů na djtky přenášj. Podnes naše dospělegšj mládež poslednj penjz na skaupenj garmarečných a pautnických pjsnj a powjdek ráda nakládá.

Pakli sobě mjstem lid knihy newážj — čehož také přjklady owšem řjdké wjm; to děge se:

a. Školau, genž onde a onde podnes *učiliště* slauti nemůže. Mezi těmi stogj na wrchu naše školy w českých městech, kde se mládež tři, čtyry léta s knihau trápj, než w nj drobet rozumu nalezá. I nechutj a oškliwj se mládeži takowým způsobem kniha každá, tak že od nj také pozděgi mysl swau odwracj, gako od gjdla, gjmž se byla gednau přesytila. Protož newidjme w takowých městech, wygjmagjce staw učený, wětšj tauhu po knize, než u lidu wesnjho; proto také promysl nechce se tam nad přjklady slepě následowané powznésti.

b. Neznalostj dobré knihy. „Ignoti nulla cupido." Negsau w každé kragině naši milé wlasti mužowé, kteřjby lid s dobrau knihau seznámiti za skutek dobrý a záslužný drželi. Ano gsaut i mezi duchownjmi správci, kteřj mimo několikero kazatelu sami české knihy nemagj aniž kaupiti chtěgj, mudrugjce někteřj při kupowánj knihy, gako ten řecký gonáček, nechtě se do wody pustiti, ažby se plawati naučil. Tu arci mládež knih školnjch často přeřjkanýchgiž sobě newšjmagjc, a giných pod oči nedostáwagjc, počjná, wěkem dospjwagjc a citu nemjwaných nabýwagjc, tauhu po knize tratiti.

c. Nezáživnostj mnohé nowěyšj knihy; neboť také tam, kde mužj, wzdělánj národnjho upřjmně žádostiwj, swé wlastenecké apoštolstwj s pomocj knihy zastáwati mjnili

njky lidu swatá powinnost slowem i přjkladem, statkem i skutkem o to usilowati, aby se potřeba ta brzy a powšechně w lidu gewila. Nač by se měla mládež do školy nutiti? Proč tam celých šest ano sedm let swého neyradostněgšjho wěku tráwiti? K če-

---

shledáno, že se kniha hnedle nepřigala, hnedle přigatá nečtla, nebo aspoň nezažila, aniž o ginau prosenо wjce. „Tu nowau češtinu, prawilo se, nenj mozno pochopiti." Na kom tu wina? Na lidu málo; na spisowatelich něco, a na okolnostech a wychowánj našem mnoho; a práwě tu posledni překážku odwaliti leží snad gen w moci Božj!

Lid náš, gako půda dobrá přigjmá a zúrodňuge každé semeno; každá prawda žiwá, čerstwá a plodná chytá se tu duše, tu srdce, tu obého w našem lidu, a plodj užitek; ale rozsjwáš-li pjsek mjsto obilj, nepopadneš užitku; nemát prst sebe úrodněgšj tolik sjly, aby kámen rozwlažila. A kdo sege w lid nepostižitelné prawdy, wýznamy nesrozumitelné, ty ostáwagj buď gen powrchu ležeti gako pjsek, až ge woda zapomenutj odplách, anebo wpadše hlauběgi toliko pamět obtěžugj.

Ale také obilj dosti protřjbené může gedno toliko z gara, gedno w podzim s užitkem rozsjwáno býti. Což platj také o wzdělánj národnjm. Magjt národowé také swá gara i podzimky. Tudjž dobře radil, kdo napomjnal wzdělawatele národu, aby wrstwu na wrstwu kladli, národ wzděláwagjce, aniž klasu hledali, dokud stébla nenj. Náš lid, co národnjho a wědeckého wzdělánj se týka, — stogj, kde se před dwěma sty léty zastawil; a stál by hlauběgi, kdyby wzácněgšjmi dary od Boha nadán nebyl, než se až potud uwážilo. Wšecko, čemu se lid náš pozděgi přiučil, ge toliko kusowé a náhodné. Toho pak nepogali wšickni spisowatelé, genž se až potud pro lid psáti pokusili. Nabýwagjce sami wzdělánj gen cizjm gazykem, odučugj se, aniž toho znamenagjce, českému myšlenj. Widauce se pak giž na tom stupni wzdělanosti, na kterémž gim swědomj wjce nebránj, také ku wzdělánj

mu s gedné strany tolik ondánj s okazowánjm pjsmen, s gich poznáwánjm, skládánjm a čtenjm, s druhé zase tolik nákladu, některým giž na ljstky nesnadného, na slabikáře, katechismy a giné čjtanky? Snad gen proto, aby mládež konečně

---

swých kraganů přispjwati, nemohau často pro gasnost swé oswjcenosti gako u swětla wůbec bývá, ani posanditi, w gakých tmách tito geště wězegi. Podpowjdagj mnoho známostj do počátku patřjcjch, gichž u lidu podloženo nenj, a giž tjm bořj se stawenj, byt se ani nezmjnilo, gak těžko spisowateli podobnému českým duchem psáti. A přede se toliko stegnorodé wěci wespolek slučugj. Tuto něco winy na spisowateli, kteréž by owšem nebylo, kdyby z mládi národnjho wychowánj docházege, kragany swé o tolik wěku předstihnauti nemusil.

Wětšj ale winu na se uwalugj ti, genž pro samu lásku k našj milé češtině, giž gi ani nemilugj, gaká gest, nobrž gak by si gi rádi přelili a přemleli. Slyšjce naše nepřátely, gak, prý, twrdau, dlauhoslownj a celé kupy spoluzwuček nahrnugjcj řeč máme, dali gim — *gim záwistiwým a gazyka našeho za mák neznagjcjm nepřátelům* hned na prwnj slowo za prawdu, a hned se gali milenku swau tu samohláskami wycpáwati, tu tkaninami šnořiti, co dlauhého krčiti, co krátkého rozwláčeti, a co tlustého stahowati nebo tenčiti, až se ubohá čeština sama poznati nemohla. Lid takowé strogny za swau neuznáwage, kupuge raděgi neymizernějšj powjdky o Magelonách a t.p.

I mělo by se napřed dobře uwážiti, nenj-li to spjše ctnostj než wadau, co nám nepřátelé naši tau twrdostj a tjm skupenjm spoluzwuček wytýkagj. Přjroda proto krásná, že w rozmanitostj gednotau gest. Samá měkkost rozmařuge; samá hrůza diwočj. Přjroda má obrazy i hrozné i půwabné. Každý gazyk, genž toliko hrůzu nebo gen puwabnost a měkkost wyrážj, nepostačuge do wyljčenj celé přjrody. Rowněž to nahrnutj spoluzwuček, že se, ku podiwu! gen k zobrazenj ponětj mrzutých, protiwných,

při weřegném zkaušenj před školnjm dozorcem a několika hosty dwě tři stránky z I. a II. Djlu mrštně odřjkala? Nikoliw! to gen hra gest; a byla by přes přjliš drahá na tolik času, nákladu i práce. Nebo-li se to děge, aby ruženců wěku našemu giž neslušejch při službách Božjch wjdáno wjce nebylo? — Gen Buh umj owsem dobře cenu pobožnosti uwážiti; ale kdo se na wěky růžencowé geště rozpomjná, a wěk modlitebnjch knjžek s nimi nestranně rowná, třeba sám rád ku pozdwiženj swé mysli k Bohu cizjch myšlének použil, třeba také každé modlenj, u něhož srdce

---

hroznych nebo tagemnych (gako srdce) w češtině wyskytá, gest weliká ano neocenitelná přednost našeho gazyka, gest to tuš černý, gehož druzj ewropegšti gazykowé w té mjře, gako čeština, nemagjce, marně usilugj twrdé a hrozné obrazy tak uchu wyljčiti, gako ge Čech swým božským gazykem wyrážj, gazykem, genž podlé swé rozsáhlosti od neyútlegšj měkkosti až k neytužšj twrdosti se wolně přehýbá, a negsa ani přjliš krátkým (neysurowěgšj gazykowé gsau pauze gednoslabičnj) ani weledlauhým podlé wýznamu, to střednj mjsto mezi ginými gazyky u wzdělanosti držj, gakéž lidu geho Buh i mjstem obytnjm w Ewropě wykázal.

Seč čeština w ruce mistra gest, kdyby nám naši welectěnj J. J., F. P., F. Č., P. Š., K. W. hognými důwody nebyli okázali, stačil by dowesti gediný „*Obraz starého světa*“ panem Smetanau wlonj wydaný.

I nemělo by se tedy nepřátelum našim hned wěřiti, že špinau gest, co se gim tak zdá; druhdy také neyskwělegšj ctnost neprawostj a neyčistěgšj rozpal lásky wlastenecké sjlenostj slowe. Chladný uwažowatel ale saudj ginák, a *Buh teprw dobře wážj.*

nenj, celau dusj zamjtal: bude mjti předce welikau nesnázi, mage rozhodnauti, zdaž růžencowým či časům modlitebnjch knjžek přednost náležj; že ale k wyhošťowánj nasich srdcegemných zpěwů ze chrámů Páně welice přispjwagj, na to aspoň bez rozpaků poswědčj. Ani to tedy nemůže býti přjčina postačitelná, proč se mládež tak dlauho čjsti učj.

Ale nač mudrowánj při wěci na wýslunj? Neučj-li se mládež naše gen proto čjsti, proč se zmládi řemeslu učjwá, aby gako tjmto obžiwu pro tělo, tak čtenjm pro dusi wěkem budaucjm sobě wytěžiti uměla: tuť bych rozuměl kwočně kuřatům wyhrabowánj čerwjků a zrnj okazugjcj, učiteli ale mládeži na pjsmeny okazugjcjmu nerozuměl bych. Kuřata widěl bych, že té přjprawy dobře potřebowaly, užjwagjce gj w celém swém krátkém žiwotě; žáci ale, nedychtjce pozděgšjm wěkem po knize, mohli bez té přjprawy swatě býti.

W našich létech gest toho třeb, aby lid po knize taužil, gi rád a pilně čjtal. Meytěnjm lesů, wysušowánjm bahen, stawěnjm měst, dědin, wzdělánjm polj, trhánjm nowin a hubenjm ljtých šelem zanáseli se naši předkowé; gich bylo málo; noc a den nestačowal gim na tyto welikė potřeby k zachowánj žiwota, a když sobě tělo gegich ani odpočinauti nemohlo, nebylo diwu, že potřeby dušewnj u nich ani se neozýwaly, nebo ozýwagjce se swého ukogenj na odklady wzdálili. My wešli w práce gegich; oráme bez záwady, kde oni dlaně swé

krušným lámánjm skály často okrwawěli, a děti tam směle gahody sbjragj, kde oni celé noci na wlky čjhali. Nám zbýwá mnoho času po ukogenj potřeb tělesných, a tam zůstati nesmjme, kde naši dědowé přestali. Gak ten čas dobře naložjme? Čjm se budeme bawiti, aby nás zahálka do karbanu, ku pitkám a giným neprawostem neswedla? A když se u nás giž také hlad dušewnj mocněgi ozýwá, než u wěku djtěcjm našich předků, smjme-liž my geho ukogenj také s odkladem odbýwati? Když to patrno, že účel Božj s lidským pokolenjm ten gest, aby neywyššj blaženosti po cestě prawého mrawnjho wzdělánj dosáhlo, a k tomu cjli aby každý člowěk podlé mohútnosti přispjwal: nemá-liž celý náš lid k tomu stawěnj gediného kamene poskytnauti? Když wůkolnj národowé čtenjm neyrozmanitěgšjm světla wzdělanosti, promyslu a nábožnosti giž také do njzkých chyžek wesnjch spád prodělali: má-liž toliko náš lid bez světla ostáwati, aniž po něm taužiti?

I třeba zagisté, aby také u nás bljzko perljku kniha ležela, a hospodář každý, shromáždiw swau čeleď w pochwjli kolem sebe — nazwjce w dlauhý zimnj wečer a w čas swátečnj — po knize sáhal, z kteréž by hnedle nábožné a poučugjcj, hnedle zábawné a kratochwjlné čtenj swogatům řjkáwal.

Každau ale knihu, gak se do ruky namane, hospodář čjtati aniž geho čeleď poslauchati nemůže, ano nesmj. Některé knize by lid na prosto nerozuměl, ginau by se pohoršil, a zase ginau by

do bludu zašel, pokog swědomj a čistotu srdce ztratil, nebo dokonce doma o swornost, wně a ku předstawenýmo poslušnost, o pracowitost i přjzeň se připrawil. Gest tu gako s garnjm teplem, kteréž pro nočnj mrazy každé bylině geště neswědčj, gako s prachem střelným, genž často skály, ale někdy také ruce a srdce trhá.

Kniha pro lid budiž tedy 1. *obsahem gen pro lid zanjmawá*; 2. *slohu snadného a srozumitelného*; 3. *ceny, co gen možná, lewné*. Z ohledu prwnj wlastnosti zagjmá se lid náš každau knihau, kteráž se wěcmi w geho obzoru ležjcjmi objrá. Podlé mé zkušenosti ale nenj mu předc žádná kniha milegšj nad *náboženské*, pokud gen do polemiky nesáhagj. Náš lid ge nazwjce chudý, gemu moc radostj na cestě tohoto žiwota nekwete, a proto se rád a často po nebi ohljžj; proto ge také pobožný, a blaze mu, že při tě srdečnosti, kterauž ho nebesa hogně darowaly, aspoň tento poklad z geho prsau snadno wyňat býti nemůže!

Gakkoliw podlé toho neyraděgi postyly, žiwoty Swatých, cwičenj se w pobožnosti, rozgjmánj mrawná. a powjdky, we kterých ctnost a sprawedlnost naposled wjtězj, pod oči béře i poslauchá: nezawrhuge proto ano s welkau dychtiwostj čjtá i slýchá přjběhy z let minulých, dokona gestli o našich předcjch wyprawugj, gewj patrnau bolest, až se zapomjná, wyprawuge-li se mu zpausta wlasti po válce třidcjtileté, cjtě se šťastněgšjm, že w ta-

kowau strasť napadnul. Protož také knihy historické, cestopisné, pokud zwlástě mrawy, obyčege, úrodu nebo neúrodu cizjch kragin ljčj, těsily by lid náš welice. A že český lid ſneywjce rádlem se objrá, nenj pochybnosti, žeby hospodárské knihy s wděčnostj přigjmal, i s prospěchem čjtal; gen gestli by o hlubokau učenost nezawadily, a britanskau hospodárnost do našeho horami obmezeného ostrowa hurtem nepřewáděly.

Potřeba druhé wlastnosti knihy pro lid sepsané bige sama w oči; a wšak s tau wýhradau, že spjš snese kniha pro učené technické wýznamy z cizjho gazyku, nikoliw ale kniha pro lid. Tu to pole, kde sobě gazyčnj puristé, mimo zdáwna přigatá a docela zobecnělá slowa cizj, ani s dlaň půdy odmeziti dti nesměgj. Tu gedno cizjch wýznamů potřeba nenj; gelikož řeč národnj až potud neywjc gen w ústech lidu chowaná a wzděláwaná, k wygádřenj wšech téměř předmětů w obzoru prostého lidu stačuge, nebo aspoň nedostatek wýznamu w kragi gednom wýznamem z krage druhého potud zachowaným nebo nowě uwedeným snadno se dosazuge: gednak ale, kdyby schránka našeho gazyka mjstem předce k zděljenj nowěgšjch nálezů nestačowala, spjš zagisté dohádá se lid prawého poučtj z wýznamu na kořeně slowanském urostlého, než ze slowa cizogazyčného; čjmž i to zjskáno, že se zásoba gazyčnj w lidu rozhogňuge, a lid k wyššjm známostem

zdwjhá,*) pokud gen wýznam podobný podlé zaražených prawidel gazyka naseho se byl utworil.

Ze pak *latinè* býti musegj knihy pro lid nás, a čjm obsahem swým důležitěgšj a zanjmawěgšj, tjm latiněgšj: o to nebude s těmi, kteřj se do okolnostj mohowitosti u nás wubec znagj, žádného odporu; ale spjše budau, kteřj smeyšlegj, aby se dobré knihy docela zdarma mezi lid rozsiřowaly; gakéhož smýšlenj giž proto potwrditi nelze, že si člowěk toho wubec málo wážj, čeho lehko nabýwá, a mnozj do čtenj gen proto se dáwagj, aby peněz za knihu naložených užili.

Ale kde takowých knih wzjti? A gsau-li které, brzo li se nepřečtau? Gednau, dwěma knihama se ta weliká potřeba w národu neukogj, a žen tu weliká; obilj giž bjlé: promeškáno ne hodin a dnu, ale stoletj. Odkud tedy wezme lid dobrých knih, aby ukogil swug djlem přirozený, djlem přjsným nabjzenjm ke škole do něho zewnitřně zaštjpený hlad dušewnj? S oblak mu nepadagj; na poljch a stromjch nerostau; a snad i to byl by do-

*) Kniha pro lid také z té přjčiny cizjch wýznamu se wystřjhey, ze pauhý Čech každé cizj slowo powahau swého gazyka měkčegi wyslowuge, z rychtáře, lichtáře, z faráře, faláře, z numera lumera, z Burgermeistrů pulmistry a t. p. nadělá, čjmž na se gen posměch uwaluge, a předc se buď cítem buď wědomjm do ohebnosti swého gazyka zdržeti nemuže, aby se o wyražený wšeho nepokusil, co mu zwláště z úst představených do ucha padne. Kdo tedy lid náš dost málo miluge, měl by giž z té přjčiny wystřjhati se cizjch wýznamů, aby mu wýsměchu ušetřil.

brotiwý Bůh učinil, kdyby k ukogenj potřeb dušewnjch cesty giné od wěčnosti uloženo nebylo. Na Bohu dosti, pakli že po wšecky časy lidské srdce láskau ku skládánj knih rozpaluge, i duši lidskau dary sw. Ducha oswěcuge, i také čas po čase snadněgšjch prostředků k rozšjřenj dobrých myšlének podáwá.

Na wšecky ty wěci giž dáwno se myslilo, perem i gazykem naráželo, ano také o ně znamenitým založenjm swatého Wáclawa pečowáno bylo: ale zloba časů nepopřála tomu blahočinnému ústawu ani dlauhého žiwota ani působenj zřegmého. Na prahu, u samých dwéřj chrámu prawého národnjho wzdělánj shasło světlo swatowáclawského založenj, a od těch dob nedostal lid dobré postyly ani dobrého kalendáře; lačněl podlé ducha, a wláda otcowská nakládala tisjce a tisjce k geho nasycenj, a kteřj mu chléb ten lámati měli, přigjmali tisjce; žili a umjrali, neposkytnuwše, žigjce a umjragjce, lidu swému ani dobré postyly ani dobrého kalendáře. —

Tu prostý kněz, gménem Antonjn Hanikýř, rodem Pražan, zastáwage dlauhá léta úřad residentnjho správce duchownjho w Šamersku*) bljže

*) Gen z omylu stogj tedy w 1. swazku tohoto časopisu na rok 1834. na str. 161. Ant. Hanikýř „*lokalista Bernardický.*“ O žiwote a působenj muže tohoto mohlby snad toliko čtih. p. Wáclaw Pohan, bywalý kaplan Jana Hanikýře, též bratra našeho swatojanského zakladatele, obšjrněgšj zpráwu podati. Zasjlateli genom to o Antonjnu Hani-

Gindřichowa Hradce; w sešlém ale wěku po několik let u swého mladšjho bratra Františka, faráře w Bernardicjch na odpočinutj, a konečně w Táboře přebýwage, cjtě od dáwna ten weliký nedostatek dobrých knih we swém národu, ugjmal ústum i pohodlj těla, a co tak za dlauhá léta dost krušně nastřádal, wšecko ještě *za živa*, nechtě smrti zásluhu přepustiti, na wydáwánj dobrých pauze českých knih wěnowal.

Wida pak, gak Slawná a wždy wěrná Konsistoř Pražská, hnutá welikým nedostatkem wšelikých pramenů, gimiž by se československé duchowenstwo k hodnému zastáwánj swého úřadu náležitě wzděláwati mohlo, sama wlastnjm puzenjm, gako matka českomorawských cjrkwj, o wydáwánj časopisu theologického wraucj láskau pečowati začala: obrátil k nj zřetel své naděge a prosby, aby swau zkušenau wěrnostj oběť geho w opatrowánj přigawši, sama na se péči wzala, gak by se účel geho oběti neylépe dosáhnul. Znage ale také, že každé lidské počjnánj na zmar přichází, nenj-li Bohem zaswěcené, poručil celau tu

---

kaři známo, že wlast i náboženstwj Kristowo wraucně milowal; z přeswědčenj o nesmjrném působenj pohlawj ženského na lidskau mrawnost a blaženost Dobřenského „Abecedu pobožné manželky“ na swug náklad přetisknauti dal, a obětowánj základu Swatojanského, ne bez schwalowánj našeho, cjrkwi i wlasti přijliš časné odgatého, Wlastimila Kamarýta, se propůjčil.

obèt též pod ochranu SW. JANA NEPOMUCKÉHO, wěda, že tento *Sprawedliwý*, gemuž wzdělánj a blaženost národu českého na zemi tolikéž na srdci ležely, zagisté i w nebi přjmluwy za swé bohugjcj geště kragany neušetřj. — Tu púwod i účel DĚDICTWJ SW. JANA NEPOMUCKÉHO.

Gakau ochotnostj se Slawná Konsistoř Pražská k žádosti w Pánu zesnulého zakladatele propûgčila, gaké práce o dosaženj zákonnj platnosti pro tento blahoděgný ústaw podnikla; wšecko to četli gsme w obšjrné zpráwě o založenj gednoty pod gménem DĚDICTWJ SW. JANA NEP. w 1. swazku theol. časopisu na rok 1834: nečtli gsme ale, žeby až potud mnozj kragané ku podporowánj tak krásného účelu se byli prohlásili.

Čemu ten podiwný úkaz přičjtati, že tu *Swug* mezi *Swými* zase ani wjtán ani wšjmán nenj? Uznáwá se snad, že to wěc zbytečná, a cesta nebezpečná lid pjsemně a knihami poučowati? A gsau skutečně, kteřj na zkusenost u cizjch národů bázliwě prstem okazugjce, prawj: „Wizteż k západu na to slične owoce, kteréž tam husté wyrogowánj knih přinásj! Nenjť třeba lidu žádných knih; aniž se to zdá býti w radě božské prozřetelnosti, aby se národowé pjsmem a knihami wyučowali. „Gděte do světa a *kazte*," prawil nás božský Wykupitel, wysjlage své učednjky šjřiti swětlo swého učenj.

Námjtky tyto negsau oprawdu tak lehké, gak se na oko zdagj, a mnozj na ně swědčj. Než

gakékoliw truchliwé úkazy naše i minulé stoletj na země západnj Ewropy uwedlo, wyplynula owšem neywjc ze knih, ale ze *zlých a špatných; a takowých našim kraganům z pramenů pod stjnem swat. Jana Nepomuckého se wyřinugjcjch podáwáno nebude.* Dobré pak knihy, proto že dobré gsau, nemohau podobných úkazů ploditi, gakými nás západ děsj; spjš za hradbu nám poslaužj, kteraužby zlé knihy ze západu podwrátiti nemohly. A toho nepřjtele u nás negen se báti, ale do zbraně naň wolati a bogowati s njm gest giž třeba. Rozšjřená známost německého gazyka po wšech wesničkách našj wlasti wydrážila wšem zlým spisum našich neybližšjch sausedů na západě až k srdci kraganů wolný přjstup; a málo bude tak řečených knihowen ručnjch, zwláště mezi swětskými nowowzdělanci našimi, aby tam také knih hnedle proti náboženstwj a mrawům, hnedle proti wládě nalezeno nebylo. Sypá-li se pak ged z nich čerpaný mezi lid i na robotách, i w hostinských domjch, nemá ubohý žádného léku při ruce, kterýmž by tráweninu rychle ze sebe wywedl, nebo newsatau geště odrazil. Ljky takowé — ač ge-li co po tom, chodj-li náš lid we tmě nebo we swětle, w prawdě či w bludu — mohau toliko dobré knihy lidu poskytnauti.

Co se pak toho odwoláwánj na slowa Páně: „*Gidète a kažte*“ týká, z nichž někteřj ohniwým duchem swárliwé polemiky zanešeni giž zbytečnost každé knihy, giž také nepotřebnost samých pj-

sem swatých proti odpadlým bratřjm wywozugj, pochybugjce, žeby to w radě Wěčného stálo, aby národowé knihau ku poznánj prawdy přicházeli, těm odpowjdáme: žeť wykupitel náš božský, wysjlage swé učednjky do swěta, k nim owšem neprawil: „Gděte a pište.“ A wšak, nechtjce nahrnowati mjst biblických, uwozugeme to gedno, že se giž samým učednjkům Páně za dobré widělo také *pjsemné* králowstwj Božj šjřiti. Že pak tyto samým Pánem zwolené nádoby Božj, negednaly proti rozkazu, ale s wůlj i s wědomjm Páně a při zwláštnjm wnuknutj Ducha sw., tomu wšickni katoljci pewně wěřjme. Tudjž sám Pán, nečině rozdjlu, pogjmá-li se prawda Božjm čtenjm či slyšenjm, to gedno přikazowal, aby „kdo slyšj i *kdo čte*, rozuměli.“

Tak gen dostalo se nám psaných ewangelij a listů o křjži, a přjklad tento swatj otcowé před očima magjce, zastáwali swůg pastýrský úřad též hlasem *i pjsmem*. A byl by to oprawdu nesnadný úkol k rozhodnutj, zdaž se cjrkwi Božj hlasem či pjsmem wětšjch služeb prokázalo a po dnes prokazuge? To wšak netěžko twrditi, že to w samé radě Božj od wěčnosti uloženo, aby se Dřewo Páně o pero tak dobře gako o gazyk opjralo, a žeby dáwno giž ten pramen wody živé, genž se byl swým časem u studny Jakobowy wyprýštil, až na dno byl wyprahnul, kdyby geg maudrost Božj tolika třtinami a pery byla nezastjnila. Proto wzbuzowal Bůh každým wěkem kazatale, kteřj

w geho domjch srdcem sobě svěřeného lidu, kam chtěli, mocně pohybowali; ale za tauž přjčinau oswěcowal také po wšecky wěky muže wywolené, gegichž prsty ze suché třtiny sladkost newysušitelnau prawého žiwota wytěsnali, nebo perem lehkým hradby tak stálé wystawěli, že za nimi prawda Božj wšem útokům nepřátel směle odolati může. —

Kdosi z našich dáwných mistrů prawil, že kniha knihu otwjrá, gako se železo železem odmyká, a neselhal; ale mohl ještě přidati, že také kniha knihu porážj, gako se železo železem láme. Nenj-liž podlé této prawdy úhlawnjm nepřjtelem a zrádcem wlasti, kdokoliw widj nepřjtele s ohněm i mečem waliti se ke hranicům swého národu, a předc mečem ani hasiwem neopatřj kragany své k odporu? A kdo wida tolik podezřelých, ano cjrkwi i národnjmu blahu odporných spisů k wlasti se waliti, může-liž ještě za přjtele swého národu a milownjka cjrkwe powažowán býti, nepomáhá-li, aby se také dobré knihy w lid dostáwaly, gimižby opatřen směle a snadno útoky nepřátelské na swau wjru, ctnost a lásku k wlasti odrážel?*)

*) Této potřebě wyhowěti chtjce, podáwáme právě do tisku dokladnau knihu dost. Minického p. faráře *Jana Jirsjka*, kterau pro gegj dokladnost slawná arcibiskupská konsistoř na swůg náklad mieti wydati, od p. spisowatele sobě wyžádala. Red.

Wsak giné přjčiny zdagj se mi geště w tom, že tento spasitelný ústaw: *Dědictwj sw. Jana Nep.* až potud tak malé podpory nacházj, gež tu srdcem upřjmným, gak mi známo, powjm: Omlauwagjt se někteřj tenkými důchody, stačugjcjmi sotwa k wlastnj obživě, z nichž tedy ku podpoře podobných ústawů ničehož newybývá. Omluwa tato má zwlášte w ústech některých mladých duchownjch welmi mnoho prawdy do sebe, ač také ti, magjce toliko srdce wraucj láskau k dobrému rozhřaté, při důchodech neytenčjch předce diwy z té strany působiti uměgj. Ano práwě mladsjmu duchowenstwu náležj ta čestná zmjnka, že za tohoto věku z té strany walně wynikagjc, ani dlauhých přjmluw nečeká, aby časem pro knihu a podporu dobrého ústawu na potřebu oděwu pozapomnělo.

Neomlauwagjt se ale gen wždy mladj a na mjstech newýnosných usazenj duchownj tenkostj swého důchodu; také ústa bratřj mohowitých a staršjch přjmluwy podobné odrážela, as těmito slowy: „*Gsau těžké časy; chudých gest mnoho, přjgem mag malý.*“ Slyšel gsem ge; a zacházelo slunce, a widěl gsem některé z nich zasedati za stoly, a při gasnu swětel pěnilo se před nimi wjno drahé, láhew za láhwj, a sustěli w gich prstech listy pansofické, gak ge náš wýborný — ř — wtipně okřtil; a gegich ruce wyndawaly a sypaly plné hrstě stříbra do korbony, a newzpomněl žádný, že „*časowé zlj; přjgem že malý a chudých*

mnoho.“ — Mne se zmocnilo spanj a nemohl gsem se dočkati, brzo-li se nabažj těch wšenaučných listu; ale čas po čase geště gsem k nim i k giným téhož smýšlenj zřetel obracel; a zašlo slunce geště několikrát, a widěl gsem ge náhle chřadnauti, a klesati slabé na lůžko: a tu bylo patrno, že *nastal čas zlý, a příjgem gegich ze nebyl tak mudý.* Neprawili toho wjce gazykem, ale na očjch bylo to čjsti, na očjch bjdně se po služebnjčku otáčegjcjch a hasnaucjch. — Zase se pěnilo wjno na stole, za njmž oni wjce neseděli; ale na stěnách a we skřjncjch a na sýpkách nebylo wjce k spatřenj, co gim patřjwalo: Kam se dělo *to*? čj bylo *to*?“ — ale nemodlili se na hrobě gegich chudj. Wšak ke cti našeho stawu nenj podobných mnoho; wjce těch, *gešto podnes k našemu gazyku chladnau ba nepřátelskau mysl chowagj*, a tjm samým, magjce osady české na správě, také swého powolánj nehodni a cjrkwe swaté špatnj i chatrnj služebnjci gsau.

Pohrdagjce gazykem swé osady, gakž mohau nepohrdati osadau samau? A pakli tau pohrdagj, kterak se geště dobrými pastýři nazwau? Kterak gj hognau a dobrau pastwu podagj? Rjkawagjť sice sami: „Co pro můg lid, aby mně rozuměl, češtiny potřebugi, tolik gj umjm z dětinstwj.“ Ale nenj třeba teprw do školy ge wyprowázeti, nebo na gegich kázanj choditi, abychom se, gak lhau, přeswědčili. Dosti nepatrného předmětu z pastýrské nauky wyberte, a s njm oň w

gazyku materském porokugte, chcete-li se na mjstě přeswědčiti, že gako netrefnj kowáři na cwoček neuhodj. Těch pak ač mnoho, marně bylo by ku podpoře podobných ústawů wybjzeti. Ti se s tau českau chátrau nikdý nepomjsj; gegich staw se nad češtinu wysoko pozdwihl; čemuž by se ještě z češtiny přiučiti mohli? Pakli ale národ sám mohl by se z dobrých knih něčemu přiučiti, poklady swého uměnj, swé wjry a ctnosti rozmnožiti: co gim po tom? Tohoť práwě žádostiwi negsau, aby s většj prawdě podobnostj dokládati mohli, že nenj lid náš ani milowánj ani wážnosti hoden.

Wěda konečně, že Slawná Konsistoř, přigjmagjc Dědictwj sw. Jana Nep. pod swau ochranu, netoliko swoliti, nobrž také wybjdnauti ráčila, aby kragané dobrého milownj sami w známost uwáděli, zdali by tento ústaw buď w účelu swého působenj nebo w prostředcjch k swému rozkwětenj zwolených něgaké proměny nežádal, osměługi se tuto po dotazu mužů saudných k uwáženj, a pakli se za dobré uzná, i ku přigetj za prawidlo, některé myšlénky progewiti.

Aučel wšeho působenj swatojanského Dědictwj, gak se nám w I. swaz. VII. ročn. běhu theologického časopisu na str. 164-166. we třech powšechně a w 10 podrobně pronešených článcjch gewj, gest tak welký, mnohostranný a wznešený, žeť owšem gen ze srdce lid český upřjmně milugjcjho, a geho weliké nedostatky dobře znagjcjho

tak wytknut býti mohl. Oprawdu rozbjrage článek po článku, nemohl bych se k setřenj gediného rozmysliti. Nikdež nenalezám, čeho by ku blahu cjrkwe nebo národu neyweyš potřebj nebylo, a čeho by ten to pèkný ústaw docjlili netaužil.

A wšak ohlédage se ke skrowné sjle a malým posawádnjm přjtokům našeho swatojan. Dědictwj, domnjwám se, aby mezi potřebnými knihami napřed neypotřebněgšj podporau téhož ústawu wydáwány byly, a potom teprwa ku potřebným, a po těch k užitečným a přjgemným se přistaupilo.

Neypotřebněgšj ale knihy w Čechách gsau zagisté populárnj, pro lid sprostý našich wesnic a městeček psané. To pole u nás až potud ladem leżj. Mimo „Isidora, sedláka Lhotského“ a „Wáclawa a Dorotu“ nenj hrubě žádné knihy při ruce, giž bychom směllegi lidu ke čtenj swěřiti mohli; a práwě tyto knihy potřebugj při druhém wydánj nemalé oprawy. —

Nemáme ale také žádné dobré postyly, a co do mrawnosti nazwjce wplýwá, nižádných hnedle żiwotů swatých, psaných perem pobožným a spolu kritickým, gako „Żiwot sw. panny Teresie“ od našeho, bohužel, tak časně w Pánu zesnulého Jos. Černého. Takowých a gim podobných knih gest u nás swrchowaná ano neywětšj potřeba.

Knihy wědecké, buďże bohoslownj, buďże historické, negsau owšem užitečné genom, ale dosti potřebné, a k žádánj bylo by, aby gsme giž w každé haluzi bohoslownjho uměnj aspoň gednjm

rázným djlem wykázati se mohli, gesto podnes ani dogmatiky české geště nenj! Ale, domnjwámť se, že ge-li s to *ljkowěda* za krátký čas při malém počtu swých podporowatelů, ale arci při obětech bezpřjkladných wlasteneckého doktora Presla, tolik haluzj swé nauky gako diwotworně w češtinu uwáděti: budeť zagisté také bohoslownj nauka při tak hognem počtu československého duchowenstwa bez přjspěwků swatojan. Dědictwj dosti sjly mjti, znenáhla pole swé česky wzdělati, až dokudby aspoň neywětšj potřeba w lidu se neukogila.

Tauž měrau nezdá se mi potřebj ani s wydáwánjm Pjsem swatých pjlisně kwapiti, k nimž by, pro potřebu lidu, s pomjgenjm učených a doktorských glos, spjše *dělšjch* než *kratšjch* wýkladu mohlo se připogiti! — Gestli by čehož ne tolikéž pro lid gako pro duchowenstwo pomocj swatojanského Dědictwj na světlo wycházeti mohlo — mimo oznámené giž „Rozgjmánj o přjrodě", tohoto welezaslaužilého památnjku na hrobě zwěčněného Jos. Černého — mohly by to snad nazwjce podařené překlady swatých Otců býti, mezi nimiž by Jana Zlatoustého řeči w čele stály, a pak dle stawu a potřeb nyněgšjho wěku uspořádaný úplný kancionál český.

Ale bogjm se, že giž tu prostranněgšj okow bednjm, než mělkost posawádnjho zdroge našeho ústawu připaušťj; aniž geště tolik rokowánj o to třeba, co by se djwe, co pozděgi na světlo wydáwalo, gako o prostředky, kterýmiž by se tento

blahočinný ústaw brzo rozhognil, aby neprodleně a mocně působiti počal. A právě z té strany, tusjm, že se *pauhým zustawowánjm na dobrau wůli wlastencù*, ku prospěchu a rozkwétánj toho ústawu gakoby nic nestalo. Nenjť owšem možná, aby při takowém duchowenstwu, gjmž se země tato oprawdu honositi může, aspoň neywětsj djl z něho dosti dobré wůle neměl, tak blahočinný a neyweyš potřebný ústaw ze wšj sjly podporowati, ano znám sám muže, kterj dřjwe než ještě pocitu o swatojan. Dědictwj bylo, znamenité částky swé mohowitosti — owšem že teprwa po smrti — k témuž nábožnému a spolu národnjmu účelu odhodláwali: ale nám na tom záležj, aby ústaw ten brzo a mocně působil, a k tomu by zagisté prospjwalo, aby po přjkladu Wjdenských Mechitaristů nebo našj musegnj Matice k wydáwánj dobrých knih Slawná Konsistoř určitě a wýslownĕ také prostředky wygádřiti ráčila, kterýmiž by se základ ten rozhognil, zaraziwši určité wýmjnky, pod kterými by geho podporowatelé za údy swatojanského Dědictwj přigjmáni byli.

K témuž účelu, zdá se, žeby dálšj podobnj článkowé, gako w druhé oddělenj základnjch prawidel swatojanského Dědictwj, ještě přiwtěleni býti mohli.

Podáwage přjtomně takowé nawrženj Slawné Konsistoři s powinnau šetrnostj k uwáženj, mohu ubezpečiti, že mne k němu giného nic newybjdlo, než ta upřjmná žádost, aby se brzo potřebám ná-

rodnjho wzdělánj wyhowělo, a mimo to ještě to šlechetné srdce, kteréž o zdokonalenj tohoto časopisu žádné snahy aniž nákladu nelituge, wěrně do šlepěgj swých wlasteneckých p. p. předchůdců wstaupiwši.

Gest mi naděge, že se brzo hogný počet podjlnjků po přjkladu ušlechtilém welebného a wlasteneckého duchowenstwa wikariátu Nowo-Koljnského, a Rožďalowského kaplana Frantiska Šoreyše kolem Dědictwj sw. Jana Nepomuckého shromáždj, aby sgednocenau sjlau blaho cjrkwe a wlasti wymáhali, gak mile Slawná Konsistoř dle uznánj swého gisté články gako druhé oddělenj základnjch prawidel téhož ústawu zarazj. Tak zjská se po celých Čechách, na Morawě i w Slowanech účinliwých odbjratelů knih i šjřitelů obecné blaženosti; tak nabude slawné ředitelstwo ústawnj aspoň nějakého přehledu strany čjsla knih nákladem Dědictwj swatojanského wydagných; tak rozhognj se rychle sjla toho blahočinného ústawu, a wywine w krátkosti nesčjslně dobrých následků swým působenjm.

Ohlášenj pražské knjžecj arcibiskupské Konsistoře stranu swatojanského Dědictwj.

Od počátku G. Mstj. nynj w Pánu odpočjwagjcjm cjsařem a králem Frantiskem I. neymilostiwěgi potwrzeného Dědictwj swatojanského, ustanoweného k wydáwánj latinských katolických knih gazykem českým a ohláseného weškerému ctihodnému duchowenstwu w I. swazku tohoto Časopisu lonského roku, ustanowila se na tom knjžecj arcibiskupská konsistoř pewně a nepohnutě, wšech uchopiti se prostředků, kteréžby ku podpoře téhož ústawu neypřjhodnègi slaužiti mohly, chtègjc tjmto zpusobem gak obětem zakladatelůw geho, tak i žádostem ostatnjho duchowenstwa učiniti za dost. I nenechala za tau přjčinau bez powšjmnutj hlasůw, o nichžto z ohledu ústawu tohoto nabyla wědomosti také od ctihodného duchowenstwa z ostatnjch diœcesj, a wynasnažugjc se wyhowěti žádostem gegich, přjtomným ohlášenjm činj pozwánj na weškeré ctihodné duchowenstwo, by obljbilo sobě ponawrženým tuto způsobem nadřečený ústaw dále podporowati.

§. 1.

Kdokoliw k Dědictwj sw. Jana Nepomuckého

100 zl. na stř. přispěge, považowán bude za spoluzakladatele samého ústawu, a činj se účastným práwa, ponawrhowati témuž ústawu k wydáwánj knihy, gež uznáwá býti potřebné lidu anebo užitečné.

§. 2.

a) Kdo k Dědictwj sw. Jana Nepomuckého přistaupj s 40 zl. stř., stáwá se ústawu toho spoluaudem I. třjdy;

b) kdo 20 zl. stř. složj, stáwá se audem II. třjdy;

c) kdo s 10 zl. stř. přistaupj, stáwá se audem III. třjdy;

d) kdo neyméně 5 zl. stř. přispěge, uznán bude za dobrodince téhož ústawu, a gméno geho do památnj knihy zwláště k tomu zřjzené se zapjše.

§. 3.

Doplněnjm základu we wyššj třjdě, také do též třjdy wolno každému přestaupiti.

§. 4.

Celé vikariáty nebo farnj okrsky, činj-li základ z gednotliwých přjspěwků, wstupugj 80 zl. stř. do třjdy I., 40 zl. do II., 20 zl. do III. třjdy; 10 pak zlatými do počtu dobrodinců.

§. 5.

Též geden každý, kdož by koliw w poslednj wůli swé Dědictwj podotčenému odkázal summu wýše 100 zl. stř., považowán bude za spoluzakladatele; při menšjm wšak odkazu připočte se k dobrodincům ústawu toho.

§. 6.

Základnjm prawidlem wymjněnj láce každého spisu tauto cestau wydaného ustanowuge se tau měrau, že náklad na knihu wedený toliko o čtwrtinu zwýšen bude; z čistého pak wýnosu přirazj se *třetina* k hlawnj gistině, *dwě třetiny* pak wynaložj se na dálsj knih wydáwánj, což potud platnost měg, pokud by staw celého fondu giného rozdělenj nepožadowal.

§. 7.

Wýhody přispjwagjcjch spoluaudů na ten konec se ustanowugj, že z každého wydánj kteréhokoliw spisu obdržj ctj a darem:

a) Každý spoluzakladatel 4 wýtisky;
b) Audowé I. třjdy „ 3 —
c) — II. — „ 2 —
d) — III. — „ 1 wýtisk.

Dobrodincům ústawu toho kupowaný wýtisk w polowičnj ceně na pěkněgšjm papjře a wázaný wydáwati se bude.

Ze slušné wážnosti a wděčnosti k zesnulému w Pánu zakladateli *Dědictwj swatojanského*, welebnému panu *Antonjnowi Hanikýřowi*, na slušnau památku zásluhy geho, budau při každém wydáwánj knih ze základu swatojanského, geho panu bratru, důstognému Josefowi Hanikýřowi, faráři w Kondraticjch, 4 wýtisky darem se podáwati.

§. 8.

Každý spisowatel wydaného tjmto ústawem původnjho spisu, měl-liby honorár za swau práci

obětowati k témuž Dědictwj, obdržj 12 pěkných a wázaných wýtisků ctj a darem, každý pak překladatel 6 wýtisků. Mimo to požjwá prwnj na budaucnost wšech wýhod spoluaudů I. třjdy; druhý pak oněch III. třjdy.

§. 9

Wydánj každého spisu uwede se w známost duchowenstwu skrze důstogné pany vikáře, gakož i prostředkem tohoto časopisu.

§. 10.

Knihy wydáwati se budau wázané w určené a na prwnjm listu postawené ceně.

Konečně zůstawuge sobě knjžecj arcibiskupská konsistoř, co by koliw na přjštj čas ku zwelebenj tohoto dobročinného ústawu poslaužiti mohlo, tjmto časopisem pokaždé oznámiti ctihodnému duchowenstwu.

Dáno w Praze w konsistornjm sezenj ode dne 12. Března 1835.

František Wiljm Tippmann,
biskup Satalský, knjž. arcib. konsist. praeses.

Wáclaw Pešina,
kanownjk, konsist. rada a redaktor.

Oznámenj.

W poslednjm swazku minulého roku na stránce 682 gsme sice dali náwěstj, že na náklad Dědictwj swatého Jana Nepomuckého neyprwé tištěn bude wzdělawatedlný spis nebožtjka wýborného P. Černého našeho, gmenowitě „Rozgjmánj o přjrodě.“ Ale wšak při pilněgšjm prohledánj pozůstalých spisů tohoto přjkladného kněze a horliwého wlastence se nalezlo, že tato práce nenj dokonána, a toliko přičiněnjm některého učeného literátora wydati se moci bude. Tau přjčinau mjsto nj nákladem Dědictwj swatého Jana Nepomuckého giný spis wydati gsme sobě umjnili, a tu se nám lined k welikému potěšenj našemu ukázalo, že se k tomu neywýborněgi hodj: „Bohumil,“ gegž nám minulý rok důst. pan Jan Walerián Jirsjk, farář Minický, podal, a který giž předkem wysoce slawná konsistoř arcibiskupská na konsistornj autraty wydati chtěla; nynj ale geg Dědictwj swatojanskému přepustila. We spisu tomto, kterýž po swém wygitj w tomto časopisu plněgi wážen bude, hlawnj učenj katolická, kteráž protestanti nepráwě a nedůwodně zawrhugj, w takowau wzata gsau obranu, že gj až posawáde negen w milé našj řeči wlastenské, ale i w němčině a w ginných gazycjch nic rowného na swětlo newyšlo. Dle saudu našeho každý w této wýborné knize mnohem wjce nalezne, nežli snad očekáwal, a bez hogného poučenj a potěšenj gi gistotně žádný z

ruky swé neodložj. A poněwadž psána gest čistau, zřetedlnau češtinau, a důležité prawdy ne suchau učenostj, nobrž w zagjmawém, rozkošném rauchu předkládá: i sprostému lidu našemu welmi přigde whod, a bez pochyby i české protestanty naše ke čtenj wábiti bude. Cenau knihy této naprosto ugistěni gsauce, úmysl máme, tři tisjce exemplářů tiskem na světlo wydati, a starati se o to budeme, aby letos ještě, a sice brzy, na čistém papjru wytištěna byla. Činjme pak náwěstj toto w té celé naděgi, že onen spis P. Jirsjka, čjm zpráwněgšj a zdařilegšj gest, tjm wjce odbjratelů nalezne, zwláště we welebném českém duchowenstwu našem. Kdo nenj w stawu, Dědictwj swatého Jana Nepomuckého ginák podporowati, alespoň odkaupenjm tohoto wšj chwály hodného spisu gemu prospěšným býti může.

Zpěw cjrkewnj:

Dies irae.*)

Hrůza pogme nás w tu chwjli,
Až se swět rozpadne w djly,
Dle Dawida a Sibilly.

Gak se třásti budau lidé,
Až ge saudit Saudce prigde,
A los na ně přjsný wygde!

Trauba diwné wydá hluky,
K trůnu Páně swými zwuky
Wyzwe wšecho lidstwa pluky.

Žasne smrt, lid z hrobů wstáwá,
Odpowědi Saudci dáwá,
W bázni nález očekáwá.

Kniha tehdáž bude čtena,
W njž gest každému odměna
Neb pokuta wyměřena.

---

*) Přednesli gsme horliwému přispjwateli Časopisu našeho, důstognému p. Karlowi Winařickému, žádost naši, by nám mistrnym perem swým krásné hymny breviáře překládati sobě obljbil. I potěšil nás rychlým zaslánjm této mešnj Sequence: „Dies irae", pak tři zpěwů wánočnjch, gež w nasledugjcjm swazku podáme.

Redak.

Saudce na trůn až zasedne,
Wšecka tagemstwj prohledne,
Strachuplný hřjšnjk zbledne.

Kdož ohágj winu mogi,
Gežto sám se dobrý bogj,
Sudjmu že nedostogj?

Králi strašné welebnosti,
S wěrným lidem do blahosti
Weď mne, půwode milosti!

Připomeň, Ježjši, sobě,
Že gsem gá twé slabé robě,
Nezatrať mne w oné době.

Hledal gsi mne do umdlenj,
Kaupil za swé umučenj:
Ať ta práce marna nenj!

Sprawedliwý Saudce winy,
Promiň wšecky mé zločiny,
Saudit buda zemské syny.

Ztjžená lká duše winau,
Studem slzy z očj plynau,
Twé gen ať mne tresty minau!

Magdalenu gsi rozhřešil,
Lotru odpustil, co zhřešil:
I mnes naděgj tau těšil.

Ač nehodno mé wolánj,
Nedey pro swé smilowánj
Mi hynauti w plápolánj!

Dobrých podjl rač mi přáti,
Zlého nedey losu bráti,
Na prawici kaž mi státi.

Nepočti mne k zlořečeným,
Ku plamenům odsauzeným;
Powoley mne k wywoleným.

Z prachu wzdychám pozemského,
Ze srdce zkormauceného:
Šetři, Pane, cjle mého.

W přežalostnau onu dobu,
Člowěk až wykročiw z hrobu
Ku přjsnému saudu stane,

Ó smilug se nad njm, Pane,
Dey, Ježjši laskawý,
Dušjm odpočinutj.

Pjseň při průwodu na kwětnau neděli.

Gloria laus et honor etc.

Theodulf, pro učenost swau od Karla Welikého welice wážený, na biskupstwj Aurelianské we Francii dosazen byl. S mnohými pány přidržel se Bernharda, wnuka Karlowa, kterýž, domnjwage se práwo mjti k cjsarskému důstogenstwj, proti Ludwjku Pobožnému, synu Karlowu, se pozdwihl. Bernhard wšak, swému ugci se pokořiw byl z nabádánj zlých rádcu oslepen, geho staupenci djlem odpraweni, djlem do wězenj uwrženi byli r. 818. Mezi poslednjmi i Theodulf. U wězenj složil následugjcj pjseň, a gi ze žaláře, když Ludwjk při slawném průwodu na kwětnau neděli mimo šel, s tak pohnutým hlasem zpjwal, že král, dáwno giž swé přjsnosti litowaw, obměkčen geg z okowů propustil a spolu nařjdil, by tento zpěw ku konci toho průwodu se zpjwal, čehož se pro geho přiměřenost až posawáde w cjrkwi zachowáwá.

Oslawa, chwála a čest tobě buď Messiáši a Králi,
Kriste, gemuž mládež zbožné hosanna pěla.
Tys král Israelůw, Dawidowo plémě slowutné,
Genž se we gménu Božjm k nám blaze přibližugeš.
Angelštj zborowé w nebesjch twau sláwu welebnau
Prozpěwugj, zde lidé a wšeliký spolutwor.
Národ Hebrejský s ratolestmi tě naproti wjtal,
S modlitbau a zpěwem myt se ti zaslibugem.
Před twým umučenjm oni wzdáwali chwálu powinnau,
My kralugjcjmu w dar ti zpěw obětugem.
Obljbils si hosanna gegich, naši pjseň i oblib,
Dobrý Králi, gemuž ctnost wšeliká ge milá.

D. K.

II. Oznamowatel.

A) Literatura.

1. Kázanj swátečnjch a příležitostných swazek prwnj, gegž rozmilé wlasti podáwá František Xav. Jedina, děkan w Swatémpoli blíž Dobřjše, arcibiskupský vikář Příbramský, kanownjk Staroboleslawský. W Praze 1834. Tiskem Jana Nep. Geřábka. 8. S. VI. 305.

We swazku tomto dewětmecjtma řečj se podáwá, mezi nimiž tři, při kněžských prwotinách konané, se nacházegj. Každý téměř kazatel zwláštnjho ducha swého má, čjm pak blíže kazatelský způsob gednoho k řečnické powaze druhého přistupuge, tjm wjce se djlo gednoho druhému ljbj, tjm snáze geden pracj druhého užjwati může. Gá si neywjce libugi kázanj, w kterémž znamenám určitost pomyslů, důwodnost a pořádné wšeho sestawenj, a kteréž logickau prawidelnostj swau skaumagjcjmu, chladnému rozumu zadosti činj. Naproti tomu ginj práwě této logické správnosti nemilugj, mluwenj k obrazoplodné moci ducha a rozněcowánj srdce na neyweyš sobě libugjce. Neylepšjt kázanj gest owšem to, w kterémž se logickau pracj básnická gakás žjla táhne, a

dokonalý duchownj řečnjk negen rozum a paměť, nobrž i obrazotwornost a mysl zagjmá: ale málo komu dáno gest, o náboženských prawdách mluwiti tak, by rozum posluchačů nabýwal swětla, srdce ale rozkošných citů a spasitedlných wášnj. Pracuge-li hlawa, srdce rádo odpočjwá, a přjliš žiwá, wraucj obraznost skaumagjcjmu rozumu ráda překážj. Gaká giž wlastnost w kázanjch horliwého pana Jediny se pronášj? Welikáť gest bez odporu wýmluwnost geho, ta ale wjce giných ctnostj má do sebe, než swrchu gmenowané logické správnosti. Geho kazatelský duch gest přjliš žiwý, a gako w praudu něgakém se nese, tak že mu k logickému wážen, rozměřowánj, stanowenj, dowozowánj a spogowánj žádného takměř času nezbýwá. Nepochybně se řeči geho, když austně přednášeny byly, pro hogné přjklady, obrazy, podobenstwj, řečnické figury, rozkošnau rozmanitost pomyslů, doráženj na srdce a podobné wlastnosti welice ljbily, a každému kazateli se žádati musj, by tak gadrně, žiwě a pronikawě, gako on, mluwiti uměl

„Tu w chrámě obzwláštně rozněcugj se srdce lidská. Tu se rodj bázeň, tu hrůza swatá, tu uctiwost, tu plesánj. Tu gako w towaryšstwu Cherubjnů a Serafjnů se klanj — klanj se, poskakuge srdce, plesá, prozpěwuge. Tak nikde se nepohybuge to slabaunké srdce. Tu w chrámě se ho dotýká přebýwagjcj moc wyššj, tu působj ten na nebesa powýšený, který wýrknul: Dům můg gest tuto. Ó, tu padá giž mázdra s očj mých; giž se nediwjm, odkudž zde změny mnohé. Že wstupuge sem hřjšnjk skamenilý, a obměkčený odcházj, giž se nediwjm; že plu neprawosti a lichwy bljžj se Zacheus, a čtwernásob nahražuge, a slyšj pak ugištěnj spasenj; že světačiwá Magdalena gako na něgaké diwadlo wkročuge, ale slzami kagicnosti skropená, s hořem se wracj; že také hřjšnjk wořegný, že i publikán přistupuge, a uznáwage

nehodnost swau, bige se w prsa swá, a gde odtud osprawedlněný: tomu, kdo se může diwiti? Komu může býti tagné, odkud ty změny? Kdo zde působj ten božský zármutek k spasenj? Kdo zde budj hříšnjky z dřjmoty smrti? Kdo zde oswěcuge gegich umdlené oči, by prohlédli, by spatřili ohniwau propast, ku kteréž wykročugj? Kdo se gim představuge zde, že očj swých stydliwě sklopugj k zemi? Kdo tu pohybuge gegich srdcem? Kdo w něm plodj nepokog, bázeň a žádost? Může se tak kdo tázati?“ S. 212. Tjm způsobem toliko prawj řečnjkowé mluwj. Prostau průpowěď, že kněz má welikau moc, wýmluwný p. Jedina tjmto práwě řečnickým rauchem odjwá: „Kam nedosáhne moc wladaře a hrdiny neyoslawenějšjho, tam až, do kragin, tomuto oku zakrytých, do kragin nebes až dosahuge moc pastýřůw křesťanských. Co rozwážete na zemi, bude rozwázáno i na nebi! Tu moc dal pastýřům Ježjš Kristus. Weleslawná, užasnutj hodná moci kněžská! Ne ruka Anděla, ne Archanděla, ne Cherubjnowa, ne Serafjnowa ruka, ruka pastýře podáwá nám tělo a krew Páně, to wěno budaucjho žiwota; on, mocj powýšen nad rytjrstwo nebes, přinášj ortel žiwota bjdnjku na loži smrtedlném, a dědic černého pekla měnj se we stkwaucjho čekance nebes.“ S. 72. O mučedlnjcjch křesťanských ne chladný myslitel, brž toliko wtipný, horký řečnjk s tauto mluwj stkwělostj: „Wyšel rozkaz w šjrý swět: Kdo wyzná, že gest křesťan, strašnau smrtj ať zemře! Zněl ten hlas strašný: ale sladšj hlas Kristůw ozýwal se w srdcjch, hlas gistjcj: Kdoby ztratil duši swau pro mne, nalezne gi. To welikomocné slowo zplodilo hrdin na tisjce. Negen Petr a Pawel, negen ti, kteřj widěli Pána, wzkřjšeného z mrtwých, — i mladjci, i panny, i mdlé pohlawj ženské šlo welikým, hrdinským srdcem na poprawu, gako k weselce, gako k hodům, s gasnau twářj; s plesem a s chwátá-

njm pospjchali k mukám sta, ba tisjce. Ó blažený časowé, kdo (když) cjtitelé Kristowi nelekali se muk, nehrozili se trápenj, neulewili w ranách, zmužile šli a srdnatě k smrti. Kdo ztratj žiwot pro Krista, nagde žiwot wěčný! Ta gasná naděge přemohla bolest každau, a ačkoli smrt čjhala wšudy, wšudy se množili cjtitelé Ježjše Krista.“ S. 102.

Ačkoli wšak swrchu poznamenaná kázanj, co se týče kazatelské žiwosti a srdce gjmagjcj wýřečnosti, wysoko chwáljme, a w některých částkách řečem Jana Zlatoustého nenepodobna býti ohlašugeme: nicméně s nemalau bolestj wyznáwáme, že Čeština wysoce učeného a nad obyčeg wýmluwného gich skladatele nenj čistau, klassickau Češtinau. „Když udatný hrdina odwážil se žiwota swého, a w krwawém bogi wymohl swobodu wlasti swé: ctj ho wšecko wúkol. K geho gménu pohybuge se w plesu každé srdce, a chwalné připomjnánj geho hrdinských činů proletá dědiny wšecky.“ S. 71. Kdyby tjmto čistým, pěkným způsobem mluwy pronešeno bylo wšecko: chwálilit bychom zagisté i řeč; ale wšak na každé téměř stránce přjčinau řeči České mnoho chybného a wadného se nacházj, čehož welectěný pan spisowatel gistě ani nepozorowal, a čehož se i pro přjlišnau we wlasti našj gako rak se rozgjdagjcj poněmčilost úplně stříci nemohl. Stařj duchownj bratřj naši, co neuměli německy, bezpečně mluwiti a psáti mohli, a Češtině gegich nic nescházelo, než orthografie: my ale, genž německy mluwjme, mysljme, pjšeme, a Německé literatury wysoko ctjti a bedliwě užjwati musjme, my, chceme-li psáti prawým a wlastnjm duchem Češtiny, nesmjme přestati na známosti orthografie a giných prawidel grammatických; nobrž i česky mysliti, a protož při psanj wšj němčiny gako prázdni býti musjme. Abychom se pak wlastnjho ducha řeči České znáti naučili, pilně, přepilně řku, čjsti

musjme knihy starých Čechů, anebo knihy takových spisowatelů, kteřjž i w tomto našem wěku starobylau pjšj Češtinau, Češtinau ku podiwu čistau, zřetedlnau a ljbeznau, kteráž se od Češtiny přemnohých nyněgšjch spisowatelů neginák než gako stříbro od olowa rozeznáwá. Hlawa naše nemůž ginácě mysliti, leč prostředkem řeči, a kdo se ústy, anebo němým-li gest, očima mluwiti nenaučil, po weškeren swůg žiwot bezmyslným a pitomým ostáwá. Kdo tedy Češtiny nemá dostatečné powědomosti, ten zagisté i tomu neykrásněgšjmu, což myslj a pjše, swětla a srozumitedlnosti ugjmá. Tak u prjkladu wážený pan autor náš negeden zdrawý a pěkný pomysl utwořil, tak nečesky ho ale pronesl, že gsem se do toho, cožby wlastně myslil, gednák wprawiti nemohl, a hádánjm teprw a rozumowánjm wlastnjho smyslu geho chápal. Na důkaz toho i pauhé náwěštj, gež kázanjm swým předeslal, slaužj. „Gest to swazek prwnj; — prwnj tehdáž, pakli tento spokogenosti a podpory wlastenců dogde. W druhémby následowaly kázanj na dny, genž w tomto swazku se nenalezagj. Wšak teprw, až dálšj slowo o wydánj bezpečného wůdce k nebesům, w dewětmecjteru kázanj oswětleného, splněno bude. Brzy-li to bude? Co na mne, wšemožně se přičinjm. Gen na tom bude, nalezne-li se dosti předplatitelů, genžby tisk množili. Wšak o tom brzy zwláštnj zprámu s přehledem té, gakž mysljm, newšednj práce tiskem wydám, postaraw se, gakž na smrtedlnjka slušj, o to, aby předplacenj nikoli do nebezpečenstwj přigjti mohlo, gakž napotom wyslowjm.“ Tytéž wěci by Komenský neb giný poctiwý staročech swětlegi a určitěgi byl předložil, u prjkladu takto: „Wydáwám zatjm prwnj swazek, kterýž dogde-li spokogenosti wlastenců, a rozprodán-li bude, následowati bude druhý swazek, w němž kázanj na giné slawnosti obsažena budau. Dřjwe wšak, bych slibu swému úplně

zadost učinil, dewětmecjma kázanj wydám, pod nápisem: „Bezpečný wůdce k nebesům.“ Kdy se to stane? Brzy owšem, hogně-li předplatitelů naleznu. O wydánj tomto w krátkém čase zwláštnj zprâwu tisknauti dám, a spolu oznámjm, co táto moge pilná práce obsahowati bude. Oznámjm tolikéž, gak se o to, dle powinnosti své postarati mjnjm, by předplacené penjze k ztracenj nepřišly.“

V. Zahradnjk.

2. Zpráwa o založenj Leopoldinském w cjsarstwj Rakauském k napomáhánj katolickým Wyslancům (Missionářům) w Americe. W Praze a w Hradci Králowé pjsmem Jana Pospjšila. 1833. 8. Stran 130.

Posuzowánj knih, tiskem na světlo wycházegjcjch gest welmi důležitá wěc, a protož za našich časů za zwláštnj uměnj, a za zwláštnj wětew literatury se pokládá. Knihy psáti gest wěc welmi rozkošná, a kdo gednau rozkoše této okusil, ustawně by gj okaušeti chtěl. A wšak málo kdo se ku skládánj knih hodj, málo kdo ku spisowatelstwj gest powolán, špatnj ale autorowé, genž ni hlawy ni srdce čtenářů neobohacugj, prawj gsau zloděgi, genž giným ubohým lidem kradau penjze, drahý čas a — gádro duše. Mnohý paubým čtenjm mělkých, tupých, neoswjcených spisowatelů wšecek w duchu zmalatněl a schřadnul, tak že wjce spanilých prawd, a hlubokých, bystrých pomyslů nechápá, a že mu nic nechutná, leč což gest wšednj a pouličné. Gak se ale počet nepowolaných autorů umenšiti dá? Gak se powodeň marných galowých spisů zastawiti může? Nestrannau a sprawedliwau kritikau, kritikau, kteráž má před sebau ideál, a každau spisowatelskau práci s ideálem tjmto uměle a wtipně srownáwá. Bystré, bohaté hlawy se žádné kriti-

ky nebogj: ten ale, kterýž nenj s to, by rozum čtaucjch ostřil a obohacowal, srdci pak gegich ušlechtilých citů a úmyslů dodáwal, zdrawau, náležitau kritikau od spisowatelstwj bývá odstrašen. Kritika powolané autory činj bedliwé, oko gegich ostřj, a ku klassičnosti go wede; kritika čjstj literaturu, a lehké plewy od pšeničných zrnek odmjtá; kritika ukazuge, k čemu by každý, něgakého umětnj žádostiwý, přede wšjm giným sáhmauti měl; kritika i také učj, gakby se dobré knihy s prospěchem čjsti měly.

Máme-li ale sprawedliwé, bystré, bezpečné kritiky? Nastogte, ze sta knih ledwa gedna hodného posauzenj docházj. Slepé wášně ruku recensentů wedau, a mnohými gsem poznal zkušenjm, že se ani na chwálu ani na hanu literárnjch plodů bezpečiti nesmjme. Z negedné recensj mluwj pýcha, mluwj záwist, mluwj lehkomyslnost. Mnohý dobrý a užitečný spis toliko nesprawedliwau recensj w lehkost přicházj, mnohý ale neuměnjm anebo ospalostj recensenta zaslaužené chwály nenalezá. Smělá hana negednau stáwá na mjstě důwodů, že ta neb ona práce za nic nestogj.

Co se týče wlastenské kritiky našj, nikdo si nestěžuge, žeby byla prjliš twrdá a přjsná, a žeby podobna byla žhawému slunci, genž wýborné bylinky, ant gedwa se wyskytly, krutě spaluge. U nás utrhawau kritikau žádný spanilý, plodný duch zmalomocněn, skljčen a poražen nebývá, by se opět zmoci a wztýčiti nemohl. U nás přjlišné wychwalowánj powedených, a mjrné chwálenj nepowedených, špatných spisů gednák práwa a panstwj dosáhlo. Neprawjmť, žeby nám dowoleno bylo, býti nezdwořilými: ale zdwořilost nenj královnau ctnostj, nobrž, přjlišnau-li gest a neobmezenau, sama ctnostj býti přestáwá. Wjme, že autorowé gsau welmi chaulostiwj lidé, a že se gim gen chwála ljbj, byt gj i nezaslaužili, a

byť i zřegmo nebylo, proč bychom gim kadili: tau přjčinau z přjlišné zdwořilosti wše, což se tiskne, toliko chwáliti gsme uwykli. Ti, genž magj sklady knih a knihami kupčj, wšecko, cožkoli magj na prodeg, gakožto pauhé zbožj, wysoko chwáliti mohau: zdali ale i posuzowatel wyšlých spisů wšecky napořád chwáliti má? Naše recensj gsau wětšjm djlem wychwalowánj, a dle nich téměř wšecko, což se tiskne, gest wýborné, gešto po zakaupenj málo co wýborného býti spatřugeme. Z wětšjho djlu z recensj našich se ani autorowé ani čtenáři učiti nemohau. Chtěl-liby kdo, abychom těch toliko spisů saudili, genž oprawdu chwály gsau hodny: tedy posuzowánj toho nikoli potřebj nenj, a pauhé toliko oznámenj toho, což z tiskáren wyšlo, postačuge, ač i tjmto pauhým oznamowánjm málo se literatuře a čtenárům slauží.

Posuzowánj spisů zwláště za těchto chaulostiwých časů našich nikoliwěk lehkau pracj nenj. Nebo recensent, boge se, gednák spisowateli gednák prawdě ubljžiti, nio dukladného a gadrného nepřednášj, nobrž wšeho gen powrchně dotýká. I také to poważeno bud, že recensent sice posuzuge, proto ale nikoli neomylným saudcem nenj, a někdy tomu, což leč chwálj, leč potupuge, nikoli tak geho sauzený autor nerozumj. Recensent wždy toliko gen zdánj swoge wynášj; neposkytuge nám gistoty, žeby to neb ono bylo prawo neb neprawo, nobrž gen on sám toto za prawo, ono pak za neprawo pokládá. Dle smyslu mého recensent powinnosti swé poněkud aspoň zadosti činj, neprawj-li gedno obecně, coby se mu ljbilo, neb neljbilo; ale dowodj-li také, že wynešený saud geho, buď gaký buď, s prawdau se srownáwá, a že nikoli ni utrhačem ni pochlebnjkem nenj.

Čemu ale to wšecko zde předkládám? Proto-li, bych na wýš oznámeném spisu přjkladně ukázal, gakby se

knihy posuzowati měly? Ne za tau příčinau, nobrž proto gediné, že spjsek tento wlastně žádné kritiky nepotřebuge, a protož o kritice bezpečně mluwiti příležitost poskytl. Tento spis, kterýž se rok od roku dále wede, historického gest obsahu, a nápadně k takowým náležj, kteřjž právě proto, že gen wyprawugj, což se přihodilo, nezměnitedlnau magj cenu swau. Spisowé, w kterýchž se toliko rozumuge, za nic nestogj, nenj-li rozumowánj toto zdrawo a důmyslno; spisowé ale, pauze historičtj, wždy za něco stogj, byť i to, což se w nich wyprawuge, dokonalegšj býti mohlo. Co se spjsku dotýče, gegž mám před sebau, netřebať mi rozkládati, coby wlastně w sobě zdržowal, poněwadž to čtenářům Časopisu našeho bez toho gest známo. Gest totiž pauhé přeložení prwnjch pěti swazků, genž we Wjdni od roku 1831 až do roku 1833 německým gazykem na světlo wyšly, a sice pod tjmto nápisem: Berichte der Leopoldinen – Stiftung im Kaiserthume Oesterreich, zur Unterstützung der katholischen Missionen in Amerika. Poněwadž bez pochyby mnoho gest lidj, kterýmž němečtj oni swazkowé pro neznámost němeciny zawřený gsau poklad utěšených zpráw o žiwobytj a apoštolském djle katolických missionářů w Americe, a poněwadž gistotně i mnohý duchownj pastýř missionářských oněch zpráw raděgi w milém otcowském gazyku cjtá, nežli w německém: protož negmenowaný pan překladatel této historické práce gistau má zásluhu swau, a negednomu zbožnému Čechowi bez pochyby nemalý učinil wděk. Při tomto spjsku wlastně nic nenj, čjmžby se kritika objrati mohla, a což se w něm prostosrdečně od wšeligakých dopisowatelů podáwá, gest a zůstane wzácným pramenem cjrkewnj historie. Co se wšak zčeštěnj spisu toho týče, uprjmně wyznáwám, že se w něm negeden nedostatek nacházj. O Češtině swé pan překladatel sám

w kratinké swé předmluwě toto gest položil: „U překládánj ne slow pauze, ale smyslu gich se držjm, poněwadž toto wydánj gediné obecnjmu křesťanskému lidu wěnugi, a w Češtinu uwádjm, aby i ten mi rozuměl, genž se wycwičeným duchem honositi nemůže. Gestli že wšak ale bych někde proti kterým prawidlům se prohřešil, aneb čehos neopatrnostj z pera wypustil: člowěk gsem, a nic lidského nenj, čemužbych se podrobeným býti nesaudil, a protož za odpuštěnj prosjm. Wšickni my takowého prominutj žádáme, a zase ge dáwati máme.“ Giž z těchto slow geho každý znatel čisté, ušlechtilé mluwy české usauditi může, že ku klassickým překladatelům nenáležj. Na důwod wynešeného saudu i tato mjsta ze spisu geho zde kladu: „Mně bylo toho potěšenj, gim podwakráte kázati. S. 40. Gest ku překwapenj, tak mnoho ctnosti mezi těmi diwokými k nalezenj; es ist überraschend, so viel Tugend unter diesen Wilden zu finden. S. 41. Kázal na weřegném tržišti o ničem giném, gako o té usilugjcj potřebnosti, Řjmanů se štjtiti. S. 62. Od času starodáwnjho francauzského missionárstwj mezi nimi, odporowali Indiáni, ačkoliwěk sami sobě odewzdáni, předce stále wšemu snažen luterských horlitelů, a skoro takowé pohnutj mysli pro naše swaté náboženstwj zachowali, žebych skoro řekl: Tito přjrodnj lidé gakoby cjtili wnitřnjm wnuknutjm, kde prawé křesťanstwj k nalezenj gest. S. 81. Ó kéžby počet Missionářů a prostředků k založenj náboženských zřjzenj se tak stegnau měrau, gak toho zapotřebj gest, brzo rozmnožiti chtěl! S. 123.“

Chwáliti se musj hodný pan překladatel, že u překládánj hleděl na sprosté Čechy, a snažil se, psáti tak, by mu každý snadno rozuměti mohl. A wšak opět i opět wážiti měl, že se do poněmčilých způsobů mluwenj žádný Čech, leč wzdělaný leč newzdělaný, wprawiti nemůže, a že Čeština tjm srozumitedlněgšj gest, čjm wjce

má do sebe klassické prawidelnosti a čistoty. Za našich poněmčilých časů snadno i neywýbornějšj spisowatel w grammatické hřjchy wběhnauti může, a protož nenj diwu, že i náš pan překladatel zde onde pochybil: co ale z toho následuge? To zagisté, že český spisowatel nikdy nenj dosti pozorným, že má práci swau giným dobrým Čechům k oprawenj podati, a že nemá dřjwe Českých pracj wydáwati, pokud pilným čjtánjm starobylých spisů Českých neporušeného ducha řeči České úplně nepochopil. Geden člowěk druhému owšemt má odpauštěti, w něčem-li se proti němu prohřešil: zdaliž ale i grammatických hřjchů obapol sobě odpauštěti máme? Zdaliby se weškeren krásný náš gazyk Český neporušil a nepřewrhl, kdyby každý směl chybně mluwiti, ginj ale chybowánj toho trpěti měli? Pan překladatel oněch zpráw a náwěštj missionárských bez pochyby začatau swau užitečnau práci dále powede, a tudjž skutkem prokáže, že w známosti Češtiny rozkošný prospěch učinil.

Vinc. Zahradnjk.

3. Instructio practica Confessarii in compendium redacta a Francisco Xav. Zenner, ecclesiae metropolitanae Viennensis canonico capitulari. Typis et sumtibus congregationis Mechitaristicæ MDCCCXXXV. pag. XX. et 655. U Endersa w Praze za 2 zl. 15 kr.

Žádná cjrkewnj gednota, co gich koli na swětě stáwá, nemůže se z ohledu blahoděgných účinků takowým ustanowenjm honositi, z gakého se katolická cjrkew we swátosti pokánj raduge. Směle můžeme my katoljci wšecky mudrce wyzýwati, by prostředek, genžby k zwele-

benj neporušené mrawnosti a k utišenj lidského swědomj zpáchanými hřjchy sewřeného w téže mjře spasitedlný a schopný byl, wymyslili: seč sebe bedliwěgšjm rozgjmánjm nikdý zagisté nebudau. — Má-li wšak swátost pokánj dotčeného dokázati požehnánj; prede wšjm potřebj, takowým by způsobem sprawowána byla, gakž toho aučel zakladatelem našeho náboženstwj wytknutý žádá. K dosažen toho tedy musegj správcowé této swátosti, tak nazwanj zpowědlnjci we správě dušj — w tomto trudném uměnj — zběhlj a w učenjch i prawidlech swé cjrkwe dobře wycwičeni býti. Co tedy koli k wzdělánj zpowědlnjků přispjwá, cokoli důležitost gich auřadu obgasňuge a o geho wedenj wyučuge, s wděčnostj welikau musj býti přigato; proťež i referent djlo nadepsané za přewjtaný úkaz w theologické literatuře powažuge. Byiby tedy spisowatel, gakž (předml. st. VII) s chwalitebnau skromnostj wyznáwá, genom budaucjm duchownjm správcům, a nikoli zkušeným zpowědlnjkům (neboť od těch raděg sám se chce přiučiti, než aby gich wodil) knihu swau složil: giž i tjmto způsobem mnohonásobně by nás zawázal: neboť zdaži nepotřebuge právě mladé kněžstwo newjce náwodu ke slyšenj zpowědi? Než i staršj kněží nezřjdka w této knize nagdau wěci, gichž se s prospěchem dá užjwati, a o nichž zkušenost newj porady. To snad tjm gistěgšj má mjsto, gešto skladatel, wedle wlastnjch slow, we swém spisu ne tak své domněnky a zdánj přednášj, ale wjce to, čemu giž neyslowutněgšj spisowatelé katolické cjrkwe byli učili.

Aby se našim čtenářům aspoň něgaká známost o hogné spisowatelem sebrané látce, i též o přiměřeném rozwážen celku dáti mohla: klade ref. stručný přehled toho užitečného spisu.

W úwodu (1—17) gedná se o pogmu swátosti pokánj, gegj potřebě, gegjm udělowateli, a o prospěšném na-

wedenj k řádnému sprawowánj. Pak následuge kratičká literatura téhož předmětu a rozwrh, wedlé něhož celek spořádán. Podlé rozwrhu sestáwá celek ze dwau hlawnjch djlů: 1) O wlastnostech zpowědnjkowých, 2) o prawidlech, gichž při udělowánj této swátosti ostřjhati dlužno.

W prwnjm djle (18—121) ustanowuge spisowatel rozdjl mezi wlastnostmi zpowědnjkowými, wedlé něhož některé na udělowánj této swátosti se wztahugj, giné toliko na powinnost pocházegjcj ze swěřeného w zpowědi tagemstwj. K oněm náležj *wnitřnj i zewnitřnj* schopnost.

Wnitřnj schopnost záležj w dumyslu a w umělj.

K zewnitřnj zase se žádá, aby zpowědnjk potwrzenjm a prawomocnostj byl opatřen. Prawomocnost gest k platnému udělowánj wedlé předpisu sněmu Tridentského newyhnute dlná wýmjnka Quoniam natura et ratio judicii (tak w sess. XIV. c. 7. can. II.) illud exposcit, sententia in subditos tantum feratur, persuasum semper in ecclesia Dei fuit et verissimum *esse* synodus haec confirmat, *nullius momenti absolutionem eam esse debere,* quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem. Spisowatel wšak předce wýmjnky z toho předpisu připaušťj (st. 71) a gednák netoliko w aurazu smrtedlném (in articulo mortis); ale we wšech přjpadnostech, genž obecným zwykem uwedeny a od biskupů mlčky gsau powoleny. Kněžj tedy prawomocnostj opatřenj pro gistau osadu platně rozhřešugj w celé diœcesj i w giné osadě (ledaby tam bez powolenj mjstnjho farářе zpowjdali: tuť owšem neplatně); rowněž tak správcowé duchownj w rozličných diœcesjch platně rozhřešugj, wespolek sobě napomáhagjce, pokud se to s wědomjm gich biskupů stáwá.

K druhé třjdě wlastnostj zpowědnjkowých počjtá autor zamlčenj zpowědnjho tagemstwj, při kteréž přjležitosti mladému knězi nesličněgšj prawidla na ruku dáwá. Na st. 107 dokládá dobře p. spisowatel, že toto zamlčenj absolutnj gest powinnostj a na wšecky osoby se wztahuge, ani zpowjdagjcj newygjmagic. Nenjt tudjž zpowědnjkowi dowoleno, s osobau, co u něho byla u zpowědi, o hřjšjch gegich, krom w zpowědnici mluwiti; třebaby se to neylepšjm úmyslem k ponaučenj či k naprawenj dělo; leč by zpowjdagjcj se sám za to žádal. Cjtj-li se wšak zpowědnjk k tomu přinucena: má dřjwe dotčenau osobu o powolenj prositi. Sw. Karel Boromegský takto we své Instr. past. II. c. 20 saudj o této wěci: Sacerdos necessitate coactus extra tribunal cum ipsomet pœnitente de peccatis loqui si debeat, id nonnisi obtenta venia faciat. Praktické sem přjslušné pády, gichž spisow. (st. 112 — 117) několik uwádj, gsau k zwláštnj potřebě.

W druhém hlawnjm djle (st. 122—655) gednagjcjm o skutečném udělowánj swátosti pokánj, nastiňugj se *w prwnj částce* obecné zásady, k zachowánj při samém udělowánj téže swátosti, *w druhé pak částce* udána gsau prawidla, kterak podlé nich zpowědnjk s rozličnými nakládati má hrjšnjky.

I. Částka se rozwrhuge na čtyry kapitoly dle powinnostj, gimiž zpowědnjk wzhledem na *zpowěd a ljtost* hřjšnjkowu, pak na předepsané *skutky k zadostučinenj a rozhřešenj* gest wázán. Drjwe totiž, než zpowědnjk hřjšnjka ugistiti může, že hřjchowé gsau mu odpuštěni, musj se přeswědčiti, zdali toho gest hoden, t. g. zdali dostál wšemu, seč sjla geho byla. Zpowědnjk musj ale wtéto wěci hřjšnjkowi býti na pomoc, a nedostatky geho swým snaženjm dosaditi. Co se zpowědi tkne, má kagjcjho wysléchati, staw geho skaumati, ho ponaučowati

napomjnati a radau mu přispěti, z čehož ze wšeho látka pro gednotliwé paragrafy prwnj kapitoly čili oné o zpowědi wyplýwá. — Kapitola o ljtosti wyučuge zpowědnjka, gakáže ljtost od kagjcjho gest k požadowánj, která gsau znamenj prawé ljtosti a gaký gest způsob gi wzbuditi. Kapitola o zadostučiněnj hlawně wyniká a hognau látku duchownjmu správci podáwá, *trestánjm i léčenjm* na hřjšnjka působiti. Obogjho způsobu skutků k zadostučiněnj, gakž *trestagjcjch* takž i *léčjcjch* (satisfactiones vindicativae et medicinales) má zpowědnjk použjwati. Předuležitá gest čtwrtá kapitola o rozhřešenj. Právem dokládá skladatel, že má toto ugištěnj za saudný skutek býti považováno, kterýmž hřjšnjk od Boha dochází odpuštěnj.

Co spisowatel o zadržowánj rozhřešenj a toho wýmjnkách (st. 387—404) prawj, gest zagisté čtenj hodno.

II. Částka gak s kagjcjmi se hřjšnjky podlé okolnostj má se nakládati, úplně gest wyčerpána. (st. 405—653). Tři kapitoly obsahuge. *Wnitřnj powaha hřjšnjkowa, zewnitřnj geho staw a zwláštnj poměry* wzaty gsau tu na zřetel; i prawidla, gak zpowědnjk se má chowati na tři djly gsau rozwržena. Pokládá wšak dwě posledni kapitoly za zbytečné, gešto zewnitřnj staw člowěka tolikéž gest co geho poměry, čjmž wšak pogednánj samému žádná se nestáwá ugma. A tak se nám zdá zcela zbytečno k dálšjmu wychwalowánj toho djla giných uwáděti důwodů.

Přjhonský.

4. Die Religions-Wanderungen des Herrn Thomas Moore, eines irländischen Romantikers, beleuchtet von einigen seiner Landsleute. Aus dem Englischen übersetzt und mit erläuternden Anmerkungen begleitet von Dr. Joh. Chr. Wilh. Augusti, k. pr. Consistorial-Dir. ord. Prof. d. Theol. zu Bonn. – Köln a. R. Bachem. 1835. 8. S. XXVIII. 476. 1. Thal. 8 Gr.

Znamenitá kniha Tomáše Moora: „Wanderungen eines irländischen Edelmanns zur Entdeckung einer Religion" minulého roku w prwnjm a w druhém swazku tohoto časopisu důkladně oznámená, protestantům náramnau ránu wsekla, a swrchowaně ge popudila. Neb protestanti, gakož známo gest, welmi se tjm honosj, že prawé, čisté, původnj ewangelium u nich se nalezá, katoljci ale že dokonce ginému cos wěrj, než w prwnjch stoletjch cjrkwe křesťanské držáno bylo. Tomáš Moore gim ale důmyslně ukazuge, že na hroznémť gsau omylu, a že nyněgšj wjra katolických křesťanů gest právě ta, kteráž se i w spisech prwotnjch křesťanských spisowatelů nacházj. Katoličtj theologowé totéž tisjckráte dokázali, ale protestanti, genž wůbec čtenj katolických spisů nemilugj, až dosawáde málo si toho wšjmali. Tomáš Moore ale, obljbený básnjk, giž proto, že z básnického světa w theologický se zabral, zraky protestantů na sebe obrátil, a geho „paut k nalezenj prawého náboženstwj konaná," přemnožstwj protestantských čtenářů nalezla. Snadno si tedy pomysliti můžeme, že kniha ta, katolickau cjrkew proti protestantům mocně bránjcj, protestantům nikoli nepřišla whod, a že negeden odpornjk kritické swé pero naostřil, by gi w potupu a lehkost uwedl. W anglické řeči zwláště tŕj mužowé proti té knize Moorowě psali, a wysoce učený D. Augusti knihy wšech třech, pod nápisem swrchu položeným, na německo přeložil, onde wlastnj

zdánj připogiw. Gak giž ti odbogajci knihu Moorowu posuzugj? Prawj, že gest gak formau tak i obsahem swým pauhý román, a že žádné zhola ceny do sebe nemá, a w rukau každého učeného sama sebe wywracuge. Že nicméně přišla na slowo, to přičjtagj tomu, že má mnoho barwitosti a pichlawého wtipu, a že w krásném způsobu psanj gest složena, čjmž pak nedoukowé oklamánj bývagj. Prwnj odpůrce gegj, kterýž se negmenowal, wše, což obsahuge, směšno činj, a i nápis gegj, parodickým obyčegem přetwořil:„ Second Travels of an Irish Gentleman in Search of a Religion.“ Bágj, že Irský onen šlechtic k wyhledánj prawého náboženstwj na druhau pauť se wydal, a gakž dějwe byl marným, náružiwým hagitelem Řjmské cjrkwe, tak že právě w Řjmě láskau a přátelstwjm k lepšjmu smyslu přišel, a wyznawačem čistého křesťanstwj byl učiněn. Bylo-liby to čisté křesťanstwj, ku kterémuž se onen šlechtic na druhé své pauti obrátil, učenj Luthera neb Kalwjna, puritanské neb sic gaké nekatolické cjrkwe, to gest mlčenjm pominuto, a zdá se, že to čisté křesťanstwj autorowo nikde se nenacházj, leč we wlastnjm mozku geho. Druhý odbognjk ukázati se snažj, že Moore w negednom kuse blandj, a čtenáře oklamáwá, neprohlédá ale k tomu, že prawda zůstáwá prawdau, by třebas i obránce gegj lehkých důwodů přiwozowal, a některá zdánj geho se nesrownáwala s prawdau. Wšickni tjj odpornjci na šlechetného Tomáše Moora welmi se hněwagj, že se učenj katolické cjrkwe hágiti opowážil. Ale právě ta welká žluť gegich očitými gest důwodem, že Moore psal prawdu, oni ale že swjtěziti nad njm nemohau. Na které straně bývá mnoho hřmotu, mnoho žluči, mnoho úštěpek, na té se téměř nikdý čistá prawda nenacházj.

Vinc. Zahradnjk.

5. Schullehrer-Kalender des Jahres 1835. Für alle Lehrer, wie auch für Eltern, Hausväter, Erzieher und Jeden, dem die Sorge für Jugendbildung anvertraut ist und am Herzen liegt. Herausgegeben von Ignaz Jaksch, Weltpriester, bischöflichen beeideten Notar, Protokollisten und Archivar des bischoflichen Consistorium in Leitmeritz. Zweiter Jahrgang. Leitmeritz gedruckt bei C. W. Medau.

Poněwadž se prwnj ročnj běh učitelského kalendáře bedliwého P. Jakše wůbec zaljbil, a tak mnoho odbjratelů nalezl, že wytiščnj tisjcowé exemplářů ani nepostačowali: nadjti se gest, že tento ročnj běh mnohem wjce milownjků nalezne. Nebo ozdoben gest krásným obrázkem z řemeslné ruky geniálnjho Führicha našeho, a netoliko wjce archů we welikém oktáwu, ale i wjce prospěšných wěcj obsahuge. Kalendář na šesti listech obzwláštně gest wytištěn, a krom toho sto a sedmdesát osm stránek se čjtá. Předně se na každý den podáwá nastjnčnj žiwota některého swatého, a na každau neděli a každý swátek kratinké rozgjmánj, na základu připadagjcj částky swatého ewangelium postawené. Rozgjmánj tato, od friedlandského katechety, P. Josefa Lichtnera zhotowená, ušlechtilá gsau práce, plna gadrných, wznešených, srdce gjmagjcjch pomyslů, na tento způsob: „Tré gest pokušitelů, před nimiž tobě dáwám wýstrahu: Tělesná rozkoš, pýcha a penjze. Trogj ale také gestiť zbraň, a tau buď oděný: Střjzliwost, prawá pokora a modlitba. Slabit gsau pokušitelé, a lehko přemáháni bywagj, chceš-li ty gen silným býti. Gdeš-li ozbrogený do každého boge, a pewně-lis na tom ustanowen, že nebudeš pjti z opogné čjše hřjšné rozkoše, že nebudeš stjhati marnau sláwu, že nebudeš otrokem peněz; tedy satan od tebe utjkati bude, nebo se ti otewře, a swatj angelé Božj

sstaupj dolů, by tobě slaužili. Neděle prwnj w postě.“ Po překrásných rozgjmánjch nasleduge pěkný nekrolog Františka Kohla, od Litoměřického gymnasiálnjho præfekta P. Effenberga k zaslauženému oslawenj onoho muže gadrně sepsaný. Pogednánj se táhnau od strany 58 až na stránku 110, z kterýchžto neyobšjrněgšj gest to, genž o pečliwém opatrowánj cistoty a newinnosti mládeže gedná. Na prwnjm mjstě právě gsau položena některá wzdělawatedlná rozgjmánj. Neb to gest klassická práce gednoho z neywzdělaněgšjch a neypřjkladněgšjch kněžj, práce býwalého gymnasiálnjho katechety, P. Antonjna Gau, kterýž letos při začátku měsjce Ledna krátký sice, ale překrásný běh žiwota swého dokonal. Ostatnj, naprosto původnj pogednánj gsau: O některých poswátných časech, od Litoměřického kanownjka P. Josefa Lauermanna; přípowědi k předpisowánj a diktowánj od Mariana; o wyprawowacj methodě wyučowánj mládeže, odemne; o tom, gak by se děti k numerowánj wésti měly, prospěšná práce od Josefa Hellmanna; Manzerowo rozgjmánj; přjhodné školnjm učitelům básně Heydenreichowy; posléz důkladná, čtenj hodná práce Litoměřického lékaře pana Tomáše Laudy o hlawnjch wěcech, na kterézby učitel při cwičenj dětj w zpěwu hleděti měl. Potom připogeny gsau některé původnj zpěwy a básně, z kterýchž se mně neywjce poslednj legenda o swatém Iwanowi ljbj, gegjžto wtipný skladatel gest mladý prawnjk, pan Anton. Na to se podáwagj tři podobenstwj, powjdka o ušlapané cestě ku hrobu gednoho faráře, osm anekdot, sedm a třidcet aforismů o wedenj a wyučowánj mládeže. Posléz se přiwozugj cjsarská nařjzenj roku 1830, 1831 a 1833 ze strany národnjch nižšjch škol, zpráwa o stawu škol Litoměřické diœcesj w roku 1833, a posléz poznamenánj školnjch mjst, dětj, patronátů a učitelů žiwých i zemřelých, gakož i auěty ústawu k opatrowánj učitelských wdow a sirotků.

Ctěný, hodný wydawatel tohoto užitečného spisu o to se postarati chce, aby třetj ročnj běh učitelského kalendáře byl netoliko předešlých dwau dokonalegšj, ale i laciněgšj. Gá, giž na patnáctý rok w Němejch gsa farářem, newjm, zdali se ještě w Čechách „Přjtel mládeže“ wydáwá: to ale wjm, žeby podobný Český kalendář Českým učitelům welmi přišel whod. Nemohu wšak mlčenjm pominauti, žeby Český kalendář tento při giných ušlechtilých ctnostech musel býti Český.

Vinc. Zahradnjk.

B.) Rozličnosti.

Cjrkewnj zprávy.

Stručný přehled historie o stawenj chrámu sw. Petra w Řjmě.

Wrch *Vatikán*, nazwán z latinského vaticinium (wěštba), poněwadž ptakoprawci tam wůli bohů rozhlašowali, znamenitým byl od starodáwna. Strměge za Tiberau téměř w čele Marsowy prostory (campo de Marte), často radostným prokřikowánjm mladého woginstwa, které republiky gsauc poslušno, den co den wogenským se cwičilo běhům, často i hlučným tleskánjm se rozljhal, gjmž Řjmané triumfugjcjch bohatýru pozdrawowáwali.

Aby nejpřjměgšj se proklestil přjstup od Marsowy prostory k rowinám vatikánským, t. g. k oné rozlehlé zemi, genž od paty hor až ku břehům Tibery se táhne, ustanowila republika most zaraziti přjmě prostředkem těchto rowin a města gdaucj. Most tento triumfálnjm nazwaný poznenáhla sochami a kořistmi byl ozdobowán, a mezi tjm, co se stále okrašlował, wynesl se i Vatikán Neronowým cirkem a krásnau mohylau, kterau cjsař Hadrián

sobě dal wystawiti, sám řídě stawenj mostu k nj wedaucjho, genž od zloby časů gako neporušený až podnes gest obdiwowán. Leč cjsař Konstantin zakládage léta 324 prwnj gruntý nádherného chrámu sw. Petru zaswěceného, způsobil Watikánu podiwenj a užasnutj budaucjch pokolenj, onť také welice ozdobil triumfálnj most, wystawiw naň na mjsto pohanských okrasek znak (symbol, t. kříž) naseho wykaupenj. Wšak po přenešenj cjsarského sjdla do Carohradu brzy opuštěná a barbarskými wpády drancowaná cjrkew wšech ozdob byla zbawena. Most triumfalnj rozmetán barbarstwjm Gothůw, a chrám sám téměř docela zbořen.

Tento chrám, mage býti neyskwostněgšjm památnjkem náboženstwj křesťanského, neyprwé založen byl na zřjceninách Neronowa cirku: a z wětšj částky tytéž látky, kterými neyslawněgšj obecné stawby, ba i slaupowé a mohyly Hadrianowy byly zhotoweny, brány byly k wystawenj toho chrámu. W 15tém stoletj po přešlých bauřkách nadmjněných umjnil sobě papež Mikuláš V, wida chrám Konstantinůw na spadnutj, geg zase sprawiti, a wznesl tuto práci na Bernarda Rosselini a na Lwa Baptistu Alberti, florentinské stawitele, ale aumrtj papežowo přetrhlo toto djlo, neb aspoň bylo přjčinau, že gen s welikau wáhawostj bylo konáno. Genom Juliowi II., bogownému a pěknym umněnjm přegjcjmu papeži byla sláwa zůstawena, původcem býti ohromného chrámu, kterýž od celého swěta nynj se béře w podiwenj. Tomu papeži musili neyslawněgšj stawitelé plány swé předkládati, z nichž onen od Bramanta Lazzari z Castel Durante papež obral. Wykreslen byl totiž chrám w způsobě řeckého kříže o dwau zwonicjch, z obau stran štjtu mage náramnau báni w prostředku. Julius II. sám položil prwnj kámen 18ho Dubna l. 1506 na tom mjstě, kde nynj stogj pilíř sw. Weroniky; než úmrtj papežowo (1513) a hned potom

Bramantowo učinilo práci této přjtrž. Lew X., wřelý přjznjwec pěkných uměnj, rozkázal brzy zase w tomto djle pokračowati a dozor na stawenj poručil Juliánowi swatohawelskému, Jokondowi Weronskému dominikánowi, a Rafaelowi Senziowi Urbinskému. Tito z řeckého křjže Bramantem nawrženého udělali kř ž latinský a silněgi upewnili piljře báni podporugjcj. Když tito stawitelé smrtj sešli, dosadil Lew X. na mjsto gich Baltazara Peruzzi, který giný plán podal, kdež wšeho, co posud stawěno, ponecháno; ale sotwa že dále stawiti začal, přetrhlo nagednau drancowánj Řjma l. 1527 wšecku práci. Pawel III., Lwa nástupce a gako geho dědic w milowánj pěkných uměnj, s horliwostj se dal do pokračowánj na čas přetrženého djla, za mistra zwoliw Antonjna Picconi a po geho zemřenj Mjchala Bonarotti, který w patnácti dnech zhotowil plán nacele nowý, zase kříž řecký postawiti a báni zdwognásobiti chtěl, gakž z plánu geho podnes widno, w němž též štjt chrámowý podlé onoho na Pantheonu wyznačil. Mjchal Bonarotti stále až do posledni chwjle swého žiwota (17 Unora 1564) dohljžel k wystawowánj, až se té radosti dočkal, že widěl chrám wystawený až k swršku, na němž položena býti měla báně. Ze wšech ostatnjch stawitelů až do Pawla V. toliko Jakuba Baroci Vignolského připomjnáme, rowněž tak skrowného, gakož právem oslaweného.

Pawel V. chtěge, aby wšecky starého chrámu djly w nowém se obsahowaly, poručil, aby předni toliko strana nowé basiliky se prodlaužila, zwoliw k wywedenj toho plánu Karla Maderna Kámského. Tento měl za nástupce rytjře Wawřince Bernini Řjmana, který ozdobil a zdokonalil tento oddjl budowy za papežstwj Řehoře VI., Urbana VIII. a Innocencia X. Začal za papežstwj Alexandra VII. eliptické slaupořadj před chrámem a skončil ge za Kljmenta IX. Posléz dal wystawěti Pius VI. Řjmanem Kar-

lem Marchionni sakristii, která dáwno žádaucj byla wěc, a pro kterauž až po ony doby nadarmo plány se ukazowaly.

Takowáť gesti w krátce pogatá historie toho úžas působjcjho chrámu, na němž neyslawněgšj pracowali stawitelé, a který podiwné spogenj dwau stegně wyhlášených památek poskytuge. Neboť skwostnj oblaukowé chrámu sw. Petra připomjnagj nám ony, kteřj byli při chrámu *Pokoge*, a báně ohromná gest odwážným Pantheonu následownictwjm.

Oswětlený Křjž

na zelený čtwrtek w chrámu Vatikánském Sw. Petra w Řjmě. Z Prwotin pěkných umění 1814.

Saumrká se wečerem; — geště západnj záře temným dennjm swětlem oswěcuge stěnu kaple syxtinské*), tam kde mistrným wyobrazenjm saudu poslednjho od Mjchala Anžela strana zatracených namalowána gest; — ljbezná nad slawjky zpěwáků hrdla, srdce kagjcným Miserere změkčugjcj, umlkla. — Zdwjhá se papež s hedbáwných polštářů, na kterýchž před Swátostj wraucně klečel — a tisjcowé lidu hrnaa se z té giž saumrakem wjce a wjce tměgjcj se

*) Kaple syxtinská, gest kaple papežská welmi prostranná w paláci vatikánském, k welkému kostelu Sw. Petra připogeném, w které papež obyčegně službám Božjm, zde skrze kardinály konáwaným, přjtomen bywá, a w které na zelený čtwrtek Neyswětěgšj Swátost přes celý den se wystawuge.

kaple do welkého chrámu Sw. Petra dolů. Co to gest? co se to děge? — co tam wábj ty nesčjslné zástupy lidu? —

Gest tu w prawdě něco neobyčegného — co gen zde wideti — gen zde w Řjmě — w tom hlawnjm sjdle služeb Božjch celého křesťanského náboženstwj.

Když totiž se setmělo a noc nastala, wegdeš-li na zelený čtwrtek do welkého watikánského chrámu, zhlédneš něco welmi wznešeného, něco welmi krásného: — přemnohými swětly *obgasněný křjž*, kterýž nad welkým oltářem pod nesmjrným chocholatým krowem kostelnjm w powětřj wysoko strmj nepohnutedlně a tiše.

Pohled naň gest občerstwenj — sladkost — ukogenj ducha. Ta tichost, w které ten nebeský křjž tu w powětřj stogj, naplňuge duši člowěka rágským pokogem; ta gasnost, w kteréž tak řjci splývá, lahodj oku neginak, než kterak před chwjlj gasnj oni zpěwáků hlasowé sluch wábili; — ta pak wysoká nad zemj pozdwiženost toho *swjtjcjho křjže* wynášj ducha k hořegšjm citům nebeským.

Křjž ten zdá se w té nesmjrné obšjrnosti býti dost malý, wšak ale gest mnoho množstwjkráte wětšj; má w swém změřenj neykrásněgšj a neywýborněgšj srownalost, kterau gen pro tak slawný křjž Kristův wynaleznauti možné bylo. Krage toho křjže ostře zsečeny gsauce, ani nawlas od swého tahu w rownosti se neuchylugj; což diw? an křjž ten wypracowal Mjchal Anželo, onen neywýborněgšj řezbář a maljř, kterému posawád rowného se nenalezlo; ten swého wtipu a mistrnosti i na tomto krjži dokázal, tak že wida geg člowěk, pogatý tau wygasněnau, krásau, citem ljbé milosti weškeren trno.

Zewnitřnj oswětlenj vatikánskeho chrámu nenj nic neobyčegneho w Řjmě *) a za nic podiwneho se nedržj: — tu ale gednjmkrátem gen gedno wycházj světlo, gako slunce swjtjcj křjž, a geho gasné paprsky neobyčegným wyráženjm a tahem padagj na wznešené řezby a wůkol postawené sochy! — *Gedno slunce* nedáwno *zapadlo, — a giné slunce tu wzešlo,* a i to oswěcuge swět! totiž swět mistrných wěcj w tom slawném chrámu utworenych.

---

*) Každoročně wečerem před swátkem SS. Apoštolů Petra a Pawla chrám vatikánský wně nesčjslnými lampami oswěcugj; pak okolo hodiny desáté nočnj na mosazné makowici té weliké kobky chrámowé zapalugj lauč, a potom hned wšecky wůkol na střeše kostelnj rozstawené a na kotljky železné wložené hranicky dřjwj. Tento zňatý oheň okamžitě noc w den obrátj, tak že hořjcj lampy, kterými prwé kostel se swjtil, před njm gako hwězdy před sluncem mizj. Krásný gest w tomto smyslu od Elpidy, choti učeného Boeciusa latině složený chwalozpěw, kteréhož cjrkew katolická na den SS. Apoštolu při hodinkách duchownjch užjwá, a kterýž w češtině tuto kladu:

Přjgemná nesčjslných světla plaménků
a záře chniwá pozlacugj sláwu
den apoštolů, genž wěncuge knjžata,
a hřjšnjky na cestu k nebesum zůwe.

Swěta wyučitel s kljčenjkem nebeským,
Řjma rodičowé, a saudcowé wěkůw,
ten mečem, onen wjtěz křjžem, w žiwota
wěčného radě korunowanj sedj.

Ó Řjme přešťastný, gešto gsi knjžat dwau
mučedlnictwjm drahým přeslawně poswěcen,
rděge se krwj gegich, stkwjš se nad wšecky
tohoto swěta, gakékoli okrasy.

Neboť známo gest, kterak wšeliké řezby, buď celé, buď polowydaným djlem pracowané, při světle nočnjm mnohem krásněgi se oku předstawugj, nežli při světle dennjm, a kterak řezbářského mistrného djla milownjci při světle pochodnj starobylé řezby skaumawým okem obcházegj, radugjce se z krásy gegich autlých při světle nočnjm znamenitěgšjch stjnů.

Medle, může-li krásněgšj světlo pomyšleno býti, nad tento *oswětlený kříž*, gehožto záře a paprskowá gasnost až do neytemněgšjch skulin se zabjrá, a wšelikým wůkol wěcem ohniwěgšj barwy, ostřegšjho světla a tmawěgšjho stjnu dodáwá?

Hle, tak ten oswětlený kříž gest nowé slunce, konagjc nowé stwořenj okolo sebe.

Welikánské u weyklencjch nesmjrných piljřů stogjcj sochy stawj se živěgi před oči, a rozmnožugj krásu slawných piljřů; — točenj na hlawnjm oltáři kowowj slaupowé pnau se autlegi wzhůru, a obhraubnj piljřowé toho náramného stawenj hrubnau wjce Wšecko při tom oswětlenj přicházj oku neobyčegněgšj, proměnněgšj, nesměrněgšj, newjdaněgšj; daleká prostrannost, w které člowěk se nacházj, wjce se mu šjřj, a welikost té nesmjrné wydutiny daleko wjce mu hlaubne; — až tam do nedohlédné kobky wzhůru wráží záře gasné paprsky; — tu widěti nenáhlé ubýwánj světla, a ztracowánj se we tmách gasnosti.

Prostora walná
Otwjrá se tu nekonečně; tu patřiti wzdálj
Mjhawý blesk, až kde od křjže posledni záře
W prázdnotě nesmjrné se bludným ztracuge světlem.

Tu newj oko člowěka kam se dřjwe obrátiti, a na čem dřjwe ustrnauti, až posléze na obzwláštně krásném předmětu se ustawj. Gest to hrobka papeže Ganganelli od rytjře Kanowy, řezbáře wzácného, w mramoru wypraco-

waná, na které podobizna náboženstwj, pak truchljcj genius a dwa statnj lwowé překrásně odpolau oswjceni gsau; — zdá se, že žigj, gednag, mluwj

Ale přimjsjš-li k těm němým podobám, k tomu těmito mistrnými sochami co twory okrášlenému kostelnjmu světa, též živé twory, rozumjm oněch dwadcet tisjc lidj, kteřj tento wečer chrám vatikánský naplňugj: — snadnoť pochopjš, že tomu diwadla sotwa kde co podobného se nalezne; neb těch dwadcet tisjc lidj za ten wecer snad desetkráte se změnj, a odcházegjcj ginými přicházegjcjmi se dosazugj.

Řjm přicházj — Řjm odcházj.

Celý ten chrám vatikánský sw. Petra podobá se dnes powelkému wečeřadlu, w kterém gedenkaždý ljbosti a náklonnosti srdce swého wůli dáwá. — Tu patřiti natisjce klečjcjch — stogjcjch — chodjcjch — rozmlauwagjcjch — modljcjch se.

Okolo křjže gest neywětšj daw. Tu gsau obywatelé řjmštj wesměs shromážděni, — tu mezi kardinálem a mešnjm pacholetem, mezi knjžetem a žebrákem nenj rozdjlu, ni přednosti; — tu ge rownost gako při wykaupenj

Obljcegem ku křjži a k welkému oltáři obráceným klečj tu papež — ale nesnadno až k němu se prodrati, nebať množstwjm kardinálů a prelátů, pak swau stráž a zástupem lidu obklopen gest.

Wšak wystaupjš-li za welký oltář na schod, kudy k němu se wstupuge *) a odtud kostel přehljdneš, tuť u-

*) Welký neb hrubý oltář w chrámu vatikánském nestogj u zdi, ale skoro prostřed kostela pod tau kobkau neb chocholatau wěžj, gest co dlauhý stůl, čtyřmi toliko mosaznými a pozlacenými slaupy obkljčen, k němuž po schodech se wstupuge, tak že duchownj u něho služby Božj konage, obljčegem k lidu neb ke dwéřjm kostelnjm gest obrácen, mage před sebau toliko ten dlauhý stul, na němž mimo Oswjcenj křjž postaweno nic

strneš se nad wzácným podjwánjm. Uwidjš, gak tisjcowé w tom oslaweném swětle se mjhagj, nynj se wyskytugj, nynj w stjnu mizj, a zase w silněgšjm swětle na gewo wycházegj. Gest tu člowěku, gako by, gsa při posledním saudu swěta, mrtwé u wzkřjšenj wstáwagjcj a w oslawenj z hrobů wycházegjcj spatrowal.

Eyhle! nebyl den slunečnj; bylotě zhaslo
aneb zakryto slunce. Oswěcowal blesk trůnů
pěkně a strašně podál zkřjšenců končiny drahné.

Tato Klopštokowa slowa wypodobňugj poněkud to podjwánj; neb tak slawné diwadlo gen zase slawnými slowy wypsati lze.

Mimo tyto poznamenané citedlné myšlénky, při tom slawném oswjcenj křjže gestě dwě wěci paměti a pozorowánj gsau hodny, kterýchž snad gestě nikdo nešetřil.

Mezi těmito nesčjslnými zde na ten den shromážděnými zástupy tisjcowé lidu sem a tam w tom prostraném chrámě se procházegj a rozmlauwagj wespolek, co w něgakém stkwostném hospodnjm wečeradle. — Půgdeš-li s nimi ke dwerjm kostelnjm, tut ssickni wstřjc tobě gdaucj s obgasněnau twářj přicházegj, gelikož k swětlu křjže gdau: — obrátjš-li se ale gda s nimi i sám ku krjži, tut měnj se úkaz, a wšech, kteréž widěti, obljčeg zmizel w stjnu, tak že ničeho nespatřjš, kromě toho *oswetleného slawného křjže.*

Pohled ten gest obzwláštně neočekáwaný a diwný, když se gde ke dwerjm kostelnjm, kudy se wen wycházj; neb obljčeg wšech gako oslawený záj se třpytj, ač přjčina toho člowěku hned nenapadne. Zde umělec skaumati může stjny a swětlo, neb gen od gediného welikého swětla, totiž od toho nebeským gako swětlem se swjtjcjho křjže, wycházj záře, a žádný cizj swětlý papršlek se k tomu nepři-

měšuge; také těch sto a osmnáct lamp okolo hrobu Apoštolů Petra a Pawla gest skasnuto *).

Druhá pozornosti hodná wěc gest ten přepodiwný gekot a hluk, kterým celý ten vatikánský chrám se rozljhá, totižto, hmizegjcjho lidu bez čjsla množstwj mluwenjm, šeptánjm, dusánjm působj diwný gakýs šum a gek, kterýžto wysoké klenutj kosteln zarážj, pak do té nesmjrné kobky wzhůru se walj, a odtud zpět co z něgakého sudu do ucha hlučj.

Dwoge hučenj gsem we wlaské zemi slyšel, gešto slowy popsati se nedá. *Gedno* na powydané pawlači kláštera rehole Karthusianů u S. Elma — nad městem Neapolj, kamž ony tisjceré hlaholy z lidnatých toho města ulic wstupugj; — *druhé* zde w chrámu vatikánském. Ono prwnj nedá se ničemu přirownati **); to druhé má neobyčegnau podobu s gekotem hučjcjho wodnjho spádu reky w Tivoli. Kdo tam někdy u geskyně Neptunowy byl a stál, a tam gekot a hučenj toho diwoce dolů pada-

*) Těla SS. Apoštolů Petra a Pawla ležj pod welkým oltářem, nad kterým ta weliká chocholatá wěž se wznášj, w které také ten oswětlený křjž w powětřj stogj. Ty lampy, w počtu sto a osmnácte na mramorowém raubenj, na podlaze nad tjm hrobem rozstawené, gednak přes celý rok dnem a nocj hořj.

**) Něco tomu nápodobného w Praze na wrchu Petřjnu slyšeti, kamž rowně hluk gezdjcjch wozů a rozdjlné hlaholy w městě pracugjcjho a hmizegjcjho lidu w gedno smjšené wynikagj, a duté hučenj působj, které gsem sám, když gedenkráte brzo po polednj při gasném tichém powětřj a od wýchodu wěgjcjm wětru na Petřjně nedaleko těch třj křjžů twářj k zámku gsa obrácen gsem stál, k podiwenj swému, newěda dřjwe, gaké by to hučenj bylo, slyšel, až blíže rachotjcj wůz, kterýž to hučenj rozmnožowal, na přjčinu mne uwedl.

gjcjho a strašliwě wzhůru zase se nadýmagjcjho wodnjho živlu slyšel, ten může rjci, že také dnešnj hluk a hučenj we vatikánském kostele slyšel; — nebo mezi tjm a onym takowá gest podobnost a stegnost, že sotwa kdo uwěřj, a gá, zrowna z Tivoli do Řjma přišed, mohl gsem to obzwláštně pozorowati, neb když gsem oči zamhauřil, tu přicházelo mi, gakobych právě w geskyni Neptunowě w Tivoli stál.

Ještě gedna wěc při tom oswětlenj Křjže byla hodna zkaušky a pozoru, které wšak pokusiti mně se nedostalo. Mysljm, pohled s železné a w klenutj kostelnj kobky wnitř powydané pawlače na oswjcený křjž a pak dolů na zástup.

Giž we dne shlédnutj odtud wzbuzuge wznešenau myšlénku o welebnosti toho stawenj, w kterém se člowěk nachází, ano lze spatřiti pod sebau propast, a nad sebau wěžatau wysost rozpiaté báně! Kterak wjce w noci, při swětle toho *oslaweného křjže* spanilé muselo by býti pohleděnj dolů, co s nebe do hlubokosti na oswjcenau zemi šjrého chrámu? — kterak utěšené podjwánj bylo by ono, kdyby člowěk, stoge tam w oslawené prostranné wysosti, co w oslaweném rozlehlém nebi spatřowal daw dole hmizegjcjho se na zemi lidu — sám pak tam na bljzku welebného křjže osloněný od záře geho w poklidu a tichosti wšecko wůkol zlatými paprsky okrášlené, a zář obgasněné wida — rozkoš nebeské sláwy pocitowal a srdce swého potěšenj swobodně požjwal? — nebyl by to předcit onoho nás očekáwagjcjho w nebeském dworstwu krásného přebýwánj? — To utěšitedlné diwadlo, kteréhož gá požiti gsem nemohl, budiž ginému zachowáno.

Ostatne wisj ten *oswětleny křjž* na prowaze z hůry, a na obau ramenách swých též toliko prowazy k

stranám přitažen, by tak nepohnutedlný stál. Sám kříž ale gest pobitý pozlacenými plechy, a osázený čtyřmi sty lampy, z kterýchž každá dwa hořejch knoty má, a tak osmi sty světly swjtj.

A poněwadž toto diwadlo gedno z neykrásněgšjch gest, které w posledním témdni postnjm w Řjmě widěti, j stálo by za to, aby ho kdo následował. Když gsem naposled w Řjmě byl, změřil gsem sám srownalostj a způsob toho kříže, genž napotom něgaký čas w kostele složený ležel, a také gsem se snažil potřebná změřenj a wypodobněnj geho dostati, což se mně i podařilo, tak sice, ze gestli kdy následowánj toho krásného a náboženského diwadla možné bude, mně se podaří, gako w Řjmě se děge, toho dowésti *). A to gest neypotěšitedlněgšj má myšlénka, kdybych wlastimé toho potěšenj mohl zgednati, kterého gen tak málo lidu, gen w Řjmě, může použiti, a kterého slawného diwadla žádné gakkoli wznešené popsánj nenj w stawu wypodobniti.

*) Pan spisowatel rozumj zde takowé křesťanské kostely, které chocholatými wěžmi gsau stawěny, gako u příkladu we Wjdni S. Karla, nebo w Praze u mostu PP. Křjžownjků kostelowé, aneb farnj malostranský Sw. Mikuláše, a gaký neb podobný každý, kdož tomuto popsánj rozuměti a geyjtiti chce, musj w mysli swé sobě sám předstawiti.

Zřjzenj Benediktinského kláštera w Auğsburku.

Neymilostiwěgšj král Baworský, Ludwjk I., wyslyšeti ráčil prosby a žádosti katolického měšťanstwa Auğsburského w roce 1829 sobě přednešené, a swatoštěpánský ústaw katolických studij w Auğsburku, záležegjcj ze škol malých djtek, úplné latinské školy, úplného ğymnasium, neúplného liceum, řjzenj a správě řádu Benediktinského swěřil, ku kterémuž cjli w tamněgšjch budowách opatstwj benediktinské se zřjdilo, kteréž spolu nowiciát, gakož i ústaw ku wzdělánj mladých řeholnjků w sobě obsahowati má. Mimo to welel král, aby se dwogj přeworstwj téhož řádu w městech Metten a Ottobeuern co neydřjwe zřjdilo, a k zaprawenj wšech potřeb téhož řádu djlem wýnos starých gistin, djlem nowé přjgmy postačitelné wyměřily a wykázaly. Opatowi Swato-Štěpánskému uloženo gest, aby sem k učitelskému auřadu schopné Benediktiny Mettenské powolal, weškeré po Bawořjch dosawáde žigjcj exbenediktiny pozwal, by w témž nowě zřjzeném klášteře swau pensj strávili, tak též aby se ucházel o dokonalé cjrkewnj kněžj, gmenowitě o čekance úřadu učitelského, a bylo-liby potřebj, aby k obsazenj mjst učitelských též některé Benediktiny cjsarstwj rakauského králi představil, z kteréhožto ohledu aby se s opaty téhož mocnarstwj náležitě srozuměl, napotom počátkem měsjce Března r. b. aby se s biskupem Auğsburským osobně na cestu do Wjdně wyprawil, odkudby do klášterů rakauských nahlédnul, a mezi tjm časem od rozdjlných opatů k témuž cjli zwolené kněžj aby seznal, po kterémžto osobnjm seznánj aby náležité představenj králi swému učiniti mohl. Sw.-Štěpánský klášter má neyděle do neybližšj welikonoci témuž řádu býti odewzdán.

Gedenkaždý opat má spolu býti představeným škol,

a kdyby do ustaweného času řád weškerá učitelská mjsta audy swými obsaditi nemohl, cjrkewnj kněžj, tento auřad prozatjm zastáwagjcj, opatu magj býti podřjzeni, gako učitelowé swému rektoru. Takť magj ostatnj přeworstwj bez prodlenj zřjzena býti. Ministerium wnitřnjch záležitostj w srozuměnj s biskupem Augsburským a nowě zwoleným opatem Hubrem, co potřebného bude, ustanowj.

Opatowi od biskupa co neydřjwe bude uložena revisj řeholnjch prawidel, při čemž se na to neywjc zřetel wzjti má, aby weřegné modlenj w kůru, gak možná genom bude, k prospěšenstwj hlawnjho aučelu, auřadu totiž učitelského, obmezeno bylo, a wůbec aby řád takowé nabyl spořádanosti, kteráby auplnému wzdělánj mladých řeholnjků we wšech k auřadu učitelskému přináležegjcjch wědách, gakož i wychowatelské aučinliwosti konventuálůw potřebné wywinutj pogistila a proti wšemu uchýlenj se řádu od práw zákonem potwrzených bezpečné dáwal rukogemstwj. Přehlednuté statuty řádu po přigetj králowském neywyššjmu biskupu také předloženy budau k potwrzenj cjrkewnjmu. Prozatjm wůbec toto se stanowuge: a) Žádný Bawor nesmj do řádu wstaupiti, kterýžby předběžně stanoweným wýmjnkám budaucjho připuštěnj k duchownjmu stawu neučinil zadost. Žádný cizozemec nesmj do řádu přigat býti bez powolenj králowského, a prwé než by dosáhl baworského indiğenátu. — Žádný řeholnjk nesmj ani na winnici Páně, ani k auřadu učitelskému připuštěn býti, lečby wšechněm, zákony a nařjzenjmi wytknutým wýmjnkám učinil zadost. b) Rad přigjmá na se powinnost, tolik duchownjch pastýřů a učitelů wychowáwati, kolik gich od wlády zemské zapotřebj uznáno bude. c) Prwé než zřetelněgi stanowena bude téhož řádu podřjzenost biskupům, řád negenom wesměs, nýbrž gednotliwj audowé geho podřjzeni budau náležegjcjm wrchnjm auřadům buď swětským, buď duchow-

njm, gelikož wýhradně buď učitelský, buď pastýrský auřad zastáwati budau. Králi pak swobodno gest, gednotliwému řeholnjku zakázati učitelský auřad, aneb z fary geg odstraniti.

Z Mnichowa dne 7. Unora. Zakládánj nowých klášterů w Bawořjch postupuge rychlým krokem. Z wůle a rozkazu králowa má se w Landshutě založiti klášter františkánský, a po něm hned giný kapucjnský. Také poručeno gest wšem politickým auřadům co nejpřjsněgi na to dbáti, aby w katolických kosteljch žádné neslušnosti od přjtomného lidu trpěny nebyly, ano i hned se káraly. Wůbec mnoho se nynj w Bawořjch děge k zwelebenj katolictwj a k roznjcenj lásky a uctiwosti k němu.

Staw katolické cjrkwe w mocnarstwj Rakauském roku 1834.

Ku katolické cjrkwi se	nawrátilo	židů pokrtiti dalo	wes-měs	od cirkwe odpadlo	přibylo
w Čechách	185	23	208	49	159
na Morawě	97	13	110	34	76
w hor. Rakausjch	20	2	22	0	22
w dol. Rakausjch	60	33	93	2	91
w Štyrsku	13	3	16	0	16
w Haliči	59	22	81	0	81
w Kraginsku a Korytanech	19	0	19	5	14
w Illyrii	7	4	11	0	11
Dohromady	460	100	560	90	470
r. 1833 rozmnožila se o	.	.	.	.	402
Wjce letos proti lonsku	.	.	.	.	86

Stav Dědictwj Swatojanského od počátku swého až do 1. Dubna 1835.

Gistina od weleb. zakladatele *Hanikýře*	1000 zl.—
W 282 knjžkách „*Odměna djtkám*“ od srbského lokal. W. Žitka darowaných wýprodeg	47 – —
W375 wýtiscjch *Řeci* Neyd. Linec. p. p. biskupa Ziglera, od redaktora darowaných	62 – 30
Základnj gistiny	1109 – 30kr.

Auroky z Hanikýřowa základu do 31. Prosince 1834.	127 zl.36kr
Wýnos odprodaných knih Žitkowých	33 – 20 –
Duchowenstwo Nowokoljn. Vikariátu darowalo	42 – 40 –
P. František Soregš, kaplan Roždalowický .	40 – —
P. Jos. Šmidinger, kaplan w Němčicjch .	5 – —
P. Frant. King ranhogič s Annau manželkau .	10 – —
P. Václaw Horáček, farář Ondřegowský .	10 – —
Wydagnych peněz k tisku	268 zl.36kr.

Weškeré tedy dosawádnj gměnj dědictwj swatojanského . . . . . 1378 zl. 6kr.

Powýšenj

G. cjs. kr. Milost *Ferdinand I.* ráčil uzawřenjm od 10ho Března b. r. wysoce důstogného Pána, *pana Josefa Rancha*, kandidáta bohoslownjho doktorátu, wždy wěrné metropolitálnj kapitoly kanownjka, seniora na hradě Pražském sw. Wjta, kollegiálnjho kostela sw. Apolináře děkana, wysoce důstogné arcibiskupské konsistoře radu a správce kanceláře, též ústawu přátel k zwelebenj kostelnj hudby člena, neymilostiwěgi powýšiti za skutečného praelata skolastika, národnjch škol po arcibiskupstwj Praž-

ském nejwyššjho dozorce, a direktora skladu knih normálnjho, kteryžto ho Dubna w kapitolnjm sezenj w hodnost tu instalowán, kancléřem kapitoly a archiwářem, opatrownjkem kapitolnj pečeti, rektorem protokollu a inspektorem kapitolnjch panstwj spolu gest učiněn.

Powýšenjm tjmto uprázdněno gest kanownictwj českého kazatele na hradě Pražském, a od toho dne k obsazenj geho konkurs weřegně se wypisuge.

A u m r t j.

Z Ostřihoma. Dne 21. Ledna odpolednj dobau skonal w Pánu wys. důst. ostřihomský kanownjk a probošt St. Stephani de Castro Strigoniensi, *Giřj Palkowič*, po dlauhotrwagjcj těžké nemoci na wodnatelnost, mage 72 léta wěku swého. Dne 23. bylo tělo geho slawně pohřbeno w katakombách pod kaplj swatého Štěpána. O tomto wýtečném muži, který r. 1763 w Ompitále w prešpurské stolici se narodil, připomenauti slušj, že mimo mnohé giné zásluhy o cjrkew a národ swůg také té sobě dobyl, že celau biblj Slowákům přeložil a také swým nákladem w Ostřihomě wydal, na kterémžto přeloženj přes třidcet let pracowal. Mimo to na penjz geho wyšlo i několik giných spisů na slowenském nářečj, nejwjce práce Jana Holého, gako: Encida, Swatopluk a t. d. Tjmto mužem ztratila strana katolických Slowákáw w Uhřjch, asilugjcjch gedno ze slowenských podnářečj w té zemi (tak nazwanau Bernolačinu) za spisownj gazyk pozdwihnauti, swého nejhorliwěgšjho a nejzámožněgšjho podporowatele.

Dne 24. Ledna b. r. skonal w Pánu důst. p. *Jan*

Pavljk, bisk. litoměř. konsistorní rada a vikář okrsku Mlado-Boleslawského, děkan w Bezně, horliwý kazatel, a přjtel mládeže i lidu, od něhož wyšlo několikero kázanj.

Z Kladna. Wšem p. p. wlastencům a odbjratelům našeho časopisu smutnau dáwáme zpráwu o aumrtj našeho od důstogné konsistoře hned w započetj téhož časopisu zwoleného řádného spoludělnjka a spisowatele, wysoce učeného, důstogného p. P. *Kašpara Valentina Weiningra*, mistra libomudrctwj a swobodného umění na wysokých školách Pražských a zásluh plného faráře na Kladně.

Tento učený a horliwý wlastenec a pastýř duchownj narodil se w Praze dne 5. Ledna r. 1765., kdež i napotom studijm se oddal, a za mistra mudrctwj prohlášen byl. Na kněžstwj poswěcen byw od G. bisk. M. pana Erasma Dionysia Krieg'ra, biskupa Tyberiadského a tehdegšjho Suffragána Pražského, spolu i probošta kapitoly na hradě Pražském dne 1. Září r. 1788. wyslán byl do Družce, kdež s mnohau horliwostj pastýrskau až do poslednjho Prosince roku 1796. a napotom we Zwoleňowsi až do 10. Září r. 1798. kaplanem a prawau podporau farnjho auřadu byl. Načež byla mu dána za odměnu snažnosti geho expositura Zeměšská, a hned dne 10. Ledna r. 1799. fara we Zwoleňowsi. Potom na žádost † p. Vincence Richtra, faráře w Kladně a těchto osadnjků we srozumění s wrchnostj přegal a nastaupil faru Kladenskau dne 4. Kwětna r. 1814.

Wšude sobě zjskal důwěru, lásku a wážnost osadnjků swých, nashromáždil sobě zásluh o faru, školu i osadnjky. Za čas swého pastýrského aučinkowánj 13 židů a 13 nekatoljků do lůna cjrkwe katolické přiwedl, ústawy pro chudé, dřjwe než wyššjm zákonem přikázány byly, uwáděl w swé osady s mnohým prospěchem; — očkowánj ochranné slowy i swým wlastnjm spolupůsobenjm

welmi podporowal a rozšiřowal, a při každé příležitosti obecné dobro působiti snažně hleděl.

Prácemi swými literaturu theologickau i historickau obohacowal, wydaw tiskem mimo giné drobnůstky bez gména swého onu obljbenau liturgickau knihu pod názwem: „Vollständiges katholisches – liturgisches Lehr – und Erbauungsbuch“ — genž giž 3kráte wyšla; — o swátosti biřmowánj — Komenského srownánj 4 Ewangelistů o umučenj Páně — kázanj při poprawě paliče, gehožto přjprawu k smrti pro zwláštnj schopnosti z rozkazu wyššjho pregmauti se nezpěčowal — potom přjspěwky historické w časopisu tomto. W rukopisu zanechal: Památnosti starobylých kostelů českých — gako i weliký djl historie cjrkewnj &c.

Do posledujch dnů wěku swého wedl auřad pastýrský na Kladně, až geg gediný a sprawedliwý Odplatitel zásluh geho a wšeho dobrého k sobě powolal, dne 19. Března 1835.

Z Bonnu nad Reynem. Časopis pro duchowenstwo wydáwaný od professorů bonnské university we 12. swazku 1834 str. 216. prwnj ze wšech německých časopisů zmiňuge se o Časopisu našem, welice se tomu diwě, kterak spis tento, magjcj na 900 odbjratelů a giž po 7 plných let wycházegjcj, dosela neznámým mohl zůstati wšewědaucjm Němcům, našim sausedům, kteřj předc na wlas wše wědj, co se w politickém i literuim žiwotě po celém světě děge až tam do neyzazšj Thule.

Při tom nadanjněný Bonnský časopis předkládá čte nářům swým přjčinu geho uwedenj do žiwota, geho aučel a celau saustawu, podotýkage zwláštněgšj stránky geho a slibuge čas od času dalšj zprawy dáwati o něm.

Literní zprawa.

Arcibiskupská konsistoř Pražská schwálila zwláštním dopisem spis: Katolická liturgie od důst. Mělnického děkana pana Antonjna Hnogka, k odkupowánj weškerému welebnému duchowenstwu, a poukázala, by se gedenkaždý odbjratel tohoto spisu u kteréhokoliw knčhkupectwj uchazel. Redakcj Časopisu theologického, gsauc přeswědčena o wýbornosti dotčeného spisu, a panu spisowateli též gakožto podporowateli Časopisu tohoto zawázána, wšem, kteřj by, buď skrze swého důstogného pana wikáře, aneb psanjm na své nejbližšj poště wyplacenými, na redakcj se obrátili, ochotně w tom se propůgčj, že oznámiwši každý djl wyšlého toho spisu nowinami, geg buďto poslem poukázaným, aneb spolu s časopisem p. předplatiteli odeslati neopomine.

We wšech knihkupectwjch rakauského cjsarstwj kdež se předplacenj na spis :

Denkwürdigkeiten aus dem Leben Aloys Klar's, Doktors der Philosophie, k. k. öff. ord. Professors der lateinischen Philologie, der klassischen Literatur und der griechischen Philologie an der Karl – Ferdinands Universität u. s. w. von Franz Weinolt, Weltpriester, Doktor der Theologie an der Karl–Ferdinands Universität, Professor der Pastoral an der Leitmeritzer bischöflichen theolog. Lehranstalt &c.

Ačkoli prawá zásluha po sláwě spoluwěkých i potomnjch nebažj, předce se ráda objrá wděčná přjtomnost pomnjky a spisy weřegně gj poctu wzdáwati. Za tau

přjčinau i bez ohledu na to, že takowé zdjlenj k podobným skutkům powzbuzuge, lze gest se nadjti, že nekrolog muže, který co křesťan a wlastenec nesmrtedlných si zjskal zásluh, obecné pochwaly a zaljbenj nagde. Tjm wětšjho zaljbenj očekáwati mohau dotčené památnosti w úřadu učitelském sešediwělého a wysoce wáženého professora na universitě, který s neyšlechetněgšjmi muži našj wlasti osobně zacházew, na gich smeyšlenj a cjtěnj bezpostředně působiw, nezmařitelné a stálé sobě položil památky. Čili kdo že z nesčjslných žáků c. k. pana professora A. Klara netaužilby zdáwna zbjrku mjti před rukama, w njžby se wěci neydůležitěgšj ze žiwota geho tak aučinliwého nalezaly? Kdo z přátel gehoby si nežádal památky mjti o wěrném a zkušeném přjteli? Ba i kdo zesnulého toliko dle gména znali, zaradugj se zagisté shledagjce w tom spisu celý charakter a mnohostranné působenj geho. — Mnoholeté obcowánj, upřjmná zdjlnost, wrauená láska a přátelstwj s ctěným panem professorem, gakož i hogný literárnj pozůstatek uschopnili skladatele, žiwot a působenj bohužel záhy zwěčněného wěrně, neljčeně a tak wystawiti, že se geho obraz w trefných rázjch w skutku a w prawdě paměti čtenářowě wtiskne. — Zwláštnj cenu této knize přidáwagj hogné wýtahy z nebožtjkowých listů, které netoliko drahé přjspěwky k geho charakteristice poskytugj: ale mnohonásobně poučugj, obweselugj a wzděláwagj. Aby wšak i w tomto spisu duch geho wanul, ustanoweno, celý čistý wýnos z této knjžky k ústawu dobroděgnému wynaložiti. —

Neytrwanliwěgšj památku totiž, kterauž w našj wlasti wystawěl, gest *ústaw pro zaopatřenj a zaměstnánj dorostlých slepců w Čechách.* Plán geho při té wěci mnohostranný teprw tehdáž bylby úplně wyweden, kdyby ústaw byl s to 300 bezzrakých zaopatřowati. — Ten-

to spis tudjž gako kamének přiwrhuge k tomuto chrámu dobročinnosti aumyslem wydaný, aby ústaw zase o gedno mjsto přirůstal.

Úmysl tento zagisté ode wšech blahomysljcjch žáků přátel a ctitelů nebožtjka professora bude hognym odbjránjm i uznán i podporowán.

Wygde kniha broširowaná u welikém mediánowém formátu, na pěkném welinském papjře as 11 tiskacjch archů w obálce čisté, 1 Mágc 1835.

Cena předplatnj gest 1 zl. 12 kr na stříb.; krámská cena přigde na 1. zl. 36 kr.

W Litoměřicjch 15 Ledna 1835.

Redaktor časopisu, co spolunud toho ústawu, cjtj se zawázána ctihodné čtenárstwo k ochotnému odbjránj této knihy wzbuditi, gsa dobře přeswědčen, gak wždycky užitečnému podniknutj napomáhati se snažj.

Oprawa.

We 4. swazku předešlého roku str. 559 řád. 4 oprawen bud' omyl: 8. Rjgna w čtenj: 8. Listopadu.

Náwěstj,

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně wyšly následugjcj knihy:

Slownjk Česko-německý Josefa Jungmanna, Doktora Filosofie, Praefekta na c. k. gymnasium akademickém Starého města Pražského, Auda učené společnosti Pražské, a zboru pro wědecké wzdělánj řeči a literatury české při národnjm museum. Djl I. swazek 3. *Dočjtám — Generál.* Swazek se prodáwá p. p. Předplatitelům po 2 zl. stř.

Zeměpis, čili *auplné popsánj oboru zemského,* podlé neynowěgšjch zpráw s přjprawným úwodem, s porownánjm neydůležitěgšjch minc, měr i wah, a s dokonalým regstřjkem slowi wěcj Podlé Francauzského *Abrégé de Geografie* pana *Hadriana Balbiho.* Djl I. swazek 2. Obsahuge: Anglicko, Skotsko, Irsko, Šwédsko a Norwesko. Cena předplatnj gednoho swazečku gest posud 20 kr. stř.

Popsánj kr. hlawnjho města Prahy pro cizince i domácj. Od Karla Ladislawa Zapa. Weliký 18, w Praze 1835, w knjžecj arcibiskupské knihtiskárně u Josefy wdowy Fetterlowé, wedenjm a nákladem Wáclawa Špinky; stran 360, s kamenopisným plánem Prahy, dwěma náhledy a s winětkau; w tuhé obálce wáz. za 48 kr. stř.

Arcibiskupstwj a biskupstwj.	Krag
Holom. Arcibiskupstwj	*Holomauecky*
	Prerowsky
	Hradiſſky
	Oppawsky w cjs Mez
	Summa
Brněnske biskupstwj	*Brno*
	Brněnsky kraj
	Gihlawsky
	Znoymsky
	Summa
Těſſjnsky Generál Vic. w cjs Slezku (*)	

Holomaucke Arcibiskupstwj	
Brněnské biskupstwj	
Těſſjnsky Generál Vic. w cjs. Slesku	
	Hlawnj Summa

(*) *Patry k Biskupstwj Wratislawskému*

…EHLED

…ami a op. Slezku roku 1833.

… Mjle	Počet dušj.	wel. kapitoly počet	wel. kapitoly osoby	fary	lokalie	bohosl. školy profesorowé	bohosl. školy alumnowé	bohosl. školy mjmo alumnatů	bohosl. školy W Summě
82	432.127	1	13	132	74	6	45	.	45
51	260.018	1	8	66	55	.			
65	259.045	.	.	68	50	.	.		
45	232.831			57	51	.	.	.	
248	1184.021	2	21	323	2.30	6	45		45
	35.948	1	6	6		5	66	24	88
82	333.580	1	5	116	82	.	.	.	
46	181.219	.	.	61	31				
52	164.866	.	.	81	31		.	.	.
180	715.613	2	11	264	144	5	64	24	88

Gmena klássteru

Augustiánů

Benediktinů

Dominikánů

Frantiffkánů

Kapucjnů

Milosrdných

Minoritů

Paristů

Premonstraků

Summa

Gména Geptiśckych klásstr

Alžbětinek

Urffulinek

Summa

Hlawny Summa

3	1	17	.	.	..	3	3
2	.	12	3	.	.	2	3
	1	13	..	1	..	1	2
..	9	20	.	..	.	7	7
22	21	70	.	.	.	2	2
	56	62	.	.		..	..
11	3	36	.	.		1	1
27	3	192	.	.	..	.	.
4		11	2	.	..	1	3
70	96	353	5	1		17	23

ORATIO

IN SACROSANCTA METROPOLITANA ECCLESIA PRAGENSI IN COENA DOMINI 1834

dicta

a

Reverendissimo Domino Joanne Aloysio Venner, Theologiæ Candidato, S. M. E. Canonico Capitulari, et Archiepiscopalis Consistorii Consiliario.

Qui nondum omni exutus est humanitatis sensu, in cujus pectore adhuc pro veris, pro cœlestibus atque divinis vigent affectus, mirari certissime, obstupescere, et pulveri advolutus tota anima adorare debet, id cum considerat, ad cujus institutionem hodierna, exinde in terris lectissima, in cœlis mirabunda, et angelis et hominibus gloriosissima recordamur die.

Aeternitatem enim cum omnipotentia, omnipotentiam infinita cum bonitate, hanc cum misericordia, misericordiam cum amore, et amorem cum profundissima cernimus conjunctam humilitate Christi.

Hic enim unigenitus Dei, *in cujus nomine omne genu flectatur coelestium, terrestrium et infernorum; a*) hic Deus homo, ad sanandam gentem humanam, serpentis morsu vulneratam, ad lavandam, et exaltandam nostram — Adae lapsu collapsam naturam, deserto sinu patris, humanis indutus exuviis, et lumine suo in terris accenso, *quod in tenebris lucet, b*) ut firmissimum, nullo tempore lacerandum, nulla vi perfida dirrumpendum, se et nos inter nexum dilectionis vinculum, et felicitatis augmentum præstet, ut spiritus sui cum nostro, nostri cum suo prodat conjunctionem, *ut unum simus in eo, sicut ipse in patre, et pater in ipso. c*) En quantum pignus instituit charitatis suæ! — quid autem ajo pignus? minimum dico, si dixero pignus; se

---

a) Philip. 2, 10.

b) Joann. 1.

c) Joann. 17, 11.

ipsum nobis tradidit et reliquit *in nomine suo congregatis.*

Nobiscum enim esse, et usque ad consumationem sæculi voluit manere, quod sæpius adfirmavit et promisit.

Ast non modo nobiscum esse, — noluit ita limitare suam infinitam charitatem Salvator; — sed noster ipse ut sit et maneat, apud se ipsum statuebat.

Ita enim in fine, qui ipse finis est et meta, in fine, qui sine principio erat, et sine fine erit, in fine dilexit suos, ut corpus suum, *cujus livore sanati sumus*, *a*) ut sanguinem suum, quo sterilis fructificata et fertilis facta est terra, ut corpus et sanguinem suum nobis in escam, et nutrimentum tradens, sic cum terrenis cœlestia, humana cum divinis copulaverit, quod conditio nostra mortalis, terrena hæcce compago limosa ista, pœnis consumta, et putredini subjecta natura, æstimare non sufficit, capere non valet, et unde promereri potuerit, haud quaquam potest invenire. *b*) Eadem namque tritici medulla, qua caducum corpus nostrum nutritur, ad parandum cibum utitur cœlestem, quo animus, ad similitudinem divinitatis suæ evectus, ad vitam fruatur æternam. Eandem vini materiam, cor hominis lætificantem, *c*) et faciem in aleo exhilarantem in potum convertit divinum, ut anima nostra ad finem hunc celsissimum vigeat consequendum. Et ita cœnæ Domini Nostri nutrimento, quo corpus et sanguinem suum, humanitatem divinitatemque suam nobis sub panis et vini speciebus tradidit, hoc sanctissimo Sacramento nos omnes in unum coaluit mysticum corpus.

Recte igitur Apostolorum princeps spem acquisitionis *gentem appellat sanctam.* *d*) Recte gentium Apostolus Corinthiis et omnibus in uno spiritu baptisatis acclamat: *Vos autem estis Corpus Christi et membra de membro*, *e*) Ephesiis mandans et nobis, *ut per omnia*, per vires et habitus, et sensus, et rationem, ceterasque facultates nobis

---

a) Jesaias.
b) Chrysol.
c) Ps. 103, 15.
d) 1 Pet. 2, 9.
e) 1 Cor 12, 27

collatas. *ut per omnia crescamus in ipso, qui est caput, ex quo totum corpus compactum; ut pax Christi, exspoliato veteri fermento exultet in cordibus nostris. a*)

Cur etiam ipse, qui caput est, ea ad pedes suorum, quos retia lavantes vocavit, prostratus singulos lavit.

O exundantem, pedibus effusam Dei hominis humilitatem!

Ignoramus autem, an magis nobis sit obstupescendum super dilectione hac infinita Salvatoris in homines, quam super hominum huic dilectioni Salvatoris opposita perfidia, et sanctæ Religionis suæ infestatione, præcipue modernis diebus facile animadvertenda. Cur etiam *hanc Religionem Christi infestantem perfidiam* hodie in sermonis nostræ objectum ponentes quæramus: I quænam hujus sint caussæ, II quinam effectus, et III quomodo possit huic ferri medela. Responsis ad hac quæstiones datis, solutum erit argumentum nostrum. Cui favete mihi in Nomine Jesu inchoanti.

I.

Quod Salvator multoties jam pridem discipulis suis est vaticinatus: *Filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra? b*) Triste efatum: venturam esse horam, ut omnis, qui Evangelium conspurcat, præceptis ejus irridet, et interficit asseclas Christi, Deo arbitretur se præstare obsequium. Quod Apostolus flens repetiit: *Multos ambulare inimicos crucis Christi; c*) hoc ab incunabulis ecclesiæ christianæ ad nostros usque dies triste cernimus adimpletum.

Nam quum Christus ecclesiæ suæ navim, mare sæculi transfretaturus ascendit, jam gentium flabra, Judeorum turbines, et persecutionum procellæ sic ruerunt, ut totius mundi fieri videretur una tempestas; et crux Salvatoris, qua sanati sumus, jam olim *insania ethnicis, et scandalum Judeis*, qui conciliatis viribus cunctis lucem, illuminantem omnem hominem venientem in hunc mundum, sacrilego ausu extinguere intendebant.

---

a) Eph. 4, 15-16.

b) Joann. 16, 2.

c) Phil. 3, 8.

Necato *auctore fidei & consumatore, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem; a)* lapidato Stephano *teste in coelo fideli b)* trucidatis Apostolis, adversarii leonum rugientium instar circuierunt in horto Dei, quærentes, quem devorent, carceribus quos includant, et flammis tradant christianos *ut purgamentum hujus* mundi factos.

Ferreo stylo, Aud. spectat., ferreo stylo pectoribus inscripsit historia christiana Nomen christiani, præcipue cognomen Catholici nullo non tempore plurimis fuisse abominabile delictum, *quod hominem separabat adversus patrem suum & filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam — sanguine luendum c).*

Quibus autem non obstantibus, *lapis, quem reprobaverunt aedificantes, tamen in caput anguli factus, & granum synapis projectum,* per Apostolos plantatum, et sanguine eorum rigatum tantas inter procellas in arborem celsissimam accrevit, ramos suos ad ultimos fines terræ exserentem; sub cujus umbra corda reficiuntur in vitam æternam. *Sedata persecutionum* tempestate jam non rogis concremantur, virgis non cedantur ob Religionem, quam amplectuntur christiani; ast vero irrisionibus pestiferis, scriptis venenatis, et obtrectationibus sacrilegis adhuc morderi et lacerari videmus dogmata fidei diebus nostris; cum perpendimus, quæ et moderno ævo contra Redemtorem, et redemtionem, Petrum et petram, Religionem et religiositatem, contra dogmata sanctissima et officiorum præcepta aut in ligato, aut soluto, — dissoluto inquam sermone dicta, scripta, cantata, prolata et repetita fuere, ut irrideant, suffodeant et quamquam in cassum, evertant fundamentum, *quo posito nemo aliud ponere potest. d)*

Quum apperto impetu hostili finem turpissimum non consequantur, aliis utuntur mediis, vestimentis ovium involuti incedunt, Religionis umbra tecti calorem pro veritate fingentes celeberrima dictione, zizania dormientibus hominibus

---

a) Hebr. 11, 2.
b) Ps. 88.
c) Math. 10, 35.
d) 1 Cor. 3, 10.

superseminant in medio tritici, et ecce zizania apparent, — videtmater ecclesia et plangit, cernit sancta civitas et plorat, et ullulatus in Roma auditur. Unde autem hae lacrymae, graviter nos adgreditur quæstio; cur quæso sanctissimum Evangelium, quo alligati sumus Deo per Jesum, cur nostris diebus tot adhuc numerat inimicos, et quidem hos inter, quos generavit et regeneravit verbo suo vitae?

Responsum ad hanc quæstionem facile inveniemus. — Sicut illi, Sct. Chrysostomus ait, sicut illi, qui nauseam adversus cibos sentiunt, causam tædii quidem in cibis quærunt, sed in semet ipsis, in corrupta eorum valetudine rationem invenirent; sicut hi, qui oculis debilibus laborant, incusant radios solis, sed lepitudinem potius oculorum incusare deberent: ita etiam tristissimum de quo loquimur statum in perversa animorum conditione, *in corruptione rationis detegimus & cordis.*

Ipsimet, queis non arridet Religio christiana, ipsi negare non possunt, Evangelium Christi, tantis miraculis probatum, totque vaticiniis firmatum, non hominis, sed misericordis Dei opus esse.

Confiteri, cum rubore confiteri deberent, si impudentes adhuc erubescere possent, quemlibet felicissimum fore, *qui candide & sine macula & irreprehensibile ipsius servat mandata; ast excoecati sunt mentes infidelium, a)* quod jam S. Paulus adfirmat, *et ideo non fulget illis illuminatio Evangelii Christi. b)* Quam debilis et limitata sit cognitio humana, quilibet etiam nullo momento facile intelliget, qui ipsius usu destitutus non est. Multa jam didicisse oportet, ut scias Te nihil scire, qui nec graminis folii potes perscrutari naturam. — Et qui terrena non intelligis, quomodo coelestia poteris penetrare, nisi Te Deus edocuisset, ut *credens salvus fias.*

Credere ergo oportet accedentem ad eum, quum sine fide plane impossibile est ipsi placere. c)

Ast hic ordinem saepe pervertunt perversi, scrutari

---

a) 1 Tim. 16, 14.

b) 2 Cor. 4, 4.

c) Hebr. 11, 6.

volunt, ubi credere, intueri, palpare volunt, ubi admirari, objicere, dubitare, sanctissima Religionis mysteria coram tribunali coecae suae rationis fronte praefricta examinare intendunt, quae adorare oportet; intelligere volunt, ut credant, etsi jam S. Augustinus graviter monebat: *Noli quaerere intelligere, ut credas; sed crede, ut intelligas, quoniam nisi credideris, non intelliges.* *a*)

En hic principem et tristissimam caussam, *cur non confiteantur ipsi populi omnes, qui nationes judicat & gentes in terra dirigit.* *b*) In isto perfido et superbo rationis abusu profundissime jacent radices, unde zizania cuncta in vinea Dei, et haereses et schismata pristini, et irrisiones Religionis, et infestationes moderni temporis creverunt et crescunt.

Novimus equidem rationis officium esse, *omnia probare, & quod bonum tenere,* *c*) *& quaecunque vera & pudica & justa & sancta sunt cogitare*; *d*) sed novimus etiam nil magis contra rationem esse posse, quam rationem ratione transcendere velle, et nihil magis esse contra fidem, quam credere nolle, quidquid ratione non possit attingi, (uti praeclare S. Bernardus ait.)

Profundius autem si adhuc videmus, alterum germen hujus *impii conatus* detegimus in *corde*. Legibus Christi salutaribus ligamur omnes ad eum. *Si vis ad vitam ingredi,* mater ecclesia filiis filiabusque acclamat suis, tum ipsos ad fontem regenerationis ducit, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata.*

Si quis vult venire post me, abneget semet ipsum, tollat crucem suam, & sic sequatur me, dixit ipse Salvator.

Ast cum Paulo quilibet etiam *legem aliam detegit in visceribus suis, repugnantem legi mentis, & captivantem eum sub lege peccati;* *e*) — et sic agitatur quasi influxu et refluxu undarum debilis nauta et languens. *Hic legi divi-*

---

a) Tract. 29. in Joann.

b) Ps. 66, 5.

c) 1 Thes. 5, 21.

d) Philiph. 4, 8.

e) Rom. 7, 23.

nae alligatus, ibi concupiscentia sua abstractus & illectus, et duobus dominis servire impotens, servit huic — relicto priori.

Si Religio christiana sensualitati blandiretur, cupidini consentiret, et omnes poenas et castigationes expungeret, o quanta dilectione amplecterentur dogmata Christi! Ast non credunt, quia credere timent. Inde excusatio mentis, inde votum funestissimum: „si aliter foret!“ et ex his votis dubia, et ex dubitationibus rejectio, et hinc lacrymabiles nascuntur infestationes Religionis doctrinae; *numquid autem colliguntur uvae de spinis, aut de tribulis ficus? a*) Igitur non nisi funestissimi exinde expectandi sunt fructus, quos adhuc intueamur.

II.

Quum in nemine alio salus, nisi in solo Jesu, nec aliud nomen datum sit hominibus sub coelo, in quo nos oportet et salvos fieri; b) quum *palmes, separatus a vite arescat, c*) prouti scriptum est in Evangelio, et legibus roboratur naturae: jam exinde facile colligi potest, eorum conditionem fore turpissimam, qui *veritatem Dei convertunt in mendacium,* et cum *Christo non congregant, sed spargunt. d*)

Ad felicitatem verum, in harmonia mentis, in concentu intellectus cum voluntate, in spe certa, et amore summi boni positam et quiescentem, ad hanc felicitatem, effigiem Dei transfigurantem in homines, et cum clarificantem, plane inhabiles esse, *qui creaturae potius serviunt quam creatori: e*) nemo non videt; — etsi non negamus, illas saepius frui his in terris gloria quadam externa.

Haec enim gloria instabilis et fugax unicus eorum finis est et unica meta.

---

a) Math. 7, 15.
b) A. A. 4, 12.
c) Joann. 15, 4.
d) Rom. 1, 21. Math. 12, 30.
e) Rom. 1, 25.

Medio converso in finem, et fine ad media detruso nullam aliam legem agnoscunt, nisi comodum terrestre, votum nullum, sin laetitiam et gaudia humana; quapropter etiam omnia sibi ad hunc finem consequendum sunt accepta. Super dorsum fabricant, quod jam flens cecinit regius Psaltes, *super dorsum fabricant, prolongantes iniquitatem suam;* *a*) et sic etiam obtinent saepe, quod optant, quoniam leges Religionis non tollunt naturae cursum, et longanimis est Deus non irritans actionum libertatem.

Haud raro opibus auctis *ex mamone iniquo, in vestitu deaurato, circumdati varietate, voluptatibus* *b*) cumulatis laetantes incedunt, et exultant in malis, risu despicientes, *qui Domino serviunt in sinceritate cordis.*

Quod Evangelium narrat, quod notarunt Prophetae, quotidiana repetit experientia adhuc. *Multos epulari impios, & pios jacere ad januam ulceribus plenos,* *c*) usque ad hanc horam cernimus saepe Herodiadem saltantem, et Joannem catenis vinctum, et Paulum colaphis caesum.

Corticem solam si respiceremus, felix et secunda eorum sors saepe saepius nobis aparet, qui Religioni irrident, ejusque dogmata sanctissima spernunt. Ast non invidemus felicitati eorum, qui novimus: pace interna orbatos pauperrimos in divitiis, et miserrimos in deliciis manere; *et pax impiis non est,* ait Propheta, pace, *quam mundus dare non potest,* homo tamdiu non fruetur, quamdiu separatus a Christo. Nam coacervet sophismatibus sophismata, accumulet sententiis sententias falsas, superstruat argumenta argumentis: eo perficere tamen nequibit, ut tota anima sua convincatur, mendacia, quae amplectitur esse veritatem, et tenebras, in quibus versatur, esse lucem. Judex enim sanus mentem inhabitat, graviter contradicens hisce comentis; *lux tamen in tenebris lucet semper, etsi tenebrae eam non comprehendant.* *d*) Itaque jam hic ignem inextinguibilem in visceribus suis infidelis habet accensum; qui sine intermissione

---

a) Ps. 128.
b) Eus. 11, 16.
c) Luc. 19, 19.
d) Joann. 1

ardet et urit; et *dubiis mordet* amaritudine et anxietate semper repletum.

Animo in dubiis versante certe nullus tristior status.

Sicut errans viator, deserta semita recta modo illam, modo aliam ingreditur viam, et inexplicabiles circuit ambages; non refecitur in gemitu suo plagis amoenis, non recreatur aurora hilari: ita aversus ab eo, *qui via et veritas est*, semper sibi manet peregrinus; nullibi locum inveniet fixum, ubi requiescere possit, amplectitur hodie, quae heri rejecit, rejicit cras, quae hodie est amplexus, et erroribus novis mutat pristinos errores.

Corpora, a centro divulsa, quo graviora sunt, eo celerius in praecipitem ruunt; ita in abyssum cadit spiritus humanus, si solvitur a centro suo, a capite, quod est Christus; et eo celerius, eo profundius, quo magis caducum et vanum id, in quod posuit felicitatem suam. Omnia sub sole esse vanitatem jam Salomo animadvertit; conquisita eventu fortuito secundo perduntur adverso, et quis describere, quis verbis eloqui potest miseriam hujus, qui illud amisit, in quod felicitatem posuit; *abyssus abyssum deinde invocat, in voce cataractarum a*) suarum; ubi felicitatem quaesivit, inveniet poenam; nam inde punietur, ait S. Bernardus, unde delectabatur; et ubi quaerat deinde solamen? — num apud Deum? — sed deicidium comisit, quantum in se erat, ait S. August., *negavit patrem, negavit filium, & ideo negabitur a filio & patre; b*) an in spe anihilationis? O spes desperanda, ast non extinquetur, sed damnabitur peccator, quum *verbum Dei manet in aeternum, & Deus justus, & justa judicia ejus.*

Alia vero e parte si consideramus hanc aversionem a ligamine Evangelii, eo luculentius adhuc tristissimos hujus videmus effectus. Sicut vermc rodente in arbore folia flaccescunt, et pro *dulcibus uvis vites facit labruscas amares*, sicut incendium devastatis parietibus internis, flammas ad exteriores partes ædificii effundit: ita infidelitas, necato

---

a) Psalm. 41. 8.
b) Math. 10. 32.

mancipio proprio, etiam totam societatem veneno coinquinabit suo; nam ubi sana non est fides, Sct. Augustinus ait, ibi etiam nulla esse potest justitia; ubi justitia nulla, ibi dolus et fraus, et deceptio, ordinem rectum omnem subvertens; inde tot scelera, et zizania, et tribuli et lacrymæ, quas obstupescentes cernimus in societate hominum saepe. — Sed quomodo huic detestabili conditioni feramus medelam?

III.

Spumante procella navigans certe, ne se et sua perdat, anto omnia quaerit portum securum, ubi tutus requiescere possit; et parvulum, pericula cum sibi minantur externa, confugere videmus ad matrem, ibi quaerit solamen.

Jam hic ceu in speculo cognoscimus, quid nobis faciendum in his turbinibus vitae. Gaudeamus, nam et nobis aedificatus est portus, ubi invenire possumus securitatem, ne in profundum mergatur animus et pereat; habemus et matrem, *quae fluctuantes, et circumlatos omni vento doctrinae trahit ad se, ad pectora sua;* matrem *ecclesiam non habentem maculam aut rugam*, quam Christus *dilexit, quam sanctificavit, a)* et ad quam confugiendum est nobis.

Revertente enim Salvatore ad patrem noluit suos, quos dilexit, relinquere orphanos; noluit, *ut percusso pastore iterum dispergantur oves in unum congregatae*, et veritates Religionis suae sanctissimae *hominum tradantur disputationi*; sed ut verbum suum, sublato coelo et sublata terra maneat in aeternum, quod ipse dixit: *coelum et terra transibunt, verba mea autem non transibunt. b)*

Propterea etiam medium ad hunc celsissimum finem consequendum instituit, medium sanctissimum, cujus divinitas eo clarior dignoscitur, quo attentiores illud intuemur. Non scriptis totum complexum Religionis suae tradidit, quae acile perdi, temporis fluxu interire, ausu praefricto corrumpi, aut animo perverso adulterari potuissent, et quibus nec S. Augustinus credidisset nisi ipsum Ecclesiae auctoritas traxisset,

---

a) Eph. 5. 27.
b) Luc. 21, 33.

on miraculis semper continuatis et iteratis, quae ab incredulis saeculi nostri non crederentur, aut vera pro falsis aspernerentur, aut falsa pro veris venderentur, et sic infallibilitatis nota carerent; non his confirmare et conservare voluit dogmata sua, sed institutum posuit sanctum, *columnam, firmamentum veritatis* super petram exstruxit, ad consummationem saeculi duraturum, adversus quid nec *infidelitas*, nec *crudelitas*, nec *cavilatio*, nec *porta inferi praevalerunt*, nec *praevalebunt*, *nam ille, cui omnis potestas data est in coelo et in terra, cum ipsa est omnibus diebus.*

Hunc igitur ad portum veritatis, hanc ad ecclesiam Christi confugiendum nobis, quo, ut verbis Lactantii utar, *a*) quo si quis non intraverit, aut a qua si quis oxierit, a spe vitae et salutis alienus est. Haec mater piissima, sine qua Deum habere non possumus patrem, *b*) amplectenda non quidem sola rationis curiositate, sed in fide, quae per charitatem operatur, et erimus in veritatis perscrutatione securi et in ejus intuitione quieti; et poterimus inde etiam his, qui in saeculi undis aut periclitantur aut naufragantur succurrere, et vario modo lucem adferre, qui adhuc in tenebris et in umbra mortis sedent. Legem enim habemus cordibus nostris et Evangelio inscriptam: Diliges proximum tuum sicut te ipsum; omnibus dictum: Sic luceat lux vestra, ut videant opera vestra, et glorificent Patrem, crimen laesae majestatis divinae perduellionem in veritatem sanctissimam committeret, qui erranti potest viam rectam monstrare, et non monstrat.

Non modo Petro, sed et omnibus in portu veritatis, in sinu matris ecclesiae quiescentibus impositum: *Tu conversus confirma fratres*, praeprimis vero iis, quos *vocavit in sortem suam, in universum mundum quos misit, ut doceant, baptizent et de quorum manibus sanguinem peccatoris, si non annunciaverint, requiret. c*)

Ad vos igitur, ne longe abutar patientia vestra, ad vos adhuc me converto paucis verbis, olivellas ecclesiae sanctae, quas mox piissima mater segregabit, sicut quondam *Barna-*

---

a) Lib. 4. de div. instit. c. 30.

b) Cyprian. de verit. ecclesiae. Gat. 5, 6.

c) Ez. 3, 18.

d) A. A. 13, 2.

bam a Saulo in opus, ad quod estis assumti, d) ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat. *a)*

Ex his jam, quae nunc meditati sumus, intelligetis gravitatem muneris sancti, quod vos expectat, in quo portabitis pondus diei et aestus, *b)* ubi maledicentibus benedicere, pro blasphemantibus orare, *c)* oportune et importune instare, obsecrare, castra hostilia contra ecclesiam sanctam extructa demoliri, et animas naufragantes piscari, ad portum veritatis ducere et salvare debetis. — Non ut confundam vos, haec dico, sed ut mentem vestram conjiciam ad illum, qui *velle dat et posse, qui petenti non denegat gratiam;* — et hac gratia confortati excolamus vineam suam, et gaudeamus, et exultemus, quoniam merces nostra copiosa erit in cœlo. *Dixi.*

---

a) Joann. 12, 16.
b) Math. 20, 12.
c) Cor. 4.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně w Praze, čjsl. 190, w Semináři, se přigjmá předplacenj na následugjcj knihy:

ZEMĚPISNÝ ATLAS,

čili

aupiná zbjrka map,

we zwláštnjm ohledu na w l a s t a země s nj zpjsnčné.

Ročně wygdau as 3 neb 4 krásné, we mědi ryté, na hezkém, pewném papjru tištěné, čistě malowané mapy. *Předplatnj* cena *gedné* mapy gest 16 kr. na stř. Při zapsánj zaplatj se hned 48 kr. stř. za tři poslednj mapy napřed.

Na zwláštnj zamluwenj obstaragj se též skwostné wýtisky po 24 kr. stř., na něžto se 1 zl. 12 kr. stř. gmže způsobem předplácj.

Zběratelům odběratelů dáme 7mý wýtisk nádawkem.

Gména p. p. předplatitelů budau wytištěna.

Prwnj mapa wygde w měsjci dubnu h. r. 1835.

Zwýšenau krámskau cenu ohlásjme při wydánj prwnj mapy.

Potřeba zeměpisného atlasu byla u nás dlauho giž a bolestně ze wšech stran cjtěna; wydáwánjm z e m ě p i s u dle H. B a l b i h o zwětšila se ještě wjce. Ze předběžného, při ohlášenj zeměpisu toho wydaného náwěštj poznali gsme s potěchau, žeby djlo takowé mezi našemi, wlastenského gazyka milownými kragany ochotně přigato bylo; a wšak po seznánj wšech, djla toho týkagjcjch-se okoličnostj, a po mjstném wyšetřenj welikých

s dostogným geho wywedenjm spogených wýloh s bolestj poznali gsme, že bychom tau dobau po obyčegné cestě nikoli s to nebyli, podati za lewný, snadno dostupný penjz kraganum našim takowé mapy, gakowéž by co do wnitřnj i zewnitřnj zpráwnosti hodny byly i národnj našj literatury i nyněgšjho stawu mapopisectwj. Horliwá láska několika ušlechtilých p. p. Wlastenců, gimž tuto neywrelegšj djky skládáme, odstranila zlé ty překážky, a gediné znamenitými, i na delšj čas pogištenými obětmi gegich stalo se možným, že giž nynj

ZEMĚPISNÝ ATLAS

platně ohlásiti a wo skrowné té ceně wydáwati můžeme. Naděgeme se, že i ostatnj milownjci wzdělánj a wlastenské literatury neopominau hognym odbjránjm přispjwati k djlu tomu přenákladnému a každému, buď si kdo bud, kněz, úřednjk, studugjcj, měštan, čjtatel nowin i kdokoli giný, negen užitečnému, ale w tolikerých přjležitostech i neywýš potřebnému. Zagisté ai přeswědčeni gsau, že se gim cestau tauto mapy do rukau dostanau, genž obyčegné toho druhu zbožj daleko za sebau zůstawugjce, krásau, swětlau patrnostj a wědeckau důkladnostj se schwalowati, a wšecko to a tak obsahowati budau, co a gak to neynowěgšj pokroky zeměpisu a giných s njm spřjzněných wěd podagj. Za to dostatečně ručj gméno p. Palackého, genž i péči o wědeckau atlasu toho část na se wzal.

Poněwadž s wydáwánjm map těchto welké autraty spogeny gsau, obyčegným knihkupeckým prodagem se ale penjze dlauho nesegdau, žádáme wšechněch, kdož si atlas ten obljbj, aby na něg laskawě co neydřjwe předplatiti, a takto důležitému podniknutj tomu se swé strany přispěti ráčili.

Předplacenj přigjmagj:

W Praze: arcibiskupská knihtiskárna w Semináři.

Bud. Neureutter, knihkupec; pak knihkupectwj Kronbergra a Webra, Calve a wšickni knihkupci w Praze.

W Králowé Hradci: Jan Hostiwjt Pospjšil.

W Gjčjně: Fr. Kastránek.

W Brně: Seidl a Gastl, knihkupci.

W Olomauci: Jan Neugebauer.

We Wjdni: Wenediktské a Dirnbökowo knihkupectwj.

W Prešporku: Ondřeg Šweiger, knihkupec.

W Sw. Mikuláši: Fejerpataky, knihař.

Dále a wůbec wšickni, kdož se prodáwánjm knih objragj.

Celý ten atlas záležeti má neyméně ze dwaceti map; kteryžto wsak počet, nalezneli podniknutj toto přjzeň a náležitau podporu w obecenstwu, podlé potřeby zdwognásobněn, i ztrognásobněn býti může.

Wycházj též:

ZEMĚPIS

čili

aupłné popsánj oboru zemského podlé posledněgších státnjch změn a neynowěgšjch zpráw, s přjprawným úwodem, s porownánjm neydůležitěgšjch mincj, měr i wah a s dokonalými regstřjky slow i wěcj. Podlé francauského Abrégé de Géographie p. Hadriana *Balbiho*. Spis ten wygde we třech djlech čili as w 15 šestiarchowých swazkách, na něž se 20 kr. stř. předplácj.

Cena ta trwá wšak gen až do wygitj celého prwnjho djlu, načež o třetinu zwýšená krámská cena nastaupj

Zběratelé předplatitelů obdržj sedmý wýtisk nádawkem.

As w 6 nedělech wygde wždy geden swazek.

Že Zeměpis slawného geografa, p. *Balbiho*, neylepšj toho druhu posud wyšlá kniha gest, dokazugj gednoswornj úsudkowé wšech netoliko francauzských ale i ginogazyčných liternjch časopisů, gakož i to, že se za rok w půwodnjm gazyku dwogjho a to silného wydánj dočekal, a hnedle na to i do giných řečj, do německé i dwakráte přeložen byl. Podiwu hodno gakže p. *Balbi* dowedl, s welkau stručnostj *auplnost* spogiti, a wšude ku *krátkosti a prostosti w řeči* hledě, weliké *bohatstwj* hognau *rozmanitost* a podstatnau *dukladnost* we spis swůg uwésti. Gasné a pohodlné, nazwjce *tabelárnj* přehledy dowršugj užitečnost té knihy.

Co se pak našeho na wlastenskau půdu spisu toho přewedenj týká, poukazugeme gediné na prwnj dwa giž wyšlej swazečky; zagisté že wšude co neywjce možná srozumitelnosti šetřeno; mimo to budau neznáměgšj slowa při gednotliwých swazečkách gakož i opět na konec celého djla wyswětlena.

Že Zeměpis ne bez práwa schwalugeme, dokazuge w *České Wcele*, w čjsle 6 a 7 pronešený přjzniwý úsudek.

BIBLIOTÉKA ZÁBAWNÉHO ČTENJ,

obsahugjcj powjdky, nowely a romány, djlem půwodnj, djlem z cizjch gazyků přeložené.

Nenjť nikoho tagno, že gakkoli wzbuzená od nedáwna naše literatura práwem giž honositi se může mnohý-

mi a přewýbornými pracemi učených a horliwých mužů zwláště z oboru přjsněgšjch wěd a uměnj, gakkoli rok do roka zdařenými ducha plody pilných wlastenských spisowatelů hogně se množj a bohatj: niemněně spisů takowých, kterehy rozumnau zábawu s užitkem spogugjce, rozšiřowaly mezi *wetšj* částkau lidu wzdělanost a oswjcenj, wštěpowaly w srdce mrawnost, wzbuzowaly chut k gazyku materskému a rozněcowaly lásku k milé wlasti, až posawáde nehrubě se nám dostáwalo. A gest to část literatury nikoli nepatrná, ano zwláštnj hodna pozornosti, neboť spisy zábawné z neyčetněgšjho se radugjce čtenárstwa, neywětšj na národ magj působenj, což nám historie každé literatury ukazuge, pročež také shledáme, že u giných národů počtem swým giného druhu knihy daleko přewyšugj a gako hlawnj tělo literatury činj. *Dobré* zábawné spisy magj tu wýhodu do sebe, že mluwjce k mladým srdcjm lidským, a wšeliké okolnosti našeho žiwota, od dětské k rodičům lásky až k powinnostem starcowým, od občana sebe menšjho až k mužům, kteřj welike aneb neywětšj působenj magj na správu země, a wšecky ty rozmanité udalosti, we kterých osud, láska, náružiwost a wůbec ducha lidského mocnosti působj, i toho wšeho dobré i zlé následky w živých barwách takořka před oči gim kladauce, snáze ge mohau wésti na cestu k dokonalosti, nežli knihy wjce učeného obsahu, gelikož tyto pro dospělegšj a staršj toliko čtenárstwo ustanoweny gsauce, základu potřebugj takowého gaký z části položen bywá *dobrými* zábawnými spisy. A mimo to gest powaha člowěka wůbec takowá, že neyraděgi hrawě se učj, a neyděle onu prawdu w paměti chowá, která mu w neypěkněgšjm rauše podána byla. Každý tedy zábawný spis uložiti má sobě za úkol, ony prawdy a zkušenosti ze žiwota, genž proste wyřknuty snadby gan

ztěžka průchod k lidskému duchu nacházely, podáwati we twářnosti přjgemné a lahodnau zahalené rauškau, a takto přispjwati k ušlechtěnj rozumu a srdce. Že newšecky zábawné spisy takowému aučelu slaužj, wědomo gest, o špatných ale spisech slow daremně šjřiti necheeme. Takli tomu, diwuliž, že od každého wlastence nedostatek takowýchto spisů těžce se nese, a že denně nařjkati naň slyšjme?

Toto na mysli uwáživše, a o zwelebowánj národnj literatury, gako o rozšiřowánj wyššjho mezi národem wzdělánj rowně pečliwi gsauce, umjnili gsme si, nadzmjněný nedostatek alespoň poněkud nahraditi wydáwánjm *Bibliotéky zábawného čtenj.* Cokoliw wýborného od obljbených spisowatelů ruských, polských, anglických, španielských, německých a g. w nowěgšjm čase wygde, to co neyrychlegi we zdařeném a naskrze srozumitelném překladu podáme, aniž zapomenauce na překlady staršjch a wýtečných spisů, pokud geště méně gsau známy. Zwláštnj ale zřetel obrátjme na to, abychom co neycastěgi i dobrými původnjmi pracemi čtenárstwo naše potěšili a uspokogili.

Této bibliotéky wygde každoročně asi 8 swazků 6ti archowých na pěkném, bjlém papjře, nowým, auhledným tiskem w ceně 20 kr. stř. Prwnj swazek obsahugjcj drobne powjdky z Bulwera, Washingtona Irwinga a g. wygde neydéle do posledniho dubna, a béře se předplacenj w Prazo, w njžepsané knihtiskárně a w knihkupectwjch Jos. L. Eggenberga a *M. Neureuttra.* Kdo wšak by na wenku laskawě propůgčiti se chtěl ke sbjránj předplatitelů, nádawkem dostane 7mý exemplář, a gméno geho, gakož i každého předplatce, přitištěno bude ku knize. Předplacenj trwá do wygitj každého gednotliwého swazku, načež krámská cena nastaupj.

Proteż žádáme wšech wenkowských p. p. sběratelů, by nám neydéle do 10. máge počet swých předplatců oznámiti ráčili. Druhý swazek, genž sobě brzo za prwnjm prispjšj, obsahowati bude *půwodnj romdn* z wlastenské historie obljbeného a čtenárstwu našemu dobře známého spisowatele. Každý budaucj swazek zwláště se ohlásj s udánjm obsahu. Činjce uctiwé pozwánj k předplacenj na prwnj swazek, ugišťugeme wšech milownjků ducha obweselugjcjho čtenj, že wšecku práci wynaložjme, bychom wážné čtenárstwo wezdy gak gádrným obsahem, tak i zewnitřnj ozdobnostj uspokogili.

Gešto ale takowé naše podniknutj žadné stálosti mjti by nemohlo, kdybychom i od slowútnych p. p. spisowatelů hogně podporowáni nebyli, známo činjme wšem, kteřjbykoli buď překlady, a wšak gen neywýborněgšjch a co možná neynowěgšjch spisů, buď půwodnjmi pracemi k bibliotéce našj přispjwati chtěli, že za každý překlad, který se přigme, $^5/_6$ čistého užitku, genž po zaprawených autratách wybude, pogišťugeme; $^1/_6$ uložj se gakožto cena za práci půwodnj, tak aby skladatel netoliko celý užitek podržel, alebrž i nad to slušné odměny došel.

Nehledjce při takowém podniknutj nižádného zisku, nadějeme se se strany gak odběratelstwa tak i spisowatelů náležité podpory.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně w Praze wycházegj tiskem:

ČESKÉ PJSNĚ S NÁPĚWY.

Ze wšech stran docházely nás stjžnosti, že welmi málo pjsnj máme, kterými by se wlastenské djwky a zpěwu milownj kragané naši poobweseliti mohli. Tyto stjžnosti gsau owšem prawdiwé, a wšak odstraněnj gich přjliš těžké. Wydáwánj pjsnj s melodiemi rytými žádá welké wýlohy, a poněwadž odbyt s nákladem w stegném poměru nebýwá, wydawatelé i německých pjsnj — magjcj mnohem wjce odbjratelů nežli my, skoro wždy škodowati musegj. Tato škoda má i w tom swůg základnj kámen, že i mnozj prawj milownjci zpěwu pjsně wydané nekupugj, ale wypůgčugj se a pak opisowati dáwagj. Nezbýwalo nám tedy nic giného, než na to pomysliti, gakbychom pjsně české za penjz co neylaciněgšj, ano za tak laciný wydáwali, až by i gich opisowánj pauhé wjce wýloh stálo.

Nadwečená knihtiskárna umjnila sobě každý měsjc a sice wždy dne posledujho geden arch wydati. W každém archu budau dwě i tři pjsně, a mezi těmi dle možnosti wždy gedna původně složená. Přeložených pjsnj — které gen z neynowěgšjch a neyobljbeněgšjch zpěwoher se wybjrati budau, máme giž hognost pohromadě; co se wšak původně složených dotýče, wděčni budeme wzáctným našim kraganům, pakli nás kterými poctiti sobě obljbj. Ostatně na to hleděti budeme, aby zpěwy pro ženské i mužské hlasy w této sbjrce se stŕjdaly. Wycházeti bude tato zbjrka pod názwem·

WĚNEC

ZE

ZPĚWŮ WLASTENSKÝCH

UWITÝ

A

OBĚTOWANÝ

DJWKÁM WLASTENSKÝM.

S PRŮWODEM FORTEPIANA.

Předplacenj na celý ročnjk, dwanácte archů obsahugicj, přigjmá se w arcibiskupské knihtiskárně, a sice:

na tiskacjm papjře po 38 kr. stř.

na weljnském 1 zl. 24 kr. stř.

Páni předplatitelé na rok celý obdržj na konci roku slušnau chálku zdarma.

Abychom wšak odbjránj wšemožně usnadnili, usnesli gsme se na tom, že i gednotliwé archy, a sice: každý arch na tiskacjm papjře po 6 kr. stř., a na weljnském papjře po 8 kr. stř. se prodáwati budau, aby si tak každý co nejlewněgi i ty třebas pjsně zgednati mohl, které se komu práwě ljbj.

Ze toto wydáwánj ze wšech neylaciněgšj gest, každý přeswědčj, powážjli, že za opisowánj osmi stran not w Praze 24 i 30 kr. w. č. se platjwá. Tak lewnau cenu wšak gen wtě naděgi ustanowiti w stawu gsme, že se nám hogných odbjratelů, zwláště w kragi, dostane.

Prwnj dwa archowé pro měsjc Leden a Unor gsau giž k dostánj; prwnj obsahuge mimo titul a přjpis, gednu pjseň ze Škraupowy opery: Oldřich a Božena; a druhau z Heroldowy: Zampa; druhý arch pro měsjc Unor obsahuge: 1. Pjseň od *Týla:* „Wane wětřjk po

lučinách," pěkné skládánj horliwého p. *Skraupa*; 2. *Trápenj lásky*, w hudbu uwedl slowútný *Witásek*; 3. Pjseň Cherubiniho z Mozartowy opery: *Figarowa swadba*, začjnagjcj: „Želem, ach, a slastj wabnau."

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně wyšly následugjcj knihy:

SLOWNJK ČESKO-NĚMECKÝ Josefa Jungmanna, doktora filosofie, praefekta na cjs. král. gymnasium akademickém Starého města pražského, anda učené společnosti pražské, a zboru pro wědecké wzdělánj řeči a literatury české při národnjm museum. Djl I. Swazek prwnj a druhý. A — Dočistiti.

Každého čtwrtleta wygde swazek a prodáwá se panům předplatitelům po 2 zl. stříb., mimo předplacenj po 2 zl. 30 kr. — Lhuta předplacenj trwá do wygitj prwnjho djlu, totiž do konce měsjce září 1835, gelikož prwnj djl bez mála z pěti 25ti archowých swazků záležeti bude.

ANTONJN A ANÉŽKA aneb: Osud dobrého bratra a sestry. Powjdka pro čtenáře wěku mladistwého, zwlášť pro odrostlegšj české djwčinky, dle Kr. Šmida. 12. 1834. stran 120, wáz. w obálce 10 kr.

ATALA, aneb láska dwau diwochů na paušti Přeložená z francauského gazyka. Druhé wydánj. 1832 stran. 128, za 12 kr.

BÁGKY Vincencia Zahradnjka, faráře w Křešicjch. 12. 1832. Djl prwnj, stran 104, za 12 kr.

BIBLIOTÉKA MLÁDEŽE. Zbjrka mrawných powjdek od J. W. Wlasáka. Djlek čtwrtý. 8. 1832. Stran. 80, za 10 kr.

BITWA S TATARY. Powjdka z roku 1241. Gunima, powjdka z osmnáctého stoletj. 12 1832. Stran 160, za 20 kr.

ČTWERO ŘEČJ M. Tul. Cicerona proti Luc. Katilinowi. Přeložil, wyswětlil a oprawený text původnj připogil Simeon Karel Macháček, cjs. král. professor poetiky a rhetoriky na Gymnasium Gičjnském. Wel. 8. 1834. Stran 190, za 40 kr.

DIWADLA MALÁ pro okresy domácj. Obsahuge: Emma, aneb djtěcj láska. Kwětný wěnec. Krádce wagec. 12. 1834, stran 142, w obálce wáz. za 10 kr.

DJWČJ BOG. Powjdka z druhé čtwrti osmého stoletj. 12. 1832. stran 192, za 20 kr.

DŘEWĚNÝ KŘIŽ. Powjdka pro djtky a gegich přátely; dle Kr. Šmida od J. Wlasáka. 12. 1832. stran 48, za 6 kr.

DOBRÝ MIROSLAW A ZLÝ GETŘICH. Poučitedlný příběh pro rodiče a djtky od Krištofa Šmida. Zčeštěný od Františka Jachima. 12. 1834, stran 190, wáz. za 12 kr.

FAIDON, aneb: Sokratesowo posleduj rozmlauwánj o nesmrtedlnosti duše, s připogeným žiwotem téhož mudrce; dle Mendelssohna přeložil Josef Černý, cjrkewnj kněz. 12. 1833. stran 236, za 40 kr.

HAUSLJ ŠKOLA, čili sbjrka prawidel a rozmanitých příkladů, dle kterýchžto zařáteřnjk weden zcela bezpečně w taktu se upewnj, a potřebných o hudbě známostj nabývá. Od J. N. J. F. 4. 1834. Stran 94, za 36 kr. stř.

HESIODOWY NAUKY DOMÁCJ, českým hlaholem wydané od J. W. Weliký 12. 1835, stran 34, w obálce wáz. za 6 kr.

HOSPODÁŘSKÁ KNIHA pro wšeobecné naučenj. Od Josefa Fr. Kauble, cjs. král. professora w Litomeřicjch. 8. 1833. Stran 288, za 36 kr.

KATOLICKÁ MISSIONÁRNJ KNJŽKA, nebo uweden ku krestanskému žiwotu. Wydaná od shromážděnj nejswětěgšjho Wykupitele. Welký 18. 1834. Stran 498, newáz. za 26 kr.

KAZANJ (KRÁTKÁ) na wšecky neděle a swátky celého roku, ku wzdělánj obecného lidu, a gegich duchownjmu prospěchu, kteraž swým osadnjkům prednesl František Kautský, farař w Hostiwaři. Dwa djly. 8. 1834. Stran 231 a 242, za 1 zl. 12 kr.

KRAKOWIAKY, aneb pjsně národnj polské s připogeným původnjm textem. Od W. H. 18. 1835. stran 112 a (zpěwu) 6, za 16 kr.

KROK. Weřegný spis wšenaučný pro Wzdělance národu Československého. Wydáwán prispjwánjm mnoha učených wlastenců od Jana Swatopluka Presla, doktora w lékařstwj, c. k. weřegného professora' přjrodopisu a ředitele c. k. přjrodowny na wysokých školách pražských. Djlu III. část 1. 1833 a 2. 1834, každá část stran 160, za 48 kr.

KUČERY M. PROKOPA, kněze řádu Premonstrátského na Strahowě, a bywalého kazatele w hlawnjm chrámu Páně sw. Jakuba w král. městě Gjhlawi. Nedělnj a Swátečnj kázanj. Djl I. 8. 1834, stran 388, w obálce wáz. za 1 zl. Druhý djl se tiskne.

LÉKAŘ OČNJ. Zpěwohra we dwau gednánjch. Z francauzského dle Emanuela Veitha. 12. 1832. Stran 109, za 10 kr.

LIBUŠIN SAUD. Smutnohra w gednom gednánj. Od W Klicpery, c. k. professora humanitnjho na gymnasium Králowehradeckém. 12 1832, stran 48, za 6 kr

LUCIANA (NĚKTERÉ SPISY). Přeložené od Ignáce Hágka, c. k. professora humanitnjho na gymnasium Litoměřickém. 8. 1832. stran 208, za 20 kr. stř.

MRAWNÝ KALENDÁŘ, s připogeným nawedenjm ke zpěwu. Zbjrka útěšená, kteráž se rozličným způsobem we školách potřebowati dá. Od J. N. J. Fileyka. 12. 1832. za 10 kr.

NAWEDENJ (NEYKRATŠJ) ke čtenj. Wydánjm Františka Studeného, učitele u sw. Filippa a Jakuba. 8. 1834, stran 72, za 10 kr.

NEWOLNJCI, aneb Isidor a Olga. Truchlohra we pěti gednánjch. Dle Arn. Raupacha od S. K. Macháčka. 12. 1834. stran 108, za 18 kr.

OBRAZ STARÉHO SWĚTA, to gest: Všeobecná politická historie prwnjho wěku, od počátku společnosti lidské až ku pádu západnj řjše řjmské. Od Františka Josefa Smetany, kněze řádu Premonstratského w Teplé, professora na ústawu filosofickém w Plzni. Djl prwnj. 8. 1831., stran 240, za 40 kr.

PJSNĚ w národnjm českém duchu. Od Frant Jaroslawa Kamenického. 12. 1833. stran 108, za 10 kr.

POWSTA, aneb: Hrad laupežnický w Sardinii. Zpěwohra we třech děgstwjch. 12. 1832 stran 54 za 10 kr.

POPSÁNJ kr. hlawnjho města PRAHY, pro cizince i domácj. Od Karla Ladislawa Zapa. Weliký 18. 1835, stran 360, s kamenopisným plánem, dwěma náhledky na Prahu a s vignetkau, za 48 kr.

POUKÁZANJ k důkladnému naučenj českého i také německého čtenj, gakož také praktické cwičenj w rozuměnj a mluwenj neypotřebněgšjch pogmenowánj i průpowědj w obau gazycjch. K obzwláštnjmu užjwánj při prwotnjm wyučowánj české mládeže, kteréž cjl gest, německé řeči lehce a důkladně se naučiti. Sepsáno od Jana N. Sýkory, učitele na hlawnj škole k. kragského města Plzně. 8. 1833., stran 116, za 12 kr.

PŘJRODOPIS, co kratochwilnjk školnj, pro mládež dospělegšj českoslowanskau. Od Jana Nep. Filcýka, učitele wzornjho na Chrasti. Weliký 8. W Praze, 1834. Stran 208, s 26ti kamenopisnými obrazy; wáz. 1 zl. stř.

PSACJ STOLEK. Činohra we čtweru gednánj, od Aug. z Kocebue, kterauž zčeštil Norbert Waněk. 12. 1832. stran 166, za 14 kr.

Barona Giřjho Cuviera

ROZPRAWA O PŘEWRATECH KŮRY ZEMNJ a o proměnách w žiwočistwu gimi způsobených, w ohledu přjrodopisném a děgopisném. Podlé pátého wydánj přeložil a rozmnožil Jan Swatopluk Presl, doktor w lékařstwj, cjs. král. professor přjrodopisu, ředitel cjs. král. přjrodowny na wysokých školách pražských, aud několika učených společnostj. Weliký 8. W Praze 1834 stran 318, s 4 obrazci, za 1 zl. stř.

SEDMMECJTMA SWÁTEČNJCH KÁZANJ Vincencia Zahradnjka, Faráře w Křešicjch. 8. 1833 stran VIII. a 320 za 1 zl.

SERAFKA. Dárek dcerkám městským od Marie Antonie Druhé wydánj. 12. 1832, stran 102, za 12 kr.

SKREYŠ DUCHOWNJCH POKLADŮ, aneb: wraucné modlitby z hlubokosti ducha k Bohu wždy wolagjcjho

Katoljka. 12. 1832, stran 165 na psacjm papjru newázaná za 36 kr.

UWEDENJ K WNITŘNJ MODLITBĚ, poukázané w mnohých modlitbách, dle potřeby katolických křestanů; od J. N. Pfeiffra, opata kanownického řádu Premonštrátského, kláštera Strahowského w Praze. Přeložil z německého wydánj Gotthard Holubář, kněz téhož řádu. 18. 1832. za 24 kr. neváz.

UWEDENJ K WNITRNI MODLITBĚ a t. d. Materským gazykem wyložené od Tomáše Kubelky. 12. 1833. Hrubšj literau tištěné; newázané za 16 kr.

WYSKAUMANÉ A WYGÁDŘENÉ TAGNOSTI HAUSLJ, gak pro učence, tak i pro wycwičeněgšj hauslisty a milownjky téhož stroge hudebnjho; kteréž složil a wypracowal Karel Wlček. 4. 1833. Stran 21, 10 kr.

ZBJRKA NEYDÁWNEGŠJCH SLOWNJKŮ LATINSKO-ČESKÝCH, s obsahem neznámých slow w abecednjm pořádku českolatinském. Wydaná od W. Hanky. 12. 1833. Stran 440. za 1 zl.

Zde se též přijjmá předplacenj na následugjcj spisy:

ČASOPIS PRO KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO. Wydáwán od knjžecj arcibiskupské pražské konsistoře. Na ročnj běh 2 zl.

SWĚTOZOR, neylaciněgšj spis obrázkowý k rozšjřenj užitečných známostj pro Čechy, Morawany a Slowáky. Pololetnj předplacenj 1 zl. 12 kr.

KWĚTY. Národnj zábawnjk pro Čechy, Morawany a Slowáky. Čtwrtletnj předplacenj 48 kr.

ČASOPIS ČESKÉHO MUSEUM. Na ročnj běh 2 zl.

Tyž gsau zde k dostánj tak nazwané:

LJSTKY PILNOSTI, na odměnu pilných a mrawnjch žáku; tucet po 12 i po 18 kr. Na šest tuctů dáme sedmý nádawkem.

In der Fürsterzbischöflichen Buchdruckerei in Pray ist zu haben:

BLÜTHEN NEUBÖHMISCHER POESIE, übertragen von Joseph Wenzig; g. 12. 1833, Seiten VIII u. 164, 40 kr.

ERÖRTERTE UND ERLÄUTERTE GEHEIMNISSE DER VIOLIN zum Behuf der Lernenden und geübteren Violinspieler und Liebhaber dieses Instrumentes. Verfasst und bearbeitet von Karl Wlček. 4. 1833. 40 kr.

Auch wird daselbst Pränumeration mit 2 fl. C. M. auf den ersten Theil des folgenden Werkes angenommen:

CHRISTCATHOLISCHE LITURGIK, zunächst zur Ausübung für Pfarrer und Kaplane des Weltpriesterstandes in der abendländischen Kirche, mit Berücksichtigung der in den österreichischen Staaten, dem Königreiche Böhmen und der leitmeritzer Diözese insbesondere, über die katholische Liturgie bestehenden Verordnungen. Von Ant. Adalb. Hnojek

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

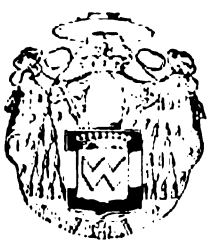

OSMÝ ROČNJ BĚH.

Swazek třetj.

W PRAZE 1835.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm W. Špinky.

Solus in illicitis non cadit, qui se aliquando et a licitis caute restringit.

Greg. 6. mor. lib.

HLAS

NÁRODU ČESKÉHO

K GEHO CJS. KRÁL. MILOSTI

FERDINANDOWI,

KRÁLI ČESKEMU.

W MĚSJCI ZÁRJ, 1835.

I.

(Po oznámenj wýgezdu Geho cjsarské králowské Milosti FERDINANDA I. do Čech w září r. 1835, a sice přes Buděgowice, Horaždowice, Plzeň, Mariánské lázně, Kunžwart, Františkowy lázně, Karlowy wary, Žatec a Teplice do Prahy.)

Dlauho truchlilas, moge wlasti česká,
Giž zarmaucené powygasni ljce;
Neb se žádostná po žalosti tobě
Útěcha bljžj.

FERDINAND, prawý Swatowáclawského
Trůnu nawštjwj tě dědic, milého
Otce SYN MILÝ, gediná kwetaucj
Naděge lidstwa!

Wjtey HO sljčné *Otokára město!*
Hág i luh i sad, *spanilá wy sjdla*
Wchynského starých u trosek Prachynských
GEG potěšugte!

Občanů swornau ke činům šlechetným
Snažnostj zwesel HO *Plzeň!* — Tepelská
Berlo, zgew MU, cos činila *zdrawotným*
K oslawě *wřjdlum!*

Umělau ty pak zdobený skwělostj
Kunžwartsky hrade WZNEŠENÉHO přigmi
HOSTA, až howiw SI, podál ohlédne
Otcowu kaupel!

Čjši strog, *Karlůw Ware*, perlopěnnau!
FERDINAND zdrawj bude pjti SOBĚ
Ze wřjdel twogich, a ke wlasti české
Zaplane láskau

Karlowau! — A gak Čech umj železným
Snaubiti břehy sklepenjm, ukažte
KRÁLI *Žatčané*, luhy genž požitné
Rádi kypřjte!

A čjm, *Teplice* spanilá, ty dřjwe —
PÁNA SWÉHO rozweseljš, kragin-li
Rágem, lékem wod, či rukau ochotnau
W ozdobu města?

Réwoplodné pak pořičj Polabské,
Řjpe poswátný, kde Čechů prwotný
Wůdce otcowský milené swé wlasti
Půdu poljbil,

Kde přemysliwau orané směgj se
Brázdy radlicj, milé obradugte
KRÁLE DOBRÉHO blaho žádaucjho
Národu SWÉHO.

Wjtězná krásau sokyně slowutných
Měst! ty srdce a hlawo země české,
W rauchu růžj a lilij*) srdečně
KRÁLE přiwjtey!

Wlasti GEG wjtey gazykem, kterým se
Čech neljčený Bohu wraucně modlj;
Gjmž gak djtě k otci, tak on se bljžj
K MOCNAŘI swému;

Gjmž wolá: „Žehney TEBE FERDINANDE
Bůh w péčjch o nás! MARI – ANNU žehney!
Stálé WÁM zdrawj, weselj a sláwa
Kwět mezi námi!

Karel Winařický,
farář w Kowani.

*) České národnj barwy, bjlá a červená.

II.

Bože, zachowey nám KRÁLE,
FERDINANDA zachowey!
Ty DOBRÉMU KRÁLI stále
Rameno swé mocné přeg!
ON zastáwey mjsta twého,
Ať otcowsky wládne, dey!
Bože, KRÁLE LASKAWÉHO,
FERDINANDA zachowey!

Ať sprawedliwost s maudrostj
W GEHO radě mjwá hlas,
ON děl tjži SWÝCH starostj
Mezi wěčnost, mezi čas,
Řjši panowánj SWÉHO
Zástawau twé řjše měg!
Bože, KRÁLE LASKAWÉHO,
FERDINANDA zachowey!

Mjr MU dey, a sláwu hognau,
Čest wolá-li wogsko w bog;
S NJM buď, s GEHO mocj zbrognau,
Wjtèzstwj praporcům strog,
Gegich wánjm pro každého
Požehnánj twé se skwěg!
Bože, KRÁLE LASKAWÉHO,
FERDINANDA zachowey!

Wšemu dáwá krátké stánj
Častá swěta proměna;
Wšak gen wěčné má trwánj
Wěrnost, láska zkaušená.
Známau wěrnost lidu swého
Znowu w starém swazku zney.
Bože, KRÁLE LASKAWÉHO,
FERDINANDA zachowey!

III.

Bože, wyslyš prosby wraucj,
KRÁLE FERDINANDA chraň!
Zachowey HO, Všemohaucj!
Žezlo žehney MU i zbraň.
Zkwjtey, zrůstey GEHO řjše
K spáse SWÉHO národu,
Štěstj nes HO stále wýše,
A zničˇ každau nehodu!

Dey, ať pokoge swatého
Sjmě se wždy rozmáhá;
Láska OTCE KRÁLOWSKÉHO
Nás co djtky obsáhá;
Ač my nehledáme války,
Rádi dáme pro NĚG krew,
A nepřjtele do dálky
Wžene gistě český lew.

Dey, ať wšecky GEHO země
Sworný duch wždy obgjmá,
Umĕnj ať zkwjtá gemně,
Dobro nikdý nedřjmá;
Ať sprawedliwost na trůnu, —
Habsburgů dědičnau ctnost
Národ má bezpečně w lůnu,
S nj i stálau blaženost.

Bože, wyslyš prosby wraucj,
KRÁLE FERDINANDA chraň!
Zachowey HO, Wšemohaucj!
Žezlo žehney MU i zbraň!
Rid' Ty GEHO kralowánj,
Ty, který gsi králů král,
Preg MU swého požehnánj,
Tak's i nám ge wšechněm prál.

J. K. Chmelensky,
doktor práw.

IV.

Deus, salva FERDINANDUM,
REGEM nostrum conserva!
EJUS thronum venerandum
Fulci tua gratia;
Ut, qua pater, juxta legem
Regnet, EUM adjuva!
Deus, salva nostrum REGEM,
FERDINANDUM conserva!

EJUS ut cuncta effata
Spirent sapientiam,
Et in pignus, regna data
Sentiant justitiam;
Præstet, quod regnis præstandum,
Quaerat et cœlestia.
Deus, salva FERDINANDUM,
REGEM nostrum conserva!

Dona pacem, da honorem,
Da in bello gloriam;
EJUS arma ut horrorem
Gignant et victoriam,

Sub vexillis EJUS gregem
Serves manu strenua.
Deus salva nostrum REGEM,
FERDINANDUM conserva!

Aevi mobilis furore
Fit sors terræ varia,
Solum fide et amore
Emanat constantia;
Antiqua fide præstandum
Floreant ut omnia.
Deus, salva FERDINANDUM,
REGEM NOSTRUM conserva!

VI.

Bože, zachoweyż nám KRÁLE
FERDINANDA DRAHÉHO!
Genž si wzal za přjklad stále
Žiwot Otce ctnostného:
Malj, welcj k GEHO chwále
Pregj z srdce plného:
Bože, zachoweyż nám KRÁLE
FERDINANDA DRAHÉHO!

Bože! chraň rakauskau řjši
Od nehod a rozbroge,
Aby welcj, aby nižšj
Požjwali pokoge;
Aby wzrůstal dál a dále
Kwět národu weškého:
Bože, zachoweyż nám KRÁLE
FERDINANDA DRAHÉHO!

Bože, ochraň národ český,
W němž wše dobré héře wzrůst;
Žádné zlé, Otče nebeský,
Na Čechy wjc nedopusť!
By šetřili neustále
Náboženstwj swatého;
Bože, zachoweyž nám KRÁLE
FERDINANDA DRAHÉHO!

Rač we swau ochranu bráti
RAKAUSKAU CJSAŘOWNU,
Račiž dlauho zachowati
ANNU ČESKAU KRÁLOWNU;
By hauř žádná nenadále
Nedotkla se ŽÁDNÉHO —
Ochraň KRÁLOWNU a KRÁLE
FERDINANDA DRAHÉHO!

Bože ochraň swau milostj
Habsburksko - Lothrinský Dum,
By wždy příkladem byl ctnosti
Knjžatům a národům!
By duch *Františkuw* byl stále
Wladcem SYNA DOBRÉHO;
Bože zachowcy nám KRÁLE,
FERDINANDA DRAHÉHO!

VI.

Bože, žehney země MATI,
MILOWANAU KRÁLOWNU!
Rač GJ hognost blaha dáti,
Rozmnož počet GEGJCH dnů,
Ať GJ wěnec pocty wige,
Kdož si ctnosti wážit zná.
Bože, deyž, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

ONA co CHOŤ PŘEPEČLIWÁ
OTCE WLASTI miluge,
Gako MATKA DOBROTIWÁ
O nás wèrně pečuge,
Rozkoš z dobrých skutků čige
GEGJ mysl náboţná.
Bože, deyž, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

GEGJ o wše dobré snáha
Ať wždy nagde uznánj,
Ať kam wstaupj MATKA DRAHÁ
Pûsobj gen plesánj.

Pod GEGJM štjtem rozwige
Kwět swûg mládež chudobná.
Bože, dey, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

Žehney Bože wše co činj
W našich zemj oboru,
Ať w NJ ctnosťnj a newinnj
Nalezagj podporu; —
Slasť do našich srdcj lige,
Anděłu gsauc podobná.
Bože, deyž, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

Bože, dey, by náboženostj
Čech se wždy wyznamenal,
Aby w lásce, we wěrnosti
Ku KRÁLI wždy pewně stál;
By wždy cjtil Syn Čechie
Mocnost ctnosti, zákona.
Bože, deyž, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

Přeg dlauhého panowánj
FERDINANDU DRAHÉMU,
Dey swé swaté požehnánj
Wždy DOMU RAKAUSKÉMU;
Sláwu Geho nezakryge
Klam, ni ústa swéwolná.
Bože, dey, ať dlauho žige
S KRÁLEM NAŠE KRÁLOWNA!

ONA práwem *Pia* slowe,
Viktor GEGJ Otec gmjn;
Tak nás k *náboženstwj* zowe
Gméno GEGJ, GEGJ čin.
Náboženstwí *wjtězstwj* ge
Stwůra blahoaurodná.
Bože, dey, ať dlauho žige
ANNA ČESKÁ KRÁLOWNA!

J. Wog. Sedláček,
professor w Plzni.

VII.

Černý mrak se rozstřel nad kraginau
Gako flor nad rakwj wěnčenau; —
Umlkáť zpěw ptactwa, — kwěty hynau,
Truchljce s hlawinkau skloněnau.

Lid se děsj, k nebi upna zraky,
Trne mezi strachem, naděgj: —
Ay tu mizj poznenáhla mraky,
Slunce wygde z zlatých weřegj!

A kam gediný paprslek padne,
Tam nowý žiwot se rozwige;
Wše se zweselj, a wše omladne,
Co se w záři geho napige. —

Práwě tak nedáwno nám se dělo
A té wlasti smutkem ztjžené;
Srdce naše zármutkem se chwělo,
Oko k nebi bylo upřené:

Ay *tu* ON *přicházj* gako gasné
A welebné slunce ze mraků! —
Tak přicházj požehnánj spasné
Rolnjkowi z černých oblaků.

FERDINAND *přicházj!* — a s NJM slasti.
Genž w průwodu dobrých králů gdau;
Nowé zkwete blaho české wlasti
Pod GEHO otcowskau ochranau.

Nuž, zawjtey OSLAWENÝ KRÁLI!
Wjtey w dědiny SWÝCH poddaných!
Wěř, že dáwno wstřjc TI plápolali
Milliony srdcj oddaných.

Neb GSI nám dal ugištěnj blahé:
Že SI *wážjš lásky národu!*
Nuže! buď TI to dědictwj drahé
Stráž proti zradě, podwodu!

Záře oka TWÉHO kde zaswjtj,
Kudyžkoli kráčj noha TWÁ,
Ať wyrůstá TI na cestě kwjtj,
Ozdoba to diadému ctná.

Lilie, kwět mjru, pobožnosti,
Růže wjry s wůnj pochotnau,
Kwětteż gako obraz české ctnosti,
S wěrnostj we spolku ochotnau!

Ačtě welkau k *mjru* lásku máme, —
Wrah hrozj-li blaha našeho:
Růži života — krew — rádi dáme
Pro *wlast* swau i KRÁLE DOBRÉHO!

Jan Gindř. Marek,
farář w Kozogedech.

VIII.

Bůh KRÁLE chraň!
A wše, co bude počjnáno,
A w zpráwu GEHO wlastem dáno,
K blahu se staň!
A w GEHO radě, w GEHO práwu,
Ať gasná prawda hlásá sláwu,
Ta mocná zbraň:
Bůh KRÁLE chraň!

Bůh KRÁLE chraň!
At wěrnost koná, co KRÁL káže,
A láska národy MU wáže,
Ta mocná zbraň:
Ta wrahy hoň z pomezj dále,
A wjtězstwjm ohwězdug KRÁLE;
A w mjru wstaň:
Bůh KRÁLE chraň!

W. Hanka,
bibliotekář národ. museum.

IX.

Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Bohem Čechu
Pro útěchu
Za Františka danému,
By wěk budil zlatý,
Chráně pokog swatý,
Wlastj požehnanému;
Aby zněly otce chwály
SYNU w dědině a w dáli,
Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Sláwa! GEMU Sláwa!

Sláwa, FERDINANDU sláwa!
Chwalné zwyky,
Kwětné zniky
Hágj od uwadnutj,
Bychom wěnce wili,
A se weselili
Pro cti našj mladnutj;
Šetřj národnosti práwa,
Proto GEMU čest a sláwa!
Sláwa, FERDINANDU sláwa!
Sláwa! GEMU Sláwa!

Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Láska GEHO
Lidu wšeho
Cit a skutek prowane;
W pokogi a bogi
GEMU pewně stogj
Wěrnj Čechoslowané.
Cokoli hluk cizj chwálj,
Od NĚHO nás neoddálj,
Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Sláwa! GEMU Sláwa!

Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Naše hlasy
Po wše časy
Pronikeyte oblohau,
Aby wládců wládce
Žehnal Geho prácc
Dlauho swatau mocj swau;
Bychom nikdá neustáli
Zpjwat GEHO čest a chwály:
Sláwa FERDINANDU KRÁLI!
Sláwa! Sláwa! Sláwa!

S. K. Macháček,
professor.

I. POGEDNÁNJ.

1. O wjře, gelikož důležitau gest ctnostj.

OD

Josefa Růžičky, kaplana Wětelského.

Co činiti gsme powinni, bychom gak swé wlastnj, takž i ginych lidj blaho plodili, nazýwáme ctnostj, a což we swých následcjch welmi gest dobro a wýtečně prospěšno, to gmenugeme duležitau, mnohowážnau, welikau ctnostj, ctnostj, kteráž nad giné předcj, a nad giné gest záslužnau. Gižť pak powahu wěřjcjch srdcj, čili ctnost wjry, cjrkew katolická počjtá ke ctnostem neydůležitěgšjm, a komu wlastnj winau tato ctnost scházj, toho nepokládá za člowěka nebe hodného. Učenj toto dustognoť gest, bychom ge we zwláštnj rozgjmánj potáhli. Při tomto ale rozgjmánj čtwero wěcj buď šetřjno, gmenowitě: Co gest wjra? Pokud wjra prawau gest ctnostj? Proč tato ctnost k neydůležitěgšjm mrawnjm wlastnostem přičtena býti

má? Proč sobě každý wěrau hognau odplatu zjskati může?

I.

Co gest wjra, a o komž se říci může, že w prawdě wěřj? Ne každý katoljk, dj-li, že wěřj, wěřj také w skutku. Gest-li toho, což cjrkew držj, žádné wědomosti nemá, nelze-li mu, něco aspoň toho, což má za prawdu, částečně předložiti: tedy mu to nikoli neprospjwá, že wjru cjrkwe má za prawau. Cjrkew owšemť wěřj, ale on cjrkewnjho wěřenj nenj účasten. Wjť cjrkew, coby wěřila, a cele gest ustanowená w blahočinných prawdách, Bohem zgewených: kdo nicméně dostatečné známosti toho, což cjrkew učj a wěřj, sobě nezgednal; kdo toho, což cjrkew wěřj, sobě nepřiwlastnil, a nic tomu nerozumj, ten zagisté tak málo má wjry, gako ten, kterýž učenj katolické cjrkwe sice zná, ale za prawé ge nedržj.

Při wšem, což kdo má za prawé, trogj wěc se rozeznáwá, gmenowitě látka, důwody a gakost; tak i při wěřenj toho, což katolická cjrkew učj, tři podstatné od sebe rozdjlné wěci buďte znamenány: *Co se wěřj, proč se wěřj, a gak se wěřj.*

1. Katolický křesťan, nepřestáwá-li na galowém gménu křesťana, wšecko bez rozdjlu wěřiti musj, což k obsahu katolického učenj náležj. Geho wjra buď úplná, a čjm autlegi gedno každé učenj náboženské poznáwá, a čjm méně mu něco skryto a nepowědomo gest, což cjrkew učj a nařizuge, tjm wjce dokonalosti wjra geho do sebe má. U

welikém ale bohatstwj učenj k wjře náležj obzwláštně wědomost a pewné držení oněch prawd, kteréž cjrkew sama za neydůležitěgšj a neypotřebněgšj pokládá. K těmto u přjkladu náležj učenj o Bohu, neywyššj bytnosti, učenj o nesmjrné sprawedlnosti božské, učenj o trogj rozdjlné osobě w podstatě gediného Boha, učenj, že se w osobě Ježjše Krista ku spasenj celého pokolenj lidského božská i lidská přirozenost co neyaužegi spogila, učenj o wěčném žiwotu po smrti, učenj o milosti Božj, bez kteréž člowěku při wrozené křehkosti a mdlobě geho nelze býti tak dobrým, by po smrti odplaty wěčné požjwati byl hoden.

2. Neyhlawněgšj důwod, za kterýmž katolický křesťan wšecko za prawé držeti má, což nahljžj býti učenjm cjrkwe katolické, gestli slowo neb swědectwj Božj, ač ginj důwodowé zamjtáni býti nemagj. Poněwadž křesťanské náboženstwj tak řečeného přirozeného náboženstwj w sobě zawjrá, a ničeho neučj, cožby zdrawý rozum za blud mjti musel: tedy učenj náboženstwj křesťanského i také proto za prawé mjti můžeme, že se úplně s rozumem srownáwá, anebo aspoň gistým prawdám rozumu nic na odpor nečelj. Náboženstwj křesťanské samo tomu chce, by člowěk rozumu swého užjwal, a při tomto wrozeném swětle gedno každé zgewené učenj wážil. Wyšetřowánj toho, gakby se wjra geho s rozumem snášela, wyhledáwánj wnitřnjch důwodů prawdy gegj má býti gedno z neydůležitěgšjch zaměstknánj geho.

Nicméně přednj a hlawnj základ křesťanského wěřenj geho má býti swědectwj Božj. Nic ho u wjře geho tak stanowiti nemá, gako pomysl: „Bůh to řekl; Bůh, ten neomylný, genž má swrchowaný rozum a neywyššj maudrost, tenť prawost každého křesťanského učenj stwrzuge.“ Tento důwod gemu buď nade wšecky giné důwody, z kterýchžto náboženské učenj za prawé pokládá.

3. Ale wšak pauhé stawènj wjry na slowu Božjm nikoliwěk nepostačuge. Wjra křesťana má také býti živa w mysli geho, a gako w tuk a krew duše geho obrácena. Prawdy swatého náboženstwj gemu, an toho gest potřebj, rychle a bez mnohého namáhánj na mysl připadeyte. Geho z náboženstwj pošlá myšlenj tak buďte spořádána a zřjzena, aby nikdý, aneb aspoň ne tak lehce od ginych myšlenj zastjnèna a zemdlena, neb dokonce potlačena nebyla. Neustáleť mu wězte w čerstwé paměti, srdce pak stále gimi buď rozněcowáno tak, by w prawdě řjci mohl: „Ne gáť gsem živ, ale Kristus we mně žige; geho učenj celau duši mau opogilo a opanowalo.“

II.

Pokudž se giž wjra ke ctnostem počjtati může, gako gest u příkladu čistota, pracowitost a milowánj ginych?

Wjra se wztahuge na poznánj, a neprostředečně gest nábytkem neb gměnjm rozumu, ctnost ale wlastně k srdci patřj, a působenjm swobodné wůle stogj. Zdáť se proto, gakoby wjra, gelikož

gest skutkem hlawy, nižádnau ctnostj nebyla, a z přirozenj swého k mrawným dokonalostem člověka přiwrci se nedala. Zdá se, že nemůž rozkázáno býti člověku: „To wěř, onoho newěř, to měg za prawdu, ono za blud.“ Ale wšak pilně-li wěc tuto skaumáme, zhola ginau, nežli se na pohled býti zdá, gi nacházjme. I také wjra se může wsjm právem ctnostj nazýwati, poněwadž z wětšjho djlu na chtěnj člověka a na wůli geho to záležj, by wjru úplně a čistě do srdce swého wštjpil, na základu neomylného božského swědectwj gi stawěl, w sobě gi obžiwowal, a owoce útěchy, radosti a sličných skutků wydáwati gi nechával.

Každý owšem ze swé wlastnj zkušenosti wj, gak welice wše poznánj snážnostj geho stogj. Uwedl-li sobě hru neb giný čin něgaký w zwyk a obyčeg: tedy gest welmi těžko, přeswědčiti ho, žeby ta nawyklost byla bezpráwjm. Bywá-li pohaněn nepřjtel geho: tedy lehaunko wěřj, že hany této hoden gest, a že zlé, o něm mluwené, s prawdau se srownáwá.

Z maudrých přjčin zanechává Bůh člověka w moci hlawy geho, nad hlawau geho ale wětšjm djlem srdce panowati dopaušťj. Na našj aučinliwosti, na našj pilnosti, na našj wůli spoléhagj takměř wšecky naše myšlénky, genž se w hlawě našj usadily, a naplňugj swědomost naši. Pokud člověk sám toho nenj půwodem, že hlawa geho práwě tak a neginák smeyšlj, a že wjra geho gen

práwě tě pilnosti, čistoty a gádrnosti má, ne ale giné: potud wjra geho mrawnau wlastnostj nenj, a nemůž se mu ani k zásluze, ani k wině přičjtati.

Newjme-li tedy, pokudž by člowěk sám wlastnj wůlj a snahau wjru w sobě byl štjpil a zarazil: newjme tolikéž, pokudby swau wjrau prawé zásluhy sobě zjskal a odplacen býti měl. Mnohý newěrau swau welice hřesj, mnohý ale wšj wěrau swau skrownė ctnosti prokazuge, anebo žádné. Dostal-li člowěk z přirozenj ku poznánj náboženstwj zwlástnj něgakau náklonnost; přišel-li záhy w takowé přjležitosti, že drahé sjmě křesťanské wjry bez geho přičiněnj hogně w srdce geho padnauti, a hluboké kořeny pauštěti tam mohlo; stalo-li se to beze wšeho dobrowolného namáhánj ducha, beze wšeho uwáženého předsewzetj, že wěřj, a sice welmi přesně, pewně a žiwě wěřj: tedy wjra geho patrnauť gest milostj Božj, za kterauž nikdý dosti wděčným býti, a kteréž si nikoli dosti wážiti nemůže. A poněwadž i pilnost člowěka a dobrá wůle, nechť se gakkoli na gewo dáwá, předce gen wlastně gest aučinkem milosti Božj; poněwadž to gest wždycky Bůh sám, kterýž náchylnost ku poznánj křesťanské wjry w nás wzbuzuge, a ku přigetj učenj Ježjšowa srdce naše uzpůsobuge a wzděláwá: protož se wůbec wjra člowěka darem Božjm a skutkem milosti božské gmenowati může.

Tuto milost udjlj swrchowaně dobrý otec nebeský každému člowěku w přjslušné mjře, a protož

wjra člověka genom potud ctnostj slauti může, pokud člověk k této milosti wlastnj snažnost přičiňuge, anebo pokud propůgčené sobě milosti právě užjwá. Gestiť pak tré wěcj, po nichž nám poznati lze, pokud by wjra člověka byla owocem wlastnjho přičiněnj geho, pokud by byla prawau ctnostj, zásluhu plodjcj.

1. K náboženstwj náležj tak mnoho prawd, že se nikdý řjci nemůže, žeby ge který člověk dokonale poznáwal, a úplně pokladem srdce swého ge učinil. Kdo tedy na náboženské učenj zwláštnj má pozornost; kdo přjčinau wjry swaté po celé žiwobytj swé zůstáwá pokorným učedlnjkem; kdo nepřestáwá na pauhé známosti theoretických článků wjry, ale zwláštnj pilnost také na to wynakládá, by křesťanské mrawoučenj, anebo prawidla a zákony šlechetného žiwota smyslem swým pogal; kdo rád každého prostředku užjwá, by wěrenj swoge správněgšj, pewněgšj, plněgšj a bohatěgšj učinil: ten a takowý má wjru na neyweys záslužnau, wjru, genž prawau ctnostj se býti ukazuge.

Znamenám i to, že wjra k těžkým ctnostem náležj, poněwadž se někdy wlastnj pyšné, náružiwé srdce člověka proti nj wzpjrá, a synowé tohoto swěta, záwidjce mu pokladu toho, trpěti toho nechtj, by byl wěřjcjm, a wjru geho mu negednjm způsobem ostudj a z duše wyrwati usilugj. Stawenj wjry, nenj-li w duši postaweno na skále, lehko potřáseno bývá, abrž i padá, když se na ně wětrowé pokušenj obořugj.

2. Za druhé wjra člowěka tjm wjce do sebe má ctnosti a mrawné zásluhy, čjm silněgi, čistěgi a upřjmněgi žádá, by božské swědectwj, božské zgewenj zákadem bylo náboženského wěřenj geho. Čjm wjce se snažj, na Boha wztahowati wše, což wěřj; čjm pilněgi o tom přemeyšlj, že se Bůh lidem zgewiti mohl, že se w skutku zgewil, a že právě křesťanské náboženstwj blahorodným gest zgewenjm geho; čjm bedliwěgi k tomu prohlédá, by důwody rozumu, genž prawdu křesťanského náboženstwj stwrzugj, tomu důwodu, genž wzat gest z božského wyřčenj, podrobil a podřjdil: tjm gistěgšj, tjm šlechetněgšj a zaslauženegšj gest ta ctnost, kteráž z wjry geho gako paprsky něgaké wystřeluge.

3. Posléz wjra člowěka i tehdáž ctnostj gest, prawau zásluhu s sebau nesaucj, když alespoň neydůležitěgšj prawdy swatého náboženstwj pilně na mysli přemjtá, když ge snažně w paměti swau tiskne, když ge milé a ljbezné srdci swému činj, když se z poznánj gich srdečně raduge, o nich při každé přjležitosti s očitau radostj rozprávj, úmysly a činy swoge pilně s nimi srownáwá, wubec pak z náboženstwj prawau činj potrawu duše swé, a neysladšj kochánj swoge.

III.

Wjra gest prawau ctnostj, kteráž se ale w úplné swé čistotě a krásе řjdko mezi lidmi nacházj. Snadno též dowésti mohu, *že ctnost wjry welmi důležitau gest ctnostj*, to gest, že náramně

mnoho na tom záležj, aby lidé prawě, gádrně, žiwě a statečně wěřili.

Ježjš při každé přjležitosti wychwalowal ochotnost lidu, s kterauž přigjmali to, což Bůh skrze ústa geho mluwil. Duwěru, kterauž při ginýchk učenj swému znamenal, na gewo danau gegich ku náboženstwj lásku a horliwost, přede wsjm giným wychwalowal, gakož i seznanau wjru dobročinnými zázraky odplacowati měl obyčeg. O wjře co ctnosti často mluwjwal, slawných při tom užjwage wyřčenj: „Amen prawjm wám, budete-li mjti wjru gako gest zrno horčičné, djte hoře této: Gdi odsud tam, i půgde: a nebudeť wám nic nemožného.“ Mat. 17, 19. – „Amen, amen prawjm wám, kdož wěřj we mne, skutky, kteréž gá činjm, i on činiti bude, a wětšj nad ty činiti bude.“ Jan 14, 12. Podobných slow k ukázánj weliké ceny ochotného přigjmánj prawdy křesťanské užjwali tolikéž učedlnjci Ježjšowi. „Wěrau swatj přemohli swět.“ K Zid. 11. „Wšecko, což nenj z wjry, hřjch gest.“ Řjm. 14, 23. „We wšech wěcech beřte štjt wjry, kterýmž byste mohli wšecky šjpy ohniwé nešlechetnjka toho uhasiti.“ Efes. 6, 16. „Bez wjry nelze se ljbiti Bohu.“ Žid. 11. „Wjra naše gest ta wjtězná moc, kteráž přemáhá swět.“ 1. Jan 5, 4. „Wěř w Pána Ježjše: a budeš spasen ty, i dum twůg.“ Skut. Apoš. 16, 31.

Gak welmi důležitau ctnostj by wjra byla, dokázati se může i wnitřnjmi důwody. Přiwedená

mjsta pjsma swatého sama dosti zřegmě ukazugj, proč by každý snažnau o to měl mjti péči, aby wjrau swau šlechetný smysl dáwal na gewo, a aby ke ctnostem geho náležela i wjra.

1. Prawda sice gest, že člowěk má swobodnau wůli, a nemůž gj býti prost za celé žiwobytj swé; možno mu gest dobrým býti neb zlým. Wšak tato geho swobodná wůle stogj pod wládau a panstwjm rozumu, a když gest moc poznawacj dobře spořádána, wůle nikoli zlého newolj, alebrž nachyluge se k dobrému. Kdy ale poznawacj mocnost naše gest dobře zřjzena? Kdy gest rozum náš na wrchu dokonalosti? Kdy se o nás práwě powědjti může, že chodjme w světle? Tehdáž owšem, když žiwě, pewně a celau dušj wěřjme.

Bez ctnosti nemůž se člowěk ljbiti Bohu, a poněwadž giž wjra kořenem gest ctnosti: tedy přirozeně z toho gde, že bez wjry žádný se Bohu ljbiti nemůže.

Z wjry rostau wšecky možné ctnosti lidské dwogjm způsobem: Člowěk se náboženstwjm prawé a dobré znáti učj, potom pak chuti a náklonnosti k plněnj poznalého dobra z wjry nabýwá. Lidé, páchagjce zlé, wždy za dwogj přjčinau ge páchagj; buď newědj, coby bylo prawé, a s neylepsjm druhdy úmyslem činj zlé: anebo magj sice wědomost dobrého, ale nedostáwá se gim sličné dobré wůle. W obogj ale přjčině gednagj gakožto lidé, wjry nemagjcj. Wětšj a takměř newywažitedlný djl swatého náboženstwj wztahuge

se neprostředečně na gednánj člowěka, a gmenuge se učenjm mrawů. Kdo giž obecné zákony mrawů náležitě zná; kdo nahljžj, že to neb ono w prawdě k powinnostem člowěka přjležj; kdo má swědomj, úplnau a důkladnau známostj mrawoučenj tak zdokonalené, že práwě dobré od zlého rozsuzuge, a i tu neymenšj chybičku, i nepatrné ušinutj od přjmé cesty bystře znamená: tenì má tu prwnj wěc, kteréž k činěnj dobrého newyhnutedlně gest potřebj.

Poznánj dobrého ale k ctnosti nepostačuge. Potřebjì gest také, by člowěk oprawdowau měl žádost, poznalé dobré w skutku wykonáwati. Nebo přicházj-li k poznánj dobrého a žádosti dobrého: nic se wjce nenalezá, cožby mohlo člowěku překážeti, býti dobrým. Giž pak opět wjra toliko, wjra to působj, by srdce člowěka wše dobré sobě libowalo, a wůle k ctným předsewzetjm se nakloňowala. Prwnj djl náboženstwj, totiž učenj dogmatické, takowý smysl dáwá člowěku, že se mu nikdý k činěnj dobrého ochotnosti nedostáwati nemůže.

Kdo tedy neyhlawněgšj prawdy náboženstwj pewně držj, a wždy ge má před očima, ten se na cestě ctnosti s žádnými takměř překážkami a nesnadnostmi nepotkáwá, a nemuž než gádrným býti šlechetnosti konatelem. Letopisowé cjrkwe křesťanské, anobrž i wlastnj naše zkušenj nám slaužj za duwod, že wěřjcj duše gest čistá, newinná a dobrá, že wjra hřjchy a neprawosti každému na

neyweyš zoškliwuge, že wjra swaté lidi dělá. Člowěka, pewně stogjcjho u wjře, nadarmo láká zlý swět, nadarmo wábj užitek a rozkoš hřjchu. Žádné pokušenj nebýwá tak prudké, by ho člowèk wěrau přemoci nemohl. Šlechetnosti prawowěrné duše i twář člowěka činj welebnau. A proto gediné, prawjm, že každý gest powinen, neustále pracowati, by náboženstwj wjce a wjce w srdci geho se rozmáhalo. Wjru má člowèk po celý žiwot swûg w sobě štěpowati, žiwiti, utwrzowati a co neydražšjho pokladu pečliwě ostřjhati; wjra má býti gednau z čelných a wýtečných ctnostj geho.

2. Wkládánj wjry do wnitřnosti srdce našeho i také proto gednau z neyhlawněgšjch powinnostj našich gest, poněwadž wjra negenom šlechtj a poswěcuge, ale také těšj a pokogj, a radosti rozličného způsobu w srdci zbuzuge, pèstj a zachowáwá.

Prostředečně wjra swatá blahem darj člowěka proto, že ho ke ctnosti ponauká a wede; ctnost ale, gakž známo gest, wšj prawé a stálé blaženosti za základ a nezlomnau podporu stogj. Wšak ale wjra i také neprostředečně ku blaženému žiwotu člowèku napomáhá. Kdo wèřj, gest wždycky pln utěšených myšlének; wjra plodj weselau mysl, a padá-li člowèk do zármutku, swjrá-li ho něgaké neštěstj, wjra mu pro každau bolnau ránu duše hned něgaké platné lékarstwj poskytuge; wjra člowèku we wšem strogj milé gakés kochánj, wjra mu weškeren swět w krásněgšjm světle u-

kazuge, wjra mu spokogenosti dodáwá, wjra posléz i geho odsud na onen swět překročenj mjrné a utěsené dělá.

3. Má-li ale wjra oprawdu člowěka činiti dobrým a blahým: tedy měg wšecky ty wlastnosti, kterýchž gsem swrchu wyčetl.

Nesmjt člowěk lenochem neb pošetilcem býti, genž cjrkew toliko wěřiti necháwá, nýbrž sám znáti, sám wěřiti musj wše to, což cjrkew wěřj. Nemá tolikéž genom pamětj swau chápati učenj náboženská, nýbrž také rozumem, poněwadž bez toho ani gaká ctnost, ani wnitřnj pokog a radost pomysliti se nedá. Kdo ku přjkladu gasně a zřetedlně newěřj, že gest geden Bůh, trestatel zlého a odměnitel dobrého: zdali se přičinj, aby dobré poznáwal, a skutečně plnil? Kdo newěřj, že w Kristu Ježjži božstwj s člowěčenstwjm w neykrásněgšjm spolku bylo spogeno: zdali wraucjm bude Ježjše Krista ctitelem? Polepšj-li se geho přjkladem, potěšj-li se geho smrtj, posilnj-li umdléwagjcj duši slowem geho? Kdo oprawdowě newěřj, že s pomocj Božj, že s milostj Ducha swatého na neyweyš dobrým býti může: wynasnažjli se, by této milosti dosáhl? Nebude-li hrdým srdcem důwěřowati se toliko w sebe?

Druhé, má-li wjra naše náležité do sebe pewnoty a sjly mjti, potřebjt gest, bychom to, což wěřjme, obzwláštně proto wěřili, že to řekl Bůh, a Bůh wůli swau oznámil, bychom se toho celau dušj uchopili. Wjra, i málo gen rozpačitá, zdra-

hawá a pochybugjcj, žádnau takměř wjrau nenj, neb aspoň žádné platnosti a moci nemá. A poněwadž prawda toho, což Bůh sám zgewil, zwrátiti se nedá; poněwadž pomyšlenj: „Božským swědectwjm to gest stwrzeno,“ každau pochybnost z mysli wymjtá, a polowičátné, plané, galowé a marné wjře w duši se usaditi nedopauštj: protož se wjra naše na Boha podpjrey; slowo Božj buď základem wšeho, což máme za prawé.

Konečně wjra duši naši zcela opanowati, w nj neustále žjti, hýbati se a pracowati musj. Gako kadidlo newonj, leč padlo do ohně; gako pokrm nežiwj, leč byl w žaludku stráwen, a do krwe uweden; gako i neysladšj hudba netěšj, w ucho-li neproniká: tak wjra neposwěcuge, netěšj, newzděláwá, nepřiwádj do nebe, nepadla-li do hlubiny duše, nenj-li w mysli zažitá, neproniká-li srdce skrz a skrz. Nesmjť se wjra sama na sobě stawowati, nýbrž k skutkům buď wedena, w předsewzetjch a činech se progewug. Co gest platno, wěřiti dobré, zlé ale činiti? A možná-liť gest, bychom wáhawě, a w zásobě giných myšlenj takořka zahanbené wjry platně užjwali? Co nám to prospjwá, wjme li to neywýborněgšj, gestli nám to w prawém okamženj na mysl nepřicházj? Mnozj lidé dosti dobře rozuměgj wjře swé, ale gegich wjra gest takowé powahy, že gich právě tehdáž opauštj, když gj w skutek uwáděti magj. Oni wěřj, aby wěřili, podobni gsauce bláznům, genž neustále bohatstwj shromažďugj, když ho ale wy-

dáwati magj, zcela zapomjnagj, že gsau bohatj, a proto galowými slowy milosrdenstwj nuzným prokazugj.

IV.

Wjra gest od ředitele swěta k tomu ustanowena, by pokolenj lidské powyšowala, wzděláwala, a k wytknutému konci geho, totiž ke ctnosti a k blahu, wjce a wjce přiwáděla. Že lidé w dokonalosti málo prospjwagj, gest to obzwlástně tjm, že málo wěřj, a co wěřj, že to alespoň newěřj tak, gak náležj. Mnohý wěřj toliko ústy, mnohý gen pamětj, mnohý gen rozumem, ne ale srdcem; mnohý si wjry nic dokonce newšjmá, a o nic se tak málo nestará, gako o wjru. Diwiti se musjme, že lidé při kusém, zmotaném, temném, ostýchawém a studeném wěřenj swém negsau mnohem nešťastněgšj a bjdněgšj. Neylepšj a neyblaženěgšj lidé, gakož gsem giž swrchu powěděl, wšude gsau ti, gegichž duse zcela proniklé gsau prawdau křesťanskau.

Poněwadž giž na wjře náramně mnoho záležj: tedy nemůže Bůh nechati bez trestu těch, genž rozum a srdce wjře zawjragj, genž gsau přjčinau wjry studenj a ospalj, genž wěřj zdrahawě, slabě a neoprawdowě. Komu se wjry nedostáwá pro geho leniwost anebo proto, že zraku swého od swětla wjry schwálně odwracuge, a známosti swaté prawdy se dobrowolně a s poważeným úmyslem stawj na odpor: toho přehřjšnau zaslepenost musj Bůh giž zde zwláštnjm trápenjm stjhati, musj mu odegmauti neyslechetněgšjch radostj, a ani

po smrti ho ku požjwánj wznešené blaženosti nebeské připustiti nemůže. „Kdo newěřj, bude zatracen.“

Kdo naproti tomu wšecku pjli k tomu přičinj, by prawá wjra swatyni duše geho naplnila, a swrchowaně tam byla aučinliwau; kdo přede wšjm giným taužj po ctnosti prawowěrných křesťanů; kdo se tolikéž horliwě přičiňuge, by také bližnjmu swému wjru do srdce wštjpil: ten má čáku k zwláštnj odplatě. Bůh by přestati musel tento swět maudře řjditi, a štěstj i neštěstj dle maudrých zákonů rozdáwati, kdyby člowěku, genž w prawém a w plném smyslu slowa toho wěřj, gak zde tak i na onom wyššjm swětě wjce blaha neudělowal, nežli tomu, kterýž se o přiwlastněnj sobě úplné, pewné, hbité a žiwé wjry málo staral neb nic. Mnohowážné, zřetedlné slowo Páně: „Kdo newěřj, bude zatracen“ i w přirozeném rozumu dobrého má základu, a zdrawé lidské mudrctwj nic proti té neomylné wýpowědi wtěleného Syna Božjho namjtati nemůže.

Poněwadž nám ale nelze plnau toho mjti gistotu, pokud by wjra neb newěra nějakého člowěka, anebo prawé neb neprawé wěřenj geho bylo wlastnjm aučinkem a djlem geho: protož negen nekřesťanské lidi, ale i ty, genž se weřegně k náboženstwj křesťanskému přiznáwagj, se zwláštnj opatrnostj a šetrnostj posuzugme. Bůh nakládá s lidmi ne tak podlé toho, což w skutku wěřj, gako podlé toho, což wěřiti chtj, a wěřiti se sna-

žj. Oni genom sám do swědomj a do srdce každému člowěku nahljžj, a protož také on sám prawým gest a neomylným saudcem. Bůh gediné ustanowiti může, kdo by pro wjru swau odplaty byl hoden, a w gaké mjře by odplacen býti měl. —

2. *O žiwotě duchownjm.*

Od

Josefa Černého,

bywalého administrátora u Karmelitánek.

(Pokračowánj).

24.

Zwláštnj pohnútka k pilnému sw. pjsem čjtánj záležj w tom, že ona gsau neymocněgšj zbranj proti wšelikým pokušenjm. Kdože newj, gak mnohým a tuhým pokušenjm každý potomek Adamůw gest podroben? kdo neuzná, že tjm wětšjho bogowánj potřebj gest duchownjmu, gehož staw gako w stálém nebezpečenstwj se nacházj hned od wkořeněné tělesnosti, hned od neumělosti, neznabožstwj a giných naň čjhagjcjch neprawostj býti zachwácenu? Dobře prawj swatý Pawel (Efes. VI, 12.): „Neboť nenj bogowánj naše toliko proti tělu a krwi: ale proti knj-

žatům a mocnostem temnostj těchto, proti duchownjm zlostem w powětřj. Protož wezměte oděnj Božj, abyste mohli odolati w den zlý a we wšem dokonalj státi.“

Mámeť tedy wnitř i zewnitř, widitelné i newiditelné nepřátely spasenj našeho, s nimiž válčiti musjme, žádáme-li onen wzáctný klénot života duchownjho zachowati a ostřjhati. Protož potřebj bedliwosti, zapjránj, bogowánj.

25.

Spasitel náš dj: „Což wám prawjm, všech. něm prawjm: Bděte.“ Mark. XIII, 37. A opět: „Chce-li kdo za mnau přigjti, zapři sebe samého, wezmi křjž swûg na sebe, a následug mne. Nebo kdož bude chtjti život swûg zachowati, ztratjť geg: nebo kdož ztratj život swûg pro mne, zachowáť geg.“ Luk. IX, 23 - 24.

Sw. Pawel pjše: „Kteřj pak gsau Kristowi, tit tělo swé ukřižowali s hřjchy a žádostmi.“ Gal. V, 24. Opět: „Na každý den umjrám.“ I. Kor. XV, 31. Dále: „Wždycky a wšudy mrtwenj Ježjšowo na těle swém nosjce, aby i život Ježjšûw zgewen byl na těljch našich.“ II. Kor. IV, 10. Konečně: „Wždycky zagisté my, kteřj sic živi gsme, na smrt bywáme wydáwáni pro Ježjse, aby i život Ježjšûw zgewen byl na smrtelném těle našem.“ Tamtéž 11.

W těch nynj uwedených mjstech mluwj pjsmo:

a) o bděnj

b) o zapjránj sebe samého,

c) o každodennjm nosenj křjže,

d) o každodennjm mrtwenj žádostj swých.

Tato gsau cwičenj wnitřnjho žiwota, pokud se totiž w bogowánj gewj, proti wšemu co nás od swatosti odwozuge.

26.

Bdènj křesťanské záležj w ustawičné pozorliwosti na sebe samého a na wšecky okolnosti. Zakládá se pak tato bedliwost na pokorném poznánj swých křehkostj a hřjsných náklonnostj, a požaduge časté a pilné zpytowánj swého smýšlenj a gednánj.

Mámeť gisté zrcadlo, w kterémž se geden každý, kdo gen widěti chce, we prawé podobě a twářnosti swé spatřiti a prawdu od klamu rozeznati může. Zrcadlo to gest zákon Božj w zgeweném slowě nám daný, a od cjrkwe wyložený. Mámeť pak mimo to gestě giný prubjrský kámen, na němž gedenkaždý skrytý staw srdce swého zkaušeti může, w němž gedenkaždý skutek skaumán, každá poskwrna zgewna učiněna bývá; a ten gest: Wzhledánj na Boha, duwěrné obcowánj s njm w modlitbě. Kdož s neyčistsjm a neyswětěgšjm obcuge, brzy pozná, w čem čist, w čem poskwrněn gest.

Bedliwost tato tjm potřebněgšj gest, gelikož samoláska nase welmi schytralá a duwtipná gest pjjkořnice. I tenkráte, kdy giž poněkud premožena gest, tak že se w prawé podobě swé ukázati

nesmj, přistjrá se twářnostj lásky Božj, a wnuknutj zlé nám našeptáwá.

Bywá-li uražena, nazywá chaulostiwost tuto swatau horliwostj; pakli se gj lahodj a pochlebuge, wydáwá swau hřjšnau ochotnost za lásku k bližnjmu; rozwázanost nazywá ewangelickau swobodau; lhostegnost a wlažnost snášeliwostj; nesnášeliwost horliwostj, — slowem slepá samoláska nám schwaluge nešlechetnost pod přjstrogem šlechetnosti, a umj welmi wtipně slabosti a wášnj gednoho každého použiti. Potřebj tedy welikć bystrosti k rozeznánj dobrého a zlého. K Židům V, 14. — Než čjm wjce w wnitřnjm žiwotě prospjwáme, tjm wětšj docházjme zkušenosti, a skrze zkušenost nabywáme gemnèg§jho citu k rozeznánj, co prawého a co lichého gest. Toto žádal Apoštol Pawel Filippenským, an pjše: „Za to se modljm, aby láska waše ještě wjce a wjce se rozhogňowala w umèlosti a we wšelikém smyslu; abyste zkusili lepšjch wècj (abyste ohledowali a wolili to, což gest neylepšjho), tak abyste byli upřjmj a bez aurazu ke dni Kristowu, naplněni gsauce owocem sprawedlnosti skrze Ježjše Krista k sláwě a chwále Božj.“ Tato schopnost, gjž zkušenjm sobě přiosobugeme, ne tak snadno nás oklame, přebywá-li ginák oprawdowá sprostnost a pokora w srdci našem, kterážto gediná wůle Božj wyhledáwá.

27.

Zapjránj sebe samého záležj w tom, by-

chom hřjšné žádosti swé, kdykoliw w nás procitugj, i hned potlačowali, mrtwili, hřjšnau wůli swau oblomowali, snažjce se gi wůli Božj podrobiti. Zapjrámeť se, gak mile sobě toho odpjráme, po čem tělesnost naše taužj, — gak mile nečinjme a nepowolugeme, k čemu nás smyslné žádosti naše táhnau, nýbrž raděgi to činjme, co se tělu protiwj a čeho se hrozj. Apostol pjše: „Pakli duchem skutky těla mrtwiti budete, živi budete.“ K Řjm. VIII, 13. O tom dáwá sw. Augustin nasledugjcj wýklad: „Toť gest djlo naše w tomto životě, bychom tělesné žádosti duchem mrtwili, ge každodenně křižowali, potlačowali, zemdljwali. Ti, kdož w dobrém prospjwagj, nenalezagj we mnohých wěcech, geśto gim prwé rozkoš působily, zcela žádného zaljbenj. Poněwadž se s hřjšnau žádostj, kterauž cjtili, nesrownáwaly, porazily gi na hlawu a umrtwily. Kde se žádost giž neozýwá, tamť gako mrtwa gest. Zašlap tedy nohama co mrtwého, a postupug dále k tomu, což geště živo gest. Šlapey po tom, co na zemi leží, a bogug proti tomu, co se ti ještě protiwj. Gedna žádost gest umrtwena; wšak hle, giná w tobě ještě živé. I této zasadjš nepřiwolenjm smrtelnau ránu; a až ten předmět žádného chtjče w tobě nezbudj, tedy gsi geg takměř umrtwil. Toť gest úkol náš a powolánj naše gakožto bogownjků. Potýkagjce se w tomto smrtelném zápasu, máme Boha za swědka a patřitele, a cjtjce w něm mdlobu a nestatečnost swau, wzýwáme geg o pomoc.“

28.

Pán také skutečně mdlobám našim ku pomoci přispjwá, an negen wěrným bogownjkům žádaucjho světla a potřebné sjly uděluge, nýbrž i samolásku naši co neyhlauběgi a neycitelněgi ranjwá, až do neytagněgšjch skreyšj srdce našeho gi stjhage. — K tomu užjwá Bůh *wnitřnjch* i *zewnitřnjch* utrpenj, kteréž na djtky swé sesjláwá. Tyto gsau onen spasitelný křjž, kterýž na každý den přigjmati, a s njm Krista nasledowati máme. Netřeba samowolně muka sobě twořiti, nýbrž toliko pokorně přigjmati, co otcowská ruka Páně nám ukládá. Při tom můžeme gistě ubezpečeni býti, že nás nebude zkaušeti nad naši možnost, neb milost, kterauž nám propůgčuge, srownáwá se úplně s břemenem nám uloženým. Trápenj wnitřnj gsau zagisté ta neyhořčegšj a neytěžšj; wšak právě tato gsau také neyaučinliwěgšj, gimiž Bůh swatost miláčků swých očisiuge a dokonáwá. Očistěné oko spatřuge právě w nich neywětšj milosti.

29.

Nese-li kdo onen křjž, kterýž na něg láska Božj wzkládá, s setrwalau trpěliwostj za Kristem, geho žiwot gest ustawičné *a každodennj umjrání*.

On umjrá každodenně

a) swé náklonnosti k nezřjzeným hnutjm tělesnosti a rozkošem světským.

On umjrá:

b) swé náklonnosti k wezdegšjm statkům, k časnému zbožj, kteréž swět štěstjm nazywá.

On umjrá:

c) swé náklonnosti k tagnému zaljbenj w sobě samém, kteréž nebezpečným duchem wěku, lidskau pochwalau a pochlebenstwjm přečasto i w pobožných, ušlechtilěgšjch dušjch kogeno a žiweno bywá.

On umjrá:

d) přjchylnosti k sobě samému. Dlauhým cwičenjm zponenáhla tak daleko přicházjme, že zcela sebe samých zapomjnáme, naprosto žádného ohledu na sebe neberauce. Duše dokonalé newyhledáwagj, což wlastnjho gest, nýbrž což Hospodinowo; nemilugj co gegich, nýbrž co Božjho gest. Wůle a zaljbenj Božj gest gim gediným potěšenjm, gedinau rozkoš. Ony giž negsau tak samomilowny, by sobě samých lahůdek a neskalených radostj žádaly. Oplywánj w sladkých citech nenj prawá známka a důkaz duchownj dokonalosti: nenjť pak nic zwláštnjho wytrwati w blahých a sladkých hodinách. Gakkoliw ljbezné gsau nábožné city, a poklidná wnitřnj hnutj, gakkoliw ge dokonalý křesťan, prawé-li gsau, z ruky Božj wděčně přigjmá, wšak swé srdce nikoli k nim nepřikládá, ponèwadž wj, že prawá dokonalost nezáležj w požjwánj, nýbrž w pokorném synowském postrádánj sladkosti a blahosti wnitřnj.

Wěřiti, kde oko newidj, rozum nepostihuge,

daufati, kde ani paprsku nadĕge newyswituge, *milowati*, kde ničeho nenj, coby srdce blažilo a tĕšilo; *w trpĕliwosti setrwati*, když wšecko wůkol mračný gest zastřeno, a wnitřnj i zewnitřnj bauře na nás dorážegj, — toť prawá dokonalost; toť gest *umřjti sobĕ samému*. Z umrtwenj takowého zkwétá oprawdowý žiwot. W tomto sebe samého ztracenj nacházjme oprawdowĕ Boha.

30.

Modlitba a zapjránj sebe samého gsau hlawnj wýgewy žiwota duchownjho k gednomu a témuž aučelu směřugjcj a wespolek sobĕ napomáhagjcj. Ony gsau gako dwĕ ramena wnitřnjho člowĕka. Ramenem prawým — modlitbau — obgjmáme Boha, an ramenem lewým — zapjránjm se — hřjch odwracugeme. Modlitbau sgednocugeme se s Bohem; zapjránjm sebe očišťugeme se od poskwrn, kteréž nám w spogenj tom zabraňugj. Modlitbau nabjráme světla a sjly; w bogowánj pak proti hřjchům wynakládáme gj. Spustj-li se člowĕk modlitby, wyprahne mu brzy pramen žiwota, nasledownĕ opustj ho i sjla k zwjtĕzenj nad hřjchem. Obmešká-li w zapjránj se cwičiti, spustne brzy srdce i mysl, stanauc se k modlitbĕ nezpůsobnau.

31.

Posiluge pak se žiwot ducha, a k obgewenj se skrze modlitbu a zapjránj sebe zbuzuge častým přistupowánjm k swatým swátostem, totiž přigjmánjm wečeře Páně a pokánj; neb tyto swátosti wlastně k tomu gsau ustanoweny, by opĕtowánjm

gich každá nečistota ze srdce lidského wyhlazena, a každá mdloba působenjm milosti Božj uzdrawena byla.

W tomto ohledu nepowažuge se swátost pokánj ani takměř za obžiwenj duchowně mrtwého — secunda post naufragium tabula — nýbrž za prostředek uléčenj neduhů a křehkostj, k rozmnoženj žiwota duchownjho w křesťanech sprawedliwých. Za tauto také přjčinau schwalowala cjrkew katolická po wšecky wěky časté požjwánj těchto swátostj dušjm nábožným a po wyššjm stupni dokonalosti taužjcjm.

„Byť na sedmkráte padl sprawedliwý, a wšak wždy powstal, bezbožný we zlé padl, a utonul,“ Přjsl. XXIV, 16, tedy má padlý wždy potřebj milosti Božj, rozhřešenj a pokánj.

Dle učenj cjrkwe katolické negen že uzdrawuge swátost pokánj raněné swědomj; alebrž také očišťuge srdce od náklonnosti k hřjchu, od nezřjzené náklonnosti k stwořenjm, ona rozmáhá w nás oškliwost a nenáwist hřjchů, upewňuge wnitřnj pokog, zbuzuge k bedliwosti, k poznáwánj sebe samého a rozněcuge w nás horliwost k udatnému se zapjránj a bogowánj.

Ještě wšak mocněgšj gest milost swátosti oltářnj. Neb zde nenalezá se toliko působenj milosti Božj, nýbrž skutečné spogenj s žiwotem wšeho žiwota, s pramenem wšech milostj — s Kristem Ježjšem. Ge-li tedy modlitba dech žiwota duchownjho, tedy gest Kristus w swátosti oltářnj

wlastnj a oprawdowý chléb téhož žiwota. Jan. VI. „Gá gsem chléb žiwý, kterýž s nebe sstaupil. Kdo z tohoto chleba gj, žiw bude na wěky.“ — Nelačnjme-li po tomto chlebě, kterak můžeme žiwot w sobě mjti? — Spasitel dokládá: „Kdo tělo mé gj a krew mau pige, zůstáwá we mně a gá w něm.“ Dále: „Gakož gá w Otci žiw gsem, tak, kdo mne gj, žiw bude we mně.“ Jan VI, 57.

Protož se hodným této swátosti přigjmánjm i w přigjmagjcjm něco podobného státi musj, co se swatým slowem při konsekracj na chlebě a na wjně stalo: ono má člowěka takměř w Krista proměniti, by z člowěka starého toliko podoba pozůstala, wnitř ale ne giž onen starý člowěk, nýbrž Kristus Ježjš žiw byl a wládl. Toť gest také gediné tauženj wšechněch swatých dusj, gakž se bohomyslný Fenelon nasledugjcjmi slowy pronásj:

„Ó wěčné slowo, wěčná prawdo, wěčná lásko! Tys se skrýwal pod schránkau tohoto těla, nynj pak skrýwáš tělo swé pod křehkau způsobau chleba. I gá žádám skrytý s Tebau, twým božským žiwotem žiw býti. Pod mdlobami a bjdnostmi přirozenosti mé, pod nehodnostj duše mé skrygi Ježjše, a učiněn budu sám swátostj lásky geho. Zewnitř okáže se gako geho hrubá obálka křehké stwořenj; — wnitř pak přebýwati bude Pán welebnosti. Chléb zewnitřnj, toto kleslé stwořenj, lámati se bude; w něm ale žiw bude Kristus neporušený, nesmrtelný, neproměnný. Takto gjm

obžiwen žiw budu gediné pro něho, on pak žiw bude cele we mně.“

Swatý František Saleský doswědčuge totéž: „Zkušenost tři a dwadcetiletá dosti patrně mi dokázala, gak mocná gest sjla této božské swátosti k posilněnj duše k dobrému, k odtrženj gegjmu od zlého, k gegj duchownj útěše, slowem k *zbožnění* gegjmu, pakli se gen s žiwau wjrau, s náležitau nábožnostj a čistotau přigjmá.“

Z té také přjčiny zprawuge se i tuto mjra milosti a sgednocenj se s Kristem dle hodnosti a způsobilosti člowěka. Tato mnohem wětšj bude, čjm wjce se duše swátostj pokánj očistila. A protož také obě swátosti k sobě wespolek náležegj, a rownč tak gako modlitba a zapjránj sebe samého, odměnně a obapolně na sebe působj.

32.

Čjm wjce se člowěk aučinkům milosti Božj oddáwá, čjm horliwěgšj gest w modlitbě a w zapjránj sebe samého, tjm utěšeněgi a dokonalegi božský žiwot geho w gednotliwých ctnostech se gewj, — a sice neyprwé w základnjch ctnostech: we wjře, lásce a w dětinné důwěrnosti; napotom w spanilých ctnostech wšeobecné lásky, dobročinnosti, pokoře, snášeliwosti, trpěliwosti a showjwagicnosti, přjwětiwosti a mjrnosti, tichosti a čistotě a t. d. — slowem „an wždy wjce a wjce proměňowán bude w týž obraz Páně od swětlosti w swětlost, gakožto od Ducha Páně.“ II. Kor. III, 18.

33.

Každá z těchto gednotliwých ctnostj, — gesti-li náležitě zřjzena, a má-li na sobě ráz božský, — dokazuge, že božský žiwot w člowěku přebýwá a gjm wládne. Kde se gedna z nich nalezá, nacházegj se obyčegně také ostatnj; kromě že gedna z nich w tomto, giná opět w giném člowěku wyniká a patrněgi se okazuge. Právě tato rozdjlnost ctnostj a gich rozličné smjšenj působj — ať tak djm — rozmanitost w twářnostech wnitřnjho člowěka. Gestiť pak we wšech tentýž žiwot, z téhož samého pramene se preyštjcj; gediné, že se w gednom každém giným způsobem rozwjgj, w gednom každém w giné podobě ukazuge.

Kde tyto wlastnosti zbožného žiwota w duši w dokonalé spanilosti rozwity gsau, tu se spatřuge obraz Kristůw we swé plnosti a sláwě. Zdeť gest oprawdowě přjbytek Božj w duši, — swatyně Páně. —

B.

Možno-li w tauženj po žiwotě duchownjm zblauditi? A kterak se wšelikých zde možných poblauzenj uwarowati lze?

34.

Dokawáde člowěk na zemi putuge, rozličným nebezpečenstwjm a pokušenjm podroben gest. Ani

na wyššjch stupnjch žiwota duchownjho nenj wšeho nebezpečenstwj prost; neboť nikdý hřjchem porušenau přirozenost docela složiti nemůže; a byť gi třeba skrotil a podmanil, wyhladiti a zcela umrtwiti předce gj nelze; šlápne-li hadu na hlawu, w neostražené hodině opět se noze geho wywinuw, geg smrtedlně ustkne. Přewrácenost w přirozenj geho panugjcj může wždy ještě škodliwě působiti gak na geho mysl, tak i na geho wůli a snaženj; a nemůže-li geg swésti w swé oprawdowé podobě, tedy swodj geg w twářnosti oklamné. Gako Satan w angela světla se proměňuge, tak přigjmá tato přewrácenost podobu nábožnosti. Pod tauto oklamnau twářnostj láká nezkušené do swých tenat, od cesty prawdy ge odwodjc. —

Hlawnj puzenj porušené přirozenosti gsau *hrdost* a *žádost požjwánj*. Berau-li na sebe podobu nábošnosti, tedy se obgewugj co *duchownj pýcha*, a baženj po duchownjch ljbůstkách neb lahodnostech. A toto gsau dwa hlawnj pramenowé wšechněch poblauzenj w oboru nábožnosti.

35.

Duchownj pýcha dáwá se na gewo

a) w gakési samolibosti, w spokogenosti s sebau samým. Duše takowé domnjwagj se giž na tak wysokém stupni dokonalosti státi, že si giž wšecky ctnosti snadně wykonáwati traufagj; při tom pak zapomjnagj Bohu wzdáwati powinnau čest.

b) U mnohých dušj gewj se duchownj pýcha

w gakési bezpečliwosti, w njž se domnjwagj, gakoby takměř bylo gim nemožno do předešlých hřjchů upadnauti. W tomto klamu nedbagj nad sebau bdjti, nestražj se ani pokušenj ani nebezpečenstwj neb přjležitosti k hřešenj, a spoléhagjce sami na sebe nepomeyšlegj, že w křehkých nádobách milost Božj nosjme, a že i tehdáž, kdy bychom i na wyššjm stupni pobožnosti a dokonalosti stáli, předce gen s báznj a s třesenjm spasenj konati máme. Filip. II, 12. A kdo se domnjwá státi, tomu že se neybedliwěgi na pozoru mjti slušj, aby neklesl. I. Kor. X, 12.

c) U mnohých gewj se w zanedbáwánj zewnitřnjch prostředků ctnostj, kteréž obyčegně w swé falešné bezpečnosti za zbytečné pokládagj.

d) U mnohých ukazuge se duchownj pýcha w gakémsi nádherném sebe nad giné powyšowánj, an sebe za mnohem lepšj a maudřegšj nad giné pokládagj. Powažugjce tudy sebe samy za maudré a oswjcené, zpěčugj se od giných maudřegšjch radu neb napomenutj přigmauti; a domnjwagjce se wýše státi, pokausegj se bez powolánj a před časem giné wyučowati, sprawowati, gim wšj mocj náhledy, mjněnj ano i swé mrawy wtjrati. Konečně

e) wyzrazuge se tato pýcha duchownj w tauženj po wècech wznešených, po zwláštnjch a neobyčegných darech a milostech. — Čtau-li u přjkladu takowj lidé w žiwotech Swatých, že Bůh některé duše neobyčegným swětlem oswjtil, darem

prorockým, zázrakotworným nadal, giné duchem znamenité horliwosti a pracowitosti nadchnul, nebo duchem andělské lásky, duchem neobyčegné pobožnosti napluil; giným ducha prediwné kagicnosti a tuhosti gest propugčil; zachtjwá se gim i hned těchto neobyčegných cest a milostj, oni se o ně pokausegj swau wlastnj sjlau; a to sice z tagné, marné žádosti, by se nëgakau neobyčegnau přednostj skwjti a nad giné wynikati mohli; zapomjnagjce při tom, že člověk nic wjce nemuže, nežli co mu propugčeno, a že mu také nenj nic wjce uloženo, nežli w geho možnosti stogj, a že Bůh pysným se protiwj a k snaženj gich milosti swé neuděluge. Poněwadž se takowé duse o wjce pokausegj, nežli seč býti mohau, nenadále podléhagj, padagjce tjm hlaubëgi, čjm výše se wznésti usilowaly. Takowýmto pádem učiněny bywagj giným kamenem urážky a pohoršenj, podáwagjce přjčinu, že se tudy wyššj náboženost kriwě posuzuge a w lehkost přicházj.

36.

Tato duchownj pýcha gest wlastně ta sama, kteráž se w žiwotě pospolitém ukazuge w tauženj po světské sláwě, po zewnitřnjm blesku, po zaljbenj lidském, po wládě a panownictwj; tjm toliko rozdjlem, že pýcha duchownj twář a podobu duchownj mjwá. Wšak práwě proto gest tjm mrzčegšj, poněwadž pobožnosti aneb swatosti užjwá za prostředek k upokogenj soběctwj.

37.

Gakož tedy welmi mrzká gest pýcha tato sama sebau, tak též i bludy a nerádowé, kteréž plodj, mrzcj a záhubnj gsau. Plodjť pak:

a) *Zádumčiwost neb třeštiwost*; *)

b) *Odpadlstwj a kacjrstwj*;

c) *Nečasné a nepřjslušné usilowánj giné naprawowati*;

d) *Slepé a nelaskawé horlenj.*

38.

Zádumčiwostj aneb fanatictwjm zaslepený člowěk pokládá buď stwůru swé obraznosti anebo wýmysl rozumu aneb představenj smyslů za působenj a skutek Ducha swatého. Člowěk takto sklamaný stáwá se tudy hrjčkau roznjcené obraznosti swé, a od nj podgatého srdce. Napotom nenj žádného bláznowstwj, žádného nesmyslu, kterýž by se třeštěnci takowému nemožným býti zdál. Ge-li ustanowen k wedenj giných, tuť oprawdowě slepý slepého wede.

39.

Duchownj pýcha plodj *různěnj, odpadl-*

*) Když tato dotčená poblauzenj za plod pýchy wydáwáme, nemjnjme tjm nikoliw twrditi, gakoby spolu i smyslnost neb tělesnost na nich neměla podjlu; pýcha bywá obyčegně s tělesnostj we spolku, což se zwláště při zádumčiwosti přiházjwá; gelikož se ráda temnými city zabýwá. Chcit toliko tjm říci, že při pokléskách prwnjho způsobu wjce přewladuge pýcha, při pokléskách způsobu druhého působj wjce tělesnost neb smyslnost.

stwj, bludarstwj. Duchownĕ hrdj opauštĕgj cestu spasenj skrze Krista zgewenau a cjrkew katolickau zwĕstowanau, a půwabnými smyšlénkami následownjky swé klamagj a zawáděgj. Magjce takowjto duchowé sami sebe za oswjcené a wĕhlasné, pokládagj poslušenstwj u wjře za nesnesitedlné gho, a poněwadž zewnitřnj spogenj s cjrkwj za wĕc nepodstatnau považugj, nehrozj se od nj se odlaučiti a odpadnauti.

40.

Duchownj pýcha plodj newčasné a nepowolané usilowánj giné naprawowati. Člowĕk hrdého smýšlenj netáže se, zdali gest powolán neb oprávněn k naprawenj cjrkwe, k obnowenj zewnitřnjch forem neb obřadů, k zrušenj nedostatků: nýbrž w přepiatém domněnj o swé dokonalosti a oswjcenosti nawrhuge a wtjrá se sám za reformatora; wšak tjmto swým naprawowánjm a reformowánjm tropj gen zmatek a pohoršenj; neboť kde nenj práwa a powolánj, kterak může tu býti gaké pokory, maudrosti a požehnánj? Žádát owšem gedenkaždý prawý a horliwý pastýř, by lecos ponapraweno bylo, i on cjtj w sobĕ mocné puzenj k takowému zlepšenj přispjwati; wšak zlepšenj, kteréž on obmeyšlj, gest prwotně obnowenj smyslu wnitřnjho, a pak teprw forem zewnitřnjch, protož pracuge neypředněgi na obnowenj swého wlastnjho smyslu, potom teprw se gme obnowowati smeyšlenj těch, kterj péči geho swěřeni gsau. On pracuge tedy co zlepšowatel w okresu, kterýž mu wykázán; s pro-

středky, gichž mu propůgčeno; způsobem, gakž powolán gest, totiž w duchu ewangelickém, w duchu pokory, lásky a prawé maudrosti.

41.

Duchownj pýcha plodj *horliwost*, kteráž gest *bez světla* a *bez lásky*. Gsaucj sama bez světla domnjwá se Bohu nĕgaké zaljbenj tjm učiniti, když w horlenj hory doly okolo sebe rownagjc, wšech, kteřj wedlé gegjho smyslu nesmýslegj, nemluwj a negednagj, co odpornjky prawdy nenáwidj, ge k přigmutj náhledú swých přinucuge, a tudjž bez naprawenj ge zarmucuge a hubj; gešto w swém wlastnjm srdci wšelikau neřest záwisti, nešlechetné radosti a ukrutnosti pod zástěrau ctnosti a horliwosti o wjru chowá, a rozplozowati se nechává, tak že wšeliký zárodek dobrého udušen bývá.

A tak gakož bez světla, tak gest také bez lásky tato horliwost duchownĕ hrdých.

U giných pohledáwagj ctnosti s náramnau přjsnostj, ukládagjce břemena nesnesitelná, poněwadž nemagj ewangelické lásky, kteráž wždy spolu nese, spolu trpj, neměřjc sjlu cizj měrau wlastnjch darů, nýbrž uwažugjc welmi opatrně schopnosti i okolnosti. I oprawdowá a wyššj pobožnost nemá do sebe nic nepřjgemného a twrdého, čožby koho odhroziti mohlo; ona gest plna šetrné wljdnosti, plna snášeliwé lásky.

42.

Druhé hlawnj poblauzenj záležj w baženj po duchownjch sladkostech a lahodnostech.

Takowéto duše taužj při swé pobožnosti neustále po rozkošných citech, a gen w nich se kochati sobě žádagj.

Prawdať owšem, že i nábožnost mnohau rozkoš do sebe má; modlitba wléwá w srdce naše nebeskau útěchu, a láska Božj naplnuge duši blaženostj, kteréž k žádnému pozemskému požitku přirownati nelze. Blaženost tato, kteráž člowěka nade wšecky pozemské wěci pozdwihuge, dodáwagjc mu sjly, gak k pohrdánj wšelikým mrzkým požitkem, tak k wykonáwánj obtjžných ctnostj a powinnostj, nenjť owšem k zawrženj. Slušnoť tuto duchownj radost wděčně přigjmati, wděčně požjwati a k spasenj swému obraceti. Pakli se ale člowěk do těchto libůstek, které mu cwičenj neb wykonáwánj pobožnosti poskytuge, docela zamiluge, a takořka celý zabjrá, pokládage ge za cjl swých žádostj a usilowánj, toť se giž wměšuge tělesná smyslnost w pobožnost geho. Owšem že to zgemněná neb zautlená smyslnost, kteráž se w člowěku obecném hrubšjm způsobem obgewuge. Tato pak zautlená smyslnost, bývá-li kogena a chowána, přiwodj člowěka na rozličné bezcestj. —

43.

Ona plodj gakausi zženilau, rozmazanau pobožnost, kteráž si takměř gen sladkými city zahráwá, gen po samých duchownjch libůstkách a lahodnostech prahne, při tom ale naprosto prázdna gest oprawdowé bohabognosti a udatnosti k wykonáwánj ctnosti. Takowjto náboženůstkáři štjtj

se tuhého boge pro šlechetnost, oni se nerádi dotýkagj swých hřjšných náklonnostj, chaulostiwi gsauce gak k zapjránj sebe samých, tak i k wykonáwánj těžšjch skutků, a poněwadž prázdni gsau prawé, wraucj lásky k Bohu, nebýwagj ani w ostřjhánj přikázanj Božjch hrubě swědomitj. Takowéto pobožnůstkárstwj shledáwá se neywjce u pohlawj ženského, gakožto slabjho a chaulostiwěgšjho, zwláště pak u takowých osob, kteréž, když gimi zhrdl swět anebo ge giž omrzel, tu giž Kristu se oddáwagj, hledagjce u něho náhradu za rozkoše a weselosti světa, kteréž dosti bezděčně opustily. Wsak, gakož gsau světu daly wýhost, rowně tak hotowy gsau i Krista se odřjci, gak mile gegich tělesnost nègakého požitku na. byti daufá; nebo gako oprawdowě neopustily swět, tak podobně ani Kristu se upřjmě neoddaly. O takowýchto ženách pjše Apoštol: „Když se w bugnost wydagj proti Kristu, wdáwati se chtěgj: magjce odsauzenj, proto že prwnj wjru zrušily. Spolu pak gsauce zahálčiwé, učj se choditi po domjch: a netoliko zahálčiwé, ale gsau i štěbetné, i wětečné, mluwjce což neslušj. Nebo giž některé obrátily se zpět po Satanášowi.“ 1 Tim. 5, 11-15. Wiz zde překrásné wyobrazenj tak nazwaných modliček.

44.

Takowéto duchownj rozkošnictwj, gakožť samo z hebké smyslnosti pocházj, kogjwá také smyslnau lásku, swodjc zaněcowánjm gi mnohé duše

na bezcestj. Neb láska smyslná přinásj žiwotu duchownjmu přemnohá nebezpečenstwj. Ona gest práwě u prostřed mezi duchownj a tělesnau neb chlipnau láskau; mezugjc s gedné strany s tauto, s druhé s onau: wlaudjwá se pak nenadále a takořka pokradmo do srdce, neboť se zdá býti čistá a newinná, gakowáž i také skutečně býti může, dokawáde s duchownj láskau spogena zůstáwá. Osedlali wšak tato smyslná láska srdce člowěka, bywši w něm kogena, změkčuge geg wždy wjce a wjce, tak sice, že se dále tjm neschopněgšjm k cwičenj neb k skutkům duchownjho žiwota stáwá, ona ztělesnj konečně weskerého člowěka — geho smeyslenj, geho prawidla, geho city i geho žádosti, a uchopiwši se tato smyslná láska tjmto způsobem wsechněch duchownjch mocnostj, přecházjwá zponenáhla w lásku tělesnau neb chlipnau; a nynj weta gest po geho duchownjm žiwotu. Člowěk, kterýž *duchownė* začal, dokonáwá *tělesnė*.

45.

Gako tedy toto tauženj po duchownjch lahodnostech zbuzowánjm a pěstowánjm lásky *smyslné* zawésti může člowěka w lásku tělesnau, tak mohau též s tauto tělesnau láskau i ostatnj žádosti a chtjče tělesné wjce méně procitnauti, a člowěk wypadlý ze žiwota duchownjho podáwá se gim tjm snadněgi, an gednák sjly k odporu w sobě nenalezá, gednák ani neznamená, že giž skutečně ze žiwota duchownjho gest wypadl; neboť negen že po swém pádu gestě ustawičně něgakau podobu

zewnitřnj náboženosti na sobě ukazuge, i obyčegem náboženských lidj rozmlauwá, nýbrž on mage nègakau pochuť předešlého žiwota klamně se domeyšlj, že gestě pořáde w stawu milosti Božj trwá, a tudy procitlé náružiwosti swé ani za náružiwosti neuznáwá, a hřjšné wýstupky swé powažuge buďto za nepatrné slabosti, anebo za newinnau swobodu ge wydáwá.

W této době nastáwá obyčegně ona klamná, *tělesná swoboda*, kteráž se welmi ráda podobau prawého křesťanstwj a gménem ewangelické swobody přistjrá. Než nadarmo! Ewangelium nezná žádné giné swobody kromě oné, kteráž we wyproštěnj z otroctwj hřjcha a z wazeb *samowolných* ustanowenj lidských záležj — totiž swobody *lásky* a *milosti*. Swoboda pak *tělesná* gest rozwázanost od služebnosti sprawedlnosti a od poslusenstwj wjry; — gest swoboda hřjchu, wilnosti; gest prostopášnost neskrocené přirozenosti. Pokračugeli dále člowěk we swém klamu, ubjhá konečně w úplnau slepotu, wypadáwá docela ze wšj sprawedlnosti křesťanské, a poslednj wěci takowého člowěka bywagj obyčegně horšj prwnjch.

Letopisowé cjrkewnj ukazugj nám drahně takowých přjkladů. Giž Apostolé wystřjhali wěřjcjch před tauto falešnau neb tělesnau zwolnostj, kteráž se do cjrkwe wluzowati počjnala, zwlástě Pawel, onen horliwý obhágce prawé ewangelické zwolnosti, podobně i Petr, Jakub, Judas. Jan mluwj welmi přjsně o tom w listech i w swém

zgewenj. Přezwjdaliť oni, že tyto zábludy budaucně geště častěgi a to k weliké wěřjcjch záhubě stáwati se budau. Pawel pjše w II. Tim. 3. 2 - 5.: „Budau lidé sami sebe milugjcj, lakomj, hrdj, pyšnj, rauhači, rodičů neposlušnj, newděčnj, bezbožnj, nelitostiwj, neukogitelnj, utrhači, nezdrželiwj, ukrutnj, bez dobrotiwosti, zrádci, zpurnj, nadutj a rozkošj milownjci wjce nežli Boha, magjce zagisté twárnost pobožnosti, ale moci gegj zapjragjce.“ Wizmež, kterak tuto Apoštol skorem wšecky nešlechetnosti sebral, a ge lidem přičetl, kteřj twárnost pobožnosti magj. Zdeť máme živé wyobrazenj swobody tělesné pod larwau pobožnosti.

Apoštol Petr popisuge takowé gakožto lidi pyšné, genž marnosti mluwjce, žádostmi těla a chlipnostj laudj ty, kteřj nedáwno od těch utekli, genž bludu obcugj, swobodu gim slibugjce, gešto sami gsau otroci porušenj. II. Petr. II, 18. 19.

46.

Byť by i také tato lakotiwost po lahůdkách duchownjch neuwodila wždy do těchto hroznych prowiněnj, mjwáť předce giné neblahé následky; totiž: *Unawenj*, *wlažnost*, *lhostegnost*.

Lidé sladkých citů w pobožnosti milownj, upadáwagj, musegj-li gich na něgaký čas zbaweni býti, do weliké malomyslnosti, pozbýwagjce wšj srdnatosti a horliwosti k dobrému. To se pak zwlástě tenkráte přiházjwá, když wedlé bludného obyčege swého staw milosti a prospěch w ctnosti

wedlé mjry duchownjho potěšenj posuzugj. Neb, poněwadž tyto utěsené doby nebýwagj trwalé, někdy na dlauhý čas zmizegj, gesto naproti tomu pokusenj, teskliwost, wyprahlost nastáwá; tu i hned klesagj srdcem, býwagj nespokogenj, newrlj, netrpěliwj, neustále truchlj a taužj. Nemohau-li napotom se wsjm namáhánjm ztracenau radost nikterak zbuditi, tedy den ode dne wjce a wjce malomyslnosti swé se oddáwagj. Zůstáwagj-li při tom swé samolásce, kteráž gim hořkosti tyto připrawila, předce poráde oddáni, gesto se tu hlawně a gediné o gegj skrocenj gedná, a neskládagj-li synowskau důwěrnost w Bohu, tedy se owsem nemůže gináče státi, nežli že docela zármutku swému podléhagj, zaufagjce, žeby gim kdy možná bylo, uloženého cjle dosáhnauti. Ze zaufanliwosti strhugj se napotom wsj pobožnosti, opaustěgj modlitbu docela, pochybugjce o gegj moci, a konečně i samému náboženstwj wýhost dáwagj; anebo gen w mrtwé wjře se modlj, w mrtwé wjře gsau živi, podobni bylině, kteráž we wyprahlé půdě sotwa se gestě zelená, tudjž ani kwětu ani owoce nemohauc wydati. O takowýchto wlažných a wáhawých dušjch oprawdowě řjci se může, co prorok prawj: „*Pobožnost* wase nestálá gest gako oblak gitřnj, a gako rosa ráno pomjgegjcj!“ Ozeáš VI, 3.

(Pokračowánj.)

3. *Sada, kteraužse dowozuge, že w Morálce, křesťanskau-li se nazýwati má, dawodný wýklad wjry w Krista, Syna Božjho a přjkaz úcty, s tauže wjrau se srownáwagjcj, obsažen býti musj.*

Od Antonjna Ullmanna,
cjrkewnjho kněze w Oppawě, w cjs. Slezku.

„Wšeliký duch, kterýž dělj Ježjše, nenjt z Boha.“ 1 Jan 4, 3. Onano Morálka, kteráž žádných w pjsmě Božjm založených poměrů nemá, w njžto stogj duše wěřjcj k Synu Božjmu, Wykupiteli swěta, a kteráž netlačj na takowé chowánj, kteréž by se s těmito poměry srownáwalo, právě křesťanskau slauti nemůže.

To se dowoditi dá nasledownĕ:

Swaté Pjsmo (gakož i apoštolské podánj) žádá od wěřjcjch, aby w Ježjse Krista, Syna Božjho, upřjmně a pewně wěřili, to gest: zawazuge gich k úkonu wjry w božského Spasitele, (ginák by tato wjra nebyla křesťanská); ale každý úkon křesťana, a pročež i úkon wjry, náležj mezi předměty křesťanské Morálky. Onano tedy Morálka, kteráž o tomto úkonu wjry žádné zmjnky nečinj, křesťanskau býti nemuž. Jan 14, 1. „Wěřjte-li w Boha, *i we mne wěřte.*“ Mat. 10, 32. „Každý, kterýž mne wyznáwá před lidmi, wyznámť i

gá geg před Otcem swým, kterýž gest w nebesjch.“ Luk. 9, 26. „Kdož by se za mne styděl, i za mé řeči, za toho se Syn člowěka styděti bude, když přigde w sláwě swé, a Otce, i swatých Angelů.“

Nepostačuge wsak obecnj wjra genom we Spasitele swěta, nýbrž žádá se zwlástnj podlé zwláštnjch poměrů, w kterýchž k němu stogjme, žádá se totiž:

I. *Wjra w Ježjše Krista, prawého Syna Božjho.*

Luk. 1, 32.: Syn Neywyššjho slauti bude. — Jan 9, 35. Wěřjš-liž ty w Syna Božjho? — Mat. 16, 16. Odpowjdage Šimon Petr, řekl: Ty gsi Kristus Syn Boha žiwého. — Mar. 14, 61. 62. Neywyššj kněz otázal se ho, a řekl gemu: Gsi-li ty Kristus, Syn Boha požehnaného? Ježjs pak řekl gemu: Gá gsem. — 1. Jan 4, 9. W tom se ukázala láska Božj k nám, že Syna swého gednorozeného poslal Bůh na swět, abychom žiwi byli skrze něho.

II. *Co od Boha poslaného učitele a zákonodárce.* Jan 3, 2.: Nykodém řekl: Wjme, že gsi od Boha přisel Mistr. — Mat. 17, 5. A hlas z oblaku řkaucj: Tentoť gest Syn můg milý, w němž mi se dobře zaljbilo: *toho poslaucheyte.* — Jan 13, 13. — Luk. 9, 34: Řekl Petr k Ježjšowi: Přikazateli, dobřeť gest nám zde býti.

III. *Co wzor žiwota a wůdce, gehož následowati máme.* Mat. 16, 24.: Chce-li kdo za mnau přigjti, zapřiž sebe sám, a wezmi křjž swůg,

a následug mne. — Jan 13, 15. Přjklad zagisté dal gsem wám, abyste gako gsem gá učinil wám, i wy též činili. 1. Pet. 2, 21. Kristus trpěl za nás, wám pozůstawiw přjklad, abyste následowali šlepěgj geho.

IV. *Co Wykupitele od winy a trestůw hřjcha a Spasitele lidského pokolenj.* 1. Kor. 1, 30.: Kterýž učiněn gest nám maudrost od Boha, i sprawedlnost, i poswěcenj, i wykaupenj. — Mat. 1, 21. Oně zagisté wyswobodj lid swůg od hřjchů gegich. — Luk. 19. 10. Přisel Syn člowěka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo. — Mat. 20, 28. Syn člowěka přisel, aby dal žiwot swůg na wykaupenj za mnohé. — Tit. 2, 14. Kterýž dal sebe samého za nás, aby nás wykaupil od wšeliké neprawosti. — 1. Petr. 1, 18. — 1. Žid. 9, 28. 1. Jan 2, 2. — Zgew. 1, 5. — Koloss. 1, 13. 14.

V. *Co Prostřednjka, Smjřitele a Přjmluwce u Otce.* Řjm. 5, 12.: Osprawedlněni tehdy gsauce z wjry, pokog měgme s Bohem skrze Pána našeho Ježjse Krista: skrze něhož i přjstup máme skrze wjru k milosti této. Řjm. 8, 34. Kterýž gest na prawici Božj, kterýž také přimlauwá se za nás. — Koloss. 1, 19. 20. Nebo se zaljbilo, aby w něm wšecka plnost přebýwala, a skrze něho smjřil wšecko s sebau, upokogiw skrze krew kříže geho, buďto ty wěci, kteréž na zemi, buďto ty, kteréž na nebi gsau. — 1. Tim. 2, 5. Geden zagisté Bůh, geden i prostřednjk mezi Bohem

a lidmi, člowěk Kristus Ježjš. — 1 Jan 2, 1. Tyto wěci pjši wám, abyste nehřešili. Pakliby kdo i zhřešil, přjmluwce máme u Otce, Ježjse Krista sprawedliwého.

VI. *Co Zakladatele, Hlawu a Zastupitele Cjrkwe.* Mat. 16, 18.: Ty gsi Petr, a na tét skále wzdělám cjrkew swau, a brány pekelné nepřemohau gj. — Koloss. 1, 18. A on gest hlawa těla cjrkwe, kterýž gest počátek, prworozený z mrtwých. — Mat. 28, 20. A ay gá s wámi gsem, po wšecky dny, až do skonánj swěta.

VII. *Co neywyššjho Biskupa a Prostřednjka nowé umluwy;* založenjm nowého kněžstwa, nowé oběti, a nowých prostředků k spasenj, neb Swátostj, kteréž od služebnjků nowého Zákona udělowány býti musegj. Žid. 9, 11 – 15.: Kristus pak přjstogjcj biskup budaucjch dobrých wěcj, skrze wětšj a dokonalegšj stánek, ne rukau udělaný, to gest, ne tohoto stawenj, ani skrze krew kozlů neb telat, ale skrze wlastnj krew wšel gednau do swatyně, wěčné wykaupenj nalezna; a protož nowé smlauwy prostřednjk gest. Mat. 26, 29. Tatoť gest zagisté krew má, nowého zákona, kteráž za mnohé wylita bude na odpuštěnj hřjchů. Luk. 22, 19. To čiňte na mau památku. Žid. 6, 20. Učiněn gsa podlé řádu Melchisedechowa biskupem na wěky. — 1 Kor. 4, 1. Tak o nás smeyšleg člowěk, gako o služebnjcjch Kristowých, a rozdawačjch tagemstwj Božjch.

VIII. *Co Pastýře dobrého, spasenj owcj*

wšemožně hledagjcjho. Jan 10, 11.: Gá gsem pastýř dobrý, dobrý pastýř duši swau dáwá za owce swé. — 1 Petr. 2, 25. Byli gste gako owce blaudjcj, ale nynj obráceni gste k pastýři a biskupu dušj swých. — Mat. 11, 28. Podtež ke mně wšickni, kteřjž pracugete a obtjženi gste, a gá wás občerstwjm.

IX. *Co dwéře, cestu, prawdu, světlo a žiwot wěřjcjch dušj.* Jan 10, 9.: Gá gsem dwéře, skrze mne wegde-li kdo, spasen bude. — Jan 14, 6. Gá gsem cesta a prawda i žiwot. Žádný nepřicházj k otci, než skrze mne. Jan 8, 12. Gá gsem světlo světa, kdož mne následuge, nechodjť w temnostech, ale budeť mjti světlo žiwota.

X. *Co Krále králûw, Pána wšech mocnostj,* kterému dána gest wšeliká moc na nebi i na zemi, Mat. 28, 18. — Koloss. 2, 10. Kterýž gest hlawa wšeho knjžatstwa i mocnosti. — Zgew. 1, 5. Kterýž gest swědek wěrný, prworozený z mrtwých a knjže králû země. Zgew. 17, 14. Beránek swjtězj nad nimi, nebotˇ Pán pánû gest a král králû.

XI. *Co budaucjho Saudce žiwých i mrtwých.* Mat. 25, 31. 32.: Když pak přigde Syn člowěka w welebnosti swé, a wšickni andělé s njm, tehdy se posadj na trûnu welebnosti swé: a shromážděni budau před něg wšickni národowé, i rozdělj ge na rûzno, gako pastýř odděluge owce od kozlû. — Skutk. 10, 42. A přikázal nám kázat

lidu a swědčiti, že on gest, kterýž ustanowen gest od Boha saudce žiwých i mrtwých. — 2. Timot. 4, 1. Oswědčugi před Bohem a Ježjsem Kristem, kterýž bude sauditi žiwé i mrtwé. — 2. Kor. 5, 10. — Řjm. 14, 10.

XIV. *Co počátek a konec, prwnjho a posledjnjho, wšecko we wšem.* Zgew. 1, 8.: Gá gsem Alfa i Omeġa, počátek i konec, prawj Pán Bůh, kterýž gest, a kterýž byl, a kterýž přigjti má, wšemohaucj. — Zgew. 22, 13. Gá gsem Alfa i Omeġa, prwnj i posledni, počátek i konec. v. 16. Gá Ježjš poslal gsem anděla swého. — Řjm. 10, 4. Konec zagisté gest Kristus, k sprawedlnosti každému wěřjcjmu. — Koloss. 3, 11. Wšecko a we wšech Kristus.

Pokračowánj dáwodnosti.

S každým poměrem srownáwey se wšecko naše myšlenj a gednánj. Nasleduge tedy, že s těmito poměry, kteréž zde wůbec ponawrženy byly, gakožto wěrnj křesťané wšecko naše myšlenj a gednánj srownati máme. Čehož i swaté Pjsmo a Tradicj postačitelně dowozuge. Kdokoliw tedy náboženstwj křesťanské wyznáwá:

1. *Wěř upřjmným srdcem w Ježjše Krista, co Syna Božjho, a wjru tuto při každé přilehlosti skutkem dokazug.* Jan 17, 3. Tentoť gest pak žiwot wěčný: aby poznali tebe samého Boha prawého, a kteréhož gsi poslal, Ježjše Krista. — Jan 6, 29. Totoť gest djlo Božj, abyste wěřili

w toho, kteréhož on poslal. — Jan 14, 1. - 20, 31. Tyto wěci gsau psány, abyste wěřili, že Ježjš gest Kristus Syn Božj. — Skutk. 16, 30. 31. On řekl: Páni, co gá mám činiti, abych spasen byl? ale oni řekli: Wěř w Pána Ježjše, a budeš spasen ty i dům twůg. — 1 Jan 3, 23. A totoť gest přikázanj geho (Boha), abychom wěřili we gménu Syna geho Ježjše Krista. — —

2. *Powinnau gemu poklonu, čest a wážnost wzdáwey.* Jan 5, 23. Aby wšickni ctili Syna, gako ctj Otce: kdo nectj Syna, nectj Otce, který ho poslal. — Jan 9, 35 - 38. Řekl Ježjš slepému narozenému: Wěřjš-liž ty w Syna Božjho? Odpowěděl on a řekl: Kdo gest, Pane, abych uwěřil w něho? I řekl gemu Ježjš: I widěl gsi ho, a kterýž mluwj s tebau, ont gest; ale on řekl: Wěřjm, Pane. A padna klaněl se gemu. — Filip. 2, 8 - 11. Ponjžil sebe samého; — pročež i Bůh wywýšil ho, a dal gemu gméno, kteréž gest nad wšeliké gméno, aby we gménu Ježjše každé koleno klekalo. — Zgew. 5, 11 - 13. I widěl gsem, a slyšel hlas andělů mnohých okolo trůnu a zwjřat a starců, a byl počet gegich tisjcowé tisjců, řkaucjch hlasem welikým: Hoden gest Beránek, kterýž gest zabit, wzjti moc, a božstwj, i maudrost, i sjlu, i čest, i slawu, i požehnánj. I wšecko stwořenj, kteréž gest na nebi, i na zemi, i pod zemj, i kteráž gsau w moři, což w něm gest: wšecky gsem slyšel, řkaucj: Sedjcjmu na trůnu a Be-

ránkowi požehnánj, i čest, i sláwa, i moc na wěky wěkůw.

3. *Naděgi a důwěrnost w Něho skládey.* Jan 16, 33. Tyto wěci mluwil gsem wám, abyste we mně pokog měli; na swětě nátisk mjti budete, ale *daufeyteż*, gá gsem přemohl swět. — Jan 14, 13. 14. A začkoli prositi budete Otce we gménu mém, toť učinjm, aby oslawen byl Otec w Synu. Budete-li zač prositi mne we gménu mém, to učinjm. — Koloss. 1, 27. 28. Bůh chtěl známo učiniti bohatstwj sláwy tagemstwj tohoto mezi národy, genž gest Kristus, mezi wámi *naděge* sláwy, kteréhož my zwěstugeme. — Žid. 4, 14 – 16. Protož magjce Biskupa welikého, kterýž pronikl nebesa, Ježjse Syna Božjho: držmež wyznánj; nebo nemáme Biskupa, kterýžby nemohl litosti mjti nad nemocmi nasimi; ale zkuseného we wšem, podobně kromě hřjchu. Přistupmež tedy s daufánjm k trůnu milosti, abychom milosrdenstwj dosli, a milost nalezli ku pomoci přjhodné.

4. *Srdečnau Gemu prokazug wděčnost.* Koloss. 3, 15.: Pokog Kristůw wjtěziž w srdcjch wasich, k němuž i powoláni gste w gednom těle, a buďteż wděčni. — Kol. 2, 6. 7. Protož gakož gste přigali Ježjse Krista Pána, w něm choďte; wkořenčnj a wzdělanj na něm, a utwrzenj skrze wjru, gakož gste i naučeni, rozhogňugjce se w něm s djků činěnjm. — Luk. 17, 15, 16.: Geden pak z nich, když widěl, že gest očistěn, nawrátil

wečeři Páně za částku služeb Božjch, ale nestegné magj o nj smeyšlenj. Nekatoljci gi uznáwagj gen za swátost, za náboženský obyčeg od Krista Pána ustanowený, skrz který naň křesťané upamatowáni, s njm aužegi spogeni a na duši posilněni bywagj. Ba i to gegich smeyšlenj o wečeři Páně, gakožto o swátosti gest rozdjlné, čehož zde mlčenjm pomiňme. Katolická cjrkew naproti tomu, genž gest neystaršj, prwnj a původnj, od kteréž wšecky ostatnj gménem křesťanských cjrkwj se honosjcj odpadly, považowala a považuge we wšech časech wečeři Páně netoliko za swátost, nýbrž spolu i za obět, při kteréž obět Ježjšowu na křjži dokonanau předstawuge a obnowuge.

Mezi swátostj a obětj gestit rozdjl. W swátosti obdržugeme od Boha milost a wnitřnj poswěcenj; při oběti přinášjme my zase něco Bohu z dobrého ohledu za dar. Pokudž tedy katolická cjrkew wečeři Páně za obět považuge, nazywá gi *mšj swatau*, neboli *obětj mše swaté*. A tato činj neyznamenitěgšj částku gegich služeb Božjch, na kteréž neméně nežli na zwěstowánj slowa Božjho sobě zakládá, od které nikdý neustaupj a ustaupiti nemůže, a kterau co gen může slawnau činj. Že wečeře Páně obět nowozákonnj gest, to wyswětliti a dokázati aučel gest tohoto pogednánj. — Neyprwé bude ale potřebj poukázati, co wlastně obět gest, a odkud swůg původ má, což se w nastáwagjcjm § stane.

§. 1.

Obětowati wůbec gest, z wážnosti, oddanosti, lásky a wděčnosti k některé osobě, aneb také z lásky k některé wěci něco, gežto dle našeho usudku gakausi cenu do sebe má, pro onu osobu neb wěc wynaložiti, aby se tjm ona oddanost, wážnost a láska na gewo dala i dokázala.*) W tomto obšjrném smyslu záležj tedy obětowánj wlastně we wnitřnjm smeyšlenj, gjmž se někdo z oddanosti a lásky k některé osobě neb wěci zanášj, a we wynaloženj nějaké wěci, gjž sobě wážj, k wygewenj téhož wnitřnjho smeyšlenj. Tak wykonal u p. řjmský Regulus oběť, kdežto pro swau wlast něco do sebe ceny magjcjho, totiž swau swobodu i žiwot wěnowal, aby gj swau wděčnost na gewo dal i dokázal. Tak ona ewangelická, chudá wdowa uwrhšj dle swědectwj Ježjšowa wšecko, což měla, dwa šarty, do pokladnice,**) oběť wykonala.

W užšjm pak smyslu gest *obětowati*, zbawiti se nějaké wzácné wěci a tak wynakládati gi, aby se tjm náboženské známosti a city na gewo daly. W tomto smyslu může se toliko *Bohu* obětowati. Oběti nalezáme u wšech pohanských národů. Gak wzdělanj Řekowé, tak i bogownj Řjmané obětowáwali. Chrámowé gegich bohů bywali dobro-

*) Takto wyměruge oběť Jakub Frint, w školnj knize pro posluchače filosofie, odkud i druhý wýměr oběti w užšjm smyslu wzat gest. **) Mar. 12, 42 - 44.

wolnými dary naplněni. — A čteme-li historii swatau o prwnjch lidech, nalezneme u nich známku takowého obyčege. Přestaupiwše arcirodičowé naši dobrowolně rozkaz Hospodinůw, a z přerozkošného přjbytku dřjwe gim wykázaného wypuzeni bywše, bylit by se rádi znowa něgaké zkaušce podrobili, aby swau oddanost k Neywyššjmu dokázali. než gegich žádost a tauženj nebylo giž wyplněno. Protoť přinášeli dobrowolně Pánu wšejiké dary, gakých gim přjroda poskytowala, aby sobě onoho rozhněwaného Pána opět naklonili. Tomu wyučili také djtky swé; nebo o těch se giž dočjtáme, že dobrowolné dary swé Hospodinu w zápalnau oběť podáwaly,*) Takowý obyčeg přecházel od gednoho pokolenj na druhé, a když Hospodin porušené pokolenj lidské wšeobecnau potopau wyhladil, gediného Noema s geho rodinau dobrotiwě zachowaw, wstupowal znowa libowonný dým s oltáře zhůru k nebesům.**) Také arciotec wywoleného lidu Božjho, Abraham, na oběti gsa nawyklý, stawjwal Hospodinu oltáře;***) od něhož Pán i geho gediného syna Isáka za oběť požádal. Abraham byl hotow dáti to, což mu na světě neymilegšjho bylo; ale na pokynutj Božj obětowal na mjstě syna swého skopce.****) Obzwláštně pak zasluhuge onen dobrowolný dar krále

*) 1. Mogž. 4, 3-4. **) 1. Mogž. 8, 20-21. ***) 1. Mogž. 12, 8. ****) 1. Mogž. 22, 1-13.

Sálemského Melchisedecha, genž spolu knězem Boha neywyššjho byl, poważenj našeho. Abraham poraziw nepřátely na hlawu a odegmuw gim, kromě swého stryce Lota od nich giž zagatého, wšecku kořist, nawracowal se co wjtěz do wlasti swé. I wyšel Melchisedech wjtězi wstřjc, občerstwil ho pokrmem a nápogem, spolu ale také Hospodinu *chléb* a *wjno* obětowal. *) Obyčeg dobrowolné dary přinášeti swrchowanému Pánu, neboli gemu obětowati, gest tak starý gako pokolenj lidské. Co otcowé činjwali, toť i synowé gegich w paměti swé zachowawše, činiti nepřestali. Ale potřebowal snad Twůrce od swých tworů čehos takowého? Nikoliw! — Korunowaný zpěwec prozpěwuge o něm we swých žalmowých pjsnjch takto: *Geho gest wšecka zwěř lesnj, dobytek na horách i wolowé. Geho gest wšecko ptactwo nebeské, geho gest okršlek země, i plnost geho.* **) Smrtedlný člověk nemohl tedy nic Bohu dáti, coby mu giž nenáleželo. Než, z gakého ohledu prwněgšj lidé oběti Bohu přinášeli, okáže § následugjcj.

§. 2.

Člověk, přirozeným světlem swého rozumu weden gsa, poznáwá i bez wyššjho přispěnj, že gen swým pečowánjm swůg žiwot a swé zdrawj nemůže zachowati, že gen swau pilnostj wšeho

*) 1. Mogž. 14, 18. **) Žalm 49. 10 - 12.

nezmůže. Wždyť pak se bez slunečnjho světla a tepla, bez rosy a deště žádné obilj, žádný strom, ba ani ta neynepatrněgšj bylinka zdařiti nemůže. Člowěk musj uznati, že gest přjliš mdlý, aby bez cizj ochrany wšelikerému nebezpečenstwj mu hrozjcjmu ušel. Cosi w něm se ozywá, gešto mu prawj, že od někoho wyššj moc sebe magjcjho záwisj. Když wůkol sebe nacházegjcj se, a i nad sebau klenaucj se prostrannosti wšeliké předměty spatřuge a pilně pozoruge, táže se sám sebe: Odkud pak gest to wšecko? — Tak přicházj aspoň poněkud k poznánj Boha; kdežto *nenj daleko od gednoho každého z nás; nebo w něm žiwi gsme, a hýbáme se, i trwáme.* *) *Zeptey se gen howad, a naučj tebe, anebo ptactwa nebeského, a oznámj tobě. Mluw zemi, a odpowj tobě; a wyprawowati budau tobě ryby morské: Kdož newj, že wšecko to ruka Hospodinowa učinila?* **) — Pak se ale člowěk dále táže: Což pak gsem té swrchowané bytosti, od níž zároweň s ostatnjmi wěcmi dole i nahoře se nacházegjcjmi swůg půwod mám, powinnowán? Kterak sobě asi gegjho zaljbenj zjskám? — Gak gi mohu a mám ctjti? — Člowěk k ginému láskau zanjcený hledj mu swau náklonnost wšelikými dary wygewiti. Giž nemluwňátko, winauc se k swé rodičce, celuge ústa té swé pěstaunky. Pachole, po-

*) Skut. 17. 27 - 28. **) Job 12, 7 - 9.

tulugjc se po zelených lučinách trhá peřesté kwjtky a přináſj dobrotiwému otci swému. Gestli to něco přirozeného, že se i prwnj lidé k swému newiditedlnému přjteli, k swému neywyššjmu dobrodinci tak chowali. Snažili se o to, aby mu na gewo dali, co gegich srdce cjtilo, a to sice rozličnými dobrowolnými dary. Uznáwagjce neywyššj bytost, chtěli gi neyprwé takowým způsobem *uctiti*. Přigjmagjce pak každodenně z štědrých rukau Hospodinowých tak mnohá dobrodinj, nemohli býti beze wšeho pohnutj. Spanj gegich zemdlené audy wždycky občerstwowalo, pokrm a nápog ge sjlil, zlatoskwaucj slunce gim plamennými paprsky swými swjtilo a zemi k wydáwánj wšelikých plodin zahřjwalo, aurodnj stromowé nesli lahodné owoce k požjwánj zowaucj, pro ně pýštili se čistj pramýnkowé, pro ně wanuli wětřjkowé, pro ně štěbetali weselj ptáčkowé, gak byliny tak i zwjřata slaužily k gegich obžiwenj, aneb aspoň k wyraženj gegich. Za takowé nezaslaužené dary s pohnutým srdcem *djky wzdáwali* lidé newiditedlnému dobrodinci swému, při čemž mu na důkaz swé wděčnosti oběti pálili. Ačkoliw pak se pod mocnau ochranau Neywyššjho wšecko na ně usmjwati zdálo, nebýwali předce lidé wždycky zúplna blaženi. Bylit-li také weselé mysli, napadlo gim brzy, žeby gegich blaženost pominauti mohla, žeby se gim budaucně něčeho mohlo nedostáwati. Proto brali opět swé útočiště k tomu, genž gim giž tak mnoho dobrého

prokázal, a kladauce na oltář swé dary *prosili* ho, aby i budaucně o ně se staral, aby ge do swé mocné wzal ochrany a wšecko neštěstj od nich milostiwě ráčil odwrátiti. Konečně pak dopustiwše se zlého, co se té swrchowané swatosti ljbiti nemůže, uznáwali také swau nehodnost. Gak pak se měli lidé od swých poskwrn očistiti? Gak toho Neywyššjho sobě opět nakloniti, aby se geho zaljbenj a dobrodinj znowa hodnými učinili? — Na *smjřenj* obětowali zase s tau žádostj, aby gim gegich prowinění odpustil a nad nimi se smilował.

Takowj byli tedy ohledowé prwnjch lidj Hospodinu obětugjcjch. Bůh nepotřebował sice gegich darů, ale ten úmysl, s kterým gemu obětowali, zaljbil se mu. Než, gako bývá i té neyswětěgšj wěci někdy od bezbožných zlosynů k zlému užjwáno: tak se i časem s obětmi stalo. Zapomenuwše pozděgi lidé na Hospodina, klaněli se mjsto Tworci tworům, božskau uctiwost gim prokazugjce. A nastogte, kdežto dřjwe bohabognj buď zabitá zwjřata, aneb aurodu polnj obětowali, wztahowali napotom mnozj národowé i na obraz Božj, na lidi ruce swé, a lidskau krwj zprzněni gsauce, pálili ge k uctěnj swých němých modl. Na takowau ohawnost nemohl ten Neyswětěgšj patřiti. Bylo tedy gakési oprawy z ohledu obětj potřebj.

§. 3.

W ten čas, kdežto se z obětj pohanských národů kaufilo, na gegichžto oltářjch nezřjdka i

lidská krew wyléwána byla, *) powolal Bůh Mogžjše. Tento znamenitý muž wywedw wywolený lid Israelský z Egypta, ze země modloslužebné, chodil s njm čtyřidcet let na pauští; neboť se hned židé w zemi Kananeyskau usaditi nesměli. Tam pamatowal Mogžjš lid na Hospodina, na toho gediného prawého Boha. I předepsal pro Israelity na pokynutj Swrchowaného čisté služby Božj, kteréž také z wětšjho djlu w obětjch záležely. K tomu cjli wyhotowen byl stánek oponau ozdobený, kteráž geg na dwé dělila. W gedné polowici ukrýwala se archa se dckami zákona a slaula *Swatyně swatiny;* w druhé pak bylo mjsto pro

*) Z třetj knihy Mogžjšowy (18, 21. a 20, 1 - 5.) gestiť patrno, že pohané gakaus modlu *Moloch* ctili, gjž k uctě matky swé wlastnj děti páljwaly. I židé, spustiwše se Hospodina, w údolj syna *Ennom* swé syny a dcery ohněm zapalowali. (Jerem. 7, 31.) Byloť pak toto údolj bljž města Jerusaléma, gemuž židé *γέεννα* řjkali. O takowých obětech, kteréž mnozj národowé, gako u p. Kartháginštj, Fénikowé, Ǵalowé, Skytotaurowé a ginj konáwali, také pohanštj spisowatelé zmjnku činj. Tak napsal Q. Curtius Rufus w děgepisu gednagjcjm o Alexandru Welkém, když dobýwánj města Tyrus wyprawuge: „Sacrum quoque, quod quidem Diis minime cordi esse crediderim, multis seculis intermissum repetendi auctores quidam erant, ut ingenuus puer Saturno immolaretur: quod sacrilegium verius quam sacrum Carthaginenses a conditoribus traditum, usque ad excidium urbis suae fecisse dicuntur, ac nisi Seniores obstitissent, quorum consilio cuncta agebantur humanitatem dira superstitio vicisset.“ Lib. 4. cap. 4. N. 23.

na oltář; ale nastogte pozdĕgi welmi málo o čisté a ctnostné žiwobytj pečowali. Domnjwalit se, že si mohau přjzeň Božj kaupiti, a tedy hřjšného žiwota swého nelepšili. To gim sám oswjcený prorok gegich we gménu Božjm wyčjtal, řka: „Proč wyprawugeš sprawedlnosti mé, a bereš smlauwu mau w ústa swá? Ty nenáwidjš kázně a zawrhl gsi řeči mé za hřbet. Widjš-li zloděge, bĕžjš s njm: a s cizoložnjky spolky máš. Usta swá pauštjš ke zlému, a gazyk twůg skládá lsti. Usadiw se s pomluwači, mluwjš proti bratru swému, a proti synu matky své kladeš úraz. *) Maudrý pak Sirach widĕw židy po wykonaných obĕtjch znowa neprawosti páchati, řekl gim: *Oběť spasitedlná gest pilnu býti přikázanj Božjch, a odstaupiti od wšelikĕ neprawosti.* **) A Hospodin wolal k zaslepeným: *Nechcit z domu twého telat, ani ze stád twých kozlů,* ***) *milosrdenstwj chci a ne obĕť.* ***)

Když se naplnil čas skrz proroky určený, slitowaw se Otec nebeský, genž láska gest, †) nad lidstwem, poslal k naprawenj geho na swět Syna swého, aby uctěnj Božj, kteréž se má konati w duchu a prawdě, ††) uwedl.

§. 4.

Nynj to, co se we swatých knihách nowého

---

*) Žalm 49. 16 — 20. **) Ekles. 35, 2. ***) Žalm 49, 9. ****) Ozeáš 6, 6. †) 1. Jan 4, 16. ††) Jan 4, 24

zákona a rozumné službě Božj gakožto oběti živé, swaté a Bohu ljbé, *) o oběti chwály, dobročinnosti a zdjlnosti, gjž Bůh zasluhowán bývá, **) dočjtáme, s našjm w prwnjm §. obmezeným wýměrem srowneyme, a musjme uzawřjti, že byl wšecken žiwot Ježjšůw gen ustawičné obětowánj. Slowa žalmisty Páně řkaucjho: *Oběti a obětowánj nechtěl gsi: ale uši otewřel gsi mi. Oběti zápalné a oběti za hřjch nežádal gsi. Tehdy řekl gsem: Ay gdu. Gakož na počátku knihy psáno gest o mně, abych činil wůli twau, kterauž Bože můg rád činjm, a zákon twůg gest u prostřed srdce mého,* ***) obracuge swatý apoštol Pawel na Krista. ****) O něm platj to zúplna, *gako on, neobětowal se Bohu žádný.* — Giž we swém mládenectwj řekl Marii, mateři swe a pěstaunowi swému w chrámu Jerusalémském: *W tom, což gest Otce mého, musjm gá býti.* †) W giné pak přjležitosti řekl: *Nehledám wůle své, ale wůle toho, kterýž mne poslal,* ††) *Staupil gsem s nebe, ne abych činil wůli swau, ale wůli toho, kterýž mne poslal.* †††) *Můg pokrm gest, abych činil wůli toho, kterýž mne poslal, abych dokonal djlo geho.* ††††)

Nuže, w čem pak záležela ta wůle Otce nebeského, kterauž geho gednorozený Syn, Ježjš

---

*) Řjm. 12, 1. **) Žid. 13, 15 - 16. ***) Žalm 39, 7 - 9. ****) Žid. 10, 5 - 9. †) Luk. 2, 49. ††) Jan 5, 30. †††) Jan 6, 38. ††††) Jan 4, 34.

Kristus činiti měl? Gaké pak to bylo djlo, kteréž měl zde dokonati? Měl gména Božj lidem oznámiti, *) králowstwj nebeské na zemi založiti, **) a lid swûg od hřjchů gegich wyswoboditi. ***) Wšickni lidé měli skrz ného k tomu poznánj a přeswědčenj přigjti, že Bůh gegich gest Otec, že ge miluge a o ně pečuge, že nic giného nechce, nežli gegich dobré, a tedy že magj naň zcela spoléhati, po geho wůli býti, a žiwot wěčný od něho důwěrně očekáwati. Ježjš měl wšecky lidi gednau rodinau Božj učiniti, aby wšickni audowé gsauce gedné společnosti w Boha se důwěřili, wespolek co bratřj a sestry se milowali, a gakožto synowé a dcery Božj zlého se warowali. A to učinil Ježjš skutečně. On newyhledáwal zemských statků, bohatstwj aneb cti lidské; nebo neměl, kdeby hlawu sklonil. ****) Židé ho chtěli králem učiniti; ale on prchnul, seznaw gegich úmysl. †) Mnozjť ho také nenáwiděli a osočowali; ale on nepřestal dobročinně aučinkowati, učil ustawičně a dáwal wždy lidem neykrásněgšj přjklad wšelikých ctnostj k následowánj. Naproti tomu nedopustil se nikdý žádné neprawosti, tak že ho i geho nepřátelé ze hřjchu trestati nemohli. ††) Konečně pak zmocniwše se ho, nakládali s tjmto swým lékařem, kterýž přišel ge léčit, †††) co s něgakým zločincem,

*) Jan 17, 6. **) Mat. 4, 17. ***) Mat. 1, 21, ****) Mat. 8, 20. †) Jan 6, 15. ††) Jan 8, 46. †††) Fer. 6. in Paras. 2 Noctur. Extract. San. Aug. super Psal. Lect. 6.

W kwetaucjm wěku geho přibili ho na potupné dřewo, na kterémž bolestně umřel, Tak byl Ježjš Boha, swého Otce nebeského, poslušen až do smrti křjže. *) Celý žiwot geho byla tedy oběť, gegjžto neyznamenitěgšj částka geho smrt byla, w kteréž co beránek Božj krwácew hřjch swěta sňal, **) a s[kterau i naše smjřenj ***) s Bohem dokonal; nebo položil z wážnosti k Otci swému nebeskému dle wůle geho na wykaupenj lidstwa ****) swůg žiwot dobrowolně. †) Odřekl se tedy toho, co zde na zemi člowěku neymilegšjho bywá, a tjm dokázal, že mu na plněnj wůle Otce nebeského wjce záležj, nežli na wlastnjm žiwotě. Nelzeť tedy zapřjti, že smrt Ježjšowa dokonánj prawé a skutečné oběti byla. Co se při židowských obětjch stáwalo, wyplnilo se také na Ježjšowi: byl násilně a krwawě usmrcen, čemuž wšak se dobrowolně podrobil, aby skrze to neywyššj moc swého Otce nebeského, geho swatost a sprawedlnost na gewo dal, gakož i swau uctiwost, lásku, své poslušenstwj a oddanost swau k němu potwrdil. A tak se to musilo státi, kdežto židowské oběti gen stjn ††) toho byly, co někdy Messiáš dokonati měl. — Že obzwláštně swau smrt na křjži sám Pán, gakož geho apoštolé za *oběť* a sice za *oběť smiřugjcj* wyhlašowali, ještě z následugjcjho §. poznáme.

---

*) K Filip. 2, 8. **) Jan 1, 29. ***) Mat. 26, 28. ****) Mat. 20, 28. Srownecy k Tit. 2, 14. †) Jan 10, 18 Srownecy Isaiáš 52, 6. ††) K Řjm. 10, 1.

§. 5.

Mogžjš, skrze nčhož Hospodin lidu Israelskému swá přikázanj oznámiti ráčil, wzdělaw oltář pod horau Sinai, kázal oběti zápalné a pokogné wzdáwati, sám pak wzal polowici krwe ze zabitých telat a wlil do kofljků, djl pak ostatnj wylil na oltář. Když ale poslauchagjcjnu lidu knihy úmluwy přečetl, kterýž sljbil wšecko činiti, cožkoli Hospodin nařjdil, nabraw Mogžjš krwe z kofljku, pokropil lidu, a řekl, že gest to krew úmluwy, kterauž Hospodin s nimi učinil. *) — Ježjš, Syn Božj, uzawřel swau smrtj nowau smlauwu, geho krew, gakožto krew nowého zákona, **) gest tedy také obět. A horliwý apostol národů nabjzj Efesské we swém listu gim zaslaném: *Chodte w lásce, gakož i Kristus miloval nás, a wydal sebe samého za nás na smrt w obětowánj a obět Bohu u wůni rozkošnau.* ***)

W knihách nowozákonnjch nemluwj se gen o smrti Ježjšowě, gakožto oběti wůbec; wyswitá z nich také, že byla krwawá smrt geho obět *smiřugjcj*. Sám Pán řekl, že bude geho krew za mnohé (za wsecky lidi, ****)

---

*) 2. Mogž. 24, 4 - 8. **) Mat. 26, 28. ***) 5, 2. ****) Že se zde *mnohými* wlastně wšickni lidé wyrozumjwati musegj, poznáwá se nejlépe z prwnj Epistoly swatého Jana 2, 2. Ponewadž ale člowěk proto spasen nebude, když gen gménoKristowo na gazyku nosj, (Mat. 7, 21.) swými pak skutky ho zapjrá, kdežto wjra bez skutků

wylita. *) A gliž dřjwe řekl swým učedlnjkům hádagjcjm se o přednost w králowstwj geho: *Syn člowěka nepřišel, aby mu slauženo bylo, ale aby on slaužil, a aby dal duši swau na wykaupenj za mnohé.* **) A při giné přjležitosti řekl židům reptagjcjm, že se chlebem živým, kterýž s nebe sstaupil, býti prawj: *Chléb, kterýž gá dám, tělo mé gest, kteréž gá dám za žiwot světa.* ***)

Tak prohlašowali i swatj apoštolé obět Kristowu na křjži dokonanau za *smiřugjcj*. Swatý Jan, miláček Páně, prawj: *Krew Ježjše Krista, Syna Božjho očišťuge nás od wšelikého hřjchu.* ****) *Poklíby kdo i zhřešil, přjmluwce máme u Otce, Ježjše Krista sprawedliwého. A oně gest obět slitowánj za hřjchy naše; a netoliko za naše, ale i za hřjchy wšecho světa.* †) A swatý Petr, toto knjže apoštolské, napsal zas: *Ježjš hřichy naše na swém těle sám wnesl na dřewo.* ††) A wywolená nádoba swatý Pawel wolá zas: *Kristus na sklazenj hřjcha skrze oběto-*

---

mrtwá gest (Jak. 8, 26.): mohloliby se ono wygádřenj „*za mnohé*“ i dle litery wzjti. Nebo ačkoliw Ježjš za wšecky lidi umřel, nebudau předce wšickni spaseni, mohauť se tedy těmito *mnohými* wyrozumjwati onino, gešto skutečné wěčného blahoslawenstwj dogdau. (Schnappinger über Mat. 20, 28.) *) Mat. 26, 28. Mar. 14. 24. Luk. 25, 20. **) Mar. 10, 45. ***) Jan 6, 52. ****) 1. Jan 1, 7. †) 1. Jan 2, 1-2. ††) 1. Petr. 2, 24.

*wánj sebe samého ukázal se.**) *Bůh byl zagisté w Kristu smiřuge swět s sebau, nepočjtage gim hřjchů gegich, a složil w nás to slowo smjřenj.***) *Když gsme ještě hřjšnjci byli, podlé času Kristus umřel za nás.****) Konečně pak ukazuge týž apoštol Páně, že pro naše smjřenj s Bohem dosti učiněno bylo, když Kristus gednau umřel, tak že tato oběť geho pro wšecky časy we swé platnosti stogj: *Takowéhoť zagisté nám slušelo mjti biskupa, swatého, newinného, neposkwrněného, odděleného od hřjšnjků, a genžby wyššj nad nebesa učiněn byl, kterýž nepotřebuge na každý den gako onino kněžj* (dle řádu Aronowa) *neyprw za swé wlastnj hřjchy oběti obětowati, potom za hřjchy lidu; nebo to* (poslednj) *učinil gednau, samého sebe obětowaw.* ****) *Tento gednu oběť obětowaw za hřjchy, na wěky sedj na prawici Božj.* †)

Gak se ale Pán o to postaral, aby nikdý k zapomenutj nepřišlo, že dal z pauhé lásky, gakožto dobrý pastýř swůg žiwot za owce swé, ††) okáže § následugjcj.

§. 6.

Přjgemněgšj oběť Bohu nemůže býti, gakož ta byla, kterauž geho gednorozený Syn Ježjš Kristus na křjži dokonal. Na tu neměli také wyzna-

---

*) K Žid. 9, 26. **) 2. ke Kor. 5, 19. ***) K Řjm. 6, 8 - 9. ****) K Žid. 7, 26 - 27. †) Tamž 10, 12. ††) Jan 10, 11.

waci Ježjšowi nikdý zapomenauti. Protož mage Spasitel náš, tento newinný beránek, krwáceti, slawil tuto obět swau se swými učedlnjky giž napřed při swé poslednj wečeři; nebo proměnil swau wšemohaucnostj chléb a wjno we swé neyswětěgšj tělo a krew swau, což w způsobách chleba a wjna swým učedlnjkům k požjwánj podal. Wečeři Páně uznáwali také swatj apostolé za skutečnau obět. Swatý Pawel nazýwá Krista knězem podlé řádu Melchisedechowa. *) Melchisedech obětowal — gak gsme w prwnjm § okázali — chléb a wjno. Totéž učinil i Ježjš při poslednj wečeři swé, s tjm toliko rozdjlem, že tyto částky we swé tělo a w krew swau proměnil. Swatý *Cyprian* prawj: „Kdož gest wjce kněz Boha neywyššjho, nežli náš Pán Ježjš Kristus, genž obět Bohu Otci přinesl, přinesl pak tauž, kterau Melchisedech obětowal, to gest chléb a wjno, totiž swé tělo a krew swau.“**) Ano wždyť pak se při wečeři Páně wšecko nacházelo, čeho k oběti potřebj gest. Pán Ježjš položil něgakau wzácnau wěc, sebe samého, swé tělo a krew swau w způsobách chleba a wjna giž napřed *za žiwot světa*,***) aby skrze to swau uctiwost, lásku a poslušenstwj k Otci nebeskému okázal, a své apoštoly tjmto pokrmem a nápogem k žiwotu wěčnému nakrmil a napogil. Obětowaw pak w způ-

*) K Žid. 5, 6. **) Ep. 36. ad Caecilium. ***) Jan 6, 51.

sobách chleba a wjna swé tělo a krew swau, doložil wýslownĕ: *To čiňte na mau památku.**) Wečeře Páně měla tedy se wztahowati na krwawau obĕt Ježjšowu, gakož i na Boha, gemuž se Pán obĕtowal, a wždy trwagjcj obĕtj nowého zákona býti. Za takowau bylai také po wšecky časy uznána. Giž o prwnjch wĕřjcjch se dočjtáme, že trwali w učenj apoštolském a *w zdjlnosti lámánj chleba.* **) Chléb dle přjkladu Ježjsowa od těch, ginž to Pán poručil, lámaný, bywal wždy w tělo Kristowo proměněn, w čemž podstatnost této obĕti záležj. A swatý Pawel nazywá Krista beránkem welikonočnjm za nás obĕtowaným. ***) Křesťané magj tedy od toho času, co Kristus na kŕjži umřel, wždycky takořka welikau noc, a poněwadž welikonočnj beránek giž w starém zákoně za obĕt powažowán bywal, ****) tedy i křesťané, slawjce dle poručenj Páně gelio wečeři, obĕt konagj. Pak těšj týž apoštol na wjru obrácené židy, gesto sobĕ stěžowali, že se co křesťané wšelikých obřadů, nemagjce žádných takowých obĕtj gako dŕjwe, odřjci musegj, následugjcjmi slowy: *Máme i my oltář, z něhož nemagj moci gjsti ti, kteřjž stánku slauží.* †) Oltář stogj zde mjsto obĕti, kteráž naň wložena bywá, a gjž se zde nic giného wyrozumjwati nemůže, nežli wečeře Páně. Že gest tato

*) Luk. 22, 19. **) Skut. ap. 2, 42. ***) 1. ke Kor. 5, 7. ****) 2. Mogž. 23, 18. a 34, 25. †) K Žid. 13, 10.

skutečná obět, kterauž Kristus swým apoštolům konati welel, toho swědkowé gsau nám i učitelé cjrkewnj hned z prwnjch časů křesťanských.

Swatý *Irenaeus*, kterýž w druhém stoletj po Kristowě narozenj žiw byl, napsal o Pánu takto: „Nowého zákona nowau podal obět, kterau cjrkew přigawši we wšem světě Bohu obětuge.“ *)

A we čtwrtém stoletj napsal swatý *Řehoř Nyssenský*: „On (Kristus) zabjgj sebe samého za nás, gest kněz, i spolu onen beránek Božj, kterýž snjmá hřjchy světa.“ **)

Swatý *Jan Zlatoustý*, učitel cjrkewnj z téhož wěku, prawj zas: „Na mjstě howad poručil, abychom geg samého zabjgeli a obětowali.“ ***)

Swatý *Ambrož*, také z téhož stoletj učitel, prawj: „Ačkoliw se zdá, gakoby Kristus nynj wjce neobětowal; předce tomu tak nenj. On sám bywá obětowán, když se geho tělo obětuge.“ ****)

W pátém ale stoletj napsal swatý *Augustin*: „Sám on wtělený Bůh ustanowil ze swého těla a krwe obět podlé řádu Melchisedechowa.“ †)

Že wečeře Páně obět nowozákonnj gest, potwrzugj kromě wýše uwedených wšickni ostatnj učitelé cjrkewnj, ba i w pozděgšjm wěku geden

---

*) Lib. 4. adv. haeres. cap. 32. **) Orat. 1. in Christi resur. ***) Hom. 24. in 1. Corinth. ****) In Psalm. 38. †) Conc. 2. in Psalm. 33.

učený protestant *) napsal takto: „Gisté gest, že Irenæus a wšickni, kterýchž spisy máme, otcowé s apoštoly buď sauwěcj aneb po nich neydřjwe nastupugjcj swátost oltářnj za nowého zákona obět uznáwali, a to že nebylo zwláštnj gednotliwé cjrkwe neb gednoho učitele, nýbrž wšeobecné cjrkwe weřegné učenj a obyčeg, což tato od apoštolů, apoštolé od samého Krista wyučeni bywše obdrželi.“

Wečeři Páně slawila také wždycky cjrkew katolická a s nj spolu i wýchodnj čili Řecká ga- kožto oběť, *mšj swatau*, neboli *obětj mše swaté* gi nazýwagjc, což patrné gest z knih k weřegným službám Božjm určených a předepsaných. Protož wyřkla také wšeobecná cjrkew: „Swatau, žiwjcj a nekrwawau w chrámjch konáme oběť.“ **) Řekl-liby kdo, že se při mši Bohu prawá a zwláštnj oběť nepřinášj, aneb že obětowati nic giného nenj, nežli dáwati nám Krista k požjwánj, proklet buď! ***)

Nynj gest třeba okázati, zdali za našich časů mše swatá tak gako za starodáwna slawena bývá, s čjmž ale nowý § začneme.

---

*) Arnošt Grabe, kazatel w Londýně, genž se až do swé smrti (1711) wydáwánjm spisů nejstaršjch cjrkewnjch učitelů zanášel. Annot. ad Libr. 4. Irenaei adversus haeres. cap. 32. nunc 17. **) Conc. Ephes. I. in declar. 9. Anath. II. ***) Conc. Trid. sess. 22. Canon. 1.

§. 7.

Zapřjti owšem nemůžeme, že Pán stolowaw na wečer před smrtj swau se swými učedlnjky gen obyčegného raucha užjwal, gakož i chléb a wjno u obyčegného stolu we swé tèlo a krew swau promènil. Tak se nepochybně i swatj apoštolé a prwnj náměstkowé gegich zachowali; ale gak mile se ona strašliwá bauře, na počátku proti cjrkwi Kristowě zuřjcj, utišila, nedala se tato co čistotná newěsta Kristowa, nemagjcj poskwrny ani wrásky, *) od židowské cjrkwe zahanbiti. Sám Hospodin nařjdil pro Arona, gakožto neywyššjho kněze starozákonnjho, též i pro geho syny co kněze, zwláštnj raucha wyhotowiti a oltář poswětiti. **) Když medle celj národowé, ba i knjžata a králowé gegich, odřeknuwše se pohanstwj, wjru Kristowu přigali, bylať cjrkew Páně w stawu i swé rozdawače tagemstwj Božjch ***) na slušný způsob odjwati, chrámy a oltáře pro weřegné služby Božj stawěti a swětiti; to wšak tjm wjce, gesto od Pána splnomocněna byla, aby w náboženských wěcech nařizowala. ****) Pročež neopominula také pro obětugjcj kněžstwo wšeliké obřady předpisowati, aby tak důležité konánj, pokud možná, co neyslawněgšj učinila.

Zatjm ale pozná každý upřjmně powažugjcj,

---

*) K Efez. 5, 27. **) 2. Mogž. 28, a 29. ***) 1. Ko Kor. 4, 1. ****) Mat. 18, 18.

že w těchto od cjrkwe ustanowených obřadech wlastně obět nezáležj. Co od samého Krista Pána ustanoweno a nařjzeno bylo činiti, w tom cjrkew Božj nikdý změny nečinila. Swatj Ewangelistowé wypisugj nám, co Pán při poslednj večeři swé gakožto oběti konal, následownĕ:

Swatý Matauš. *Ježjš wzal chléb, a dobrořečil Bohu, i lámal, a dáwal učedlnjkům swým, a řekl: Wezměte a gezte: toto gest tělo mé. A wzaw kalich djky činil, a dal gim, řka: Pjte z toho wšickni; neb to gest krew má nowého zákona, kteráž za mnohé wylita bude na odpuštěnj hřjchů.* *)

Swatý Marek. *Ježjš wzaw chléb, a dobrořečiw lámal, a dáwal gim* (apoštolům) *řka: Wezměte: Toto gest tělo mé. A wzaw kalich, djky čině dal gim, a pili z něho wšickni. I řekl gim: Tato gest krew má nowého zákona, kteráž za mnohé wylita bude.* **)

Swatý Lukáš. *Ježjš wzaw chléb, djky činil, a lámal, a dáwal gim řka: Totoť gest tělo mé, kteréž se za wás dáwá. To čiňte na mau památku. Též i kalich dal gim, kdyžodwečeřel, řka: Tentoť gest kalich, nowý zákon w mé krwi, kteráž za wás bude wylita.* ***)

A swatý Pawel. *Pán Ježjš w tu noc, w kterauž zrazen byl, wzal chléb a djky čině lámal,*

---

*) 26, 26 — 28. **) 14, 22 — 24. ***) 22, 19 — 20.

*a řekl: Wezměte a gezte: toto gest tělo mé, kteréž za wás na smrt wydáno bude. To čiňte na mau památku. Takž wzal i kalich, když powečeřel, řka: Tento kalich gest nowá smlauwa w mé krwi. To čiňte, kolikkrátkoli pjti budete, na mau památku.**)

K oběti nowozákonnj od Ježjše ustanowené a nařjzené gest tedy třeba chleba a wjna. Tyto wěci musegj se od biskupů a kněžj, gakožto prawých náměstků swatých apoštolů a učedlnjků Páně s djkůčiněnjm oděliti a Bohu odporučiti, aby se gich wjce co wšednjch pokrmů neužjwalo. Tito musegj nad chlebem řjkati: „Toto gest tělo mé," a nad wjnem: „To gest krew má." Pak gest třeba, aby způsobu chleba lámali a tělo i krew Páně w způsobách chleba a wjna požjwali. Konečně pak to wšecko musegj na památku Ježjše Krista, genž se Bohu pro spasenj lidského pokolenj obětowal, činiti. A právě z těchto neyznamenitěgšjch částek záležj i podnes mše swatá. Gsaut pak: obětowánj, pozdwihowánj a přigjmánj.

Při obětowánj wezme kněz chléb a wjno, a oddělené tyto dary Bohu wěnuge. Při pozdwihowánj obnowuge to, co se při poslednj wečeři Páně stalo, a co i Ježjš swým učedlnjkům konati nařjdil. Pozemský dar proměňuge se w nebeský, co bylo chléb a wjno, stáwá se tělem a krwj Páně.

---

*) 1. ke Kor. 11, 23 — 25.

Před přigjmánjm uznáwage kněz nehodnost swau, aby Pán pod geho střechu wegjti ráčil, prosj, aby gen slowo řekl, a geho duše že uzdrawena bude.*) Pak přigjmá tělo i krew w způsobách chleba a wjna,**) a s tjm se wlastně oběť dokoná.

Cožkoli se ještě kromě těchto tří neyznamenitěgšjch částek při mši swaté děge, předepsala cjrkew swatá. Wšecko má ale krásné wýznamy, kteréž zde obšjrně uwáděti nenj aučel pogednánj tohoto. Toliko nám ještě zbýwá okázati, gaká oběť mše swatá gest.

§. 3.

Poněwadž Pán wšecky židowské oběti zrušil, a mjsto nich tu oběť ustanowil, kterau sám Bohu wykonal, můžeť se očekáwati, že gest mše swatá gakožto wždy trwagjcj památka krwawé oběti Ježjšowy na křjži dokonané, oběť dokonalá. Sám Hospodin dal giž napřed o nj swé zaljbenj na gewo. *Od wýchodu slunce až na západ welikégest gméno mé mezi národy, a na každém mjstě kadj se a obětowána bywá gménu mému*

*) „Quando sanctum cibum, illudque incorruptum accipis epulum, quando vitae panc, et poculo frueris, manducas et bibis corpus et sanguinem Domini, tunc Dominus sub tuum tectum ingreditur, et tu ergo humiliana te ipsum imitare hunc Centurionem, et dicito: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum &c.“ Origenes Hom. 5. in div. nov. Test. locos.

**) Srownecy co židowstj kněžj pii suché oběti z mauky bělné záležegjcj činiti musili. 3. Mogž. 6, 14 — 18.

*obět čistá.**) Musjt tedy w nj býti wšecko spogeno, co gindy oběti Bohu přjgemné činilo. Giž w druhém § podali gsme přjčiny, z gakých prwnějšj lidé obětowáwali; z třetjho pak gsme § poznali, že z týchž pohnutj také Mogžjš Hospodinu obětowati nařjdil. Nahražugjc naše nowozákonnj obět wšelikeré starozákonnj,**) ba i o mnoho ge přewyšugjc,***) gest tedy neyprwé takowá, skrze kterau Boha *ctjme* a gemu se *klanjme*. Wždyt pak gest prawé a skutečné předstawenj oběti Ježjše Krista, genž byl Boha poslušen až do smrti křjže. ****) Při mši swaté obnowuge se dle weyslowného nařjzenj Ježjšowa geho poslednj wečeře, a tau slawil Pán skutečně giž napřed smrt swau, kterauž z uctiwosti a z poslušenstwj k Bohu podstaupil. — Magjc se ale Pánu Bohu swému klaněti, a gemu samému slaužiti, †) nesmjme tedy tuto obět nikomu kromě Boha obětowati. „Ačkoliw gest obyčeg w cjrkwi časem některé mše k uctěnj a upamatowánj swatých weleslawiti, předce tomu toto neučj, žeby se gim měla obět wzdáwati, nýbrž gen Bohu, kterýž ge korunowal.“ ††)

Mše swatá gest pak takowá obět, kterauž Bohu na *poděkowánj* za obdržená od něho dobrodinj přinášjme; poněwadž i Kristus swau poslednj wečeři s djkůčiněnjm slawil, a gi práwě tak slawiti nařjdil. Swatý Augustin prawj: „Poznals w

*) Malach. 1, 11. **) Dom. 7. post Pent. in Secr. Fer. 2. post Dom. ss. Trim. in Secr. ***) K Filip. 2, 8. †) Mat. 4, 10. ††) Conc. Trid. sess. 22. cap. 3. de mis. in hon. Sanc.

které oběti se řjká: djky wzdáweyme Pánu Bohu swému.“*) Také gi konáme proto, abychom skrj ze zásluhy Ježjše Krista wšecky tělesné i duchownpotřeby od Boha *wyprosili.* Sám Pán řekl, abychom o wšecko we gménu geho prosili. **) Giž w starém zákoně obětowal *Dawid* Hospodinu s tau prosbau, aby morowau ránu z geho řjše milostiwě odwrátil, a hle byl wyslyšán.***) Napodobně učinil *Oniáš* neywyššj kněz za uzdrawenj *Heliodora* a Pán darowal tomuto žiwot.****) Mělaby snad naše obět nowozákonnj menšj moci do sebe mjti? — Odstupiž od nás tak utrhačné pomyšlenj. Swatý apoštol Pawel napsal Řjmanům: *Bůh ani wlastnjho Syna swého nešanowal, ale za nás za wšecky wydal geg, i kterak by také s njm nedal nám wšech wěcj?* †) A swatý otec Augustin dáwá nám swědectwj, s gakým prospěchem za geho časů prosby w nowozákonnj oběti přednášeny bywaly. ††)

Z té přjčiny může i za mrtwé obětowána býti nebo neumřel Pán gen za nás, ale za wšecky lidi a proto i za naše zemřelé spolubratry, kteréž při mši swaté geho milosrdenstwj odewzdáwáme. Právě tjmto orodowánjm wyplňugeme ono welikě přikázanj nikdý newypadagjcj lásky, †††) k gehožto

*) Ep. 57 - ad Dardanum. **) Jan 14, 13 - 14. ***) 2. král. 24, 25, ****) 2. Macha. 3, 32 - 33. †) Řjm 8, 32. ††) O městě Božjm lib. 22. c. 8. †††) 1. ke Kor. 13, 8.

plněnj Pán swé učedlnjky prawě před ustanowenjm této oběti tak důtkliwě nabjzel.*)

Swatý *Cyrill* Jerusalémský prawj: „Potom zpomeneme také na ty, kteřjž zesnuli, neyprwé na patriarchy, proroky, mučedlnjky, aby Bůh na gegich prosbu naši modlitbu přigal. Pak se za zemřelé swaté otce a biskupy a wšecky wůbec, geště mezi námi živi byli, modljme.“**) Také rozhodla wšeobecná cjrkew: „Netoliko za hřjchy, tresty, zadostučinčnj a giné potřeby wěřjcjch živých; ale i za mrtwé w Kristu geště zúplna neočistěné dle apoštolského podánj řádně obětuge se.***)

Konečně pak se mše swatá i pro *smjřenj* nás konáwá; nebo předstawuge obět Ježjšowu na křjži, a ta byla smiřugjcj. Sám Ježjš řekl při poslednj wečeři swé, kteráž se při mši swaté obnowuge: *Tento kalich gest nowý zákon w mé krwi, kteráž za wás bude wylita.*****)

„W cjrkwi Božj — prawj sw. *Leo* — nebylo by ani prawého kněžstwj, ani prawé oběti, kdyby w nj krew neposkwrněného beránka za hřjch podstatně obětowána nebyla.“†)

A swatý *Tomáš* Akwinský, genž pro swůg newinný způsob u wyučowánj angelským učitelem slowe, prawj zas: „Nekrwawá obět mše swaté při-

---

*) Jan 13, 34. a 15, 12. a 17. **) Catech. 23. mystag. 5. ***) Conc. Trid. sess. 22. cap. 2. ****) Luk. 22, 20. †) Ep. 6. c. 2.

nášj to samé dobré a spasenj, gež krwawá oběť na křjži weškerému pokolenj lidskému přinesla.“*)

Nekatoljci nám ale namjtagj, uwozugjce slowa apoštola Páně, že se Kristus gen *gednau* za hřjchy lidu obětowal, **) že *gednu* oběť za hřjchy obětowaw, na wěky na prawici Božj sedj ***) — My neupjrámе, že se Ježjš gen gednau *krwawě* na křjži za hřjchy obětowal; ale to gistjme, že to neučinil co kněz dle řádu Melchisedechowa. Melchisedech newykonal žádnau krwawau oběť; nebo obětowal gen *chléb a wjno*. Poněwadž gest ale náš milý Pán dle slow toho samého apoštola Páně kněz *na wěky* podlé řádu Melchisedechowa ****); musjt se tedy gakožto *takowý* gestě ustawičně obětowati, a to činj při mši swaté. Z té přjčiny neprawj také kněz při pozdwihowánj: „Toto gest tělo Kristowo“; ale wlastnjch slow Krista obětugjcjho sebe samého užjwá, řka: *Toto gest tělo mé*.

* * *

Ó gak potěšitedlné musjt to tedy pro nás katolické křesťany býti, když se tentýž Spasitel nás, genž pro wykaupenj lidského pokolenj krwawau smrtj na křjži umřel, gestě každodenně nekrwawým způsobem, ačkoliw newiditedlně, skrz kněžské ruce při mši swaté obětuge, nepřestáwage tak našjm prostřednjkem †) u swého Otce nebeského

*) In cap. 6. de Isa. Lect. 6. **) K Žid. 7, 27. ***) Tamž 10, 12. ****) K Žid. 5, 6. Srownej: Žalm 109, 4. †) K Žid. 9, 15.

býti. Gaká to útěcha pro nás stogjcj tak bljzko u toho, *kterýž gest blesk slávy Božj, a obraz podstaty geho,*) obraz Boha neviditedlného.**) gemuž wšeliká moc dána gest na nebi i na zemi,***) genž gest sám mocný, Král nad králi, a Pán nad pány,* ****) *hlawa wšeho knjžetstwa i mocnosti!*†) — Ó swatá, drahocenná oběti oltářnj! neměli-libychom si tebe wážiti, powážjce, že se sám wtělený Syn Božj w přjtomnosti swých angelů obětuge? — Možná-li, že předce od mnohých zneuctěna bywáš?! A měliby mezi takowými, ach nastogte! i poswěcenj slúhowé Páně býti? — Gakáť to ohawnost, když onen gazyk, který Boha nebes i země dolů wolá a w sobě nese, napotom (gakž to swatý Augustin oplakáwá) sám se rauhá, když ony ruce, přes které takořka krew Kristowa stýká, bahnem hřjchů se poskwrňugj!††) Když ústa, kteráž swatému Ewangelium zaswěcena gsau, a kdežto swatý *Bernard*†††) i žertowné řeči laiků tak přjsně kárá, k hřjšnému šprýmowánj se otwjrágj! — Gakéť to pohoršenj, když některj pomazanj služebnjci Páně, kterjž w nábožnosti a swatosti ostatnj lidi, gako nebesa zemi, magj předčiti, ††††)

---

*) K Žid. 1, 3. **) ke Kolos. 1, 15. ***) Mat. 28, 18. ****) 1. K Tim. 6, 15. †) Ke Kolos. 2, 10. ††) Apud Molin. Instruc. sacr. †††) L. de 2. consid. c. 13, ††††) Isidor Pelusiota l. 2. Ep. 205.

wětšj horliwost w zheyralých společnostech nežli u stolu Páně na gewo dáwagj, tu neydražšj oběť co neyrychlegi, gakoby gi o záwod konali, odbýwagjce! — Ó kýž by wšickni nowozákonnj, práwě zřjzenj kněžj, kdežto gegich důstogenstwj mnohem předněgšj gest královského, *) přistaupiwše k oltáři Páně, wždycky tuto wznešenau oběť k oslawenj gména Božjho, k obnowenj památky Ježjše Krista, k wzdělánj a spasenj gak lidu, tak i k swému užitku s prawau wraucnostj a nábožnostj konali, kýžby pamětliwi byli slow apoštola Páně: *Wšecko poctiwě a podlé řádu ať se děge,* **) a na výstrahu proroka Božjho: *Zlořečený, kdo dělá djlo Hospodinowo lstiwě!* ***) nikdý nezapomjnali. —

6. *Obrácenj sw. Augustina.*

Od

Josefa Zimmermanna,

kaplana u sw. Hawla.

W zástupu mužů, oblohu cjrkewnj ozdobugjcjch, skwj se gako neygasněgšj hwězda sw.

*) Sw. Jan Zlatoustý Hom. 5. in Is. **) 1. Ke Kor. 14. 40. ***) Jer. 48, 10.

Augustin. Gasnost rozumu, bystrost mysli, ohniwá obrazotwornost, něžnost a ušlechtilost citů, neustupná wůle byly wlastnosti, genž praudem času prudce hnány, muže znamenitého i we wlnobitj wšelikého blauzenj strhly. Než i w blauzenj tyto wlastnosti, wznešeným duchem, pozorowánjm sebe samého a citem prawdy ostřjhány bywše, k saudné stolici rozumu, by počet takořka z wladarstwj swého wydaly, dostawiti wždycky se musely. Toto blauzenj neboli chozenj po mjstech pustých a suchých za prwnjch časů wěku *Augustinowa* puzeno bylo rozbauřenými žádostmi, zwláště ale nádhernostj. Aby pak w žiwotě, k němuž dotčenými wášněmi přiwáben byl, setrwal, k swému osprawedlněnj kolo weškerého i scestného zdánj i wšj swětské maudrosti proběhl; a wsak maudrost' ta w době nebeského wnuknutj, gako krutý nepřjtel w zápasu, porážena bywši, muže znamenitého k přeswědčenosti přiwedla, wedlé kteréž swá wyznánj započjná, řka:

„Tys nás stwořiti ráčil k sobě, a duše naše odpočinutj nenalezá, dokawad neodpočjwá w Tobě"!

W parných kraginách Afrických, a sice w městě Numidickém, Tagaste řečeném, kdež ohniwé podnebj obrazotwornost rozpaluge: spatřil *Augustin* r. 354 swětlo žiwota otcem pohanským, kterýž *Patricius* slaul, a matkau, wůbec známau, zbožnau *Monikau*, gegjž srdce giž tehdáž wláhau sw. křesťanské wjry zawlaženo bylo. A protož

gako něžnau bylinu w sadě rozmanitém, pěstowala pečliwá matka autlowěkého synáčka swého, Hlasem angelským, neyswětěgšj gméno Ježjš oslawugjc, zwláštnj city wážnosti k tomuto na nebi, na zemi i w propasti neywznešeněgšjmu gmenu, w autlém srdci pacholete wzbuzowala, wážnosti, kteréž zbawen nebyl, i když wlnobitjm wšelikého blauzenj w negedné twářnosti plynul. Mimo to drahá máť wraucně o to pečowala, by synáček w pospolitosti zbožných sluh Božjch žil, kteřjž poznánj prawého Boha w srdce geho snažně wštěpowali.

Než gako mladý bugný oř, když neopatrně uzda se popustj, odchýliw se od prawé dráhy, w propasť se řjtj: nápodobně i Augustin propuštěn z materské i zbožných mužů kázně, na hlubinu zmatenosti uwržen byl, když totiž napotom cwičen gsa w městě Medaura řečeném, toliko w tom zaljbenj měl, co ohniwau obrazotwornost rozpaluge; zwlášť pak mythologické powjdky a smyšlenj skutkowé bůžků pohanských roznjcenau mysl gjmali. Z této ohniwé obraznosti wywinula se náklonnost, diwadelnj hry widěti, a widěné spolu prowozowati tak, že tato náklonnost, giné wýborné schopnosti náramně tráwila. Na ten konec pilně gazyku latinskému se učil, a w umělnj prospjwal. Pěstaunowé a učitelowé, kteřjž u wýborných schopnostech toliko swé sláwy hleděli, newčasnau chwálau giž duchem nádhernosti nadšené pachole neprozřetedlně wynášeli, a tak dautnagjcj giskru

nenasytné ctižádosti w plápolagjcj plamen rozžžali. W šestnáctém roku swého žitj, Augustin opět do swé otčiny přišed, skwěl se sice wšelikým uměnjm, a wšak nebyl bez porušenj mrawů. Tedy došed wěku dospělegšjho, wjce otcowské, nežli materské kázni w domě podroben byl. Než swobodau, gjž otec uzdu zcela popustil, zbaurily se w něm nezřjzené žádosti mrzkého a wilného žiwota. Zbožná, starostliwá matka, co se děge seznawši, aupěnliwě prosila a přjsně napomjnala, by se střehl smilstwa a cizoložstwa; a wšak tyto prosby gegj a přjsná napomjnánj, giž zdiwočilý syn za zpozdilau bázliwost a ženskau přepiatost mage, chowal w srdci swém gedowaté sjmě, gehož owoce brzy se ukázalo.

Za rok w Tagastě, w domě otcowském, pobyw, do Karthaginy za přjčinau wyššjho uměnj se odebral, načež do téhož hlawnjho města řjše řjmské na cestu se wydal, kdež tehdáž porušenost mrawů, gako morowá rána se byla rozlila. W Řjmě uměnjm nad mjru prospjwal a wšecky giné swými schopnostmi přewyšowal, tak že i učitelowé zwědawosti, gako praudem dále a dále se wyléwagjcj, giž sotwa zadost učiniti mohli. Zwlášť pak uměnjm řečnictwj, zeměměřictwj a hudby se zanášel a wšelikými ginými předměty; i pochopil brzy tak rychle a auplně wšecko, že spisům Aristotelowým lépe wyrozuměl, a swětlegšj wýklady činil, nežli neybystřegšjho a neyoswjceněgšjho ducha mudrcowé a učitelowé časů tehdegšjch. Ay, tu na wrcholj

mnohého umění a na wyšinách světské maudrosti se potácegjcj mladjk nade wšecky giné učené muže hrdě se wypjnal; a wšak gako pýchau hrdě wzhůru se pnul, nápodobně mrzkostj žiwota hluboko hnal se, spogiw se s gednau osobau, w obcowánj tom nemanželském ohniwým prutem žárliwosti a hlodagjcj podezřelostj mrskán, u weliký hněw nezřjdka se rozpálil. I zplodil syna, gemuž dal gméno *Adeodatus*.

Předce wšak poslednj giskra citu ušlechtilého a počestnosti newyhasla w srdci geho. U prostřed bauře gizliwých náružiwostj a wřelých wášnj neslyšel sice Augustin ljbezného hlasu spanilé ctnosti uwnitř se ozýwagjcjho; a wšak čtenjm spisů Marka Tullia Cicerona pozorliw učiněn byl na žiwot wznešenější a ušlechtilejší.*) A tu gako na rozcestj, w strastném zápasu, gako mezi dwěma ohniwými slaupy, nad hlawau w plamen se sráželejcjmi, stoge, konečně k zboru Manicheyských kacjřů se přichýlil.**) Wychwálená spořádanost,

---

*) Wedlé zpráw cjrkewnj historie, od Weleb. Theod. Katerkampa mjnj se tuto čtenj Ciceronowa „Hortensia“ giný ginák smeyšlegj.

**) Manicheyšti kacjři tak nazwanj po Manesowi čili Manicheowi, rodem Peršanu, kterýž za času Perského krále Ardšira (Artaxerxa) proti Řjmanům bogowal. Načež zbraň složiw, učil, gakož wšickni gnostičtj wýchodnj mudrcowé s nepatrným rozdjlem učili, že wšecko na světě od dwau bytnostj původ swůg béře. Prwnj a sice dobrau bytnost nazýwali: Hora - Mezdao; (Or - Muzd) druhau pak, a to zlau, gmenowali (Ar - Iman.) Prwn

sprostnost a domnělá světlost Manicheyského učenj ljbila se ctižádosti Augustinowě; dobyté wjtězstwj nad mnohými, toliko mělce u wjře wycwičenými katoljky nádhernosti powýšiwši, drzosti přidalo; až konečně Augustin milerád i tau myšlénkau se kogil, že ne on sám, nobrž giná zlá bytnost uwnitř w sobě též skrytá, přjčinau wšeho zlého gest. Od dewatenáctého tedy roku wěku swého přiwáben byl tjm wšjm ke zboru Manicheyských,*) ač se wšj opatrnostj, scestným smeyšlenjm učenj tomuto se oddal; nebo zdařilost gasného rozumu kázala, základu Manicheyského hbitě nastrogeného sesnowánj zkaušeti, což čině, se přeswědčil, že důwody, gichžto Manicheowé k bránénj swého zdánj užjwali, toliko na wětru gsau staweny.

I w Řjmě brzy se mu zoškliwilo, protož do

---

sjdlo swé má w swětle: druhá této stogj na odpor w temnosti; protož knjže [temnostj původ wšeho zlého. Zgewenj swětla Manicheowé wykládali přjstjm Kristowým na tento swět, když totiž, (gakž i gistý Sabellius učil), přišed Kristus na tento swět gako paprslek slunečnj, w čas utrpenj na dřewě křjže, genž toliko utrpenjm býti se zdálo, opět do swého slunečnjho lůna se wrátil. Duch sw. že w powětřj sjdlj, prawili a učili. Zawrhugjce starý zákon, dokládali, že původce geho gest Arimau; a [wšak i sw. pjsem nowého zákona nepřigjmali wšech, a která přigali, ta změnami porušili.

*) Weškerý zbor měl i nejwyššj hlawu, Krista předstawugjcj; 12 učitelu, na mjstě 12 apoštolů; 72 biskupů, na mjstě 72 učedlnjků [Páně. Slawnosti swé konali w neděli a w pondělj s twářj k slunci a k měsjci obrácenau a t. d.

Mediolánu se odebraw, weřegně wýmluwnosti řečnické učil. W tom též lidnatém městě sw. Ambrož čisté slowo Božj se zwlástnj gemnostj a přemilau zdařilostj hlásal. I uslyšew Augustin dle powěsti o slawném muži, zwědawostj puzen, zdali wedlé zákonů řečnických wyhlášený kazatel k lidu mluwj, do chrámu přišel; nebo žeby tam prawdy se dowěděl, na to ani nepomyslil, a to tjm méně, čjm wjce rozgitřenj audowé zboru Manicheyského cjrkew katolickau hanliwými výpady, gakožto porušenau a z prawdy wypadlau, zlehčowali. Než neyprwé gat byw mjrnau, sprostnauj a gasnau řečj Biskupa welebného, srdcem okřál, a podiwným občerstwenjm duch geho zaplesal, nemoha odolati maudrosti ducha, kterýž mluwil: twrdoť gest mu bylo, proti ostnu se zpěčowati.*) Nemálo se podiwil, s gak podiwnau bystrostj ducha muž Božj wšecky námjtky Manicheyských, proti starému zákonu činěné, zwrátil. A giž giž počal pykati swé lehkowážnosti, kterau cjrkew katolickau hanau a potupau byl stjhal; neboť giž poněkud nahlédl, že žádné moci nepřemohau tuto předrahau choti nebeskau; než o gegj wjtězosláwě dosawad ještě se byl nepřeswědčil, a giž giž zboru Manicheyskému wýhost dáti umjnil, cjtiw w srdci swém, že toho, čeho se mu nedostáwá, gediné we gménu a mocj Ježjše Krista, Syna Božjho, dogjti možná.

*) (Act. VI, 10, X, 5.)

Práwě w té době, když w tomto spasitedlném rozgjmánj pohřjžen byl, přišlal i zbožná, wraucně syna swého milugjcj matka, Monika, do Mediolánu, kterážto neyprwé nad synem swým užásla, an w zápasu krutém, zaufanliwě sobě počjnal, zdali kdy prawdy se dowolá; než w srdci swém potěšena byla, že zboru Manicheyskému wýhost dal.

Gakož ale každá wěrná duše w dobách strastných neyprwé srdečnau modlitbau swé autočiště k Otci světel béře, nápodobně i zbožná Monika wzhůru k trůnu božského smilowánj mysli obrátiwši, té medoplynaucj a neomylné naděge byla, že Bůh, kterýž mocen gest wzdělati a dědictwj dáti, i Augustina světlem swé prawdy oswjtj.

Když tedy Augustin neywětšj snažnostj wšech prostředků w swém rozumu wyhledáwal, by žádaného došel cjle, kterého wšak toliko pewnau a živau wjrau dogjti možná, wznala se w něm wraucj tauženost žádati o pomoc oswjceného Biskupa Ambrože, gehož u zwláštnj uctiwosti w srdci swém chowal. Přjbytek zbožného muže každému obtjženému, auzkostj stjsněnému a odpočinutj duši hledagjcjmu otewřjn byl; než nebylo snadno s mužem, moci a milosti plným saukromj pohowořiti, an množstwj wšelikých lidj pořád k němu se hrnulo, za dob ale odprázdněných, bohomyslný Ambrož w tak hlubokém rozgjmánj pohřjžen býwal, že se Augustin ostýchal muže zbožného z náboženého sněnj wytrhowati. Nezbýwalo tedy nic

giného, leč Ambrože slowo Božj s ljbau přjgemnostj a přemilau zdařilostj hlásagjcjho, w chrámě poslauchati, a slyšanau prawdu na mysli přemjtati.

Přátelé, s gimiž Augustin owoce swého zkušowánj a rozgjmánj zděliti obyčeg mjwal, byli dwa Afrikáni, kteřjž wazbau nerozdjlného saudružstwj giž w Karthagině s Augustinem spogeni bywše, též w Medioláně žili, *Alipius* totiž a *Nebridius*.

Alipius, mládenec ušlechtilé mysli, a čistého srdce, narozen byl též w Tagastě. Giž w Karthagině wraucně Augustina milowal, a sedě u nohau geho, gako Šawel u nohau Gamalielowých, řeč z úst wýmluwných sladce plynaucj bedliwě poslauchával. Za přjčinau dokonalého poznánj práw též z Karthaginy do Řjma se odebral i *Alipius*, kdež uměnjm prospjwage, a auřady zastáwage, zwláštnj sprawedlnostj a rozšafnostj se skwěl; načež do Mediolánu odešel. I Augustin ušlechtilého panice ctil a wraucně milowal, tak že *Alipia* swým neydražšjm přjtelem a miláčkem srdce swého nazwal.

Nebridius, narozen w gednom mjstě u Karthaginy, z lásky k Augustinowi do Mediolánu se odebral. I tento nad mjru wtipný muž oswjcenostj mysli a zdařilostj rozumu nad mnohé wynikal.

Wšickni tři, ačkoli scestným smeyšlenjm zastjženj, kolo světské maudrosti a blauzenj lidského probjhagjce, byli miláčkowé newystjhlé prozřetedlnosti božské, wše k dobrému řjdjcj, by w Me-

dioláně slunce prawdy nad nimi, w stjnu wšelikého pochybowánj a rozwažowánj sedjcjmi, wzešlo, a wzšedši k zprawenj nohau na cestě poswjtilo. „Tŕj bjdnj gsme byli, dj *Augustin*, obapolně geden druhému bjdu swau žalugjce.“ *) W tomto ale citu obapolné žalosti, záležela i obapolná náklonnost, když totiž w hořkosti přjčinu poznali, za kterau gim newiditedlná prawice božská, gakž sám *Augustin* swědčj, tento hořký kalich žalosti k pitj podala.

S *Nebridiem* *Augustin* owoce swého rozgjmánj zdělil; Alipiowi ale i neytegnějšj skrýše srdce swého otwjral, a žádné poznané nedokonalosti nezatagil. Mnohokrát a mnohými způsoby rozmlauwáno o manželstwj. *Alipius* nemálo se wynasnažowal dokázati, by od manželstwj se zdrželi, by tjm wětšj šetrnostj maudrosti a uměnj pilni býti mohli. *Augustin* ale, gemuž žiwot tělesných rozkošj prázdný žádné ceny do sebe mjti se nezdál, spjše *Alipia* k užjwánj tělesných rozkošj přiwábiti se snažil; a wšak tuto o zřjzeném a pořádném manželstwj řeč čině, toliko takowé přjteli swé mladosti wychwalowal.

A protož i obcowánj s onau osobau mimo staw manželský widělo se býti neprawé a od té chwjle nepočestné. Tedy propustiw gi, s ginau a sice w staw pořádného manželstwa wstaupiti

*) Silbert „Leitsternen auf der Bahn des Heils. Wien 1821. 3. Band. Bekenntnisse des hl. Augustin.

umjnil. *) Na ten konec s ginau se zasnaubiw, pro autlost wěku, teprw po čase gi pogmauti za manželku chtěl. Ale ach! Augustin tak hluboce klesl, že gizliwých žádostj bugného těla w uzdu wedlé rozumu pogmauti nechtě, prw než určitý čas do zasnaubenj uplynul, po newěstce, s kterau mezi tjm časem žiw býti chtěl, nezdrženliwě taužil.

W srdci člověka k obrazu a k podobenstwj Božjmu stwořeného, plamenným nápisem zákon přirozené počestnosti wyryt gest, tento pak zákon základ swůg má u wjře w zákony rozumu a swobodné wůle. Kdo o tuto přirozenost dby nemá: tomu nelze křesťanské dokonalosti dogjti. **)

Této wjře w zákon přirozené počestnosti, w negedné twárnosti odporuge zmatenost Manicheyská; nebo kde dobré i zlé následkem dwau proti sobě zasazených, bogugjcjch a obapolně swjtězugjcjch bytnostj se uwažuge: daremná řeč by byla o samostatnosti a swobodě skutku. Tedy *Augustin* nedáwno zboru Manicheyskému wýhost daw, ještě přjlis podlé scestného zdánj smeyšlel, a protož

*) Připomenauti třeba, že wše to se dálo, když *Augustin*, ačkoli pospolitosti Manicheyské wýhost dal, ještě mnohým scestným smeyšlenjm zboru toho stjžen byl.

**) Des ersten Zeitalters der Kirchengeschichte zweite Abtheilung von Dr. Theodor Katerkamp, Domkapitular und Professor an der theol. Fakultät zu Münster. Münster 1825.

samostatnost a swobodné užjwánj wůle newědomo mu bylo.

Což i sám wyznáwá, řka: „Život blahoslawený gsem zamilowal, a zamilowaw zhrozil gsem se, geg w studnici (w Bohu) nagjti, a utjkage před njm, hledal gsem ho. Neboť nešťastným gsem se domnjwal, mage se wytrhnauti z obgetj ženy, a neznamenal gsem blahého léku Twého milosrdenstwj (ó Bože), bych swého zléčil neduhu, . . . a když gsem zdrženliwost aučinkem swé zmužilosti býti uważowal, newěděl gsem gá pošetilý, co psáno gest: „Žádný nemůž zdrženliw býti, pakli Ty zmužilosti neuděluješ!“

W této strastné bauři neywětšj snažnostj wyhledáwal Augustin prostředků, by cestu, prawdu a život nagjti mohl; než wšecka snažnost byla toliko w hustých tmách makánj, w čemž nowého blauzenj obáwati se musel. Ačkoli swým přátelům swé trapliwé wnitřnj zápasy wygewil: předc neznal žádný tráwného nepokoge a muky duše; protož wšecko toto swým přátelům zatagiw, neměl slow k wyprawenj toho, co uwnitř se dálo. W těchto strastných dobách toliko pomoc, z milosrdenstwj Božjho plynaucj, platna byla. Ale ach! Bůh geště přjtelem geho nebyl; gestě we wzdálenosti na tváři Božj patřil, gako cestugjcj, genž zblaudiw, w šero hledj, když temná noc swé peruti po oboře světa rozestjrati započjná. Augustin nemohl nic giného, než před twářj Božj plakati, úpěnliwě k hwězdnému nebi wolati, a za smilowánj we wšj wrauc-

nosti prositi. A protož, by paprslek světla wěčného temnau mrakotu, kteráž duši zahalowala, proniknl, bylo poznánj prawého Boha neypotřebněgšj. Nebo Augustin až posud slaužiw dwěma pánům, rozdělen byl mezi Bohem a mezi světem; a tauto trápnau dwogitostj gako do wězenj zagat byl, z něhož sám wykaupiti se nemohl. Kde a gaká pomoc? — — Toto wykaupenj toliko Kristem, Synem Božjm, genž gest cesta, prawda a žiwot, státi se mohlo: a wsak dokawad Krista toliko za pauhého člowěka měl, kterýž uważowán gakožto pauhý člowěk a neyoswjceněgšj mudrc světský nic giného, leč wýborná ponaučenj pozůstawil a světlem wznešených počestnosti přjkladů poswjtil, z tohoto zagetj Augustin wykaupen býti nemohl, zkrátka: dokawad rozumně slow miláčka Páně: „*Slowo tělem učiněno gest*“ — nepochopil, a pochopiti nižádným způsobem nemohl, dokawad wtělenj Syna Božjho wedlé bludu Fotinowa wěřil, gakož pak i w tomto neydůležitěgšjm článku wjry Fotina nasledowal. *)

---

*) *Fotinus*, narozen w Gallii, učedlnjk Marcella, biskupa Syrminského w Illyrii, žiw byl (r. 344), upjral geště wjce než i *Arius* božstwj Kristowo, když totiž učil, že Kristus gest sice z Ducha sw. počatý, ale gakožto člowěk z *Marie* narozený, kterýž od Boha zwláštnj dokonalosti obdržel, tak že diwy a zázraky činiti mohl, a protož Syn Božj slaul, a t. d. Epiph. haeres. 71. Socrat. Lib. II. c. 18. Sozom. Lib. IV. Walch Historie der Ketzereien, Tom. III.

Než prozřetedlnost božská Augustina k giné straně obrátila. A zde s Apoštolem zwolati wolno: „Ó hlubokosti bohatstwj maudrosti i uměnj Božjho: gak nezpytatedlnj gsau saudowé i newystižitedlné cesty geho!“ *) I Augustina newiditedlná prawice božské prozřetedlnosti k studnicjm wod žiwota, aby nelačněl a nežjznil wjce, dowedla **), tak že s welikým zaljbenjm w pjsmjch sw. čjsti započal; zwlášť ale psanj sw. Pawla k té přeswědčenosti ho dowedly, že newyhnutedlně potřebná gest člowěku milost Božj z neskončených zásluh Kristowých, zwlášť z umřenj Páně na křjži plynaucj, a že nenj w žádném giném spasenj proto, že nenj giného gména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti. ***)

Když tedy Augustin přjstupu neměl s welebným biskupem sw. Ambrožem porozpráwěti, usmyslil sobě k dogitj swého cjle ginau klestiti dráhu. Na ten konec s pěstaunem mladosti a učitelem sw. Ambrože, genž *Simplicianus* slaul, segjti se taužil, což se mu i skutečně podařilo.

Augustin ctihodnému a nad mjru mjrnému kmetowi srdce swé na prosto otewřel, když totiž tráwné boge, kteréž bogowal, a nynj, by k poznánj prawdy přišel, boguge, wygewil. Ay tu weleważný kmet udalost, genž s osudem Augustinowým mnoho podoby má, wyprawowal. „Za panowánj

*) Rom. XII, 33. **) Apoc. VI, 17. ***) Act. IV, 12.

totiž cjsaře *Konstancia* bydlil w Řjmě daleko široko rozhlášený řečnjk pohanský, gménem *Viktorin*, gemuž za přjčinau ohniwé wýmlawnosti, že pohanské bohy zagjmawými řečmi oslawowati znal, tehdegšj mnohočetná pohanská šlechta w Řjmě památnj sochu obětowala. Tento muž podobně gako *Augustin* čtenjm pjsem sw. na wjru Kristowu obrácen byw, na počátku se domnjwal, že giž na tom dosti, pakli toliko srdcem wěřj, co Bůh skrze swého gednorozeného Syna zgewil; byť by i weřegně w obcowánj křesťanů wjru swau na gewo nedáwal. Zdánj to wywinulo se z newčasné stydliwosti, kteraužto bázeň a strach mocných pohanských přjzniwců w srdce ctižádostiwého *Viktorina* wlila. Než poznaw brzy swau mdlobu, zarděl se. I bez meškánj požádal řjmské duchowenstwo, by u weřegnosti wyznánj wjry křesťanské učiniti směl.

Za tehdegšjch časů, w nichž tak časté krwe prolitj pro wjru se dálo, nebylo řjmské šlechtě i mužům, gaký i *Viktorin* byl, radno, weřegné wyznánj wjry učiniti, a protož i tagně se to státi mohlo.*) Tázán tedy *Viktorin* gsa, chce-li tentýž bezpečněgšj prostředek zwoliti, s welkodušnau zmužilostj odpowěděl:

„Krista srdcem giž dáwno ctjm, chciť tedy i nynj před twářj weškerého Řjma dokázati, že

*) Katerkamp lib. cit.

geg gakožto Boha i ústy weřegnů welebjm.“ A když to powěděl, wyznánj učiniw, s welikým plesánjm w obcowánj swatých (křesťanů) přigat byl.

U wyprawowánj udalosti té roznjcen byl *Augustin*, a wšak roznjceněgšjm se stal tjmto přjběhem.

Pontitian, rodem Afričan a kragan Augustinůw, u dwora cjsaře *Valentiniana I.* w Trewjře slaužiw, za důležitými přjčinami přes Mediolán do Afriky cestowal, kdež Augustina kragana swého widěti žádal. *Alipius*, přjtel mladosti, i nynj neywjce s Augustinem w pospolitosti žil, a práwě w té době, když *Pontitian* do přjbytku wešel, s Augustinem rozmlauwal. Neyprwé o wěcech nepatrných howořjno. Ay tu *Pontitian* spatřj na stole knihu; i wezme, otewře, nemalau radostj překwapen, zde psanj sw. Pawla spatřuge; neboť se toho nenadál, žeby našel *Augustina* na cestě k wjře křesťanské. Tato nepatrná wěc ginau twárnost rozmlauwánj přátelskému dala a neywjce k obrácenj *Augustinowu* přispěla. Mluweno neyprwé mnoho o wznešenosti a ctnosti křesťanů, o neomylné božské prawdě sw. křesťanské wjry a o žiwotě swatém zbožných mnichů a bohomyslných paustewnjků, o nichž Augustin prw nikdy neslyšel. Načež *Pontitian* tento přjběh wyprawowal. Gednoho dne, když rozkazem cjsaře *Valentiniana* zápasnj hry prowozowány byly, wydal se *Pontitian* s třemi oděnci šlechty cjsarské, kterýmž prowozowánj hry toho dne se neljbilo, na procházku do daubrawy cjsarské. Dwa a dwa pospolu gdauce, w stromořadj se rozešli.

Načež *Pontitian* s saudruhem swým chodě, dwa giné dotčené hledal. A hle! nalezli ge w paustewně, ahi žiwot sw. Antonjna, kterýž sepsaný tam nasli, čtau. Roznjcenj mužowé ti zbožnostj a swatým žiwotem paustewnjka bohabognébo, od té doby tentýž žiwot zwolili, a *Pontitiana* i saudruha geho prosili, pakliby též podobně učiniti nehodlali, aby se odebrali, a gim obtjžnj nebyli. U wyprawowánj této udalosti zgitřil se *Augustin* sám nad sebau, a tu oheň wnitřnjho boge opět se rozhořel, který ale *Augustin* nynj slawným wjtězstwjm uhasil. Když *Pontitian* dále na cestu se odebral, trapliwý wnitřnj nepokog, kterýž w negedné twárnosti se gewil, konečně w slowa wyrazil. I zwolal *Augustin*: Co to? Co slyšjš? Sprostj wstáwagj, a bránu nebes otwjragj, a do králowstwj nebeskébo wcházegj! A hle! my se wšj syrowau učenostj, w rozkošech a nesmyslných marnostech se kochagjce, dljme!" A to powědě w, wzal knihu a šel do zahrady, an baurliwé myšlénky gako blesky w hlawě se křjžily. A wšed, posadil se. *Alipius* znamenaw trápný nepokog, přátelskébo užjwal práwa a posadil se podlé něho, a pohleděw na Augustina, widěl s úžasem, náramně překwapen gsa, strastný zápas: —,*) Twář brzy bledne, brzy se rozpaluge, ústa modragj, giskřjcj oko w hlawě se

*) Historicky prawdiwé die Katerkampa.

diwoce kaulj: Augustin brzy ruce w pěsti zatjná, bige se w čelo, brzy pak třesaucj ruka prudce wlasy progjždj, brzy kolen swých se chopj, až konečně wnitřnj strast w žalostné úpěnj wyrazj a tokem wřelých slz průchod sobě činj. Augustin počne hořce plakati, a odwrátiw se od přjtele swé mladosti, mjsto pusté, pokawád w zahradě nagjti možná, hledá, kamž úžasem přimrazený přjtel nasledowati nohy swé neodwážj. I položj se *Augustin* pod strom fjkowý, a hořce pláče. A hle! w tom zawznj w ljbezném zpěwu hlas přemilostný, hlas ten několikrát se opětugjcj konečně w tato slowa srozumitedlná se končj: „*Wezmi a čti*“! Augustin obrátiw se k mjstu, odkud hlas zazněl, přemjtal, zdaž djtky hry na bljzce prowozugjcj tak ljbezně pěgj? — Než brzy se přeswědčil, že to hlas wyslance Božjho, angela Páně napomjnagjcjho, by potěchy, po njž srdce skljčené taužj, w pjsmjch sw. hledal. I šel k mjstu, kdež Alipius seděl, a kde psanj sw. Pawla zůstawil, otewře knihu, a hle! neyprwněgšj, co spatřil, bylaĭ gsau slowa: „Ne w hodowánjch a opilstwjch a w smilstwjch a nestydatostech, ne w swáru a záwisti; ale oblecte se w *Pána Ježíše Krista*, a péče o tělo neměgte podlé žádostj.*) Dále nečetl, an neobyčegná gasnost obkljčila mysl, tak že se rozweselil duchem. A když Alipiowi, co se dálo, wyprawowal, a slowa

*) Rom. XIII. 13, 14.

dotčená pjsem sw. opětowal, ukázal *Alipius* na to, což dále psáno: „Mdlého pak u wjře přigjmeyte.“*) A toto wyřčenj *Alipius* na se obrátiw, Augustina nasledowal. *Nebridius* teprw pozděgi na wjru se obrátil, a když *Augustin* swá wyznánj psal, giž ho mezi živými na zemi nebylo.

To když se událo, složiw Augustin swůg učitelský úřad w Medioláně, z mèsta se wystěhowal; prw ale zbožnému biskupowi sw. Ambroži o swém obrácenj zprâwu dal, a snažně prosil, by mu poradil, gaké knihy přjměřené ku přjprawě k přigetj swátosti sw. křtu má čjsti? — Načež ugednáno, že *Augustin* s matkau swau drahau, synem a bratrem *Navigiem* do Afriky se odebére; než očekáwagjce w přjstawu Africkém pohodlného powětřj, by s korábem přeplauti mohli, roznemohši se zbožná Monika, umřela. W posledni době swého bohabogného žitj, giž oslawenému stwořenj blaženěgšjho swèta rowna, gala se mluwiti takto, řkauc: „Synu můg, co se mne dotýče, u mne nyněgšj život giž žádné ceny do sebe nemá. To gediné zač gsem prosila gest, abych tebe w lůnu cjrkwe katolické spatřila, prw než na wěčnost odegdu. Tuto wraucj žádost srdce mého Bůh, mimo mé nadánj, wyslyšeti ráčil, an widjm tebe geho službě poswècena. Což bych zde geště déle činila?“ — A když

*) Kor. XIV, 1.

nemoce přibýwalo, byla to gediná žádost Navigiowa, bratra Augustinowa, by drahá máť w cizině neumřela, a w swé wlasti pohřbena byla. To když uslyšela, přjsně wzhledši na syna swého, řekla: „Hle! co mluwj?! Pohřbete toto tělo mé, kdekoliw chcete: za to gediné wás prosjm, pamatugte na mne při oltáři Páně, kdekoli budete.“ A když to powěděla, usnula w Pánu.

Ku konci roku 388 přeplaul Augustin do Afriky a odebral se do Karthaginy, kdež w domě gistého Innocence bydlel. Načež swé gměnj rozdaw chudým, za tři léta na paušti, dle způsobu zbožných paustewnjků w rozgjmánj, modlitbách, a w podrobowánj těla w služebnost duchu žiw byl, konečně pak božskau prozřetedlnostj do města Hipponu byw powolán, za kněze poswěcen byl.

ŘEČ

při pohřbu důstogného Pána Jana Pawljka, bisk. Wikáře a Děkana w Bezně, 27. Ledna 1835.

Zaljbena byla Bohu duše geho; protož pospjšil geg wywesti z prostředku neprawosti. W kn. Maudrosti 4, 14,

Neymilegšj Křesťané!

Zwony Waše dnes smutně znčly, gindy wydáwagjce hlahol ljbý, srdcjm křesťanským rozkošný a žádaucj — dnes gen temné, žalostné dáwaly zwuky, gakoby i ten bezdušný kow mohl ljtost mjti, že ho giž nenj, toho wěrného služebnjka a ctitele Božjho, genžto za dráhně let k hlasu gegich do tohoto chrámu s chwátánjm přicházel, chtěge wždy Wám dáti přjklad, abyste následowali šlepěgj geho.

Nenjť giž pastýře dušj Wašich. Umřel — gakož i nám uloženo gest gednau umřjti. — Bratr geho, gediný bratr, genž až do konce milowal ho, ošetřowal geg, a slaužil mu, až i doslaužil: ay ten želj ho giž mrtwého, slzawýma očima hledě na rakew, kteráž skrýwá mrtwolu bratra drahého. I Wy ho željte wšickni; neb ač střjbra a zlata nemjwal, aby byl dáwal Wám hogně na wšeliké potřeby wezdegšj: nic wšak méně Wy, wědauce a cjtjce, že rozdáwal wěcj nad střjbro a zlato dražšjch a žádostiwěgšjch, že Wám ge rozdáwal od prwotin kněžstwj swého, za celých 42 let, gednák co kaplan zde, gednák co farář we Střenicjch, gednák opět co děkan zde, djlo kněze a slowa Božjho kazatele konage, željte a kwjljte ho. A wšak netoliko Wy; željť ho weledůstogný, obecného blaha a spasenj dušj našich welice žádostiwý pan Biskup náš Litoměřický, genž prospěšných služeb a pracj geho znal a wážil gich sobě, a na důkaz toho za arciděkana Boleslaw-

ského krage ho wywolil, ani ho prawě smrt postjhla. Pozdwihněte pak hlaw swých a wizte, kterakau ljtost magj i welebnj a důstognj tito u walném počtu sem přišlj pastýřowé duchownj, že giž zemřel bratr, přjtel, rádce a předstawený gegich. I gáť ho welice željm, wyznáwage přede wšemi Wámi, že gsem od prwotin kněžstwj swého až do toho dne, na kterýž nám zemřel, často zapotřebj měl i přigjmal maudré rady geho. — O Bože! proč gsi geg od srdce našeho odtrhl, gešto wěk geho ctihodný nebyl geště tak přjliš wysoký, a owšemť milostj twau geště několik let u prostřed nás žiw býti mohl? — Wždyť teprw 64 léta stár byl! — Odpowěď dáwá kniha Maudrosti, kteráž dj: „*Zaljbena byla Bohu duše geho; pročež pospjšil wywesti geg.*“

Ljbila se, Neym. kř. duše důstogného pastýře Wašeho Bohu: 1. Pro welikau, neljčenau pobožnost geho. Že pastýř Wáš k pobožným ctitelům Božjm právem připočten býti musj, toho swědkowé gsme my kněžj, bratřj geho, kteřj gsme spolu s njm službám Božjm obcowáwali, kteřj gsme slyšeli i widěli, kterak mysl geho wždy k nebeským žádostem se pozdwihowala, kterak we wšelikých potřebách wlastnjch i obecných gen Boha wzýwal, wšecku swau péči uwrhuge na něho; kterak, když sobě wšickni na zlé nařjkali časy, on téměř sám gedin Bohu se důwěřowal, že w brzce proměnj wšeliké žalosti w radost; kterak nikdy nehledal sláwy swé, nýbrž gen sláwy toho, genž

geg podlé neskonalého milosrdenstwj swého oddělil a poswětil k djlu swému. — A zdaliž také w samých Wás často nehořelo srdce, an gste slyšeli ljbezný hlas wraucjho modlenj geho? zdaliž widauce geg w pobožnosti pohřjženého, nepočali gste i wy welebiti Otce našeho, kterýž w nebesjch gest?

Ljbezná byla Bohu duše geho: 2. *pro geho přewelikau lásku, kterauž ke každému okazowal.* Že byl přjtel a milownjk wšech bez rozdjlu lidj, o tom žádný z Wás i w neymenšjm nepochybuge. Na něho přjpadně obrátiti se může powěděnjj sw. Pawla Apoštola: „Láska trpěliwá gest, dobrotiwá gest; láska nezáwidj, nečinj zlého, nenadýmá se — nehledá, což gest gegjho, nezpauzj se, nemyslj zlého, — wšecko snášj, wšemu wěřj, wšeho se naděge, wšeho trpěliwě čeká.“*) Na upřjmného, wljdného, dobrotiwého, srdečného kněze právě se může wztáhnauti také to, co tentýž Apoštol ginde dj: „Kdo z wás trpj, bych gá netrpěl s njm? Kdo se horšj, bych gá se proto nepálil? **) Neb co se wám koli přihodilo protimyslného, žalostného, i gemu to welice šlo k srdci. Kolikráte wřelé slzy lily se mu po ljcech, ani gste mu ztěžowali wšelikau starost a bjdu swau? Nebýwal on přigjmač osob, neměl gen urozených, powýšených a bohatých w uctiwosti a wáze, ale-

*) I. Cor. 13. **) II. Cor. 11.

brž každého ctil a milowal, ačsice netoliko ústy a gazykem, sic skutkem a prawdau; i k sprostým a chudým náchylen byl, pewnau mage wjru, že gsme wšickni sobě rowni, poněwadž gsme wšickni djtky gednoho ótce, wšickni gednoho těla audowé, wšickni krwj Ježjše Krista wykaupeni, wšickni k dědictwj wěčného žiwota powoláni. —

3. Ljbezná byla Bohu duše geho pro geho horliwau žádost, aby si wšickni lidé wespolek hleděli pokoge a mjru; ljbezná byla Bohu duše geho i pro tiché, pokogné, krotké obyčege, kteréž wždy pronášel. Komu z Wás kdy kámen pohoršenj w cestu postawil? koho kdy pokaušel anebo w řeči lapil? koho kdy naŕkl, pomluwil, anebo we zlé podezřenj uwedl? Wy raděgi, gako gedněmi ústy swědectwj wydáwáte o něm, že Wás mjřil, že na řeči prchliwé powlownau, na twrdé měkkau dáwal odpowěď. O! ta dobrá duše, prawjte, dobrá duše, w njžto žádné lsti, žádné hořkosti nenj. Arcit Neymilegšj, on dobrý byl, předobrý muž, milostné powahy, ljbezné řeči, ljbezné twáři, ljbezných wšech mrawů a způsobů. Welikými byl milownjkem pokoge, a protož i nás kněžj, bratřj swých, wždy pamatowal, i nás od každého swáru, od každé pře a ode wšeho, čjmž se dobrá wůle kazj, pečliwě odwozowal, užjwage powěděnj Páně: Každé králowstwj samo w sobě rozdělené zpustné a dům na dům padne. *) Rozumèl ten mjrný, tichý muž pěk-

*) Luk. 10.

ným slowům Žalmisty swatého: O gak to gest utěsená a rozkošná wěc, když bratřj w gednomyslnosti spolu přebýwagj! Swornost ta gest gako rosa, sstupugjcj na hory Sionské, s hognými ode Pána požehnánjm. *)

4. Ljbezná byla Bohu duše geho i také pro geho ustawičnau péči o Wás, owečky geho drahé. Neb ačkoliw radau weleslawné konsistoře Litoměřické učinčn byl, ačkoliw úřad biskupského vikáře, spolu pak i úřad dozorce národnjch škol w rozlehlém okrsku tomto Mladoboleslawském za 17 let sobě swěřený měl, kteryžto auřad geg mnohé cesty, mnohého zaměstknánj i podnikánj stál: předce pracowal w slowu a w učenj, rozdáwage Wám i swátosti podlé potřeb a žádostj Wašich, péči mage i o djtky Waše, tak sice, že gste w ničem netrpěli žádného nedostatku, že swobodně každým časem pochlubiti se směl: Co gsem měl učiniti winici své, a neučinil gsem gj? — I byl gest pastýř Wáš podobný štěpnému stromu, genž hognć owoce nese, a stinné swoge wětwe w parnu slunce široko rozkládá ustálým pautnjkům; neb mnozj owocem práce geho, co w ljbém chládku, obcerstwenj a odpočinutj docházeli.

Z těch a podobných přjčin ljbila se Bohu duše geho, a Bůh pospjsil wywesti ho — wywesti z prostředku neprawostj, z prostředku želu, hoře a bjdy, genž z neprawosti a hřjšnosti lidské

*) Žalm 133.

pochází. W prawé prawdě, N. Kř., hřichowé a ne. prawosti gsau prawau a wlastnj přjčinau neywětšjch těžkostj a zármutků našich; ze zlých předsewzetj a skutků plyne wše trápenj naše. Důstogný pastýř Wáš byl sice pobožný, wždycky plný upřjmné lásky a neošemetného milowánj, milownjk pokoge, kněz a kazatel horliwý: než i geho dotklo se negedno zlé pro neprawost lidskau; neb mnohý zagisté i gemu za dobré zlým se odměnil, mnohý, kteréhož wystřjhal, chtěge zachowati daši geho, i poznalé odpjral prawdě, a w lehkost si ho wzal, tak že si právě ztěžowati mohl slowy Isaiáše Proroka: Syny gsem wychowal a wywýšil; oni pohrdli mnau. Poznal wůl wladaře swého a osel gesle pána swého: Israel pak mne nepoznal, a lid můg neporozuměl.*) Kolikrát až i splakal Pán nad Jerusalémem, řka: Jerusaléme, Jerusaléme! kolikrát gsem chtěl shromážditi syny twé, gako slepice shromažďuge kuřátka swá pod křjdla, a nechtěl gsi. Pocjtiltě i on, pocjtil wšelikau trýzeň. — Pročež Bůh pospjšil wywesti geg z prostředku neprawostj. —

Poněwadž pak to Bůh učinil, přestaňme želi a kwjlenj, podkládagjce se saudům swatým geho; nebo Bůh wšecky zagisté wěci dobře učinil.

Tážete-li se, wěrné owečky: kde asi teď přebywá pastýř Wáš milowaný? Prawjm Wám: Gá

*) 1 Kap.

se pewně naděgi, že pro dotčené krásné powahy swé připočten gest mezi Syny Božj, a los a mjsto geho že mezi swatými gest tam w nebesjch. Než Wám snad připadá na mysl powědnj Apoštolské: „Negsem w sobě ničjm powědom, ale w tom negsem osprawedlněn. Kdo pak mne saudj, Pán gest.“ Ach, djte, chyba člowěkem wládne, dokawád trwá na swětě: i sprawedliwý do dne třebas sedmkráte klesne. My owšem přjčinu máme smeyšleti o něm co o knězi pobožném, horliwém, pokogném, bližnjho milugjcjm — ale Pán, genž srdce i ledwj zkausj, Pán snad shledáwá na něm předce wadu něgakau a poskwrnu. Wjme pak, že nic poskwrněného do králowstwj nebeského wegjti nemůže. —

Nebog se, stádce wěrných; byť pak Bůh i shledal něgakého hřjchu na něm, z kteréhož i při neylepšjm chtěnj se nedokál, nebog se! Bůh, milosrdný gest a litostiwý a ukogitedlný nad zlostj. Bůh i na onom swětě wěrné duše očišťuge a i geho duši obmyge a nad snjh bělegšj učinj, i potom mu pak dá králowstwj wěčné. Což aby se w skutku a tjm dřjwe stalo, i ty můžeš přispěti.

Pastýř Wás dokawád mezi Wámi přebýwal, mnoho se modlil za Wás, přimlauwage se zwlášť při neyswětěgšj Oběti mešnj a prose: Odpusť, Hospodine, pro Ježjše Krista, Syna twého, pro umučenj a smrt geho odpusť lidu swému. Neymilegšj! teď Wy se modlte za něho, měgte pak i djtek swých pilně k tomu, aby se spolu s Wámi za něho modlily. Mnoho zagisté může modlitba sprawed-

liwého ustawičná, mnoho může modlitba celé osady, mnoho zwláště modlitba newinných djtek, pro kteréž a skrze které požehnaný Pán naš, Ježjš Kristus, genž wždy řjkáwal: Nechte djtek gjti ke mně, dáti račj, aby kdež on gest, tam i pastýř Wáš s njm býti mohl.

Nad to pak, Neymil, zachowáwagjce učenj geho, wýstrahy, rady a napomjnánj w srdcjch swých, ostřjheyte gich, a odřeknauce a warugjce se bezbožnostj a swětských žádostj, ráděgi wždy pobožně, střjzliwě, sprawedliwě žiwi buďte na tom swětě. Nebo to činjce, rozmnožjte blaženost geho w nebesjch a budete moci dúwěrně očekáwati, že se po smrti s pastýřem swým dobrým opět šťastně shleďáte, a radowati se bude srdce Wase, a radosti té pak giž žádný neodegme od Wás. Amen.

II. OZNAMOWATEL.

A) LITERATURA.

1. Katholisches Hausbuch auf alle Sonn-unp Festtage des Kirchenjahrs zur Beförderung häuslicher Andacht. Sulzbach in der Stodelschen Buchhandlung 1834. 8. I. Theil S. IV. 414. II. Theil S. 370. Preis f. 1. 30. c. m. Zu haben in der H. J. Enders'schen Buchhandlung.

Mnoho se rok co rok ku wzdělánj křesťanského lidu pjše a wydáwá, tato ale wzdělawatedlná kniha we dwau čiste tištěných djlech gistotně k nejlepšjm a nejzdárněgšjm náležj. Na každau neděli, na každý den w postnjm čase, na každý wýročnj swátek se tam podáwá přeložená kollekta z mešnj knihy, epištolnj a ewangelická částka, gedno i druhé s kratinkým ale wýborným wýkladem anebo s překrásnau homilij; na mnohé neděle a na wšechny swátky i pěkné pjsně, spasitedlná připomenutj, a druhá, krátká a gádrná modlitba gsau připogeny. Na konci druhého djlu přidáno gest drahně utěšených modlitob, gakož i kratinká cwičenj djtek dle katechismu Petra Ka-

nisia. Tak pěkného přeložení nedělnjch a swátečnjch perikop, gakož i mešnjch kollekt, gakéž se zde nacházj, nikde gsem až posawáde nenalezl. Z celé této knihy gasná, přjwětiwá, pobožná a nad obyčeg wzdělaná a ušlechtilá duše čistau, ljbeznau řečj k čtaucjmu mluwj. Že pak skladatel utěšené knihy této dobrým, abrž přjkladným gest katoljkem, i toto gediné mjstečko z homilie na swatau trogici Božj ukazuge: „Ježjš tedy gest při nás, wěrjcjch swých, on gest wždycky s cjrkwj swau. Gakož byl s apoštoly swými, tak gest i s náměstky gegich. Cjrkew geho nemá giných mezj, leč mezj swěta, a trwati bude po wšecky časy. Cjrkew geho gest základem prawdy; neomylnau gest w učenj swém skrze ného, kterýž wždy zůstáwá při nj. Nesmjš se tedy, duše má, swěta tohoto a swětských mudrců tázati, coby prawo bylo; nesmjš prawdy od nich kupowati za stříbro a zlato; nenj třeba bys těžké cesty konal a po mnohá léta učených poslauchal, sedě u noh gegich. Prawda, genž neklame, maudrost nebeská, gest bljzko před očima twýma; hlas cjrkwe gi tobě zgewuge. Tato gest neomylná učitelkyně, kteráž žádného neswozuge, a tebe bez útěchy w trapných pochybnostech nenechá. Následug gi, co dobré djtě, a poznáš a zkusjš, že učenj gegj gest od Boha, a k Bohu wede. Kdo nenj poslán od cjrkwe, a kdo neučj w duchu gegjm, tomu neměř, toho nenásleduj, abysi nezašel s přjmé cesty, prawého swětla neopustil, a lidskými bludy se nesprawowal. Poslauchey cjrkwe matky swé, sic ginák nemáš Boha za Otce, nemáš Syna, nemáš Ducha swatého.“

Vinc. Zahradnjk.

2. Gebetbüchlein für andächtige Verehrer der allerseligsten Jungfrau und Mutter Gottes Maria, besonders an Wallfahrtsörtern. Von einem katholischen Geistlichen. Mit Genehmigung des hochwürdigsten bischöflichen Ordinariats Regensburg. Sulzbach in der Seidelschen Buchhandlung 1834. S. 256.

Negmenowaný autor této modlicj knjžky gest nepochybně tentýž, kterýž i swrchu oznámený spis: Katholisches Hausbuch, gest wydal. Oswjcená a náboženská mysl, kteráž se w gednom i w druhém spisu pronášj, gistým gest důwodem, že obogj práce z gednoho a téhož výborného pera gest wyšla. Skladatel těchto wýtečných modliteb w prawdě gest, „ein katholischer Geistlicher", muž duchownj, a sice duchownj katolický. Postihl ducha cjrkwe katolické, a ducha toho i w modlitby swoge wdechl. Mnohý katolický duchownj pjše tak, gakož i protestantšti duchownj, anebo gen wyznawači přirozeného náboženstwj psáti magj obyčeg: náš ale wysoce wzdělaný autor pjše gakožto duchownj, gehož duše učenjm, cjrkwi katolické wlastnjm, weskrz gest proniklá. Nápis knihy geho: „Gebetbüchlein für Verehrer der Mutter Gottes an Wallfahrtsörtern" cosi powěrečného, a bych tak řekl Kochemského do sebe mjti se zdá: nicméně w knize geho žádná stopa powěrau nadšené mysli se nespatřuge, nobrž ukazuge se w nj duch, swrchowaně oswjcený. Každý i neywzdělanègšj katoljk, abrž i protestant, chtěli-liby se wprawiti w zbožný smysl prawých pautnjků katolických, a w skutku-liby šli na paně ušlechtilým, dobrým srdcem, w knjžce této, krásnau němčinau sepsané, hogně by potrawy a plného spokogenj náboženského srdce nalezli. Oswjcený autor, genž, gak se zdá, w krutém pronásledowánj dosáhl wýtečné pobožnosti, lásky k nepřátelům a pokory, srdecným gest přjtelem i sprostého, náboženského lidu ka-

tolického, na welmi rozkošnau pastwu pautnické pobožnosti ho wede, a knjžku swau i takowými modlitbami opatřil, kteréž se od pautnických wůdců předřjkáwati dagj. W prwnjm oddělenj po krátkém poučenj pautnjků a některých obecných modlitbách předkládá gadrné modlitby pro ty, genž w pautech některého ze sedmi hlawnjch hřjchů wězj, u př. modlitba lakomého o sproštěnj této swé neprawosti, modlitba opilce o dar střednosti. Druhé oddělenj od strany 42 až do strany 121 obsahuge modlitby rannj a wečerni, před gjdlem a po gjdle, při práci, an bigj hodiny, w pokušenjch a w trápenj; modlitby nedělnj při weřegných službách Božjch, před kázanjm a při mši swaté, modlitby zpowědnj a při swatém přigjmánj. W třetjm oddělenj se náchazegj hodinky, litanie a modlitby na wšechny swátky panny Marie, křižowá cesta a křesťanské přjmluwy, we čtwrtém ale překrásné modlitby za papeže, za pána země, za rodiče a t. d., gakož i modlitby čeledjna, mládence, panny, a modlitby za zemřelé. W posledním oddělenj se předkládagj modlitby k užjwánj na cestě pautnjků, když u přjkladu gdau skrze obilj, lesem anebo přes luka. Na důkaz gadrnosti, moci a krásy právě katolických modliteb těchto tři mjsta z nich zde přiwozugi: „Bez poskwrny a prosta dědičného hřjchu počatas byla, neyswětěgšj panno, a to dle zbožného smyslu mé matky cjrkwe katolické, kteráž dnešnj swátek gest ustanowila. Wěřjm to i také proto, poněwadž takowý toliko zcela čistý přjbytek hoden byl Syna Božjho. Tys byla wywolena ku porozenj Ježjše, neyčistšjho wšech lidj, a protož gsi i také ty sama naprosto čista a neporušena býti musela; muselas prosta býti smutných aučinků hřjchu Adama a Ewy, gehožto břemeno nás ostatnj lidi welice stěžuge. Tys tedy Maria zůstala dobrau a neporušenau, gakáž gsi wyšla z ruky stwořitele swého, zůstalas při newině a důstognosti swé, zůstalas čistým obrazem Božjm

a radostj Boha swého. My ale ach wšickni zánět hřjchu, zlé žádosti wšude s sebau nosjme; rozum náš gest zatemněn, wůle zemdlena; wyhnáni gsme ze řjše radosti, a zůstaweni utrpenjm a nemocem; giž z přirozenj gsme smrti podrobeni.“ S. 143.144. „Modlitba za biskupa. Ježjši, knjže pastýřů, pastýři a biskupe dušj našich! Dey biskupu cjrkewnj obce našj wšecky ctnosti, kterýchž ke swému a k našemu poswecenj potřebuge. Nechať bdj nad sebau samým a nad celým stádcem swým, nad kterýmž ho Duch swatý ustanowil. Budiž ty sám přjkladem geho, dle něhož by se wzděláwal, bychom se pak i také my dle něho wzděláwati mohli. Naplň ho cele duchem swým; dey mu wjru, lásku, maudrost a sjlu; pošli mu wěrné spoludělnjky k důležité práci wedenj dušj našich; učiniž ho pastýřem dle srdce swého, aby swému toliko žiw byl auřadu, a w žádném neskládal naděge swé, leč gedno w tobě, žádného se nebál, leč gedno tebe, a když přigdeš saudit pastýře a stáda gegich, my byli koruna a radost geho, on pak neuwadlé koruny žiwota wěčného dosáhl. Amen.“ S. 207. 208. „Pobožné wzdechnutj pautnjka, gdaucjho lukami. Čistau rozkoš čigi, wida, an kwjtj, tráwa a getel spolu rostau zhůru. Ale brzy giž louky sekány budau, a mnohá giž ztratila krásu rozmanitých barew, anebo swadlé kwjtj gegj w malé kupy gest snešeno. Ó prawda gest, což prawj pán Isaiášem prorokem: Rodina lidská pomjgj gako tráwa; wšecka sláwa gegj gest gako polnj kwjtj. Uschla tráwa, kwjtj opadlo, dchnutj Páně dotklo se gich. Is. 40, 6. Tuto důležitau prawdu chci zde hluboko wtisknauti w duši swau.“ — Kéž wtipný, prostosrdečný autor těchto modl'teb i wzdělaným katoljkům katolickau složj modlicj knjžku! Kéž pjše knihu i ku wzdělánj kněžj a duchownjch pastýřů! Neb bre-

wiář málo komu chutná, a powědomost latinské řeči w latinské cjrkwi našj den po dni wjce se tratj.

Vinc. Zahradnjk.

3. Praktische Anleitung zum seelsorglichen Privatunterichte. Von Maximilian Joseph Herz, Geistlichem Rathe, Erz bischöflichem Dekan, Residenz-Stadtpfarrer in Sigmaringen. Stuttgart 1834 bei Paul Nett. 8. S. 178. Preis 45 kr. cm. Zu haben in der H. J. Enders'schen Buchhandlung.

Kněžský auřad wlastně liturgické služby, potom pak náboženské wyučowánj za powinnost ukládá, proček i každý kněz, pastýř duchownj, gest powinen, ze wšech lidj neymaudřegšjm, neyzbožněgšjm a neyšlechetněgšjm býti. O tom wšem gedná pastorálnj uměnj, kteréž (tjm důležitěgšj gest, čjm světěgšjm gsau powinnosti kněžské. Musj tedy whod býti kněžjm każdý spis, kterýž něgakau částku pastýrského uměnj w sobě zawjrá, a protož s radostj oznamugeme nowý spis Maximiliana Herze, w kterémž powinnost saukromnjho wyučowánj we wšech stránkách gegjch wykládá. Hodný spisowatel tento, gehož gá k neyoswjceněgšjm theologům wěku našeho počjtám, w knize swrchu poznamenané rozprawj o důležitosti a potřebě privátnjho wyučowánj, o dáwánj výstrah a napomenutj; o napomjnánj školnjch dětj, dospělé mládeže, manželů, rodičů a měšťanů, pohoršenj dáwagjcjch; o wyučowánj padlých osob ženských, o těšenj zarmaucených, mjřenj nesworných a náprawě těch, genž prawnich saudů a rozepřj milugj; o slysenj zpowědi wšelikých lidj, gmenowitě: swatauškú, skrupulantů, hrjšnjkú z obyčege, dětj, rodičů, dospělých synů a deer, manželů, hospodářů domácjch, čeledjnů,

starých lidj, wogáků, městských anřednjků, kněžj a školnjch učitelů; o wyučowánj bab, ženicha a newěsty a rozwedených manželů; posléze o wyučowánj toho, kterýž má slawně přisáhati. Celikož sauditi mohu, nenj wšecko, což se zde podáwá, zhluboka wzato, a o některých wěcech by mnohý úplněgšj a zewrubněgšj zprávy žádati mohl: nicméně se zde mnoho důležitých prawidel a bystrých, mnohowážných poznamenánj nalezá. Gakby se we zpowědi s kněžjmi mluwiti mělo, genž se z celibátnjch poklesnutí wyznáwagj, těmito slowy ukazuge: „Wyložtomu a takowému, že to gistě wznešený byl konec, na něgž dřewnj správcowé cjrkewnj, celibát uwozugjce, hleděli, a že kněz dle směřowánj gegich neywelebněgšjm mužem se býti ukazuge, poněwadž neyčistěgšj radosti žiwota a neysilněgšj pudy přirozenj lidského úřadu swému w obět přinášj, aby prost wšj lásky ku wěcem časným cele a naprosto lidstwu slaužiti mohl. Powěz mu, že křesťanský lid až posawáde tomu chce, by kněz dle zákonu, druhdy maudrého, w bezženstwj ostáwal, a že nápadně kněz wšeho pečliwě utjkati má, což by někomu pohoršenjm býti a etný smysl gjných zwiklati mohlo. Řekni mu, že podobným spůsobem i také apoštol Pawel s radostj wěřjcjm oběti přinášel. Dey mu na rozum, že nynj, an se časowé proměnili, obět zdrželiwosti neywyššjho zapjránj sebe samého wyhledáwá, že se ale tomuto sebe zapjránj lidé wšech stawů a wěků podrobiti musj. Powěz mu tolikéž, že s každým upřjmným a neljčeným přjtelem prawdy a práwě křesťanského oswjcenj nikoli tomu nechceš, by se i za našich časů duchownjm manželstwj zapowjdalo, poněwadž zápowěď tato giž dřewnjm otcům twrdá se zdála, poněwadž panictwj dle wýpowědi Jezjše Krista zwláštnjm gest darem, ne každému propůgčeným, a žeby zákon bezženstwj obzwláštně tomu stawu ukládán býti neměl, kterýž wšecky ostatnj lidi k

šlechetnosti a swatosti žiwota slowem i skutkem wychowáwati má, a kterýž, bywá-li přestupowán, ku pohoršenj a ke zkáze lidu příčinu dáwá. Wlož mu ale také na srdce, poněwadž až posawád zákon bezženstwj trwá, že zákona toho z wyššjch důwodů ostřjhati má, a s milostj Božj ostřjhati i může, a ostřjhá-li ho, že si tjm pak welikė zásluhy zjská. Nechať donuknutjm twým powážj, že i ginj stawowé těžkosti swé magj, a že zwláště manželský staw mnohé lopoty, starosti, nuzowánj a těžkosti s sebau přinášj. Dey mu posléz k poweženj, že každé přestaupenj toho, gakžkoli gen lidského kázanj, wšecky giné ušlechtilé radosti žiwota mowj, nepokog, ztrátu časného statku a poctiwého gména přiwozuge, a požehnanému pastýrskému působenj dokonce překážj.“ S. 90—92.

Vine. Zahradnjk.

4. Homiletische Predigten auf das ganze Kirchenjahr. Aus dem Lateinischen des Ludwig von Granada, Priesters aus dem Predigerorden. Uibersetzt von J. P. Silbert. 1ter Band. Landshut, Krillsche Univ. Buchh. 1834. 8. S. II, 375. Preis 2 Bände fr. 3. 45. kr. c. m., zu haben in der H. J. Enders'schen Buchhandlung.

Ludwjk Granada, narozený w Granadě léta 1504, kněz řádu sw. Dominika, gak pro swau nábožnost, tak též pro kázanj a spisy swoge wzat byl na welikė slowo. Girard spisy geho na francauzsko přeložil, a w desjti swazcjch in octavo na swětlo wydal. Granada byl muž wýtečných darů ducha; poněwadž ale wše, což pjšj duchoplnj mužowé, čtenj gest důstogno: protož pilný P. Silbert přeloženjm kázanj Granadowých nowé zásluhy sobě

wygednal. Prwnj swazek kázanj těchto patnácte homiletických řečj obsahuge, a sice w gasném, čistém, plynucjm přeloženj. W kázanjch těchto zřjti gest plodného ducha, bohatau obraznost, hlubokau známost srdce lidského a neobyčegné řečnické dary. Nicméně nikoli w každém ohledu chváliti se nemohau, a kdoby za našich časů tak hlásati chtěl, náramně by ducha swého namáhati musel, předce by se ale posluchačům swým neljbil. Hlawnj wada řečj těchto ležj w tom, že w nich žádného dokonce logického pořádku nenj. Mát sice každá zwlástnj swé thema, ale kdyby ho na čele napsaného neměla, žádný by se ho z obsahu gegjho domakati nemohl. Skrze žádnau hlawnj něgaký pomysl se netáhne, žádná w částky nenj rozwržena, w žádné gedna wěc druhé přirozeným během nenásleduge. Wšecko gest beze wšeho výboru a pořádku nahrnuto, a w náramné této směsici i mnohé nechutné allegorie, mystické hříčky a newhodné legendy se nacházegj. Kdoby gich užjwatj chtěl, toliko z částky gich užjwati může, a pěkněgšj mjsta tak gako zlatau rudu ze země dobýwati musj. Ku posauzenj ducha a pracj starožitných řečnjků duchownjch originálnj spisy gegich postačugj, když se ale w giný něgaký gazyk překládagj, gedno pauhý wýtah neyzdařilegších mjst buď podáwán. Snadby i pauhými wýtahy ze swatých Otců cjrkwe našj negednau welmi poslauženo bylo. Neb každý chce čjsti toliko to neylepšj; známost ale gest, že i w knihách swatých Otců nikoli wšecko napořád zlato nenj.

Vinc. Zahradnjk.

5. Geschichte der geistlichen Bildungsanstalten. Mit einem Vorworte, enthaltend Acht Tage im Seminär zu St. Euseb in Rom. Von Dr. Augustin Theiner. Mainz 1835 bei Kupferberg, Wien bei Gerold. S. LXVI u. 505. Cena 3 zl. 48 kr. we stříbře.

Tuto knihu složil ten, kterýž nepochybně s bratrem swým, farářem, složil i spis, w druhém ročnjm běhu tohoto časopisu našeho ohšjrně sauzený, totiž: Die katholische Kirche Schlesiens, a s tímž bratrem swým i proti kněžskému bezženstwj (Die Einführung der erzwungenen Ehelosigkeit bei den christlichen Geistlichen und ihre Folgen. 3 Bände. Altenburg 1828) hlas swůg pozdwihl. We dwau spisech těchto panuge duch, který s nitjm témě, což se w katolické cjrkwi nachází, spokogen nenj, wšecky liturgické řády zawrhuge, zwláště pak na papežskau stolici se mrzj, a katolické biskupy obwiňuge, žeby si newšjmali obecného dobrého, o přjhodné wzdělánj kněžstwa nedbali, wůbec pak neumnj, galowj a ničemnj byli správcowé cjrkwe Božj. W tomto wýše oznámeném spisu geho ale panuge duch dokonce giný. Horlj sice a hřjmá zle, ne ale na latinu při službách Božjch, ne na missál a brewiář, ne na nedostatky cjrkewnj správwy, ne na kněžské bezženstwj a podobné wěci; nýbrž na nepřátele Jesuitů, na tak nazwané Illuminátý, na bywalá generálnj seminaria, na Deresra a muže podobného smýšlenj. Abych wšecko krátce powěděl, pan Doktor Theiner nenj wjce, kterýmž byl, a co pjše nynj, gest smysl a powaha muže, činjcjho pokánj. Že se ku pokánj obrátil, to on sám w předmluwě dotčeného spisu wyznáwá, kdežto wýslownĕ prawj, že ho dřjwe oslepugjcj náružiwost swjrala, že ale w přjhodný čas bauře duše geho byla zapuzena, že si w Řjmě wyhotowenj tohoto spisu za část-

ku pokánj dal uložiti, že s radostj chce naprawiti, což snad ginj spisowé geho zlého způsobili, a že ho sice mnozj pro nyněgšj smeyšlenj geho za blázna a mdlomyslného muže pokládati budau, on ale že se za šťastného pokládá, že to tak řečené bláznowstwj a tu mdlomyslnost na sebe přigal. Že dřjwe naprosto ginák smeyšlel a psal, než nynj, a že se dřjwe w srdci swém s katolickau cjrkwj rozdwogil, to přičjtá bludné cestě swých studij (falscher Studiengang). Za tau nepochybně přjčinau o zřjzenj klerikálnjch alumnátů a kněžských seminářů psáti sobě umjnil. Neb při tomto knihy swé předmětu neypěknějšj přjležitost nalezl, tupiti nowěgšj spůsob theologických studij u wedenj mladého žákowstwa, a žluč swau wyljti na ty professory a wůdce, kteřjž dle domněnj geho byli přjčinau, že se od prawé cesty uchýlil.

Cesta, kterauž Dr. Theiner dřjwe kráčel, nebylať owšem cesta prawá: welice ale pochybugi, by ta, kterauž nynj nastaupil, a kterauž z Řjmského seminarium swatého Ensebia swětu w známost uwádj, úplně a naprosto byla prawau a neomylnau. Gakož blaudil, když wšecko napořád, což ze starobylosti nás došlo, nerozmyslně a směle zawrhowal: tak nápodobně i nynj blaudj, že tak řečenau nowěgšj oswětu a theologickau učenost, gakoby dokonce za nic nestála, náružiwě zawrhuge. Dle zdánj mého základné známosti theologické Dr. Theinera dosti swětla a bytelnosti nemagj, pročež on z gednoho konce na druhý přeskočil, a i při nyněgšjm spůsobu smeyšlenj prawého upokogenj mysli nenagde. Hlawa, zřetedlných známostj milowná, lehko neblaudj, a což se w nj usazuge, snadno se zwrátiti nedá. Dr. Theiner gest bez odporu mužem wysoce učeným, nicméně přjkladem swým ukázal, že i učenost nepostačuge, hlawa-li se swětle a wygádřeně mysliti, a wšecko náležitě rozbjrati a wážiti nenaučila. Gakož známo gest z theologické literatury wě-

ku našeho, mezi katolickými spisowateli dwě strany na odpor sobě stogj, a gedna s druhau neustupně boguge; kdo nicméně mysliti umj, a bystrým wšecho, leč nowého leč starého, gest saudcem, nižadné wlastně strany se nedržj, nýbrž toho, což při každé gest prawo, dobro a spasitedlno, obyčegem maudrých, apoštolsky smeyšlegjcych lidj se nchopuge, prostřednj sice, ale zlatau cestau kráčege.

Dr. Theiner při popisowánj žákowských škol a wzdělawacjch ústawů kněžských na tři periody poukazuge. W prwnj, kteráž se táhne od počátku křesťanstwj až k cjsařowánj Karla welikého, a w druhé, kteráž od Karla welikého až k Tridentskému sněmu sahá, dokázal negen wzácný poklad učenosti, nýbrž i náležitau o dobré cjrkwe katolické horliwost. W třetj ale periodě, kterauž wede od sněmu Tridentského[1] až na časy naše, práci poskytl, kteráž pro gakausi hořkost mysli, pro přepiatost mnohých úsudků, pro honěnj mnohých šlechetných mužů a pro zlehčowánj wysokých škol a mnohých německých klerikálnjch alumnátů nikoli chwálena býti nemůže. Nezůstáwá tolikéž při swé materii, nýbrž k giným předmětům s obzwláštnj gakaus dychtiwostj se uchyluge. Taku přjkladu náramně mnoho mluwj o řádu Jesuitském, a na stránce 220 wýslowně dj: „S pádem řádu Towaryšstwa Ježjšowa padlo též křesťanské wedenj mládeže, mjsto kterého přišlo wychowáwánj pauze atheistické, kterýmž pak cjrkew a swětská wláda we swých základech pohnuty byly.“

Prawda sice gest, že katolické duchowenstwo za našich časů wyššjho wzdělánj potřebuge, aby se mu pak i wzdělaná stránka katoljků wésti nechávala; prawda gest, že theologické uměnj potřebuge filosofické důkladnosti a zagjmawé moci; prawda gest posléz, že mnohý z nowěgšjch umělců w negedné stránce zablaudil, a žeby kněžská seminaria lépe zřjzená býti měla, aby z nich o-

swjcenj, učenj, duchaplnj kněžj, kněžj nábožné mysli a ušlechtilých mrawů wycházeli: welice ale pochybugi, žeby cjrkwi spomoženo bylo, kdyby se to, což žádá Dr. Theiner, třebas i na wlas wyplnilo.

Vinc. Zahradnjk.

6. Sammlung einiger wichtigen offiziellen Aktenstücke zur Geschichte der Emancipation der Katholiken in England. Herausgegeben und bevorwortet von Dr. Augustin Theiner. Mainz bei Kupferberg 1835. S. XX. 127. Cena 12 Gr.

To gest druhý spis, gegž pan Dr. Theiner po swém, gakž myslj, na lepšj cestu obrácenj w Řjmě zhotowil, a gakožto heslo proměněného smyslu swého do swěta poslal. Wlastnj ale a původnj geho při tom práce gest toliko obšjrná předmluwa, w kteréž katolický swůg smysl gakausi newhodnau trpkostj proti protestantům dal na gewo. Angličtj wyslancowé psali o spůsobu a správě katolické cjrkwe těch zemj, w kterýchž se nacházeli, aby se pak wedlé zpráw těchto emancipacj katolikůw snáze wygednáwati mohla. Listowé gegich, giž kratšj giž obšjrnějšj, byli sice anglickým gazykem wytištěni, ale gen w gistém počtu exemplářů, kteřjž wěřegným gednatelům důležitého wybawenj katoljků z mrzké poroby rozdáni byli. Dr. Theiner tedy, tyto listy na německo přeložiw, skaumatelům cjrkewnj historie prospěšnau službu gest prokázal. Gestliže listowé tito, z pera nekatoljkůw wyšlj, katolické cjrkwi přjzniwi negsau, mohlť toho owšem překladatel gegich w předmluwě swé dotknauti, a

wšak nikoli k tomu nectných, hanliwých gmen užjwati nepotřebowal. Neb prawá wjra se wždycky skrze šetrnost a lásku na gewo dáwá. W předmluwě této se protestantským knjžatům předhazuge, „že we swých zemjch katoljků odstrkugj, a že nynj protestanstwj, tak gako dřjwe filosofstwj a illuminátwj, w srdce katolických poddaných skrze chytré propůgčowánj manželstwj mezi katolickau a nekatolickau osobau, skrze cwičenj a wyučowánj mládeže a skrze giné auskoky wštěpugj.“ Zle tam také spisowatel žehře na „nešťastné řjzenj cjsaře Josefa, na mrzkého Pombala, na powěstného Pereiru“ a giné muže, kteřjž gednau práwě tak smeyšleli, gakož on sám před nedlauhým ještě časem smeyšlel. Swatý Pawel z protiwnjka a pronásledowce křesťanů učiněn byl přjtelem křesťanů, anobrž welikým apoštolem: ale stalo se to zázračným spůsobem, a což dobře buď znamenáno, swatý Pawel i po swém na wjru obrácenj na židy a pohany zůstal laskawým, a i nejstatečněgšj obranau prawdy žádného nezlehčowal, žádného neurážel. Dle zdánj mého pokud kdo nemá prawé lásky, nemá tolikéž prawé wjry. Pan Dr. Theiner se sice obrátil, ale obrácenj geho ještě dokonáno nenj.

Vinc. Zahradnjk.

7. Ansichten eines freisinnigen katholischen Theologen über das Verhältniss zwischen Kirche und Staat; entwickelt in einer Kritik der Aphorismen des Herrn A. Gengler über denselben Gegenstand in dem dritten Hefte des Jahrgangs 1832 der Tübinger theologischen Quartalschrift. Sulzbach, Seidelsche Buchhandlung 1834. 8. S. IV. 36. (3 Gr.)

O tomto skrowném sice, ale mnohowážném spisu geden z katolických recensentů přewýborný úsudek wynesl w tento smysl: „To gest práce, kteráž půwodně pro Tubinský theologický časopis ustanowena byla, kteréž ale redaktorowé téhož časopisu nepřigali. Tjmto wšak nepřigetjm welice sobě uškodili, gestliže gim sic na důkladných přjspěwcjch něco záležj. Neb práce tato naprosto gest wýtečná, poněwadž neyhlubšjho smyslu o podstatě swětské wlády (státu) a cjrkwe, náboženské swobody a cjrkewnjho řjzenj, neygasněgšj mluwau, logickau bystrostj a weledůstogn[illegible] pokognostj mysli rozwinuge. Skladatel této práce na málo stránkách wjce prospěšného předkládá, nežli ginj w břichatých swazcjch.“ (Repertorium der gesammten deutschen Literatur für das Jahr 1834 von Gersdorf: Erster Band, 6. Heft. Leipzig 1834. S. 348.)

S tjmto wznešeným saudem se i gá úplně snášjm, a žel mi gest gediné toho, že posauzený spis tento obšjrněgšj nenj, an čtaucjmu weliké poklady přewzácných wědomostj gen gako djrkau a z daleka ukazuge. Znamená-li slowo *mysliti* ducha, w prawidelném wyměřowánj podstatného obsahu každé wěci gakož i w bystrém sauzenj a zawjránj zběhlého: tedy nám negmenowaný slawný spisowatel na panu Genglerowi, ginák welmi důmyslném a učeném muži, zřetedlně ukázal, že mysliti welmi těžšj gest wěc, nežli se mnohý spisowatel hbité ruky domnjwá. Co zwláště mne welice těšj, gest to, že smysl geho tomu, což gsem w prwnjm letošnjm swazku tohoto časopisu o rozdjlu mezi duchownjm a swětským auřadem powěděl, nikoli nenj odporen. To gedenkaždý z následugjcjch wýtahů z knjžky geho wlastnjm saudem nagjti může.

„Str. 11. Máme-li čin něgaký za prawý neb prawotný (recht oder rechtlich) w juridickém rozumu slow těch-

to: tedy tjm nikoli nemjnjme, žeby čin tento byl mrawodobrý neb w mrawném ohledu toliko gen dowolený, nýbrž gen na takowau wlastnost činu toho ukazugeme, dle kteréž ho ginj trpěti gsau powinni, to gest dle kteréž nikomu mocj nëgakau bráněn býti nemá. Nemagj-li náhodau ginj lidé moci, prowozowánj prawotného činu nëgakého brániti: tedy on předce prawotným ostáwá tak, gako kdyby i dosti moci k zabránënj a překazenj ho měli. Tau přjčinau i takowj činowé, kteřjž nikoli mrawodobřj negsau, prawotnými slauti mohau, gsau li gen té powahy, žeby bránënj gich škodliwëgšj bylo nežli trpënj. Tak ku přjkladu wěřitel, genž na wěci dlužnjka swého exekucj wede, w mrawném ohledu snad ukrutně gedná, nicméně nikdo řjci nemůže, žeby to ukrutné gednánj geho nebylo prawotno, neb s práwem se nesrownáwalo.

Str. 13. Stát čili zemské řjzenj k tomu sice se stanowj, by práwo w společenstwj měšťanském mělo swůg průchod: gisto ale gest, že zákonodárná moc w zemi netoliko k držení a hágenj práwa, nýbrž k dosaženj i giných wěcj gest ustanowena. Maudřj a šlechetnj lidé, magjce w rukau swých neywyššj moc, po wšecky časy za swatau to měli powinnost, by propůgčenau sobě mocj wšecko možné dobré w skutek uwozowali.

Str. 15. Dle obecného spůsobu mluwenj stát wzniká tu, kdež wzniká takowá společnost lidj, že neywyššj mezi lidmi možná moc mjsta wnj nacházj, to gest, že wšecko dle práwa wynucowati může. Tak nápodobně říkáme, že stát nëgaký se rušj a rozpadá, když dřewnj nutjcj moc přjhodau nëgakau tak gest ztenčena, že nikdo se nenacházj, kterýž by odbognjků náležitým spůsobem skrotiti mohl.

Str. 19. Stát sám o sobě a wlastnj swau mocj wšeho dobrého dosjci nemůže. By se gedenkaždý we swém stginými obecenstwj náležitě chowal, k omu mohau a ma-

wj směřowati i wychowatelé mládeže, učitelowé, duchownj a mnozj ginj, na kteréž stát nutjcj swau mocj toliko z částky a poněkud sáhati může.

Str. 24. Společenstwj, kteréž cjrkwj zoweme, ne koncem, kterýž mu hlawně a podstatně gest wytknut, nýbrž ginau, zcela rozdjlnau wěcj od každé giné společnosti se rozeznáwá. Některá náboženstwj wyznawačům swým za powinnost ukládagj, by spolu tak byli spolčeni a swázáni, gakž to gen možná gest. Každá pak společnost, kteráž se k celé nějaké wjře přiznáwá, sluge cjrkew. Dobře wšak buď znamenáno, že toliko ta společnost lidj gméno cjrkwe dostáwá, ku kteréž ne pro zwláštnj nějaké náboženské učenj, nýbrž proto přistupugeme, že celé náboženské wěřenj naše s gegjm wěřenjm se srownáwá.

S. 26. Cjrkewnj auřadowé, w té neb oné zemi se nacházegjcj, nebuďte gmjni za cjrkew. Tak u přjkladu cjrkewnj auřednj osoby, gsau-li katolického náboženstwj, gsau toliko skrownáčástka cjrkwe katolické. Gsau-li cjrkewnj auřednjci w zemi nějaké nestegného náboženstwj, tedy dokonce od cjrkwe se rozeznáwagj.

S. 27. Kdyby w skutku bylo tomu tak, že si státnj čili swětštj úřednjci necháwagj toliko to, což se náboženských důležitostj nic netýče: tedy by z toho následowalo, že nic dokonce nenj, což by swětská wláda swobodně rozsuzowati mohla. Nebo každé s rozumem se sgednáwagjcj náboženstwj prawidla swá na weškero gednánj naše wztahuge, a sice tak, že i gediného činu nenj, za gehožto přjčinau by nic dokonce nestanowilo. Nic tedy se nenalezá, což by k náboženstwj nepatřilo, a což by nálezu a ustanowenj swětskeho auřadu zůstaweno býti mohlo.

St. 28. W státu čili w společenstwj, gehožto wláda neb zákonodárná strana neywyššj má nutjcj moc, kteráž se mezi lidmi trpěti může, přerozdjlnj gsau auřado-

wé. Wůbec pak w státu gsau ſanředny osoby, kterýmž náboženské wyučowánj, správa weřegné úcty Božj a podobná některá zaměstnánj gsau swěřena. Tito auřadowé se wůbec duchownj čili cjrkewnj gmenugj, ostatnj pak naproti nim swětskými úřady se nazýwagj. Gižť pak málo který gest stát za těchto našich časů, w kterémž by duchownjm i také zákonodárstwj neb dokonce i prowozugjcj moc čili právo nucenj propůgčeno bylo. Ale právě na tomto zřjzenj pan Gengler přestati nechce, na tom zůstáwage, že cjrkew, a sice prawá a nejdokonalegšj, nad státem předčj a wéwodj. Toto geho zdánj ale nikoli prawo nenj.

S. 29. Neb záležj-li cjrkew ze společnosti lidj, w kterauž wšickni wyznawači gednoho a téhož náboženstwj gediné proto wstaupili, že gedno a též náboženstwj wyznáwagj, tedy cjrkew proto, že gj neywyššj mezi lidmi trpitedlná nutjcj moc propůgčena gest, cjrkwj býti nepřestáwá. A záležj-li stát powahau swau w společnosti lidj, mezi nimiž zákonodárná strana neywyššj mezi lidmi trpitedlnau nutjcj mocj gest nadána: tedy cjrkew, dostala-li neywyššj onu nutjcj mocnost, právě tjm spolu také gest státem, a sice státem cjrkewnjm (Kirchenstaat). Zté přjčiny tedy pan Gengler neměl psáti, žeby cjrkew měla býti nad státem, nýbrž řjci gen měl, žeby cjrkew spolu také státem učiněna býti měla, a žeby náležito bylo, aby wšickni státowé, genž se w nejdokonalegšj cjrkwi až posawáde nacházegj, zrušeni, a gakožto auřadowé, neywyššjmu auřadu cjrkewnjmu podřjzenj, powažowáni byli.

S. 30. 31. Pan Gengler myslj, žeby ten stát, gehožto neywyššj moc cjrkwi by dána byla, dokonalým státem učiněn býti musel, pokudž i cjrkew ze wšech nejdokonalegšj gest. Ale i tento smysl geho s prawdau se nesrownáwá. Neb i w prawau cjrkew se mnozj bludowé a mnohá zlá užjwánj wlauditi mohau. Kdyby se giž pro

tato zlá užjwánj weliký něgaký národ od nj odtrhl, zwláštnj wjru sobě zaraziw: tedy by se státi mohlo, žeby s bludem spolu i negedno prawé učenj, a se zlým užjwánjm spolu mnohé chwalitebné ústawy a řády zawrhl, a nápadně nikoli prawého náboženstwj newyznáwal. Mohlo by se ale také státi, žeby ten národ některé wěci, kterýchž se zawržené od něho prawdy náboženské netýkagj, lépe zřjdil, nežli w prawé cjrkwi gsau zřjzeny, a žeby sobě utwořil i stát, kterýž k ideálu neydokonalegšjho státu bljže přistupuge, než ten, kterýž se w prawé cjrkwi nacházj."

Z toho wšeho se widj, že gak cjrkew tak i stát gsau společnosti, k rozplozowánj wšeobecného dobrého ustaweny, že každá k obecnému blahu působiti má, co gen může, nicméně že státu zwláště usilowánjm a nucenjm, cjrkwi ale zwláště náboženstwjm wšeobecnému blahu prospjwati náležj. Rozumj-li gak swětštj tak i cjrkewnj spráwcowé a auřednjci powinnostem swým, a šlechetná-li gest wůle gegich: tedy se gistotně gedni nad druhé newypjnagj, aniž sobě na odpor čelj, nobrž obapolně si gako k ruce pracugj. Cjrkew wšecko možné dobré stanowj, swětštj ale páni, pokudžto možná gest, wedlé práwa každého mocj k tomu doháněgj, gakož i sami cjrkwi se dobrowolně podkládagj, gsau-li ginák prawj audowé gegj. Tak i na druhé straně cjrkew chwálj, a obyčegem swým poraučj wšecko dobré, což od swětských panownjků pocházj. Od koho zřjzenj něgaké žiwota dostáwá, na tom nikoli tak mnoho neležj, gako na tom, w skutku-li to zřjzenj obecnému dobru prospjwá.

Vinc. Zahradnjk

B) ROZLIČNOSTI.

Připodobněnj.

Živobytj lidské přirownati se dá k plawbě morské, neboť putowánj wezdegšj gest co na moři plawba, mnohým přjhodám, nesnázjm, mnohonásobnému nebezpečenstwj podrobeno.

Země prostrannost mizjcj před okem gest moře, nad njmž wůkol gen toliko šjrá obloha se spatřuge.

Živobytj, totiž powolánj a staw každého člověka gest koráb plowaucj. Koráb života wšelikými prostředky weden bývá; weslo však neygistšj gest rozšafnost a mandrost, gimiž koráb wždy w stegné mjře běžj.

Stěžeň, djl gsa korábu hlawnj, genž geho váhu držj a plachty nese, gest w putowánj člověka swaté náboženstwj a prawá wjra, genžto w předsewzetjch pautnjka posiluge a překážky odstraňuge.

Plachty na korábu představuge wesměs wůle koráb wedaucj. Powahy a skutkowé dobřj, tak gako wjtr přjzniwý wedau koráb gistě a spěšně, bauři však mjrnj poněkud přjtel wěrný a upřjmný; powahy však a skutkowé zlj, co bauřliwj wětrowé korábu w dobrém běhu překážj. Gich častokráte podporuge zlé towaryšstwo: bauři ale, neboliž pronásledowánj pozdwihne přjtel zrádný, gsa rozkácen nenáwistj, soběctwjm, mstau a t.d. Zlé wětry na moři neswádj plawec. Proti nadánj geho powstane bauře. Plawec, utjkage se ke kotwici, zarážj koráb a w přjstaw morský doplowati se snažj. Tak i pautnjkům w živobytj často se děge. Tuť blahoplodná naděge kotwicj gest a dobrý korábu správce a wůdce, totiž swědomj čisté a důwěra k Neywyššjmu w přjstaw gistý a pokogný uwede plawce.

Naděge kogná zastupuge mjsta tichých spánkůw,

když ljbj snowé c hwězdičky nad mořem se třpytjcj pautnjku strastj unawenému okřánj dáwagj, přispjwagjce posilau k nastáwagjcj práci dennj.

Nebezpečná mjsta w moři gsau wjry, skaliny a pjsčiny. Zdaliž neprozřetedlnost, prostopášnost a náružiwosti negsau takowá mjsta, o které pautnjk zawadj a do kala neprawosti wlečen, co koráb seděti ostane, a tak k neštěstj se bljže, obětj bywá?

Aby pak plawec, častokráte bauřj zahnán, polohy a kragin sobě neznámých se dopjdil, slaužj kompas nebo gehla magnetowá. Tak také láska k Neywyššjmu řjditeli moře a země polohu a kraginu, w njž panuge ctnost, okáže gistau, w njžto zablauditi nelze.

Co wýhled w ljbé a krásné kraginy nad mořem gest: bywá zdrawj, statek, hodnosti a přednosti giné; proteč neduživost, nedostatek a neštěstj gen wyhljdku na kraginu newljdnau a pustau poskytugj.

Gehla magnetowá wždy k půlnoci okazuge. Podobně láska pronikagjcj temnosti k světlu wýchodnjmu pautnjka pobjzj; neb co gest audolj putowánj wezdegšjho, nežli půlnočnj temnost hwězdami gen temně oswjcená, w njžto cesty dennjho a prawého světla prázdné na omyl bywagj, rozum ale lidský co slabý a welmi negistý průwodčj a gen co papjrowá pochodeň tuto temnost oswjtiti nepostačuge. Magnet též železo k sobě táhne a bljžegi s njm se spoguge. Tak láska k dokonalosti Neywyššjho citem od matky přjrody do srdce wštjpeným neustále po blaženosti wyššj a dokonalegšj tauží, až konečně blaženého spogenj s nj w neskalené světlosti dosáhne.

Moře gen z nepatrných pramjnků w potok a posléz w řeku se scházegjcjch powstane a w swět morský zroste.

Tak též člowěk dřjwe potůčkem, co we snách plyne, a w dětinském wěku gen toliko hřjčkami se bawj, když

lehké bublinky s nim zahráwagj, okazugjce gemu mřenky a giné blýskawé rybičky.

Pak rozumu nabyw a ginochem se staw, do welikého řeky se pauštj a wážnau gsa powahau ozbrogen, co muž w nesmjrné moře žiwota swého pustiti se musj.

Seznaw se dále s maudrau zkušenostj, an s nj w tichém moři dnůw gasných, gakož i také pošmaurných a bauřliwých okusil, byw wjcekráte od naděge oklamán, slábne a omdlewá, až konečně od stářj dohoněn, weslowánj za těžké a nemožné spatřuge, a tak po přjstawu pokoge tauženi počne.

Hledj také plawci zisku swého, wědauce, že moře welikého bohatstwj w sobě skrywá. Gsauť mezi nimi, kteřj hledagj perel, gakožto newýborněgšjch klenotůw w hlubinách morských.

Pro takowé perle kupec, aby gich nabyl, prodá wšecko zbožj swé. Takowý poklad a klenot wnitřnj gistě gest ctnost. Tak gako perle w nepatrné skořepině dosti těžce se nagde, tak také nabude se ctnost na cestách obtjžnosti, na nichž dáwagjc ona za oběť wlastnj radosti a pohodlj, přebýwá tiše w hlubokosti srdce skryta, a nelesknauc se zewnitř, tjm wětšj ceny, genž ducha prawau odjwá wznešenostj, do sebe mjwá.

Magj plawci také blaženost obzwláštnj, kteraužto za newětšj štěstj na moři pokládagj.

Stáwá-li se, že na moři dostanau se k rownjku, gaká tu radost a gaké plesánj Tuť powstanau radowánky a plesy hlučné. Slawnost se držj weřegná a oběti Neptunowi se konagj. Po skončenj wšak této slawnosti cesta dálšj přes rownjk wesele se nastupuge.

Nemůž-liž k této čáře rownjkowé přirownati se hranice mezi žiwobytjm a wěčnostj? Tu wypršj hodinka putowánj a přestane plawba se wšjm namáhánjm.

Blaze tomu plawci, genž wykročiw z rownjka též tak radowati se může, gsa perlami wnitřnjmi obohacen a složiw obět wytrpené strasti wezdegšj a skutkůw dobrých, této hranice dogde šťastně, aby pak tjm weselegi z temného audolj, dosáhna horu wjry wzdálenau, oku lidskému nepochopitedlnau, do rágského audolj, po němž tauzila láska, wykročiti mohl, přigda tam w přjstaw blaženého pokoge, a bera odměny swé hogné.

Jan Rettig.

C) CJRKEWNJ ZPRÁWY.

W gednom listu zdělugj se aupiněgšj zprawy o těch ohawnostech, kteréž 25. a 26. Čerwence spáchány byly w Barceloně. Při gedné štwanici, kteráž prowozowána byla dne 25. Čerwence, progewowal shromážděný lid welikau náklonnost k rozbrogům. Pět býkůw předwedeno bylo, a žádný nechtěl se potýkati s gezdci. Když nebylo ničehož widěti, nač se lid welmi těšil, kwasila se wždy wjc a wjc newole oklamaných diwáků, a konečně w neystrašliwěgšj wzteklost rozkypěla. W okamženj rozdrceny byly wšecky lawice a sedadla, náramné množstwj kamenů a rozlámaných dřew bylo metáno do dráhy štwanice, čjmž se onen, z počátku mjrný býk rozkácel a celému množstwj (bylo pak tu neyméně 10,000 lidu shromážděno) welikým nebezpečenstwjm hrozil. Nicméně po něgaké chwjli zmocnili se téhož býka, kterýž po nesčjslných ranách klesnul. Pořádněgšj diwáci odebrali se domů, ale neskrocená luza uchytila se té přjležitosti k dokonánj giž dřjwe obmýšleného zločinu. W katalonském nářečj rozléhal se powyk: „Als Convens, á san Francesch, als Carmelitas!“ A w půl hodině stál klášter františkánský

w plamenu. Když se ale dowěděli, že na bljzku prachowna gest, hleděli oheň uhasiti, a celé to množstwj rozptýlilo se na wjce tlup, a gedna každá hnala se pod správau zakukleného wůdce k wykázanému sobě klášteru. W brzkém času stály kláštery Augustiniánůw, Trinitárůw, Karmelitánůw obutých i bosých, Minoritůw a Dominikánůw w žhaucjm plamenu, a o zapálenj mnohých giných se pokaušeno. Z mnohých, zde gmenowaných klášterů, zwlášť z nádherných chrámů sw. Auğustina a sw. Kateřiny stogj toliko holé zdi, bohaté knihowny, drahocenné obrazárny lehly popelem. Mezi tjmto zmatkem a mnohými přjležitostmi k drancowánj podiwná gest předce nezištnost tó chátry, kteráž se dopustila takowých ohawnostj. Poswátné nádoby, zlaté i stříbrné, a giné drahocenné wěci, (gak se shledalo) byly hned na oheň uwrženy, a geden wýrostek, kterýž potagmo hedbáwný šátek si přiosobiti chtěl, byl skoro až do smrti utřjskán. Luza wšak nebyla wywrácenjm budow geště ukoneyšena, žjzuilat po lidské krwi, a i toho se gj dostalo. Asi osmdesáte bezbranných mnichů bylo nelidským způsobem zawražděno, ostatnj děkugj zachowánj swé rychlému prostřednictwj dělostřelstwa a některých dobromyslných mezi wogskem, neboť mnozj z něho, přestrogeni gsauce brali podjl na wýstupcjch newázané hawěti. Mnohonásobným způsobem nebozj mniši se swěta byli zprowozeni. Málo, welmi málo gich kleslo smrtj náhlau.

Některj byli w klášteřjch spáleni, někteřj dýkami usmrceni, mnozj klicky a kameny ubiti. Mezi těmi, genž w nemocnicjch mezi žiwotem a smrtj kolotagj, mnozj přes třidcet ran na těle nesau. Druhého dne počjnala sobě chátra, gako diwé šelmy, když se dowěděla, že několik set mnichů záhubě ušlo. Mnozj byli i pod ochranau wogska prokláni. Geden z ubohých obracel se k některým dobromyslným lidem, ti činili wšemožné; nic na plat;

on padl předce prwnj za oběť. Tito dowlékli geg až k diwadlu, kde 40 dobrowolných na stráži stálo, ale ti ho nechtěli ostřjhati. Wjce než dwadceti ranami zbodané mage tělo, brzy wypustil ducha. Noc od soboty na neděli byla w prawdě strašliwá: šest klášterů nagednau stálo w gednom ohni, wogsko stálo po ulicjch, ale tiše, zakázáno magjc střjleti na lid. Tam obywatelé bljž klášterů přebýwagjcj w náramné auzkosti uchwacugj swé ncylepšj gměnj před záhubau, zde zlotřilj wražednjci w brocenj krwawém; tu wzteklé prowoláwánj: „Vivas!“ kdykoliw ubohá oběť w plamenu sklesla, aneb dýkau zemřela: to wše představowalo diwadlo hrůzy, kteráž se ani wypsati nedá. Okolo tj set mnichů našlo w pewné twrzi Jouy a tolikéž w kasárnách Kastellu Altarazana bezpečnost. Wětšj djl Františkánůw ušel záhubě průplawem, který od gegich kláštera k moři wede, a byl krom města od stráže do kasáren dotčených přigat. Posádka města gest welmi slabá.

Z Madridu dne 1. Srpna. Nowiny dworské podáwagj spis předložený královně o wyzdwiženj klášterů, a wydaný dekret z ohledu této wěci. We spisu samém čteme mezi giným: „Kladu sobě za powinnost obrátiti pozornost Wašj kr. Msti. na přjčiny, pro které wyzdwiženy býti magj kláštery řeholnjkůw, w nichžto nenalezá se 12 audů, gakowých třeba gest k plnosti klášternj společnosti. Gestit při Wašj Msti., gakožto ochrankyni cjrkwe a ustanowenj gegich, i práwo i powinnost bdjti nad tjm, aby ustanowenj tato se zachowáwala. Poněwadž ale zřjzená na to komissj zřegmě doljčila, že množstwj gest klášterů, kde z nedostatku řádného počtu spoluaudů špatně hledj se kázně, ponawrhugi Wašj Msti., by wšecky kláštery byly zrušeny, kde tato neauplnost se nalezá anebo nalezati by se mohla. Předkládám za tau

přjčinau nasledugjcj dekret Wašj Msti. k potwrzenj. Následkem geho bude wyzdwiženj 900 klášterů řeholnjch, tedy polowice wšech w tomto králowstwj stáwagjcjch, a wynaloženj statků gegich na zaprawenj dluhu národnjho. Dle sepsánj podaného od komissj dotkne se osud ten následugjcjch klášterů: 138 dominikánských, 181 františkánských, 77 bosáckých, 7 terciárských, 29 kapucjnských, 88 augustinských, 17 rekollektůw, 37 karmelitůw, 48 karmelitských bosáků, 26 mercenariůw, 27 mercenarských bosáků, 50 swatojanských, 11 premonstrátských, 62 řeholnjků neynižšjch, 37 trinitárůw, 7 trinitárských bosáků a 53 giných rozličného gména druhů. Skt. Ildefonso dne 25 Čerwence 1835. — Podepsán: *Manuel Garcia Herreros.*

Dekret ten znj w tato slowa: Článek 1. Wyzdwihugj se wšecky kláštery, w nichž méně 12 audů se nalezá a aspoň dwě třetiny kůr nawštěwugj. Čl. 2. Kláštery, které giž dřjwe z gakých koliw přjčin zawřeny byly, powažowány budte též za zrušeny. Čl. 3. Žádali toho wšak obecné dobré, by geden neb wjce klášterů se ponechalo, nemagjcjch předepsaný počet audů, budte doplňowány z giných klášterů téhož řádu. Čl. 4. Wygjmagj se kláštery mnichů, při nichž se školy nalézagj a pak kollege missionářůw asiackých. Čl. 5. Audowé zrušených klášterů odeberau se do giných domů řádu swého dle poukázánj swých předstawených, kamž i potřebné wěci swé s sebau přenesti mohau. Čl. 6. Osady wyzdwižených klášterů odewzdány budte do rukau duchowenstwa swětského s ponechánjm wšech přjslušných práw a swobod. Čl. 7. Wšecko zbožj a wšecky důchody wyzdwižených klášterů wynaložj se na zaprawenj státnjho dluhu a k placenj auroků, wygjmagjc archiwy, bibliotheky, obrazy a giné wěci slaužjcj k rozmnožení wěd a umění, gakož i wýstawnosti klášterské, kostely, raucha a nádoby kostelnj, s nimiž co se státi má, swým časem

oznámjm. Čl. 8. Nepostačował-liby důchod některého kláštera k wýživě nowě přiwtělených k němu mnichů, tedy, pokud toho třeba, přidá se z důchodu wyzdwiženého kláštera. Skt. Ildefonso 25. Července. 1835.

Podeps.: Královna. M. Garcia Herreros.

Z *Paříže* dne 14. Srpna. W Murcii wypukly nepokoge. W noci dne 30. Července sběhlo se mnoho lidu, žádagjcjho, aby někteřj z městské obrany, která do pole wytáhnauti měla, propuštěni byli. Auřadowé swolili. Když se wšak druhého dne opět nepokoge ukazowati počaly, swolali auřadowé městskau obranu do zbraně, která celau noc na nohau stála, a zpočátku buřiče na uzdě držela. Při switánj ale zapálil lid nagednau čtyry kláštery, a plamenowé zuřili takowau wzteklostj, že genom geden mohl zachráněn býti. Geden mnich přišel o žiwot, ostatnj utekli se při wypuknutj nepokogů pod ochranu auřadů. Dne 1. Srpna byl od lidu opět geden klášter spálen. — Ten samý osud potkal mnoho klášterů i w Kordowě a tak též i w Kaspě w Arragonii. Paměti hodné gest, že bauře proti klášterům w kraginách gednu a tu samu podobu magj. Neydřjwe zaháněgj se mnichowé holemi, a pak se kláštery pálj; při kauřjcjch zřjceninách zastawj se lid, gakoby geho úkol byl ukončen. Giného nepořádku nedopauštj se lid nikde.

Klášterowé w Španieljch 1835.

Řehole	*Magj klášterů*	*Rušj se gich*	*Počet klášternjků*
Agonizantů,	6	4	84
Augustiánů bosých,	32	17	388
Augustiánů obutých,	121	88	1206
Basiliánů,	14	5	176
Benediktinů,	60	18	1656
Cisterciáků,	53	11	1209
Dominikánů,	221	122	3116
Františkánů,	651	266	11,232
Hieronomitů,	43	5	990
Jesuitů,	10	1	363
Kapucjnů,	117	29	2329
Karmelitánů bosých,	118	48	2124
Karmelitánů obutých,	78	34	1078
Kartusiánů,	17	3	410
Mercenáriů bosých,	28	23	260
Mercenáriů obutých,	80	36	1070
Milosrdných,	57	50	335
Minimistů,	80	62	757
Minoritů,	11	6	103
Piaristů,	30	15	487
Premonstráků,	16	11	161
Servitů,	10	3	237
Trinitárů bosých,	29	7	444
Trinitárů obutých,	58	37	689
Wšech	1940	901	30,906

Staw katoljkůw w Irsku.

Irsko počjtá 7,943,940 obywatelů, mezi nimiž 6,428,000 katoljkůw gest. Ačkoliw tedy daleko wětšj částka katoljkůw se tam nacházj, wláda zemská k

zaopatřenj cjrkewnjch záležitostj negenom ničehož nečinj, nýbrž i gegich záduší, kteréž sobě sami založili, nesprawedliwým, wšemu zákonu na odpor stogjcjm způsobem, ano i hrůzau a mocj gim odňala. Wšemožné wynaložilo se od mnohých poslaupných panownjků, i od rozdwogenců a sektářů anglických, aby Irsko k „reformowanému“ wyznánj donutili. Prawoslawná wjra byla za hanebnau powěru prohlášena, w posměch uwedena gako babské báchory, rauhána gako wymyšlenost podwodnjků, proklena gako zaslepená twrdošjgnost, válečnau zbranj wybogowáwána; mnohomnožstwj přjsah wymyšleno bylo, gimiž se obywatelé wjry swé odřjci měli, wýrok za wýrokem byl prohlášen, ustanowenj za ustanowenjm wydáno, gimiž se parlament přičinil obywatele Irské, owšem katoljky, sanžiti až na smrt, wypleniti gegich kněžstwo, oltáře wywrátiti, chrámy stroskotati, neb prodati, do otroctwj ge snjžiti, do chudoby a bjdy ge přiwésti — a to wše w gegich wlasti. Eyhle to gest ten weliký aučinek wšechněch chwalných prácj ku rozšjřenj swatého Ewangelium. Půl sedma milionu celého obywatelstwa gsau katoljci, a bez ohledu wšeho, čeho se násilj a nesprawedlnost dopustila, aby obrátila Irsko k protestantismu, počjtá se po třistaletém namáhánj předc genom 852,064 wyznawačů této wjry. Při tom podotknauti třeba, že ani tento, u přirownánj nepatrný počet nenáležj ještě k státnjmu wyznánj, k anglické cjrkwi. Mezi těmito nekatoljky nachází se znamenitý počet wesleyských methodistů, kteřj zwláštnj služby Božj magj, gegichž počet beze wšj přepiatosti udati se může na 80,000. Z toho patrně wyplýwá, že w Irsku wlastně genom as 772,000 wyznawačů anglické wjry gest. Mimo to žige tam 642,356 presbyterianů a 21,800 následownjků giných sekt protestantských. Nynj uwažme, mnoho-li každé wyznánj kostelů, neb kaplj neb modlitebnic má. Katoljci, počtem na půl sedma milionů magj 2105

swatyň, kteréž sł sami wystawěli. Půlosma sta tisjc biskupských protestantů má 1543 kostelů a kaplj, kteréž gim na státnj autraty wystawěny byly. Katoljci nemagj ani gedinké fary, ani gedinkého farnjho přjbytku. Biskupštj protestanti magj naproti tomu 1472 far, mezi nimiž mnohé bohatě nadány gsau, a 850 farnjch domů. Co neydiwněgšjho gest při tom systému k rozšjřenj sw. Ewangelium, gest to: gen 118 far biskupských protestantů má wjce než geden kostel, 1057 far má toliko geden kostel, 210 far gsau beze wšeho kostela. Nicméně wšickni farářowé berau swůg desátek, nazwjce od katoljkůw, a magj dobrau wýživu. Mimo to gest 889 far, na nichž ustanowenj farářowé ani nepřebýwagj, a služby Boží buď genom přjležitostně, buď i skrze giné osoby, kuráty tam nazwané, zastáwagj. Posléz aby dokonale patrná byla wšecka nesprawedlnost, ještě toho podotknauti třeba: mezi wšemi irskými farami gest toliko gich dwanácte, kteréž magj přes 5000 protestantů, 91 far má genom přes 2000, 139 far gen přes 1000, 209 far gen přes 500, 286 far gen 200, 224 far gen 100, na 160 far přicházj gen po 50 protestantech, na 124 far přicházj gen po 20, a tak se ten počet wždy wjce a wjce snižuge; počjtá konečně 41 far protestanských, kde ani gednoho protestanta nenj. Pauze katolické osady musegj tedy protestantské faráře wyživowati, anebo aspoň neywjce k wýživě gegich přispjwati, proto že tomu wláda tak chce, kdež naproti tomu wláda wšecko genom na utiskowánj katolického náboženstwj činj.

Umrtj.

Dne 11. Řjgna 1834 skonal w Pánu neydůstogněgšj biskup u sw. Hypolita w dolegšjch Rakausjch *Dr. Jakub*

Frint, narozený w České Kamenici dne 4. Prosince 1765; od roku 1802 spiritual Wjdeňského konwiktu, napotom dwornj farář, konečně powýšen na biskupstwj. Byl gest to muž nadšen duchem prawé maudrosti, nejlčené zbožnosti a křesťanské horliwosti. Také zásluhy sobě zjskal o swatau cjrkew, o dobrý duchownj pořádek w celém cjsarstwj Rakauském a o blaho nuzného člowěčenstwa, postačitelně doswědčugj každému mistrné geho spisy, mnohá ustanowenj, která z geho rady a náwodu odę wšech srdečně milowaný — nynj také w Pánu zesnulý Cjsař a Král František I. učinil, a posléz ústaw k zaopatřenj a wychowánj chudých osiřelých děwčat, gehožto zakladatelem byl sám.

Náwěštj.

I.

Každému wychowateli známo gest, že negenom při cwičenj a wyučowánj, nýbrž i při odměňowánj a trestánj swých žáků zapotřebj gest welikė opatrnosti a maudrosti. Zwlášt co se odměny dotýká, žádáme wšickni, aby přiměřena byla zásluhám každého žáka, oprawdowě ho potěšila a wzbudila w něm snahu k geště wětšj a setrwalegšj pilnosti a k geště chwalitebněgšjmu chowánj. Poněwadž ale nenj zásluha wšechněch žáků stegná, nemohau také stegné odměny wzjti. Práwě ale w tom přicházj mnohý odměnitel do nesnáze, anto pro nedostatek rozmanitosti méně zaslaužilému žáku tutéž odměnu dáwá, kterau wzal neypilněgšj a neymrawněgšj. Že na ten způsob wěci dobré nemalá se činj kolikrát ugma, uznáwá mnohý školnj dozorce i učitel; ale nemagj prostředků, aby wyhověli těmto nehodám. Co se má dáti za odměnu djtkám škol-

njm? Kniha přiměřená? W těch by owšem byla weliká rozmanitost, ale takováto odměna podléhá opět giným těžkostem. Obrázek? I zde gest weliká rozmanitost; wšak aby přiměřený byl obrázek za odměnu ustanowený, nesnadné gest opět. Pěkněgšj obrázek, kterýž wzjti má pilněgšj žák, představugge buď swatého, o gehožto živo-tě obecný lid ničehož newj — anebo gest otisk toho samého obrazu, který giž tento žák ode swých rodičů dostal. W těchto přjpadnostech zagisté obrázek nenj odměnau, aspoň se gjm nedocjlj, čehož by se gjm docjliti mělo. Měly by se tedy raděgi zwoliti cedulky pilnosti wůbec známé? Že w německých weliká gest rozmanitost, wjm, o českých ale těžko gest sauditi, anto i zde w Praze po řjdku k dostánj gsau. A wšak buď si rozdjl gegich gakýkoliw, obmezen gest wždycky na pauhý okolek; obsah gegich wždy stegný gest, totiž gméno a přjgmenj žáka, den a rok a třjda školy.

O těchto wšech nepřjhodnostech rozmeyšlel welewážený náš P. Karel Winařický, farář w Kowáni, negenom gedenz neyhorliwěgšjch wlastenců a milownjků literatury České, nýbrž i také laskawý přjtel mládeže, a wyhledáwal prostředku, ge předegjti. Geho péčj podány gsau nám ljstky spanilé rozmanitosti, djlem menšj, djlem většj, tak že gich dwanácte druhů počjtá, za odměnu pro školnj mládež. Tištěny gsau kongrewem (tiskem mnohobarewným), a gedenkaždý slušně přiozdobený ljstek wyniká obsahem welmi přiměřeným dobrému chowánj a pilnosti gednotliwých djtek, chlapců i děwčat, tak že gedenkaždý podlé swých zásluh odměněn býti může.

Zaljbj-li se tyto ljstky p. t. welebnjm duchownjm zpráwcům a učitelům, rozeslány budau po wikariátech, aby gedenkaždý dle ljbosti a potřeby swé si wybral a odkaupil. Čistý wýnos odkázán gest dědictwj sw. Jana

Nepomuckého. Gsauť pak i w knjžecj arcibiskupské knihtiskárně k dostánj, a sice tucet po 12, 18, 24. a 36 kr. stř. Na šest tuctů dá se sedmý nádawkem.

II.

Dohotowen gest V. swazek popsánj zrušených, djlem wyzdwižených kostelů, klášterů a kaplj Pražských, obsahugjcj celau historii *chrámu sw. Mikuláše na starém městě*. Spisowatel těchto wážných starobylostj, welebný P. Jan Zimmermann obětuge čistý wýnos tohoto swazku zcela Dědictwj sw. Jana Nep. Tjmto se činj neyuctiwěgšj zpráwa welebnému Duchowenstwu, že gmenowaný spjsek u důstogných Vikariátu gest k dostánj. Důwěřugeme se při tom, že každému, gemuž milé gsau památky našeho hlawnjho města, wjtána bude přjležitost, dobročinný ústaw Sw. Janský, kterýž péčj welebného Duchowenstwa wzniku nabyl a radostně zkwjtá, štědrotau swau podporowati.

1 Exemplář stogj 20 kr. stříb.

III.

Tak též prwnj čjslo wydané *nákladem Dědictwj sw. Jana Nep.* pod názwem: *Proc gsem katoljkem,* k dostánj gest u důstogných Vikariátů za 4 kr. na stříb.

Druhé giž w předešlém swazku ohlášené čjslo, pod názwem „*Bohomil*“ we 14 dnech k dostánj bude.

IV.

Opakugeme, kdoby na Časopis tento w celé Rakauské řjši buď u Redakcj, aneb u sobě nejbližšjho poštownjho úřadu 3mi zlatými předplatil, ten samý po gednotliwých swazcjch, beze wšeho dalšjho platu c. k. pošťau „franko“ obdržj.

Sanctissimi Domini Nostri Gregorii divina Providentia Papae XVI. epistola encyclica ad Episcopos, Capitula, Parochos, ceterumque Clerum Helvetiae.

Gregorius Papa XVI.

Venerabiles Fratres et dilecti Filii! Salutem et apostolicam benedictionem.

Comissum divinitus humilitati Nostrae Apostolici officii munus omnino postulat, ut assidue ad custodiam gregis Domini vigilantes illuc præsertim studia et cogitationes omnes intendamus, opem quoad possumus allaturi, ubi aeterna ovium salus ac ipsa Catholica Religio periclitari videatur. Multa autem inimicos homines callide, neque irrito conatu in istis regionibus moliri, quae in apertam christiani gregis perniciem, reique catholicæ detrimentum vergant, Nos minime ignoramus, atque adeo vehementissime dolemus. Quem quidem dolorem illud etiam exasperat, quod ii incautos decipiendos haudquam se fidei integritati detrahere velle profiteantur, idque unum sibi propositum esse simulent, ut scilicet jurium ad potestatem laicam pertinentium indemnitati consulant: hoc tamen fallacissimo rationis publicæ obtentu erroneas ac pravas quas sequuntur doctrinas, qua insinuare lateque propagare, qua constabilire et quodammodo sancire enitantur: hinc conventus indicere, consulationes habere, certamque

normam audent conflare, qua saecularis potestatis in ecclesiasticis negotiis partes temere declarentur ac definiantur. Intelligitis jam, Venerabiles Fratres, Dilecti Filii de iis Nos loqui, quae mense Januario elapsi anni in urbe Bada Pagi Argoviensis nefarie gesta vel potius perpetrata sunt; quæque Vos ipsos acerbissimo confecerunt mœrore, anxiosque adhuc et solicitos habent. Dissimulare quidem non possumus, adduci Nos initio nequivisse, ut crederemus, laicos homines non alia mente simul in statum locum convenisse, nisi ut res, quæ religionem respiciunt, pertractarent, eoque progredi voluisse, ut non solum de pluribus ecclesiasticæ unius potestatis propriis jure veluti suo deliberarent, sed suscepta insuper consilia confirmanda et vi legis munienda iis offerent, qui in fœderatis istis ditionibus civilium rerum summam administrant. At rem certam nimis exploratamque Nobis fecerunt ipsa memorati conventus acta, quæ nuper Cynopedii (Frauenfeld) typis edita sunt, quæque tum nomina virorum, qui delecti conventui adfuerunt, tum sermones ab nonnullis ex iis in pluribus sessionibus prolatos, tum demum confectos ibidem articulos integre exhibent. Perhorruimus vero sive sermones sive articulos hosce perlegentes, et ejusmodi in iis contineri principia, easque inde in Catholicam Ecclesiam induci novitates intelleximus, quæ utpote illius doctrinæ ac disciplinæ repugnantes, aperteque ad perniciem animarum pertinentes, ferri nullo modo possunt.

Profecto qui omnia sapientissime fecit, ac providentissima ordinatione disposuit, is voluit, ut multo magis in Ecclesia sua vigeret ordo, et alii quidem praecessent atque imperarent, alii subessent et parerent. Habet propterea Ecclesia ipsa ex divina institutione potestatem non magisterii solum, ut res fidei et morum doceat ac definiat, sacrasque litteras absque ullo erroris periculo interpretur; verum etiam regiminis, ut quos semel gremio suo excepit filios,

in tradita doctrina contineatet confirmet, legesque ferat de iis omnibus, quae ad animarum salutem, sacri ministerii exercitium ac Dei cultum attinent: quibus legibus quisquis obsistat, gravissimi se reum criminis faciat. Atque haec docendi jubendique potestas in iis, quæ religionis sunt a Christo Sponsæ suæ tributa, non modo ita ejus Pastorum ac Præsulum propria est, ut ad civilis reipublicæ magistratus nullo pacto possit pertinere, sed insuper libera omnino et terrenæ cuidam dominationi minime obnoxia. Neque enim saeculi Principibus, bene vero Apostolis eorumque in officio successoribus revelatae doctrinae depositum commisit Christus, hisque tantum dixit: „Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.“ Neque ex placito laicae potestatis, sed ea etiam invita Evangelium annuntiaverunt, Ecclesiam propagarunt, disciplinam statuerunt iidem Apostoli: quin imo cum Principes Synagogae silentium ipsis ausi fuissent indicere, Petrus et Joannes evangelica usi libertate responderunt: „Si justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, judicate.“ Nonnisi igitur laesa fide planeque perturbata divina Ecclesiae constitutione naturaque regiminis fieri potest, ut ulla in eam saeculi dominetur potestas aut ejus doctrinam moderetur vel impediat, quominus leges ad sacrum ministerium, divinum cultum et spirituale fidelium commodum spectantes ferat ac promulget. Firma haec sunt, immobilia, et veterum, quotquot fuerunt, Patrum auctoritate ac traditione suffulta. „Ne te rebus misceas ecclesiasticis, ad imperatorem Constantium scribebat Osius Cordubensis Episcopus, nec nobis his de rebus praecepta mandes, sed a nobis potius haec ediscas: tibi Deus imperium tradidit, nobis ecclesiastica concredidit. Ac quemadmodum qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne si ad te ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias.“ Norunt id etiam ac palam fateri gloriosum sibi duxerunt christiani principes, inter

quos magnus ille Basilius imperator ita in octava synodo loquutus est: „De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de ecclesiasticis causis sermonem movere. Hoc investigare et quaerere Patriarcharum, Pontificum et Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi et solvendi potestatem habent, qui ecclesiasticas et coelestes adepti sunt claves: non nostrum, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus.“

Atqui tamen longe aliter in Badensi conventu deliberatum est, quique inde prodierunt articuli sanam de potestate ecclesiastica doctrinam labefactant, Ecclesiamque ipsam in probrosam adducunt injustamque servitutem: ea siquidem vel in dogmaticis decretis evulgandis potestatis laicae arbitrio subjicitur, et quas de disciplina tulerit leges omni vi effectuque carituras edicitur, nisi ex saecularis auctoritatis consensu fuerint promulgatae; addito etiam proposito de pœnis adversus eos, qui secus fecerint, statuendis. Quid?' eidem civili potestati libera datur facultas synodorum, quas diœcesanas dicimus, celebrationi singulis vicibus vel annuendi vel adversandi, in ipsasque synodos inspiciendi; Seminariis praesidendi, rationemque interni eorum regiminis a sacris Praesulibus statutam confirmandi; Clericos facto scientiae periculo ecclesiasticis muneribus deputandi; religiosam ac moralem populi institutionem regendi; omnia demum, quae externam, ut ajunt, Ecclesiae disciplinam respiciunt, quamquam spiritualis indolis ac naturae sint, atque ad Dei cultum et animarum salutem referantur, moderandi.

Nihil vero est, quod magis Ecclesiae proprium, ejusque Pastoribus arctius reservatum voluerit Christus,

quam sacramentorum abs se institutorum dispensatio, cujus quae sit ratio servanda, ad eos solummodo pertinet judicare, quos ille operis sui administros in terris constituit. Nefas proinde, si in sanctissimo eo munere aliquid sibi civilis potestas vindicet; nefas si circa illud quidpiam statuat aut sacrorum ministris praecipiat; nefas si quid legibus suis admitatur adversus regulas de divinis mysteriis christiano populo impertiendis sive scripto consignatas, sive voce traditas, et ad nos usque ab Ecclesiae primordiis transmissas. „Nosti, inquiebat S. Gelasius Praedecessor Noster in sua ad Anastasium Imperatorem epistola, nosti fili clementissime, quod licet praesideas humano generi dignitate, rerum tamen Praesulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tuae salutis expetis: inque sumendis coelestibus sacramentis, eisque ut competit disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine potius quam praeesse. Nosti itaque inter haec ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam velle redigi potestatem.“ Attamen, quod incredibile prorsus ac portenti loco esse videtur, eousque in Badensi conventu progressum est, ut vel in ipsam Sacramenta dispensandi rationem saeculari auctoritati jus et officium fuerit attributum. Huc sane spectant, qui ibidem de magno in Christo et Ecclesia Matrimonii sacramento temerario ausu conscripti sunt articuli: huc favor apertissime decretus mixtis nuptiis contrahendis: huc necessitas Parochis catholicis imposita iisdem nuptiis benedicendi, omni religionis inter conjuges discrimine prorsus neglecto: huc demum severae poenarum comminationes adversus eos adhibitae, qui id facere detrectaverint. Quae quidem omnia non ea tantum de causa sunt merito exprobranda, quod civilis potestas de sacramenti divinitus instituti celebratione leges ferat, sacrisque Pastoribus tanta in re audeat imperare; sed ex eo etiam

arcius sunt reprehendenda, quod absurdissimam impiamque indifferentismi, ut vocant, opinionem foveant, imo illi necessario imitantur; ac praeterea catholicae veritati, doctrinaeque Ecclesiæ manifestissime adversentur, quae mixta connubia tum ob flagitiosam in rebus sacris communionem, tum ob grave catholici conjugis perversionis periculum, pravamque nasciturae sobolis institutionem, detestata perpetuo est semperque interdixit; nec unquam ea ineundi liberam tribuit facultatem, nisi adjectis conditionibus, quae deformitatis et periculi causas ab ipsis arcerent.

Quam autem Christus Ecclesiae suae contulit administrandæ Religionis, Christianæque Societatis regendae summam et civili minime obnoxiam potestatem, eam, ut Apostolus ad Ephesios scribens disertissime docet, in bonum unitatis instituit. At quæ esset hæc unitas, nisi unus toti Ecclesiæ fuisset præpositus, qui illam tueretur et custodiret, quique omnia ejusdem Ecclesiæ membra una fidei professione conjungeret, uno caritatis et communionis vinculo copularet? Illud omnino Divini sapientia Legislatoris postulabat, ut visibili corpori visibile caput præficeret, quo scilicet constituto schismatis tolleretur occasio. Quamobrem licet Episcopis omnibus, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, communis sit dignitas, et in his, quæ sunt ordinis æqua potestas, non est tamen omnium unus in hierarchia gradus aut par jurisdictionis amplitudo. „Siquidem et inter beatissimos Apostolos, verbis utimur S. Leonis Magni, in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, et cum omnium par esset electio, uni tamen datum est ut ceteris præmineret, quia ita evangelici muneris sacramentum voluit Dominus ad Apostolorum officium pertinere, ut in Beato Petro omnium Apostolorum summo principaliter collocarit.“ Quod ergo uni ex omnibus A-

postolis Petro concessit, cum claves Cœlorum illi promisit, et agnos ac oves pascendi confirmandique fratres munus demandavit, id in commodum Ecclesiæ suæ usque ad consummationem sæculi permansuræ patere voluit ad successores Petri, quos æquali jure eidem Ecclesiæ præposuit. Hæc semper fuit Catholicorum omnium concors et firma sententia: hoc fidei dogma est, Romanum Pontificem B. Petri Apostolorum Principis successorem primatum non solum honoris, sed auctoritatis etiam ac jurisdictionis in universa Ecclesia obtinere, atque adeo ipsos Episcopos illi esse subjectos. Sanctae idcirco Petri Sedi, Romanæ nempe Ecclesiae, ut idem S. Leo pergit, „ita omnem per orbem Ecclesiam necesse est consociari et tamquam ad catholicae unitatis et communionis ecclesiasticae centrum concurrere, ut exsortem se mysterii intelligat esse divini, qui ausus fuerit a Petri soliditate recedere.“ „Quicunque, subdit S. Hieronymus, extra hanc domum agnum comederit, profanus est; si quis in hac Noe Arca non fuerit, peribit regnante diluvio“: et sicut qui cum Christo non colligit, ita quisquis non colligit cum ejus Vicario, plane dispergit.

Quomodo autem cum Christi Vicario colligat is, qui sacram illius auctoritatem pessundet, juraque infringat, quibus propterea ipse potitur, quod caput Ecclesiae centrumque unitatis est, quod primatum obtinet ordinis ac jurisdictionis, quod plenam pascendi, regendi et gubernandi universalem Ecclesiam divinitus traditam habet potestatem? At, illacrymantes quidem dicimus, id quoque ausum in Badensi conventu est. Romanus Pontifex tantum, non quilibet Episcopus potest proprio ac nativo jure dies ab Ecclesia festis celebrandis servandisque jejuniis constitutos transferre, Sacrique audiendi praeceptum abrogare, quemadmodum et in Constitutione Auctorem fidei, a Pio VI. sa. me. Praedecessore Nostro die 28.

Augusti anni 1794 edita, fuit adversus Pistorienses operte definitum. Contraria tamen sunt, quae in Badensibus articulis continentur, quaeque ex eo etiam sunt perniciosiora, quod circa ejusmodi caput, utpote disciplinam attingens, jus civili potestati fuerit indiscriminatim assertum atque expresse reservatum. Nec minus Romanis Pontificibus peculiare jus inest Regulares Familias ab Episcoporum jurisdictione eximendi, sibique subjiciendi; quo jure ab antiquissimis temporibus usi illi certissime sunt. Atqui huic etiam juri manifestissime detrahunt Badensi conventus articuli. Sane, nec facta mentione veniae ab Apostolica Sede necessario implorandae et obtinendae, statutum est, ut ab saeculari potestate ea suscipiantur consilia, quibus abolita Cœnobiorum quae sunt in Helvetia exemtione, ordinariae Episcoporum auctoritati Regulares familiae subdantur. Quibus et illa sunt adjungenda, quae de juribus Episcoporum, qua latissime patent, exercendis sancita sunt, quaeque si penitius considerentur et ad principia referantur ex quibus confecti in eodem conventu articuli dimanant, innuere videntur, Episcoporum jurisdictionem justis licet de causis non posse aut non debere suprema Romani Pontificis auctoritate coerceri, ac quibusdam limitibus quandoque circumscribi. Nec praetereunda, quae sive de Metropolitanae Sedis erectione, sive de nonnullis ex istis Diœcesibus alteri Cathedrali Ecclesiae extra fines Helveticos positae conjungendis, tractata ac proposita sunt. Quamquam enim ea in re Apostolicae Sedis jurium aliqua fuerit habita ratio, non ea tamen haec esse intelligitur, quam vis et natura divini Primatus postulabat: ibi namque perinde actum est, ac si liberum omnino esset civili potestati de gravissimis iis capitibus ea jure suo constituere, quae spiritualibus populi necessitatibus censeat expedire. Mittimus alia multa, quae taedet singillatim recensere: quae tamen non le-

viorem inferunt sanctae huic Petri Cathedrae injuriam, ejusque dignitatem auctoritatemque imminuunt, violant, contemnunt.

Haec cum ita sint, in tanta et tam aperta sanae doctrinae jurisque ecclesiastici perturbatione, in tanto et tam gravi rei catholicae in istis regionibus discrimine, Nostrarum partium fuisset, habito vix Badensi conventu, vocem de monte hoc sancto tollere, quique in illo concinnati sunt, articulos palam arguere, reprehendere, damnare. Nec alia profecto de causa Nostrum de ipsorum pravitate judicium hactenus distulimus, nisi quod futurum sperabamus, ut non modo rati non haberentur, sed rejicerentur prorsus ac improbarentur ab iis, qui civilibus administrandis negotiis istic praesunt. At cum res maxima ex parte ad votum non succeserit, quin imo dolentes summopere acceperimus, latas alicubi fuisse leges, quibus iidem articuli confirmantur ac publica sanctione muniuntur: cumque Magistri et Doctoris universalis personam, meritis licet imparibus, gerentes illud sedulo cavere debeamus, ne quis ex ratione Nostra in errorem misere inducatur, saepiusque memoratos Badensi conventus articulos Ecclesiae doctrinae ac disciplinae minime repugnantes existimet; cunctari et silere diutius non posse probe intelleximus. Ut autem ex Sanctae hujus Sedis instituto res gravissimi momenti quam consultissime ageretur, eos ipsos articulos accuratissimo examini subjici voluimus. Auditis itaque consiliis acceptisque suffragiis Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium ex Congregatione Ecclesiasticis negotiis curandis praeposita, nec non re omni per Nos serio ac mature perpensa, motu proprio, et certa scientia, deque Apostolicae potestatis plenitudine, praedictos Badensis conventus articulos ceu continentes assertiones, attenta praesertim sententiarum complexione, falsas, teme-

rarias, erroneas, Sanctae Sedis juribus derogantes, Ecclesiae regimen ac divinam ejus constitutionem everentes, ecclesiasticum ministerium saeculari dominationi subjicientes, ex damnatis principiis dimanantes, haeresim sapientes, schismaticas, reprobamus, damnamus, et tamquam reprobatos ac damnatos perpetuo habendos decernimus.

Quod quidem dum pro Apostolici officii munere palam ducimus significandum, id reliquum esse videtur, ut Vos paterno affectu alloquamur, qui in partem illius procurationis estis adsciti, cujus plenitudinem Nobis omnino immerentibus Pastorum Princeps tradidit. Quantis, VV. FF., tot inter mala, quibus Catholica Ecclesia miserrimis hisce temporibus fere ubique oppressa ingemiscit, cor Nostrum premátur angustiis; quantamque potissimum ex iis quae recens istic in ejus perniciem tentata audacissime sunt, ceperimus tristitiam, satis Vobis conjicere licet, nec adeo necesse est, ut pluribus explicemus. Haud sane dissimulamus, dolori Nostro non exiguum levamen attulisse, quae de vestra in catholica re tuenda, gregisque fidei vestrae concrediti salute curanda nuntiata identidem fuerunt. Idcirco Patri misericordiarum et Deo totius consolationis, qui Nos ejusmodi tribulationi obnoxios consolatur in Vobis, benedicimus ex animo. Verum non quod opus esse arbitremur, sed quod periculi gravitas id exposcit, non possumus quin vestri in Religionem zeli constantiam excitemus, atque ut quo acriores sunt hostium impetus, eo impensiori studio Dei et Ecclesiae causam agatis, vehementissime adhortemur. Ad vos maxime pertinet stare pro muro, ne fundamentum aliud ponatur praeter id quod positum est, sanctissimumque fidei depositum integratum custodire ac integrum servare debeatis, sacrarum scilicet Ecclesiae legum, quibus disciplinam suam

ipsa constituit, ejusque praeterea ac hujus Apostolicae Sedis jurium, quibus Christi Sponsa terribilis ut castrorum acies ordinata consurgit. Agite ergo, VV. FF., pro loco, quem tenetis, pro dignitate, qua insigniti estis, pro potestate, quam accepistis, pro sacramento, quo in solemni inauguratione Vos ipsos obligatis. Exerite gladium spiritus, quod est verbum Dei; arguite, obsecrate, increpate in omni patientia et doctrina; atque ita demum pro Catholica Religione, pro divina Ecclesiae potestate ac legibus, pro Petri cathedra, ejusque dignitate ac juribus laborate atque contendite, ut non solum qui recti sunt incolumes perseverent, sed etiam ut qui seductione decepti sunt, ab errore revocentur.

Atque ut hujusmodi curis ac laboribus per VV. FF. Nostros suscipiendis optatissimus exitus respondeat, Vos etiam compellamus, quotquot sub illis estis sacrorum ministri, animarum curatores, verbi divini praecones. Vestrum omnino est una cum iis voluntate conjungi, uno eodemque studio inflammari, una animorum consensione in id conspirare, ut fidelis populus ab omni ingruentium malorum contagione errorisque periculo sit prorsus immunis. Satagite, Dilecti Filii, ut omnes unum et idem sentiant, doctrinis variis et peregrinis nullo modo se sinant abduci, profanas novitates devitent, fidem catholicam quam cautissime teneant, Ecclesiae potestati et auctoritati perpetuo subsint, atque huic Cathedrae, quam Redemtor fortis Jacob posuit in columnam terream et in murum aeneum adversus Religionis hostes, firmius in dies adhaereant et consocientur. Quos autem in Christi et Ecclesiae lege erudiendos susceperitis, illo simul gravissimo praecepto imbuendos curate, saeculi etiam potestati esse parendum latisque ab ipsa legibus de his, quae ad civilis reipublicae bonum spectant, non solum propter iram,

sed et propter conscientiam esse obsequendum, nec licere unquam ab fide illi debita turpiter deficere. Cum ita populorum animi fuerint opera vestra instituti, tum optime et civium tranquillitati et Ecclesiae utilitati, quae separari invicem nequeunt, consuletis.

Perficiat vota haec Nostra benignissimus Deus, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum; Idemque bonorum, quae isti Catholici gregis parti cupidissime expectamus, suspicem velit esse Apostolicam Benedictionem Nostram, quam Vobis VV. FF. et DD. FF., cum fideli populo communicandam amantissime impertimur.

Datum Romae apud S. Petrum XVI. Cal. Junias An. MDCCCXXXV. Pontificatus Nostri An. V.

Gregorius P. P. XVI.

Zpráwa.

G. o. kr. Mst. ráčila neywyššjm rozhodnutjm od 28. Zářj b. r. seslaným k sgednocenému dworskému kancelaři, neymilostiwěgi dowoliti předstawenému srbského semináře w Praze Doktorowi Františkowi Přjhonskému, wzácnému spoluspisowateli Časopisu našeho, by směl přigmauti čestné kanownictwj propůgčené sobě od kapituly budešjnské.

G. c. kr. Mst. ráčila neywyššjm rozhodnutjm z Prahy ed 5. Řjgna t. r. konsistornjho radu Františka Pelikána neymilostiwěgi gmenowati čestným kanownjkem kapituły králowéhradecké.

Zpráwa o Dědictwj Swatojanském:

K ústawu tomuto w měsjcjch Červenci, Srpnu a Září b. r. nasledugjcj přjspěwky došly:

		zl.	kr.	Wýtiskú darem podawjcjch.
P.T. Pan	*Wáclaw Boleška*, kaplan w Přjbrami	5	„	.
— —	*Jan Giskra*, měsťan Rožďalowický	5	„	.
— —	*Karel Hausmann*, kněz cjrk.	10	„	1
— —	*Wogtěch Hošek*, učitel Rožďalowický	5	„	.
— —	*Giřj Horecký*, Děkan w Rožďalowicjch	10	„	1
— —	*Wogtěch Hron*, kooperator w wšeobecné nemocnici	10	„	1
— —	*Ondřeg Kubišta*, Děkan w Lochowicjch	10	„	1
— —	*Františ Moritz*, farář w Kostelci, Králowéhrad. diöcesj.	10	„	1
— —	*Jan Nowáček*, kaplan w Kumžaku	5	„	.
— —	*Josef Nowotný*, kapl. we Wolš.	2	„	.
— —	*Jan Stárek*, Doktor bohomluwectwj a professsor w Hradci Králowé	10	„	1
— —	*Daniel Stieber*, farář na Strahowě w Praze	40	„	8
— —	*Josef Smidinger*, zámecký kaplan w Němčicjch	20	„	1
— —	*Františ Wiljmek*, lokalista w Litobořicjch	10	„	1
— —	*Karel Winařický*, farář w Kowáni, litom. diöcesj.	10	„	1
— —	*Františ Wrzák*, fur w Pošnč.	10	„	1
— —	*Josef Frenzl*, pro *expositura* Wšeborskau	20	„	1
— —	*Josef Zeman*, farář w Slatině	10	„	1
— —	*Josef Liboslaw Ziegler*, doktor w bohomluwectwj, biskupský Wikář a Děkan w Chrudimi	20	„	1
	Dohromady	222	—	18

Oddawky, Zrozenj a Umrtj w roce 1855tem

Oddawek w roce 1855.

W králowstwj Českém	Dle stářj: mužské do 24	mužské 24–40	mužské 40–60	mužské přes 60 let	ženské do 20 lt	ženské 20–40	ženské 40–50	ženské přes 50 let	dle náboženstwj: Katolických	Protestantských	Katolíků s protestanty	židů	Wšech oddawek w roce 1855	Wšech oddawek w roce 1852	proti roku 1852: wjce	proti roku 1852: méně
Summa w roce 1853	7867	19042	4508	528	5585	24265	1760	335	30865	456	444	180	31945	31751	805	609
w roce 1852	7801	19229	4185	536	5905	23999	1607	240	30625	440	505	181	31751	"	"	"
Sedy w roce 1853 wjce	66	"	323	"		266	153	95	240	16	"	"	194		194	"
Sedy w roce 1853 méně	"	187	"	8	320	"	"	"	"	"	61	1	"	"		"

Zrozenj

	dle pohlawj: Mužských	dle pohlawj: ženských	dle náboženstwj: Katoljků	Řeků	Protestantů	židů	Wšech narozených w roce 1855	Wšech narozených w roce 1852	Proti předeslému roku: přibylo	Proti předeslému roku: ubylo	zemřelo w roce 1855	Proti roku 1855 narodilo se: wjce	Proti roku 1855 narodilo se: méně
Summa w roce 1853	81484	76265	153450	1	2862	1436	157749	152823	4926	"	119199	38550	"
w roce 1852	78783	74040	148889	2	2587	1345	152823	"	"	"	139061	13762	"
Sedy w roce 1853 wjce	2701	2225	4561	"	275	91	4926		"	"	"	24782	"
Sedy w roce 1853 méně	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	19862	"	"

Úmrtj.

	dle pohlawj: Mužských	dle pohlawj: ženských	stářj: do 4	stářj: 4–20	stářj: 20–40	stářj: 40–80	stářj: 80–100	stářj: přes 100 let	dle náboženstwj: katoljků	Řeků	Protestantů	židů	Wšech úmrtj 1855	Wšech úmrtj 1852	Proti roku 1852: wjce	Proti roku 1852: méně
Summa w roce 1853	60447	58752	60029	9107	11230	34157	4553	121	115927	10	2045	1217	119199	139061	1730	21592
w roce 1852	68969	70092	54574	12241	17196	49058	5832	160	134952	14	2483	1612	139061	"	"	1730
Sedy w roce 1853 wjce	"	"	5455		"	"	"	"		"	"					
Sedy w roce 1853 méně	8522	11340	"	3134	5906	"	1277	39	19025	4	438	395	19862	"	"	19862

ARNOŠT z PARDUBIC a ze S[illegible]

z KREWNJ SWOBODNYCH PANůW z MALOWIC

prwnj arcibiskup pražský.

Narozen okolo roku 1300

za arcibiskupa zwolen r. 1344

w Raudnici zemřel r. 1364

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

KNJŽECJ ARCIBISK.

KONSISTOŘE.

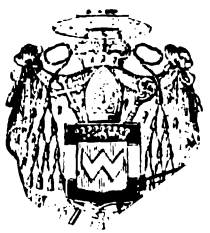

GEDENÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek prwnj.

W Praze, 1838.

W knjzecj arcibiskupské knihtiskárně, wedenjm Wáclawa Špinky.

Quemadmodum Jesus Christus carnem et sanguinem exhibuit nostrae salutis causa : ita etiam eam alimoniam incarnati illius Jesu carnem et sanguinem esse edocti sumus.

Justinus in apol. I.

Quare cum omni certitudine corpus et sanguinem sumamus; nam sub specie panis datur tibi corpus, et sub specie vini datur sanguis : ut sumpto corpore et sanguine Christi efficiaris ei comparticeps corporis et sanguinis.

Cyril. H. Catech. IV.

Pogednánj.

1. O neyswětěgšj Swátosti oltárnj.

Od

Dr. Josefa Čeňka z Wartenberku,
kapitolnjho děkana Salcburského.

Pogednánj přjtomné rozwrhuge se w patero následugjcjch částek:

1. Cjrkew katolická wěřj a učj, že se w Neyswětěgšj wečeři Páně chléb w tělo, a wjno w krew Ježjše Krista proměňuge.

2. Cjrkew katolická wěřj a učj, že se proměněnj chleba a wjna w tělo a krew Ježjše Krista mocj wyslowených slow stáwá, kterýmiž Ježjš tuto swátost ustanowil, a že Ježjš pod způsobau chleba a wjna gako Bůh i člowěk přjtomen gest.

3. Cjrkew katolická má a předstawuge tuto neyswětěgšj swátost předně za *oběť* nowého zákona, a pak za duchownj *pokrm* wěřjcjch.

4. Cjrkew katolická wěřj a učj, poněwadž po wykonaném proměněnj chléb a wjno pauhé způsoby gsau, pod nimiž se nám Ježjš předstawuge a s námi se spoguge, že tedy k duchownjmu pokrmu pro duši postačuge, když neyswětěgšj wečeři Páně, čili Swátost oltářnj pod gednau toliko způsobau přigjmáme.

5. Konečně poněwadž Cjrkew katolická wěřj a učj, že Ježjš Kristus skutečně pod způsobau chleba a wjna gako Buh i člowěk přjtomen gest, následuge newyhnutedlně z této wjry, že klaněti se máme Ježjši w Neyswětěgšj swátosti oltářnj.

I. Částka.

Wjra katolické cjrkwe, že w Neyswětěgšj wečeři Páně chléb w tělo, a wjno w krew Ježjše Krista se proměňuge, má swůg základ w přisljbenj Páně giž dáwno před ustanowenjm Swátosti oltářnj welmi zřetedlně učiněném, že totiž tělo swé dá za pokrm, a krew swau za nápog. Gako Spasitel před ustanowenjm swatého křtu Nikodema o geho potřebě a spasitedlných aučinecjch poučil, tak též učinil z ohledu Neyswětěgšj swátosti oltářnj. Giž dáwno před tjm byl prawil: že geden-každý musj gjsti geho tělo, a krew geho pjti, kdož chce mjti w sobě život wěčný; tělo geho že práwě gest pokrm, a krew geho práwě nápog. Prawil: „Gát gsem chléb života, gát gsem ten chléb živý, genž gsem s nebe sstaupil. Budelit kdo gjsti z chleba tohoto, živ bude na wěky: a chléb, kterýž gá dám, tělo mé gest, kteréž gá dám za život swěta.“ Jan 6, 48 — 56. A wšak se musil tento slib wyplniti; nebyl by se ale wyplnil, kdyby se mocj slow, od Ježjše Krista při ustanowenj poslednj wečeře pronešených nebylo stalo proměněnj chleba w geho tělo, a wjna w krew geho, a kdyby se až dosawad toto proměněnj při oběti mše swaté nestáwalo; gelikož swým apoštolům, a skrze ně gegich náměstkům, to samé činiti

nařjdil, a to bez wýmjnky času, následowně naperád až do druhého přjštj swého. Kdyby Spasitel nebyl ten aumysl měl, při ustanowenj poslednj wečeře chléb w tělo a wjno w krew swau opraudu proměniti, nýbrž kdyby byl chtěl, abychom geho tělo a krew toliko wjrau přigjmali, aneb abychom chléb a wjno pauze genom za obraz geho těla a krwe měli: gistěby byl židům reptagjcjm a řkaucjm, kterak muže tento nám dáti tělo swé k gedenj? — a učednjkům, gimž tato řeč twrdá byla, tak že se někteřj také od ného odlaučili, k upokogenj gich mjrněgi se wygádřil a wygádřiti musel; on pak stogj w řeči swé; a aby gegj skutečnost a prawdu oswědčil, odwoláwá se toliko na swé budaucj na nebe wstaupenj, co na neypatrněgšj důkaz božského seslánj swého; gako hned před tjm swau wšemohaucnost rozmnoženjm pěti chlebů na paušti k nasycenj tolika tisjců lidj dokázal.

Přjdawku w 64. werši poznamenanému: „*Slowa, kteráž gá mluwil gsem wám, duch a žiwot gsau,*“ nemůže se tedy takto rozuměti: nebudete skutečně, nýbrž toliko duchownjm způsobem, to gest (gak tomu protestanti a reformowanj chtěgj) wjrau anebo toliko we figuře těla mého a krwe mé požjwati. K odstraněnj a uwarowánj téhož bludu neřekl Ježjš dle swé nesmjrné maudrosti toliko: „Slowa má duch gsau“, nýbrž prawil: „*Slowa má duch a žiwot gsau.*“ Podlé toho nám tedy werš šedesátý čtwrtý následugjcj toliko smysl poskytuge: Gako se tělo bez ducha, kterýž ge obžiwuge, nemůž pohybowati, aniž co

giného konati: tak též by požjwánj mého usmrceného těla (gakž židé za to měli) málo prospělo, kdyby s njm mûg duch, t. g. mé božstwj a člowěčenstwj nebylo spogeno. Slowa má, gežto gsem wám prawil, neokazugj na tělo mrtwé, nýbrž na tělo duchem mým žiwé, a tudy žiwot dáwagjcj. Protož dj we werši 58: „Gakož mne poslal žiwý Otec, a gá žiw gsem pro Otce: tak kdož gj mne, i on žiw bude pro mne.“ — Wše co tuto Pán Ježjš wyřkl, dûkazem gest, že swé prawé tělo a swau prawau krew za pokrm a nápoj wěřjcjm dáti přisljbil. Tento slib byl ustanowenjm wečeře Páně wyplněn, an Spasitel nad chlebem a nad wjnem ta slowa wyřkl: Totoť gest tělo mé, totoť gest krew má. Gako ale Pán Ježjš, sljbiw swé tělo a krew swau k požjwánj dáti, při tom samém wýkladu a smyslu zûstal, w kterémž židé geho slowa podlé pjsmeny byli wzali, a nenaprawil řeči swé, ačkoliw wěděl, že se židé nad tjm pohoršugj a reptagj: tak i slowa při posledni wečeři nad chlebem a wjnem pronešená zřegmě a wýslowně okazugj, že skutečně swé prawé tělo a swau prawau krew podáwal, a že se proměněnj chleba w geho tělo, a wjna w geho krew bylo stalo. [1])

---

1) Pán Ježjš neřekl: Tento chléb gest tělo mé, toto wjno gest krew má, nýbrž, nečině o chlebě a o wjně wjc ani zmjnky, řekl: Totoť gest tělo mé, totoť gest krew má; z čehož patrně gest widěti, že se skrze ona ustanowugjcj slowa hned změna a proměněnj chleba a wjna stalo. A djw než Pán Ježjš apoštolům chléb a kalich podáwal, prawil o chlebě: „Totoť gest tělo mé,“ a o wjně: „totoť gest krew má.“ Z čehož se zase zřetedlně gewj blud Lutheranu, genž teprw při požjwánj skrze wjru přjtomnost těla a krwe Jezjše Krista zastáwati usilugj.

W prawdě nám nelze slowům těm ginak rozuměti, a ginak gich wykládati, leč bychom Spasitele z dwogsmyslnosti winiti se opowážili, gelikož mu tak snadno bylo, blud židů naprawiti, anebo připogeným wyswětlenjm, gakož ho protestanti geho slowům podkládagj, wšeliké nedorozuměnj na wždycky odstraniti. Přjslušj tu také wážiti, že Pán Ježjš Neyswětěgšj swátost oltářnj k potwrzenj nowého zákona ustanowil, a tedy zřetedlně, určitě mluwiti musil, gako každý člowěk w takowých welikých důležitostech zagisté určitě a zřetedlně mluwjwá. Z cela w přirozeném smyslu slow brali a rozuměli také Apoštolowé, co gim Pán byl přikázal, gelikož wšickni tři Ewangelistowé a swatý Pawel to, co Pán Ježjš ustanowil a činiti nařjdil, gednostegnými slowy, bez wšj změny, wyprawugj, a sw. Pawel o tom, genžby z stolu Páně nehodně gedl, prawj, že tělem a krwj Ježjše Krista winen bude, že gj sobě odsauzenj, proto že nerozsuzuge těla Páně. Takt i wěřila wždycky Cjrkew, a hned prwnj Cjrkew, kteráž učenj Ježjšowo z úst apoštolských přigala. Nebo takto pjše swatý biskup a mučedlnjk Ignác, učedlnjk Apoštolů: „Gnostikowé (tehdegšj kacjři) zdržugj se z té přjčiny od wečeře Páně, že newěřj a nemagj gj za prawé tělo Spasitele Ježjše Krista, kterýž pro nás trpěl.“[2]) Swatý Justin, genž w druhém stoletj žiw byl, a koruny mučedlnické došel, dj: „Poučeni gsme, že wečeře

2) *Ignat. Epist. ad Smyrn. Edit. Cotel. T. II. p.* 37.

Páně nenj sprostý chléb a sprostý nápog, nýbrž tělo a krew wtěleného Pána Ježjše.“ 3)

Že pak mohl Ježjš Kristus chléb a wjno w tělo a krew swau proměniti, o tom gistě nebude pochybowati nikdo, kdož wěřj, že Ježjš wšemohaucj gest, že proměnil wodu u wjno w Káni Galilegské, že po dwakrát rozmnožiw několik chlebů, nasytil wjce tisjců lidj na paušti, že slawně z mrtwých wstal a na nebe wstaupil, na které a giné skutky on sám se, co na dukaz božského sesláuj swého, odwoláwal. Wšjm právem dj cjrkewnj otec swatý Ambrož: „Bylo-li slowo Páně tak mocné, že to, co nebylo, býti počalo: (Buh řekl, i učiněny gsau, on přikázal, a stwořeny gsau, Žalm. 148, 5.) kterakby nemělo býti dost mocné to, co giž gest, w něco giného proměniti? 4)“

To, co w tomto tagemstwj gest nepochopitedlné, nemuže býti postačitedlnau přjčinau k samowolnému wykládánj slow Ježjšowých, sic by muselo wšelické tagemstwj, i sama křesťanská wjra přestati, kteráž právě tak mnoho tagemstwj nám přednášj. Gaká to hrdost ducha stwořenj obmezených, pod zámyslem nepochopitedlnosti chtjti učenj swatého Ewangelium podlé ljbosti své wykládati, anebo docela mu ani newěřiti! Kterakby mohl obmezený rozum lidský hlubokost božstwj wyskaumati, gešto sám sobě tagemstwjm zůstáwá, aniž toho, co očima swýma widj, čeho se ruka-

3) *In Apologia I. Fol.* 85. *n.* 65. *edit. Maur. Venet.* 1747.
4) *Lib. IV. de Mysteriis c.* 4. *Edit. Maur. n.* 15.

ma swýma dotýká, moha wypátrati? Aneb gesti-li, což člowěku nemožno gest, i Bohu nemožno? U Boha nic nenj nemožného. On řekl, a stalo se; on přikázal, a bylo stwořeno. Dobře prawj opět swatý Chrisostom: „Wše, co chtěl, učinil Pán na nebi i na zemi. Ačkoli gen způsobu chleba a wjna widjme, přede musjme wěřiti, že to gest tělo a krew Ježjše Krista. Ano wěřme Pánu, byt se to i proti našemu myšlenj a proti smyslům našim býti widělo; geho slowa a wyřknutj gsau neomylná; naši wšak smyslowé a myšlenj mohau nás snadno klamati.“ [5])

Hlawnj námjtka protestantů proti katolickému učenj o proměněnj chleba a wjna w tělo a krew Ježjše Krista, kteréž oni toliko za spogenj těla a krwe Ježjše Krista s chlebem a wjnem skrze wjru přigjmagjcjho berau a zastáwagj, má mjti základ swůg w slowech sw. Pawla w listu k Korint. I. 10, 16.: „Kalich požehnánj, kterémuž dobrořečjme, zdaliž nenj společnost krwe Kristowy? a chléb, kterýž lámeme, zdaliž nenj účastnost těla Páně?“ Tato slowa wykládagj tak, gakoby se žádné proměněnj chleba w tělo, a wjna w krew Ježjše Krista nedálo, nýbrž gakoby se genom spogenj a společenj chleba s tělem, wjna s krwj Kristowau stáwalo. Než toto mjněnj a wykládánj odporuge přjmo smyslu apoštolowu, kterýžto toliko Korintským výstrahu dáwal, aby k hodům modlárským nepřistupowali a modlárstwj se wystřjhali, proto žeby tjm zpu-

5) *Homil.* 82. *in Matth. f.* 787. *Edit. Maur.*

sobem w účastenstwj ďáblowo wešli, gešto ted wečeři Páně obcugjce, účastnost těla a krwe Ježjše Krista magj; tak gakož někdy Israelitć, kteřjž oběti chrámowé gedli, účastnjci oltáře byli. 1. k Korint. 10, 18. Z čehož dál zawjrá: Že nemůžeme spolu stolu Páně a stolu ďáblowa účastnjci býti; 1. k Korint. 10, 21. tak gakž někdy Spasitel sám prawil, že nemůžeme Bohu a mamone spolu slaužiti. Mat. 6, 24.

II. Částka.

Cjrkew katolická wěřj a učj, že se proměnčnj chleba a wjna w tělo a krew Kristowu mocj wyslowených od kněze slow stáwá, kterýmiž Ježjš Neyswětěgšj swátost oltářnj ustanowil, a že Ježjš Kristus pod způsobau chleba a wjna co Buh a člowěk přjtomen gest.

Kdyby se to pauhau wjrau stalo, že Ježjš Kristus s tělem a krwj w Swátosti oltářnj gest přjtomen, nikoli ale wyřknutjm slow nad chlebem a wjnem, kterýmiž Ježjš tuto swátost ustanowil: tedy by poručenj Spasitelowo Apoštolům, aby totiž činili, co On sám gest učinil, následownč aby slowa ustanowugjcj, gako On, nad chlebem a wjnem pronášeli, nepřimčřené bylo a zbytečné. A předc sprawowali se Apoštolowé auplně wedlé poručenj Páně, tak, gako On, slowa požehnánj nad chlebem a wjnem pronášegjce, a pak proměněný chléb a proměněné wjno gakožto tělo a krew Ježjše Krista wěřjcjm podáwagjce. Wěřjcj, čteme w Skutcjch Apoštolských 2, 42., brali podjl w tomto gednánj, anebo gak

to pjsmo swaté tam nazýwá, trwali w zdjlnosti lámánj chleba, aniž se kdo opowážil, krom Apoštolu a od nich zřjzených předstawených, tato poswěcugjcj slowa pronášeti. Auplně popisuge swatý mučedlnjk Justin konánj Wečeře Páně, aneb nowozákonnj oběti takto: „W neděli se wšickni scházjme: čtau se pjsma Apoštolu a Proroku, gak toho čas a okolnosti požadugj; na to má biskup kázanj, wykládage přečtenau částku z sw. pjsem, a wzbuzuge přjtomných k následowánj toho, což byli slyšeli; potom wstawše, modljme se a obětugeme chléb a wjno smjšené s wodau; staršj, totiž biskup, žeľná ge modle se, a lid odpowjdá: Amen. Požehnané částky pak rozdáwá mezi přjtomné, a posjlá gich po jáhnech nepřjtomným. [6]) Nepřjtomným tedy, nemocným a

---

6) *Apol. I. loco supr. cit.*

Zřetedlněgi a obšjrněgi nesměl swatý Justin we své k pohanům učiněné obraně mluwiti, aby tagemstwj sw. náboženstwj od pohanů nebyla zneuctěna a potupena.

Připomenutj. Těžko se dá pochopiti, kterak máme, nepřipustiwše proměněnj, chléb a wjno za obrazy těla a krwe Ježjše Krista pokládati, gelikož chléb s tělem, a wjno s krwj žádné podobnosti nemá. Ale proměněnj chleba a wjna w tělo a w krew Kristowu gest zcela přiměřené, widitedlné znamenj a obraz duchownjho pokrmu a posilněnj; nebo gako obyčegný chléb a obyčegné wjno tělo žiwj a posilňuge, tak též žiwj a sjlj tělo a krew Ježjše Krista duši naši. Gako ona při politj wodau pronešená ustanowugjcj slowa: „Gá tě křtjm we gménu Otce i Syna i Ducha swatého“ — milosti a spasitedlné aučinky swatého křtu působj, tak též působj ustanowugjcj slowa Ježjšowa, při Wečeři Páně pronešená, proměněnj chleba a wjna w tělo a krew Ježjše Krista. Nebo gako Spasitel řekl: „Gdauce po wšem swětě, kažte a křtěte we gménu Otce i Syna i Ducha swatého,“ tak též řekl: To čiňte na mau památku, čiňte při tom wšecko, co gá gsem činil a mluwil.

pro wjru u wězenj drženým wěřjcjm se swaté tělo Páně, začasté s neywětšjm nebezpečenstwjm, od kněžj neb jáhnů bedliwě a laskawě donášelo, aby posilněnj a potěšenj nabyli. K gakému wšak cjli, ptáme se, kdyby bylo gednomu každému možné bylo, při přigjmánj chleba a wjna pauhau toliko wjrau přjtomnost těla a krwe Ježjše Krista zpusobiti a sobě opatřiti? K gakému konci, ptáme se dále, pronášegj pastorowé, — ačkoli, negsauce od Cjrkwe posláni, k tomu práwa nemagj — při slawenj Wečeře Páně swatá ustanowugjcj slowa nad chlebem a wjnem? Ljbj-li se snad odpowědjti, že se to gen proto stáwá, aby se přjtomnj k wjře powzbudili? W prawdě, kdyby se to gen za tau přjčinau stáwalo, mohl by gedenkaždý zwlášť při swé saukromné pobožnosti ona slowa swatého ustanowenj wyříknauti, aby tak w sobě wjru wzbudil a zplodil, gako se gindy skrze přiměřené modlitby k duwěrnosti, k milowánj Boha, k pokánj a giným ctnostem powzbuzugeme. Gisto gest, že se proměněnj to mocj wyslowených slow Páně stáwá; nebo to byla wždycky wjra Cjrkwe a učenj gegj. Tertulian dj: „Kristus wzal chléb a rozdáwage učinil ho swým tělem, řka: Totot gest tělo mé.“ [7]) A swatý Ambrož pjše takto: „Kterak se stane z chleba obyčegného tělo Kristowo? Skrze poswěcenj, to gest, skrze wyříknutj ustanowugjcjch swatých slow Páně Ježjše Krista. Napřed se koná modlitba za lid, za krále a za wšecky; gak mile se ale

7) *Lib. IV. contra Marcion. c.* 40.

počjná konati swaté tagemstwj, neužjwá kněz wjce slow wlastnjch, nýbrž slow Kristowých.“ Neboť neřjká: Totoť gest tělo Kristowo, nýbrž: Totoť gest tělo mé; což dosti zřetedlně na rozum dáwá, že wše, což činj, gediné we gménu Ježjše Krista činj. Dále prawj ten samý swatý otec: „Přirozenost chleba a wjna skrze poswěcenj proměnj se; chléb gestit po poswěcenj tělo Kristowo, a každý přigjmagjcj wyznáwá a ztwrzuge toto učenj wjry slowem — (tehdáž při tom obyčegným) — Amen.“[8]) Swatý Cyril prawj: „Bůhčlowěk dj o chlebě: Totoť gest tělo mé; smjme-li o tom pochybowati? On s pogišťowánjm dj: Totoť gest krew má; smjme-li se rozpakowati, máme-li mu wěřiti? čili řjci: Nikoli! to nenj krew twá!?“[9]) Swatý *Řehoř* Nyssenský učj: „Chléb se mocj slow Slowa wěčného proměnj w geho tělo.“[10]) Konečně dj swatý Augustin: „Wyznáweymež wěrně, že před poswěcenjm chléb a wjno tu gsau co dary a plody přjrody, po poswěcenj ale tělo a krew Ježjše Krista, což požehnánjm se stalo.“[11])

III. Částka.

Cjrkew katolická má a představuge tuto Neyswětěgšj swátost předně za obět nowého zákona, a napotom za duchownj pokrm wěřjcjch.

Dawid a prorok Isaiáš wyzdwiženj a přesláwánj starozákonnjch obětj a kněžstwj Aaronowa

8) *Lib. IV. de Sacrament. cap.* 4. 9) *Catech. IV. Myst.* 10) *Orat. Catech. c.* 37. 11) *Lib. de consid. c.* 2.

předpowjdali, a tento geště obzwláštně přidal, že k nowému kněžstwj lidé ze wšech národu wzati budau.[12]) [13]) Též tak předpowjdal prorok Malachiáš [14]) wyzdwiženj obětj starého zákona a ustanowenj oběti nowé mnohem wznešeněgšj, kteráž negenom w chrámě Jerusalémském, nýbrž na každém mjstě obětowána bude; a král Dawid představuge Messiáše co kněze podlé řádu Melchisedechowa. [15]) Rowněž tak gest na gewě, že Spasitel, gako tělo swé á krew swau za duchownj pokrm dáti přisljbil, také při poslednj wečeři o chlebě, podáwage ho, řekl: Totot gest tělo mé, kteréž se za wás dáwá," a o kalichu: „Tentot gest kalich nowý zákon w mé krwi, kteráž za wás bude wylita." Tak tedy Spasitel slawiw a ustanowiw poslednj Wečeři, i nadečečená proroctwj, i swůg wlastnj slib wyplnil; an totiž při nj nowau, a sice od proroků předpowěděnau obět založil, Apoštolům to plnomocenstwj udělil, činiti, co sám gest učinil, a gich tak kněžjmi nowého zákona ustanowil; wěřjcjm pak podlé slibu swého duchownj pokrm způsobil.

Při Neyswětěgšj wečeři Páně nacházj se wšecko, co obět wyznamenáwá a s sebau přinášj. Wjmet, ponaučeni gsauce pjsmem swatým, že Bůh sám lidu israelskému rozličné oběti přikázal, oběti za hřjchy, djků činěnj, oběti prosebnj a k chwále Božj; wjme, že Bohu obětowaná zwjřata zabita, a zcela neb z částky spálena byla, gakož se i

12) *Žalm.* 39, 7. 13) *Isai.* 66. 21. 14) 1, 11. 15) *Žalm.* 109. 4.

s ginými obětowanými wěcmi dělo; s dobytčetem tedy obětnjm a ginými wěcmi k obětowánj přinešenými se celá změna stala. Toto wšecko také při neyswětěgšj wečeři Páně mjsto má. Cjl a konec, proč se oběti přinášely, se tu zauplna srownáwá: Pán Ježjš wzal totiž chléb a kalich s wjnem do rukau swých, požehnal obému, djky činil a chwálu wzdal swému nebeskému Otci. O chlebě řekl: Totoť gest tělo mé, kteréž se za wás dáwá (obětuge); o kalichu: Totoť gest krew má, kteráž za wás wylita bude na odpuštěnj hřjchů. Widjme ale, že se s chlebem a wjnem celá proměna stala, chléb byl w geho tělo a wjno w krew geho proměněno. Swatý Apoštol Pawel také předstawuge Neyswětěgšj Wečeři Páně gakožto prawdiwau oběť, an gi israelským a modlárským obětem naproti stawj, takto w listu I. k Korintským mluwě:[16]) „Pohleďte na Israele: zdaliž ti, kteřjž gedj oběti, negsau aučastni oltáře? Rowněž tak kalich požehnánj, kterémuž dobrořečjme, zdaliž nenj společnost krwe Kristowy? A chléb, kterýž lámeme, zdaliž nenj účastnost těla Páně?“

Na to výstrahu dáwá Korintským: „Nemůžete kalicha Páně pjti a spolu kalicha démonu. Nemůžete stolu Páně účastnjci býti a spolu stolu démonů.“ Tento swatý Apoštol prawj dále w swé epištole k Židům[17]) o oltáři w Cjrkwi Kristowě, z něhož, totiž z oběti na něm přinešené (nebo oltáře se k obětowánj wzděláwagj) nemagj moci gjsti ti, kteřjž stánku slaužj. Kdoby tedy

16) *I. Cor.* 10, 16—21. 17) *Hebr.* 13, 10.

nechtěl, kdoby neměl w ustanowené Neyswětěgšj Wečeři Páně poznati oprawdowau oběť? Dawid prawj w Duchu prorockém o Messiáši, že bude knězem podlé řádu Melchisedechowa;[18]) a tak též ho sw. Apoštol Pawel předstawuge.[19]) I musjt nějaká podobnost býti mezi Melchisedechem a Messiášem, a sice w kněžském auřadu a geho řádu. Pjsmo swaté[20]) toliko o dwau kněžských činech Melchisedechowých zmjnuku činj, že totiž Abrahamowi požehnal, a chléb a wjno obětowal. Z požehnánj, kteréž Melchisedech Abrahamowi dal, a kteréhož i Aaron skrze Abrahama, gakožto půwoda swého rodu aučasten byl, uzawjrá a okazuge wznešenost Melchisedechowu nad kněžstwjm Aaronowým, gelikož menšj od wyššjho požehnán byl. Při tom obětowánj chleba a wjna připomjná pjsmo swaté, že se to proto od něho stalo, že byl knězem Boha neywyššjho; pročež geho obětowánj chleba a wjna nesmj se bráti toliko za důkaz geho pohostinstwj, anebo za obyčegnau oběť pokládati, gakauž neypředněgšj w každém rodu konáwal, gemužto co hlawě swé rodiny přjslušelo, oběti obstaráwati; sic by se musely udati přjčiny, pro které se gemu i před samým Abrahamem přednost dáwá, gelikož i Abraham oběti konal, a gako pro swau pewnau a neohrožcnau wjru a důwěru w Boha a pro giné ctnosti, tak i pro swé pohostinstwj schwálen gest.[21]) Nikoli! Melchisedech nebyl knězem toliko co obyčegná hlawa w

18) *Psalm.* 109, 4. 19) *Hebr.* 7. 20. 21. 20) *I. Mos.* 14, 18. 19. 21) *I. Mos.* 18, *c.* 22.

rodu, nýbrž Bohem k tomu zwláštně powolaný a wywolený, gakž pjsmo swaté dokládá, řkauc: „Wynesl chléb a wjno, nebo byl kněžem Boha neywyššjho;“ což tjmto doložengm postačitedlně dokazuge, a že obrazem a figurau Messiáše co kněze wěčného byl, oswědčuge.[22]) Znamenitá zagisté a duležitá gsauť slowa swatého Pawla w epištole k Židům: „On (totiž Syn Božj) byl nazwán od Boha biskupem, podlé řádu Melchisedechowa, o kterémžto mnoho by se mělo mluwiti.“[23]) Co tedy Melchisedech dle wyprawowánj swatého pjsma gako kněz činil, musel také Spasitel činiti, nazwán gsa kněžem podlé řádu a způsobu Melchisedechowa. Co se žehnánj týče, swědčj nám swaté Ewangelium, že Pán Ježjš často djtkám požehnánj dáwal, a odcházege k Otci také Apoštolům žehnal. Obzwláštně pak musel u wykonánj oběti býti Melchisedechowi podoben. Podlé předpowědj prorockých měl Spasitel světa dwogj oběť wykonati: krwawau totiž, a nekrwawau. Krwawau ohlašuge Dawid, mluwě w osobě budaucjho Messiáše: „Oběti zá-

22) *Připomenutj.* Neměl Abraham práwě nedostatek potrawy, což se zřegmě z toho porozumjwá, když odpowjdage s přjsahau gistil, (I. kn. Mogž. 14, 18 — 24.) že newezme ze wšech wěcj, králi Sodomskému přináležegjcjch, ničehož, leč což snědli bogownjci geho. Nikoli tedy odstraněnj nějakého nedostatku, gegž by Abraham byl měl, dalo podnět, že onen kněžský král chléb a wjno přinesl, nybrž, gak z následku se dá uzawřjti, že kněžem byl Boha neywyššjho; aby tedy Bohu za udělené Abrahamowi wjtězstwj djky činil, což i geho djků činěnj a nad Abrahamem pronešené požehnánj doswědčuge, a co také Abrahama pohnulo, aby mu ze wšech kořistj dal desátky.

23) *Hebr.* 5, 11. 12.

palné a oběti za hřjch (zákonem totiž předepsané) nežádal gsi, ale tělo způsobil gsi mi. Tehdy řekl gsem: Ay gdu, abych činil, ó Bože! wůli twau.“ [24]) A Isaiáš dj o Messiáši: „Obětován gest, proto že sám chtěl.“ [25]) Mělt ale Messiáš také nekrwawau obět obětowati a zřjditi; nebo podlé zwěstowánj proroka Malachiáše měla po wyzdwiženj obětj starozákonnjch (což se dle slow sw. Pawla w listu k Židům 7, 11. 12. 13. skrze Ježjše Krista oprawdu stalo) nowá obět, a to obět chleba na každém mjstě Bohu obětowána býti. [26]) Toto proroctwj nebylo by se wyplnilo, neměla-liby Neyswětěgšj wečeře Páně býti tauto nowau obětj. Ale tak se při Neyswětěgšj wečeři Páně (gakož swrchu giž dokázáno) nacházj wšecko, co obět wyznamenáwá a s sebau přinášj, a následowně gest ponawržené proroctwj Malachiášowo wyplněno, a Spasitel gestit kněz podlé řádu a způsobu Melchisedechowa, kterýž nikoli obět krwawau, nýbrž toliko chléb a wjno obětowal.

Že wšak Ježjš Kristus při Neyswětěgšj poslednj wečeři negenom swému nebeskému Otci dobrořečil, gemu djky činil, a chlebu a wjnu žehnal, nýbrž chléb také w své tělo, genž za nás bylo obětováno, a wjno w swau krew proměnil, genž byla wylita za nás na odpuštěnj hřjchů: tjm tedy nekrwawau obět s krwawau obětj na křjži wykonanau tak spogil a docela sgednotil,

---

24) *Psalm.* 39, 7. *cf. ad Hebr.* 10, 5. 7. 8. 9. 25) *Isai.* 53, 7. 26) *Malach.* 1, 11.

že se za gednu a tu samu obět mjti muže a musj; nebo při obětj na křjži a mši swaté gest ten samý kněz Ježjš Kristus, kterýž se obětuge skrze ruce od něho zřjzených kněžj a rozdawačů tagemstwj geho; gsau tu ty samy dary k obětowánj, totiž geho prawé tělo a prawá krew, a tudy dobře a w prawdě dj swatý Pawel w své epištole k Židům: „Ježjš Kristus gednau obětj dokonalé učinil na wěky ty, kteřjž (od něho) poswěceni gsau;“ [27]) tak tedy zůstáwá Ježjš Kristus knězem podlé řádu Melchisedechowa, an se pořád geště w Neyswětěgšj oběti mše swaté swému nebeskému Otci obětuge a až do swého druhého přjštj obětowati bude. W tomto smyslu dj swatý Chrysostom: „Pane! ty obětuges a gsi obětj.“ [28]) W tomto smyslu otcowé třetjho wšeobecného cjrkewnjho sněmu následugjcj wyznánj učinili a potwrdili: „Wyznáwagjce smrt Ježjše Krista, geho z mrtwých wstánj a na nebe wstaupenj, konáme obět nekrwawau w cjrkwi, a bywáme tagemstwj plným želnánjm poswěceni, gakož i těla a krwe Ježjše Krista účastni.“ [29]) Protestanti naproti tomu, nepokládagjce Wečeři Páně spolu za obět, nemohau také žádné podobnosti prokázati mezi kněžstwjm Melchisedechowým a Spasitelowým. [30])

---

27) *Ad Hebr.* 10. 14. 28) *In liturg. ceu de s. missa tom. IV.* 29) *Epist. synod. S. Cyrilli ad Nestor. in conc. Ephesino approb. Harduin. Acta concil. Par.* 1715.

30) *Připomenutj.* S. Pawel sice w 7. kapit. epištoly swé k Židům o Melchisedechowi pjše, že pjsmo swaté ani o geho otci a matce. ani o geho narozenj a smrti zmjnky nečinj, tjm méně že poznamenánjm rodu ukazuge, žeby byl kněžstwj od swých

IV. Částka.

Katolická Cjrkew wěřj a učj, že po proměněném slowy ustanowugjcjmi chlebu a wjně w tělo a krew Ježjše Krista, z chleba a wjna nic wjce nezbýwá, než pauhé zpusoby, pod nimiž se nám sám Spasitel předstawuge, k požjwánj dáwá, a s námi se spoguge, gakž prawil: Kdož gj mne,

---

předků přegal, a opět ginjm odewzdal, gakož se to w knězstwj Aaronowě dělo. Protož sw. Apoštol dokládá: že Melchisedech gako na wěky knězem zůstáwá, připodobněn gsa w tom Synu Božjmu, kterýž ale nepřegal knězstwj podlé práwa rodu, a wšak oprawdu wěčné, nepomjgegjcj knězstwj má při sobě. Toto přirownánj apoštolowo ale w té kapitole wztahuge se podlé úmyslu geho toliko na to, že knězstwj Messiášowo nepocházj z knězského rodu Aaronowa; gehožto knězstwj také stálosti nemělo, nikoli wšak na řád knězstwj, což w této kapitole podotknauti a wyswětliti sw. Apoštol ani aumyslu neměl, aniž za cjl si byl položil, w kteréž toliko wyššj důstognost Melchisedechowu nad knězstwjm Aaronowým, a tjm wjce wětšj wznešenost Ježjšowu nkázati chtěl, gehožto Melchisedech toliko obrazem byl. Toto přirownánj stáwá se toliko z částky, netýkagjc se hlawnj wěci, totiž podobnosti Messiáše, co kněze wěčného s Melchisedechem, gelikož (podlé epišt. k Žid. 8, 3.) wšeliký biskup k obětowánj darů a obětj bývá ustanowen. Týkagjc se neposlaupnosti z rodu Aaronowa, mohloť se přirownánj i s ginými zbožnými muži státi, rownčž od Aarona nepocházegjcjmi, ačkoliw obětowali, k. p. s Jobem, gakož wesměs za onoho času, kde se lidé přirozeným zákonem sprawowali, přednj w rodině knězjmi w swých rodinách byli.

Zagisté gest to znamenité, proč Melchisedech samotný knězem Neywyššjho gest nazwán, an Abraham, Job a ginj nábožnj muži nápodobně obětowali, a přede tjmto gménem poctěni nebyli. Lze se tedy důležité přjčiny domnjwati, za kterauž samotnému Melchisedechowi gméno kněze Neywyššjho bylo dáno. Wšak zcela přirozeně nabjzj se ta přjčina, že měl býti obrazem Messiáše co prawého wěčného kněze.

i on wěčně žiw bude pro mne. Kdož gj mé tělo, a pige krew mau, we mně přebýwá a gá w něm.

Z této wjry a z toho učenj následuge, že se nám živé, s geho božstwjm i člowěčenstwjm zcela spogené tělo Ježjše Krista pod gednau i druhau způsobau, to gest, pod způsobau chleba i wjna podáwá, gelikož se živé tělo od krwe oddělené nedá mysliti, a živá krew toliko w živém těle býti může. Podlé této wjry pjše sw. Pawel we své epištole k Korintům 11, 29.: „Kdož gj a pige nehodně, odsauzenj sobě gj a pige, nerozsuzuge těla Páně.“ Apoštol Páně mluwj genom o hřjšném nerozsuzowánj geho těla, nikoli ale geho krwe, gak při nehodném gedenj tak při takowém pitj, zagisté gen z toho bezpečného a zkušeného duwodu, že živé tělo nemůž bez krwe, a živá krew w žádném leč w živém těle býti.

Z této wjry následuge dále, že ten, kdož Neyswětěgšj swátost oltářnj toliko pod gednau způsobau požjwá a přigjmá, nikoli mjň nepožjwá a nepřigjmá, gelikož se gak pod způsobau chleba, tak pod způsobau wjna živé tělo Ježjše Krista přigjmá.[31]). Z toho se dá také wyswětliti, proč Pán Ježjš ony dwa učedlnjky w Emausjch

31) Sw. Ambrož dj: *In miss. S. Ambr. Domin. VI. Epipham.* Wšickni přigjmagj Pána Ježjše Krista; gestit celý w částce — proměněného chleba, aniž se rozdělenjm zmenšj.

Připomenutj. W řecké a wýchodnj cjrkwi se též až po dnes Neyswětěgšj swatost oltářnj toliko pod zpusobau chleba podáwá. A Protestanti sami nemutj toho, genž wjna snesti nemuže, aby při Wečeři Páně obé, chléb a wjno, přigjmal.

toliko lámánj chleba aučastny učinil; proč i w Skutcjch apoštolských 2, 46., kde účastenstwj wěřjcjch se schwaluge, toliko o lámánj chleba řeč gest, o účastenstwj kalicha však se mlčj; proč w epištole prwnj k Korintům 11, 24. o požjwánj těla bez wýmjnky se prawj: „To čiňte na mau památku,“ o požjwánj krwe ale toliko s wýmjnkau: „to čiňte, *kolikrátkoli* pjti budete, na mau památku,“ a dále: „kdokoli bude gjsti chléb tento, *neb* z kalicha Paně pjti nehodně, winen bude tělem a krwj Páně.“ Z toho se dá konečně wyswětliti, proč hned w prwnj Cjrkwi nepřjtomným, nemocným aneb pro wjru do wězenj wzatým wěřjcjm Neyswětěgšj wečeře Páně gediné pod zpusobau chleba, dětem pak toliko pod zpusobau wjna se podáwala.

Než ptáš se snad předně: proč medle Pán Ježjš Neyswětěgšj swátost oltářnj netoliko pod gednau zpusobau, nýbrž pod obogj, chleba totiž a wjna ustanowil, nenj-li potřebj, aby se pod obogj přigjmala? Dále: proč Pán Ježjš podáwage kalicha prawil: „Pjte z toho wšickni?“ A konečně: Proč sw. Apoštol Pawel w listu k Korintům negenom o účastnosti stolu, ale i kalicha Páně mluwj?

Na to budiž tobě odpowědjno: *Předně*: Pán Ježjš Neyswětěgšj swátost oltářnj negenom za duchownj pokrm a duchownj nápog, nýbrž také za oběť ustanowil, za oběť, wztahugjcj se na oběť křjže, trwati magjcj až do druhého přjštj geho; protož musely se zpusoby chleba a wjna oddělené, každá pro sebe podáwati, aby tak oběť

křže, při kteréž krew z boku geho wyšla, živě představena byla. Za tau příčinau řekl podáwage způsoby chleba: „Totot gest tělo mé, kteréž se za wás dáwá.“ A podáwage kalicha: „Totot gest krew má nowého zákona, kteráž za mnohé na odpuštěnj hřjchů bude wylita.“ Když se tedy Wečeře Páně co obět slawj, musegj se obě způsoby požjwati, proto že dle ustanowenj Ježjšowa netoliko chléb w geho tělo, alebrž i wjno w geho krew k dokonalému a wždy trwagjcjmu představenj oběti na křži proměněno bylo.

Za druhé. Dáwage Pán Ježjš způsobu chleba řekl: „Wezměte, a gezte.“ Dáwage pak kalich, prawil podlé sw. Matauše:[32]) „Pjte z toho wšickni.“ A sw. Ewangelista Marek dokládá:[33]) „A pili z něho wšickni.“ Owšem když Ježjš zpusobu chleba učedlnjkům podáwal, sám chléb lámage a sám ho mezi wšecky rozdáwage, potřebowal toliko řjci: „Wezměte, a gezte.“[34]) Když ale *geden* toliko kalich požehnal, z kteréhož wšickni pjti měli, musel přidati: „Pjte z toho wšickni.“[35]) To wšak řekl genom přjtomným Apoštolům, gimžto dalšj poručenj dal, to samé činiti na geho památku, co On sám gest učinil; to gest, gak On chlebu a wjnu žehnati, a usta-

32) *Matth.* 26, 27. 33) *Marc.* 14, 23.

34) Kdyby Pán Ježjš sám nebyl chleba rozdáwal, aneb wlastně gednomu každému podáwal; nebylby měl přjčiny, ho lámati, alebrž bylby gednoho každého mohl nechat z požehnaného chleba částku sobě ulomiti.

35) W syrském přeloženj sw. Matauše čteme: Pjte wšickni *wy* z toho; kteráž tedy slowa toliko na přjtomné apoštoly se potahowati mohla.

nowugjcj slowa nad chlebem a wjnem pronášeti, gak On gest pronesl. Toto poručenj Apoštolowé také zaplna zachowáwali, a gediné oni činili, co Pán při poslednj Wečeři činil gest, a po nich toliko ti, na kteréž byli wzkládali ruce, kterýmž udělili Ducha swatého, kterýmž obdržennau moc swau a auřad swug odewzdali, a gichž za předstawené obcj ustanowili. Měla-li by se slowa Ježjšowa: „Pjte z toho wšickni“ — na wšecky wěřjcj potahowati, musela by se i ona slowa wšechněch týkati: To čiňte na mau památku, žehnete wšickni chlebu a wjnu, pronášegte wšickni ustanowugjcj slowa má „totoť gest tělo mé, totoť gest krew má. To wšak wšechněm wěřjcjm rownč připaušteti žádný se neopowážj, lečby si ničeho nechtěl wšjmati, co w Skutcjch apoštolských gest poznamenáno a o čem historie prwnj Cjrkwe tak zřetedlně swědčj.

Za třetj. Nezapjráme nikoli, že Neyswětěgšj wečeře Páně za prwnjch křestanských časů wětšjm djlem pod obogj způsobau, zwlášté wěřjcjm z pohanstwj přešlým se podáwala,[36]) wšak ne wždycky, ani na wšech mjstech a wšechněm, gakož se i w Skutcjch Apoštolských toliko o účastnosti wěřjcjch lámánj chleba zmjnka činj.

---

36) *Připomenutj.* Bywalým pohanům, genž učenj Kristowo byli přigali, podáwala se Wečeře Páně pod obogj způsobau z té přičiny, že pohané zwyk měli při obětjch modlárských negenom gjsti ale také pjti, nac i Apoštolowé a gegich náměstkowé, laskawě o gegich spasenj pecugicj, ohled brali. Tak se i wěřjcjm, bylým židům, z té samé přjciny w některých starozákonnjch obyčegjch na čas powolowalo.

Nepřjtomným, nemocným a pro wjru do žaláře uwrženým se wždycky, gakž swrchu giž řečeno bylo, pod gednau toliko způsobau, totiž pod způsobau chleba donášela. Tot postačitedlně swědčj, že Apoštolowé a gegich prwnj náměstkowé přeswědčeni býti museli, že nenj žádného wýslowného přikázanj ode Pána, aby se Wečeře Páně k duchownjmu pokrmu a k posilněnj duše pod obogj způsobau přigjmala, poněwadž také pod gednau způsobau prawé žiwé tělo Páně, ano Ježjše samého přigjmáme, gakž zpředu bylo wyswětleno. Gako se hned za prwnjch časů Cjrkwe Neyswětěgšj swátost oltářnj pod obogj způsobau wždycky nepodáwala: tak se i w následugjcjch stoletjch dělo, tak že giž před pátým stoletjm přigjmánj pod gednau toliko způsobau téměř obyčegné bylo. Pročež Papež Leo weliký a náměstek geho Ğelásius nařjdili, aby wěřjcj aspoň gednau za rok Wečeři Páně pod obogj způsobau přigjmali, aby tudy Manicheů, (kacjřů, zwlášt prwněgšjch stoletj) kteřj wjno za plod zlého ducha měli a sobě ho oškliwili, od prawowěřjcjch rozeznali, a tjm bezpečněgi od Wečeře Páně wylaučili, gelikož žádného giného prostředku nezbýwalo. Gak mile ale manicheyské kacjrstwj zcela pominulo a přestalo, bylo toto nařjzenj opět zrušeno, a Wečeře Páně se také pod gednau toliko způsobau zase podáwala. Za času basileyského cjrkewnjho sněmu powolila sice Cjrkew w Cechách a na Morawě, k potlačenj a wyhlazenj kališnických bludu, podáwati Wečeři Páně pod obogj zpusobau, s tau wšak wýmjnkau, aby

se wěřilo, že přigjmánj pod obogj k spasenj nenj potřebné, nýbrž aby přigjmánj také pod gednau způsobau za postačitedlné měli, gakž to učila a wěřila Cjrkew od počátku skrz wšecka stoletj. Když wšak pozděgi nazwjce s přigjmánjm Wečeře Páně pod gednau toliko způsobau spokogeni byli, někteřj ale twrdošigně přigjmánj pod obogj gakožto potřebné zastáwali: tedy se k překaženj toho bludu přigjmánj pod gednau toliko způsobau nařjdilo a zachowáwalo. Tak též to bylo s powolenjm pro Rakausy a Bawory za Pia IV., genž také brzy zas bylo wyzdwiženo. W řecké Cjrkwi se těm, genž při službách Božjch k stolu Páně gdau, Swátost oltářnj tak dalece pod obogj způsobau podáwá, že se způsoba chleba do neyswětěgšj krwe namáčj anebo gj swlažuge, což ale w liternjm rozumu nemůže *pjti* znamenati. W čas postnj, w kterémž se obět mše swaté genom w neděli koná, kněžj wšednj den z chleba w neděli požehnaného a proměněho bez swaté krwe přigjmagj. Dostit tedy dokázáno, že se podáwánj wečeře Páně pod obogj způsobau nikdý za newyhnutedlně potřebné nemělo a newěřilo. Práwě připomjná sněm tridentský, gakz následuge: „Gako Pán Ježjš řekl: Nebudete-li gjsti těla Syna člowěka, a pjti geho krwe, nebudete mjti žiwota w sobě; neb kdož gj tělo mé a pige mau krew, mát žiwot wěčný;“ a konečně. „Kdož gj mé tělo, a pige mau krew, we mně přebýwá a gá w něm:“ — tak též řekl: „Kdož gj chléb tento, žiwť bude na wěky. Chléb, kterýž

gá dám, tělo mé gest, bude-lit kdo gjsti z chleba tohoto, žiw bude na wěky.“ (Sess. 21. cap. I.)

Příčiny, pro kteréž přigjmánj wečeře Páně toliko pod způsobau chleba uwedeno bylo, gsau dosti známé; zde gich toliko podotknauti třeba. Předně pro uwarowánj zneuctěnj, genž se častěgi rozlitjm neyswětěgšj krwe přihodilo, zwlášť při welikém počtu přigjmagjcjch a we wětšjch osadách. Za druhé: pro nesnadnost, způsobu wjna přes delšj čas zachowati neporušenau. Za třetj: pro těžkost w opatřenj dostatečného wjna w kraginách, kde wjno neroste. Za čtwrté: pro oškliwenj mnohých, zwlášť při wětšjm počtu přigjmagjcjch, z gednoho kalicha pjti; ano u mnohých pro přirozenau oškliwost před wjnem.

V. Částka.

Poněwadž katolická Cjrkew wěřj a učj, že Ježjš Kristus pod způsobau i chleba i wjna gako Bůh i člowěk přjtomen gest: tedy z této wjry newyhnutedlně následuge, že se mu w Neyswětěgšj swátosti oltářnj klaněti mámc.

Ježjš Kristus gest co Bůh i člowěk pod způsobau chleba a wjna přjtomen. Zřegmě a určitě se Spasitel o tom wygádřil, řka: „Kdož gj mne, i on žiw bude pro mne.“ [37]) A opět: „Duch gest, kterýž obživuge, tělo (totiž bez ducha, bez mého božstwj a člowěčenstwj) nic neprospjwá.“ Ano

37) *Připomenutj.* Pán Ježjš řekl: „Kdož gj mne, i on žiw bude pro mne.“ An ho požjwáme a přigjmáme, musj tedy w Neyswětěgšj swátosti oltářnj přjtomen byti; a gsa Buh i člowěk, tedy gest w nj co Bůh a člowěk přjtomen.

geho tělo a krew, a On sám gest pod způsobau chleba a wjna dotud přjtomen, dokud tyto způsoby trwagj; nebo učiněné gedenkrát proměněnj chleba a wjna w tělo a krew Ježjše Krista, nemuže se wjce zrušiti a zniciti. Což tedy slušněgšjho, než abychom Gemu powinnau poctu wzdáwali, Gemu se klaněli a s Tomášem zwolali: *Pane můg a Bože můg!* Toto klaněnj se w Cjrkwi Kristowě božskému Spasiteli také wždycky prokazowalo. Zřetedlnát gsau slowa, gimiž se w liturgických (obřadnjch) knihách nařizuge, Neyswětěgšj swátosti oltářnj se klaněti. Neywyššj kněz, čteme tam, přecházege okolo Neyswětěgšj swátosti, klanj se gj. A opět podlé řeckých obřadu: Po wyřknutých slowech ustanowugjcjch kněz a jáhnowé se třikrát Neyswětěgšj swátosti klanj, a lid dj: Amen. Swatý Chrysostom[38]) prawj takto: Mudrcowé od wýchodu slunce klaněli se gemu (totiž Spasiteli) w geslech položenému, padše před njm s bázni a třesenjm. Ty (křestane) nespatřugeš ho giž w geslech, nýbrž na oltáři. Musjme mu tedy mnohem wětšj uctiwost prokazowati, než oni cizinci. Swatý Ambrož opět dj: Tomu samému tělu, kterémuž se Apoštolowé w osobě Kristowě klaněli, klanjme my se w tagemstwjch.[39])

Gaké to potěšenj pro katolického křesťana, genž swého Spasitele w Swátosti oltářnj přjtomnym býti wěřj. S gakau důwěrnostj může on se do chrámu Páně odebrati a srdce své před Spa-

38) *Chrysost. homil. 24 in epist. ad Cor.* 39) *Ambros. Lib. III. de spir. sancto. cap. XI.*

sitelem swým wyliti, gehožto radost gest, býti s syny lidskými, a kterýž k nám wolá: „Pogďtež ke mně wšickni, kteřjž obtjženi gste, a gá wás občerstwjm.“ Mat. 11, 28. Držme se tedy wšickni wěrně učenj cjrkewnjho, bychom wěřjce k žiwotu wěčnému krmeni byli.

---

2. *Swatého Cypriana spis o kázni panenské.*

Z latinského gazyku podlé Wirceburského wydánj

přeložil

Jan Nepomuk Stárek,

prof. w Hradci Král.

Obsah.

Sw. Spisowatel podotknuw o dobré kázni wůbec, a gegj dokázaw potřebu, wzbuzuge panny k počestnému chowánj. Dorážj též na ně, že w bohatstwj, w kráse těla, w drahém oděwu, w chuzi a giných marnostech se kochagj. Dále chceť i tomu, aby ony, gesto tělem i duchem Bohu gsau zasnaubeny, ani na swatbách, ani w láznjch weřegných widěti se nedaly. Potom připomjná, gaktě wysoká cena panenstwj, anoť setrwá-li neporušena, co do mzdy nebeské, s onau za mučedlnictwj pro wjru přetrpěné odplatau mnoho si neodewzdá. Žádá konečne, aby nan tehdáž pomněly, když panenstwj gegich oslaweno bude.

I. O užitku a potřebnosti kázně wubec.

Kázeň gest ochrana naděge, kotwa wjry, ředitelka cesty spasitelné, twůrkyně a pěstaunka powahy dobré, a mistryně mrawů. Tať w Kristu nás stanowj, a pusohj, žeť i dle wůle Božj powždy žigeme, i k zasljbenj geho stogjme, i k odplatě nebeské přicházjme. Kázně následowati, totě oblažugjcj; spauštěti se gj a zamjtati gi, totě záhubno. Duch sw. mluwj w žalmjch, řka: „Chopte se kázně, aby snad nerozhněwal se Pán; a když by hněw geho w krátce se rozpálil nad wámi,

wy zhynuli byste s cesty sprawedliwé.“ (Žalm 2, 12. 13.) A zase: „Hřjšnjku pak řekl Bůh: Proč ty wyprawugeš sprawedlnosti mé, a béřeš smlauwu mau w ústa swá? Ty pak nenáwidjš kázně, a zawrhugeš řeči mé.“ (Žalm 49, 16. 17.) Ginde opět čteme: „Kázeň kdož zamjtá, nešťastný gest.“ (Maudr. 3, 11.) I od Šalomauna maudré nám dáno napomenutj takto: „Kázně Hospodinowy, synu můg, nezamjtey, aniž ustáwey, když od ného trestán bywáš. Nebo kohož miluge Hospodin, tresce.“ (Přjsl. 3, 11.) Pakliže tresce Bůh, kohož miluge, a tresce-li proto, aby naprawil: tedyt ani bratřj, a tjm méně kněžj, kohosi tu nenáwidj, anobrž i milugj těch, kteréž trestagj, chtěgjce gich naprawiti. Taktě i skrz Jeremiáše předukázal Buh na cesty naše, řka: „A dám wám pastýře podlé srdce swého, a bude pásti wás w kázni.“ (Jerem. 3, 15.)

Nuž tedy, kázeň-li ne pořjdku, ale téměř wšude w Pjsmě sw. se welj, wšechen-li náboženosti a wjry základ w poslušenstwj a bázni spočjwá: medle, oč pak tu horliwěgi gednati, po čem chtiwěgi gjti, k čemu pewněgi státi dlužno, gako, abychom stawenj co neyhlaub založili, abrž ge na neuchylné sobě umjstili skále, proti swěta baurkám a wichrum stogjce neohrožení; abychom kráčegjce stezkau přjkázanj Božjch w nebi odplaty došli; a bedliwě též uwažugjce, že těla naše skrze poswěcenj kaupele křestnjho, Božjmi, ode wšj sobě uhoněné skwrny očištěnými chrámy učiněna gsau, neskwrnili gich nikdy ani nelehčili; anoť i ten poskwrňuge se, kdož poskwrňuge gich. Myt gsme

chrámů těchto strážnj a knězj; pročež tomu w nich služme, komuž w prawdě giž náležjme.

Pawel w listu swém, kdežto wedlé nauky Božj k nowému cestu okazuge žiwotu, wece takto: „Negste sami swogi: nebo gste kaupeni za welikau mzdu. Oslawugte a noste Boha w těle swém.“ (1. Kor. 6, 20.) Oslawugme tedy a nosme Boha w těle neposkwrněném skrze neydokonalegšj k němu poslušnost. A že wykaupeni gsme krwj Kristowau; střezmež i té wůle wykupitele swého, we wšem gemu slaužjce. Přičiňmež se i o to, aby do chrámu Božjho nedostalo se nic nečistého ani neswatého, čjmž by on gsa uražen, opustil sjdlo své. Gsaut to wěru blažitelná, naučná, léčiwá i wzdělawatelná slowa Páně: „Ay zdráw gsi učiněn: giž nehřeš, aby se něco horšjho nepřihodilo.“. (Jan 5, 14.) Tut Pán, dárce zdrawj, dáwát i žiwota správu, dáwát i předpis chowánj neúhonného, a nepauštj uzdraweným uzdy, aniž gich prostopášně nechává těkati: alebrž co do lékarstwj, ochrániwšjho ge, ostřegi hrozj gim, než gakýmkoli swogátkům. A dogista, hřjch člowěka nepoznawšjho kázně Božj, daleko gest menšj, než wina toho, kdož Boha poznal. Ó tut zrostlá neprawost až téměř se neodpauštj. [1])

---

1) „Tuť zrůstá hřjch, až téměř se neodpauštj.“ — „Nulla sit venia ultra delinquere.“ — Propowěď to, kteráž podlé úsudku zdrawého rozumu slyšána býti má. I starožitný Tertulian, sekty Montanistské se přichytiw, na křiwém domněnj tom ustrnul, žeby křesťanům, do modlosluţby padlým, ani mocj klíčů žadného nikdá w Cjrkwi odpuštěnj dogjti lze nebylo. Ač pak sw. spisowatel náš, co se wýrazů, propowědj a podobenstwj gednotliwých týče, shoduge se s Tertullianem, kraganem

Kéž by to tedy k srdci sobě brali mužowé i ženy, ginoši i djwky, lidé každého pohlawj a wěku; kéž by wedlé swaté wěrnosti, co ge s Bohem wjže, s bážnj nemalau snažili se uchowati to, což gsau koli swatého a čistého z milosti Božj přigali.

II. Chwála čistoty panenské, a w čem tato záležj.

Giž gsme na tom, mluwiti k pannám, o něž dbáno tjm wjce, čjm wyššj gest sláwa gegich. Tot gsau ti kwětinky cjrkwe Kristowy, tot ta krása i ozdoba milosti duchownj, tot ta autlička garost, tot ty netknuté a čisté nádoby cti a chwály, tot ten obraz Božj, genž nese podobu swatosti Páně. Tot gsau i ten wzáchěgšj stádce Kristowa oddjl, tot ta radost matky cjrkwe, gešto w nich zkwetá, ku krásné úrodě přicházj a tjm slawněgi plesá, čjm tu wjce roste zástup panenský. Nuže, k těmto mluwjme, těch napomjnáme, raděgi z lásky to činjce, než [2]) z moci auřednj. Odstup, abychom,

---

swjm: nicméně zřegmě zamjtá blud geho we swém psanj ad Antonian. Rownčž we spisu Testimon. l. III. a ginde na hrjchy toliko těžké, zrowna proti Bohu spáchané, a nižádným dosawáde pokánjm neshlazené, — bige slowy těmi a takowými: „Non posse in Ecclesia remitti ei, qui in Deum deliquerit," — t. těm, kdož w žiwotě nekagjcjm dokonce zúmysla setrwagj.

2) „Z moci auřednj." Ze slow těch zawjrá učený Pamel (in Edit. Oper. Cyprian.), že sw. Otec, takto se wygadřuge anebo knězem geště nebyl, anebo w Karthagině počal práwě tu dobu biskupowati, co tak psal. Ginak zagisté gsa ne nowý w powolánj pastýrském, byl by se wzhledem panen, Bohu zaswěcených, neodčetl té auplné moci, o kteréž gelikož Bohem biskupu propůgčené, w gednom listu swém pjše. Conf. epp. 40, 55. 65. a 69. — Ostatně, gakož slowútný ukázal Pearson, wyhotowen gest přjtomný spis mezi r. 248. a 249.

gsauce wlastnj křehkosti swědomi, při skrownosti a prostotě swé, na kterau si tu doráželi z přjkra. Myt spjše opatrni gsme w nebezpečenstwj, bogjce se dábla protiwnjka našeho. Aniž pak ta opatrnost marná, ta bázeň gešitná gest: gelikož ona poradau swau wede po cestě spásy, i blažitelných střeže rozkazů Páně: tak aby ty, kdož gsau se koli Kristu oddaly, a tělesných žádostj se odřkše tělem i duchem Bohu se zaswětily, to uložengj swé pod wyměřenau mu hognějšj odplatau cele wykonaly, a nikomu, leč Pánu swému krášliti a ljbiti se nehleděly, — Pánu, od něhož čekagj mzdu panenské čistoty swé.

Ont sám prawj: „Ne wšicknit chápagj slowa toho, ale ti, gimž dáno. Gsaut zagisté panicowé, kteřjž se tak z života matky zrodili, a gsaut panicowé, kteřjž učiněni gsau od lidj, a gsau panicowé, kteřjž se sami w panictwj oddali pro králowstwj nebeské.“ (Mat. 19, 11. 12.) I onoho angela wýrok na tu zdrželiwosti odměnu i na panictwj sláwu naráží takto: „Totot gsau ti, kteřjž s ženami negsau poskwrněni; nebo panicowé gsau. Tit gsau, genž následugj beránka, kamžkoli gde.“ (Zgew. 14, 4.) A nepřipowjdát Pán gediné mužským ten dar zdrželiwosti, gakoby ženských pomjgel — nikoliw; ale poněwadž žena wzata gest z muže i učiněna, w Pjsmě skorem wšudy gen k muži Bůh mluwj; gelikož gsau dwa w gednom těle, a co na muže, tot zároweň i na ženu slyšj se.

Gestliže tedy panicowé následugj Krista, a určena-li zdrželiwost panenská pro králowstwj Božj; čemuž by se tu šperky a okrasau swěta

objraly panny? Přišlyť by sice k ljbosti lidem, Boha wšak by urazily, newšjmagjce sobě ani mnoho powědenj: „Kteřj se lidem ljbj, zahanbeni gsau, nebo Bůh pohrdl gimi“ (Žalm. 52, 6.) — ani oněch wznešených a slawně propowědených slow Pawlowých: „Kdybych se ještě lidem zaljbiti chtěl, služebnjkem bych Kristowým nebyl.“ (Gal. 1, 10.)

Ta wšak zdrželiwost a čistota panenská nezáležj gen pauze w bezposkwrnnosti těla, nobrž i w ušetřenj a poctěnj ho úprawau slušnau i w stydliwosti, tak aby dle wůle apoštola Pawla žena newdaná tělem i duchem swatá byla. Tomu týž apoštol učj, řka: „Kdo ženy nemá, pečuge o to, což gest Páně, kterak by se ljbil Bohu. Ale kdo gest ženatý, pečuge o to, což gest tohoto swěta, kterak by se ljbil ženě. Takt i žena newdaná a panna myslj na to, což gest Páně, aby byla swatá tělem i duchem.“ (I. Kor. 7, 32 — 34.) Panna tedy negen w skutku pannau, ale i u lidj za takowau gmjna budiž. Nikdo při pohledu na ni nebuď na rozpacjch, pannu-li widj. W každém přjpadu pronášegž ona swau zachowalost gednostegnau i krásu ducha; tatoť nikdy nádhernostj gegj se nezprzňug. I čemuž by ona chodila si stkwostně, gako by měla neb hledala chotě? Pannau-li gest, nechť se bogj zaljbiti se, a sama o sobě neubjhá w nebezpečj; neboť ona k lepšjm se a božským chowá wěcem. Panny tedy, nemagjce muže, gemuž by se ljbily, setrwejtež we wšj čistotě i tělem i duchem swým. Aniž pak tu krášliti a sličnostj těla se honositi slušj na pannu, gjžto ne-

nj wjce a krásněgi wzpjrati se a zápasiti gako proti tělu a žádostem geho. Wolát tu Pawel hlasem dosti zwučným a wysokým: „Ode mne pak odstup to, abych se chlubil gediné w křjži Pána našeho Ježjše Krista: skrze kteréhož swět mi ukřižován gest, a gá swětu.“ (Gal. 6, 14.) A panna-liž w cjrkwi chtěla by se swau krásau a sličnostj chlubiti? — Tentýž apoštol i takto dj: „Kteřjž pak gsau Kristowi, tělo své ukřižowali s hřjchy a žádostmi.“ (Gal. 5, 24.) A panna po swém odřeknutj se žádostj tělesných a hřjchů, ta-liž se smj dáti postjhati w tom, čeho se odřekla? [3]) Ay, panno! wehnána's do auzkých, i wědjť co gi zač. Máš giné na gazyku, a giné na srdci. Měla bys čistotě a studu se zasnaubiti, a ty se prznjš žádostmi těla. Buh wece Isaiášowi: „Wolcy: wšeliké tělo tráwa, a wšeliká sláwa geho gako kwět polnj. Uschla tráwa, a spadl kwět. Ale slowo Hospodinowo zůstáwá na wěky.“ (Isai. 40, 6 — 8.) I nemáť tedy nikdo, tjm méně panna krásau těla se wypjnati, ani w tétéž cti wyhledáwati; ale pilna buď slowa Božjho, i kochcy se w zbožj wěčném. Ginak-li by se která tělem swým wychlaubati chtěla, budiž! ale w ty doby, co se pro wyznánj gména Kristowa muky trpj, budiž! ale tu, kdež swau silau žena mužům, gi mučejm nic napřed nedáwá, když tělo z ohledu koruny mučedlnické, oheň i křjže i meče ljtých šelem

3) „Čeho se odřekla.“ — To gest: na křtu sw., kdež wedle starobylého w cjrkwi obyčege křtěnci se odřjkali swěta i wšj pýchy geho.

náběhy podniká. Toť hle gsau ty drahé okrasy, toť ty wzácněgšj ozdoby těla!

III. Že těch, genž bohaté gsau, ani to bohatstwj z nádhernosti w šatstwu nigakým newyměřuge způsobem.

Gsaut wšak bohaté a zámožné panny některé, genž by i hned se wytasily s bohatstwjm swým, stogjce na tom, že užjwati ho gim newyhnutelno. I wěztež toto přede wšjm, že bohatá toliko ta, co w Bohu bohatá gest; žeť mohowitá gen ta, co w Kristu mohowitá gest, a že ne ginšj leč ty duchownj, božské, k nebi a k Bohu wedaucj, též u Boha wěčně s námi wládnaucj poklady zasluhugj gména statků prawých. A opět cotě koli zemského, swětského a tuto zůstáwagjcjho, toť gakož i swet sám miň nás, genž gsme šťastným přechodem k Bohu se nawrátili. Zmiňuge se o té wěci apoštol Jan, a ducha plným i nebeským slowem horliwě nás nabjzj, řka: „Nemilugte swěta, ani těch wěcj, kteréž na swětě gsau. Miluge-li kdo swět, nenj lásky Otcowy w něm. Neboť wšecko, což gest na swětě, gest žádost těla, a žádost očj, a pýcha žiwota, kteráž nenj z Otce, ale gest z žádosti swěta. A swět pomine i žádost geho: ale kdož činj wůli Božj, trwá na wěky, gakož i Bůh na wěky zůstáwá.“ (I. Jan. 2, 15 — 17.) Dychtěmež tedy po zbožj wěčném u Boha, a wůle geho nám budiž prawidlem stálým; abychom kráčeli dle učenj a příkladu Pána našeho, kterýž i o tom dotýkage dj: „Sstaupil gsem s nebe, ne abych činil wůli swau, ale wůli toho, kterýž mne

poslal.“ (Jan 6, 38.) Geštoť pak tu nenj sluha wětšj nad Pána swého, a zawázán-li wděkem o-swobozenec wyswoboditeli swému: tedy my, chtěgjce w prawdě křesťané býti, powinni gsme i učenjm i přjkladem Kristowým se řjditi. Psáno gest, i čjtá i slýchá i mnohdy k poučenj nás hlásá se tu w cjrkwi ono Janowo pověděnj: „Kdo prawj, že w Kristu zůstáwá, mát gakž on chodil, i tento choditi.“ (I. Jan. 2, 6.) Pročež wšickni zároweň prospjwagjce, a taužjce po zisku, gakoby o záwod, wynikeymež geden nad druhého. Taki teprwa slauti zaslaužjme křesťany prawými, takť k odplatě nabudeme práwa, anoť i skutky dokážeme, čemu wěřjme.

Nuž, ty tedy bohačkau se býti wyznáwáš? Leč Pawel klade se na odpor twému bohatstwj, a sám předpisuge, kterak by slušelo tobě, mjrniti nádhernost w krogi a ljčenj tváře. I wecet on: „Ženy w oděwu slušném, stydliwostj a střjzliwostj ozdobugjce se, a ne kadeřawými wlasy, neb w zlatě, neb perlách neb drahém rauše: ale gakž slušj ženám, přiznáwagjcjm se k nábožnosti skrze dobré obcowánj.“ (I. Tim. 2, 9. 10.) Kterážto slowa nacele shodugj se s tjm, co Petr pjše, řka: „Ozdoba gegich nebuď obkládánj zlata, aneb obláčenj nádherného šatstwa, ale wnitřnj okrasa srdce.“ (I. Petr. 3, 3.) Gižť pak chtěgj-li tomu apoštolé, aby i ženy, co do mužůw swých, w nádherném krogi omlauwati se umějcj, obmezily geg, a mocj předpisu Božjho k dobrému w cjrkwi řádu se nesly: oč wjce musj se tjmže wázati panna, gešto se z úprawy swé

wyměřiti, ani giným čjmsi potměšilost swau zastřjti nemůže, alebrž wšecku winu sama nésti musj?

Tyť zámožnau i bohatau se býti prawjš: třebas! nemáť se wšak ani wše djti, co slušj, aniž smj se wjc nežli čest a stud připauštj, luznym a z pýchy swětské wzniklým howěti ljbostem. Nebot psáno gest: „Wšecko mi slušj, ale ne wšecko prospjwá. Wšecko mi slušj, ale ne wšecko wzděláwá.“ (I. Kor. 6, 12.) Ty tedy z pyšna-li sobě počjnáš, a neskromně wystrogena wšem na odiw se neseš; ty-li wnadami swými oči mládcu obracjš na sebe, a wzdechy po sobě wyluzugeš ginochům; ty-li mrzkým žádostem howjš, a nečistý oheň w ňádrách zanečugeš; ty-li, byť bys i sama nehynula, giných hubjš, a gim widaucjm tě bywáš takořka dykau a traweninau: ó kterak se uhágjš za pannu w srdci čistau i stydliwau? Prožluklé to šnořenj a necudné se ljčenj twé, tot winj tebe. Ty takto si počjnagjc, abys k ljbosti byla, giž wjce nepatřjš w řad djwek a panen Kristowých.

Tyť bohatau se býti prawjš? třebas byla; ale na pannu to neslušj, swým se honositi bohatstwjm; gešto čteme w Pjsmě sw.: „Což nám prospěla pýcha? aneb bohatstwj s chlaubau co nám spomohlo? Pominuly wšecky ty wěci gako stjn.“ (Maudr. 5, 8.) Čemuž i apoštol naswědčuge slowy těmito: „A kteřjž kupugj, buďtež gakoby nekupowali; a kteřjž wládnau, gakoby newládli; a kteřjž užjwagj tohoto swěta, gakoby neužjwali: nebot pomjgj způsob tohoto swěta.“ (I.

Kor. 7, 30. 31.) Rowněž i Petr, gemužto Pán péči o pastwu a ochranu owcj swých poručil, na němž i on swau cjrkew založil a wzdělal, pronášj se o tom (Skut. 7.), žet zlata a stříbra nemá, ale že gest bohat w milosti Kristowě, žet zámožen u wjře a w diwotworné moci geho, žet slyne nadbytkem těch zbožj ducha, kteréž k daru oslawenj napomáhagj. Temi klenoty, tjm zbožjm nebudet w stawu wládnauti ona, genžto raděgi světu, než Kristu bohatnauti wolj.

Tyt zámožnau se býti prawjš, a žebys, čjm tebe Bůh obmysliti ráčil, toho použiti musela, se domnjwáš? I budiž! užjwey toho, ale k spasenj; užjwey toho, ale k zámerům dobrým; užjwey toho, ale k wěcem od Boha welenym, a od Pána poukázanym. At cjtj chudý, že gsi bohatá, at cjtj potřebný, že gsi zámožná. Dáwey swé dědictwj Bohu na úrok, častug Krista. Zakup sobě u mnoha giných přjmluwy, abys čest panenskau tam neposkwrněnau přinesla, i sljbené odplaty Páně dosjci mohla. Schowey poklady swé, kdežby gich zloděg nowykopal, kamž by se čjhagjcj newedral zákeřnjk. Nastřádey statku, ale těch nebeských, gichžto wynosy stálé, wěčné, a před wšelikým světa přjkořjm bezpečny gsau, gichžto ani rez nekazj, ani krupobitj nehubj, ani wedro nepražj, ani ligawec neplenj.

Totě, dogista, giž před Bohem wina twoge, stogjš-li na swém, žeby od Boha dáno ti bylo bohaastwj proto, abys neblaze zažila ho. Wždyť i hlas lidský od Boha pocházj: a proto-liž swětských a hanebných pjsniček zpjwati náležj? Dal-tě

Bůh i železa lidem na wzděláwánj země potřebného: a proto-liž lídstwo wražditi se smj? Anebo že Bůh učinil kadidlo, wjno i oheň: proto-liž modlárstwj prowoditi se má? Čili že mnoho dobytka na poli chowáš: i hned geg w žertwy a zápaly bůžkům přinášeti dlužno? — Ó, i ginak welikét to pokušenj welikým wládnauti statkem, k bohatým-li tudy se neměřj aurokům! Čjm gest kdo bohatšj, tjm aužegi se wjže, aby mjsto množenj hřjchů gich radègi shlazowal gměnj swého rozdáwánjm.

IV. Wýstraha před potworstwjm w krogi, a líčidel negednoho druhu zákaz.

Nádhernost, okrasa šatu a ljčenj marné nepřipadagjt leda na ty pobĕhlé i oplzlé ženky; a w neydražšjm obleku chodj wůbec takowá, gegjž stud gesti wĕc neylacinĕgšj. Takt ljčj Pjsmo swaté tu, kdež wůle Páně gest, nás poučiti a střjci. Tudy se popisuge ona newĕstka, krásně wystrogena i uljčena, kteráž se šperky swými, abrž pro tytéž za swé wzjti má. „I přišel, prý, geden ze sedmi angelů, kteřjž mĕli sedm kofljků, a mluwil se mnau, řka: Pogď, ukáži tobĕ odsauzenj newĕstky welikė sedjcj na wodách mnohých, s kteraužto smilnili králowé země. I odwedl mě w duchu; i widĕl gsem ženu sedjcj na šelmĕ, a žena ta odjna byla pláštĕm šarlatowým a brunatným, a ozdobena zlatem a kamenjm drahým i perlami, magjcj kofljk zlatý w ruce swé, plný ohawnostj, nečistoty a smilstwa weškeré země.“ (Zgew. 17, 1—14.)

Wy tedy, čisté a stydliwé panny, utjkeyte nádhernosti a zewnitřnjho krášenj se, osobám nečistým a nestydatým wlastnjho; štiřte se těch hampeyských znaků, a těch wýstrogů newěstčjch. Isaiáš, pln Ducha sw., okřikuge a lage na ony Sionské, zlato- a stříbrohlawem zlehčené deery, genž záhubným oplywagjce zbožjm, pro marnau rozkoš swětskau Boha se strhly. „Pozdwihly, prý, se deery Sionské, a chodily s wytaženau šigj, a mhauragjce očima, a spořádaným krokem wlekly za sebau sukně, i nohama pohráwaly. I ponjžjt Hospodin knjžecjch deer Sionských; i odkrygeť Pán raucha gegich. Stkwostnost kroge, ozdoby, wlasy, kadeře, měsjčky, kadeřawidla, náramky, woňawky, točenice a prsteny a náušničky, a hedbáwná, zlatem i šarlatem protkaná raucha odegmeť od nich Pán. I bude za ljbau wůni smrad, mjsto pásu prowazec, a mjsto zlatem ozdobených kadeřj, lysina.“ (Isai. 3, 16. a n.)[4]) Toť hle žehránj Božj, toť důtkliwá domluwa Páně! Odtud, prý, panny, bywše porušeny, napotom i prawé služby Božj se strhly. Onyť se pozdwihly, a padly gsau, wystrogily se, a ošuměly i ušpiněly gsau. Ty, co gsau hedbáwjm a šarlatem odeny, Krista obléci nemohau. Tyto zlatem, perlami a záponami se okrášliwše, pozbyly gsau okrasy srdce swého. I kdož by nehaněl a neutjkal wěcj oněch, genž by hubily giných? Kdož by dychtil a sahal po tom, čjmž by gakořka šjpem a dykau

4) Sw. Otec uwodj tu a onde texty biblické podlé překladu, genz ani s Vulgatau, ani s překladem 70 tlumočnjků naskrz tentýž nenj.

giný sobě uhonili ránu? Byl-li by kdosi ten tam po gednom čehosi nápitku, saudila bys, že člowěk tjm napitjm se otrávil; a padnul-li by kdo mrtew po gjdle nějakém, hádala bys, žeť asi to se swěta geg sprowodilo. I negedla a nepila bys, kdež giný, gakž patrno, smrtj gsau to zaplatili.

Nuže gakét to odpjránj prawdě, gaký to nesmysl, těch wěcj sobě obrati, genž gsau i zprwu hubily, i posawáde hubj? Cože máš snad za to, že odtud sama wywázneš, odkad, gak zgewno, giný gsau wzali za swé? Bůh zagistě ni brunatné ni šarlatowé neučinil owce; anižtě koho učil, w mjze bylinné a červcowé wlnu smáčeti a barwiti. Onť nikoho nenawedl, záponky s drahým, we zlatě zasazeným delati kamenjm, ani perly dlauhým pateřem skljčkowané nositi na hrdle. I nepřistogjt člověku, djlo Božj na tělo swém ukrývati, přjlepec pak dábelský stawěti na odiwu. Snad-liž to wule Božj, aby samowolným w uši rauěnjm i to newinné, we swětě dosawád neprosté dětinstwo trýzněno bylo, pak z pruluku i ran ušnjch wěšely se mu perly, dráže kaupené, než na wážkách ceny magj.[5])

Wšech wěcj těchto nálezcowé gsaut onino hřjšnj a odpadlj angelé, kteřjž kalem zachwáceni zemským, o milost nebeskau přišli.[6]) Od těch ca

5) Gak dlauho na wzdory rozumu, wěrau oswjcenému, bude geště trwati onen mraw starowkořenčlý, genž marnosti lidské pochlebuge a kadj? — Proč, medle, wěk náš, oswětau se wynášege, až posud hlaupostj takowých trpj? K čemuž ta snažnost marné wynagjti přetwařowánj, gešto rozumu lidskému k nižádné cti nenj?

6) Negedni ze staršjch učitelů cjrkewnjch, swedeni knihau Henochowau, aneb newěrným textu I. Mogž. 6, 2. překladem

swůdcú násilnych, pocházjt i to černidlo na brwy, i to červenidlo na ljce, i ta barwa na wlasy, gakož i to znoutwařowánj přesnych w lidské twáři tahů. A právě tu známť gá se býti powinným, z bázně té, gjžto nám wlévá wjra, z lásky té, gižto wyhledáwá bratrstwo, ne pannám toliko a wdowám, nobrž i wdaným a všem dokona ženám, dáti tu wýstrahu, aby to stwořenj, ten obraz Božj ni zlatau, ni černawau, ni ryzau a kteraukoli barwau, kteráž gen ty wlastnj tahy w obljčegi kazj, nigakž neprznily. Mluwjt tu Bůh: „Učiňme člowěka k obrazu a podobenstwj swému.“ (I. Mogž. 1, 26.). I směl-liž by tedy kdo ginačiti a oprawowati to djlo božské? Co wrahowé na Boha sahagjt, kdož to, což spodobil on, ginačiti a přepodobiti se opowažugj, z paměti wypauštěgjce, že což se koliwěk narodilo, tot Božj djlo — a což se koli ginačj, tot dáblowa stwůra gest. Kdyby maljř kohosi co neypodobněgi byl wyobrazil, a někdo giný, domněle wětšj umělec, do hotowého kusu znowa cosi barwil, gakoby ho oprawiti chtěge:

---

mněli za to, že angele, gakoby těla magice, w rozkošech tělesných se kochagj. A wšak přesný pogem podstaty angelské, od mnoha ss. Otců schwálený, we školách křesťanských dosawád se udržel. Giž od Makarija, Cassiana, Basilege, Augustina atd. tento nedobře textu detčeného daný wýklad odstraněn byl, hřjch pak mnohých angelů, kteréž dáble gmenugeme, nebyl než závist a pýcha cili nadutost proti Bohu. Co w předešlých a následugjcjch tuto řadkach přičjtá se angelům hřjšným, gakoby wšakého w krogjch potwořenj se nálezcům, to slyšeti chtjti na bezwýmjnečnau moc, aneb na bezpostřednj na člowěka působenj gegich — nebylo(by než upjrati absolutnj neodwilost Božj; od čehož zagisté i náš sw. Otec byl wzdálen. Wždyť dle zdrawého učenj wjry dábel, gen pokudž to Bůh připaušt, nám škoditi může.

zagisto prwnějšj mistr ten těžce uražena, a wšjm
práwem rozhněwána by se cjtil. A snad-liž Buh,
twug uražený twurce, tak hřjšné drzosti twé po-
nechá bez trestu? Byt bys i tedy u lidj pro luz-
né šperky swé za smilnau a prostopášnau ne-
platila, nicméně u Boha, gehož djlo gsi poskwr-
nila, o mnohos huře na tom, než cizoložnice. Co
kladeš sobě za okrasu, co kladeš za slušnau ú-
prawu, totě hyzditi djlo Božj, totě przniti praw-
du. Patřjt sem ono napomenutj Pawlowo:
„Wyčistte starý kwas, abyste byli nowé skropenj,
gakož gste nenakwašeni. Nebo Beránek náš weli-
konocnj obětowán gest Kristus. A protož ho-
dugmež ne w kwasu starém, ani w kwasu zlosti
a nešlechetnosti: ale w přesnicjch upřjmosti a
prawdy.“ (I. Kor. 5, 7. 8.) Giž pak trwá-li u těch
upřjmost a prawda, genž sami, co prostoljbého
gest, neprawými barwami kazj, a co srdečného
gest, dáwagjce tomu twář cizoložnau, to hyzdj a
hanobj? „Nemužeš gednoho wlasu učiniti bjlého,
nebo černého.“ (Mat. 5, 36.) Takt mluwj Pán
twug. I zdali Pána swého za slowo bráti, a sa-
ma na wrchu mjti chceš? Ach! tyt drze co bez-
božnice si počjnáš, a z gakési neblahé budaueno-
sti předtuchy giž nynj wlasy sobě na ohniwo bar-
wjš![7]) Hlawau, nastogte! tjm neyčelněgšjm audem
těla hřešjš! Psánoť gest o Pánu: „Hlawa pak

7) Plawé wlasy, zlatem poprašowati, bylotě za newšednj
tehdáž ozdobu pokládáno. I cjsarowé sami pudrowali se druhdy
práškem ze zlata. Takť pjše Julius Kapitolinus: „Fuit (t. Com-
modus cjsař) forma quidem corporis justa, capite tamen semper
fucato et auri ramentis illuminato.“

geho a wlasowé byli bjlj gako wlna čistá, a gako snjh.“ (Zgew. 1, 14.) Ty wšak lageš bělowlasým, a hnusjš sobě tu bělost, gjžto bys napodobnila se hlawě Páně. I buď si takowá která bud: medle což netrneš, že snad w den saudný twurce twûg k tobě se znáti nebude? že když, abys odplatu wzala, powstaneš, tě odežene a wylaučj? ba žet i gakožto saudce a odplátce zpřjkra s tebau naložj řka: „Toť nenj djlo moge, toť nenj obraz náš. Tys ličidlem plet swau zhanobila, tys wlasy swé barwau cizoložnau znepodobila. Tyť máš obljčeg klamawý, postawu zkaženau, pohled neznámý. Nebudeš moci Boha widěti, anot tu negsau ty oči, gež Bůh učinil, ale ty takowé, co ďábel zpotwořil; k němnžtos na učenj chodila. Tot wzalas na sebe giskřiwé a malebné očiska hadj! [8]) Nepřjtel twûg tebe tak wystrogil, s kterýmžto zároweň hořeti budeš.“— A takto-liž rozgjmati nenáležj sluhám Božjm? ne-li těch wěcj dnem i nocj se báti?

Necht pak ty, co wdané gsau, giž samy hledj, moc-li sobě u mužû swých za swé wděky wylahoditi mohau: anot k omluwenj marnostj swých manžely swé uwozugjce, gich co spolu winných do swého wplétagj lotrowstwj. Panny wšak — k gichž prospěchu toto mluwjme — gsauce tak nádherně ustrogeny, nenáležegjt, tušjm, do řadu panen, ale co prašiwé owce, co chorá dobytčata odtrženy budtež od čistého a swatého

8) Antimoniem, genž se nalezá mezi rudau střjbrnau, tehdegšj ženy dělaly sobě a malowaly oči hrubé, mnoho si na tom zakládagjce. Cfr. IV. Král. 9, 30.

zástupu panenského; aby sic obcugjcě pospolu, i těch ostatnjch nenakazily, aniž pohubily ginšjch ty samy, což gsau giž na zmar přišly. My tedy k tomu zdrželiwosti pokladu hledjce, straňme se wšeho, co by mu škodno a záhubno bylo.

V. Že náwštěw swatebnjch a láznj weřegných pannám zbraňowati se má.

Aniž gá tu pomlčeti mohu o tom zlém zwyku, kterýžto znenáhla taktě se giž zakořenil, že na wzdory stydliwému i řádnému mrawu, práwo si osobuge mermomocně. Negedny z panen nic se nehanbj na swatby choditi, negedny wedau oplzlé řeči, mezi hosty swéwolně probjhagj a poslauchagj; anobrž proti wšemu studu po sobě pásti dáwagjce, i při howoru mužském, gakož i na besedách opogných přjtomny býwagj; ba čuměgjt i tu, kde chlipnost se dráždj, kde se newěsta k nezbraňowánj se smilstwa, kde ženich k bugné drzosti se wyzýwá. Což, medle, má k pohledáwánj na swatbě panna ta, gešto ke wdawkám ani mysli nemá? Čiliž gj tu, kde mysl a wůle tak narůzno gdau, něgaké rozkoše poměti lze? Čemu se tu učj, čemu djwagj? — O gak hrubě od swého předsewzetj pauštj ta panna, genž přišedši sem geště stydliwa, co nestyda domů se wracj? A byt i hned tělem i dušj pannau zůstala, shledla tu wždy a zaslechla, i pronesla slowem lecos na ugmu sama sobě.

A což mám řjci o těch, kteréž do leckteře lázně gim se namanulé běhagj, kteréž těla swá, studu a čistotě zaswěcená, před chlipnými zraky

odhalugj, na obnažené mužské pokukugj, a tak obapolně na sebe zjragj? Nenj-liž prawda, žeť ony k hřjchu nástrahy kladau? A lehčjce i čest swau, přjtomných-li k mrzkým nelákagj žádostem? — Řekneš ale: „Odpowjt každá sama za sebe, z gakého sem chodj úmyslu; mně se tu genom o wykaupánj a umytj těla gedná.“ — Takto se neosprawedlnjš, ani newyměřjš, z té swé nečistoty a drzosti. Takowá kaupel nemyge, aniž splakuge, ale špinj a šeredj audy twé. A budiž tomu, že sama na žádného wšetečně newzhledneš, předce ginj wšetečně na tě hledj. Mrzká snad ljbost neprznj oka twého, a wšak ty swým ostatnjch osob kochánjm sama se prznjš. Tu gewiště děláš z kaupele, a na besedě's horšj než na diwadle. Zde se swlácj wšecka poctiwost, zde s oděwem pospolu i čest i stud se odkládá; zde hana i lehkost na panenstwj se pauštj! Gižt pak považ sama, zdaliž i w slušném obleku swém mezi muži uhágjš se za pannu staudnau, mezi těmi, gež twoge nestydatost k wilnosti ponukla.[9])

A protot cjrkew kwjljwá panen swých; protoť úpj nad lehkým a nepočestným kratochwjlenjm gegich. Takť hynau panny w květu swém, takť hasne se studem i ta sláwa zdrželiwosti, takť se i wšecka důstognost stawu gegich zneswě-

9) Působenj pohanstwa na duše křesťanské, zwláště na zaswěcené panny, nemohl než záhubným býti. Tyto berauce na se kroge modlářské, a druhdy wypadagjce z powolánj swého, mrawný cit druhých wěřjcjch nemilé zachycowaly. Náwštěwy ty a besedy weřegné naskýtaly newěrcům přjležitost, na čest pannám dostaupati, a prwnj zárodky ctnosti ze srdce gim wyrwati. Cfr. Tertull. de Spectac. c. 26.

cuge, takť se nepřjtele odpowědného chytrost wedjrá, takť se přikrádá satan zálohami ukrytě strogenými, tak panny marně wystrogené gsauce, a po swětě prostopášně bugeti chtjce, pannami býti přestáwagj; takť ony zmrhawše stud swůg, aukradj owdowugj, a dřjwe než manželkami gsau, bywagj z nich cizoložné choti Kristowy. A gistě, gakož gsau weliké ty odměny božské, pannám uchystané, tak budau i hrozné muky ty, genž na ně přikwačj, proto že o zem daly panenstwjm swým.

Slyšte mne tedy, wy panny, gako otce swého, slyšte mne, ant wás tak wysoce kladu a napomjnám; slyšte mne, ant to otcowsky mjnjm s blahem a prospěchem wašjm. Ostaňtež tak, gakť wás učinila mistrná moc Božj, gakť wás uzpůsobila ruka Otcowa. Ostaň twář waše neporušena, hrdlo čistonito, postawa waše srdečna. Nemučtež sobě ušj swých, nepanteyte hrdla, nestahugte šjge točenicj a záponau drahau, nepřipjneyte řetjzků zlatých [10]) k nohám swým, nebarwěte sobě wlasy, a mějte oči ke wzhlednutj na Boha způsobilé. Kaupeyte se zároweň se ženami těmi, gešto w kaupeli stud s sebe neskládagj. Straňte se swateb prožluklých a kwasů zlowážných, kdežto se lehko nakwasiti lze.

Ty, ó panno! ubraňug se té stkwostnosti w oděwu. Střez se zlata, ant se ubraňuges tělu i

10) Ženštiny na wychodu nosjwaly zlaté aneb střjbrné, nad kůtky upewněné kraužky, na než připat byl řetjzek, aby kroče-ge stegné a wyměřené byly, což u panen tomu nawyklých za slušnost se pokládalo. Cfr. Isai. 3, 16.

swětu. Nenjt gedno, ubrániti se tu sjle welikć, a matnostj podmaněnu býti. Těsná i úzkátě to cesta, po njž se k žiwotu gde; a drsná i přjkrátě to stezka k sláwě wedaucj. Tautéž stezkau kráčegj mučedlnjci, herau se panny, staupagj sprawedliwj wšickni. Nedáwcyte se širokau a prostrannau cestau: po tét čjhagj ty nástrahy wražedlné, ty na hrdlo sahagjcj rozkošc. Chlácholjt tu dábel, aby sklamal, ljchotj se, aby ranil, wábj, aby smrtil.

VI. Gak mnoho wyhod naskýtá staw panenský, a kterakte zástitau proti swjzelům časným.

Předkem užitek stý gest, a ten mučedlnjkům, a hned po něm šedesátý, a ten pannám náležj. Gakož mysl mučedlnjků nelnc ani k tělu, ani k swětu, a gakož s tjmtéž potýkati se wěc gest ne malicherná, aniž lehká hříčka; rowněž tak, anoť wy co do mzdy swé s mučedlnickau témeř stýkáte se odměnau, buďtež w ctnosti swé hrdinstwj mučedlnickému nejbližšj. Wzhůru se powznésti, nenjt snadno. Gakéhoť tu potu, gakéhoť ausilj třeba lezaucjm na wrch a na wrcholi hory wysoké. A což teprwa nám činiti do nebe wgjti taužjcjm! Leč i tu ausilj o mnoho méně gest, to-li se přirowná k odplatě přisljbené. Nesmrtedlnost, žiwot wěčný, králowstwj nebeské totě ta mzda, totě ten slib, totě to přiřčenj Bohem učiněné. Dostůgtež tedy, ó panny, dostůgte powolánj swému, dostůgte i naděgi swé! Welikáť mzda, odplata přehogná, klenot ten swrchowaný čeká wás tam za zdrželiwost waši.

A chcete-liž wěděti, od gaké chrániy nehody, a co do sebe má ctnost zdrželiwosti? Bůh řekl k ženě: „Rozmnožjm bjdy twé a lkánj twé: w bolesti budeš roditi syny, a mužem swým se řjditi budeš, a on panowati bude nad tebau.“ (Gen. 3, 16.) Wás netýče se to wyřknutj Božj, wás nehnětau bjdy a lkánj manželek, ani starosti o porod synu. Nepanugeť nad wámi manžel, ani na mjsto něho Pán, a gako chot wáš i hlawa waše Kristus gest. Los a podjl wáš geden a týž gest. Wždyt gsau to slowa Páně: „Synowé tohoto swěta ženj se a wdáwagj: ale ti, kteřjž hodni gmjni budau onoho wěku a wzkřjšenj z mrtwých, ani se wdáwagj ani ženj. Nebo ani umjrati wjce nebudau moci. Angelům zagisté Božjm rowni gsau, poněwadž gsau synowé wzkřjšenj.“ (Luk. 20, 34—36.) Kými budeme my, těmi gste wy giž býti počaly. Wyť se giž tuto aučastnjte slawného wzkřjšenj, a od swěta neposkwrněné, gen cestau geho se béřete. Wyť tu co čisté panny trwagjce giž nynj rownáte se angelům Božjm. Stůgte gen w panenstwj swém celé a neporušené: dospěte gen w tom, co gste udatně započaly, aniž tu měgte sháňky po šperku, ale po mrawech ozdobných. Patřte wzhůru, a pozdwihati počawše očj k nebi, wjce nesklopte gich k žádostem swěta i těla, wjce se nesnižugte k wěcem nacele howadnym.

Sprwu wýrokem swým Buh welel růsti a množiti se: potom schwálil i zdrželiwost. Tu, když swět byl nowý a nelidný, šloť mu o rozplozenj semene a o množenj lidstwa. Nynj, ant swět se naplnil a zalidnil, ti kdož se koliw

zdržeti mohau, žigjť co panicowé, a činj se schopněgšjmi k řjši nebeské. I nenjť tu přjkaz ostrý, ale gen pobjdnutj Pánem dané; nenjť tu gho gakési powinnosti, ale každému na geho wůli ponecháno. Zagisté, na ty lepšj on ukazuge stánky, když mluwj o mnoha přjbytcjch u Otce swého.

Nuže, po těchto lepšjch stánecjch taužjteť i wy, a mrtwjce žádosti těla, k slawněgšjmu w nebi stánku se powznášjte. Wšicknit sice, genž Božj wodau na křtu poswěceni gsau, skrze milost kaupele spasné starého člowěka swlékagj; tuť se Duchem swatým obnowugj, a od nešwar staré nákazy skrz nowé zrozenj zase očištugj. Wy ale, gešto nižádných necjtjte ljbostj tělesných, o mnoho wětšj a přesněgšj nowého zrozenj swatost osobugete sobě; sláwu waši gediné to pusobj, co ctnostj a duchem gest. Onen apoštol, od Pána wywolenau nádobau zwaný, a od Boha hlásati lidem rozkazy nebeské poslaný, prawjt takto: „Prwnj člowěk ze země: druhý člowěk s nebe. Gakýž ten zemský, takowj i zemštj: a gakýž ten nebeský, takowjž i nebeštj. Gakož gsme nesli obraz zemského, nesmež obraz i nebeského.“ (I. Kor. 15, 47—49.) Totě obraz, gegž nese panenstwj, nese čistota, neset i neporušená swatost a upřjmost. Anobrž kdož gsau koli welenj Božjho pamětliwi, kdož wedlé náboženstwj zastáwagj sprawedlnost, kdož gsau nepohnutelnj u wjře, w bázni Božj pokornj, ke wšj trpěliwosti otuženj, w každém přjkořj tišj, k milosrdenstwj ochotnj, k zachowánj

mjru w bratrstwu swornj a gednomyslnj, toť gsau ti, kteřj nesau ten obraz Božj.

Wámť, ó wzácné panny, gešto Bohu žigete, wám, gešto Pánu gste zasnaubeny, a wywoliwše stránku wetšj a lepšj, napřed kráčjte k němu, wámtě dlužno, plniti a ochotně wykonáwati wšecky předpisy tyto. Z wás, genž gste dospěly wěkem, staňte se mistryně mladšjch; wy pak, genž do let wcházjte, poučugte swých wrstewnic. Gedna druhé srdce dodáweyte, wzágemně se rozněcugte, ke cti panenstwj swého přjkladně obcugte. Udatně tu dotrweyte, duchownĕ dospĕgte, šťastně k cjli dostihněte. Tehdáž gediné mĕgte nás w paměti, když pocta panenstwj waseho swûg začátek wezme.

3. *Nawrzenj, gak se slowo Božj lidu wenkowskému s wšemožným prospěchem hlásati má.*

Od

Jakuba Macana,

faráře w Slabcjch.

I činěn gsem mdlým gako mdlý, abych mdle zjskal. I. Kor. 9, 22.

Před nedáwným časem gistý newšedně wzdělaný, cjrkewnjho ducha plný duchownj w dopisu swém k skladateli tohoto pogednánj wygádřil tu snažnau žádost, kdyby nám we welectěném Časopisu našem od někoho swrchu položené nawrženj podáno bylo. Powědom dobře gsa geho k sprostému lidu wenkowskému srdečné náchylnosti, a welikau uznáwage potřebu, aby, čeho k rozšjřenj

ctnosti a králowstwj Božjho duch geho zbožný tak horliwě žádá, milostj Božj a snaženjm našjm hogně se dosáhlo, brzy gsem se ustanowil na tom, k práci té přičiniti ruky swé, celým srdcem žádage, aby s hůry požehnána byla, a přehogný užitek nesla.

Ulohu tuto zde podáwám dokonanau, ač nikoliw wšestranně tak dokonalau, aby se o této wěci důležité nemohlo nic důkladněgšjho říci, swětlegšjho a důwtipněgšjho.

Mnohé zagisté knihy pastýrské theologie pěkná nawrženj, dobrá prawidla i wýstrahy wšeho uwážengj hodné poskytugj, čeho pastýř duchownj bedliwě má šetřiti, aby lid sprostý, neučený, newzdělaný z geho kázanj duchownjho prospěchu nabyl, a čeho se pečliwě chrániti, aby snad *slyšjce nerozuměli* [1]) a tak užitku wšeho zbaweni nebyli.

Zatjm prawidla takowá w knihách theologických gen w shrnuté krátkosti se uwoditi mohau; čeho se tam nedostáwá, opatrnosti pastýrské se ponecháwá, a pilnému skaumánj powah a smeyšlenj stádce sobě swěřeného se poraučj.

Giž z této strany důkladná se naskýtá potřeba, aby se duchowenstwu zwlášť mladšjmu, na winici Páně teprw wycházegjcjmu swětle okázalo, kterak by s wšemožným prospěchem lidu wenkowskému slowo Božj se hlásati mělo.

Mnohem wšak wjce maudré nawrženj takowé za těchto časů se uznati musj za potřebné, an trauba slowa Božjho z poswátných mjst stále znj,

1) *Luk.* 8, 10.

ale ne wždycky, ba málo srdce lidské k bohomyslnému žiwotu proniká; an semeno učenj Božjho bez ustánj se rozsjwá, ale buď žádného, aneb gen skrowného užitku přinášj. A proč? — Pán Ježjš w Ewangelium na neděli prwnj po dewjtnjku okazuge tři hlawnj překážky, které wšeliký užitek slowa Božjho mařj, we wzniku dusj a kazj. Na ty tři překážky často negedni kazatelé okazugj, posluchačům swým ge předstjragjce, gim, že po tolika kázanjch se nelepšj, trpce domlauwagjce, a žeby na zkáze gegich žádné winy nenesli, ruce gako Pilát sobě mygjce.

Owšem se stjžnost a domluwa tato na prawdě ewangelické zakládá; owšem prawdu tu z neomylných úst Božjch pronešenau zkušenost netoliko wšeobecná, nýbrž i gednotliwých kazatelů doswědčuge, gegichžto i ten neyhorliwěgšj a neypronikawěgšj hlas slowa Božjho někdy se podobá hlasu wolagjcjho na paušti, kde se žádného dowolati nemůže, tak že gako sw. Štěpánk Židům, podobně mnohý kazatel k swým posluchačům zatwrzelým řjci může: *Twrdé šjge, a neobřezaných srdcj a ušj, wy se wždycky Duchu swatému protiwjte.*[2])

Zatjm newzkládeymež wšecku winu neužitečnosti slowa Božjho pauze a gediné na posluchače swé, že mysl gegich wždy gest přjprawy a pozornosti prázdná, tělesnými žádostmi naplněná, w mamoně gako utopená, a tak, by slowo Božj k užitku přigala, neschopná: nýbrž *saud sprawedli-*

---

2) *Skut. Ap.* 7, 51.

wý sudmc[3]), nabljdněmc swědomj swé, zpytugmc také přjprawu swau ku kázanj, rozpomeňme se, prosili-li gsme snažně Boha za pomoc, od něhož gakožto *od Otce swětel každý dar dokonalý gest,*[4]) *aby nám dal w tu hodinu, co bychom mluwili:*[5]) anebo snad se gediné na swau umělost wšetečně spolehali; wynaložili-li gsme wšecku přjslušnau péči a práci, a w mysli uspořádali to učenj, kteréž djtkám Božjm přednášeti chcemc; mluwili-li gsme k nim tjm dobrým aumyslem, abychom gim byli prospěšni: čili toliko aby se neřeklo, že gsme promeškali kázanj, a tak ge gen wlažně k ospalosti posluchačů snad přednesli. Budeme-li před saudnau stolicj swědomj swého z nepřjprawy, wlažnosti aneb dokonce z nedbalosti obwiněni, že gsme při kázanj nehledali polepšenj, nýbrž pohodlj swého, na tom, že hodina kazatedlnj gakž takž dokonána, přestáwagjce: nespraweďliwj byli bychom, a nelaskawj, žehragjce na osadnjky, že nemagjce žádného nedostatku w kázanj, předce nepolepšenj zůstáwagj, že tedy často kázati gim nic neprospjwá. Ach! tak wlažnému kazateli posluchači by řjci mohli: *Lékaři! uzdraw se sám*[6]). *Neřjkey*, napomjná takowého sw. Jaroljm, *co prospěge učiti, když posluchač nechce činiti tak, gak učjm? Nebo gedenkaždý gen podlé přičinénj swého sauzen bude; ty nebudeš-li mluwiti, on nedbá-li tě slyšeti.*[7]) Podobným kazatelům někdy řekne mistr náš nebeský: *Sjli*

3) *Zach.* 7, 9. 4) *Jak* 1, 17. 5) *Mat.* 10, 19. 6) *Luk* 4, 23. 7) *Na Ezech. kap.* 33.

gste mnoho, a wnesli gste málo.[8]) A ačkoliw mysl posluchačů, ge-li nepřipraweńá, roztržitá, w tělesnych a swětskych žádostech pohřjžená, wšecku řeč Božj někdy činj galowau, neaučinliwau, neplatnau: předce nepřipraweny, wlažny, o spasenj osadnjků swych nedbalý kazatel mnohem méně prospěge; nebo nemluwě ze srdce také srdcj přjtomnych nepohne, a hlásage wlažně nenj s to studenych srdcj rozhřáti k žiwotu zbožnému. Ano bez počtu máme přjkladů, že mnozj posluchači přišedše na kázanj wšj přjprawy a horliwosti prázdni, anobrž gen z obyčege, a tudy wlažně, ospale ge poslauchagjce, aneb z wšetečné zwědawosti, a protož bez dobrého aumyslu, bez wůle užitku spasitedlného nabyti, přjtomni gsauce, předce patřjcj přjprawau, dobře opatřeným, Duchem swatým nadchnutým a horliwosti plným kazatelem wzděláni, oswjceni, proniknuti a tak obměkčeni a gako ohromeni byli, že doby we dne w noci pokogné neměli, dokud břemene hřjchů swych k nohaum zpowědlnjka nesložili. Přišli na kázanj co krkawci černj, a wyšli co labut bjlj; přišli co Publikáni, a wyšli co osprawedlněnj, blahoslawiwše tu hodinu, kde meč slowa Božjho gegich w hřjšjch utwrdlé srdce pronikl.

Ale gaký mohau wzjti prospěch posluchači, sic dobré wůle, z kázanj duchownjho řečnjka, o němž známo, že nehledá owcj, nýbrž wlny gegich, že koná auřad swůg kazatelský gen mušeně, studeně, ospale, že káže, ne aby prospěl, nýbrž aby

8) *Aggeus* 1,6.

gen odbyl tu hodinu kazatedlnj; který na swau kazatelskau umělost, wýmluwnost a hognost slow cele se spolehage, přjprawy nenj bedliw a o pomoc s hůry neprosj, gešto by wěděti měl, že wšeliká theologická mnoho- a dobromluwnost, umělost a maudrost zůstáwá galowá, gestli semeno slowa Božjho rosa milosti Božj nezaljwá, a k wzrustu nedopomáhá. Takowý i w řeči i w přednešenj obratný a šťastný kazatel můžet sice wylauditi obdiwenj, a chwálu si wynutiti, ale prawého přeswědčenj a zlepšenj srdce, genž má býti prwnj cjl kazatele každého, newypůsobj nikdý, gestli práce geho s nebe nebude požehnána; a nebude požehnána, neb bez Boha byla začata a konána. A pak konečně s Petrem po nezdařilém lowu zwolati musj: *Celau noc pracowawše nic gsme nepopadli,* [9]) tolikrát gsem kázal, a ani gedné hřjšné duše nezjskal.

Takt netoliko lid poslauchagjcj, nýbrž někdy — ó by gen ne wjce! — kazatelé sami na překážce bywagj, že slowo Božj k srdci neprostupuge a užitku hognému nenese. A k gakému to wodj konci? *Když slepý slepého wede, zdaž oba do gámy nepadagj?* [10]) A když wlažný kazatel wlažného posluchače wede, zdaž ho nezawede do gámy slepoty, nedbalosti, zatwrzelosti a zahynutj, gešto ho z širokého moře wezdegšjho pokušenj plného swěta wywésti měl k břehu pokoge a spasenj wěčného?

Dokonaw toto předběžné wygádřenj, pewně

9) *Luk.* 5, 5. 10) *Luk.* 6, 39.

se držjm té nadège, že welebný čtenář nikoliw mu zlý, nelaskawý, osob se dotýkagjcj aumysl nepodstrčj; odstup to ode mne, abych někoho měl w auřadě geho kazatelském sauditi; nebť wjm, že *každý Pánu swému stogj neb padá*,[11]) který *zpytuge srdce a ledwj*.[12]) Také wšak wjm, že žádný z nás na wrch dokonalého kazatelstwj geště newystaupil; nebo geden gest dokonalý, Bůh gediný na wěky.

Giž tedy položjm prospěšná prawidla a nawrženj, kterakby řečnjk wšecku sjlu na to wynaložiti měl, aby se kazatelská práce geho Pánu neywyššjmu tak zaljbila, aby gj potřebného wzrustu udělil, a požehnánjm obdařil. Nebo tent má býti prwnj a posledng cjl každého řečnjka Božjho, neyprw aby čest a sláwu Božj rozmnožil, a potom, aby mluwil k duchownjmu prospěchu těch, genž ho uslyšj. Netáhne-li tebe, bratře w Kristu, tento ohled na mjsto poswatné, nerozpaluge-li srdce twého, nerozhorluge-li gazyka twého, nesmě ruge-li wšecka řeč twá pauze a gediné k tomuto cjli; ale gdeš-li snad kázat, aby se zaljbil, aby chwálen byl, aby powěsti kazatele wýborného došel, aneb káže pohodlj swého hledáš, na to, zachutná-li poslauchagjcjm kázanj twé, čili gich omrzj, nic nedbage: wěz, že tě zahanbugj slowa welikého apoštola twrdjcjho: „*Kdybych se geště lidem zaljbiti chtěl, služebnjkem bych Kristowým nebyl*,[13]) a také s njm w prawdě řjci nemužeš: *Mně pak to za neymenšj gest, abych od*

11) *Řjm.* 14, 4. 12) *Žalm* 7, 10. 13) *Gal.* 1, 10.

wás sauzen byl.[14]) Ano i pohanský řečnjk Pláto tebe přewyšuge, genž o sobě prawj: *Gá řeči swé nečinjm, abych se ljbil: w řečnictwj swém nehledám, co gest neyprýgemnějšjho, nýbrž co neyprospěšnějšjho*[15]); ty newoláš se swatým Dawidem: *Ne nám Hospodine, ne nám: ale gménu twému dey sláwu.*[16]) A pak wiz, aby snad se na tobě newyplnila přjsná Božj pohrůžka tato: *Zlořečený, kdož koná djlo Hospodinowo lstiwě.*[17])

Ty wšak, spoludělnjče na weliké winici nebeského hospodáře, aby *konal* dle napomenutj sw. Pawla *djlo kazatele*[18]), aby hledal sláwu Božj a spasenj dušj Kristowých, a tak w úřadě swém kazatelském wěrný nalezen byl, na tom se pewně ustanow, abysi njže položených prawidel před a při každé kazatelské práci swé pečliwě šetřil tak, aby u tebe w obyčeg spasitedlný wešly.

Prawidlo prwnj.

Neyprw a přede wšjm, aby na práci twau, kazateli Božj! nebeský Pán wylil požehnánj swé, aby *řeč* z úst twých wycházegjcj *byla živá a mocná, a pronikawěgšj nad wšeliký meč na obě strany ostrý*[19]), *nikdý neustáwey Boha wzýwati na pomoc, a od něho hlásanému slowu moci a požehnánj wyžádati.*

Nelze mi tagiti tuto skormaucenj swého, že w nowěgšjch spisech gednagjcjch o řečnictwj du-

---

14) 1. *Kor.* 1, 3. 15) *In Dial. Gorg.* 16) *Žalm* 113, 9 17) *Jerem.* 18, 10 18) 2. *Timoth.* 4, 5. 19) *Žid.* 4, 12.

chownjm toto nejpřednějšj a nejhlawnějšj prawidlo nikdež mjsta nenalezá! gakoby bez pomoci a oswjcenj s hůry kazatel učenostj toliko a wýmluwnostj swau w srdcjch posluchačů wše wypůsobiti mohl, a gimi, gak a kamby chtěl, hýbati. — I co, táži se Wás, zkušenj a duchem Božjm wedenj řečnjci poswátnj, co prospěgj wšecka i ta nejwýbornějšj prawidla a nawrženj, kterak by se prawého řečnictwj duchownjho dosjci mohlo, gestli se dřjwe kazatel nepokořj před Bohem, rady od něho nebéře, a za potřebné dary Ducha swatého upřjmně neprosj, toliko na swau zběhlost, umělost a hognost slow bezpečně se spoléhage? nebýwá-li řeč geho i ta nejumělegšj a nejstrogeněgšj *učiněna gako měď zwučjcj anebo zwonec zněgjcj?* [20]) Owšem někdy pohnutj srdce způsobiti muže, ano i slzy wylauditi: ale tato štáwa očj brzy wysychá, a srdce — tak gak bylo, twrdé zustáwá; spjše si kazatel bez modlitby obdiwenj a chwálu pomjgegjcj připrawj, nežli prawé a stálé polepšenj poslauchagjcjch, lečby se nad některau dušj Pán sám smilowal, který *rozděluge gednomu każdému, gakž chce.* [21]) Ach ty ponjžený, za nehodného služebnjka Božjho se pokládagjcj, za wysoce učenými muži tam zadu postawený a gako opowržený řečnjku Božj! twá pobožná modlitba, kterau se ku každému kázanj připrawugeš, twá duwěrná modlitba, s kterau na poswátné mjsto wstupugeš, wywozuge gako modlitba Eliášowa oheň milosti Božj, kterau twogi

20) 1 *Kor.* 13, 1. 21) 1 *Kor.* 12, 11.

posluchači a byl gen někteřj, k milowánj Boha a ctnosti rozpáleni bywagj, an zatjm kazatel, *gehož umělj nadýmá*, [22]) ale modlitba neposiluge, rozum sice otwjrá a wzděláwá, ale srdce neproniká a gjm nehýbe. Ano přjkladů množstwj máme, že mnohý řečnjk duchownj ze swé práce přehogný užitek, ale spolu i chwálu si wšeobecnau připowjdal, a s Chrysostomem o záwod běžeti si traufal: a hle! nic strogenau řečj swau newywedl, nic wyloženau maudrostj swau newystawil. Proč? daufal w sebe gako wýborný řečnjk, *k Bohu pak wšeliké milosti* [23]) ani očj ani mysli swé nepozdwihl; kázal, ale bez užitku, nebť ho sám od sebe wydati chtěl, neuwážiw, že *bez Boha nic učiniti nemůžeme.* [24]) Zatjm ten, který méně darů kazatelských přigal, ale k tomu, který *otwjrá ústa němých, a gazyky nemluwňat činj wýmluwné*, [25]) bez ustánj důwěrně wolá, aby mu *seslal Ducha swého swatého s wýsosti,* [26]) tent sjt swau kazatelskau šťastně rozprostjrá a hřjšnjky zahrnuge. Komu zde na mysl negdau slowa božského Mistra našeho: *Chwáljm tě Otče, Pane nebe i země, že gsi tyto wěci skryl před maudrými a opatrnými, a zgewils ge maličkým.* [27])

Protož, bratřj mogi přežádaucj, abychom sjmě slowa Božjho s užitkem hognym rozsjwali, ó tuť gen Ducha sw., genž gest studnice newyčerpatedlná wšech darů a milostj, a newystižitedl-

22) 1 *Kor.* 8, 1. 23) 1 *Petr* 5, 10. 24) *Jan* 14, 5. 25) *Maud.* 10, 21. 26) *Maud.* 9, 17. 27) *Luk.* 10, 21.

ná hlubina maudrosti, prositi nepřestáweyme skrze wraucj a ponjžcnau modlitbu. Wždyť pak čteme o neyslowútněgšjm chrámownj hudby zwelebiteli Haydenowi, že wšecky swé práce, které pro kostel neboli k uctěnj neyswětěgšjho Boha konal, wždy s modlitbau pokornau počjnal. Pomodlenj růženec — toť byla obljbená geho přjprawa. „Když,“ tak pjše důwěrně gednomu přjteli swému, „když sem a tam chodě se modljm růženec, myšlénky mi se samy hrnau.“[28]) Čjm wjce my hlasatelé slowa Božjho k Bohu se uteci a o pomoc prositi máme, aby práce naše užitky nesmrtedlné přinesla. Napomenutj sw. Jakuba budiž tedy od nás nepomigitedlně zachowáno: *Gestliže kdo z wás potřebuge maudrosti, žádeyž gj od Boha, kterýž dáwá wšechněm hogně.*[29]) Žádeyme, aby wygasnil zatměly rozum náš swětlem swé milosti, a gazyk náš rozwázal, a wložil naň co chce, a užil ho k čemu chce; posluchačům pak našim udělil srdce k naučenj dychtiwé, a k činěnj hotowé. Modleme se každého dne onu krásnau modlitbu cjrkewnj za sebe s malau proměnau, genž takto znj:

Omnipotens et misericors Deus, humilitatis meae preces benignus intende, et me famulum tuum, quem nullis suffragantibus meritis, sed immensa clementiae tuae largitate coelestibus mysteriis servire tribuisti: dignum me in praedicando verbo tuo fac ministrum, ut quod voce mea

28) Allgemeiner Religions- und Kirchenfreund von Benkert, 1837 III. Heft. S. 336. 29) *Jak.* 1, 5.

depromitur, tua sanctificatione firmetur. Per Dominum nostrum Jesum Christum etc.

Chystagjce se k wypracowánj kázanj wždy se dřjwe před Pánem pokořme, a s angelským učitelem, Tomášem Aquinským takto wzdechněme:

Creator ineffabilis, qui verus fons luminis et sapientiae diceris, atque supereminens principium: infundere digneris super intellectus mei tenebras tuae radium claritatis, dupplices, in quibus natus sum, a me removens tenebras, peccatum scilicet, et ignorantiam. Tu, qui linguas infantium facis esse disertas, linguam meam erudias, atque in labiis gratiam tuae benedictionis infundas.

Da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, et loquendi gratiam copiosam. Amen. — Da mihi Domine sedium tuarum assistricem sapientiam, mitte illam de coelis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuae, ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam, quid acceptum sit apud te Domine Deus meus. Amen.

Nepohrdeymež tauto přjprawnj modlitbau, nebo dle starobylého kazatelského přjslowj *dobře se pomodliti, gest polowici odstudowati.*

Kráčegjce giž na kazatedlnici hlubocе geště wzdechněmež:

Munda cor meum et labia mea, ut sanctum evangelium tuum digne valeam annuntiare. Adde quoque verbis virtutem et efficaciam, ut omnes tuae veritatis auditores corde compunctos, et igne tui amoris accensos, ad te convertere, et me-

um officium, ad quod tua gratia me vocasti, perficere ad majorem gloriam tuam possim. Amen.

Dokonawſe kázanj w přjhodném okamženj tuto modlitbu wykoneyme.

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, a templo sancto tuo, quod est in Jerusalem. Gloria Patri etc.

Omnipotens et misericors Deus, qui me verbi tui sancti constituisti seminatorem: te supplex rogo, ut gratiae tuae rore digneris rigare et benedicere, quod modo in agro tuo seminavi; da incrementum, ut adferat fructum centuplum. Placeat tibi sancta Trinitas hoc meum tibi oblatum servitium; et si in quo defeci, suppleat misericordia tua, et merita amantissimi Filii tui, et ita per ipsum digneris me plenius esse tibi acceptum. Amen.

Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen.

Takowau wraucj, skraušenau a ponjženau modlitbau opatřenj, připrawenj a posilněnj řečnjci duchownj mohau to daufánj mjti w Kristu, že *wyprawowati budau welike wěci Božj*, [30] že práce gegich bude požehnána s hůry, a učinj prospěch, gaký se ljbiti bude Pánu, třebas gim skrytý zůstal.

Prawidlo druhé.

Poněwadž ale modlitba sama požehnánj Božjho newypusobj, leč gest s přičinliwostj sgedno-

30) *Syr.* 36. 2.

cená, a od nj gako nerozlučitedlná, třebať krom důwěrné a stálé modlitby *také bedliwého přemyšlenj a sbjránj potřebných wěcj ku kázanj.*

Přicházj k tobě, hlasateli Božj! křesťan, prose o radu, co by měl činiti, aby se radował z požehnánj Božjho. „Modli se a pracug,“ gest bez odporu odpowěď twá. A w prawdě, prospěšněgšj rady, a bezpečněgšjho gemu a zkušeněgšjho prostředku uděliti nemůžeš. Nuž, co chceš, aspoň radjš, aby činili ginj, gdi a čiň též; aby na twé práce kazatelské požehnánj s nebe sstaupilo, *modli se* před kázanjm, a *pracug* na kázanj.

Rozličnj rozličně na kázanj pracugj; gedni se na kázanj připrawugj, magjce hnedle wystaupiti. Tu teprw zběžně přemeyšlegj, co by přednesli. Ba neprawjm neprawdu, twrdě, že gsem znal kazatele negedny i widěl, kteřj teprw w zákristii do knihy Ewangelium nahlédli, a mezi pjsnj: „Otče náš milý Pane,“ na to, co by měli kázati, myslili. Ale čjm pak předce tuto wáhawost swau osprawedlňugj? Žel Bohu! slowy Krista Pána u sw. Lukáše: *Složte to w srdcjch swých, abyste napřed nemyslili, kterak byste odpowjdati mohli: gáť zagisté wám dám ústa i maudrost, kteréžto nebudau moci odolati ani odmlauwati wšickni protiwnjci waši.* [31]) Než, neodpowjdá-li takowým drahý Pán: *Psáno gest: Nebudeš pokaušeti Pána Boha swého?* [32]) Tohoto druhu kazatelé wšetečně se spolehagjce na swau umě-

31) *Luk.* 21, 13, 14. 32) *Mat.* 4. 7.

lost a wýmluwnost posluchače swé pokládagj za nehodné, aby gim k wůli a ljbosti měli si hlawu lámati a dostatečný čas k přjprawě na kázanj wynakládati; magjce za to, že tomu lidu sprostému, necht se řekne, co řekne, a gakžkoliw řekne, wše dobré gest, ani kázanj posauditi neumj, a si bez toho nic nepamatuge. Ach! mohau-li pak tito s sladkau útěchau a pokognym swědomjm k osadnjkům swým slowy apoštola wolati: *Bratřj mogi neymilegšj a přežádanej, radosti má a koruno má!* [33]) *Která gest naše naděge, neb radost, neb koruna sláwy? Zdali ne wy před Pánem našjm Ježjšem Kristem gste a budete w přjšti geho? Nebo wy gste sláwa naše i radost!* [34]) Ó byt owčičky Kristowy radostj byly těchto pastýřů: přjprawa bedliwá ku kázanj také by radostj gegich byla, a onyno byly by tamto na nebesjch gegich koruna, gegich sláwa. —

Ginj si před kázanjm howěti a pomoci uměgj tak, že *z pokladu* uměnj *swého* nic ani *starého* ani *nowého wynášeti* nechtjce [35]) cizjch pracj kazatelských ustawičně užjwagj, opět a opět ge nahledagjce, čjtagjce, w paměť nkládagjce, a tak ne swé, nýbrž cizj zbožj wykládagjce. Gakau tato wlažnost, at nedjm, nedbalost w přjprawě ku kázanj progewuge na kazateli horliwost o spasenj swých owčiček, at saudj wšewědaucj nad hwězdami. Že pak maudrého užjwánj giných kazatelů nezamjtám, hnedle okázáno bude.

Wy, bratřj w Kristu! dobře a na přjklad

---

33) *Fil.* 4, 1. 34) 1. *Tess.* 2, 19. 20. 35) *Mat.* 13, 52.

giným pracugete na kázanj, kteřjžto wždy djlo swé kazatelské wzýwánjm Ducha sw. počjnáte, a za oswjcenj mysli pobožně a důwěrně prosjte; kteřj po bedliwém přemyšlowánj na tom se pewně ustanowugete, a to za předmět ku kázanj woljte, co duchownjm potřebám swých owčiček za neyprospěšněgšj uznáwáte; kteřj podlé přjkladu stawitelů, genž k stawenj kamenj, cihly, pjsek, wápno, dřjwj swážegj, podobně k wytknutému cjli swému kazatelskému duwody, podobenstwj, wýstrahy, naučenj, texty, přjklady z pjsem swatých, z spisů sw. Otců, z letopisů cjrkewnjch i swětských, z theologických knih, ba i z giných kazatelů sbjráte, a potom podlé způsobu pilně wčely wšecko to do swého aule kazatelského wnášjte, ukládáte, urownáwáte, a tak slowo Božj *sladšj nad med i nad stred připrawugete.* [36])

Na přjklad a ku powzbuzenj pilnosti kazatelské uweden budiž způsob strogenj se ku kázanj w Páně giž odpočjwagjcjho, zásluh plného čestného děkana na Zýkowci, Jana Benetky († 30. Září 1831.) Dle wlastnjho wyznánj geho, a dle nawržený na počátku mého kněžstwj mně od něho uděleného, hned po kázanj při zpjwané mši sw. mezi Gloria a Kredo prosjwal Ducha sw. o oswjcenj mysli, a přemcyšlel, coby přjštj neděli neb swátek měl hlásati. Rozgjmánj tomuto mnoho, mnoho času wěnowal, a ustanowené mysli neměl, až — ne gakýž takýž, nýbrž wždy přiměřený, a osadě swé potřebný předmět wynalezl. S wywo-

36) *Žalm* 18, 11.

lenym tjmto předmětem se napotom celý týden obiral; neyprw důwody hledal a wynášel ze swého pokladu, rozgjmage a přemeyšlege, co by se k wěci hodilo; důwody wždy utwrditi hleděl pjsmem swatým, kteréž celý rok u něho bylo otewřeno, aut w čjtánj geho swůg každodennj pokrm duchownj hledal, swědectwjmi sw. Otcůw, zwlášť pak přjklady, wěda z 43 leté kazatelské zkušenosti, že kázanj bez přjkladů w paměti sprostého wenkowského lidu se nezakořenj a srdce málo obměkčj. Posléz teprw z pokladu cizjho, to gest, z giných kazatelu, co w nich pěkného nalezl, a k předmětu swému přjhodného a prospěšného, šetrně sbjral a hledal; pak tuto kazatelskau zásobu si w mysli dobře a uměle uspořádal a urownal. Tak se připrawowal, tak pracowal Benetka na každém kázanj; proto slowo Božj z úst geho neumdlených wycházegjcj tak bohatý, zwlášť za mladšjch let geho, přinášelo užitek, proto wšecky duchownj řeči geho w rukopisu se nacházegjcj,[37]) kdyby z nich ne holj, nýbrž obšjrnj rozwrhowé učiněni byli, za wýborný wzor by gistě uznány byly, kterak se lidu sprostému s prospěchem hlásati má.

O wy wšickni bratřj w Kristu milj, kteřj k swým pracem kazatelským s podobnau pilnostj a horliwostj se připrawugete, wy gste oni prawj dělnjci ewangeličtj, genžto ne gednu a to poslednj hodinu před kázanjm, nýbrž celý den, celý

37) Bohatý tento sklad kazatelský dědičně se dostal do rukau důstogného pana faráře w Čisté, Jana Stadlera.

týden pracugete, ne sice *břjmě dne i horka nesauce*, [30]) ale wšemi schopnostmi ducha swého k tomu usilugjce, aby djlo waše bylo zdárné, wzdělawatedlné, Bohu přjgemné a dušjm prospěšné: důwěřte se Bohu, waše práce Bohem začatá a pro Boha konaná od Boha též dle swaté wůle geho požehnána bude zde, tamto pak odplatau hognau korunowána. Protož Wy čerstwj, dobrými aumysly naplněnj, a na winici Páně wycházegjcj mladj bratřj w Kristu, nawykeyte, prosjm horliwě, hned na počátku takowémuto neyweyš užitečnému přemyšlowánj, pilnému sbjránj a neunawenému pracowánj wlastnjch kázanj; gednák proto, že wlastnjm dobře připraweným kázanjm srdečněgi se mluwj k lidu a s požehnanějšjm užitkem se káze: gednák proto, že, čehož wlastnj wyznánj negedněch w horliwosti na čas ochablých kazatelů doswědčuge, snadně kazatel leniwosti nawykne, ale ne tak brzy, leč s mnohým úsiljm a přemáhánjm zase bedliwosti přiwykne.

K pilnosti kazatelské necht nás též pobodne smeyšlenj cjrkewnjch swatých Otců, kteřjžto gednohlasně slowo Božj připodobňugj pokrmu duchownjmu; dokládagjce, že kázanj nemagjcj přjprawy přjslušné, posluchačům tak málo bývá prospěšné, gako gjdlo nedowařené a neslané. Theologů starých přjslowj bylo: Qui ascendit cathedram sine labore, descendit sine honore. Ach! owšem sstupuge beze cti, nebo káže bez přjprawy, bez snažnosti, aby prospěl, káže tjm samým bez horliwosti, káže, cokoliw mu dá

30) *Mat.* 20, 12.

mysl, a gakkoliw to gazyk geho pronese. Posluchač znamenage, že ho kazatel slowem Božjm gakž takž odbýwá, a tak gjm pohrdá, také potom kazatelem zhrzj.

Owšem, což tuto gen přjležitě buď praweno, kazatel nikdý nemá cti a chwály lidské chtiw býti, leč by si odplatu wěčnau zmrhati chtěl; nicméně zcela gi potupiti nesmj, a to za welmi dukladnau přjčinau, protože kazatel beze cti nebjdněgšj gest nástrog k naprawenj a obrácenj padlého lidu. W tomto ohledu nám cjrkewnj sw. Otcowé, Augustin a Chrysostom, wýborné prawidlo pozůstawili. Předuj zagisté takto pjše[39]): „Pozorowati musj lid, že nehledá kazatel té wážnosti a chwalořeči, která se mu činj. Proto wšak gi zcela nezamjtey; nebo w prawdě málo by posluchačům prospělo, kdyby kazatel gegich nebyl wážen. Toliko ne sobě, nýbrž Bohu at wšecku chwálu wzdáwá, w srdci pak wšecky saudy lidské zamjtá.“ W tentýž smysl mluwj druhý otec[40]): „Chwálenli gest kazatel od lidu, at nezhrzj chwálau tau. Odpjrá-li se mu, at gj neslušně nehledá a proto se nermautj.“

Než čj swědectwj může silněgšj býti a důkladněgšj k wěci mé, že kázanj s wšemožnau pilnostj magj býti wypracowána, gako právě nynj schwáleného kazatele w Konstantinopoli, z gehož úst praud řeči Božj hogně se wylíwal, který, ač wšemi dary a schopnostmi kazatelskými bohatě nadán byl, předce bez mnohé přjprawy

39) *Epist.* 41 *ad Aurelianum.* 40) *Libro* 6. *de sacerdotio.*

a pilnosti nekázal, nýbrž swau hřiwnau kazatelskau tak bedliwě lichwjwal, že od cjrkwe Božj čestným gménem *Zlatoústý* poctěn gest. Nuž tento zlatoústý kazatel žádá snažně a horliwě, [41]) aby každý hlasatel slowa Božjho welikau a bedliwau práci wynaložil na duchownj řeči swé, pro tože na tom spasenj mnohých se zakládá. Do bře, ó dobrý sw. Chrysostome! nás učjš, nebo giž Duch swatý gistj, že *wsaté slowo může spasiti duše naše.* [42]) Tuto swatau prawdu, bratřj ney milegšj, si před každau pracj kazatelskau živě připomeňme, a sami k sobě rceme: We gménu Páně počnu práci, která bratřjm mým k spasenj dopomoci může a má; ochotně gi počněme, pilně w nj trwcyme, a horliwě gi dokoncyme, Pán gistě gi požehná.

Nenjt mne tagno, že negedni z našinců výbornými nadáni gsau schopnostmi, zwláště pamětj dobrau, která cizj kázanj gako hauba wodu, lehce přigjmá a pak horliwě ge wydáwá. Ó šťastný bratře, toběžto s hůry dán gest dar kazatelský, dar wýmluwnosti! Proto wšak od připrawowánj pilného ku kázanj nikdy wymluwen negsi, ano pomnjti máš na slowa Kristowa: *Každému, komuž gest mnoho dáno, mnoho bude od něho požádáno; a komuž mnoho poručili, ujcet požádagj od něho.* [43]) Odstup tedy od tebe, aby proto, že gsi hlawa dobrá, k leniwosti se neuchýlil a gj se odal, leč by ortel leniwého služebnjka w Ewangelium sobě přistrogiti chtěl. Ale

41) *Libro* 5. *de sacerdotio.* 42) *Jak.* 1. 21. 43) *Luk.* 12. 48.

wšj silau toho pilen buď, aby hřiwnau swau kazatelskau hogně těžil. Ta hřiwna twá podobá se poli aurodnému, kteréž stý užitek nese, wšak gen tenkráte, když se wzděláwá bedliwě.

Než co medle kázanjm swým prospěti může ten, genž prostřednjmi toliko nadán gsa schopnostmi, s prostřednj také pilnostj se připrawuge ku kázanj? Ach! gestli ty bratře přičinliwý někdy neprospjwáš, wáhawý gaké diwy obrácenj způsobj? Kujže řečnjků řeckých, Demosthenes, gistě si uskrowniti mohl pilnosti na wypracowánj swých řečj, ač geg přjroda znamenitými dušewnjmi dary obmyslila, a předce neoblewil připrawiti se náležitě, a naučiti se řeči své. A byw tázán od swého přjtele, proč by řečem swým tolik času a práce wěnowal, pronesl každého řečnjka křesťanského hodnau odpowěď: „Hanbiti bych se musil, chtěge před tak četným zástupem nepřipraweny wystaupiti, gešto bych potom, cokoliw by mi napadlo, přednesti musil.“ [44]) Protož řečnjku Božj, ge-li upřjmný úmysl twug, abys s požehnaným užitkem kázal, nehroz se, nešetři, nelitug práce, pilně wyhledáwey, co by se k spasenj poslauchagjcych přednesti mohlo a mělo. Wlastnj tato práce s wětšj chutj se přednášj, s wětšj duwěrnostj, s wětšj srdečnostj, tudy i mocněgi k srdcjm se béře, nežli cizj kazatelská práce.

Negsem ten, abych užjwánj cizjch kazatelských pracj zawrhowal; sic k gakému cjli by se nám tištěné předkládaly? Ano schwalugi ge a za

44) *Plutarchus de Oral.*

prospěšné uznáwám, gen když kazatel *cizj* práci se naučj učiniti *swau*; aneb když o tom, čemu učiti mjnj, sám neyprw přemeyšlj, důwody z pjsma sw., z rozumu, z letopisu, ze zkušenosti, z giných knih bedliwě sbjrá, a co do každé částky kázanj patřj, pořádně poznamená. Až pak, když rozum a paměť geho mlčj, když mu ničeho wjce, co by k předmětu geho poslaužilo, nepřipomjnagj: tut teprw nechť nahledne do cizjch kazatelů, z nichž snad z některého pěkný a potřebný předmět si wywolil, a obohatj a doplnj swau práci pěknými gegich myšlénkami. Takowáto práce, gsauc dokonána, těšj, a s chutj se přednášj. Protož toho činiti nenj dobře, aby duchownj gakékoliw cizj kázanj chytil, a gemu se zběžně naučil; gednák proto, že kazatel nepracowitý, na swau umělost pauze se spolehagjcj o prospěch swogjch nedbá, a gedno mu, wezmauli si řeč geho k srdci čili nic; gednák progewuge, že ohledu nebéře na duchownj potřeby, smeyšlenj a powahy swých osadnjků, čehož předce každý, komu spasenj owčiček Kristowých stále k srdci gde, wěrně a nepřetrženě šetřiti powinen gest.

(Pokračowánj.)

4. *Cwičenj zasnaubencûw.*

Od

J. Wotýpky,

duchownjho pastýře w Popowicjch.

Čjtage častěgšj stjžnosti nad tjm, že prý časopis náš wjce praktických pogednánj měl by w sebe pogjmati: toto owšem dočista praktické

podáwám; domýšlege se, žet, co upřjmně podáno, byť ne wesměs, ne wšude, a zwlášt ne wšem wšudy, předce některak alespoň poslaužiti a uznáno býti by mohlo.

Čehož gsem se i napřed giž domnjwal, gest: žet každičký duchownj pastýř, zpusobu swému přiměřenau cestu nastaupiw, we wěci, o njž tuto se gedná, snadno učinj, čeho třeba.

Než, dwě mne wábily přjčiny, abych práci tuto, na nic se neohlédage, podal, totiž: že se gj pozornost na wěc *nad mjru důležitau a wšeobecně potřebnau* zostřj; a za druhé, že promluwenj — osobám z lidu, gakýž náš gest, zcela přiměřené, wůbec schopitedlné, — u *znatelů* skutečně wjce ceny nalezá, než gakékoli krásně wyšnořené propowjdky, gichž kráčegjcj dle světa osoby owšem sice požadugj a sobě libugj; leč ku swému toliko strestánj takowých málo sobě wážj a následugj.

Dřjwe wšak, než takowé předložjm, třeba mi připomenauti:

a) Že wedlé rubrik missálnjch každý odawatel takořka wázán, neřku-li powinen gest: aby nastáwagjcjm manželům powinnosti gich nowé na srdce wložil a w nich upewnil. — Takt znj předpis cjrkewnj: „Moneat illos sermone gravi!“ Maudré zagisté nařjzenj takowé z toho gediné pošlo, že se s těmi, gichž právě se týká, až k předůležitému okamženj sňatku gegich, *nedá* o wěcech těch aniž tak hrubě mnoho, aniž tak důrazně mluwiti, ani gich w tom dostatečně poučiti.

Poučenj wšak toto při odawkách, — gestli samogediné, — téměř nestačj: gelikož se ani náležitě prodlaužiti, a tudy wšecky strany obegmauti nemůže; a ba i mnohdykráte, gsau-li duše zasnaubencůw citliwěgšj, — pro nápad citů wřelegšjch — délšjm rozpakowánjm ni aučinků žádaucjch nabyti nelze.

Z čehož mnjm zagisté, že *řeč takowá parainetická, — dokonce připogj-li se gen tu — a nikdý gindy — i cjrkewnj newěstinné požehnánj, — dobře hodj se* (alespoň za časůw našich?) *k wyznamenánj sňatků osob ctných a zachowalých*: aby totiž alespoň *některaký* rozdjl mezi počestnými a kleslými k mohutnému wzdělánj a wůbec k oslawenj zachowaného panictwj učiněn byl. [1])

Poučenj wšak o swátosti stawu manželského a o powinnostech, gež na sebe před oltářem Božjm — (ginét uzawřenj sňatku manželského, wygma potřebu newyhnutedlnau, gen těm odkazugi, gichžto Pánem Bohem břicho gest,) — béře strana obogj, přál bych tuze a tuze, *aby den před tjm*, kdy ku swátostem přjprawnjm přistupugj, *stáwalo se*, — a tu *gediné* se domnjwám, že na swém mjstě stogj, kdež otec duchownj s nimi, snad w prwnjm to a posledním, náramné přjhodném, a snad i bez snadu gediné platném oka-

1) Zdaliže wěc právě tak zhola zbytečná, každý rozsaudj; dokonce, kdo uchowal na paměti onu nedáwno předloženau otázku: Bylo-liby lépe, aby některé dřewnějšj lehké tresty na osoby padlé opet byly zawedeny, čili nic?

(Zdažby neměly, když wědomo, spjše, a dwog-trognásobně na swwudce obráceny byti? *Redaktor.*)

mženj — o wěcech těch wážně, a sám, gakož gim w těchto mjstech sotwa lze, w budaucnost gich prohlédage, dutkliwě, bez ohledu na giné snad nedospělé atd. rozmlauwá.

b) Nižádnému duchownjmu neradil bych, aby takowéto cwičenj — den tedy před sňatkem [2]) — *bud si u koho bud!* opomjgel, a aby gen gedinkráte na to spoléhl, že *snad* giž dobře we wěci té opatřeni gsau zasnaubenci.

Nebť, co mne ze zkušenosti gedenáctileté dostihlo, gest:

a) Znám duchownjho, genž mage swátostj stwrditi námluwy manželské — mezi wdowcem a swobodnau, — *wdowci* cwičenj o swátosti stawu manželského, zewnitřnostj geho dada se oklamati, prominul [3]): hnedle wšak, as po půl letě, slyše o

---

2) Wysoce neprozřetelné teprw gest, (gak toho mnohau zkušenost mam), když zasnaubencowé teprw w tu chwjli před odawanjm k swate zpowědi wolání bywagj; když tu pak swatebnj hosté w kostele w stoliejch tak dlauho čekati musegi, a často w neyrozpustilegšj roztržitosti čekagj, až ženich a newěsta od zpowědi ze zakristie přigdau? — Tu se tedy pro uwarowánj pohoršenj a pro spěch wšecko rozhřeší, cožby aspoň tak lehce a tak brzo rozhřešeno býti nemělo. — To nenj pastyrstwo dle srdce Božjho a smyslu cjrkewnjho: ale gen nagemnictwo bez swědomj a bez bázně Božj, které klatbu od Boha na se wede. — O ubohý lide farnj, kde se tebau tak nakládá.

Redaktor.

3) Znám kraginu, kde se to cwičenj i swobodným, negen se wšj zdwořilostj promjgj, ale mjsto katechismu geště docela k pochautkam se pozwau, a zdwořilý duchownj pán takowé cwičenj spolu si chutnati nechá. — Ano lid na tu wlažnost giž tak nawyklý gest, že toho duchownjho za nezdwořilého a newzdělaného drží, když se wšj zdwořilostj hned nedaruge katechismus.

Redaktor.

gich rûznici, slyše o gich stjžnosti, prominutj takowého těžce opykal.

β) Pokud wědomosti mé stačj, — gediného newjm přjpadu, kdež by manželé, gsauce nadřečeným způsobem k poważenj důležitosti swátosti sedmé nawedeni a o powinnostech swých pocwičeni, nečku snad se docela rozrûznili, nýbrž gen w bjdné neswornosti, zkrátka — w neblahu swéwolně zprowinilém žiwi byli: gešto naopak nazwjce pauhé nepocwičenj gich, — newědomost tedy, duchownjm pastýřem zprowinilá, blahu gich se přjčj.

γ) Žeť neswornost manželstew katolických aniž tak hrubě z giných přjčin, gakkoli rozlicné býti mohau i gsau, nepreyštj; leč nazwjce z nedostatku poważenj a z opominutj dokonalého pocwičenj o důležitosti stawu toho se rodj: toho gest důkazem přesilným, že rûznice manželská ukrotiti a dokonce pak s kořenem wyrwati se nedá; leč zewrubným poučenjm o swátosti té we smyslu čistě katolickém. Nepsal bych, a nesměl bych wěru s takowau gistotau psáti: ale — wěc ta se mi giž skutečně častěgi udála, a wlastně i těmto řádkům přjležitosti zawdala.

c) Nelze opominauti, žeť i čas ten, pro každého zasnaubence, má-li gen maličko citu náboženského, giž gaksi přjkřegšj gest, a srdce geho dogemnějšj činj; že krok ten a takowý, newládne-li při něm třeštiwost a ta sama, gednomu i druhému stegně silným kladiwem na srdce tluče; — žeť i to mjsto — dům to duchownjho pastýře — i gich třebat i ginostrannau lehko-

myslnost silněgi pautá a srážj; žeť i osoba, otec to duchownjho, dokonce *w auřednjm-li rauchu tu stogj*, — každému slowu, každé i propowědi wětšj wáhy dodáwá; — ano žeť při takowém cwičenj, možná i samým giž wzczřenjm i dodanau samému hlasu wážnostj, mnoho — mnoho k aučelu žádaucjmu přispěti.

Z čehož ze wšeho lze uzawřjti, žeť opomjgeti wěc tu, buď si z gakékoliwěk přjčiny, nenj a nemůže také giného slauti, než lehkowážnostj w auřadu. —

Kterážto wyřčenj bych wjce ohradil, musjm geště doložiti, žet ku cwičenj takowému netřeba ni tak hrubé přjprawy, duchu leniwému hrozné, — ni tak mnoho knih a zběhlosti wšegjmawé: leč *hodinky* — blahu dwau, a náhoda-li tomu chce i tři, čtyř i pěti osob, — ohled-li pak na potomstwo wezmeš, blahu i wjce owčiček swěřených a i tobě na srdce položených, — *wěrně a upřjmně obětowané*. —

Lzet duchownjmu pastýři we wěci té mluwiti srdečně, wážně a dutkliwě *as takto:* — (aneb, chtěl-liby nám kdosi ze zkušeněgšjch a důmyslněgšjch we wěci té na mnoha stranách nedůtkliwé a w prawdě předůležite náwod prospěšněgšj podati, *dle náwodu geho.*)

Rozmilj!

Dřjwe nežli krok, gegž gste sobe obmyslili, učinjte; potřebj gest, abych s wámi o wěci té nad mjru důležité, upřjmně promluwil, a poučil wás, cožto na sebe béřete. Nebot, co hned

napřed wám napowědjti musjm, gest, že chcete učiniti krok, na němž celé waše *štěstj* — aneb *i také neštěstj*, *celý* wáš *spokogený* a *utěšený*, — aneb i také *nespokogený*, a welmi, *welmi trapliwý žiwot* záležj. Ano chcete učiniti krok do stawu, w němž sobě buďto *krásných*, *wzácných zásluh* budete moci dobýwati *pro wěčnost*: w němž ale také stegnau mjrau mohlo by se wám státi, žebyste *den co den* střádati mohli sobě *skutkň zlých*, *daremných* pro zawržen swé na wěky. A protož hleďte, abyste některé to slowo, co s wámi o těchto wěcech, wás gediné se týkagjcjch, snad poneyprw a naposled promluwjm, bedliwě poslechli, — a zachowali sobě.

Neyprwé tedy rozložte sobě, což gest swátost stawu manželského, kterauž zegtřegšjho dne přigmauti máte:

Swatbu gste widěli wjcekráte. Než co při nj pozorugete? — Dwě křestanské osoby, — swobodné, to chce řjci, že nesměgj se žádnau ginau osobau záwazky mjti, [4]) — sobě tu ruce podáwagj, a zaslibugj sobě, *předně*, že chtěgj pospolu *až do smrti* setrwati: a gakžto slušj giňáče na křesťany, aby trwali wespolek? — tedy — že chtěgj spolu *až do smrti bohabogně* setrwati; — a *za druhé*, že chtěgj djtky, které gim *Pán žiwota i smrti* do rukau swěřj, *tak*

4) Vocem hanc, in tali casu semper fore eadem solum ratione circumscribendam, idque ob causas cuilibet sacerdoti certo in plano positas, valde opinor.

wychowáwati, aby z nich řádnj, dokonalj křesťané wzrostli; — čili giňáče, že ge chtěgj *křesťansky* wychowáwati. Když pak se tak geden druhému zaslibuge, řjkáme, že se spolu *odáwagj*; a proto, že se to zaupluá podlé ustanowenj P. Ježjše Krista tu stáwá, gak on to w cjrkwi swé uřjdil, řjká se, že se *řádně* odáwagj; neboť wjte, kdyby se dwě osoby gen samy od sebe sešly, a gako manželé žiwy býti chtěly, žeť toto by nebylo než *neřád* w cjrkwi Božj. Konečně, že se při tom odánj k tomu dwogjmu aučelu geden druhému zawazugj, řjkáme, že činj ty dwě křesťanské osoby mezi sebau swazek, kterýž proto, že geg nic wjce, žádný wjce, leč gedinká smrt nemuže rozwázati, *nerozwjžitedlný* sluge. A takowý *nerozwjžitedlný swazek* chcete i wy, rozmilj, zegtřegšjho dne mezi sebau učiniti; a gjm se *spolu řádně odáte* k tomu, *že chcete spolu až do smrti bohabogně setrwati, a djtky, které by wám Pán swěřiti ráčil, že chcete křesťansky wychowáwati.* Swazek pak takowý, gegž mezi sebau učiniti zameyšljte, gest onen staw manželský, do kteréhož wstaupiti hodláte!

Než milj, co se wám as zdá, zdaliž hned ta prwnj wěc tak snadná, gjž se podwolugete? Mysljte-liž, že setrwati spolu až do smrti, k tomu setrwati *bohabogně*, — bez weš gest obtjžnosti? — O kdyby tak lehké bylo, neslýchali bychom dogista o manželjch, genž takhle šest neděl — pul léta — tak tak se snášeli: — potom pak geden sem druhý tam se odlaučili. Manžel zagisté má své chyby, manželka i ta své wady. Nemá-li

se ohcň zegmauti, musj geden gak druhý welikć opatrnosti užjwati, tu předegjti, tam ustaupiti, a toto nenj tak lehkć, gakby se wám snad nynjčko zdálo. Teď owšem wám těžko, ty wěci rozkládati, — ale po roce giž lépe byste mi na otázku tu odpowědjti mohli! — A gestliž pak prwnj ta wěc, k njž se zawázati hodláte, drsnatá wjce nežli lehká: čehož tedy nad mjru potřeba wám k tomu a takowému setrwánj? Pán prawil: „Beze mne nic nemůžete učiniti. [5]) Pomoci, *pomoci* tedy Božj, — *geho swaté sjljcj milosti* — té wám giž k *prwnj* té wěci nad mjru třeba gestit a bude.

Druhá wěc, kterauž na sebe wezmete, wychowáwánj totiž djtek, mnohem gest geště těžšj. Co otec, co matka s dětmi a pro děti zkusj gen dokud se obstaránj gich těla týká, k tomu si z rodičů wašich wlastnjch, neb i z ginýchpřjklad wemte. Což w obstaránj duše? Negsau-li tu rodičowé bedliwj a opatrnj dosti, wjte, co to s sebau nese? — I když *kosti* rodičů w hrobě tlegj, z djtek zanedbaných aneb špatně wychowaných wina na hrob gegich padá! — A což wám zkrátka řjci musjm o wěci té, gest: *Gáť sám*, gakžkoli gsem se po hezky dlauhý čas k wedenj djtek we škole připrawowal, a mnoho o tom přemýšleti musel: předce časem báti se musjm, bych neprozřetedlně nepochybil. Gakž tedy *wám* lehko bude, w té wěci ničeho neopominauti a zdárně, gak na swědomj wám uwázáno bude, w nj pokra-

5) *Joh.* 15, 5.

cowati, gešto posud tolik se w tom neznáte, aniž znáti mužete? — Ó! gestliž wám i k prwnjmu wašemu aučelu *zwláštnj milosti*, obzwláštnj posily Božj třeba: *tym wjce* gj *k tomuto druhému* potřebugete, abyste snad magjce z djtek řádné křesťany wywáděti, sami zkázy gich nebyli přjčinau.

O toto pak posilněnj, *o tuto* a takowau *milost* Pána Boha prositi budete sami, řkauce: „K tomu mi dopomáhey Bůh Otec, Syn a Duch swatý“: a *takéť gi* obdržeti máte a *obdržjte* w tom okamženj, když po slibu obapolně složeném, kněz štolau ruce waše owine a wyřkne: „Pán Bůh wšemohaucj račiž wás spogiti, a gá pak z mého kněžského auřadu potwrzugi wás w tom manželstwj we gménu Boha Otce, i Syna i Ducha swatého Amen.“ [6]) — Gen pak wás giž napřed otcowsky napomjnám, aby wlaha milosti té, posily nebeské srdce waše hogně mohla nawlažiti: hleďte, byste srdce své giž dnes *bedliwě*, *dokonale* wodau swátosti pokánj očistili; — přigměte *horliwě* Pána swého w srdce své, by On přemocný duše waše obcerstwil a uprawil tak, by zjtra milost ta nebeská hogně w nich se mohla rozliti. Sami pak se i dnes i zjtra wšelikých marnostj, dokonce pak každé nenáležitosti zdržte, abyste zcela čisti, ne w lehkomyslnosti, ale horliwě, se swatau zamyšlenostj a s wraucnostj přistaupili k oltáři Páně: a tak sedmau tu swátost Krista Pána našeho řádně, hodně, a tudy spasitedlně přigali.

---

6) *Agenda Archid. Prag.*

Když pak gsem wám rozložil, *co* zjtra přigmanti máte: učte se giž důležitost kroku toho, a nawazků, kterými spogeni budete, sami posauditi.

O přjsaze gste zagisté slyšeli giž. Když se totiž gedná o nějakau wěc welice důležitau, a prawdy se ginák dopjditi nelze: wystawj se krucifix, dwě swjce podlé něho se rozžhau, a člowěk, který o wěci té dobrau powědomost má, polož dwa prsty na sw. Ewangelium, aneb ge wzhůru pozdwihne, a Pána Boha přeswatého za swědka sobě béře, že každé to slowo, kteréž mluwil, swatá prawda gest; sám pak při tom na sebe wolá, aby Bůh wěčná prawda a we své swatosti hrozný pomstil, kdyby on křiwé slowo byl prořekl. Gindy *zrowna tak také* se zawazugj lidé, že chtěgj, k čemu se upowinili, swatoswatě splniti. — Měl-liby se člowěk opowážiti na wěc, kteráž prawda nenj, aneb kterau splniti nemjnj, Boha swého neyswětěgšjho tak se dowoláwati, a *křiwě* snad přisáhati: wjte, kterak se obyčegně řjká? — *že do dne do roka nedočká*! Slowa tato negsau sice slowa zgewenj Božjho, — ale gak se dá ginák smeyšleti, než, že Bůh we welikomocnosti a swatosti své, čerwjku pozemskému, gakýž gest člowěk přisáhagjcj, s welebnostj swau žertowati nikoli nedá?!

A hle! — i wy rozmilj! zegtřegšjho dne skládati budete slib, kterýž, abych slowem powěděl, nic nenj giného nežli přjsaha, — a ta mnohem slawnějšj nežli kterákoli giná. Budetet gi skládati netoliko w nějakém auřednjm do-

mě, — nýbrž w samé swatyni Boha welikomocného: — netoliko před obrazem ukřižowaného Pána, — ale před oltářem Páně, as gako před samým trůnem Welebnosti geho: ne před několika lidmi toliko, — nýbrž w twář celé cjrkwe Božj, na mjstě gegjmž tu státi bude kněz, a we gménu cjrkwe gi do rukau swých přigme; dále i před celau obcj křesťanskau, we gménu gegjmž dwa swědky po boku mjti budete.

Pročež i hned giž se domysljte, co byste činili, kdy byste slib ten, kterýž tedy zjtra před Bohem swým učinjte, neměli *den co den* — gak od oltáře odstaupjte, až do poslednj hodiny wašj — wěrně a bedliwě plniti! *Přjsahu* swau byste rušili — *křiwopřjsežnjky* byste byli před Bohem i před světem, — a křiwopřjsežnjk nenalezá milosti u Boha: nýbrž, kolikrátkoli slib ten učiněný rušj, tolikrát se přetěžkého hřjchu dopauštj; an, gak i z katechismu o druhém přikázanj wjte, rušenjm slibu swého gméno Božj zlehčuge a na gewo dáwá, že mu na Pánu Bohu hrozně maličko záležj, — a takto zlořečenj na sebe uwaluge!

Na druhé straně pochopte, co o swátosti té Apoštol Páně sw. Pawel dj:[7]) *Tagemstwj toto welikě gest, ale gá prawjm w Kristu a w Cjrkwi. Nebo muž gest hlawa ženy: gako Kristus gest hlawa cjrkwe. — Gako Cjrkew poddána gest Kristu: tak i ženy mužům swým* ať gsau poddány *we wšem. — Mužj milugte manželky swé, gakož i Kristus miloval cjr-*

7) *Eph.* 5.

kew. Slowům těm geho tak rozumèjte, milj! Od toho času, co od oltáře odstaupj manželowé křestanštj, nesau na sobě wznešený, přewzácný obraz spogenj P. Ježjše Krista s cjrkwj chotj geho. Ano manžel gest obraz Kristůw — manželka obraz cjrkwe. Gakož gest Kristus spogen s cjrkwj swau, gako ona přeswatá hlawa cjrkew za swé tělo powažuge, gi miluge, chránj, zastáwá, žiwj, podporuge, těšj a o ni we wšem wšudy se stará: — tak musj i manžel hleděti, aby obstaral manželku swau! Ginácě — zle, *zle* hyzdj obraz, gegž na sobě nese! — — — A gako cjrkew gest spogena s drahau hlawau swau, s Kristem Pánem, — gako ona Pána swého we wšem neustupně se držj, gakož geg we wšem poslauchá, we wšem po zaljbenj geho tauží, gemu se zachowati hledj, na žádného giného ni nepohledne; ano gako ona hledj, aby Pán na nj nic daremného neshledal, sobě gi zoškliwiti nemusel, nic na nj neshlédl, cožby mu protiwno býti musilo; gakož i cjrkew Pánu swému swé důležitosti upřjmně předkládá, ale na swé wůli urputně nestogj, nýbrž *s geho* wůlj se spokoguge: cyhle, takt i manželka křesťanská obcuge s manželem swým! A nečinj-li *práwě tak*: ó i ona — obě tedy strany zle, *zle* špinj obraz ten swatý, gegž na sobě nesau. Neht newyhljžj to ináče, než gako by weřegně progewowati chtěli oba, že gak daremně *oni* spolu obcugj: tak že as cos takowého mjsta má i *mezi Kristem a geho swatau cjrkwj!* —

O tedy, drazj! pomněte, pomnete dobře!

co na se wezmete. Měli-li byste kdy, w osadě této, w níž slib swůg — přjsahu swau — weřegně složjte, právem snad obwiněni býti, že obraz ten, gegž gste na se wzali, hyzdjte genom a przujte: upřjmně podlé mé pastýrské péče o wás prawjm wám, žeby každé to slowo takowé, každé hnutj nebylo giné, než gako kdybyste před křjž Pána swého geden neb druhý se postawili a před njm weřegně, gemu do očj, řjci se opowážili: „Pane! Ty gsi cjrkew swau *tolik* milowal, ona pak wšemožnau láskau Tebe se držj. I gá wjm, že s mau manželkau zrowna tak spogen gsem, gako Ty s cjrkwj! Wjmt tolikéž, že w cjrkwi Twé nesmjm ginácze zacházeti s manželkau swau, než gako Ty s cjrkwj. Ano i přjsahau k tomu gsem se zawázal! A wšak co mně po tobě i po cjrkwi i po přjsaze! Hlawu swau mám, a té se držeti chci!!“ — Snesete-liž takowého rauhánj? — A hle! wy, *wy* gste to, geden gako druhý, genž byste se rauhánj takowého w stawu swém manželském lehaunko dopustiti mohli: kdybyste totiž buď gedna neb druhá strana proti sobě powstati, a ginák, než se zasljbjte, wespolek zacházeti měli! ! —

A protož, za druhé, wizte, kterak byste záhy srdce swá srownali, aby onen obraz wzácný nebyl od wás hyzděn, abyste Pánu swému se nerauhali, a tak sobě skutku nenastrádali k posledni hodině své, gichž byste pak těžce, ba přetěžce pykati museli! — Nebot sami reete, nenj-liž to s pomyšlenau, *cástěgi*, gakož k tomu w stawu manželském dosti přjležitostj gest, snad

i *každý den*, snad i *wjcekráte za den* přjsahu před Bohem složenau *rušiti*, obraz ten slawný *poskwrniti*, a tak Bohu swému skutečně se *rauhati*. O! manželé tak nešťastnj, — tak wám gá, genž častěgi mám s umjragjcjmi co činiti, zrowna řjci musjm, *pokogně* zemřjti — *zhola nemohau!!* proto, že se takowéto wěci na smrtedlné posteli gednau slzičkau, aneb některau modlitbau naprawiti nedagj.

Nynj pak teprw, když gste auwazky seznali, které mezi wámi nastaupj, a wás ode zegtřka pautati budau, čas gest, abych wám wěci ty ohlásil, ku kterýmž se tedy gedno přjsahau swau, a za druhé obrazem tjm přewznešeným a swatoswatým zawážete. A wěru nemohu, gako snad i wám samým připadne, nemohu gináče, než wás ku dwognásobné nynj pozornosti na wěci ty powbuzowati.

Pokud se to wašeho společného setrwánj až do smrti týká, obsahugj powinnosti waše slowa ona, gež zjtra před oltářem pronášeti budete. Takť zagisté zasljbj ženich: Gá atd. a newěsta: Gá atd. — 8)

Ta slowa wážně sobě rozeberte, a mátet w nich wšecky powinnosti swé z prwnj té stránky.

Wezměme napřed, což pochopitedlněgšjho w tom gest.

Zawazugete se totiž: *že geden druhého až do smrti wjce neopusjte.* Nynj totiž geště swo-

---

8) *Agenda Archid. P.*

bodno gest wám, gednomu sem, druhému tam gjti. Gak mile wšak od oltáře odstaupjte, přestane to. Spolu do poslednjho dechnutj býti, spolu trwati, spolu i zůstáwati *musjte*, chcete-li naplniti přjsahu swau. — Proto uslyšjte, že se wás hned zprwu tázati bude kněz před P. Bohem na waše dobré swědomj: zdaliže spolu až do smrti živi býti a *zůstáwati* mjnjte? Proto uslyšjte, dřjwe nežli swazek wáš we gmenu, t. g. dle zřjzenj, ustanowenj, na mjstě Boha Otce i Syna i Ducha sw. potwrdj, že as gako *na wýstrahu* pronese nad wámi slowa ta Pána našeho Ježjše Krista, gimiž zarazil Židy smeyšlegjcj, žeby se swazek manželský mohl rozlaučiti, totiž: Což Bůh spogil, člověk nerozlučug! — Wjce netřeba wám o tom mluwiti. We wášt gá nechci ani toho pohledáwati, žeby wám možno bylo, byste tak bezbožně proti přjsaze své se prohřešili, a gak ze slow těch Páně poznáwáte, skutečnými urputnými buřiči proti samému Božjmu řjzenj se stali, a snad po něgakém čase odegjti od sebe sobě zamjnili. Gen to přidáwám: ani *pomyšlenj* takowému přjstupu do srdce nedowolugte, — ani *slowa* takowého neważně, ba ani w žertu z úst newypauštěgte wjce; nebot s wěcj tak *welikau* nenj co žertowati, a že i *myšlenjm* hřjchu se dopauštjme, wjte! Prwnjm krokem od oltáře gstet *gedno tělo*, aneb oba w těle gednom: *gedna* budťež tedy i *mysl*, *gedno i srdce*! Takt gsau manželé křesťanšťj!

Druhé, co na sebe béřete, toto gest: *že chcete spolu dobré i zlé a protiwné až do smrti*

swé snášeti a trpěti. Dobré i protiwné od P. Boha důwěrně a s djkůčinčnjm přigjmati, krásná gestiť etnost každičkého křesťana. Wás ale i přjsaha waše i obraz onen geště zwlášť bude wázati, abyste wy oboge *spolu* přigjmali. T. g. co těšj manželu, musjt i zároweň potěšiti manželku — co bolj, trápj manželku, musjt i zaboleti manžela; a běda, měli-liby snad mezi sebau řjci, slowo to rozpustilcům obyčegné: E! dobře tak!

Dále, dobré wěci lehce sice se snášegj, a wede-li se manželum dobře, nestáwá se, ledwa mezi bohaspustlými, aby daremnosti nèkteré mezi ně se wpletly. Leč, wy zasljbjte se i zlé a protiwné wěci snášeti, což chce řjci, a což sobě dobře na pozor wezměte: Byť připadlo na wás cokoliwěk, — byť nauze, — byť opowržcnj, — nařknutj, — byť i zmrzačcnj, — byť i nemoc, gakkoli snad zoškliwugjcj, gakkoli dlauho trwagjcj: milj! na to na wšecko giž zegtřegšjho dne se odáwáte. Dobré že chcete spolu přigjmati: ale i zlé až do smrti rownau mjrau snášeti, k tomu že gste odhodlanj docela, slibem swým přjsežnjm *před twáří Boha* swého zjtra giž potwrdjte. Zkrátka, buď co buď, — přigď co přigď — staň se co staň! : ničeho nebude wám zbýwati wjce, než spolu přigmauti, spolu děliti, spolu snášeti, aneb křiwopřjsežnjky, swéwolnými buřiči proti ustanowenjm, proti zřjzenj Božjmu býti; čehož wšak wás sám Pán Buh welikomocný račiž uchowati! —

Za tretj pak zaslibugete sobě wespolek

wjru manželskau zachowati. — *Wjru!* kratičké to slowo, ale gak mnoho obnášj!?

Neyprw, reete mi, milj! čjm to bývá mezi manžely, že manžel před manželkau něco stranj, aby newiděla — ona zase na swau stranu něco odkládá, aby on newěděl, a tak geden druhého oklamáwá? Čjmž giným, než že sobě newěřj? On myslj, kdož wj, gak by gj to bylo? — ona zase, kdo wj, zdali by mi toho přál? — A nepoznáwáte giž, gak tjm proti přjsaze swé hřešj, an takto středně špatnau wjru mezi sebau magj? —

Dále, co to gest? Manžel promluwj s ginau osobau wljdně: — manželka giž mnj, kdo wj, cože se nekuge? — Manželka se na giného usměge: manžel giž gako sršeň! A wubec, pohledáwá-li manžel manželku swau w neupřjmnosti, w zahálčiwosti, a gakékoli giné špatnosti, třeba by gediného platného dukazu neměl: domeyšlj-li se manželka do manžela swého třeba i ze slowa gen, neb dle zdánj gakýchkoli daremnostj, tak že se gj k posledu ani hrubě newj gak zachowati: což to wše gest, než že gedna strana druhé newěřj; po čemž s wjrau gich, tudy i s přjsahau a dokonce pak s obrazem onjm wznešeným zle a potupně to wyhljžj! —

Poznáwáte-li giž, rozmilj! kterak se w manželstwu proti wjře hřešj? A poznáwáteli, tedy o sobě znameneyte, gak zjtra geden druhému to slowo „wjru“ pronesete: že tjm samým přisáháte, geduo, že nic necheete mjti mezi sebau pokautného, dokonce snad *proti wůli* druhého; a druhé, že nikoli necheete geden druhého w ničem daremném pohledáwati, pokud byste,

neprawjm patrných, ale *makawých* důkazů k tomu neměli.

Ještě pak i třetj wěc drží w sobě wjra manželská. O wěci té powěděl Pán takto: *Každý, kdožby pohleděl na ženu ku požádánj gj, giž zcizoložil s nj we srdci swém.* [9]) Tato slowa o wjře aneb ginák o wěrnosti manželské na sebe obraťte takto: Od té doby, co od oltáře odstaupjte, musjte býti geden s druhým na čisto spokogeni. Giných schuzek, giných spolků, giných známostj hleděti, bylo by tolik, gako chtjti wjru tu spřisáhanau nohama šlapati. — Abyste snad skutečně gedna neb druhá strana časem swým po giné které osobě sljditi chtěli, snad i skutečně do gakýchsi giných spolků se zapletli, toho wás Bůh na wěky uchowey! Neboť by toto nebylo, než swéwolně, mermomocj chtjti sobě zatracenj na hlawu přitáhnauti. Wjtet gakožto křesťané, gaká šerednost gest smilstwo w stawu swobodném: což teprw cizoložstwo mezi manžely! Kdožkoli tak nešťastný byl, že we wěci té se prohřešil, k swému posledujmu loži strašidel sobě nastawěl; která gjm tak lomcowala, že potěšiti — ó! o tom ani zmjnky! — ale ani některak upokogiti duchownj geg nemohl. Giž gsem prawil, gak w té wěci mi wěřiti *můžete!* Než toho my nechme, takowá bezbožnost se wás netkne! — Wy zase raděgi pamatugte, že i *pohleděnj i pomyšlenj w srdci wašem* mohlo by wás dle slow Spasitelowých těžce poskwrniti. Protož pozor na oči,

9) *Math. V.*

aby wás wšetečnost gegich šeredně snad nepopálila!

Aby wšak wjra ta, ku které se Pánu Bohu swému upowinjte wespolek, neporušená mezi wáma obstála tak, gak to swátost ta wznešená s sebau nese — ano milj! aby se mezi wáma wjra manželská we společné *wážnosti* geduoho k druhému, w auplné a srdečné *wěrnosti* na wždycky progewowala: slyšte gakauto radu wám dám.

Neyprw: *Nespaušťegte se* krásné, člowěka až k angelum powznášegjcj *stydliwosti!* Nemyslete, dokonce pak wy newěsto, když se za sebe dostanete, že nenj wám wjce třeba tolik na to gjti, abyste wždy náležitě zakryti byli a zkrátka we wšem sobě stydliwě počjnali. Nestydatost gestit wšude, tedyt i mezi manžely, dokonce pak mezi křesťany ohawná neprawost. Z nj nepogde manželum než to, že i krom pohoršenj ztracugj wážnost netoliko před ginými, nýbrž neywjce sami mezi sebau! A stalo-li se toto: ay! pak k rozličným mrzutostem, ba i k odwrácenj se od sebe dwéře otewřené stogj dokořán! Wěc tu nebudu tak obšjrně rozkládati, daufage, že něco i na mé slowo dáte; dokonce chcete-li se dowtjpiti, že bych se s wáma aniž tak dlauho nezdržowal, kdybych s wáma upřjmně a dobře nemyslil.

Za druhé radjm wám: *Nebuďtež mezi sebau* w ničem *nemjrnj!* Nemyslete, že wám wšecko dowoleno, gen když gste se za sebe dostali. Pamatugte, co dj a wšechněm swým přikazuge Pán: *Tať gest zagistě wůle Božj — poswěcenj waše — aby uměl gedenkaždý z wás nádo-*

bau swau t. g. tělem swým wládnauti w poswěcenj a cti — ne w náružiwosti tělesné žádosti, gako i pohané, kteřjž Boha neznagj.'[10]) Nechtěgtež tedy býti gako pohané, aneb dočista gako nerozumná howádka, abyste se snad tělesným žádostem za otroky zaprodali! — Čistotať, kteraužto na každém křestanu někdy Saudce swatoswatý — Ježjš nejčistěgšj — pohledáwati bude, gest dwogj. Gedna w swobodném stawu: gakauž gste až potud zachowáwati měli, a gak se do wás důwěřugi, i zachowali. Druhá wšak gest i w stawu manželském, anaž to nese s sebau, aby manželé w myšlenj, w řečech swých, i we wšem, gak gsem giž napowěděl, stydliwj gsauce, a wěrnost sobě swatoswatě zachowáwagjce, i sami mezi sebau, cožkoliwěk činj, nečinili proti rozumu, gako slepě a zhowadile, ale wždycky a při wšem, buď co buď, pamatowali na Boha! — Mnozjť manželé, když na čistotu tuto manželskau byli zapomněli, opálili se, bych wám w podobenstwj powěděl, tak, gako člowěk, genž nádobu silného nápoge w domě měl, a mysle, že geg wšechen nagednau zhltiti musj, gak dlauho žádost neskrocená táhla, pil: hnedle wšak škodné následky nemjrnosti swé bjdné pocjtil; gešto kdyby byl ho mjrně užil, nikoli by byl neuškodil, ale w čas i prospěl. — I wy tedy we wšem dle rozumu, we wšem wšudy ne gako z wlastnj gen wůle swé, ale gako od Boha k tomu sauzeni se držte, častěgi wzpomjnagjce, co angel Rafael

10) *Thessal. IV.*

mladšjmu Tobiášowi o sedmi mužjch Sařiných, kteřjž wšickni hned prwnj noc po swatbě zachwáceni byli, wypowěděl: *Ti zagisté, kteřjž w manželstwj tak wcházegj, že Boha od* sebe i od swé mysli odlučugj, a *swé chlipnosti tak howěgj, gako kůň a mezek, w nichžto nenj rozumu: nad takowýmiť dábelstwj má moc.*[11])

Konečně ještě pro zachowánj wašj wážnosti gednoho k druhému, kterážto gest gako základ a podpora, bez njž wjra manželská nemuže se udržeti, i tuto radu ze srdce otcowsky upřjmného wám podáwám: *Neposlaucheyte žádného nadymače, genž by wám* s aulisným lichocenjm owšem, o *druhé straně začal cosi powjdati, což by wás* w nj snad zmeyliti, *proti nj popuditi*, a tak podezřenj a neduwěrnost u wás zploditi *mohlo.* Chodjt, bohužel! i mezi křestany negeden z takowých lidj, kteřj widauce, gak manželé pěkně, duwěrně spolu si obcugj, nad tjm právě as gako dábel se mrzj, a zrowna řjci, as gako z řemesla geho wšeliké pletichy, wšeliké propowjdky strogiti umějj, aby wjru tu manželskau buď u gedné, buď u druhé strany owiklali — ke wšemu wšudy ani swědomj sobě z toho nedělagjce. A bohužel, že i mezi přjbuznými a kolikráte i mezi nejbližšjmi dosti takowých k tomu bývá. — Každého takowého nepozorugte, a kdyby se wám gak chtěl upřjmným lichotil, nic gináče, než gako onoho nepřjtele w Ewangelium, genž kde si hospodář nasil dobrého semene na poli swém, w noci *podtagj* přišel, a kaukole mu

11) *Tob. VI.* 11.

rozesil. Aby wás kaukolem nedůwěrnosti nenasadil, hnedky geg s oprawdowostj tjm slowem odbudte: *S takowau, negsi-li nepřjtelem mým, mi nepřicházeg!* — na budaucnost pak se ho w této wěci straňte! Neboť nehodlá takowý nesmyslnec, než hada nedůwěrnosti wám do prsau zasaditi, waši wjru podkopati, wás k zrušenj přjsahy wašj přiwésti, a proto že gakby se wás nedůwěrnost dotekla, i hned byste na každé slowo, na každé hnutj gako skrz breyle kaukali, a wše ginák wykládali, než oprawdu gest, — nemjnj než wás tauto cestau potutedlným způsobem swým o spokogenost waši připrawiti. W kterézto wěci tak musjte opatrni a neustupni býti, že pro wšecko wšudy, gakkoli wás čtwrtého přikázanj do neydelšj smrti nic nesprostj, i na to pamatowati musjte, co mluwj Bůh, řka: *Opustj člowěk otce swého i matku, a přjdržeti se bude manželky své: a budau dwa w těle gednom!* [12]) při čemž *owšem* prozřetedlně a welmi opatrně gednati musjte, abyste snad chtěgjce se trnj wyhnauti do bodláčj neupadli.

A ohradjte-li pak, neymilegšj, wážnost mezi sebau těmito wěcmi čtyřmi, uchowáte-li gi geden k druhému wespolek: ó pak se o wjru waši nebogjm wjce, ani o zrušenj auwazků wašich u wěci té; neboť wážnost gednoho k druhému gest *matka* aneb *základ*; z nj pak se rodj, gj se podporuge a krásně rozmáhá wjra manželská.

(Dokončenj.)

---

12) *Gen. II. Math. XIX.*

5. O přjsaze.*)

Od

Wáclawa M. Pešiny,

bywalého faráře w Blucině na Morawě, nynj kanownjka u sw. Wjta na hradě Pražském a českého kazatele.

Amen, Amen, prawjm wám. Jan XVI. 23.

Pán a spasitel náš, Ježjš Kristus, přišel k nám na swět, aby swědectwj wydal prawdě, a naučil nás prawdě, prawdě, wedaucj nás k spasenj. Chtěge pak některau hlawnějšj prawdu obzwláštně posluchačům na srdce wložiti, mjwal obyčeg, slawně ohlašowati, že to, což předkládá, w skutku swatau gest prawdau. Za tauto přjčinau často užjwal slow, w dnešnjm sw. ewangelium obsažených: „Amen, Amen, prawjm wám.“ Slowa tato w knihách Mogžjšowých wynešená, a od prorokû začasté užjwaná, za swatá gmjna byla od lidu židowského, a protož užjwánj slow těchto bylo gako pečet, kterauž se každé wyřčenj prawdiwějšjm, gistějšjm, bezpečnějšjm a tjm samým i dogjmawějšjm činilo. Nemûž nám tedy býti s podiwenjm, že i učitel božské prawdy, Ježjš Kristus, řeči swé často potwrzowal, řka: Amen, Amen, prawjm wám.

Mluwil Pán Ježjš prawdu, a potwrzowal prawdu, a tjm samým w tom gest wule geho, abychom i my stáli w prawdě, prawdu drželi, prawdu wyznáwali, prawdě swědectwj dáwali. Prawdi-

*) Probatika, k obdrženj kanownictwj u sw. Wjta na hradě pražském, w Loretánském chrámu Páně na Hradčanech dne 27. Mága 1832 držána.

wost čili mluwenj prawdy každý rozumný a powážliwý za gednu z přednjch a hlawnjch ctnostj pokládá, a sice za negednjm důwodem. Na člowěku prawdomluwném obraz Stwořitele čistý a nezmařený se spatřuge, poněwadž i Bůh gest swatoswatá, neskonalá prawda. Prawdomluwenstwj základem gest společné důwěrnosti, bez kteréž štěstj a blaho lidské státi nemůže. Lžiwýt gest swět, a protož neštastný; w tom ale swětě, prawdy a důwěry prázdném, člowěk prawdomluwný nad giné se slawně wznášj, a wšude gest wzácným, wšude drahym. Upřjmé mluwenj prawdy držj manžely, přjbuzné, přátely a sausedy w trwanliwé srdečné lásce, dáwá prospěch wšelikým obchodům, wymáhá sprawedlnost w saudech a právnjch rozepřech, společné obcowánj činj rozkošné a utěšené, a gest gako ten blahorodný swazek, kterýž krále s národem, národ s králem spoguge,

Přeušlechtilá ctnost gest mluwenj prawdy, a protož k nj Ježjš Kristus i slowem i přjkladem mocně wzbuzuge. Djt sám o sobě: „Gá gsem cesta, prawda a žiwot.“ A opět řekl: „Přišel gsem na swět, abych swědectwj wydal prawdě.“ Že Pán Ježjš nade wšecko miloual prawdu, to i lstiwj nepřátelé geho wyznali, řkauce: „Mistře, wjme, že prawdomluwný gsi, a cestě Božj w prawdě učjš.“ Když se modlil k nebeskému Otci swému za učedlnjky své, řekl mezi giným: „Otče, poswět ge w prawdě.“ Protož i cjrkwi své přisljbil Ducha prawdy, kterýž by gi učil wšeliké prawdě. Nás pak wšechny zawazuge k ostřjhánj prawdy

řka: „Řeč waše buď: Ano, ano, — ne, ne.“ A skrze apoštola Pawla nás napomjná, řka: „Složjce lež, mluwte prawdu gedenkaždý s bližnjm swým.“

Prawdu tedy, rozmilj w Kristu přátelé, prawdu magj mluwiti ústa naše. —Ale nastogte, hřjchem Adamowým lež přišla na swět, a lež, ohyzdnau, záhubnau lež zlý swět sobě obljbil. Protož welmi těžko gest na sliby, ubezpečowánj a swědectwj giných se spoléhati; těžko gest lež wšeligak wyljčenau a přistřenau od prawdy rozeznati. Tau přjčinau správcowé obcj k dowěděnj a k domakánj se prawdy neobyčegného a obzwláštnjho prostředku nalezli, a wšude ho swatoswatě zachowáwagj. Hlawnj' tento prostředek, kterýž wrchnosti k wyšetřenj prawdy pozustáwá, gest PŘJSAHA. — Přisahámě pak, když živým si Boha předstawenjm k wyřčenj prawdy bywáme wzbuzeni; přisahámě, když Boha wzywáme za swědka že prawdu mluwjme; přisahámě, když se stawjme před saudnau stolici Božj, a wšewědaucjmu a wšesprawedliwému saudci gako w oči slawně prawjme, aby nás potrestal, a zatratil nás, nemluwjme-li prawdy. Přjsaha po wšecky časy za wěc welmi swatau, a za weliký skutek náboženstwj gmjna byla, a gistotně pod žádnau dokonce wýmjnkau dowoleno nenj, křiwě a falešně přisahati. Ale nastogte, mnohý w náramné slepotě a hřjšnosti swé předce falešně přisahá. Newidjme-li někdy na oko, kterak manžel své manželce, auřednjk své wrchnosti, wogjn swému mocnáři, poddanj swému králi rušj učiněnau přjsahu? Newidjme-li, že křiwopřjseženstwj zde onde gest gako w oby-

čegi? Newidjme-li, že dlužnjk křiwě přisahá proti swému wěřiteli, newděčnjk proti dobrodinci, přjbuzný proti přjbuznému, křesťan proti křesťanu? Z toho widjme, o čem potřebj gest, bych gednal w dnešnj řeči swé. Slabýt gsem sice nástrog w rukau Páně; poněwadž ale Buh w slabých se ukazuge mohaucjm, pokusjm se dnes mluwiti

O DŮLEŽITOSTI PŘJSAHY,

naděge se, že bohabognj posluchači mogi ochotně a wolně přigmau řeč mau.

Dokážiť pak důležitost přjsahy

I. z wnitřnj gegj powahy a wlastnosti, a

II. z hroznýchh následkůw křiwého přisahánj.

Královno nebes, Maria, *) wy swatj češtj patronowé, obzwláštně ty ostřihateli swaté pečeti zpowědnj, Jene Nepomucký, gakož i wy apoštolowé Čechů a Morawanů, Crho a Strachoto, orodugte za nás, a wyproste nám u Boha tu milost, bychom *leż* wždy měli u welikė nenáwisti, a přjsahau swatau nic nepotwrzowali, leč gedině swatau *prawdu.*

I.

Kdyby wšickni lidé dobrau toho měli wědomost, w čem přjsaha záležj, a gaká gest wlastnj powaha gegj: wěděli by také, že přjsaha gest gedna z neydůležitěgšjch wěcj, a protož by i w skutku skrze přjsahy swé welebili Boha, a nikdý by se gemu křiwopřjseženstwjm nerauhali. Swatoswatý čin gest přjsaha, což abychom cele poznali, w bedliwé uwážengj wezmeme: *při kom se přisahá*, a *na gakém základu*, s *gakau zástawau se přisahá.*

*) Chrám Páně w Loretě gest, obrazem na welkém oltáři, zaswěcen Rodičce Božj Ježjšku se klaněgjcj.

1. *Nuže, při kom pak přisahámc?*

Ne-li při Bohu? Kdo wěřj w Boha, tomu trne duše w těle; představuge-li si na mysli, že přisahage na Boha se odwoláwá, Bohu takořka ruku podáwá, Boha s wysokého nebe dolů wolá za swědka swého. Přisahagjce Boha bereme za swědka, že prawdiwát gsau slowa naše, a to Boha neyswětěgšjho, Boha wšewědaucjho, Boha neysprawedliwěgšjho, Boha wšemohaucjho, Boha troggediného. — *Přisahámc při Bohu neyswětěgšjm*, kterýž dj w knize Levitikus: „Swatj budte, gakož i gá swatý gsem.“ Při Bohu neyswětěgšjm přisahámc, kterýž dle wýpowědi korunowaného žalmisty „nenáwidj wšech, genž činj neprawost, a zahubj wšecky, genž milugj leż.“ Přisahámc we gménu Neyswětěgšjho, genž dj: „Nebudeš křiwě přisahati we gmenu mém.“ — *Přisahámc pak při Bohu wšewědaucjm*, kterýž gsa weškerosti stwořitelem, weškerost prohljžj. Přisahámc při Bohu wšewědaucjm, kterýž stwořil srdce gednoho každého, a zná wšecky skutky naše, zná wšecky wěci, minulé, přjtomné a budaucj. Přisahámc při Bohu wšewědaucjm, před kterýmž se nikdo, s ničjm, nikde, nikdy a nikam ukryti nemuže. — *Přisahámc też při Bohu neysprawedliwěgšjm*, kterýž tresce i to neymenšj zlé, nad to wjce neprawdu a faleš, weřegně a slawně před wrchnostj wynešenau, wynešenau na škodu hližnjho, wynešenau před obrazem Krista na křjži rozpiatého. Přisahámc při Bohu neysprawedliwěgšjm, kterýž dj skrze proroka Malachiáše: „Přistaupjm k wám, bezbožnj, s pomstau, a budu saudcem

sprawedliwým křiwopřjsežnjkům.“ — *Přisahámc dále při Bohu wšemohaucjm*, w gehožto rukau gsau wšecky wěci, a k gehožto slowu swětowé powstáwagj a swětowé pomjgegj. Přisaháme při Bohu wšemohaucjm, kterýž poraučj wětrum a moři, by se utišili, a utišugj se; kterýž zatřásá horami, tak že se propadagj w prohlubně, a města s obywateli swými řjtj se w propasti. Přisahámc před Bohem wšemohaucjm, před gehožto welebnostj Cherubim a Serafim zakrýwagj tváři swé, před kterýmž se hluboko kořj pronárody země, kterémuž se klanj nebesa, a z gehožto silné ruky nás nic wytrhnauti nemůže. — Přisahagjce před práwem a saudcem, přisahámc před obrazem ukřižowaného, pozdwihugjce tři prsty prawé ruky k nebi, na dukaz, že *přisahámc „při Bohu w trogici gedinému.“* gegž nás Kristus ukřižowaný gakožto Boha Otce, Syna a Ducha swatého znáti naučil. Přisahagjce béřeme za swědka *Boha Otce*, kterýž nás k obrazu swému stwořil, a tjm samým w nesmrtedlnau duši naši wtiskl, a gako ohniwým perem napsal wěkostálý zákon: Mluw prawdu, gakož i gá prawdu milugi, gá Otec twug. Přisahagjce béřeme za swědka *Boha Syna*, kterýž proto přišel na swět, aby nás naučil prawdě, a rozpálil nás k mluwenj prawdy, a učiněn byw člowěkem, swědectwj dal prawdě, a protož na křjži w krwawau se dal obět. Přisahagjce za swědka béřeme *Boha Ducha swatého* učitele prawdy, kterýž nás giž na křtu swatém za chrám swug poswětil, abychom chodili w prawdě, a w swatém biřmowánj sedmero daru swých na nás

wylil, abychom i w krutém bogi a pokušenj wěrni byli prawdě, a prawdu wyznáwali ústy a weškerým žiwotem swým. Křiwopřjsežnjk štjtj se smrtelných lidj, zardjwá se před známými, před mocj lidskau strachem až trne, nicméně před Pánem nebe a země se neleká a netřese, a wolá s newýmluwnau smělostj: Gakož Buh gest na nebi, tak gsau sprawedliwá slowa má! — Hroznoť gest, Neymilegšj, na tuto slepotu, bezbožnost a opowážliwost lidskau i pomysliti. —

A wšak powažme také, oč přisahagjcjmu wlastně běžj, a na gakém základu se přisahá, gaká zástawa se skrze přjsahu činj.

2. *Základem a zástawau přjsahy našj gest wezdegšj a wěčné naše spasenj.*

Každý přisahagjcj wšeho milého zde i na onom světě se odčjtá, nemluwj-li prawdy. Wolát zagisté: „Sprawedliwý Panc nebe a země, odegmi mně statek, odegmi mně čest a dobré gméno, wezmi mně zdrawj, wezmi mně žiwot, zatrať na wěky wěku nesmrtedlnau duši mau: negdau-li od srdce slowa má, nemysljm-li tak, gakž mluwjm, nenj-li to swatá prawda, což gsem wyřkl před wrchnostj swau a před saudcem swým.“ Blaze tomu, kterýž přisahage, swedectwj dáwá prawdě. Ten a takowý w dobré mjře ustawuge wěci své, a právě se stará o dobré své. Wj, co klade w zástawu; wj ale také, že ze wšech zastawených dobrých wěcj i gedné neztratj. Wjcet si wážj drahé duše své, nežli pomjgegjcjho statku, a nežli ztráty přjzně dustogných a mocných tohoto světa. Člowěk právě přisahagjcj dowozuge, že mu milost Bozj a

nebeské blahoslawenstwj gest nade wšecko; dokazuge, že mu prawda dražšj gest než žiwot, a že hotow gest, tak gako Kristus pro prawdu žiwot nadsaditi. Člowěk, práwě přisahagjcj, cele gest tjm ugištěn, že kdo zde pro prawdu tratj duši swau, na wěčnosti gi nalezá. Člowěk práwě přisahagjcj wyznánjm prawdy dobrořečj Bohu, mluwj gazykem angelským, pěge Bohu pjsně swatých, známo činj gméno své w nebesjch, a gednau tam uwjtán bude, gakožto wěrný služebnjk, wcházegjcj do radosti pána swého. Člowěk práwě a náležitě přisahagjcj, mnoho sice dáwá w zástawu, ale zástawau tauto i toho neymenšjho netratj, anobrž odplaty hodna se činj zde i na onom swětě. — Obraťme se ale také ku *křiwopřjsežnjku*, a wizme, co ten ztratiti se uwoluge, čeho se odřjká, co zahazuge a gako nohama šlape. Nešťastnjk ten, ach, nasazuge a w zástawě nechává wšecko, což přigal od Boha; falešným slowem wšecko i to ney wzácněgšj potratiti wolj, anobrž i nebe samého se odřjká. Dobrowolně wšecky dobré a milé wěci, wšecko, po čemž tužj srdce lidské gako na hromadu klade, a dj: „To wšecko mně buď odgato, odgato na wždycky, nenj-li to prawda, což gsem před saudcem rozmyslně wyřkl, a čehož mi sám Bůh gest swědkem. Nechať gsem proklet, zlořečen, trestán, zatracen wěčně, nepowěděl-li gsem prawdy!“ — Ó weldůležitá, mnohowážená, swatá gestiť přjsaha! Neb mnoho, náramně mnoho, anobrž wšecko, až hned i wěčné blaho své w zástawu dáwá ten, kdož přisahá.

Zdaž ale to, což člowěk přisahagjcj zasta-

wuge, w skutku tratj, falešně-li přisahá; zdaž křiwopřjseženstwj oprawdu smutno, hrozno gest w následcjch a aučinccjch swých: o tom w djlu druhém.

II.

Wedlé nezměnitedlného pořádku, gegž Bůh we světě ustanowil, ze wšeho, což se koli děge, něco následuge. Tjmto wěčným zákonem se stáwá, že na křiwau přjsahu, gelikož gest hroznau neprawostj, i hrozné, strašliwé wěci následugj. *Křiwopřjseženstwj* hřjchem gest náramně škodným a záhubným, poněwadž křiwopřjsežnjk *předně na zkázu gest bližnjm swým*;
a i sebe samého w přebjdný staw uwaluge.

1. *Křiwopřjsežnjk na zkázu gest bližnjm swým.* Neštastné činj ty, kteréž královským přikázanjm, přikázanjm lásky gako sebe samého dlužen gest milowati. — Tu hyne celá rodina, tu běduge otec, tu kwjlj matka, tu nařjkagj djtky: neb křiwá přjsaha zlořečeného, bohapráznéhomuže o wšecko gměnj, o wšecken statek ge připrawila. Nemůže otec wychowati své drahé djtky, nemuž gim zanechati dědictwj, nýbrž w nedostatku a w chudobě ge musj ostawiti. To geg we dne i w noci trápj, to mu zžjrá žiwobytj, to ho uwrhuge w chladný hrob. — Zde wedau člowěka, w zločinu postiženého. Proč se spustil Boha, proč učiněn swědcem, klamařem, krádežnjkem? Ach, křiwopřjsežnjk ho přiwedl na mizinu, křiwopřjsežnjk ho w zaufalstwj uwrhl. — Tam zdwihagj otec, kterýž zabil sám sebe, tam hledagj utopenau manželku, tam křjsj deeru w těkžých mdlobách

pohřjženau. Dostali zprâwu, że křiwopřjsežnjk wyhrál saud, że dobrý otec, że dobrý manžel musj gjti do wězenj. — Tu celý národ bauřliwě powstáwá proti poswěcenému králi swému, a nutj ho uteci z wlastnj země swé. Proč? Někteřj zpupnjci, zapomenuwše na Boha a přjsahu swau, zpronewěřili se, a poddané zgitřili a popudili na sprawedliwého panownjka gegich. — Gak mnohý šlechetný muž přišel o žiwot, gak mnohý dobrý dlauhá léta seděti musel w temném žaláři gediné proto, że někteřj nešlechetnj a zlj křiwé proti němu wydali swědectwj, a swědectwj toto přjsahau potwrdili! — Žádný prâwnj saud skonán a k mjstu přiweden býti nemůže, žádný saudce nenj w stawu, sprawedliwau učiniti wýpowěď, pokud we wzniklé rozepři prawda nenj wyšetřena, pokud se gistotně newj, co se stalo, a kterak. Giž pak w negedné přjpadnosti nižádným spůsobem prawda se wyhledati nemůže, leč gediné přjsahau. Přjsaha poslednj gest prostředek k wyskaumánj prawdy. Gestliže tedy lidé, Boha se nebogjce, falešně přisahagj, tedy zlehčugj práwa, a u přjčině gsau, że i neylepšj, neywýbornegšj saudce, ač by welmi rád obhágil newinu, sprawedliwým býti nemůže. — Křiwopřjsežnjk negen lidem, nýbrž i Bohu nestydatě lže w oči, abych tak řekl, s Bohem přeopowážliwau hříčku prowozuge. Křiwopřjsežnjk weřegně Boha potupuge, Bohem pohrdá, Pánu nebe a země se rauhá, a zřegmě ukazuge, że nemá swědomj, że gest na wrchu zloby lidské. Tau přjčinau bližnjm swým náramné dáwá pohoršenj, a bázeň Božj, wjru a

ctnost násilně rwe a trhá z duše gegich. — Přišla-li pak, gakž se welmi často stáwá, falešná přjsaha na gewo: tedy ten, kterýž se gi nebál učiniti, na hroznau potupu a hanbu gest manželce, djtkám, rodičum, bratřjm a sestrám, přjbuzným a přátelum swým, náramný gim činj zármutek, a negednau w chudobu, nauzi, bjdu a záhubu ge uwrhuge.

2. Hroznoť gest křiwopřjseženstwj w následcjch swých i také proto, poněwadž *křiwopřjsežnjk sám sebe w přebjdný stáw uwozuge.* Přjsahau swau o mnoho se založil, a mnoho dal w zástawu: o to wšecko přicházj. Bůh by přestal býti sprawedliwým, kdyby křiwopřjsežnjka časně i wěčně netrestal. Za swědka béře křiwopřjsežnjk neyswětěgšjho, wšewědaucjho, sprawedliwého, wšemohaucjho Boha: proto tentýž Buh, od něho uražený, těžkými také tresty k němu přikročuge. — *Křiwopřjsežnjk se sám wylučuge z řádu lidí poctiwých;* nebo žádnému směle do očj pohleděti, k žádnému se důwěrně skloniti nemuže. Křiwá přjsaha geho gest zagisté gako čerw hryzaucj a oheň páljcj wnitřnosti geho; a gakož mu ustawične wlastnj zlobu a hanebnost geho gako w zrcadle ukazuge: tak mu též stále přiwozuge na paměť, že wšickni lidé lepšj gsau nežli on, a on že nenj ani hoden, by žiw byl u prostřed nich. Zuamenagj-li ginj lidé, že křiwě přisáhl, gakož pak nic nenj tak tagně kutého, co by od giných pozorowáno nebylo: tedy si ho žádný neważj, ano ho nenáwidj, zdaleka se ho štjtj, a se mu wyhýbá. Nižádný poctiwý se k němu nechce hlásiti, žádný nechce s njm spolu býti gmenowán, žádný

nechce býti geho towaryšem a společnjkem, žádný se mu ani w tom neymenšjm nechce swěřiti. — *Křiwopřjsežnjk w ustawičné bázni tráwiti musj žiwobytj swé.* Auzko mu gest, a swjrá se strachem srdce geho, kdykoli zpomjná, že předce snad gednau na světlo přigde nešlechetnost geho. Chce-li pak utagiti zlobu swau: tedy musj každé slowo swoge bedliwě wážiti, musj pilně šetřiti každého hnutj swého, při každém kroku se musj mjti na pozoru. By se neprozradil, bogj se někam wygjti; by se w něčem nepodřekl; bogj se s ginými weselým býti. Lekati se musj dokonce i snů swých, aby snad ze spanj mluwě nebyl wlastnjm zrádcem swým. — Člowěk, kterýž falešnau přjsahau Boha a lidi urazil, a poskwrnil swědomj své, i proto w ustawičném strachu žjti musj, poněwadž ho ginj lidé ustawičně pozorugj, bystře hledj na wšecky činy geho, a přjsně ho také posuzugj. Magj na něg pilný pozor negen ti, kteřjž křiwau přjsahau geho skráceni byli, ale i ti, kterýmž přjsaha geho k žádné škodě nebyla. Báti se musj křiwopřjsežnjk, poněwadž i swětštj úřednjci geg pozorugj, a za každým proti němu wyskytlým důwodem pohnati ho mohau před práwo své a saudnau stolici swau. — Nenj-li ale možná, by učiněná křiwopřjsaha geho přišla na světlo? Nemůže-li i dosti malau, nepatrnau wěcj popuknauti, že falešně přisáhl? Gestliže ale zločinstwj geho se odhaluge, na gewě-li gest, že se nebál křiwě přisahati: tu nagednau wšecka hrůza zděšeného swědomj na něg přicházj, tu nagednau prokrutná blýskánj a hromobitj w duši

geho powstáwá. Swjrá se duch geho, wšecek bledne a schne, a auzkostj a hrůzau newj, co sobě počjti. Dáwagj mu pauta na nohy a na ruce, wedau ho do wězenj, stawj ho wořegně na odiw, necháwagj ho mnoho let w těžkém žaláři. Každý mluwj o hanbě geho, a žádný nelituge zlopowěstnjka že mu k nahrazenj učiněné škody wšecko bylo pobráno, a že swětské práwo přjsně k němu přikročilo. — Deyme ale tomu mjsto, že zločin křiwopřjsežnjka po weškeren čas w skrytě zůstáwá: zdaliž proto žiw býti může w pokogi a w radosti? Možná-li mu blaze žjti bez dobrého swědomj? Nemusj-li se báti lidj: zdaž mu také možná gest, Boha se nebáti? Možná-li mu gest, pokogným srdcem na Boha pomysliti? Může-li snad ho těšiti statek, křiwopřjsahau nabytý? — O wšecky nesprawedliwé penjze geho gsau w rukau geho gako řeřawé uhlj, při wšech nucených weselostech geho nemilosrdně ho pálj, gsau gako štjrowo žjhadlo, gako špičaté ostruhy a bodce w duši geho. Ach. bjdný, přebjdný a přežalostný gest giž zde staw každého člowěka, kterýž se nebál křiwě přisahati.

A i křiwopřjsežnjk gednau musj umřjti, i gemu přicházj gednau posledni hodina. Kdo by si ale žádal býti na mjstě geho, au se na smrtedlném loži swjrá bolestj? Smrt-li bywá každému strašliwá a hrozná: křiwopřjsežnjkowi musj býti neystrašliwegšj a neyhroznějšj. Neb co zde dosáhl křiwau přjsahau, to na wždycky potraenge; co ale za hroby na neho čeká, gest ukrutná, newýslowná muka. — Přicházj na onen swět, ale přicházj tam

chudý, poskwrněný a zohawený neprawostmi swými. Hroznot gest, přigjti w ruce wšewědaucjho saudce a wšemocného trestatele: on ale w ně w skutku přicházj. — Zapřel zde *Boha Otce*, stwořitele swého, rauhawau křiwopřjsahau; pyšně ho gako wyzwal na sebe, by na sobě zkusil saud geho; pohrdal showjwánjm geho, zustaw nekagjcjm až do smrti swé: tentýž Bůh nebude se moci nad njm smilowati, nýbrž gen sprawedliwým se k němu ukáže. — Nedbal zde na wtěleného *Syna Božjho*, Ježjše Krista, newšjmal si geho učenj, a cizil se zatwrdilým srdcem swaté cjrkwe geho: nebude se tam přimlauwati za něho u Otce, nebude se k tomu znáti, kterýž ho zde před křjžem geho hanebně zapřel. — Odřekl se také zde *Boha Ducha swatého*, toho utěšitele kagjcjch hřjšnjků, křiwým přisáhnutjm zawrhl geho milost, a nekagjcjm setrwal až do konce: nenj možná, by týž swatý Duch s njm se spogil, s njm zustáwal na onom swětě. — Z toho wšeho se widj, že člowěk, genž se opowážil křiwau přjsahau hřešiti, nerozumným gest člowěkem a bláznem nešťastným. Chce se mu zde statku, genž co pára pomjgj: tam ale wěčného blahoslawenstwj se zbawuge; zde pečliwě ukrýwal hřjch swůg a neprawost swau: tam ale se wšj hanebnostj swau znám bude nebi a peklu. Wystaupj gednau s ustrašeným swědomjm ze swěta toho, a zanechá zde wšecko: ale wina geho, hrozná wina, wina křiwopřjseženstwj půgde s njm na wěčnost, newýmluwně strašliwau. Naplnjt se na něm prawdiwé ono přjslowj: „Gaký žiwot, takowá smrt; gaká smrt, takowá wěčnost.“

Nechť tedy každý wysoko smeyšlj o přjsaze; a kdyby gednau powolán byl od zřjzené wrchnosti ku slawnému přisahánj, nechť přisahá gakož na maudrého a šlechetného člowěka, gakož na křestana slušj, nechť přisahá prawě, nechť přisahá s rozwahau a s náboženstwjm, nechť přisahá k sláwě a ke cti Božj a ku spasenj duše swé. — Wězmež ale, že kdykoli něco slibugeme Bohu, kdykoli Boha za swědka béřeme dobrých úmyslů a předsewzetj swých: wždy poněkud aspoň přjsahau gemu se zawazugeme. Tak gsme giž na křtu swatém přjsahau se zawázali Bohu troggedinému, že chceme státi u wjře, a tuto wjru swau že chceme ukazowati čistotau, láskau a sprawedliwostj we weškerém žiwobytj swém. — Wěrně tedy stugme k slibu swému a k přjsaze své; aby skrze nás oslawen byl Buh, abychom bližnjm swým byli ku prospěchu, a pogistili spasenj a blaho wlastnj duše své. S pomocj Neywyššjho wšeckoť nám gest možná. Buďme tedy wěrnj Bohu, wěrnj cjrkwi, wěrnj wlasti a králi, k němuž gsme po weškeré panowánj geho, w pokogi a we wogně, w šťastných a nešťastných přjhodách statné wěrnosti dokázali. Buďme lidé milugjcj prawdu, a prawdu wyznáwagjcj ústy, skutky a skrze přjsahu: abychom byli prawj synowé laskawého Otce w nebesjch, a naplnilo se na nás milostné zasljbenj Pána našeho Ježjše Krista: „Amen, Amen, prawjm wám, budete-li zač prositi Otce we gménu mém, dáť wám.“ Amen.

6. *Welký muž.*

Od

W. Rennerta,

kaplana w Budini.

Welkost negen w zlatostkwaucjm lůnu,
Aneb na bogišti spatřiti,
Negen králů na přemocném trůnu
Možno čelo sláwau wěnčiti:
We swatém i chrámu pěkných ctnostj
Občan nižšj často wyniká,
Skutky plodj prawé hrdinnosti,
An bog proti wášnjm podniká.

Welkýt — swých kdo w powinnostech stogj,
Gegž nic s prawé cesty nestrhne;
S přjsným práwem autlý cit kdo pogj,
Křiwost každau hrdě zawrhne;
Bohu, králi, wlasti kdo gest oddán,
K blahu obecenstwa aučinný;
Swědomj wždy něžnému kdo poddán:
Ten mi prawoslawný, hrdinný.

Welký — kdož proti smyslnostem
Statně ze wšj sjly boguge,
Proti mrzké zloby šálenostem
Maudře w austřety se hotuge;
Z gehož ljcj chrabrost ducha wěge
K oblaženj swogj dědiny,
Před njmž bjdnjk sám se w strachu chwěge:
Ten muž gest mi welký, hrdinný!

Welkýt, — kdo gen prawdu skaumá, hledá,
Milerád gi bratřjm zgewuge;
Pak-li nebeštance té lež šedá
Skrytě černé pikle osnuge;
Statky, sláwu, žiwot za ni dáwá,
Gegjm swětlem bludu temniny
Plašj, slabšjch bratřj hágj práwa:
Hle muž gistě welký, hrdinný!

Welkým — zowu lidstwa dobrodince,
Gehož záměr — slzy sušiti,
Mutné twáře gasnit utrápence,
Záři naděge mu twořiti;
Srdce bolem rozedrané hogiť,
Záštitau být slabé newiny,
Opuštěných kdo zná wjrau kogit:
Gistě muž gest welký, hrdinný.

Welký, — kdo se autlé laskawosti
Žádnau pekel snahau nezhostj;
Kdo se pýchau, zradau, newděčnostj
Bohomilých citů nesprostj;
Hany, potupy kdo auškleb zočj,
A tau měrau splácet nemjnj,
Tiše k ejli kráčj, a nesočj:
Muž ten mjrnostj swau hrdinný.

Welký — kdo při swogj činu sláwě
Pokoru gen w srdci stanowj;
Chwalných mrawů prospěchem se bawě
Njzké sobětnosti nehowj;
Wěnců čestných nehodna se cjtj,
Mnj, že byl to činit powinný:
Hwězda wěčné sláwy gasně swjtj
Muži, genž tak welký, hrdinný.

7. *Pjsen popelečnj.*

Od

Karla Winařického,

faráře na Kowani.

Ustaň hudbo a plesánj,
Dnešek budj k rozgjmánj;
Na čele to znamenj
Zapudj wše mámenj:
Se wšjm, co mi chwjle krátj,
Tělo mé se w prach obrátj.

Kdo gen po rozkošjch taužj,
Křiwdau kdo chudého saužj,
Mamon komu snu nedá,
Kdo cti wjce wždy hledá:
Hrozná toho smrt uchwátj,
Neblažen se w prach obrátj.

Zlato, rozkoš, čest a sláwa
Duši stánj nepodáwá,
Swěta zbožj buď moge,
Tjm nezjskám pokoge:
Wše se w okamženj ztratj,
Když se tělo w prach obrátj.

Na swětě, co kwete, wadne,
Uwadlé ku zemi padne;
Twáře bledne panenská,
Sjla mře mládenecká.
Starce, djtě smrt zachwátj,
Z prachu wzatý w prach se wrátj.

Wsaté sjmě w zemi tljwá,
Gako mrtwé odpočjwá:
Co wšak zimu zahladj,
Garo nowé omladj.
Kam se Páně dech nawrátj,
Tam se w žiwot smrt obrátj.

Těla zwuli kdož odpjrá,
Sweta wábenjm umjrá,
A swûg nesa tiše křjž,
Kráčj kam chce Pán Ježjš:
Ten swau duši nezatratj,
Hospodin mu gi nawrátj.

Přede lžj kdo prawdu bránj
A utištěného chránj,
Kdo nuznému sděluge,
Čjm ho Bûh naděluge:
Ten swau duši nezatratj,
Hospodin mu gi nawrátj.

Božj prawdě, ctnosti wěrná,
Ač gi tiskla zloba černá,
Duše láskau žiwena,
Naděgj ukogena,
S tělem spolu se neztratj;
Pán gj žiwot nowý wrátj.

Wjra w Božj panowánj,
Lásky se obětowánj,
Po wečnosti tauženj
Nenj smyslû blauzenj.
Z prachu tělo w prach se wrátj,
Duše k nebi má se bráti.

Oznamowatel.

A) LITERATURA.

1. Vademecum für Katholiken, welche ihre Augen zum Sehen gebrauchen wollen. Mit sonderlichem Fleisse zusammengetragen vom Bruder Thomas Ikonoklastes, einem Vetter des Pater Gerundio von Conopaces und Hofprediger Sr. M. des Kaisers Gargantua. Utopia im Jahre 1991. (Zürich, Orell, Füssli und Comp. 1834.) 267 S. 8.

Oznamugeme spis tento, ne proto aby si ho někdo koupil, nýbrž aby ho nekupowal, a peněz marně newyhodil. Ex ungue leonem; giž pauhý nápis ukazuge, že z péra autorowa nic čtenj hodného wygjti nemohlo. Měl-li nějaké důležité prawdy, kteréž nám katoljkům wážiti gest potřebj; mohlť nam ge owšem předložiti, a učinilť by nám tjm wdek. Zdá se ale, že on na žádné nás poučenj nemyslil, nýbrž že se nám gen smáti a hořkost swého srdce proti papeži a dworu geho wyliti měl aumysl. Sam protestantský nějaký recensent spis tento gjzliwým a urazliwým we wšech stránkách geho gmenuge, a ač tomu gest rád, že autor na papeže a kurii geho se hněwá a žaluge, nicméně spisu toho nikoli nechwalj, a tento saud o něm wynášj: „Skladatel válčj proti Rjmu, ač w některých stránkách proti Rjmu, gakýž byl za minulých stoletj. Mnohé wěci, kteréž zde proti Rjmu a řjmské katolické cjrkwi přiwozuge, by měly w dewatenáctém stoletj ginák předkládány býti, nežli on to cinj.' (Repertorium der gesammten Literatur 1834. 6. Heft S. 486.)

Gakož wubec znamo gest, w cjrkwi našj drahně nespokogených se čjta, kteřjž na stolici papežskau, na správu nynějšjch biskupů, na zanedbáwánj sy-

nod, na latinskau řeč při službách Božjch, na brewiář, na kněžské bezženstwj a na podobné wěci welmi newražj. Ti ale tak urputně a hrdě sobě počjnagj, a takowa náruživost péra gegich wede, že i to dobré, což pjšj, gako do větru gest mluweno, a žádného uwážengj nagjti nemůže. W gegich spisech se wjce marného křiku nežli důwodnosti, wjce žluči nežli prawdy nacházj. Rádi by mnohé wěci, od dáwných časů w cjrkwi bywalé a wěkostj swau welebné, dokonce přewrátili: geštoť zgewné gest, že se gim k reformowánj negen wtipu a theologického umělj, ale i pobožného srdce, mjrnosti a pokory nedostáwá. Těm a takowým by se řjci mohlo, což swrchu dotčený protestantský recensent o onom pohoršliwém Vade mecum na konci posauzengj swého napsal: „Takowj spisowé při wzniklém bogi nic neprospjwagj, nýbrž wjrau cjrkwe násilně hýbagjce, to, což gednau ustaweno gest, přjllš podkopáwagj: geštoby k upokogenj žádosti některých zwláště, a wšechněch wubec lepšj něgakau cestu ukazowati měli.“

† *Vinc. Zahradnjk.*

2. **Gegenwärtiger Bestand der römisch-katholischen Kirche auf dem ganzen Erdkreise. Von Dr. Julius V. Hoeninghaus. Aschaffenburg, Verlag von Theodor Pergay. 1836. 8. S. 328.**

Aby Buh cjrkew swau a králowstwj swých milostj rozmohl, žádáme po každé, kdykoliwěk druhau prosbu modlitby Páně se modljme; že pak nebeský Pán této prosby našj neoslýchá, nýbrž milostiwě k nj ušj swých skloňuge, doswědčugj nám časté zprawy zámorských missionářů, doswědčuge nám i nadřečená, z wěrohodných pramenů wážená kniha. Pan Dr. Hoeninghaus, muž w literatuře německé welmi dobře powěstný, skladatel knihy: „Das Resultat meiner Wanderungen durch das Gebiet der protestantischen Literatur“ etc., knihy welmi schwálené, a redaktor časopisu: „Katholisches Museum für die gebildete Lesewelt“*) obdarowal

*) Od letošnjho roku nowého časopisu, pod gmenem: Katholische Kirchenzeitung. Frankfurt am Main; který schwalugeme, a wikariátnj knihowny k geho odbjránj zweme. Dr. Hoeningshaus přestaupil z ewangelické ku katolické cjrkwi, a pro geho záslužné hágenj cjrkwe katol. w spisech swých počtěn gest od swatého Otce rádem zlaté ostruhy.

německé čtenářstwo dotčenau knihau, z kteréž zřegmo a patrno, že téměř nenj we swětě kraginy, kamž by prawé swětlo swatého Ewangelium nebylo paprsků swých rozprostřelo. I nemá-li se wěrný, cjrkwi swé upřjmně oddaný katoljk z toho radowati, wida, an Bůh králowstwj swé zde na zemi pořád wjce a wjce rozšiřuge? Neslaužj-li to gednomu každému wěrnému synu cjrkwe katolické k obzwláštnjmu utěšenj, gistoty-li nabývá, že ta cjrkew geho neustále roste a se rozmáhá, a wětwemi swými blahočinnými i ty neyzazšj swěta kraginy přistjrá? Z této knjžky páně Höninghausa se právě znáti učjme rozsedlost, rozlehlost a wšeobecnost cjrkwe katolické. Předešlj statistikowé podáwali nám w abecednjm pořádku podlé diocesj staw a usedlost cjrkwe katolické, což owšem přehledu neposkytlo, a s mnohými nepřjgemnostmi pro čtenáře spogeno bylo. Pan Dr. Höninghaus sobě ale gináče u práci té počjnal; on podlé národů a zemj popisuge nám usedlost cjrkwe katolické. S Řjmem, matkau a hlawau wšech ostatnjch cjrkwj, a prostředkem gednoty, počjná pan spisowatel. Čině krátké a wšak gadrné slowo o papežské w cjrkwi přednosti, počjtá až do Rehoře XVI. 246 papežů, z nichžto dewět wjru Kristowu spečetilo krwj swau, a šedesát a pět bylo za swaté wyhlášeno. K ruce swatého Otce gest sedmdesáte kardinálů ustanoweno, kteryžto počet ale časem můž i zwýšen býti, a sice 6 kardinálů biskupů, 50 kard. kněžj, a 14 kárd. jáhnů. Úřadů wysokých gest čtwero. Sacrum officium bdj nad čistotau a prawostj wjry katolické; Congregatio pro consultationibus Episcoporum et aliorum Praelatorum objrá se se záležitostmi biskupů a řeholnjch řádů představených; Congregatio rituum má péči o liturgii; posléz Congregatio de propaganda fide stará se o rozšjřenj wjry katolické. Pod tjmto posledním auřadem stogj ono powěstné, weliké Seminarium de propaganda fide, ono úrodné a blahodějné semeniště missionářů. Zde gsau Amerikáni, Arabowé, Egypčané, Syrowé, Armeni, Peršané, Melchiti, Maroniti, Bulhaři, Šwycaři, Němci, Skotowé, Irowé, Řekowé a mnoha giných národů schowanci, genž se zde k missionárskému auřadu připrawugj. Zde i tiskárna, w kteréž se knjžky w neyrozmanitějšjch gazycjch tisknau. — Wšech biskupských i arcibiskupských stolic na celém swětě gest 671. Biskupowé w kraginách nowě obrácených, kteřjž až posud pewných a stálých

stolic nemagj, slowau Vicarii Apostolici. Počet pak wšech katoljků po wšj zemi udáwá pan autor na 150 millionů. Toto udánj se znamenitě nerůznj od onoho, kteréž nám poskytuge náš český „Zeměpis podlé Balbiho.“ Tam na stránce 71. we swazečku 1. počjtá se wšechněch katoljků 139 millionů, kterýžto počet se owšem prawdě wjce približuge, než udánj mnoha giných cjrkewnjch statistiků. A pokud prawdiwé gsau ty zprávy, kteréž nás ustawičně z giných djlů země a zwláště z Ameriky docházegj, gistau naděgj se kogiti můžeme, že tentýž počet brzo se zwýšj a zweličj. Než buď gak buď, cjrkew katolická až posud gest rozšjřeněgšj a četněgšj wšech ostatnjch cjrkwj křesťanských. Řecká cjrkew se wšemi odrody toliko 62 millionů, a protestantstwo se wšemi oddjly genom 59 millionů počjtá, a protož obě ty dwě cjrkwe s nesčitedlnými swými odrody a oddjly i auhrnkem wzaty nedosahugj předce počtu a množstwj katoljků, nobrž o 29 millionů méně počjtagj. — W Ewropě počjtá pan autor 217 millionů dušj; 211 mill. se přiznáwá k náboženstwj kresťanskému, ostatnj gsau židé, moslemjné a pohané. Katoljků w Ewropě se udáwá 123 milliony; Řeků, Rozkolnjků, Armenů 47 millionů; Lutheranů, Reformátnjků, Angličanů, Arminiánů, gednotnjků, se wšemi těmi rozmanitými a mnohonásobnými odrody počjtá se w Ewropě 49 millionů. Duchownjch katolických osob, wyjmage klášternjky, gest prý w Ewropě 151,709. — W rakauském mocnárstwj se nacházj 13 arcibiskupů, a 70 biskupů. — Neywětšj a neykraššj naděge kwete nynj cjrkwi katolické w Angličanech a w Americe. Rozmahánj se tam katoljků gest oprawdu podiwné. Tak ku přjkladu w spogených zemjch sewernj Ameriky bylo w roce 1789 genom gedno biskupstwj a toliko 18 tisjc katoljků; w roce 1828 tedy w 39 letech, počjtalo se giž 500,000, a w roce 1833. bylo giž tam 800,000 katoljků. Nynj se tam giž nacházj geden million katoljků, a gedna arcibiskupská a 12 biskupských stolic. Naproti tomu rozštjpilo se tam protestantstwo na 66 welikých sekt a bez počtu menšjch.*) Podobně wzrůstá prenětšeně cjrkew katolická w Angličanech. W Londýně bylo podlé „Revue britfanique“ w roce 1819. toliko 79,380 kato-

*) Uwedeme gmena mnohých w některém přjštjm sešitku.

ljků; za nyněgšjch časů se gich tam giž počjtá asi 180 tisjc. W Londýně tedy wjce gest katoljků, nežli w prwnjm městě katolickém, w Řjmě, wšech auhrnkem wzatých obywatelů. Z gakých posléze pramenů čerpal pan autor prawých i také několik neprawých udánj české země se týkagjcjch, to nám známo nenj. Než welice powděčni bychom tomu byli, kdyby českých gmen byl tak zhusta nezohyzdil. Častokráte těžko gest k wypátránj, které mjsto w Čechách pan spisowatel měl na mysli swé, tak zpotwořená gsau mnohá gména česká. Slušna gesti to tedy žádost, tomu aby se při druhém wydanj, gehožto se gistotně knjžka páně Honinghausa dočká, wyhowělo.

J. V. Jirsjk.

3. Swatodennj pořádek a prawidla žiwota náboženského katoljka; aneb základowé prawé pobožnosti. Z německ. p. D. Seb. – a., přeložil Frant. Dobromil Kamarýt. Nákladem Dědictwj Swatojanského. Čjslo VI. Str. 33 w. 12. w tuhé obálce za 5 kr. stř. W Praze 1838.

Pořádek wůbec potřebný a welmi užitečný gest, pořádek gest podporau a prospěchem weškerých prací, pořádek gest dušj wšeho hospodářstwj, pořádek gest maudrým správcem weškeré lidské společnosti. Pořádek zachowáwá tělesné zdrawj, prodlužuge žiwot, a přináší člowěku mnoho pohodlj a radostj. Pořádek gest prwnjm základem blaha wezdegšjho. Že pořádkem toliko wšecko státi může, přeswědčuge nás giž sama přirozenost, kteráž gest wzorem neypěkněgšjho pořádku. Kdož gest ale, kterýž přirozenost tak pěkně uspořádal, leč Bůh neymaudřegšj? Proto gest tjm patrněgšj, že pořádkem wšecko stogj, kwěte, wzrůstá, an pořádek od Boha pochází. Co ale od Boha pochází, to opět k Bohu wede. A protož, nemůžeme-li ginak dosjci blaha wezdegšjho, leč we wšech wěcech pořádek zachowáme: samo sebau se rozumj, že i zachowáwjm toliko duchownjho pořádku dogiti nám lze spasenj duše.

W čem tento pořádek záležj, a gak by se zachowati měl, přewýborně nej tato knjžka. Poukazuge křesťanu, coby činiti měl, gak mile procitne, když ostawil

lože odpočinutj swého, když se myge, odjwá, prwé než se chystá k ranuj modlitbě, když se ubjrá do kostela, když se připrawuge k práci, když poledne přicházj, když ke stolu sedá, w dobách odpolednjch, když wečer nastupuge, když se opět chystá na odpočinutj. Slowem, nenj gednoho okamženj od rána až do wečera, w kterémž člowěk bdj, kde by se nenaučil z této knjžky, gak se dokonalý křesťan zachowati má, aby s sebau sám spokogen býti a neyswětěgšjmu Bohu zaljbiti se mohl.

Cokoliw se zde radj a předpisuge, wšecko se zakládá na gasných výpowědjch swatého Pjsma, na wygádřenjch swatých Otcůw, na mnoholeté zkušenosti, neboli na obecných mrawnjch přjslowjch; a protož průpowědi gsau naskrze kratké, gádrné, srdečné, důtkliwé, a i neysprostšjmu člowěku gasné a pochopitelné. Slowem, kdo tuto knjžečku čte, zdá se mu, že prawý duch křesťanské nábožnosti geg owjwá: tohoť zagisté w něm wzbuzuge tato knjžka, k tomu geg wede.

Zwláštně podotknauti třeba naučenj, gak prawý křesťan mši swatau slyšeti má; pěkněgšjho a přiměřeněgšjho ponaučenj nenagdeme ani w mnohých modlitebnjch knihách.

Po wyloženj swatodennjho pořádku následugj od strany 19. prawidla žiwota náboženského katoljka, gak by se měl zachowati z ohledu wjry, gak by se chowati měl k Bohu, k sobě samému a k bližnjmu, aby dosáhl prawé spokogenosti we wšech okoličnostech žiwota, a tak giž zde na světě požjwal duchownj blaženosti.

Konečně následugj prawidla pro djtky, pro mládež dospělegšj, pro manžely a rodiče, pro poddané wzhledem na duchownj a světské wrchnosti, pro přátely a ty, genž w nepřátelstwu žiwi gsau.

Mala to knjžečka, obsahem swým ale welmi obšjrná a užitečná; může se o nj řjci, že bude w křesťanských rodinách wěrným ohlasem školnjho cwičenj, kazatelského powzbuzowánj, zpowědnického naučenj a napomenutj. Stále bude uwáděti na paměť to, čemu se we škole, w kostele a we swaté zpowědi naucili, tjmto pamatowánjm swlažowáno bude sjmě slowa Božjho, aby stý přinášelo užitek. A protož co slawná Redakcj w náwěštj knjžky této zadu na posledni stránce o knihách Swatojanských wůbec prawj, to platj o této knjžce zwlášť: „aby nebylo českého města, wesnice, a w nich téměř ani gednoho příbytku, w němž by chyběla knjžka Swato-

janská, a srdce rodin gegjho naučenj nebylo prázdné.“ Tjm dogista ožige a se zmocnj duch prawé křesťanské nábožnosti, a gjm se dogde blaha, kteréhož wšickni žádáme.

Posléze i toho podotknauti třeba, že knjžka tato přeložená toliko gest: to gj nic neškodj, zwlášť an překlad gest dokonalý; neboť co dobrého gest, ať odkud koli přicházj, wždycky s wděčným srdcem přigjmáme.

Překladatel studuge letos w IV. roce w biskupském semináři w Budëgowicjch.

Hawránek.

4. Oznámenj dwau polských časopisů: Poznańského, Archiwum teologiczne, a Přemyslského, Przyjaciel chrześciańskiéy prawdy.

Archiwum teologiczne. Pod tjmto nápisem wycházj w Poznani od počátku roku 1836 čtwrtletnj časopis, zaměřený k náboženskému oswjcenj a wzdělánj pro dioecesj arcibiskupskau hněznensko poznańskau, wydáwaný od dustogného pana Jabczynského, kanownjka a kazatele hlawnjho chrámu poznańského. Pošit čili swazek prwnj téhož časopisu, gegž před rukau máme, obsahuge na 130 stránkách I. pogednánj, a sice 1. o nezměnitelnosti náboženstwj Kristowa a působenj geho na oswětu. 2. Obraz dobrého pastýře, z německého přeložený. 3. Žiwot sw. biskupa a mučedlnjka Cypriana. 4. Rozdjly práwa cjrkewnjho polského ode práwa cjrkewnjho wšeobecného. 5. Krátká historická zpráwa o pohřbech za prwnjch křesťanstwa wěků.

Pak II. následugj *wěci, týkajicj se zwlášť arcidioecese hněznenské i poznańské*, a sice gmenowitě sněm cjrkewnj dioecesálnj poznańský od roku 1564, dosawad geště tiskem neohlášený a do slowa z originálu wybraný. Měl tento sněm pražskému sněmu téhož času podobný aučel, totiž uwedenj opraw, a nařjzenj sněmu tridentského.

III. stogj *literatura theologická, zprávy domácj i zahraničné a rozmanitosti.* Pozoru hodno gest, že we Wilně roku 1835 wyšel Katechismus pro katoljky w gazyku běloruském.

Oznamuge se též stawenj památnjků ke cti prwnjm křesťanským polským králům, Měčislawowi a Bolesla-

wowi Chrabrému, za gegichžto panowánj země polská swětlo sw. Ewangelium přigala. My pak zde dokládáme, žeby se mělo při této příležitosti zpomenauti též na královnu Dubrawku, dceru českého Bolesława II., kterážto příčinau byla uwedenj wjry křesťanské na trůn polsky. — Zmjnka se zde činj o proměnách, genž se dály w seminářjch hněznenském a poznańském gak z ohledu učitelů tak i wnitřnjho gegich zřjzenj. Tato wěc by zaslaužila obšjrného a dukladného wypsánj celého minulého stawu a základu těch seminářj, gakož i příčin a následků dobrých neb zlých oněch uwedených proměn. Na ten čas budiž zde tolik připomenuto, že na mjsto sboru kněžj tak nazwaných missionářů, genž prwé ústawy tyto byli řjdili a učili, nynj nastaupili duchownj na akademijch państwj pruského w Němcjch wycwičenj a wywedenj. Strany wnitřnjho zřjzenj gest znamenité to, že se tyto ústawy dělj na theoretický a praktický. Theoretické oddělenj gest w Poznani, praktické w Hněźdně. W seminaři tomto praktickém dáwagj nauky dwa páni kanownjci hlawnjho chrámu. Fundace obau dwau těchto ustawů zůstaly nedotknuté. K usnadněnj náležitého wycwičenj katolické mládeže, genž by spolu též chtěla stawu duchownjmu se odati, bude we wyzdwiženém klášteře Bernardinůw čili Minoritůw zřjzen konwikt pro 60 žaků, kteřj zastawagjce pod dohledem duchownjho představeného, nawštěwowati budau nauky na zdegšjm gymnasium sw. Máří Magdaleny.

Dáwá se w tom Archiwu teolog. i zpráwa o založenj *Dědictwj sw. Jana Nepomuckého w Praze.* Zakladatel dědictwj nazýwá se tam omylem Stanikýř, genž se oprawdu gmenowal Hanikýř.

Przyiaciel chrześciańskiéy prawdy, ročnjk pátý. Toho giž w časopisu našem oznámeného časopisu katolického, wydáwaného w Přemysli od tamějšjho neyděstogněgšjho p. biskupa, swazek, čili sešit prwnj, podáwá následugjcj weci.

1. *O řjzenj Božjm we swětě moralnjm, čili mrawnjm.* Důwody, kterými tato důležitá prawda se ztwrzuge, že Buh negen o mrawnj potřeby celého lidstwa, nýbrž i každého člowěka zwlášť péci má, gsau brané z rozumu a pjsma.

2. *O náchylnosti k přjbuznjm. Gak se kněz*

k příbuzným swým zachowati má, a co gest Nepotismus. Obzwláštnj náklonnost k příbuzným zakládá se giž na přirozenosti, přirozenost lidská giž tu náchylnost způsobuge. K tomu přičiniuge dále i zwláštnj zawázanost, gako gest k rodičům a t. d. Pak i láska k bližnjmu totéž požaduge. Nemohauc totiž pro nedostatečnost weškeremu lidu prokazowati lásku, prokazowati gi powinni gsme neyprwé tem, kteřj neyblížе nás stogj a krwj s námi spogeni gsau. Zwláštnj náklonnost k swým příbuzným chowati slušj tedy na každého člowěka wůbec, a pak i na duchownjho pastýře zwlášt. Wšak zawržliwá gest přjlišna nachylnost k swým příbuzným, pro nižto se zanedbáwagj a pomjgegj wyššj duchownj powinnosti, a nazýwá se *Nepotismus.*

Tohoto gest duchownj pastýř winen: *a*) když miluge swé příbuzné na ugmu sobě swěřených dušj. *b*) Když dowoluge duchownj pastýř příbuzným we swém domě přjlišnau wládu, že i geg samého opanugj, na geho auřadowanj nenáležitě působj, a do wěcj k nim nepatřjcjch se mjsj etc. etc. *c*) Konečně, když duchownj pastyř, gak za živa, tak i posledni wůlj pokrewnj swé přátele obohatiti hledj nábytkem z důchodů cjrkewnjch nashromažděným, nebera ohledu na potřeby chrámu Božjho a chudého lidu. Ačkoliw právo světské duchownjmu nebranj gakkoliw dle wule s nabytkem swým naložiti, braniti mu předce ma cjrkewnj právo a swědomj.

3 *Některé prawdiwé přjpadnosti při zaopatřowánj nemocnych* etc. Pokračowánj.

Ukazuge se zde, že ne wždycky nemocný sám, ale wjce wůkol něho gsaucj — lékař, manželka a t. d. bywagj na odpor, by se nemocný k smrti připrawiti a swátostmi zaopatřiti dal, za tau přjčinau, žeby se tjm nemocny uleknauti a pohoršiti mohl. Proteč se udáwá za maudré w přjpadnosti takowé srdce si dodati a krom wule těch domácjch branitelů k nemocnému slušně a wljdně přistaupiti.

4. *Zprawu o žiwotu a spisech sw. Řehoře welkeho, Papeže.*

Wyznamenáwá se zde zwláštnj lahodnost, s gakauž tento swatý papež s newěrci, kacjři i s odpadlci, čili sismatiky nakládal, a nakládati welel.

5. *Starožitnosti cjrkewnj* o starobylém užiwánj obrazů w cjrkwi, o šatjch a processjch, o litanijch.

Litanie gsau wětšj a menšj. Wětšj (majores) gsau,

které se odbývaly w Rjme na den sw. Marka tjm způsobem, že co duchownj zpjwali, totéž lid za nimi opakował, k. p. Pater de coelis Deus, miserere nobis, lid totéž. Podobně se odbýwagj litanie w hlawnjm chrámu Páně pražském na bjlau sobotu, w průwodu po kostele po skončeném swěcenj křtiej wody, a sice se litanie ne gednau ale třikrát opakugj. *) Pontifikant s assistenty začjná k. p. Pater de coelis Deus, miserere nobis. Totéž opakuge ostatnj kůr kněžstwa po druhé, a pak zpěwáci swětšj na mjstě wšeho lidu po třetj. Menšj — minores litanie se odbýwaly na křjžowé dni, tak gak u nás wůbec obyčeg gest, že lid duchownjmu gen odpowjdá; k. p. pater de coelis Deus, *R.* miserere nobis.

6. *Swatého Jana Zlatoustého o kněžstwj*, kniha třetj na polský gazyk přeložená.**)

7. *Literatura domácj i cizj.* Z domácj literatury oznamuge se obšjrně Archiwum theologiczne poznaňské; z cizj pak se chwálj francauzský Časopis wycházegjcj w Pařjži od ledna roku 1836, pod názwem: Universita katolická, sklad čili magacjn wěcj náboženských, filosofických, wědeckých i literárnjch, kteréžto učené a důwodné djlo se wydáwá na odpor bezbožným knihám we Francauzjch i Němcjch na swětlo wycházegjcjm, na zkázu netoliko wjry a i každého dobrého obyčege a domácj spokogenosti. Wydawatelé té university gsau prawowěřjcj i důkladne učenj mužowé.

8. *Rozmanitosti* a 9. *Zpráwa o stawu farnjho chrámu w městě Krosně*, neobsahugj pro nás nic znamenitého a pozoru hodného.

Musj to ale býti nám Čechům k nemalé radosti a též i cti, že mezi wšemi Slowany neyprwé gsme si w řeči materské způsobili duchownj, katolický Časopis. Wycházj totiž časopis náš giž od roku 1828. Přemyslský začal s rokem 1833, a Poznaňské Archiwum s 1836. Zdá se tedy, gakoby ostatnj Slowané šli za našjm přikladem. Gsmeť my Čechowé owšem od pradáwna ostatnjm katolickým Slowanům gako w čelo postaweni; od nás poněkud swětlo křesťanské i dále se rozšjrilo; deyž tedy Bůh, bychom se hodni zachowali ostatnjm slowan-

*) W obsahu se od litanie ke wšem swatým něco ljsj Prastarý tento způsob má do sebe mnoho pohnutelného. *Red.*

**) Nám gi překládá w. p. Jan Nep. Desolda, kapitular teplský. Také giž třetj knihu w rukau máme. *Red.*

ským bratřjm i učenostj, prawowěrnostj i křesťanskau dokonalostj přjkladně předcházeti a swjtiti. Zdá se, že i toho skutečná potřeba gest, poněwadž oni djlem od protestantů, gmenowitě w Prusjch, djlem od šismatiků zwlášť w Rusjch obkljčeni a snad i tjsněni gsau. Gest tedy radno, aby se w Časopisu našem na záležitosti cjrkewnj ostatnjch slowanských katoljků wětšj bral ohled.

J. Krbec.

B) ROZLIČNOSTI.

Modus profitendi

apud

sacrum militarem ordinem Crucigerorum cum rubea stella Pragae, in hospitali s. Francisci, ad pedem pontis, usitatus.

Habita capitulari de Novitio ad Professionem admittendo approbatione, ipsiusve novitii, expressa libera voluntate, quod profiteri velit, fratres, praefixa a Generali magno Magistro hora, in sacristia palliati conveniunt, praesentibus Generalis (pl. tit.) *rochetto, et stola indutus crucem benedicit.*

Benedictio Crucis.

V. Adjutorium nostrum etc.
R. Qui fecit coelum etc.
V. Dominus vobiscum
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui crucis signum pretioso Filii tui sanguine consecrasti, et per eandem crucem Filii tui Domini nostri Jesu Christi mundum redimere voluisti, ac per virtutem ejusdem venerabilis crucis humanum genus ab antiquo hostis chirographo liberasti: Te Domine suppliciter exoramus, ut digneris hanc crucem (*si plures, dicenda dicantur in numero plurali*) paterna pietate tua bene†dicere, coelestemque ei virtutem, et gratiam impertiri, ut quicunque eam in passionis, et crucis unigeniti tui signum ad tutelam corporis, et animae gestaverit, coelestis gratiae plenitudi-

nem, et munimen tuae benedictionis in ea valeat accipere, atque; quemadmodum virgam Aaron ad rebellium perfidiam repellendam benedixisti: ita hoc signum tua dextera bene†dicere, et contra omnes diabolicas fraudes virtutem tuae defensionis eidem impendere digneris; ut portanti illud animae pariter, et corporis prosperitatem conferat salutarem, et spiritualia in eo dona multiplicet. Per eundem etc. *R.* Amen.

Peracta crucis benedictione, Generalis magnus Magister exuitur rochetto, induitur insignibus Generalis Magisterii; ac 1. *paludamentum,* 2. *balteum,* 3. *ensem,* 4. *pallium cum syrmate, quod sinistro brachio circumvolvit,* 5. *galerum seu pileolum Generalis Magisterii accipit, ac apponit, et ita indutus praecedentibus juxta ordinem Professionis suae fratribus, ubi inter duos seniores Profitens incedit, Generalis ad locum professionis procedit, qui facta sanctissimo Eucharistiae sacramento, dum illud transit, profunda reverentia, quam etiam reliqui faciunt, ad faldistorium progreditur; profitens vero ad locum sibi ante altare designatum se confert; quo facto Generalis in faldistorio existens, galero deposito, supra scabellum praeparatum genuflectens (Omnes simul genuflectunt) incipit orare antiphonam* Veni Sancte Spiritus etc., *quam reliqui omnes prosequuntur.*

Antiphona.

Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende, qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitate fidei congregasti.

V. Emitte spiritum tuum etc.

R. Et renovabis etc.

Oremus.

Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione doçuisti, da nobis quaesumus in eodem Spiritu recta sapere, et de ejusdem semper consolatione gaudere, per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Finita Antiphona cum sua oratione profitens in loco suo (more consueto) se prosternit, fratribus reliquis flectentibus et respondentibus Generali magno Magistro praeeunti Litanias de omnibus sanctis ad majorem populi aedificationem.

Litaniae.

Kyrie eleison,
Christe eleison.

Kyrie eleison, etc. etc.
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas,
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum, et benefactorum nostrorum ab aeterna damnatione eripias,
Ut fructus terrae dare, et conservare digneris,
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam donare digneris,
Te rogamus audi nos.
Surgit, et super profitentem dicit:
Ut hunc famulum tuum (*vel* hos famulos tuos) bene†dicere, et sanctificare digneris,
Ut nos exaudire digneris,
Fili Dei,
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi; parce nobis Domine etc. etc.
Christe audi nos,
Christe exaudi nos.
Kyrie eleison, Christe eleison.
Kyrie eleison, Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas etc. *R.* Sed libera nos a malo.
V. Salvum fac servum tuum, *R.* Deus meus sperantem etc.
V. Nihil proficiat inimicus in eo, *R.* Et filius iniquitatis etc.
V. Mitte ei Domine auxilium de sancto. *R.* Et de Sion tuere eum.
V. Esto ei Domine turris fortitudinis, *R.* A facie inimici.
V. Domine exaudi orationem meam, *R.* Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum, *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus respicere dignare super hunc famulum tuum, quem de mundi hujus naufragiis eruis, et ad tuam gratiam vocare dignaris, concede propitius, ut arctam, et angustam viam, qua devota mente exquirit, jugiter deligat, teneat, atque sectetur; quatenus ad aeternam, quam in te perseverantibus dignatus es promittere, gloriam pervenire mereatur. Per Dominum nostrum. *R.* Amen.

Sequens oratio super profitentem dicitur:

Oremus.

Da quaesumus omnipotens Deus, ut hic famulus tuus, qui pro spe retributionis aeternae cuncta relinquere, et famulatu perpetuo se tibi Domino Deo desiderat ex-

hibere, plena fide, et animo perfecto in sancto proposito permaneat; tu eum omnipotens Deus bene†dicere, et in perpetuum conservare digneris. Tribue ei benignitatem, castitatem, obedientiam, charitatem, et omnium bonorum operum perfectionem. Da ei quaesumus Domine pro operibus transitoriis gloriam aeternam, pro pudicitia sanctitatem, ut ad praemium remunerationis aeternae valeat pervenire. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Dicta oratione Generalis magnus Magister se ponit ad sellam in faldistorio praeparatam; profitens vero surgens, facta Generali Magistro consueta reverentia ad supremum altaris gradum flectens, Professionem fidei alta, clara, distincta (si plures fuerint) consona voce emittit.

Professio fidei.

(Vide Rituale Pragense.)

Peracta fidei professione profitens Generalem magnum Magistrum in faldistorio apposito galero sedentem accedit ex parte dextra, ac flexis genibus duos digitos more solito supra sancta Evangelia ponit, et ex chirographo juxta subjectam formulam, diem et annum continentem, emittit solemnem Professionem.

Formula Professionis.

Generali magno Magistro eam excipiente.

Ego N. N. spondeo, voveo, ac profiteor Deo omnipotenti, beatissimae Mariae Virgini genitrici Dei, sine labe conceptae, ac omnibus sanctis me, ex nunc usque ad finem vitae meae in sacro militari ordine, ac religione Crucigerorum cum rubea stella permansurum: voveo castitatem, paupertatem, et obedientiam vobis, Reverendissimo, Illustrissimo, ac Amplissimo Domino Domino N. N. praefati ordinis Militaris Generali, ac magno Magistro; vestrisque legitimis successoribus, ac a vobis, et ipsis substitutis superioribus juxta regulam sancti Augustini, et statuta ordinis, ac conventus hujus pragensis perpetuam: sic me Deus adjuvet, et haec sancta ejus evangelia.

Professione emissa profitens osculatur Evangelia, tradit Generali magno Magistro professionis syngraphum osculata ejus dextra, Generalis (tit. pl.) *eam accurate lustrat, qua lustrata crucem in ar-*

genteo disco dispositam accipit, eamque lateri cordis neoprofessi applicando dicit:

Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus es in justitia et sanctitate; *moxque crucem more consueto affigendo subjungit*:

Et accipe signum Crucis in figuram Crucis, passionis et mortis Domini nostri Jesu Christi ad tui corporis et animae defensionem, ut sis fidelis servus et prudens, custodiens mandata Dei nostri, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti; *respondet neo-professus*: Amen.

Cruce affixa neo-professus ad locum suum vadit, ac genuflexus dicit (si autem plures fuerint, omnes simul, absoluta sua professione, genuflexi dicunt) ut sequitur.

Regnum mundi et omne ornamentum saeculi contempsi propter amorem Domini nostri Jesu Christi, quem vidi, quem amavi, in quem credidi, quem dilexi,*) Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea Regi. Domine suscipe me, ut cum fratribus meis sim, cum quibus veniens visitasti me, aperi mihi januam vitae et perduc me ad convivium epularum tuarum; tu es enim Christus filius Dei vivi, qui praecepto Patris mundum salvasti; Tibi gratias referimus per infinita saeculorum saecula. Amen.

Interim assignatus Officians cum levitis et ministris ad sacristiam se confert, sacra paramenta pro solemni „Te deum laudamus" intonando, cappessurus.

Generalis magnus Magister vero surgit, et stans in faldistorio, deposito galero, ad altare conversus dicit.

V. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis,

R. A templo sancto tuo etc.

Oremus.

Famulum tuum (*vel* tuos) quaesumus Domine muniat custodia tuae pietatis, ut religionis sanctae propositum, quod te inspirante suscepit, te conservante inviolatum semper valeat custodire.

Oremus.

Deus, qui per coaeternum tibi Verbum cuncta creasti, qui mundum peccatis inveteratum per mysterium Incarnationis ejus renovare dignatus es: Te suppliciter

*) Slowa sw. Anczky.

exoramus, ut ejusdem Domini nostri gratia super hunc (*vel* hos) famulum tuum abrenuntiationem saeculi profitentem clementer respicere digneris, per quam in spiritu mentis suae renovatus veterem hominem cum suis actibus exuat, et novum, qui secundum Deum creatus est, induere mereatur; per eundem Dominum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit, et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula saeculorum. *R.* Amen.

Oremus.

Domine Jesu Christe, qui es via, sine qua nemo venit ad Patrem, quaesumus benignissimam clementiam tuam, ut hunc (*vel* hos) famulum tuum carnalibus desideriis abstractum per iter disciplinae regularis deducas: et qui peccatores vocare dignatus es, dicens: venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, ego reficiam vos: praesta, ut haec vox invitationis tuae ita in eo convalescat, quatenus peccatorum onera deponens, et quam dulcis es, gustans, tua refectione sustentari mereatur. Et sicut de tuis ovibus attestari dignatus es, agnosco eum inter oves tuas, et ipse te agnoscat, ut alienum non sequatur, sed te; neque audiat vocem aliorum, sed tuam qua dicis: qui mihi ministrat, me sequatur; qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivis et regnas in saecula saeculorum. *R.* Amen.

Oremus.

Sancte Spiritus, qui te Dominum ac Deum revelare dignatus es mortalibus, immensam bonitatis tuae gratiam postulamus, ut sicut, ubi vis, spiras, sic et huic (*vel* his) famulo tuo affectum devotionis indulgeas; et quoniam tua sapientia est conditus, tua prudentia quoque gubernetur, quem per consuetam tibi gratiam inunctio tua de omnibus quoque doceat, per intercessionem Sanctissimae Dei Genitricis Mariae, quam praecipuam hujus sanctae Institutionis Legislatricem dedisti, nec non aliorum sanctorum, ad quorum nomina petitionem facit, eum a vanitate saeculi veraciter converte, et sicut es omnium peccatorum remissio, deprimentes impietatis obligationes in eo dissolve, et ad observationem sancti hujus propositi fac eum certatim fervere, ut in tribulationibus tua indeficienti consolatione valeat respirare, et pie ac juste per veram humilitatem atque obedientiam in fraterna charitate fundatus felici

perseverantia compleat, quod Te donante promisit; quod Ipse praestare digneris, qui cum Deo Patre sanctoque Filio ejus Domino nostro Jesu Christo vivis, et regnas Deus per omnia saecula saeculorum. *R.* Amen.

Dictis orationibus Generalis magnus Magister apponit galeum, et neoprofessum aqua benedicta aspergendo dicit:

Benedictio Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti descendat super te, et maneat semper. *R.* Amen.

Interim officians sacris paramentis indutus cum leritis, et ministris procedit ad altare, et solenniter intonat Te Deum laudamus, *quod a choro perficitur. Dum autem hymnus decantatur, neo-professus Generali magno magistro, Priori, suppriori manum dexteram deosculatur, caeteros vero suo ordine ad laevam amplectitur. Omnibus amplexatis ad locum suum redit, stando in eodem, donec omnia finiantur. Finito* TeDeum laudamus *officiatura more solito dicit:*

℣. Benedicamus Patrem etc.,

R. Laudemus, et super. etc.

Oremus.

Deus cujus misericordiae non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus, piissimae Majestati tuae pro collatis donis gratias agimus; tuam semper clementiam exorantes, ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens ad praemia futura disponas, per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit, et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. *R.* Amen.

Divinum auxilium maneat semper nobiscum. *R.* Am

Quibus peractis omnes ordine suo ad sacristiam redeunt.

Wolenj a instalowánj kanownjkûw u swatého Wjta w Praze.

Když powýšenjm neb aumrtjm kapitolnjho probošta neb dèkana, aneb nèkterého z ostatnjch desjti kanownjkuw na hradě Pražském u sw. Wjta počet neauplný gest, wypsan bývá konkurs po celém králowstwj českém, a wšechněm doktorûm sw. pjsma, neb aspoň

kandidátům umění bohoslownjho z cjrkewnjho duchowenstwa, kteřjž deset let gsau w kněžstwu, a zwlášť w hodnosti samostatnych duchownjch pastýrůw, dowoleno gest přihlásiti se. — Kapitolnj děkan ustanowj každému neděli, kdeby schopnosti swé kazatelské wereyně dal na gewo. Tato kázanj, tak nazwané probatiky, odbýwagj se w kostele u Matky Božj loretánské, na Hradčanech, odpolednj hodinu čtwrtau; nebo též, wětšj-li počet kandidatůw se sešel, w kostele Strahowském, ráno w hodinu desátau.

Po wšech probatikách, (nenj-li wolenj kanownjka královského, *canonicus regius*, gakowj gsau dwa w kapitole, a kteréž wolj sám král a cjsař ze třj od kapitoly sobě předstawených,) — ustanowj děkan den wolenj. W určenau hodinu segde se kapitola w domě kapitolnjho děkana; kterýž po wzywánj Ducha swatého, žádosti s přjlohami wšech kandidatů čte, a to učiniw napomjná, by wolenci nestranně wolili. — Před wolenjm ustanowugj se losem dwa skrutatorowé z prostřed kanownjkůw, a zawazugj se, gakož i syndikus, přjsahau k mlčeliwosti a k pořádnému zaznamenánj a udánj. Načež se wolencům rozdagj listy, na nichž gména wšech kandidatůw zaznamenána gsau. Když každý ze swého listu gméno toho wyňal, gemuž hlas dáti se za prawé drží: wygdau skrutatorowé od stolu, na němž stogj krucifix mezi dwěma hořjcjma swjcema, a sbjragj hlasy do kalicha, patenau přikrytého. Na to se wyšetřuge, srownáwá-li se počet hlasůw s počtem wolencůw. Když se srownáwá, rozwinuge staršj skrutator cedulky, a w tichosti pjše gména hlasem poctěnych, a podáwá gednu po druhé mladšjmu skrutatorowi, a ten syndikusowi, a oba také pjšj, komu hlas dán byl. Stane-li se, že hned w prwnjm hlasowánj neb. skrutinium, gednomu se dostalo přes polowičku hlasůw, wygewugj skrutatorowé, že se wolenj stalo, a s powolenjm kapitolnjho děkana ohlašugj gméno zwoleného kanownjka. — Po spálenj cedulek pošlj se dwa neymladšj kanownjci s tjm ohlášenjm ke knjžeti arcibiskupowi, sljbiwše, že na cestě ničehož newyzradj. Když se nawrátj od knjžete arcibiskupa, a ten s wolenjm gest spokogen, otewře syndikus na pokynutj děkanowo sjň, a nowě zwoleného kanownjka lidu ohlásj. — Gestliže pak w prwnjm skrutinium neschodné byly hlasy, přistaupj se k druhému, a gestliže

i w tom se wětšj počet wolencůw nesrownáná, přistaupj se i k třetjmu wolenj.

(S malým rozdjlem děge se wolenj kapitolnjho děkana a prohošta, — tjm totiž, že se to stáwá w kostele sw. Wjta s welikau sláwau. — Mimo skrutatory z kanownjkůw, ustanoweni gsau dwa komissaři arcibisknpštj, a dwa komissaři cjsarštj. Stalo-li se wolenj, ohlásj se prwé od komissarůw ze stawu prélátského knjžeti arcibiskupowi, a ode dwau kapitolnjch wyslancůw komissarům cjsarským; a když nenj, coby se proti témuž wolenj namjtlo, prohlásj se lidu. — Wolenj děkana stáwá se w kapli sw. Wogtěcha; a wolenj prohošta w kapli sw. Wáclawa, a na to hned u welkého oltáře installacj.)

Když nowě zwolený kanownjk se dostawj, ustanowj se mu neděle, kteraužto uweden anebo installowán býti má. W sobotu před tjm odešle se mu pectorale nebolíž křjž Swatojanský. W neděli po 9. hodině wynagde se w sakristii. Po skončeném kázanj a obyčegném processj, při „asperges me", gde weškeré duchowenstwo metropolitánské k welkému oltáři; kanownjci gen w kapách a biretech, kapitolnj Děkan ale gde pod infulj, kandidát pak toliko w rochetě následuge. Kapitulárowé posadj se na swá mjsta, a děkan sedne u prostřed oltáře, a před njm, w středu presbyterium stogj kandidát, prose, by installowán byl.

Klademe zde na přjklad řeč w. d. kanownjka P e t r a K r e g č j h o , bywalého děkana Turnowského, kterau posledně, dne 12. Listopadu m. r. při swé installacj držel.

ALLOCUTIO

IN SOLEMNI ACTU INSTALLATIONIS, DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

Reverendissimum, Illustrissimum ac Amplissimum semperque fidele Capitulum!

Domini, Domini Gratiosissimi!

Decursum vitae meae hucusque actae obiter solummodo mente recolens, ductum Divini Numinis benignis-

simi variis in circumstantiis singularem conspicio luculenter, adoroque profundissime.

Pauperibus etenim parentibus oriundus, tempore, quo litteris operam navavi, incendio bina vice ad incitas redactis, ideoque omni fere eorumdem auxilio sublevationeque destitutus, non mediocribus in studiis continuandis dimicandum habui difficultatibus. Ast ex omnibus eripuit me, qui potens est, Dominus. Studiis nimirum humanioribus in Gymnasio Neoboleslaviensi, ac philosophicis in hujate alma antiquissimaque Universitate feliciter absolutis, desiderio, quo a pueris flagravi, conformiter meo ardentissimo, in sortem Domini vocatus, in SeminariumEpiscopale Litomericense alumnus susceptus, ibidem presbyter fui ordinatus.

Quo ex tempore in vineam Domini ad operandum missus, per tractum octodecim annorum non interrupte curam gessi animarum; annis equidem septem qua capellanus in civitate Turnoviensi, administratis dein beneficiis successive tribus, et qua capellanus localis Magno-Skalae annis insimul vix duobus usque dum a Perillustri Domino Aloysio Lexa Equite ab Aehrenthal, viro multis nominibus sane insigni, quo qua patrono nuperrime meo hocce etiam loco liceat gloriari mihi, pro beneficio decanali Turnoviensi praesentatus, ac a Reverendissimo, Eximio ac Amplissimo Episcopali Litomericensi Consistorio canonice confirmatus decimum in annum Turnovii animarum egi pastorem, semper adnisus, ut opitulante gratia divina officiis muneris pastoralis mihi concrediti ad amussim facerem satis, vitam vivens contentissimam, amore confidentiaque curae meae concreditorum gavisus non vulgari.

Hodierna ast die in conspectu sacerrimi ac gloriosissimi Collegii Vestri, Domini, Domini Observandissimi, et in Sacrosancta hacce Ecclesia Metropolitana reverenter comparens, tremebundus ac obstupefactus intimo cordis affectu cum magno gentium Apostolo cogor exclamare: Quam incomprehensibilia sunt judicia Dei, et investigabiles viae Ejus! —

Quod sine metu piaculi nuperrime adhuc ne somnians quidem spe concipere fueram ausus, evenit. Non meis etenim meritis, sed Vestris Reverendissimi ac Amplissimi Domini auspiciis gratiosissimis, Dominus hujus Sacrae Ecclesiae Metropolitanae Canonicum me eligi, Vestroque Collegio gloriosissimo voluit aggregari. O quanta mihi gratia, quantus honor, ac quam gloriosa dies hodierna, quam mihi fecit Dominus!

Installandus consisto in atrio celeberrimae Ecclesiae, quae a nongentis fere annis in sancta crevit benedictione: Ecclesiae, quae a Divo Wenceslao fundata, a Boleslao Pio in Cathedralem evecta, a Wladislao ac Ottocaris Regibus maximis gratiis, privilegiis ac libertatibus munita, a Carolo IV. unice amata, ideoque sacris et profanis opibus munificentissime exornata, et quod ei summae est gloriae, in Metropolitanam sublimata, a Ferdinando II. e potestate haereticorum erepta, libertatique pristinae restituta, Ecclesiae, praetiosissimis refulgentis thesauris, Reliquiis scilicet sacris, quibus Romana unica inferior, paucissimis aequiparanda, reliquis verum omnibus longe existit superior.

Adjungendus consisto Capitulo, multis profecto nominibus celeberrimo, tot tantisque privilegiis, juribus ac praerogativis adornato, cujus membrorum nescio, an celebrem constantiam, ac in perferendis animo invictissimo persequutionibus, exiliis, carceribus suppliciisque firmitatem adamantinam; — an integritatem incontaminatam, qua nec exemplo antistitis apostatae, nec promissis amplissimis, nec aperta clancularia que largitione, nec precibus, nec astu fraudeque potuere percelli ac perturbari; an circumspectam eorum prudentiam vigilantiamque, qua semper, ac praecipue tempore summae perturbationis ad conservandam religionem orthodoxam usi sunt, Principibus Sedi Apostolicae nil derogari passi; qua in specie providebant, ne tempore illo funestissimo, quo Sanctorum imagines, ipsaque Christi, e cruce pendentis, non una effigies in frusta comminuta ac combusta; arae in hacce Sacra Ecclesia Metropolitana eversae, Sanctorum Regni Patronorum, Viti, Wenceslai, Adalberti, Sigismundi corpora ab effrenatis effoderentur violarenturque, vigilantiam inquam, qua praepediebant, ne solium Archiepiscopale centum et quadraginta annis continuo vacans, Rokycana aut illi conscenderet similis, aut pedum pastorale manu teneret vel momento; an zelum fervenissimum amoremque scientiarum candidissimum, quo ducti Ferdinandum precibus urgentibus non intermissis eo permovere sunt conati, ut Universitatem Pragenam antiquissimam tot tantisque privilegiorum immunitatibus libertatibusque, per christianissimum Romanorum Imperatorem, Bohemorumque nominis immortalis Regem, Carolum IV., adornatam in pristinum restitueret decus ac ornamentum; — an, denique silentio praetermissis virtutibus Capitularium singularibus aliis,

illam encomiis elevem admirandam, qua reliquis imponitur quasi corona, fidelitatem, qua nimirum rerum religionisque disturbio moestissimo orthodoxiae tenacissimi, erga Sedem Apostolicam, Pontificesque Romanos, ceu Supremos in terris Sacrorum Moderatores, ac legitimos Divi Petri, Apostolorum Principis, Successores, nec non erga Reges suos legitimos integerrimum nullo non tempore probavere obsequium fidemque constantissimam, ita, ut vacillantibus imo jam ruentibus plurimis in Bohemia religionis orthodoxae columnis, ne unicus quidem eorum, quantum periclitari fas est, fidei, quam Christo ejusque sponsae Ecclesiae dederat, immemor, ad castra transierit haereticorum, imo muri Dei veri instar inconcussi semper, intrepidi ac integerrimi persistentes, in exilium agi, per varia dispergi, casibus ac infortuniis, tristissimisque vicissitudinibus jactari, egentes vagique miserias ingentes tolerare ac vitam ipsam impendere maluerint; quo factum, quod Capitulum inclytum a Regibus, Imperatoribus Pontificibusque Romanis titulo singulari insigniretur, ac jure ac merito insigniatur hodiedum: *Capitulum semper fidele.*

Cooptandus consisto in atrio hoc sacrosancto gremio spectabili virorum gravissimorum de Ecclesia Sancta Dei ac republica optime meritorum, clarissima doctrinae fama ac virtutibus singularibus conspicuorum.

O quanta mihi gratia, quantus honor, iterum iterumque exclamo, quam gloriosa dies hodierna, quam mihi fecit Dominus! Quidni gaudeam, exultabundusque cantem: Magnificat anima mea Dominum, quia fecit mihi magna, qui potens est!

Ast quas quaeso atque obtestor, referam grates Vobis, Domini, Domini Gratiosissimi, pro singulari, qua me amplexi estis, benevolentia? Qui me reddam dignum favore Vestro mihi inopinato, quo me in coetum Vestrum gloriosissimum suscipere, honoreque tam sublimi decorare dignamini?

O, utinam mihi in dignitate canonicali, ad quam hodie installatione solemni sum elevandus, contingat, in Vestram Reverendissimi ac Amplissimi Domini consolationem, in Ecclesiae Sanctae Catholicae incrementum, ac in hujus Sacrae Metropolitanae Ecclesiae honorem proficere! Et cum principale mihi incumbet officium, praedicandi verbum divinum, e cathedra illa gloriosissima, e qua tanto temporis decursu tot tantique viri e-

minentes, quos inter sideris primi ordinis instar Sanctus refulget Joannes Nepomucenus, doctrinam Domini nostri Jesu Christi illibatam praedicarunt, utinam in hacce vocatione sancta ad salutem fidelium meamque proficiam propriam! Utinam officiis omnigenis meis ad amussim faciam satis, votisque ac exspectationibus Vestris de me conceptis respondeam!

Hae etenim sunt preces meae ardentissimae, haec sancta desideria firmaque proposita, adjuvante gratia divina, in sancta conversatione Deo pie devoteque serviendo placere, pacem servare cum omnibus, praevenire humanitate ac reverentia quemque, fideli populo fieri utilem maximeque proficuum, atque sancte servare omnia et singula, quae vel Superiorum auctoritas, vel Reverendissimi, Illustrissimi ac Amplissimi semperque fidelis Capituli statuta consuetudo et observantia provida statuerint dispositione, firma fide credens, Dominum me debilem roboraturum viresque additurum ad perficiendum, qui ad velle gratiam largiri est dignatus.

Jam igitur his grati animi sensis ac affectionibus devotissime adapertis ad Te, Reverendissime, Eximie, Magnifice, Perillustris ac Amplissime Domine, Domine Decane Capitularis! humillimam converto orationem meam, reverenter enixeque rogans, ut pro Tua eminenti, ad quam confidentia Collegii hujus gloriosissimi sublimatus es nuperrime, dignitate, pro Tua singulari, quam expertus sum ego, experiunturque omnes, comitate affabili benevolentiaque insigni, ad installationis meae actum gravissimum gratiosissime procedere, quae porro mihi agenda observandaque sint, sincere significare, meque qua Canonicum Sacrae Metropolitanae Ecclesiae, ac Reverendissimi, Illustrissimi ac Amplissimi semperque fidelis Capituli benignissime inaugurare ac installare digneris. — Dixi.

Když kandidát swau prosbu skonej: odpowj gemu kapitolnj dèkan we zwláštnj reci.

Klademe zde opet příklad řeči, kteraužw též příležitosti měl *wysoce důstogný kapitolnj Dekan, p. t. P. a p. Wáclaw Wiljm Wáclawjček, doktor sw. Pjsma, cjs. král. gubernialnj rada, a téhož času rektor magnificus university Pražské.*

ORATIO,

qua A. R. D.

Petri Kregčj,

Decani Turnoviensis, electi S. M. E. Pragensis Canonici, die 12. Novembris a. 1837. inaugurandi, alloquio respondetur.

Quam disertis splendidisque honoris et gloriae encomiis antiquissimam hanc Divi Viti metropolitanam Ecclesiam, et Reverendissimum celebraveris semper fidele Capitulum nostrum, A. R. D. Candidate, laudum tamen numerum Te haudquaquam absolvisse facile dabis reminiscens, his rite concinnandis latissimum patescere campum; quippe, quum ab illius origine prima ad nostra usque tempora novem saecula exacta eventuum factorumque summam immensam offerant verecunda memoria perlustrandam. At recte commemorasti singularis fidei atque constantiae specimina, quibus Canonicorum in castro Pragensi collegium legitimis suis Principibus, iisdemque fundatoribus ac benefactoribus suis, ecclesiae ac Deo se inviolabiliter devinctum nullo non tempore probavit, quae paucis confirmare a re alienum haud esse videtur.

Jam Přemyslio-Libušina principum familia cum rege Wenceslao III. (a. 1306.) exstincta, atque genus Lucemburgicum Přemysliam post gentem regni nostri diademate potitum eximio semper singularique studio fidem a Capitulo nostro intemerate sibi exhibitam agnovit; in quibus magnus ille patriae pater, *Carolus IV.*, ecclesiam suam Pragenam, quae eandem ob causam ejus munificentiam mirum quantum experta est, gratiis, privilegiis, libertatibus et indultis sane maximis donatam, accedente summi Pontificis, *Clementis VI.* (a. 1341.) consensu in *Metropolitanam* evexit, ejusque Praelatis et Canonicis in regni diaetis seu comitiis *loci et suffragii ferendi jus* et facultatem est impertitus.

Qui vero masculae regum seriei huic exstinctae successit *Wladislaus II.* Jagellonum de gente, magis securum tutioremque vitae suae facultatumque locum reperiit nuspiam, nisi medios inter Canonicos in castro S. Wenceslai. Quibus omnibus augustissima domus Habspurgica-Austriaca nullatenus cessit; vivunt gratis in

pectoribus nostris nomina *Caroli IV.*, *Ferdinandi I.*, *Ferdinandique II.*, quem, licet electum et coronatum Bohemiae regem, haeresis tam horribili petiit seditione, ut omnis, qui Pseudo-regi Friderico Palatino se subjicere genua flexa renueret, proscriptionis atque adeo vitae periculum subiverit. Ast medios inter hos patriae tumultus periculosos Regi suo fidele perstitit Capitulum, generosa fortitudine despiciens bonorum redituumque jacturam, ipsamque mortem nihil expavescens. Quam tristis vero et deploranda Praelatorum atque Canonicorum Metropolitanae ecclesiae Pragensis iis temporibus fuerit conditio, vel inde apparet, quod Reverendissimi ac Amplissimi Praepositus et Decanus, *Simon Brosius Horsteynius*, et *Casparus Arsenius Rodbuza* jam quaeritabantur a Calvinistis, ut equulei tormentis excruciarentur, quae Dei solum auxilio protegente evitaverunt.

Haec et alia plura, in quibus annales nostri exsultant, felicissimae recordationis Imperatorem ac Regem Carolum VI. (a. 1714.) induxerunt, ut Capitulum nostrum hac intemerata fidelitate nullo non tempore conspicuum posteris commendaturus honorificentissimo titulo, *Capituli semper fidelis*, ab omnibus magistratibus et officiis publicis in omne tempus statuerit apellari.

Quibus omnibus si jure meritoque gloriamur posteri, tantumque honorem nostris utique virtutibus promereri atque tueri satagimus; omnino venerabundi praeclara suscipimus illa, quae idem Capitulum Deo, quae Ecclesiae, quae Sedi Apostolicae non minori constantia ac fidelitate praestitit. Fulget illustre sidus e Capituli nostri sinu ortum, integerrimus sigilli sacrae poenitentiae custos et martyr, *S. Joannes Nepomucenus*, cujus mira facta gloriosaque merita universus decantat catholicus orbis; fulgent sequentibus temporibus, funestissimo praesertim Žižkianae rabiei aevo, quo religio catholica in regno mille modis in discrimen vocabatur; fulgent viri singulari constantia et fortitudine in servanda tuendaque avita fide insignes, quos divina providentia imperterritos catholicae fidei athletas concitavit, ut sacrum fidei ignem intemeratum custodirent. Hos inter triumphantes Capituli nostri annales referunt Praelatos et Canonicos ecclesiae Metropolitanae, qui ejus capite ultra centum et quadraginta annos orbati, invictum generosi animi spiritum retinentes, et inter ferrum flammasque Deo et Ecclesiae fideles persistentes, per cun-

cta rerum pericula et infestationes manus continuo victrices fortiter pretenderunt. Nemini inde mirum videbitur, quod ecclesia et capitulum metropolitanum, ut Regum et Imperatorum, ita summorum quoque Pontificum beneficentia et liberalitate, atque eximiis privilegiis condecoratum illustratumque sit.

Quas denique ingenii et virtutum, doctrinae et pietatis meritorum laudes ex eo tempore sine intermissione sibi collegerit Reverendissimum semperque fidele Capitulum nostrum, longiori contexere filo supervacaneum videtur.

Cum vero honos et gloria omnis Majorum virtute, meritis, atque praeclare gestis parta vana sit et inanis, nisi posterorum animi ad efficienda similia, eorumque laudibus digna incitentur et inflammentur: Te, A. R. D. Candidate, quem vitae integrum, ingenio pollentem, studio multo, doctrina sana, veritatis amore, atque indefesso amplificandae reipublicae christianae ardore praeditum esse cognovimus, commemorata Majorum nostrorum vestigia, semitas nimirum scientiarum atque virtutum, quibus tantas promeruere laudes, non nosse solum, sed constanti zelo tenere oportere memineris.

Sed omnium, quot quantisque tum summorum ecclesiae Pastorum, tum augustissimorum Imperatorum Regumque favore Amplissimum nostrum Collegium splendet ornamentis, nullum omnino cura magis vigili et acriori studio per cunctas rerum vicissitudines sibi tuendum custodiendumque censuit, quam quod SS. Religionis nostrae veritatibus morumque praeceptis de suggestu sacro docendis et exponendis, munere suo pergrato et haereditario, est consecutum. Haec est gloria apostolica, quam nullo unquam aevo sibi praeripi aut diminui passum est antiquae religioni, verae Christi ecclesiae, legitimisque Regibus semper fidele Capitulum! Quocirca hunc sacrum suggestum sive cathedram, quae est Canonicatus janua, Tibi, admodum Reverende et perquam dilecte Frater, prae ceteris officiis a sacrae Metropolitanae Ecclesiae Canonicis servandis, quae simul studiose implere conaberis, iterum iterumque commendo.

Sacrorum sermonum Tuorum argumenta, ut solis radii, concurrant et confluant in unam omnis religionis scientiae summam, quae est: *dignitas divini Magistri*, et *doctrinae*, quam e sinu Patris aeterni terrae gentibus intulit, *praestantia divina*.

Jesum Christum praedica, non hominem quidem in deserto esurientem, sed coeli terraeque Dominum aliquot panibus millia hominum saturantem nuntia et repraesenta. Siquidem talia ac tanta, quanta religionem Christianam effecisse miramur, sine ulla dubitatione nunquam effecisset, si dignitate magistri vere divini, si auctoritate ipsius Filii Dei incarnati destituta, ex humani tantum doctoris, utut sapientissimi et praestantissimi ore emanasset.

Jesum praedica, scilicet *Verbum, quod erat in principio, erat apud Deum, erat ipse Deus, et caro factum est.* (Joann. Cap. I.) Jesum praedica, ejusque doctrinam doce fideles, non practicam solum, sed theoreticam quoque. Moralia enim praecepta promulgat etiam synagoga, Witteberga et Geneva; Roma vero i. e. ecclesia Petro-apostolica populo Christiano revelationis divinae veritates proponit omnes, non morum tantum sed et fidei normas, probe gnara, e dogmatibus fidei veram scaturire animorum quietem, iis solis firmum et necessarium constitui praeceptorum moralium fundamentum, horumque adeo contineri argumenta moventia, ut iis posthabitis lex omnis languescat, et efficacia careat omni. Meris itaque exhortationibus ethicis populum nostrum ad meliora dirigere, atque ad virtutem vitaeque sanctitatem formare frustra conniti mur.

Pari autem cura sollicita, pari studio et diligentia cave alterum aevi nostri errorem longe lateque grassantem, quo ea tantum dogmata gregi pretiosissimo Domini sanguine redemto proponi solent, quae sola ratione humana inveniuntur, concipiuntur et declarantur. Etenim non sumus vocati et missi ab antiquis recentioribusve Philosophis, ut naturalismum disseminemus: verum vocati sumus et missi ab ipso Salvatore, et ejus Ecclesia, ut verbum revelatum atque Dei mysteria populis annuntiemus ad obtinendam salutem aeternam; prohibentes, ne aut solius rationis nunquam satisfacientis, passimque philautiae dictamina sequentis: aut solius sensualitatis, quae corporis, non spiritus lex est, turbine susdeque vertantur, cadantque in obscurum.

Hisce monitis morem gerens, charissime in Christo Frater, Ecclesiastis muneri aeque sancto ac magnifico satisfacies. Dei enim, rerumque divinarum atque proximi amore accensus hac ratione sublimes et altas mentibus audientium inseres cogitationes, pietatisque homines ad

coelestia elevantis sensus excitabis; mysteria revelabis coelo delapsa, animosque piorum efformans imagines Dei, sanctae fidei dogmata confirmabis; verae sapientiae praecepta trades, et officia Deo, sibi et proximo, imprimis legitimo Principi, magni gentium Apostoli ex mente praestanda docebis; bona commendabis opera, venustam depinges virtutum dignitatem, atque deformem peccatorum turpitudinem, quo deterreas magis insontes, lucreris pervicaces; mercedis ac praemii laborum spem praebebis, libidinosis metum injicies, sortem utramque, electorum quidem prosperrimam, reproborum autem miserrimam funestissimamque repraesentando: piis probisque altera manu hujus vitae salutem, altera aevi sempiterni offeres beatitudinem; gaudia humana geminabis, calamitates ac dolores lenies, rigida flectes, aspera complanabis, dura mollies, horrifica placabis; quin et dirae morti adimes arma, tristem vitae terminum in placidum novae sortis melioris exordium commutando, ipsamque mortis compellationem de medio tollendo. Haec autem si sancte ac religiose praestas, non modo fidelibus, sed et Tibimet ipsi optime consulis; habebis enim, quae animum sive senectute, sive morbo, sive aerumnis fractum a terrenis caducis avocant, ad coelestia dirigunt, regni Dei felicitatem docent, sedes Beatorum ostendunt, veramque Tibi Tuisque gloriam parant immortalem.

His praemissis Te jam Collegio nostro Amplissimo, Ecclesiaeque huic Metropolitanae, venerandae Matri nostrae, jungere, legitime adscribere, et solenniter desponsare non cunctabor, quam primum ea, quae ad hunc officii et dignitatis gradum capessendum sacris canonibus et statutis nostris praescripta sunt, rite praestiteris.— Dixi.

Načež kandidát klekne před kapitolnjm děkanem a skládá wyznánj wjry dle předpisu sněmu Tridentského, a přisahá na wšecka statuta kapitolnj. Po skončené přjsaze prohlásj děkan, že zwolený gest přigat do počtu kanownjkuw, obláčj ho kanownickau kappau, podáwá mu prsten na znamenj zasnaubenj geho s chrámem Páně a wždy wěrnau kapitolau, a stawj na hlawu biret, na znamenj powinnosti kazatelské; a wede ho, sám pod infulj a s berlau, na mjsto gemu wykázané, kde mu uděluge práwa seděti; při čemž celá kapitola stogj.

Na to zpjwá děkan chwalozpěw sw. Ambrože, a

skončj celau slawnost pontifikálnjm požehnánjm. Po tomto požehnánj konagj se teprwa hlawnj služby Božj.

Po wykonaných službách Božjch wedau dwa neymladšj kanownjci nowě uwedeného ke knjžeti arcibiskupowi, by geg představili; on ale žádá o požehnánj, a o rozšjřené užjwánj pontifikalij také po arcidioecesj.

Druhý den na to představuge mladšj kanownjk nowě uwedeného wšechněm wysoce důstog. présidentům cjs. král. úradůw.

Obraz Ukřižowaného Spasitele na Pražském mostě.

Giž za starodáwna pražský most, toto mistrné djlo uměnj stawitelského, obrazem Ukřižowaného byl ozdoben. Původcem nábožné této ozdoby sám bohomyslný Karel IV. býti se pokládá. Obraz ten byl gen dřewěný, patřjcjho wšak naň křesťana, gakož obyčegně, nábožnostj zanjmal, wzbuzugjc k wzýwánj Toho, genž krwj swaté smlauwy drahé smjřenj naše na křjži wykonal.

Ledwa že král Wáclaw IV. na druhý swět se odebral, zbauřená luza, neobáwagjc se žádného giž trestu, gala se wšelikých ohawnostj páchati. Wečernjm saumrakem, na den úmrtj králowa (16 neb 17. Srpna 1419.) přeplawila se plachá sběřta, za nedostatkem lodj, na prámjch z Nowého Města na Malau Stranu; a wybrawši Kartuziánský klášter na Augezdě, brala se, při plápolagjcjm klášteře, s krwawau kořistj, w ljtém burácenj přes most domů, a bauřenj ještě nenabažená obraz ukřižowaného Spasitele do Wltawy srazila.

Tak byl na dlauhý čas most této nábožné ozdoby zbawen, spolu i křesťanská duše potěšitedlného pohlednutj na swého Spasitele, u něhož za smutných dnů se modljc, wzdycháwala, a potěšenj nabywši odcházela.

Wjc než půl druhého stoletj minulo, než se Staroměstská rada na tom usnesla, aby podlé obyčege katolické cjrkwe k wzbuzenj pobožného anmyslu na témž mjstě opět křjž swatý byl postawen. Wšak zle se dálo i s tjmto swatým obrazem. Gak mile zimnj král, *Fridrich Falcký*, do Čech byl wyzwán, obořili se nepřátelé katolictwj na oltáře, obrazy, křjže a hrobky, tak že pod gegich kladiwy, háky a hořicjmi nástrogi swaté sjně se rozljhaly, a otřásagjce se tyto obrazornšitele zděsily.

Tehdáž wyšel také králowský rozkaz, aby i křiž sw. na mostě byl swržen, předkládage gakausi chaulostiwost aneb žilnj slabost králowny Alžběty, které prý se wnitřnosti kormautj, když na toho nahého kaupaře popatřj. *) Ale rada rozgitřena gsauc giž *prwněgšjmi* urážkami, upamatowala přiwábeného krále na geho zawazek, wedlé něhož we wěcech týkagjcjch se náboženstwj ničehož změniti se nemělo; a negen tomuto neslušnému nařjzenj se protiwila, nýbrž i stráž u křjže postawila, k uwarowánj lstiwého a násilného počjnánj.

Za osudných dnů šwedského obležení, kdežto obywatelé, zwláště pak akademická mládež nesmjrné důkazy udatnosti wydáwagjce, wěrnau oddanost k rakauské wladě swau a swých djtek krwj zpečetili, obraz ten nepřátelskau střelbau sražen padl i se sochau Rodicky Božj na most; socha pak sw. Jana Ewangelisty do řeky se skácela.

Slawné paměti Ferdinand III., kterýž rekowstwj obywatelům králowsky odplatil, dal nowý křiž postawiti; obraz pak Spasitele w Hamburce z kowu ulit a silně pozlacen byl.

Když pak tento postawen byl, osmělil se žid (1696) weřegně Ukřižowanému se rauhati.

Aby se gemu i ostatnjm synům Israelským k obrazu tomu uctiwost wštjpila, byl od králowské appellačnj rady k peněžité pokutě odsauzen. Tato obrátila se na zhotowenj hebregského nápisu, genž až podnes okolo křjže se spatřuge. קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות t. g. Swatý, Swatý, Swatý Pán Bůh wšehomjra (zástupů, gak ginj čtau.)

Tento rozsudek králowské appellacj zwěčňugj pod křjžem položené nápisy. U prostřed: *Trisagium Christi Crucifixi Honori, ex mulcta in sanctam crucem blasphemi Judaei positum a Regio Tribunali Appellationum, Anno Domini MDCXCVI.*

W prawo: Trognásobné Swatý, Swatý, Swatý ke cti Krista Ukřižowaného z pokuty proti swatému křjži rauhagjcjho se žida od slawného kralowskeho tribinátu appellationum založeno. Léta Páně 1696 *dne* 14. *Září.*

*) Anno Domini 1619. 27. Dec. emanavit ad senatum Pragensem decretum, quo jubetur statua Crucifixi in ponte erecta deiici, eo quod regina Elisabeth . . . denudati istius Balneatoris . . . praesentiam nequeat amplius tolerare. Hammerschmid Prodr. Glor. Prag. p. 599. Byla rodem Angličanka, kalwinskeho wyznanj.

W lewo: „*Dreimahliges Heilig, Heilig, Heilig zu Ehren Christi des Gekreuzigten, aus dem Strafgelde eines wider das heilige Kreuz schmähenden Juden, von Hochlöblichen königl. Appellations-Tribunal aufgerichtet, im Jahre* 1696 *den* 14. *Tag im Herbstmonat.*

Časem wzal opět kříž ten zkázu, až geg konečně násilný a bauřliwý wjtr srazil. Napotom gest ulit kříž z kowu, a na něg obraz Spasitele i s hebregským nápisem přibit, gakž nápis pod orlem oswěděuge: „Renovatum MDCCVII.“ Sochy matky Božj a sw. Jana podlé kříže, z olowa gsau ulity, a gako božské s nebeským snaubjce krásné wyobrazenj působj.

Wěčné swětlo u sw. kříže na mostě, gakož i každodennj obět mše swaté w kapli sw. Wáclawa w hlawnjm chrámě sw. Wjta nadal Karel Adam swobodný pán z Řičan. Tak oswěděuge následugjcj nápis, kterýž Jan Fridrich hrabě z Waldšteyna, arcibiskup Pražský, na podstáwku wedlé znaku wryti dal:

Carolo Adamo Baroni de Řiczan, qui perpetuum hoc lumen et sacrum perpetuum in Metropolitano sacello Divi Wenceslai fundavit, legato Bono Launowitz sedi Archiepiscopali, Joannes Fridericus Archiepiscopus Pragensis hoc monumentum posuit A. D. M.DLXXXI.

J. Černý.

Chrám Páně hrobu Božjho w Jerusalémě.

Od Wáclawa Pešiny, redaktora.

Že zprawy o tomto swatém městě do Časopisu našeho zwláště přináležegj, přiswědčj mi ze wzácných čtenářů našich, gak daufám, každý, a každý žádostiw bude, dočjsti se zde zagjmawých wědomostj. Mage před rukama popsánj Woldřicha Prefáta z Wlkanowa, od roku 1546, Haranta z Polžic, od roku 1598, a francauzského frapisty, Geramba, od r. 1831, 1832, 1833 nemel bych nedostatku w zásobách, z nichž bych gako z pokladu wynášeti mohl *nova et vetera:* mně ale samému nedostáwá se času, abych to uciniti mohli, schází mi pomocnjkůw, kteřj by k práci té ruku podali, a nedostáwá se i mjsta, gelikož gsme obmezeni na swazky 10 ti archowé. Rozmnožený počet odbjratelů gest gediné s to, každým swazkem i počet archu rozmnožiti, an dosawáde náklad wět-

šj gest, nežli přjgem. Protož buď gen skrowný wýgimek tuto mile prigat, genž záležj we zpěwjch, které pautnjci s welebnými Františkány*) u swatého hrobu, po swatých mjstech zpjwagj. Z těch tedy w každém letošnjm swazku něco podáme.

I.

We swazku přjtomném stůgtež *hymny* zpjwani *w chrámu Božjho hrobu.* U gednoho wýklenku we zdi chrámowé w kapli Rodičky Božj, (genž gest asi w tu stranu gako w chrámu sw. Wjta w Praze, sakristie w kterém za hustau zelenau mřjžj s okénkem, před niž wěčná lampa hořj, založen gest kus, třj pjdj dlauhý, kameného slaupu, *při němž Kristus Pán mrskán byl*, zpjwá se následugjcj *hymnus* podlé tuto wysazeného nápěwu:

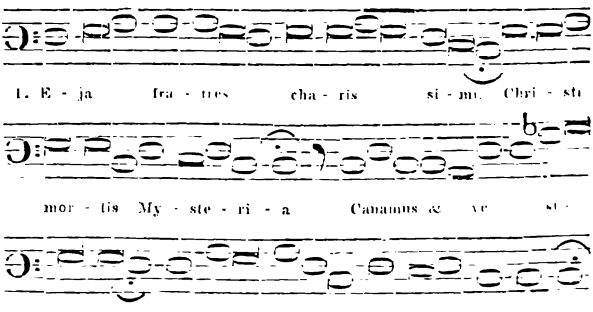

2. Qui poenam primi criminis
Delet vigore sanguinis:
Hunc ad columnam acriter
Caedit Pilatus pessime.

3. Cur sic, o crudelissime,
Flagellis eum percutis,
A quo vitam acceperas,
Vitam conaris rapere?

4. Cum tu Columna solvere
Tunc noluisti Dominum,
Cum te crudeles milites
Rigassent ejus sanguine?

5. Cur non fregisti illico,
Tunc te Columna impia,
Dolore Christi nimio,
Flagellis tantis languidi?

6. Jam orans fudit sanguinem,
Qui potuit sufficere:
Nam gutta hujus sanguinis
Thesaurus fuit omnium.

7. Nos ergo, qui diligimus
Hunc flagellatum Dominum,
Rogamus, ut criminibus
Suis ignoscat meritis.

8. Gloria tibi Domine
Pro tanto fuso sanguine,
Et alaparum copia.
Vultui sacro rigida. Amen.

*) Gich pater Quardian má práwo infule, berle, a swátost birmowánj udělowati.

Antiphona.

Apprehendit Jesum Pilatus, et ad Columnam ligatum fortiter lagellavit.

V. Vere languores ipse tulit.

R. Et dolores nostros ipse portavit.

Oremus.

Adesto nobis Christe Salvator per tuam poenalem flagellationem, et per tuum stillantem, et aspersum sanguinem praetiosum: ut omnia peccata nostra deleas, nobisque tnam gratiam tribuas; ab omni periculo, et adversitate protegas, et ad vitae aeternae gaudia nos perducas. Qui vivis, et regnas cum Deo Patre.

II.

Asi 37 kroků od mjsta slaupu, w okresu dále, (tak asi gako w Praze u sw. Wjta Nostická kaple, neb kaple sw. Anny,) gest we skále wytesaný wýklenek, w kterém *Kristus Pán před swým ukřižowánjm držán byl.* Tu se zpjwá *hymnus:*

1. Qui lucem dedit patribus,
   Cum illos ab his tenebris
   Eduxit, et coelestibus
   Ornavit donis gloriae.

2. Qui est salvator seculi,
   Ac vitam propter hominem
   Morti paratus tradere,
   Obscuro datur carceri.

3. O dolorosa vincula,
   Quae Dei patris filium
   Tenetis velut pessimum,
   Ut mortem detis corpori.

4. Dimittite hunc, solvite
   A Judaeorum vinculis,
   Qui delictorum vincula
   Solvit amore morteque.

5. Suffecerat jam tradere,
   Cum Judas ille voluit
   Denariisque vendere,
   Pro tali brevi numero.

6. Solve tu Jesu animas
   A criminum contagiis,
   Quae pietate corporis
   Tui sacri deficiunt.

7. Ob peccatores talia
   Tulisti in te Domine
   Ut tuam lucrifaciant
   Et mereantur gratiam.

8. Ingnosce nobis Domine,
   Qui peccatorum pondere,
   Gravamur hic quotidie,
   Ut detur tibi gloria. Amen.

Antiphona.

Ego te eduxi de captivitate Aegypti, demerso Pharaone in mari rubro: et tu me tradisti carceri obscuro.

V. Dirupisti Domine vincula mea.

R. Tibi sacrificabo hostiam laudis.

Oremus.

Domine Jesu Christe, Angelorum decor, gaudium, et libertas animarum, qui pro redemptione mundi capi, ligari, carcerari, alapis coedi, flagellari, et conspui voluisti: fac nos quaesumus indignos famulos tuos poenas et contumelias pro tui nominis gloria laetanter suscipere: ut ad tuae pietatis consortium mereamur feliciter pervenire. Qui vivis, et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

III.

O několik kroků dále, (co gest u swatého Wjta kaple hrabat Kinských, ss. Crhy a Strachoty,) gest mjsto, kde dali Kristu Pánu z hauby w octě omočené pjti. — Zde se nezpjwá, ale dále 65 kroků od kaple *Carceris Domini*, (tak gako bych řekl u sw. Wjta kaple swatého Jana Křtitele,) kde *Krista Pána z raucha swékli, a o oděw geho metali los*, kterýžto oděw prý se ještě celistwý nacházj w Trieru, kam ho sw. Helena, matka cjsaře Konstantina Welikého, matrona 80tiletá, z Triery rozená, přinesla. Tu se zpjwá:

1. Canamus modo canticum
Ad salvatoris gloriam,
Dicamusque injuriam,
Quam passus est ab impiis.

2. A patre qui est genitus,
A quo semperque gignitur,
Sed idem in essentia
Patris atque paracliti.

3. Qui a coelorum sedibus
Descendit huc obediens,
In habituque hominis:
Proprietate moriens.

4. Qui coelos implet lumine,
Ornataque sideribus,
Et quem adorant Angeli,
Vestitu privant milites.

5. Qui vitam dedit mortuis,
Donatque sanctis gloriam,
Amore motus fervido,
Et charitate opere.

6. Qui vinum fundit vineis,
Fructusque dat arboribus,
Suis privatur tunicis,
Sicque nudus relinquitur.

7. Qui vestis volatilia,
Diversisque coloribus
Ac ornat agros roseis,
Ipse privatur vestibus.

8. O! gens iniqua pessima,
Quis te ditavit crimine,
Ut sortem in has poneres
Vestes, atque divideres.

9. Hic super sacratissimas
Vestes miserunt milites
Dantesque sortes omnibus,
Ut unusquisque raperet.

10. Hic locus est sanctissimus,
Ubi David oraculum
Completum est in sortibus,
De Christi sacris vestibus.

11. Precamur ergo cernui,
Te creatorem saeculi,
Jam sic privatus vestibus,
Nos induc virtutibus. Amen.

Antiphona.

Milites postquam crucifixerunt Jesum, acceperunt vestimenta sua, dantes unicuique militi partem.

V. Diviserunt sibi vestimenta mea.

R. Et super vestem meam miserunt sortem.

Oremus.

Benigne Jesu Christe, qui pro nostra redemptione, ab indignis peccatorum manibus, non solum in cruce nudus suspendi et mori voluisti, sed etiam tua sacratissima vestimenta partiri et donari permisisti, concede: ut spoliati vitiis, virtutibusque adornati, tibi Deo vivo, et vero in coelesti gloria praesentari mereamur. Qui vivis, et regnas cum Deo Patre etc.

IV.

O šest krokú dále (gako u sw. Wjta Berkowská kaple, proti oltáři sw. Wjta) dogde se k welikým dwerjm, kde wlewo gdau široké, we skále wytesané schody, 20 stupňů magjcj, těmi se přigde do prostranné, lampami oswětlené kaple, kaple sw. Heleny nazwané. Přes ni se učinj 11 kroků a přigde se ke schodům 11 stupňů magjcjm, a po nich do giné w skále wytesané kaple, u které w středu oltářjček stogj, okolo kteréhož se choditi může. Z lewé strany spatřuge se řjmsau uzawřený wýstupek lampami oswětlený, *na kterém mjstě sw. Helena kříž Krista Pána s nápisem nalezla.* Tu se zpjwá hymnus:

1. Ad Crucis locum pergere
Debemus et hanc quaerere,
Velut gesserunt martyres,
Qua meruerunt gloriam.

2. O crux miranda, gloriae
Scala, ad coelos elevans,
Per quam ascendit Dominus
In ea fuso sanguine.

3. O crux arbor dignissima,
Qua mediante animae
Ascendunt ad coelestia
Et beatorum praemia.

4. O crux scala excelsior
Cunctis altis arboribus,
Adjuva nos ab infimis
Ad coelos usque scandere.

5. Haec illa est altissima
Scala, quam jam sanctissimus
Jacob vidit in somnio,
Per quam pergebant Angeli.

6. O Crux sic admirabilis,
Ornata Christi sanguine,
Quae cum sanctorum agmine
Mundum illustras lumine.

7. O Crux arbor dulcissima,
Quae mortis das mysterium
Christi, et nobis pretium
Donasti atque gaudium.

8. O Crux ave spes unica,
Inventa hic ab Helena,
Per te sic nobis gratia
Detur, et sursum gloria! Am.

Antiphona.

Orabat Judas dicens: Deus, Deus meus ostende mihi lignum sanctae Crucis, cumque ascendisset de loco, perrexit ad hunc locum, ubi jacebat sancta crux.

V. Hoc signum crucis erit in coelo.

R. Cum Dominus ad judicandum venerit.

Oremus.

Deus, qui hic, in praeclara salutiferae crucis inventione, passionis tuae miracula suscitasti: concede, ut vitalis ligni pretio aeternae vitae suffragia consequamur. Qui vivis et regnas etc.

(Pokracowánj bud.)

Ecce lignum crucis etc. na welikÝ pátek.

Toto učtěnj swatého kříže wzalo swůg počatek w Jerusalemě při wynalezenj téhož sw. kříže skrze matku

cjsaře Konstantina Welikého, Swatau Helenu, r. 426 po Kr. P. tehdáž giž 97 let starau. (Přjběh wynalezenj gest z breviáře známý.) — Když po náramném namáhánj, mjsto hrobu sw. a pak něco opodál, hlaub w zemi, i ty tři křjže, s hřeby, a nápis křjže nalezen, a když byla náboženská cjsařowna, plynauc w radosti, s přjtomnými neywřelegi ho uctila, odeslala rychle geden djl z křjže Krista Pána do Konstantinopole, cjsaři, synu swému; druhý djl pak dala wložiti do stříbrné skřjně, a odewzdala sw. Makariusowi, tehdegšjmu biskupu Jerusalemskému, by po wšecky časy na welikÿ pátek lidu ukazowán a od weškerých wraucně uctěn byl. — Od toho času počalo se uctěnj sw. křjže, kde biskup, na welikÿ pátek před shromážděnými náboženými skřjni tu otewřel, a gim ten předrahÿ pozůstatek okazowal a wolal: „*Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit, venite, adoremus*“ a padna na kolena, klonil se před sw. křjžem, ljbal ho, po něm weškeré duchowenstwo, a pak ostatnj lid; až tento nábožnÿ způsob sw. cjrkew do swého obřadu na welikÿ pátek přigala, a po celé cjrkwi powědomé uctěnj sw. křjže zawedla. — (Nynj se to w Jerusalemě skrze tamnjho P. Quardiana stáwá.) — Od toho času zapowěděl cjsař Konstantin W. zločincu wjce ukřižowánjm utráceti.

Kapitola hlawnjho chrámu Páně sw. Wjta w Praze za času swatého Jana Nepomuckého.

Od Wáclawa Pešiny.

Uwedenj w známost wšech mužů, kteřj se swatým *Janem Nepomuckým* w pražské kapitole byli, giste wšem ctitelům Swatojanským nemálo bude wjtané: ano může se řjci, že každý nad tjm potěšen bude dozwěděw se gmen těch, kterým osud přál s swatým patronem našjm w kanownickém spolku býti.

Wypsal gsem wědomost tuto ze wzáceného rukopisu Jana Michala Warlicha z Bubny, bywalého kanclýře a archiwáře wysoce důstogné wždy wěrné kapitoly, pak děkana a generálnjho vikáře, kterÿ 1789 kustosem neb strážným chrámu Páně sw. Wjta učiněn, gak z rukopisůw wzáceného kapitolnjho archiwu, gegž zcela byl usporádal, tak též z mnoha tiskem na světlo wydaných kněh, wšech biskupů, arcibiskupů a kanownjků, od času prwnjho

pražského biskupa *Ditmara*, r. 973, w nepřetržené posloupnosti, až do wěku swého sestawil. Rukopis ten wede následugjcj nápis: *Canon, seu cathalogus, aut album Capituli Ecclesiae primum collegiatae, demum cathedralis, postremum Metropolitanae Pragensis conscriptum Anno* 1789.

Použil pak gsem spolu také Balbinowa spisu Vita Arnesti, Weleslawjna, Paprockého, Pešiny, Pubičky, pak Hammerschmida, Beckowského a Schallera, a několika rukopisů rodiny swobodných pánů Malowcůw.

Až do času Karla IV., do roku 1346 záležela kapitola pražská obyčegně gen z probošta, děkana, arcijahna, skolastika a dwau geště kanownjků. Karel IV. gi ale na 36 rozmnožil, kteřj ale nikdý wšickni residentnjmi nebyli, nýbrž na skutečné, neb při chrámu Páně w Praze obýwagjcj, pak praebendátnj, na farách geště žigjcj, na poloprebendátnj, na kanownjky cum spe obtinendae praebendae, a na čestné kanownjky bez wšj praebendy, (kterj snad s ouěmi cum spe praebendae gedni a titjž byli,) se dělili.

Uwádjm poslaupnost wšech 40, přikládage i rok wstaupenj gegich do kapitoly, a pak rok gich úmrtj. Ale i tu pozorowati musjme, že wšech těch 40 se swatým Janem nagednau nežilo: nýbrž, že se gich od geho wywolenj až do geho swatomučedlnické smrti (tedy od roku 1375 až do roku 1383, během 8mi let,) co gich z geho spolukanownjků wymřelo, a na gich mjsto zase nastaupilo, 40 počjtá.

Dějwe ale, nežli kapitolu tu uwedu, za slušné a řádné uznáwám, abych také těch tj arcibiskupů gmenował, pod kterými swatý Jan, na kněžstwj byl wyswěcen, do kapitoly wywolen, a mučedlnictwjm oslawen.

Krátký žiwotopis gich gest následugjcj:

---

1. *Arnošt* z *Pardubic a ze Skáry*, pokrewnj swobodných pánůw Malowců, pocházel z urozených rodičů slawné powěsti, kterým město Český Brod, a od něho s Kunětickau horau, až ku Glacku mnoho statků přináleželo. Otec geho, miláček při dwoře královském Karla IV., učiněn byl nejwyššjm ředitelem w Glacku, kterýžto, gak Balbjn uwádj, u sw. Wjta w Praze zakristii a wejš po sobě čtyři kaple na swůg náklad wystawěl, a

protož i u Cjsaře u weliké milosti stál. Kde se prawě *Arnošt* narodil, newj se gistě; někteřj saudj, že u Českého Brodu w zámku Hostjně, neb na zámku Skarech bljže Hostjna, ginšj že něco dále od Brodu w zámku Chotúnském, (w kterém mjstě i swatý Prokop se narodil,) a to sice ke konci třinácteho stoletj. Byltě prý zrůstu wysokého a přewelmi spanilého; mrawů wysoce wzdělaných, přeušlechtilých; ljbezný, a we wšem počjnánj milostiwý. Od mladosti newýš pobožný a zwláštnj ctitel Rodičky Božj. Prwnj literny cwičenj měl we škole Česko-brodské. Malé latinské školy studowal w Glacku, dále u Benediktinů w Braunowě, pak wysoké školy w Praze. K wyššjmu wzdělánj odebral se do Wlach, a tam drjwe w Bononii, pak w Padui wysoké školy nawštěwowal; posléze i do Řjma se odebral. Po několikráte při papežském, dworu w Aviňonu, we Francauzjch se zdržuge, přigal tak lepé mrawy, že se gak u papežského dwora, tak u dwora královského w Praze miláckem stal. Od Jana IV. pána z Dražic, biskupa pražského, na kněžstwj poswěcen, brzy za kanownjka zwolen. Co kazatel, byl nad mjru wýmluwný, a proto od krale i od lidu newýš milowaný. Wj se, že před Karlem IV. kázal o těchto wěcech *a*) „Gak Bůh dobré krále chránj, zlé pak pomstj. *b*) Královstwj že Bůh rozdáwá, zase ale i také odgjmá. *c*) Že Bůh krále i nesnázemi zkaušj.“

Brzo byl za kapitolního děkana wywolen, a giž r. 1343, na žádost Karla IV. u papežského dworu w Aviňonu, na biskupstwj poswěcen; rok pak na to od Urbana V. dle žádosti králowy, za prwnjho arcibiskupa Pražského jmenowán. W den swé arcibiskupské intronizacj položil s cjsařem a králem Janem Lucemburským, a synem geho markhrabjm morawským, brzy na to cjsařem řjmským a králem českým Karlem IV., základnj kámen nynějšj nádherné stawby chrámu Páně sw. Wjta, ku kterémuž 8000 marek stříbra přispěl; pro kteréžto zásluhy Karel IV. w klenutj chodby před kaplj sw. Anny, na wěčnau památku znak Pardubických a Malowcu, půl bjlého koně w modrém poli, powýšiti dal, a gemu nad wše, město Přjbram s 45 wesnicemi k užjwánj wykázal, kdež Arnošt hornictwj welice pozdwjhl. Držel sněm na zlepšenj práw a mrawů Duchowenstwa, dal swé kapitole pražské maudrá statuta, a kázal w 13 knihách sepsati libros erectionum wšech kostelůw,

klášterůw, far a oltářůw w Čechách, které knihy na neyweyš gsau důležité, wzácné, a před každým právem wšecku wjru magj. Děkana Cosmasa kroniku českau dal několikráte bedliwě opsati; kterau kapitola 1783 tiskem wydala.

W Glacku založil probošstwj; gak milé kostel sw. Gilgj u Dominikánů w Praze dostawěl, obnowil na Sadské, w Jaroměři, w Rokycanech a w Glacku kláštery. W Českém Brodě, w Přjbrami, w Libáni špitály pro chudé zřjdil. Na sw. Hoře, r. 1198 od Pánů Malowců ke cti Rodičky Božj wystawený kosteljček u weliký chrám Páně přestawěl. Tamnj malá zázračná socha od něho prý gest řezaná. Založil arcibiskupskau knihownu. Města swá, Český Brod, Rauduici a Teyn Horšůw zdmi obehnal. Denně 12 chudým oběd poskytowal. U Papeže wygednal, by Karel IV. za cjsaře zwolen, pak za krále českého potwrzen byl. Obdržel právo cjsaře a krále korunowati.

Na universj, Karlem zřjzenau, přemnoho obětowal, proto pro swau osobu kanclířem a ochráncem studij od něho zwolen a titulem knjžecjm poctěn byl. Pro chudé studenty pladil zwláštnj učitele, nač statek Zlatnjk bljže Prahy odkázal. Sektu mrskačů z wlasti wypudil; mučidlo, (žhawým kotljčkem zkaušeti newinnost obžalowaného, což Břetislaw I. r. 1040 zawedl,) za Karla IV. zrušil. Pánwici tu we zdi kaple sw. Wáclawa dosawáde wideti gest. Pokuty na chudé obracel. Zamezil zasnaubenjm Karla IV. s Alžbětau Štětinskau hrozjcj krutau válku. R. 1338 do Litwy, na obrácenj tamnjho lidu na wjru křesťanskau, se odebral. W čas moru 1459 o lid swůg milostně pečowal a se postaral. To zpěwnj *Roráte*, které se po královéhradecké, djlem i litoměřické a budějowické dioecesj po 500 let držj, w Praze ale před několika 150ti lety ochabowati počalo, (což gsme ale louského adventu w kapli sw. Wogtěcha zase obnowili,) pak i také *Salve Regina* w českém gazyku, gak Královéhradecký biskupský kostel ge dosawáde zpjwá, Arnošt w Praze zawedl; a tak se i obljbená pjseň: „*Swatý Wáclawe, patrone české zeme*“ gemu připisuge; a i zpěw „*Narodil se Kristus Pán*“, pak „*Wstali gest této chwjle*“ z času geho pochází. Sepsal krásnau pobožnost k Rodičce Božj, *Mariale* nazwanau, která se w knihowně národnjho Museum za wysokau wzácnost chowá. Pod geho rukama stal se zázrak s hlawau sw. Wáclawa. I duchem prorockým nadal ho

Hospodin. Obdržel důstognost primasa královstwj, pak i za kardinála zwolen byl. Při wolenj *Innocence II.* za papeže, málem on by byl zwolen. O něm šlo u dwora řjmskeho přjslowj: *Non habere totam Ecclesiam Dei talem Praelatum, qui conservaret legem Excelsi.* Muž plný čisté pokory, který z té samé přjčiny i arcibiskupstwj složiti chtěl. Rok na to, roku wěku geho 64, když byl před dworem Karla IV. překrásné německé kázanj držel, zimnicj zachwácen, w Raudnici, w zámku swém, w powěsti muže swatého zemřel, a dle posledng wůle swé w Glacku pochowán byl; wysoce slawně wedeného arcibiskupstwj 21 let počjtage. W kšaftu gešté 1000 marek stř. na kostel odporucil. Slawný Balbin tento hrobnj nápis mu napsal:

Marie devOtissimus veneRabilis ArneStus,
PriMus ArchiepiscOpus PRagensis EcclesiAe,
SumMus CarOli QuaRti MiniSter,
PriMas BOhemiae, PRinceps, CardinalS,
SumMi POntificatus Romae CandidatuS.
Omnibus intitulis nomina MORTIS habet.
Anno Domino 1364 ultima mensis Junii mortuus est.

Tento muž Božj sw. Jana Nepomuckého na kněžstwj posvětil.

II. *Jan Očko, swobodny pán z Wlasjma*, byl Cjsařem Karlem IV. zwolený nástupce Arnoštůw. Pan učený, maudrý, opatrný, horliwý, wysoce wzdělaný, nábožný i dobročinný.

Karel IV. wzal *Jana* co ginocha k sobě za průwodějho na cestowánj swá; gmenowal ho swým tagemnjkem a rádcem. Z děkana pak a probošta u Wšech Swatých w Praze byl r. 1353 od *Arnošta* za biskupa olomauckého poswěcen, při tom od Karla IV. z olomauckých biskupů prwnj, hrabětem české kaple u Wšech Swatých gmenowán; gsa spolukanownjkem Wratislawským. Po smrti Arnoštowě wywolila ho kapitola pražská 1364 geduohlasně za nástupce geho w arcibiskupstwj; načež od Urbana V. r. 1378 za kardinála zwolen, a nad biskupstwjmi, Pražským, Olomauckým, Litomyšlským, Bamberským, Řezenským a Mjšenským, právem pro nástupnjky ustawičným, papežským wyslancem ustanowen; při čemž od Urbana V. skrze ruce Karla IV. pozlacený stříbrný kříž, gaký se před arcibiskupem nosj, obdržel.

Kapli sw. Erharda a Otilie, proti hrobu sw. *Jana*,

nynj také *Swatojanskau* nazwaňau, gestě gako biskup olomaucký na swůg náklad wystawěti dal; kamž aby po smrti své uložen byl, ustanowil.

Byl welikým ctitel swatého Wáclawa, kterému ke cti we Slezku a Mjšni zwláštnj pobožnost festi duplicis wymohl a zawedl. W čas moru r. 1369 okázal se owečkám arcidioecesj swé býti prawým otcem. Od něho pocházj w metropolitnjm kostele, po každý den o 7mé hodině, ke cti Rodičky Božj zpjwaná mše swatá *Matura* nazwaná. Na Hradčanech, u sw. Antonjna, pro churawé kněžj špitál, takž i druhý u Alžbětinek pod Wyšehradem pro chudé založil. Wyswětil r. 1365 oltář sw. Wjta, též i r. 1365 kostel karšteynský. Wymohl kapitole užjwati inful bjlých, a pak arcibiskupowi, by po celé dioecesj, wždy dwa kanownjci w infuljch assistowali. Zemřel gsa 77 let stár, r. 1380, w powěsti blahoslaweného, a w kapli od něho wystawěné, w nákladné mramorowé hrobce pochowán.

Za něho sw. Jan Nepomucký za kanownjka zwolen.

III. *Jan z Genzenšteyna*, třetj arcibiskup pražský, byl od Wáclawa IV. (gsa biskup Mjšenský,) r. 1379 zwolen, a od Urbana VI potwrzen. Byl pán nábožný, štědrý, w powolánj swém horliwý, práw cjrkwe, práw swých a duchowenstwa bedliwý; a že gich proti Wáclawu IV. statečně hágil, proto od něho w nenáwist wzat a pronásledowán, ano i ukrutně zlaupen a zteyrán byl. Mimo tělesné trýznění, poškozenj swé na 560,000 zl. na stř. počjtal. Pro obhágenj práw a zlepšenj mrawů duchowenstwa, r. 1381, 1384 a 1392 cjrkewnj sněm držel. Dostawěný kostel sw. Wjta r. 1385 wyswětil, při které slawnosti 600 chudých obědem občerstwil. Nemoha ukrutenstwj Wáclawowa snesti, od něho giž několikráte z Prahy wypowězen byw, do Supj hory se utekl, pak i 1394 do Rjma se odebral, tam autočiště, zastánj a ulehčenj hledage. — Nemoha ale, i po nawrácenj swém, nátiskům wjce snésti, poděkował se, po 17 letech (k prospěchu sestřence Wolframa ze Skworce, děkana u sw. Apolináře w Praze, bywalého kanclýře Jana z Hořelice) z arcibiskupstwj, a zase do Rjma se odebral, od Benedikta IX. titul patriarchy Alexandrinského obdržew, kdež r. 1400 u weliké chudobě zemřel.

Za něho sw. Jan Nepomucký mučen, a utopen byl.

Nynj následugce kapitola nebolíž saudruzi w kanownictwj se sw. Janem Nepomuckým.

1. Probošt. *Petr z Janowic*, (auřednjk arcibiskupského kanceláře, r. 1358 kanownjkem učiněn, 1379 za probošta zwolen, 1397 zemřel.
2. Děkan. *Přibyslaw z Pořesina*, syn Markwarda, maršalka Wáclawa IV., 1380 zwolen, 1386 děkanstwj se odrekl.
3. Arcijahen. *Pawel z Janowic*, Doktor, žil od roku 1378 do 1384.
4. Skolastik. *Wogtěch Raukonis z Emičiny*, studowal na wysokých školách w Pařjži, tam Doktorem pjsma učiněn, muž wysoce učený a kazatel wýborný, od Karla IV. wážený. Mnoho knih sepsal, gež klášteru břewnowskému darowal. Užjwal prebendu Wysočanskau a Nedwězy u Prahy. Žil w kapitole od r. 1378 do 1388.
5. Kanownjci. *Přibyslaw*, bywalý arcijahen w Hořowicjch, od r. 1343 do 1387.
6. — *Beneš Krabice z Weitmile*, arcijahen Žatecký od r. 1355. Dohljžitel při stawěnj nynějšjho kostela sw. Wjta. Muž wysoce wzdělaný, spisowatel znamenitý, w auřadě swém horliwý. Žil w kapitole od r. 1340 do 1384; leží před kaplj sw. Wáclawa.
7. — *Machek z Mutiny*, doktor, arcijahen litoměřický, od r. 1378 — 1384.
8. — *Ondřeg Kotljk*, od r. 1376 dohljžetel nad stawěnjm kostela, pak wicedčkan od r. 1379 do 1386.
9. — *Ulrich ze Sulzbachu*, doktor, děkan u Wšech Swatých, od r. 1378 do 1348.
10. — *Wjt z Černčic*, dktr., arcijahen Bělinský, od r. 1378 do 1383.
11. — *Fridmann z Usk*, dktr. swob. um. a bakalář; arcijahen Bělinský, kanownjk u Wšech Swatych a u sw. Christofora Týnského. Žil w kapitole od r. 1378 do 1389.
12. — *Jan* urozený z *Geřm*, bakalář, farář w Mašowě. 1378 do 1389.
13. — *Wáclaw z Radec*, bakalář, arcijahen Řezenský, arcijahen Bolesławský, děkan u sw. Apolináře, kustos, dohljžitel při stawěnj kostela sw. Wjta, po arcibiskupu Zbynkowi administrator arcibiskupstwj od r. 1379 do 1389.
14. — *Beneš z Chobolic*, od r. 1374 do 1384.
15. — *Wáclaw z Morawec*, farář z Benešowa, od r. 1378 do 1389.
16. — *Heřman z Merowa*, ginák z *Ugezdce*, farář z Hnstopeče u Mikulowa na Morawě, od r. 1380 do 1389.
17. — *Oldřich Hložek z Hložowa*, kaplan a prawodčj Wáclawa IV., farář Srbický w Praze, od r. 1379 do 1388.
18. — *Jan*, arcijahen Hradický, od r. 1380 do 1384.
19. — *Mikulás*, farář z Wrbčan, altarista u sw. Anny od r. 1380 do 1383.

20. — *Mikuláš*, farář u sw. Wogtěcha w Podskalj, od r. 1380 do 1384.
21. — *Wogtěch z Ottaslawic*, kanownjk Olomaucký, od r. 1380 do 1384.
22. — *Kuneš z Třebowle*, doktor, 1364 kanownjkem učinčn, pak Custosem, a Generálnjm vikářem, od r. 1380 do 1395.
23. — *Hawel*, neb *Haško z Kněžic*, farář z Chodčgic, dčkan u sw. Apolináře, 1380 do 1388.
24. — *Jan Wáclaw*, z Prahy, bakalář, a doktor swob. umčnj. Žil w kapitole od r. 1380 do 1389.
25. — *Oldřich Medek*, farář z Augezda w arcidiocesj, od r. 1381 do 1389.
26. — *Jan* Hasil z *Nepomuku*, doktor cjrkewnjch práw. 1375 za kanownjka zwolen, 1381, 24. Máge přišel do porcj. Akta kapitolnjho archiwu uwáděgj ho čtyřikráte. 4. Máge, na sw. Gottharda, we swatwečer před na nebe wstaupenjm Páně, r. 1383, od Wáclawa IV. pro mlčeliwost zpowědnickau s mostu do Wltawy shozen a utopen.
27. — *Wjtek z Černcic*, probošt u sw. Gilgj w Praze, od r. 1381 do 1389.
28. — *Martin Fridolin*, z Olomauce, od r. 1381 do 1387.
29. — *Martin Bor*, Špaňhel nazwaný, od r. 1381 do 1389.
30. — *Petr z Wšerob*, dktr. swob. umčnj, arcijahen Hořowický, spolu kanownjk Wratislawský, Olomaucký a Wyšehradský, od r. 1381 do 1408.
31. — *Berthold z Homole*, farář z Hlohowa w arcidiocesj, od r. 1382 do 1389.
32. — *Mikulás Collecta*, od r. 1382 do 1387.
33. — *Ondřeg z Usk*, farář z Čáslawi, od r. 1383 do 1389.
34. — *Wáclaw*, probošt od sw. Kristofora w Týně, od r. 1383 do 1387.
35. — *Matěg*, dktr. probošt Olomaucký od r. 1382 do 1386.
36. — *Mikuláš*, ginák *Jenko*, z Nowého Kolina, vicedčkan 1382 do 1387.
37. — *Kuneš z Witic*, byl w kapitole 1383.
38. — *Wáclaw z Knoblochu*, probošt Mjšenský, od r. 1383 do 1389.
39. — *Wolfram z Prahy*, byl w kapitole r. 1383.
40. — *Wogtěch* zwaný *Hering*, byl w kapitole od r. 1383 do 1384.

Wjce se o poslednjch newj.

Na chodbě kostela, kolkolem, nacházegj se poprsnj wypuklá wyobrazenj, gak zde uwedených tjj arcibiskupů, tak též i kanownjků, kteřj při stawčnj kostela amad dohljženj zastáwali.

Dědictwj sw. Jana Nepomuckého přistaupili:

W měsjcjch Listopadu a Prosinci 1837. P. T. P. a p.	zlatý	třjda	wýt. d. pod.
Jan Johánek, far. w Radešicjch, Buděg. dioeces.	10	III	1
Wáclaw Štulc, arcibiskupský alumn. w 3. roce.	10	III	1
Karel Buljk, wrchno. pjsař w Němč. Bud. dioec.	10	III	1
Matauš Kregčj, poklas. w Němč. Bud. dioecesj.	10	III	1
Škola města Hořic, p. AloysemHanlem Děkan.	20	III	1
Jos. Hřebačka, koop. w Krasensku, Brněnské dic.	10	III	1
Frant. Maljk, farář w Gilowé, Buděg. dioecesj.	10	III	1
Tadiáš Scheller, kaplan w Buděgowicjch. .	10	III	1
Frant Hanke, chalup. w Rochowě, w Litm. dioec.	10	III	1
Martin Pitro a Rozalie manž. kupec w Radmom.	10	III	1
Frant. Nausch, školnj učitel w Getišowě. . .	10	III	1
Maria Kom, roz. Natalie, měšťanka w Praze.	10	III	1
Matěg Günner, měštan a woskář w Gjčině. .	10	III	1
Jan Gruss, kaplan w Peruci, w arcidiécesj.	10	III	1
Jan Záweský, kap. w Charwatci, w též . .	10	III	1
Matěg Srb, kaplan we Wraném w též. . .	10	III	1
Tomáš Zrzawý, kaplan w Nedwědicjch. . .	10	III	1
Škola w Nedwědicjch, w Brnenské diécesj. .	20	III	1
Jan Křeček, bohoslowec w Králowé Hradci.	10	III	1
Frant. Budešinský, far. w Těchonic. Bud. dioec.	10	III	1
Wšeho .	220	20	20
Z prwněgšjch 10ti měsjců. . .	1323	100	114
Celý přjrostek w roce 1837 . .	1543	120	134

Na tento přjspěwek s přjloženým strženjm za wyprodané knihy, wydalo se tiskem:

áboženstwj w rozmluwách, od Wrány,	po 24 kr.	4000	wýtisk.
odina Bohowěrných, od Pohořelého,	po 30 —	4000	—
watodennj pořádek, od Kamarýta,	po 5 —	4000	—

Připomenutj.

Wšech p. p. spoluaudůw Dědictwj Swato-Janského ádáme, by 16ho Máge t. r., statut ústawu našeho amětliwi gsauce, *duchownj* w oběti mše swaté, *swětštj* modlitbách swých, na blaho panugjcjho domu Rakaukého, na milost Božj pro wšecky žiwé audy, a na spaenj wšech giž w Pánu zemřelých spoluaudů wraucně amatowali; což též redaktor sám o 6té hodině rannj, ři hrobu swatého Jana Nepomuckého wraucně učinj.

Žádáme, by dle možnosti oni páni spoluaudowé, teřj Časopis držj, těm, kteřj ho nedržj, laskawě přiomenutj toto sděliti sobě neztjžili.

Platj-li důwod wážený z přistaupenj k gisté wjře, kde gest silněgšj?

Že w těchto poslednjch letech mezi ginými i někteřj z katolických kněžj zapřeli wjru swau, a stali se nekatoljky, nese katolická strana bolestným srdcem, pro pohoršenj, kteréž tjm wzniklo mezi prawowěřjcjm lidem; ti ale, k nimž se odpadlci tito pouchýlili, radugj se gako z něgakého wjtězstwj nade swatau cjrkwj Páně. Že se ale radugj, to gest wěc docela přirozena, neboť se i my radugeme, když buď Israelita poznal Spasitele swého Krista Ježjše, buď Mahomedán se odřekl bludu swého, buď nekatoljk do lůna swaté Cjrkwe se nawrátil. Genom ten gest rozdjl mezi námi a stranau nekatolickau, že se my radugeme proto, že *nowě obrácený* zjská, bude-li swědomitě žiw podlé wjry, kterauž přigal a wyznal: strana pak nekatolická, dobře-li rozumjme gegjmu počjnánj, že se raduge proto, gako by *sama* nowým proselitau byla čehos zjskala. Zjskala-li čeho, přegeme gj upřjmným srdcem, wědauce, že gsme ziskem gegjm ničeho neztratili. Trpj-li ale ona kdy gakau ztrátu nawrácenjm audůw swých do lůna Cjrkwe katolické, neradugeme se z žalosti gegj, wědauce, že gsme tjm ničehož nezjskali; zjskaltě toliko, kterýž se nawrátil, a protož genom z duchownjho zisku *geho* se radugeme. Tolik aspoň gisto a bezpečno, že pauhým toliko přistupowánjm k wjře a odstupowánjm od nj, buď si sebe četněgšjm a častěgšjm, prawost gedné a neprawost giné wjry ani w tom neymenšjm nemůže býti dokázána. Dalo by se tjm co dokázati, kdyby we wšech gednotliwých přjpadnostech patrno bylo, že proselita z žádného přinucenj, z žádných časných prospěchůw, z žádných giných nešljčných úmyslůw, nébrž gediné z úplného přeswědčenj o prawdě, wjru, w kteréž se zrodil, opauštj, a ginau přigjmá. Wšak wygma přinucenj, kteréž také někdy skryto býti může, komu gest powědom proselitůw úmysl, leč tomu, kterýž ledwj a srdce lidské skaumá? Nikdo neřekne o sobě, že z nečistých a nehezkých aumyslůw wjru swau opauštj, a kdo se w přetwařowánj zná, lehko podwede a oklame giného člowěka. A protož nezapjráme, že se mnohý katoljkem stal, poněwadž tjm gistých prospěchůw dogjti obmeyšlel, což pozděgi teprwa na gewo přišlo; následowně stegným práwem dokládati můžeme, že se nestali wšickni protestanty z prawého přeswědčenj.

Wšak Cjrkew katolická může si dáti před Bohem i před swětem to swědectwj, že nikoho neprigala do počtu wěřjcjch, kteryž buď neslječný swůg aumysl sam dal na gewo, neb o kom důwodně pochybowala, že upřjmným a bezelstným srdcem k nj přicházj. Zdaž i protestanti se tak zachowáwagj w přigjmánj swých proselitůw, newjme, aniž toho přjliš gsme žádostiwi. Neboť gestliže z *upřjmného* gednánj gegich nám žádná škoda nepocházj, tjm méně z *neupřjmného*. Kdyby se tedy i množil počet uběhlcůw, a na gegich mjsto se nikdo newracel do lůna swaté Cjrkwe našj (ač nás každoročnj zkušenost předc o ginem přeswědčuge)*): nikdy předc nebudeme pochybowati o prawosti wjry swé, aniž se budeme báti, že snad kdy klesne katolická Cjrkew, wzdělaná gsauc na pewné skále, tak že ani pekelné brány gj nepřemohau: aniž se rozlaučjme s tau nadějj, že Pan Ježiš, dobrý pastýř i tyto owce, kteréž z tohoto owčince negsau, časem swým do něho přiwede, o že i oni slyšeti budau hlas geho, a že bude geden owčinec a geden pastýř.

Že ale tento nebeský pastýř skutečně gest při swém stádu, a že čas od času z oněch giných owcj wždycky něgakau přiwádj do owčince swého, toho gest swědkem každoročnj zkušenost; a že mezi těmito do Cjrkwe katolické nawrácenými též mnozj gsau, kteréž si wywolil Kristus Ježjš, kteřjžby na způsob sw. Pawla nosili gména geho před pohany a *králi* a syny Israelskými, a tak se negenom starali o spasenj dušj swých, nebrž i znamenité zásluhy sobě zjskali o sw. Cjrkew: widjme na mnohých slawných a duchem prawé maudrosti oswjcených mužjch, kteřjž se katoljky stali, a toho, kteryž ge obrátil, welebjme, Ježjše Krista.

Ostatně ať wšecko giné pustjme stranau: stane-li se katolický kněz protestantem, anebo nekatolický učitel wjry katoljkem, a dowcela i knězem: o kom se většjm práwem říci může: „Každý, kdož *opustj* dům neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb *manželku*, neb syny, neb pole pro gméno mé, stokrát wjce wezme, a žiwotem wěčným wladnauti bude," Mat. 19, 29. a „Chce-li kdo přigjti za mnau, zapřiž sebe sám, a wezmi křjž swůg a následug mne," Mat. 16, 24. — nechať každý sám nestranně saudj.

*) Wiz přiloženau tabeli.

Co ale pohnulo ty kněze, kteřjž wystaupili kdy z katolické Cjrkwe, zapřeli wjru swau před swětem, o gegjžto prawosti nemohli býti nepřeswědčeni, a stali se nepřately matky swé, kteráž go porodila, a pěstowala upřjmnau láskau, co ge pohnulo k takowé newěrnosti a zrádě, nechceme wyšetřowati, poněwadž by se mohlo řjci o nás, bychychom toliko prawdu powjdali, že gim křiwdu činjme; wšak Pán gednau přiwede na gewo wšecka myšlenj, a zgewj rady srdce; a w něho swau důwěru skládáme. — Kdyby se wšak někdo na tyto odštěpence odwoláwal, a z newěrnosti gegich na nepodstatnost katolického náboženstwj zawjrati chtěl: toho stegným důwodem o giném přeswědčjme, uwodjce gemu neyslawněgšj muže protestantské, kteřjž se nawrátili do lůna Cjrkwe Kristowy. Ať porownágich množstwj, gegich wzdělanost a bezauhonný žiwot, kterýmž slynuli před swým obrácenjm i po obrácenj, s počtem a slowútnostj oněch newěrných katolických kněžj, a napotom nechť sprawedliwě saudj.

Berauce wšak toliko ohled na kněze katolické, kteřjž se stali nekatoljky, uwedeme naproti tomu gen kazatele, pastory a duchownj správce wyznánj nekatolického, a to gen ty neyznamenitěgšj, kteřjž se do lůna Cjrkwe katolické nawrátili, ostatnjch mlčenjm zde pomjgegjce. — Gsau tedy:

Giřj Wicelius, kazatel w Němcjch, nawrátil se roku 1531.

Dr. *Jan Krotus*, professor wýchodnjch gazyků a rektor w Erfurtu, mnoholetý přjtel samého Luthera, nawrátil se r. 1531.

Wjt Ammerbach, professor bohoslowj w Ingolstatu, nawrátil se mezi rokem 1533 a 1540.

Štěpán Agrikola, lutheranský kazatel w Naumburku; w těchže letech.

Theobald Thamer, professor bohoslowj a luth. pastor w Marburku, nawr. se 1549.

Bedřich Stafylus, neyslawněgšj professor bohoslowj w Královci, nawr. se 1553.

Dr. *Martin Eisengrün*, vicekancléř university Ingolstadské, r. 1560.

Stanislaw Orechowsky, polský historik a bohomluwec, neywýborněgšj kazatel swého wěku, nawr. se 1561.

Jacques David du Perron, geden z neyslawněgších doktorůw protestantských, roku 1578. Stal se pozděgi biskupem a kardinalem we Francu.

Richard Stanyhurst, irský bohoslowec, historik, filosof, filolog, kazatel, básnjk a spisowatel, r. 1578

Edward Kampion, anglický jáhen, doktor w bohoslowj, r. 1578.

Jan Nikolls z Walssu, kazatel protest. r. 1589.

Timoteus Laubenberger, lutheranský kazatel w Reutlingu, r. 1583.

William Rainolds neb *Gifford*, luther. pastor, důkladný filosof a disputator, 1590.

Jan Zehendner, dworský kazatel w Markrabstwj bádenském r. 1591.

Jan Herrmann, kazatel w Antwerpě, rok. 1591.
Petr Viktor Palma-Cayet, 70 letý kalwinský kazatel u přjtomnosti university Pařjžské, rok. 1595.
Viktor a *Petr Le Noir*, bratřj a kalwinštj kazatelowé 1596.
Arnaut z *Genfu*, kazatel kalwinský, rok. 1600.
Štěpán Foverque, kazatel kalwinský, rok. 1601.
Téhož času *Dolet* a *Oxala*, rowněž kazat. kalw.
Jan Plantavit de la Pause, kazat. kalw. rok. 1604.
Giřj Stribl, luth. kazat. we Wirtenbersku s celau rodinau r. 1611.
Jeremiáš Ferier, kalw. kaz. a prof. bohosl. w Nismesu r. 1615.
Filip Caesar, kalw. kazat. u dwora wéwody Jana Adolfa z Hollstein-Gottorpu, rok. 1614.
Juda Thad. Hofferer, menonitický kazatel, rok. 1614.
Marocha de Pras, kalwinský kazatel, rok. 1618 w Rouenu.
Tobiáš Mataus, anglický arcibiskup w Yorku, okolo téhož času.
Petr Bertius, prof. filos. a rektor kollegium theol. w Leydenu r. 1629.
J. Petit z *Genfu*, *Mikuláš Vignier* z *Blois*, *J. Cotelier* z *Nismesu*, kalwinštj kazatelowé, rok. 1628.
Mauric Gudenus, luth. superintendent, a kazat. w Abterodu, r. 1630.
Bartoloměg Nigrinus, kalw. kazat. w Dansku.
Jakob Shirley, kazat. angl. w Londýně.
Dawid Martin, 70 letý kalw. kazat. w Bearnu, rok. 1639.
Okolo roku 1640 *Simon Krozet*, *Jan Chalier*, *Josef Rudolphe*, *Wiljm Gasteron*, *Gaudenc Paganinus*, kalwinštj kazatelowé.
Theofil Brachet de Milletiére, staršj gednoty kalwinské w Pařjži, rok. 1645.
Jan Arnold Corvin, luth. kazat. w Amsterodámě, roku 1649.
Mezi rokem 1650 a 1660 dewět kazatelůw, djlem lutheránských, djlem kalwinských, djlem angličanských k Cjrkwi katol. se nawrátilo.
W následugjcjch desjti letech bylo gich šest.
Mezi rokem 1670 a 1680 z pěti giných paměti neyhodněgšj gest *Tannequil le Fevre*, kterýž gsa 30 let kazatelem protestantským, konečně wyznanj wjry učinil.
*) Mezi rokem 1680 a 1690 přistaupilo 18 nekatolických kazatelůw k Cjrkwi katolické.

Mezi rokem 1690 a 1700 bylo gich sedm
— — 1700 a 1710 byli dwa.
— — 1710 a 1720 byli opět dwa.
— 1720 a 1630 byli čtyři.
— — 1740 a 1750 byli tři.
— — 1770 a 1780 byli čtyři.
— — 1780 a 1790 byli tři.

Před koncem 18. stoletj padá geště nawrácenj se luther. superintendenta z *Heerdu*, a kazatelůw *Jungkurta* a *Engelse*.

Mezi rokem 1810 a 1820 byli tři.
— — 1820 a 1830 bylo gich šest.
Od roku 1830 až do 1837 bylo gich šest.

---

*) Bychom neobtěžowali čtenáře pauhými gmény, odwoláwame se na „*Chronologisches Verzeichniss der denkwürdigsten Bekehrungen vom Protestantismus zur kath.* Kirche v. D. J. V. Honighausen, *Aschaffenburg* 1837.

Za tři sta a sedm let nawrátilo se tedy 123 kazatelůw a učitelůw bohoslownych do lůna Cjrkwe katolické, nepocjtagjc tisjce giných, kteřjž gegich přjkladu následowali. Paměti hodno, že mnozj z těchto nekatolických učitelůw po swém nawrácenj weřegně před celým swětem aumysl a pohnútku swau we zwláštnjch spisech oznámili a osprawedlnili, mnozj i do tuhých řeholj wstaupili, a z těch ze wšech ani geden se nestal opět nekatoljkem; kdežto mnohý z oněch katolických kněžj, kteřjž odpadli, když se nabažili swobody nedowolené, u newětšjm srdce skormaucenj a s ljtostj přebolestnau opět se nawrátil, od sebe sám přjsné pokánj konal, a co žiw řjkal, že zkusil na sobě sám, že nemůže mjti Boha za swého Otce, kdo nepowažuge sw. Cjrkew za swau matku. Zdaž ale ti, genž se nenawrátili, úplně spokogeni byli po celý čas swého žiwota a šťastni, musj teprwa býti dokázáno.

Hawránek.

Památnost.

Lutherowi potomci.

Mezi zprámi Altonaiského Adreskomptoiru čteme 5. Listop. pod nápisem: „Lutherowi potomci“ toto: „Mjnjmet tjmto nápisem praprawnuky Lutherowi, gichž Josef Karel Luther, w Erfurtu 11. Listop. 1792 rozený, do lůna řjmské katolické cjrkwe se nawrátil, a s rodinau swau w Čechách — w kterém kragi a mjstě? — trpkau nauzi třel. Děti geho našly se w začazené sjni rodičowského bytu co w nějakém hnjzdě stěsněné. Za nalezenj těchto potomků Lutherowých gest skaumánj pana Reinthalera, představeného ústawu Martinského w Erfurtě, založeného w Augustinském klášteře ku památce Luthrowě co děkowati, gehožto zamilowanau myšlénkau to bywalo, aby chudobný kterýs prut Luthrůw, tutéž odpočinutj naleznauti, tu radost na slowu Božjm mjti, a starožitné tyto klášternj zdi gen w tom úmyslu opustiti mohl, aby gako geho předek, co powolaný služebnjk Kristůw, Ewangelium zwěstowal. Tak se dostalo giž 6. Kwětna 1830. we 325 letech po swém welkém pradědu, neystaršj z těchto dětj, Antonjn, nar. w Lednu 1821 do onoho kláštera w Erfurtě. Laskawým pěstowánjm důstogného představeného, zmocnil se w běhu

těchto pěti let na těle i na duši, a byw w slowu Božjm podlé učenj Luthrowa důkladně wycwičen, skládal o posledních welkonocjch wyznánj ewangelické wjry. Nemage ale žádného zdaru k wědecké zábawě — a byl predce dukladně wyučen; — za to ale neobyčegnau obratnost w rukách, něj se nynj s chutj truhlárstwj. Mezi tjm se po smrti otce, 26. Rjgna 1834 ndalé, na prosbu matky w neywětšj bjdě zůstawené, take ostatnj etyry djtky, a sice dwjčata Marie a Anna, nar. 1819., Jan Luther, nar. 1826., a Theresia, nar. 1831., na ústaw Martinský prigaly, w čemž se předstawený Reinthaler w pomoc Božj a křesťanskau lásku swých kraganů spolehal. Neystaršj dwě djwky, genž přišedše do ústawu malo čjsti a docela nic psáti neuměly, pěstugj se k ústawu služebnému; mladši bratr Jan gewj schopnostj wjce, a bodj se snad k studijm; nevmladšj wšak děcko, Theresie, nenj ještě k učenj dospělé. Gakožto o zwláštnj okolnosti činj se i ta zmjnka, gakauže prý podobnost tyto w dewatém kolenč z heder Lutherowých pocházegjcj děti s obrazem geho od Kranicha malowaným magj, tak že zwlaště z te strany ode wšech znatelů za cos pamětneho se poklada. K tomuto živému pomnjku Luthera se až potud přjspěwky toliko z Frankfurtu na Mohaně a z Lipska sešly."

Podáwagjce tuto zprâwu, od slowa k slowu wytaženau, zdržugeme se kazdé giné přjsady, aby čtenářstwo o celé události samo wolně přemýšleti mohlo.

Sláma.

Drobnůstky z žiwota pastýrského.

Od

Dr. Mjchala Schönbecka,
professora pastorálky w Budegowicjch.

Diwné cesty prozřetelnosti božské.

Krwawá bitwa u města Lützen swedena byla, gak wůbec známo, na začátku měsjce Mágc r. 1813., po kteréž přjměřj mezi tehdegšjm francauzským cjsařem a spogenými mocnáři učiněno bylo, kterežto doby pogiwše mnozj wlastj wogáci, a nasledugjce prjklad krále neapolského Murata, wogsko Napoleonowo tagně opauštěli a do wlastj swé se wracelı. Stalo se, že 22 Mágc

r. 1813., trj takowj wogáci, od našeho sprostého lidu tehdáž Taliáni nazwanj, až skoro na pomezj české k straně rakauské do lesa bljže městečka K. w budějowickém kragi se dostali, a chtjce zde sobě za polednjho wedra odpocinauti, položili se do hauštj. Potom wyprawowali sobě přjhody swého předešlého žiwota, těšjce se wespolek na budaucj swé domů se nawrácenj. Geden z nich, gménem Jean Ouberteau, 21 let stár, rodič z města *Ierée* w Sawoysku, wyprawuge swým spoludruhům, že daufá s dwěma luidory, gež má w spodkách zasité, domů se dostati. O tom zwědewše onino dwa, brzo magjce přjležitost, umluwili se dotčeného Jana zawraždditi a sobě penjze geho osobiti. Takt se i stalo; neboť geden z nich geg ze wšj sjly w lebku udeřil, druhý pak gemu kapesnjm nožjkem krk podřjznauti usilowal. Jean se bránil, a uchopiw nožjk rukau, byl do nj poraněn; poněwadž ale prwnj wrah neustále holj do hlawy mlátil, zůstal ubohý Jean brzo polomrtew a bez sebe, nač geg druhý ještě nebezpečně w hrdlo ranil. Potom olaupeného hlaub do hauštj zawlékli a prchli, kdež on asi tři hodiny nic o sobě newěda ležel, a nepochybně by i byl zahynul, kdyby prozřetedlnost Božská prostředkem nerozumného tworu, totiž, skrze slepici, geg ze stawu toho žalostného nebyla wytrhla.

Gistá děwečka z bljzkého panského dwora wracugjcj se z K., nesla w nůši kwočnu, kterážto po celý čas pokogně w nůši se chowala, až po to mjsto, kde nedaleko w hauštj raněný Jan ležel. Zde nagednau ale z nůše wyskočila, a do hauštj utjkala; děwečka chtjc gi chytiti, běží za nj, až právě k samému tomu mjstu, kde raněný wogák w krwi ležel, ač ještě sebau hýbal. Ustrašená děwečka zpět do bljzké wesnice P. pospjchá, a co widěla, wyprawuge. Obywatelé spěchagj do lesa — a rychtář k wrchnostenskému úřadu do M., aby oznámil, co se stalo. Spisowatel těchto řádkůw, byw právě u wrchnostenského úřednjka, a uslyšew o tom, co se bylo přihodilo, bez meškánj s ranhogičem do lesa se odebral, wezma s sebau Neyswětěgšj swátost, by, potřeba-li by se toho widěla a možnost, i duchownjm způsobem ku pomoci přispěl.

Přišedše my oba giž za saumraku do lesa, widěli gsme, že přjtomnj wesničané bljzko raněného weliký oheň udělali a geg oděwem přikryli, čekagjce, až by wrchnostenská komissj přišla, a gak by se dále z po-

ručenj s tjm člowěkem naložiti mělo, kteréžto giž něco k sobě přicházeti počjnal. Spisowatel přibljžiw se k Janowi, ptá se ho: „Přjteli, mluwjte po wlasku neb po francauzsku? *J.* Obogj; ale raděgi po francauzsku. *Sp.* Gste katoljkem? *J.* Gsem. — *Sp.* Gak gste sem do tohoto lesa — a k těm ranám přišel? *J.* Dwa kamarádi mne chtěli zawražditi, ranili mne a polomrtweho sem do haušťj zawlekli. — *Sp.* Wjte-li pak, gakým podiwným způsobem gste byl nalezen? *J.* To newjm. — *Sp.* Božská prozřetedlnost přelaskawě nad wámi bděla, a to tak zřjdila, že gste skrze slepici nalezen byl. Tjm božským řjzenjm se tedy též stalo, že gsem gá, kaplan z K., sem přišel, abych wám negenom sw. swatostmi poslaužil — ale i lékaře s sebau přiwedl, aby on rány waše skaumal, a o hogenj se staral. — Nuže žádáte-li přede wšjm sw. swátostmi zaopatřen býti, drjwe než se do blizké wesnice odebéřeme, a pan lekar wše k wašemu tam donešenj zřjdj? *J.* Za to snažně prosjm.

Na to Spisowatel raněného wyzpowjdal, gemu swátost Oltářnj per modum viatici podal, a též Poslednj pomazánj udělil. Zatjm dal p. lekař prosta nosidla připrawiti, na která útrpné sedlky swé swrchnj sukně prostřely, na ně Jana položili a přikryli, a pak geg sedláci do wesnice P. w průwodu mem, lekaře a mnohých giných sausedůw, donesli.

W domě rychtářowě na to lékař rány ohledal, wymyl a obložil. Zatjm se Spisowatel raněného na wšecko tázal, a napsal, co k očekáwané wrchnostenské komissj ku wyhotowenj protokolu wědeti bylo potrebj. Okolo půlnoci přigel úřednjk s pjsařem — nalezna wšak k otázkám potřebné odpowědi hotowé a zapsané, nařjdil, by Jan do K. a do taměgšj nemocnice prjwezen byl; což se druhého dne ráno stalo. Zde p. úřednjk protokol auplný wyhotowil, při kteréžto práci Spisowatel za tlumočnjka slaužil. Jan ony dwa wrahy, gegich gména, wlast, a pluk, w kterém slaužili, zregme udal, i byli tehdáž wečegnými listy stjháni; zdali wšak postihli se, Spisowateli nenj powědomo. Spisowatel gsa toho času w K. kaplanem, měl denně přjležitost Jana nawstjwiti, kterýž dobročinnostj obywatelůw K. za celých deset neděl byl živen, od lékaře G. darmo hogen, a od lékárnjka B. léky darmo opatřowán. Propuštěného konečně z nemocnice ošatili a hogně obdarili gsau někteří měšťané; kragský pak úřad dal mu průwodnj list, by

se zase do swé wlasti nawrátiti mohl. Spisowatel geg před odchodem snažně napomenul, by nikdy nepustil z paměti, gak diwně geg prozřetedlnost božská od zahynutj ochránila; — by též se častěgi upamatował na hogná dobrodinj, sobě od obywatelů K — ských prokazaná. Nawrátil-li se šťastně tento Jean Ouberteau do swé wlasti, aneb w oněch-li válečných časech kde zahynul, Spisowateli též nenj powědomo. Wšak ona prawda tjm přjběhem gistě se ztwrdila: že diwné gsau cesty prozřetedlnosti Božj. Řjm. XI.

(Pokračowánj.)

Naučenj wjry křesťanské obecnj o swátosti těla a krwe P. N. J. K.,

od kněze Hilaria, Litoměřického děkana, kapituly a kostela Pražského r. 1455 proti Janu Rokycanowi wydané.

Wierzim, zie Pan Geziš swatost tiela a krwe swe pod obuogi zpuosobu pro taynost a obiet a pamieti wtielenie a wmuczenie sweho a wykupenie našieho ustawil gest, aby kniezie rziadnij podle kliczuow, rziadu zrzizenie a poslušenstwie swatého kostela Rzimskeho swieczenij poswieczowali a obietowali za zive a za mrtwe.

Wierzim, zie po poswieczenie tiela a krwe buozie nicz wiecze a podstaty *) a bytu chleba nezuostawa, ale chleb ten a wjno moczi bozskych slow w rukú knieze praweho podstatnie sie obraczuge a bytnie prawé **) tielo a krew buozie.

Wierzim, zie pod prwnij zpuosobu chleba gť czela a plna a dokonala swatost k dostateczuosti našieho spasenie, a nenie puol swatosti ale gť czela.

Wierzim, zie czely, weśken, plny a dokonały gť Kristus buoh a czlowiek se wšy swau moczj, swatostj, milostj a prawdú pod gednú zpuosobú a pod druhú též, nicz wiecz anij menie pod gednú než pod druhú.

Wierzim, zie wšeczky milosti, kterež od swatych doctoruow připisugi se krwi buozie sú pod prwnij zpuosobú gednostaynié a nerozdielnié; neb tu y tu gest gedna krew bozie w bytu a w poczte nicz wiecze anij menie.

---

*) Tak w rukopise: má bezpochyby státi: z podstaty.

**) Tak w rukopise, místo „w prawé“ Pozn. K. W—ý.

Wierzim, zie wierny krziestian prawie spasytedlnije vzitecznie a dostatecznie pod prwni zpuosobú pie krew buoži a gest gemu tak vžiteczna, spasytedlna a sladka, iako kniezi poswieczenemu a przigimagicze-v tuz krew bozi pod zpuosobú wina.

Wierzim, zie zpuosoby wina a chleba nicz neczinie milosti w duši ale tu nam sú zuostawcny pro naši krziehkost a wiery odplaty.

Wierzim, zie przigimati pod obuogi zpuosobú chleba a wina lidu krziestianské-v nenie przickazanie buožé, ale zie czierkwi swate gt poruczeno, iak ma lidu rozdawano byti.

Wierzim, zie chwaly plny obyczieg lidu przigimanie pod gednú zpuosobú gt z wuole a skutku bozieho swateho pisma a z przickazanie czierkwe swate a ma -za zakou drziano byti.

Wierzim, zie swatoswate przigimanie pod gednú zpuosobú gt vzitecznc a dokonale w czierkwi swate hodnie przigimagiczim k spaseni wiecznemu.

Wierzim, zie zrziezenie wšiech swatosti a gich platnost y vzitek gt w samé czierkwi obecznie krziestianske, genz gt Rzimska, kromie niezto swatosti wšecky y dane y przigate niez negsú platne k spasenij wiecznemu.

Wierzim, zie poslúchati otcze swateho papezie, nynie Pawla a potom geho buduczeho, podle vstanowenie krziestianského zriezenie gt z potrzebnosti spasenie lidskeho.

Tatot gt wiera krziestianska, gez sme sie w czierkwi swate nauczili, w niezto vmrzeti sme hotowj y s panem buohem živi byti.

Wšiak wzdy toto wšieczko našie psanie otci swatemu dawame w oprawu a pochwalenie, co on przigima, my przigimamo, co on hyzdi a tupi, my hyzdime a tupime.

Z rukopisu Wysoce dûstog. a W. W. metropolitnj kapituly Pražské wěrně přepsal

Karel Winařický,
farář na Kowani.

Rorátc.

W III. swazku t. časopisu roku minulého podali gsme obšjrnau zprâwu o *Rorátnj pobožnosti* w zpěwjch, kterauž dle swedectwj slowútného Balbjna, w nábožné Pra-

ze a po milé wlasti zawedl Arnošt, I. arcibiskup Pražský. Wšak co tato pobožnost wraucnostj předků našich se rozšjřila po celé wlasti, počala hynauti, opět rozbrognjky husitskými a cizenjm se Čechuw katolického náboženstwj; tak že giž Balbjn na rok 1664 wzhledem pobožnosti této nařjká: Utinam, dum nova, nescio cujus gloriae cupiditate, consectamur, vetusta, tot sæculorum usu probata manifestaque in vulgus utilitate commendata, non negligeremus! — W Praze se držela tato pobožnost geště dlauho po časech Balbjnowých, až s počátkem osmnáctého stoletj omdlewala, a mezi rokem 1780 — 1790 cele zanikla. Gediný Králowé Hradec zachowal tuto pobožnost od prwního zawedenj, a konal gi s tjm wětšj horliwostj, když nákladem J. H. Pospjšila, impressora, r. 1823. celý pořádek těchto zpěwů tiskem wyšel. Rozléhal se ale odtud náboženský zpěw staroslawného Roráte od dáwných let w kragině Králowé Hradecké, a odtad přes Kutnau Horu až w Pracnaticjch, a na druhé straně přes Mladau Boleslaw až w Turnowě; ano i na Morawě w Blučině ljbezné tyto hymny byly zpjwány. *Genom sluchu Pražan nepotěšil po tu dobu welebný hlahol tento!* — A wšak minulého roku zawedena a konána byla opět tato *Arnoštowa rorátnj pobožnost* w kaplisw. Wogtècha.

S gakau wděčnostj přigata byla od lidu náboženského, tjm dosti oswědčeno buď, že se lid scházel sem ze wšech čtyř měst Pražských; nedělnjho casu i z dalekého Wyšehradu a okolj Pražského. Pozůstáwá, aby tato pobožnost, kteráž po tolika letech na hradě Pražském obživla, i w ginych kosteljch w Praze, i kromě Prahy měla přjstupu. S překážkami tu zápasiti nebude, nebo český národ k pobožnosti až posud gest welmi nakloněn; zwlášť, když se mu oznámj, že to, co se obnowuge, drahé a wzácné dědictwj gest po nábožných předcjch.

Deyž Bůh, aby tato staroslawná Rorátnj pobožnost po celém králowstwj Českém horliwých nacházela podporowatelůw! — A dey k tomu Hospodin swé mocné požehnánj!

Pešina.

*) Prodáwá se toto Roráte, we folio, s nápěwy za 2 zl., na pěknějším papjru za 2 zl. 24 kr.; bez nápěwů za 15 kr. na stříbře.

Roráte w Polště.

W třetjm swazku časopisu tohoto 1837, we zpráwě o „Roráte čili zpěwjch adventnjch“ prawj důst. pan oznamowatel pěkně a obšjrně o krásném tom obyčegi zpěwného lidu českého, o geho radosti a nábožné horliwosti, s gakaužto ljbezné rowně gako welebné zpěwy ony adventnjho času wykonáwá. Ale ne pauze po milé wlasti našj známy a zawedeny gsau zpěwy tyto. Gsa r. 1834 w Haliči seznal gsem, že i tam w polském gazyku *Roráte* w adventě se držjwá, kteréž tam nepochybně osedlj češtj bratřj byli přinesli. Newjm ale, zdaliž s našjm českým se srownáwá. Podotknauti ale musjm, že i taměgšj welmi nábožný lid na drženj „Roráte“ se těšjwá. *)

J. Pospjšil.

Památnjk Zahradnjka.

Několik pánů duchownjch z vikariátu Libereckého složilo se ku přjspěwku na památnjk bywalému drahému našemu spisowateli, křešickému faráři *Vincencowi Zahradnjkowi*; kterýžto w summě 9 zl. na stjbře do rukau redaktorowých odwedl se.

Keř rosmarinowý ze stjnu do weřegné zahrady přesazený. Od Marie Antonie. W Praze, w knjžecj arcibiskupské knihtiskárně 1830. Stran 140. (mjsto 24 kr. stř.) za 20 kr. stř.

Že tento spis pochwaly a poraučenj zasluhuge, giž tjm patrno, že po swém wygitj walně se odebjral, ač nebyl téměř ani náležitě ohlášen. Při menšjm wydanj byl by zagisté giž dáwno rozebrán. Stalo se wšak wydanj náramně weliké, neboť se bylo lze domnjwati, že i sebe wětšj wydánj tohoto spisu pro geho mrawnj cenu postačowati nebude. Wšak práwě od tohoto času počaly podobné spisy častěgi na swětlo wycházeti: ačkoliw ale gimi literatura w tomto článku swém utěšeně zkwětla, nicméně nowěgšj spjsek staršjmu, i méně užitečny,

---

*) Tak gistj i oni nábožnj Pražané, kterj ge, w minulém adventě, na hradě w kapli sw. Wogtěcha zpjwali, že se gim po něm stýská, žeby ge rádi po celý rok zpjwali, a že se na ně do přjstjho adventu na neywýš těšj.

na ugmu býti musel. To stalo se i s „*Keřem rosmarinowým.*“ Ač ale poněkud w zapomenutj přišel, (poněwadž každý wydawatel, kupugjcjm knihy, swým nákladem wydané, nemůže neschwalowati a neporaučeti,) netratj přede ničehož ze swé ceny. Předstawuge: w příběhu welmi dogjmawém, že člowěk prudkými wlnami krutého osudu zmjtán, konečně genom we swatém náboženstwj prawé útěchy docházj; a byť by neštěstjm tohoto swěta na bezcestj hřjchu zaweden byl, že od zanfalstwj ochráněn bývá, gelikož se swatého náboženstwj docela nespustil. Mimo to slaužj tato kniha za přjklad, gakým způsobem neysnáze a neylépe lze potěšiti zarmauceného. Řeč gest naskrze čistá, sloh welmi srdečný a gádrný, a tjm samým neobsahuge nic lidu nesrozumitelného. Že i mládeži spis tento do rukau dán býti může, ručj giž staw geho spisowatelky. *Marie Antonie* byla *klášternice sw. Alžběty* w Praze; duchownj, nábožná panna nemohla ani neduchownĕ, nenábožně psáti; ač ale ani tak nazwaným bigotismem tento spjsek nezapáchá, gak by snad někdo se domnjwal. Konečně kdo zaprawil náklad téhož wydanj? — Kdyby i zámožný kněhkupec to byl učinil, a neodprodánjm spisu gakau škodu měl, dokonalý křesťan by nemohl se na to lhostegně djwati, a tjm méně duchownj. Kdo ale přinesl tuto oběť? — Chudý alžbětinský klášter w Praze. Weliká to byla oběť, ale k podporowánj a ušlechtěnj dobrých mrawů, a z lásky k wlasti předce gi přinesl. Proto zasluhuge tjm wjce podpory, zwlášt welebného duchowenstwa. A pomoc tato nebude tak nesnadná. Počjtáme 1553 *českých* škol w našem králowstwj, w každé škole se držj gedna slawná zkauška, při každé zkaušce podawá se pilněgšjm djtkám něgaká odměna, ta záležjwá také w mrawnych knjžkách. To wšecko když dustogný páni odměnitelowé pilné mladeže u sebe laskawě uwážj, pogednau přesazen bude „Keř rosmarinowý“ ze stjnu do weřegné zahrady mládeže, aby se ugal w autlých srdcjch, a hogných užitkůw přinesl.

Knjžka tato gest k dostánj w Arcibiskupské konsistoři, u redakcj Časopisu pro katol. duchow., pak i we wšech kněhkupectwjch.

Scriptores rerum bohemicarum (antiquissimi), Tomi duo, 1000 paginarum, nowě wázanj prodáwagj se po 1 zl. 20 kr. na stř.

Redakcj.

Zpráwa
o
Časopisu
pro katolické duchowenstwo.

K swazku čtwrtému, minulého roku, gakožto poslednjmu prwnjho desjtiletj připogeno gest: *α)* poznamenanj wšech 78 spisowatelů s gich spisy, kterymi od zacetj tohoto časopisu, a sice od roku 1828 až do letošnjho 1837 roku, po celých 10 let, laskawě gsau k němu prispjwali; *β)* pak poznamenánj wšech 327 pogednánj, dle latek neb materij swých, z kterých těch 10 ročnjků časopisu tohoto sestáwá; na to následuge *γ)* poznamenanj 45 letošnjch spisowatelů, *δ)* s připogeným, dle dioecesj a wikariatů, uspořádanjm 1059 gmen letosnjch odberatelu.

Ke cti weškerého duchowenstwa poznamenati musjme, že počet prwněgšjch 634 odbjratelů w nekolika letech o 436 se rozmnožil; což dukazem stogj, že české, morawské a slowácké duchowenstwo, ktere giž odbjranjm četnych německých časopisu wzdělanost swau rozmnožuge, u wřelosti a lásce k gazyku materskemu pokročilo, a rozmnoženěgšjm odebjránjm nezištným spisowatelům našim oswědčilo, že zde uložených gadrnych pracj gich wděčně přigjmá a si wáží.

Kdo se s časopisem tjmto seznámil a předsudkem pogat nenj, wyznati musj, že se, co do wěci a do slohu, wětšjmu počtu wenkowských časopisů wyrowná; co pak do autlosti, auprawnosti a láce, wšechny prewyšuge. Přináší ročně w auprawném wydánj neyméně 52 archy čistého tisku s přjlohami wzácných rytin, tabellj a napěwů, a podáwá hognost tuto, w čtwerau swazků, gen za 2 zl. na str. — A kdy také geden neb druhý ročnjk w aršich geště silněgšj wypadá, neb na přjlohy wětšj náklad se činj: ročnj cena geho nikdy předce se nezwyšuge; a to wše naděgi, že uznalé wlastenectwo rozmnoženym odbiránjm učiněný weliký náklad zase wyrowna, a tak redakcj pomůže, by se zpet kročiti nemusilo.

Po 7 let newědělo ani dosti bljzké cizozemstwo, při newšjmawosti swé literatury našj, že u nás gaký bohomluwecký časopis wycházj; nynj ale giž gen s chwalau o něm se zmiňuge, z pokroku geho se těšj, a wýtahy z něho činiti se nezpěčuge.

I také následownjků má giž časopis náš, neb giž w halickém Přemysle a pruskopolském Hnězdně bohomluwecké časopisy w řeči slowanské wychazegj.

Budťež djky maudrým a horliwým zakladatelům časopisu našeho! Budťež djky wzorné pilnosti četnych spisowatelu! Budťež djky neunawené snaze předešlých redaktorů, a wěrnosti hognych odbjratelů: neb gen na základu takowé horliwosti bylo lze až k desatému ročnjku, ku 1000 odbjratelů, a k tak utěšené powěsti to přiwésti.

A zdaž i w tom časopis náš před ginými nemá swau přednost, že wšichni spisowatelé geho bez honoráru pracugj?

Co se přjštjho ročnjku, a to sice XI. týká, mnoho připowjdati nebudeme; ale raděgi, když se počet odbjratelů nezmenšj, wjce, než se právě očekáwá, podáme. — Gen to gediné poznamenáno stůg, že powolenjm wysoce důstogné kapitoly, z gegj přewzácné biblioteky, k přjštjmu ročnjku z rukopisu kapitolnjho děkana Hilária *o přigjmánj pod obogj, proti Rokycanowi*, od r. 1464 pocházegjcj, mnohé wýtahy přidáme; a připogowánjm kratšjch rukopisů z této přewzácné knihowny dle možnosti pokračowati chceme.

Na rytině kostela sw. Wjta, gakby wyhljžel, kdyby ho Karel IV. byl dostawěl, rytec náš bedliwě pracuge; ale práce tato, tak autlá, slunečnjch dnů potřebuge, a denně gen dwě neb tři hodiny pracowati dowoluge. Bude to sličnost nadewše pomyšlenj, kterau k čtwrtému swazku gistě připogjme.

Bychom na došlých pogednánjch k wolnému wybránj dostatečnau zásobu měli, giž w swazku III. letošnjho časopisu k důstogno-welebnému duchowenstwu gsme se obrátili. Kde tolik lásky k cjrkwi, tolik lásky k wlasti, a tolik lásky k bratřjm swým duchownjm w srdcjch wře: ginák se nadjti nemůžeme, než že z hogného obdarowánj těšiti se budeme.

NB. Weledůstogné vikariátnj auřady žádáme, by pro swazky časopisu, vikariátnjmu duchowenstwu u redakcj giž prichystané, vikariátnj posly swé záhy odesjlali.

Předplacenj pro běžjcj rok béře se, gak w predešlých letech, u arcibiskupské konsistoře, u redaktora, (bljže kostela sw. Wjta w čjsle 41,) a u prowisora w arcibiskupském seminári. Kdo wjce wýtisků u samé redakcj obgedná, na 10 odebraných geden wýtisk darem obdržj. Při wětšjm počtu žádané wýtisky we zwlaštnjch bednach franco zasjlati budeme.

Prigjmá se ale také předplacenj we wšech kněhkupectwjch, gak w Praze, tak i w kragjch, na Morawě, w Rakausjch, i w Uhřjch.

Kdoby ale z pánů předplatitelů wýtisk swůg w následugjcjm témdni mjti chtěl, gak swazek w Praze wygde: nechat na neybližšj poště s 3 zl. na stř. předplatj, a obdržowati ho bude každého čtwrtléta journálnj poštau franco w tom neykratšjm čase.

Nebuď ale obtjžno žádnému o gménu, stawu a obydlj swém gak se w českém pjše, nas zahy zprawiti, by regstřjk odbjratelů co možna auplný wychazel. — Každé pochybenj, gak se nám oznamj, w přjštjm swazku oprawjme.

Wděčné přigetj služebnosti našj dodá nám sjly k dalšjmu pokračowánj.

Dědictwj sw. Jana Nep.

k wydáwánj, w lewné ceně, wzdelákawagjcjch knih w českém gazyku, oznamuge: že pro rok 1837, w spisu *Rodina Bohowěrných* čjslo Vte, a pro rok giž 1838, w spisu *Swatodennj pořádek náboženského Katoljka*, čjslo VI^té^ wydalo; a wšech ctihodných panu spolnaudu žádá, by s přiložengm ljstku k odepsánj wytisky swé u redakcj sobě wyzdwihli.

O *Rodině Bohowěrných*, původně w němčině wydáné, wšecky časopisy celé řjše wyznáwagj, že nenj pro lid přiměřenějšjho a na wšecky přjpadnosti rodin šjře se wztahugjcjho spisu nad tento přjtomný. — Wránowo *Náboženstwj w rozmluwách*, a *Rodina Bohowěrných* mělihy w gedné každé křesťanské rodině se nacházeti. To gsau knihy, gakowými slawné wrchnosti swé poddané a zwlašť školnj mládež podělowati by měly. To gsau knihy, za gegichž wýbornost giž to ručj, že se wydáwagj redakcj wysoce důstogné

archiskupské konsistoře. Kamkoliw do rukau přigdau, gistě mocně a spasitedlně aučinkowati budau. *)

K nim se wšjm právem čjslo VI., totiž *Swatodenmj pořádek* se připogugc. — Knjžečka to sice gen skrowná, ale plná spasitelnćho gádra; která wyučuge, gak ten, který podlé srdce Božjho chce žiw býti, od rannjho powstánj až do wečernjho uležnutj den swůg stráwiti má, chce-li Bohu k ljbosti, bližnjmu k prospěchu, a sobě k spasenj geg stráwiti. — Spjsek tento gest přjhodný za dar mládeži ze škol wystupugjcj, i mládencům na cestowánj, deerkám do služby se odebjragjcjm, a nowozasnaubencům do stawu manželského wstupugjcjm. — Gest ale i nad to wýborné Vade mecum i těm neystaršjm, proto, že cestu gistotnau k nebi ukazuge.

Náboženstwj w rozmlnwách obsahuge 446 stran, a prodáwá se po 24 kr. na stříbře.

Rodina Bohowěrných, s obrázkem, má 456 stran, a prodáwá se po 30 kr. stř.

Swatodenmjho pořádku gsau 2 archy, a prodáwá se po 5 kr. Přjstupná tedy cena i tomu neychudšjmu. Naděgeme se hogného odkupowánj; a proto se i této knjžecky 4000 tisklo.

Auhrnkem se ale w těch třech letech, co ústaw tento trwá, z přjspěwků dosawádnjch 280 spoluaudů geho, giž 13ro kněh, w 25,000 wýtiscjch wydalo.

Připomenauti musjme, že wšecky knihy, gež Dědictwj Swatojanské wydáwá, za dotcenau cenu giž w tuhé wazbě se podáwagj.

Wšecky tyto knihy gsau na prodeg tam a s tjmže nádawkem, gak gsme s wrchu při časopise podotkli.

Pánů spoluzakladatelů a wšech spoluaudů žádáme, by si to za swatau powinnost brali, o rozšjřenj spisů *Dědictwjm Swatojanskym* wydaných laskawě se postarati; neboť redakcj gen tenkráte w dalšjm wydáwánj nowých spisů pokračowati může, když se sklad dřjwe wydaných kněh odkaupenjm rozhébře.

Pak se musj také:

a) počet spoluaudů Swatojanských rozmnožowati,

b) spoluaudowé musegj z nižšjch třjd do wyššjch postupowati,

c) wšickni o rozšiřowánj kněh *Dědictwj* horliwě se starati,

*) Na důkaz toho giž dwau utěšených dopisů máme.

d) w porjzenjch swých na *Dědictwj Swatojanské* pamatowati: by se kapitál takowý založiti mohl, z gehožto giž aurokú by se budaucně každý rok zwláštnj spis wydáwati mohl.

Wědomo gest, kam až wystaupilo někdegšj *Dědictwj Swato-Wáclawské?* — Na horliwosti wlastenské, na lásce k bližnjmu, a na pečliwosti o swé wlastnj spasenj záležj, by i *Dědictwj Swatojanské* tak slawného stupne došlo. — Čehožbychom tjm wjce nadjti se měli, gešto každý

za přispěnj 10zl. (gednau pro wždy), 1 wýtisk
za — 20zl. (gednau pro wždy), 2 wytisky
za — 40zl. (gednau pro wždy), 3 —
za — 100zl. (gednau pro wždy), 4 —

každého wydánj, každé knihy, každý rok, a tak po celé žiwobytj, bez giného dalšjho připlacenj, darem obdržuge. Čjm se zwláště od předněgšjch třjd učiněný přjspěwek, w několika letech zpět wyplatj.

Že každý nowý spoluaud, u p. který teprw rokem 1838 přistupuge, wšemi od počátku *Dědictwj* wydanými knihami podělen býti nemůže, gak gich prigal ten, který giž w roce 1835 neb 1836 přistaupil: to každy dobre uzná. — Gen u spoluzakladatelů a spoluaudů I. třjdy, gak daleko wýtisky dřjwněgšjch wydánj postačugj, gak slušno, wýmjnku činjme.

Wšem tedy přjštjm rokem do II. a III. třjdy přistupugjcjm kněh Dědictwj gen od čjsla V ho podawati můžeme.

Kdo se o wzrústu, prospěchu, proměnách a zwláštnjch udalostech *Dědictwj Swatojanského* dowěděti chce, tomu zapotřeby držeti i *Časopis pro katolické duchowenstwo*, kterého za 2 zl. na stř. 4 swazky ročne wydáwáme. —

Giž tak mnoho prospěšného wykwetlo we wlasti našj! — Gsme té naděge, že při tolika milionech ctitelu *Swatého Jana Nepomuckého*, i tento, gménem geho ozdobený ústaw utěšeného zrústu a kwetu se dočká.

W Praze 1. Prosince 1837.

Obsah prwnjho swazku.

Wyobrazenj Arnošta, prwnjho arcibiskupa pražského, dle Balbinowa „Vita Arnesti.“

Pogednánj.

				Str
1	O swátosti Oltářnj,	psal .	Ceněk z Wartenb.	3
2	S. Cypriana, o kázni panenské,		Stárek Jan	29
3	Gak se slowo Božj hlásati má,		Macan Jak.	53
4	Cwičenj zasnaubencůw,		Wotýpka Jos.	73
5	O přjsaze, .		Pešina Wácl.	96
6	Welikỳ muž, (báseň)		Rennert W.	111
7	Pjseň popelečnj,		Winařický K.	113

Oznamowatel.

A) Literatura.

.	Vade mecum für Katholiken, die sehen wollen,	Zahradnjk V.	115
.	Höninghaus, Bestand der kathol. Kirche,	Jirsjk Jan V.	116
.	Kamarýta, Swatodennj pořádek,	Hawránek Fr.	119
.	Dwa bohoslownj časopisy w Polště,	Krbec Jan	121

B) Rozličnosti.

.	Modus profitendi Crucigerorum cum rub. stella,	.	125
.	Wolenj a instal. kanownjkůw u sw. Wjta w Praze,	Pešina	131
.	Socha Krista Pana na pražském mostě, .	Černý Jos.	143
.	Chrám Paně Božjho hrobu w Jerusalémě, .	Pešina	145
	Ecce lignum crucis etc. na welký pátek, .	„	149
	Kapitola pražská za času sw. Jana Nep.	„	150
	Staw Dědictwj Swatojanského,	„	158
	Duwod z přistaupenj k gisté wjře,	Hawránek	159
	Potomci Lutherowy, .	Sláma	163
	Cesta prozřetelnosti Božj, ...	Schönbeck	164
	Naučenj wjry křesť. obecnj, o sw. těla Páně,	Hilarius	167
	Roráte w Praze, .	Pešina	168
	Roráte w Polsku, . . .	Pospjšil	169
	Památnjk V. Zahradnjkowi, far. Křešickému,	.	—
	Keř rosmarinowý (nařjzenjm w. d. arcib. konsist.)	Hawránek	—
	Zpráwa o Časopise a Dědictwj, . . .	Redakcj	172
	Staw katol. cjrkwe w rakauské řjši, 1836 .	„	Tab.

Pogednánj doslal, pod názwem:

1	Kapitola sw. Wjta w Praze w časech sw. Jana Nep.	Pešina
2	O milosrdných sestrách wúbec, a o pražských zwlášť,	Dichtl
3	O wdawkách na smrtelném loži, .	Hron
4	Na den neyswětěgšj Trogice Božj, .	Ondrák
5	Řeč při swěcenj kaple ke cti sw. Jana Nep. .	Horáček
6	Náboženstwj katol. na ostrowě Nowém Foundlandu,	Reis
7	O swátosti biřmowánj, . . .	Pohořelý
8	O horliwosti náboženské,	Stárek
9	O pohrdě swěta, . . .	Krbec
10	Socha sw. Křjže na pražském mostě,	Černý
11	Kdy přestalo přigjmánj pod obogj,	Karljk
12	Krátký přehled katechismu,	Nowáček
13	Nawštěwowánj školy od duchow. pastýře,	Wotýpka
14	Gak by se památnj knihy zakládati mohly, .	Hanaus
15	Homilie, držána při wyznánj wjry, (recens.)	Přjhons
16	Na den nawštjwenj blahosl. Panny Marie, . .	Ondrák
17	Popsánj obrazu blah. Panny Marie w Bole lawi, (rec.) .	Jirsjk
18	Tři ewangelické rady, . .	Pešina

Redakcj *Wáclawa M. Pešiny*, kanownjka na hradě Pražském.

Salve Regina,

neb

Zdráwas Králowno.

Pjseň

k Rodičce Bożj.

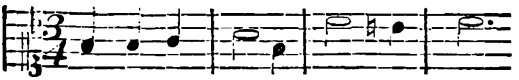

Zdráwa buď Panno Ma = ry = a,

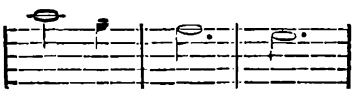

o Krá = lo = wno!

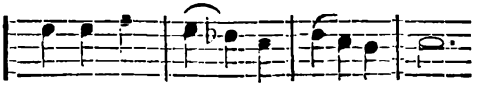

Ty gsy Pan = na u = sslechti = lá,

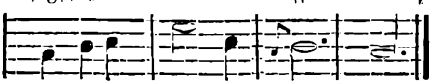

o Králo = wno Ma = ry a.

hledni na nás dolů z nebe, o Králowno,
My snažně prosýme tebe, o Králowno Marya!
tka gsy milosrdenstwj, o Králowno,
Žiwot nebeské sladkosti, o Králowno Marya!
Bohu nasse náděge, o Králowno,
Twá nám přjmluwa přispěge, o Králowno Marya!

K tobě wolámě ſauženj, o Králowno,
Wyhnanj ſynowé Ewy, o Králowno Marya!
K tobě wolámě lkagjcý, o Králowno,
Tebe žádámě plačjcý, o Králowno Marya!
W tomto ſlzawém audolj, o Králowno,
Neopauſſtěg nás ubohy, o Králowno Marya!
Y protož Orodownice, o Králowno,
Nás djtek ſwých Milownice, o Králowno Marya
Obrať milosrdné oči, o Králowno,
A přiſpěg nám ſwau pomocý, o Králowno Marya
Ukaž nám Synáčka ſwého, o Králowno,
Plod žiwota přečiſtého, o Králowno Marya!
Po wezdegſſjm putowánj, o Králowno,
Ať dogdeme ſmilowánj, o Králowno Marya!
Matko welmi miloſtiwá, o Králowno,
Přeſladká a dobrotiwá, o Králowno Marya!
O ſwatá Božj Rodičko, o Králowno,
Orodug za nás Matičko, o Králowno Marya
Bychom Bozjch zaſljbenj, o Králowno,
Hodni byli učiněni, o Králowno Marya!
Skrze twé orodowánj, o Králowno,
Ať naſſe prozpěwowánj, o Králowno Marya!
Před twář Božſké welebnoſti, o Králowno,
Přigde, ať dogdem miloſti, o Králowno Marya
Pros za nás za hřjſſné nynj, o Králowno,
W hodinu ſmrti poſledni, o Králowno Marya!

Této ljbezné pjsně, z Roráte Arnoštowa, prwnjho arcibiskupa Pražského (r. 1344 do r. 1364,) wyňaté, redakce Dědictwj Swatojanského tolik tisknauti nechali, že každému požádánj poslaužiti může.

Přepaušťj se 100 wýtisků za 1 zl. 40 kr w. č.

cke cjrkwe w Cjsarstwj Rákauském,

(mjmo Uhrů a Wlach,)

w roce 1836.

Od katolické cjrkwe odpadlo					Do katolické cjrkwe se nawrátilo					Židů pokřtěno
W čtwrtletj				auhrnkem	W čtwrtletj				auhrnkem	
I	II	III	IV		I	II	III	IV		
3	3		1		18	9	27	11	65	15
2 18	1 13	1 6		5 45	5 16	9 54	8 65	9 56	31 [illegible]	2 27
13	16	2	6	33	39	36	28	15	118	7
					1		2	1	7	3
		2	2	4	8	20	6	9	45	17
1 3	1 2	2	1 6	3 15	8 23	19 49	9 24	16 31	52 127	9 [illegible]
2	1		3	6	3	10	9	6	30	
	1 1			1 1	18 19	14 17	11 12	17 17	57 62	29 29
					1	3	1		5	
	1 1		2 2	3 3	1 1	8 8	12 15	5 6	26 28	
							1	1	2	
1				1	2		5	2	9	3
1		1 1		1 2	2	1 1	1 6	2 4	4 12	3
					7	1	3	3	14	
1				1	2 12	1 8	9	8	3 37	2
1								1	1	
					3	6	6	4	19	2
								2	2	
3 3		1 1		4 1	4 4	5 5	4 4	10 12	23 25	

K tobě wolámě ſauženj, o Králowno,
Wyhnanj ſynowé Ewy, o Králowno Marya!
K tobě wolámě lkagjcý, o Králowno,
Tebe žádámě plačjcý, o Králowno Marya!
W tomto ſlzawém audolj, o Králowno,
Neopauſſtěg nás ubohy, o Králowno Marya!
Y protož Orodownice, o Králowno,
Nás djtek ſwých Milownice, o Králowno Marya
Obrať miloſrdné oči, o Králowno,
A přiſpěg nám ſwau pomocý, o Králowno Marya
Ukaž nám Synáčka ſwého, o Králowno,
Plod žiwota přečiſtého, o Králowno Marya!
Po wezdegſſjm putowánj, o Králowno,
Ať dogdeme ſmilowánj, o Králowno Marya!
Matko welmi miloſtiwá, o Králowno,
Přeſladká a dobrotiwá, o Králowno Marya!
O ſwatá Božj Rodičko, o Králowno,
Orodug za nás Matičko, o Králowno Marya
Bychom Božjch zaſljbenj, o Králowno,
Hodni byli učiněni, o Králowno Marya!
Skrze twé orodowánj, o Králowno,
Ať naſſe prozpěwowánj, o Králowno Marya!
Před twář Božſké welebnoſti, o Králowno,
Přigde, ať dogdem miloſti, o Králowno Marya
Proš za nás za hřjſſné nynj, o Králowno,
W hodinu ſmrti poſledni, o Králowno Marya!

Této ljbezné pjsně, z Roráte Arnoštowa, prwnjh arcibiskupa Pražského (r. 1344 do r. 1364,) wyňaté, redak Dědictwj Swatojanského tolik tisknauti nechal že každému požádánj poslaužiti může.

Přepaušťj se 100 wýtisků za 1 zl. 40 kr w. č.

Staw katolické cjrkwe w Cjsařstwj Rakauském,

(mjmo Uhrů a Wlach,)

w roce 1836.

W Kragině	W biskupstwj	Od katolické cjrkwe odpadlo: W čtwrtletj I	II	III	IV	úhrnkem	Do katolické cjrkwe se nawrátilo: W čtwrtletj I	II	III	IV	úhrnkem	Židů pokřtěno
W Čechách	Pražském	3	3	„	1	`	18	9	27	11	65	45
	Litoměřickém	2 11	1 17	1 6	„ `	5 45	5 16	9 54	8 63	9 36	31 212	2 27
	Hradeckém	3	10	2	6	23	37	36	25	15	118	7
	Budějowickém	.	.	.	„	„	1	.	2	1	7	3
Na Morawě a cjs. Slezsku	Holomaucké	.	.	2	2	4	16	26	6	9	45	14
	Brněnské	1 3	1 2	. 2	1 6	3 13	4 25	8 44	9 24	16 31	52 127	9 25
	Slezsku	2	1		3	6	5	10	9	6	30	„
W dolnjch Rakausjch	Wjdenském		1 1			1 1	5 19	14 17	11 12	11 11	57 62	20 20
	Hypolitském					.	1	3	1		5	
W horních Rakausjch	Linecském		1 1		2 2	3 3	1 1	1 1	12 13	5 6	20 22	
	Salcburském				„			„	1	1	2	
W Štewřích	Segowském	1		.		1	2	„	5	2	9	3
	Leobenském	1		1 1		1 2	2	. 1	1 6	2 4	4 13	3
	Lawanském					„			.	„	„	.
W Haliči	Lwowském latjnském						7	1	3	3	14	„
	Přemysl. latjnském	1 1				1 1	2 12	1 8	9	. 8	3 35	. 2
	Tarnowském						3	6	6	4	19	2
W Kreinsku a Korutanech	Lublanském							„	.	2	2	
	Gorickém	3 3		1 1		4 4	4 4	5 5	4 4	10 12	23 25	
	Lawantském	.					.		„	„	„	
W Illyrij	Goricském											
	Tristském											
	Capod. Istria											
	Parenzo Pola											
	Veglia Ossero											
W Summách		16	18	10	25	69	127	142	133	111	513	84

Katolíků přibylo 513; a Židů pokřtěno bylo 84; přistaupilo tedy w Summě		597 duší
Když naproti tomu od katolické wíry odpadlo		69
Zrostená tedy a rozmnožená stawu katolické církwe w roce 1836	"	528
Když w roce 1835 se přimnožilo	"	474
Převyšuje tedy rok 1836 nad 1835	"	54
Když katolíků přibylo roku 1833	"	411
1834		470
1835		474
1836		528
Wšech w těch čtyř letech se gich přimnožilo	"	1883 duší

Knihy w lewněgšj ceně.

Příčinau wydaného 10ho ročnjka *Časopisu pro katolické duchowenstwo*, kterým prwnj geho hlawnj oddjl skočen byl, prohljdli gsme zásobu na skladě geště zbýwagjcych ročnjků a ostatnjch gemu připogených knih, a shledali gsme, že zásoba leží tu geště weliká a w nj náklad mrtwý, nemalý, který ztržen, nyněgšjmu nákladnému wydánj welmi by prospěl; widauce dále, gak pri wzrůstagjcjm počtu knih Dědictwjm Swato-Janským wydaných k šetrnému wšeho uloženj giž giž se mjsta nedostáwá; přitom i uwažugjce, gak pro welebné duchowenstwo po sobě gdau léta neúrodná, a obzwláště mladšjmu duchowenstwu gak nesnadno na rozšjřenj knihowny wětšj wýlohy činiti: s powolenjm wysoce důstogné konsistoře, uzawřeli gsme, cenu wšech nákladem Časopisu wydaných knih snjžiti, a w této giž snjžené ceně, bezewšeho náwdawku neboli provisj, prodáwati.

Knihy ty gsau následugjcj:

Každý ročnjk Časopisu, od I. až do X.	po	1 zl.	na stříb.
Gednotliwé swazky - - -	po	— 30 kr.	—
Sw. Augustina 7 knih „O městě Božjm“	po	3 zl.	—
Gednotliwé djly - - -	po	— 30 kr.	—
Soliloquia Sw. Augustina, O uráženj, Sw. Chrisostoma, O potupenj swěta, sw. Cypriana, O Neys. Swat. Olt. sw. Jaroljma, Obrana časop. pro kat. duchow.	každá po	— 10 kr.	—

Knihy od Dědictwj Swatojanského k dostánj:

Proč gsem katoljkem - - - -	za 4 kr. stř.
Bohomil, (gen něco málo geště wýtisků) -	za 36 kr. stř.
Panna Orleanská - - - - -	za 10 kr. stř.
Náboženstwj w rozmluwách - - -	za 24 kr. stř.
Rodina Bohowěrných - - - -	za 30 kr. stř.
Swatodennj pořádek - - - -	za 5 kr. stř.
Odměna pilným djtkám, s 8 nápěwy - -	za 10 kr. stř.
Rorátnj zpěwy z časů Karla IV., s nápěwy, folio	za 2 zlaté stř.
Rorátnj zpěwy, w 8vu bez nápěwů - -	za 15 kr. stř.
Chrám P. sw. Mikuláše na Starém Městě w Praze	za 10 kr. stř.
Wamberowých kázanj djly dwa - - -	za 1 zl. 12 kr.

Redakcj.

Welmi duležitý a pozoru hodný spis!

U J. Spurného, knihtlačitele w Praze, w Jesuitské ulici, w čjsle 184, w bývalém Šenfeldském dome, právě wyšlo a u něho gakož we wšech knihkupectwjch k dostánj gest:

Poučenj

o pitj kořalky.

Podlé německého sepsáno, a ku prospěchu národu československého w Čechách, na Morawě a w Uhřjch na světlo wydáno.

(Oktav, 92 stránek. Wázaná w obálce 6 kr. w stříb.)

Málo gest spisů, pro potřebu obecného lidu sepsaných, kteřížby gednak pro přjgemnost čtenj, gednak pro uzitečnost obsahu swého, wšeobecné pochwaly tak wysoce zasluhowali, gako tento. W něm zagisté, we způsobě kratochwilného wyprawowánj, negen smutnj, začasté hroznj následkowé, genž z nemjrného pitj kořalky pro lid obecný wyplywagj, živě pred oči se stawj; nýbrž spolu i na neomylné prostředky se poukazuge, gimiž ohyzdné piganstwj, tento pramen tolikerých neřestj a bjd, docela zamezeno, kleslý domácj staw w lepšj uweden, rozkoš a blazenost w lůně rodin rozmnožena, a nade wšecko mrawnost, tento gediný pewný základ pozemského štěstj, mezi lidem zwýšena býti může. Z té přjčiny můžeme směle spis tento gednomu každému poraučeti, gemuž wlastnj anebo spolubčanů geho prospěch na srdci ležj, přeswědčeni gsauce, že rozšiřowánjm geho přemnoho dobrého působeno bude. Přegeme srdečně, by knjžečka tato, přičinčnjm oprawdowých přátel lidu, do wšech, i těch neychudšjch obydlj milého národu našcho w Čechách, w Morawě a w uherském Slowensku se dostala, což tjm snáze státi se může, ponewadž šlechetný pan nakladatel, z chwalitebné lásky k obecnému dobrému a mage ohled na neychudšj částku lidu, cenu geji za našich časů bezpřjkladně njzkau, totiž 6 kr. we stř. za šestiarchowau, čistě a na dobrém papjru tištěnau knjžku, ustanowil, za kteraužto cenu ona, gak u nakladatele samého, tak též i w ginjch wereguých knihkupectwjch w Čechách, w Morawě a w Uhřjch dostati se může.

(*) *Dědictwj Swatojanské hodlalo tuto knjžku tiskem wydati, a giž se přepracowánj pro náš lid započalo; gak gsme se ale o přjtomném wydánj dowedeli, radegi gsme od našeho wydánj ustaupili.*

Aumrtj.

Laskawým čtenářům přjtomného časopisu dáwáme tjmto na wědomj, že se Neyswrchowanějšjmu Hospodinu zaljbilo, Geho knjžecj Milost, neydůstogněgšjho a wysoce urozeného Pána, pana **Ondřege Aloysia Hraběte Skarbeka Ankwiče z Poslawice**, z Božj a Apoštolské stolice milosti *Knjžete Arcibiskupa Pražského*, Primasa českého králowstwj, w Bamberské, Mišenské a Řezněnské dioecesj dotčené stolice wyslance rozeného, Geho cjs. král. apošt. Milosti skutečného tagného radu, magitele welikého křjže cjs. rakauského řádu sw. Leopolda, slawné kapitoly Olomaucké kanownjka, doktora bohoslowj, stalého kanclje cjs. král. Karlo-Ferdinandské university Pražské, protektora studij, gednoty ku zwelebenj kostelnj hudby, a privátnjho ústawu k wychowánj a léčenj slepých djtek a t. d. *dne* 26. *Března* r. b. po druhé odpolednj hodině w 61. roku geho žiwota z pomjgitelnosti této *na wěčnost powolati*.

Umřel-tě následkem mrtwice, kteráž geg třikráte ranila. Wrchnj pastýrskau správu až do posledněj chwjle wedl; byltě geště dne 22. Března konsistornjmu sněmu přjtomen, dne 23. t. m. pracowal až do osmé rannj hodiny, a dokonaw rannj swau práci, o půl dewáté sklesnul dotčeným neduhem.

Dne 29. slawný byl držán pohřebnj průwod, a ostatkowé geho zatjm chowáni gsau w kapli neysw. Trogice, než s cjs. král. powolenjm pohřbeni budau w arcibiskupské kryptě u sw. Wjta. Slawné Officium držáno bylo 27. Března, Exequie pak dne 30. a 31. Března a 2. Dubna.

Narodil se w Krakowě, dle arcib. archivu Lwowského dne 23. Června 1775; dle arcib. direktáře Olomauckého ale 1777. W roku 1804 dostudowal filosofii a roku 1806 theologii we Wjdni; dne 2. Září 1810 byl na kněžstwj, a roku 1815 na biskupstwj poswěcen, kdežto sprawowal arcidiecesj Lwowskau až do roku 1833. Po smrti slawné paměti Aloysia hraběte Kolowrata Krakowského, 31. Kwětna 1833, byl od cjs. král. Mst. gmenowán a 30. Září od Swatosti Papežské potwrzen za arcibiskupa Pražského. Dne 5. Unora 1834 přigel do Prahy, a dne 16. t. m. a r. dosednul na stolici arcibiskupskau.

Budiž w nábožené paměti welebného duchowenstwa; a wěčný pokog a mjr buď duši geho!

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

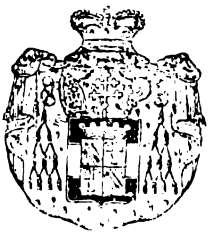

ČTYŘNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek čtwrtý.

W Praze, 1838.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Wáclawa Špinky.

Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem et praesentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. 2. Pet. 1, 16.

HLASOWÉ DUCHOWENSTWA

K SLAWNEMU DOSEDNUTJ

NA STOLEC ARCIBISKUPSKÝ

U SW. WJTA W PRAZE

GEHO KNJŽECJ MILOSTI

NEJDÚSTOGNĚGŠJHO A WYSOCE UROZENÉHO

PÁNA, PANA

ALOYSIA JOSEFA,

SWOBODNÉHO PÁNA SCHRENKA Z NOTZINGU,

ARCIBISKUPA PRAŽSKÉHO,

W KRÁLOWSTWJ ČESKÉM, GAKOŽ I W DIECESJCH, BAMBERSKÉ, MIŠENSKÉ A ŘEZENSKÉ,

LEGATA ROZENÉHO;

PRIMASA KRÁLOWSTWJ ČESKÉHO,

DOKTORA BOHOSLOWJ, ARCIBISKUPSKÉHO CHRÁMU PÁNĚ OLOMAUCKÉHO KANOWNJKA, UNIVERSITY PRAŽSKÉ USTAWIČNÉHO KANCLJŘE A STUDIJ OCHRÁNCE; PÁNA NA BŘEŽANECH, DOBŘEGOWICJCH, W LAUNOWICJCH, W ČERWENÉ ŘEČICI, W NOWÉM RYCHNOWĚ, W TEYNĚ NAD WLTAWAU, W ROŽMITÁLU, WE ŠWACH A WONŠOWĚ

a t. d. a t. d.,

w den sw. Karla Boromegského, 4. Listopadu 1838.,

wënowáni

od

Redakcj Časopisu pro kat. duchowenstwo.

Lucem redde TUE, DUX BONE! patriae;
Instar veris enim vultus ubi TUUS
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius nitent! —
Hic ames dici Princeps atque Pater!

Hor. L. IV. Ode 5. et L. 1. Ode 2.

Pražské Světské duchowenstwo.

Zářj milostnau se stkwj dnes Praha,
Radost kyne zbožným Pražanum,
Libý walným městem ples se zmáhá,
Ode Teyna až tam k Hradčanum;
Hrad se plnj, lid se hrne wšady,
Autlá mládˇ, i kmet i duchownj;
Giž se w krásném šiku wogsko řadj,
Hlahol zwonu welehlasně znj!

Ay *Kněz Nejwyšší* náš w chrám wstupuge
S srdcem k Bohu wraucně zdwiženým;
S cjrkwj, chotj *Swau*, se dnes snubuge,
Okem wděčnau láskau zohněným;
Gaká wljdnost, gaká citu žiwost,
Stkwj se w *Geho* gásném pohledu!
Takto Arnoštowa milostiwost
Okauzlila srdce pradědu!

Wyslyšelˇ Pán wraucj naše přánj,
Poslaw *Otce milostného* k nám;
Neustydne *Geho* milowánj,
Wždyť gest — z české krwe zplozen sám,
Gará wětew kmene wznešeného,
Gehož gméno wlast si rozmilá,
K zdobám hlawnjm urozenstwa ctného,
Pérem demantowým wyryla!

Tebau, — tak wšech ústa wěrných Čechů
Mile prorokugj, *Knjže náš*, —
Tebau nowých wzniků, wolných dechů,
Wlast si naše wydobude zas;
Pod *Twým* wljdným, mjruplným okem,
Um swé hogné kwěty rozwige;
Gazyk český libozwučným tokem
Lásku k wlasti w srdcjch rozlige;

Wjra walem zkwěte, řád se zmůže,
Prchne lest, i klam i neswora;
Mládež we ctných mrawjch se rozmůže,
Pomine wšj zloty nestwora;
Gaké naděge kwět neljčený,
Wyniká nám z přjtomnosti *Twé*!
O, gak duch náš plesem opogený,
Tebau očekáwá blaho swé!

Přigmi, *Otče*, sliby lásky wraucj,
Neoblomné našj wěrnosti;
Buď Ti slza z očj wšech se stkwaucj,
Rukogmjm gich citů blahosti;
Panug klidná, panug dráhná léta,
Uwediž Swé w skutek aučely;
Žehneyž skutky Twoge twůrce světa,
By se wěčně w cjrkwi zastkwěly!!

Wogtěch Procházka,
čestný kanownjk Wyšehradský,
farář u sw. Wogtěcha.

Pražské Řeholnj duchowenstwo.

Musa.

Proč truchlj sestra Čechie milostné,
Proč slzj oko rodné Morawy?
Co zwěstugj ty tóny přežalostné,
Genž, gako žele matky bezradostné,
Se rozlily kol gegj oslawy? —
Rci, máti slawná! či rozenci twogi
We válce padli, w cizokragném bogi?
Či měnj w krew se toky Gihlawy?

Morawa.

Giž palma šjrá nade mnau se klene,
Oljwy mjru wůkol mne se pnau;
Wšak nowau ránu w gjzwy zacelené
Mi zaryl osud w době utěšené, —
Miláček mug opauštj hlawu mau!
Tam, kde se srdce sestry mé ukrývá,
Kde Wltawa swých slzj praud wyljvá,
Podá *Mu* Cjrkew čackau ruku swau.

Čechia.

Ay, deery mé — rusalky Labe mého!
Sypeyte kwjtj wzácné po dráze;
Gá Syna wjtám do královstwj svého, —
Přineste wěnec z listj myrtowého,

Wltawské wjly, *Genu* ku Praze.
On přicházj, — a rauška s očj klesá!
On přicházj, — a každé srdce plesá!
On přicházj — wšem Swogim k oblaze.

Praha.

Wygasni čelo, Cjrkwi owdowělá!
Owěnči spánky, swatá newěsto!
Hle, *Ženich* twůg, ta hwězda milostkwělá,
Na nižto s láskau družka twoge zřela —
Twůg *Wywolený* wgjždj we město!
Nuž, pěgte „*Ave!*“ komu hlasy dány;
Pleseyte zwony, — otewři své brány
Ty chrámuw mogich wěčná majesto!

Stráhow.

Pleseyte zwony — zawzni warhan zwuku!
Wyšiňte z wěže bjlý praporec;
„Hosanna!“ zpjwey bělostný můg pluku —
I na tě wztáhne blažjcj swau ruku:
To *On*! to *On!* ten *Cjrkwe Snaubence!*
Gá slnnce druhé z Olomúce wjtám,
Gá Gindřicha, — Sionu gitro, — čjtám;
Buď oběma i můg kwet na wěnec!

Genius řeholnictwa.

Hle! djtky mé též, na bljzku i w dáli,
Se před tebau, *ó Pane!* skláněgj.
Kde prapory poswátnj wjry wály,
Rytjřům křjže po boku ti stáli,
Ti pěstugj swé wlasti naděgi:
Ti zaslepenců modly rozdrtili,
Pro spásu bratřj kalich strasti pili,
Ti wzdychagjcjm rány skágegj.

Památky gsau to zbožné minulosti,
Gichž času Pán potomstwu zachowal!
I ač ge kryge oděw rozličnosti,
Přede we wšech gedné znj hlas powinnosti,
Aně gednomu se každý cjli wzdal:
Z nich wšeliký, — opustiw otce, matku,
Wzaw na se křjž, i odřeknuw se statku, —
Korauhwi Krista wěrnost přisahal.

O! wzezřiž wljdně na ty djtky, Pane!
Genž swěřeny *Twé* mocné ochraně;
I w gegich ňádrech láska k *Tobě* plane,
I w nich též tauha wřjti neustane:
Žjt *Tobě* ke cti, Cjrkwi k obraně!
O! přeblažen, kdož muže sobě řjci:
„*Můg duch se s láskau wznášj nad tisjci, —*
Mně tluče na sta srdcj oddaně!“

Eugen Tupý,
klerik na Strahowě, w Praze.

Swětské duchowenstwo z arcidiécesj.

Od seweru.

Stogjt skála w diwopraudném moři,
Kol nj wjr šumj rozpěněný;
Na nj chrám se stkwj we zlaté zoři
Rukau wšemohaucj stawěný.
Přes welebné, wěčné geho čelo
Mnoho dáwných wěku přeletělo,
Bauřné wětry chrámem wiklaly, —
Geho základy wšak trwaly.

Toť hle cjrkew Pánem založená,
Genž gj sljbil wěčnau ochranu,
Nepřátely wůkol obkljčená
W Něm nalezla weždy obranu.
Darmoť bogowali proti skále; —
On gi hágil, On při nj byl stále;
Geho slowo, geho přispěnj,
Chránilo gi od poblauzenj.

„Nenechámť wás sirotků!“ tak zněla
Slowa Páně při rozlaučenj,
A co láska swýma připowěděla,
Slawného též došlo splněnj;
Podnes stádci, stálému we wjře
Dáwá wěrné, laskawé pastýře,
Podnes kwěte wěčně zelený
Wjry strom od něho wštjpený! —

Hle i k nám naklonila se Geho
Láska a nebeská dobrota,

Bychom wůdce měli wznešeného
Na obtjžné dráze žiwota:
Aloysia dal nám k našj slasti,
Syna wýtečného české wlasti,
Gj by zářil k spáse, oslawě,
Gako dřjwe družné Morawě.

Přigmiž tedy, *Pane milowaný!*
Berlu — to pastýrské znamenj,
S kterau druhdy *Wogtěch* swé kragany
Wedl šťastně k zdrogi spasenj.
Tam, kde *Arnošt zbožný* w swatém stanu,
Za lid český se modljwal k Pánu,
Twá nechť obět z lůna swatyně
Wzhůru wane k nebes wýšině.

W této wážné, zaswěcené době
Hleď na kněžstwo, — wěrné syny *Swé*
Každý z nich se s láskau wine k *Tobě*,
Každý Tebe otcem, wůdcem zwe,
Swazek lásky, genž nás k *Tobě* wjže,
Nám polehčj břemena i tjže,
Trud i strasti mile osladj,
Wšecky ztráty hogně nahradj.

Protož plesný hlas znj dědinami,
„*Blaho Twé, ó Pane! wěčně kwět,*
Mnohá léta panugž tu nad námi,
Gako hwězda nám na drálu swět!
Hospodin na Twoge počjnánj,
Hogně rač wyljti požehnánj!
Pakt i nám se blaha dostane,
A k nebesům djka powane.

Jan Gindřich Marek,
farář w Kozogedech.

Od gihu.

Aita! Pán a Otec, Kněz výborný,
Rjše Primas weledustogný,
Knjže Arcibiskup, Pastýř wzornj,
An se k stádu béře pokogný.

Schrenk z Notzingu, králem mjrožádným
Obrán z wule Wládce wládců wšech
Správcem apoštolským Čechů řádným,
Gmě ač cizj, rodný předce Čech.

Krásný Morawa *Mu* wěnce pletla,
Plodná kwjtj niwa pěstila,
Sláwa Rudolfowa kde gest kwětla,
Tam *Ho* sláwau sláwy deera wěnčila.

Wlastenec wšak táhau k bratřjm plane,
Gežto máteř gedna kogila,
Duch kde w gedno srdce geden wane,
W geden národ mát ge spogila.

Rodem slawný *Syn* wracj se wlasti,
Wlast *Ho* wjtá w stkwostné brány swé,
Český k zpěwu lid we zbožné slasti
„Hospodine, pomilug ny!“ zwe.

Proto hlučno w ozářené Praze,
Městanu se k nebi walj ples,
We wlasti se obrážj třikrát „blaze!“
Sirau chot že obgal Ženich dnes.

Žehney, Otče! s Wogtěchowa trůnu
České zemi rukau swěcenau,
Berlau wjry k Swatých sidel lůnu,
Prowoď Bohem stáď *Ti* swěřenau.

Krasolepá kwětiž wesna *Tobě*,
Tichaunký *Tě* wánek uljbey,
Zdrawj zkwjteyž i na ljcech *Tobě*,
Český duch *Tě* sladce owjwey.

W tiché co oběti oheň zňatý,
Na perutjch žhaucj zbožnosti,
Plápolá modlitby wýlew swatý
K hwězdowýši z srdce hlubosti.

Twůrce! na *Pastýře* shledni ctného,
Hodeň lidu, a lid hoden *Ho;*
Garau wylj w čilá prsa *Geho*
Sjlu z zdroge rágc wěčného.

Buď *Mu* štjtem na osudné dráze,
Swatau by obhágil wjru twau,
Spasné neřesti položil hráze,
Wyrwal bludu kořist welebnau;

W času bauři na Petrowě skále
W wlnách neutonul záhuby,
Pawezau by křjže tobě k chwále
Každý odrazil sjp nehody.

Pak ať žige Nestorowa léta,
Klidně plyne žitj Geho běh,
W člunu twé milosti mořem světa
Břehu s stádem Ho dosjci nech!

Wáclaw Alex. Pohan,
farář w Pořičj nad Sázawau.

Řeholnj duchowenstwo z arcidiécesj.

Krásně wjtězný na čele hrdinském
Wéwody stkwj se slawného wjnek,
Když mečem strážným zuřiwých nepřátel
Bauři rozehnal.

Krásně odměnný na prsech šlechetných
Řád se státnjku wznešenému leskne,
Když duchem maudrým pečowal o prospěch
Wlasti a krále.

Krásněgi wšak se w zlatolesku zářj
Berla poswátná we rukau welebných,
Giž nosj zbožný swěřeného stáda
Ku blahu pastýř.

Zář gegj cestau wede stádo gistau
Ke zdrawým pastwám na niwách kwětaucjch,
Tam kde se prýštj pramenem potůček
Prawdy nebeské.

Zblaudilým gasnau ona gesti hwězdau,
W temnu když nočnjm zmatených na cestách
Úpěgj, wljdným kyne gim paprskem
Z blankytu wýše.

Wlasti ku wěčné kyne od pozemských
Wzdálené strastj, kde nenj omylné
Wášně, ni swodná w okowjch newláčj
Otroky rozkoš.

Tobě newyššj tuto berlu Pán dal,
Knjže Náš! Ať w Twé ruce stkwj se dlauho!
Laskawým rač swých kraganů Pastýřem
Býti a Otcem.

Dkt. Josef Smetana,
kapitulár Tepelský, professor w Plzni.

Hlas od mezj otčiny.

Požehnaný, genž se z řjše Swatopluka,
Čechii kde wzešla záře křesťanstwj,
W gménu Páně béřeš we wlast Nepomuka,
W drahé, Swatowáclawské to dědictwj!

Luno této Bohem požehnané země
Gest i *Twá* kolébka, gest *Twá* milá wlast!
Onať mezi wlastnj počjtá *Tě* plémě,
A že takého má Syna, cjtj slast!

Pomazaný Páně! Ty se k nám giž bljžjš;
K Čechum bratřjm wěrna sestrá Morawa
Tebe posjlá; a kamkoli pohljžjš,
Wšude radost plodj *Twá* k nám wýprawa.

Králowská *Tě* giž w swé luno Praha wjtá
Na stolici *Arnošta* a *Wogtěcha*,
Slawně zwony zněgj od swatého *Wjta*,
W každém obličegi stkwj se útěcha!

Giž swé brány otwjrá *Ti* chrám památný,
Pomnjk Karla wznešený a oslawa!
Primasuw a králuw náhrobnjk poswátný,
Stkwostná popelnice Jana, Wáclawa!

A co Libušino město progewuge,
To se s plesem w tisjcerém ohlase
Po šestnácti wlasti kragjch opětuge:
„*Zdráw buď! Wjtey nám ó zbožný Primase!*

Tak to znj i tu, kde Rožmitálské lesy
Před wljdnau se rozkládagj Březnicj,
Radostné se wûkol rozléhagj plesy,
Slawně, gako hlasy zwonů zněgjcj.

Od úst k ústům *Twoge* gde tu gméno,
Stkwělc, gako na obloze dennice!
S neywraucněgšj wšak tu láskau wysloweno,
Rozprostřeny kde gsau tiché *Zbenice*! *)

K česko-slowanskému tyt wolagj světu
S wytrženjm, s chlaubau, s rozkosj:
„My gsme *Ho*, co djtě w neyútlegšjm wěku,
Pěstowaly na těle i na duši!“

„Zde co nemluwňátko na mateřském kljnu
Ljbal *Ho*, a opět ljbal lásky ret;
Wèkem, maudrostj prospjwal w našem stjnu,
My gsme *Geho* Betlém, *Geho* Nazaret!“

Proto my tu wûkol w swatém radowánj
„Hospodine, pomilug ny!“ zpjwáme,
Gedno chtjce od Tebe — *Twé požehnánj!*
Wztáhni ruku! — žehney! — my giz klekáme!

František Wacek,
zámecký kaplan w Březnici.

*) Otčina Neydůstognějšjho knjžete, w Prachenském kragi, dwě mjle pod Přjbramj.

Knjžecj arcibiskupský alumnál.

Pán Pánûw pokynul: chrám osiřel, k němuž
Zbožný Čech zraky swé, swau mysl obracj;
Pán kynul Wšemohaucj:
W české cjrkwi nenj hlawy.

Tu zrak mát milená z úwalu nářekûw
K těm wěčným pramenûm swětla obrátila,
Kdež we sláwě nehasłé
Wládne Pán osudem swetûw.

Náš hlas s Matky swaté w praud se geden spogil
Prosbau lásky plnau; djtky za Mateřj
K Tobě, Otče nebeský,
Pospol prosby zasjlaly:

„Dey nám, dey ho synûm swým, Pane! genž by nás
Cestau k Tobě wodil, wjře učil swaté;
Zažhni swjci na swjcnu,
Wěrný lásky žiwé obraz!

„Rozswěť swětlo nohaum w mrákotě cest našich,
Dey náměstka Čechûm, genž by, weden duchem
Twé swatosti a lásky
Láskau lásku budil swatau!“

Sešleť, sešle ho nám, — takť gsme my daufali, —
Ten, genž swět milowal, když swěty we tmawé
Odpočjwaly geště
Tûni mlhy a mrákoty;

Sešlet, sešle ho nám, Pán Spasitel drahý,
Genž wěčné sliby swé swau zpečetil krwj,
Genž Beránek od Otce,
Sjlu, sláwu a moc přigal.

A hle! těš se milá matko i národe!
Twûg hlas, wûni milau Otci nebes, w zlaté
Báni zástupy nesly
Angelské k nebesûm nebes.

Plesey! giž *Ho* tu máš! giž *Ho* dušj čilau
Wjtá kněžstwo i lid zbožně zanjcený;
Slzy djku, radosti
Starcûm, mládi z očj kanau.

On *Syn* wlasti milé, gegž nebe nám dalo;
Ta twář lásky pluná, zrak ten ozářený
Nadšenjm, gakowýmžto
Arnošt, *Wogtěch* a *Jan* planul.

Plesey wlasti milá! — těš se i *Knjže náš!*
Gegž wěrným udělil Buh-Spasitel Čechûm;
A hle! srdce upřjmná
W obět *Tobě* nesau Češj.

Znáš ge, znáš Čechy sám, *Knjže* a *wûdce* náš!
Gsaut to krew z krwe, genž w srdci oswjceném,
W srdci *Twém* bige wraucjm,
Krew, z njž Wáclaw i Jan swatj.

Prigmi, přigmi *Ty* nás w stjn péče laskawé!
Twých úst nás wyučug prawdě nebes gazyk,
Skutky *Twé* powedau nás
Cestau, gjž Spasitel welel.

Twůg příklad naučj cjrkew a wlast drahau
Poswátným milowat lásky Božj citem;
„Wšecko bývati wšechněm“
Twé to skutky budau učit.

S tau pewnau nadějj, Otče nebem daný!
Djtky *Twé* se winau k *Twým* přemilým nohaum,
Djtky, jež powolá Páu
K djlu swému rukau *Twogj.*

Přigmi srdce čilá — wjce nedaltě Pán
Djtkám Twým, — a i nám srdce nachyl swoge
Otče! w lásce se nakloň
K nám, jež k Tobě pogj nebe!

Wáclaw Štulc,
alumnus knjž. arc. semináře.

Vale, e Moravia.

ALOISIO

LIBERO BARONI A SCHRENK IN NOTZING, PRINCIPI, ARCHIPRAESVLI PRAGENSI, LAETANTES CVNCTA FAVSTA PRECANTVR MORAVI.

Jam triumphali strepitant sonore
Ferra carpenti propiantis illuc,
Zwittavae qua amnis sinuato cursu
Alluit arva,

Atque germanos celebres Minervae
Arte victores, ideoque nomen
Gloriae nactos, secat in Bohemos
Ac Marahanos;

Jam ferox saxum sonipes nec ungue
Aereo tangens volitat, superbe
Sinciput tollens ob onus benignum
Et venerandum.

Ast gemens illic oculo madente
Excubat vates pia gestiendo
Praesulis grati manibus sacratis
Oscula ferre,

Sicque supremum Moravae paternae
In vices votum tenero profari
Cordis affectu regionis amplae
Sacra Regenti. —

Plaude longaevum populo refertum
Limen *) et prisco capitolia aedes
Principi! Gaude viduata Viti
Sponsa venusta!

Mox enim Sponso pietate pleno
Anulum gemmis nitidis onustum
Porriges, dulcem Patriae Parentem
Lacta videbis;

Praesidem jam mox hilaris vetusta
Urbs suum cernes oculis decore
Nuptio ornatum, lituoque fultum
Magnificenti;

Mox ovans festum rutilante fauce
Cum tibi divam penetrabit aedem,
Concines carmen modulante turba:
„Ecce Sacerdos“ —

Ecquidem rugae faciem seniles,
Candidi frontem pariter capilli
(Praesidis summi decus ac honos) nunc
Usque nec orant,

Attamen virtus in Eo virescens,
Perspicax et mens animi fidelis,
Quae decet Patrem lituum tenentem,
Considet omnis.

Id refert Gmundum, memorant Penates
Agminis Modřic, celebrat peraevum
Moenium Julii, **) sua quae regebat
Gonsaga templa.

*) Limen = *Práh*, — unde Pragae nomen fabulatur. **) Juliuw wrch w Olomuci.

Ipse Parnassi roseus fatetur
Praeses, ac ipsae resonant Camoenae,
Corde quae gestat documenta, musae,
Hicce Sacerdos.

Justus haec aequa trutinans bilance
Caesar, aeterno Superum favore,
Praesulem dignum viduis Pragorum
Dat Sacramentis. —

Nos quidem moesto premimur dolore
Sic, velut quondam graviter Mileti
Audiens plebs: Vix redamata Pauli
Ora videbis — *)

Attamen cuncti, titulus quod almis
Fulgeas, *Te* nunc moderantem habenas
Agminis magni decoramus hocce
Carmine laeti:

Numen aeternum Moderator orbis
Te bonis cunctis cumulet, suoque
Protegat faustum studio diserti
Nestoris aevo!

Ne sciat Chiron larium Tuorum
Tecta, sed sospes sine nube tetra
Vive divorum, populique sacrae
Utilitati!

Mathias Pawlowsky,
Capellanus Boscovicensis,
dioeceseos Olomucensis.

*) Act. 20, 38.

Hlas z duchowenstwa Olomauckė arcidiecesj.

Nehněwey zmilená sestro na sestru se,
Twûg-li nadwznešený k nám *Aloysius*
Častěg' tauhyplným zpět se ohljžeti
S stolce swého okem bude.

K chûwě swé zmilitek z matčina náručj
Odbjhá, nade čjmž matka se nemračj.
Od matky *Zbeničan* k pěstce Morawii
Někdy, přeg, by si zaměřil. —

W půli swého žitj žeť domowem počal
Dljt, rûst, kwésti u nás, w přjzni Rudolfowě *)
Silný pustě kořen, k wšem w hierarchii
Stupňům dráhu si oswogil;

Dwau že infuł okras Praesuły zde dwěma,
Gichž miláček obrán, w odměnu dáno *Mu*;
Žeť tu w lůně našem špjži i sláwu swau
Powždy w mjře našel plné,

Toť w gemné duši *Mu* tkwjt bude; z úplna
On, co w srdce, či list psáno ge zákonem, —
Zbožný — wezdy konaw, též slowu dostogj:
„Aron, w srdci nosiž gmě gich!“

*) Kardinała arcibiskupa, arciknjžete Rudolfa.

Štěstj twého přegem, sestro, newěsto ti,
Netaužjc na osud, gjmž bylo určeno:
„Žadost mjti musj chowka Morawia,
Zornj swit že gi oblažil:

Slunce wšak wysoké má roditelkyni
Náležeť, s dokladem, oswěty že blahé
Paprskům welcno semto dorážeti,
Wzágem by přetržen nebyl.“

O! dráhau tedy beř Swau, Pane! slawně se,
Zdráw stůg, w paměti měg tu ctitelů wřelých,
Gež kágj naděge: w střed zplozen že gsi,
Králowská spona dwau matek!

Jan Nep. Tutta,
krag. děkan, konsist. rada,
farář w Opatowicjch.

Hlas z duchowenstwa diécesj Brnenské.

Wěčná láska z milostného nebe
W twau *Tě* prowoď milowanau wlast!
Tam, kde čeká swatý úřad *Tebe*,
A při mnohé péči welká slast;
Kde úrodné pole wykázala
Twé činnosti milost králowa,
By se *Tebau* wůkol rozmáhala
Wjra, ctnost a Božj oslawa.

S želem sice *Tebe* propauštjme,
Au *Tě* wyššj osud odňal nám:
A wšak s plesem *Tebe* prowázjme
W duchu w *starožitný Wjtůw chrám*,
Sestra musj sestře štěstj přáti,
Když se ženich sličný snaubj gj;
Slušno bratrům s bratry zaplesati,
Když ze zisku ti se radugj.

Tě wčhlasná powěst předcházela
K nám giž od gezera Žmundskćho; *)
Po Morawě kolkol roznášela
Kwěty ducha *Twćho* garćho.
Od Modřických **) lučin k Olomauci
Wznášela *Tě* hodnost wýš a wyš,

*) Gmünd w Rakausjch, kde byl kragskym děkanem a konsistornjm radau.

**) Tu byl, bljže Brna, Reghradu a Blučiny posledně kragským děkanem.

Až *Twá* prsa wljdná, bohowraucj,
Zdobil mimo hwězdu geště kříž.

Nowau sláwau opět ozářený,
Béřeš teď se k břehum Wltawy,
A co Arcibiskup oswjcený,
Dobrý Pastýř, Otec laskawý!
Tam kde kryge nebenosná báně
Drahé českých Swatých klenoty,
Tam *Tě* wedau ti slúhowé Páně
K stolci *Twému*, plni blahoty.

Zachowey *Tě* do neydelšjch časů
Hospodin we zdrawj bugarém!
Abys konal a wzděláwal spásu
Geko lidu w duchu Kristowém.
Kdyz Twá ruka bude žehnáwati
Od oltáře Čechum laskawě, —
Pane! — rac žehnage zpomjnati
I na nás sbratřené w Morawě!

Josef Holásek,
farář na Blánsku,
patronátu arcibiskupstwj Olomauckého.

Pogednánj.

1. *O domnělé náboženské šjlenosti swatých Apoštolů.*

(Proti neysilněgšjm winitelům časůw neynowěgšjch.)

Od

Jakuba Becra,

čestného kommendatora řádu křižownického a cjs. král. professora doğmatiky.

Čj srdce giž gednau mocné útěchy pocjtilo, kteráž leží w *těch* slowjch: „Wjm, že Spasitel mug žiw gest,“ uwáží také hlubokau bolest, kterauž odpůrcowé z mrtwých wstánj Wykupitelowa schytralými pochybami a námjtkami auskočnými připrawugj dušem wěřjcjm. A předce shledáwala neyslawněgšj tato udalost w pozemském obcowánj Syna Božjho, totiž: „nowě oživeného z hrobu se nawrácenj,“ we wšech wekách neysilněgšjho odporu. Nic méně nenaskytnul se od času pohanského mudrce, powěstného Celsa, a šjleného zakladatele Islamu a Wolfenbütelského fragmentisty smeleğšj odpůrce základnj této křesťanské prawdy, na kteréž wšecka naše naděge spočjwá, nežli neynowěgšj onen Tubinský falešný ewangelista, kterýž w neybezpečněgšjm ugištowánj očitých

swědků: sw. Petra (I. Pet. 1, 3.), sw. Jana (I. Jan 1, 1. 3.), sw. Mautauše (28.) a giných nic giného neshledáwá, než wygádřenj poblaudilých wěsteň a řeči matné šjlencu náboženských. S takowauto wýčitkau neušetřil ani onoho apoštola, gehožto mrawnj krásau tak spanilý žiwot od okamženj, když na wjru se obrátil, gako nepřetržitým se býti widj řadem důwodůw podiwného z mrtwých wstánj Boha-Člowěka, neušetřil ani učitele národůw, kteryž zaugjmá wšecku naši pozornost, nechat hledjme buď na důwtipnau rozwážliwost geho rozumu nebo na wznešenost geho myšlének, buď na setrwalost geho wule nebo na wraucnost geho lásky, buď na zpusobnost geho w obcowánj s rozličným lidem nebo na spanilost geho mysli, na geho srdnatost w nebezpečenstwjch anebo na ráznost wýmluwnosti geho. Dle nowého zgewenj Dra. Strausse wšickni apoštolowé a učedlnjci a prwnj wyznawači Páně pogati byli kauzlem stegné šjlenosti, ewangelická wyprawowánj o wzkřjšeném mistru giného prý negsau nic, než plodem žiwé obraznosti wěrných staupencuw geho, kteřjž, prý, wznešeného mučedlnjka pro prawdu a ctnost nigak si představiti nemohli, nežli že w gakémsi stawu proměněnj žige, a tak představeného mrtwého že prý skutečně oživeného před sebau widěti se domnjwali, a gak se domnjwali, že giným opět wyprawowali. *)

Wzkřjšenj Páně nic by tedy giného nebylo, nežli ničemný wýtwor obraznosti, gjmž se wyznawači

*) Porow. Dr. Strauss Leben Jesu I. Kap. 3 Abschnitt §. 131.

ukřižowaného bawili osmnácte set let, kterýž ale na mocné slowo Tubinského doktora opět do stjnu bájek sestaupil. Ach, tedy by křestanský swět spočjwal posud w náručj dlauhého půlnočnjho snu, posudby lichými přeludy byl mámen, kdyby maudrý učedlnjk dewatenáctého wěku wzdělanosti slunce až k polednjmu nebi byl newywedl, aby paličiwými paprsky geho uspance konečně zbudil; posud by tisjce pošetilcuw hledali mrtwého mezi žiwými, kdyby nowý onen ewangelista učedlnjky Páně, kteřjž prwnj bági tuto za prawdu udáwali, za oklamané fantasty a dobromyslné šjlence byl neprohlásil. . . Nepochybně se domnjwal w hrdosti swé spisowatel neynowěgšjho žiwota Páně, kteryž w nadšeném pochopenj wzkřjšenj Kristowa přežwykowal wlastně po eklektiku Celsowi, po odštěpenci Juliánowi, po pantheistském Spinozowi, po nenáwistnjku křestanstwa Woolstonowi, po protikřestanském Edelmannowi a po německém šjlenci Danieli Mullerowi, domnjwal se, že sauwěkým lidem se welmi zawděčj propůgčenjm téhož swého swětla; nebot on gest sobě swědom, mnoholi učenosti mu na to wynaložiti bylo, prwé než se mu z hlubin literarnjho zpytowánj zablesknul onen weliký nález, že mezi miliony sauwěkých křestanuw on gediný sám gasného, aneb aspoň gmých gasnègšjho zraku požjwá. Což tedy diwu, že weliký sbor ctihodných hagitelůw swatyně Hospodinowy k swatému zápasu powstal proti témuž odwážliwému buřiči, a že giž přes půl sta swedli půtek, aby porazili téhož domnělého welikána. Zdržuge-li ho posud duch twrdošjgnosti, aby zbra-

ně k nohám mocněgšjch popůrcůw složil, aneb uchopil se opět meče a kopj proti swým wjtězům, aby sekautj a bodautj, gak mile ucjtj geho ránu, stegnau měrau splácel: nicméně nepochybuge nestranný swědek téhož zápasu, že přepiatý rek tento na hlawu gest poražen.

Spisowatel techto řádkůw nezamyslj se připogiti k ctihodnému sboru wjtězoslawných apologetůw, neboť se nedá giž snad k duwodum gegich nic znamenitého nowého přidati, aniž zwláštnj duwody obgasniti hodlá, z nichž dáwno zapomenuté námjtky obnoweny, a narknutj, kteráž pronesli nevauhlawněgšj nepřátelé gména křestanského, od křestanůw odrodilých opět uwozena byla. Zdrží se i proto apologie takowé, an bezpečně gest přeswědčen, že prawowěrné čtenárstwo téhož časopisu gj nemá potřebj. Wyšetřiti chce tedy genom: *právem-li apoštolowé Páně z náboženské šjlenosti winěni býti mohau?* Náležita odpowěď na tuto otázku následowati bude sama sebau, když se prwé ustanowj: *čjm wzniknauti mohlo podezřenj, že swatj apoštolowé šjlenosti snad podléhali,* a napotom, když se wyšetřj, *čjm se lišj od skutečných šjlencuw.*

I.

Pomezj, gjmž se dělj šlechetná horliwost od pošetilé třeštěnosti, tak někdy splývá, že w posauzenj gich i ten neyrozumněgšj člowěk w omyl uběhnauti muže. Poněwadž tedy sw. apoštolowé, genž w žiwotě swém neukogeně horlili pro sprawedlnost, pro dobré a prawdu, negednau tak bljzko

dostaupili k pomezjm náboženské šjlenosti, že gim nelze bylo wyhnauti se podezřenj téhož duchownjho neduhu: za skutečné šjlence byli gsau pokládáni.

I. Mohli giž tjm w podezřenj takowé upadnauti, *že we swém powolánj swrchowanau gewili horliwost.* I w žiwotě šjlencowě ukazuge se cos podobného. Zamilowal-li si kdy gaký přeluh, bawj se gjm duše geho dnem i nocj, swrchowanau ho pěstuge náružiwostj, nemyslj, nečinj giného nic, než co by k témuž přeluhu směřowalo. On wládne cele geho srdcem, a pakli co giného smysly swými pogjmá, shromáždj toliko, aby své modle obět přinésti mohl. To platj o šjlenosti w lásce, w pobožnosti a giných náružiwostech. — Stegnau horliwostj pláli sw. apoštolowé pro předmět swého milowánj; w *něm* toliko a *proň* chtěli žiwi býti, a předmět tento byl — ukřižowaný Ježjš. Pro něho zanjcen dj před celým shromážděnjm židowské rady swaté kujže apoštolské: „Nemužeme nemluwiti toho, co gsme widěli a slyšeli. Nenjť w žádném giném spasenj; nebot nenj giného gména pod nebem dáno lidem, skrze kteréž bychom spaseni býti měli.“ (Skut. 4, 20. 12.) S srdcem wraucjm, s srdcem plným čisté a upřjmné lásky k Ježjsi Kristu napsal sw. Jan gestě w šedém stářj: „Widěli gsme sláwu geho, sláwu gakožto gednorozeného od Otce, plné milosti a prawdy.“ (Jan 1, 14.) Téhož ducha pln wolá učitel národuw ku křestanum Řjmským: „Kdo nás odlaučj od lásky Kristowy? ani smrt, ani žiwot, ani nastáwagjcj wěci ani budaucj, ani wysokost, ani hlubina;“ (8, 35.) a křestanům w

Galacii pjše: „Ode mne pak odstup, abych se w čem chlubil, gedině w křjži Pána našeho Ježjše Krista, skrze kteréhož swět mi ukřižowán gest, a gá swětu.“ (6, 14.) — Byli snad proto sw. apoštolowé skutečnj šjlenci, že tak mluwili? Můžet býti srdce gistau wěcj zanjceno, muže se mysl přede wšjm gj bawiti, a horliwost muže zcela směřowati k wywedenj gegjmu, a nemusj při tom třeštiti. I prawé nadšenj zanjceno gest swým předmětem, an ale se wolně pohybuge, wysoko nad obyčegnau drahau, nezasluhuget proto gména šjlenosti, w kteréž gi chladná sobětnost stjhá.

2. Mohloť podezřenj toto proti apoštolum Páně i tjm wzniknauti, *ze pro předmět nadšenj swého* neměně gako prawj šjlenci *wšecko obětowati hotowi byli.* Kdo šjlenstwj w slabém toliko nástinu zná, nemohl toho přehlédnauti, gak podiwné stálosti w trápenj, gak k wolnému nasazowánj wšeho gměnj swého ano i žiwota schopni gsau takowj lidé, kteřjž wrtochu gakaus šjlene zamilowali. Otewřeme-li genom letopisy wlastenské patnáctého stoletj, ay widjme, mnoho-li těžkosti lidé tenkrát pro náboženstwj podstupowali a nehod snášeli, mnoho-li trpeli, a gakých sauženj si ani newšjmali; gak často kwapili i k těm neyukrutněgšjm mukám, plni gsauce nepodagné swéhlawosti, an opogeni šjlenstwjm gemněgšjch pozbyli cituw, a w bezsmyslné pitomosti k lichým se hnali záměrům. Netoliko prawda, nébrž i lež a blud se dočkali swých mučedlnjkuw. Události této hleděli použiti schytralj nepřátelé gména křesťanského, aby prwnjm křestanským mučedlnjkum

mohli odeprjti slawné zásluhy hrdinstwj rozwážliwého, a wyhlásiti ge za šjlence, poněwadž hotowi byli, i gměnj i žiwot swůg obětowati, kde toho obhágenj prawdy a wjtězstwj křestanstwa požadowalo. A kdož by pochybowal, že i swatj apoštolowé zmužilostj takowau nadáni byli? Sw. Pawel duchem swázán předzwjdal, gaká sauženj w Jerusalémě ho očekáwagj, protož řekl staršjm Efeské Cjrkwe: „Ale nic se těch wěcj nebogjm, aniž činjm duši swau dražšj nežli sebe, gen abych běh swug a přisluhowánj slowa Božjho wykonal, kteréž gsem přigal od Pána Ježjše.“ Skut. 20, 22 — 24. Že pak i ostatnj sw. Apoštolowé s njm w tom sauhlasili, oswěděugj pahorky, ostrowy a města, zaswěcená prolitau krwj gegich, a mučidla oslawená wolným se wzdánjm gegich do wůle Božj a wjtěznau setrwalostj.

3. Prwé než ale obětowali žiwot swůg, mohlit i proto zlowolným šjlenými se widěti, *poněwadž nespokogeni s tjm, co bylo, s neunawenau horliwostj wšude hleděli nowých zjskati wcedlnjkůw nowého náboženstwj.* Tak počjná sobě i šjlenost. W stálém nepokogi semo tamo těká a roty staupencůw shánj. Nese to giž s sebau, že z dumy a marnosti nade wšjm, co gest, bez náležitého wyšetřenj nelibost a newůli prohlašuge, že na mjsto wecj skutečných swoge, w zimnicnj přepiatosti wytwořené domněnky a politické ideály a pronikawé náwrhy ku zdokonalenj — anebo spjše ku přewrácenj celého swěta, uwésti chce, a po ničem snažněgi netauží, než aby swym přeludným ideálum, gimž swrchowanau při-

pisuge cenu, na wšech mjstech horliwých netoliko, nébrž i aučinliwých zjskala staupencûw. Stegnau snahu widěti i w žiwotě sw. apoštolûw, kteráž byla gim i uložená božským powolánjm. Nikdý a nikde nemohli přestáwati na tom, co bylo, a gak to bylo. Nemohli spokogeni býti se zaslepenostj národu Israelského, s bugnostj wysjleného Řjma, a s rozšjřeným wůbec panowánjm, kteréhož si uchwátila tělesnost. Gakož sami se powznesli od nižšjho k wyššjmu, od toho co gest, k tomu, gak by to dle gegich přeswědčenj býti mělo; a gakož sami pogali celau dušj swau s hůry sobě daný prwotnj a wzornj přjklad prawé dokonalosti pro wšecky přjpadnosti žiwota: tak se přičinili, aby lidi sauwěké přiwedli k pohledu na wěčnau krásu a dobro, a pohledem na ně, aby ge celau dušj zamilowali: wšem a každému kladli na srdce gakožto swatau powinnost, hledati co swrchu gest, obléci nowého člowěka, kterýž gest podlé Boha stwořen we sprawedlnosti a swatosti prawdy. Efes. 4, 23. 24. Kol. 3, 1. Aby králowstwj Božj se na zemi stále rozšiřowalo, aby každé horčičné zrnko Božjho slowa, wyseté na poswátném poli Judském, w kmenowý wzrůstalo strom, a rozložitými wětwemi weškerau zemi zastiňowal, a weškerá pokolenj lidská aby se pod klenutjm geho slaučila w gedinau rodinu Božj — za to se denně modlili, tomu obětowali wšecken čas a sjlu a žiwot. Wšechněm wšecko se chtěli státi, aby wšude některé aspoň králowstwj Božjmu zjskali. 1. Kor. 9, 22.

Gešto ale sw. apoštolowé w důležitých těchto

wěcech se šjlenci náboženskými se srownáwagj: odkud to předce, že se od těchto s neljbostj odwracjme, u oněch ale tak rádi trwáme? že tito posměch a newřenj způsobugj, onino i na nepřáteljch wymáhagj sobě uctiwost a wážnost? že protiwenstwj, učedlnjkům Páně učiněné nepoznalau prawdu do gasněgšjho uwozuge swětla, kdežto neypřjzniwěgšj šjlenosti prospěch prawdu činj práwě podezřelau? — Odpowěď na tyto otázky ležj w gednoduché přjčině, že se lišj sw. apoštolowé práwě w podstatných wěcech od skutečných šjlencůw.

II.

1. *Prwnj znamenj*, gjmž se práwě nadšenj lidé, následowně i sw. apoštolowé od šjlenců dělj, *gest gasnost a řádnost náhledu, s kterýmž swé powolánj a aučel geho poznáwali.* Patrnau tuto wědomost a důwodnau přeswědčenost, kterauž se dělj oswjcenec od šjlence, shledáwáme wesměs u apoštolu Páně.

Co gim neydražšjho bylo, obětowali tomu, co neywznešeněgšjho gest, poněwadž dustogenstwj a swatost powolánj swého gasně poznáwali, a s přeswědčenostj tauto pjše učitel národůw sw. Pawel Timotheowi: „Wjm, komu gsem uwěřil, a gist gsem, že mocen gest sklad můg zachowati do onoho dne. Měg přjklad zdrawých slow, kteráž gsi ode mne slyšel u wjře a w milowánj w Kristu Ježjši. Dobrého sklad ostřjhey skrze Ducha swatého, kterýž w nás přebýwá.“ 2. Tim. 1, 12 — 14. W témž duchu dj we swém a we gménu ostatnjch

apoštolů miláček Páně sw. Jan: „Což bylo od počátku, což gsme slyšeli, což gsme očima swýma widěli, a což gsme pilně spatřili, a čehož se ruce naše dotýkaly, o slowu žiwota zwěstugeme wám, abyste i wy s námi obcowenstwj měli.“ 1. Jan 1, 1. 3. Z postačitelných důwodůw wšickni o tom přeswědčeni gsau, že gim co učitelům národů uloženo gest, pro wěčnau prawdu bogowati mečem ducha a mocj přjkladu proti špatnosti a ničemnosti wěku swého, a gisti gsau wjtězstwjm, kteréhož dobude sprostnost sw. Ewangelium nad wyšňořenými saustawami pohanských mudrcůw, a zbožná gegich mysl a přjsnost mrawů nad welikau pokaženostj lidského pokolenj; a proto se wygadřugj s šlechetnau prostosrdečnostj powážliwého ducha před wysokau radau w Jerusalémě: „Gestli to spraweďliwé před obljčegem Božjm, abychom wás wjce poslauchali, nežli Boha, sudte.“ Skut. 4, 19.

Gak docela ginák to wyhljžj w hlawě šjlencowe! I geho ducha zmocnila se sice hlawnj gakási myšlénka, ale myšlénka tato, kterauž wýhradně weden a puzen bywá, neobstogj před swětlem rozumu a zgewenj; sám slepý a neschopen gakého ponaučenj stane se wůdcem slepých; auzkostliwě se štjtj skládati aučet z prawosti swých myšlének a záměrůw, ano cjtj se i uraženým, domeyšlj-li se kdo o něm, že se zodpowjdá. Wzhledem na wyššj důwody nikdy mu negsau gasné myšlénky geho, gimiž přede se hlawně sprawuge, a má-li kdy gasné zřenj w budaucnost, nelze, aby se budaucnosti této dočekal. K čemu přirozenost kolik stoletj požaduge, chce on, aby do-

zralo za čas geho žiwobytj. Proto bývá počjnánj geho netoliko prudké, nébrž i zhaubné gemu i giným, podobno oném horaucjm wětrům gižnjch kragin, giehž wánjm wšecko práhne.

2. Wšak práwě to nás wede k druhému rozdjlu, kterýmž patrno, že sw. apoštolow se netýká předházka šjlenosti. An šjlenci obyčegně co nesnášeliwj pronásledownjci *strach a hrůzu působj*, *hledj sw. apoštolowé pokognými prostředky*, *duchownjmi zbraněmi toliko rozšjřiti králowstwj prawdy a ctnosti*. Zamilowané domněnky šjlencowy osobugj si welmi lehko gakýsi tagný w člowěku saud, a na čem se we své zwnli ustanowil, k tomu napotom rozum, chtěg nechtěg, w mlhawém swětle důwodu hledati musj, a to tjm horliwěgi, čjm wjce se o ceně swých domněnek a záměrůw domeyšlj, a čjm násilněgi k zdělenj brzo marnostj, brzo ginými pohnútkami pohánění bývá. Newede-li se mu to pokognym prostředkem, naskytugj-li se mu w geho proselytowánj neočekáwané překážky se strany těch, kterj nechtj dle geho způsobu smeyšleti a sujti: welmi lehko popudj geg wysokomyslnost a wzdor — obyčegnj společnjci šjlenosti náboženské — aby násilnými prostředky wynutil, čehož mjrněgšjm způsobem dogjti nemohl, a byt by i praudy krwe lidské mu bylo proléwati, a staupati po nahromaděných mrtwolách k cjli swých záměrůw: potlačj každé hnutj autrpnosti, a ukrutným stane se tyranem, gedná-li se o to, aby domnělému nadšenj swému mezi zaslepeným sauwěkým lidem wjry wymohl. . . . Komu zde negde na mysl

pošetilý onen prorok z Mekky, komu nepřipadá krwožjzniwý kralowrah mocného ostrowj, a mnozj giní političtj a náboženštj šjlenci stárého wěku, kteřjž pod pláštěm obecného blaha nebo náboženstwj hranice zapalowali, mučjrny staweli, a hrůzau na giných wymoci toho usilowali, seč toliko láska býti může?

Takowý duch byl apoštolům Páně a prawým gich w aařade nástupcům po wšecky wěky docela neznámý. Nebylit nikdý pronásledownjci, nébrž pronásledowanj, a čemuž giné učili, prwnj museli zachowati — lásku i k nepřátelům. Náboženské lhostegnosti gakož i krutého pronásledowánj stegnau měrau se chowagjce, proukazowali při wšem, sebe horliwěgšjm hlásánj sw. Ewangelium w smeyšlenj i gednánj tu neywětšj wljdnost, přjwětiwost a dobromyslnost, kteráž i za Neronys něžnau swědomitostj se modljwá, 1. Pet. 2, 17. a mdlé u wjře bez hádek o myšlenj přigjmati rozkazuge. Rjm. 14, 1.

3. A gakož na swatých apoštolech šjlené w pronásledowánj zuřiwosti pohřesugeme, neshledáwáme na nich ani té neymenšj stopy *pyšného ducha*, gjmž se domněnkowitj šjlenci nadýmagj, ano naopak tu neyčistšj *pokoru* a *skromnost*. Šjlenec obyčegně mnj, že zwláštnj přjzně nebes požjwá. Čehož rozum neyrozumněgšjho newidj, o tom se domeyšlj, že to w hrdé přepiatosti swé pogal; čeho mu obrazotwornost w pořestém záludném světle předstawila, k tomu chce nutkati; ale každý odpor, kteréhož při tom zakaušj, podněcuge w něm záduměiwau myšlénku, že wysoko

nad chátrau státi musj, kteráž maudrosti geho pochopiti nemůže; a pakli kde i pokoru na odiw stawj, i ta giného nenj, než skrytá pýcha, kteraužto giné o swé bezauhonnosti přemluwiti chce. Při tom ale geho smeyšlenj náramně odpjrá chowánj a gednánj geho. Setřjš-li geho řeči, mnjti budeš, že celá geho bytnost k nebi toliko gest obrácena, a že se nad hwězdami wznášj, že geho mysl směřuge k tomu genom, co prawého, krásného a dobrého gest: on se ale bawj předce genom pauhými wrtochami, a co zatjm ostatně prowedbán na zemi lpj, a z bjdné polowičnosti wybřednauti nemuže, nedostáwá se mu stegným časem i chuti i sjly, aby swé sny krásné uskutečnil.

W gak welebné sláwě pak stogj naproti těmto lidem prwnj apoštolštj kazatelé křesťanstwa! Co se od paměti lidské neudálo, to dowedlo dwanácte chudých Galilegských. Dechem gegich úst něměgj pohanská orákula, modly klesagj w prach, tisjcery mizj předsudky. Gak někdy mané ocel a kámen pokogně spěcj křjsj giskru, a neočekáwaný dech wětru w plamen gi rozdmychuge: tak žiwé slowo gegich wdechnuté Duchem Božjm tisjce za hodinu w mysli rozněcuge, w málo letech skláněgj tři djly swěta kolena swá před gegich maudrostj, a některá města etj samu osobu gegich co bohy podobné lidem. Skut. 14, 10. Blahým pusobenjm gegich slawj omladlé člowěčenstwo garnj swátek duchownjho nowého zrozenj. Ale gaký cit se gewj w srdci gegich po wšech těchto bogjch a wj-

tězstwjch a neyslawnějšjch triumfech? Byla to snad pýcha? Nikoli; w neyhlubšj pokoře a s wedomjm, že docela závislj gsau od Bozjho požehnánj, gednosworným wšickni prawj hlasem: „Milostj Božj gsme, což gsme, a milost geho nebyla w nás daremna.“ 1. Kor. 16, 10.

A tak se nám wtjrá neodolatelná přeswědčenost, že apoštolowe Páně genom tenkráte z náboženské šjlenosti winěni býti mohau, gestliže týmž gménem se nazýwá wznešená nadšenost pro swatau wěc Božj žiwá, co skála nepohnutelná wjra, prawá welkodušnost a nepřemožitelná mysli rekownost. Pro žiwot ale wyplýwá z přjtomného wýkladu zwlášť ona duležitá prawda, kteréž neywjce ti nepoznáwagj, genž Bohem nadšené učedlnjky Páně z náboženské šjlenosti winiti se osmělugj: „Člowěk, kterýž *hlawau* toliko býti chce, právě takowau gest networau, gako ten, kterýž *srdcem* toliko si býti oblibuge; dokona zdrawý člowěk gest obé. Swětlo a teplo mjti musjme, chceme-li se powznésti k Neydokonalegšjmu.“

2. *O nečistých wěcech: proč se gmenugj a gsau nečisté?*

Od

Františka Hawranka,

křižownjka.

Gsau wěci, kteréž samy sebau gsau zlé; a gsau wěci, kteréž nadužjwánjm toliko zlými se

stáwagj, anot nenj wěci tak dobré, aby se přewrácenostj lidskau a neslušným užjwánjm zlau nemohla státi. Takt i ony wěci, kteréž nečistými a smilnými slowau, samy w sobě negsau nečisté a smilné; nečisté a smilné gsau genom tenkrát, když gich užjwánjm se rušj pořádek, kterýhož Buh ustanowil, a na ten způsob člowěk swé i giného zdrawj hubj, swé i giného časné i wěčné blaho podkopáwá. Že tyto wěci, o nichž zde gednati obmeyšljme, samy sebau negsau nečisté a smilné, widěti gest z Božjho ustanowenj, z Kristowa potwrzenj a powýšenj, z podobenstwj, gehož swatý Pawel užjwá, a konečně z aučelu, k němuž ustanoweny gsau.

Swrchowaně swatý Hospodin řekl: „Opustj člowěk otce swého i matku a přidržj se manželky swé; a budau dwa w těle gednom.“ A požehnáwage prwnj manželský sňatek řekl: „Rostěte a množte se, a naplňte zemi.“ 1. Mogž. 2, 24. 1, 28. Co tedy neyswětěgšj Bůh ustanowil a přikázal, nemůže býti nečisté a smilné. Kristus Jezjš, uwáděge dokonalegšj zákon lásky potwrdil netoliko manželský sňatek, řka: „A takt giž negsau dwa, ale gedno tělo. Což Bůh spogil, toho člowěk nerozlučug,“ Mat. 19, 6.; nébrž i swátostj powýšil a zaswětil: „Tagemstwj to welikć (swátost) gest, w Kristu a w Cjrkwi.“ Efes. 5, 32. Protož mluwj swatý Pawel s takowau uctiwostj o manželském sňatku, a připodobňuge ho k onomu sňatku, kterýž uzawřel Kristus Jezjš s Cjrkwj swatau, a dj: „Muž gest hlawa ženy, gako Kristus gest hlawa Cjrkwe: ont Spasitel těla

gegjho. Ale gako Cjrkew poddána gest Kristu, tak i ženy mužům swým we wšech wecech. Muži milugte manželky swé, gakož i Kristus milowal Cjrkew, a sebe samého wydal za ni, aby gi poswětil, očistiw obmytjm wody skrze slowo žiwota, aby sám sobě učinil slawnau Cjrkew, nemagjcj ani poskwrny ani wrásky, anebo co takowého, ale aby swatá byla a neposkwrněná.“ Efes. 5, 23 — 27. Důstogen-li manželský sňatek, aby připodobněn byl swatému spogenj Syna Božjho s chotj geho Cjrkwj swatau: dogista sám také gest swatým. A posléze, gaký gest aučel sňatku manželského? Prwnj a hlawnj gest zplozenj a wychowánj člowěka, twora k obrazu Božjmu; zachowánj lidského pokolenj, rozmnožennj sluh Páně, rozmnožennj Kristowých učednjkůw, rozmnožennj měšťanstwa nebeského. Nenj-liž to aučel weledůstogný a swatý? Gakož ale nynj nemůže wyplýwati čistá woda z pramene nečistého, a zly strom nemuže dobrého owoce wydáwati: na gewě každému gest, že manželský sňatek swatý gest, poněwadž má swatý aučel.

Kdo tedy dle prawidel zdrawého rozumu, dle ustanowenj Božjho, dle přikázanj Kristowa poslušen gsa spolu zákonůw cjrkewnjch i měšťanských — kteréž obmeyslj genom blaho obecenstwa — wstupuge w manželský sňatek, a podwoluge se býti nástrogem w ruce Božj k dosaženj ouček důstogných a swatých aučelůw: nenj a nemůže býti nečistým.

Nečistým a smilným gest toliko ten, kterýž se neohljžege na ustanowenj Božj a dotčené zá-

kony, wěc tuto samu w sobě důstognau a swatau považuge za předmět rozpustilého a nestaudného wyraženj, anebo za prostředek k ukogenj nezřjzených pauze tělesných žádostj, anebo konečně ten, kterýž přewracuge a přestupuge wšecken netoliko zgewený, nébrž i přirozený zákon. Nečistým gest tedy, poněwadž wěc čistau poskwrňuge; smilným gest, poněwadž wěc důstognau snižuge; hřjšným gest, poněwadž wěc swatau zlehčuge a hanobj; a to se může státi buď w myšlenkách, žádostech, řečech, anebo w skutcjch; skutky tyto gsau opět dwoge: buď odporugj zákonům ustanowenym, anebo spolu zákonům přirozeným. Abychom se přeswědčili, že wšecka nečistota pocházj toliko z přewrácenosti lidské, o každém gednati dlužno.

1. O nečistých myšlénkách, žádostech a řečech.

Geden z nejsilněgšjch pudůw, kteréž Stwořitel do lidského srdce wštjpil, dogista gest pud pohlawnj. Geden z nejsilněgšjch gest, aby se podwolil člowěk býti za nástrog w ruce Hospodinowě k zachowánj a rozmnožengj lidského pokolenj, a ulehčeno bylo gemu welikě břjmě powinnostj, kteréž na sebe co manžel a otec přigjmá. Poněwadž ale tak silný gest, počjná w člowěku procitowati, když přicházj djtě do let mládeneckých a panenských. Aby ale tento pud mezj nepřekročil, opatřil geg Buh dwěma strážcema: stydliwostj a swědomjm, tak sice, že čjm wjce se onen zmáhá, tjm wjce i tyto citelnosti nabýwagj a sjly.

Stydliwost ukazuge, co se protiwj swatému ustanowenj Božjmu, a swědomj zbraňuge, aby se nestalo nic, čjm by rušen byl a mařen stanowený od Boha pořádek. Genom tenkráte se nerdj stydliwost, a swědomj powoluge hlasu přirozenosti, když poznáwá rozum w zdrawém uwáženj, že člowěk gest s to, přigjti na sebe weškeré powinnosti, kteréž ukládá ukogenj téhož pudu, a že s to gest, naplniti božský i cjrkewnj i měšťanský zákon.

Kdo wzdaluge tyto strážce od pudu pohlawnjho, — násilně hasj swatý oheň stydliwosti, konegšj a chlácholj swědomj swoge: — dopauštj tomu, aby si onen pud ljbowolně a bezuzdně počjnal. Odstraněna pak bywá stydliwost a swědomj ukonegšeno, když se newčasně objrá člowěk myšlénkami, kteréž uwádj mu na srdce pohlawnj pud, s zaljbenjm se u nich zdržuge, žádá si gich uskutečniti, takowých řečj poslauchá, anebo ge mluwj. Nelzet ginák, než aby w člowěku potlačena a udušena byla na ten zpusob wšecka stydliwost, poněwadž častým pamatowánjm, poslauckánjm a mluwenjm tato, sama sebau důstogná wěc zwšednj, a wšj wážnosti pozbude. Kdyby se geště o nj mluwilo, gaká skutečně gest, a k čemu gi swrchowaný Hospodin ustanowil: udržela by se déle aspoň we swé dustognosti, a důstognost gegj by tomu nedala, aby se lidé k nj nectně měli; wšak mluwjwá se o nj, gakoby welemaudrý Bůh při nj neměl žádných záměrůw, gakoby nálezem a hračkau byla přewrhlé bugnosti. Powážjme-li mimo to, že takowým tlachánjm se

pokazj wšecka obrazotwornost, tak že napotom člowěk i nejswětěgšj wěci widj w hanebném swětle, a nejdůstognějšj wěci w nectném oděné rauchu, že i nejcudnějšjm řečem necudně rozumj, ba ani pokogně modliti se nemůže, aby neslusnými obrazy nebyl wytrhowán: zdaž neslugj prawem myšlenj a žádosti a řeči takowé nečistými? Wěc sama sebau nenj nečistá, když ale zlym užjwánjm zbawuge se wšj důstognosti: pro nečistotu lidskau nečistá gest. Pozorugeme-li zewnitřnj ostatnj chowánj lidu, zwlášt we wyšších stawjch, myslili bychom, že w takowých řečech nikdo si nebude libowati; nebot hledj na to, aby ruce a obljčeg byly umyty, oděw bez poskwrny, pijbytek stkwaucj, weškeré nádoby, gakož i pokrm a nápog, slowem wšecko aby bylo welmi čisté. Z toho bychom zawjrali, že w čistotě wůbec sobě libugj; wšak po hřjchu! prawě naopak; wně se wšecko lesknc čistotau, a nestaudný howor neomylným gest důkazem, že w srdcjch sedmerá nečistota ukrjzděna gest. O takowych lidech dogista platj, co řekl Kristus Jeziš o farisegjch a zákonjcjch: „Čistjte konwice a mjsy, podobni gste hrobům zbjlenym, kteřjž se zdagj lidem zewnitř krásnj: ale wnitř gste plni nečistoty.“ Mat. 23, 25 — 27.

Namjtne mi ale někdo: „naturalia non sunt turpia.“ Tomu nikdo neodporuge, ano s wrchu gsem podotknul, že ta wěc, o kteréž zde mluwjme, wzhledem na swůg aučel důstogná gest, ano i swatá; wšak prawě proto, že se nehledj na gegj aučel, a přirozenost se gj odgjmá, stáwá

se hanebnau. Naturalia equidem non sunt turpia, verum si natura exuuntur, turpia evadunt. Gsauť i giné přirozené wěci, kteréž prawě proto negsau hanebné; a předce nenj, kdo by o nich mluwil, leč toho gest newyhnutelně potřebj, a i tenkráte ho žádný rád neposlauchá, a mjlo mu nenj, má-li o tom slow býti šjřeno; n. p. mluwj-li se o stinkách, a t. p. Negsau to wěci hanebné, ani gich muže byti zlehčeno, mluwj-li se o nich bez potřeby, poněwadž nepatrné gsau a nedůstogné; zdržuge-li se ale každy těchto řečj, když gich nenj třeba, a i w čas potřeby se gich pozdálečj toliko dotýká, a slow ukracuge: tjm wjce by se toho mělo šetřiti wzhledem na wec přjtomnau, aby gi nepotřebným wyprawowánjm nebylo zlehčeno. Naturalia non sunt turpia, verum turpe est, de hujusmodi naturalibus absque necessitate loqui. A předce! po hřjchu! gsau tyto wěci, w přemnohých společnostech neyobljbenějšjm howorem, gakoby na swete o ničem giném počestnějgi mluwiti se nedalo; i tam gsau obljbené, kdež to neyméně přjslušj. *)

Hanebno a hřjsno gest, mluwj-li se tak mezi dospělými, neb dj sw. Pawel: „Smilstwo pak

*) Dicitur quidam mendicus *caecus* in via quosdam praetereuntes quondam his verbis eleemosynam rogasse: „Venerabiles domini, spargite stipem caeco.“ Obstupefacti illi scisitabantur ex eo: „Unde nosti, nos esse venerabiles dominos, quum sis caecus?“ At ille: „Quam primum *pulsare* vos audieram, non dubitabam, haud procul vos abesse ab ecclesia.“ Idque ad captandam benevolentiam dixisse perhibetur. — Si omnes, qui hoc nomine vocantur, ita cognoscendi, imo et venerandi essent, profecto exclamandum foret: „Quodsi sal evanuerit, in quo salietur?“

a wšeliká nečistota aniž gmenowána buď mezi wámi, gako slušj na swaté,“ Efes. 5, 3.: tjm horšj pak gest, když i newinná mládež má býti swědkem howoru téhož nestaudného. Čehož sama ze sebe nepoznáwá, poněwadž nedospělá gest, čehož wěděti nepotřebuge, poněwadž gj to skrýwá sama přirozenost, tomu se učj před časem, aby gj připraweno bylo nebezpečenstwj k tělesné i duchownj zkáze. Poslauchánjm oplzlých řečj procituge w djtěti před časem pohlawnj pud, a newčasné procitnutj toto mu gest neynebezpečnegšjm, poněwadž tu nenj postačitelného rozumu, kterýž by ho na uzdu pogjmal. W srdci geho se gewj gakási tauha, o kteréž sice newj, k čemu ge wlastně wede; domnjwá se wšak, žeby ukogenj gegj přjgemné bylo, anot z řeči dospělých wyrozumjwalo, že se w tom rozkošného cos člowěku naskytuge. Prawda s procitnutjm pohlawnjho pudu procitne stydliwost a swědomj; wšak poslauchati-li bude djtěti déle řečj takowých, ustydne konečně stydliwost, a swědomj se ukolébá. Stydliwost neneslušně muže býti připodobněna uhlu. Nerozpalugeš-li uhel, zachowáš ho; budeš-li ho ale rozpalowati a rozdmychowati: w krátkém se ti rozpadne w pýr a popel. Zarděnost stydliwých twářj wždy wjce bude ochabowati, čjm častěgi se rdjti bude, až posléze opanuge člowěka nestaudnost. A kdo gednau studu pozbyl, zbawj se lehko i swědomj, poněwadž se domnjwá, že dowolené gest, při čem se giž netřeba rdjti. Kdo tedy nestaudným mluwenjm w mládeži zbudil před časem pohlawnj pud, anebo dokona ho zbawil

geho strážeů: — stydliwosti a swědomj, nečistý gest, poněwadž newinných zawádj k nečistotě, a běda gemu, kterýž pohoršuge gednoho z maličkých, genž wěřj w Krista Ježjše, lépe by gemu bylo, aby powěšen byl žernow osličj na hrdlo geho, a on pohřjžen byl do hlubokosti morské. Mat. 18, 6. Nebo že poslauchánjm nestaudných řečj mládež neydřjwe k skutkům protizákonným swedena bývá, smutná dokazuge zkušenost. Wšak i u dospělých nepřestáwá se na myšlenj a řečech, nebot dogista se nebude strachowati, sebe ohawněgšjho se dopustiti skutku ten, kterýž ho mnohomnožstwjkráte směšnau maličkostj genom býti pokládal, a w mjněnj swém od giných, snad i učeněgšjch, a těch, genž dokonalegšj magj známost Božjho zákona, byl potwrzen.

2. O nečistých skutcjch.

Onen skutek tělesného spogenj dowolený gest, při kterémž se zachowáwá netoliko přirozený a Božj, nébrž i cjrkewnj a měštanský zákon, nebot genom tenkrát se dogjti může oněch wznešených aučelu, kteréž Bůh témuž spogenj wytknul, a kterýchž swatá Cjrkew a měštanská společnost očekáwá. Přestupuge-li se ale geden nebo druhý zákon, giž se tjm mařj spasitelný pořádek, a že to k dobrému wésti nemůže, tjm se rozumj, že nepořádek nemůže býti základem prawé blaženosti. Poněwadž se ale přewrhlý člowěk neysnáze protiwj zákonům ustanowenym, mage za to, že giného negsau, než zbytečné obmezenj swobody: náležité gest, prwé gednati o nečistých skutcjch,

kteréž se protiwj zákonům ustanowenym, a potom ukázati, w čem záležj nečistota skutkůw proti přjrodnjch.

1. Člowěk, kterýž samostatně může a má pracowati o dosaženj aučelu swého, kterýž mu wytknul Bůh neyswětěgšj, nemůže býti powažowán za pauhý nástrog k dosaženj lehkomyslně wolených aučelůw giného. Tělo člowěka gest nástrog duše nesmrtedlné k poznánj prawdy a k wykonánj skutkůw sprawedlnosti: služ tedy tělo duši, duše pak toliko na to hleď, aby gegj nástrog, pokud možná, porušen nebyl a zkažen. Protož dj sw. Pawel: „Bratřj, dlužnjci negsme tělu, abychom podlé těla žiwi byli.“ Řjm. 8, 12. Kdo se tělesně spoguge s osobau druhého pohlawj proti zákonům, kteréž Bůh zgewiti ráčil, proti ustanowenjm swaté Cjrkwe, a proti ustawenjm wrchnostj prawomocných, poważuge swatý manželský sňatek *genom za prostředek* k ukogenj *pauze* tělesných žádostj, dopauštj, aby duše otročila tělu, aby si podruhyně osobila hospodynina práwa. Ponewadž prwnj a hlawnj aučel manželského sňatku zplozenj a wychowánj člowěka gest, nikdo si osobiti nemůže manželského práwa, leč s to gest, manželským i otcowským powinnostem zadost učiniti, a leč slawně se zaváže před Bohem a před obljčegem swaté Cjrkwe, že powinnosti tyto na sebe přigjmá, a zadost gim učinj. Přewrácenjm a přestaupenjm téhož spasitelného pořádku zlehčuge se wěc swatá, a skutek, gjmž se takowé zlehčenj stalo, gak nebude nečistým?

Nešlechetný a nečistý aumysl takowých skutků tjm patrněgi se ukazuge, uwažugeme-li wšecko

zwlášť. a) *Wzhledem na možnost podrobiti se powinnostem manželským a otcowským.* Nemůže-li kdo těmto powinnostem učiniti zadost, anebo nesmj-li ge na sebe přigjti, an prawomocný zákon mu w tom zbraňuge: s gakým swedomjm přičinau se stáwá, aby gich bylo potřebj? Newymlauwey se nikdo, že se držeti nemohl: zdržeti se nemohl, protože se zdržeti nechtěl, protože se lehkomyslně sám wydáwal w nebezpečenstwj, protože se domnjwal, že do kljna skryge oheň, aniž raucha nepopálj. Přjsl. 7, 27. Prawdat pohlawnj pud welmi silně se ozýwá w člowěku, z toho pak nenásleduge, žeby mu žádnau měrau nemohl odolati. I *geho* žádost má býti pod mocj lidskau, a člowek má panowati nad njm. 1. Mogž. 4, 7. Zwlášt an máme ugištěnj, že nezachwátj nás pokušenj, gediné lidská, a že wěrný gest Buh, kterýž nedopustj nás pokaušeti nad to, co můžeme, ale učinj s pokušenjm také prospěch, abychom snésti mohli. 1 Kor. 10, 13. Kdyby odpjral hned prwnjm myšlénkám a žádostem, kdyby poslauchánjm a mluwenjm nečistých řečj studu a swědomj neodstraňowal, kdyby nehledal přjležitosti, a nebezpečj se pilně stranil, kdyby se warowal zahálky a nestřjdmosti, kdyby bdě o to pečowal, co Páně gest, kterak by se ljbil Bohu, 1. Kor. 7, 32: zdržel by se owšem. Pud žiwota zachowánj onoho daleko silněgšj gest, a nic méně ho rozumný člowěk přemáhá. Buď si sebe wětšj hlad a sebe wětšj žjzeň: otráweného pokrmu a gedem napuštěného nápoge předce se netkne rozumný člowěk. Toby platilo i zde, kdy-

by se člowěk wlastnj winau studu a swědomj, a swobodné wůle prwé nezbawil: tak ale z přjčiny hřjšné sprawedliwý nemůže nastaupiti aučinek. — Může-li ale dotčeným powinnostem učiniti zadost: proč newstaupil řádně podlé wšech zákonů w manželstwj? Nenj-li to swatokrádež, osobiti si práwa, a wyhýbati se důstognym, s njm spogeným powinnostem? Nepočjná-li si, gako ukrutný, wášniwý tyran, kterýž genom práwa si prjwlastňuge, ale žádných powinnostj neuznáwá? zwlášť když gest swůdcem newinnosti? Gak přicházj k tomu ubohá osoba, že se má státi matkau znectěnau, pohaněnau, opuštěnau, lidem za pořekadlo, nemagecj, kdo by se o ni a o gegj plod postaral? Gak přicházj k tomu ubobé nemluwně, kteréž nežádalo na swět, gak přicházj k tomu, že lehkomyslnj rodičowé buď geden buď oba ge opauštěgj bez ošetřenj a wychowánj? Wždyt i němá twář má s plodem swým wětšj milosrdenstwj! Dey Bohu čest člowěk takowý: zdali by děkował swým rodičum, kdyby s njm byli naložili tak, gakož on se swým djtětem nakládá? Sám se těšj z toho, že mu rodičowé zachowali rowné audy, že ho naučili znáti Boha, a že ho přiwedli k mjstu, aby zaopatřenj došel: a gemu to negde k srdci, že geho djtě wydáno gest w nebezpečenstwj, na těle i na duši schromenu býti? Pakli sám z nepočestného lože pošel, má-li tjm gakého práwa stegných se dopauštěti nešlechetnostj? Byl-li kdo okraden, nabýwá-li tjm gakého práwa, aby giné okrádal? — Božjm-li gest přikázanjm, aby se znaly djtky k

swým rodičům, dogista prwé gest přikázáno, aby se rodiče znali k swým djtkám.

Odpowj-li kdo na to, že se i kromě stawu manželského zná k swému djtěti, a že se o ně stará, gako manželský otec a matka: může se gim říci: nenj-li obtjžno wám, starati se o své djtě saukromj, proč gste newstaupili w manželský sňatek, abyste se o ně w počestné weřegnosti starati mohli? „Kdo počestně gedná, gde ke swětlu, aby zgeweni byli skutkowé geho, že w Bohu učiněni gsau.“ Jan 3, 21. Co ale dennjho swětla se štjtj, nečisté, hanebné a hřjšné gest. — Aniž kdo řjkey, žeby w manželstwj byl wstaupil, kdyby w tom nebyla překážka. Ta měl prwé odstraniti, mohla-li byti odstraněna: na žádný způsob ale neměl se wkrádati do swatyně, an mu k tomu žádný powolenj nedal. A zdá-li se komu pro nestegnost stawu manželstwj nectné: smilstwo-liž gest počestnějšj?

Konečně co djme těm, kteřjž před zasweceujm manželského sňatku dowolugj si užjwati práwa, kteréhož ještě nedosáhli? Djme: zachowali gste wěnec newinnosti až do námluw, proč ho teď lámete, kde by wás před oltářem Páně neystkwělegi zdobiti měl? Kde máte upsáno, že se oba dočkáte swatebnjho dne? umře-li ženich, nebude-li wydána newěsta w pohaněnj? Negsme gisti dnem ani hodinau. Anebo newznikne-li w ženichu po swatbě ta pochybnost, že své newěsty w newině shledal? Swolila gemu, swolila-tě snad i ginému. Kdo sám chybil, stjhá giného we wětšj chybě. Zdaž tjm napotom nehyne manželská swornost?

Stupugete w manželský sňatek, kde wám pomoci Božj bude wjce potřebj, než před tjm: proč tedy budjte proti sobě swatý hněw Páně? gakého dogdete požehnánj?

Tentýž nešlechetný a nečistý aumysl ukazuge se b) *wzhledem na osobu, s kterauž se kdo nedowoleně scházj.* Buď geden buď oba swobodnj gsau, anebo w stawu manželském, anebo owdowělj. Swobodnj: gsau buď geden buď oba w počestnosti zachowalj, anebo mimo to zaswěcenj Bohu; anebo ztratili oba prwotnj newinnost. Gsau-li oba w počestnosti zachowalj: proč se gj zbawugj lehkomyslně? Nenj-li bezbožným takowy skutek, dogista lehkomyslným gest; neyméně wšak láskau slauti může. Tělesná toliko náchylnost, kteráž gest následkem zpěněné krwe, docela něco giného gest, než prawá láska k bližnjmu. Prawá láska obmeyšlj přispěti k časnému i wečnému blahu bližnjho. Kdo ale obtěžuge swé wlastnj swědomj, zbawuge se nenahraditelného, duchownjho pokladu, — kratinkau, nedowolenau rozkoš za dlauholetý sobě zakupuge zármutek; kdo společnici swau zbawuge panenského wěnce, gj i rodičům gegjm hoře působj, w pohaněnj gi wydáwá, a snad i překážku gj klade, aby ctného došla zaopatřenj: zda miluge sebe, a zda miluge tu osobu, s kterauž se nedowoleně sešel? Tjm wětšj rozpustilost ale gewj se tjm, gestliže gi lichými přjpowěďmi omámil, anebo dokona učinil gj gakého násilj. An se ale z toho před lidmi hanbj: zdaž daleko hanebnějšj to nebyl skutek před neyswětějšjm

obljčegem Páně? Nečistý ale gest to skutek proto, že gim hyne čistota newinných srdcj. — Nečisté gest, neporušenosti ginému odgjmati: ale tjm se gewj mnohem wětšj nečistota, spogowati se s nečistau osobau. Křesťan gest audem swaté cjrkwe, audem swatého těla, gehož newiditelnau hlawau gednorozený Syn Božj gest, Kristus Ježjš, má gednau býti audem měštanstwa nebeského: zdaž se nezbawuge téhož důstogenstwj, an se stáwá audem osoby nestaudné a opowržené? Shledáwá-li se z obau stran stegná porušenost, samo sebau se rozumj, že nečistota gest tjm hanebnějšj, gesto se nečistota nečistotau tjm wjce poskwrňuge.

Dotýkati se toho, kterýž se Bohu zaswětil: zdaž to nenj negenom nečistota, nébrž i swatokrádež?

Cizoložstwj gest proto nečistšj a ohawnějšj wec, než pauhé smilstwo, že cizoložnjk si negenom proti zákonům osobuge právo, kterého sobě nedobyl, nébrž se i dotýká cizjho práwa, swatau rušj přjsahu, kterauž se manželé zawázali geden druhému před oltářem Páně, a giných se dopaustj nesprawedlnostj.

Smilnj-li owdowělá osoba, stegným se poskwrňuge hřjchem, gako swobodná; leč tjm gegj nečistota stáwá se hanebnějšj, dáwá-li tjm spolu pohoršenj swým djtkám, anebo mrhá-li gegich statek, aby howěla hřjšnému tělu.

Krwosmilstwj tjm nečistšj a hanebnějšj gest, protože Bůh z nejswětějšjch přjčin zakázal, aby pokrewné a přjbuzné osoby newstupowaly ani w manželský sňatek, a protože se tjm gewj mnohem ohawnějšj porušenost mrawů.

An se ale we wšech těch wěcech mařj welemaudrý a *swatý* aumysl Páně, kteréhož cele a anpině dogjti lze genom w manželském stawu, an se w nich přewracuge *swatý* od Boha ustanowený pořádek, a člowěk, kterýž gest aučelem sobě sám, aby *swatým* byl a blahoslawenym, prostředkem se stáwá k ukogenj nezřjzených tělesných žádostj, a hanebným otrokem hřjchu: *nečisté* gsau, poněwadž se gimi wěc čistá poskwrnuge; *smilné* gsau, poněwadž se gimi wěc dustogná snižuge; *hřjšné* gsau, poněwadž se gimi wěc swatá zlehčuge a hanobj. Neřjkey nikdo, že tyto wěci tak zlé negsau: kdyby spraweďliwé byly, nikdo by byl pro ně geště nezaufal, a giných hřjchu se nedopustil, u p. wraždy. Ani se kdo wymlauwey, že to gsau chyby genom slabosti lidské: kdyby to byla pauhá slabost: byl by gj swrchowaně spraweďliwý Buh we starém i nowém Zákoně pod trestem tak přjsným nezakázal. Odloženg studu a potlačeng řwaucjho swědomj nestane se gediným okamženjm, — leč-by člowěk w opilosti smysluw byl zbawen, a i tenkrát nemuže býti osprawedlněn hřjch giným hřjchem, aspoň u toho ne, kterýž byl přjčinau prwnjho hřjchu, aby tjm bezpečněgi druhého se dopustil; — a co mohl člowěk delšj čas u sebe rozwážiti, kam to geg wede, a gaký toho bude následek: newjm, zdali to slabosti genom nazýwati možná. Připauštjm, že nakažený člowěk w gediném nešťastném okamženj klesne; neporušený ale na mysli a na těle w prwnjm pokušenj zachowá se gako egyptský Josef a Susanna bohabog-

ná. Kdo se ale wšech zbranj zbawil, slabý gest owšem; ale giž tato slabota počtena mu gest k hřjchu.

An ale dokázáno gest, že dotčené wěci nečisté gsau, poněwadž odporugj zgewenému dokonalegšjmu zákonu, a poněwadž gimi hyne cjrkewnj a měštanský pořádek: tjm patrnějšj bude, že každá wěc tjm hanebnějšj, přestupuge-li se skrze ni i přirozený ákon.

2. Hřjchowé proti přirozenosti gsau: měkkost, hřjch němý, a howadnost. Nečistoty dwau posledněgších nebudu wykládati, poněwadž se před nimi lidská mysl giž děsj, poněwadž se gich muže dopustiti toliko ten, kterýž člowěkem téměř býti přestal, a poněwadž stogj we sw. Pjsmě, že o pomstu do nebe wolagj. 1. Mogž. 18, 20.

Snáze se poskwrňuge člowěk měkkostj, a to buď z nerozumu, buď z lehké mysli, buď gsa od giných zaweden, buď z žádosti chlipné; gsau též, kteřjž w nerozumu swém měkkostj smilstwu odporowati se domýšlegj. Že i tento hřjch člowěka welmi poskwrňuge, a tjm samým strašliwau gesti nečistotau, widěti z toho, že ta sjla, kterauž propůgčil Bůh k důstogným a swatým aučelům, ohawně se mařj a mrhá. Trwá-li to delšj čas, člowěk na těle i na duši chřadne, k mnohým, zwlášť dušewnjm pracem neschopen gest, nezpůsoben k stawu manželskému, klesá před časem do hrobu, a — newymluwj-li geg nezáwinná newědomost, a ta geg welmi těžko wymluwj, — k tomu ke wšemu se wylučuge od krá-

lowstwj nebeského. Gal. 5, 19. 21. Při tom welmi těžko budau odpowjdati před Bohem ti, kteřjž nestaudnými řečmi zbawili mládež swaté stydliwosti, a rodičowé, genž si w té wěci docela newšjmali swých djtek. Mohlot se kolikrát předegjti tomu hřjchu, anebo aspoň z počátku mohl býti naprawen: kde teď dlauholetý náwyk polepšenj welmi ztěžuge, anebo dokonce nemožné činj. — Podrygj-li .. kořeny stromu: uschne a zahyne; otrhá-li se z gara wšecken list: sebéře snad poslednj sjlu, a oděge se listem nowým; nezahyne-li wšak při tom hned, na wšechen způsob tjm welmi seslábne; otrhá-li se z gara wšecken kwět: gakého wydá owoce? Stromu litugeme: a člowěk, twor k obrazu Božjmu, hyna mekkosti hřjchem, nenj-li wjce k politowánj? Připogj-li se k tomu newčasné nedowolené obcowánj s druhým pohlawjm: widjm před sebau strom, kterýž se násilně žene před garem, aby pučel a kwětl. Ach, gaký to list? gaký to kwět? a gaké owoce z kwětu newčasného? Konečný pak wšecho následek ten, že takowému namoženým wysjlenému stromu w krátkém čase uschnauti gest a zahynauti.

Ach otewřjny budte oči zaslepenému, ukolébané probuzeno buď swědomj, a wychladlá stydliwost rozpálena ohněm swatým! Čistý wyšel člowěk z rukau Božjch, poskwrněn byw hřjchem rágským, očištěn byl wodau žiwota na křtu swatém; powolán gest, aby w neyswětěgšj čistotě, w Bohu, blahoslawenstwj hledal a nacházel: ach proč si libuge w nečistotě, proč se činj nešťast-

ným zde i na wěčnosti. Nebot tak gako nečisté a hnusné ptactwo, kteréž genom w nočnjch mrákotách ze swých děr a skulin na laupež wyljzá, gasné záře wycházegjcjho slunce nemuže snésti, a rozplašeno geho bleskem we tmách hledá swého útočiště; gešto se wšecken giný twor raduge z dennjho swětla: tak žádná duše, poskwrněna gsauc nečistoty hřjchem nesnese gasného blesku swrchowané welebnosti Božj; práwě ten gj bude přjčinau wěčného saudu, gešto bude čistým dušjm přjčinau wěčného blahoslawenstwj. Pozney, že nečisté gest, co prwotnj newinnosti odgjmá, že smilné gest, co snižuge lidské důstogenstwj, že hřjšné gest, co se protiwj swatým aučelům Páně. Buď střjdmý w gjdle, zwlášt w požjwánj horkých nápogu, střjdmý we spanj, zwlášt neprodljwey ani okamženj na swém lůžku bdě, pracowitý buď, chowey se pilně samoty, zwlášt w hodinu pokušenj, a wyražengj hledey, bys na giné myšlenj přišel; ale straň se lidj nestaudných, na uzdu gjmey zewnitřnj smysly, často se posilug modlitbau a swátostmi: a sešle Bůh angela swého, kterýž by tě na wšech cestách opatrowal, bys ani nečistým myšlenjm, ani žádostj, ani slowem, a tjm méně skutkem se prohřešil, nébrž wždycky neposkwrněným tělem Bohu slaužil, a čistým srdcem gemu se zaljbil.

3. *Řeč o blahočinném působenj katolického kněžstwa,*

konána na slawnost swaté Trogice Božj, léta Páně 1838; při příležitosti, když welebný a dwogj cti hodný Pán,

p. Ignác Štelcig

na faru Cerhowickau dosazen, a tamnj nowý weliký oltář swěcen byl.

Od

Jana Valeriana Jirsjka,

faráře w Minicjch.

„Gdauce, učte wšecky národy, křtjce ge we gménu Otce, i Syna, i Ducha swatého: nejce ge zachowáwati wšecko, což gsem koli přikázal wám.“ Mat. 28, 19 — 20.

Plesá a raduge se každé citedlné srdce, an w den Páně wěrnj a nábožnj křesťané u welikých zástupjch do domu Božjho pospjchagj, by Bohu wzdali čest powinowanau. Radugj se z toho i angelé w nebi, když wěrnj citelowé Božj w stánku Bohu zaswěcenému na kolenau swých wraucj modlitby k trůnu nebeského Pána zasjlagj, zde své potřeby, své bjdy a strasti gemu přednášegj, a w hluboké pokoře se gemu klaněgj. Gakbych tedy i gá se dnes neradował, wida před sebau zástup tak mnohočetný wěrných a nábožných křesťanů? Gakbych i gá radostj neplesal, wida před sebau zástup žádostiwý chleba slowa Božjho, kterýž gá z obzwláštnj mně prokázané přjzně a přátelské náklonnosti dnes lámati a wám podáwati mám? Co wás sem ale, mogi Neymilegšj, dnes w tak hogném počtu po-

wolalo? Nic nepochybugi, že dnešnj welikú cjrkewnj slawnost wás sem přiwedla; že slawnost neyswětěgšj Trogice Božj nábožnau osadu Cerhowickau shromáždila dnes w tomto stánku Božjm. Neb to owšem den weliký a přeswatý; den, w kterýžto nám swatá cjrkew to hluboké tagemstwj troggediného Boha připomjná, a kterýžto každý wěrný křesťan s wděčným srdcem a upřjmným plesánjm slawj. Než co to? — Widjm zde mnoho wzácných osob, genž nenáležj k osadě Cerhowické; widjm zde mnoho pomazaných kněžj Páně, ozdobených stkwostnými rauchy cjrkewnjmi; mnoho w auřadech powýšených weleważených mužů, a mnoho giných wzácných a ctěných hostů i z daleka přišlých. Medle co to znamená? — Proč se ptám? Radostj zářjcj oči waše mi odpowjdagj řečj dosti srozumitedlnau. S potěšenjm totiž odpočjwá oko waše tam na tom krásném nowém oltáři, kterýž teď právě službě Božj byl poswěcen, a genž se stal nowau a welikau tohoto chrámu wašeho okrasau. S potěšenjm odpočjwá teď oko waše tam na tom welebném dwogj cti hodném muži, gehož obstupuge drahný počet duchownjch bratřj geho; gehož wám Bůh dal za wěrného pastýře dušj wašich, a gehož dnes wysoce důstogný a welectěný pan náměstek arcibiskupský a školnj dozorce Wikariátu beraunského s dowolenjm Wysoce Důstogné a slawné konsistoře pražské sem do tohoto chrámu Páně uwedl, by weřegným a slawným spůsobem na ramena geho wložil břjmě pastýrského auřadu w osadě této, a wám ho gakožto právě powolaného a

zřjzeného pastýře wašeho předstawil. K této posledni slawnosti nemohl ale žádný přiměřeněgšj den wywolen býti, nad tento dnešnj, gešto ewangelické čtenj nám dnes připomjná rozkaz Páně učedlnjkům daný, aby se rozešli ku wšechněm národum země, aby wšecky lidi znáti učili prawého Boha we třech osobách gediného, aby ge we gménu té neyswětěgšj Trogice Božj křtili, a ku konánj wšeho toho zbuzowali, což gest koli přikázal gim. „*Gdauce,*“ prawil Spasitel, „*učte wšecky národy, křtjce ge we gménu Otce, i Syna, i Ducha swatého: učjce ge zachowáwati wšecko, což gsem koli přikázal wám.*“ Temito slowy, mogi Neymilegšj! ustanowil Pán Ježjš staw a auřad kněžský; nebo slowa ta wztahugj se negen na swaté apoštoly, nýbrž i na gegich nástupnjky a náměstky. Zdaž ale tjm náš Pán a Spasitel zbytečného cos učinil? Ó mohl-li werné stádečko swé bez pastýřů zůstawiti? Byloliby se sjmě swatého učenj geho po wšem světě rozšjřilo, kdyby nebyl těchto rozsćwačů a hlasatelu geho zřjdil a ustanowil? A gak mnoho dobrého tito od Pána wyslanj mužowé we světě způsobili? Gak mnoho dobrého až podnes působj i gegich náměstkowé a nástupnjci, genž gsau biskupowé a kněžj w cjrkwi katolické? Než ach, nepoznáwá toho swět! Gsau mnozj za těchto našich časů, genž pohrdawým okem patřj na staw a auřad kněžský, a geg za cos zbytečného pokládagj. Tomu pohrdánj stawem kněžským abych aspoň poněkud wstřjc wkročil, a ukázal, že w

skutku lidem nesmjrné prokazuge služby staw a auřad kněžský, dowolte mi dnes mluwiti

o blahočinném pûsobenj katolického kněžstwa.

Chci wám totiž, mogi Neymilegšj, mjstněgi dokázati, že

katoličtj kněžj welmi spasitedlně a blahodatně na swěřené sobě duše pûsobj.

O tom abychom se přeswědčili, pozorowati ge budeme

1. gakožto učitele nepotřebněgšjch a neyswětegšjch prawd;

2. gakožto rozdawače neywětšjch darů a milostj;

3. gakožto konatele neydůstogněgšj služby Božj.

Nehrozte se, přátelé rozmilj, těchto třj djlů! Krátce se wygádřjm, a dlauho wás zdržowati nebudu. Než ale pokračowati budu dále, musjm wám říci, že ne proto, poněwadž sám gsem kněz, tento předmět kázanj gsem sobě obral. O ty můg Pane na wysostech, ty znáš hřjšné srdce mé a wjš, že sláwy swé newyhledáwám. Ale weškeren ten staw a auřad kněžský, kterýž gsi ty Pane sám ku blahu a spasenj swých wěřjcjch zřjdil, žádá ode mne, bych čest geho před světem hágil, a světu ukázal, gak welikě dobrodinj wšem lidem týmž od tebe zřjzeným kněžstwem prokazugeš. Ty tedy, genž gsi světlo neumělých, naplň mne dary swými, abych ku wzdělánj a potěšenj wšech zde přjtomných mluwiti mohl dále we gménu twém.

I.

Pán Ježjš řekl k učedlnjkům swým: „*Gdauce učte wšecky národy.*“ I šli ti milj učedlnjci geho, šli do weškerého swěta, a stali se blahočinnými učiteli wšech národů. Kam přišli koli, tam přišla známost neyswětěgšj Trogice Božj, tam přišlo weškero učenj Kristowo. Oltářowé bludného modlárstwj byli gsau wywráceni, chrámowé smyšlených bůžků se w zřjceniny sesuli, a služba prawého, troggediného Boha wšudy wynikla. Gako slunce w rannj době na obloze blankytné wycházegjcj zlatostkwaucjmi paprsky swými zapuzuge temnosti nočnj, a osweěuge twář zemskau: rowně tak, mogi Neymilegšj, wyučowánj swatých apoštolů zapudilo mrákoty a temnosti bludu a newěry, oswjtilo rozum lidský, a zahřálo a rozpálilo srdce k swaté ctnosti a šlechetnosti. Nebo to učenj, kteréž swětu hlásali a zwěstowali, bylo učenj Ježjšem s nebe přinešené, učenj nebeské, učenj neyswětěgšj. A to učenj až posud se we swětě zachowalo, až posud se hlásá a zwěstuge čisté a neporušené. Tak, gakž z úst Božjch wyšlo, gakž od swatých hlásáno bylo apoštolu, káže se až posud wšechněm, kteřjž ge slyšeti chtěgj. Než ale skrze koho se to děge, mogi Neymilegšj? Skrze ty, genž k tomu stegným ode Pána nadáni byli plnomocenstwjm, a gimžto zároweň řekl gest Pán Ježjš: „*Gá gsem wás wywolil, a postawil gsem wás abyste šli, a užitek přinesli, a užitek wáš aby zůstal.*“ Jan 15, 16. Kněžj cjrkwe katolické

to gsau, genž w nepřetržené poslaupnosti tento auřad swatý zastáwagj, nebo ač giž wjce gako prwnj hlasatelé swatého Ewangelium swětem neputugj, gsauce giž po wšech zemjch usedlj, a magjce gistý počet wěřjcjch pod swau správau swěřený, a wšak až posud i oni lidj wyučugj, wyučugj prawdám neypotřebněgšjm, prawdám neyswětěgšjm, prawdám Bohem zgewenými. A zdali giž tjmto wyučowánjm swětu co neyplatněgi neslaužj? Zdali giž tjm práwě welmi spasitedlně a blahodatně nepůsobj na duše sobě swěřené? O žádné uměnj lidské, a by sebe bylo užitečněgšj, nenj tak potřebné, gako známost a uměnj swaté wjry Kristowy. Toto uměnj přewyšuge daleko wšecku učenost lidskau; w něm toliko může člowěk nagjti prawého oswjcenj ducha, prawé maudrosti a úplného upokogenj mysli a srdce swého. A protož nic by ti ó člowěče neprospělo, bysi byl sebe učeněgšjm, kdybys w tom, což se spasenj twého týká, byl neumělým. Nic by ti platno nebylo, by hlawa twá plna byla rozumu a učenosti, kdyby srdce twoge prázdno bylo wjry a swatého náboženstwj. O kdeby se octnul swět tento, kdyby gednau umlkla ústa kazatelská? Kam by se poděla wjra swatá, kam by lidé zablaudili, kdyby přestal Pán nebeský skrze ústa swých wyslanců mluwiti? Ach Bože můg na wysostech, před takowým neštěstjm rač ty sám nás chrániti! I nenj-li to tedy milost welikà pro celau lidskau společnost, že gj Bůh posjlá a posjlati nepřestáwá ty a takowé, genž swým wyučowánjm wešken lid ke ctnosti a šlechetnosti wzděláwagj, a

k Bohu a k Ježjši Kristu wedau? Že to ale w skutku činj katoličtj kněžj, doswědčuge to tato kazatelna, doswědčuge to každá zpowědnice, swědčj o tom wšickni chrámowé Božj. Aneb ge-li kde které kazatelny, z njžto by se nikdy nerozljhal hlas wolagjcjho a napomjnagjcjho ku pokánj, k nawrácenj se k Bohu, k činěnj dobrých skutků, ku pokoře, lásce a čistotě? Ge-li kde které zpowědnice, z kteréž by katolický kněz autrpným hlasem newolal nikdy k hřjšnjkům: „*Pogdtež ke mně wšickni, kteřjž pracugete a obtjženi gste, a gá wám odpočinutj dám!*“ O gakobych ge widěl, gakobych ge slyšel ty wěrné wyslance Kristowy, an nic na zimu, nic na horko nedbagjce mnohonácte hodin giž medoljbeznau řečj, giž zase přjsným saudu a trestu Božjch wyhrožowánjm hřjšnjkům domlauwagj, aby se káli, aby powstali z kalužin hřjchu, učiněné škody naprawili, a k Bohu se obrátili. A gak mnozj zatwrzelj hřjšnjci giž se obrátili, a činili owoce pokánj, obměkčeni bywše wěrným a horliwým zpowědnjkem? Aneb mluwjm snad neprawdu? — Ó což tu nikdo nenj, geštoby mně to oswědčil? Což zde w tomto stánku Božjm žádný z wás gestě nikdy nebyl wzdělán, poučen, potěšen? A kdo to byl medle, genž wám zde útěchu a radost lil do srdce, a wás posilowal k putowánj na wěčnost? Nestalo-li se to pracj a přičiněnjm katolických kněžj, genž wám zde slowo Božj wykládali, a milosrdenstwj a lásku Božj zwěstowali?

A wšak negen w chrámu Páně učj katoličtj kněžj těm neypotřebněgšjm a neyswětěgšjm praw-

dám, nobrž i kromě chrámu, wšudy při každé dobré příležitosti, kteráž se gim udá, plynau z úst gegich slowa, kteráž k Bohu wedau, a ke ctnému i šlechetnému žiwotu budj, sjlj, rozpalugj. Gděte, mogi Neymilegšj! gděte genom do školy, do té nadšgeplné, kwetaucj štěpnice, kdo tam medle mlékem wjry swaté drahých djtek wašich autlá srdce ku ctnosti a nábožnosti wzděláwá? Negsau-li to kněžj katoličtj, genž milé djtky waše swatému náboženstwj wyučugj, genž ge učj, wás ctjti, milowati, poslauchati? Stogj gich to sice mnohau práci, mnohau krupègi potu; neb chtjce sobě gegich lásky a důwěry zjskati, musegj se k nim skloniti, a takořka sami se dětmi státi. Než ale oni to rádi činj, činj to pro čest a sláwu Božj, a činj to i proto, abyste se, wy drazj rodičowé, gednau radosti a potěšenj na nich dočekali. O wy wšickni, genž wjte, gak mnoho na bedliwém wyučowánj djtek záležj, a že záhy se musj pole wzděláwati, má-li dáti aurodné žně, wy muč gistě přiswědčjte, že giž z toho ohledu kněz katolický, kterýž autlá srdce dětská k ctnosti a šlechetnosti wzděláwá, dobrodincem gest neywětšjm lidského pokolenj. Co pak konečně katolické duchowenstwo pro školy a wůbec pro wzdělánj lidu giž gest učinilo, a až posud činj, wyprawugj letopisowé wšech národů. Řeknu toliko, že z lůna katolické cjrkwe wyšly wšecky wyššj i nižšj školy, a katolickým duchowenstwem že gsau byly wýhradně a gsau až posud aspoň z částky chowány, wzděláwány, pěstowány. A tak se naplnilo, což Duch swatý skrze ústa proroka

řekl: „*Rtowé kněze ostřjhati budau uměnj, a lidé hledati budau zákona z úst geho.*“ Malach. 2, 7.

A tak blahodatně swým wyučowánjm působj na wás a působiti bude i tento důstogný kněz Páně, gehož Bůh powolal za wašeho duchownjho pastýře. On negen lidskau maudrost žiwota, ale maudrost s nebe na zem přišlau, swatoswaté slowo Božj wám bude zwěstowati a w mysl wkládati. On wás swaté wjře učiti bude weřegně i saukromně, w chrámu a we škole, w zpowědnici a w domácjm přjbytku, učiti wás bude tak, abyste wšickni negen wěřili, což wěřj cjrkew Kristowa, nobrž abyste pewně a nepohnutě wěřili, a wěřjce spaseni byli. On powede mládež waši, drahé djtky waše, na pastwy žiwota, a na cesty, kteréž do nebe wedau. A poněwadž spasitedlné wyučowánj se spasitedlnau káznj musj býti spogeno, protož také tento wáš milý a laskawý pastýř i o křestanskau kázeň mezi wámi pečowati bude. On se bude o to starati, abyste wůli Božj plnili, abyste žiwi byli wedlé učenj Kristowa, aby se wšecko mezi wámi slušně a poctiwě dálo, a tau přjčinau bude negen wašjm učitelem, rádcem a wůdcem, nobrž i pečliwým dozorcem wašjm, i napomjnatelem, i káratelem, zkrátka prawým duchownjm otcem wašjm. K tomu negen mu swaté powolánj geho práwo dáwá, nobrž k tomu ho i ty wýtečné dary a milosti ducha a srdce, genž gsau mu dány od Boha, schopna činj. Že on prawý gest kněz Páně, kněz obzwláštnjmi schopnostmi a wlastnostmi od Boha obdařený, wj to osada Wzducho-

měřická, *) kterauž drahná léta sprawowal; wj to weškeu Vikariát slánský, kde posud w dobré žige památce; wj to slawná a welebná Konsistoř pražská, kteráž ho pro geho znamenité zásluhy geště na lokalii gsaucjho k hodnosti farárské powýšila; wj to posléz i slawné řjzenj zemské, genž ho wjckráte pochwalau swau gest poctilo. Než widjm, že se twář waše, welebný pane bratře můg, rdj a ruměncem pokrýwá. S nelibostj snad poslaucháte řeč mau. Znám waši skromnost, známi wáš autlý cit. Protož, ačbych mnoho geště mohl řjci k slušné pochwale wašj, raděgi pomlčjm. K tobě se ale obracugi, nábožná osado Cerhowická, za štastnau tebe prohlašuge, že máš opět pastýře wěrného. Zaradugte se tedy w srdcjch swých, milj farnjci zdegšj, že wám Bůh opět dal takowého učitele, genž blahoděgnau swatau wjru Kristowu wám bude zwěstowati, že wám Bůh dal opět takowého pastýře, genž swým wyučowánjm wám k časnému i wěčnému blahu a spasenj bude slaužiti. Ale co prawjm? — Gen swým wyučowánjm bude wám k spasenj slaužiti? — Ó mogi Neymilegšj! negen swým wyučowánjm, ale i rozdáwánjm těch neywětšjch darů a milostj blahočinným se wám prokáže. A w tom druhý ode mne uwedený důwod blahočinného pusobenj katolických kněžj záležj, že gsau totiž rozdawaci neywětšjch darů a milostj, o čemž w djlu

*) Wůbec se pjše: *Tuchoměřice*. Mám ale za to, že se tak neprawě pjse. *Jirsjk.*

Gsau stará gména muž. Tuchom, Tuchomjr, Tuchomysl etc. a odtud dobře Tuchoměřice; leč by se ginák historickau cestau ukázalo. *Pozn. Redak.*

II.

Kristus, wtělený Syn Božj, učinil swé učedlnjky negen učiteli wšech národů, nobrž i rozdawači těch darů a milostj, kteréž w cjrkwi své složiti ráčil. Tau přjčinau řekl k nim netoliko: „*Gdauce, učte wšecky národy,*“ nébrž i také: „*Křtjce ge we gménu Otce, i Syna i Ducha swatého.*“ I šli učedlnjci geho, šli do weškerého swěta, a negen učili, nobrž i křtili také wšecky lidi we gménu troggedinébo Boha, a giné geště Božj milosti gim rozdáwali, k gichžto rozdáwánj od Pána swého byli splnomocněni. Z ohledu toho napsal apoštol Páně swatý Pawel w listu ke Korintům: „*Tak o nás smeyšleg člowěk, gako o služebnjcjch Kristowých, a rozdawačjch tagemstwj Božjch.*“ 1. Kor. 4, 1. Tyto pak milosti Ježjšem s nadhwězdného nebe na zem přišlé a w cjrkwi katolické složené gsau tak hogné, že nemohau nikdy wyprázdněny býti. Ze zdroge newywáženého prýštj se ustawičně pramen gegich, a ačkoli bez přestánj z něho se wážj a béře, přede nikdy newysychá. Pro každau potřebu žiwota našeho, pro každau strast a bjdu pozůstawil nám zde ten nebeský Pán négakau milost, kteráž wšecky poklady tohoto swěta daleko přesáhá a přewyšuge. A nás kněžj učinil hljdači těchto swých pokladů; nám kněžjm přikázal wám ty poklady otwjrati, a z nich wám rozdáwati, cožbyste sami chtěli. I práwě-li gsi tedy neřekl ty swatý Vincenci Ferrarský o kněžjch katolických: *že gsau gako rowy anebo*

strauky, kterýmiž k lidem milost Božj přicházj.“ Serm. 1. in festo Corp. Christi.

Tam chtěgj dwa celý žiwot pospolu stráwiti, chtěgj i radosti i žalosti tohoto žiwota spolu děliti, chtěgj geden druhému srdce, lásku a žiwot až do smrti wěnowati. I kdo medle teď lásku těch dwau milugjcjch sebe srdcj poswěcuge, kdo ge dáwá w řádné manželstwj, wáže swazkem nerozwjžitedlným, a gim s nebe milost a požehnánj wyprošuge? Nenj-li to kněz katolický, genž žehná manželské swazky waše? — S pohnutým srdcem béře dobrý manžel do náručj swého nemluwňátko, kteréž mu porodila wěrná manželka geho. City newymluwné progjmagj duši geho, a okem slzau zmokřeným a k nebi pozdwiženým prawj: „O djtě rozmilé budiž šťastno, a kéž se ti zde dobře wede, a nebe tě wezme do ochrany své.“ Kdo ale gest ten, genž prwnj základ k štěstj a blahu djtěte toho stawj, genž ge obmýwá wodau a Duchem swatým, genž mu bránu do cjrkwe Božj otwjrá, a ge audem gegjm i dědicem královstwj Božjho činj? Nenj-li to kněz katolický, genž swátost křtu swatého rozdáwá? — Drsnaté gsau cesty žiwota tohoto. Ach, gak snadno člowěk přicházj na nich k aurazu! Wždyt se wšech stran hrozj nebezpečenstwj, swjrá a doléhá pokušenj, láká a dráždj k hřjchu takořka wšecko, nač pohledjme. Negsme-li ozbrogeni štjtem wjry a pancéřem milosti Božj, ach gak snadno klesáme, padáme, proti Bohu se prohřešugeme, a milosti Božj na křtu swatém nabyté zbaweni bywáme. To aby se nestalo, opět

Kristus poraučj služebnjkům swým, aby otewřeli poklad geho, a kněz katolický, we wyššj cjrkewnj hodnosti, w důstognosti biskupské postawený uděluge wám swátost swatého biřmowánj. Ó kéžbyste cele a úplně poznáwali, gak nestjhlé milosti tehdáž wám byly udělený, když biskupské ruce na hlawách wašich odpočjwaly. — Ale nic nebylo platno, wy gste se přede Boha spustili, s hřiwnau wám udělenau nanic gste hospodařili, a Boha hřjchy swými gste rozhněwali. Běda, ach beda wám, kdyby Bůh twář swau na wždycky od wás odwrátil! Běda wám, kdyby wás Bůh nechal w hřjšjch wašich zahynauti! Než ale, ó gaké to milosrdenstwj! Bůh k wám posjlá wěrného Samaritana, posjlá ho k wám s celau a plnau mocj, by rány duše wašj ohledal, obwázal, wymyl, zhogil, uzdrawil, — od hřjchů wás rozwázal. Nechat přigdau mocnj a powýšenj tohoto swěta; gakkoli weliká gest gegich moc, wšak okowy hřjchu nemůž přede žádný z nich roztrhati. Nechat staupj sem na zem duchowé nebeštj; weliká gest sic gegich sláwa, a wšak ani newinnost swatých panen neudělá wás čistěgšjmi, ani krew swatých mučedlnjků wás neobmyge, ani maudrost proroků wám z okowů hřjchu nepomůže, ani sjla Cherubjnů a Serafjnů z wás kletbu hřjchu nesetře, ani Maria, neyswětěgšj králowna nebes wás nerozhřešj. Bude ona, budau wšickni ti Swatj za wás se před bělostkwaucjm trůnem Božjm přimlauwati, wám orodowánjm swým pomáhati, ale wyswoboditi wás od hřjchu nemohau. To mohau genom ti, ku kterýmž řečeno bylo: „*Kterýmž*

odpustjte hřjchy, odpaustěgjť se gim: a kterýmž ge zadržjte, gsau zadržáni.“ Jan 20, 23. — A gaké milosti rozdáwá teprw kněz katolický, an posluhuge swátostj oltářnj, an duše waše krmj tjm chlebem angelským, o němž sám Kristus řekl: „*Bude-li kdo gjsti ten chléb, žiw bude na wěky.*“ Jan 6, 51. Může-li na tomto světě pomyšleno býti co dražšjho nad tento stul Páně? Wzácná a rozkošná byla ta manna, kterauž Bůh lid Israelský žiwil na paušti, ale daleko wzácněgšj a rozkošněgšj gest swátost oltářnj. „*Nad tyto hody,*“ dle učenj swatého otce Tomáše Aquinského, „*nic nenj wzácněgšjho.*“ Brev. rom. festo Corp. Christi. Chléb ten angelský gest dle učenj swatých otců „*prawý pokrm duše, záwdawek žiwota wěčného, rukogemstwj našj nesmrtedlnosti, a prawé božské lékarstwj proti smrti duše.*“ A kdo gest ten, gešto wám ten nebeský pokrm rozdáwá? Nenj-li to kněz katolický? — Posléz negen za zdrawých dnů, ale i w čas těžké nemoci, w čas přibližugjcj se smrti blahočinným se wám prokazuge kněz katolický. Ach w tom hrozném okamženj, když krew w žilách stydne, oko hasne, dech se krátj a tratj, sjla tělo opaustj, smyslowé pomjgegj, a srdce wadne a chřadne, — když smrt se giž giž bljžj, ach gak tu skormaucen bywá mnohý! Za sebau widj žiwot negednjm hřjchem zkalený, před sebau wěčnost — wěčnost negistau a saudce neuprositedlného. Strach se zmocňuge duše geho, a wšecky hrůzy pekelné ho obcházegj. Než tu přicházj kněz katolický, přicházj co po-

sel swatého pokoge k lůžku umjragjcjho. On se nic neštjtj toho smutného a žalostného diwadla, genž se mu zde často před oči stawj; nic se nehrozj nebezpečenstwj gedowatého nakažengj, před njmž druhdy i wlastnj a pokrewnj přátelé utjkagj. Přicházj a pozdrawuge umjragjcjho přesladkým gménem Ježjš, těšj ho, pozdwihuge ho, zbuzuge ho k wyznánj hřjchůw, k ljtosti, pokoře, důwěře, modlj se s njm, rozhřešuge ho, swatým olegem maže tělo geho, a s Bohem i lidmi smjřeného posjlá ho konečně na wěčnost před saudce milostiwého! — Ó wy pomazanj kněžj Páně, gak blahodatné a spasitedlné gest působenj waše na wšecky duše wám swěřené! Gak nesmjrné milosti Pán nebeský lidem skrze wás prokazuge! Ó negste-li tedy práwě gako z těch, o nichžto psáno gest, „*že gsau služebnj duchowé, poslání k službě pro ty, kteřjž obdržj dědictwj spasenj.*“ Žid. 1, 14. Wy nic na horko nic na zimu nedbáte, wy očjm swým odpočinutj nepřegete, kdykoli někdo služby wašj má potřebj. We dne w noci na prwnj powolánj pospjcháte ku pomoci dušj wám swěřených, a byste i žiwot ztratiti měli. Ó kdo sečte wšecky ty wěrné kněžj Páně, genž rozžžati neyplamenněgšj láskau k lidem u wykonáwánj swatého auřadu swého o žiwot přišli? A ge-li giné které strasti a bjdy, w které by se s tautéž láskau a ochotnostj lidem nepropůgčowali? Ó zagisté nic nemůže člowěka potkati, by pro to katoličtj kněžj neměli nějaké útěchy a pomoci. A protož ne kněz, ale geden oswjcený muž stawu světského

wyřkl to znamenité slowo: *„Kde prý nějaká bjda, kde nějaká strast lidská gest: tam i kněz katolický, by shladil gi.“* *)

A takowého rozdawače darů a milostj Božjch máte i wy pobožnj osadnjci zdegšj. Eyhle pečliwý a laskawý pastýř wáš, gehož poslal wám Bůh, aby wám rozdáwal z pokladu w cjrkwi složeného. I bude wám rozdáwati dary drahocenné, dary wšech pokladů sweta daleko wznešenějšj a wzácnějšj. On bude manželské swazky waše žehnati, djtky od Boha wám udělené křtem swatým do cjrkwe Božj uwede, w zpowědnici hřjšnjkům bránu milosrdenstwj Božjho bude otwjrati, bude krmiti nesmrtedlné duše waše pokrmem angelským, i poslednjm swatým pomazánjm wás na cestu na onen swět sjliti bude. Od kolébky wašj až k branám hrobowým, až k smrti wás co wěrný rozdawač darů a milostj Božjch bude doprowázeti. Geho působenj w této osadě s pomocj Božj bude na neyweyš blahoděgné, a přinese wám milost a požehnánj nebeské. Giž to by mělo postačowati, byste uctiwost, lásku a wděčnost k němu cjtili w srdcjch swých; než na tom nenj geště dosti, on i gináče geště platně wám slaužiti bude, on za wás neydůstognějšj a Bohu neymilegšj službu konati bude, o čemž w djlu

III.

Slowy napřed ode mne uwedenými přikázal konečně Pán Ježjš učedlnjkům swým, aby lidj k

*) Chateaubriand.

wěrnému plněnj swatoswaté wůle troggediného Boha ochotně činili, řka: „*Učjčě ge zachowáwati wšecko, což gsem koli přikázal wám.*“ Gedno pak z neypředněgšjch přikázanj gest to, abychom Boha ctili, gemu se klaněli, gemu slaužili. „*Pánu Bohu swému,*“ prawil Kristus Pán, „*klaněti se budeš, a gemu samému slaužiti budeš.*“ Mat. 4, 10. Rozličnými spůsoby hleděli lidé Boha Stwořitele swého a neywyššjho Pána a dárce wšeho dobrého poctjwati. Wjme, že Abel, Noe, Abraham a Melchisedech obětowali Bohu zwjřátka a požitky země, a že Pán nebeský se zaljbenjm se na tyto oběti djwal. Než wšecky tyto oběti genom proto ljbily se Neywyššjmu, poněwadž předobražowaly onu neydůstogněgšj, a gemu neymilegšj obět, kterauž po čase gednorozený Syn geho na dřewě křjže měl wykonati. I wykonal Syn Božj tuto předrahau obět, on se wtělil, a skrze smrt swau na křjži nás wykaupil a spasil. Abychom ale to nikdý nezapomjnali, což pro spasenj naše učinil, a měli negen památku lásky a přehořké smrti geho, nýbrž i aučastenstwj wšech těch zásluh, gichžto swau smrtj na křjži nám wyzjskal, ustanowil náš přelaskawý Pán a Spasitel při poslednj wečeři obět nekrwawau, a poručil swým učedlnjkům, aby totéž činili we gménu geho, řka: „*To čiňte na mau památku!*“ Luk. 22, 19. A to činj katoličtj kněžj, činj to posud, obětugjce neyswětěgšj obět mše swaté. „*O gaké to tagemstwj,*“ wolá zde blahoslawený Tomáš Kempenský, „*a gak welikým dústogenstwjm poctěni gsau kněžj, gimž dáno gest,*

což angelům nenj popřáno.“ De imitat. Christi lib. 4. c. 5.

Teď bych sobě žádal mjti wýmluwnost některého Seraſjna a gazyk swatého Jana Zlatoústého, bych dostogně mluwiti mohl o této neydražšj obětj. Ó můž-li co světěgšjho, welebněgšjho a Bohu milegšjho pomyšleno býti nad tuto oběť, kteráž se den co den na oltářjch našich skrze ruce kněžské děge? Gestli se služba Abelowa, Noemowa, Abrahamowa, Melchisedechowa a giných nábožných lidj Pánu Bohu ljbila: čjm wjce musj býti Buh poctěn, oslawen a zweleben obětj těla a krwe Syna swého? Obětj tau, w kteréž se sám Syn Otci swému obětuge; obětj tau, kteráž se mu, gakž prorok giž dáwno gest předpowěděl, na každém mjstě a w každém čase obětuge? Malach. 1, 11. Oběť tato wšecky služby, wšecky chwalozpěwy angelů a swatých přewyšuge; neboť angelé a swatj gsau genom Božj služebnjci, Kristus Pán ale, genž se zde způsobem nekrwawým skrze ruce kněžské Otci swému obětuge, gest syn Božj sám. On sstupuge s nebe dolu na oltář swatý, a zde sobě stánek tworj, aby zgeweno bylo, že „*rozkoš geho gest, býti s syny lidskými.*“ Přjsl. 8. Mogžjš učinil, že manna s nebe padala, a wešken lid se tomu diwil. Eliáš učinil, že oheň sstaupil s nebe, a rowněž se tomu diwili wšickni. I zda to nezasluhuge mnohem wětšjho podiwenj, že sám Kristus Pán na slowo katolického kněze sstupuge s nebe dolů na hřjšnau zemi tuto? „*Ó to! gest zázrak ku podiwu,* wolá přjčinau té wěci swatý otec Efrém, „*to*

gest newymluwná moc, a hrozné tagemstwj kněžského aurřadu!“ De sacerdotio.

A tam, mogi Neymilegšj, tam gest to mjsto plné milostj! Tam gest ten swatý oltář, na němžto se každý den toto welikě tagemstwj koná. S podiwenjm a radostj patřjm na něg, neboť překrásně gste geg obnowili a ozdobili. To mi wašj náboženosti gest dukazem. A dobře gste tak učinili. Nebo Buh stwořil zlato a stříbro, on zúrodnil wnitřnosti země drahým kamenjm, ouť gest pánem wšeho, a nám ty neylepšj dary dáwá. Deyme mu tedy i my, což neylepšjho máme. Nad to nade wšecko prýštj se wám z tohoto wašeho oltáře newyważený pramen těch neydražšjch milostj. Chcete-li totiž památku přehořkého utrpenj Kristowa slawiti; chcete-li aučastnými se státi těch zásluh a milostj, kterýchž wám Pán a Spasitel wáš na křjži wyzjskal; aučastnými se státi tau samau měrau, gakobyste byli tehdáž na hoře Kalwarské s Marij, předrahau matkau geho, pod křjžem stáli; chcete-li Bohu neymilegšj službu wykonati, za obdržená dobrodinj se poděkowati, a nowých milostj od něho sobě wyprositi, sem — sem do tohoto chrámu Páně wstupte; nebo zde welebný pastýř wáš co splnomocněný služebnjk Kristůw den co den w poswátném rauchu kněžském stogj u oltáře Neywyššjho, a koná tu neydražšj oběť. A gako se Mogžjš modlil na pauští za lid Israelský, gako Jeremiáš prorok Božj se modlil za lid a weškero swaté město, gako sám Kristus Pán na hoře Oliwetské za celé lidské pokolenj wzdechl k Otci nebeskému: row-

ně tak, mogi Neymilegšj! i tento důstogný pastýř wás každý den při oltáři Božjm wás wšech do modliteb swých zawjrá. Ó gakobych ho widěl, an se srdcem neyhlubšj pokorau, žiwau wjrau, neywřelegšj náboženstj progatým wstupnge wzhůru k oltáři swatému, a zde ruce swé k nebi spjná, by sobě i wám wyprosil milosti a slitowánj Božjho. Gakobych ho widěl, an den co den při tomto swatém oltáři se modlj a obětuge za celau zdegšj osadu, za žiwé i mrtwé, za přátele i nepřátele, za wlast milau i celau cjrkew swatau.

Ó důstogný, drahodrahý bratře w Kristu! aby se tjm stkwělegi blahočinnost swatého anřadu waššeho wšem zde přjtomným obgewila, učiňte to i dnes, učiňte to teď hned. Přibližte se k tomu stkwaucjmu trůnu milosti Božj, a na důkaz, že katolické kněžstwo Bohu neymilegšj a neydůstogněgšj službu prokazuge, činte i wy dnes, což Pán Ježjš při poslednj wečeři gest činil. Promeňte chléb a wjno w tělo a krew Syna Božjho, a to obé Otci nebeskému za hřjchy celého swěta obětugte. Při této pak neydražšj oběti wyproste nebeské požehnánj swatému Otci našemu *Řehoři* XVI. Proste Boha, aby své hogné požehnánj, swau nebeskau milost wylil i na našeho neymilostiwěgšjho a neygasněgšjho Pána a krále *Ferdinanda* V. Zpomeňte též při této neyswětěgšj oběti na swau milostiwau wrchnost duchownj, na wšecky duchownj bratry zdegšjho i slanského Wikariátu, na wšecky své přátele a wšecky zde přjtomné wzácné a welectěné hosti. Obzwláště ale swau milau osadu Cerhowickau zawřete do mo-

litby swé, a wyproste gj na Bohu swatau milost, chranu a požehnánj. I na ty, genž giž w Pánu sau zesnuli, nechtěgte zapomenauti, nobrž wyádeyte gim na Bohu pokog a lehké odpočinutj. mjm-li pak konečně, wás prositi, byste i mne awřel dnes do modlitby swé? — Připogte i mě tèm, za kteréž gste dnes swé prosby, swé modlitby wyléwati umjnil. A nechat Bůh wyslyšj všecky prosby waše, a wylige na nás wšecky de přjtomné milost a požehnánj swoge, bychom oznali a se úplně přeswědčili, že modlitba od atolického kněze zaslána s oltáře k trůnu nebeskému slaužj k časnému i wěčnému blahu a spasej, a že Bohu neymilegšj gest ta služba, kteráž e zde na swatém oltáři geho koná.

Giž ale čas gest, bych skonal řeč swau. — lyšeli gste, mogi Neymilegšj, gak spasitedlné a blaodatné gest pusobenj katolických kněžj, a gak esmjrné služby světu prokazugj. Oni těm neyotřebněgšjm, těm neyswětěgšjm prawdám wyučuj; rozdáwagj ty neywětšj dary a milosti, a konaj službu neydůstogněgšj a Bohu neymilegšj. — I ám, rozmilj zdegšj farnjci! dal Bůh takowého něze, gehož pusobenj na wás bude na neyweyš pasitedlné a blahoděgné. Ó učiňte se tedy toho ěstj hodnými, a měgte tohoto swého pastýře w octiwosti, važte si ho, milugte ho, a buďte mu děčni. Ulehčugte mu těžkosti stawu geho, aby radostj u wás konal auřad swůg, ne ale s stýkáajm! Žid. 13, 17. — — — O gakoby h

četl w srdcjch wašich, že chcete býti radostj a potěšenjm geho, že chcete ochotně rozum a srdce své wyučowánj geho otwjrati, že chcete býti wěrné owce, owce dobré, owce, genž slyšj hlas pastýře swého, a následugj ho.

Nuže tedy milowaný pane bratře můg! potěšte se i wy dnes z tohoto stádečka swého wěrného a proste Boha, aby žehnal wšecky apoštolské práce waše. Popřegž wám neyswětěgšj Trogice Božj zdrawj a dlauhého wěku, byste mnoho dobrého mohl wykonati. Deyž nám troggediný Bůh na přjmluwu swatého Martina, patrona chrámu tohoto, wám i owečkám wašim, byste se wšickni gednau před twářj Ježjše Krista zase shledali, wěčně wěkůw se radowali, a Pána Boha požjwali. Amen.

4. *O některých cjrkewnjch starobylostech w Čechách.*

Od

Dr. M. Millaura,

c. k. professora pastorálky w Praze.

Mezi královskými ozdobami korunowačnjmi wynikagj negen oprawdowé či wlastnj insignie, k nimž wůbec známý meč sw. Wáclawa, bez mála 500 let stará královská koruna, žezlo, řjšské gablko náležegj, při korunowánj králůw co starobylosti wlastenské, nýbrž i koruna kuj-

zecj a berla opatská při korunowánj královen užjwaná, co wlastenecké cjrkewnj starobylosti.

Těchto dwau posledujch užjwáwaly abatiše bywalého, wywodau Boleslawem II., giž při konci 10. stoletj založeného benediktinského klástera geptišek u sw. Giřj na hradě Pražském, kterážto bywše od krále Karla IV. 1. kwetna 1348 we staw knjžecj powýšeny, wýsadau nadány gsau, při korunowánj královen českých účastenstwj bráti. (Barones, qui coronam sustentant, deducant eam — Reginam — ad solium, ubi sede praeparata collocatur; associante ipsam venerabili Abatissa monasterii S. Georgii in castro Pragensi, ordinis S. Benedicti: quae propter sui dignitatem, vocata et rogata, coronationi Reginae debet semper interesse.) Proto také čteme w popsánj konané dne 25. února 1527 slawnosti korunowačnj: „Alsbald ist ein Ebtissin, so ein Cron auf ihrem Haupt getragen, zu den Stul kummen; und die Königin wiederum für den Altar geführt worden; und sich auf die Knie, und mit dem Angesicht nahend zu der Erden gelassen: dabey die gemelt Ebtissin, und Ihr Kon. Maj. Hofmeisterin gestanden“ u. s. w. (S. Verhandl. der Gesellschft des vaterl. Museums in Böhmen. Prag 1824 2. Hft. S. 124 u. 139.) Od té doby, co wyzdwižen gest klášter u sw. Giřj při konci minulého stoletj, koná se dle neywyššjho rozkazu wýsadnj obřad tento wždy gsaucj toho času panj abatišj Theresianského ústawu pro dámy na hradě Pražském, před njž se obě insignie při této slawnosti nosjwagj, ga-

kož se to stalo 12. Zářj 1836 při korunowánj Gegjho c. k. Magestátu našj neymilostiwěgšj, nejosswjceněgšj Panj a Matky země, Marie Anny, za přjčinau onoho náměstnictwj Gegj král. Wýsosti, arciwéwodkyně Marie Theresie (od ledna 1837 královny sicilián ské), načež obě tyto wěci dotčenému c. k. ústawu pro dámy k opatrowánj byly odewzdány, gsauce giž od úmrtj posledng skutečné představené na děkanstwj hlawnjho chrámu Páně w Praze uschowány.

Co se bylo s počátečnj pro prwnj okněženau abatiši Anešku w 17. stoletj zhotowenau korunau stalo — nenj nám známo.

Nyněgšj zlatá mnohými drahými kameny ozdobená koruna obsahuge u wnitř nápis tento: — „Virgo *Ludmilla a Blyžyw, Abatissa me fecit MDLIII,*“ kde slowa „*me fecit*“ gistě nic gjného znamenati nemagj, než mnohem obyčegněgšj *me fieri fecit.*

Swého ústawu až do léta p. 1562 představenau gsauc, starala se tato opatkyně horliwostj chwalitebnau o opětné wystawenj geho po posledním ohni, a w tamnj kapitulárnj kaplici pochowána gest, kdež gegj hrobnj kámen až posud pod oltářem sw. Wawřince se nacházj.

Mnohem pamětihodněgšj gest opatská berla i swým stářjm — počjtát giž 450 let — i pro osoby z kralugjcjho kmene Přemyslowcůw pošlé, gichž se týká; gestit, pokud nám wědomo, ačkoli Čechy mnohých starých opatstwj čjtagj, tato nejstaršj w celé zemi a spolu i dar od krále Wáclawa II. († 1305) učiněný sestře swé Kunigundě, tetě matky

cjsaře Karla IV., genž byla abatišj dotčeného kláštera panenského u sw. Giřj, kterau dle gegjho wlastnjho pjsemnjho wyznánj wraucně milowal a bohatě podporowal. *Sane, cum Sereniss. D. D. Wenceslaus, Boh. et Pol. Rex: Germanus noster charissimus: attendens et considerans, nos non posse secundum status nostri decentiam, de monasterii ipsius proventibus commode sustentari: nobis in sustentationis nostrae subsidium, civitatem suam Gewiczkam in Moravia sitam, cum villis, et aliis ejus pertinentiis universis, ad vitae nostrae tempora contulisset* etc. w Hammeršmidowě historii tohoto kláštera, str. 41. Ačkoli střjbrný plech okolo dřewěné berly snad giž kolikrát byl obnowowán, co se také djlem pražským zlatnjkem p. Josefem Fridrichem l. P. 1836 opět stalo: gestit předce wrchnj djl i čtwero dolegšjch gothickými nápisy wyznačených kraužků berly této původnj w nejužšjm smyslu.

U wrchnjm djlu stogj sw. Giřj bez komoně, kteréhož 'připrawiti prostora nedopustila, ozbrogen gsa způsobem tak zwláštnjm, genž by, gak se zdá, mnohým se studiemi rytjrského kroge onoho času se objragjcjm nowau látku poskytnul; lewicj podepřen o štjt na zemi spočjwagjcj a ozdobený křjžem na to za krátký čas wyzdwiženého řádu templářůw; prawicj metage oštěp do široce rozšklebené tlamy před sebau stogjcjho hrozného a ukrutného draka.

Dolegšj ale obwyklým spůsobem tehdegšjch časůw wyznačené a skrácené nápisy znj, a sice wždy we dwau řádejch, takto:

W I. kruhu: *Anno Domini MCCCIII. hunc baculum fieri fecit Wenceslaus.*

W II. — II. *Bohemiae et Poloniae Rex. et dedit germani (sic) suae.*

W III. — *Dominae Cunigundae, Abbatissae monasterii St. Georgii.*

W IV. — *In castro Pragensi: anno primo benedictionis suae.*

Poněwadž ale tuto kněžničku k osobám lze připočjsti, o kterých historie wlastenská posud nižádné dostatečné zprávy neposkytuge, budiž mně popřáno při důležitěgšjch gegjho žiwota přjpadnostech déle prodljti.

Dle našich (*w Dinzenhofrowých* genealogických deskách w Praze 1805 str. 131. uwedených) chronistů a dějepiscu narodila prý se dceran krále *Přemysla Ottokara* II. a manželky geho *Kunhuty* léta 1265. R. 1278 staupila se čtrnácti ginými šlechtickými pannami do pražského, od blahoslawené *Anežky* založeného kláštera klarinského, který powolenjm papežským l. P. 1290 opustiwši, přinucená od swého bratra krále *Wáclawa* k uhágenj práwa geho na králowstwj polské za gakéhosi wéwodu Mazowského, gménem *Boleslawa*, se prowdati, po gehožto smrti ale prý do ústawu panen u sw. Giřj se odebrawši, w něm konečně l. 1305 opatkynj se stala, až w roce pak 1321 zemřela. Wšak giž čas gegjho narozenj gest negistý, an se rok 1265 gen na prworozenau dceru tohoto krále wztahuge, bez určitého udánj, zdali to byla kněžnička *Kunhuta* čili gegj sestra *Anežka*. K prawdě po-

dobněgšj než wstaupenj gegj do kláštera sw. Kláry 1278, tedy giž w dwanáctém roce swého stáří, mohla by se domněnka položiti, že po osudné smrti královského swého otce na poli Morawském 26. Srpna 1278 od markrabj *Ottona Braniborského* co poručnjka dotčenému klášteru gen k wychowánj byla odewzdána, poněwadž si královna w gedné listině dané w Lednu 1279 (w *Bodmanowě kodexu* p. 108.) wýslownĕ na odegmutj swých djtek tjmto stěžuge: *post amicos tractatus, et ordinationes habitas hinc inde; et juramentis, et litteris confirmatas; ad civitatem Pragensem se contulit; liberos nostros illustres, universa exenia nostra; civitatem et castrum, in suam temere redigens potestatem* etc.

O papežském dowolenj k zasnaubenj gegjmu, gakož i o něm samém a gegjm, gakž se udáwá, choti Boleslawu nenj mimo swrchu uwedené wěci nic wědomo. Mezi chronisty, kteřj se o posledních těchto událostech, gakož i pozdněgšj Balbin ani nezmiňugj, nazwal gi pražský kanownjk Beneš Krabice z Weitmüle, genž ne dlauho po této opatkyni žiw byl, ne gak obyčegně *Domina*, nýbrž upřjmo *Virgo venerabilis et devota. Vid. Scr. rer. boh.* Tom. 2. p. 241. Wstaupenj wšak gegj do panenského kláštera benediktinského u sw. Giřj, gakož gegj tamnj wolenj za opatkyni nepřipadlo teprwé roku 1305, gak se obecně udáwá, nýbrž gak nápis na swrchu dotčené berle, mezi 1. lednem a 1. řjgnem zhotowené, slowy „*anno primo benedictionis suae*“ ukazuge, giž

w roce 1302, což následugjcj geště určitěgšj udánj potwrzugj.

A. Listina asceticka gj wenowaná, w pražské král. knihownĕ se nalezagjcj, kde dle originálu takto znj: „*Jam transacto biennio, opusculum laboris triduani de strenuo milite Vestris pulsatus petitionibus composui, nunc Vestris postulationibus stimulatus, opus de mansionibus coelestibus, quodam breviloquio, infra biduum compilavi. Illud A. D. MCCCXII. 6. Cal. Sept. edidi: istud anno ejusdem Domini MCCCIV., benedictionis vero Vestrae anno XIII.*, (ne gak to znj w Dobner. Mon. h. B. zgewným omylem, an rok 1314 i s r. 1302 za třináctý od poswĕcenj, nasledownĕ také tento poslednj co rok samého poswĕcenj sám se gewj.

B. Staré zaznamenánj praebend w řečeném klášteře u sw. Giřj, kdež se spolu swátek sw. Mařj Magdaleny (22. čerwence), gakožto den wstaupenj nadřečené kněžničky do této duchownj společnosti udáwá. (*Et per Abbatissam Cunegundem, quae recepit habitum monasticum A. D. MCCCII. die Mariae Magdalenae.*)

C. Posléze sauwěká listina z bibliotéky bywalého kláštera sw. Jana w Skalách, kde se wýslownĕ prawj, že hned na to w quatembru neyprwé přišlém, tedy w listopadu 1302 opatkyni onoho panenského ústawu se stala (*A. MCCCII. XI. Cal. Aug. Cunigundis, soror Regis Wenceslai II. religionem suscepit apud S. Georgium in castro Pragensi: quatuor succedentibus temporibus Abbatissa facta, monasterio multa*

contulit.) Práwě podotkl tedy Dobner S. 373. při tomto posledním mjstě: *Erravit igitur Hammerschmidius, et cum eo doctiss. Pubitschka, qui primum A.* 1305 *Abbatissam electam fuisse adstruxere.*

Přjčinau ale tohoto omylu byla asi okolnost ta, že prwnj a nejstaršj listina abatiše této teprw roku 1305 přináležj, (gest giž Hammeršmidem podána, a originál gegj nalezá se mimo dwa podobné diplomy gegj dané roku 1320 a 1321, od 1. února 1812, we wjdenské c. k. tagné státnj, dwornj a domácj listownĕ) *Cunigundis, Abbatissa, cum consensu Regis Wenceslai, permutat cum provido viro Colda bona monasterii Zaborz et Wrben* 1305.

Ale i dwé wýše podotknutých k rozkazu gegjmu zhotowených, a gj wĕnowaných ascetických pjsemnostj *de strenuo milite a de mansionibus coelestibus*, náležj k cjrkewnjm památkám České zemĕ z oněch časůw. Dobner ge na str. 328 aupluě wypsal, a sice i s gegich obrazy, ze kterých titul listiny prwnĕgšj obsahuge wyobrazenj této, pod korunau ode dwau angelůw drženau, w řeholnjm rauše, w lewé ruce s pastýrskau holj, sedjcj opatkyně se slowy: *Cunegundis, Abbatissa monasterii S. Georgii in castro Pragensi: Serenissimi Boemiae Regis, D. Ottocari II. Filia*, potom wyobrazenj w prawo u nj klečjcjho, a gj práci swau obĕtugjcjho spisowatele, pak slowa: *Frater Colda, lector de S. Clemente, ordinis fratrum praedicatorum: egregius dictator hujus libri*, který w témže spjsku se přiznáwá, že w paláce

gegjho králowského bratra ondy mnohé cti a mnohých dobrodinj obdržel, a gj se spisem také ljstek podáwá, zněgjej: *Suscipe dictata, de Regum sanguine nata! Ad laudem Christi quae me dictare fecisti, de sponso plura, sub militis apta figura;* — wyobrazenj pjsaře se sepiatýma rukama za njm klečjejho se slowy: *Benessius, canonicus S. Georgii, scriptor ejusdem libri,* — posléze w lewo wyobrazenj přeworky s konwentem. *)

Že ale abatiše Kunhuta w latinské řeči zběhlá, gakož i čjtánj sw. Pjsma welmi oddána byla, a swým práwě náboženým smeyšlenjm a gednánjm se wyznamenala, wyswjtá z přiwlastněnj prwnjho z dotčených dwau wzdělawatelných spisů a z předmluwy druhého s auplnau gistotau. Oba dle gich auplného obsahu giž Dobner str. 368 a 371 oznámil.

Četná a těžká byla gsau utrpenj, gakýmiž gi prozřetedlnost božská zkaušela. Zwláště pak ale dálo se to častými a nenadálými aumrtjmi ney-

*) O té prawil Dobner: *In primo trium sanctimonialium ordine postremum locum obtinet, eodem monastico vestitu induta, filiola Cunegundis Abbatissae, ex Duce Massoviensi, cui ante nupta erat, suscepta: verosimillime pro more illius seculi, oblatae locum nomenque in monasterio obtinens, a cujus tergo leguntur verba: Domina Berchta, Dominae Abbatissae, filiae Regis, gnatta. Haec Berchta, Cunegundis filia, adhucdum ignorata fuit! nec alia posthac illius memoria.* — Ale proto, že se po přjsněgšjm zkaušenj nalezlo, že w originalu samém ne *gňatta*, mjsto gnata, nýbrž docela zregmě *gnaua* mjsto *gnava* stogj, gakým spůsobem onano *Berta* naneyweyš slecnau abatišinau byti mohla: odpadá nynj sám sebau tento *Dobnerem* učiněný a od *Dinzenhofera* přigatý nález.

předněgšjch audů rodiny králowské, ano i auplným wyhynutjm mužské ratolesti starého ctihodného panugjcjho kmene předkůw gegjch zawražděnjm synowce gegjho, krále *Wáclawa III.* w *Holomauci* l. 1306, — nýbrž i odtud přirozeně wzniklými wšeobecnými strastmi, kterými wlast předraha saužena byla, a které i na ni i na klášter gegj správě swěřený nanejwýš škodně a bolestně působiti musely.

Zesnulat asi w 56. roce wěku swého, ne wšak gak mnozj doswědčugj 13. února, nébrž, (poněwadž wýročnj slawnost gegjho aumrtj, dle dotčeného sepsánj prachend, V. Cal. Decembris se konala, s čjmž i kronika sauwěkého opata zbraslawského Petra ze Žitawy docela se srownáwá), 27. listopadu 1321. We zwláštnjm diplomu (*Datum Pragae A. D. MCCCXXI. XIII. Cal. Dec.*), udělila swému ústawu mimo mnohé a bohaté dary, giž dřjwe učiněné, bez udánj něgaké nemoci nebo poslednj wůle, tři znamenité statky. Zatjm se w něm o wýročnj slawnosti aumrtj mluwj, ačkoli gen we wšeobecném rozkaze, by se tjm spusobem konala, gako w druhých klášterjch tohoto opatstwj: *Item in anniversario nostro — omnia tam in officio divino, quam in refectionibus, fiant solemniter; sicut in anniversario fundatorum nostri monasterii fieri consuevit.* Za tau přjčinau se tento diplom brzy na to gegj poslednj wůlj nazýwával. „*Primum quidem, post fundatorem ut in memoria est praesentium hominum: D. Cunegundis, filia Regis Przemysl praedicta, ultra ea bona, per quae suas*

succesores, Abbatissas, et sibi subditas moniales, sanctae conversationis et religionis exemplo, et tempore sterilium annorum et gwerrarum, provisione sustentationis vitae de bonis regalibus propriae dotis, ac librorum, sanctuariorum, tabularum, clenodiorum, sacrarum vestium, ac possessionum, copiosa largitione ditavit: custricis, et quae servat mensalia, et pluminacias pro infirmis, et, si datur, camerariae officia impinquavit. Canonicis vero duas refectiones, et bibitiones vespertinas, ut supra dicitur de bonis supradictis, et in litteris testamenti expressum est, instituit fieri perpetuis temporibus duraturis etc. Fragm. Praeb. u Dobnera str. 355.

Pochowána byla w kapli sw. Anny w křižowé chodbě kláštera swého, ne wšak, gako *Balbin* a *Hammeršmid* prawili, w kapli blahoslawené panny Marie, poněwadž tam žádné tohoto gména nebylo ani nenj.

O náhrobku gegjm prawj oba, že záležel z wysokého králowského Mausoleum, kterého wšak snad giž nestáwalo, an Šaller pominuw postawy gen nacházegjcj se na něm nápis uwedl: *Cunegundis, Abbatissa hujus monasterii S. Georgii, Serenissimi Boemiae Regis Ottocari II. filia* 1321.

Od roku 1675, (kdež se u přenešenj blahoslawené kněžničky a prwnj abatiše *Mlady* na prawé straně hlawnjho oltáře oné kaple postawil), záležj gen z čerweného w lewo u wchodu leżjcjho mramorowého kamene, který w swé dolegšj půli

berlu s knjžecj korunau nahoře český ale gen wšeobecně známé události opakugjcj nápis obsahuge. Gest obehnán železnau djlem pozlacenau mřjžj, na které se stranau ke zdi pod královskau korunau a oběma znaky země české wýše uwedený nápis latině spatřuge. Dotčené památce lásky královského bratra, kterau ona 18 let co symbol swé duchownj důstognosti užjwala, a které také i gegj nástupnice wjce než čtyři sta let k témuž samému účelu užjwaly, posud se prokazuge ta čest, že se rownau uctiwostj k původu gegjmu, gakož i k gegj starobylosti spůsobem giž na hoře podotknutým u přjležitosti nejwyššj politické i náboženské slawnosti, totiž při korunowánj a ze gména při korunowánj královny české, užjwá.

5. *O založenj arcibiskupstwj Poznaňského a Hnězdnenského.* *)

Od

Jana Krbce,

rektora u sw. Giřj.

Historicko - politické listy, pro katolické německé země od G. Phillipsa a G. Görresa w Mnichowě wydáwané, ukládagj w swazečku 5. b. r. článek (XXVI.) o založenj arcibiskupstwj Poznaňského a Hnězdnenského, kterýžto článek tuto, přidáwagjce některé wlastnj poznamenánj na česko wykládáme.

*) Posen a Gnesen w pruskem Polsku.

W gedno spogená arcibiskupstwj Poznańské a Hnězdnenské dosáhla za neynowěgšjho času nenadále znamenitosti, a tedy nebude našim čtenářum nemilo něčeho o gegich založenj uslyšeti.

Dle udánj pozdněgšjch polských spisowatelů padlo by založenj naddotčených biskupstwj okolo roku 965, a sice se to prý následownĕ dálo. „Pohanský wéwoda Mečislaw neházel še o ruku nábožné kněžny Dubrowky (rozuměg Dubrawky,) dcery českého wéwody Boleslawa I., řečeného ukrutného.

Tato pak ženichowi podala ruku s tau wýmjnkau, aby s lidem swým k cjrkwi Kristowě se obrátil. Mečislaw k tomu swoliw, dal se prwé než byl s Dubrawkau w manželstwj wešel, pokřtiti, a wydal na to zákon, by do roka celá geho země křestanské náboženstwj přigala, přikázaw dále, aby wšecky modly rozkotány a do wody wházeny byly; založil spolu dwě arcibiskupstwj, mezi nimiž Hnězdnenské, a sedm biskupstwj, k nimž Poznańské náleželo. Papežský legát (wyslanec), gménem Egidius byl w urownánj této záležitosti pomocnjkem, a taktéž i sami wlastj kněžj na biskupské stolice w Polště powýšeni byli.“ — Bylo by opowážliwé newěřiti, že božské zgewenj Ježjše Krista zázračně za krátký čas, tedy i za rok od celého dosawáde w pohanstwj žiwaucjho národa přigato bylo, neboť u Boha nic nenj nemožného: ale zprávy o obrácenj Poláku na křestanstwj a o ustanowenj biskupstwj w gegich zemi, které nám dáwagj ginj a gistotnĕgšj spisowatelé, nežli gsau onino,

z nichž zprwu položená powěsť wyňata gest, nedopauštěgj žádné pochybnosti, že se to s obrácenjm Poláku na wjru Kristowu a s založenjm biskupstwj w zemi gegich dokonce giináče dálo.“ —

My pak se domnjwáme, že se to s oběma w Polšte docela tak dálo, gako u nás w Čechách. A sice hledjme-li zwlášť na obrácenj na wjru gakéhokoliw národu, nepočalo se ono nikdež od hora dolů, totiž od panownjka k národu, nýbrž naopak, když giž chudým se bylo ewangelium zwěstowalo, a semotam mnozj w lidu, nižšjho i wyššjho stawu giž uwěřili, a buď přjležitostně w cizjch zemjch, aneb doma, od cizjch ze sausedstwa přišlých služebnjků slowa Božjho křest přigali, a tak znenáhla téměř celý národ k obrácenj připrawen byl, alespoň neywětšj překážky se odstranily: tu teprw přišel řad na panugjcj hlawu, kterýž pak wjce neb méně připrawený národ po sobě táhna, též zákony, a kde se ještě del twrdý odpor, i inocj obrácenj celé wlasti na nowau wjru zúplnil a dokonal.

Podobně se to dálo u nás w Čechách; neb Čechowé mezowali a stýkali se z gedné strany s křestanskými Němci, z druhé pak s křestanskými giž Slowany na Morawě. Tot owšem byla dobrá přjprawa, gelikož tjm se mjrnila odpornost proti nowému cizjmu náboženstwj.

Němečtj kněžj bez pochyby nelenowali pokaušeti se o obrácenj Čechů, alespoň po hranicjch, a tak zagisté sem a tam některé sjmě slowa Božjho se wtrausilo a wznik šťastně wzalo.

Máme pak gistau zprawu, že giž léta 845

čtrnácte českých pánů se swým lidem w Řezně pokřtěno bylo, a od té doby se nepochybně wjra Kristowa w Čechách, ač geduotliwě, wjce ugjmati a dále rozšiřowati počala, až konečně r. 871 u přjležitosti wdáwánj české kněžny za Morawského krále, wéwoda český, Bořiwog, od sw. Methodia (Strachoty) na Welehradě pokřtěn byl, a na to i manželka geho Ludmila wjru přigala.

Neginák i w Polště se as dálo. Sjmě Kristowa náboženstwj nepochybně od sausednjch křestanů rozsjwané i do polské země padši se ugalo, a některý gednotliwý užitek giž přinášelo, prwé než Mečislaw naši Dubrawku (965) za manželku byl pogal, a s nj křestanstwj i na polský stolec dosedlo, a brzo i celau zemi blahodègně zastjnilo, tak že Mečislaw, buďto (gak polštj spisowatelé zwlášt Martinus Gallus — z prwnj polowice dwanáctého stoletj swědčj,) že přigetj wjry křestanské giž před sňatkem wýmjnkau bylo a se wykonalo, aneb, (gak cizj zwlášt němečtj kronikáři, mezi nimiž má přednj mjsto Ditmar Meziborský — 1018, gistj,) až po sňatku laskawým gednánjm a maudrými slowy křestanské manželky k tomu přiweden gsa, křest swatý od českého kněze sám přigal, a i wětšj djl swého lidu po sobě k přigetj wjry potáhl. Poněwadž pak prwnj kněžj, genž s kněžnau Dubrawkau do Polska přišli, wjru kázali a křtili, gegj kaplanowé byli, tak se stalo, že Poláci kněze wůbec kaplany, staw a řád kněžský řádem kaplanským nazwali a dosawád nazýwagj. —

„Mezi wšemi onèmi biskupstwjmi (wypra-

wuge se w německém článku dále) neyprw toliko Poznań takowé stářj (od roku 965) osobiti si muže; genž owšem za onoho času, nikoliw ale od wéwody Mečislawa, nýbrž od cjsaře Otty I. welikého, založeno bylo. Žeby při tom založenj gaký papežský legát či wyslanec byl, nenj gisto: owšem ale nepochybno, že Dubrowka (Dubrawka) po sňatku s Mečislawem neyprw k obrácenj swého manžela, pak též k rozšjřenj křestanstwa u Poláku wůbec bytně gest přispěla. Bylat gest Bohu nástrogem, gako druhdy Burgundská králowna, dcerka Chlotildis, genžto napomohla k založenj cjrkwe mezi Franky, a gako této wnučka Berta, dcera Chamibertowa, která se wdala za Authele, bratra krále Kentského na ostrowě Britském, a swau horliwostj i laskawostj podporowala djlo onoho Augustina, genž od sw. Řehoře k Anglosasům poslán byl. Tjžila gest wina rod Dubrawčin, giž ona byla určena shladiti. Též u Čechů se bylo křestanstwj nedáwno ugalo. Swatý kujze Wáclaw podstaupil rukau wlastnjho bratra, Dubrawcina otce, Boleslawa, mučedlnickau smrt; gemu ke cti založen byl chrám w Krakowě.“

„Ohlednauce se do starých dèginu, widjme, gak podiwné gsau cesty, gimiž Buh zgewenj swé w rozličné národy gest uwedl. Řada náboženských panj, kteran Chlotildis začjná, dále ještě sahá; neb z lůna francké králowské dcery Berty wyšla Authelburg, která zase skrze manželstwj s králem Edwinem křestanské náboženstwj do země northhumberské přinesla. Potom pak ne Frankowé, gakby se byl mohl člowek domnjwati, ale zwláštnj

Apoštolé, wyšlj z ostrowů Britských, z částky Irowé, z částky Anglosasowé gsau pozdwihli znamenj sw. křjže mezi ostatnjmi Němci, kromě Sasů.“

Máme za to, že to byla welmi šťastná hoda na německé národy, že se w té swaté záležitosti, gakéž gest obrácenj na spasitedlnau wjru, nikoli sausedni bratřj Frankowé, nýbrž cizj pokognj mužowé o ně ugali. Nebo gako každý člowěk má swau wlastnj powahu, dle kteréž k té neb oné, nikoliw ale ku každé wěci se hodj, ano k mnohému powolánj k. p. učitelskému dokonce neschopen gest: taktéž i každý národ swau zwláštnj powahu mage k některým wěcem málo spůsobným se widj. Národ německý se zdá býti od přirozenj twrdšjm nad giné národy, tak gako geho půlnočnj daubrawy, w nichž wyrostl, nad giné lesiny. Obyčegnègšj mu byl krwawý bog, válečný lup a lesnj low, nežli giná poklidná zaměstnánj. Z toho mu snadno zrostla urputná hrdost, wywyšugjcj se nad giné národy a powrhugjcj gimi, kteráž pak wždy byla hotowègšj národy znepokogowati, wybogowati, podmaniti, potlačiti i zničiti, nežli ge přjwětiwě ochrániti, a k sobě přiwinauti a poučiti; zwláště pak, když po dosažen řjmské cjsarské koruny zdědil též řjmskau domněnku, že na něm gest, wšecky, zwlášt tak řečené barbarské národy, swé moci podrobiti a na wjru obrátiti. Nemage tedy hrubě trpèliwosti, by mohl snésti cizjch mrawu a obyčegů, k tomu gsa méně spůsoben cizjmu gazyku se přiučiti a k cizjm národnjm wlastnostem se skloniti, i když dobromyslně o obrácenj sausedstwa se pokusil, nemohl se dokonce zdr-

žeti utlačowánj, laupežе a plenění domácjch národnjch wěcj, a cpánj na to mjsto cizjch, neljbých, nenáwiděných; a tak mjsto štěpowánj zakročilo se k wywracowánj wšeho starého a k sázenj nowého, a protož nemohlo se to powésti bez ruseuj pokoge a bez mnohého krweprolitj, ano i s wyhubenjm celých národu se ta nábožná práce skončila. Toto potkalo mnohé slowanské národy na Labi, ono gsau zakusili w plné mjře nemeccj bratřj Sasowé. Proto gsme prawili, že němečtj národowé, kromě Sasu, s štěstjm se potkali, magjce za apoštoly cizince, a ne swé bratry Franky. Sice by se gim bez pochyby wšem bylo dálo tak, gako Sasum a pomeznjm Slowanum, žeby, gsauce mečem přeswědčeni, dřjwe krwj nežli wodau byli pokřtěni.

Gak wolně naopak přigali Krista Morawané, Čechowé a Poláci, i ostatnj wýchodnj a poledaj Slowané, kde sami sobě zůstaweni gsauce, pokogně dobrau wěc ohledati, a dobrowolně si usmysliti mohli. A dál-li se kde něgaký odpor, zagisté toliko pošel z lásky k swé od otců zděděné národnosti a z nenáwisti k cizjm plenitelům a zhaubným potlačitelům. Gak pozděgi Sasowé při obracowánj na wjru pomeznjch Slowanů sobě počjnali, swědčj Adamus Brem. hist. Eccl. l. III. c. 25.: „Audivi, cum veracissimus rex Danorum sermocinando replicaret, populos Slavorum jam dudum procul dubio facile converti posse ad christianitatem, nisi Saxonum obstitisset avaritia; quibus, inquit, mens pronior est ad pensiones vectigalium, quam ad conversionem

gentilium. Nec attendunt miseri, quantum suae cupiditatis luant periculum, qui christianitatem in Slavonia primo per avaritiam turbaverunt, deinde per crudelitatem subjectos ad rebellandum coëgerunt, et nunc salutem eorum, qui credere vellent, pecuniam solam exigendo, contemnunt.

Nepochybně i to powolné přigetj nowého křesťanského náboženstwj mezi Slowany wůbec w Čechách a u Poláků zwlášť přičjtati se může té wlastnosti Slowanů, že wesměs negsau urputnj, nýbrž dobromyslnj, rádi přigjmagjce cizj dobré wěci: toliko neustupnj bywagj tam, kde se chce na nich dřjwe, než se přeswědčili, mermo mocj něco wynutiti. — Karel Welký založil cjrkew u Sasů; on dal Egbertowi za manželku swau přjbuznau, wnučku Karla Martella, sw. Ithu, a dal mu wéwodstwj w Sasjch. Z toho rodu pošel Otto Welký, genž se stal Slowanům, čjm ondy byl Karel Sasum (přjsným totiž na wjru obracowatelem).

Daleko kolem a kolem se giž rozšjřila Ottowa králowská mocnost; udatné geho rámě a meč wěrného Markhrabj Gerona (Slowana) wšecky geho nepřátely porazil, a kde prwé pohané modlám se klaněli, tu powstal oltář, na němž Kristowo tělo a krew k smjrenj lidského pokolenj se obětowaly. Wšude we wlastech Srbských, Wendických, Hewelských a Ratarských powstáwala biskupstwj, a gako gest byl Otto od počátku swého panowánj na to hleděl, aby králowskau powinnost: *Cjrkwi Božj přispěti*, swědomitě wyplnil; zwlášť pak od té doby, co w Řjmě cjsar-

ské koruny gest došel, celau swau pozornost na to obracel, by i wzdáleněgšjm národům dobrodinj Kristowa náboženstwj se dostalo.

Též Poláci na břehu Wisly uznali Ottu za swého wrchnjho pána (Oberherr), a tak se mohlo skrze něg snadno státi, že když wéwoda sám křest swatý byl přigal, prwnj biskupstwj w Poznani založeno bylo. Ač ne za geden rok, zagisté však rychle se stalo na wjru obrácenj Poláků, kteřjž pak po wšecka následugjcj stoletj pewně a wěrně k cjrkwi drželi. Giž (prý) tehdáž u nich powstal obyčeg, že šlechticowé, tak gako w řjši německé cjsařowé, při mši, an se čtlo ewangelium wytasili meče, dokazugjce tjm swau ochotnost, Kristowo slowo i zbožjm i krwj zastáwati.“ —

Naše zdánj strany založenj biskupstwj w Polště, totiž Poznańského gest, že se wěc ta dála neginák, nežli o něco pozděgi při založenj biskupstwj Pražského. Země Polská nezáwisela od Německé řjse wjce, než země Česká, a gako se nemuže řjci, že Otto založil biskupstwj Pražské, tak též se nemůže řjci, že gest byl zakladatelem biskupstwj Polského Poznańského. Gako ale cjsař welmi pomocen byl k tomu, aby česká zeme swé wlastnj biskupstwj měla, tak též owšem mohl welmi k tomu dopomoci, by Polsko nowě na wjru obrácené wlastnj biskupskau správau časně opatřeno bylo, gsauc od Německých biskupstwj přjliš wzdáleno, a geště k žádnému takowému biskupstwj nepřiwtěleno, což se právě proto jm šastněgi podařilo; an naopak český wéwoda Boleslaw, ač i cjsaře i papeže na swé straně

měl, nesnadno toho dobyl, gešto Čechy k Rezenské dioecesj náležegjce z nj teprw wykaupiti se musely, což se za biskupské správy sw. Wolfganga konečně šťastně podařilo. Že snad Otto biskupa Poznaňského dle tehdegšjho spůsobu inwestowal a geg wyswětiti kázal, a že Poznaňská stolice Mohutskému metropolitowi podrobena byla, z toho se nedá geště wywoditi, že Otto wlastnomocnjm zakladatelem a ustanowitelem onoho biskupstwj gest byl, gešto i Pražské biskupstwj k Mohutské metropoli náleželo, a Čechowé swého samozwoleného biskupa též k cjsaři odeslali, prosjce, by gim ho wyswětiti dal. „O gloriosissime Imperator et christianae religionis maxime cultor, suscipe nostras clemens et totius cleri atque populi preces, et hunc virum per omnia approbatum, nomine Dietmarum, quem nobis in Pastorem eligimus, vestra sanctissima collaudatione et jussione ut ordinetur in Episcopum, suppliciter exoramus. Cosmas Pragens. lib. 1. 967. Takowéto pokorné ucházenj wyplýwalo patrně z wděčnosti, že na wjru obrácenj národowé za učně a dlužnjky německé řjše se powažowali, djlem z potřeby, že sami wlastnjho metropolity neměli, a w duchownj správě docela od Němcu záwiseli; při kterézto přjležitosti cjsařowé snadno wšecko to, co z wětšjho djlu dobrowolné bylo, a z cjrkewnjho ohledu se stáwalo, pod gméno práwa wrchnjho nad těmi národy panstwj skládati a pak w rukau držeti wždy hotowi byli.

„Nowé biskupstwj Poznaňské, gehož prwnjm správcem byl Jordan, bylo podřjzeno neyprwé

metropolitowi Mohutskému,“ (bez pochyby proto, že on tehdáž ten gediný w Němcjch byl); „pak w roce 970 arcibiskupstwj Děwjnskému, též od cjsaře Otty wzdělanému, a bylo to biskupstwj určeno pro celé Polsko. Teprw w roku 1000 zwoleno bylo Hnězdno od Otty III. netoliko k rownné, alebrž i k wyššj důstognosti. Nábožnost a netiwost k sw. Wogtěchu přitáhla mladého ale welikými dary nadaného cjsaře do oněch kragin.

Sw. Wogtěch wra horliwostj kázati Pohanum swaté ewangelium, odebral se k Prušanům, gsa prowázen od několika wěrných společnjků, mezi nimiž neymladšj a nerozdjlný geho bratr Gaudentius (Radim.)

Když se mu bylo podařilo slowo spásy w mnohých srdcjch wštjpiti, došel milosti umřjti za toho, gemuž zcela i žiw byl. Gako swatého Bonifacia, tak i geg gsau (r. 977) zabili ti, k gegichžto oswobozenj od wěčné smrti gest přišel. I za pozdněgšjch časů geště bylo ono mjsto, kde apoštol Prušanu usmrcen byl, u wděčné poctiwosti. Nábožný rytjř Ludwig z Lanse, maršálek německého řádu, založil tu roku 1422 kaplu a ustanowil, aby 4 kněžj w chrámě tom zpěwem a službami Božjmi posluhowali, a aby po celý rok zpjwány byly hodinky k blahoslawené Panně Marii a slaužena mše ráno o 4. hodině. Pozděgi ta kaple schudla; ale geště gednau napadla welmistra Pruského, Albrechta Braniborského (z Brandenburku) ta myšlénka: „„„Staré nadánj sw. nebeského knjžete Wogtěcha zwelebiti.““ Wšak to nábožné usmyšlenj bylo překaženo tjm, že týž welmistr odpadl

od cjrkwe; kapla giž se bljžila swému pádu, an roku 1669 náramná bauře gi docela zřjtila, a geště gest poznati na břehu morském pozůstalé zřjceniny.

Po mnohá stoletj podrželo Prusko w paměti swého apoštola. Swaté geho tělo prodali pohané Boleslawowi, (synu onoho Mečislawa, genž ge počestně složil we swém sjdle w Hnězdně.)

Cjsař Otto III., gemuž Wogtěch osobně byl znám, slyšel pohnutý zprâwu o geho smrti. Nawrátiw se ze Wlach do Němec, putowal k wýchodu a západu až do končin swé řjše — k hrobu sw. Wogtěcha, a k mjstu, kde odpočjwal Karel weliký, genž geště neporušený na swém cjsarském stolci seděl, drže meč we swé prawici. Bylo to roku 1000, když Otto do Poznaně přigel; gsa od wéwody slawně přigat putowal pak 7 mil dále pěšky do Hnězdna, kdež kosti sw. Wogtěcha odpočjwaly. Na geho hrobě proléwal cjsarský mládenec náboženské slzy, a wyzdwihl to mjsto ke cti sw. Wogtěcha na arcibiskupstwj; Radimowi (Gaudentius) bratru sw. mučedlnjka bylo arcibiskupstwj swěřeno. „Kéž by se to bylo zcela bez neprâwj stalo,“ poznamenal geden spisowatel toho času; což se na biskupstwj Poznaňské wztahuge, ku kterémuž dosawáde Hnězdno patřilo.

Tehdegšj biskup Unger protiwil se takowému ustanowenj, a dioecesj zustala geště až do 12. stoletj pod arcibiskupstwjm Děwjuským (Magdeburským), až pak, gak přirozenost wěci kázala, Hnězdnenskému podřjzena byla. Po wjce než osmi stoletjch byla i Poznaň bullau sw. otce, genž se

začjná: De salute animarum (16. Července 1821) na arcibiskupstwj pozdwižena a spogená s Hnězdnenským gednomu arcibiskupu k správě odewzdána.“

My dokládáme, že arcibiskup má swé sjdlo w Poznani; w Hnězdně má toliko swého generalnjho officiála, gménem Brodziszewski; arcibiskup pak gmenuge se Dunin. Oba se za posledniho času wyznamenali přjsnau a swědomitau prawowěrnostj, zwlášt strany smjšených manželstwj.

6. *O přísobenj domowa na cjrkewnj prawomocnost.*

Od

Dra. Josefa Helferta,

c. k. professora cjrkewniho práwa w Praze, a arcibiskupského konsistornjho rady, atd.

(Dokončenj.)

Za mimořádnj, nebo wedlé našeho názwoslowj za *prozatimnj domow* (quasi domicilium) prohlašuge se zákony gmenowitě přebýwánj studugjcjch na učilišti.[1]) Wedlé základu téhož zákonu muž takowýto domow přiwlastněn býti také wšem, kdož k wuli wedenj pře aneb wygednáwánj nějaké zwláštnj přjležitosti u některého au-

1) *Fr.* 5. §. 5. *D. de injuriis* (47. 10.)

řadu, delšj a neurčitý čas tam se zdržugj, kdež se gegich záležitosti wygednáwagj; čeledjnům, genž za strawu, neb za mzdu aneb za obé slauzj; dělnjkům, kteřj se na delšj čas, k. p. na celé léto někam do práce odeberau, a pročež čas od času do swého domowa se nawracugj; ředitelům djlen, řemeslnickým towaryšům a pomahačům, fabrikantům, obchodnjkům a umělcům; nágemnjkům hospod, dworů a g.; nemocným a nějakým tělesným neduhem skljčeným, kteřjž pro wyhogenj své dlauhotrwagjcj nemoci neb tělesné wady, gako gest slepota, hluchota, němota, aneb pro podstaupenj nějaké nebezpečné operacj buď do nemocnice neb giného léčicjho ústawu, aneb za lékařem na delšj čas se odeberau; osobám, kteréž buď skrze wognu, neb ze strachu před morem a ginau nákazau, aneb že gim gegich obydlj wyhořelo, na giném bezpečném neb ginak gim přjstognem mjstě na tak dlauho se usadj, pokud nebezpečenstwj neminulo, aneb gegich obydlj wystawěno nenj. Naproti tomu nemuž za prozatimnj domow považowáno býti zdržowánj se wozatagů a lodnjků na onom mjstě, kde gsau swůg náklad nakládali aneb skládali; poštowských konduktorů na poštowské stacj aneb kam gsau poštowský wuz doprowodili; a tjm méně zdržowánj se kupců w nějakém městě na trhu, pokud trh trwá.

Co do opodstatněnj cjrkewnj prawomocnosti, má prozatimnj domow se skutečným stegně působenj. To se s cjrkewnjm ustanowenjm zagisté dobře snášj. Neboť prawomocnost biskupu

a farářů wztahuge se na wětšjm djle gen na ty wěřjcj, kteřj w gegich dioecesj aneb osadě skutečně přjtomnj gsau; aby se tedy nesčjslným obtjžjm, zdržowánjm a ginym nesnázjm wyhnulo, musj wždy bydliště za prawidlo slaužiti, byt i domowem nebylo. Proček může prozatjmnjmu domownjku wšemi cjrkewnjmi přjsluhami, ani ohlášky a oddawky newygjmagjc, toliko farář geho prozatjmnjho domowa poslaužiti, gakož i pauze onen biskup, w gehož dioecesj se tento prozatjmnj domow nacházj, geg od cjrkewnjch ustanowenj dispensowati, a w cjrkewnjch rozepřjch a pro cjrkewnj přestupky geg sauditi. Toliko wyswětiti nesmj biskup nižádného prozatjmnjho domownjka, ponewadž, gakž gsme giž swrchu byli powědeli, při změněném bydlišti biskup, ratione domicilii k udělowánj swěcenj tehdáž teprw wlastnjm biskupem se stáwá, když ordinandus přisáhá, že napořád w dioecesj přebýwati hodlá; gakowauž přjsahu prozatjmnj domownjk nikoliw složiti nemůže.

Tato posud uwedená působenj domowa trwagj tak dlauho, pokud domow trwá; gak mile tento přestane, zaniknau i onano. Kterak *domow přestáwá*, wyswitá z toho, co gsme byli o geho opodstatněnj řekli. Gakož k opodstatněnj domowa dwogjho konánj gest třeba, tělesnjho totiž a duchownjho: nápodobně se opodstatněný domow dwogjm onomu na odpor čeljcjm gednánjm rušj; domownjk musj se totiž z mjsta swého posawádnjho obýwánj s tjm určitým úmyslem odebrati,

že tam giž přebýwati nebude. [2]) Kdož se bez takowého úmysla z mjsta swého obýwánj odebére, netratj domow, [3]) a powažuge se toliko za nepřjtomného. [4]) Taktéž netratj domow, kdož sice úmysl má se přestěhowati, a geg třeba i austně aneb pjsemně pronesl, posawadnj wšak swůg domow potud neopustil, nýbrž skutečně se w něm geště nacházj. Oba trwagj napořád pod tautéž posawadnj cjrkewnj prawomocnostj, a posawadnj biskup a farář wykonáwagj gi nad obèma we wšech stránkách. Gak mile ale obě nadzmjněné wýmjnky se shodugj: mizj i hned gegich cjrkewnj prawomocnost — leč že gim zákonem geště nèkteré cjrkewnj konánj powoleno gest, gako n. p. když odstěhowaný osadnjk na mjstě swého nowého přebýwánj před uplynutjm šesti týchdnů oddán býti má, že geg i farář geho dřewněgšjho domowa ohlásiti musj, a prawomocnost faráře toho mjsta, kde se byl přestěhowanec usadil, započne s prwnjm okamženjm tohoto usazenj se. S tjm se dobře snášegj rakauské zákony, kteréž změnu domowa i tehdáž připauštěgj, když poddaný, nezgednaw sobě prwé od swé dosawadnj wrchnosti řádného wyhostěnj, giné mjsto za stálé swé bydliště zwolj; [5]) ont w cjrkewnjm ohledu nenj giž prwněgšj, nýbrž nyněgšj swé duchownj wrchnosti podroben. Samo sebau se rozumj, že se to pau-

2) *Fr.* 20. *D. ad municipal.* 3) *Fr.* 19. §. 2. *D. de judiciis* (5. 1.). 4) *Fr.* 173. §. 1. *fr.* 199. *pr. D. de V. S.* (50. 16.) *const.* 7. *C. de incolis.* 5) *Dworský dekret ode dne* 25. *Máge* 1832. (*Wagners Juni-Heft.* 1832. *S.* 251.)

ze osob wěřjcjch týká, genž gsau swûg domow změnili; na wěci se to nikoliw newztahuge. Proječž netrpj právo desátkû a giných poplatkûw z polnostj a domû i při změněném domowu nižádné ugmy, a tudjž, hledjme-li zároweň na osobu a na wěci, můž gediný wěřjcj wjce biskupû a farářû mjti.

Docela ginák nařizugj prawidla ohlášek a oddawek we wéwodstwj Saso - Altenburském, co se tkne mjsta ohlášek takto ustanowugjce: že zasnaubenci negen na své faře, nýbrž i na faře swých rodičû aneb oněch hlaw rodin, bez gegichž přiwolenj ohlášky se státi nemohau, ohlášeni býti musegj; a sice že *a*) po smrti otcowě narozené, pak nemanželské a neuprávněné děti, kteréž wlastnj swûg domow magj, na faře matčině aneb dědowě, byť giž i mnohá léta odtamtud wzdáleny byly, pakli gen rodiče aneb gegich náměstnjci před rokem gsau nezemřeli; *b*) mimo manželstwj zplozenj, pokud gsau někde swûg wlastnj domow nezarazili, bez ohledu na čas swého wzdálenj, musegj na faře mjsta swého narozenj ohlášeni býti, pakli swými rodiči giného domowa gsau nedosáhli. *c*) Na faře newlastnjch rodičû neděgj se nikdý ohlášky. *d*) Zdržuge-li se otec zasnaubencûw w službě aneb w giných záležitostech na giném mjstě, kamž zasnaubenec nikdý nepřišel: konagj se ohlášky w matčině bydlišti, kdež byl wychowán. *e*) Osoby, kteréž se mimo swé zákonem opodstatněné bydliště, nebo mimo domow swých rodičû neb gegich náměstnjkû k wûli studijm, neb gakožto

řemeslničtj towarysowé, wogjnowé, žandarmowé a t. d. na gednom mjstě, ať i u swých přjbuzných, celý rok zdržugj, nabywše tjm práwa osadnjkû, musegj na této faře, i na faře swých rodičû ohlášeni býti. *f*) Společné bydlenj zasnaubencûw před oddawkami, gakožto zákony zakázaný policegnj přestupek, nečinj z ohledu fary nižádné změny. *g*) Na mjsto narozenj nebere se ohledu, když rodičowé zasnaubencu přes rok odtamtud se odebrali, a giude sobě domow zřjdili, aneb když zasnaubenec po smrti rodičû posledni rok před oddawkami se tam nezdržowal. — Ohlášky owdowělých aneb rozwedených děgj se na faře rodičû, gelikož tito k tomu swé swolenj dagj, i na oné faře, kde gsau za swého předešlého manželstwj žiwi byli; pakli gsau se ale odtud wystěhowali, musegj se zde gen tehdáž ohlásiti, gestli čas smutku newypršel. [6])

Ge-li kdo k změně swého bydliště buď zákonem, buď wrchnostj wázán: dosazuge geho úmysl buď takowýto zákon, buď wrchnost změnu tuto poručegjcj. Tak nstanowuge wrchnost bydliště odsauzeným zločincûm a wypowězencûm, zákon pak manželkám. Co se manželek zwláště týče, ony gsau giž manželstwjm, genž gest consortium omnis vitae, zawázány, manžela do geho přjbytku následowati; a nad to i zákon to wýslowně přikazuge. [7]) Wygimka se stáwá toliko při odsauzenci, kdež trestnj zákonodárstwj společné obý-

6) *Wěwodský reskript w Sasa-Altenburku ode dne* 10. *září* 1830. §. 16. 7) *Can.* 3. *Caus. XIII. q.* 2. *Kniha městskjch zákonů* §. 92.

wánj zamezugo, gako w Rakausku, kdež i segitj se a společné rozmlauwánj, tjm wjce pak obcowánj s odsauzencem zakázáno gest[8]); pak, když gest cizozemec, a žena to při zasnaubenj newěděla.[9]) W Rakausku nesmj ani osoba, kteráž se s wědomjm a s wrchnostenským powolenjm za cizozemce prowdala, tohoto swého manžela do cizjch zemj následowati, pokud nebyla o zwláštnj dowolenj k wystěhowánj zakročila a ge obdržela.[10]) Ge-li manžel newybnutelnými okolničnostmi nucen, do cizj země prchnauti, a manželka geg nechce následowati: nemůž k tomu přidržena býti.[11]) W Rakausku nesmj manželka manžela také tenkráte následowati, když on se bez dowolenj do cizj země wystěhowal, gelikož takowéto libowolné wystěhowánj zakázáno gest, a tudjž by manželka, kdyžby geg následowala, s njm zároweň zákon přestaupila, k čemuž gi consortium omnis vitae nikoli newjže. Ani nenj manželka nucena manžela následowati, když se byl tento gakožto cizozemec w Rakausku usadil, napotom ale pro swá přečinenj ze země wypowězen byl; neboť ge-li ona w rakauských zemjch narozena, stawj se gj zákaz wystěhowánj na odpor; pakli ale cizokraganka gest, muže pro přečinenj manželowo o rozwedenj od stolu a lože nastupowati.[12]) Byl-li manžel toliko z některého mjsta wypowězen, aneb do giné prowincie poukázán: tenkráte nenj manželka té

8) *Kniha trestnjch zákonů I. djl.* §§. 12 — 14. *II.djl.* §. 12. 9) *Arg. can.* 4. *caus. XXXIV. q.* 12. *app.* 10) *Dworský dekret ode dne* 22. *prosince* 1814. 11) *Can.* 4. *caus. XXXIV. q.* 1. 2 12) *Kniha městskjch zákonů* §. 109.

powinnosti prosta, geg do geho nowého domowa následowati. Rowněž nesmj w Rakausku nižádná za wogjna na dowolené se nacházegjcjho aneb za invalida prowdaná osoba muže swého následowati, když onen k swému pluku, tento pak k reservnj divisj, aneb k nějaké giné wogenské službě powolán gest; ano každá newěsta takowého dowolence nebo wyslaužilce, musj se napřed zwláště upsati, že doma zůstane, kdyby gegj manžel na službu powolán byl.[13]) Bylo-li swatebnjmi smlauwami ustanoweno, že manžel tam obywati bude, kde manželka domowem gest: předce má manželka domow tam, kde manžel přebýwá, gelikož do bydliště manželčina ženjcj se muž w tom mjstě nowý domow stanowuge pauze mocj své osoby, a nikoli mocj manželčiny osoby, a tudjž domow manželčin nepřigjmá. Aniž gest mu to na překážku, když napotom z důležitých přjčin tento domow změnil, když na přjklad nějaký auřad obdržel. I tehdáž, kdyby manžel bez přjčiny tento domow opustil, a nowý na takowém mjstě si zřjdil, kdeby žiwotu, zdrawj a swobodě manželčině nebezpečenstwj hrozilo, musj ona za njm gjti. Sklamaná smlauwa, ba ani hrozjcj toto nebezpečenstwj nerušj powinnost společného obcowánj, poněwadž manželka sljbila, že s manželem wšecko, buďto dobré anebo zlé, a protiwné až do smrti své snášeti a trpěti bude, a poněwadž kano-

13) *Nařjzenj ode dne* 29. *září* 1777. §. 9., *ode dne* 20. *unora* 1780. §. 20., *ode dne* 3. *dubna* 1781., 15. *maje* 1785., 14. *září a* 26. *listopadu* 1796., 10. *čerwna* 1812. §. 35. *lit. a. d.* §. 38.

nické právo ani to neschwaluge, pakli manželka i z přimušenj utjkagjcjho manžela do cizj země nenásleduge.[14])

Usadj-li se kdo, giž domowem opatřený, na nëgakém giném mjstě, mage úmysl tam zůstáwati a nechtëge se prwnjho swého domowa zhostiti, opodstatňuge *druhý domow*. To se můž takto státi: buďto, když gednu částku roku w gednom, druhau pak w druhém domowu se zdržuge; nebo, když gakožto magitel statku we dwau státech, wedlé wůle swých zeměpánů rok anebo částku roku w gednom, druhý pak rok aneb částku roku w druhém přebýwá; nebo když polowice geho rodiny w gednom, druhá pak w druhém se nacházj; anebo konečně když na obau mjstech kupectwj aneb hospodárstwj má, k wůli čemuž dnes zde zegtra onde se nacházj, na obau pak mjstech domácnost zřjzenau mage.[15]) Kupci wšak, genž na nëkterém mjstě buď stálý krám aneb djlnu magj, nemagj tam giž proto swůg domow. — Muž se i státi, že osoby, kteréž právnj nutnj domow magj, mimo ten i giný skutečný domow mjti mohau. Tak se wogjnům přiházjwá. Kdo totiž do wogenského stawu nuceně wstaupj, dosáhne právnj nutnj domow, a netratj swého posawadnjho domowu, chceli geg po wystaupenj z wogenského stawu podržeti. Tento domow trwá wedlé wogenského domowa neustále; což se

---

14) *Can.* 4. *caus.* XXXIV. *q.* 1 2. 15) *Fr.* 5. *fr.* 6. §. 2. *fr.* 27. §. 2. *D. ad municipal.*

tjm patrně gewj, že wogjn weškeru swau mohowitost w prwnjm swém domowu ponechává, nedage gi wogenským auřadům w opatrowánj, a že se tam wždy na dowolenau odebjrá. I kdož dobrowolně do wogenského stawu wstupuge, muže swůg skutečný domow podržeti, má-li tam nějakau usedlost, a nehodlá-li při wogště napořád zustati, nýbrž opět do občanského žiwota k swému předešlému zaměstnánj nawrátiti se zameyšlj. Toliko o tom se muže pokládati, že úplně k wogenstwj náležj, kdož nemage nižádné usedlosti, sám se za závdawek na wognu dá. S tjm se i zákon snášj. [16]) — Dle wýslownjho zákonnjho nařjzenj [17]) magj mimo právnj nutný domow skutečný domow také wězňowé, pakli gsau gaký před swým uwězněnjm měli; oni geg podržugj, protože úmysl magj, někdy po swém oswobozenj na to mjsto nawrátiti se, kde gsau byli gati; a pročež trwá tam ustawičně gegich domow, kde se gegich gměnj nacházj.

S většjm geště právem přináležj druhý domow, skutečný a wlastnj totiž, oněm osobám, kdož gsau někde prozatimnj domow opodstatnili. Nebot při prozatimnjm domowu chybj aumysl, na mjstě tom napořád setrwati; nýbrž každý prozatimnj domownjk chowá to předsewzetj, že swým časem, po skončeném pořjzenj aneb po dosaženém aucelu s toho mjsta se odebere, a do swého prwnjho bydliště se wrátj. Wýmjnka muž platiti toliko u služebných osob, řemeslnických towaryšů a u lidj

16) *Fr.* 23. §. 1. *cod.* 17) *Fr.* 23. §. 3. *Fr.* 27. §. 3 *cod*

podobného druhu, pakli giž rodičowské moci nepodléhagj, a pakli nižádné magetnosti nemagj, a tudyž se domnjwati nelze, žeby úmysl měli, někdy do swého předešlého domowa se nawrátiti. Odeberau-li se takowé osoby w tétéž wlastnosti stawu swého s mjsta swého prozatimnjho domowa: opodstatňugj na nowém mjstě opět gen prozatimnj domow, a bytby to i mjsto gegich prwněgšjho obýwánj, aneb mjsto gich narozenj bylo.

Tážeme-li se, které duchownj prawomocnosti magitel dwogjho domowa přináležj, musjme nègaký rozdjl činiti. Kdo má dwogj dobrowolný domow, podléhá dwogj duchownj prawomocnosti; každý farář a biskup přislubuge w oněch cjrkewnjch wýkonech, kteréž se byli za čas zdržowánj se tohoto dwogjho domownjka w gegich osadě udály, a gegichž aučinek se pauze na tuto osadu wztahuge. Pročež geg může každý biskup k. p. od cjrkewnjho přikázanj postu dispensowati, leč toliko pro swau diecesj; dispensj w manželstwj má gen tehdáž platnost, uzawjrá-li se w diecesj dispensugjcjho biskupa; uzawjrá-li se w druhém, w giné diecesj položeném domowu: tratj tato dispensj weškeru platnost. Tak též magj ohlášky pauze we farářowě osadě platnost, gsau wšak postačitedlné, když dwogj domownjk w osadě té, kde se ohlášky staly, šest týchdnů přebýwal. Ohlašugjcj farář také oddáwá, zdržuge-li se ohlášený za času swých oddawek ještě na geho farnj osadě. Odebral-li se do druhého domowa: nemagj w prwnjm domowu učinené ohlášky nižádné platnosti; aby tam mohl oddán býti, musj tam také ohlášen býti. Aby se

oddawky na nègakém třetjm mjstě státi mohly, k tomu zplnomocňuge onen farář, w gehož osadě ženich tu dobu bydlj, kdy se oddawky státi magj. Zplnomocněnj z gedné těchto dwau farnjch osad do druhé, gest gen tenkráte třeba, když se oddawky bez opakowánj w gedné farnj osadě prošlých ohlásek w druhé osadě státi magj. Proèež může ten, kdož se obyčegně toliko w zimě w městě, w létě pak na wenku zdržuge, beze wšech překážek také w létě we městě ohlášen a oddán býti; aniž smj farář, w gehož osadě obyčegně léto trawj, nègaký odpor činiti. Oddawky takowého dwogjho domownjka wtáhnau se do matriky oné farnj osady, kde se staly, a nikoliw také zároweň do matriky druhé wlastnj farnj osady. K ordinacj posléze nemá každý z obau biskupů ratione domicilii práwa, nobrž pauze ten, gemuž ordinandus přisáhne, že w geho diecesj napořád přebýwati hodlá.

Wše to má i tehdáž mjsto, když sobě někdo prozatimnj domow opodstatnj, a při tom přede wlastnj swůg domow podržj. Že w Rakausku, týkagjc se ohlášek, mjsto prozatimnjho domowa za ono mjsto se pokládá, kde se ohlášky djti magj, wyswitá ze srownánj slow, této wěci se týkagjcych paragrafu knihy městských zákonu, s onèmi, kteráž saudnj auřad wyznačugj, při kterémž se wzniklý spor w manželstwj wésti, a od kteréhož se prohlášenj za mrtwého onoho choti státi má, o kterémž giž dawný čas nižádné známosti nenj. [18])

18) *Kniha mestskych zákonu* §§. 70 — 72., *srowney s.* §§.

Má-li wogjn aneb wězeň mimo právnj nutný domow geště skutečný domow: přestáwá prozatjm cjrkewnj prawomocnost skutečného domowa, a nastupuge pauze prawomocnost právnjho nutného domowa. To se též wztahuge na ohlášky a oddawky wězňů, pokud we swé wazbě do stawu manželského wstaupiti směgj; gakož w Rakausku wězňum prwnj třjdy skutečně dowoleno gest. [19]) Ohlášky a oddawky přináležegj mjstnjmu duchownjmu správci kriminálnjho práwa, a toliko ohlášky musegj se také na mjstě skutečného domowa tehdáž státi, když se wězeň geště šest týchdnů před oddawkami w mjstě kriminálnjho práwa nenacházj.

Zhostj-li se někdo swého posawadnjho domowa, neopodstatniw žádného nowého: stane se *potulowačem* (Vagabundus). Tak se nazýwá w právnjm slohu, kdož domowa nemá. [20]) *Potulowač* nenj tolik gako *tulač* neboli *tulák*; neboť toto pogmenowánj značj w opowrženém smyslu takowého člowěka, kterýž se beze wšeho zaměstnánj po zemi taulá, sobě pauze hanbu plodě a občanské společnosti nebezpečenstwjm a škodau hroze: an potulowač (w smyslu od nás přigatém) také pořádným a dobře zachowalým mužem býti muže; mimo to muž někdo domow mjti, a předce tulačem býti, an potulowač nikdy domowu ne-

---

17 a. 112. *Wiz. Schuster's theor. pract. Comment. zum b. G. B. Prag.* 1818. *S.* 367. *lit. b.* 19) *Kniha trestnjch zákonů I. djl.* §. 23. *lit. c. K. m. z.* §. 61. 20) *Fr.* 27. §. 2. *D. ad municipal. fr.* 4. §. 5. *D. de damno infecto* (39. 2.).

má. Tau měrau nenj potulowač tolik co *zběh* (Deserteur) a *uběhljk* (Flüchtling). Zběhem gest onen, kdož byl swau korauhew křiwopřjsežně opustil; uběhljkem ale, kdož před mocným ramenem sprawedlnosti ubjhá; oba pak mohau w brzce po swém wzdálenj, snad giž před prchnutjm sobě potagmu wywolený domow opodstatniti. Potulowači stanau se teprw tenkráte, když žádného domowa nemagj, nýbrž když domow wyhledáwagjce po zemi se potulugj. Rownčž nenj tolik co *swětoběžnjk* (Umherlaufer), kterýž mage pewný domow beze wšeho určitého směru, pauze po tělesné rozkoši a po ničemnostech swětem běhá, a co *zahalečˇ*, kterýž powinowané práce giž gako ze zwyku zanedbáwá, při tom wšak stálý domow má, an zatjm potulowač bez domowa za swým ustanowenym cjlem se žene, gak toho geho práce požaduge, aby se wyživil, a občanské společnosti užitečnym stal. Ba ani *nepobudau* (Unstetter), nemůžeme potulowače nazwati; neboť potulowač gest gen tenkráte nepobudau, když se skutečně potuluge; což se ale wždy nestáwá, gelikož mnohdy několik let na gednom mjstě pobýwá, neučiniw ge sobě domowem; an naproti tomu mnozj lidé stálý domow magjce, předce welmi nestálý žiwot wedau, gako k. p. kupci, kramáři, cestugjcj hudebnjci, kteřjž za swým obchodem a wýdělkem gdauce, skutečně se potulugj, to gest, oni gsau dnes zde, zegtra ginde, a magj předce stálý domow.

Nad potulowači neprjstogj řádným zpusobem nižádnému faráři a biskupu prawomocnost, gelikož

tuto pauze gen domow upodstatňuge. Ponèwadž ale potulowači, pokudž gsau audy cjrkwe, rowněž duchownj prawomocnosti podléhagj, [21]) a následownè beze wšj duchownj prawomocnosti býti nemohau: smègj gi aspoň mimořádně některé duchownj wrchnosti prowozowati. Týkagjc se biskupa, w gehož diecesj se potulugj, zde nenj mnoho zporu; neboť gak milituè z diecesj, kdež gsau se byli narodili, aneb kdež dřjwe přebýwali, wykročili, wykročili zároweň z prawomocnosti tamègšjho biskupa, [22]) a wšedše do nowé diecesj, wešli též w prawomocnost nowého biskupa. S tjm se snášj negen ta okoličnost, že nižádný biskup žádný prawomocný wýkon w cizj diecesj předsewzjti nesmj [23]): nýbrž i to, že zákonowé stanowugjcj způsob práwnjho pokračowánj a pokuty za přečinènj, i na ty se wztahugj, kdož se w mjstech oněch, kdež zákonowé tito platnost magj, kratinký čas, třeba gen gako pocestnj zdržugj, [24]) a pak že z ohledu manželstwj sněm Tridentský tuto prawomocnost biskupům wýslownè přiřkl. [25]) A tak mohau potulowači biskupské prawomocnosti podléhati, negsauce nikde osadau, protože den co den osadu měnjce nižádnému faráři podrobeni býti nemohau. Potřebugj-li tedy potulowači nègakého wýkonu biskupské prawomocnosti, nesmj geg wygjmage ordinacj žádný giný, leč biskup

---

*21.) *Conc. Trid. sess.* 14. *cap.* 2. *de Sacr, poenit.* 22) *Cap.* 2. *de constit. in* 6. (1. 2). 23) *Can.* 7 — 9. *caus. IX. q.* 2. *can.* 2. *caus. cad. q.* 3. *cap. un. de foro compet. in Clem.* (2. 2.). 24) *Cap.* 14. *de foro compet.* (2. 2.) *cap.* 1. §. 3. *cod. in* 6. (2. 2.) 25) *Conc. Trid. sess.* 24. *cap.* 7. *de ref. matr.*

tétéž diecesj wykonati. Chce-li se potulowač ženiti, a potřebuge-li něgakau dispensj, musj o ni u toho biskupa prosebně zakročiti, w gehož diecesj se právě zdržuge a ženiti hodlá. Obdržená dispensj tratj ale platnost, pakli před swatbau do giné diecesj přegde. Nebot biskup nemůž ničehož ustanowiti, coby w giné diecesj platnost mělo; a protož gest platnost udělené dispensj gen na geho diecesj obmezena, a přestáwá w giné diecesj. Wrátj-li se potulowač nazpátek, nabýwá obdržená dispensj opět úplné platnosti, byt by giž onen biskup, genž gj byl udělil, newládl, nýbrž giný na geho mjstě byl; protože wšickni cjrkewnj wýkonowé nikoli od osoby, nýbrž od auřadu, dispensj pak obzwláště nikoli od biskupa, nýbrž od ordinariátu pocházegj, kterýž teprw po zrušenj biskupské stolice spolu zanikne. —

Co se týče obyčegných farárských přjsluh, takowými přisluhuge potulowači onen farář, w gehož osadě se právě nacházj. Nebot gelikož staw potulowačský žádným cjrkewnjm přestupkem nenj, a tudjž potulowači z podjlu duchownjch statků cjrkwe wymrštěni negsau: musj gim každau přjsluhau poslauženo býti, kteréž potřebugj. Že ale takowé přjsluhy w každé osadě s právem gen farář osadě té předstawený wykonáwá, a potulowač žádného wlastnjho faráře nemá: může mu gimi onen farář poslaužiti, w gehož osadě se právě nacházj.[26]) Toliko při ohláškách a oddawkách gest farář poněkud obmezen, nemoha ge dřjwe předsewzj-

26) *Cap.* 5. *de parochiis* (3. 29.).

ti, pokud se na bližšj okoličnosti potulowačowy pilně nebyl wyptal, a po odeslané o tom zprawě k ordinariátu, od tohoto powolenj k tomu nebyl obdržel. [27]) Poněwadž totiž bližšj okoličnosti potulowaců méně powědomy bywagj, než řádných osadnjků: musj se wšemožně hleděti tomu nebezpečenstwj ugjti, aby se takowý potulowač neoddáwal, kterýž giž oddán gest, a od živého posud choti odešel. Zanedbánj této prozřetedlnosti nerušj sice platnost manželstwj, nebyl-li ginák potulowač giž ženatý, anebo nebylo-li nižádné giné platné překážky: leč duchownj správce, kterýž geg takto překwapeně oddáwá, činj se welmi trestu hodným. Mjnj-li potulowač s domugjcj osobau w sňatek wegjti: musegj se oblášky we farnj osadě, w kteréž se potulowač práwě nacházj, i we farnj osadě domugjcjho zasnaubence státi; oddáwati smj ale gen tento, gelikož pauze on gest řádným wlastnjm duchownjm správcem domugjcjho zasnaubence, kterýž wedlé Tridentského sněmu oddáwati má; potulowačowi gest geho mjstnj duchownj správce gen gako z nauze dán, kterážto nauze zanikne, gak mile se zde giný duchownj správce se swým práwem nacházj. Nacházj-li se domugjcj zasnaubence u potulowače, a nechtěl-li by se pro ušetřenj wýloh do swé řádné osady odebrati: tehdáž musj řádný duchownj správce faráře potulowačowa k oddawkám zplnomocniti. — W Rakausku musegj akatoljci, kteřjž žádného určitého domowa nemagj, w nebližšj modlitebnici

27) *Conc. Trid. sess.* 24. *cap.* 8. *de reform.*

swého wyznánj, a w katolickém farnjm chrámu, kdež se práwě nacházegj, ohlášeni býti.[29]) W Prusku dějj se ohlášky takowé osoby, kteráž byla domow swých rodičuw opustila, nezwoliwši nižádný giný, we faře, ku kteréž gegj rodičowé přiwtěleni gsau.[30])

Co se pûsobenj uzawřeného manželského sňatku potulowačowa na domow dotýče, tušjm, že lze bezwýmjnečně twrditi, že manželka potulowače na každé mjsto, kamkoli se tento odebere, následowati powinna gest. Neboť pokud před uzawřenjm sňatku manželského potulowačský staw swého ženicha znala: zwolila geg též spolu pro sebe, a giž geg gako napřed na sebe přigala.[31]) Neznala-li geg, nemůže se gj owšem wýčjtka činiti, žeby žiwota způsob swého manžela giž napřed byla schwalowala. Že wšak gegj blud, byť i zaumyslně byl nastražen bywal, toliko nepatrné wlastnosti se týká, gelikož potulowačský staw žádnau wýmjnkau nenj, kteráž by manželstwj rušila, ba ani sprawedliwé přjčiny k rozwedenj od stolu a od lože neposkytuge: gest manželka k powinnému následowánj manžela tjm wjce zawázána, an manželstwj w společném snášenj wšeho dobrého i zlého záležj. Wšecka téměř pochybnost mizj, že gest manželka zawázána, manžela následowati, měl-li manžel za času swého zasnaubenj domow, napotom pak geg opustil, ne-

---

29) *Dworský dekret ode dne* 1. *srpna* 1831. 29) *Kniha městských zákonů* §. 71. 30) *A. L. R. II. Thl.* 11. §. 262. 31) *Fr.* 13. §. 10. *D. ad Leg. Juliam de adult.* (48. 5.) *fr.* 9. §. 1. *D. de aqua pluvia arcend.* (39. 3.)

wyhledaw sobě gineho. Cjrkewnj přikázanj, aby žena muže do geho domowa následowala, newylučuge onu přjpadnost, že geg i tenkráte následowati musj, když žádného domowa nemá. Gestiť to pauhý wýsledek z ponětj a bytosti stawu manželského. Neboť bytost manželstwj předpokládá k dosaženj swých aučelů ustawičné společné obcowánj, kteréž w potulowačském stawu, a w ustawičném s mjsta na mjsto těkánj, předce gestě možné, při oddělenj pak manželu pauhá nemožnost gest.

Co gsme tuto prawili, platj o wšech potulowačjch, bez rozdjlu, zdaž gimi gsau, že si nižádný domow zřjditi nechtj, aneb že sobě domow hledagjce swětem putugj. W prwnj přjpadnosti nalezagj se cikáni, zdrawj žebráci, cestugjcj komediauti, kejkljři, prowazolezci a wšickni ti, kdož za swau žiwnostj, prowozowánjm rozličných her, zpusobilostj, aneb okazowánjm znamenitých zwjřat a t. d, s mjsta na mjsto gdau; w druhé pak onino, kdož swûg domow opustili, neustanowiwše sobě napřed nowý, wypowčzenj ze země, zběhowé a poběhljci. Ano i ten, kdož si mjsto swého budaucjho obýwánj giž zwolil, teprw wšak na cestě gest, prwé než přjštj domow swûg dostihne, podléhá prawidlům potulowačů se týkagjcjch. W takowém stawu powažuge se za pauheho potulowače, protože gest bez domowa; neboť k opodstatněnj domowa nepostačuge pauhý aumysl, nýbrž gestit i skutečného usazenj newyhnutedlně třeba. Bráwá sě owšem někdy wûle za skutek, gako k. p. při slibech, při darowánjch ku kostelu a p.; leč

tyto přjpadnosti gsau pauhé wýmjnky, a tudjž cosi gednoduchého, což nižádného potahu na giné přjpadnosti netrpj. Kdo se na cestě k swému ustanowenému domowu nacházj, nemůže se, pokud k domowu nedospěl, w prawomocnosti cjrkewnjch předstawených ani bywalého, ani nowě zwoleného swého bydliště nacházeti; potřebuge-li tedy nějaké cjrkewnj přjsluhy, poslauží se mu gj na takowý způsob, gako gsme byli o potulowačjch prawili. — Docela giná přjpadnost gest, když osoby we welikých městech z gedné osady do druhé se odstěhugj; oni wyniknau z prawomocnosti starého a wcházegj w prawomocnost nowého faráře na den stěhowánj, gak mile buď oni aneb někdo z gegich rodiny do nowého přjbytku s tjm úmyslem wkročil, že se giž do starého bytu nenawrátj; nechť giž ostatnj domácj nábytek buďto z polowice, aneb docela přestěhowán gest. Od toho okamženj nesmj gim bywalý gich farář nižádným cjrkewnjm wýkonem přisluhowati; a chce-li některý aud rodiny w manželský staw wstaupiti, nesmj geg ani bywalý farář, kterýž giž geho farářem býti přestal, ani nowý, kterýž geg ještě neohlásil, oddati; aniž smj bywalý farář nowého k tomu zplnomocniti, gelikož geho prawomocnost giž zanikla. — Aniž platj, co gsme o potulowačjch powěděli, o lidech, genž neprawidelný a těkawý žiwot sice wedau, domow wšak magj, o tulácjch, domowem opatřených, o zběžjch a poběhljcjch, gak mile gsau se na wywoleném mjstě usadili, o těkačjch a zahalečjch, cestugjcjch obchodnjcjch, kramářjch a potulugjcjch se hudebnjcjch.

Ostatně sem ani nepatřj, mňž ale předc podotknuto býti, že k některým cjrkewnjm wýkonum, při kterýchž domow niccchož nepûsobj, potulowači tak gako domownjci připuštěni býti mohau. Oni mohau při křtu kmotry býti, gelikož toto mjsto i nepřjtomnj zastupowati mohau, a při oddawkách swědky; tak gako duchownj potulowači cjrkewnj auřad obdržeti mohau, odřeknau-li se swého potulowačského žiwobytj, a chtěgj-li na mjstě sobě swěřeného auřadu na wždy setrwati, gakož se událo s wypuzenými na wýchodě biskupy, kteřjž se na západě chornjmi biskupy a biskupskými pontifikálnjmi vikáři stali. [32]) Naproti tomu přicházj duchownj potulowač o swé beneficium; gelikož o ně každý giž tenkráte přicházj, kdo ge opustj aneb nezastáwá, a po obdrženém powolánj nazpět se newracj. [33])

Wznikne-li pochybnost, ge-li kdo potulowačem, nemňž o tom ani wubec twrdčej ani záporná domněnka wyřčena býti; nobrž, gelikož změna a opuštěnj domowa skutečnau událostj gest, o skutečných pak událostech ničchož se domnjwati nenj, záwisj sand o tom toliko od okoličnostj. Opustj-li někdo swug domow bez progewenj swého úmyslu, nemuže proto, byť i žádnau magetnost neměl, za potulowače považowán býti; a kdož geg za potulowače udáwá, musj toho o něm dokázati. Wyzná-li pak někdo sám, že giž dáwný čas s mjsta na mjsto se

32) *Conc. Trid. sess.* 14. *cap.* 2. *de ref.* 33) *Can.* 24 *caus. VII. q.* 1. *cap.* 2. 8. 10. 11. 17. *de cler. non resid.* (3. 4) *Conc. Trid. sess.* 23. *cap.* 1. *de ref. Verba: Quod si.*

potuluge, musj za potulowače považowán býti, nedokáže-li, že se byl někde usadil. Totéž platj i o onom, genž rozprodaw swůg nábytek a wygádřiw se, že domow opustj, skutečně odegde; i on musj dokázati, že si giný domow ustanowil. Odešel-li někdo ze swého domowa, zanechaw tam swau mohowitost a ustanowiw správce nad nj: kdo takowého za potulowače udáwá, musj to dokázati, protože byt i zakaupenj usedlosti, a uloženj magetnosti, samy o sobě domow neopodstatňowaly, mohau přede aspoň nabyté právo zachowati. Zdržuge-li se potulowač na gednom mjstě 10 let, nemůž giž za potulowače pokládán býti; nýbrž neprohlásj-li se on sám opak, musj toto mjsto za geho domow považowáno býti.

6. *Poslaupnost proboštů při neystarožitněgšjm kollegiátnjm kostele SS. Kosmy a Damiána w Staré Boleslawi.*

Od

Jos. Prokopa Horčice,
kanownjka w Staré Boleslawi.

Kapitola Staroboleslawská ne bez přjčiny gménem neystarožitněgšjho kostela kolleğiátnjho od prwnjch času geho založenj až na naše dny se nazýwá. Neb dle swědectwj mnohých wlastenských letopiseů, Neplacha, Hágka, Balbina, Rohna a Zimmermanna, giž Wratislaw I., wogewoda český, při hradě swém w Staré Boleslawi r. 915 wystawěl kostel ke cti SS. Crhy a Strachoty, čtyři kněžj, a sice probošta, děkana a dwa ka-

nownjky tu posadil, tak že se při tomto kostele začalo weliké náboženstwj, odtud se po celém okolj wjce a wjce rozšiřugjc. Gestli kostel sw. Giřj na Hradčanech od téhož Wratislawa založený, dle neynowěgšjch našich dějepisců kolegiátnjm byl: proč bychom za prawdu přigjti neměli, že i kostel Staroboleslawský gméno kollegiátnjho dosáhl, gešto po celé české zemi kostelu nenalezáme, genž by taký způsob starožitnosti až po dnešnj dobu zachowali, gako ti dwa památnj chrámowé, totiž sw. Giřj na hradě Pražském, a kostel Boleslawský swatých Kosmy a Damiána. Po smrti Wratislawa knjžete českého Drahomjra kázala kostel od swého manžela w Staré Boleslawi wystawěný zbořiti, a kněžj zahnati; sw. Wáclaw wsak geg opět pozdwihl, a prostranněgšj učiniw mjsto gména SS. Crhy a Strachoty, ke cti SS. Kosmy a Damiána geg poswětiti dal, kterézto gméno také až na naše dny ten kostel zachowal. — Zdálo se sice, že pozdegi w zapomenutj přicházel, nowá ale a wětšj sláwa než dřjwe geg očekáwala. Hrdinský Břetislaw z Polska s mnohými kořistmi se nawrátiw, a u papeže Beneše IX. proto obžalowán gsa, k naprawenj swého skutku ustanowil kostel boleslawský rozšjřiti, milostmi a poctiwostmi geg dostatečně nadati, a osobami duchownjmi k rozmnožen chwály Božj geg opatřiti. Což také od r. 1039 — 1046 w skutek uwedl, a kostel dostawěný biskupem pražským *Šebjřem* *) dne 19. máge r. 1046 ke cti sw. Wáclawa slaw-

*) Ležj w Praze, w arcib. kostele, před oltářem sw. Wita, mezi čtrnácti tu pořadem položenými biskupy, prwnj. *Red.*

ně poswětiti dal. Protož také w starých rukopisech nalezáme, že tento kostel brzy swatých Kosmy a Damiána, brzy swatého Wáclawa se nazýwá. Byl pak ten kollegiátnj chrám geden z neybohatšjch a neyslawněgšjch w celém českém knjžetstwj, gak z listu nadánj Břetislawowa widěti gest. Mnohé statky a wesnice, kteréž nynj patřj k Brandeyskému, Liskému a Košatskému panstwj, ke kapitole Staroboleslawské přináležely, ano ona měla swé důchody i na Morawě. Některá panstwj a města w králowstwj českém až po tu dobu gistau činži, komornj nazwanau, ke kapitole SS. Kosmy a Damiána odwáděgj. Přjgmy tohoto kostela pozděgi wšelikými dobrodinci rozmnoženy byly. Pro tuto sláwu tento kollegiátnj chrám za některý čas ku kapitole hlawnjho kostela sw. Wjta na hradě Pražském byl přiwtělen, kde měl dle Balbinowa swědectwj právo k stallum a swé præsence; ano i arcibiskupu Pražskému desátky odwáděl. — Co se počtu kanownjků při tom kostele týká, nynj gmenowaný letopisec udáwá, že gich mimo probošta a kap. děkana bylo dwadcet ano wjce. Krom kanownjků bylo tu ke stu ostatnjch duchownjch, gak gsem w starých knihách nalezl, a sice wikaristů, mansionářů, knežj choralnjch a oltářnjků, tak že služby Božj se tu we dne w noci welmi slawným způsobem dály. — Na otázku, giž mnohý za nyněgšjch časů činj, k čemuž tolik duchowenstwa? za odpowěď buď, že w Staré Bolesławi byly památné školy, a sice w gedenáctém stoletj takořka ty neypředněgšj w české zemi. Učenost ze Staré Boleslawi

co ranuj záře wycházegjcj swými paprsky oswěcowala naši milau wlast i celé okolj. Žáci negen k duchownjmu stawu byli připrawowáni, ale i w ostatnjch umènjch cwiceni. Kanownjci Staroboleslawšťj stkwèli se swau učenostj nad giné. Odsud naši prwnj historikowé pošli. Protož také náš Dalimil kroniku Boleslawskau o poslaupnosti knjžat a králu českých u kanownjka Boleslawského nalezenau, za základ své práce položil; kronika pražská, wyšehradská a opatowská mu nestačily. — W této sláwe a přednosti pozůstáwal ten kostel až do začátku stoletj patnáctého, když husitské rûznice wypukly. Tehdáž kollegiátnj kostel byl pobořen, kanownjci a nižšj knězj ginam se wystehowali, neywjce do Žitawy. R. 1434 se sice mnozj nawrátili, ale že se strany krále Giřjho z Poděbrad přjdržeti nechtèli, opět wyhnáni byli, rozprchše se do Rakaus, Uher, Slezska, Morawy a Lužice. Mnozj z nich do Plzně a do Budègowic své útočištè wzali. Tehdáž starožitná kapitola Boleslawská téměř o wšecky své statky a mohowitosti přišla. — *Ferdinand I.* chtèl sice kostel kollegiátnj nadánjm ročnjho platu 160 kop, a školy Boleslawské nadánjm 50 kop opět pozdwihnauti a zwelebiti, ale za *Maximiliana II.* bylo wše odwoláno, proto že prý pečeť králowská připogena nebyla. Předce wšak kap. děkan *Ondřeg Pešin*, pomocj mnohých dobrodinců swûg kollegiátnj kostel wystawěl r. 1593, gak to až podnes nápis swědčj. Než dlauho pokoge ten kostel nepožjwal, neb w třicetiletè wálce, roku zwlášť 1639. nesmjrnè trpěl, negen

že Swédowé wěže pobořiwše, swá děla na něm postawili, ale i roku následugjcího 1640 shořel a popelem lehl. Tehdáž Boleslaw, někdy tak slawné město králowské, w niweč uwedena, a takořka w malau wjsku obrácena byla. Chrám zůstal deset let nepřikrytý. R. 1630 na obecném sněmu od stawů českých w Praze drženém bylo uzawřjno, by se 3000 zl. ze zemské komory na stawenj téhož kostela wzalo, a opět stawěti počalo; w tom pak způsobu gak tehdáž wystawěn byl, ten kostel našeho milého sw. Wáclawa, stáwá až na přjtomné časy. — Co pak se kapitoly při tomto kollegiátnjm chrámu za nowěgšjch časů, když se náboženské baurky w našj drahé wlasti utišily, týká, p. kapitolnjmu děkanu některé statky zbýwalé sláwy Boleslawské pozůstaly, p. proboštowi geden statek, „Znaimčice“ nazwaný. Kanownjků sjdelnjch po nawrácenj se blahého pokoge k nám, tu nebylo, neb neměli ani platu k wyživenj swému, ani mjsta, kdeby přebýwali. Toliko *čestnj* kanownjci byli gmenowáni, gichžto w sedmnáctém stoletj bylo *osm*, w osmnáctém za Jana Maurice Gustawa, arcibiskupa pražského *dwanáct*, kterýž počet až ku konci téhož stoletj se udržel. Aby pak památka tak slawné a bohaté někdy kapitoly nepřestala, a to mjsto Boleslawské, kde před časy druhorozený syn knjžete Pražského přebýwal, kde český Abel, sw. Wáclaw totiž, krew swau wylil, a kde po tolik stoletj milostný obraz Panny Marie se ctj, zwelebeno bylo, ze začátku dotčeného stoletj osmnáctého, usrozuměnjm Řjmské

stolice a cjs. dwora z solnj tak nazwané kassy 30,000 zlatých k obnowenj kapitoly Boleslawské bylo wykázáno, a sice 20000 k nadánj probošta a 10000 k nadánj gednoho *sjdelnjho* kanownjka, k čemuž *Michael*, hrabě *Althan*, kardinal sw. řjmské cjrkwe, a probošt Staroboleslawský nemálo přispěl. Pan *Antonjn Wokaun*, suffragan Pražský nápodobně auroky z položených 10000 zl. k opatřenj *druhého* sjdelnjho kanownjka Staroboleslawského wykázal. Z počátku běžjcjho stoletj a sice r. 1807 pan *Jan Jawurek*, zaslaužilý farář w Krutě, na českých panstwjch Lichtensteinských, welikomyslným nadánjm 17694 zl. 30 kr., *třetj praebendu* kanownickau při tomto kollegiátnjm kostele založil, sám gi napotom co kanownjk Boleslawský až do 1822 požjwage. Nehodami času nowěgšjch měli zde kanownjci sjdelnj platu ročnjho toliko po 400 wjdenského čjsla; za našich dnů dwa magj po 400 zl. na střjbře, třetj toliko 153 zl. 54 $^{2}/_{5}$ kr. střjbra. Krom probošta a děkana kapitolnjho gsau při této starožitné kapitole w tuto dobu tři sjdelnj kanownjci, a pět *čestných* neb *titulárnjch*. Paměti hodno gest, že tato kapitola až do r. 1783 měla práwo, čestné kanownjky sobě *zwoliti*, do kteréhožto času také swobodně wolila. — Co se proboštů a děkanů při té kapitole týče, byli mužowé slawnj, o cjrkew a wlast welmi zaslaužilj. Pocházeli z neypředněgšjch rodů českých, z Kolowratského, Wartenberského, Hasenburského, Wratislawského, Waldšteinského, a bywali powýšeni k neypředněgšjm důstogenstwjm

cjrkewnjm i státnjm. Proboštowé sedáwali na sněmu zemském mezi proboštem Mělnickým a Litoměřickým; pozdĕgi na osmém mjstě po Opatowi sw. Jana a sw. Mikuláše na starém městě Pražském, wšak před preláty Teplským, Osseckým, Karlowským, Emauským a děkanem Wyšehradským. Z proboštů a děkanů boleslawských byli biskupowé, arcibiskupowé, kardinalowé, rady, kanceljři, ano i mjstodržjcj cjsařů a králů českých. Že tomu tak gest, následugjcj poslaupnost týchž proboštů a děkanů Staroboleslawských patrně dokáže.

1. *Bohuslaw*, byl prwnjm proboštem při kanownickém chrámu SS. Crhy a Strachoty, w Staré Boleslawi, od Wratislawa I. tu r. 915 založeném.

2. *Mainhard*, probošt kapitoly Boleslawské při druhém nadánj gegjm od *Břetislawa I.* r. 1054.

3. *Heřman*, proboštowal w Staré Boleslawi 1079. Rodič byl z Trajektu w Belgii. Dřjwe byl dwornjm kaplanem knjžete Wratislawa, při dworu geho chowán, a napotom učiněn kanownjk pražský. R. 1099, 28. února obecným hlasem kněžstwa i lidu z proboštstwj Boleslawského pro swau učenost a přjkladnost žiwota po Kosmasowi za Pražského biskupa zwolen byw, sprawowal swé biskupstwj až do r. 1122.

4. *Zbutko Kolowrat*, Heřmana co probošt následowal r. 1099. Před tjm byl při pražském kostele kanownjkem. W Boleslawi wystawěl kapli sw. Giřj, kteráž se pozdĕgi sw. Klémenta nazýwala, a až podnes stogj. Den smrti geho se sice

newj, ale wýročnj památka za něg w hlawnjm chrámu sw. Wjta se konala 29. dubna.

5. *Mainhardt II.*, němec, rodilý z Bamberka, byl dle poslaupnosti biskupů pražských (od M. A. Přibila), dřjwe proboštem w Boleslawi, potom i biskupem pražským.

6. *Heřman II.* byl tu proboštem r. 1194. *Břetislaw*, také *Gindřich* nazwaný, biskup a wéwoda český, byl naň welmi laskaw.

7. *Bohuto*, neb gak geg Berghauer gmenuge, *Boguto*, důstogenstwjm probošta Boleslawského se stkwěl od roku 1222 až do r. 1234. Podpis geho se nacházj na listu Ottokara I. a Wáclawa IV.

8. *Kuno*, po Bogutowi byl zde proboštem. W rozepři mezi Diwjšem, proboštem Wyšehradským, a kapitulau téhož gména r. 1252 od krále Wáclawa IV. za smjrce byl ustanowen, kteréžto rozepře také upokogil.

9. *Heřman III. z Wartenberku*, wětwe Michalowicu, známostj práwa cjrkewnjho na wysokých školách pařjžských slynul. † 1257.

10. *Pard*, z šlechtického rodu oněch, genž se *Horeètj* nazýwali. Nalezá se podepsaný na mnohých weřegných listech od r. 1282 — 1289; byl bez pochyby také kanownjkem při kostele Pražském, alespoň se tu wýročnj památka za něg 19. prosince koná.

11. *Petr I.* z milosti Božj kostela Boleslawského probošt: tak geho podpis Balbin na mnohých pamětnjch listech od r. 1351 a 1354 nalezl. W ten čas proboštowé wyšehradštj wše-

cky královské prebendy, i proboštstwj Staroboleslawské osazowali.

12. *Záwiš z Račinawsi*, neb gak ginj pjšj, z *Načinawsi*, byl spolukanownjkem na hradě Pražském r. 1362. Památka za něg se tu swětj 13. čerwence.

13. *Mikuláš z Kroměžjře* (Nicolaus de Cremsir). R. 1362 ještě gest podepsán: arcijahen kostela Boleslawského, a cjsaře pána Karla IV. neywyššj pjsař neb kancljř (protonotarius). Pešina geg připomjná mezi probošty Boleslawskými, protož i zde mjsta měg.

14. *Petr II.*, swobodný pán z Janowic, co probošt Staroboleslawský podepsal weřegný list proboštstwj Mělnického se týkagjcj r. 1371, 6. března, a giné r. 1377. L. P. 1379 wywolen byl za probošta na hradě Pražském.

15. *Burkhard z Kolowrat*, proboštem byl w Staré Boleslawi od r. 1379. Negen sám kostelům Boleslawským dobře činil, ale i k zwelebenj gich a kapitoly k nim přináležegjcj dobročinnost slawného domu Kolowratského užil. Byl také kanownjkem při kostele Pražském. Za geho proboštowánj powstaly rozepře mezi kapitolau boleslawskau a nižšjmi duchownjmi při té kapitole, strany platu we žnjch a o senách. Rozhodnutj se stalo k dobrému wikaristů Boleslawských. Prawdě podobno, že umřel Burkhard r. 1384, w pátém roce po swém dosednutj na stolici probošta Boleslawského.

16. *Jan*, swobodný pán z Janowic, rodu w ty časy urozeného neb šlechtického, byl probo-

štem w Staré Boleslawi po Burkhardowi, r. 1384. Co probošt prodal dwůr Malešow, k proboštstwj kostela Boleslawského patřjcj, p. Alešowi Berkowi z Dubé, ale toliko do času žiwota tohoto pána. Tuto smlauwu Jan arcibiskup Pražský 14. máge r. 1384 potwrdil.

17. *Wilém*, swobodný pán *z Hasenburku*. Co byl proboštem w Boleslawi, weyš připomenuté rozepře mezi kapitulau a vikaristy opět wypukly, za něg ale opět utišeny neb urownány byly r. 1398, 8. ledna. Den smrti geho se newj, wýročnj pamět wšak w metropolitnjm chrámu Páně w Praze se koná 10. července.

18. *Wlachimko z Weitmile*, z probošta Litoměřického učiněn proboštem Boleslawským. Prodal swůg dům na Hradčanech wedlé kostela sw. Benedikta panj Kateřině wdowě po Konrádowi z Kapleřů; kterýžto prodeg Wolfrám ze Skworce, arcibiskup Pražský, *) r. 1400, 6. řjgna pogistil.

19. *František z Benešowa* z skolastika Boleslawského stal se proboštem při témž kostele. Byl také kanownjkem Pražským, a Zikmunda cjsaře a krále českého kanceljř, gegž také na wšech cestách doprowázel. Mnohé králowské listy wyhotowené a dané na Horách Kutných, w Litoměřicjch a w Čáslawi podepsal, gak ze starých rukopisů patrno gest. Týž probošt statek *Podiehus* w Bechynském kragi bljž Netolic, kterýž do cizjch světských rukau přišel, za sto

*) Leží w Praze u sw. Wjta w Hasenburské kapli, pod wěží. *Red.*

kop grošů Pražských wykaupil, a opět ke kapitole připogil; čjmž dokázal, že byl horliwým zastupitelem swého kostela.

20. *Michael z Pacest*, kanownjk Pražský a spolu probošt Staroboleslawský. Byl také kanclířem cjsaře a krále Zigmunda, a w tomto důstogenstwj postawený podepsal list w městě Řezně r. 1421, stawům českým w Čáslawi shromážděným zaslaný. R. 1423 nachází se geho podpis na listu w Presburku na den sw. Antonjna domu swobodných pánů Heniğrů z Eberku daný takto: Ad mandatum Regis Michael ppts. Boleslawenz.

21. *Petr III. ze Strakonic*, co probošt Boleslawský r. 1482 posledniho máje podepsal přátelské porownánj mezi preláty a kanownjky Boleslawskými a mezi Panj Annau z Hradištka.

22. *Wáclaw Hágek z Libočan*, wůbec známý letopisec český. Že byl proboštem w Staré Boleslawi, nelze pochybowati, neb to stařj i nowj zpytatelé wlastenské historie dokládagj. R. 1534 byl duchownjm pastýřem na Tetjně bljže Berauna, kde mnohá léta farařowal, potom kazatelem u sw. Tomáše w Praze. Žádost geho, w kapitolu Staroboleslawskau přigatu býti, teprw roku 1547 se wyplnila, dřjwe prý třikrát odmrštěn byl. Za to ale wšecky stupně při kapitole prošel, byw dřjwe kanownjkem; napotom děkanem a konečně proboštem učiněn. Mimo kroniku psal mnohé giné wěci; i latinské knihy ma-

terským našjm gazykem wyložil, ano i cizj práce z nowa wydal. Co se geho kroniky týče, nedá se owšem zapřjti, že tam mnohé chyby wklauzly; které pak wšak djlo lidské gest dokonalé? Žeby pak byl z ú m y s l n ě pochybil, chtěge giné podwesti, gak se mnozj z nowěgšjch domnjwagj, zdá se předce gen twrdý úsudek býti. Negen čerpal z wjce než třidceti spisowatelů, do kterých tehdáž nahlednauti možné bylo, ale i dsky zemské mu byly otewřeny, a cjsař Ferdinand sám tři censory geho knihy ustanowil, aby na té kronice s pilnostj poseděli, gi bedliwě přehledli, a což by w nj nepořádného našli, to přetrhli a wymazali.“ Dosawáde pozorně gi čtaucj tusj, kde slowa cizjch skladatelů nám připomjná, z giných gazyků překládá, aneb konečně sám wyprawuge, tak že alespoň tu zásluhu má, že nám práce giných dějepiscu zachowal. To wšak pamětihodno gest, že žádná kronika česká, ani ze staršjch ani z nowěgšjch časů tak populárně psána nenj, gako geho, a za tau přjčinau také žádná po tolik set let u národu českého w také wážnosti a ljbosti se neudržela, gako kronika česká Wáclawa Hágka z Libočan; protož také od wděčných Čechů bude po wšecky časy co práce prwnj welikosti považována. Umřel spisowatel tento a probošt Staroboleslawský r. 1553, 19. Března, a odpočjwá w Praze w kostele sw. Wawřince, w bywalém klášteře sw. Anny.

33. *Wáclaw Franta* byl proboštem w Staré Boleslawi r. 1572, ku konci r. 1580, neb na začátku r. 1581 z žiwota tohoto wystaupil.

Byl spolu swětjcj biskup Pražský, a sice Suffragan Antonjna z Mohelnice, arcibiskupa Pražského. Které wšak stolice in partibus infidelium biskupem byl, přiznáwá se Balbin, že nenalezl.

24. *Petr IV.*, přjgměnjm *Pešin z Horšowa Týna*, dřjwe byl děkanem kollegiátnjho kostela Boleslawského, po smrti Wáclawa Franty, poslednj dwě léta swého zde přebýwánj byl i proboštem Staroboleslawským, gak swědčj list Martina Medeka, arcibiskupa Pražského od r. 1581, 9. listopadu. *) Ležj pochowán w Staré Boleslawi w kostele sw. Wáclawa, nápis na hrobě posawáde čitedlný gest, titul wšak probošta se tu nenalezá. **)

25. *Beneš z Chyžky a ze Špicberku*, kanownjk sw. Wjta, děkan u Wšech Swatých, proboštstwj Boleslawské dosáhl r. 1589. R. 1593 stal se i proboštem wyšehradským. Stkwěl se za swých dnů učenostj a wýmluwnostj. Zesnul w Pánu r. 1595, 28. ledna w hodinu druhau s půlnoci, a pochowán gest w hlawnjm kostele Pražském.

26. *Wáclaw Albin z Helfenburku*, kanownjk a arcijáhen při kostele na hradě Pražském, a od r. 1601 probošt Boleslawský. Za geho důstogenstwj kaple sw. Klémenta w Staré Boleslawi, giž giž sešlá, stkwostně oprawena byla.

---

*) Antonjn, který byl řečnjkem Čechů na snčmu Tridentském, a Martin ležj u sw. Wjta w Praze, w kapli sw. Jana křtitele, za welkým oltářem. *Red.*

**) Celý ten nápis hrobowý w popsánj kollegiátnjho kostela Boleslawského w brzce bohdá na swětlo wygde.

Tento p. probošt byl w nemalé milosti u Stawů českých!

27. *Jan Krištof Kilian* byl proboštem w Staré Boleslawi od r. 1617 — 1626. Za něho powstal překrásný chrám Panny Marie w Staré Boleslawi, ku kterémužto stawenj tjm přispěl, že od města Brandeysa za 65 kop kaupil kus skály w tu stranu k Zápům ležjcj, kterážto skála až potud se při kostele a kapitole Boleslawské nacházj. Byl také proboštem na Wyšehradě, a negen tamnj kapitoly stal se dobrodincem, že od *Ferdinanda II.* obdržel pro sebe a swé nástupnjky statek *Žitenice*, ale i kostel wyšehradský zwelebil, kdc také po úmrtj swém r. 1626 před hlawnjm oltářem na straně Ewangelium odpočjwá.

28. *Jan Ctibor Kotwa z Treyfeldu*, byl proboštem w Staré Boleslawi od r. 1626 — 1630. Dřjwe byl Brněnským, potom Olomauckým, a napotom i Pražským kanownjkem. R. 1615 byl také prý na Smečně děkanem. Po smrti Jana Sixta z Lerchenfelsu dosáhl i proboštstwj Litoměřického. Wýřečnostj, swými spisy a gednánjm we wšelikých záležitostech byl za swých časů welmi slowútný muž, a toho sobě zaslaužil, že wogewoda z Fridlandu, Albrecht Waldštein, mu byl welmi nakloněn. Čechům, gak Balbin prawj, prwnj ukázal, gak řeč česká skládánjm rozličných slow zbohatnauti může. Pro swau wýmluwnost wůbec český Cicero nazwán byl.

29. *Felix z Cancellariis*, dwornj kaplan, cjs. rada, učiněn byl proboštem Staroboleslaw-

ským r. 1630. Od papeže Urbana VIII. wymohl pro sebe a své nástupnjky, probošty Boleslawské právo pontifikalij, aneb užjwánj berle a biskupské čepice při službách Božjch. O staraw Boleslaw také tu sobě zásluhu zjskal, že když milostný obraz blahoslawené panny Marie Staroboleslawské w rukau Švédských se nacházel, o wymoženj geho z moci nepřátelské skrze cjsaře pána r. 1632 gednal.

30. *Rudolf Roder z Feldburku*, byl proboštem Boleslawským léta 1651 — 1657, a spolu děkanem kapitolnjm. O zwelebenj kapitoly, kostelů Boleslawských a celé Boleslawi byl welmi pečliwý. R. 1648 se wyznamenal, když Švédowé starého a nowého města Pražského násilně dobývali. Neb se čte o něm, že co Giřj Plachý, jesuita, studenty Pražské proti nepřjteli wedl, náš p. probošt s proboštem Zderaským, Don Cremona, duchowenstwo klášternj proti Švédům sprawowali. Gak zaslaužilj to bywali tehdáž muži o cjrkew a wlast! —

31. *Wjt Daniel Nastaupil z Siffenberku*, doktor pjsem sw., farář w Teyně, pak kanownjk na hradě Pražském a probošt w Staré Boleslawi. R. 1665 byl za suffragána pražského zwolen, od Alexandra VII. za biskupa Konstantinského ustanowen, a od Arnošta II., arcibiskupa Pražského na den neyswětěgšj Trogice Božj co biskup swěcen. Nepanowal wšak dlauho, neb giž téhož roku 1665 zemřel. W své posledni wůli ke kostelu Staroboleslawskému sw. Wáclawa sto dukátů, a polowici raucha swého biskupského kanownjkům Boleslawským, druhau polo

wici Jesnitům k řjzenj gegich domácj kaple w Staré Boleslawi odkázal.

32. *Martin František Kemljk* (*ich*), doktor pjsem swatých, protonotář apoštolský, kanownjk Wyšehradský, a konečně děkan a probošt Staroboleslawský. Arnošt II., arcibiskup Pražský za svého suffragana geg zwolil, a *Alexander VII.* papež řjmský potwrdil. Stkwěl se učenostj a žiwota swatostj; zemřel pak r. 1667.

33. *Giřj Wogtěch Aster*, byl dřjwe farářem w Kladně a w Bezně, potom rektorem arcibiskupského semináře se stal, r. wšak 1660 z rektoratu semináře Pražského do Teyna za duchownjho pastýře přesazen byl. Byl i protonotářem apoštolským a c. k. radau. R. 1667 byl učiněn děkanem a proboštem Boleslawským, a nemalé zásluhy w Staré Boleslawi si položil. Práwo a hlas probošta Boleslawského při sněmu zemském stawů českých horliwě hágil. K děkanstwj Boleslawskému statek Popowice blǰž Brandeysa přikaupil. Ostatně byl učený, přjwětiwý a laskawý, a pro swé ostatnj ctnosti wůbec welmi wážený, gak Balbin, genž geg osobně znal, w své kronice Boleslawské wyprawuge. Zesnul w Pánu r. 1681, 30. prosince.

34. *Jan Aleš Čapek*, rodič z wysokého Meyta, byl dřjwe arcijahnem Plzenským, r. 1682 po smrti Giřjho Astra nastaupil co děkan Boleslawský, 18. dubna téhož roku i co probošt při též kapitole, byw od cjsaře Leopolda I. k této posledni hodnosti zwolen. Za něho proboštský

statek „Znaunčice“ prodán, a giný „Kluk“ w kragi Mladoboleslawském přikaupen byl. Knihy pamětnj o něm swědčj, že byl welikomyslný dobrodince chrámů Boleslawskych a ginych ústawů dobročinných. R. 1692 fundacj učinil pro chudého studenta w konwiktu sw. Bartoloměge. W Rjmě dal bjti penjz ke cti panny Marie a sw. Wáclawa. Geho péčj wyslá knjžka o Staré Boleslawi pod gmenem: Manuale Veteroboleslaviensis peregrini 1688. Dobyw sobě tolik zásluh o Boleslaw r. 1695, 22. máge swět opustil. *)

35. *František Ferdinand Rumell z Pfrentše, Waldau a Bleisteinu*, biskup Tinienský, c. k. rada, Wratislawský školastik a probošt, a pak w Staré Boleslawi děkan a probost. Letopisowé boleslawštj o něm poznamenali, že kostelům Boleslawským poslal pěkný zlatý kalich drahými kameny wykládaný. Byl potom biskupem wjdenskym, a sice dwa a dwadcátým, a poslednjm knjžetem biskupem tamnjm. † 1716. **)

36. *Jan Wratislaw z Mitrowic*, na hradě Pražském kanownjk, a w Staré Boleslawi pro

---

*) Podiwné mi bylo, paměti Boleslawské prohlížegejcjmu, že naši historikowé, Rohn, Schaller, tohoto zaslaužilého pána ani mezi probosty ani mezi děkany boleslawskými nepřipomjnagj. A předce žádný z proboštu a děkanů zdegšjch tolik nepsal o Boleslawi co on, neb posawade w děkanském archiwu dwě welké knihy we folio památnostj Boleslawskych geho rukau psané se nalezagj. Budiž w tomto našem časopisu ta křiwda naprawena.

**) Naši dějepiscowé geg co děkana a proboštа Boleslawského neznagj.

bošt, r. 1709 proboštem wyšehradským učiněn byl. Za geho proboštowánj w Boleslawi pole a louky děkanské od proboštských oddělený byly. R. 1710 byl gmenowán biskupem Kralowéhradeckým, a r. 1722 Litoměřickým. Cjsař Karel VI. geg powýšil za arcibiskupa Pražského, wšak brzy na to 2. čerwna r. 1733 wěčnau odměnu přigal.

37. *Michael Fridrich* hrabě *Altham*, Olomanecký a Wratislawský kanownjk, a od r. 1709 probošt kostela SS. Kosmy a Damiána w Staré Boleslawi. Dřjwe ještě než slawil swé kněžské prwotiny we Wjdni, byl w Staré Boleslawi od Daniele Josefa Mayera z Mayern, probošta na hradě Pražském u přjtomnosti wýš gmenowaného Jana Adama Wratislawa z Mitrowic, probošta wyšehradského, slawně umjstěn neb installowán. Druhý den na to swolána byla kapitola Boleslawská, a šest článků k zwelebenj gegjmu bylo uzawřeno. Horliwý a přičinliwý tento p. probošt začal stawěti w Staré Boleslawi w pěkném spůsobu sjdlo neb residencj pro probošta, gak gi podnes nedostawenau spatřugeme. Pozděgi byl učiněn kardinálem sw. cjrkwe řjmsko-katolické. Ze Řjma poslal na wěčnau památku ostatky SS. Kosmy a Damiana do Staré Boleslawi. Pro swau zběhlost w rozličném řjzenj a gednánj byl mjstokrálem w Neapoli ustanowen. I mřel co biskup Wacowský w Uhřjch r. 1734 dne 20. čerwna.

38. *Arnošt hrabě z Harrachu a Rohrau*, kanownjk pasawský a solnohradský, cjs. auditor

při stolici papežské, od Karla VI. dne 28. listopadu r. 1734 gmenován byl proboštem boleslawským. Napotom byl učinèn biskupem Nitránským w Uhřjch. *)

39. *Jan Rudolf hrabě Spork*, arcijahen při chrámu Páně sw. Wjta w Praze, apoštolského trůnu prelát a assistens, a probošt Staroboleslawský. Byl i suffragánem Pražským, od papeže Benedikta XIII. za biskupa Adratského prohlášen gsa. Negen swým urozeným stawem a swými hodnostmi, ale i ctnostmi, zwláště neljčenau náboženstj se stkwěl. Při wyhlášenj sw. Jana Nepomuckého byl co gednatel w Rjmě s děkanem staroboleslawským Janem Frikem, kdež ho pro geho šlechetnost andělem české země (angelum Bohemiæ) nazýwali. Posledni léta swého žiwota oslepl. Zesnuw w Pánu 21. ledna r. 1739 na starém městě Pražském u sw. Mikuláše, odpočjwá u sw. Wjta.

40. *Emmanuel Arnošt, hrabě z Waldšteyna*, školastik na hradě Pražském, G. ejs. Mil. rada, doktor pjsem sw. na wysokých školách řjmských, a probošt i děkan Staroboleslawský. R. 1760 byl suffragánem Pražským a od řjmské stolice za biskupa Amiklenského prohlášen. L. P. 1760 na biskupskau stolici Litoměřickau byl powýšen. Učenostj swau stal se welmi wýtečným a učeným

*) I toho naši historikowé w posloupnosti proboštů Boleslawských wynechali.

mužům našj wlasti prospěšným; znamenitau swau knihownu k biskupstwj Litoměřickému odkázal. Umřel w hlawnjm sjdle swého biskupstwj dne 7. prosince 1781.

41. *Justus Wilém hrabě z Prašmy*, Wratislawský kanownjk, knjžete biskupa Wratislawského vikář generalnj a úřednj, a w Staré Boleslawi probošt od 12. čerwence r. 1759 až do r. 1795, a sice 25. dubna, na kterýžto den zemřel. Wesměs tedy šest a třidcet let byl proboštem zdegšjm; gest ale podiwno a politowánj hodno, že skrze tak dlauhý čas p. probošt ani elaua do Staré Boleslawi nepodjwal se!

42. *Josef swobodný pán z Mašce*, čestný rytjř řádu Maltezského, G. cjs. M. rada, proboštem Boleslawským byl 8. dubna r. 1796 gmenowán. Mnohá léta w auřadu učitelském strávil, byw i wychowatelem cjs. princu. Proboštstwj staroboleslawské chtěl r. 1798 dostawěti, a k tomu cjli giž mistry stawitelské k wyšetřenj poslal. Škoda, že to stawenj krásné, kteréž kardinal Althan počal, a tento pán dostawěti obmýšlel, žádný ku konci nepřiwádj; bylot by to k oslawě wlasti a náboženstwj. — Skonal r. 1807.

43. *Josef Chrysostom Pauer*, čestný kanownjk při kostele sw. Hypolita, direktor wogenské konsistoře a vikár apoštolský, dne 2. máge r. 1808 na proboštstwj Staroboleslawské byl umjstěn neb installowán. R. 1815 stal se kanownjkem w Ostřehomě w Uhřjch, a r. 1823 gmenowán byl biskupem sw. Hyppolita w Rakausjch. Umřel

we Wjdni 19. prosince r. 1826, mage wěku swého 70 let.

44. *Josef Aloys z Jistlu*, narozen w Litoměřicjch 7. unora r. 1765, kdež i gymnasialnj studia od r. 1774 — 1780 odbyl. Filosofii a theologii slyšel w Praze od r. 1780 — 1787. R. 1783 byl mistrem filosofie neb libomudrctwj učinen. Co posluchač bohoslowj byl do semináře generalnjho přigat. R. 1788, 10. srpna byl na kněžstwj w Litoměřicjch swěcen, a tam katechetau při škole městské učinčn. R. 1789 byl do pražského generalnjho seminarium opět powolán, kde prefektem studij učinčn, mrawouku s alumny opakowal, a r. 1790 bohomluwce w posledním roce zpusobu katechisowánj mládeže wyučowal. R. 1790, 22. čerwna doktorem pjsem sw. na uniwersj pražské byl učinčn. Téhož r. 1790 stal se professorem mrawoučenj, a pozděgi i učenj pastýrského w Hradci w Štýrsku. Tamž r. 1795 21. ledna kazatelem akademickým, a r. 1798, 11. listopadu, bibliotekářem při lyceum učinčn, aurad professorský při tom zastáwage. R. 1803, 24. prosince byl gubernialnjm radau duchownjch záležitostj w Štýrsku učinčn, a spolu děkanem kapitolnjm w Sekowě, a pozděgi i proboštem r. 1805 gmenowán. R. 1814 byl w Ilyrii s hrabětem z Saurau k uspořádánj duchownjch wěcj, studij a fundacj tamnjch. R. 1815, 15. čerwna byl za dwornj radu při sgednocené dworské kanceláři

---

*) Obšjrnčgšj žiwotopis geho bude prý w topografii od pana kanownjka Stelhammra we Wjdni wydán.

od G. cjs. M. powýšen, drjwe wšak Lombardii a Tiroly nawštjwil k wyšetřenj stawu tamnjch záležitostj duchownjch. R. 1816, 18. řjjna dosáhl proboštstwj Artaeského (Artaecnsem praep.) w diocesj sw. Hypolita. R. 1817 s mimořádným wyslancem knjžetem z Kaunic do Řjma se odebral, kde dwa měsjce pobyl k wygednánj gistých záležitostj při Sw. stolici. R. 1818, 24. září gemu udělено bylo proboštstwj Staroboleslawské. R. 1829, 3. čerwence stal se státnjm a konferenčnjm radau cjsarstwj rakauského. R. 1835 opustiw proboštstwj Boleslawské, byl probošteм při kollegiatnjm chrámu SS. Apoštolu Petra a Pawla na Wyšehradě w Praze učiněn. — Mimo to gest tento bywalý p. probošt Boleslawský nejen w tak wznešených duchownjch postawenj, ale i spolu pro swé zasluhy o stát a cjrkew od r. 1810 rytjř řádu sw. Leopolda w Rakausjch, a od r. 1835 rytjř řádu měšťanského w Bawořjch, jakož i mnohých wysokých škol a učených společnostj aud. R. 1838 11. srpna dosáhl k padesátileté památce swého kněžstwj, kteraužto 15. srpna téhož roku we Wjdni konal, kommanderský křjž řádu Leopoldowa.

45. ***Karel hrabě z Coudenhove***, narozen dne 7. ledna r. 1777 w Cachách (Achen.) Otec jeho, Giřj Ludwjk, byl generálem w Mohuckém knjžetstwj. Karel syn studowal w Mohuči, Jeně, Gottinku; r. 1796 byl učiněn dwornjm radau Wolence Mohuckého a r. 1802 oženil se. — R. 1813 odebral se do Rakaus, kde po smrti swé manželky r. 1819 dal se na kněžstwj poswětiti. R. 1821 wstaupil do řádu Redemtoristů, z něhož

wšak opět wystaupil. R. 1824 stal se kanownjkem při kostele sw. Štěpána we Wjdni, r. 1831 představeným milosrdných sester, kteryžto řád w hlawnjm městě mocnárstwj Rakauského s nemalým přičinčujm založil, a r. 1832 proboštem Staroboleslawskym. *) Umřel 30. dubna 1838.

---

*) Daufám, že mi nebude za zlé pokladáno, že tato poslaupnost sem tam neauplna gest. Příčina toho patrná, neboť w archivu kap. w Boleslawi žádná kniha o poslaupnosti proboštu, děkanů a kanownjků Boleslawských k nalezenj nebyla, a tudy gsem prinucen byl, mimo nahledautj do knih historickych w pamětnjch knihách Boleslawských po ruznu gména proboštu a děkanů hledati. Že gsem obšjrněgšjch žiwotopisů nepodal, stalo se proto, že pp. proboštowé z wětšj částky w Staré Boleslawi nesjdlj. K wyhotowenj této poslaupnosti psal gsem do Wjdně, odkud mi laskawostj dust. p. Ignace Feigerle, direktora ústawu sw. Augustina, a professora pastorálky na Wjdenské universj, potřebné zprawy wzhledem několika pp. probostu dany byly, začež tuto wřegné djky wzdáwám.

Bůh a přjroda.

1.

Přjrodo! gjž od počátku wane
Diwotworný duch mocného Boha,
Ty gsi chrám, w němž, kam pokroč noha
Smrtnjk žasem překonaný stane.

Sopky oltář gsau, kde obět plane
Tworci, gehož sjdlo gest obloha,
Nám wšak, gežto šlechtj božstwj wloha,
Djkau neskončenau slza kane.

Chrámu strop — gest nebes blankyt daluý,
Zlatá ozdoba — gsau slunce gasné blesky,
Swětlo geho — hwězd to počet waluý.

Choral w něm — gest sauzwuk tworů krásný,
Šumot hystřin, hromu temné třesky,
A zpěw milionů lidstwa hlasný.

2.

Wywznes se na slawné Alpů wýše,
Kde se orel ohněm slunce kogj,
Kde powěrný tworstwa meznjk stogj,
Děle zemskau od nebeské řjše;

W doly sstup, kde lidstwo slastj dýše,
Kde se lew s čerwjčkem k plesu pogj,
W slug kroč, přjroda kde laněj se a dwogj,
A rozdáwá dary z hogné řjše;

Dli na niwě w carokrasném mági,
Kde se na tě wonný kwet usmjwá,
Aneb chládek hředey w zpěwném hági;

Octni se, kde hrozj moře pjsku,
Aneb delfjn s welrybau přebýwá,
Wše to šepce ti: „Gest Bůh na bljzku!"

3.

Než, wšjm mjrem wěčná změna wladne,
Léto wesnu, zima geseň stjha,
Země žjly giný tok prohjhá,
Zašlý twor w podobě nowé mládne.

Gason wzniklý za hory zapadne,
Hwězd a luny lesk se w krátce mjha,
Kwjtek chwjli gen kaljšek zdwiha,
Pak — památky po něm nenj žadné.

Cypriš, genž nad hrobky k tobě wěge,
Někdy s půdau swau twé andy spogj,
A ty snad co — list gegj se wratjš.

Tak se šjrý swět co pomnjk stkwěge,
Na němž prstem Božjm psáno stogj:
„Z prachu gsi, a w prach se zas obrátjš."

OZNAMOWATEL.

A) LITERATURA.

1. Kanzelvorträge von Eduard Herzog. Als ein Erbauungsbuch für christliche Familien, in einem Jahrgange von Predigten, gehalten in der Dom-Pfarrkirche zu Gross-Glogau. I. Theil. Glogau bei Flemming. 8. S. X. 444.

Py třebas řeči tyto wšechny ctnosti do sebe měly, nicméně logická gasnost, určitost a prawost rozwrhowánj gim se nedostáwá. Což se ale sprostým lidem mluwj, neb ku čtenj podáwá, to nikdy dosti zřetedlno, a aby spolu i w paměti wázlo, nikdy dosti uspořádáno býti nemůže. Wěc, o kteréž kázanj gednati chce, pewně se držeti musj, tak, aby z každé stránky geho paprslkowala, a celau řečj gako gediná hlawnj žila se táhla. Posluchači wěděti musj, o čem wlastně kazatel mluwj, a magjli se w smysl geho wprawiti, potřebj gest, aby gim ten smysl swůg gasně a přirozeným pořádkem předkládal. Wšem dokonce kazatelům i proto logicky mluwiti náležj, aby se lid od nich negen křesťansky wěřiti, nobrž i zdrawě mysliti učil. Poněwádž giž skladatel řečj, swrchu gmenowaných, na zákony myslitelstwj žádného takměř zřenj nemá: protož se práce geho bez urážky prawdy chwáliti nemůže.

Vinc. Zahradnjk.

2. Nedělnj kázanj Vincencia Zahradnjka, faráře w Křešicjch. W Praze 1838. W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm a nákladem W. Špinky. Swazek I. str. 277. Sw. II. str. 253. Cena obau swazků 1 zl. stř.

Dáwno giž odpočiwá drahý Zahradnjk nás w temnu studeného hrobu, a wšak až posud cas od času zdar

nými plody pilné a wěhlasné hlawy té býwáme obradowáni. Mámeť totiž mimo toto přjtomné „opus posthumum," kteréž péčj a nákladem pana Waclawa Špinky na swětlo wyšlo, i geště několik giných geho rukopisů, genž swým časem též wydáni budau, a pamatku geho mezi námi obnowj. Zatjm potěšme se na čas tjmto přjtomným djlem, a wděčni buďme daru toho, kterýž w Panu zemřelý náš Zahradnjk takořka z onoho swěta, po smrti swé nám podáwá. Gesti to poslednj geho homiletická práce, a nižádných wjce kázanj od něko mjti nebudeme. Gaký wšak duch wůbec we wšech geho kazanjch wane, co se o nich smeyšleti má, a gakby se gich potřebowati měto, giž gsem na giném mjstě tohoto Časopisu, a gak se domnjwám, dosti zřegmě i práwě ukázal. Přjtomných kázanj ale netřeba mi dlauho posuzowati; gednak proto, poněwadž gich tentýž duch Zahradnjkůw owjwa, kterýmž předešlá geho kázanj nadchnuta gsau; gednak i proto, poněwadž zwěčnělý gegich skladatel w předeslané předmluwě sám swá kázanj dal na wážky kritické, a prawý i nestranný o nich pronesl saud, saud takowý, kterýž se cele a úplně snášj a srownáwá s tjm mým posauzenjm, kteréž gsem gá na *rozwrhy geho* w Praze 1836 u Neureutra wydané, ucinil. Málo gest spisowatelů, geštoby tak přjsně, tak nestranně sebe posuzowali, gakož zwěcnělý Zahradnjk posuzowal swoge práce. Důkazem, že ho soběcká láska nepodtrhla a slepotau neranila, gest geho wlastnj posauzenj přjtomných kázanj. Prawj totiž w předmluwě na stránce VI. w ta slowa: „Wšem kazanjm mým se zwláště té ctnosti nedostáwá, kteráž obraznost poslauchagjcjch zagjmá, a tudy mysl budj, a rozličných citů zplozuge. Nenjť mi dáno býti řečnjkem w neywlastněgšjm smyslu slowa toho. Neb řečnjk mluwj netoliko zřetelně, důwodně a w slušném pořádku, nobrž mluwj také žiwě a pronikawě, a negen swetlo, nýbrž i oheň wnášj do duše posluchačů swých; prawý řečnik mluwj w pěkných obrazjch a podobenstwjch, a skrze přjklady a přiwozowánj wšech přjcin a okolků každé wěci wšecko tak swětlé učiniti umj, že se každý bez namáhánj hlawy w rozum řeči geho wprawiti může; prawý duchownj řečnjk kázanj swému dáwá zwláštnj ljbeznost, a posluchatelstwo swoge w utěšeném gakéms roznjcenj mysli zdržuge. Gá ale z wětšjho djlu toliko k rozumu mluwjm; a poněwadž obrazu, podobenstwj a giných řečnických okras řjdko užjwám, protož také mysli

poslauchagjcych gen maličko zachycugi.“ Až potud w Panu zemřelý. Živost, mjrná ohniwost, líbá důraznost a pronikawost gsau owšem wlastnosti, gimiž každé dobre kázanj ma býti obdařeno; ale krásné tyto wěci neywjce pocházegj ze srdce, a gsau owocem toho přednešenj způsobu, kterýmž řecnjk cinj kázanj swoge. Protož se stáwá, že gedno a totéž kázanj od dwau kazatelů přednášené nestegnau měrau působj na poslauchagjcy. Geden těmitéž slowy, tautéž wěcj mysl wšech swých posluchačů rozněcuge, druhý těmitéž slowy a wěcmi srdcj poslauchagjcych nic neproniká, neprogjmá, nezachycuge. Ta etnost tedy, kteráž obraznost poslauchagjcych zagjmá, a kteréž w Pánu zemřelý autor prost a prázden býti se wyznáwá, gest owšem něco krásného a přežádaucjho: a wšak nenj nikoliwěk summau wseho toho, což kazatele prawým duchownjm řecnjkem činj. Neboť kázanj sebe ohniwěgšj krátký genom cas aučinkuge, nemluwjli spolu kazatel zřetedlně, důwodně a w slušném poradku. A protož mám za to, že kázanj důwodné a gadrné wždy lepšj gest onoho, kteréž sice *obraznost posluchagjcych zagjmá*, ale rozumu gegich nezachycuge a nepřeswědcuge. Nebo, mámeli gen dobrau disposicj, dobrý wýklad, prawé důwody, a pogali-li gsme thema zřetedlně w duši swau, snadno pak wše ostatnj z pokladu srdce swého doplnjme. Že to nic nenj nemožného, prokázal sám na sobě právě náš zwěčnělý Zahradnjk; a protož pjše dále: „Gá sám kázanj swých nikoli tak sucho a tak chladno nepřednášjm, gakož ge psáti mám obyczeg, a protož se gich nikoli slowo k slowu nenčjm, nýbrž dosti mage na saustawě a pořádku wěcj, swobodným hlásánjm powinnosti duchownjho řecnjka zadost činiti se snažjm.“ Ne tak snadno dá se ale naprawiti kázanj, gesto sic „oheň wnášj do duše posluchače,“ gemuž se ale nedostáwá prawdy a důwodnosti, a kteréž giž w základu gakož i u weškerém sestawenj swém kulhá a wadj. Kdo tedy po dobrém něgakém thema, po dobré disposicj, prawých wýkladech a gistých důwodech se ohljžjš, kdo máš rád předměty se wšech stran ohledané, zewrubně rozebrané a dobře upodstatněné, sáhni směle ku kázanjm těmto; nebo gistě nalezneš w nich hogný poklad látky w náležitý pořádek uwedený. Wyšlat pak gsau tato kázanj pod štjtem a praporem slawneho a wůbec wáženého gména, neboť gsau Wysoce

důstognému Pánu, panu Wácl. M. Pešinowi, bedliwému redaktoru tohoto Časopisu, od gich skladatele připsána.

J. V. Jirsjk.

3. Ein Versuch zur Erleichterung des innern Gebeths, theils zum Betrachten, theils zum Lesen. Von dem Frhrn. Clemens Droste zu Vischering, Bischof von Calama, Weihbischof und Domkapitular zu Münster. 25 archuw. 8. Münster 1833.

Gelikož modlitba gest obrácenj mysli k Bohu, netřeba zwláštnjch sjřiti dáwodůw, že modlitba wždycky ma swůg základ we wnitřnj pobožnosti. Tělo nepoznawa Boha, ponewadž očima swýma neslyšj hlasu geho, necjtj geho swětlé přjtomnosti. Gediné duch může poznawati Boha, poněwadž k obrazu a ku podobenstwj Božjmu stworen gest; následowně genom duch se může k Bohu powznašeti, k Bohu se přibližowati, s Bohem obcowati, — gemu se klaněti, skládati w něho wšecku swau důwěrnost, gemu se modliti. Protož řekl Spasitel naš: „*Prawj ctitelé klaněti se budau Otci w duchu a prawdě.*“ Jan 1, 23.

Poněwadž ale duch gest pánem těla swého, sám se modle, pogjmá ho zárowněň w službu Božj. Chce tomu, aby se tělo kořilo s njm před swým Stworitelem, aby také dáwalo na gewo, že we wšech wěcech od Boha zawisj. To se stáwá klekánjm, bitjm w prsa, spjnanjm rukau, obrácenjm očj k nebesům. Posléze čjmž srdce plno gest, tjmť i ústa splýwagj: takt se stawa, že co duch na mysli přemjtá, rozgjma a nabožně uważuge, to spolu slowy prunášj. Na ten spůsob stawa se wnitřnj modlitba spolu zewnitřnj, kteraž opět spasitelně pusobj netoliko na giné lidi, genž modljcjmu přjtomni gsau, nébrž i na toho, genž sám se modlj, anat geho rozjjcenost tjm wice rozněcuge, bránj, aby se nestal roztržitým, a gakausi mu poskytuge postlu, aby w rozgjmanj swém neumdlel, a déle setrwal we swé pobožnosti.

Gešto ale zewnitřnj modlitba genom tenkráte má do sebe prawau cenu, když bezprostřednjm gest následkem wnitřnj pobožnosti: widěti gest, že wšecko záležj na wnitřnj modlitbě. Čehokoliw tedy užjwame k swým mo-

dlithám, giného neuj, než pomůcka, abychom nawodeni byli k wnitřnj modlitbě.

Wzorem wšech takowých náwrhůw k wnitřnj pobožnosti na wěky gest modlitba Páně: *Otče náš*; neboť genom wtělený Bůh nám neylépe zgewiti mohl, gak Bůh cten a wzýwán býti má. Poněwadž ale zde w málo slowech wšecko obsaženo gest, co a gak se modliti máme: nemožno gest, by si každý člowěk wždycky a we wšech swých potřebnostech náležitě oswědomil, co by zwláši z této modlitby rozgjmati, a začby zwláši prositi měl. Z této prjčiny powstaly wjce méně obšjrné wýklady modlitby Páně, zřjzené dle rozličných potřebnostj každého člowěka, neboli, slowem modlitebnj knihy.

Z toho se naopak dá posauditi wnitřnj cena a dokonalost modlitebnjch kněh. Čjm která wěrněgšjm a gasnegšjm wýkladem modlitby Páně, a čjm lehčegi uwádj člowěka k wnitřnj modlitbě: tjm dokonalegšj gest, a protož i tjm užitečněgšj.

Kdo se w rozgjmánj a přemyšlowánj necwičil, tomu arci těžko gest, aby se od sebe sám w modlitbě k Bohu powznášel: a protož takowému neylépe gest, aby ho giný w nabožných wěcech zběhlegšj myslitel, bych tak řekl, za ruku ugal, do swatyně Božj ho uwáděl, a tam každé slowo na gazyk mu kladl. Čj rozum ale w rozgjmánj a přemyšlowánj ohlomeněgšj a wycwiceněgšj gest, ten potřebj nemá takowých wodjtek, aspoň ne wždycky, neyméně tenkrát, když prázden weškerého wytrhowánj pokogné chwjle požjwá. Takowý duch potřebuge toliko gediné nápowědi; a giž se mu hrnau myšlénky se wšech stran; potřebuge toliko wesla; a giž sám lodj sprawuge, giž sám se pauštj do šjrého oceánu swatého rozgjmánj; potřebuge toliko gediné giskry, — a giž se w něm zgjmá poswátný oheň stkwaucjm plápolem neywraucněgšj pobožnosti.

Tak může ale genom ten powznášeti giného, kterýž sám se často powznášel letem zkušeným ke slunci welebnosti Páně; takowého wesla může genom ten podati ginému, kterýž sám co mistrný plawec umj se wyhnauti wšelikému úskalj a wjrům roztržitosti, a sám w duchu doplaul až ku břehům wěčným; takowau giskru může genom ten wložiti do srdce giného, gehožto srdce roznjceno gest ohněm swatým z oltáře Hospodinowa; takowau modlitbu napowěděti může genom ten, kterýž w duchu tagna slyšel slowa, gimiž blahoslawenj duchowe

oslawugj Boha na wýsostech. Takowým ctitelem dogista gmjn býti zasluhuge Wysoce důstogný a Neyoswjceněgšj Pan spisowatel dotčené knihy, muž práwě apoštolský.

Kdokoliw rozbjrati bude stránky knihy této, bude se mu zdáti, že tagnau mocj přenešen gest geho duch z pomjgegicnosti této do řjše duchownj; křesťanská prawda mu bude gasněgšj, zřetelněgšj, pochopitelněgšj; ctnost skwělegšj, spanilegšj, hodněgšj lásky geho; pozná, že Bůh mu bližšj gest, nežli se nadal, ucjtj w srdci swém, gak blaze tomu, kterýž s Bohem se spoguge, a že w ničem a nikde pokoge nenj, dokud nespočine duch we swém Stwořiteli: protož ucjtj se mocně powzbuzena, aby přede wšjm a neywjce po Bohu taužil, k němu se wždy wjce přibližowal, učil se ho wždy wjce milowati, až by láskau s njm byl docela spogen, a spogenjm tjmto blahoslawen.

W knize této spolu widěti gest, že prawda, a zwlášť křesťanská prawda sama sebau krásná gest, že gj netreba stkwostného dlužiti se raucha a giné okrasy, aby se wnadnau stala. Gsau zde pauhé toliko nástiny sestaweny, gak by člowěk modliti se měl: a gak i nástiny tyto dogjmagj!

Abychom přjchylnému čtenárstwu poskytli nějaký náhled do této knihy, gen tolik zde podotkneme, že cokoliw wysoce důstogný P. spisowatel k rozgjmánj si objrá, přede wšjm wykládá smysl, kterýž každá wěc s sebau nese, a to gest smysl, kterého se držela a držj swatá matka Cjrkew. Když wyložil, co každá wěc w sobě obsahuge, přicházj k důwodům z swatého Pjsma, a k wýpowědem swatých Otcůw. Důwody z sw. Pjsma uwádj w takowé hognosti, že téměř wšecko gest wywáženo. A wšak i z wýpowědj sw. Otcůw wybjrá neygádrněgšj a tolik, co se gich potřebj widj.

Hlawnj články, kteréž poskytugj základ k náboženému rozgjmánj, neboli k wnitřnj modlitbě, gsau tyto: 1. O obcowánj před Bohem, a obcowánj s Bohem. 2. Gednoho gest potřebj. 3. O přátelstwj. 4. O modlitbě Páně. 5. O umučenj Kristowě. 6. O Neyswětěgšj oběti a swátosti oltářnj. 7. O osmeru blahoslawenstwj. 8. Dosti gest učedlnjku, aby byl, gako mistr geho. 9. Rozgjmánj na každý den celého měsjce; a tu wybrány gsau neydůležitěgšj články křesťanské wjry a křesťanských powinnostj. 10. Pobožnost rannj. 11. Pobožnost ke mši

swaté, a zwláštnj rozgjmánj na každý den w témdni; a 12. wečernj pobožnost.

Hodj se pak tato kniha netoliko k wlastnjmu rozgjmánj, neboli k modlitbě, nébrž i také přjhodnau se býti widj k auřadu zpowědnickému, poněwadž w krátkých, gádrných a dogemných slowech obsahuge pěkná naučenj, u p. st. 45. „Was mich nicht Gott und dem Himmel naher bringt, ist über alle Begriffe unwichtig. Was mich Gott und dem Himmel entfernt, ist über alle Begriffe schädlich. Was mich Gott und dem Himmel näher bringt, ist über alle Begriffe heilsam. Nur Eins ist nothig.“ Pozorugeme-li tato slowa něco šetrněgi: nenj-li w nich základ celého kázanj? Takowých rozwrhů gest zde weliká hognost. A protož slaužiti může tato kniha netoliko co rukowět k modlenj, nébrž i co rukowět do zpowědnice, a co rukowět k wypracowánj řečj pastýrských.

Hawránek.

B) ROZLIČNOSTI.

O chrámu „Narozenj Páně“ w Betlémě.

Od *Wáclawa Pešiny*, redaktora.

Dokončiwše we swazku III. popsánj mjst swatých w chrámu Páně *Božjho hrobu w Jerusalémě*, a přirownánj gich ku kapljm a k mjstům hlawnjho kostela Pražského sw. Wjta, a přibližugjce se časem adwentnjm k preradostné wýročnj slawnosti Narozenj Páně, za slušné uznáwáme podati zde ještě zprawu o chrámu Narozenj Páně w Betlémě, gak gsme gi z Prefáta z Wlkanowa r. 1546, pak Haranta z Polčic, r. 1598, a z Trappisty Geramba r. 1833 wytáhli.

Wzdálj Betléma od Jerusaléma počjtagj někteří na dobrau českau mjli, neb dwě malé mjle poštowské, a sice k straně wýchodopolednj, wjce polednj stranau k Egyptu. Wycházj se z Jerusaléma do Betléma branau Joppenskau, která ležj w prawo, tedy k západu, hned

pod zámkem Dawidowým, neholiž horau, a hradem Sionským. Uhnauti se třeba, wně města, w lewo, k rybnjku Bersabe, přes hráz geho, k polednjmu, k hoře Gihon, o které židé saudili, žeby u prostřed světa stála, a na které král Šalomaun korunowán byl. Z té horyžwedly se wody do Jerusaléma. Odtud půl mjle od Jerusalema stogj strom Terebint, o kterém zpytatelé přjrody gistj, že 1000 a wjce let wytrwá, wyššj a rozlehlegšj našich dubů, kwěte krásně červeně, a wydáwá welice chutné a wonné hroznowaté owoce, gakého giž patriarcha Jakub Josefowi do Egypta darem byl poslal. O tomto stromu se gistj, že prý zde Rodicka Božj, chodjc z Betléma do Jerusaléma a zase zpět, s Ježjškem odpočjwala. Na bljzce gest kopeček, o kterém se prawj, že býwal domem náboženho Simeona, kterýž Krista Pána na swých loktech držel. Několik honů odtud nalezá se studně, při které prý sw. tři králowé, z Jerusaléma odcházegjce, uzřeli zase hwězdu swau. Od kteréhožto mjsta něco málo w prawo, na wršku, kus zdi bywalého kostela, na němž prý anděl Páně popadl proroka Habakuka, oběd žencům nesaucjho, za wrch hlawy, a přenesl ho do Babylona k proroku Danielowi, do gámy lwowé. Dále, o něco málo w lewo, zase kosteljček, kde prý se Eliáš prorok narodil a obýwal. Čtwrt mjle odtud k prawé straně stogj zase w poli kus zdi staré, okrauhlé mezi mnohým rumem, kdež někdy dům Patriarchy Jakuba prý býwal. Toto pole gest welmi neaurodné, a na něm množstwj okrauhlého, nažlutlého kamenj, hrachu podobného. Prawj se tam, že když gednoho času Kristus Pán tau cestau gda, gednoho rozséwače se tázal, co by sel, a on, posmjwage se, odpowěděl, že kamenj: Kristus Pán wše to semeno w kamenj obrátil.

Půl mjle k Betlému dogde se w prawo mjsta, na kterém kosteljk čtwerhranný se dwěma chocholemi. Na čtweru slaupů stogj klenutj, a pod njm hrob dlauhý, 4 stř. wysoký, a z každé strany geden menšj. Zde prý ležj Rachel, gjžto sám Patriarcha Jakub lůžko toto wystawěl.

Čtwrt mjle před Betlémem gest audolj, nad kterým přeswaté mjsto toto strmj. K půlnočnj straně, před branau Betlémskau nacházj se studna Dawidowa, z kteréž to mu při náramné žjzni, u prostřed nepřátel Filistinských, od třj hrdinských wogjnů woda k pitj přinešena byla; kterau ale Dawid, dle I. Paralip. 11 kap. Bohu

obětowal, zdržuge se, by nepožil nápoge s nebezpečenstwjm žiwota od tŕj šlechetných wogjnů přinešeného.

Betlem, město swaté, kdež gest *chrám Narozenj Páně*, gest nynj podobno wjce zrjceninám. Kostel tento olowěnými plechy pokrytý, má 88 kroků délky, a 30 kroků šjrky a gest bjlým mramorem dlážděný. Gen kůr pro kněžstwo, který Řekowé we swé moci držj, gest klenutý, ostatnj kostel stogj na 32 slaupech po 4 radách, a w lodi klenutj nemage, celý krow k přehljdnutj okazuge. Stawen gest nákladně a nádherně od cjsařowny swaté Heleny, ku poctiwosti *Rodičky Božj*, po které se také kostel blahoslawené Panny Marie gmenuge. Syn gegj, cjsař Konstantin, geg drahými čalauny a ginými dary od zlata a střjbra obohatil.

Při kůru kněžském, neboliž presbyterium při zdi, gsau dwě otewřené kaple, w prawo a w lewo. Kaple z prawé strany gmenuge se kaple *obřezánj Páně*, kde prý se prwnj prolitj krwe Krista Pána stalo; a druhá, w lewo, slowe *kaplj sw. tŕj krále*, kde totiž hwězda ge wedaucj se zastawila. Z těch dwau kaplj gde se pod zem, pod presbyterium do kaple, čili geskyně *Narozenj Páně*.

Při straně půlnočnj gest wystawena dlauhá, wšak úzká, ginak dosti wysokým klenutjm opatřená kaple, zwaná *kaple sw. Kateřiny*, kde prý se Kristus Pán sw. kateřině zgewil, a mučedlnickau smrt gj předpowědjti ráčil. Zde Františkáni při oltáři swé „*hora s*“ se modljwagj.

Nynj se gde pod zem do rozličných, buď we skále tesaných, neb do skály westawených kaplic, které tak pod wrchnjm kostelem blahoslawené Panny Marie se nacházegj, gako w Praze kaple pod zemj u sw. Giřj, a w Staré Boleslawi u sw. Wáclawa.

Do prwnj z těch kaplj se po 15 kamenných stupnjch dolů sstupuge. Gest wysoká 3 ¼ lokte, a z pauhé skály wytesána, za oltářem magjc geskynku, w které prý mnoho od Herodesa powražděných nemluwňátek ležj, a také *kaple Nemluwňátek* se gmenuge.

Od té na lewo, gako k poledngj straně gest sjge w skále wytesaná, 3 ¼ lokte wysoká, 2 lokte široká a 10 kroků dlauhá, tau se něco k wýchodu přicházj do kaple neyswětěgšj, *kde se Kristus Pán naroditi ráčil*, a kterau sw. Helena, od cjsaře Hadriana modlami pohanskými poskwrněnau, po 180 letech zwlašť rozšjřiti, wyčistiti, a nad nj kostel wystawěti dala. — Gest od wýchodu k západu

15 kroků dlauhá, 6 kroků široká, okolo 6 loket wysoká. Klenutj spočjwá na třech slaupjch, wše z bjlého mramoru, djlem musirowaným (mosaickým) wykládané, zlatem a lazurowau barwau draze ozdobené, z něhož mnoho lamp wisj. Kaple, ze skály wytesaná, celá wyložena gest krásným porfyrem, jaspisem, a giným drahým mramorem. — W čele, tedy proti wzhledu, gest w skále malý wýstupek okrauhlý a přepiatý, nad njmž gest na dřewě malowaný obraz Narozenj Krista Pana, gak Panna Maria se sw. Josefem a pastýři nad děťátkem klečj. Pod njm zwýšj do pasu, gest kámen z bjlého krásně modře merhowaného mramoru w skálu wsazený, na kterém se mše swatá slaužjwá. Pod oltářnjm kamenem gest, na dlážděnj, mramorowý kámen stupni podobný, w středu magicj djru okrauhlau do třj prstů zhlaubj, a okolo nj gest wytesaná hwězda, *a toť to mjsto, na kterém se Kristus Pán z neposkwrněné Panny narodil*, a proto po stranách nápis: *Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est.* Zde pautnjci od Quardiana s horjcjmi swjcemi těmi kaplemi k tomuto *neyswětěgšjmu mjstu*, ke mši swaté wedenj, po cestě sem následugjcj hymnus tjm samým nápěwem, gako w Jerusalemě zpjwagj, gegžto on pak před oltářem Narozenj Páně s připogenau zde modlitbau konej.

1. Nunc ad praesepe Domini sacratum
Pergamus omnes offerentes Deo
Ex corde preces, propter Jesu nomen
Dulce per omne.

2. Omnes amore moti contemplemur
Puerum sanctum deitate plenum,
Ut sic ad patrem sua nos perducat
Morte crudeli.

3. Ad nos pervenit, pietate sanctus
Carne indutus, qui a patre Deo
Genitus fuit, ante mundi lucem,
Gignitur tamen.

4. Hoc nato cantat Angelorum cœtus,
Gloria Deo ac æterno patri
Sit illi semper, atque pax in terra
Omne per ævum.

5. Pulchrior cœlo, vultu, mente, corde,
Jacet cum brutis, humilis ac plorans,
Crimina nostra cupiens rigare
Lachrimis suis.

6. Dum hic de matre nascitur, in cœlo
Oritur stella, mundumque illustrat,
Qua mediante currunt cito Magi
Christi amore.

7. Munera portant Aurum, Thus et Mirrham
Deferunt nato, puero jacenti
Ad pectus sacrum Virginis Beatæ
Isto in loco.

8. O Amor tantæ pietatis tuæ,
Quem ostendisti nascens, hic de sacra
Matre : sed virgo permanens intacta
Gratia tua.

9. Gloria tibi genitori Patri,
Qui hunc misisti Redemptorem sanctum,
Ut nos ab hoste liberaret omnes
Sanguine suo. Amen.

V. *Hic notum fecit Dominus, Alleluja.*
R. *Salutare suum Alleluja.*

Oratio.

Deus perpetuae et immensae bonitatis, qui aeternum, et consubstantialem filium tuum, Spiritus sancti operatione nostra mortali carne vestiri voluisti, et de sacra, et intacta Virgine in hoc loco nasci, et a Magis, atque pastoribus adorari fecisti: concede nobis: ut eundem filium tuum, quem tota mente, ac totis viribus nos diligere debemus, eadem sacra et Beatissima matre ejus intercedente, apud tuam clementissimam charitatem, mediatorem habere mereamur. Qui tecum vivit, et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia saecula saeculorum, Amen.

Od mjsta toho, wně, něco málo w lewo, gest kaple, a w nj stogj wýstupek čtwerhranný, zdélj čtyř a zšjřj tř kroků, zwýšj čtyř loket, zhlanbj 1 1/4 lokte, s třemi kamennými stupni, magjcj mramorowau tabuli oltářnj, a nad nj na prkně obraz Sw. tř Králů. A to gest to mjsto, *na kterém mudrci od wýchodu Kristu Pánu se klaněli a dary obětowali.*

Naproti tomu oltáři dole při zemi, k straně západnj, u stěny, gest gakési korýtko ze skály wytesané, wjce dwau loket dlauhé, a 1 1/4 lokte široké, a něco přes 1/2 lokte hluboké, *gesličky* nazwané. Prawj se, že to gsau ty samé, w nichž Kristus Pán položen byl; a od kterých djl w Řjmě w kostele Maria Maggiore se nachází, a o wánocjch náboženému lidu ukazuge.

Pak se zde geště nachází hrob sw. Pauly a Eustachie, deery gegj, ze znamenitého rodu řjmského Cor-

neliů a Grachů pocházegjcych. Gest hrob ten w geskyni swé od geskyně gesliček k západu, mramorowý, na 2 lokte wysoký, 1 1/5 lokte široký a 4 lokte dlauhý. Sw. Paula, bywši na wjru obrácena, obljbila sobě mjsto w Betlémě, kdež předkem sw. Helena dala kostel wystawěti. Tu dala ku kostelu tomu přistawěti kláštr, a sice gedno oddělenj pro mnichy, a troge oddělenj pro ženské, kteréž sama po 30 let řjdila. Pochowána gest w tom hrobě, gegž sama sobě wytesati dala, a na němž swatý Jaroljm následugjcj náhrobnjk napsal.

Nad hrobem.

Scipio quam gemit, Paulæ fudore parentes
Gracchorum soboles, Agamemnonis inclyta proles,
Hoc jacet in tumulo, Paulam dixere priores:
Eustachiæ genitrix: Romani prima senatus,
Pauperiem Christi, & Bethlemitica rura sequuta.

Nade dweřmi geskyně.

Aspicis augustum præcisa rupe sepulcrum?
Hospitium Paulae est, cælestia regna tenentis.
Fratrem, cognatos, Romam, Patriamque relinquens,
Divitias, sobolem, Bethlemiti conditur antro,
Hic præsepe tuum, Christe, atque hic mystica Magi
Munera portantes, hominique DEOque dedere.

Z té geskyně se gde proti západu do dalšj giné, něco prostranněgšj, w njž gest hrob mramorowý, 1 1/2 lokte zwýšj, tolik i široký, a 3 1/2 lokte dlauhý; *zde leželo tělo sw. Jaroljma*, prwé než do Řjma odwezeno bylo. — Od tohoto hrobu na tiř kroky proti wýchodu gest podobný *hrob sw. Eusebia* učedlnjka sw. Jaroljma, který swatému otci w překládánj a wykládánj biblj nápomocen byl.

K půlnočnj straně gsau odtud malé dwéře a 4 schody do prostranné kaple, od druhých wně powýšené a swrchu otewřené, kudy do kaple swětlo padá, s oltářem. Ta sluge *Studiolum S. Hieronymi*, kdežto sw. Jaroljm pjsmo sw. wykládal, a mnoho giných spisů psal, gež posud gako wzácný poklad chowáme.

Odtud se chodbami wycházj zase do kaple sw. Kateřiny, a pak wen, — kdež se také ohljdnauti chcemo, která wzácná mjsta se w Betlémě geště dále nacházegj. — A sice:

Čtwrt mjle od Betlema, audoljm proti wýchodu, přigde se ke wsi pastýřů, a k pozůstatkům na polo zřjceného nákladného kostela, *na kterémžto mjstě pastýřowé betlémšj angelské zwěstowánj o narozenj Páně přigali*, a prozpěwowánj gegich: „Sláwa na wýsostech Bohu“ slyšeli. — Zde stáwala wěž pastýřů, při které sám někdy patriarcha Jakub stáda swá pásáwal.

Gest tu také, před wesnicj, studně pautnjků, z které Arabowé gim za plat wodu wážj. Prawj se, když u té studně Rodička Božj pjti chtěla, žádný ale gj wody wážiti nechtěl, že se woda we studni tak zedmula, že přetýkagjcj ze studně Rodička Božj pohodlně požjti mohla.

Bljzko odtud, ke straně poledně, as mjli od Jerusalema, nacházj se wrch, na němž welikánské zřjceniny Bethsur nazwané, se widj. — Byla prý to pewná wěž k ochraně města Jerusaléma wystawená, giž král Roboam a Gidáš Machabegský silně zpewnili. Liziáš oblehl gi nadarmo, Antioch gi zradau dostal, a Jonata Machabegský gi zase opanował. Sw. Jaroljm gmenuge gi domem skalnatým.

Nedaleko odtud gest studénka, při njž prý Cambaceres komornjk maurenínské královny od učedlnjka Páně, sw. Filipa pokřtěn byl.

Také se tu ukazuge pobořená kaplička, na kterémžto mjstě prý sw. Josef s blahoslawenau Pannau Marij bydleli, když on we snách od Anděla k autěku do Egypta probuzen byl.

As sto kroků odtud k poledujmu, mezi rumem a kusy zdj, gsau dwjřka do gakés njzké a dlauhé uličky, a tau do gakéhos sklepu tmawého, kdež gest oltář; zde prý se Rodička Božj s Ježjškem ukryla, když ho Herodes zabjti hledal, a odtud do Egypta uprchla. —

Tauto zpráwau zawjrám swau přjlohu k Časopisu *„O hrobě Božjm w Jerusalémě.“* — A lauče se s drahými čtenáři swými w Betlémě, přegi, při podánj této pauti Betlémské, k hodům Wánočnjm wšem, aby, když rozujcenj woláme: *„Sláwa na wýsostech Bohu;“* oblažil nás noworozený Pán, a dal nám, kterého swět dáti nemůže, nebeský *pokog, lidem dobré wůle!*

Slawnost dosednutj

na

Arcibiskupskau stolici Pražskau.

Geho knjžecj Milost, Nejdůstogněgšj Pán, Pan **ALOYS JOSEF, SWOBODNÝ PÁN SCHRENK z NOTZINGU**, nejwyššjm rozhodnutjm *Geho c. k. Milosti, Ferdinanda I.* od 20. Čerwna r. b. zwolený, a dne 24. Srpna od *Geho Swatosti Papežské, Řehoře XVI.* potwrzený **knjže Arcibiskup pražský**, přigel dne 3. Listopadu, po páté hodině odpolednj, *do Prahy*; kamž od wšeho duchowenstwa a weškerého prawowěrného lidu w celém arcibiskupstwj Pražském, co milostný, blahorozený wrchnj Pastýř a laskawý Otec, s nejwětšj tužebnostj očekáwán byl.

Při wkročenj do pokogů swých byl pokorně uwjtán od wys. důst. kapitolnjho pana Děkana, gubernialnjho rady, w témž roce emerit. rektora university, Wáclawa W. Wáclawjčka, gménem celé přjtomné wždy wěrné kapitoly, a každý z wysocedůstogných pánů kanownjků od něho *Geho knjžecj Milosti* představen; kteryžto wšech otcowsky přigjmage, wšem milostnau náklonnost swau co nejlaskawěgi pougistil.

Hned druhý den na to, w neděli 4. *Listopadu*, gakožto *na den památky sw. Karla Boromegského*, patrona biskupůw, co nejslawněgi uweden byw do hlawnjho chrámu Páně u sw. Wjta na hradě Pražském, *dosedl na stolici Acibiskupskau.*

O dewáté hodině ubjral se *Geho knjžecj Milost* ze swé residencj, we skwostném starobylém woze; gemuž předcházeli arcibiskupšti služebnjci, auřednjci, a weškeré komonstwo, u prostřed gednoho cjs. král. pluku granátnjkůw, kteřjž we špaljru stáli, do chrámu Páně. U hlawnjho přjstupu před kaplj sw. Wogtěcha, z wozu wystaupiw, přigat byl w cjrkewnj sláwě ode wždy wěrné kapitoly metropolitánské podánjm aspergillum a kadidla; a skrze pořadj kapitoly Wyšehradské, kapitoly u Wšech

Swatých a Staroboleslawské, pak mnoha zemských p. prélátůw, wšech pražských farářůw. a wětšjho počtu arcibiskupských vikářů,děkanů a farářů wenkowských do slawně ozdobené kaple sw. Wogtěcha weden byl, kde *Geho knjžecj Milosti* wys. důst. kapitolnj děkan, pan Wácl. Wáclawjček, křišťalem obložený zlatý kříž, s předrahými prawými ostatky umučenj Páně, od cjsaře *Karla IV.*, slawné paměti, darowaný, (který se gen při korunowánj krále, pak královny a při slawnosti intronizacj užjwá,) k polibenj podal.

Zde u hrobu welikého předchůdce swého, wraucně modlitbu wykonaw, bral se ustawičným pořadjm arcibiskupských alumnůw, předcházen od weškerého světského i řeholnjho duchowenstwa, do kostela samého, a předně do wzácně ozdobené kaple sw. Wáclawa k uctěnj nejswětěgšj Swátosti oltářnj. — Po wykonané pokorné modlitbě posadil se na zwláštně připrawený stolec podlé oltáře sw. ostatkůw, kde w pontifikálnj rancho oděn byl, infule toliko a berly nepřigaw. Odtud se ubjral, předcházen od weškerého duchowenstwa, pořadim wogska a alumnů, mezi prozpěwowánjm antifony: *Ecce Sacerdos magnus*, atd. k hlawnjmu oltáři sw. Wjta.

W Presbyterium uwjtán byl od p. t. Guberniálniho Vice-Presidenta pana Barona Procházky, gakožto zástupce toho času w Praze nepřjtomného Excellencj Newyššjho pana Purkrabj, a od mnoha auditůw c.k. Gubernium, i ostatnjch neywyššjch zemských i wogenských důstojnjkůw; a když na připrawené mjsto poklekl, od wys. důst. probošta, pana Františka Pöllnera zwláštnj modlitbau inaugurowán gest.

Na druhý stupeň oltáře, se strany ewangelium, wystaupiw četl arcibiskupský podjáhen důst. kanownjk pan Petr Kregčj, hlasitě patero psanj, Geho c. k. Milosti, kterýmž se nowému *knjžeti Arcibiskupu* geho cjsarské zwolenj a pak papežské prohlášenj na arcibisk. kapitolu, na weškeré duchowenstwo, a weškerý lid oznámilo.

Po skončeném čtenj přigal *Geho knjžecj Milost* od wysoce důstojného prélata školastika, pana Josefa Raucha, pro tuto slawnost zástupce wysoce důstojného arcijahna a kostelnjho prélata, pana Wáclawa Neumanna, od arcibiskupského jáhna a podjáhna, kanownjků Mjchala Willera a Petra Kregčjho poslauchowán, arcibiskupské pallium;

kterýmž giž předkem od Neydůstogněgšjho knjžete Arcibiskupa Olomauckého, Maximiliana Swobodného Pána z Sommerau Beckh, w Kroměžjri, přioděn byl; a podánjm infule, a berly, na stolec arcibiskupský weden, zde od wysoce důstogného prohošta p. Františka Pöllnera následugjcj latinskau řečj pozdrawen byl.

Reverendissime ac Celsissime Princeps, Archipraesul et Domine Clementissime!

Difficile est sane, Princeps Celsissime! exprimere verbis, quanta consolatione, quantaque voluptate perfuderit, tum divi Viti ecclesiam Metropolitanam ejusque Capitularium collegium et Archidioecesim Pragenam, quum universum inclytae Bohemiae regnum, benignissima Augustissimi Imperatoris et Regis nostri Ferdinandi sapientissima voluntas, quae ad communem et civitatis et ecclesiae salutem conservandam, augendam et promovendam pronissima, ponderatis de utraque meritis, Te, aetate pariter ac virtute florentem, consentiente Sanctissimo Ecclesiae Romano-Catholicae Patre ac Christi in terris Vicario, Gregorio XVI., Summo Pontifice, tanta ac tali in ecclesia dignitate condecorandum designavit.

Quapropter hodierna die, uno velut omnium ore, haec intima gaudii et laetitiae sensa Tibi, Celsissime Princeps, palam significamus, Teque Antistem, Principem ac Primatem nobis datum ex animo gratulamur hacce in sacrata aede antiquissima aeque ac celebratissima, tantaque in Amplissimorum ac praeclarissimorum virorum praesentia, tantaque omnis generis, conditionis et ordinis hominum frequentia, quos Tui videndi desiderio flagrantium ingens stipat civium numerus, qui Intronisationis Tuae et Inaugurationis solemnitate adlecti, undique confluxere ad venerationis et amoris sensus depromendos, qui Tibi adpropinquare festinant, placidosque Antistitis vultus intueri cupiunt, benedictionem Tuam paternam ardentissime desiderantes.

Et sane, eo magis omnibus nobis gaudendum est et gratulandum, tam brevi tempore Antistitem supremum, Deo opitulante, nobis fuisse concessum:

quo acerbius nobis dolendum fuit de inopinato e viris discessu Reverendissimi ac Celsissimi Principis et dignissimi Archipraesulis Andreae Aloysii, ad capienda praemia coelestia et gaudia æviterna evocati.

Ast non solis hodiernae diei solemnibus, pompaeque magnificentia moti, sacratam aedem celebrant; Majora sunt et Sublimiora, quibus venerabundi adficiantur. Est etenim profunda rerum divinarum cognitio; est digna Apostolorum successore virtus, est praeclara ac excelsa Archipraesulis dignitas, est tenera in gregem fidelium Christi Domini Servatoris nostri pretiosissimo sanguine conspersum et sanctificatum, curae Tuae modo concreditum, pietas ac probitas. — Nam viget, Deo ter Optimo Maximo sint laudes! viget in patria nostra sacrorum cultus; et qui rebus divinis, quique sacris praesunt, eos singulari veneratione coli videmus; praesertim, quum et muneris, quo quis fungitur, dignitas accesserit, et virtutum, quae sacerdotium ornant, adfulserit splendor.

Utrumque vero in Te, Princeps Celsissime! cumulatum, Tibique jam proprium, et suspicimus, et omni, qua par est, veneratione, colimus.

Quis enim vel adeo ab Institutis nostris alienus, qui, quae et quanta in ecclesia Catholica Archiepiscopi, Metropolitae, Principis ac totius regni Primatis amplitudo et dignitas sit, non intelligat, aut saltem levissima mentis conjectura non consequatur? — Quis in rerum ordine vel modice versatus, qui ignoret, Tibi hancce dignitatis sedem celsissimam Divina disponente providentia, per Augustissimi Imperatoris et Regis nostri, nec non et Sanctissimi Pontificis Maximi clementiam esse concessam? —

Evehi vero poteras, Celsissime Antistes! eo gloriosius, tum Imperatoris nostri benignissimi aequo ac justissimi auctoritate, quum summi ecclesiae Pastoris Apostolico Suffragio ad tantum in republica sacra dignitatis culmen, quod perspectum exploratumque esset, si Tuis animi facultatibus, virtutibus Tuis, Tuisque meritis honor hic amplissimus deferretur, et ecclesiae et civitati ornamento atque, utilitati futurum.

A quo enim Pastore major in gregem teneritudo alacriorque vigilantia expectari poterat, quam abs

Te, Princeps Celsissime! qui in hac ipsa terra primam hanc suavissimam lucem conspexisti; qui gentis Bohemicae indolem moresque cognovisti, qui denique in ejus urbibus, literarum studio deditus, egregia et pietatis et humanitatis seminaria imbibisti. — Quid mirum itaque, si tantae spei juvenem, tamque nobili ac veteri prosapia oriundum, sacrae Theologiae, ardentissimo studio vacantem, ipse Imperator divae ac piissimae memoriae, Franciscus I., in amplissimo ac nobilissimo collegio Olomuceno domicellarem designarit Canonicum; — quo quidem honoris gradu quantopere dignum deinceps Te praebueris, testes sunt Bohemia, Moravia, Austriaque, quibus in provinciis sacerdotio ornatus, modo in fideli animarum cura, modo in Episcopum consiliis et morum suavitate judiciique gravitate omnium amorem et venerationem Tibi conciliabas. Neque tamen gravissima haec negotia curaeque tantae prohibuere, quominus literas Tibi charas coleres; hinc Theologicis disciplinis probe tincto, Doctorisque Theologiae dignitate decorato, ejusdem studii summum moderamen ab Augustissimo Imperatore benignissime est demandatum, quo in munere constitutus, quae ingenii specimina ederis, quamque singula non solum Theologicae facultatis, sed totius Universitatis membra insigni doctrinae, sapientiae, morumque comitati Tuae laudem atque venerationem tribuerint, inclyta Archidioecesis Olomucena nunquam non gratissima contestabitur. — Carum vero Amplissimo ac Illustrissimo Canonicorum Collegio Olomucensi Reverendissimus ac Celsissimus ejusdem Archipraesul, Princeps e Comitibus Chotek de Chotkowa et Wognin, cujus obitum praematurum eheu! tam sacra, quam civilis respublica usque luget, adeo, favit, ut ad extremum vitae suae halitum paterna sane benevolentia atque singulari favore Te prosequeretur.

Possem, si competeret, hoc loco in ampliorem virtutum atque meritorum laudem digredi; possem, si placeret, enumerare viros in orbe Austriaco clarissimos, qui insignis pietatis, ac eximiae Tuae tum in rebuspublicis, quam sacris et ecclesiasticis, prudentiae, sapientiae, dexteritatis, humanitatis, vitaeque probitatis exstitere aestimatores, existuntque aequissimi: nisi vererer, ne ulteriore laudum Tuarum

praedicatione auribus Tuis, quae Tua est modestia, officiam potius, quam gratificer. Hoc tamen pace Tua dicam, crescentibus meritis crevisse et praemia ita, ut quem eodem anno currente Olomucium Episcopum Suffraganeum consecratum, a Ptolemaide cognominatum sibi gratulabatur: nunc Praga, haec nostra Metropolis, Archipraesulem Dignissimum Principemque Celsissimum gratulabunda consalutet.

Felices igitur nos omnes, quibus talis ac tantus obtigerit Praesul! — Felicem ecclesiam, quae regimine Tuo gaudeat atque glorietur! — Felicem gregem, qui tenerae Pastoris solertissimi curae sit commissus! —

Dumque igitur cunctis, toti Diœcesi nostræ, Metropoli ecclesiae Pragenae, omnibusque et singulis, et vel maxime nobis, de tali ac tanto Principe Archipraesule iterum atque iterum gratulamur, inscrutabilem Dei providentiam glorificantes, et omnipotentem rerum omnium moderatorem piissime precantes, ut Tibi, Celsissime Princeps! omnia bona, fausta, fortunata, prospera atque felicia largiri, Teque ad honorem et gloriam Dei, ad salutem et felicitatem Archidiœceseos Pragenae et ecclesiae sacrosanctæ Romano - Catholicae et Apostolicae quam diutissime incolumem servare dignetur, optamus et speramus, Tibi, Celsissime Princeps! intercedentibus sanctis ecclesiae et regni nostri Patronis: Cyrillo, Methudio, Vito, Wenceslao, Adalberto, Sigismundo, Joanne Nepomuceno, Procopio, Cosma et Damiano, Benedicto cum fratribus, Norberto, Josepho atque Ludmila, et aliis et omnibus Sanctis, jugum et onus regiminis ecclesiastici humeris Tuis impositum haud grave et difficile fore portendum, quin potius suave et facile cum gaudio et animi consolatione subeundum; quod in longitudinem dierum et plurimos annos felicissime eveniat, quotidiana commemoratione pia: **„Et Antistite nostro, Aloysio Josepho“** *a cœlesti omnium bonorum Largitore impetrare non deficiemus. — Denique, Celsissime Princeps! enixe rogamus, ut gremium nostrum, semper fidele Capitulum, senatum Tuum addictissimum, filios Tuos observantissimos, qui Te summa venerationis, subjectionis atque amoris cultu prosequuntur et amplectuntur, omnesque vires et facultates suas Tibi offerunt vo-*

ventque, quospuos placuerit in partem curarum Tuarum vocare, vel auxilio sollicitudinis Tuae adhibere, in gratiam et favorem paternum benignissime suscipere, atque indultis nostris, praerogativis et privilegiis perantiquis, quae ab Augustissimis Imperatoribus aeque ac Sanctissimis summis Pontificibus Capitulo nostro semper fideli cunctisque ejus membris, fuere concessa, clementissime adnuere, quinimo auctoritate Tua, cum omnino sint et ipsimet sedi Archiepiscopali Tuae decori et ornamento, conservare et tueri digneris.

Na toto pozdrawenj Geho Knjžecj Milost následownĕ odpowĕděti ráčil:

Fratres Venerabiles, Filiique in Jesu Christo dilectissimi!

Dies totius vitae meae gravissimus illuxit, quo Ecclesiae Pragensi secundum institutionem Ecclesiae catholicae, intimo nexu copulatus, in medio Vestrum comparui, unaque Vobiscum salutem fidelium, Archidioecesi Pragensi adscriptorum, curandam suscepi. Vere incomprehensibilia sunt judicia Dei, et investigabiles viae ejus!

Hujus veritatis novum specimen illi eventus mihi praebuerant, quibus factum est, ut, Deo dirigente, a Clementissimo Principe Ferdinando primo, Imperatore ac Rege Nostro, Archiepiscopus Pragensis nominatus, ac, ceu talis, a Sanctissimo Papa, Domino nostro, Gregorio XVI. visibili Ecclesiae capite, huicce Archidioecesi praefectus fuerim, eo tempore, quo de sublimi adeo dignitate adipiscenda minime cogitaveram. Estiamsi enim inde ab incunabulis charam patriam intensa, prout par est, prosecutus fuerim animi affectione: genti tamen cum Bohemis multiplici vinculo copulatae vires meas dicare coeperam; vocatus scilicet in consilium ac Subsidium Celsissimi Principis Archiepiscopi Olomucensis, cui ceu Canonicus Capitularis primum, dein qua Suffraganeus adstare dignus habebar. Sed ecce! vixdum munera mihi collata aggressus, nuntium percepi, qui de mea in Archiepiscopum Pragensem nominatione certiorem me fecit. Voluntatem divinam in hac vocatione sus-

cipere ratus, adoravi occulta divinae providentiae consilia, illuc migraturus, quorsum Deus per Superiores meos me vocare decreverat. Et revera haec sola cogitatio, quod impulsu divino haec omnia evenerint, robur addit voluntati, immensa onera, quibus humeros infirmos submisi, trementi. Etenim quo sublimior est locus, in quo quisque collocatur, eo gravius imminet propriae aliorumque curandorum salutis periculum.

Perspicietis exinde, Fratres Venerabiles, Filiique charissimi, quotcumque oculos Vestros ad novum Antistitem dirigitis, quanta cum confidentia ad Vos omnes respiciam, enixe desiderans, ut Vestra pro regimine Ecclesiae sollicitudine onera sublevetis, quibus ferendis singuli cujusvis vires haud sufficiunt. Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur. Hoc antiquorum dicterium, largissima experientia confirmatum, mihi Vobisque omnibus applico. Si concordes omnes unitis viribus finem nobis praefixum intenderimus, civitas Ecclesiastica Pragensis florebit fructusque proferet laetissimos.— Finis autem ille, ad quem tendimus omnes, non est alius, nisi gloria Dei, gloria Jesu crucifixi, honorque sponsae Ipsius, immaculatae, sanctae Ecclesiae catholicae. Huc virium omnium efficacitatem convertere, huicce termino consequendo diurnis nocturnisque laboribus incumbere, ad hanc metam gressibus haud interrumpendis properare oportet. — Salvator divinus semetipsum vocavit vitem, omnesque discipulos suos palmites, qui solummodo viti intime copulati ex eaque succum vivificum recipientes, fini suo convenire valerent. Christo itaque conjuncti esse debemus, si vitam spiritualem degere velimus. Manebimus autem Christo associati, si viva esse perseveraverimus membra Ecclesiae, quae corpus Christi est mysticum, quamque si quis non habuerit Matrem, Deum non potest vocare Patrem. Huic columnae et firmamento veritatis insistentes et ipsi spiritualiter vivemus vitamque in aliorum animos diffundemus; sicque fiet, ut omnes unanimiter per Ecclesiam catholicam ad Deum tendamus, imbuti fide vera et charitate non ficta, ac expectantes beatam spem in saeculo futuro. Quam ob causam quisquis Vestrum in vocatione, qua

vocatus est, impigre laborans pro talento sibi concesso conferre debet ad regnum divinum amplificandum.

Hac ratione, concatenati ad invicem alligatique, individuae petrae apostolicae phalanx erimus malorum conatibus impenetrabilis, prosternentes quoscumque adversantium insultus, zizaniaque sensim sensimque evellemus, quae seminavit inimicus, dum homines dormirent; verbo: junctis fraterne viribus simul ad patriam coelestem tendemus.

Ad quod, prout patulum est, omnes et singuli hominum status et conditiones conferre possunt. Status clericalis aeternam curat salutem hominum, eosdem inserens arbori vivificae Ecclesiae catholicae, ac nutriens mortales pabulo gratiae coelestis et aqua limpidissima doctrinae divinae, ut arbori cohaerentes crescant ac fructus ferant pro tempore messis. Nos hortulanorum vice fungimur in paradiso Ecclesiae, cum fideles, dicente Apostolo, sint agricultura Dei.

Partem hujus agriculturae sane insignem mihi concreditam conspicio; ast invigilare eidem haud potero, nisi Vos omnes me sedulo adjuveritis.

Nolite, obsecro, homagium, mox in manus Antistitis Vestri deponendum, ceu meram considerare promissionem: sed ceu solemnem subjectionis sponsionem, qua Episcopo Vestro, qui nomine Ecclesiae adstat, ministeria Vestra fideliter adimplenda serio promittitis. Illud ipsum ab omnibus desidero, quotquot statui clericali adscripti vel praesentia sua hodiernam solemnitatem participant, vel domi in vinea Domini laborant.

Plurima tamen Ecclesiae valde proficua perfici non possunt, nisi et illi auxilium suum nobis suppeterent, qui potestatem suam a Deo repetentes, Dei ministri sunt; vindices in iram eis, qui malum agunt; quibusque subditi esse jubemur non tantum propter iram, sed etiam propter conscientiam in omnibus, quae temporalis subditorum salutis causa ordinant. Ecclesiae finis ut plurimum promovetur, si, qui in solio sedent judicii, dissipant omne malum intuitu judicii sui. Quo sub respectu fidenter spero, fore, ut praesto sitis auctoritate Vestra bonis propositis meis, quotquot publicorum munerum dignitate, natalium splendore, magistratuum auctoritate eminetis. Quamvis enim

finis Ecclesiae diversus sit ab eo, qui in Vobis est praestitutus, (illa enim aeternam intendit fidelium salutem, Vos securitatem in hac vita et temporaneam prosperitatem procuratis) : tamen, credite mihi, adeo arcta haec ad invicem necessitudine jungantur, ut citra cooperationem nostram faustos Vobis polliceri haud possitis successus; credite, quod ille demum status pleno gaudeat robore, in quo sacra et profana auctoritas junctis viribus, purissima intentione, ad propositam operandae salutis humanae metam progreditur.

Sustentate proinde, obsecro, pro viribus Vestris conamina mea, utaminique potestate graduque Vestro ad Ecclesiae honorem amplificandum; jugiter recordantes, quia Dominus interrogabit opera Vestra et cogitationes scrutabitur. Vicissim et Ego instabo, ut ordo clericalis eo vos semper honore et aestimatione prosequatur, quem sibi vindicat gradus, in quo divina Vos locavit providentia, quae omnia disponit suaviter; numquam non fidelem populum, a Patre coelesti mihi commissum, ad omnem Vobis reverentiam obedientiamque exhibendam cohortaturus sum, inculcaturus severe illud religionis nostrae sacro sanctae praeceptum, quo jubemur subjecti esse non solum Regi quasi praecellenti, sed et Ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.

Caeterum pia haec vota inde a primo Nominationis meae momento in pectore concepta, in antecessum jam executioni mandata, mente mea conspicio, ideo praesertim, quod regiminis civilis gubernacula in Bohemiae regno amplissimo, ab Augustissimo Imperante, Viro commissa sunt, qui sicut natalium illustritate, ita et singulari prudentia ac rerum agendarum dexteritate conspicuus, atque, de republica eximie meritus, nil nisi utrique civitati tum ecclesiasticae quam civili salubre cogitat, desiderat, mandat atque exequitur; Viro, inquam, qui omnia, quae in manu Sua deposita amplectitur subsidia, eo confert, ut patria dilecta quovis sub respectu floreat ac felix faustaque sit. Ejusdem adjutorium in Ecclesiae finibus salutaribus promovendis eo fidentius praestolari praesumo, quo magis persuasus sum, de Ipsius in Ec-

clesiam catholicam benigna propensione; eo quoque nutrita, quod ex Suorum stirpe genitorum Ecclesiae Olomucensis Antistes enatus fuerit, cujus memoria in aevum benedicta erit.

Haec sunt, quae solemni hoc momento, quo Archidioecesis divinitus mihi concreditae gubernacula capesso, Vobis Fratres Venerabiles, Filiique dilectissimi, proponenda constitueram. Succincta sunt quae protuli. Ast animi quocunque vehementiori affectu commoti, manifestationes breviores esse solent. Quodsi in quotidianis vitae negotiis hoc evenit, quis miretur, si me in praesenti hac solemnitate parem sentiam, qui verbis ea exprimam, quae intimis in praecordiis volutantur cogitata, sensa ac desideria, factis, si Deo placuerit, comprobanda.

Quae, ut effectum consequantur, prima vice in Ecclesiam Metropolitanam introibo ad altare Dei, et sacrificabo Domino hostiam laudis; qui ut mirabilem faceret gratiam suam, in eum munera sua contulit, in quo meritorum suffragia non invenit. Implorata intercessione beatissimae Dei genitricis, Virginis Mariae, Sanctorum item Bohemiae Patronorum Wenceslai, Joannis Nepomuceni et Adalberti, porro Antistitis Caroli Boromaei, cujus festum hodie celebrat Ecclesia, vota mea aeterno Deo vivo et vero reddam, et orabo, ut clementissimus Pater coelestis sanctum Sacrificium Filii sui Unigeniti acceptum habeat et benedicat, illudque salvificum efficiat imprimis pro Ecclesia sua sancta catholica, quam pacificare, custodire, adunare et regere dignetur toto orbe terrarum, pro famulo suo Papa nostro Gregorio, pro Imperante ac Rege Nostro Ferdinando, pro omnibus orthodoxis atque catholicae fidei cultoribus, pro redemtione animarum nostrarum, pro spe salutis et incolumitatis nostrae.

Supplices ad coelum manus tollam, ut Dominus, Rex coeli et terrae, qui fecit mihi magna, compleat in me, Servo Suo, ministerii Sui summam, meque coelestis unguenti rore sanctificet; ut Deus misericordiarum ministerii mei tempora benignus aspiciat, illuminet mentem meam, det mihi Sedium Suarum assistricem, Sapientiam, ac mittat illam de coelis sanctis suis, et a Sede magnitudinis Suae, ut mecum sit et mecum laboret, sciam, quid acceptum sit apud

Dominum. Enixis precibus apud divinam Clementiam instabo, ut accendatur cor meum, atque charitas Dei in eo diffusa sit per Spiritum Sanctum, qui datus est mihi. Concedat Dominus, qui dedit mihi velle secundum immensam bonitatem suam, etiam perficere, quae sunt ad gloriam Sanctissimi nominis Sui. Servabit eos, quos dedit mihi pascendos, in via sempiternae salutis, sanctificabit eos in veritate, ut vitam habeant et abundantius habeant, ut charitas Sua semper sit in eis, utque, cum apparuerit Princeps Pastorum, omnes immarcessibilem percipiamus gloriae coronam. Amen.

Po skončenj odpowědi *Geho Milosti knjžete Arcibiskupa*, intonowal pan probošt slawné „*Te Deum laudamus*“; kteréž když se zpjwalo, weškeré přjtomné duchowenstwo, dle pořádku důstognosti, ku wzkládánj pokory, úcty a poslušnosti, poljbenjm ruky arcibiskupské přistupowalo; kde ku každému milostně se nakloniw, práwě otcowskau laskawostj každého pod ochranu swau prigjmal.

Na to odebral se *Neydůstognějšj knjže* k hlawnjmu oltáři, kde modlitbu k Swatým českým patronům konal; načež měl prwnj pontifikálnj mši swatau. Po skončených službách Božjch prohlásil pan prélat školasticus, Josef Rauch, bullu plnomocných odpustkůw w českém i německém gazyku; načež *Geho knjžecj Milost* papežské požehnánj udělti ráčil.

Napotom se Geho *knjžecj Milost* ze zakristie w též sláwě nawrátil do swé residencj, w gakowéž byl do chrámu Páně uweden a uwjtán; a ačkoli byla toho dne powětrnost nepřjzniwá, nic méně nesčjslné zástupy zbožného lidu sešly se na hrad Pražský, žádagjce osobně poznati nowého neydůstognějšjho pastýře swého, gemuž co wřelené dobrotiwosti a práwě křestanské lásce srdce wšechněch giž napřed nakloněna byla, každý žádal dogjti od něho požehnánj, a každý se srdečně radowal, djky wzdáwage Bohu, že tak náboženského, laskawého a milostného pastýře nám *w něm* darowati ráčil.

Gak se pak *Neydůstognějšj knjže Pán* do swých pokogů odebral, přistaupil wysoce důstogný kapitolnj pan Děkan, a gménem weškeré přjtomné, wždy wěrné kapitoly k slawnosti intronizacj, následugjcj řečj, štěstj přál:

Reverendissime ac Celsissime Princeps!
Archipraesul Gratiosissime!

Supremi Numinis sapientissima et benignissima providentia, ejusque nutu Augustissimi Imperatoris clementia, et communis ecclesiae Christianae Patris fiducia, et proprii ingenii, eruditionis virtutumque splendor blando consensu Te, Celsissime Princeps, sublimi solio Archiepiscopali Pragensi collocatum esse, tanta nos omnes, universum clerum et populum perfundit laetitia sancta, ut Te divinitus missum, cultu piissimo ac intimo amore dignissimum venerabundi suscipiamus.

Hanc quidem candidam mentem, hos sincerissimos pectoris nostri sensus, sensus nimirum venerationis, obedientiae, obsequii filialis et devotionis Tibi, sedem Archiepiscopalem solenni ritu occupanti, amplissimus Capituli Praepositus, animi nostri interpres, coram Deo vivente palam testatus est.

Verum, ut eadem in praecordiis nostris vigentia, utut jam exposita mentis sensa Celsitudini Tuae ipsimet verecunde proponamus, singulari cogimur pietatis et amoris studio, quo in Te pectora flagrant, cogimur gaudio summo et laetitia, qua delibutos nos reddidit ingressus Tuus in ecclesiam Tuam Metropolitanam, in qua solium conscendisti virorum in ecclesiae et patriae historia summo splendore fulgentium; quos inter, post restauratam sedem Archiepiscopalem, eminet magnus Ernestus, Comes et Cardinalis ab Harrach, qui de religione catholica in patria nostra mirifice meritus, ac proinde aeterna memoria dignissimus, in omen sane faustissimum, eodem die, quarto nimirum Novembris, S. Caroli Boromaei honori dedicato, est natus, quo Tibi de gubernaculis reipublicae sacrae pransis, nobisque curae Tuae paternae exinde addictis, laeti congratulamur.

Cognitis itaque Tuorum mentibus jam percipe unanimem semper fidelis Capituli, totius Cleri ac populi universi vocem: „Faxit Deus ter Optimus, Maximus, ut Ecclesiam Suam unam, sanctam, catholicam, Petro-apostolicam ad laudem et gloriam nominis Sui, et ad salutem animarum, qua civitatis continetur prosperitas, immensam per annorum seriem

salvus incolumisque regas! Ipse gratiarum Pater Te, exoptatissime Princeps et Archipraesul, ad opus in vinea Sua gravissimum confortet, roboret et protegat, ut inde felix, faustum beataeque aeternitatis praemio dignissimum sit Tuum hujus almae Archidioeceseos moderamen, perpetua Tui nominis laus, atque memoria in benedictione, nulla unquam oblivione delenda!"

His optatibus jungetur omnium nostrum solertissima cura, qua ut filii ad nutum optimi Patris parati, unitis viribus apostolicae Tuae solicitudini subvenire, onera pastoralia levare, et quamcunque volueris opem praestare pro virili conabimur, ministerium Dei, in quod vocati summus, eo fervore implentes, qui Tuum, Archipraesul Celsissime, Senatum decet.

Talibus artibus titulum Capituli Deo, Ecclesiae et legitimo Principi semper fidelis, quo olim condecorari meruit, — quippe quod Antistite destitutum per annos fere centum et quadraginta supremam sacrorum administrationem, funesto haereseos tempore, in fide catholica constans et fidele, sustinuit, — Suis quoque in praecordiis facile tuebimur; Tuum simul favorem sublimem, gratiamque paternam lucrifacientes, qua, ut nos complectaris, enixe ac verecunde rogamus.

Ceterum Patrem luminum uno ore cordeque precabimur, ut ea confirmet, quae operatus est; Celsitudinemque Tuam benedicat de Sion, ut videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae Tuae. Dixi.

Na tuto řeč ráčil *Neydůstogněgšj knjže Pán,* pod trůnem stoge, následugjcjmi slowy odpowěděti.

Fratres Venerabiles ac dilectissimi!

Sinceram hanc gratulationis et submissionis significationem semper fidelis Capituli mei, ea cum intentione suscipio, ut, quod saepius jam promisi, pro viribus conaturus sim, omnibus, iisque gravissimis muneris mei officiis satisfacere; simul tamen certam spem animo concipio, fore, ut semper fidele Capitulum meum re et consilio mihi praesto sit, mihique in omnibus rebus ecclesiasticis auxilium necessarium

ultro ac libenter ferat. Vestram eximiam operam appello Fratres Venerabiles, qui Senatum meum ecclesiasticum constituitis, in id vocati, ut Vestro consilio judicioque maturo Praesuli novo occurratis, quem constituit Dominus super familiam suam.

Ego Vos fraternitatis et singularis amicitiae amore amplecti numquam desinam; quotidiana experientia nimirum probe edoctus, Ecclesiae catholicae incrementum, cujus meu plurimi interest, nonnisi unita virium nostrarum contentione augeri ac promoveri posse. —

Po této řeči přistaupil pokorně redaktor Časopisu Dědictwj Swatojanského, kanownjk Václaw M. Pešina, a *Hlasy duchowenstwa, Českého a Morawského, w dewatero zagjmawých básnjch*, co neyuctiwěgi podal; ty dwa literárnj ústawy *„Časopis pro katolické duchowenstwo, a Dědictwj Swatojanské“* přjzniwé a ochraňugjcj milosti *Neydůstogněgšjho knjžete Pána* poručege.

Pak přistaupily wys. důstogné kapitoly, Wyšehradská, Wšech Swatých a Staro-Boleslawská, wys. důstognj páni prélatowé, řeholnjch řádů i arcibiskupského seminaře představenj a pražšţj farářowé, pak wenkowšţj wikářowé, wikariátů tagemnjci, a ginj wzácnj duchownj pokoru swau nowému *Neydůstognegšjmu Arcipastýři* skladagjce. — Načež slawná hostina následowala.

Aby wšak tento přeslawný den spolu aučinliwau láskau křesťanskau zaswěcen byl, dal Geho knjžecj Milost 500 zl. stř. rozdati mezi chudé; a tolikéž k špitálu Alžbětynskému.

W auterý, 6. Listopadu, přigjmal slawně *Neymilostiwěgšj knjže Arcibiskup* z rukau zástupců wys. slawného Gubernium, a sice, wysoce urozených, guberniálnjho rady pana Karla Breinla z Wallersternu, a pana Wácl. Wil. Wáclawjčka, kapitolnjho děkana, gakožto guberniálnjho referenta záležitostj duchownjch, wládu arcibiskupských panstwj; kde dotčený pan guberniálnj rada a kapitolnj Děkan, řečj w českém gazyku přewýbornau wšecky auřednjky a rychtáře poddaných obcj *Geho Neydustognegšj knjžecj Milosti* představowal a porauřel, tak, že dogjmawostj slow wšickni prjtomnj na neywýš pohnuti byli.

Skrze celý týden přigjžděli neywyššj auřady, a wyššj wzácné důstogenstwo wšech oddělenj, swé uctiwé uwjtánj a pokorné štěstj přánj skládati.

Praha plesá nad *Arcipastýřem tak přelaskawým*, který hned při prwnjm dnu srdce wšech zaugal a tak kořka každý krok swůg, každé počjnánj swé wážnostj, přjwětiwostj a dobročinnosj znamená. Kragowé arcidiécesj doptáwánjm se rozljhagj; Praze záwiděgjce, že gim popřáno nenj milostná pastýřská slowa z úst přewelebných slyšeti a z laskawého zřenj otcowské wljdnosti se těšiti. Po dáwné časy nebylo mezi obecenstwem takowého radostného ducha roznjcenj, a tak wřelého přánj, *„by mysl tak welebnau nikdy nic nezarmucowalo: ale gasnost nebeská strogila každý den útěchy plný, nepřetrženě a neskaleně po předlauhá léta; — by GEMU wždy blaze bylo mezi námi!*

List pastýrský.

ALOYS JOSEF

SWOBODNÝ PÁN SCHRENK z NOTZINĜU,

z Božj a apoštolské Stolice Milosti

knjže Arcibiskup Pražský,

Stolice apoštolské w králowstwj Českém, gakož i w Diécesjch, Bamberské, Mišenské a Řezenské, Legat rozený, Primas králowstwj Českého, arcibiskupského chrámu Páně Olomauckého kanownjk, Doktor bohoslowj, university Pražské ustawičný kanclýř a studij ochránce atd. atd.

weškerému duchowenstwu arcidiécesj Pražské

tak cjrkewnjmu, gak řeholnjmu,

pozdrawenj a požehnánj od Pána!

Pán náš, *Ježjš Kristus*, gednorozený Otce nebeského *Syn*, když z tohoto swěta chtěl odegjti, a se na prawici Otce swého posaditi, nezanechal nás zde sirotků; nobrž chtěge i budaucně potřebám našim wyhowěti ráčil dwanácte Apoštolů wywoliti, a gim nebeského učenj sklad swěřiti, by ho w neporušenosti ostřjhali, danau sobě mocj skrze hřjch od Boha odwrácené lidi k milosti Božj zpět zase nawracowali, a gich swatau kázuj na cestách duchownjho žiwota wodili. Poslal ge, gakož sám poslán byl od Otce, by gdauce do weškerého swěta zwěstowali Ewangelium wšemu stwořenj, učjce wšecky národy zachowáwati wšecko, což gest koli přikázal nebeský Pán. By se pak nikdý od prawdy neuchýlili, přisljbil gim, že negen sám s nimi bude, nýbrž že gim pošle i Útěšitele a Učitule prawdy, *Ducha swatého,*

genžby s nimi byl až do skonánj swěta. A wšak pauhé toliko učenj, ač z lůna nebeského Otce bylo pošlo, nebylo ještě s to, lidi, skrze hřjch od Boha odwrácené, k poslednjmu cjli žiwota gegich přiwesti. W moci toliko Božj to bylo, rozwázati swázaných, oswjtiti slepých, wyzdwihnauti zawržených; a protož na wěky Milosrdný krehké zplnomocnil lidi, by mocj geho obdařenj poswěcowali a obnowowali wnitřnosti srdce lidského, by z nesprawedliwých činili sprawedliwé, z nepřátel přátely, a podlé naděge dědice žiwota wěčného. Smrtedlnjky učinil neydobrotiwěgšj Bůh, udělenjm Ducha swatého, služebnjky Kristowými a rozdawači tagemstwj Božjch. To wše by se ale podlé prawého řádu dálo, přidal gim Spasitel moc wázati a rozwazowati na zemi, a přikázal gim, by pilni byli wšeho stáda, by to, což schází, naprawili, a nabjzeli a trestali s úplnau mocj. Týmž během swatá Božj cjrkew sgednocena byla a wzdělána od Krista Pána w Apoštolatu na swatém Petru, gemužto odewzdány byly kljče královstwj nebeského. Aby pak až do skonánj swěta setrwala, zřjdil to welemaudrý Bůh tak, by gako se skrze křest wěřjcjch počet množj: rownč tak skrze poswěcenj na biskupstwj i swatj Apoštolowé měli swé náměstky a nástupnjky, ještoby služnau swé duchownj moci částku na rozmnožen blaha wšech wěřjcjch nižšjm zase cjrkwe služebnjkům skrze swěcenj kněžské udělowali. Toto cjrkewnj stawenj, od samého Boha zázračně wzdělané, až posud stogj newywrácené, a státi bude, dokudž nepřigde Pán saudit žiwých i mrtwých; stogj co duchownj Kristowo tělo Duchem swatým ožiwené, kterýž učj wšj prawdě, a rozlit gsa w srdcjch wěrných, ge k Bohu wede, i činj, by žiwot měli, a hogněgi měli.

Gižť i gá, ač nehodný, k tomuto cjrkwe řjzenj powolán gsem od toho, genž „*dal některé zagisté Apoštoly, některé pak proroky, giné pak ewangelisty, giné pak pastýře a učitele: k dokonánj swatých, k djlu služebnosti, k wzdělánj těla Kristowa.*“ (Efes 4.) Neb Bůh, genž řjdj wšecky kroky lidské, nepostižitedlnau swau prozřetedlnostj tak to učinitj ráčil, bych od *Neygasněgšjho Cjsaře a Krále našeho Ferdinanda I.* za *Arcibiskupa* gmenowán, a od *Neyswětěgšjho Otce Řehoře XVI. Papeže* našeho, představen byl *cjrkwi Pražské*. Wjmť sice, kteraké a gak mnohé powinnosti, wkročiw do hlawnjho chrámu swého, gsem na sebe wzal;

nenj mne tagno, co požaduge ode mne onen strašliwý auřad, kterýž gsem, od Boha gsa powolán, přigal na slabá ramena swá; wědomo mi gest, že gednau přjsný počet z wládařstwj swého budu museti Pánu neyspra-wedliwěgšjmu klásti; chwěgj se wnitřnosti moge, rozbjrám-li sobě na mysli wšecka nebezpečenstwj swého wlastnjho i giných lidj spasenj, kteráž s úřadem tak wysokým gsau spogena. „*Nebo záhuba, kteráž se z wysoka stáwá, těžšjm se pádem scházj. Čest biskupská gest sic před lidmi welmi slawná, ale i bolest gest weliká, trpjli ona záhubu; nebot čjm wyššj gest stupeň hodnosti biskupské ostatnjch: tjm záhuba těžšj, nedbanliwostj-li se rozpadá. Nenjt tak rozkošno, na wysoku státi, gako gest kormautliwo, z wysoka padnauti. Aniž tak weliká sláwa po wjtězstwj, gakowéž zahanbenj po záhubě.*“ (Sw. Ambrož in suo past.) Než ale s druhé strany gest zase, což těšj ducha před tjžj přewzatého welikého auřadu se třesaucjho.

Přede wšjm mysl mau pozdwihuge newywratitedlná důwěra, kteraužskládám w pomoc Neywyššjho. Prawda gest owšem, což pjše swatý Řehoř: „*Gsili ctnostmi ozdoben, přinucen toliko k úřadu přicházeg; prázden-li gsi ctnostj, aniž nucen nepřicházeg.* Nic méně gak mile Neygasněgšjho Cjsaře Pána wůle mně byla zgewena, mezi radostj a strachem u prostřed postawenému, útěchau bylo to neklamné přeswědčenj, že Bůh, genž mne powolal, powolanému též přispěge, a že ten, genž we mně způsobil chtěnj, způsobj i také dokonánj podlé dobré wůle swé. „*Nebo na slitowánj Božj*“ gakž sw. Ambrož napomjná, „*neywjce máme tehdáž spolehati, když se lidské pomoci nedostáwá.*“ (In hexam.). Protož také nic se neostýchám, se swatým Bernardem wolati: „*Ty gsi, Pane, naděge má; ty powjš, co činiti, čeho se wystřjhati, co trpěti, čeho žádati: ty Pane naděge má; a wšech zasljbenj i wšeho mého očekáwánj gediná přjčina. Nechat giný se honosj zásluhau, wychlaubage se, že nese dne i horka břjmě: mně wšak dobré gest, přidržeti se Boha, a na Pána Boha skládati daufánj swoge.* (Serm. 9. super verb. qui habitat.) Poněwadž tedy powolánj moge djlem gest Božjm, kterýž u wěci té služby gest použil lidské: pročbych se pewně nedowěřowal, že djla swého nenechá nedokonaného? On, genž ge započjti ráčil, dokoná ge také podlé dobré wůle swé.

Mimo to nemalau útěchu mi přineslo a duši mau radostným citem naplnilo to pomyšlenj, že mně právě *tato arcidiécesj* za los padla, kterážto i swau starobylostj i swau rozsáhlostj proslawena gest a welmi wznešená, a kterážto se w mileném Českém králowstwj nalezá, s njmžto mnohými i neyradostněgšjmi swazky gsem spogen. Neboť we welikém tomto králowstwj prwnj spatřil gsem tohoto žiwota swětlo; i mogi roditelowé, kteřjžto mne dle wůle Božj zplodili, negen w králowstwj tomto gsau žiwi byli, nobrž i teď w okresu tétéž mně swěřené arcidiécesj w Pánu odpočjwagj. Zde gsem tak počátku, gakož zrůstu a prospěchu nabyl žiwota i tělesného i duchownjho. W Čechách, totiž na slawných wysokých školách Pražských odbyw učenj maudrosti swětské, oddal gsem se w Hradci Kralowé uměnjm bohosloweckým pod zprawau a řjzenjm Neydůstogněgšjho tétéž diécesj Biskupa, genž se pozděgi zdegšj arcidiécesj stal arcipastýřem, a gehožto Božj slitowánj mne ráčilo učiniti druhým nástupnjkem i we gménu i w auřadě. W prawdě toť mi neysladšj při nastáwagjcjch starostech gest útěchau, že negsem k hlásánj swatého Ewangelium poslán k národům wzdáleným a cizjm: nobrž že přicházjm k spoluwlastencům, kteřjž, (gak neyděwěrněgi daufám) wlastence Biskupa swého s radostj přigmau. — Naproti tomu i gá pamětliw gsem slow, kteráž geden ze starých řekl: *„Poněwadž gsme wše dobré od wlasti přigali, nic nám též nebuď težkého pro wlast.“*

Posléz srdce moge strachem nastáwagjcjch péčj a starostj zkormaucené potěšuge i to, že ta stolice, na kterauž dosedám, takými časnými nadána gest prostředky, že mimo to, čehož potřebj gest k opatřenj biskupské důstognosti, pozůstati může i ještě něco, cožby se k spasitedlným aučelům cjrkwe i wlasti, gakož i k setřenj slzj chudých a nuzných mohlo obrátiti. Nacházegj se, gakž powěst hlásá, w Pražských městách zwláště působenjm *slawné zemské wlády* mnohé ústawy na ten cjl a konec zaražené, by osoby bjdné a cizj pomoci potřebné žádaucj nabyly útěchy. Ke wšem těm ústawům, a ke wšem gakkoli stjženým a potřebným lidem obrátjm zraky i srdce swoge, gak mile prostředků k ulewenj bjdy lidské nabudu; dobře wěda, co zákony cjrkewnj bned od prwnjch cjrkwe časůw u přjčině té wěci ustanowily. *„Nebot tot biskupa sláwa gest, se o chudé starati; hanba ale wšem kněžjm, chtjli gen swé wlastnj bohatstwj rozmnožowati.* (Sw. Jaroljm.)

To wše přemjtage na mysli, s duchem posilněným i utěšeným přistupugi k aufadu od Boha mně uloženému, a k powinnostem, kteréž mám pluiti. Wéwodj mezi nimi ona, kteráž přidržuge k neporušenému wjry prawé ostřjhánj wšech těch, kteřjžkoli powoláni gsau k zpráwě cjrkwe. K těm wšem wolá swatý Apoštol: „*O Timotee, cožt gest swěřeno, ostřjhey, waruge se nepobožných nowých slow.*“ (1. Tim. 6.) „*A co gsi slyšel ode mne před mnohými swědky, to poruč wěrným lidem, kteřjž způsobeni budau, i giné učiti.*“ (2. Tim. 2.) A to přikazuge se wšjm právem swatý Pawel. Nebo „*wjra náboženstwj katolického swětlem gest duše, branau žiwota, základem wěčného spasenj. Wjra gest lampa; poněwadž gako lampa oswěcuge dům, rowněž tak wjra duši.*“ (Sw. Jan Zlatoústý super. Matth. c. 21.) Protož také swatá cjrkew učjcj, na swatém sněmu Trideutském shromážděná, slawně prohlásila wjru *za lidského spasenj počátek, za wšeho osprawedlněnj základ a kořen, bez kteréž nelze se ljbiti Bohu a přigjti do společenstwj synů geho.* (Sess. VI. cap. 8. Decret. de Justif.) — A w skutku můžli světla očj swých zbawený po prawé cestě kráčeti, nepřigdeli dobrotiwý lékař, by slepému zrak nawrátil, a uzdraweného tam spolu prowodil, kamžby, sobě zůstawený, přigjti nemohl! Podobně člowěka hřjšnjka oko duchownj přjčinau božských a nebeských wěcj slepo gest, a bjdně semotam blaudj, nepomůželi sám Bůh zaslepenému, a nedáli mu světla nebeského, by poznal cjl swůg, gakož i cestu, po kteréžto se k onomu dostati lze. „*Slowo, kteréž bylo na počátku, kteréž bylo u Boha, a gest Buh, swětlo prawé gest, oswěcugjcj každého člowěka přicházegjcjho na tento swět.*“ (Jan 1.). Co gest swětlo očj pro wěci světské, toť swětlo wjry pro wěci duchownj. „*Žádné a sebe wětšj bohatstwj, žádnj pokladowé, žádná čest, a žádná swěta tohoto wěc nenj tak weliká, gakož gest wjra katolická, kteráž hřjšné lidi spasenj činj, slepé oswěcuge, nemocné uzdrawuge, wěřjcj křtj, wěrné osprawedlňuge, kagjcj naprawuge, sprawedliwé utwrzuge, mučedlnjky korunuge, panny a wdowy i wdané w čisté stydliwosti zadržuge, žaky k řádům připaužtj, kněžj poswěcuge, a u wěčném dědictwj wšech se swatými umjstuge.*“ (Sw. Augustin de verbo Dom.) Tuto Božj wjru, tak gakž se od cjrkwe katolické, totiž od gegjho nemylného učitelstwa před-

nášj, zachowati, rozmáhati a hágiti se wšj silau se přičinjm, bych živým zaslaužil býti audem téhož Apoštolátu, k němuž prázden zásluh, pauhým milosrdenstwjm Božjm byl gsem přiwtělen; bych živau a kwetaucj letorostj zůstal na onom winném wždy se zelenagjcjm kmenu, Ježjši Kristu; od něhožto odřjznut bývá, kdo se koli opustiw prawau wjru k mrákotám bludů byl obrátil. Wšechněch, gichžto mi poskytne auřad můg, použigi prostředků, *bych ostřjhal w cjrkwi sobě sweřené čistého a neporušeného skladu učenj spasitedlného*, a přjsně budu wstřjc wycházeti těm, genžby pod gakýmkoli zámyslem nowá a neprawá učenj do srdcj mých wěrných wstěpowati snad chtěli. Nebo ti a tacj, gešto se takowýchžto osmělugj wěcj, sahagj směla a opowážliwau rukau až i na wěčné spasenj swých spolubližnjch, poněwadž sám Spasitel dj: „*Kdo wěřj w Syna, mát život wěčny: kdožť pak gest newěřjcj Synu, neuzřjt života, ale hněw Božj zůstáwá na něm.*“ (Jan 3.) Kdybych tedy takowých wlků nezahnal od Kristowa owčince: sluhau nebylbych Kristowým.

Neučinilbych ale nikoli auřadu biskupskému zadost, kdybych toliko a gediné na zachowánj a rozmnoženj wjry gakkoli wšechněm na neyweyš potřebné, kteřjž k Bohu chtěgj pristaupiti, zřenj swoge měl. Gesti sice wjra lidského spasenj počátek, gestit wšeho osprawedlněnj základ a kořen: a wšak předce wjra toliko sama člowěka nemůže osprawedlniti. Skrze hřjchy od Boha oddělený člowěk ležj w mjstech tmawých, kdežto činj skutky temnosti. Bůh sice rozněcuge w něm swětlo wjry, by widěl, koho opustil, a do gaké se propasti bjd a strastj pohřjžil. Tak může z wlastnj wůle swé padlý člowěk owšem mdlé a slabé ruce swé wztáhnauti k Bohu swrchowaně milosrdnému, a wšak sám sebe pozdwihnauti nemůže. Bůh toliko sám, showjwagjcj a milosrdný, otcowskau gemu ruku podati, a k sobě táhnauti může toho, genžto obdržew swůg djl z dědictwj otcowského, do wzdálené šel kraginy, a tam wšecko utratil životem prostopašným. I w skutku obracuge nás k sobě Bůh neydobrotiwěgšj skrze swátosti a giné ještě prostředky cjrkwe katolické, gimižto se nám zásluhy utrpenj Pána našeho Ježjše Krista zdělugj skrze Duchu swatého, kteřýžto lásku Božj rozlévá w srdcjch našich, w nás přebývá, nás w Ježjše Krista wštěpuge a živými geho audy činj. Gestliže w tomto spogenj tyto neyswětěgšj

spasenj swého prostředky považugeme, průwodnoť z toho bude i ono, že Apoštolát swaté cjrkwe katolické netoliko skladu wjry střeže, nobrž že i také nebeské poklady milosti Božj pod swau má stráž, kteréž i sám rozdáwá, i rozdáwati welj wšem těm, genž skrze dobrowolně přigatau milost Božj aneb osprawedlněnj, aneb w nabytém osprawedlněnj zrůstu dogjti žádagj. I w skutku ustanowil také drahodrahý Spasitel swé Apoštoly, a w nich wšecky gegich nástupnjky, *co služebnjky swé a rozdawače tagemstwj Božjch*, přikázaw gim, křtjti wšecky národy we gménu Otce, Syna i Ducha swatého; gakož i, by činili na geho památku, což on sám byl činil při poslednj wečeři. Apoštolům a gegich nástupnjkům dal též moc, odpauštěti a zadržowati hřjchy, *a poslal ge, gakož i sám byl poslán*. Toliko na samém Apoštolátu gest tedy založena wšecka ta moc, kteráž wěrjcj osprawedlňuge a gegich sprawedlnost rozmnožuge skrze *ta widitedlná znamenj, gešto milost Božj wyznamenáwagj, i skutečně také pusobj.* — Gakož gsem tedy přisljbil zděděné wjry neohrozeným býti hagitelem: rownětak milostj Božjch pokladu opatrným musjm býti strážcem, bych hrozného hněwu saudce nebeského na sebe neuwalil; cožby se stalo, kdyby pro mau nepečliwost s swatými Božjmi wěcmi se nehodně zacházelo, *a těch drahých perlj se před swině metalo.* A to gest, což giž i Apoštol chtěl zameziti, když swého milého učedlnjka napomjnal, *„by newzkládal rukau rychle na žádného.“* (1. Tim. 5.)

A wšak w celosti wjra by se nezachowala, a wěrjcj by osprawedlněnj dogjti, aniž podlé wjry živi býti nemohli, kdyby w tom zewnitřnjm shromážděnj, gakýmž gest cjrkew, kázně swaté bořlenj nebylo. *„Kázeň“* dj sw. Cyprian (epist. 2. de discipl. et habit. vir.) *„strážcem gest naděge, skreyšj wjry, wudcem spasitedlné cesty, podnětem a potrawau dobré powahy, učitelkynj ctnostj; kázeň činj, že w Kristu zastáwáme a bez přestánj Bohu živi gsme, že zasljbeného nebe i Božjch odměn docházjme.*“ Za tau přjčinau newiditedlná hlawa cjrkwe katolické swatému Petru plnomocenstwj udělila, pásti owce i beránky, a wázati i rozwazowati. Protož také apoštolowé wšem cjrkwjm kněžj představili, a swatý Pawel zwláště *„procházel Syrii a Cylicii, potwrzuge cjrkwj: přikazuge ostřjhati přikázanj Apoštolu a Staršjch.*“ (Skut. Apošt. 15.) A

k přjsnému sandu potahuge Korinty, (1. Kor. 5.) o nichžto se dowěděl, že hanebného smilnjka mezi sebau trpj, *wydage téhož Satanu k zahubenj těla, aby duch spasen byl w den Pána našeho Ježíše Krista.* Tentýž saud wynesl i proti Hymenowi a Alexandru (1. Tim. 1.), *aby se učili nerauhati.* A rowně tak cjrkewnj kázně pilného nalezáme téhož Apoštola i w 1. listu k Timoteowi w kap. 3. Podobně i ostatnj apoštolowé moci té od Pána gim dané užjwali, gešto wegen wšecky nesnáze u přjčině obřjzky powstalé (Skut. Apošt. 15.) hned odstranili: nobrž, když toho potřebj bylo, i kárali a trestali. A takowé ředitelské plnomocenstwj se wšem uděluge, kteřjž se koli za biskupy swětj; nebo podáwage swětitel swěcenému berlu pastýrskau, w ta slowa k němu mluwj: *„Přigmi berlu pastýrského auřadu, bysi w naprawowánj hřjchuw swatým hněwem byl podpálen, saud činil bez hněwu, rozmáhage ctnosti posluchačů duchy wzbuzowal, a w tiché přjsnosti wyšetřowal a kárał.“* (Rom. Pontif. de consec. elect. in Episc.) Protož i gá přiwtělen gsa k živému Apostolátu, a gsa w gednotě s *Římským Papežem*, widitedlnau cjrkwe katolické hlawau, budu řjditi a sprawowati *cjrkew Pražskau*, a starati se o to, by tahle důležitá cjrkewnjho stawenj stránka se nezeřjtila aneb škody netrpěla; anobrž by se w prawé gasnosti wjce ještě zastkwěla w *domě Božjm*, genž gest cjrkew Boha živého, za *kteraužto Kristus sebe samého wydal, aby gi poswětil, aby sám sobě gi učinil slawnau, nemagjcj skwrny ani wrásky, neb co takowého, ale aby byla swatá a neposkwrněná.* (Efes. 5.) Předsewzetj tato, duši mau oživugjcj, přiwedu k mjstu, pakli se Bohu bude ljbiti. Neb *„nebudeli Hospodin stawěti domu, nadarmo pracowali, kteřjž stawěgj geg. Nebudeli Hospodin ostřjhati města, nadarmo bdj, kterýž ostřjhá ho.“* (Žalm 126.). Na tuto pomoc Božj spolehage, *pilen budu wás i wšeho stáda, w kterémž Duch swatý ustanowil mne biskupa, a sprawowati budu cjrkew Božj, kteréž dobyl krwj swau.* (Skut. Apošt. 20.)

Tak gsem, gakž se domnjwám, wšecky auřadu swého powinnosti nastjnil. Co tedy ode mne žádati a čekati můžete, snadno z předešlého dá se domysliti. S pomocj Božj skladu učenj Božjho ostřjhám ode wšj bludu skwrny; poklady milosti Božj, gichžto rozdawačem mne prozřetedlnost Božj učinila, wěrně budu rozdáwati; cjr-

kew pak sobě swěřenau tímž spůsobem budu sprawowati, kterýž předpisuge sw. Řekoř (l. 19. Moral.), an dj: „*Nechat kázně přjsnost řjdj se wljdnostj, a wljdnost at zdobj přjsnost; a tak gedno druhým at se sprawuge, by přjsnost nebyla ukrutná aniž wljdnost rozwážna.*“ A wšak kdo ze smrtedlujků, — by i milost Božj w křehkých panowala nádobách, wšem těm důležitým powinnostem, a zwláště w tak welikém okresu země, gakýž arcidiécesj Pražská w sobě zawjrá, mohlby sám o sobě učiniti dosti! Welmaudře tedy od cjrkwe katolické zřjzeno gest, by seč geden nenj, ginj mu pomohli wykonati. A tau pjčinau srdce moge welikau se naplňnge útěchau; wida, gakowých a gak mnoho mám spoludělnjků na winici Páně, gichžto pomocj opatřen, budu sto, w tom pokračowati, což předkowé mogi dle swé maudrosti ustanowiti za dobré gsau uznali.

Přede wšjm w správě diécesanské důwěřugi se w pomoc wšech těch, kteřjž powýšeni gsauce k gakémukoli důstogenstwj giným gsau předstaweni, a gichžto způsobu žiwota welmi často podřjzenj následugj. Nic nepochybugi, žeby w cjrkwi, rowně gakož w každé giné společnosti, wše se podlé žádostí dařilo, kdyby předstawenj, poslušenstwj gsauce pilni, wšecky swé powinnosti na wlas plnili. Naproti tomu rowně tak gest gisto, že wšecko dège se na opak a přicházj na zmar, gestliže ti, genž na wrchu stogj, prawých cest opauštěgj. Nebo „*wady biskupůw* (což owšem platj i o wšech giných předstawených) *nemohau ukryty býti před očima, nobrž i malé gegich chyby rychle w známost přicházegj. Gako bogownjk, dokudž doma zůstane, a s žádným w bog se nepaušlj, muže, by i sebe slabšj byl, w skrytě zůstati, w bogi ale nahý postawen, hned obgewuge, gakýmby byl: rowně tak i ti, genž domácj, nemohými pracemi zaměstnaný, wedau žiwot, magj we swé samotě gakausi zástěru na prowiněnj swá; wystupugjce ale na swětlo swlékagj se z oné tagnosti neginúce, než gako z odewu, a ukazugj takměř nahé duše očjm na ně patřjcjm.*“ (Jan Zlatoústý l. 3. dial.) Poněwadž tedy nemůž skryto býti město na wrchu stogjcj, Wy wšickni, ginžto ginj gsau podřjzeni, duchem a srdcem Wašjm hleďte býti tak spořádáni, by toho wyššjho mjsta, ku kterémuž skrze nasbromážděné zásluhy swé byli gste powýšeni, hodnými byli gste gmjni. — Wy pak zase, genž giným gste poddáni, úplné swým před-

staweným prokazugte poslušenstwj, wědauce, že „*nenj mocnosti nežli od Boha, a Božjmu zřjzenj že se protiwj, a sám sobě odsauzenj dobýwá, kdoby koli mocnosti se protiwil.*“ (Řjm. 13.) Protož *poslušni buďte zpráwců swých, a buďte gim poddáni. Oni zagisté bděgj nad wámi, gako počet magjce wydati za duše waše.* (Ž d. 13.) Kdo giné má sobě podrobené, přjsně žádá od nich poslušenstwj. „*Co wšak muž býti nesprawedliwěgšjho, než chtjti od menšjch mjti poslušenstwj, a nechtjti poslauchati wětšjch?*“ (Sw. Augustin de op. monachi). Prawý cjrkewnj zpráwy řád gen tehdáž může obstáti, gestliže poddanj wšech představených, dobré wěci rozkazugjcjch, ne *toliko pro hněw, nobrž i pro swědomj* poslauchagj, gelikož w každé společnosti poslušenstwj gest swažkem, kterýž roztrhnut-li býwá, wšecko na rub se obracj, gakž nám i letopisowé doswědčugj. Posléz nikdo, znage gen poněkud přjběhy nowěgšjch časůw, nezapře, že přjsné napomenutj u wěci této nikoliwěk zbytečno nenj.

To wše co základ celého řádu cjrkewnjho předeslaw, gižť mi gest přistaupiti zwláště k těm, gežto chci mjti za pomocnjky w auřadě mém biskupském. K Wám tedy předkem obracugi zraky swoge, *Neydůstogněgšj Páni Préláti a kanownjci*, genž gste *welebnau a wždy wěrnau hlawnjho mého chrámu Páně Kapitulau.* Welice to ducha mého upokogilo, že, ač mnozj z wás mne ani neznali, hned gak mile gste se gmenowánj budaucjho Wašeho arcipastýře od *Neygasněgšjho Cjsaře a Krále* uciněného dowěděli, poddanosti a wšj možné šetrnosti důkazy mně obgewiti gste neopominuli. Wás tedy i gá s bratrskau láskau obgjmám, úplně se důwěřuge, že mně přjstupu, kterýž gste mi laskawě k srdcjm swým odewřeli, nikdý nezawřete. Wás mám a wždy mjti budu *za swatý swůg Senát*, k tomu zřjzený, by hogněgšj radau wše se dálo, což k zpráwě diécesánské zřj a směřuge. Waše bude powinnost, *Bratřj Neymilegšj*, o neytěžšjch wěcech rozmeyšleti, a se mnau sprawedliwé saudy wynášeti, gešto obzwláštnj maudrostj, rad i saudů zralostj zřetedlni, gakož i ne méně w zastáwánj a konánj cjrkewnjch záležitostj dobře zběhlj gste. Wy mně musjte nápomocni býti *u ostřjhánj a rozmáhánj wjry prawé*; k čemuž mezi giným welmaudré gest při tomto hlawnjm chrámu Páně zřjzenj, že někteřj z Wás k hlásánj slowa Božjho gsau zawázáni, odkud se přjležitosti

nabývá, ze živého cjrkwe skladu prawdy božské wybjrati, a ge wěřjcjmu lidu zdělowati. Důstogné *služby Božj* konánj a ustawičné *chwal Božjch* prozpěwowánj gest gedna z neypředněgšjch Wašich powinnostj. Nechtěgte tedy k světa tohoto synům a mudrákům býti připočteni, genž téměř to wšecko za lhostegné a zbytečné pokládagj wěci; na paměti magjce, že se nikdý užitečněgi newynakládá času, než w službach a chwalách *Stwořitele*, a že *Pána wšech pánů* bez přestánj oslawowati, duše lidské ku pobožnosti rozněcowati, ducha živiti, pro nás smrtedlnjky daleko gest užitečněgšj, než wšecky ty tělesné zisky, gichžto mnozj tohoto světa synowé s nemalým pachtěnjm a wynasnažowánjm wyhledáwagj. Tak chwáljce Boha *žalmy, zpěwy a pjsničkami* budete Mogžjši podobni, na hoře s roztaženýma rukama se modljcjmu, an se na rowině *Israelité* s nepřátely potýkali. I wěřjcj bohugj s krutými spasenj sweho nepřátely bog dost těžký, kterýž by se šťastně wybogowal, třeba Boha chwáliti a wzywati o pomoc. A to by se od Wás tjm pobožněgi, horliwěgi, wěrněgi a pilněgi djti mělo, čjm wjce se každý z Wás i dary přirozenými i nezaslauženými od zwláštnj Božj prozřetedlnosti i zakladatelů štědrosti čige býti opatřena. Posléz wšecky powinnosti své s tjm neywětšjm prospěchem naplnjte, gestliže wšelikau zřetedlni gsauce ctnostj wynasnažjte se býti *Kristowau dobrau wonj*, chowagjce lásku nepřetwářenau k sobě wespolek a ke wšem lidem, gelikož „*konec přikázanj gest láska ze srdce čistého, a swědomj dobrého, a wjry neošemetné.*“ (1. Tim. 1.). A poněwadž, gakž i sami dobře wjte, wšeho wěřjcjho lidu gakož i kněžstwa diécesánského oči na Wás gsau obráceny, protož nechtěgte zapomenauti, že proto na swjcen gste postaweni, byste swjtili wšem, genž gsau *w domě cjrkwe*. Gestliže, tak spořádáni gsauce gednomyslně s Arcipastýřem swým budete pracowati, ulehčj se mu to břjmě, kterézto sám nésti slabým se cjtj. — Podobnau o wěci swaté snahu a péči žádám i od Wás, genž gste *kollegiatnjch Kapitul mých důstognjci a kanownjci*. Gakož gste si starobylostj ústawů Wašich a wznešenými, dlauhým na winici Páně pracowánjm nashromážděnými zásluhami úplnau wšech dobrých šetrnost zgednali: rowně tak i budaucně hleďte se gj příkladným životem a wěrným swých powinnostj plněnjm hodnými učiniti. Přičinj-li se každý z Wás na swém wyššjm mjstě dle ney-

wětšj sjly swé *králowstwj Božj* rozmáhati, wšecka *Waššeho Arcipastýře* wynasnaženy tjm snáze budau k mjstu přiwedena.

Obzwláštnj pak wěrnost u wykonáwánj uložených powinnostj žádati budu od Wás, genž *auřadem wikářským* gste poctěni, a ostatnjm představeni netoliko ctj nobrž i mocj, wěda welmi dobře, gak prospěšna může býti práce Waše u zprawě arcidiécesánské. Gakkoli tedy kanonické Visitacj celé arcidiécesj ku přednjm swým powinnostem počjtám: a wšak w mnohých, w přemnohých záležitostech potřeben budu Wašj snažnosti. Swědomitě tedy chtěgte bdjti, by wše, což k službě Božj zřj, u wnitř i zewnitř tak bylo spořádáno, gakož toho k rozmnožení *sláwy Božj* a k zbuzenj i rozněcenj prawé pobožnosti gest potřebj. Snažte se o to, by wše, což chrámům náležj, w celosti a neskrácené se gim zachowalo; ku paměti sobě přiwozugjce ty zákony, kteřjž wyměřugj, gak se má se statky tak kostelnjmi gak farskými wládařiti. Na Wás z wětšjho djlu to ležj, duchownj-li, wám podřjzené, osoby powinnosti swé bedliwě konagj, pastýrského auřadu wšecky stránky s užitkem wzděláwagj, a cjrkewnjch zákonů úplně gsau poslušni, či nic. Nebo Wy zastáwáte auřad těch, gichžto *swatý sněm Tridentský* nazývá *okem bishupů*, a genž o to péči mjti magj, by mezi duchownjmi na winici Páně pracugjcjmi newynikly urážky, nobrž aby auřad pastýřský slušně, řádně a prospěšně se konal. O toto-li pečowati opominete, toléž na Wás přigde, čjmž swatý *Karel Borrom.* (in oratione habita in concilio provinc. II.) shromážděným otcům wyhrožowal, řka: „*My s onau apoštolskau stálostj a ewangelickau silau, kteréž nic nenj na pastýřjch dušj slawněgšjho, a nic gim wjce potřebněgšjho, beze strachu a stále činme, a tudy i dokoneyme, čemu Ewangelium učj, co Kristus welj, co rozum poraučj, co stáda blaho, co cjrkwe moc a důstognost žádá. Nebo kdybychom ginác činili, na hroznem onom Božjm saudu, až z dušj péči našj swěřených počet wydáwati budeme, uslyšjme wolánj wšech těch, genž na nás žalowati budau, uslyšjme i hořké domlauwánj rozhněwaného saudce, an takto k nám řekne: Byli-li gste strážcowé, proč slepi? Gestliže pastýřowé, proč gste stádo sobě swěřené blauditi nechali? Gestliže sůl země, gakým způsobem byli gste zmařeni? Gestliže gste byli světlo, proč gste we tmách a w stjnu*

smrti sedjcým neswjtili? Byli-li gste Apoštolé, proč gste apoštolské prázdni byli sjly, dělagjce wšecko toliko lidem kljbosti? Byli-li gste ústa Páne, proč němj? Gestliže gste se toho auřadu neschopnými býti cjtili, proč takowé cti žádostiwi? Pakli schopni a dostatečni, proč tak leniwj a nedbalj? Nic-li wámi proroků hlasy, nic Ewangelistů zákony, nic Apoštolů příklady, nic pobožnost, nic náboženstwj, nic klesagjcj cjrkwe staw, nic ten strašlíwý saudu den, nic odměny, nic tresty a wěčné trápenj nepohnuly?“ To na mysli své přemjseyte, byste tjm zbuzeni gsauce, ne nedbale, ne wlažně, ne bohácně, ne ljně a přetwářeně, nobrž upřjmně a s stálau i swatau bedliwostj, k Bohu samému prohlédagjce, což auřad a powinnosti Waše kažj, činili a plnili. Pakli se tak zachowáte, a řadně, opatrně, horliwě a s rozwahau powinnosti své wykonáwati budete, za *dwogj cti hodné* Wás wždy pokládat, a obzwláštnj k Wám wždy chowati budu otcowskau naklonnost.

Gižť ale čas gest, bych i k Wám, *synowé Neymilegšj w Kristu Ježjši*, slowo učinil, k Wám, gešto w potu twáři své na winici Páně pracugete. Wám gest zagisté weliká pastýrských pracj částka za podjl, *ustanowenj gsauce nad národy, abyste wyplenili a zkazili, a rozptylili a rozmetali, a stawěli i štjpili.*“ (Jerem. 1.). Rolnjci w potu twáři své pole wzděláwagj, čistjce ge od kaukole a neužitečných rostlin; winne keře obwazugj, a stromy ořezáwagj, a to opět a opět dělagj, by pole, stawši se gegich pracj dobrým, nezpustlo zase. Podobně i wěrjcj *Božj gsau rolj.* (1. Kor. 3.). Pilně tedy a bedliwě ge wzděláweyte; co stromy opět a opět ge ořezáweyte, by se postupugjcjm časem zase neztratilo, což gste na nich zlepšili; slowem auřad Wáš žádá, byste ustawičně, bez přestánj Božj rolj wzděláwali. *Wy gste ty ruce, gimiž swatý Apostolát dary své k spasenj wěřjcjch rozdáwá.* Gako wody z hlubokosti hor se prýštj, a umělým lidským se tam wedau, kdež gich gest potřeba; rowněž tak w lůnu cjrkwe katolické pokladowé prawd a milosti Božjch gsau složeni, odkud wyváženi a skrze Apostolát prostředkem nižšjch služebnjků k ostatnjm lidem bywagj donášeni, by ge učinili spaseny.

A to se děge předně *skrze hlásánj slowa Božjho*, kteréž by i nebylo neyhlawněgšj, gest přede podstatnau

auřadu kněžského stránkau. „*Oswědčugi před Bohem a Ježíšem Kristem, kterýž bude saudili žiwé i mrtwé, w příchodu swém i králowstwj swém: Kaž slowo.*“ Tak napomjná swatý Apoštol Timotea swého (2. Tim. 4). Napomenutj toho příčinu wyswětluge (Řjm. 10.) následugicjm způsobem: „*Každý zagisté, kdožkoli wzywati bude gména Páně, spasen bude. Kterak tedy budau wzywati, w kteréhož newěřili? Aneb kterak uwěřj tomu, kteréhož neslyšeli? Kterak pak uslyšj bez kazatele? Kterak pak kázati budau, gestliže nebudau posláni?*“ Posláni gste byli, *synowé Neymilegšj*, bywše na knězstwj posswěceni a obdrżewše prawomocnost, gižto i k hlásánj slowa Božjho gest potřebj; gešto, gakž swatý Řehoř Nazianzenský (orat. 26.) prawj, *ne každému přjslušj, o Bohu a wěcech božských mluwiti.* Giž z toho gediného wyswitá, że se we swatém auřadě kazatelském wždy podlé cjrkewnjho ustanowenj zachowati máte, tak sice, byste gen to a takým způsobem kázali, co a gak welj cjrkew, wyhýbagjce se pilně wšem slowům nowotným, a ničeho nehlásagjce, nežli *ukřižowaného Ježíše, bytby i židum pohoršenj a pohanum* (třeba i našim) *byl bláznowstwj.* Dobře prawil swatý Augustin: „*W učenj má se biskup* (gakož i každý giný kazatel) *pjsma swatého držeti, a se swětských umělj známostj nehonositi. Nenjt totiž powinnost biskupowa, řečnická prawidla wykládati, aniž mu gest dowoleno, chwály Perunu prozpěwowati.*“ (De doctrina christiana). Tak sobě počjnagjce, nezpůsobjte snad w srdcjch posluchačů tak welikého, a wšak wždy aneb wjce aneb méně smyslného zalibenj: způsobjte ale gistě řečj swau *zármutek, kterýž gest podlé Boha, a pokánj stálé k spasenj*; (2. Kor. 7.) způsobite i to, což žádá swatý Jeroným, když pjše: „*Pozorowati slušj, że slowa maudrých se nedotýkagj toliko, aniž měkkau rukau wyluzugj slzy, nobrž że pjchagj, a blaudjcjm ljným bolesti a rány kagjcj činj. Gestli tedy někoho řeč nepjchá, nobrž posluchačům zalibenj činj, nenjt řečj maudrau.*“ (Super illa Eccles. verba: Sapient.)

Powinnosti auřadu kazatelského učinjte ale teprw tehdáž zadost, když ducha swého pilně uměnjm spasitedlným budete obohacowati, a tjm během poznáte, „*kterékoli wěci gsau prawé, kterékoli poctiwé, kterékoli spraweduliwé, kterékoli swaté, kterékoli milé, kterékoli dobré powěsti.*“ (Filip. 4.). Tohoto spasitedl

ného uměnj učitelkynj gest cjrkew katolická. Budete-li mimo tuto cjrkew někde ginde pastew spasenj a pokrmu hledati, totéž se wám stane, což Apoštol (Řjm. 1.) o pohanských mudrcjch dj: „*Marnj učinění gsau w myšlenjch swých, a zatmjno gest nemaudré srdce gegich; nebo prawjce se býti maudrými, bláznj učinění gsau.*“ Wystřjhey se tedy každý onoho suchého, galowého a chatrného způsobu kazatelského, kterýž pauhým rozumem se řjdj a zprawuge, a gehož sobě za těchto našich časů obljbili i mnozj z těch, genž se gménem křesťanských kazatelů honosj. Ó by ti a tacj dobře poważili, co sw. Bernard (serm. 15. super cant.) náboženan myslj napsal: „*Pjšeš-li* (a to i o živé řeči platj), *nechutná mi, leč tam čtu Ježjše. Suchý gest wšeliký duše pokrm, nenj-li olegem tjmto polit, a nechutná, leč tanto solj gest posypán.*“ Ježjše ale prawého nikde nečtete, leč w oné knize neystaršj a wždycky prawdiwé, kteráž se ze řečj cjrkwe pořád živé skládá. Nechtěgte tedy giné školy učedlnjky býti, leč té, we které učj neomylné učitelstwo cjrkwe katolické. Z úst-li této učitelkyně maudrosti se naučjte, „*řeč waše a kázanj nebude w slowjch důwodných lidské maudrosti, ale w dokázánj ducha, a mocj: a wjra naše nebude na maudrosti lidské, ale na mocj Božj.*“ (1. Kor. 2.). Tak se uwarugete i toho mylného umění, o kterémž Apoštol (1. Kor. 1.) prawj: „*Psáno gest: Zahladjm maudrost maudrých, a opatrnost opatrných zawrhnu. Kde gest maudrý? Kde zákonnjk? Kde zpytatel tohoto swěta? Zdaliž Bůh neučinil bláznjwau maudrost tohoto swěta? Nebo poněwadž w Božj maudrosti nepoznal swět skrze maudrost Boha: ljbilo se Bohu skrze bláznowstwj kázanj spaseny činiti wěřjcj.*“ We škole Krista Ježjše zhjreyte tedy látku toho učenj, kteréž wěřjcjmu lidu chcete přednášeti, pak „*živá bude řeč waše a mocná, a pronikawěgšj nade wšeliký meč na obě strany ostrý, a dosahugjcj až do rozdělenj duše, i ducha.*“ (Žid. 4.). Tímž způsobem sobě počjneyte, kterýž wyměřil a popsal swatý Řehoř takto: „*Řeřawý kow gest rozujcené kázanj, a gako z řeřawého kowu giskry ljtagj, rowně tak z onoho plamenná slowa do ušj posluchačů padagj. Dobře se tedy kazatelů slowa giskrami nazýwagj, poněwadž těch, gichžto srdcj dosahugj, rozněcugj.*“ (homil. 3. super Ezech.).

A wšak pauhé toliko prawd Božských uměnj nepo-

stačuge geště k úplnému wyplněnj wšech auřadu kazatelského powinnostj: nobrž musj geště také spogeno býti náboženské tagemstwj Božjch rozgjmánj a přemyšlowánj. Powažte dobře, synowé Neymilegšj, co Ludwjk z Granady (in prooemio tract. de oratione et medit.) přjčinau wěci té powěděl. „*To mne,*“ tak wece muž tento tak pobožnostj gak uměnjm proslawený, „*nabjzj mluwiti o této wěci, poněwadž wjm, že neypředněgšj wšeho zlého přjčinau gest nedostatek přemyšlowánj, gakož i sám Jeremiáš* (c. 12.) *toho oplakáwá, an dj: Zpuštěnjm zpuštěna gest wšecka země; nebo nenj žádný, kterýžby srdcem rozwažowal. Odtud wyswitá, že přjčinau bjd našich nenj nedostatek wjry, nýbrž spjše to, že swatých wjry tagemstwj nerozgjmáme a nerozwažugeme. Nebo kdybychom tohože pilněgšj byli, takowau sjlu a moc měloby každé, i to neymenšj tagemstwj pozorně a nábožně rozwažowané, žeby stačilo, w uzdu pogmauti žádosti naše, a nám přispěti proti žiwota tohoto zlobám. Pakli tedy wjry našj tagemstwj, ač tak mocna gsau, srdce lidské obrátiti k dobrému, předce toho u mnohých křestanů nečinj, žádné toho giné nenj přjčiny, než že lidé nikdy toho nerozwažugj, což wěřj. Nebo gakož dle swědectwj lékařu přirozeným prwé horkem rostlina hogiwá w žaludku se musj stráwiti, máli prospjwati; podobně tak aby tagemstwj wjry našj byla nám spasitedlná a užitečná, musegj prwé w dušjch našich horkem pobožnosti a rozgjmánj swařena býti, ginák sic málo nám prospěgj.*“ An giž wšem, i laikům takowé časté přemyšlowánj se má schwalowati, proto žeby bez něho, tak gakž přjslušj, tagemstwj wjry nepoznali: gistě tjm wjce se má osobám duchownjm za powinnost ukládati, genž wětšj swatých wěcj známostj magj býti opatřeni, než ostatnj. Gestliže, gakž swědčj Granada, wjry našj tagemstwj horkem swatého rozgjmánj w žaludku duše stráwiti přjslušj gakýmkoli lidem, by se tak tjm žiwili: tjm wjce to přjslušj těm, kteřjžto tjm negen sebe, nýbrž i giné žiwiti magj. A gako matky gjdlem požiwaným a dobře stráweným djlem swé wlastnj tělo, djlem nemluwňátka swá žiwj: rowně tak služebnjci cjrkwe slowem Božjm skrze rozgjmánj stráweným djlem sebe samých žiwiti, djlem z něho giným dle schopnosti geduoho každého aneb duchownj pokrm aneb mléko podáwati magj. Či gaká toho medle přjčina, že přemnozj u wy-

kládánj tagemstwj wjry našj a prawd neyúrodněgšjch tak tuze býwagj neplodnj, že když gim gest o nich řeč činiti, sotwy několik slow gest slyšeti, a to geště wěci tak weliké málo dostogných? Zagisté toho nenj žádné giné přjčiny, než že rozgjmánjm a přemyšlowánjm těch tagemstwj a prawd w duchu swém nestrávili; nebo kdyby se gimi byli nasytili, snadnoby to, čehož srdce plno, z úst teklo a giným se zdělilo. To tedy, synowé Neymilegšj, každodennj budiž waše práce, rozwažowati wjry našj tagemstwj a prawdy ewangelické, byste gako onen domácj hospodář z pokladu swého wynášeli nowé i staré wěci. Naplniž se tjmto rozgjmánjm duše Waše prawd Božjch sádlem a tukem, by ústa Waše plesagjcim gazykem chwálila toho, k němuž prawdy tyto zřj a směřugi. Neboť i k Wám gest řečeno, co weliký onen prorok a přjtel Božj, Mogžjš (Deuteron. 6.) poručj řka: „*Budau slowa tato, kteráž gá přikazugi tobě dnes, w srdci twém: a budeš wyprawowati ge synum swým, a ge rozgjmati sedě w dome swém, i gda cestau, lehage i wstáwage. A swážeš ge gako znamenj na ruce swé, a budau, a heybati se budau mezi očima twýma, a napjšeš ge na prahu, a na dweřjch domu swého.*“ Každý den přistupugete k stolu, byste tělu swému potřebnau potrawu podali: i proč duch Wáš se má postiti a zdržeti od pokrmu nebeské prawdy? Tělo nižádným pokrmem neočerstweno, nemúž dobře naplniti powolánj swoge: i kterak duch Wáš, učenj Božjho pokrmu zbawen wšeligaké anřadu pastýrskégo práce, w každé téměř hodině se naskytugjcj, náležitě zastane? Chceteli tedy slyšeti Pána k srdci Wašemu mluwjcjho, pilni buďte swatého rozgjmánj, z něhožto se i nenečasto neysladšj a neyčistšj rozkoše přjštj, tak že se swatým zpěwcem můžete řjci: „*Blahoslawený muž, gehož w zákone Hospodinowě wule, a w zákoně geho přemyšlowati bude dnem i nocj* (Žalm 1.); *blahoslawenj, kteřjž skaumagj swědectwj geho: celým srdcem wyhledáwagj ho.*“ (Žalm 118.)

Přemyšlowánj učj, co schází, modlitba činj, by nescházelo; ono ukazuge cestu, tato prowodj; přemyšlowánjm poznáwáme nastáwagjcj a hrozjcj nám nebezpečenstwj, modlitbau se gich sproštugeme. Tak medotekaucj učitel popisuge to pewné spogenj, kteréž gest mezi přemyšlowánjm a modlitbau, a wyswětluge přjkladem Samaritánky (Scala Claustralis c. 1), gjžto řekl Kri-

stus: „*By znala dar Božj, a kdo gest, kterýž prawj tobe: dey mi pjti; ty bys snad byla prosila od neho, a bylby tobě dal wodu žiwau.*“ To když slyšela žena, prawj swatý Bernard dále, gakoby se byla čtenjm poučila, sama u sebe rozgjmala, žeby dobré bylo a užitečné, mjti tuto wodu. Rozžeta tauže žádostj, pozdwihuge giž mysl swau k prosbě, řkauc: „*Pane dey mi té wody, at bych nežjznila, ani chodila sem wážiti.*“ Eyhle slowo Páně a učiněné o něm přemyšlowánj hned zbudilo ženu ku prosbě. Aneb bylaby snad prosila, kdyby gj prwé přemyšlowánj bylo neroznjtilo? A coby gj bylo předcházegjcj přemyšlowánj platno bylo, kdyby toho, což za welmi žádaucj wěc poznala, následugjcj modlitba gj nebyla wymohla? Aby tedy rozgjmánj či přemyšlowánj užitečno a prospěšno bylo, potřebj, by následowala modlitba. Chtjce tedy, synowé Neymilegšj, wšecky powinnosti auřadu swého a zwláště kazatelského náležitě naplniti, s přemyšlowánjm spogte častau modlitbu. Maudrostl že hlasatelům slowa Božjho potřebj gest, nikdo nic nepochybuge; že si gi ale modlitbami swými od Boha můžeme wyprositi, rowněž tak gisto gest. „*A gakž gsem wěděl,*“ prawj Maudrý (c. 8. et 9.), „*žebych gináče nemohl býti zdrželiwý, lečby Bůh dal, a to samé byla maudrost, wěděti, čj by ten dar byl: přistaupil gsem ku Pánu, a prosil gsem ho, a řekl gsem ze wšech wnitřnostj swých: Bože otcu mých a Pane milosrdenstwj, deyž mi stolic swých přistogjcj maudrost, sešliž gi s nebes swatých swých, a od stolice welikomocnosti swé, aby semnau byla, a semnau pracowala, abych wěděl, coby bylo přjgemného u tebe.*“ Rowně tak i swatý Jakub welj, by se prawá maudrost u Boha hledala, an dj: „*Gestliže pak kdo z wás potřebuge maudrosti, žádeyž gj od Boha, kterýž dáwá wšechnem hogně, a neomlauwá: a budeť gemu dána.*“ (Jak. 1.). Mnozj ze swatých Otců upřjmně gsau se wyznali, že wjce modlitbau než učenjm maudrosti nabyli. Za tau přjčinau, synowé Neymilegšj, učjce se a přemyšlugjce, modlitby nikdý nezanedbáweyte; to tré stegným krokem nechať postupuge, nemáli to ono w srdci wašem přewahy nabyti, a wšech stránek sauzwučnost zrušiti. Učjce se maudrosti, rosau milosti Božj to učenj zúrodnjte, k njžto nás smrtelné táhne modlitba mocná, by uměnj nenadýmalo, nýbrž spjše, s láskau spogeno gsauc, wzdělalo. Nikdý tedy čtenj a studie waše nechať ne-

ugimagj wám toho času, kterýž modlitbě náležj; wězte, že mnohdy welmi přjlišné zaměstnánj modlitbě gest na ugmu, a že zwláště studie spekulatiwnj negen často pobožnosti stogj na odpor, nobrž že i wšecku sjlu duše ztenčugj a sežjragj, i wůli suchau a slabau činj, tak že Boha ani necjtj ani neokaušj. Žádost mnoho wěděti, nesprawedliwau gest macechau modlitby, poněwadž žádost tato i wšecken čas i celého člowěka chce mjti. To aby se nestalo, slušj dobře powážiti, že daleko wýbornějšj gest uměnj božské, než lidské, a protož že se wjce má člowěk oddáwati tomu, z čehož nabýwá se prwnjho, než onomu, čjmž se dosahuge druhého. Na ten cjl a konec pobožnau myslj ona každodennj modlitby Wašj slowa rozbjreyte: *„Rač ted Duše swatý, gedno s Otcem, Synem gsaucj, do našeho srdce rychle wgjti.“* (Hymn. ad Tertiam). *„Nebo budešli maudrost wzýwati, a naklonjšli srdce swého k opatrnosti: budešli gj hledati gako peněz, a gako poklady wykopášli gi: tehdy porozumjš bázni Hospodinowě, a uměnj Božj naydeš.“* (Přjslowj 2.).

Modljce se tedy, učjce se a přemyšlugjce, auřadu swého kazatelského powinnosti s pomocj milosti Božj naplniti s to budete. Ale wšak negste toliko slowa Božjho hlasatelowé, nobrž také, což mnohem wjce gest a wrchem swatého powolánj Wašeho, gste kněžj a tagemstwj Božjch rozdawači. Gakožto kněžj, synowé Neydražšj, prostřednjci gste mezi Bohem a lidem. *„Wšeliký zagisté biskup z lidj wzatý, za lidi bývá postawen w těch wěcech, kteréž gsau Božj, aby obětowal dary, a oběti za hřjchy; kteryžby mohl ljtost mjti nad těmi, kteřjž neznagj, a blaudj: nebo i on sám obklječen gest nemocj. A protož má, gako za lid, tak také i za sebe samého obětowati za hřjchy.“* (Žid. 5.). *„Geden gest zagisté Bůh, geden i prostřednjk mezi Bohem a lidmi člowěk Kristus Ježjš: kteryž dal sebe samého na wykaupenj za wšecky* (1. Tim. 2.); *tento pak proto, že zůstáwá na wěky, wěčné má kněžstwj; odkudž i spasiti muže wěčně ty, kteřjž přistupugj skrze něho k Bohu: wždycky gsa žiw k orodowánj za nás.“* (Žid. 7.). A wšak to wše nic nezabraňuge, by geden za druhého přimlauwal se u Boha skrze prostřednjka Ježjše Krista, a tudy geden druhého byl prostřednjkem. Což zwláště powinnostj gest wšech kněžj, *„by mezi sjnej a oltářem plakali a wolali: Odpust*

Hospodine, odpusť lidu twému: a nedey dědictwj swého w pohaněnj, aby panowali nad nimi národowé.“ (Joel 2.). Nebo poněwadž nemohau wšickni lidé, zaměstnáni gsauce žiwota tohoto rozličnými pracemi, ustawičně na modlitbách trwati, slušno gest i welmaudře, by wzati byli ze wšech některj, genžby za wšecky tuto powinnost bez přestánj konali. A protož zřjzen gest řád knězský, kteréžto hned za odwrácenj hněwu Božjho, hned za prominutj hřjchů, hned za obdrženj milosti Božj se ustawičně k Bohu modlj. To i swatj Apoštolowé pokládali za swau powinnost, a protož wywolili giné, kteřjžby přisluhowali chudým a wdowám, řkance: „*Protož, bratřj, wyberte z sebe mužů, — my pak modlitby a posluhowánj slowa pilni budeme.*“ (Skut. Apošt. 6.) Powinnosti té ostřjhal i Kristus Pán, kněz neywyššj, *wygda na horu k modlenj, a přes noc trwage na modlitbě Božj.* (Luk. 6.). On wstaupil *na horu sám, aby se modlil* (Mat. 14.); on se též, powečeřew s učedlnjky swými, odebral na mjsto tiché, a tam se za své wěrné modlil takto: „*Otče swatý, zachowey ge we gménu swém, kteréž gsi mi dal: ať by byli gedno, gako i my; neprosjmt abys ge wzal z swěta, ale abys ge zachowal od zlého; poswětiž gich w prawdě; neprosjm pak toliko za ně, ale i za ty, kteřjž uwěřj we mne skrze slowo gegich, aby wšickni gedno byli; Otče, kteréž gsi mi dal, chci, kdež gsem gá, aby i oni byli semnau.*“ (Jan 17.). Tu powinnost naplnil wýborně i swatý Pawel, gakož sám we wšech téměř listech swých swědčj. „*Swědek mi gest zagisté Buh*“, tak dj w listu k Rjm. 1., „*že bez přestánj zmjnku o wás činjm; nepřestáwám djkú činiti za wás* (Efes 1.), *připomjnage wás na modlitbách swých.*“ A na ginem opět mjstě wece: „*Wždycky na wšech modlitbách swých, za wás za wšecky, s radostj prosbu čině.*“ (Filip. 1.). Protož i Wy, synowé Neymilegšj, wězte, že to k neyzwláštněgšjm auřadu wašeho powinnostem náležj, za lid se k Bohu modliti, a pročež pilně, bedliwě a často uložené od cjrkwe Wám modlitby wykonáweyte. „*Nechať kněžj ne toliko sobě božským swětlem oswjcenj modlitbau wyprošugj, nobrž nechť i za wěřjcj, péči swé swěřené, ponjžené konagj modlitby, oplakáwagjce gegich hřjchů, a náboženým wzdychánjm i pokornými prosbami Boha wzýwagjce, by zapudil hřjchů mlhy, a déšť a rosu swé božské milosti a swého milosrden-*

stwj wylil na dědictwj a rolj cjrkwe swé.“ Tak sw. Karel Borrom. napomjnal wšech kněžj na sněmu Milanském. Nebo stawu knězského za tau přjčinau stáwá, by we gménu cjrkwe chwalozpěwy Bohu zpjwal, Bohu powinnowané djky wzdáwal, dobrotiwost Božj wzýwal, a dosti činil za prowinění wšech lidj.

To ahvste prospěšně činiti mohli, sami nižádného hřjchu nesmite býti winni, „*aby,*“ gakž swatý Řehoř (de cura past. p. 1.) pjše, „*kdo se hněw ukrotiti domnjwá, sám ze své wlastnj winy w hněw neuběhl.*“ Dobře totiž gest wědomo, že posjlá-li se za přjmluwčjho ten, gešto se nic neljbj, že se rozhněwaného duch geště wjce podpaluge. Kdo tedy posud swětskými žádostmi gest upaután, nechať se chránj, by stoge na mjstě powýšeném neroznjtil geště wjce hněwu saudce přjsného, a se tak původcem záhuby podrjzených swých nestal. Neb takto řekl Bůh k Mogžjšowi: „*Mluw k Aronowi: Člowěk z semene twého po čeleděch, kterýžby měl poskwrnu, nebude obětowati chlebu Bohu swému, ani nepřistaupj k službě geho*“ (3. Mogž. 21.). A wšak nepostaěj k platné přjmluwě, Bohu se toliko neneljbiti; nébrž gest třeba, by ti, genž se za lid u Boha přimlauwagj, w milosti Božj byli postaweni, a ať tak djm w gakémsi s Bohem přátelstwj žiwi byli. Nebo muželi ten, gešto sám před nedáwným časem winen byl gest smrti, a sotwy že mu bylo odpuštěno, se hned osměliti, za giné u krále orodowati? „*Kdyby někdo přišel,*“ prawj sw. Řehoř (l. c.), „*a nás prosil, bychom se za něg přimluwili u některého mocného člowěka, genž se na neg hněwá, nám wšak gest cizjm a neznámým, zdali hned neodpowjme, ze se nemůžeme gjti přimlauwat, neznagjce geho powah a domácjho obcowánj. Gestli tedy člowěk u člowěka, w němžto nedaufá, ostýchá se býti přjmluwčjm, kteraužmyslj u Boha přimlauwati se bude ten, gešto newj, by žiwota swého zásluhami byl sobě zgednal milosti geho?*“ Protož snažte se o to, byste skrze dobrého žiwota swého zásluhy stali se přátely a domácjmi Božjmi: neboť, „*obeti bezbožných ohawné gsau Hospodinu, slibowé sprawedlniých ukogitedlnj.*“ (Přjslowj 15.) „*Wjme pak, že hřjšnjkůneslyšj, ale gestli kdo ctitel Božj, a wuli geho činj, toho wyslyšj*“ (Jan 9.). *Nebo oči Páně na sprawedlniwé, a uši geho k prosbám gegich: obljčeg pak Páně na činjcj zlé wěci.*“ (1. Petr 3.).

K anřadu orodownickému kněžjm zwláště uloženému náležj dále pilnost a snažnost, kterauž na zapřenj a mrtwenj sebe wynaložiti máte. Tože wyrozumjwá swatý Apoštol, když s plesánjm pjše: „*Raduji se w utrpenjch pro wás, a doplňugi to, čehož se nedostáwá z utrpenj Kristowých, na tele swém, za geho telo, genž gest cjrkew, gegjž učinen gsem já služebnjk podlé zřjzenj Božjho, kteréž dáno gest mi na wás.*“ (Kolos. 1.) Tentýž Apoštol dáwá spolu na rozum, že gako powolán byl Kristem k částce djla cjrkwe, rowně tak že i powolán gest, s njm částku utrpenj pro cjrkew snášeti, anto dj: „*W secky wěci snášjm pro wywolené, aby i oni spasenj došli, kteréž gest w Kristu Ježjši, s sláwau wěčnau.*“ (2. Timot. 2.). Že důležito gest, cwičiti se w zapjránj sebe i proto, by wěřjcj spasenj došli, nepřetržená doswědčenge zkušenost. Bylo-li kdy některého swatého kněze, geštoby za to byl měl, že tělo ne wšemi způsoby krotiti a mrtwiti, nobrž spjše gemu howěti se má? Gako Apoštol, tak i wšickni ti, gichžto ctnostem nyni se obdiwugeme, wyznati mohli: „*že byli w práci a bjdě, w bděnjch mnohých, w hladu a žjzni, w postech mnohých, w zimě a nahotě.*“ (2. Kor. 11.) „*Ginj pak zkusili posmjwánj a bitj, nad to i wězenj i žaláře, kamenowáni gsau, sekáni gsau, pokaušjni gsau, mečem zmordowáni gsau, chodili w kožjch owčjch a kozelčjch, chudobu trpjce, ssužowáni a trápeni gsauce, po pustinách blaudjce, po horách a geskynjch, i w daupatech země.*“ (Žid. 11.). A to wše sic činili a snášeli pro své wlastnj spasenj; než ale mnohdy také proto, by se rozhněwaný Bůh milostiwě naklonil k lidu swému, by ňm méně oni sami sobě odpauštěgj, tjm wjce Bůh wěrjcjm odpauštěl, by za giné přjsné kagjcnosti se oddáwagjce, od Boha gim ducha zkormaucenj wyprosili. Za tau přjčinau bděli, modlili se, a na postech welmi tuhých gsau trwali. Když synowé Israelšťj uslyšawše, co učinil Holofernes giným národům, welikým strachem pogati byli, „*oblékli se kněžj w žjně a newlnwňátka položili proti twáři chrámu Páně, a oltář Páně přikryli žjnj, a wolali k Pánu Bohu Israelskému gednomyslně, aby nebyly dány djtky gegich w laupež, a manželky gegich w rozdělenj, a města gegich w zkaženj, a swaté wěci gegich w poskwrněnj, a aby nebyli učinění w pohaněnj národům.*“ (Judith 4.). Podobně i Wy, synowé Neymilegšj, rozžeti gsauce pra-

wau horliwostj pro dům Páně, sebe mrtwiti musjte, by nepřjteli za kořist nebyli dáni synowé cjrkwe katolické, a města gegj w zkaženj, a swaté gegj wěci w poskwrněnj, aniž aby ona sama nebyla učiněna w pohaněnj národům. Nebo na zásluze z takého mrtwenj wyplywagjcj wšickni údowé cjrkwe aučastenstwj magj, a milosrdný Bůh skrze ni odwracuge wěci zlé, a uděluge dobré lidu wěrnému. Co tedy koli dobrého a swatého od gednoho se koná, to wšechněm náležj, a aby gim to prospěšno bylo, láska, kteráž nehledá swého, toho gim wymáhá. Giž ale, gako dobrý otec pro swoge horko i zimu trpj, nesnáze a nepřjgemné wěci rád snášj: rowně tak i Wy, genž gste wšech swých otcowé duchownj, totéž činiti musjte, gelikož gste negen swého, nébrž i blaha giných péči wzali na sebe.

Obzwláštně ale tento orodownický auřad zastáweyte, když nekrwawau nowého zákona obět konáte, obětugjce beránka neposkwrněného, genž snjmá hřjchy swěta, na oslawenj Boha Otce, obětugjce téhož za lidské spasenj; držjce w rukau obět wšech neyswětěgšj a neymocněgšj, *gjžto konánjm smjřnj Buh milost a dar pokánj uděluge, a hřjchy a neprawosti sebe wětšj odpaušťj, a kteráž se netoliko za hřjchy, tresty, dostiučiněnj a giné potřeby na živě ještě gsaucjch wěřjcjch obětuge, nýbrž dle apoštolského udánj i za w Pánu zesnulé.* (Concil. Trident. sess. 22. c. 2. de sacrif. Missae.) Nenjť dluhu, genžby tauto obětj se nedal zaplatiti; nenj milosti, gjžby se nedalo dosáhnauti; nenj neduhu, genžby se tudy nedal zléčiti. Když konáte nowého zákona obět, sstupugj na waše owečky dary neydražšj, obrácenj, naprawenj, prominutj, posilněnj a wšech ctnostj zdjlenj. Wěřjcj lid na wás skládá swé modlitby, poklony, chwály, prosby a djkůčinění. Wy, skládagjce ge zase na onu obět welestrašnau, k trůnu Neywyššjho ge posjláte, nic nepochybugjce, že bude Bohu wšecko welmi milo, což se koli skrze Syna geho gednorozeného obětuge. Tau přjčinau následugjce přjkladu swatých kněžj, Ambrože, Karla, Saleského, Xavera a giných, pilni budťe každodennjho obětowánj, konagice tuto obět s prawau náboženostj, láskau a pokorau. Gako nábožný Job každodenně obětowal oběti zápalné za hřjchy synů (Job 1.): podobně i Wy za lid péči wašj swěřený obětugte, by mu Bůh byl milostiw, a udělil mu, čehož potřeben gest. Auřad orodownický konagjce zpomjneyte

též při oběti mše swaté na ty, genž nás předešli se znamenjm wjry, a spj w Pánu a obcowánj magj se swatými. „*Nebo swaté a spasitedlné gest myšlenj za mrtwé se modliti, aby od hřjchů byli rozwázáni.*“ (2. Mach. 12.). Pomáhá-li se gim ale giž modlitbau: tjm wjce nekrwawau nowého zákona obětj, kterážto wšecky modlitby a oběti daleko přesáhá. Gestliže giž almužna hasj oheň očistcowý: tjm wjce krew neposkwrněného beránka zemřelé, wšednjch hřjchů skwrnami zkálené, poswětj a očistj, tak že se tresty gegich zmenšj, a oni utrpenj zbaweni do nebe, gehož si žádali, wegdau. Týmž způsobem se také stane, že i Wy, tjm pokrmem nebeským nasyceni, působiti budete swoge spasenj, a těch milostj dogdete, gimiž službu swau prawě a prospěšně konati můžete. K tomuto angelskému stolu přistupugjce, naleznete prostředek, gjmžto od hřjchů wšednjch budete oswobozeni, a od hřjchů smrtedlných uchráněni; nagdete prostředek, gjmžto se žádosti waše zmjrnj, a zbaurený audů wašich zákon se utišj; tam obdržjte swětlo neymocněgšj, gjmžto se mysli wašj oči oswjtj; lékařstwj neysilněgšj, gjmžto se ctnosti waše we wás posilnj, a kterýmžto proti ďáblu ozbrogeni, co lwowé řwaucj, hroznými se a strašliwými stanete. A protož také se co neywjce warugte, byste nikdý s tjmto wšech tagemstwj neyswětěgšjm nehodnými rukami nezacházeli, aneb nečistým ho srdcem nepřigjmali. „*Nebo gestliže,*“ tak napomjná sněm Tridentský (sess. 13. c. 7.) „*neslušj nikomu k gakýmkoli swatým pracem přistaupiti, leč swate, gistě tjm bedliwěgi wystřjhati se musj každý, by prázden weliké uctiwosti a swatosti ku přigjmánj* (konánj a přisluhowánj) *nepřistupowal, gesto swatost a božstwj této swátosti ležj na gewě, a strašliwá gsau ona slowa Apoštola řkaucjho: Kdo gj a pige nehodně, odsauzenj sobě gj a pige, nerozsuzuge těla Páně.*“ Ó gakau srdce čistotau mělby se každý kněz stkwjti, auto giž i od těch, genž magj býti za jáhny poswěceni, *biskup* žádá, *by byli prázdni tělesných i swětských žádostj, bogugjcjch proti duchu; aby bjlj, čistj, zdrželiwj byli, gakž slušj na služebnjky Kristowy a rozdawače tagemstwj Božjch; aby poněwadž gsau spolusluženbnjci a spoludělnjci těla a krwe Páně, byli wzdáleni ode wšeho těla lahozenj; gakož dj pjsmo: „Očistte se, kteřjž nosjte nádobj Hospodinowa.*“ (Pontif. Rom. de ordinat. Diaconi.)

To zachowagjce, synowé Neymilegšj, dostogně aurad kněžský zastáwati budete, gestliže totiž dle řádu kněžského, k němuž poswěcenjm powýšeni gste, obětowati budete Otci wšemohaucjmu oběti smjřitedlné za hřjchy a winy wšeho lidu, a sice přede wšjm onu ze wšech neydůstogněgšj obět, gižto konati, od biskupa zwláště wyššj mocj byli gste při swém poswěcenj opatřeni, a z kteréžto gediné wšecky waše přjmluwy sjly a platnosti nabýwagj. S tau neydražšj obětj spogte ale i giné geště přjmluwy, kteréž se dějj ustawičnau modlitbau, mrtwenjm se a ginými náboženými skutky, kteréž budete-li plniti, stanete se prawými mezi Bohem a lidmi prostřednjky, wyprošugjcjmi ztraceným milost, by se nawrátili, padagjcjm, by byli uchráněni, padlým, by wstali, a sprawedliwým, by setrwali; zgednáte sami sobě milosti a dary nesčitedlné, gichžto pomocj kráčeti budete z ctnosti ke ctnosti, až na swatau horu Páně. Tímž během budete i hogněgšjho owoce wydáwati z wěrně zastáwaného aurádu kazatelského; rozsjwagjce ne toliko w srdcjch wěřjcjch Božjho slowa sjmě, nébrž ge i swlažugjce obětmi, modlitbami a ginými náboženými skutky. A tak wám wykwete i ta naděge, že milostiwý Bůh wšem pracem wašim dá znik, zrůst i požehnanj swoge. Konečně přjmluwami swými i to způsobjte, že s hogněgšjm prospěchem třetj aurádu swého stránku hodně naplnjte, kteráždto přisluhowánj tagemstwj Božjch w sobě zahrnuge.

Gest to článek wjry, že člowěk sám sobě zůstawen, wlastnj silau swau do stawu milosti přigjti, a w něm setrwati nemůže. Nebo swatý sněm Tridentský zločřeč wšem těm, genžby řekli, *že bez předcházegjcjho Ducha swatého wnuknutj a geho pomoci člowěk gest sto wěřiti, daufati, milowati a se kati tak, by osprawedlňugjcj milosti nabyl.* (Sess. 6. can. 3. de justif.) Podobnau pronesl tentýž swatý sněm klethu i nad těmi, genžby řekli, *že ospravedlněný, aneb bez zwláštnj pomoci Božj může w nabyté sprawedlnosti setrwati, aneb že s nj nemůže setrwati.* (l. c. can. 22.). Tak něj nemylné učitelstwo swaté cjrkwe o milosti aučinliwé či wzbuzugjcj, tak i něj o milosti poswěcugjcj (can. 1.), gjžto bez pomoci Krista Ježjše dogjti nelze. Wšecko tedy na tom záležj, bychom znali ty prostředky, a gich též dobře užjwali, kterýmižto tak poswěcugjcj gakož i wzbuzugjcj milosti dosjci lze. Může se wšak tétéž milosti Božj dosáhnauti skrze swátosti a ostatnj poswátné

wěci cjrkwe katolické, gichžto rozdawači gsau kněžj, i skrze poswěcenj i skrze prawomocnosti zdjlenj k tomu zřjzenj. Wám to tedy přináležj, synowé Neymilegšj, byste potrawau žiwota duchownjho, totiž milostj Božj přisluhowali wěřjcjmu lidu, a sice od kolébky až do poslednjho žiwota wzdechnutj, z kteréhožto ohledu dobře otcowé duchownj těch se nazýwáte, gichžto péče gest wám swěřena.

Kteraké ale *k přisluhowánj swátostmi nowozákonnjmi potřebj gest žiwota swatosti*, gižt z té swrchowané důstognosti wyswitá, kteraužto se tito spasenj našeho prostředkowé stkwj. Prawda sice gest, co swatý Augustin (in lib. cont. Donat.) pjše: „*Wjmt, že kámen, ačkoli we wodě smáčen, žádného owoce wydati nemůže — a woda po rautrách do záhonků probehši w kamenné traubě sice žádné plodnosti nepůsobj, wšak zahradu hogným naplňuge owocem: tak též duchownj moc Swátosti, co čisté swětlo přigata bywá od těch, genž oswjceni býti magj; než nečistá srdce bez aučinku procházj, aniž sama poskwrněna bywá*;“ prawda gest, řku dále, že swátosti samy o sobě, bez ohledu na hodnost toho, genž gimi přisluhuge, swatost udělugj i rozmáhagj: než ale by přigjmagjcj lépe byli připraweni, a hogněgi skrze tyto swátosti poswěceni, nápomocni k tomu musegj býti skutkowé a swatost rozdawačů. Swatým a newinným má býti ten, gehožto Bůh co nástroge užjwá, by skrze něho swatost a newinnost udělena byla těm, genž se swatým křtem obmýwagj; nebo tak sobě může zgednati tu zásluhu, by ti, kteréž křtj, — když giž i dospěli, — we swé newinnosti od Boha byli zachowáni. Swatým má býti, a ducha i skutky Kristowy mjti ten, anto geho tělo a krew lidem rozdáwá, by tak hodným byl, s tělem a krwj Kristowau spolu i ducha a skutky Kristowy mezi lidem rozmáhati. A tak podobně i při rozdáwánj ostatnjch swátostj nemělihy nikdý rozdawačowé gegich opominauti, by poswěcugjce giných sami sebe ustawičně poswěcowali; což zwláště o swátosti swatého pokánj platj. Památná gsau to slowa, kteráž swatý Karel Borr. k zpowědnjkům činj, an dj: „*Ponéwadž nenj pochybnosti, že do nowého hřjchu opět ubjhá, kdo smrtedlným gsa raněn hřjchem swátostj gakaukoli přisluhuge: bedlivě nechat tedy zpowědnjci se na pozoru magj, by s swědomým smrtedlným hřjchem obtjženým se do zpowědnice neposadili. Zpo*

wědnjk ale horliwý a spasenj dušj dbalý, kterýž se o to snažj, by duše k ctnostem probudil a gim těmi božskými prostředky přispěl, gimižby kagjcj aneb hřjchu zniknauti aneb před njm uteci mohl; kterýž i o to se snažj, by podwody dábla odkryl, a kagjcjho ze starého člowěka swlekl, w nowého oblekl, a učinil ho dokonalým křesťanem: nesmj na tom přestáwati, by přisluhugc swátostj pokánj nižádnému smrtedlnému hřjchu nepodlehal; nébrž ponèwadž na gewě ležj, že sami takými býti musjme, gakowýmiž chceme učiniti giné, gesto přjklady wjce než slowa ducha zagjmagj, aniž kdo giným ctnost do duše wljti muže, nemáli gj prwé sám do sebe: protož wlastnjho zdokonalenj sám prwé bedliw býti musj zpowědnjk, a wšech těch ctnostj sobě přiosobiti, gimižto se one dokonalosti dosahuge.“ To předeslaw, synowé Neymilegšj, wolám giž k wám slowy proroka Isaiáše řkaucjho: „*Očistte se, kteřjž nosjte nádoby Hospodinowa.*“ (52.). Nebo co medle giného gsau nowého zákona swátosti, než gakési swatoswaté nádoby, w nichžto Ježjše Krista krew a zásluhy gsau. A protož wždy w srdcjch wašich wtisknuta magj býti slowa biskupowa, kterýmiž wás při wašem na kněžstwj swěcenj napomjnal: „*Synowé neymilegšj, genžto od bratřj našich wywoleni gste ku pomoci našj a ku řádu kněžskému, ostřjhcyte w žiwotě swém čistých a swatých mrawu; pozneyte, což děláte; následugte, s čjmž zacházjte, byste smrti Páně tagemstwj slawjce, anby swoge hřjchum a wšechněm nezřjzeným žádostem umrtwili se wynasnažili.*“

Obzwláštnj pozornost náležj též těm *poswátným cjrkwe katolické wěcem*, genž sice swátosmi negsau, z kterýchžto ale přede těm, genž gich prawě a hodně užjwagj, negeden užitek wyplýwá. Zwláštnj pozornost prawjm třeba obrátiti k těmto poswátným wěcem, poněwadž za těchto našich, prawé wjře tak tuze nepřjzniwých řasúw, mnohdykráte skrze neumělost, kteráž hřjšná gest, nalezá-li se na kněžjch, se welmi zanedháwagj a takměř za nic pokládagj. Protož pilně wynčugte lid o spasitedlném tom záměru a auèeli, k gakowémuž tyto poswátné wěci gsau ustanoweny, a kterýž djlem w tom ležj, by služba Božj byla rozmnožena, a přisluhowánj swatostmi gakož i obèti mse swaté se dostogněgi, ozdobněgi a slušněgi dálo: djlem i w tom, by wěřjcjch prospěch, genž tudy mnohých i pro tělo i pro duši dobrodinj na-

bywagj, byl rozmnožen. Nebo podlé stálého cjrkwe katolické konánj a smeyšlenj wygednáwagj tyto poswátné wěci prominutj hřjchů wšednjch tem, genž skrze swátosti aneb osprawedlněni aneb w sprawedlnosti byli rozmnoženi; dále wygednáwagj milost zbuzugjcj ći předcházegjcj; odpaušťěgj se gim tresty časné skrze hřjchy zawiněné; zaháněgj se zlj duchowé, a zabraňuge se gim, by wěřjcjm neškodili; prospěšny gsau posléz wěřjcjm přjčinau zdrawj těla a giných časných statků týmže způsobem, kterýž se prosbami a modlitbau děge; neboť gisto gest, že modlitba cjrkwe mocna gest, to wyprositi, čehož se na Bohu žádá. A wšak pilně musjte též wěřjcj lid wyučowati, že těchto poswátných wěcj sjla a moc neležj w přirozenj těch látek, gichžto k nim se užjwá; nobrž že zawázána gest na působenj sjly Božj skrze přjmlnwu cjrkwe. Poněwadž ale Bůh nerozdáwá swých darů, leč těm, genž gich gsau hodni, protož také musjte wěřjcj učiti, by náboženě těch wěcj užjwali, a tudy owoce gegich dosáhli. Takým způsobem sobě počjnagjce, synowé Neymilegšj, zamezjte z strany wěřjcjch wšecku zúmyslnau, neprawau důwěru, gakož i wšelikau powěrčiwost, a s druhé strany nebudete i wy chtjti, býti maudřegšjmi wšech těch, genž se i uměnjm i swatostj we wšech cjrkwe časech gsau proslawili, a tyto poswátné wěci schwáliwše do obyčege přiwedli, důwěřugjce se té moci, kteraužto cjrkew swatá skrze poswěcenj swým uděluge služebnjkům, anto se nad nimi skrze biskupy své modlj takto: „*Račiž poswětiti, Pane, ruce tyto, skrze toto pomazánj a naše požehnánj, by co budau koli žehnati, požehnáno bylo.*“

Zplnomocněni bywše přisluhowati swátostmi a giným poswátným cjrkwe katolické wěcmi, byli gste také ustanoweni, *byste swatau Liturgii konali*, kterážto Bohu powinowanau poctu, službu i pokoru wzdáwá, a spolu lidem k Božj milosti dopomáhá. Gakožto takowj, chci obzwláště, byste neyúplněgšjho poslušenstwj k cjrkewnjm zákonům ostřjhali, nic zúmyslně nepřidáwagjce, odgjmagjce anebo měnjce; nébrž we wšem a w každé wěci zwlášť tak sobě počjnagjce, gakož gest od cjrkwe předepsáno; dobře na paměti magjce, že poslušenstwj gest swazkem každé společnosti. „*Toliko poslušnost*,“ pjše swatý Řehoř (l. 35. Mor.), „*kteráž mysli ostatnj ctnosti wštěpuge, a wštjpených střeže, gest ctnostj. Lepšj poslušenstwj než obětj; poslušenstwj prawe se*

stawj před oběti, nebo obětmi cizj tělo, poslušnostj ale se wlastnj wůle obětuge.“ A protož aby se wám i zdálo, že we swaté Liturgii takowého gest něco, což-by ten onen z nowotářů za méně přiměřené wydáwal: zapřjce wlastnj wůli, poslušni buďte a přeswědčeni, že cjrkewnj správcowé lépe znagj wěrjcjch potřeby, a že toliko giž přjslušj, to zřjditi, což službě Božj gest prospěšno, a od nich za takowé uznáno. Než ale poslušni buďte, synowé Neymilegšj, ne toliko na oko, nobrž ze srdce; ginak sic bylby swatý Bernard wašjm protiwnjkem, w ta slowa (serm. 22.) pjšjcj: „*Na cestě poslušenstwj mohau tě snad některé twrdé a drsnaté wěci potkati. Některá přikázanj, ač spasitedlná, nicméně se ti nepřjgemná býti zdagj. I poneseš-li nerád, počneš-li předstaweného posuzowati, a w srdci swém reptati: bysi i zewnitř naplnil, což se přikazuge, nenjt tobě ctnost trpěliwosti, nebrž zástera zlosti.*“

Totéž platj i o té wečegné služby Božj částce, kterauž duchownj we wyššjch řádech postawenj naplniti magj, totiž o *náležitém hodinek kanonických wykonáwánj*. Přjsné, welmi přjsné odpowjdánj očekáwá wšecky ty, kteřjž Boha přjčinau této wěci oklamáwagj, pod wšeligakými zámysly powinnost tuto, s duchownjm stawem co neypewněgi spogenau, na stranu dáwagjce. Nad to wýše měg gedenkaždý na paměti, že, pakliby tacj nedbalci beneficiáti byli, k nawrácenj užitkůw zákony cjrkewnjmi gsau zawázáni.

Tak gsem, pokudž při této přjležitosti lze gest, wám, synowé Neymilegšj, wyložil, čehož od wás žádám, nastjpniw spolu krátce neyhlawněgšj úřadu wašeho powinnosti. Aby wšak to wšecko tjm prospěšněgi se dálo, *hledte se obzwláštnj žiwota swatostj státi „světlem, anožby swjtilo před lidmi, by skutky waše dobré widěli, a slawili Otce wašeho, genž gest w nebesjch.*“ (Mat. 5.); buďte wěrjcjm za přjklad *w slowu, w obcowánj, w lásce, w wjře, w čistotě* (1. Tim. 4.), *gsauce učiněni přjkladem stádu z aumysla.*“ (1. Petr. 5.). Přjčinau toho dobře prawj swatý Řehoř: „*Správce budiž dobrými skutky zřetedlný, by podřjzeným žiwota cestu swým ukazowal žiwotem, a stádo pastýře hlasu a mrawů následugjcj, spjše přjklady puzeno než slowy, ku předu postupowalo.*“ (p. 2. cur. past. c. 3.). „*Nechaj skutky twoge nezahanbugj řečj twých,*“ gsau slowa swatého Jeronýma (epist. ad Npeot.), „*by w kostele mlu-*

wjcjmu, mlčky každý neodpowěděl: Proč tedy, což prawjš, ty sám nečinjš? Prostopášný gest to učitel, kterýž s p ným žaludkem o postech řeč činj; na lahomstwj žehrati, to i laupežnjk může; ale Kristowa kněze ústa, mysl a ruce nechat gsau gednoho a téhož smyslu, nechť gsau w sauzwuku.“ S tjm se též dobře srownáwá, což i swatý Řeholr Nazian. (in apolog.) pjše: „*Očistiti musj prwé sám sebe ten, gešto giné chce učistiti; maudrým se prwé státi, a pak teprw giné činiti maudré; swětlem se státi, a pak teprw giné oswěcowati; k Bohu sám prwé přistaupiti, a pak teprw giné k Bohu woditi; sám prwé se poswětiti, a pak teprw giné swětiti; ruce mjti sprawedliwé, a pak teprw potřebným ge podati.*“ Protož také nemá kněz toliko na obyčegné i u giných lidj se nalezagjcj náboženosti přestáwati, nébrž o wznešeněgšj má se snažiti dokonalost. Z ohledu toho wece (epist. 20.) swatý Ambrož: *Můž-li od lidu pozorowán býti ten, gešto ničjm od lidu se nelišj? Čemu by se mohl lid na tobě obdiwowati, newidj-li na tobě ničeho, čehožby sam na sobě neshledáwal? Budiž tedy cesta naše užšj, ctnost hogněgšj, šlepěge ušlapaněgšj, stezka prodělaněgšj.*“ Dále ne toliko gednau ctnostj se máte stkwjti, nýbrž swjtiti máte wšem lidem wšemi ctnostmi, gimžto za swětlo, přjklad a wzor gste postaweni. Předstawenj waši od wás žádagj, byste dali přjklad pečliwosti a hedliwosti; tem, genž statky tohoto swěta oplýwagj, máte býti přikladem střednosti; od wás nechť se lakomci učj, pohrdati bohatstwjm, a pyšnj i ti, genž cti světské požiwagj, pohrzeti sláwau swěta; lásce ale k chudobě a sprostnosti nechať se od wás něj chudj a opowržen; wy máte učiti sjle a trpěliwosti w neštěstj; mjrnosti w štěstj; křesťanské opatrnosti u wěcech, kteréž se činiti magj; slowem wšem wšecko se musjte státi, ne toliko slowem, nýbrž i přjkladem, byste wšechněch získali. Přede wšjm se ale na pastýři dušj weliká tak těla gakož srdce žádá čistota, „*by nižádná nečistota toho neposkwrňowala, genž ten wzal na se úřad, skwrny ze srdce giných lidj setjrati. Nebo čistá musj býti ta ruka, kteráž giné od špjny chce obmyti, by snad, nač sáhne, wjce ještě nepokálela, pakli mysl blátem gest pošpiněna.* (Swatý Řehoř p. 2. cur. past. c. 2.). Ostatně nebudu tuto pastýře dušj powinnost zewrubně wykládati, gešto sami wjte, co Wám přjčinau té

wěci zákon gak přirozený tak i zgewený, i božský i lidský ukládá, a co zwláště zákony cjrkewnj o životě a počestnosti osob duchownjch předpisugj. To genom mnsjm ještě připomenauti, že Bůh mnohdykráte nekoná spasenj lidj, leč skrze ty, genž dobrého života zásluhau mu pomáhagj; ne proto žeby skrze zlé ho konati aneb nemohl, aneb druhdy také nekonal, nébrž poněwadž ho skrze ně nekonáwá. Čehož i welmi časté zkušenj dokazuge. Nebo přemjtáme-li na mysli swé od časů Krista Pána až do těchto našich časů wšecky ty, gimiž se cjrkwi spasenj stalo: nenagdeme ani gediného, kterýmžto mnoho dušj bylo obráceno a spaseno, anby této welikě zásluhy dobrým životem byl sobě nezgednal. Čteme-li někde o lidu, genž se k Bohu nawrátil; o hřišnjcjch, genž ku pokánj byli přiwedeni; o mrawech w křesťanském lidu naprawených; o zbožnosti rozmnožené: wždy také se nám dáwá na rozum, že se ta wěc stala skrze biskupy, pastýře a muže swaté, aneb aspoň welikau náboženstj obdařené. Mimo Krista Pána a swaté geho Apoštoly welebjme skutky tak mnoha biskupů a kněžj, na přjklad: Athanase, Ambrože, Augustina, Jana Zlatoústého, a z bližšjch časů: Karla Boromegského, Saleského, Vincence, genž wšickni w cjrkwi od Boha probuzeni byli, by lidské spasenj rozmáhali. A gistě nenalezneš mezi nimi ani gednoho, gehožtoby Bůh welikau swatostj byl neobdařil, a genžby o spasenj lidské zásluh sobě byl nezjskal. A ljhjli se, zraky obrátiti na nyněgšj časy, skrze které medle biskupy, pastýře a kněžj hřišnjci bywagj obráceni, a wěřjcj k mrawům křesťanským a ku pobožnosti přiwozowáni, neli skrze ty a takowé, genž dobrým swým obcowánjm lidem toto Božj požehnánj wygednáwagj? Naproti tomu co gest bylo koli biskupů, pastýřů a kněžj ze wšech wěků, náboženstj do sebe nemagjcjch a snad i zlým životem poznamenaných, ani geden z nich, tušjm, lidj ku pokánj, k stálé a prawé pobožnosti, a k wěčnému spasenj nepřiwedl. „*Stáwá se totiž*," dle swědectwj swatého Řehoře (l. c.), „*že když pastýř po přikrých mjstech chodj, stádo k náhlým a hlubokým pádum swoženo bywá. Protož napsal prorok: osidlem pádu lidu mého gsau zlj kněžj. Protož opět o zlých kněžjch skrze proroka dj Pán: učinění gsau domu Israelskému w auraz neprawosti. Nikdo totiž w cjrkwi tak mnoho škod nenatropj, gako ten, kdož gménem i rádem k swatým připočten*

gsa, zle žiw gest. Nebo takowého wimnjka nikdo se kárati neosmělj, a hřjch se tjm wjce rozšiřuge, čjm wetšj cti hřjšnjk pro swatost úřadu swého požjwá.“

Odtud ta swrchowaná pečliwost, kteraužto měla a má cjrkew, *by žádný zlý k swatým řádům a k službě cjrkewnj připuštěn*, a w nich strpen nebyl. Činj pak to swatá cjrkew, poněwadž wj, že se wěřjcjch spasenj zlými pastýři nerozmáhá, nébrž zteněuge; a proto wšj mozrau snahau dobrých hledá služebnjků, poněwadž dobře se domnjwá, že toliko skrze ty Bůh lidské spasenj konati chce. Tau přjcinau modlj se také biskup we gménu cjrkwe, an uděluge swátost kněžstwj, „*by ti, genž magj poswěceni býti, wážnostj skutku a naprawowánjm žiwota ukázali se co kněžj, w tom umění gsauce wyučeni, kteréž Pawel wykládal Titowi a Timoteowi, by wzákoně Páně přemyšlugjce dnem i nocj, coby koli čtli, wěřili; čemužby uwěřili, učili; čemuž by učili, sami též následowali; by sprawedlnost, stálost, milosrdenstwj, sjlu a ostatnj ctnosti na sobě obgewowali, přjkladem předcházeli, a skrze nezrušitedlnau lásku w dokonalého muže, w mjru plnosti wěku Kristowa, w den sprawedliwého a wěčného saudu Božjho, s čistým swědomjm, prawau wjrau, Ducha swatého plni z mrtwých wstali.*“ (P. R. de Ord. Presb.).

Podlé téhož úmyslu cjrkwe krátce wyložjm, čehož žádati budu od wás, *gesto w semeništi mém k žiwotu duchownjmu se připrawugete*, chtjce se gednau službě cjrkewnj oddati. — Předně se chraňte, byste úmyslem neprawým se do stawu kněžského newkradli. W tomto přjtomném školnjm čase na nic zřenj swého neobracugte, než předkem na uměnj bohoslownj, a tudyž i na rozšjřenj sláwy Božj a rozmnoženj blaha swého i blaha giných; swědomitě těch prostředků užjwagjce, kteréž se wám poskytugj, dokud se ještě k stawu duchownjmu připrawugete. Prawj swatý Bernard (serm. 36. in cantic.): „*Gsau, kteřjž chtěgj uměnj mjti, by se o nich wědělo, a to mrzká gest marnost; a gsau opět, kteřjž chtěgj uměnj mjti, by ge prodáwali, ku přjkladu za penjze, za čest, a to mrzky gest zisk; než gsau také, gesto chtj uměnj mjti, by giné wzdělali, a to láska gest; a opět, genž chtj uměnj mjti, by sami wzděláni byli, a to maudrost gest.*“ — Z čehož gde, že se toliko ti prawým úmyslem oddáwagj uměnj bohosloweckému, genž se o to snažj, by maudrosti Božj nabyli,

gjžtoby gak k swému tak i giných lidj wzdělánj a k rozmnožení královstwj Božjho užjwati mohli; a gichžto srdce rozžeta gsau ohněm a plamenem božské a wěčné lásky, by horkem gegjm mohli gednau oswjtiti i ohřjti zaslepené i studené. A žel Bohu, gak mnoho zlého přišlo giž na cjrkew Božj skrze ty, genž neprawým úmyslem wedeni wzkládánj rukau gsau hledali! O takowýchžto w prawdě s prorokem řjci můžeme: „*Wztáhl ruku swau nepřjtel na wšecky žádostiwé wěci geho, nebo widěl národy wcházegjcy do swatyně své, o nichž gsi byl přikázal, aby newcházeli do shromážděnj twého.*“ (Nařjk. Jeremiáše 1.). — Prawým úmyslem oživeni gsauce hleďte čistotau srdce nabyti prawé maudrosti. „*Nebo w zlostnau duši newegde maudrost, aniž bydliti bude w těle podmaněném hřjchům. Nebo Duch swatý kázně uteče před pokrytcem, a odnese se od myšlenj, kteréž gsau bez rozumu.*“ (Kniha Maud. 1.) Sám pak náš Spasitel neydobrotiwěgšj těm, genž w něg uwěřili, cestu ku poznánj prawdy wyměřil, řka: „*Zůstaneteli wy w řeči mé, prawě učedlnjci mogi budete: a poznáte prawdu, a prawda wyswobodj wás.*“ (Jan 8.). Za tau přjčinau wás s swatým Augustinem (tract. 96. in Joann.) napomjnám: „*Neymilegšj! prospjweyte w lásce, byste duchem horljce a duchownj wěci milugjce, duchownj swětlo i duchownj hlas, gichžto tělesnj lidé snésti nemohau, poznati mohli wnitřnjm wzezřenjm i slyšenjm. Obnowte se tedy duchem mysli swé, a porozuměyte, gakáby byla wůle Božj, coby dobré a dokonalé a dobroljbezné bylo, abyste w lásce wkořenění a založeni gsauce, mohli pochopiti se wšemi swatými, která gest dlauhost, širohost, a hlubokost, znáti také nad wědomost wyššj lásku Kristowu, abyste naplněni byli we wšelikau plnost Božj. Nebo tak wás Duch swatý učiti bude wšj prawdě, a rozljwati w srdcjch waších hognègi a hognègi lásku.*“ Podobně tak napomjná tentýž swatý i na mnohých giných mjstech: „*Čjm wjce a wjce se srdce zprawuge, tjm wjce widj, čehož newidělo. a tjm wjce může, čehož nemohlo.* (in psalm. 77.). *Widěti chceš? Blažení, genž gsau čistého srdce, nebo oni na Boha patřiti budau; dřjw tedy hled srdce swoge očistiti; to měg na práci, k tomu sám sebe zawoley, o tom pracug. Co widěti chceš, čisto gest; gsili tedy nečist: kterak chceš widěti?* (serm. 12. de div. c. 4.). *Po za-*

puzených tmách dýmowitých žádostj uwidjte swětlo. (serm. 8. div.). *Nepřigde se k prawdě, leč láskau.*“ (l. 32. cont. Faust. c. 18.). A se wšjm tjm se dobře srownáwá i to, což nábožný Tomáš Kempenský (de imit. Christi l. 2. c. 4.) pjše: „*Kdy bysi byl u wnitř dobrým a čistým, pak bysi bez překážky wšecko widěl a dobře chápal.*“ Této srdce čistoty s pomocj milosti Božj nabudete, gestliže nábožným čtenjm přewrácené o wěcech myšlenj, gimiž se srdce poskwrňuge, od sebe zapudjte, a prawými, kterýmiž se čistj, zabýwati se budete. Co wám tedy koli zbýwá času, na takowé wynaložte ho čtenj, a s takými chtěgte se knihami seznámiti, kteréž od mužů Duchem swatým plných sepsány byly. Owoce nábožného čtenj swatým rozwažowánjm či přemyšlowánjm, ať tak djm, w krew a tuk obraťte; neboť přemyšlowánj dle swatého Bernarda, *ne toliko mysl čistj, nébrž gi i božských i lidských wěcj uměnjm obohacuge.* A když gste rozgjmánjm poznali, co činiti máte, pak se modlitbau posiluiti musjte; což učiniwše, zmužile ke skutku přistupte, a koneyte, což před Bohem gest dobroljbezno; mrtwenjm sebe překonáwagjce útoky wšech nepřátelských mocnostj. — A to wše, chci, byste tak zachowali, gakož od těch se wám budo poraučeti, gimžto swého arcibiskupského semeniště zpráwu a ředitelstwo swěřjm a odewzdám. Ti wám powědj, cobyste měli činiti, aby Pán složil na wás Ducha swého, aby wás poswětil, abyste uměnjm i ctnostj opatřeni a dobře připraweni gsauce, k swaté službě cjrkwe přistaupili. To aby se naplnilo, welmi mnoho i cjrkwi swaté i lidu Božjmu na tom gest záleženo. Neho od wašeho gak w mrawech tak i w uměnj prospěchu newjce záwisj, zda pastýřowé aneb nágemnjci wegdau do owčincŭ Božjch; zda schopnj, dbalj, mandřj a *práwě katoličtj* posláni budau dělnjci na winici nebeského Otce, aneb neschopnj, ljnj, nemandřj a každau třtinau učenj se klátjcj. Tauto přeswědčenostj weden na wás obzwláštnj swau pozornost obraceti budu. Dám si na tom záležeti, by se ani gedinký newlandil do swatyně cjrkwe katolické, o gehožto wjře a žiwota přjkladnosti mohlbych poněkud pochybowati; bych ani na gednoho z wás rukau newložil, o kterémž, pokud bystrost lidského oka stačj, bych newěděl, že dobře spořádán gest w srdci swém, a že oprawdu Boha má za dědictwj swogo. Neho ustawičně rozléhá se w ušjch mých ono slowo sw. Lwa (ep. ad Ep. Maur. c. 2.) řkaucjho: „*Gakož dobré-*

ho skutku owoce dochází na toho, genž s rozwahau a po prawém teprw saudu wywoluge kněze: rownĕ tak sám sobĕ škodu chystá, genž ke swé důstognosti powýšuge nehodného.“ Protož čiňte gisté powolánj swé; zkaušegte srdcj swých, a gestliže byste pozorowali, že se wám neoškliwj ty wĕci, kteréž gsau z tohoto swĕta, a že si netrauláte, gen pro čest a sláwu Božj a spasenj bližnjch swých žiwu býti: odtáhněte ruku swau od pluhu, odstupte, dokud ještĕ čas gest, by swaté wĕci poskwrněny nehyly wašjm dechem k wlastnj wašj i giných zkáze a záhubĕ. Cjtjteli ale w srdcjch swých, že oprawdu od Boha gste powoláni k stawu duchownjmu: tedy wšecko wynasnažengj swoge tam obraťte, by we wás se rozmnožila náboženost, horliwost, neposkwrněná žiwota čistota, obzwláště ale neyautlegšj a synowský cit k cjrkwi matce, bez kteréžto Boha za Otce mjti nemůžete. „*Tĕlo a duši,*“ bych slowy swatého Jana Zlatoústého k wám promluwil (homil. 4. ad popul. Antioch.), *ozdobte ctnosti okrasau; zbrog sprawedlnosti a ne hřjchu sobĕ připrawte, wydáwajce tĕla swého audy, a přede wšjm gazyk, aby slaužili duchownj milosti.*“ A gestliže tak spořádáni budete, s welikým srdce swého upokogenjm rukau biskupských na wás skládati budu, gá, genž gednau za duše waše počet wydám.

Nemalau též částku péčj pastýrských i wy nesete, *obého pohlawj osoby řádů duchownjch, genžto se swĕta odřekše we swatých sgednotili gste se ústawech,* a sehe Bohu w obĕt přjgemnau wydali, byste i wlastnj swoge spasenj i spasenj giných tjm bezpečnĕgi konati mohli. Trogj panuge dĕdičně we swĕtĕ žádost, „*nebo wšecko, což gest na swĕtĕ, gest žádost tĕla, a žádost očj, a pycha žiwota, kteráž nenj z Otce, ale z swĕta gest.*“ (1. Jan 2.). Cwičiti se w ctnostech, tĕmto žádostem upřjmo na proti stogjcjch, toť úloha žiwota wašeho, w kterauž gste se uwázali swazkem slibů ustawičné čistoty, poslušnosti a chudoby, a kterýchž gestliže bedliwi gste, syny tohoto swĕta, genž na wás paří, k udatnému hogi proti wšelikĕ žádosti wyzýwáte. Gižť z toho ohledu, přjčinau totiž swého wznešeného powolánj, gsau takowjžto řádowé duchownj welike cti hodni, gešto žiwĕ obgewnuj Ducha Božjho, a gsau proti duchu swĕta tohoto. Kdyby se wšecky tyto hrdinské ctnosti a wyššjho žiwota důkazy zrušily, zbawiloby se lidské pokolenj wšeho toho, což k duchownjmu zřj žiwotu, a pohřjžiloby se

dokona w moře wšech tělesných a padúcych wěcj, z něhož by sotwy mohlo wybřjsti, a očj swých k nebi pozdwihnauti. A powážjme-li, gak mnoho dobrého a prospěšného z těchže ústawů tak na gednotliwce, gak na cjrkew i wlast wyplýwá, zagisté nebude nám možno, gich neschwalowati. Nebo gimi se Bůh bez přestánj chwalj, welebj a milostiwým k lidem činj, neginácě než gak sw. Řehoř (lib. 6. ep. 25.) o Řjmských geptiškách pjše: *„Žiwot gegich gest takowý, a slzami a kagjcnostj tak naplněný, že máme za to, kdyby gich nebylo, żeby nikdo z nás tolik let na mjstě tomto u prostřed mečů Longobardských obstáti nemohl.“* Nad to wýše titjž ústawowé řeholnj poskytugj těm lidem útočiště, genž se čigj k wyššjm wěcem powoláni býti, kdežto se bezpečně tagiti, a w křesťanském zdokonalenj bez překážky ku předu postupowati mohau. Oni i světu žiwé přjklady světěgšjho žiwota předkládagj, obecenstwu welmi platně wyučowánjm mládeže slaužj, gakož i přisluhowánjm nemocným, a ginými ještě gak duchownjmi tak tělesnými skutky milosrdnými, kteréž wykonáwagj. Obzwláště ale wychowáwánj mládeže co neylépe děge se od těch, genž w spolek řeholnj sgednoceni tjm samým k učenj wjry cjrkwe katolické co neypřjsněgi gsau zawázáni, gsauce též w bogi proti hlawnjm hřjchům ustawičně postaweni. Tau přjčinau i swatý Jeroným, w listu k Letě učiněném, wychowánj, kteréž se od osob k duchownjm řádům náležjcjch děge, na wysost schwaluge, anto gj pjše: *„Neboť na sebe břjmě, kteréhož nésti nemůžeš, nobrž když gi* (dceru swau) *odkogjš, dey gi bábě anebo tetě. W klášteře nechat se wychowá, a gsauce w zástupech panen, at o světu nezwj, by žiwe byla angelsky, w těle byla bez těla, a wšeho pohlawj lidi za stegné sobě považowala.“* To samé platj i o zaopatřowánj nemocných, k nimžto křesťanskau dobrotiwostj a láskau wedeny gsauce s modlitbau pospjchagj tyto Bohu zaswěcené osoby, a genž proto právě weliké často magj působenj na nemocné, obzwláště na ty, gichžto slaw duchownj tuze gest pokažen. Protož nic se nediw, že katolická cjrkew přjznj swau řádům duchownjm hned od gegich počátku byla a gest nakloněna; nebo gegich znik a zrůst se w každé zemi co za znamenj smyslu nebeského tam panugjcjho považuge; gakož zase naproti tomu z pronásledowánj a rušenj gich se smysl světský dost gistě poznáwá. A protož gá welikau cjtjm radost,

uwodě sobě na paměť řeholnj ústawy obého pohlawj, gichžto w mé Arcidiécesj stáwá. Než ale snažně žádám také, by w tom se nalezali stawu, genž gest zákonům cjrkewnjm, prawidlům a aumyslu zakladatelůw přiměřen, by gakž swatý Bernard wece, každý, *kdož gest w řádu, dobře byl žiw, spořádaně, společensky a ponížene*; *spořádaně sobé, společensky bližnjmu, ponížene Bohu*; a aby, gakž Euseb chce, *řeholnjk byl nedbalý pokoge, utjkal před rozkošemi, miloval práci, w opowržení byl trpěliwým, we cti netrpěliwým, chudým na penjze, bohatým na swědomj, ponížením w zásluhách, pyšným proti hřjchům.*“ — Na ten cjl a konec, wy wšickni, genž gste se žiwotu řeholnjmu oddali, o nic giného se nesnažte, a nic giného newyhledáweyte, než rozmnoženi královstwj Božjho. „*Wystřjhejte se hanebného kupčenj,*“ slowa gsau swatého Augustina (in lib. de op. monach.), *kteréžto wážnost waši zteněuge, a slabým gest na urážku, nobrž lidem ukáže, že nehledáte w zahálce lehké žiwnosti, nobrž auzkau a těsnau cestau královstwj Božjho.*“ Nebo „*laupežnjkem gest,*“ dj swatý Jeroným (sup. Matth. c. 4.), *a dům Bozj obracj w peleš lotrowskau, genž zisku z náboženstwj hledá, a gehož služba není tak tuze službau Božj, gakož mnohem wjce přjležitostj ke kupčenj.*“ — Dále bděte co neywjce, byste ze stawu toho wysokého, kterýž gste sobě pro wětšj swoge zdokonalenj obrali, s hanbau welikau newypadli; neboť negste prosti wšech bohů a wšelikého zápasenj we swatých pewnostech swých, gešto pekelný nepřjtel wám štěstj wašeho záwidj, a tudy tjm wzteklegšjch geho útoků okaušeti musjte. „*Často si stěžuge,*“ dj swatý Řehoř (super Ezech. h. 2.), *na žiwot bližnjch swých, měnjme mjsto, wzdaluge se, objragjce sobě samotu, newědauce totiž, že mjsto nic nespomáhá, scházjli duch, Lot w Sodomě swatým zůstal, na kopci hřešil. A že mjsta mysli neupewňuge, sám prwní lidského pokolenj otec doswědčuge, anto i wrági w hřjch uběhl. A to, což prawjme, wše málo gest, nebot kdyby mjsto mohlo spasiti, nebylby Satan s nebe spadl.*“ — Přede wšjm se ale pokorau a swatým poslušenstwjm proslawte; neboť bolestné by to bylo, kdyby i o gedinkém z wás musela se slyšeti slowa swatého Bernarda (hom. 4. sup. Missus est) řkaucjho: „*Widjm, což i ne málo mne bolj, an někteří pohrdše sláwau swěta, we škole pokory pýše se*

wjce oddáwagj, a w klášteře pod křjdloma tichého a pokorného učitele se daleko nádherněgšjmi a netrpěliwěgšjmi stáwagj, nežby snad byli we swětě.“ — *„K slibům wašjm náležj, se z poddanosti a opowrženosti radowati, chudoby wyhledáwati, a ne toliko statky, nobrž i žádost gegich ze srdce wykořeniti. Nebo ničeho nemjti, mnohdy se samo od sebe přihážj: ničeho si ale nežádati, to gest ctnostj.“* (Caesarius in Admonit. 25.). Slowem snažte se takowými býti, gakýmiž wás chtěgj mjti ústawy waše, a co neywjce se toho chraňte, *„byste pod oděwem řeholnjm* (Bernard. serm. 36.) *neskrýwali ducha swětského, a pod barwau obrácenj — srdce přewráceného;* aniž byste se těm podobnými stali, o nichžto swatý Prosper (de vita contemplativa l. 1.) takto mluwj: *„Gsau někteřj, genž zákon a řeholu na se wzawše od předešlých mrawů neupauštěgj, a oděw, ne ale srdce, šat, ne ale skutky proměňugj. Těm dosti na tom, an řečj toliko a ne skutkem swětu wýhost dali, an žiwi gsauce podlé swěta, hřjchy swoge pod marným lepšjho žiwota slibem ukrýwagj, a pod pláštjkem domnělé gakési nábožnosti něco za ctnost držj, což ctnostj nenj; weliké wěci hlásagj, wšak gich nečinj; na neprawosti žehragj, a předc gich z sebe neskládagj; u weřegnosti to i ono gakoby w oškliwosti měli, se stawj, čehož wšak skrytě se předce dopauštěgj; za weliké rádiby byli gmjni, ale nic se nepřičiňugj, by se welikými stali.“* — Oddeyte se žiwotu wnitřnjmu, genž gest skryt s Kristem w Bohu, byste žádostem a náružiwostem wašim zemřewše obětj žiwau byli toho, gemuž gste se celj poswětili. Wizte powolánj swoge; tať slowa Césaria i gá k wám pronášjm, *„na paušť se odebrati, weliká gest dokonalost, na paušti ale netráwiti dokonalý žiwot, s welikým gest spogeno odsauzenjm. Co prospěge, mjstoli gest pokogné, nepokogli ale w srdci obýwá? w přjbytku-li ge ticho, a gestliže w obywateljch hřjchů gest bauře a wášnj pozdwiženj? Zewnitř zdáteli se býti bezpečnými, u wnitř ale bauřeli wás znepokoguge?“* — Pakli ale dle swého powolánj dobře kráčeti budete, pokog Božj přebýwati bude w srdcjch wašich, pokog ten, gehož swět ani dáti, ani wzjti nemůže, a genž přewýšuge wšecken smysl. Pak se waše srdce naplnj swatým Božjm pokogem, budeteli we wšech přikázanjch a sprawe-

dlnostech Páně choditi bez auhony, splnjteli slihy, kteréž gste Neywyššjmu učinili; budeteli mjti do sebe živau wiru, neljčenau náhožnost, prawau pokoru, plamennau k bližnjmu lásku; budete-li, gakž tomu Apoštol (Kolos. 3.) chce, *„powstawše s Kristem ze smrti světa, o věci, kteréž swrchu gsau, a ne o ty, kteréž gsau na zemi, pečowati; ukáže-li se Kristus, život wáš; mrtwiti-li budete audy své, kteréjž gsau na zemi: smilstwo, nečistotu, chljpnost, žádost zlau a lakomstwj, genž gest modlám slauženj; složjte-li wšecko, hněw, prchliwost, zlost, mrzkau řeč z úst swých; oblečete-li se, gakožto wywolenj Božj, swatj a milj, w střewa milosrdenstwj, w dobrotiwost, pokoru, mjrnost, trpělliwost, snášegjce geden druhého, a odpauštěgjce sobě wespolek, máli kdo proti komu žalobu; nad to nade wšecko, budete-li mjti lásku; slowo-li Kristowo přebýwati bude we wás hogně we wšj maudrosti; učiti-li a napomjnati budete sebe sami žalmy, zpěwy a pjsničkami duchownjmi, w milosti zpjwagjce w srdcjch swých Bohu; wšecko-li posléz, cožkoli činjte w slowu neb w skutku, činiti budete we gménu Pána Ježjše Krista, děkugjce Bohu a Otci skrze něho.“* — To čiňte, o to se snažte, w tom silni buďte; tjm wšech dobrých lidj zjskáte si lásky, zaznamená se to do knihy života, a tjm wrchowatěgšj bude gednau odplaty wašj mjra, čjm wětšj oběti a nesnáze gste podnikali, a čjm častěgi gste lidské newděčnosti museli okaušeti.

To wše gsem sobě umjnil w onen slawný den, w kterýž řjzenj Bohem mi swěřené diécesj gsem na sebe wzal, wám řjci, *welebnj bratřj a synowé neymilegšj!* Pakli prwnj wašeho Arcipastýře promluwa, gakož se i w Boha důwěřugi, přjstup nalezla k srdcjm wašim, a wy gste hlasu geho uposlechli, nesklame mne naděge má, že se s pomocj milosti Božj cjrkewnjho řjzenj cjle a konce w arcidiécesj Pražské dosáhne, a že *stawenj tétéž cjrkwe wzroste w chrám swatý w Pánu.* (Efes. 2.). Což aby se stalo, ustawičně Otce wšemohaucjho prositi budu, *„by Wás we swatyni swé přjsnými a bedliwými nebeského wogska učinil strážcemi, byste swatým oltářum geho wěrně přisluhowali, a aby odpočjwal nad wámi duch maudrosti a rozumu, duch rady a sjly, duch umělj a náboženstwj; by wás naplnil duchem básně své, a wás w službě Božj utwrdil, byste úplným po-*

slušenstwým milosti geho dosáhli.“ (Pontif. Rom. de ord. Subdiac.). Každý den k *Neywyššjmu pastýři* dušj našich prosby odesjlati budu, *by Wás náboženým srdcem gemu slaužjcj ustawičně bránil a ostřjhal*; *byste, nižádným znepokogenjm nezabaweni, wolně a swobodně w geho službě mohli pracowati*; *aby se we wás rozhognila wšecka ctnost, dustognost pokorná, stydliwost stálá, newinnost a čistota a kázně duchownj ostřjhánj*; *by se we wašem žiwotě Božj přikázánj stkwěla*; *by přjkladem waší čistoty wšechen lid k následowánj swatému byl probuzen*; *a abyste magjce swědomj swého dobré swědectwj, w Kristu utwrzenj a stálj setrwali.* (Ibidem de ordin. Diac.).

Nyposlézе prosjm wás snažně, *byste mně u Boha pomáhali modlitbami swými*, by ten, gešto působj w nás chtěnj, působil i dokonánj podlé dobré wůle swé, a nám swau swatau pomocj přispěl we wšem tom, což činiti máme. Poručjm se do waších nábožených modliteb, bych pod ochranau Božj slowem i přjkladem těm, gimžto gsem předstawen, prospjwal, a tak do žiwota wěčneho spolu se stádem sobě swěřeným gednau wegjti zaslaužil. Žádage ale, byste se za mne modlili, chci také, gakož i Apoštol přikazuge, *byste modlitby konali za wšecky, kteřjž gsau w auřadech wysokých postaweni*; přede wšjm ale za *Neyswětěgšjho Pána našeho Řehoře XVI.*, gehož Ježjs Kristus neywyššjho pastýře cjrkwe swé ustanowiti ráčil, by s pomocj milosrdenstwj Božjho lid křesťanský w ctnostech wyučowal, a wěrjcjch srdce duchownjho kořenj wnj naplňowal, abychom se tak z pastýře swaté matky cjrkwe neywyššjho a božské welebnosti milého radowati mohli. Modlte se též i za *Neymilostiwěgšjho Cjsaře a Krále našeho Ferdinanda I.*, by dosáhl od Boha wšech ctnostj rozmnožen, a dešel duše i těla spasenj; by cjrkwe we swatém pokogi ostřjhal, a po této časnosti wěčné obdržel dědictwj. — Modlete se i *za weškeren duchownj stáw*, by ode wšech Bohu, gehožto duchem se celé tělo cjrkwe poswěcuge a zprawuge, wěrně slauženo bylo.

Přispěg těmto prosbám Mým i Wašim swau platnau přjmluwau u Boha neposkwrněná rodička Božj, panna Maria; *nechat přispěgj i ostatnj nebeštané, z nichžto mnohé, swatostj na wýsost proslawené, Česká země gakožto swoge náboženě ctj. To*

Sobě i Wám, welebnj bratřj a synowé w Kristu neymilegšj, ze srdce žádage, otcowské požehnánj gednomu každému zwláště, co záwdawek wšeho dobra, udělugi.

Milost Pána našeho Ježjše Krista budiž se wšemi wámi. Amen.

W Praze, *w arcibiskupském mém sjdle, w swátek sw. Karla Boromegského, léta Páně* 1838.

Aloys Josef,
Arcibiskup.

Dědictwj swatého Jana Nepomuckého přistaupi

) měsjcjch Září, Řjjnu, Listopadu a Prosinci 183

P. T. P. a p.	zlatý	třída	wýt. d. dodán.
Geho knjžecj Milost, Swob. Pán Schrenk z Notzingu, Knjže, Arcibiskup Pražský,	100	..	,,
Gegj Oswjcenost, Helena kněžna z Lobkowic. .	20	II	2
Frant. Scholle, bisk. notář, a farář w Rožmitál.	10	III	1
Frant. Petera, farář w Bělohrad. Královrad. diéc.	10	III	1
Jan Mišák, farář w Žďareck. kláštěře na Morawě	10	III	1
Antonjn Mirtl, kancelárský w Němčicjch . .	10	III	1
Frant. Čech, pob. škol prof. na ust. hluchoň. Wjd.	10	III	1
Karel Krbeček, cjrk. knčz, wych. bar. z Waltersk.	10	III	1
Domin. Nehuda, far. adm. w Mrakotině wBrn. dié.	10	III	1
Peregrin Weis, koop. w Tuřanech w Brněn. diéc.	10	III	1
Josef Růžička, kaplan we Weteli, Litom. diéc.	10	III	1
Wáclaw Dlass, Maltes. kaplan w Horaždowic.	10	III	1
Prok. Šrámek, a manž. měšť., mydl. mist. Strako	10	III	1
Josef Žák, arcibiskupský bohoslowce w Praze	10	III	1
Josef Gabriel, aud wyš. nst. pro knčz. we Wjdni	10	III	1
Ondřey Mašek, kaplan w Záboři, Buděg. diéc.	10	III	1
Martin Klaučck, farnj adm. w Kádowě, Bud. diéc	10	III	1
Jakub Mareš, far. w Chanowicjch, Buděg. diéc.	10	III	1
Jan Janaušek, kaplan w Třebíči, Brnen. diéc.	10	III	1
Gindřich Seidl, pražský synek, stud. libomudrc.	10	III	1
Aloys Fináček, duch. zpráw. w Popic. Brn. diéc.	10	III	1
Josef Grasser, farář w Perně, Brn. diécesj .	10	III	1
Aug. Skřiwan, magitel koželuh. djlny w Kruzburk.	10	III	1
Duchowenstwo Kamenického Wikariátu Bud. diéc.	20	III	1
Jan Fiala, tagemn. kaplic. Vik. far. w Černici	10	III	1
Bern. Christbauer. duch. zp. w Hlawnowici. Bud. d.	10	III	1
Hlubocký Wikariát, druhau polowici. Bud. diéc.	10	III	1
Jan Nedoma, kooperátor w Mrakotjně, Brn. diéc.	10	III	1
Josef Wotawa, bohosl. na theol. ustawu Buděg.	10	III	1
Antonjn Hawlíček, farář w Kašegowicjch Bud. d.	10	III	1
Frant. Budešinský, duch. zp. w Těhonic. druh. pol.	10	II	2
Wáclaw Pirkl, kap. w česk. Třebowě. Král. diéc.	10	III	1
Anton. Paták, direk. arcib. semin. statku Sowinky	10	III	1
Tomáš Petržilka, kaplan w Březnici, Buděg. diéc.	10	III	1
Wogtech Ruffer, kapit. vikář, a katech. na Wyšeh.	20	II	2
Josef Wolf, kapl. při měst. špitále w Čižowě Bud.	10	III	1
Anton. Taušek, farář na Modré Hurce. Buděg. diéc.	10	III	1
K. Führer, manž. R. Führera, l. warh. u sw. Wjta.	10	III	1
Aug. Sekaušek, kapit. Želiw. kapl. w Humpolci.	10	III	1
Jan Simunek, pjsař wrch. kanc. w Němčicjch	10	III	1
Jos. Damašek, kap. w Semilech Litom. diéc.	10	III	1
Josef Kučera kaplan w Křinči. Litom. diéc.	10	III	1
Tomáš Potučnjk, pjsař w Němčic. Bud. diéc.	10	III	1
Ant. Renner, kaplan w Nimburce, Litom. diéc.	10	III	1

P. T. P. a p.	zlatý	třída	wýt. d dodán.
Ond. Zahořjk, kaplan w Kašegowic. Bud. diéc.	10	III	1
Anton Laad, kaplan w Myslawči, Bud. diécesj	10	III	1
Matěg Čadek, far. administ. w Střebohostic.	10	III	1
Antonjn Swatoš, prwnj kancelista w Němčicjch	10	III	1
Mikuláš Šmid, admin. děk. w Staré Boleslawi	10	III	1
Frant. Štěrba, koop. w Augezdě, Brnen. diéc.	10	III	1
Ant. Opatka, škol. pomoc. na Čer. Hoře Brn. diéc.	10	III	1
Frant. Šrasta, škol. pomoc. na Augezdě, Brn. diéc	10	III	1
	640	52	58

Z p r á w a.

Geho knjžecj Milost, Neydůstogněgšj Pán knjže Arcibiskup ráčil wšech spisowatelů, kteřj w letošnjm roce k Časopisu pro katolické duchowenstwo pracemi swými přispjwali, pamětnjm penjzem slawné swé intronizaci, w bronzu, co neylaskawěgi obmysliti.

Penjz ten mistrnau gehlau pochwalného p. Lercha prešličně ryt, a w c. k. minci w Praze razen, w střjbře 1 lot tjže, wede w ljci auplný znak Neydůstogněgšjho knjžete, s wrchu s dwema palmami, nad kterýmiž se smysiorázná hwězdička wznášj. Kolkolem gde následugjcj přečistě wyražený nápis:

ALOYS JOSEF, SWOBODNÝ PÁN SCHRENK z NOTZINGU.

USAZEN NA ARCIBISKUPSKUPSKAU STOLICI PRAŽSKAU, D. IV. LISTOPADU MDCCCXXXVIII.

Na druhé pak straně, w rub, pod o k e m Prozřetedlnosti Božj, ku kterému se, u wěnci, dole pentlj owázaném, letorost palmowá a hobkowá pne, stogj heslo Neydůstogněgšjho Knjžete, w těchto slowech:

MAUDROST TWÁ
POWEDE MNĚ
W PRACECH MÝCH
OPATRNĚ;
A OSTŘJHATI MNE BUDE
W MOCNOSTI SWE.

KNIHA MAUDROSTI IX, 11.

I.

Protože redakcj o tuto minci, z Čech z Morawy a Uher doptáwánj, zdažby ke kaupi nebyla, docházelo, předložili gsme o tom neyuctiwěgšj prosbu Geho Kajžecj Milosti; kterýž se k tomu co neymilostiwěgi nakloniti ráčil, by Dědictwj Swatojanské stampilii toho penjze k bitj potřebných wýtisků, použilo, a gich k prospěchu swému prodáwalo.

Oznamugeme tedy, že stříbrný ten penjz po 3 zl., bronzowý ale po 1 zl. 15 kr. stř. u redakcj k dostánj. Mimo Čechy ale, skrze kněhkupectwj, z ohledu provisj, bronzowý za 1 zl. 30 kr. se prodáwá.

II.

Též se dále ta zpráwa dáwá, že se w archiwu w. důst. kapitoly Pražské našla stampilie onoho památnjho penjze, který před 110 lety při slawnosti za swatého prohlášenj sw. Jana Nepomuckého ražen byl. — Šetrnostj k pánům spoluaudům nakloniła se wysoce důstogná kapitola, pakliby kdo z nich ten penjz mjti žádal, stampilii tuto k tomu zapůgčiti. — Bige se, gak každý giný pamatnj penjz, gedině w c. k. minci. — Stříbrný by stál 3 zl., bronzowý 1 zl. 15 kr., mimo Čechy, 1 zl. 30 kr. na stř. — Kdoby tedy sobě tuto medalii na památku žádal: tomu se gj na obdržená cenu ochotně poslužj.

III.

Pan *Josef Lerch*, rytec při c. k. minci, pochwalně známý z strany mnoha welepodařených pamatnjch medalij, obětuge se *Dědictwj Swatojanskému*, pro *památnj penjz Spoluaudů*, darem wypracowati stampilii, kteráby z předu obraz swatého Jana, s rokem založenj ústawu: ze zadu wyobrazenj Pražského arcibiskupského chrámu Páně sw. Wjta nesla. Tu by pak každý, za podané 2 zl. stříbrným, a za 1 zl. bronzowým podělen býti mohl. — Šlechetnau oběť tuto wděčně přigjmagjce, prohlášenj se o tom pánu *spoluaudu*, službowolnj očekáwáme.

Dědictwj Swatého Jana Nepomuckého

dále na wědomj dáwá, že následugjcj spisy nowě wydalo, a sice:

I. **Roráte,** *zpěwy adwentnj, z času Karla IV., od Arnošta z Pardubic a Malowců, prwnjho Arcibikupa Pražského w králowském chrámu Páně sw. Wjta zawedené.*

Gsau to pjsně a nápěwy přes 500 let staré, protož přewzácná památka nábožných předků našich, o kterých se směle říci může, že co do zpěwu, cjrkew katolická nad toto Roráte nic wznešeněgšjho a pohnutliwěgšjho nemá. Prawdu tuto čistau nám kragowé češtj, od Turnowa přes Králowé Hradec, nyněgšj hlawnj sjdlo geho, až po Prachatice k Budějowicům oswědčugj. Každý den w témdni má swé Roráte, a štědrý wečer swé Officium, kde se do 30 až 40 většjm djlem gen krátkých pjsnj w gedné hodině wyzpjwá. An se tyto pjsně po celý adwent každodenně, od 6. do 7. hodiny ranj, w kapli sw. Wogtěcha, před chrámem Páně sw. Wjta, pak u sw. Petra na Poříčj zpjwaly: lze bylo o prawdě zde řečené se přeswědčiti. Prodáwá se knjžka tato, 188 stránek silná, tuho wázaná za 12 kr. na stř. — W stawu gsme na každé požádánj proti honoráru poslaužiti, s wysazeným k tomu Generalbassem.

II. **O přjsaze.** *Od Vincencia Zahradnjka faráře Křešického. K tisku dohotoweno od Jana V. Jirsjka, faráře Minického.*

To gest posledni spis z péra Zahradnjkowa, w kterého přepracowánj tento učený, skumný a horliwý duchownj správce rychlau smrtj překwapen byl. Gesti tato, giž sama w sobě wzácná památka, tjm geště wzácněgšj, protože w českém gazyku *o přjsaze* dosawade žádného obšjrněgšjho spisu nenj; kdež i potřeba káže, by w této předůležité wěci weškeren lid dokonale ponaučen byl. — Nadjti se lze gest, že welebné duchowenstwo, slawnj magistratuálnj, wrchnostenštj a hospodářštj auřadowé, ano wšickni rychtářowé obcj tauto neywýš potřebnau knjžkau se zaopatřj; a hleděti budau, by, co možná, w každém přjbytku, při každé rodině se

nacházela. A to tjm spjše, an při přemalé ceně gegj i chudšj snadno si gi zaopatřiti může, neb se prodáwá, 120 stránek silná, tuho wázaná, za 10 kr. na stř.

III. **Pane zůstaň s námi, neb se připozdjwá.** *Od Giřjho Bluma, zprávce hraběte z Ingelheimu w Greisenheimě. — Přeložena od Jana Marchala, duchownjho správce w Řjmowě, Bud. diécesj. Djl I. stránek* 376, *r.* 1839.

Spis ten původně w gazyku německém tiskem wydaný a ode wšech německých Časopisů na neywýš schwálený, obsahuge naučenj *k šťastné smrti se připrawiti.* — Ačkoliw gest tento spis obšjrný, předce se spisowatel nikde neopakuge, ustawičně nowým, půwabným a naneywýš zanjmawým dowozowánjm w předmětu swém postupuge, a brzy wljdně, brzy přjsně na srdce křesťana naléhá. — Pro kazatele, pro zpowědnjka, pro kněze na smrtelném loži zaopatřugjcjho gest kniha tato prawý poklad, a wšjm právem za zlatau knihu gmjna býti zasluhuge; kteraužpřečta žádný neodložj, by gi na neywýš probuzen a pohnut nebyl.

W řeči německé prodáwá se spis tento, w kněhkupectwjch, wázaný, za 3 zl. na stř. — Protože ale wsecky knihy nákladem Dědictwj Swato-Janského wydané, dle statut, w té neylewněgšj ceně prodáwány býti magj: prodáwá redakcj spis tento w řeči české, přes 700 stránek silný, we 2 djlech, w tuhé wazbě, za 40 kr. — Djl I. za 20 kr. přjtomně k dostánj gest; Djl II. za tu samu cenu w krátkém čase wygde.

Obracjme se ke wšem slawným wrchnostem a školnjm dobrodincům, kteřj k poddaným swým milostně naklonění, rozšiřowánjm mezi ně kněh prospěšněgšjch, o wzdělánj gich laskawě pečugj, bychom gim připomenuli, že za přjhodnost a wýbornost kněh Dědictwjm Swatojanským wydaných, to gim plnau gistotau ručj, že ge sama w. d. arcibiskupská konsistoř wydáwá; tedy pro podělenj pilných djtek we školách a hodných hospodářů po rodinách sotwa se přihodněgšjch kněh nagde, gak těchto Dědictwjm Swatojanským wydaných.

Spasitedlné aučinky, gimi wzdělané, dokážj se lepšjm zwedenjm podřjzených sobě poddaných, a přigdau zase gen dárcům milostiwým na zásluhu odplaty wěčné.

By blahoděgný ústaw *Dědictwj Swatojanského* sjřegi aučinkowal a mocně do žiwota přecházel, obětowalo se redakcj několika horliwých služebnjkú na winici Páně, žeby na mjstech swých zarazili filiálky k rozšiřowánj w okolj swém kněh Dědictwjm wydaných, a žádali, by gim k tomu cjli gistý počet každého wydánj swěřen byl. — S wděčnau ochotnostj w tom se gim propúgčugjce, činj redakcj zde uctiwé pozwánj, kdyby se z kragú českého králowstwj, a ze sandružné Morawy wjce tak horliwých přjzniwcú u nás prihlásilo! Těm bychom pak:

a) Zásobu každého wydánj k rozprodánj, pod celoročnjm čekánjm, posjlali;

b) skrze ně nowých spoluaudú, a gich přjspěwkú obdržowali;

c) skrze ně nowě prohlášeným spoluaudúm immatrikulačnj ljstky,

d) spolu ale také i přináležjcj knihy wen posjlali, a

e) skrze ně wše dopisowánj se spolaudy gich okolj řádně wedli; čjmby gak ústawu, tak též pánúm spoluaudúm welice k prospěchu a ku wděku poslauženo bylo.

f) Wše by se na ně franko zasjlalo; a

g) kdyžby toho požádali, z každého sta by se gim za gich poslauženj, a na autraty, 20 zl. provisj w knihách wykázalo.

Čehož zdwořile žádáme, téhož se také daufanliwě důwěřugeme, že se takowých wzácných podporowatelú aspoň ze wšech wětšjch mjst wlastenských kragú u redakcj w brzku přihlásj; kdež prodljwati nebudeme gich přeswědčiti, gak tak wzácnau gich služebnost wděčně uznáwáme.

Dědictwj Sw. Jana Nepomuckého zwe pánú Spoluaudú, aby sobě obljbili, proti úpjsnjmu ljstku, dalšj nowé wydánj, čjslem VII. *O přjsaze*; a čjslem VIII. *Pane zůstaň s námi*, I. dilu, u redakcj wyzdwihnauti.

Knihy tyto, *Přjsaha* za 10 kr, a *Pane zustaň s námi* za 20 kr. i we wšech kněhkupectwjch k dostánj gsau.

Psaný z Brna na Redakcj.

Milostiwý Pane!

Neosmělowalbych se listem obtěžowati Důstognost Waši, kdybych okolnostmi k tomu donucen nebyl, a kdybych newěděl, že laskawost Wašj Milosti mi tu smělost promine. Ze wšech stran se na mne naléhá tuto w Morawě, abych o wypracowánj *žiwotů Swatých a Swětic Božých* w mateřském gazyku, slohem populárněgšjm nežli w Rodině Bohowěrných, se postaral, a co neydřjwe pro lid náš — neylépe skrze Dědictwj sw. Jana — na světlo wydal. Gá wšak pokaždé odkazugi na wznešený ústaw ten sw. Jana Nepomuckého, gjmž nám takowé djlo sljbeno bylo. Prosjm tedy, aby Waše Milost dodawatelem řádků těchto mně austně zprawu dáti sobě neztjžila, zdali giž někdo o tom pracuge; a brzoli se toho nadjti můžeme štěstj, abychom to djlo mezi lid náš katolický rozšiřowali.

Druhé, o čem sobě austnj odpowěď Wašj Milosti wyprošugi, tato gest: Zadal gsem pokornau prosbu k neydůstognějšj arcibskupské konsistoři Pražské, aby stržené odbjránjm *Otcuw Apoštolských* ponjze k swatojanskému Dědictwj dodati, mne pak neymilostiwěgi mezi Spoluzakladatele přigati ráčila. Owšem bych rád, aby ponjžená prosba moge uslyšána byla.

Bych pak giž naplnil mjru proseb mogich opowažugi se i tuto otázku na Waši Důstognost a Milost skládati, *zdali kdo na kommentáru sw. Pjsma* pracuge. Položil gsem sobě za úkol žiwota, dáli Bůh, obšjrným wýkladem Nowého Zákona wel. duchowenstwu poslaužiti, kterážto práce teprwa po mnohých letech k žádanému cjli přiwedena býti může. — Proto by mně w tom kratšj wýklad, který by spolu i pro lid potřebowán býti mohl — (gak n. p. Allioliho,) — dokonce newadil; nobrž z celého srdce žádám, aby takowý co neydřjwe na světlo wydán byl, a tak kněžj naši k německému sáhati nemuseli.

Ještě bych w mnohém o poradu Wašj Milosti a Důstognosti prosil. Nechtěge wšak déle bawiti ochoty Wašnostiny, zawjrám, ostáwage s obzwláštnj úctau,

Wašj Důstognosti a Milosti,

neyoddanějšj

František Sušil,

prof. theologie.

W Brně 9. Čerwence 1838.

Wysoce důstoguá Konsistoř arcibiskupská ráčila těch od weleučeného pana professora pro Dědictwj Swatojanské obětowaných 75 wýtisků *Spisů sw. Otců Apoštolských* wděčně přigmauti, a weledůstogného pána, který hned w prwnjm roce založenj hotowými 40 zl. n. st. Dědictwj spoluaudem l. týdy se stal, k *Spoluzakladatelum* ochotně připsati.

Zbýwá ale knihy této nerozprodaných ještě 34 wýtisků. Proto we gménu Dědictwj Swatojanského na weškeré welebné duchowenstwo tu žádost činjme, by se naklonilo těchto, 34 wýtisků po 1 zl. na stř. rozkaupiti, a tak na prospěch Dědictwj laskawě přispěti.

Co se literárnjch otázek důstogného weleučeného pana professora týká, tu žádáme weškerých bohoslowjch pánů spisowatelů, redakcj přjzniwě zprâwu dáti, zdaž se kdo takowau pracj, jako jest: „*Překlad Nowého Zákona*“ *s wýkladem*; pak „*Žiwoty Swatých a Swětic Božjch*,“ pérem swým zanášj, — by snad na newděk gich na jedné wěci wjce nepracowalo.

Když bude wypracowánj podařené, dokonalé, a od slawných censur tisku hodné uznané, redakcj gich, s powolenjm wysoce důstogné konsistoře, gmenem Dědictwj Swatojanského, ochotně a ráda k tisku powede.

Čekáme na prohlášenj až do konce měsjce Dubna; kde pak w Květnu weleučenému panu professoru zprâwu dáme, zdaž pro nás w pracjch swých pokračowati má.

Redakcj.

Časopis pro katolické duchowenstwo.

Posledni tento letošnj geho swazek něco se opozdil. — Daufáme pak, že páni odběratelé, gak bohactwj a důležitost obsahu geho nahljdnau, opozděnj geho rádi nám prominau.

Oznamugeme spolu, že Časopis tento za cenu předešlau (2 zl. n. stř.) i w přjštjm roce 1839 řádně wycházeti bude; a když se wzácnj páni spisowatelé sami w tom přičiňugj, by čest duchowenstwa česko-slowanského obsahem zagjmawým zwelebowal; a když se Stolce Arcipastýrského oko tak přelaskawé na něm spočjwá a z geho prospěchu se těšj: tedy redakcj to snadné bude pánům odběratelům i ročnjkem přjštjm se zawděčiti.

Pešina.

Poznamenánj
wšech Pánů Spisowatelů.
kteřj w roce 1838
pracemi swými k Časopisu tomuto
přispjwali, a kterých wšech
Geho Knjžecj Milost
Neydůstognějšj Pan Arcibiskup
ALOYS JOSEF
pamětnjm penjzem slawné swé intronisacj
neylaskawěgi obmysliti ráčil.

W Praze.

Beer Jakub, čest. komend. ryt. řádu křiž. dkt. a prof. dogmatiky.
Dancha František, kněz cjrkewnj. A. D. S. J.
Dichtl Hermann, spiritual u sw. Giřj.
Franta Josef, korrektor w arcibisk. knihtiskárně.
Hawránek Fraut., kněz ryt. řádu křižown., kaplan u sw. Petra.
Helfert Josef, dkt. prof. cjrkewnjho práwa, konsistornj rada.
Hora Antonjn, kaplan w Teynė.
Hron Wogtěch, knjzecj arcibiskupský tagemnjk. A. D. S. J.
Kaubek Jan, práwnjk.
Krbec Jan, rektor u sw. Giřj. A. D. S. J.
Kreyčj Petr, kanown. u sw. Wjta na hradě Pražsk. kons. rada.
Millauer Maxmilian, dkt. emerit. rektor univ. prof. pastorálky.
Pešina Wáclaw, kan. na hradě Pražsk. red. Časop. a Děd. Swatoj.
Pleek Wáclaw, studugicj práwa.
Procházka Wogtěch, cest. kanow. Wyšehr. far. u sw. Wogtecha.
Přjhonský Fr., dkt. cest. kan. w Budišjně, preses Wend. sem.
Špinka Wáclaw, ředitel knjzecj arcibiskupské knihtiskárny.
Štulc Wáclaw, arcibiskupský aluma w IV. roce. A. D. S. J.
Tupý Eugen, klerik na Strahowě.
Wáclawjček W. dkt. kapitolnj děkan, c. k. gubermálnj rada.
Wlček Jan, kaplan u sw. Hastala.

W Arcidiécesj Pražské.

Cjsař Karel, farář we Wosowě.
Gabulka František, duchownj zprawce w Konogedech.
Hlawač Jan, wikár. tagemnjk. farář w Postupicjch.
Horáček Wáclaw, arcib. notář. farář w Ondřegowě. A. D. S. J.
Horčice Josef, kand. theol. kanow. w St. Boleslawi. A. D. S. J.
Jirsjk Jan, kand. theol. far. w Mnicjch. Spoluzaklad. D. S. J.
Karljk Hugo, kapitulár a professor w Teplu.
Keil Antonjn, administrator na Kosowé Hoře.
Lagler František, kaplan w Lochowicjch.
Macan Jakub, farář w Slaheř.
Marek Jan Gindřich, farář w Kozogedech.

Michl Justin, klerik pobožných škol w Praze.
Ondrák Prokop, katechetа při hlawnj škole w Příbrami.
Rennert Wáclaw, kaplan w Budini. A. D. S. J.
Pohan Wáclaw, budĕgow. biskup. notář. farář w Pořící.
Royt František, farář w Hbytě.
Smetana Josef, dkt. kapitulár Teplský, prof. fysiky w Plzni.
Wobornjk Sewerin, kand. theol. duch. zprávce w Křečowicjch.
Wotypka Josef, duchownj zprávce w Popowicjch,
Zimmermann Josef, duchownj zprávce w Stodulkách. A. D. S. J.

W Litoměřické diécesj.

Černohaus František, kaplan w Reyšicjch.
Hanausek Jan, farář w Stětj.
Pohořelý Josef, kaplan w Turnowě. A. D. S. J.
Šoreyš František, kaplan w Rożdalowicjch, Zaklad. Děd. S. J.
Winařický Karel, farář w Kowani. A. D. S. J.
Zuman Wogtěch, vikář. kons. rada, farář w Chorušicjch.

W Králowéhradecké diécesj.

Hek Ladislaw, spisowatel. A. D. S. J.
Pelikan Josef, rádnj w Tiništi.
Reis Jan, kandidat theol. kaplan w Kopidlně.
Stárek Jan, kand. prof. morálky w Králowéhradci. A. D. S. J.
Trnka Jan, kněz cjrkewnj w Praskačce. A. D. S. J.
Wacek Fr. c. k. dw. kaplan, vikář, k. r. děk. w Kopidlně. A.D.S.J.

W Budĕgowické diécesj.

Gabriel František, domkustos a scholastik, zlatým řetěz. obdar.
Korner Jan, dtk. professor bibl. studium, rektor semináře.
Nowáček Jan, kaplan w Kumżaku. Spoluzakl. Děd. S. Jan.
Sláma František, farář w Chrasticjch, Aud Děd. S. Janského.
Schönbeck Michael, dkt. professor pastorálky.
Wacek František, zámecký kaplan w Březnicj. A. D. S. J.

W Olomaucké arcidiécesj.

Tutta Jan, kragský Děk. konsist. rada, far. w Oppatowicjch.

W Brnenské diécesj.

Holásek Josef, farář w Blansku, Aud Děd. Sw. Jan.
Kinzel František, farář w Lauce. A. D. S. J.
Pawlowský Matěg, kaplan w Boskowicjch.
Škorpjk František, kněz cjrkewnj.

W Solnohradské Arcidiécesj.

Čeněk z Wartenberku, Josef, dkt. kapitol. děkan w Solnohradě.

Wšech 65.

Wáclaw M. Pešina,
kanownjk, konsistornj rada, redaktor.

František Čelakowský,
korektor styli.

Obsah

wšech čtyř swazkůw gedenáctého ročnjho běhu.

Pogednánj.

1. Dogmatika.

O swátosti oltářnj, od *Čeňka z Wartenberku* I, 3.
Kdo gest Ježjš? od *Silberta* . . . . . II, 172.
O domněłé náboženské šjlenosti sw. Apoštolůw, od *J. Beera* . . . . . IV, 536.
Důwod z přistaupenj k gisté wjře, od *Hawránka* . I, 159.

2. Mrawoučenj.

Sw. Cypriana, o kázni panenské, od *J. Stárka* I, 29.
Gak může duchownj wlasti prospěti, od *Jabulky* II, 272.
Předcházj-li služba panská službě Božj, od *Hawránka* . . . . . III, 355.
Pláč a žádost Cjrkwe Kristowy, od *J. Macana* III, 376.
O horliwosti náboženské, od *J. N. Stárka* . III, 395.
O nečistých wěcech: proč se gmenugj a gsau nečisté, od *Fr. Hawránka* . . . . . IV, 552.

3. Cjrkewnj historie.

Kapitola Pražská za času sw. Jana Nep. od *Pešiny* I, 150.
O některých cjrkewnjch starobylostech w Čechách, od *M. Millaura* . . . . . IV, 572.
O založenj arcibiskupstwj Pozňanského a Hnězdnenského, od *Jana Krbce* . . . . . IV, 603.
Poslaupnost proboštůw u Sw. Kosmy a Damiana w Staré Boleslawi, od *J. P. Horčice* . . IV, 636.

4. Pastýrský úřad.

Gak se slowo Božj hlásati má, od *Jakuba Macana* . . . . . I, 52. II. 185. III, 141.
Cwicenj zasnauboncůw, od *Jos. Wotýpky* I, 73. II, 230

O přjsaze, od *Wáclawa Pešiny* . . . . I. 96.
O odawkách na smrtelném loži, od *Wog. Hrona* II, 256.
Tři ewangelické rady, od *Wáclawa Pešiny* . II, 219.
Z pastýrského žiwota, od *Schönbecka* . II,344.III, 530.
Řeč k newěstě, prowdáwagjcj se za ginowěrce, od *Sew. Wobornjka* . . . . . III, 428.
Řeč při swěcenj školy Weselské, od *F. Wacka* III, 466.
Řeč o blahočinném působenj katolického kněžstwa, od *J. V. Jirsjka* . . . . . IV. 517.
List pastýrský Aloysia Josefa, Neydůstognegšjho Arcibiskupa Pražského Knjžecj Milosti IV, 690.

5. Cjrkewnj práwo.

O působenj domowa na cjrkewnj prawomocnost, od prof. *Helfcrta* . . . III, 443. IV, 615.

6. Liturgie.

Wolenj a instalowánj kanownjkůw u sw. Wjta w Praze, od *Pešiny* . . . . . I, 131.
O kancionálu . . . . . III, 512.
Modus recipiendi novitios et profitendi I, 125. II, 322. III, 485.
Ecce liguum crucis, od *Pešiny* . . . . I, 149.

7. Básnictwj.

Pjseň popelečnj, od *K. Winařického* . . . I, 113.
Neznaboh, od *Picka* . . . . . II, 286.
Bůh a přjroda, od *téhož* . . . . . IV, 659.

8. Literatura.

I, 115. II, 287. III, 477. IV, 661.
Recensj gsau od *V. Zahradnjka, J. Krbce, J. Jirsjka* a *Fr. Hawránka.*

9. Cjrkewnj zprawy.

Slawnost dosednutj na arcibiskupskau stolici Pražskau, od *Pešiny* . . . . . IV, 674.
Giné menšj zprawy I, 113. II, 325, III, 494. IV, 667.

Poznamenánj

wysoce ctěných Pánů, panů odběratelů Časopisu pro kat. duchowenstwo, w roce 1838.

I. W arcibiskupstwj Prazském

Geho Knjžecj Milost, Neydůstogněgšj Pán, Pan **Aloys Josef, Swobodný Pan Schrenk z Notzingu, Knjže Arcibiskup Pražský,** Primas králowstwj Českého, Papežský Legat, ustawičný Kancljř University Pražské a Ochránce Studij, Doktor bohoslowj, Chrámu Páně Olomúckého Kanownjk, Spoluzakladatel Dědictwj Swato-Janskeho a t. d.

Wysoce důstogný Pán, pan František Tippmann, biskup Satalský, Suffragan, Konsistornj Preses, Dom-Kantor, Děk. Starobol. Direkt. fakulty theol. Spoluzakladatel Dědictwj Swatojanského, a t. d.

Wysocé důstogná kapitola a konsistoř.

P. T. P. a p.

Frant. Pöllner, probošt u sw. Wjta, gym. dir. wýbor zem. stawů.
Wácl. Waclawjček, dkt.kap. děkan, c.k.gub.rada. rekt.univ.emer.
Wáclaw Neumann, prelát, kapitolnj arcijáhen, kons. rada.
Josef Rauch, prélát domscholastik, konsist. rada. A. D. S. J.
Josef Werner, dom-custos, konsist. rada, rytjř wjce řádů.
Mikul. Tomek, dokt., kanownjk senior, kons. rada, exam. syn.
Jan Renner, kan. kons. rada, děkan u sw. Apol. exam. syn.
Wacl. Pešina, kan. kons. rada, *redaktor Časopisu a Dědictwj S. J.*
Josef Lindauer, kanownjk, konsistornj rada, A. D. S. J.
Michael Willer, kanownjk, konsistornj rada.
Petr Kregčj, kanownjk, konsistornj rada, A. D. S. J.

Josef Helfert, dokt. prof. cjrkewnjho práwa, kons. rada.
Aloys Wydra, dokt. práw, zemský advokat, kons. rada.

Kodauer Jan, tagemnjk arcibiskupské konsistoře.
Bretschneider Karel, dokt. práw, konsist. kasjr.
Knjžek František, registrator.
Höniger Jaroljm, protokollista rádnjho stolu.
Kalina Jan z Jétensteinu, expeditor, *kasjr Časopisu a Dědictwj.*
Smid Vincenc, protokolista exhibitu.
Zimmermann Ant., protokol, *auč. wed. Dědictwj Swatojanského* †

Hron Wogtěch, arcibiskupský tagemnjk, A. D. S. J.

) A. D. S. J. znamená: *Aud Dědictwj Swato-Janského.*

Arcibiskupský seminář.

P. T. P. a p.

Jan Büttner, inf. probošt u W. Swat. kan. w St. Bol. rekt. sem.
Ignác Mráz, děk. u W. S. kan. w St. Bol. spir. w sem. adm. u Worš.
Antonjn Rost, doktor filosofie, préses.
Wáclaw Hrdina, adjunkt při fakultě theologické.
Anton Rispler, provisor.
Seminárská knihowna.

Absolwowaný bohoslowce w Praze.

Schiller Jan.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Slawjček Antonjn, préfekt knihowny, Suchan Matěg.
Štulc Wáclaw, A. D. S. J. Sušický Antonjn
Wewerka Emilian.

W III. roce.

Prauha František, Stanzel Arnošt,
Schiller Jan, Wlček František,
Zwik Jan.

W II. roce.

Altmann Antonjn, Procházka Josef,
Bien Jakub, Pawla Jan,
Hawelec Josef, Schak Josef,
Kohaut Josef, Schiman Josef,
Kratochwil Wáclaw Zlonický Josef,
Zucker Antonjn.

W I. roce.

Čjška Wáclaw, Ragsky Jan,
Hanykýř Matěg, Scharnagl Wjt,
Kramer Josef, Vollbrecht Fratišek.

Wšech 27.

Geho Excellencj, wysoce urozený Pán, pan **Karel Chotek hrabě z Chotkowa a Wognjna,** Rytjř c. k. rakauského zlatého rauna, Welkokřjžnjk c. k. rakauského Leopoldowa řádu, c. ruského řádu S. Alexandra, a rytjř král. sardinského řádu sw. Maurice; Neywyššj Purkhrabj králowstwj Českého, a Président c. k. zemského řjzenj, cjs. král. tagná rada, a t. d.

Po městech Pražských.

P. T. P. a p.

Jos. Köhler, dkt. general a welmistr řádu Kříž. ryt. řádu Leop.
Hier. Zeidler, dkt. opat Strah., prélát, c.k. almužnjk, a censor.

Antonjn Lagler, farář u sw. Štěpána, wedaucj tagemnjk generálnjho wikariátu far Pražských, A. D. S. J.
Benda Josef, kaplan u sw. Ducha.
Bergner Karel, psalista u sw. Wjta.
Bohm Wáclaw, katecheta při Malostranském Gymnasium.
Censura, cjs. král., 4 wýtisky.
Chlad Emanuel, řehole Kapucjnů, kazatel u sw. Josefa.
Cikart Wácl., arcibisk. zpowědnjk u sw. Wjta. A. D. S. J.
Čelakowský František, *korektor Časopisu.*
Čjžek Daniel, farář u sw. Wáclawa.
Daubek Frant. represent. měšťan na Nowém Městě, čjs. 247.
Duchownj u sw. Giřj.
Fanta Antonjn, kaplan u sw. Mikuláše.
Franta Josef, korrektor w arcibiskupské knihtiskárně.
Franz Wáclaw, farář u sw. Wjta.
Fričeк Nepom. Provincial řehole w. p. Františkánů.
Gedlička Emilian, kapitular a kaplan na Strahowě.
Hanka Wácl. rytjř Wladim. řádu, hibliot. národ. Museum.
Hawránek Frant., kněz rytjřs. řádu křižow. kapl. u sw. Petra.
Herrschmann Fr., kand. bohosl., zást. vik. far. u sw. Ducha.
Holec Josef, podpřewor rytjřsk. řádu křižownjků.
Holubář Gotthard, kapit. na Strah. a duch. spr. w Nebužicjch.
Hora Antonjn, kaplan w Teyně.
Horák Antonjn, farář u sw. Apolináře.
Hurka Wincenc, kaplan u sw. Haštala.
Jánský Wáclaw, mistr bednárský w čjsle 560 na Now. Měst.
Jungmann Josef, dokt. filos. prefekt na akad. Gymn. A.D.S.J.
Kafka Frant., kan. na Wyšehradě, arcib. notář, A. D. S. J.

Kanka Jan Nep., dokt. práw, emer. rektor Univers. A.D.S.J.
Klenka Jan, kaplan u sw. Wogtěcha.
Kolenatý Jos. rytjřs. Malthes. řádu, far. u Marie de Victoria.
Košťalowský Jan, kapitular a kazatel na Strahowě.
Kraus Eduard, kaplan u sw. Mikuláše.
Krbec Jan, rektor u sw. Giřj, A. D. S. J.
Kreilhueber Josef, kaplan u sw. Wogtěcha.
Křižownická knihowna.
Landa Josef, kaplan u sw. Ducha.
Lüftner František, kaplan na Smichowě.
Maxa Jan, rytjřs. řádu křižow., kaplan u sw. Petra.
Merhaut Petr, farnj administrátor u sw. Hawla.
Museum národnj.
Nadherný Kajetan, direktor listowny c. k. gubernium.
Nowotný Jan, farář u Neyswětěgšj Trogice.
Oliwa Antonjn, farář u sw. Haštala.
Poštau c. k., geden wýtisk pro negmenowaného.
Procházka Wogtěch, čest. kan. na Wyšeh. far. u sw. Wogtěcha.
Přihonský Frant. dkt. filos. čest. kan. préses Wend. semináře.
Risinger Adolf, kaplan u sw. Mikuláše.
Řehoř Frant., kaplan u sw. Wjta.
Řiwnáč Ignác, kaplan u sw. Štěpána.
Seidl Wácl., nákladnjk, domácj pán. Mal.Stran.čjs. 36.A.D.S.J.
Sowa Rudolf, posluchač práw.
Schreiner Karel, farář u sw. Mikuláše.
Sticher Daniel, kapitulár a farář na Strahowě A. D. S. J.
Strohbach Pawel, c.k. gub. rada, ředit. zem.Stawitel. A.D.S.J.
Swoboda Ant. kanc. w gub. řed. acrar. Lithogr. A. D. S. J.
Swoboda Martin, magistratuálnj registrant.
Šediwý Šebastian, kaplan u sw. Apolináře.
Sylva Tarouca Bedřich, hrabě, bohosl. pro diéc. Olomuckau.
Teyrich Maximilian, kapitular, kaplan a katech. na Strahowě.
Thomas Josef, kaplan u sw. Gindřicha.
Thun, hrabě z Hohenšteinu, Leopold.
Tippmann Antonjn, koop. u Matky Božj Sněžné.
Tischer Bedřich, administr. u sw. Ignáce.
Tomsa Fr., ingrossista u c.k. Aučetnictwj, proz.gub. translator.
Tšary Antonjn, rytjřs. řádu křiž. farář a tagemnjk.
Wagenknecht Josef, kapl. u sw. Gindřicha. A. D. S. J. †
Wáwra Jan, ingros. aučtú c.k. zem. Aučet. proz. p. čes. řeči.
Wawřjk Jan, kaplan u Neyswětěgšj Trogice.
Weyrauch Erwin, kapitular na Strahowe, tagem. opatský.
Weywoda František, farář we Wolšanech.
Wobornjk Stanislaw, podpřewor řádu kazatelskeho.
Wogtěchowsky Josef, duch. ředitel u dorostlych slepých.

Worsilinský klášt., wel. Matka, Marie Vinc. Mayerowá A.D.S.J.
Tamtéž Mater Angelina, tagemnice a proknrátorka A.D.S.J.
Wořjšek Flavian, řehole milosrdných bratřj, A. D. S. J.
Zlatnjk Filip, administrator u Karmelitánek, A. D. S. J. †
Zumpe Wogtěch, farář u sw. Hawla. †

Wšech 146.

W Arcidiécesj. *)

P. T. P. a p.

W Beraunském Vikariátu.

Wác. Motz, vikář, kons. rada, arc. notář, děkan w Bezdědicjch.
Boleška Wáclaw, duchownj zprávce w Strašicjch.
Bělecký Kornel, předst. Piar. res. dir. h. šk. w Berauně A.D.S.J.
Burka Antonjn, exposita w Tetjně.
Cabann Antonjn, kaplan w Neumětelj.
Djk Josef, kaplan w Zdicjch.
Dmych Josef, farář we Welisi.
Exner František, kaplan w Cerhowicjch.
Gruber Jan, vikárnj tagemnjk, děkan w Mcytě.
Hanaušek Wáclaw, lokalista w Hudlicjch.
Jodl Erasm, kaplan w Žebráku.
Kodim Josef, kaplan w Žebráku.
Kaubek Wáclaw, kaplan w Berauně, A. D. S. J.
Kopal Josef, farář w Tmáni.
Kubišta Ondřeg, notář, děkan w Lochowicjch.
Labler Vincenc, děkan w Berauně.
Negedlý Wogtěch, děkan w Žebráku.
Obraz Kašpar, děkan w Hořowicjch.
Rib Josef, děkan u swatého Jana pod skalau.
Ryšawý Wáclaw, podpřewor Františkánu w Hořowicjch.
Schimandl Josef, exposita w Zbirowě.
Sydek Tomáš, exposita w Bnežicjch.
Tureček Jan, farář w Praskolesjch.
Wania Prokop, exposita w Loděnicjch.
Witt Ignác, absolwowaný bohoslowce na Zbjrowě.

---

*) *Redakcj pány odběratele slušně žádá, by knihkupcum, skrz které Časopis dostáwagj, uložili, by gich zde k zapsánj ze gména udali. — Též spolu žádáme, kdyžby spolnaudstwj Su atojanské komu přisaditi se bylo zapomnělo, Redakcj o tom u wědomj uwesti.*

Wondřich František, administr. zám. k plan na Zbirowě.
Worel Josef, exposita w Zdicjch.

W Brandegském Vikariátu. A. D. S. J.

Josef Horčice, kand. theolog. kan. w Staré Boleslawy. A.D.S.J.
Demuth Václaw, kaplan w Staré Boleslawi.
Čermák František, farář w Klomjně.
Hlawáček Josef, vikárnj tagemnjk, farář we Winoři. A.D.S.J.
Hora František, farář w Hlawnokostelnjm. A. D. S. J.
Melcher František, kaplan w Brandegse. A. D. S. J.
Pipota Antonjn, kaplan we Winoři.
Schmid Mikuláš, Administrator w Staré Boleslawi.
Steiger Josef, děkan w Benátkách.
Vikariátnj knihowna.

W Budinském Vikariátu. A. D. S. J.

Petr Geřábek, vikář, konsist. rada, děkan we Wepřku.
Brožowský Petr, farář w Chřjně.
Czagl Antonjn, farář w Lužci.
Družecký Martin, vik. tag. děkan w Zlonicjch. A. D. S. J.
Fähnrich Tadiáš, farář we Wlnowsi.
Fischer Mikuláš, duchownj zprávce w Klobukách.
Hauser Josef, dokt. w libomudrctwj, farář w Peruci.
Hochmann Josef, kaplan w Raudnici.
Král Josef, kaplan we Wlnowsi.
Merklas Josef, arcibiskupský notář, farář w Hořjně.
Mls Jan, kaplan w Budini.
Müller František, farnj administ. w Liboteynici.
Peer Josef, farář we Wrané.
Peer Manswest, farář w Zlonici.
Petřjk Emerich, kapitulár Strahowský, inspektor na Pátku.
Rennert Václaw, kaplan w Budini. A. D. S. J.
Slanina František, farář Citowě.
Srb Matěg, kaplan na Wraném. A. D. S. J.
Štěpnička Antonjn, kaplan we Wepřku.
Straka Václaw, farář w Charwatci.
Walsa Václaw, farář w Černauskn.
Waněk Václaw, děkan we Welwařjch.
Záwesky Jan, kaplan w Charwatci. A. D. S. J.
Zucber Jos. z Nordheimu, řád. křiž. arc. not. děk. we Wrbně.
Zykl Jan, exposita w Bechljně.
Vikariátnj knihowna.

W Bystřickém Vikariátu.

Wawřinec Schauf, vikář, konsistorní rada, arcib. notář, farář we Wrcholtowicjch. A. D. S. J.
Bastl Matěg, duchownj zpráwce we Radošowicjch.
Beber Martin, kaplan we Wrcholtowicjch.
Brádek František, duchownj zpráwce we Stěbuzowsi.
Cibulka Josef, děkan w Diwišowě.
Cjsař Josef, farář w Bystřici.
Edelmann František, duchownj zpráwce w Gemništi.
Ehrenberger František, kooperator w Pořiči.
Fürst Wáclaw, duchownj správce w Auběnicjch.
Gičjnsky Wáclaw, duchownj správce na Hrádku.
Hanikýř Josef, farář w Kondratici, A. D. S. J.
Hlawáč Jan, vikárnj tagemnjk a farář w Postupicjch.
Klaber Wawřinec, farář w Kosmici.
Kolář Jakub, exposita loretský, kaplan na Wlašjmě.
Konečný Josef, farář w Chotěšanech.
Malý Wáclaw, kaplan w Benešowě.
Materna Jan, kooperator w Štěpánowě, A. D. S. J.
Meder Augustin, farář we Wokrauhlicjch, A. D. S. J.
Pohan Wáclaw, buděg. biskupský notář, farář w Pořiči.
Radlo František, kaplan w Postupicjch.
Sklenář Antonjn, kaplan w Launowicjch.
Strnad Josef, zámecký kaplan w Gemništi.
Stybic Josef, farář w Slapanowě.
Tichý Josef, kooperator w Benešowě.
Wáňa František, kooperator w Bystřici.
Weselý František, děkan w Načeradci.
Wiljmek Jan, farář w Štěpánowě.
Wlasák Antonjn, kaplan we Wlašjmě.
Wolf František, farář w Jankowě.
Wotýpka Josef, duchownj správce w Popowicjch.

W Chebském Vikariátu.

Hofmann Jos., ryt. řád. křiž. kazatel we Františk. láznjch.

W Českobrodském Vikariátu.

Blažek Josef, kaplan w Břistwj.
Mazánek Josef, farář we Witicjch.
Morawec Jan, vik. tagemnjk, děkan w Černém Kostelci.
Šederle Jan, administrátor w Pořičanech.
Wenz Matěg, farnj administ. w Stolmjři.
Wunderling Jan, děkan w Kaušjmě.
Würfl Karel, kaplan w Hradešině.
Vikariátnj knihowna.

We Falkenawském Vikariátu.

Auer Joachim, zámecký kaplan w Kunžwartu.

W Heydském Vikariátu.

Frey Pawel, kapit. Teplský, insp. w Marianských lázních.
Ortmann Antonjn, ředitel hlawnj školy w Plánu.

W Koljnském Vikariátu. A. D. S. J.

Jos. Ballaty, čest. kan. w St. Bol., vikář, a děk. we Swogšicjch.
Březina Josef, duchownj správce w Sánech.
Cwrček Josef, duchownj správce we Weltrubech.
Hulek Karel, farář w Dobřichowě.
Hušek Karel, farář w Nowé Wsi.
Kafka Jan, kaplan w Zásmukách.
Kinzl Josef, kaplan w Plaňanech. A. D. S. J.
Lindner Jan, kaplan w Nowém Koljně.
Pernikl Josef, kaplan w Nowém Koljně.
Prokeš Antonjn, duchownj zpráwce we Wohaři.
Strnad Petr, farář w Starém Koljně.
Štika Antonjn, kaplan w Dobřichowě.
Vikariátnj knihowna.

W Mnichowickém Vikariátu.

Wáclaw Starka, vikář, konsist. rada, děkan w Auřinowsi. †
Bastl Kašpar, farnj administrátor w Pišelj. A. D. S. J.
Bitcan Martin, farář w Sázawě.
Bodušanský Josef, farář w Janowicjch.
Girkowský Jan, duchownj správce w Jažlowicjch.
Horáček Wáclaw, arcib. notář., farář w Ondřegowě. A.D.S.J.
Hýbeš Tobiáš, farář w Skalici.
Kramerius Wogtěch, děkan w Mnichowicjch.
Ludwjk Jan, duchownj správce we Wranowě.
Procházka Jan, administrátor w Koceradech.
Wewerka Wáclaw, kaplan w Auřinowsi.
Wolf Wogtěch, farář w Ratagi, A. D. S. J.

W Ostrowském Vikariátu.

Šipaunský Antonjn, farář w Židlicjch, A. D. S. J.

W Plzeňském Vikariátu.

Antonjn Popp, vikář, konsist. rada, děkan we Weyprnicjch.
Diessl Jan, kaplan w Dejšjně.

Dostal Filip, arcibiskupský notář, farář w Degšjně.
Eisenhut Jan, kaplan w Plzni.
Girsa Bonifác, farář w Tuškowě.
Hlawan Antonjn, inful. arciděkan w Plzni, A. D. S. J.
Kubišta Petr, kaplan w Plzni.
Lang Jakub, farář w Kralowicjch.
Nekola Karel, farář we Wobořc.
Piller František, kaplan w Plané.
Růžička Karel, direkt. hlawnj školy w Plzni.
Smetana Josef, dokt. libom. kapit. Teplský, prof. fil. w Plzni.
Schellinger Jan, kaplan w Plzni. A. D. S. J.
Wiesner Antonjn, kaplan w Plzni.
Negmenowaný w Plzni.

W Pražském Vikariátu.

Placid Beneš, dokt. bohoslowj, opat a prélát u sw. Markéty.
Frant. Lampa, vikář, kons. rada, farář w Liboci, A.D.S.J.
Gübic Josef, vikárnj tagemnjk, farář w Wořeče.
Haas Pawel, farář w Hostiwicjch.
Hora Antonjn, kaplan w Liboci.
Gundermann František, farář w Šarce.
Krch Antonjn, kooperátor w Zbraslawi.
Medlin František, kaplan w Michli.
Modroch Jan, farář w Aunětjcjch.
Richter Ondřeg, ryt. řádu křižownjků, farář w Hlaupětjně.
Simenec František, kaplan w Auřeňowsi.
Zimmermann Josef, duchownj správce w Stodůlkách, A. D.S.J.

W Příbramském Vikariátu.

František Jedina, čest. kanownjk w Staré Boleslawi, emerit. vikář, konst. rada, arcib. not., inful. probošt na Sw. Hoře.
František Kostka, dokt. bohoslowj, vikář a konsist. rada, děkan w Příbrami. A. D. S. J.
Bartuněk František, kaplan na Sw. Poli.
Cjsař Karel, farář we Wosowě.
Cjžek Wogtěch, duchownj zprávce we Wišnowě.
Draský Tomáš, arcib. notář, duchow. správce w Hluboši.
Dwořák Josef, ryt. řádu křiž. kaplan w Starém Knjně.
Exner Filip, farář w sw. Kilianu.
Frank František, zámecký kaplan w Makowě.
Jiraušek František, kaplan w Mnišku.
Končicky Jos., ryt. řádu křiž. farář w Starém Knjně, A.D.S.J.
Krch Jan, farář na sw. Poli.

Lagler Josef, farář w Mnišku, kandidát bohoslowj. A. D. S. J.
Leubner Josef, farář we Wšeradicjch.
Ondrák Prokop, katecheta hlawnj školy w Příbramě.
Pachmann Petr, farář w Sliwici.
Ringler Wáclaw, kaplan u sw. Kiliána.
Rottberger Jan, kaplan w Příbrami.
Boyt František, farář w Dolnohbitech.
Šindelář František, kaplan w Slapech.
Suk Josef, kaplan na Swaté Hoře.
Stach Antonjn, farář w Slapech.
Šonek Emanuel, farnj administrátor w Pičjně.

W Rakownickém Vikariátu.

Jan Swoboda, arcib. vikář, konsist. rada, farář w Kozlanech.
Aksamit Karel, zámecký kaplan w Křiwoklatech.
Čechura Karel, kaplan w Nowých Strašicjch.
Hněwkowský Wogtěch, kaplan w Čisté.
Hornof Wogtěch, farnj administrátor we Wolešně.
Jahnl Josef, kaplan w Strašecjm. A. D. S. J.
Kanský Wáclaw, farář we Welkém Angezdě.
Kepler František, farnj administrátor w Kaunowě.
Kosler Tomáš, farář we Zběčně.
Macan Jakub, farář w Slabcjch.
Michálek Antonjn, vikárnj tagemnjk, farář w Mutěgowicjch.
Nedwěd Wáclaw, duchownj zprawce w Nezabudicjch.
Ništera František, kaplan w Kozlanech.
Nowotný Wáclaw, duchownj zprawce w Renčowě.
Špalek Wáclaw, duchownj zprawce w Městečku.
Wotěra Josef, farář w Petrowicjch.
Záruba Wáclaw, kaplan w Rakownjku.
Vikariátnj knihowna.

W Rokicanském Vikariátu.

Jan Jaeger, arcib. vikář, konsist. rada a dekan w Radnicjch.
Alizar František, kaplan w Radnicjch.
Hoch Augustin, kaplan w Radnicjch.
Habený Jan, zámecký kaplan w Libljně.
Jezbera Josef, farář w Stahlawě.
Lemoch Josef, farář w Mešně.
Liška Tomáš, farář w Prusjně.
Mataušek František, fundačnj kaplan w Spáleném Poříčj.
Mikšowský František, farář w Libljně.
Miška Wogtěch, zámecký kaplan w Libljně.
Pištek František, dekan w Plzenci.

Poláček Sebastian, farář w Čiškowě.
Sedlák Martin, duchownj správce w Skořici.
Suchý František, vikář. tagemnjk a děkan w Rokycanech.

W Slánském Vikariátu. A. D. S. J.

Jan Bezděka, čest. kan., vikář, kons. rada, děkan w Lidicjch.
Březina Josef, farář w Hořelici.
Dwořák Josef, kaplan w Nantonicjch. A. D. S. J.
Engelthaler Karel, farář w Hostauni. A. D. S. J.
Foyta Jos., kan. u Wšech Sw. vik. tag. děkan w Tachlowicjch.
Gaube Benno, tagemnjk vikariátu, farář we Swárowě.
Hampeys František, kaplan w Mšeci. A. D. S. J.
Haasmann Karel, kaplan w Kwilicjch. A. D. S. J.
Jirsjk Jan, kand. theol. *Spoluzakladatel* D.S.J. farář w Minicjch
Jungmann Jan, ryt. řádu kříž. farnj akuministrátor w Tursku
Kodidek Augustin, kaplan w Železné.
Krejk Josef, kaplan Minicjch.
Kubišta Josef, farář w Družci.
Lička Kašpar, farář w Kladně.
Lička Wogtěch, farář w Pcherách.
Mlčan Filip, duchownj správce w Libšicjch.
Přibjk Vincenc, děkan na Smečně.
Rokos František, kaplan w Tachlowicjch.
Sigmund Benedikt, kandidát theologie, děkan w Slaném.
Sitte Wogtěch, duchownj správce w Tuchoměřicjch.
Slunečko Wácl., ryt. řádu kříž. arcib. notář, farář w Aunosti.
Srb Norbert, arcib. notář, farář w Nantonicjch.
Šwestka František, farář we Mšeci. A. D. S. J.
Štětka Bedřich, farář w Anhonicjch.
Žitek Wáclaw, duchownj zpráwce w Srbci. A. D. S. J

W Taužetinském Vikariátu.

Karljk Hugo, prof. cjrk. hist. a cjrk. práwa w kanonii Tepl.
Reil Albert, provisor a kantor w kanonii Teplské.
Sturm Josef, administrátor děkanstwj Manetinského.

We Wotickém Vikariátu. A.D.S.J.

Kristian Fričck, arcib. vikář, kons. rada a farář w Dublowicjch.
Burián Antonjn, kaplan w Prčicjch.
Chwosta Jan, arcib. notář, farář w Krásné Hoře.
Čtrnáctý Jan, děkan w Newěklowě.
Franz Prokop, pater Quardian Františkánů we Woticjch.
Gerson Jos., ryt. z Ragersdorfu, vik. tag., arc. notář děk. w Sedlci.

Herrmann Řehoř, farář w Bělici.
Hulička Wogtěch, farář w Nechwalicjch.
Kačerowský Antonjn, farář w Podčepicjch.
Kareš Wáclaw, farář w Arnoštowicjch.
Keil Antonjn, administrátor w Kosowé Hoře.
Kratochwjle Karel, duchownj správce w Kameyku.
Lenk František, arcibiskupský notář, farář w Maršowicjch.
Procházka Desiderius, osobnj děkan w Prčicjch.
Pták Josef, kaplan w Newěklowě.
Richter Josef, děkan w Sedlčanech.
Roštlapil Josef, farář we Woticjch.
Stulfa Antonjn, farář w Janowicjch.
Urban Emanuel, exposita w Jesenicjch.
Urban Matěg, kaplan w Maršowicjch.
Wiljmek František, w Netwořicjch.
Witák Tomáš, farář na Chlumě.
Wobornjk Sewerin, duchownj správce w Křečowicjch. (*)

W Praze 146.
We Vikariátech 266.

Wesměs 412.

(*) *Kde by jaké pochybenj se nalezlo, žádá redakcj o jeho oznámenj, by w příštjm poznamenánj tomu se wyhowělo. Oblibiž také sobe každý nowý pan odběratel spolu i swůg vikariát oznámiti, a stacj, jak se w češtině pjše, uwesti.*

II. Litoměřické biskupstwj.

Neydůstognějšj Pán, pan Augustin Bartol. Hille, Biskup, člen mnoha učených a dobročinných ústawů. A. D. S. J. atd.

P. T. P. a p.

Wáclaw Kára, kapit. děkan, kons. préses, stud. direkt. A.D.S.J.
Ignác Jakš, kanownjk, kons. rada, red. spisu pedagogického.
Josef Pfeiffer, vicerektor sem. censor českých kněh. A.D.S.J.
Raymann Jan, biskupský tagemnjk a ceremonář.
Konsistornj knihowna.

Biskupský seminář.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Dobicer Josef, Egert František,
Schowánek Josef.

W III. roce.

Černohauz Antonjn, Gešina Jan,
Červinka Vincenc, Nečásek František.
Swatoš Antonjn.

W I. roce.

Dlaske Antonjn, Kendjk Josef,
Tichánek Josef.

Na wenku w Diécesj.

P. T. P. a p.

W Aušťském Vikariátu.

Čermák Filip, farář w Libochowě.
Hanausek Jan, farář w Prachowě.
Růžička Josef, kaplan we Wětelí. A. D. S. J.

W Boleslawském Vikariátu.

Čebuský Filip, farář w Luštěnicjch. A. D. S. J.
Frenel Josef, exposita we Wšeborsku. A. D. S. J.
Lauterbach Jan, kupec w Mladé Boleslawi. A. D. S. J.
Linka Jan, děkan w Červené Daubrawici.
Procházka Jan, exposita w Bukowé.

Řehák Antonjn, kaplan w Červeně Daubrawici.
Winařický Karel, farář w Kowani. A. D. S. J.

W Gabloňském Vikariátu.

Elsert Kristof, kaplan w Reichsstadtu.

W Doxském (Hirschberg) *Vikariátu*

Josef Teynil, vikář, kons. rada, farář w Nebuželjch.
Červinka Josef, farář we Mšeně.
Kolátko Václaw, kooperátor we Mšoně.

W Lawnském Vikariátu.

Wikner Jan, exposita w Ranně.
Wohánka František, kaplan w Lawnech.

W Libereckém Vikariátu.

Huyer Ignác, farář w Laukowci.
Náhlowský František, kaplan w Českém Dub . A D S. J.

W Mělnickém Vikariátu.

Hnogek Antonjn, děkan na Mělnice.

W Nimburském Vikariátu.

Řehoř Horecký, vik. emer. a děkan w Rožďalowicjch. A.D.S.J.
Beránek Václaw, farář we Wosenicjch . . . A. D. S. J.
Kopecký Antonjn, farář w Kostomlatech . . A. D. S. J.
Kučera Josef, kaplan w Křiněi . . . . . A. D. S. J.
Matauš Josef, duchowaj správce w Mladé . A. D. S. J.
Neumann Josef, farář w Křiněi . . . A. D. S. J.
Nowák Antonjn, kaplan w Libáni . . . . A. D. S. J.
Nožička Josef, kaplan w Nimburku . . . A. D. S. J.
Pacowský Antonjn, farář w Libáni . . . . A. D. S. J.
Renner Josef, farář we Měcli . . . . . A. D. S. J.
Stěhule Joseph, duchownj správce w Laučenj . A. D. S. J.
Šoregs Frant. kap. w Rožďalowicjch. *Spolazakladatel* D. S. J.

W Semilském Vikariátu.

Josef Kramář, vikář. konsist. rada, farář we Wysokém.
Damašek Josef, kaplan w Semilech. A. D. S. J.
Kauble Josef, residenčnj kaplan w Laukowě. A. D. S. J.
Kawaljr Václaw, kaplan we Wysokém.
Šaurek Joachim, farář w Držkowě.
Strnad Josef, farář w Boskowě.
Wrána Karel, biskupský notář, vik. tagem. farář w Jabloni.

W Turnowském Vikariátu.

Čermák Jan, kaplan w Turnowě,
Červinka Josef, kaplan w Hradišti.
Horák Václaw, kaplan w Turnowě.
Jindra Joachim, kooperátor w Hradišti.
Kořjnek Jan, kaplan we Wšeně. A. D. S. J.
Marek Antonjn, kandidát bohoslowj, děkan w Libuni.A.D.S.J.
Šaněk Josef, děkan w Turnowě.
Šimunek Damian, kaplan w Sobotce. A. D. S. J.
Šolc Jan, kaplan we Wizkři.
Weteśnjk František, děkan w Sobotce. A. D. S. J.

Wesměs 65.

III. Králo-Hradecké biskupstwj.

Geho Excellencj Neydůstogněgšj Pán, pan Karel Hanl, Biskup, Geho c. k. Magestátnosti skutečnj tagná rada, emerit. c. k. guberniálnj rada w Praze, A. D. S. J. a t. d.

P. T. P. a p.

Josef Müller, kapitolnj děkan, kons. prásce. stndij direktor.
František Pelikán, kanownjk, konsistornj rada. A. D. S. J.
Stárek Jan, doktor, professor morálky. A. D. S. J.
Pelikán Ignác, kněz cjrkewnj.
Knihowna ústawu theologického.

Biskupský seminář.

Kiikawa Jan, doktor bohoslowj a libomudrctwj, Spiritual.

Absolwowanj bohoslowci.

Černohorský František, A.D.S.J. Tobolář Václaw.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Bystřický Josef, Podstranský Josef.

W III. roce.

Krček Jan, Tupec Josef,
Nowák Karel, Wacek Leodegard.

W II. roce.

Brychta Aloys, Rambausek Josef.

W Diécesj.

P. T. P. a p.

W Bydžowském Vikariátu.

Camara František, kaplan w Lužci.
Haus Josef, kaplan w Žehuni.
Pecad Josef, kaplan w Nowém Bydžowě.

W Chrasteckém Vikariátu.

Jos. Munzar, čest. kan. vikář, kons. rada, adm. děkan. w Chrasti.
Král František, emerit. kons. rada, děkan we Weywanowě.
Lebeda Josef, kaplan w Chrasti.
Lichtenberg Josef, kaplan w Chrasti.
Slanina Josef, kaplan we Weywanowě.

W Chrudimském Vikariátu.

Dewoty Jos. čest. kan. notář, děk. w Mikulowicjch. A.D.S.J.
Hrdlička Václaw, duchownj správce w Pracowě.
Kapucjnský klášter w Chrudimi.
Krombholz Vincenc, vikář. tagemnjk, farář w Přelauči.
Koželuh Václaw, duchownj správce w Lánech.
Patočka Karel, kaplan w Přelauči.

W Gičjnském Vikariátu.

Auer Filip, duchownj správce w Ubislawicjch.
Hrdina Jan, biskupský notář, farář w Radimi.
Kazda Jan, katecheta hlawnj školy w Gičjně.
Kuhn Jan, direktor hlawnj školy w Gičjně.
Maryška Josef, kaplan w Gičjně. A. D. S. J.
Nowotný Jan, kaplan w Pecce.
Petera František, farář w Bělohradě.
Snal Josef, kněz cjrkewnj w Bělohradě.
Suchý František, kaplan w Gičjně. A. D. S. J.
Sydon Josef, kand. theol. katecheta na Gymn. w Gičjně.

W Jaroměřském Vikariátu.

Krulich Wácl. řed. a kat. hl. škole w Králowé Dwoře. A.D.S.J.
Peer František, kaplan w c. k. nemocnici w Josefowě.
Zahradnjk Wáclaw, kaplan w Králowé Dwoře. A. D. S. J.

W Králo-Hradeckém Vikariátu.

Hawel Josef, farář w Plotištjch.
Pospjšil Jan, kněhtlačitel w Hradci a w Praze. A. D. S. J.
Trnka František, kněz cjrkewnj w Práskačce.

W Kopidlnenském Vikariátu.

František Wacek, cjsařský dworský kaplan, vikář, konsistornj rada, děkan w Kopidlně. A. D. S. J.
Bičiště Antonjn, kaplan we Weliši.
Jahoda Jan, farář w Sámšině.
Jetmar Josef, kaplan we Weselj.
Křjž Matěg, duchownj spráwce w Hradisku.
Makeš Jan, farář we Wostružině.
Meergans Josef, kněz cjrkewnj we Weliši.
Müller Jan, farář we Slatinech.
Prokeš Martin, duchownj spráwce we Wohništěch.
Reiss Jan, kandidát theologie, kaplan w Kopidlně.
Školnjk František, kaplan w Kopidlně.
Waněk František, kooperátor we Wrscjch.

W Kosteleckém Vikariátu.

Čižinský Josef, kaplan w Tyništi. A. D. S. J.
Vikariátnj knihowna.

W Kutnohorském Vikariátu.

Branžowský Wáclaw, kaplan we Zbislawi.
Fiala, w Kutné Hoře. 2 wýt.
Kaun Josef, biskupský notář, farář w Kanku.
Sowák Wáclaw, kaplan w Čerwených Janowicjch.

W Landskronském Vikariátu.

Vikariátnj knihowna.

W Lipnickém Vikariátu.

Zitko Antonjn, zámecký kaplan we Wětrnjm Jenikowě.
Vikariátnj knihowna.

W Náchodském Vikariátu.

Hromádka František, duchownj spráwce w Rtjně.

Ludwjk Josef, duchownj správce w Studnici. A. D. S. J.
Žoček Wiljm, farář w Machowě.
Vikariátnj knihowna.

W Nekořském Vikariátu.

Gežek Josef, neomysta w Nekoři.

W Německo-Brodském Vikariátu.

Gjlek Jan, kaplan w Kruzburku. A. D. S. J.
Plesel Josef, farář we Wognoměstci. A. D. S. J.

W Pardubickém Vikariátu.

Jan Řepka, vikář, konsistornj rada, děkan we Wosicjch.
Beck Michal, kaplan we Wosicjch.
Müller Josef, kaplan we Wosicjch.
Vikariátnj knihowna.

W Petrowickém Vikariátu.

Arnold Jan, farář w Miletjně.
Hanl Aloys, emerit. vikář, děkan w Hořicjch.
Kašpar Matěg, kaplan w Hořicjch. A. D. S. J.
Pelikán Wáclaw, duchownj správce w Chotěšicjch.
Vikariátnj knihowna.

W Poděbradském Vikariátu.

Moric František, farář w Libicjch. A. D. S. J
Walenta Jan, kaplan w Poděbradech. A. D. S. J.

W Poličském Vikariátu.

Hradecký Karel, vikárnj tagemnjk, farář w Sebranicjch.
Kysilka Waclaw, farnj administrátor w Bystrawi.
Lenoch Antonjn, farář w Krásné.
Šarfenberger Karel, duchownj správce w Kurowě.
Worel Josef, farář w Borowi.

W Rychnowském Vikariátu.

Černý František, farář w Jawornici.
Holic Karel, kooperátor we Welkém Auřimě.
Wotraubek Jan, kněz cjrkewnj w Dobré.
Vikariátnj knihowna.

W Sautickém Vikariátu.

Panz Matěg, farář w Košeticjch.
Smetana Jan, kooperátor w Čestjně.
Windiš Jan, kooperator w Zahrádce.

W Skuteckém Vikariátu.

Hájek Václaw, biskupský notář, farář w Raně.
Simek Václaw, vikárnj tagemnjk, farář w Swrutce. A.D.S.J.
Wiljmek Frant., duchownj správce w Licibořicjch. A.D.S.J.
Vikariátnj knihowna.

W Trutnowském Vikariátu.

Petera František, farář w Bělohradě.

W Třebechowickém Vikariátu.

Bachmann Aloys, vikárnj tagemnjk, farář w Přepichách.
Hawelka Jan, kaplan w Dobrušce. A. D. S. J.
Kraus Josef, duchow. správce w Bohuslawicjch. A. D. S. J.
Kaňspar Jan, kněz cjrkewnj w Třebechowicjch. A. D. S. J.
Pecháček František, kaplan w Jeseniejch.
Rogek Jan, kaplan w Nowém Městě. *Spoluzakladatel* D. S. J.

W Wrchlabském Vikariátu.

Bien Leopold, farář w Gilemnici.
Sedláček Josef, kaplan w Mříčně.
Traspe Jan, kaplan w Gablonci.
Wyskočil Josef, kaplan w Gilemnici.

We Wysoko-Meytském Vikariátu.

František Paul, vikář, konsistornj rada, děkan w Litomyšli.
Bezdiček Jan, absolwowaný bohoslowec w Litomyšli.
Heyny Jan, kaplan w Litomyšli.

W Žlebském Vikariátu.

Brem Jan, kaplan w Jenjkowě.
Hawelka Václaw, farář we Wiljmowě.

Hlawatý Josef, kněz cjrkewnj)
Stursa František, kněz cjrkewnj (Neudalo se, kde.
Žabka Josef, duchownj správce)

IV. Budĕgowické biskupstwj.

Geho Excellencj Nejdůstogněgšj Pán, pan Arnošt Konstantin Růžička, Biskup, Geho c. k. Magestátnosti skutečnj tagná rada, a t. d.

P. T. P. a p.

Gilgj Filek, kapitoluj děkan, konsitornj rada, bisk. notář, Gymnasialnj Vicedrektor.
Wáclaw z Angelis, kanownjk, konsist. rada, biskupský notář.
Chum Wogtěch, Vikarista při biskupském kostele.
Šeller Thaddiáš. A.D.S.J. †
Šawel Jan,
Kregčj Antonjn,
} kaplan. při biskupském kostele.

Biskupský seminář.

Jan Körner, doktor, professor bibl. stud. Rektor Semináře.
Emanuel Dawjdek, doktor, professor dogmatiky.
Michael Schönbeck, doktor, professor pastorálky.
Wogt. Mokrý, doktor, prof. cjrk. práwa a historie. A.D.S.J.
Matěg Leitl, prefekt seminárský.
Knihowna seminárská.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Elhenický Josef,
Khek Mikuláš,
Marušek František,
Fazaurek František,
Prantl František.
Starý Tomáš.
Wondraušek Josef. A. D. S. J.

W III. roce.

Cjsař Karel,
Diwil Josef,
Gregora Hynek,
Hansa Matěg,
Kramul August,
Mazanec Jan,
Tonner Alois,
Witurka Josef,
Wlasák Josef.

W II. roce.

Bezpalec Hynek,
Čjžek Jan,
Gregora Antonjn,
Jenne Antonjn,
Kronberger Antonjn,
Paustka Jan,
Plewka Jan,
Wjtek Frant. A.D.S.J.

Wšech 23.

W Diécesj.

P. T. P. a p.

W Bechynském Vikariátu.

Felix František, kaplan w Bechyni. A. D. S. J.
Pešta Adrian, kapitulár Strahowský, kaplan w Sepekowě.
Sedláček Jakub, kaplan w Bernardicjch.
Tuma Matěg, kaplan w Chráštanech.

W Blatenském Vikariátu.

Banka František, kaplan w Rožmitáli.
Bitrich Ant., ryt. řádu Malt. kapl. w Radomyšli. A. D. S. J.
Čedlička Augustin, farář w Záhoři. . . . . A. D. S. J.
Jana Matěg, řehole sw. Augustina, koop. we Lnářjch.
Klaučck Martin, kaplan w Kadowě. . . . . A. D. S. J.
Mareš Jakub, farář w Chanowicjch . . . . . A. D. S. J.
Mašek Ondřeg, kaplan w Záhoři . . . . . A. D. S. J.
Křiwánek Jan, kooperátor w Březnici . . . . A. D. S. J.
Princl Wáclaw, duchownj správce w Bohutině.
Wacek František, zámecký kaplan w Březnici . A. D. S. J

W Cheynowském Vikariátu.

Karel Haljk, vikář, kons. rada, farář w Chusnjku. A. D. S. J.
Farář František, kaplan w Cheynowě.
Tesař Matěg, kaplan w Černowicjch.

W Dešenickém Vikariátu.

Formánek Josef, kaplan w Teynici.
Nejmenowaný w Klatowech.

W Domažlickém Vikariátu.

Faster Jakub, kooperátor w Klenči.
Kapic Jakub, cjrkewnj kněz w Kautě.
Schiman Martin, emerit. arcib. kons. kasjr w Domažlicjch.
Schneider Gabriel, kaplan w Klenči.
Sládeček Wáclaw, duchownj správce w Tarnabergu.

W Gindřicho-Hradeckém Vikariátu.

Wogtěch Juhn, infulowaný probošt, arciknëz. vikář, kons. rada, děkan w Gindřichowě Hradci.
Blažek František, kaplan w Pěně.
Janko Ondřeg, duchownj správce w Blažegowě.
Mikš Josef, kaplan w Bystřici.
Nowáček Jan, kaplan w Kumžaku. *Spoluzakladatel* Dědictwj S. J.
Pils Martin, duchownj správce w Čjměři.

Plotner Wogtech, farář w Adamowě.
Recicky Aloys, kaplan w Gindřichowě Hradci.
Tillinger Gaudenz, pat. guardian Frant. w Gindr. Hradci.
Skalandy Anastas, konventual Františkánsky w Gind. Hradci.
Ulrich Vincenc, duchownj zprávce w Článku.
Zátka Josef, kaplan w Gindřichowě Hradci.
Zátka Martin, kooperátor w Stremilowě.

W Gistebnickém Vikariátu.

Král Josef, kaplan w Malé Chýsce.
Rokos Josef, kaplan w Malsiejch.

W Hlubockém Vikariátu. A.D.S.J.

Matěy Drexler, vikář, konsistorní rada, farář w Hosjně.
Fučjk Matěg, farář, na Hlubokě.
Linhart Josef, farář na Horách Rudolfowých.
Peyza Norbert, kaplan na Hošjně.
Schön František, kaplan na Bjlé Hurce.
Schuster Jakub, exposita w Nakrj.
Woyta František, kaplan na Hluboké.
Vikariátnj knihowna.

W Horazdowském Vikariátu.

Max. Girjček, vikář, kons. rada, far. w Malém Boru. A. D. S. J.
Ruda, kaplan w Malém Boru . . . . . A. D. S. J.
Dlask Václaw, Maltes, kaplan w Horažďowicjch A. D. S. J.
Ditrich Antonjn, Maltes. kaplan w Horažďowicjch A. D. S. J.
Fischer Karel, měšt anosta w Strakonicjch . . A. D. S. J.
Galla Jan, Maltes. dir. hl. školy w Strakonicjch A. D. S. J.
Herites Karel, farář w Nezamyslicjch † . . . A. D. S. J.
Ladmann Václaw, kaplan w Nezamyslicjch . . A. D. S. J.
Lauscha Fr., resid. kapl. u sw. Anny w Krasilowě A. D. S. J.
Mrkwička Ant., Maltes. děkan w Horazďowicjch A. D. S. J.
Picha Václaw, Maltes. kooper. w Horažďowicjch A. D. S. J.
Pusch František, farář w Nezamyslicjch . . . A. D. S. J.
Rathauský Jan, farář w Krasilowě . . . . . A. D. S. J.
Schmidinger František, kaplan we Wolenici . . A. D. S. J.
Schneider Petr, Maltes. katechota w Strakonicjch A. D. S. J.
Weselský Václaw, kaplan w Bukownjku . . A. D. S. J.
Vikariátnj knihowna.

W Hostaunském Vikariátu.

Wawák František, duchownj správce we Weyrowě.
Vikariátnj knih[illegible]

W Kamenickém Vikariátu.

Brunner Augustin, kaplan w Řečici Kardašowě.
Swoboda Josef, kaplan w Kamenici.
Vikariátní knihowna.

W Kaplickém Vikariátu.

Kamaryt František, kaplan w Kaplici. A. D. S. J.

W Kašparoskhorském Vikariátu.

Pawlowic Václaw, kooperátor w Eisenštrasu.
Tonner František, duchowní správce w Horských Hutěch.

W Krumlowskem Vikariátu.

karel Zahnbauer, inf. arcijáhen, vik. kons. rada w Krumlowě.
Kategowsky Antonín, farář w Kremži.
Pöschl Matěg, kaplan w Krumlowě.
Sladkowský Jan, farář w Berloze.
Sedlák Jan, kaplan w Krumlowě.

W Lukawickém Vikariátu.

Aug. Tiehl, arciknèz, vikář. kons. rada, děk. w Břeskowicjch.
Klein František, farář we Świhowě.
Nemeček Kašpar, farář w Chudènicjch.
Machnjk Václaw, kaplan w Předslawě.

W Mirowském Vikariátu.

Josef Neuhauser, vikář a farář w Čimelicjch.
Březina Václaw, kaplan w Mirowicjch.
Kypta Antonín, kaplan w Chrasticjch. A. D. S. J.
Nowotný Jan, kaplan w Starém Sedle
Pitra Josef, zámecký kaplan na Worljku.
Sláma František, farář w Chrasticjch. A. D. S. J.
Štěpán Jan, vikární tagemnjk, a farář w Podhoří.
Wrána Šim., bisk. not. far. w Mirowicjch. *Spoluzakladatel* D.S.J.

W Nepomuckém Vikariátu.

Babor František, farář w Zinkowě.
Laad Antonín, kaplan w Mysliwě.

W Nowo-Hradeckém Vikariátu.

Václaw Blažek, vikář, kons. rada, farář we Welešjně.
Holba Michael, kaplan w Střížowě.
Kratochwjle Jan, vikár. tag. farář w Kameném Augezdě.
Procházka Leopold, duchowní správce w Lodenicjch.

Schiel Antonjn, kaplan w Soběnowě.
Trumpf František, kaplan we Swjnech Trhowých.

W Pacowském Vikariátu.

Pachta Bartoloměg, kaplan w Hořepnjku.
Weselý František, farář w Hořepnjku.
Langweil Jan, lokalista w Hartljkowě.
Vikariátnj knihowna.

W Pelhřjmowském Vikariátu.

Thadeáš Kottnauer, vikar, kons. rada, farář w Hornj Cerekwi.
Fähnrich Jan, faruj administrátor w Nowém Rychnowe.
Podlaha Tomáš, kaplan w Hornj Cerekwi.
Stěch Martin, kaplan w Bozegowě.
Tomášek Wáclaw, kaplan w Pelhřjmowě. A. D. S. J.
Vikariátnj knihowna.

W Pjseckém Vikariátu.

Matěg Tockstein, vikář, kons. rada, farář w Ginjně, A.D.S.J.
Bjlý Karel, kaplan w Pjsku.
Kobljška Ferdinand, kaplan w Ginjně. A. D. S. J.
Kubjček Jan, kaplan w Sedlici.
Pixa František, kaplan w Záhořj.
Tinger Matěg, kooperátor w Pjsku. A. D. S. J.

W Prachatickém Vikariátu.

Babka Matěg, kaplan u Swaté Mářj. A. D. S. J.
Jakeš Wogtěch, kaplan a řed. školnj w Prachaticjch. A.D.S.J.
Kladrubský Josef, kaplan w Prachaticjch. A. D. S. J.
Mácha Jan, kaplan w Strunkowicjch.
Suchomel Matěg, duchownj správce w Korkushutě.

W Soběslawském Vikariátu.

František Hanslowský, vikář, kons. rada, farář w Bošilci.
Figer Antonjn, kaplan w Kuladěgi.
Hazuka Wáclaw, kaplan w Soběslawi.
Morávek Daniel, děkan w Teyně nad Wltawau.
Nahlinger Kašpar, emerit. vikář, dekan w Soběslawi.
Wačkař Josef, kaplan w Soběslawi.
Solber Matěg, lokalista w Nedwědicjch.
Špaček Jan, farář w Sebetině.
Taušek Antonjn, farář w Modré Hůrce.A. D. S. J.
Wohiš Josef, vikariátnj tagemnjk, farář w Hamru.

W Sušickém Vikariátu.

Čjžek František, kaplan w Budětičjch. A. D. S. J.
Ladmann Wáclaw, kaplan w Nezamyslicjch. A. D. S. J.

W Třeboňském Vikariátu.

Charwát Matěg, kaplan w Třeboni.
Kwěton František, kaplan w Stráži.
Maljk František, farář w Gilowicjch. A. D. S. J.
Matiášek Wáclaw, kaplan w Třeboni.
Šweiner Giřj, kaplan zámecký na Chlumě.

We Wodňanském Vikariátu.

Bezpalec Jan, kaplan we Wodňanech.
Blažek Jakub, fundačnj kaplan w Baworowě.
Mácha Wáclaw, kaplan w Protiwjně.

We Woljnském Vikariátu. A. D. S. J.

Fr. Rathansky, vikář, kons. rada, farář w Česticjch. A. D. S. J.
Babka Matěg, kaplan u Sw. Mářj . . . . . A. D. S. J.
Benda Krištof, Pán na Elšowicjch . . . . . A. D. S. J.
Holý Josef, děkan we Woljně . . . . . A. D. S. J.
Johánek Frant, vik. tagemnjk, farář we Wacowě A. D. S. J.
Kaubjček František, kaplan w Strašjmě . . . A. D. S. J.
Lauša František, kaplan w Česticjch . . . . A. D. S. J.
Mařjk Jan, kaplan we Woljně . . . . . A. D. S. J.
Mraček Jakub, kaplan w Dobij . . . . . A. D. S. J.
Nauš Ignác, farář w Malěnicjch . . . . . A. D. S. J.
Pfeiffer Rudolf, kněz cjrk. a wych. w Elšowicjch A. D. S. J.
Roswald Tomáš, kaplan w Krasilowě . . . . A. D. S. J.
Sedlecký Ondřeg, kaplan w Zdikowci . . . . A. D. S. J.
Skopek Jan, kaplan we Wacowě . . . . . A. D. S. J.
Staně František, farář w Čkyni . . . . . A. D. S. J.
Šmidinger Jos., zám. kap. w Němčicjch. *Spoluzaklad.* D. S. J.
Wirth Dominik, farář w Bohumělicjch . . . A. D. S. J.
Vikariátnj knihowna.

Wesměs 195.

W Pražské Arcidiécesj . . .	412
W Litoměřické diécesj . . .	65
W Králo-Hradecké diécesj .	120
W Budějowické diécesj . .	193
Wesměs w ČECHÁCH .	790.

Na Morawě.

I. W Arcibiskupstwj Olomauckém.

Geho knjžecj Milost, Neydůstogněgšj Arcibiskup Pán, pan Maximilián, swobodný Pán ze Somerau-Beckh, wéwoda, knjže a hrabě králowské české kaple w Praze, a t. d., tři wýtisky.

P. T. P. a p.

W Olomauci.

Jan Mácha, dokt.bohoslowj, prof.bibl.studij, emer. děkan.theol.
Antonjn Fiala, arcibiskupský ceremonář.
Jan Hampel, konsistornj registrator.
Černý Josef, posluchač bohoslowj.
Dwořák Antonjn, posluchač bohoslowj.

W Boskowickém Dekanátě.

Wawřinec Nacha, krags. děkan, kons. rada, farář w Switawce.
Fiala Jan, farář w Boskowicjch.
Ondraušek Matěg, farář w Protiwanowě.

W Bzeneckém Dekanátě.

Spinka Karel, duchownj spráwce w Žerowicjch.

W Cholinském Dekanátě.

Antonjn Hohn, kragský děkan, kons. rada, děkan w Choljně.
Borowička František, kooperátor w Náměšti.

W Českém Dekanátě.

Jan Hodina, kragský děkan, kons. rada, farář w Čechách.

W Dubském Dekanátě.

Stoklasa Josef, kooperátor w Klenowicjch.

W Holešowském Dekanátě.

Jahn Ignác, kaplan w Holešowě.

W Hradištském Dekanátě.

Jan Rudolf, kragský děkan, kons. rada, farář we Welehradě
Fridl Jan, kooperátor w Bilowici.

W Kelčském Dekanátě.

Lichocký Valentin, kooperátor w Kelči.

W Kralickém Dekanátě.

Feigerle Melichar, duchownj správce w Čechowicjch.

W Kroměřjžském Dekanátě.

Daubrawa Jan, kooperátor w Kogetjně.
Přruška Tomáš, kaplan w Kroměřjži.

W Misteckém Dekanátě.

František Grill, kragský děkan, kons. rada, farář w Misteku.

W Mohelnickém Dekanátě.

Gironč Josef, farář w Morawičanech.
Hausmann Jan, farář w Busawě.
Ptáček Tomáš, kooperátor w Brannöhlhütteun.

W Napagedlském Dekanátě.

Hluštjk František, farář w Pohořelých.

W Nowo-Gičjnském Dekanátě.

Orel Jan, farář w Starém Gičjně.

W Opatowickém Dekanátě.

Jan Tutta, krag. děkan, kons. rada. farář w Opatowicjch.
Drexler Peregrin, kooperator w Gewicku.
Feigerle Josef, farář we Skřipowě.
Grohmann Filip, farář w Jaroměřicjch.
Katzer Josef, kooperátor w Opatowicjch.
Pawljk Josef, kooperátor w Jaroměřicjch.
Swožil Antonjn, duchownj správce w Berotjně.
Rozšlapil Antonjn, kooperátor w Subířowě.

W Opawském Dekanátě.

Klose Petr, pat. guardian Minor. kons. rada, farář u sw. Ducha
Čtyři negmenowanj.

W Přerowském Dekanátě.

Nawrátil František, farnj administrátor w Přerowě.

We Šwabenickém Dekanátě.

Chabičowský Fabián, kaplan w Tištjně.

We Stražnickém Dekanátě.

Petr Morawec, krag. děkan, kons. rada, farář we Weselj.
Waněk Jan, kooperátor w Znorowě.

We Wisowickém Dekanátě.

Slunečko Blažeg, duchownj správce w Želechowicj.

We Wisternickém Dekanátě.

Springer Ferdinand, kaplan w Tržicjch.

We Wšetinském Dekanátě.

Fridrich Jan, duchownj správce w Zděchowě.
Kittrich Karel, duchownj správce w Howězjm,
Mácha Alexander, farář w Przně.

W Záhřebském (Hohenstadt) *Dekanátě.*

Duda Martin, farář w Dubicku.

We Zdauneckém Dekanátě.

Frant. Palka, kragský děkan, kons. rada, farář w Litenčicjch.
Borek Basil, duchownj správce w Hošticjch.
Wyskočil Martin, farář w Zdaunku.

Wesměs 55.

II. W Brněnském biskupstwj.

Geho Excellencj Neydůstogněgšj Pán, pan František Gindl, Biskup, Geho c. k. Magestátnosti skutečnj tagná rada, a t. d.

W B r n ě.

P. T. P. a p.

Hinke Theodor, provinciál Kapucjnů.
Kinský Dom., c.k. gub. transl. Piar. řádu, ged. prov. A.D.S.J.
Knihowna libomudrců.
Letfuss Matauš, konsistornj expeditor.
Stara František, kooperátor u sw. Tomáše.
Zdura Bonaventura, provinciál a farář u Minoritu. A.D.S.J.

Biskupský seminář.

František Dohnal, vicerektor biskupského semináře.
Emanuel Selner, kandidát theol., professor morálky.

Posluchači bohoslowj w IV. roce.

Kubjček František, Skorpjk František,
Medek Ignác, Smutnỳ Jan,
Myslim František, Těšjk Josef,
Schnaubelt Vincenc, Zástěra Wáclaw,

Zeman Eugen.

W III. roce.

Halla Antonjn, Miljm František,
Harašta Kaspar, Mittner Emanuel,
Karasek Wogtech, Mittner Josef,
Kiowsky Augustin, Peygerle Jan,

Wolf Aloys.

W II. roce.

Hawránek Jan, Nawrátil Josef,

Stuchlý Eduard.

W I. roce.

Nowotný Antonjn, Šumbera Tomáš,
Poymann František, Tálský František.

Wšech 25.

W Diécesj.

P. T. P. a p.

W Brněnském Dekanátě.

Polnický Josef, farář w Trubsku.
Rozmanit Jan, farář w Bosonohách.
Zrzavý Tomáš, kaplan w Zabrdowicjch. A. D. S. J.

W Bučowickém Dekanátě.

Nowotný Josef, kooperátor w Nowých Hwězdlicjch.

W Bystřickém Dekanátě.

František Radda, kragský děkan, kons. rada, farář we Zwoli.
Kopecký Matěg, farář w Rosochách.
Uhljk Dominik, kaplan w Bystřici.

W Dačickém Dekanátě.

Antonjn Sagasser, administrátor dekanátu, farář w Dačicjch.
Kybic Jan, kaplan w Kostelnjm Wydřj.
Munzar Jan, farář we Wolfířowě.
Skalauda Anastáz, řádu wel. Františkánů, koop. w Dačicjch.
Walentin Fried., řádu wel. Františkánů, kazatel w Dačicjch.

W Gamnickém Dekanátě.

Mateček Josef, kaplan w Gamnici.

W Garoměřickém Dekanáte.

Blatný Jan, farář w Domanühlu.
Gedlička František, farář w Martinkowě.
Prchal Benedikt, farář w Hornjm Augezdě.
Wašjček Antonjn, kooperátor w Starči.

W Gedownickém Dekanátě.

Střjž Wácl., viceděkan a školnj dozorce, farář we Krtinách.
Bystřický Vincenc, duchownj správce w Petrowicjch.
Holásek Jos. far. w Blánsku, čl. přát. kost. hudb. wPraze.A.D.S.J.
Jahn František, duchownj správce w Ochoze.

W Gewišowickém Dekanátě.

Leop. Wodička, krag. děkan, kons. rada, far. w Hor.Koniejch.
Gironč Josef, farář w Hostjně.
Křiwánek František, farář w Hostjně.
Stehljk Antonjn, farář w Lispicjch.

W Gjhlawském Dekanátě.

Blaha František, kooperator w Batelowě.
Tři negmenowanj.

W Hodoninském Dekanátě.

Penninger František, kooperátor w Šardicjch.

W Kaunickém Dekanátě.

Borowec Filip, krag. děkan, kons. rada, farář w Pralicjch.
Geřábek Jan, farář w Kaunicjch.

W Klobauckém Dekanátě.

Gislay Jan, kooperátor w Dambořicjch.

W Kuřimském Dekanátě.

Dudek Karel, kooperátor w Kuřjmě.
Swjtil Josef, kooperátor w Tišnowicjch.

W Letowickém Dekanátě.

Bednář František, kooperátor w Kunstatě.
Růžička Antonjn, kooperátor w Oelsu.

W Lomnickém Dekanátě.

Heger Augustin, kooperátor w Daubrawnjk

W Měřinském Dekanátě.

Kinzel František, farář w Lauce. A. D. S. J.
Kljma Antonjn, kooperátor w Kamenci.
Zdárský Wáclaw, kooperátor w Lauce. A. D. S. J.

W Mezřickém Dekanátě.

Frant. Heller, kragský děkan, kons. rada, farář we Mezřiči.
Brosser Antonjn, farář w Obrowě.
Hawljček Jan, kooperátor we Welké Mezřici.
Hons František, kooperátor w Osowé Bytisce.

W Modřickém Děkanátě.

Vikt. Šlossar, Opat řádu sw. Bened. a prél. w Raghradě. A. D. S. J.
Bazala Josef, kooperátor w Telnici.
Budjk Beda, klerik sw. Benedikta w Raghradě.
Nowák Josef, kooperátor w Šlapanici.
Keil Antonjn, kooperátor w Modřicjch.
Wzácný Wáclaw, kooperátor w Šlapanici.

W Náměstském Dekanátě.

Frant. Holub, kragský děkan, kons. rada, farář w Náměsti.
Král Antonjn, farář w Mohelně.
Walenta Jan, lokalista we Skrowj.

W Nowo-Městském Dekanátě.

Mišák Jan, farář we Žďáreckém Klášteře. A. D. S. J.

W Podiwjnském Dekanátě.

Juránek František, kooperátor w Podiwjně.
Schuster František, duchownj správce w Rakwicjch.

W Rosickém Dekanátě.

Karel Bayer, kragský děkan, kons. rada, farář w Oslowanech.
Wořjšek Maurus, emerit. převor Ragh. farář w Ostrowačicjch.

W Slawkowském Dekanátě.

Špaček Bernard, farář w Šeraticjch. A. D. S. J.

W Telčském Dekanátě.

Tomáš Steyskal, kr. děkan, kons. rada, far. w Telči. A. D. S. J.
Filip Josef, kooperátor w Studené.
Jurowský František, duchownj správce w Palupjně.
Nebuda Dominik, farnj administrátor w Mrakotjně. A. D. S. J.

Nedoma Jan, kooperátor w Mrakotjně, A. D. S. J.
Pecl Josef, kooperátor w Telči.
Peyčoch František, kaplan w Telči.
Wondra Josef, kaplan w Telči. A. D. S. J.

W Třebickém Dekanátě.

Frant. Keller, krag. děkan, kons. rada, farář w Jarměřicjch.
Janaušek Jan, kooperátor w Třebiči. A. D. S. J.

We Wančickém Dekanátě.

Procházka Tomáš, kooperátor we Wančicjch. A. D. S. J.
Zelnjček František, wzornj učitel we Wančicjch. A. D. S. J

We Wiškowském Dekanátě.

Hřebačka Josef, kooperátor w Krasensku. A. D. S. J.
Kowář Josef, duchownj správce w Topolanech.

W Znogmském Dekanátě.

Ant. Woša, dkt. arcikněz, krag. děk. kons. rada, far. w Šatowě. †

W Želetowském Dekanátě.

Ferdinand Seka, opat a prélat Prémonstrátů w Nowé Řjši.
Kropil Josef, farář w Blučině. A. D. S. J.

W Židlochowickém Dekanátě.

Krátký Wáclaw, kapitulár w Nowé Řjši.
Weselý Josef, kooperátor w Židlochowicjch.
Společnj dekanátnj knihowna.

W Uhřjch.

W Bystrickém biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, pan Josef Bělanský, Biskup, a t. d.

P. T. P. a p.

Tomáš Cherven, biskup Can. a latere, direkt. kanceláře.
Blásy Samuel, čest. kan., arcijáhen, farář we Welké Slatině.
Budjcký Jan, kooperátor w Dettowě.
Fodor Michal, čest. kanownjk, arcijáhen, farář w Dubowě. 2.
Kotsowský Frant., P. rektor náb. škol, a farář w Březně.
Laczko Štěpán, farář w Podkonicjch.
Messzig Ondřeg, farář w Mezi Brody.
Mozor Josef, fil. a theol. dokt. kons. asses. far. w Predajně.
Rak Matěg, kooperátor w Zarnowě.
Rayss Jan Nep. farář w Trubjně.
Škoda Jan, farář w Motieskowě.
Scheihl Valentin, emerit. kons. tagem. farář w Hajnikowě.
Steinlechner Frant., čest. kan. arcijáhen, farář w Szucsanech.
Strba Jan, probošt z Grahy, kons. rada, farář w Dettowě.
Vadányi Jos., dok. th. a fil. viccarcijáhen, farář w Valaszce.
Varga Tomáš, farář w Benyussowě.

W Sw. Mikuláši.

Fejerpatáky Kašpar, kněhkupec.

W Pešti.

Tři negmenowanj.

W Prešpurku,

Negmenowaný.

Wesměs 27.

W Halič i.

Geho Excellencj, Neydůstogněgšj Pán, pan František do Paula Pištěk, Arcibiskup we Lwowě, cjs. král. tagná rada, a t. d.

Adam hrabě Rosciszewský z Rosciszewa.

We Wjdni.

Feigerle Ig. dktr. prof. past. spirit. direktor ustawu sw. Aug.
Fiedler Karel, absolwowaný bohoslowec a wychowatel.
Gabriel Jos., kand. th. we ustawu u sw. Augustina. A.D.S.J.
Heinisch Anton u, kand. th. we wyššjm ustawu u sw. August.

Knihowna Geho Excellencj hraběte z Kolowratu.
Knihowna Geho Oswjcenosti knjžete z Metternichu.
Nowotný Wogtěch, ředitel domu Excell. hraběte Kolowrata.
Plancar Frant., dokt. theol. we wyššjm. ust. u sw. Augustina.
Pruha František, posluchač práw.
Rathausky Jan, kooperátor w Reinsdorfu.
Pět negmenowanych.

W Linci.

Geden negmenowaný.

W Solnohradě.

Geho knjžecj Oswjcenost, Neydůstogněgšj Pán, pan Bedřich knjže ze Šwarcenberku, Arcibiskup Solnohradský, wéwoda na Krumlowě a Primas Swaté Rjmské Ŗjše a t. d.

Josef Čeněk z Wartenberku, dokt. kapit. děkan, kons. préses.
Fabián Jan Nepomuk, dokt. theol. prof. nowého zákona.

W Hradci Stýrském.

Koláček Tomáš, nowic řádu Jesuitského.

Po rjznu w Cjsarstwj 20.

W Bawořjch.

Schwechota Matěg, kaplan w Pasowsku.

W Drážďanech.

Jan wéwoda ze Sas, králowská Wysost. A. D. S. J.
Štěpánek Jan, králowský dworský kaplan.

We Wratislawi.

Doktor Purkyně, professor physiologie. A. D. S. J.

W cizjch zemjch 4.

Saučet wsech odběratelů.

W Čechách	790.
Na Morawě	170.
W Uhřjch	27.
W Halici	2.
W Cjsarstwj po rjznu	20.
W cizjch zemjch	4.
Wesměs . .	1013.

Pogednànj.

		Stránka.
O domnělé náboženské šjlenosti swatých Apoštolů,	psal Jakub Beer	538
O nečistých wěcech: proč se gmenugj a gsau nečisté	– Fr. Hawránek	552
Řeč o blahočinném působenj kotolického kněžstwa	– J. V. Jirsjk	567
O některých cjrkewnjch starobylostech w Čechách	– Dr. Millauer	592
O založenj arcibiskupstwj Pozňanského a Hnězdens.	– Jan Krbec	603
O působenj domowa na cjrkewnj prawomocnost	– Dr. J. Helfert	615
Poslaupnost proboštů u sw. Kosmy a Damiana	– J. P. Horčice	636
Jůh a přjroda	– Fr. Picek	659

Oznamowatel.

A) Literatura.

Kanzelvorträge von Eduard Herzog, I. Theil .	– V. Zahradnjk	661
Nedelnj kázanj Vincencia Zahradnjka. 2 swazky	– J. V. Jirsjk	—
Ein Versuch zur Erleichterung des innern Gebetes	– Fr. Hawránek	664

B) Rozličnosti.

O chrámu Narozenj Páně w Betlémě . . .	– W. Pešina	667
Slawnost dosednutj na Arcibiskupsk. stolici Pražsk.	– tentýž	674
List Pastýrský Aloysia Josefa Arcib. Pražského,	knjž. Milosti .	690
Zpráwa o Dědictwj Swatojanském	–	731

Pogednanj doslal, pod nazwem:

65	O swátosti biřmowánj	Zumann
66	Recensj, Handbuch der kathol. Glaubenslehre . .	Hawránek
67	Neyprwnějšj ctnost křestana . . }	Nováček
68	Cjrkew Kristowa . . . . . básně .	—
69	Na smrt V. Zahradnjka, faráře w Křešicjch } .	—
70	Bůh a přjroda, báseň	Picek
71	Báseň k intronizacj	Marek Gin
72	Nepomucký dewjtnjk	Royt
73	Báseň k intronizacj	Pohan
74	Gedinost Boha	Jabulka
75	O ústawech pro chudé	Krbec
76	Žiwotopis Mohlerůw	Hora
77	Bratrstwo škapuljře	Krbec
78	Poswěcenj kaple Beranowské, w brněnské diécesj .	Kinzel
79	Báseň k intronizacj	Smetana
80	Báseň k intronizacj	Tutta
81	Ode ad festum intronizationis	Pawlowsky
82	List missionáře Neumanna z Ameriky . . .	Hawránek
83	Přjpadek z auřadu pastýrského	tentýž
84	O následowánj Krista Pána, dle prikladu sw. Wawřince	Lagler
85	Polská legenda o swatém Wojtěchu, od r. 1549 .	Kaubek
86	O starobylé Marianské pjsni	Pelikán
87	Fundacj Olomucká pro obrácené nekatolické učitele	z Olomauc
88	O swaté stolici	Skorpjk
89	O postu cjrkewnjm	Jirsjk
90	Ježjš Nazaretský král Židowský, ...	Ondrák
91	Hlas cjrkwe	Macan
92	O křestanské lásce w smjšeném manželstwu . .	tentýž
93	Gasnodol (Clairvoux) swatého Bernarda . . .	Zimmerma
94	Oddánj nekatoljků katolickým duchownjm . .	Pelikán
95	O prawosti historie prwopočátečnjho hřjchu . .	Beer
96	O stawu manželském	tentýž
97	Řeč při obdrženj zlatého řetěze od G. c. k. Milosti	Gabriel
98	Saustawné učenj pána Ježjše u sw. Matauše a Lukáše	Körner
99	Událost w okresu manželském	Schönbeck
00	Recensj „Elementarbildung der Taubstummen“ . .	Sláma

Redaktor *Wáclaw M. Pešina*, kanowjk, konsist. rada.

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

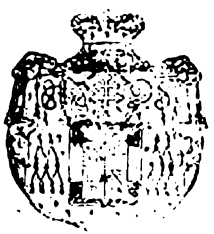

ČTRNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek třetj.

W PRAZE, 1841.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Wácl. Špinky.

Petro summa rerum de pascendis ovibus tradita est; et super ipsum, velut super petram, fundata est ecclesia.

Origenes, in ep. ad Rom.

Ecclesia una est, et super unum, qui et claves ejus accepit, Domini voce fundata est.

Cyprianus, epist. 73.

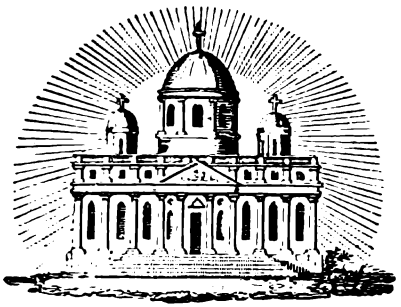

Pogednánj.

1. O cjrkwi.

Řeč swatodušnj sw. Jana Zlatoústého. *)

Od

Jos. W. Kamaryta,

exposity w Klokotech u Tábora.

Nebem dnes nám gest učiněna země. Ne žeby hwězdy s nebe na zemi sstaupily, ale že apoštolowé

*) Sw. Jan, skrze wýmluwnost swau nazwaný Chrysostom t. g. Zlatoústý, narozen okolo roku 344, w městě Antiochii, těch časů weleslawné, z rodičů pohanských ale slowútných. Po skončeném s newětšj pochwalau učenj světském, gehož hlawnj část řečnictwj a mudrctwj, mnoho přj u saudu šťastně wywáděl. Nenalezage w umčnjch a důstognostech světských čeho duch geho hledal, w roce 23 wěku swého přiznal se ku křesťanskému náboženstwj. Odebral se na pauště; gediné čtenj a rozgjmánj pjsma sw. bylo zde bawenj geho. Odtud se wrátiw a wýborně gsa připrawen, byl k důstognosti kněze, brzy pak pro swůg sw. žiwot a ohniwau wýmluwnost we hlásánj Božjho slowa w swém 44. roce, k důstogenstwj biskupa Konstantinopolitského powýšen. Nenáwistj mnohých protiwnjků pronásledowaný, zwláště welcnjm cjsařowny Endoxie roku 404 wykázán byl do wyhnanstwj, w němž po 3 leta mnoho wytrpěw, we spolek nebešťanů wstaupil leta 407, 14. září, wěku swého 53. Muž duchem, srdcem, wýmluwnostj, ctnostj slowútný, že mu rownélio ztěžka k nalezenj.

nad nebesa wystaupili; gelikož rozlita nad nimi hogná milost ducha swatého, a weškeren swět učinila nebem, nikoli přirozenost proměňugjc, ale wůli oprawugjc. Nalezlatě Publikána a spůsobila ewangelistu; nalezla rauhače a učinila apoštolem; nalezla lotra, i uwedla w rág; nalezla smilnici a nad panny učinila čistotněgšj; nalezla čaroděgnjky a w ewangelisty ge proměnila; zahnala zlost, a uwedla ctnost; wyhostila otroctwj, a přiwedla swobodu: přinesla milost Božj — proto nebem učiněna gest země. Což to za wznešenost gsau takowé hwězdy gako apoštolowé? Hwězdy na nebi, apoštolowé nad nebesa. „*O wěci, kteréž swrchu gsau, pečugte.*“ (Kol. 3, 2.) Kde Kristus na prawici mezi nimi sedj. Hwězdy od ohně hmotného: apoštolowé od ohně duchownjho; hwězdy w noci swjtj, we dne gasnost swau tratj: apoštolowé w noci i we dne swými paprskami gasně swjtj; hwězdy, když slunce wycházj hasnau; apoštolowé když slunce sprawedlnosti wygde swau gasnostj se lesknau; hwězdy při wstánj z mrtwých gako listj spadnau: apoštolowé w oblacjch do nebe wytrženi budau; mezi hwězdami gedna gmenuge se wečernice, giná dennice: mezi apoštoly žádná wečernice, wšecky slunce zwěstugjcj dennice. A kdobykoliw ge swětly swěta nazýwal, nechybj; netoliko když tělem obýwali mezi námi, ano wjce ještě nynj, an ze žiwota pozemského wystaupili. Neboť milost swatých nerozdělj se smrtj, nerušj se časem, nerozpadá se w zemi. Skutkowé sami to dokazugj. Bylit oni rybářowé, a gako rybářowé

umřeli, gegich wšak sjtě duchownj dotud aučinkugj; dokazuge to množstwj denně spasených. Bylit oni winařowé, odešli od winice swé, a winice kwětem se ozdobuge, a hrozny wydáwá. Bylit oni winařowé, a rybářowé, a slaupowé, a lékařowé, a wůdcowé, a učitelowé. Slaupowé, neboť na nich sjla cjrkwe spočjwá; přjstawowé, neboť před wlnami bezbožnosti chránili; wůdcowé, neboť světu cestu do nebe ukázali; pastýřowé, neboť wlky odháněli, a owce spasili; rolnjci, neb oni bodláčj wykořenili, a sjmě nábožnosti rozsjwali; lékařowé, nebo rány naše zahogili.

Bys pak se přeswědčil, že nenj marná moge řeč, uwedu Pawla toto wšecko wykonáwagjcjho. Chceš-li geg widěti štěpařem? *„Gá ysem štjpil, Apollo zalewal, ale Buh dal zrást!“* (1. Kor. 3, 6.) Chceš geg widěti stawitelem? *„Gako maudrý stawitel základ ysem założil.“* (Tit. w 6.) Chceš geg widěti bogownjkem? *„Tak bogugi, ne gako powětřj rozrážege.“* (Tit. 9, 26.) *„Nenj bogowánj naše toliko proti tělu a krwi.“* (Efes. 6, 12.) *„Dobrý boy ysem bogował, wjru ysem zachował“* (II. Tim. 4, 7.) Chceš widěti geg běhagjcjho? *„Tak že ysem od Jerusalému wůkol až k Illirické zemi wšecky ty kraginy naplnil ewangeliem Božjm.“* (Řjm. 15, 19.) Chceš geg widěti wéwodau? *„Stůgteż . . , we wšech wěcech berauce štjt wjry, kterýmž byste mohli wšecky šjpy ohniwé nešlechetnjka uhasiti.“* (Efes. 6, 16.) Chceš-li widěti korunowaného? *„Naposledy složena gest mi koruna sprawedlnosti.“* (II. Tim. 4, 8.) Gsa pak gediný

wšjm učiněn gest, Pána swého následuge. Nebot i náš Pán gediný gsa bytnost swau nám we wšecko proměnj. Proč we wšecko? Pro naše spasenj. Učinjš-li se ratolestj — hle, on tobě winným kmenem, gakož sám prawj: *„Gát gsem winný kmen, wy ratolesti.“* (Jan 1, 5.) Chtěl gsi pokračowati — on byl tobě cestau: *„Gá gsem cestau,“* mnau kdo wcházj a wycházj pastwu nagde. Byl gsi owcj, on tobě učiněn pastýřem: *„Gát gsem pastýř dobrý; dobrý pastýř žiwot swůg dáwá za owce swé.“* (Jan 10, 11.) Stal gsi se hřjšnjkem? On tobě byl beránkem: *„Ayhle beránek Božj, který snjmá hřjchy swěta.“* Žádal gsi pokrmu: On tobě učiněn byl stolem. Taužils po nápogi: učinil se ti kalichem: *Kdož gj mé tělo, a pije mau krew, we mně přebýwá, a gá w něm.* (Jan 6, 57.) Chtěl gsi se odjti? On twým oděwem, *nebo: „Kteřjžkoli w Kristu pokřtěni gste, Krista gste oblekli.“* (Gal. 3, 27.) Panny, zasnaubiti gste se chtěly? učiněn wám byl mužem: *„Zasnaubil gsem zagisté wás, gako čistau pannu oddati gednomu muži, totiž Kristu.“* (II. Kor. 11, 2.) . . . Ó nowá i podiwná změno wěcj! . . . *I stal se rychle zwuk s nebe, gako přicházegjcjho wětru prudkého, a naplnil weskeren dům, kdež byli sedjce. I ukázali se gim rozdělenj gazykowé gako oheň.“* (Skutk. Apošt. 2. kap.) Ne oheň, ale *gako* oheň. Pročto w ohni Duch swatý se gewil? Pro rychlé pohnutj mysle; wšak negen pro to samé: ale gakož oheň hodláčj spálj, tak i Duch swatý hřjchy rušj. — Spuštěn gest Daniel do gámy lwowé, a lwy ukrotil. Rybářowé procházeli swět a na-

lezše geg w neduhu, zdrawj gemu nawrátili; w řjceninu giž giž padagjcj w pewnotu gistau ho postawili, a hle ani štjtů nezdwihali, ani luků nenapjnali, ani střely nepauštěli, ani peněz nerozdáwali, ani na wýmluwnost se nespoléhali. I byli sice nazj bez oděwu, wšak oděni w Krista; byli chudj dle swěta, ale bohatj nad bohatstwj swěta; nauzi měli o penjze, ale králowstwj nebeské gegich bylo magetnostj; samotni beze společnosti, a wšak ne bez potěchy: nemagjce lidského potěšenj, měli Pána swého. „*Nebot gá*, prawil on, *s wámi gsem po wšecky dny až do skonánj swěta.*“ (Mat. 28, 20.) Prošli celý swět, owcemi gsauce u prostřed wlků! Kdo to widěl kdy, kdo to slyšel? *Ay gá posjlám wás gako owce mezi wlky.*“ (Mat. 10. k.) Kterýže pastýř posjlá kdy owce mezi wlky? ano uwidj-li wlků, shromáždj owce. A hle Kristus naopak učinil, owce mezi wlky poslal, a poraněni nebyly od šelem; ano wlci w krotkost a tichost owcj proměnili se. A byt neřekli apoštolowé, owce gsme, a posjláš nás na pastwu wlkům, bázeň gegich gedinym odegmul slowem. Neprawil totiž: Gděte (neboť neposjlal ge w sjle gegich), než prawil: *Gá posjlám wás.* Slabj sice, nemocnj gste wy, ale který posjlá wás, mocný gest. Kdožc gsi ty? — Gá gsem, který gsem nebesa roztáhl; který zemi pewně rozložil; který moře sewřel; který pauta smrti rozwázal; který upsánj, genž proti wám swědčilo, na kříž přibil; který zákon starý změnil; který wás k wlasti pro wás od dáwna určené powolal. Gá mocný ze-

mdljm, a zemdlené zmocnjm. Což mocnĕgšjho nad moře? Wšak drobaunký pjsek geho přjwaly odrážj a zdržuge. — Hle, prawj, gá posjlám wás gako owce mezi wlky. A gako zeď postawily se šelmy wůkol proti owcjm, byť ani autěkem žiwota swého uchrániti nemohly. Ó weliká moci posjlagjcjho! U prostřed wlků owce, wůkol a wůkol wlci! — i změnili se wlci a stali se owcemi. Nebylit wlci dle narozenj, ale dle wůle. Hle, gá posjlám wás. Což tedy weljš nám? „*Budte opatrnj gako hadowé, a sprostnj gako holubice.*“ (Mat. 10, 16.) Proč prawjš, opatrnj *gako hadowé?* Had, byťby tisjckráte raněn byl, gen hlawu když uchránj, celý stane zdráw. Takť i ty, chce-li tobě wzjti zloděg penjze, postup; i kdyby wšecku mohowitost ugmauti usilowal, propusť; i kdyby samý žiwot počasný tobě bráti chtěl, neodpjrey: toliko wjru swau chraň a zachowey. Budte opatrnj! zůstane-li wjra neporušena, wše ostatnj přjhody lehké budau k snášenj, a snadné k přemoženj obtjžnosti. Nahý wyšel gsi z žiwota matky twé, a nahý zase wrátjš se. — Ale, snad wyhnán budeš z wlasti? Zwoley: „*Hospodinowať gest zemĕ, i plnost gegj.*“ (Žalm 23, 1.) Snad smrt uchwátj tebe? Nenj se gj co báti, anať gest přechod z pauti pozemské. Toliko wjru zachowey, poklad newyčážný, bohatstwj wždy trwagjcj. — Toho, co mluwjm, blahoslawenj mučedlnjci swědkowé gsau. Neb oni wjru neztratili, a po wykročenj z těla mocnĕgšjmi živých stali se. Proto, prawj On, proto člowĕkem byl gsem učiněn, proto gsem se přiodil

tělem, abych celý swět w cjrkew obrátil. Welmi gestiť milá Bohu cjrkew, ne zdj obkljčená, než wěrau ohražená. Nebo pro cjrkew rozestřeno nebe, rozlito moře, roztaženo powětřj, upewněna země, wštjpen rág; pro cjrkew diwů mnohých učiněno, moře rozdělené opět se zcelilo, skála roztatá opět se spogila, manna deštěm s nebe padala a stůl nenadálý byl prostřen; pro cjrkew proroci, pro cjrkew apoštolowé, a což wjce řeknu? Pro cjrkew gednorozený syn Božj člowěkem učiněn a ukřižowán gest; gako pjše sw. Pawel: *„Kterýž ani wlastnjho syna nešanowal, ale za nás za wšecky wydal gey.“* Wlastnjho syna nešanowal, gen aby cjrkew šanowati mohl: Krew syna swého wylil pro cjrkew. Tato krew zawlažuge cjrkew, pročež sadowé gegj newadnau, ani listj neztratj štěpnice gegj; nepodá se nutnosti času, ani běhu měsjců nenj podrobena, aby přes léto zelenostj se ozdobowala, a w zimě aby tu ozdobu složiti musela. Nikoliw gakost časů, ale Ducha swatého milost gi řjdj, a proto ani nestárne, ani nezchází, ani množstwjm proti nj bogugjcjm nebude potlačena. — Což gich z počátku bogowalo proti cjrkwi, když semeno wjry nepyrwněgšj se rozesjwalo a wšeliká zbraň proti nj se pozdwihla. Wšak čjm wjce proti nj bogowáno, tjm slawněgi wynikala. Nynjt owšem skrze milost božj králowé náboženj gsau, i wůdcowé i bogownjci, a wšecka země náboženstwjm gest oblažena. Ale z počátku, kde cjrkew swatá autlému ještě děťátku se podobala, králowé byli sluhami bezbožnosti, wéwodowé zlomrawnj

lid ku wšelikému zbaurenj náchylný a zlostem podrobený. Rozkazy nad rozkazy wydáwali správcowé; na oltářjch plápolal oheň modlám; w powětřj dým a smrad; země zbrocena krwj; zlj duchowé baurili, panowal dábel; otec odmrštil syna, syn znectil otce; přirozenost sama se trhala, wšak založené náboženstwj nebylo roztrženo. Kdež gest nynj těch, genžby se opowážili wystaupiti proti cjrkwi? Dokud geště mladičká byla, nikterakž gj ubljženo býti nemohlo: a nynj, kdežto až k nebesům dospěla, myslil by, že možno gj přemoci? Za časů, když gedenácte bylo apoštolů, žádný překonati ge nemohl: než, několik lidj celý zagalo swět. A nynj, kde země i moře, wšecken obor swěta, wšecky obytné kraginy, wšecky města, wšecky končiny země oswjceny gsau náboženstwjm, nynj mysljš-li, žeby cjrkew mohla býti porušena? wšak nikoli. Nebot Kristus propowěděl: *„Brány pekelné nepřemohau gj.“* (Mat. 16, 18.) Lehčegi nebe wywráceno býti může, a země pominauti, než aby cjrkew co zhaubného trpěla. Sám Kristus prawj: *„Nebe a země pominau, ale slowa má nepominau.“* (Mat. 24, 35.) Wýborně, nebot slowo Božj nad samo nebe gest mocnějšj, gelikož nebe djlo gest slowa. Řekltě Bůh: *Buď obloha!* a slowo proměněno w skutek. Běh swůg konala přjroda, gj nezadržel nižádný, nebot Pán přjrody welel, kterýž gi stwořil a tutéž změniti mohl. „Gá gsem gi (cjrkew) wystawěl, genž nebe gsem postawil. Wšak skrze nebe newzal gsem na sebe tělo, nedal sem žiwot swůg, abys poznal, žet

i nad nebe i nad angely i nad weškeré tworstwo dražšj gest mně cjrkew. Proto nebe a země pominau, ale slowa má nepominau.“ Což gsau to za slowa? Nebe a země pominau, ale *slowa má* nepominau; která slowa? „*Ty gsi Petr, a na téť skále wzdělám cjrkew swau, a brány pekelné nepřemohau gj.*“ (Mat. 16, 18.) *Na téť skále*, neřekl na Petrowi, nebot nikoli na člowěku, nýbrž na wjře wzdělal cjrkew swau. Gaká pak byla to wjra? „*Ty gsi Kristus, syn Boha živého.*“ — Skalau nazýwal cjrkew, o kterau wlny bigj, a wšak se nepohne. Nebo mnohá pokušenj dorážegj na cjrkew, než ona stogj nepřemožena. Což znamená to *na skále?* Na wyznánj, na řeči náboženosti. — Kdyby snad se tázal, přigjmá-li wzdělánj toto kamenj? Nikoli, odwecc, nenjť to stawenj smyslné. Kdybyť takowé bylo, porušilo by se časem: ale wyznánj náboženosti ani dáblum ani giným tworům přemoci nelze. Dukazem toho gsau mučedlnjci, gichžto boky dřeny, wšak wjra byla nepřetržena. O nowé, neslýchané wěci! Zdi se wywracugj a poklad se neodnášj, tělo seknáno a wjra se netrhá! Takowát mučedlnjků byla udatnost. „*Na této skále wzdělám cjrkew swau, a brány pekelné nepřemohau gj*“ Powažte slowa tato bedliwě. Brány pekelné gmenuge nebezpečenstwj, která smrt přinášegj. Což tedy do pekel wstupuge, kdo w takowém gest nebezpečenstwj? I owšem, rownč gako skrze brány přicházjme do města, tak skrze nebezpečenstwj kráčjme k smrti. — A pročež mezc nepoložj takowýmto pokušenjm? Aby ukázal,

gakau mocj gest cjrkew obdařena. Kdyby žádný proti nj bogowati nemohl, řjkali by protiwnjci: „Oč padlaby, kdybychom se proti nj obořili.“ Pročež powoluge bogowati proti nj, aby pochwala a sláwa wjtězstwj nepřičjtala se nedostatku bogugjcjch. „A brány pekelné“ — neřekl: násilj činiti nebudau gj, ale: *nepřemohau gj.* W bauři nacházj se cjrkew, a wšak nepadá; wlny na ni se walj, ale we wlnách se nepotápj; šjpy na ni se sypau, a wšak gi neprorážj; nástroge k zřjcenj z mnohých stran se přičiňugj, ale wěž pewně stogj. Než, co prawjm *cjrkew? Gedno slowo* promluwil pastýř, a gako wěž trwá ono nepohnutelně. Gacj zuřiwcowé snažili se wyhladiti to slowo, wšak nemohli: neboť na skále bylo založeno. Představ sobě ukrutnjků, zuřiwých králů, naostřených mečů, zubů šelem smrtj hrozjcjch, ohniwých pecj, žežawých pánwj, trhagjcjch háků, a wšech mučjcjch nástrogů pohotowě. Celý swůg taul wyprázdnil-tě ďábel, wšak w neymenšjm neraníl cjrkew. Brány pekelné nepřemohau gj. Gak welicj a mocnj proti nj bogowali, a žádný newjtězil. Ano protiwnjci w umlknutj a zapomenutj swrženi gsau, cjrkew pak den ode dne w moci a sláwě se zmáhá. Kdež nynj Klaudius? Kde Augustus? Kde Tiberius? Holá toliko gména; žádný pochwalně o nich se nezmjnj. Že proti cjrkwi bogowali, památku milau ztratili. Ale cjrkew gasněgi nad slunce swjtj. Kamkoliby přišel, k Indům, k Maurům, k Britanům, k Hispanům, až ku poslednjm země končinám, nalezneš: *Na počátku bylo slowo, a slowo bylo*

u Boha, a Bůh byl slowo. Wšecky kraginy oswěcuge náboženstwj: Před tjm ale wše bylo plné bezbožnosti. Nynj negen města honosj se a kwetau w Kristowu náboženstwj, i pauště gménem Kristowým se oslawugj. — Před tjm i w saukromnosti byli bezbožnjci, za našich časů náboženj gsau králowé i národowé. — Zde přjtomen gest cjsař: a *složiw korunu přigjmá křjž.* . . . Wenku zbraň: zde swatá tagemstwj; wenku štjty, zde slawenj swátostj. — Pročež za wšecko to djky wzdáwcyme Bohu, skrze Krista Pána našeho, gemuž budiž sláwa i moc s Duchem swatým po neskončené wěky wěkůw. Amen.

2. O změněnj gména papežů.

Od

Jakuba Macana,

faráře w Slabcjch.

Až posawad nenj, a snad nikdy rozhodnuta nebude a ukončena mezi cjrkewnjmi letopiscemi ona otázka: *w kterém wěku* a *proč* papežowé začali gména swá měniti, powyšeni gsauce na stolici sw. Petra. Aniž snad mnoho na tom záležj, wyskaumati, w kterém wěku ten obyčeg wznikl, a který papež byl neypředněgšj, genž přigaw neywyššj wládu cjrkewnj giné gméno na se wzal. Ale užitečněgi bude uważowati, proč asi toho obyčege zachowáwagj.

Co se dotýká času, kdy způsob tento uweden

byl, ay tut nám *Platina* *) podlé *Martina Polona* **) wyprawuge, že papežem *Sergiem II.*, wywoleným leta Páně 844, počátek položen gest tomu změňowánj gména, a klade za přjčinu, že se tento papež za swé gméno styděl, ant dřjwe slaul *Os porci* aneb dle Italského překladatele *bocca di porco*, čili w latině *bucca porcina*. Newjm a opět newjm, nade kým se nestranný čtenář této zprávy wjce horšiti bude, nad Polonem, že se opowážil, takowau bagku wtjrati swětu, čili nad Platinau, že byl wjry tak lehké, a tu nemotornau powjdku za prawdu wyhlásil. Martin Polonus, gako w giných wěcech, tak zwláště giž tau blbau bagkau nehodným se u swěta cjrkewnjho učinil wšj hodnowěrnosti, že podlé *Mariána Skota* ***) ohřjwal náwaru o papežce Johanně. ****) Než deyme tomu; že se Sergius II. před swým wywolenjm nazýwal *Os porci*. To buď geho gméno bylo na křtu sw. obdržené, za kteréž se hanbil a giné přigal; ale tomu uwěřj gen pošetilec, a rodiče geho museliby na rozumu pomateni býti, aby byli synu swému to ohyzdné gméno dali, a kdoby byl ten kněz, genžby byl djtě gegich na to gméno pokřtil, mlčjm. Aneb *Os porci* bylo přjgmenj, ale přjgmenj se u papežů nemění, anobrž pro wznešenau důstognost gegich spjše se pomjgj.

---

*) Žil w 15tém stoletj, sepsal žiwoty papežů.

**) Žiw byl w 12tém stoletj.

***) Spisowatel w 10tém stoletj.

****) Nerozum této ohyzdné powjdky nad wšecky neyzřegmégi okazuge německý časopis: Der Katholik 1821. 7. Heft.

Nerozum a nesmyslnost této smyšlénky ještě zgewněgi se před oči klade tjm, že spoluwěký, hodnowěrný swědek *Anastásius*, sw. cjrkwe Řjmské bibliotekář, který za wlády šesti papežů žiw byl, totiž gmenowaného *Sergia II.*, *Leona IV.*, *Benedikta III.*, *Mikuláše I.*, *Adriána II.* a *Jana VIII.* zmjnky o tom nečinj ani té neymensj, ano twrdj, že *Sergius II.* giž před swým wywolenjm tak slaul. Ginj a neywjce *Ciakonius* domýšlegj se, že *Marinus* nebo *Martin II.* (wywolen roku 882) gméno swé, an prwé slauti měl Konstantin, neyprwé změnil. Než z listu papežského, gegž mu gakožto wyslanci papežskému *Mikoláš I.* do Konstantinopole odewzdal, widj se, že udánj to neprawé, ješto w témž listu giž Marinus sluge. A mezi podpisy osmého sněmu wšeobecného, Konstantinopolitánského čtwrtého, a we wýchodnj cjrkwi poslednjho také se gméno geho nacházj: „*Marinus Diaconus locum tenens sanctissimi Archiepiscopi Urbis Romae.*“

Dle giných zase neyprw *Hadrián III.* (wywolen roku 884), genž prwé slaul Ağapetus, a po něm hned zase *Štěpán VI.* (wywolen roku 885), genž se dřjwe Basilius gmenowal, gméno swé změniti měl.

Wedlé swědectwj Baronia *Jan XII.* (wywolen roku 955) swé gméno změnil, ant prwé Oktawián slaul. Byl syn Alberjka, knjžete Tuškulánského, který Řjmu a stolici papežské mnoho zlého činil, až konečně mocj a lstj syna swého na trůn papežský posadil, gemuž málo ba žádné cti nepřidal.

Saudjť pak ten wysoce učený Kardinál, že

čeho se mu nedostáwalo na wěku, gešto teprw 17 let stár byl, slawným gmenem „Jan“ buď gako dopluiti chtěl, aneb že při swém dosednutj žádostiw byl slyšeti ono pochlebné uwjtánj: *Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes.* Slyšme wlastnj slowa toho znamenitého annalisty cjrkewnjho: *Ut in nomine saltem bene posset audire in adulatoriis acclamationibus, quibus male usurpatum proferri soleret sacrum illud elogium: Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes.* Nebť byl tehdáž způsob, každého papeže, Jana gmenem, oněmi slowy z Ewangelium sw. Jana uwjtati.

Zatjm wšak 15 potomnjch papežů zase obdrželi prwnj swé swátostnj gméno, až *Sergius IV.* při swém wolenj r. 1009 toto gméno přigal, gešto řeholnjm gmenem Petr se gmenowal. To pak učinil z pokory a z uctiwosti k prwnjmu náměstku Kristowu sw. Petru, za nehodného se pokládage, aby co nástupce geho, Petr slaul. A tento Serǧius prwnj se wůbec mezi papeži powažuge, gehož přjkladu snad pro tu hlubokau pokoru geho, a pak pro welikau swatost žiwota geho, potomnj náměstkowé wšickni, kromě *Jana XXI.* (wywolen r. 1276), *Hadriána VI.* (wywolen r. 1522) a *Marcella II.* (wywylen r. 1555) následowali, gméno swé prwotnj, powyšeni gsauce k neywyššj wládě cjrkewnj, změniwše. Možno wšak, ano i k wjře podobno, že neywyššj ředitelé cjrkwe sw. poslaupným časem z náboženských, swatých ohledů puzeni byli a až posawade gsau, giné gméno si wywoliti. Neyprwé

znali tito z neywětšj částky oswjcenj mužowé, že změněnj gména pjsmu sw. nenj na odpor. Wizme letopisů wywoleného národu Božjho prwnj knihu Mogž. kap. 17. A kterak tam čteme? Až do werše 5té kapitoly ustawičně se arciotec národu Israelského nazýwá Abram, t. g. otec wysosti, neboli otec wznešený. Ale hned po učiněné mezi Bohem a gjm smlauwě nazwáno gest gméno geho Abraham, t. g. otec množstwj, protože otcem welikého národu ustanowen byl. Ano po té slawné smlauwě Hospodin gméno manželky geho Sárai proměnil w Sára, t. g. matka mnohých národů. I ten muž, co zápasil s Jakubem celau noc, ale geg přemoci nemohl, proměnil gméno geho w Israel, což tolik znj gako potýkage se s Bohem. A pozděgi sám Bůh Jakubowi řekl: *Nebudeš wjce slauti Jakob, ale Israel bude gméno twé.* (I. Mogž. 35, 10.) Též Mogžjš wywoliw na rozkaz Božj Ozea, syna Nun za wůdce lidu Israelského změnil gméno geho w Josue, gakoby řekl: Hospodin spomůže. (IV. Mogž. 13. 17.)

Zpytugeme-li nowý zákon: ay, tuť hned prwnjho náměstka Kristowa widjme s změněným gmenem. Šimon, syn Jonášů, slawné swědectwj o Kristu wydal řka: *Ty gsi Kristus, Syn Boha žiwého.* (Mat. 16, 16.) A Pán, gakž mu byl připowěděl, powolaw ho k apoštolstwj: *Ty slauti budeš Céfas, genž se wykládá Petr,* (Jan 1, 42.) slawné mu také gméno dal, když u přjtomnosti wšech apoštolů k němu promluwil: *I gát prawjm tobě, že gsi ty Petr.* Sw. Jan Zlatoústý se domnjwá, že Šawel po swém zázračném

obrácenj a powolánj k apoštolstwj od samého Boha přigal gméno Pawel. Ano negsme bez přikladů, že i biskupowé gméno swé změnili. Dle swědectwj Suria *Willibrod* byw poswěcen na biskupstwj w Utrechtu, přigal gméno *Klement*. *Winfrid* byw učiněn biskupem, nazwal se *Bonifác*, gegž Němci swým apoštolem nazýwagj. A proč pak náš milý patron sw. Wogtěch změnil gméno swé a přigal gméno Adalbert? wděčnost a láska k Děwjnskému arcibiskupu Adalbertowi, gemuž gsa ještě pachole, na wychowánj dán byl, ho k tomu pobodla; geg si wywolil za gasný přjklad, chtěge býti následownjkem geho w ctnostném žiwotě.

A potom když wcházjme do společenstwj wěřjcjch, když se s námi w swátosti křtu děge dušewnj změna, gsauce skrze slowo Božj gako nowé stwořenj učiněni: ay tuť poncyprw gméno některého Swatého přigjmáme, abychom tak měli, gehož šlépěgj bychom následowati mohli. A když w swátosti biřmowánj k bogi pro wjru posilněni bywáme: opět nowé gméno se nám uděluge, aby ten swatý, gehož gméno gsme přigali, swým přjkladem stále nám swjtil. — I ty osoby, které w řeholi něgakau wstupugj, a sliby řeholnjmi se Bohu zawazugj, od swého wrchnjho gména přigjmagj, aby přjmluwau toho Swatého, gehož gméno gim dáno, na wrch dokonalosti řeholnj wystaupiti mohli. I pročby nepřjslušelo neywyššjm náměstkům Kristowým, papežům Řjmským, aby gméno swé změnili, gelikož toho ze slepé následownosti nečinj, gakoby wyššjch a swětěgšjch dů-

wodů nemčli; aneb žeby se za swé gméno na křtu sw. přigaté styděli, a tak dokona té swátosti se odřjkali, kteraužto blbost celému swětu do očj strkat se nehanbj oni powěstnj centuriatorowé Děwjnštj! — Ale nechť mluwj a saudj kdo chce a gak chce a gak se mu ljbj, gistá zůstane wěčně ta wěc, že w tom starobylém, giž přes 800 let trwagjcjm způsobu, wedlé kteréhož papežowé při wywolenj swém giné gméno přigjmagj, šlechetný, wznešený, ano swatý se zawjrá ohled a smysl. A ten gest? — Papež wywolený powažuge, w swaté bázni pohřjžen gsa, břjmě swé, kteréž Pán na ramena geho klade; představuge si nejwyššj důstognost, ku kteréž gest powyšen; rozgjmá si tu welikau změnu, která se s njm má státi, totiž že mu nástáwá *péče o wšecky cjrkwe* (I. Kor. 11.28.); že přigjmá pod swau stráž a ochranu welké stádo Kristowo; že s Petrem pásti má beránky i owce nejwyššjho pastýře Krista Ježjše; že řjditi bude a sprawowati lodičku Petrowu w baurech protiwenstwj a nátisků nepřátelských; že se stane přednostau bohugjcj cjrkwe a mjstodržjcjm newiditelné hlawy gegj, genž slowe Kristus; že z prostřed obecnjch wěřjcjch wzat gest, aby byl otcem a hlawau wšech wěřjcjch; že z prostřed stawu kněžského wywolen gest, aby byl wůdcem a hlawau a rádcem biskupů a kněžj; slowem, wywolený papež uważuge wěci, které se s njm zběhly, a ty, které mu nastáwagj; nic newidj, než *mnohonásobnj důležitau změnu*, změnu w oděwu, změnu w stawu, změnu w důstognosti, změnu w auřadu, změnu w

powinnostech; widj a gasně uznáwá, že zwláště on dle napomenutj sw. Pawla *starého člowěka složiti má, a obléci nowého člowěka podlé Boha stwořeného, w sprawedlnosti a swatosti prawdy,* (Efez. 4, 22. 24.) ant na swjcen cjrkwe postawen bude, aby učenjm a obcowánjm swým wšecku cjrkew oswěcowal, proto a gako na znamenj welikě změny, která se s njm děge, a s sedjcjm na stolici sw. Petra teprw duchownj státi má, měnj též gméno swé, tak že se na každého wywoleného papeže trefně wztáhnauti mohau slowa francauzského biskupa Sidonia řkaucjho: *Novo ideo nomine vocantur ob nova studia, novum vitae institutum, et novam vel certe renovatam sanctitatis professionem? (Epistolarum lib. 4. ep. 13)*

Owšem se swatj otcowé řjmštj nikdy neprohlašugj, proč při swém powyšenj práwě to neb ono gméno přigjmagj, to zůstáwá wždy rauškau negistoty přikryto, — a kdo ge smj nutiti, aby zgewili celému swětu swé skrytě učiněné a toliko wšewědaucjmu na wysosti powědomé ohledy, z kterých gméno swé změnili? — Nicméně domeyšleti se můžeme, že ohledy tyto u rozličných papežů owšem také rozličné, ale u wšech dobré gsau, a s duchem Kristowým se srownáwagj. Gistě si toho Swatého, gehož gmenem se nowý papež ozdobuge, beře za wzor swatosti, a za patrona pobožně wolj, aby na geho orodowánj mu Bůh udělil s wysosti swé sjly a pomoci, aby cjrkew Božj maudře sprawowati mohl. Aneb si neyobljbeněgšjho ze swých wznešených předchůdců wystawuge za přjklad, gehož maudrost, opa-

truost, dobročinnost, pobožnost, stálost a wytrwalost w dobrém následowati chce. —

Náš slawně panugjcj náměstek Kristůw přigal gméno *Řehoř*. Ach! gak mnozj diwili ano děsili se na počátku toho gména, ano gim pro **swatého Řehoře VII.** tak odporné gest, co sůl w očjch!! — mnozj hledali domakati se přjčiny, proč asi práwě toto gméno přigal, gešto cjrkew sw. od Řehoře XV. (wyw. r. 1621.) 19 papežů toho gména neměla.

Wy wěrnj synowé cjrkwe sw. se nediwjte, ani widjte, že gest w prawém smyslu gména swého *Gregorius*, t. g. opatrný, silný bditel, hagitel. Magjt negedni za to, že proto přigal gméno *Řehoř*, poněwadž klášter řehole geho Kamalduenské u swat. Řehoře se gmenuge. — Snad si ale také za přjklad wywoliti chtěl wšecky předchůdce swé toho gména, ani wšickni Řehořowé, kromě *snad VII.*, té neywyššj cjrkewnj důstognosti wysoce hodni se prokázali. Snad — ale nač zkaumánj naše srdce lidského? Radugme se, že Kristus cjrkwi swé wzbudil hagitele a obrance žmužilého a neohroženého, a pomáheyme mu wěrně na swých modlitbách; potřebuget gich zagisté, nebo owčinec Kristůw obklopen gest wlky hltawými, ano — ach! — ze stáda samého onde a onde *powstáwagj muži, genž mluwj přewrácené wěci, aby obrátili učedlnjky po sobě*, (Skut. Ap. 20, 30.) před kterými se cjrkew šetřiti, a na pozoru mjti musj! (Sir. 32, 26.)

3. Spis o padlých, swat. Cypriána, biskupa Karthaginského.

Od

Jana Nep. Stárka,

doktora bohoslowj, a prof. morálky w Králowé Hradci.

Wznik a powstánj, též i obsah spisu přjtomného.

W tu dobu, co cjsař Decius křestany pronásledowal, shledaloť se mezi nimi nemálo od swé wjry poběhlců. Tito po swém odpadu, ač na ty, swatowládau gim dané, kagjcj předpisy nebrubě dbali, předce gako ginj neodštjpenci, mateřskau ochrana cjrkwe Kristowy zlowážně sobě osobili. Felicissimus, a negedni z kněžstwa karthaginského, swatých práw biskupských odbůgci, kladli odpor proti řádu starobylé kázně cjrkewnj; a změkčilými zásadami swými na ni dorýwagjce, mezi negednoho druhu odpadljky, hogně staupencú zjskali, a k swé straně gich potahowali.

Cyprián mezi tjm, a sice tudjž po swém roku 251. do Karthaginy náwratu, s ginými w Africe biskupy, padljkům, dle stupňů auhony a winy gegich, podal za pokánj přjměrný úkol, aby gako s Bohem, tak i s geho cjrkwj skutečně se usmjřili. Na konec pak teď uwedeného roku zhotowil spis přjtomný, gegž začjná s nabjzenjm ke chwále Pána Boha, mjr swé Cjrkwi opět propůgčiwšjho. — Wedlé domyslu Cypriánowa Bůh to kruté pronásledowánj nedopustil, leč pro negedny mezi křestanstwem wady a

úhony. — Přiliuulost prý k zbožjm tohoto swěta nemalau zawdala k odpadenj přjčinu. — Potom pokáraw kněžů lehkowážných, a těch, gešto padljkům nekagjcjm nadržugjce, sami na Cjrkew, aby zmčkčilosti gegich průchod dala, drzostně doráželi: — wykládát i to, seč gen býti mohau zásluhy mučedlnické a wyznawačské, týkagjc se totiž i promjgenj i zmjrňowánj kázně kagjcj, padljkům za pokutu potřebné. — Tresce též pro odpad wšecky libellatiky, uběhlé w trest nehrubě menšj od onoho, s njmž se potkali w Cjrkwi, kdož gsau koli modlám na obět pernaté neb wonné pálili. — Z druhé strany chwalně mluwj o giných, kdož, ačkoli ani neobětowali, ani ohradnjch upsánj sobě nezgednali, předce wšak že aukradně po nich bažili, to swé hřjšné baženj we zpowědi nedlauho potom odkryli; až i hned za to uložený trest mjti chtěli. — Konečně nabjzj hřjšnjkůw, aby marných rozkošj se odřeknauce, uraženému Bohu činili za dost.

I. Plésánj nad křesťany wůbec, gešto za Decia na swé wjře k auhoně nepřišli.

Bratřj rozmilj! Mjr,*) cyhle! cjrkwi znowa gest nawrácen! A co se newěrcům onehdy nesnadné, co zrádcům nemožné býti zdálo: myť giž tau wyššj pomocj, a tjm prowedenjm pomsty Božj w bezpečj swém zase gsme ustawěny. Weselo se wracj

*) *Mjr.* Totiž onen pokog, genž nastal w cjrkwi po aumrtj Deciowu, na konec r. 251., i za prwnjho léta panowánj cjsaře Galla, kterýž pak i sám na křesťanstwo w řjši swé a zwláště na kněžstwo bič pronásledowánj pustil.

w srdce naše; mrakohustá i hnětliwá bauře tatě giž rozehnána; wše se opět utišilo, a čistě wybralo! Chwála Bohu za dary a za milosti geho! djky mu od nás a sláwa, i tauto dobau, ač gsme i gindy za času pronásledowánj gemu děkowati nemeškali! S tolik zagisto nepřjtel býti nemůže, aby nám, genžto z celého srdce, z celé duše, a ze wšj sjly Pána milugeme, aby nám, řku, ty milosti a sláwu geho powždy a wšudy chwalně welebiti zahágil.

I totě ten den wůbec tauženě žádaný! Po dáwnjch, strašných a čirých tmách nočnjch, nowým Božjm bleskem swět se wygasnil! Myť weselým okem zjráme tu na wyznawače Páně, chwalnau powěstj wzácné, a čackostj swau, i wěrau oslonėné. Myť k swatému gich poljbenj šjge své sklánjme, a když gsme u welikém roztauženj giž dáwno po nich bažili, teď gim do náručj padáme. —

Ayhle ten stkwaucj zástup wogjnů Kristowých, kteřj do žaláře gjti odhodláni, proti hrůzám smrti ozbrogeni, doskočnému pronásledowánj a sršlawé zuřiwosti s neuchylným odolali odporem! — Nu tedy, statně gste se zpřjčili swětu; slawné gste uchystali diwadlo nebesům, bratřjm, nástupcům swým, dáni gste na přjklad! Zbožnj rtowé waši ohlašowali Krista, w něgžto giž i prwé wjru wyznali gsau. Čacké ráme waše, gen božskému přiwyklé úkolu, zepřelo se žertwám proklatým. Dásně waše, potrawau nebeskau, tělem a krwj Páně*) poswěcené neswatých týkanců a zbytků modlárských okusiti nechtěly.

*) *Tělem a krwj Páně.* Po čtyřikrát we přjtomném spisu mluwj podobnými wýznamy o tagemstwj těla a krwe Pán-

Temen wašich ani nedotknul ten propadený a prožluklý záwog, gjmžto se zatjraly tam těch otrocké hlawiska obětnjkůw. — Čelo čistonité, známkau Božj*) znamenané, umklo gest před korunau ďábelskau, i progádřilo se pro korunu Páně. — Ó! s gakauto radostj přigjmá wás cjrkew, matka waše; wás z bogiště se wracegjcjch! Ó! s gakým žehnánjm, s gakým plésánjm brány swé wám otwjrá, byste w gedno slančenými wcházeli řadami, nesauce těch wjtězných, tam w půtce wrahům odňatých praporů! Tut u wjtězoslawě wracegj se s muži i ty ženy waše; ty gešto w zápasu se swětem i křehkost swého pohlawj gsau překonaly. Podál gdet také obor panen, gjmžtě i bog gegich sláwu zdwognásobil. Dle oněch i ti, přes autlý wěk swůg w čestné zdrželiwosti wyniklj ginoši, za nimi pak ostatnj u wjře wytrwalci a sláwy wašj řewnitelé, i we cti wám neybližšj, i chwalným znakem ogasněnj bratřj hrnau se za wámi.**)

Gednatě to upřjmnost i gegich i wašeho srdce; gedna gestit to waše i gegich wjra. Oněch rownč gako wašich osob, w učenj nebeské hlubocc wniklých i w něm wkořeněných, a w tradicj upewně-

*) *Známka Božj atd.* Naráží nepochybně na znamenj křjže, které se wtiskowalo čelu na křtu swatém.

Korunau ďábelskau mjnj onu, kterauž buď božiska, aneb popowé i ginj modlochwalci, a slibů bohům přiřčených konatelé dostáwali. Cfr. Virgil. Aeneid. 3.

**) Co tuto sw. biskup k slawným wyznawačům promlauwá, to po něm weleb. Beda (serm. 18. de Sanctis) na miláčky Božj, giž do nebe přestěhowané obrátil. Cfr. Brev. Roman. pars auctum. 2. Nov

ných, ani wyřknutá na ně wyhnanstwj, ani uchystané muky, ani ztráta statkůw, ani tělesné trápenj nepředěsily gsau. I gim byli určeni dnowé, aby bylo zkušeno wjry gegich. A wšak o dnech zde určitých nic newj onen, kdo se swěta odřekl; gakož i ten, kdo čeká blahé wěčnosti od Pána, pozemským času wýměrem nic se nebawj.

Bratřj rozmilj! nikdo neztenčug sláwy této, nikdo nebuď zlobiwým utrhačem, a lehčitelem té bezúhonné stálosti křesťanů wytrwalých. Minul-tě den k zapjránj (wjry) odhodlaný; a kdo se koli zatjm proti wjře neprohlásil, wyznal se býti křesťanem. Přednj čest wjtězná gestit to, stal-li se kdos, ač od pohanstwa uwězněný, wyznawačem Páně; druhá, a sice na wyššjm stupni ona gest, úchylkemli kdos opatrným Kristu na žiwě se zachowal. Tamto wyznánj weřegné, toto pak saukromné gest. Onenno wjtězj nad saudcem swětským: tento s Bohem, gakožto saudcem, spokogen, nosj a chowá srdce i swědomj čisté. Tamto udatnost srdnatěgšj, tuto starostliwost bezpečněgšj. Onenno při wypadagjcj hodině gižtě dospělcem učiněn: tento po chwjli na giný čas odložen: gelikož wjru zapřjti nechtěl, a zanechaw zbožj swých, úchranu nalezl; ginák bylby se stal i wyznawačem, byl-liby uchopen byl.

II. Saužalost nad strastmi, z bauře Declowy powstalými.

A wšak, co ty nebeské koruny mučedlnické, co tu duchownj wyznawačskau, co ty wšecky přewznešené a wýborné ctnosti u bratřj setrwalých za-

sloňuge, gestit to gedine a truchliwé upamatowánj, že nepřjtel odčeslau z útroby našj částku násilně urwati se pokusil, a w náramné porážce gj o zem uderiti se opowážil. — Což sobě tu počjti, bratřj rozmilj! a w tom wrtkánj a wřenj mysli což i kterak řjci? Gestit slzj, a ne slow k wýrazu bolesti třeba. Slzeti gest nad aurazem těla našeho, i nad tolikerau ztrátau lidu gindá bezčjslného. I kdožby byl tak nečilý a occliwý, kdo lásky bratrské tak nepamětliwý, anby při tolikeré we swogatech porážce, při tak žalostně zohyzděných lidu ostatcjch od pláče se zdržel? kdožby slzám wyřinauti se bránil, a ne do wzlykotu prwé, než do howoru se pauštěl?

Rmautjm, rmautjm se s wámi, bratřj mogj! a gešto tau samau wěrnému stádu zadanau, ba gešte hlubšj ranau i pastýř geho raněn bývá: tedy mé wlastnj zdrawj a ten osobnj neúraz nenjt s to, bolu mého ulehčiti. Toť ta slaučenost mého i wašeho srdce, toť ten podjl mûg s wámi w těžkém swjzeli a hoři smrtném! — Gát nařjkám s nařjkagjcjmi, a plači s plačjcjmi, a s těmi podřjcenci i sám sebe mnjm podřjceného. Střelami krutého nepřjtele gsauť i mogi audowé zranění: ljtj mečowé i mau proklali útrobu. Nebylot mi lze necjtiti těch nápastj onoho pronásledowánj. Ta moge s bratry o zem danými spogenost i mnau o zem dala!

III. Aukony a wady mezi wěřjcjmi, giž druhdy Bohem kárané.

A wšak buď co buď, bratřj rozmilj! uważowati to slušj z hledistě prawého. I nesmjt se wě-

řiti, žeby ta náramná mrákota wražedného pronásledowánj cit a smysl náš tak byla zaslepila, aby w něm nic neostalo swětla a zraku k nahlédnutj ustanowenj a přjkazů Božjch. Pozná-li se přjčina neduhů, tut wynagdem i léků proti nim. I ráčiltě Pán pozkusiti čeleď swau, a gelikožtě prodlaužený mjr *) u nj tu kázeň božskau porušil, nebeštj saudowé powzwednuli zwrtnutau, nebo, at lépe djm, ospalau wjru.

A gešto my za hřjchy swé wjce trpěti zasluhugeme, Pán přelaskawý zmjrniltě to wšecko w tom způsobu, že co se koli až posawáde dálo, spjše zkaušenjm, než pronásledowánjm býti se zdá. Před tjm byl gedenkaždý pilen namnožiti nábytku swého, a (nepamětliw, co gsau wěřjcj za apoštolůw činili, a co by dosawad činiti měli) pauze w nahrabaném gměnj tkwěl, a nad mjru po něm bažil. Kněžstwu scházel wznešený cit náboženský: sluhům oltářnjm chyběla wjra nezměnná; i nebylot skutečné autrpnosti, ani kázně w mrawjch. Wyšňořeným wausiskem hyzdilo se mužské, a ljčidlem pohlawj ženské. Djlo rukau božských dostalo giné oči, giné wlasy. Ku přelstěnj dušj prostých zchytralosti se obmeyšlely, a na oklamánj bratřj zlowolnost se odhodláwala.

Sňatků manželských s pohany uzawjráno: au-

*) *Prodlaužený mjr*; ten, co trwal po 38 let, od cjsaře Severa pořád až na časy Deciowy; t. od r. 211 — 249; anoť, co propuklo za Maximiána, pronásledowánj, dle Sulpicia Severa wšech koncin nezasáhlo.

dŭw Kristowých wšelikau pljsnj pohanskau prznĕno; negen z bŭhdarma, ale i křiwĕ přisaháno, správcemi cjrkwe hrdĕ pomjtáno, gazyky gjzliwými wespolek zlořečjno; z nelásky urputnĕ w zágem válčeno. Od biskupů, gešto giným i napomjnkau i přjkladnostj swau slaužiti magj, od biskupů řku gá, na mnoze biskupowánjm božským o zem dáno, a za swĕtáctwjm chozeno; stolic učitelských opuštĕno, lidu zanedbáno, po cizowlastech tĕkáno; po wýnosu z ročnjch trhů baženo, audům cjrkwe lačnĕgjcjm nepřispjwáno; ginák týž po střjbře stále lakwĕno, statkŭw, tagným wydřených úkladem owlastnĕno, auročnjm zbožjm auroků sháněno. —

Ó, čehož bychom nezasluhowali trpĕti pro hřjchy takowé, anot sprawedliwý Bůh giž ode dáwna přednapomenul, řka: *„Gestližeby opustili zákon mŭg, a w saudech mých nechodili: gestližeby sprawedlnostj mých poskwrnili a přikázanj mých neostřjhali: tedy nawštjwjm metlau neprawosti gegich, a ranami hřjchy gegich.* (Žalm 88, 31 — 33.) — To wše nám předzwĕstowáno i předpowĕdjno. A wšak pro nepamĕt na ten daný zákon, i na wyplnĕnj ho, tam gsme se pro swau hřjšnost zabrali, že dáwagjce o zem i tĕmi rozkazy Páně, k naprawenj hřjchů swých a ke zkušenj wjry, geštĕ do přjkřegšj gsme se ocjtli kázně. Myť ani to, když se bylo giž opozdilo, k Bohu se neobrátili, abychom tudy trest a swau zkaušku před njm trpĕliwĕ a stále podnikali. I hned na prwnj saupeřem danau pohrůžku sjla wĕřjcjch nad wjrau zra-

dilo, a nenjť gimi dáno o zem od ljtých pronásledowačů, ale od té kleslé wůle, gjžto gsau oni sami wládli. —

Medle, cožtě se zběhlo neslýchaného a nowého přitom, ani gako u wěcech neznalých, nenadálých, bylo slepým nerozumem také křiwopřjsahy na Kristu spácháno. Nebylo-liž to dřjwe od prorokůw, a dále i od Apoštolů předpowědjno? Nebyly-liž nátisky spraweďliwých a pohanská pronásledowánj od mužů Duchem swatým plných předzwěstowány? Nenj-liž to z textu swatého wzato, co wjru naši stále ozbroguge, a sluhy Božj ustawičně sjlj, když čteme: *„Pánu Bohu swému klaněti se budeš, a jemu samému služiti budeš.“* (Mat. 4, 10.) A okazugje tu na prchliwost Božj, a hrozný trest připomjnagje, nežchráliž opět Pjsmo řkaucj: *Djlu, kteréž učinili prstowé a ruce gejich, klaněli se. A naklonil se člowěk, a ponjžil se muž: protož neodpustjm gim.“* (Isai. 2, 8. 9.) A zase: (Exod. 22, 20.) *„Kdo, prý, obětuge Bohům kromě Hospodinu samému, zamordowán bude.“* —

Zdali nepředzwěstowal Pán, gakožto učitel slowa i plnitel geho; — kterýžto w tom, co činiti třeba, sám našjm byl mistrem, i obwodem swého učenj se řjdil, — zdali nepředzwěstowal we swém ewangelium, že co se koli w tuto dobu děge, ještě se i potom djti bude? Neurčil-liž zapjragjcjm geg pomstu wěčnau, a wyznawatelům swým odměnu nikdy neskonalau? Než (ó tu wěčnau nečest!) některým to wše wypadlo, a z paměti wyšlo. Aspoň nečekali gsau, ažby zgjmáni byli, ažby řada na ně

přišla, zodpowjdati se z wjry swé. Mnozj před porážkau poraženi, a bez bogowánj padše, ani té cti sobě nezamjnili, aby se zdálo, žeby bezdččně modlám byli obětowali. Samochtě chwátali do saudnice, samoděk kwapili wstřjc: gakoby ona gim byla dáwno wjtanau, gakoby byli po nj, co po té wždy žádané přjležitosti bažili byli. —

A wšak ó! koliko gich bylo mezi tjm, coby noc přešla, anřadně na zegtřj odloženo! Koliko gich i žádalo za urychlenj konečného ortele swého! A kteréhožto násilj lze předstjrati pro očištěnj se z úhony tomu, an samoděk připjlil, aby wzal za své? Medle proč se newiklaly nohy, proč se nekalily oči, proč se nechwělo srdce, proč mu obě nepadly ruce, ant sám od sebe do kapitolium wstaupil, a dobrowolně tak mrzké ohawnosti spáchat si přispjšil? I pročtě mu cit neztrnul, gazyk nezmrtwěl, řeč newyhasla? Slauha-liž Kristůw, anto se odřekl swěta i satanáše, octnauti se mohl na mjstě takowém, a tam promluwiti, a Krista odřjci se? Obětnice, k njžto sobě gen pro smrt přistaupil, ta-liž smrtnau proň nebyla hranicj? Neměl-liž dasowa obětniska tu hnusným dýmem páchnaucjho hroziti se, a gakoby té své rakwe i těch swého žitj požárů pryč utjkati? —

Bjdnjče! K čemus bral žertwu s sebau? I čemuž to kadidlo a ta úcta? Sám gsi k obětnisku přišel, býti žertwau i zápalem. Práwě tam to bylo, kdež ten neswatý oheň blaho twé a wjru i naděgi twau stráwil! — A wšak, nemálo bylo gich, gimžto ne-

postačowala záhuba wlastnj: Obapolným swodem byltě i lid we stegnau pohřjzen záhubu. Smrt byla gakoby w čjši podáwána. I aby k dowršenj ohawy nic nechybělo, rodičowé djtky swé tu w náručj nosili, tu tam za sebau wlekli; a tak maličcj potratili to hned w prwnjch hodinách, co gsau zde přigali. *) Medle, zdaž newzwolagj tito w den saudný, řkauce: Myt nečinili zlého, aniž chwátali k neswěceninám, pominauce pokrmu a kalicha Páně. **) Cizj pronewěrau zhynuli gsme: wlastnj rodičowé duchownč nás usmrtili; oni zapřewše wjru, wyrwali nás cjrkwi, matce našj, a Bohu našemu. Myt byli neplnoletj a nerozumnj, ani netušjce wěci té tak mrzuté. Gen tau cizj přewrhlostj, a cizjm auskokem k ztracenj gsme přišli. —

A nastogte! nenjt platné a dostatečné přjčiny, kterážby omluwila wystupek ten takowý. Bylotě arci zanechati otčinu, a potratiti gměnj swého! Než narodil-liž se kdy smrtedlnjk, gemuž umjragjcjmu nebyloby než domow a nábytek opustiti? — Bogmež se o spásu a wěčné obydlj swé, bychom nikdy neopustili Krista. Wolát, hle, sám Duch swatý skrze proroka řkaucjho: „*Odegděte, odegděte, wygděte odtud, a nečistého nedotýkeyte se: wygděte z prostředku geho, odstraňte se, kteřjž nosjte nádobj Hospodinowo.*“ (Isai.

*) Tu giž wizme, že djtky, ještě z nemluwenstwj newyšedše, sw. křest přigjmaly. Může býti, že za propuklým pronásledowánjm udělowánj té swátosti ani při maličkých se neodkladalo.

**) Starodáwnjm w Cjrkwi obyčegem bylo i pokřtěňátkům pod gednau, a pokudz možná také pod obogj u stolu Páně podáwáno.

52, 11.) A předce newycházegj z prostředku ti, co gsau nádobj Páně a chrámowé Božj, aby nebyli nutkáni toho, co nečistého gest, dotýkati, a záhubným abrž morným pokrmem znečistiti a poskwrniti sebe. — Gindy zase slyšeti bylo hlas s nebe, coby sluhům Božjm konati bylo, welegjcj takto: (Zgew. 18, 4.) „*Wygděte z něho lid můg, abyste nebyli účastni hřjchu geho, abyste z geho ran nepřigali.*“ — Kdo wycházj a wstupuge, ten nesaučastňuge se wystupků. Kdo ale gest co saudruh neprawosti shledán, tenť i sám s pokutau se potkáwá. Protož i Pán welel austup i útěk za času pronásledowánj. Aby pak se to i konalo, sámtě byl, čemu učil, skutečně naplnil. Nebo pocházj-li mučedlnictwj z milosti Božj, a nepřigjmá-li se, leč w dobu určitau: tedy nezapjrá wjru ten, co zatjm ústupu hledá, a pobuda w Kristu, určitau chwjli očekáwá. Onen ale zůstáwá odpadljkem, gešto že pryč neustaupil, swé wjry se strhnul.

IV. Přilnulost ke zbožj časnému.

Bratřj! nepokrýwcyme se prawdau, netagjce tu ani ran swých, ani gegich přjčin. Nemálo gich podwedeno bowaduým milowánjm statků časných. I nebylot gich s to, ugjti a pryč prchnauti; protože swými důchody, co wazbau, opautáni byli. Tot gsau byly okowy na ty, co neutekli: tot byly kruhy, gežto ctnost okulhawily, wjru potiskaly, mysl spautaly, a ducha zaužily tak, že ti lidé, co k zemi přilnuli, onomu hadu za kořist se dostali, gegžto

Pán k gednej země odsaudil. Tudyž i Kristus, dobrý učitel, dalte, nc bez předpomenutj a rady na budaucnost, nám poučenj toto: (Mat. 19, 21.) „*Chceš-li dokonalým býti, gdiž, a prodey, co máš, a rozdey chudým: a budeš mjti poklad w nebi: a pogd, následug mne.*“

W ten-li by způsob boháči pokračowali, nebylot by gim pro gich zbožj zádawu trpěti. Oni skládagjce sobě poklad swůg w nebi, neměli by soka a rušitele mjru na zemi: a srdcem, duchem i smyslem by lpěli w nebi, kdyby i poklad gegich w nebi byl. Nebylť by tu nikdo světem překonán, kdyby na světě ničjm newládl, čjm by se překonati mohl. Swobodněť a nezáwadně Pána následowal by, gakož gsau Apoštolé, a za časů gegich, i pozdějšj dobau, negedni geg následowali, ant wšech statku, i těch rodiču swých opustiwše, s Kristem nerozwjžitedlně se snaubili.

Než medle, gakž mohau Krista následowati, kdož otčiznau swogj takměř spautáni gsau? Kteraktě možná wznésti, a na ten neywyššj wrch, i až k nebi dostati se těm, kdožkoli břemenem pochotj zemských stjženi gsau? Oni se kladau za wládce zbožj, gež magj, kde spjše toto gimi obwládá. Toť gsau statku a peněz swých spjše sluhowé a otroci, nežli pánowé.

Nu, totě ten čas, totě ten lid, na něgžto ejlj apoštol, řka: „*Ti pak, kteřj chtějj zbohatnauti, upadagj w pokušenj, a w osidlo ďáblowo, a žádosti mnohé nenžitečné i škodliwé, kteréž pohřižugj lidi w zahynutj*

a zatracenj. Kořen zagistě wšeho zlého gest žádost: gjž nekteřj puzeni gsauce, poblaudili od wjry, a uwedli se w bolesti mnohé.“ (I. Timot. 6, 9. 10.)

Než co naproti klade za odměny Pán, aby nás powzbudil k newšjmánj sobě statkůw, otčiznau nám připadlých? I cožtě to za mzdu, giżt on za chatrnau ztrátu podati obmeyšlj? — *„Žádného nenj* — rcet on — *gesto by opustil dům, neb pole, neb rodiče, nebo bratřj, nebo manželku, nebo syny pro kralowstwj Božj, aby newzal sedmnásobně tolik, w čase tomto, a w budaucjm žiwot wěčný.“* (Mar. 10, 29. 30.)

My tedy znagjce to, a z prawdiwé přjpowědi Božj o tom přeswědčeni gsauce, negen nic strachowati se nechtěgme, nobrž i z takowé swé ztráty se radugme. Sám zas Kristus k tomu nábjzj, když wece: *„Blahoslewenj budete, když wás pronásledowati budau, a když wás oddělj, a wyženau, a wywrhau gméno waše jakožto zlé, pro Syna člowěka. Radugte se w ten den, a weselte se. Nebo, ay! odplata waše mnohá gest w nebi.“* (Luk. 6, 22. 23.)

Což ale přišlo-li tu giž k samé mučjrně, a wšem-li bezděčně zápasjcjm ukrutné nastáwaly muky? Třebas! Koho wšak trýzeň překonala, ten-liž na trýzeň nařjkati se opowažuge? Čili sám swým bolem omlauwati se smj, kdožkoli bolem přemožen byl? Anebo-liž takému s prosbau wzwolati lze takto: *„Gát arci statně bogowati chtěl, a přjsahy swé paměthw, pancjř wjry a zbožnosti oblékl gsem; a wšak u prostřed boge to tak rozličné trápenj, to mučenj mnohodemnj, tot mně odolalo. Mysl moge byla neuchylná,*

wjra silná, a geště dlauho nezklátitelný duch s mučnými nástrogi zápasil. Když ale toho zkamenělého saudce nowá wzteklost popadla, a mne giž uteyraného katané tu na ostré dudky brali, tu kygmi stlaukali, tu skřipcem mučili, tu kleštěmi trhali, tu ohněm upalowali: toť tělo moge, strhši se mne, zhola od boge pustilo; a nebyl to duch mug, genž bolu podpadnul, ale gen tělo mé to bylo." — Řeč takowá dáwáť tu arci wýmluwě průchod! Takowá obrana můžeť arci wzbuditi autrpných srdcj. A taktě w té křehkosti, podobně Kastowi a Aemiliowi*) Pán druhdy prominul: taktě on z nich obau dwau, w gednom potisknutj swým sokům postaupiwšjch, w druhé s nimi půtce, wjtězy učinil. Zprwu nebyliť gsau s to, ohniwým odolati mukám, potom wšak silau i nad oheň wynikli, práwě tau cestau swjtěziwše, kteraužto prwé byli překonáni. Onit o milost, ne wšak s slzawým okem, ale s gjzwami na těle a modřinami prosbu wzkládali. Na mjstě, co ginj cedili slzami, krew tu kanula z klaubů gegich, z klaubů od polu ožehnutých.

A giž w tu dobu, s kterými ranami, s kterými po těle úrazy, a katowských auprků známkami wykážj se nám oni nowopřemoženci, u nichžto wjra ne tam w tuhé trýzni pohromu wzala, ale pronewěra samu trýzeň předstihla gest? Dogista, kde ú-

*) W starém cjrkewnjm kalendáři, od Mabillona wydaném, čteme takto: *XI. Calendas Junias Sanctorum Casti et Aemili.* A w onom Weleb. Bedy: *In Africa Casti et Aemiliani, qui per ignem passionis martyrium consumarunt.* —

hona chodj následkem prozwolnosti, tuť ona z domněléhо přinucenj nikdy se newyměřj.

V. Biskupowo na tu lehkowážnost žehránj, z které nedokonalých padliků k spolku cjrkewnjmu připaušťjno.

Leč ať to s bratry mými tak wypadá, nechcil gá na ně z přjkra dorážeti, nobrž k modlitbě a k dosti činěnj nabjzeti gich. A gelikož psáno gest: *„Kteřj wás blahoslawenými prawj, ti wás klamagj, a cestu noh wašich rozplyhugj.“* (Isa. 3, 12) — Tedy kdožkoli hřešjcjho ještě aulisně hladj, tent podněty hřjchu klade; tent nestjrá lidské wady, ale nadržuge gim. Ten pak, gešto bratra swého za statečněgšjm tresce i okřikuge ohledem, gestit mu ke spáse nápomocen, gakož i Pán wolá řka: *„Gá ty, kteréž milugi, karám a tresci.“* (Zgew. 3, 19.) W tom způsobu i kněz Božj gednati má. Nechtěgž on pochlebným šáliti kohos wděku činěnjm, ale ke zdrawj geho přjměrných obstaráweyž léků. Tentě nezběhlým lékařem, kdož i těch z těla čněgjcjch nežitů šetrně obkládá, a gedu hluboko wězjcjmu propuknauti nedada, ještě wjce ho naplozuge. Nežit nožjkem prodjti, ránu od hnisu očistiti, a rázněgšjch zkaušeti lékuw, tot potřebno gest. Nedužiwec w bolesti gsa netrpěliwý, nechť si gečj, nechť powykuge a skuhrá; dogista po čase buda uzdrawen wděčným se prokáže. —

Bratřj rozmilj! záhubné neřesti giného druhu wyrogily se tuto, a gakoby byl wichr pronásledowánj dosti se newysápal, za zástěrau milosrdj při-

kradla se ke mnoha giným i giná nápast šalebná i pohroma lahodiwá. — Duchu ewangelium a zákonu Božjmu zpřjma naproti, negedni odwážliwci usnadňugj nesmyslnjkům to s cjrkwj obecenstwj. Marnýt to gistě a lichý mjr; mjr-tě to tu nebezpečný podáwagjcjm, tu neprospěšný berauejm geg. Onit nehledagj ani zdrawj w uměnj trpěliwosti, ani prawého léku w zadosti činěnj. Žalost nad hřjchy gest tatam, a nepaměť náramné zlopášnosti mát giž ten swůg neynezbedněgšj průchod. Tu zranění umjragjcjch pokrýwáno, tu baulj mornjch, genž se hluboko zakořenčly, beze wšeho gich, a předce powinného dráždění, spokogowáno. Po náwratu swém od obětniska dáběelského, s tau prawicj, co hnusem i čadem páchne, tuto k swátosti Páně se zbližugj. Ach! až posud řjhá se gim žrádlem tjm smrtonošným? i teď geště wychrkugj nečest gjcnem propadeným a prožluklinau páchnaucjm: a wedlé toho sahagj hurtem po Těle Páně, ani se gim Pjsmo na odpor stawj, řkauej: *Kdož bude čist, gjsti bude z masa. A kdožby gedl z masa obětí pokogné, kteráž gest Hospodinowa, a poskwrna geho byla by na něm samém, zahynet on z lidu swého,*“ (Levit. 7, 19. 20.) Dokládát se toho i Apoštol, když prawj: „*Nemůžete kalicha Páně pjti, a kalicha démonů. Nemůžete stolu Páně účastnjci byti, i stolu démonů.*“ (1. Korint. 10, 20. 21.) A tentýž Apoštol urputnjkům i twrdohlawcům těmito pohrožugc slowy: „*Kdokoli bude gjsti chléb tento, neb z kalicha Páně pjti nehodně: winen bude tělem i krwj Páně.*“ (1. Kor. 11, 27.)

Ti tedy to wšecko s pohrdánjm zamjtagjce dřjw než se hřjchu dokáli, dřjw než se ze zločinů swých wyzpowjdali, *) dřjw než swědomj swé skrz obět a skrze ruku kněžskau očistili, dřjw než se s uraženým a pomstau wyhrožugjcjm Pánem usmjřili: sahagjt oni co násilnjci na tělo a krew geho, a práwě tjm rukama i ústama swýma na Pána hřjšněgi se potrhugj, než prwé když gsau geg zapřeli. Kladau též za obecenstwj s cjrkwj to, což onino šalebně gim tlachagj. Zatjm gestit tu brogenj proti cjrkwi, ne pak s nj obecenstwj; a kdo se od ewangelium laučj, tent dogista s cjrkwj se negednotj.

I proč tomu bezprávj dobroděgstwjm přezdjwagj? Čemuž té bezbožnosti názew bohoctěnj dáwagj? Čemužtě pláč kagjcjm přerýwati, a twářiti se gim, gakoby giž ke smjru s cjrkwj byli přišli, gešto stále slzeti, a ku Pánu swému modliti se magj? — Zagisté, co lednaté kraupy obrodám, co bauřliwé nepočasj stromům, co nákaza dobytěj stádům, co zhaubná wichřice lodjm: tot gsau i ony padljkům takowým. Připrawugjt ge o těšitelnau wěčného zbožj naděgi; stromů z kořen wywracugj, řečj prožluklau i smrtnau k nakažengi gich se přikrádagj, a lodku, aby ani k břehu nepřišla, w zápas s auskaljm wgjti přičiňugj.

Takowáto powlownost nedáwá smjru, ale pře-

*) Nenjť možné, aby slowo: „*Exomologesis*,“ gakž nekatoljci wýznam geho překrucowati chtěgj, tuto značilo tolik, gako: „wyznanj chwály.“ Wygádrugeť ono dle kontextu *zpowěd*, po njž swedomj hřjšnjkowo skrz obět a ruku kněze se očišťowalo.

rušuget geg: nedařjt ona obecenstwjm s cjrkwj, nobrž i té spáse w cestu se klade. Ona gest druhé gakési pronásledowánj a pokušenj; nebot tudy nepřjtel subtilný s tagným plenčnjm žene na padljky, by gich powálčil, a gim ten kagjcj nářek přetrhl, aby se bolest ukladla, zlosynstwj z paměti pryč wymizelo, aby wzdechy srdečné se spotiskaly, oči od slzj oschly, a dlauhé i úplné pokánj těžce uraženého neusmjřilo Pána.*) A předce psáno gest: „*Pomni odkud gsi wypadl, a čiň pokánj.*“ (Zgew. 2, 5.)

VI. O tom, seč zásluhy mučedlnictwj při prosbě za umjrněnj trestů kagjcjch býti mohau.

Necht se tedy nikdo nešálj, nikdo neklame! Pán gediný, tentě pomilowati, tentě gediný, co proti němu zawinčno, prominauti mocen; gelikož hřjchy naše sám nesl, a pro nás trpěl; gegž Bůh wydal za hřjchy naše. Člowěk nenj s to, wyniknauti nad Boha, a sluha sám nenj w stawu zlosynstwa proti Pánu ztropeného snjti a smazati.**) Sic ginák pad-

*) *Nec Domine graviter offensum longa et plena poenitentia deprecetur.*“ — Swatj otcowé cjrkewnj w tom se shodugj, že pokánj *prodlaužným* a k wywedenj brozně *obtjžným* i *trpkým* úkolem gest. Trpkým — *gedno* z těch sebe ochuzowánj, a na práč oddánj, gimižto se duch kagjcjch nezìjdka za drahně let progádřiti musjwal; *potom* za tuhým proti hřjchu zápasem, kteřjžto právě to byl, co těch bolných, a prodlaužných sebe samého ochuzowánj a zapjránj požadowal. Porow. Pastor Hermae Similit. 7. Clem. Alex. Strom. IV. pag. 634. n. 21. Tertull. de Poenit. c. 6. 9. — Tudy u sw. Otců slowe pokánj: *baptizmus laboriosus*, gelikož křtem dorowaná *novitas et integritas* w sw. pokánj *sine magnis nostris fletibus et laboribus* dogjti se nemůže. Trid. Sess. XIV. c. II.

**) Rozumějg: Nenj-li k tomu sluha od samého Pána zplnomoc-

ljk nowým hřjch swůg zwelicuge wýstupkem, newšjmá-li sobě hlasu řkaucjho: „Zlořečený člowěk, kterýž daufá w člowěka.“ (Jerem. 17, 5.) Pána tedy prositi, Pána zadosti činěnjm wlastnjm umjřiti dlužno; který dle wýroku swého, i dle gemu samému udělené od Otce neywyššj moci, při saudu zapře toho, kdož by geg zapřel.

Myt arci wěřjme, že zásluhy mučedlnické a skutky sprawedliwých u Saudce přemnoho platj: leč nastane to teprwa w den saudný, když po zaniknutj wěku i swěta tohoto před saudnau stolicj Kristowau lid geho státi bude. Wšak ale kdo sobě do hlawy wzal, žeby komukoli před časem i na kwap odpuštěnj hřjchů dáti mohl; aneb kdo se osměluge rušiti rozkazů Páně, tent negen že padlým nenj na plat, ale i k škodě gim slaužj. Totě k hněwu drážditi, ne pak předpisů ostřjhati, ani k slitownosti Božj s prosbau se utjkati, ale Pánem zhrzeti, a na sebe přjliš se spoléhati. —

Pod oltářem duše usmrcených mučedlnjků welikým wolagj hlasem, a dj: „*Až dotud Pane swatý a prawý nesaudjš a nemstjš krwe nasj nad těmi, kteřjž přebywagj na zemi?*“ (Zgew. 6, 10.) A předce dlužnot gim geště i stišiti se i maličko postrpěti. Zdažby tedy kdo tušil, žeby proti wůli Saudcowě při tom promjgenj a smazowánj hřjchů dobře gednal,

---

něn. Na týž rozum něco njže w přjtomném spisu položená (Nro. IX.) slowa dlužno wykládati. — Pán totiž skrze své kněžstwo hrjchy odpauštj, kterémuž tuto moc udělil.

anebo pokud nad samým mstěno nenj, sám-li by o giné se zasazowati směl? —

Leč wznášegj-li tu mučedlnjci prosbu na ně? — Třebas! A wšak ta prosba budiž prawá, dowolená, i bez uraženj Boha, kněžstwu Páně k wyplněnj možná! I budiž ona s přiwolenjm nebezděčným i snadným i s prosebnjkowau swědomitostj i mjrnostj spogena. — Tedy kladau mučedlnjci prosby za ně? Třebas! Nenj-li wšak prosba gegich na rozkazu Páně založena, tutě prwé wypátrati, na Bohuli se doprosili, oč žádagj, a pak teprwa k prosbě gegich státi dlužno. Aniž tak hnedle seznati lze, Bohem-li k tomu přiwoleno, cožtě gen pauze člowěkem sljbeno. Wždyt i Mogžjš ač za hřjšný lid swůg prosil, předce wšak swau k němu prosbau hřjchůw odpuštěnj nedocjlil. „*Prosjm, Pane* — djt on — *zhřešil gest lid tento hřjchem přewelikým, a udělali sobě bohy zlaté: a nynj odpaustjš-li, odpust gim tuto winu; anebo nečinjš-li toho, wymaž mne z knihy swé, kteraužs gsi napsal. Gemuž odpowědělt Hospodin. Hřešil-liby kdo proti mně, toho wymažu z knihy swé.*“ (II. Mogž. 32, 31 — 33.) Mogžjš tedy, tento přjtel Božj, s Pánem z úst w ústa mluwjcj, nebyl mocen, oč žádal proraziti, aniž Pána, pro uraženj k hněwu popuzeného, k smjru přiwedl gest. I Jeremiáše Hospodin welikau zwelebuge chwalau takto: *Dřjwe nežli gsem tě způsobil w žiwotě, znal gsem tebe: a dřjwe nežlis wyšel z žiwota, poswětil gsem tě, a za proroka w národech dal gsem tebe.*“ (Jer. 1, 5.) A předce i tomuto muži, za hřjšný lid prosjwagjcjmu,

Bůh těmito slowy odpowjdá, řka: *„Protož ty nemodli se za lid tento, aniž žádey za ně w prosbě a modlitbě: nebo newyslyšjm tě w čas, když mne budau wzywati w čas sauženj swého.* *)

A kdožtě byl sprawedliwěgšj nad Noema, tohoto gediného sprawedliwce, w čas ten, když byla země neprawostmi naplněna? Kdož byl slowútněgšj nad Daniele, toho reka w odwažowánj se k mučedlnictwj, wěrau neúchylného, a z Božj milosti nad giné blaženěgšjho; gešto tolikráte i na zápasišti co wjtěz dostál, i pokaždé wjtězstwj swé přečkal gest? Kdož byl nad Joba i ke skutkům lásky ochotněgšj, i w pokušenj udatněgšj, i při bolestech trpěliwěgšj, i při zbožnosti pokorněgšj, i u wjře stálegšj? Leč i o těchto dokládá Bůh, že se gim u wyslyšenj gich nepropůgčj. Ant pak Ezechiel za lid hřjšný k Hospodinu se utjkal, dostal za odpowěd slowa tato: *„Kterakoli země zhřešila by proti mně, dopauštěgjc se přestaupenj, wztáhnu ruku swau na ni, a setru podporu chleba gegjho, a wpustjm na ni hlad, a zabigi z nj člowěka i howada. A byl byli tŕj muži tito uprostřed nj, Stor, a Daniel, a Job, newyswobodj synů, ani deer; ale oni sami wyswobozeni budau.“* (Ezech. 14, 13. 14.) **) Takť hle, nepřicházjt při wyslyšenj prosby na podgaté zdánj prosebnjkowo, ale skoro gen na libowolnost dárcowu; a ničemně přikládá i oswoguge sobě moc púsobiwau saud lidský, nenj-li

*) Jer. 11, 14. Čtenj latinské, gež sw. Otec tuto obljbil, ani původnjm textem ani wýkladem 70ti wšeligak se nesrownáwá.

**) Wiz poznamenánj předešlé.

též i Bůh sám s tjm srozumělý. Pán mluwj w ewangelium, řka: *„Každý kdož by koli wyznal mne před lidmi, i gá wyznámi geg před Otcem swým, kterýž w nebesjch gest. A kdožby koli mne zapřel, i gá zapřjm ho.“* (Luk. 12, 8. 9.)

Gižť pak nezapjrá-li těch, kdož ho zapjragj, tedy ani newyzná těch, kdož geg wyznagj! — Anoť wšak ewangelium gednak prawdau, gednak neprawdau býti nemůže: tuť nelze než aby ono buďto s obau stran prawdau, anebo neprawdau bylo. Gestliže tedy zapjrači nepotkagj se s trestem za břjch, tuť ani wyznawači za ctnost odměněni nebudau; a wjra-li, genž zwjtězila, uhonj tam korunu, tedy i ta pronewěra, co přewjtězena gest, s pokutau potkati se musj. Mučedlnjci tedy, možná-li rušiti ewangelium, anebo prach nic činiti nemohau, anebo ge-li ewangelium nerušitelno, wšickni, gežto ewangelium k mučedlnictwj pěstuge, na odpor ewangelium gednati uesměgj.

Protož wšak, bratřj rozmilj! nečiňmež nic k neúctě wážnému mučedlnictwu, a nikdy k zneważenj sláwy a korun geho na ně nedorýweyme. Týž i týž gestiť onomu celistwá u wjře nepokalené sjla; anohrž ten ani slowem, ani skutkem Kristu na odpor klásti se nemůže, kdož koliw i naděgi i wjru, i mužnost, i wšecku swau sláwu na Kristu zakládá. Ti tedy, kdož sami zachowáwali zákon Božj, ó, tito nikdy w stawu nebudau biskupůw namluwiti k přestaupenj zákona toho! I sám-liž tu kdo swau welikostj a láskau nad Boha tak wyniká, žeby přál,

buďto těch wěcj gako nestalých, kteréž se z dopuštěnj Božjho staly; aneb gakoby Bohu k obhágenj swé cjrkwe moc nestačila, sám, lidskau pomocj swau, nám ke spáse potřebna se býti saudil? Čiliž gsau se wěci takowé bez wědomj Božjho zběhly, anebo se bez geho tu dopuštěnj wšecky tak, a ne ginák staly? Ó, takť dogista neučj Pjsmo Božj, takť newede těch lidj neučeliwých a nepamětliwých, když dokládá řkauc: „*Kdo wydal w rozchwátánj Jakuba, a Izmaela zhaubcům geho? Zdali ne Hospodin sám, proti němuž zhřešili, a nechtěli po cestách geho choditi, aniž poslauchati zákona geho? A wylil na ně rozhněwánj prchliwosti swé.*“ (Isai. 42, 24, 25.) A zase swědčj totéž pjsmo, a dj: „*Geliž ukrácena ruka Hospodinowa, aby spasiti nemohla? Ale neprawosti waše rozdělily mezi wámi a Bohem, a pro hřjchy waše odwracj twář swau od wás, aby se neslitował nad wámi.*“ (Isai. 59, 1. 2.)

Nuž tedy, w mysli raděgi hřjchy swé si rozbjreyme, a skutky i skreyše srdce přemjtagjce oswědoměnau zásluhu swau w uwážengj beřme. Budmeť i pamětliwi toho, že gsme po cestách Páně nechodili, zákonem Božjm powrhli, a k rozkazům i spasitedlným napomjnkám geho nikdý nechtěli státi.

I čehotě se nadjti, na gakau zbožnost, na gakau wjru lze pomysliti u toho, gegž hrůza naprawiti nemohla, gegž pronásledowánj k lepšjmu nepřiwedlo? Out ani po swém úrazu tu wztýčenau hrdau šjgi nepodhýbá, nobrž ani po té porážce wypnutý duch geho té nádhery swé nenechává. Tam raněný pad-

ljk pohrážj nepadljkům, i wěrným wyznawačům, a swatokrádcem gsa, na kněžj se potrhává, že do nečistých rukau tělo Páně hned nepřigjmá, že do úst prožluklých krew Páně k pitj nedostává!

Giž tedy, ó šjlenče! ty ses nad mjru smyslem pominul! Ty se wztěkáš proti tomu, genž pomstu božskau snažně odwracj od tebe; ty pohrázjš swému milosti Božj za tebe orodownjku; tomu, genž twau ránu čige, kterau sám nečigeš, a slzy, kterých ty snad neronjš, sám za tě ronj! Až posud winy na winy množjš, a gěstos neudobřitelný k přednostum w cjrkwi, a kněžjm Páně, medle s Bohem-liž se udobřiti daufáš? O, wezmiž pak na úwahu tuto řeč naši! Proč pak gsi tak ohlech! k učenj spásy, genž poskytáme tobě? I proč gsi tak slepý, a na stezku pokánj, tobě ukázanau, kaukati nechceš? Čemuž to twé nesmělé a newrlé srdce wáhá chopiti se prostředku těch, kteréž my z nebeských pjsem i béřeme i wůbec podáwáme? —

VII. Wýstraha wšem nehodně přistupugjcjm k sw. přigjmánj.

Leč ona-li pro newěrce strašná budaucnost, na srdce negedno hrubě neaučinkuge, nechť aspoň nyněgšek k ostrachu gim slaužj. Hle, gacj to saudowé Božj, s nimiž padljci gižgiž se potkali! O, gak smutný wzali gsau konec! Toť giž zde, před nastalým dnem pomsty; nemohauť s pokutau se minauti. Zatjm trestáno bylo negedněch, aby ostatnj gimi se káli, a w tom utrýzněnj některých magjt wýstrahu wšickni. —

Geden z těch, genž odpadnauti chtěge, sám od sebe do kapitolium chwátal, po zapřenj Krista hnedle onēměl gest.*) Uběhl tedy i w hřjch zároweň i w pomstu, a co zprwu slowem ku spáse swé newymáhal, o to pak ani prositi nemohl.

Giné osobě ginák nescházelo, leč na tom hřjchu a wýstupku, aby spasnau milostj křestnj o zem dala, a pak i s družstwem w láznjch se ocjtnula. Tu nešwárnice ta, nešwárným popadena duchem, sama si gazyk rozhryzla; gežto se buď nectně krmil, aneb ruhačně otjral. Tadyt ona po přigetj té prožluklé oběti, sama se co zuřiwá lotryně na smrt odsaudila, a tudjž při náramné bolesti w útrobách za swé wzala. —

Poslyšte také, co gá na swé oči widěl a zkusil. Byli gedni rodičowé, co z ulecknutj na útěku gsauce, swau malau holčičku pěstaunce na zdařbůh doma zanechali. Z rozkazu mjstné wrchnosti, gjžto djtko z chřwina náručj bylo podáno, (žeť ono krmj masitých dosawádě požjwati nemohlo), tu kde se lid scházel, wprawili gsau do něho chleba u wjně omočeného, cožtě zbylo z obětj smrtných.

Zatjm matka wrátila se k djtku swému, genž gj to nešlechetenstwj, s kterým se potkalo, wygádřiti a pronesti nemohlo; abrž ani toho netušjc zepřjti se

*) Dkt. Semler, uzawjrage tuto ze slowce „Kapitolium,“ rádby přjtomnému spisu té přesnoti upřel, w které se nám do rukau dostal. Wěc to podiwná! Gakoby gen Řjm (a ne i Karthagina, gakož Kapua, Verona, Trewir, Kolјn a mnohá giná města) swé Kapitolium byl měl!

neumělo. I událo se, že náhodau s tjm djtkem matka do kostela přišla, kdež gsme slawili obět. W tom zástupu swatých djtku, při prosbě našj a modlitbě žehnacj zmrzlému, bylotě tu wzlykati, tu wnitřnj palčiwostj sebau wrtěti a házeti. A tak surowau dušinkau geho, gakoby na skřjpec wzatau, co ona gen w nezletilosti mohla, ty udalosti gegj wyzrazeny byly. — Po doslawenj swaté oběti, tu když gáhen kalichem přisluhuge, mezi přigjmagjcjmi u djtka se ocjtnul, ono z tagného wnuknutj Božjho twář odwrátilo, a ústka stiskši, z kalicha pjti nechtělo. — Leč gáhen neminul ho, a i přes moc trošku ze swatého kalicha do úst mu wprawil; z čehož pak zlykot i wywratek následowal.

W tom tedy těle a zneswěceném hrdélku, ewcharistii djti lze nebylo, a swatý nápog w krwi Páně z neswatého orudj zažjwacjho rychle se wyřinul. Hle, takowáte moc a welebnost Páně! Světlem geho proniknuto gest tagemstwj neywětšj, a knězi Božjmu i ty skrytosti srdce nezgewny nezůstaly. — A tolik o djtku, kteréž pro swau nezletilost ten na sobě zpáchaný cizj hřjch zřegmě oswědčiti nemohlo. —

Gakási giná, giž dospělých a rozumných let ženština, wkradši se do swatyně, mezi slawenjm oběti mjsto potrawy gen ljtý ged přigala sobě. I gakoby po napitj se neyljtěgšjho gedu, celá bolestj sewřená skrautila se a giž gedwa ducha popadala. Nikoli giž břjmě onoho pronásledowánj utrpěla gest, nobrž

swým swědomjm sewřená, i celá trnaucj bez sebe padla. Pro tagiwost křiwého swědomj s pomstau nad nj nebylo prodleno, a ta ošemetnice lidj, w pomstu Božj uběhla gest. —

Giná zas osoba, když rukau pokálenau skřjnky se swátostj Páně pootewřjti se odwážila, w tom wybuchnutjm ohně gsauc přestrašena, wjc ani dotknauti se gj nechtěla. —

Giný též takowý zawinilec, po slawné oběti kněžské, swau částečku s ginými přigaw, pryč se s nj wykrásti osmělil. I nemohlt on tu swátost Božj ani k ústum přičiniti, ani do druhé přendati ruky. Potom ruku otwjrage nic krom popela na dlani neměl; a tak ten chléb umknutjm poswátnosti swé zpopelel gest; cožtě nemalým důkazem, že Pán opauštj zapjragjcjch geg, a že ta potrawa u takowých k spáse nenj. —

A koliko, hle těch nekagilcůw, a swých wědomých hřjchů newyznatelůw den co den nečistými duchy posedáno, gak mnoho gich až wšech smyslů zbaweno, a takměř wztekem pochwáceno býwá! I netřebatě tu oznamowati o skonu gednotliweů, zagisté při tom nyněgšjm swěta na kusy porauchánj, gest také ten saud na hřjchy rozličný, rowněž gako rozličný gest zawinilců počet. Beřmež gen w uwáženj, ne co gsau ginj utrpěli, ale co každý sám trpěti zasluhuge. I nemysliž si nikdo, že pomsty ušel, pakli s nj odloženo; leč bogiž se wjc té káragjcj pokuty, gižto prchliwý saudce božský zanechal sobě.

VIII. Že libellatické, gako každé giné, dosawad neoželené od wjry odpadenj, s pomstau Božj se nemjgj.

Nechť pak ani ti sobě samým w nekagicnosti nikdý nelahodj, kdož ruce swé obětj modlářskau sice nepokáleli, a wšak listy průchodnjmi swědomj swé poskwrnili gsau. Neboť i ono pjsemné pod rukau swědectwj páchne pronewěrau. Libellatik *) pjsemně prohlásil se býti toho činitelem, což druhý kdosi skutečně naplnil. A poněwadž psáno stogj (Mat. 6, 24.) „*Nemůžete dwěma pánům slauziti:*“ — tedy ten slaužil giž pánu swětskému, kterýž uposlechl wyřčenj geho, a giž mnohem wjce rozkazůw lidských než božských plniti hleděl. Třebas že buď nad tau úhonau aneb neprawostj geho méně se lid pozastawuge: wšak saudci božskému neumkne a neuteče nikdý; gakož Duch swatý w Žalmu (138, 16.) naswědčuge řka: „*Nedokonalého mne widěly oči twé, a w knize twé wšickni zapsáni gsau.*“ Též w I. Král.

*) Biskupským starostem tolik hoře odnikad přimjšeno nebylo, gako od tak nazwaných libellatiků, to gest, od těch nesmělých křesťanů, anto před státnjm auřadem buď osobně, buď prostředečně, wůbec pronesli, že gim w tom zabráněno, aby se na poklonu s kadidlem, neb ginau obětj k řjšským přibljžili bůžkům. Negedni tedy z nich, od uplacených saudců, dali sobě úpisů zhotowiti, anebo gmen swých do regstřjků zaznamenati, gakoby rozkazu Deciowa byli uposlechli; ač gsau ginák s modlárským kněžstwem, a s obětmi geho w skutku nikdý se nezpřjznili. I gsauce tak pjsemně před tau lidu Kristowu zahroženau trýznj zcela ohrazeni, u sauwěkých spisowatelů s gakausi přjhanau libellatici wůbec se gmenugj. Křesťané to ljcoměrnj, ať swatau prawdu, lžemi sobě kaupenými urážeti se nehrozili, a tu twářnost si dáwali, gakoby Synu Božjmu wjce nenáleželi.

16, 7. prawj: *„Člowěk widj, co zewnitř yest, Hospodin pak hledj k srdci.“* — I sám Pán předpomjná, a každé newěře cestu zamezuge, ant wece: *„I zwědjt wšecky cjrkwe, že gsem gá zpytatel ledwj i srdcj.“* (Zgew. 2, 23.) Widjt on skryté, tagné, a neznámé wěci. Nikdo nemůže umknauti tomu zraku Boha řkaucjho: *„Gá gsem Bůh zbljzka, a ne Bůh zdaleka. Zdaž se ukryge muž: a gá ho neuzřjm? Zdaliž nebe i země gá nenaplnugi?“* (Jer. 23, 23.) — Prozjrát on srdce i myšlenj lidská; ont gako saudce negen skutky a řeči, nobrž i myšlénky naše sauditi bude; ont w neyzawřitěgšj srdce našeho skrýše, až i w ten zárodek wšeho myšlenj a chtěnj nahlédá.

IX. Že i saukromná zpowěd giž w prwněgšjch stoletjch cjrkewnjch byla w užjwánj.

Ó, gaktě wětšj u wjře pewnota, oč dokonalegšj zbožnost těch, kdož sice ani obětj modlářskau, ani průchodnjm listem w hřjch nezabředli; že wšak gim to gen na mysl tanulo, i ze srdečného tanutj toho u kněžj Božjch skraušeně a upřjmě se wyznáwagj, se zlým swědomjm se wykládagj, to hnětaucj břjmě s sebe swrhugj, proti swým ranám, ač maličkým a nepatrným, léků hledagj, *) rozpomjnagjce se na Pjsmo, řkaucj: *„Bůh nebýwá posmjwán.“* (Gal. 6, 7.) Dogista, posměšně a lstiwě s Bohem nakládati nelze;

*) Sektáři w náboženstwj! medle, zdali nad tento gasněgšjho stáwá textu, an by tě poučil, že saukromná swátostná zpowěd, až i z neytagněgšjch myšlenj a žádostj, giž lned za prwněgšjch wěků křesťanskýchw užjwánj byla? —

nat gakausi chytrostj obelstěn býti nemůže. Ba i k tomu těžšj hřjch má, kdožkoli zachází s Bohem tak gako s člowěkem, a co tagný zlopášnjk pomstě geho wyhnauti mjnj. —

Kristus u wýkladu swém dj: „*Kdož by se koli za mne styděl, i Syn člowěka styděti se bude za něg.*“ (Mar. 8, 38.) — Nu tedy, tušj-li ten, že by byl křesťanem, kdož se buďto stydj, aneb i bogj křesťanstwj swé wyznáwati? Medle, může-liž býti s Kristem, kdo se aneb rdj, aneb strachuge přináležeti Kristu? Mát on hřjch owšem menšj, gelikož ani modly newiděl, ani tu před očima stogjcjch a rauhačských lidj swaté wjry nerušil, ani rukau swých smrtné oběti konánjm, ani úst swých gjdlem prožluklým nezkálel a nepošpinil. Toť owšem winu o něco njže sázj; a wšak nečinj geg bezúhonného. Nechať wýstupek geho gest prominutelnějšj, nenjť on předce než wýstupcem prawým. Ať tedy neodkládá s pokánjm, a úpj k milosrdenstwj Božjmu, aby co hřjch w swém způsobu odpustitelného má, to skrze prodléwánj s kagjcjm žiwotem ztěženo nebylo. —

Rozmilj bratřj! Gedenkaždý z hřjchu swého se zpowjdeyme, dokudž nás co hřjšnjkŭ na swětě stáwá, dokudž se zpowědi průchod dáwá, dokudž ještě k dostičinění a udělowanému skrze kněžstwo odpuštěnj u Pána se přiwolugc.*)

*) Lidé co gsau hbitějšjho gazyka nekatolického, ti ku prospěchu čistého (?) ewangelium, pro nic a za nic, ty wýrazy latinského

Tedy obratme se ku Pánu celau dušj swau, a prawým želem cit swé kagicnosti wyrážegjce, k milosrdenstwj Božjmu se utjkeyme. Duch náš ležiž rozprostřen před Pánem, srdce zkormaucené činiž mu zadost, a wšecka naděge naše podpjrey se na něho. Oně sám učj, gak sobě počjnati máme, řka: *„Obraťte se ke mně celým srdcem swým, s postem, a s pláčem, i s kwjlenjm. A roztrhněte srdce waše, a ne raucha waše.“* (Joel 2, 12. 13.) Nawraťmež se tedy ku Pánu celým srdcem swým, a gak on tomu chce, hněw geho pro hřjch náš umiřme postem, pláčem a kwjlenjm.

X. Že marnostem wýhost dán, i uraženému Bohu zadost činěno býti má.

Než, medle, tušjme-li, že celým srdcem nad sebau nařjká, že s postem, pláčem a kwjlenjm k Bohu úpj onen, co od času spáchané zlosti, den co den s ženštinami weřegně se kaupá; ten, co nadbyt krmenjm ztučnělý a wytýlý geště na zegtřj krmy nestrawné wyřjhá, i w gjdle a pitj swém s trpjcj chudobau se nezdjlj? Ten-liž nad swau duchownj smrtj hořekuge, kdo s radostnau twářj wšem na odiw se nese; i ant psáno gest: *„Nezohawjte brady wašj,“* (Lev. 19, 27.) — přede bradu sobě holj, a strogený obličeg nosj? A ten co se Bohu neljbj, zdaž lidem wděk přigde? Čilitě tu gakého wzlykotu, kde žena

originálu newčasně stjragjce, způsobem welmi gednoduchým ze zpowědi kagicnost, z biskupa dozorce, z kněze kazatele atd. dělati umegj! —

w drahém rauše chodj, a ztráty raucha Kristowa ani si newšjmá, kde stkwostné ozdoby a mistrně udělané zápony sobě na hrdlo wěšj, nad ztrátau pak Boha i nebeského klenotu nic netruchlj? — Ó, tys při swém cizomodném i hedbáwném krogi předce gen čistonitá! Tys při těch perlách, při tom zlatě a drahém kamenj swém, bez okrasy Kristowy, předce gen škarednice! Ty, genž sobě wlasy barwjš, teď aspoň wšeho ožel! ty co brwy sobě černidlem natjráš, teď aspoň slzami gich wymýwey! Kdyby z twých kochánků gednoho smrt tobě wyrwala, tybys těžce wzdychala, úpěla i nařjkala; ty smutjc se po něm, nechala bys šperků, tybys s oděwem nešperkownym, s hlawau prostowlasau, s postawau zasmušilau, twářj k zemi swěšenau se okazowala!

Ty bjdačko! tys o zem dala dušj swau, a duchownĕ gsauc mrtwa přečkáwáš sama sebe; ty k wlastnjmu pohřbu swému po zemi se wlečeš! A medle, geště-li nekwjljš, geště-li neúpjš? Ty-li pro ugitj hanby a pro pokračowánj w kagjcjch slzách sama se netagjš? — Hle, to zabřednutj w hřjch a to té zabředłosti neželenj gest geu horšj geště auhonu bráti, a winy přitěžowati!

Statečnj a ušlechtilj ginoši, Ananiáš, Azariáš a Misael, i u prostřed plamenu a ohně z pece plápolagjcjho, wyznáwali se Bohu z hřjchů swých. *) I ač dobře sobě byli swědomi, a pro swau wjru i

*) Gakož swrchu čjslo V. tak ani tuto ten řecký wýraz: „*Exomologesis*“ giného smyslu nepřipauštj, leč „hřjchů wyznánj.“ Daniel takowé hřjchů wyznánj předeslaw, pak teprw chwálu pěge.

bázeň Božj na Pánu nemálo sobě zaslaužili: předce s ustawičnau pokorau, při slawném a mučedlnickém pro swau ctnost bogowánj, Pánu zadost činiti nepřestáwali gsau. Toť oswědčuge Pjsmo swaté řkaucj: *„A stoge Azariáš modlil se, a otewřew ústa swá u prostřed ohně, s towaryši swými z hřjchů swých Boha se wyznal.“* (Dan. 3.)

I Daniel neginúče na to se wynaložil. Když geg byl Pán pro wjru a newinu geho, swau štědrau milostj nadělil, a ctnostj i chwal geho negednau připomenul: tu geště ten muž Božj tuhými posty Boha sobě nakloniti hleděl. Ont w žjni a popeli gsa rozprostřen, skraušené hřjchů wyznánj w tato učinil slowa: *„Pane Bože welikj, silný a hrozný, ostřjhagjcj smlauwy a milosrdenstwj k těm, kteřjž tě miluge, a ostřjhagj přikázanj twých. Zhřešilj gsme, neprawost gsme činili, bezbožně gsme páchali, a odstaupili gsme, a uchýlili gsme se od přikázanj twých a saudů twých. Neposlauchali gsme služebnjků, twých proroků, kteřjž mluwili we gménu twém králům našim, otcům našim, i wšemu lidu země. Tobě, ó Pane, sprawedlnost, nám pak zahanbenj twáři.“* (Daniel 9, 4 — 7.)

Takť počjnali sobě ti pokornj, ti prostj a bezauhonnj mužowé, k nakloněnj sobě welikého Boha rukau swých wztahugjce. A teď hle, i ti, kdož Pána zapřeli, zadost činiti a Boha prositi se zbraňugj.

Medle, bratřj mogi! libugte sobě léků spasitelných, dáwejte průchod lepšjm poradám, směšugte slzy swé s našimi slzami, a úpěnj swoge s úpěnjm našjm. Myt wás prosjme proto, abychom i Boha

za wás prositi mohli. K wámť se obracj přjzegi i ta prosba naše, s kterauž my k Bohu, aby se smilował nad wámi, snažně úpjme. Mějtež se k celému pokánj, dáweyte důkazy truchlosti, a úpěgjcjho i skraušeného srdce. Nechť wám w tom ani ten bezuáhledný blud, ani ta galowá necitnost několika lidj nic nepřekážj, gešto, ač těžšj obtjžily ge neprawosti, na zraku poraženi gsau tak, že k poznánj a oželenj gich nepřicházegj.

Totě ta těžšj pomsta Boha rozhněwaného, gakož psáno gest: *„Dal gim Bůh ducha skormaucenj.“* (Řjm. 11, 8.) A opět: *„Lásky prawdy nepřigali, aby spaseni byli. Protož pošle gim Bůh působenj bludu, aby wěřili lži, aby tak odsauzeni byli wšickni, kteřjž newěřili prawdě, ale powolowali neprawosti.“* (II. Tes. 2, 10 — 12.) Lidé sobě neprawost oblibugjce, w přewrácaném i nemaudrém smyslu swém rozkazy Páně pohrdagj, sebe léčiti zanedbáwagj, a sobě usmysliti nechtj. Před swým zlým dočiněnjm byli neobezřelj, a po zločinčnj neustupnj, aniž zprwu pewnj, aniž pak w prosbě pokornj. Tu, co měli dostáti, giž sebau o zem dali; tu, co před Bohem sebau o zem dáti magj, sami dostáti hodlagj. Samiť oswogugj sobě moc nad gednotau s Cjrkwj. Lichým slibowánjm swozowáno gich, tak že we spřeži odpadlců a pronewěrců lež za prawdu berau. I schwalugjt gednotu s těmi, kdož žádnau s cjrkwj gednotu nemagj, a tak geště newěřj Bohu ohledně na lidi, wěřj lidem bez ohledu na Boha.

Gakž gen můžete, střezte se lidj takowých

straňte se co nejbedliwěgi towaryšiti s těmi, co gsau w záhubné spřeži gegich. „*Řeč gegich gako rak rozgjdá se,*“ (II. Tim. 2, 17.) gako mornj hljza plazj se howor gegich, škodný a gedowatý gazyk gegich nade wše pronásledowánj hůře potjrá. Onde předc geště zůstáwá pokánj a dostičinčnj: tutotě i s tau kagicnostj w koncjch, bez njžto žádného nestáwá dostiučinčnj. Že pak pro řeč několika drzomluwců neprawé blaho buď sljbeno, buď wěřeno bylo, tedy i ta k spáse čáka odňata gest.*)

Wy wšak, rozmilj bratřj! genž dosawad bázeň Božj w srdci nosjte, a po úpadku duchownjm to rozpoložcnj swé uważugete, ó, zpytugte swé hřjchy s žalostj a skraušenostj, uznáweyte, ten neytěžšj wýstupek swůg, zotwjreyte zraků srdce swého, byste widěli úhonu swau. I ani nezaufeyte nad milosrdenstwjm Páně, ani hnedle giž milosti geho sobě osobugte. Gakož Bůh, gsa dobrým otcem, wždy laskawě promjgj a odpauštj, tak též co saudce welebný, strachu uahánj. Tedy dle stupně hřjchů swých postupugmež i w kagicnosti. Gizwa hluboká necht se nemine s pilným a dlauhým hogenjm. Tu pokánj a hřjch nic sobě neodewzdáwey. —

Ty-liž za snadné kladeš, s tjm záhy se usmjřiti Pánem, gemuž ses zpronewěřil? nad nějž otčiznu nadsaditi ses opowážil, gehožto chrám swatokrádežnjm zlehčil gsi způsobem? Hodláš-li snadno dogjti milosti u toho, gegžto gsi za swého newy-

*) Sw. spisowatel wystřjhá wšecky prawowěrné od sekty, gížto tehdáž Nowát a Nowatián od swého gména zarazili gsau.

znal? Ó potřebj gest modliti se, a snažně prositi, celé dny úpěnjm, noci pak bděnjm a pláčem trawiti, ustawičně slzeti a hořekowati, na holé zemi se klásti, w popeli, w žjni a w strastné trwati psotě! Potřebj gest, raucha-li Kristowa pozbyto, po ginćm, cizjm ani se nesháněti; krmj-li ďábelských okušeno: na postech trwati, a skutkům sprawedliwým se oddati, kterýmiž hřjchowé se shlazugj, a w podporowánj chudoby setrwati, čjmžto duše od smrti se oswobozugj.

Co byl koli protiwnjk pobral, toť má dostati Kristus. I nesmjmeť s tjm zbožjm, gjmž gsme slauzeni a překonáni byli, skaupě se držeti aniž ho pěstowati. Chraňmeť a warugme se ho, co nepřjtele a zákeřnjka. Štitme se zbožj toho, co dýka a ged pánu swému škodjcjho. A coby zbýwalo, to použito budiž k wyplacenj se od hřjchu a pokuty geho. Bez přestánj štědřegi buď chudým poskytowáno, wšecho duchodu na zhogenj ran wynaloženo, ze wšj mohowitosti našj Pánu, přjštjmu saudci našemu, na úrok půgčowáno.

Takowáť panowala wjra za Apoštolůw. Taktě zástup wěřjcjch w cjrkwi prwotnj přjkazů Páně ostřjhal. I byliť ochotnj, štědřj, i ač gim nebylo z takowých se wyplácetí hřjchů, předce wše, co měli, na almužnu mezi chudé apoštolům přinášeli. Srdcem-li celým se modljme, w duchu-li kagicnosti k Bohu úpjme a wzdýcháme, a w skutcjch-li sprawedliwých trwagjce, Pána k odpuštěnj hřjchu sobě nakloňugeme: ó! tožť mocen gest smilowati se, ať

swého milosrdenstwj oswědčil řka: *„Gestliže obrátě se zalkáš, tedy zachowán budeš, a zwjš, na čem gsi byl.* (Ezech. 18.) A opět čteme: *„Nechci smrti bezbožného, prawj Pán, ale aby se obrátil a žiw byl.“* (Ezech. 33, 11.) Abrž z wnuknutj Páně prorok Joel lásku Hospodinowu doličuge, a dj: *„Obraťte se k Hospodinu Bohu swému: nebo dobrotiwý a milosrdný gest, trpělliwý a mnohého milosrdenstwj, kterýž lituge pokut na zlosti uwedených.“* (Joel 2, 13,)

O, mocen gest Hospodin prominauti, a swého káragjcjho pozměniti saudu; mocenť gest, kagjcjmu, sprawedliwému a prosjcjmu hřjšnjku laskawě odpustiti; mocenť gest, i wšemu přiwoliti, čehož onomu buď mučedlnictwo wyžádalo aneb kněžstwo proň způsobilo. Anobrž pakli kdo swým pokánjm wolněgšj k němu přjstup našel, a geg pro urážku, k hněwu a prchliwosti popuzeného, řádnau prosbau ukrotil: ó! tuť on aby přemožence k bogi uschopnil, znowa mu i zbraň dáwá, i sjlu geho doceluge a tužj, tak že i wjra w něm zase ožjwá. Bogownjk s nowau odwahau w poli státi, a swau minulau strastj k bogi zesjlený nepřjtele na sebe wyzýwati bude. A kdo Bohu w ten způsob zadost učinj, kdo ze zardělosti nad zlobau swau, w sjle a wjře wzrůst bráti započne: tenť dowolaw se pomoci Páně, i tu cjrkew, gižto byl zarmautil, zase obraduge; a bohdá negen s hřjchů odpuštěnjm, ale i s mučedlnickau potká se korunau.

4. O perikopách liturgických.

Od

Karla Bor. Cjsaře,

faráře we Wosowě.

(Pokračowánj.)

Dřjwe nežli k dalšjmu rozwodu liturgických perikop přjstup učinjme: nebude od našeho předsewzetj sceslné, *o proroctwjch*, kteráž na welikau (bjlau) Sobotu odčjtána bywagj, stručné kterake nawržen zde položiti.

Gménem proroctwj za přjčinau liturgie w sobotu swatau neb w předwečer welikonočnj užjwaných nerozumj se, dle obyčege a smyslu Cjrkwe, proroctwj w dobře wzatém mjnčnj, w kterýchžto uložena gsau předpowědčnj budaucjch wěcj: aniž tjmto liturgickým wýrazem mjnj se wýhradně kteraká stránka z samých knch prorockých obraná: nobrž prostě powšechné swaté čtenj z kterékoli kanonické knihy *staré úmluwy* wzaté. Widj se z toho, že při nadgmenowaných proroctwjch negedna čtenj z rozličných knih Mogžjšowých gsauc wážena se pokládagj. *Genes. cap. I. V. XXII, Exod. cap. XII. XIV. Deuteron. XXXI.*

Dwanáctero proroctwj (*Prophetiae*) nástiny o Messiášowi nazwjce zdržugj, a patřj toliko k samým čekancům křtu swatého (*ad catechumenos*), rowněž gako stránky epištolnj zřj toliko k samým wěřjcjm (*ad fideles*). Gsaut pak z knih staré úmluwy wážena

proto, poněwadž čtenj pjsem starozákonnjch katechumenům leč od Židů leč od národů pošlým, k wzdělánj a přeswědčenj na wysost prospjwá. Gešto Židé, pjsmům starozákonnjm plnau wjru dáwagjce, a co w nich gest wyřčeno za prawdu ugjmagjce, skrze tatáž k wjře w Ježjše Krista na základ prorocký založené, mohaut býti zjskáni. Na swědectwj toho dotýkám řeči apoštolské, kterauž držel swatý Pawel k Ağrippowi řka: „*S pomocj Božj až do dnešnjho dne stogjm wydáwaje swědectwj malému i welikému, nic giného newyprawuge, než to, co gsau proroci zwěstowali budaucjho, a Mogžjš; že měl Kristus trpěti, a že wstaw z mrtwých prwnj — — Wjt zagisté o těch wěcech král, k němuž i swobodně mluwjm: nebo mám za to, že ho z těch wěcj nic tagno nenj. Nebo ničehož toho pokautně se nedálo. Wěřjš-li králi Ağrippo prorokum? Wjm že wěřjš. Tedy Ağrippa k Pawlowi: Poněkud mne nakloňuges, abych byl křesťanem.*“ (Skut. apošt. 26, 22 — 28.) Čekancům křtu swatého z národů pošlým, genž prorokům newěřj, neprostředně pjsma swatá nemnoho gsau prospěšna; než za pomocj Židů, starodáwnostj swých spisů se honosjcjch, a hodnowěrnost knih prorockých neupjratelně doswědčugjcjch, k spasitelnému wzdělánj slaužj; tak že skrze ně k přeswědčenj a snadnému uwěřenj býwagj pohnuti, ginák-li k poznánj gich usilugjce, upřjmně a s pokorau k nim přistupugj, anot gim nelze, proti božským swědectwjm rozumně se spjrati. Obrácenj komornjka královny Candaces slaužj tomu nezapřelým důka-

zem. Skutk. ap. 8, 27 — 38. Připomenauti též přjhodno a slušno, kterak i sw. Petr w den přjchodu swatého Ducha walnému sboru z Židů i pohanů shromážděnému řečj žiwau a ohniwau proroctwj o Kristu progewená na srdce wkládal, přiwodě gim swědectwj Joelowo i giných prorokůw s tak welikým působenjm a prospěchem, že wětšj gich strana bez prodlenj a welmi hbitě žádala křtu swatého. (Skut. ap. 2, 14.)

Zagisté přjkladowé tito postačitelně poučugj nás, že neydřewnějšj Cjrkew apoštolských šlepějj w tom následowati uspěla, když nowáčkům swým, gež byla ze wšech národů k sobě přiwolala, před udělenjm křtu swatého prorocká pjsma předkládala, prohlédagjc netoliko k gegich k wjře křesťanské přiklonělnj, než i w též wjře utwrzenj. Rowně i nowějšj Cjrkew těchže stop křesťanské starodáwnosti zanechawagjc, pjsma božská z knih starozákonnjch wážená a tagemstwj o Kristu zawinutě w sobě zdržugjcj, nowospasencům přečjtati káže, ubezpečjc se, že gim w užitek přicházeti, a ku wzdělánj hogně prospjwati budau. Chtěli-li bychom zwlášť oněch biblických wýňatkůw pod názwem proroctwj na bjlau sobotu položených pozorněgi šetřiti, a bedliwěgi ohledáwati, byloby nám diwiti se welemaudrým náhledům, gakýchže Cjrkew při gegich obránj na gewo dala; i našli bychom, že wesměs ke křtu co k aučelu wlastnjmu směřugj a wztahugj se, gakož se to z učiněných njže krátkých nawržení swětle rozwjgj.

Původnj Cjrkew měla za to, žeby k udělenj

swátosti křtu nebylo přjležitěgšjho a swětěgšjho pochwjlj toho, kteréž mezi smrtj a slawným Páně z mrtwých wstánjm přeběhlo, gjmže onen weleblahý a přewelmi slawný přestup z smrti do žiwota ušlechtile naobrazen a wyljčen. Zagisté křest netoliko duchownj smrtj, ale i duchownjm powstánjm gest. W něm netoliko umořili gsme prawý neswatý žiwot Adama starého, antě i s tělem hřjcha na křjži zkažen; (gelikož dle apoštolské wýpowědi, kteřjžkoli pokřtěni gsau w Kristu, w smrti geho pokřtěni gsau, Řjm. 6, 3.) abrž s Kristem w smrt geho pohřbeni gsauce, starého člowěka zahrabali gsme, a tudjž z duchownj mrtwosti powstawše, uspodobňugeme na sobě nynj Krista k sláwě a nesmrtelnosti z hrobu powstalého.

Leč přihleďneme bljže k gednotliwému čtenj, zawřeného w něm tagemstwj krátce, pokud k wěci našj náležj, dotýkagjce. Stwořenj žiwelnjho swěta tohoto w prwnjm čtenj Gen. 1. wypsané, zřegmo poukazuge k nowému duchownjmu swěta stwořenj, k nowému zrozenj a obnowenj člowěka skrze swátost křtu swatého stalému. Druhé čtenj Gen. 5. Swět skrze potopu čistěný zawinutě zawjrá w sobě tagemstwj obmýwaného skrze křest a usmjrněného rodu lidského. Wůbec děg potopy mnohonásobně duchowněti dá se, a negedno podobenstwj w něm zahrnuto. Koráb slauží cjrkwi Božj za obraz, do njž skrze křest wcházj se. Gako krom archy nebylo než zhauby, spausty a smrti; rownč mimo cjrkew Božj wykaupenj a spásy nadjti se nelze, neb bez Krista nikdo nepřicházj k Otci. Giž

swatý Petr apoštol spomjná toho w listu swém prwnjm (3, 20.) že wodau, kteráž při onom potopy náwalu rodinu Noemowu zachowala, obžiwugjcj woda křtu swatého nápodobněná a wyznamenaná. — Čtenj III. Genes. 22. Isák dle těla syn Abrahámůw, Hospodinu w ljbeznau žertwu wydán: křestané skrze křest z nowu zrozenými syny zasljbenj gsauce učiněni, dle ducha sebe samých w přjgemnau Pánu obět přinášegj, mrtwenjm na wšecký den gedowatých těla swého žádostj, a skrocowánjm odbognych náružiwostj. — Čtenj IV. Exod. 14. 15. Wywedenjm synů Israelských z Egypta skrze moře rudé wyswobozenj wěřjcjch z poroby hřjcha spomenuto skrze pohřjženj u wodě křtitelné stalé. Namjtá toho Apoštol tjm powědenjm: že otcowé staré úmluwy wšickni pod oblakem byli, a wšickni moře přešli, a wšickni w oblace a w moři na Mogžjše gako pokřtěni gsau. (I. Kor. 10, 1. 2.) Owšem toto dj w způsobu ginotagitelném potahmo na náš křest. — Čtenj V. Isai. 55. Zawjrá wzbuzowánj k powolnému přigetj křtu swatého. Cjrkew slowy prorockými pozywá wšecky národy k otewřené studnici křtitelné, w njžby, gsauce ukáleni hřjchy, pohřjžili se, a tudjž duchownjho očištěnj swého došedše, ubezpečili se neuwadiým dědictwjm Páně, w nebesjch wšechněm sluhám Božjm připrawenym. — Čtenj VI. Baruch 3. W tomto čtenj dar wtělené maudrosti, porozenym we křtu zdjlený, zřetelně nastjněn. Prorok welegasně zwěstuge wtělenj a widitelné obgewenj oné wěčné a s nebe pošlé maudrosti; dáwage lidu

swému k srozuměnj, že proto pode ghem mnohotwárných tjhot a manstwjm se shýbá, poněwadž cesty prawé maudrosti gest opustil. Tauto maudrostj, z njžto přicházegj djtkám Božjm skrze křest na milost přigatým wšecky wěci dobré spolu, darował Buh Cjrkew choť swau, když mu zaljbilo se, obgewiti se na zemi, a s lidmi obcowati. — Čtenj VII. Ezechiel 37. Wzkřjšenjm těl, a oživenjm kostj uschlých, ducha nemagjcjch, probuzenj a powstánj dušj z mrtwosti hřjchů, skrze swátost křtu stalé, ušlechtile wymalowáno a prorokováno. Děsný onen diw těl z prachu země wzbuzených, a z hrobowých mrákot k světlu slunečnjmu gasně se paprskugjcjmu wywedených, wšechněm we křtu narozeným znamenjm gest, že z temnostj bludů a newěry k nowému w světle wjry chozenj a obcowánj, gakož i z smrti hřjchu k žiwotu milosti a ospravedlněnj gsau nanawráceni. — Čtenj VIII. Isaš. 4. Sedmi ženami, od nichžto odgato pohaněnj gich neplodnosti, též i dcerami Sionskými, z nichžto spláknuty gsau nečistoty, wyznamenané gsau duše pokřtěné, kteréž složiwše w kaupeli poswátné duchownj své skwrny, nyni co rogné nějaké a úrodné štjpenj na březjch praudu křtitelného wzrůstagje welebný plod ctnosti, a přeozdobné owoce swatosti přinášegj. — Čtenj IX. Exod. 12. Kdožkoli skrze křest připogen gsa k společnosti swatých těla Páně duchownjho audem se stáwá, milostj tauže ugjmá právo k welebným tajemstwjm Božjm přistupowati, nýbrž i za stolem Páně hodowati. Odtud w prwotnj Cjrkwi w obyčeg

weslo, pokřtěným hned po vdjlenj swátosti křtu welebnau oltářnj Swátost rozdáwati. Cjrkew dřewná co negaká lahodná máteř o to se snažila, by nowáčkům swým na důwod nežné lásky své, kterauž k nim měla, chléb žiwota, kterýmž stogj duše naše, w účastnost a ku požjwánj podala. W připomenutém čtenj obgewugj se tedy poswátná tagemstwj oběti nowozákonnj, a pospolu i wečeře swaté, kteráž druhdy nikomu z pokřtěnců zawřena nebyla. Owšem Ježjš Kristus oprawdowý gestiť beránek welikonočnj, genž na oltáři kříže stul se obětj za nás, a w přeswaté wečeři k požjwánj se nám dáwá. — Čtenj X. Jon. 3. Pracného, krušného a násilného křtu, gakýž se děge pláčem a kagicjch slz wyléwánjm potřebj těm, gešto podané we křtu milosti, a dosažené skrze tauž newiny, pozbyli. Za taut přjčinau i pokánj nazwáno gest křtem nesnadným „*baptizma laboriosum*“; poněwadž nám to bez práce, snažnosti a truchlosti ducha nepřigde, abychom se z hřjchů zwykem zatwrzených wyrazili. W připomenutém pjsmě pokřtěncům pokánj Niniwitských Kristem Pánem wyhlášené za přjklad položeno a wystaweno, ne sic gakoby podstatnau bylo nowozrozenj gegich wýmjnkau, abrž by gim slaužilo k wýstraze, aby šetřjce své newiny křestnj, a stále pamětliwi gsauce swého powstánj a obnowenj, swémyslně z dobyté swobody newypadli w službu hřjchů, z njžto wydobyti se zase nesnadno a tuze těžko přicházj. — W předposlednjm čtenj Deuteron. 31. zawrženj Synagogy, a rozšjřenj skrze tagemstwj křtu Cjrkwe swaté nawrženo a ukázáno, že po wyzdwi-

ženém a zrušeném rozdjlu mezi Židy a pohany, daleko široko rozlehlj národowé milosti we křtu připrawené, a lásky Božj účastni učinčni býti magj. Naposledy w čtenj XII. Daniel. 3. wyswobozenjm tř mládenců z pecí ohniwé owšem wyproštěnj pokřtěných z plápolů wěčných wypodobněno. —

Z tohoto krátkého přehledu zgewně se spatřuge, že w počátečnj Cjrkwi čjtána bywala katechumenům pjsma prorocká, dřjwe nežli gim křtem bylo poslauhowáno, aby tudjž tjm snadněgi nawedeni byli k wjře Kristowě, a k důstognému swátosti křtu přigjmánj se hotowili.

Giž gde potaz, proč i podnes Cjrkew dočtená proroctwj z starozákonnjch knih wážená, w předwečer welikonočnj welj odčjtati, gešto křest w maličkosti času se podáwá, a starý řád k proměně přišel? Pochybné nenj, že se to děge netoliko pro zanechánj sledů dáwnj liturgie, než i pro ukázánj wěrjcjm toho, že Ježjš Kristus gest skutečné wšeho předobrazného wykonánj, a wšechněch proroctwj naplněnj: tak žeby sprosta slepotau poražen býti musil, kdoby tak gasného a zřegmého splněnj znamenati nechtěl. Gešto pjsma starozákonnj za proroctwj slaužj i našim časům: nemůž chybiti, aby w tagemných oněchto obrazech Krista ukrytého netušil a nezračil, kdo w duchownj gich smysl wnikati se byl naučil: abrž swětle duchownj oné wěci bude moci poznati, k nimž starý zákon toliko temně a tělesně wedl. Než uložená pogednánj tomuto mjra na giné perikopy přegjti nás nabjzj. —

Na *den Božj welikonočnj*, na němž uložila Cjrkew den newslawnějšj, prawé Ewangelium neboli newytěšenějšj zpráwa o přeslawném Krista Páně z mrtwých wstánj, wěřjcjm se zwěstuge a předkládá. (Marek 16.) A což náležitějšjho múž a přjměgšjho býti, než aby w důstogný den ten Božj wěřjcjm přednášjna a na srdce wkládána byla weleblahá ona událost, na nížto, gako na nepowyklatelném základu prawost powšechného zgewenj božského stogj, a kol nj se otáčj? Perikopa tato tak welikau činj moc a wážnost, že gedinké powědenj „*Wstalť gest!*“ druhdy Andělem, nynj sluhau Božjm pronešené, sto gest, wšecken křesťanů sbor walně u wjře stwrditi, w naděgi upewniti, nowý brž i žiwot a dýchánj, přesné plesy a kochánj do wšech údůw Kristowých wléwati, a ge k wděčným chwalám podněcowati. Žiwé toto oswědčenj, žiwým swědkem wěřjcjm mluwené, ke wšechněm prostupuge a proniká srdcjm, a swatau w nich zplozuge radost; žiwé toto swědectwj o Kristu žiwém, nad njmž smrt panowati nebude wjce, ohlašowáno a připomenuto bude plynutjm wšechněch wěků, dokawad střepiny stříjskaného swěta tohoto gedny o druhé lámati se nepočnau, a w náhle nepřigde onen prworozený z mrtwých, aby zgewný triumf slawil s wywolenými swými, ano budau gemu w třpytjcjch se těljch wstřjc wychwáceni.

Epištolnj perikopa zawjrá w sobě nawedenj k důstognému, požehnanému, a Bohu libému swěcenj slawných hodů welikonočnjch; (1. Korin. 5, 7.) gakož i k wjře podobné, že swatý Pawel to psanj, z

nehož dočtený wyňatek wážen, okolo welikonoci psal. Poučwadž Beránek náš welikonočnj obětowán gest za nás Kristus, a k nowému opět powstal žitj; odtud důwod wede apoštol, žeť i wěrný lid křestanský, wšelikau zlost a nešlechetnost skládage, swátek wykaupenj swého w duchownjm powstánj, w newině žiwota slawiti, a k požjwánj oprawdowého Beránka welikonočnjho wážně a šetrně strogiti se má; protože swatý ten a bez poškwrny za nás obětowaný Beránek w kwasu zlosti a nešlechetnosti geden býti nemůže.

Aby pak welikomocnost wzkřjšenj Kristowa w srdcjch dowěrných působenj své měla: welj Cjrkew na wšecky dny téhodne welikonočnjho nowý důwod nowého žitj Ježjšowa z Ewangelium přečjtati. Mařj Magdaléna, miłowánjm ku Pánu se lnaucj, ho widj; dwé učedlnjků cestau do Emaus se beraucjch u podiwenj naň patřj, Šimon Petr, Tomáš a ostatnj apoštolowé ho spatřugj, a wěřj. Sám pak wéwoda žiwota, Kristus, nesmrtelnosti sláwau oswjcený, patrné důwody swého z mrtwých wstánj diwným obgewowánjm swým prokazuge; ant swým Apoštolům dotýkati se dáwá, pokrmů s nimi přigjmá, s nimi rozmlauwá, ge těšj a z strachu wywozuge. A totot apoštolů u wjře posilowánj gest i wěřjcjch w též wjře a geho z mrtwých wstánj utwrzenj. A komu medle by tato oswědčenj k srdci nešla? Beraucc wěrnj křestané ze čtenj dočtených ewangelických perikop u wjře pogištěnj a spewněnj, k wůdci swému a wjtězi nad smrtj tauženě lnau se a winau,

od něhožto prýštjcj se nowá nesmrtelnosti záře na wšecky se rozplýwá. Při této žáři nschopněni gsau gasně poznati, že i gim Kristus po wybogowané smrti přjstupu k žiwotu wěčnému otewřel, a žet i oni smj od něho blahau nesmrtelnost daufati.

Na každý den téhož tehodne welikonočnjho předkládagj se wěřjcjm nowj důwodowé žiwého a w těle neporušitelném wzkřjšeného Ježjše w skutcjch a listech apoštolů položenj, by tjm žiwěgi moc z mrtwých wstánj Páně w srdcjch swých pocjtili. (Skutk. Ap. 10, 37 — 43. 13, 26 — 33, 3, 12 — 19. I. Petr 3. a t. d.) Petr, Pawel, Filip za swědky se postawugj, mocj welikau wydáwagjce wyswědčenj o wzkřjšenj Pána Ježjše Krista, a ohlašugjce ho Židům i pohanům, bljzkým i dalekým. Wážnostj oněchno dwau nadgmenowaných apoštolů, gichžto rtowé božskau dštj wýmluwnostj, onen přewelmi slawný účinek božské welebnosti, plného nabývá světla a obgasnenj.

Wážjme-li promýšlený dobrý wýbor perikop teď epištolnjch teď ewangelických, zgewně gest nám zračiti a poznati hlawnj záměr Cjrkwe swaté při oněchno značných stránkách biblických, genž gest auplné wygasnenj a spewnenj oné čelnj náboženské prawdy, že Kristus wstaw z mrtwých, k wěčného žiwota sláwě, anat se we wzkřjšenj geho zaswjtila, udiwitelně opět nás nawrátil. Tento do očj padný směr Cjrkwe zgewně znamenati gest netoliko w perikopách na hody welikonočnj, abrž i na ostatnj neděle po welikonoci položených, a neyspanilegšj

wyobrazenj *živého Spasitele* za předmět magjcych. Tak w ewangelium na II. neděli po welikonoci, gak wykládá zwěčnělý Sailer, wzágemně označuge Cjrkew Ježjše co pastýře dobrého, kterýž duši swau pokládage za owce swé, dáwá gim život věčný. W skutku nemohl Pán ráznějgi plnost swrchowané lásky swé, kterauž wšech zwolenců obgjmá, wygádřiti, než onjm powěděnjm: „*Gá gsem pastýř dobrý.*“ *) Na III. neděli po welikonoci gestit Ježjš autlým přjtelem swých zmilených, genž k Otci gde, by gim wedlé swého přjbytku stkwělého, potěšené a zůstáwagjcj mjsto připrawil. Ewangelium na neděli IV. po welikonoci odznačuge Spasitele Krista co laskawého těsitele, an učedlnjky swé opustiti mage, božského gim zástupce na mjstě swém zaslibuge. Na neděli V. po welikonoci gestit Ježjš milostiwým odhalitelem tagemstwj, kterýž swým milým přátelům záhadku přjchodu a wýchodu swého rozlušuge. „*Wyšel gsem od Otce, a přišel gsem na swět: opauštjm swět a gdu k Otci.*“ (Jan 16, 23 — 30.) Dá pak se o dočtených perikopách wšeobecná úwaha činiti, že se welmi přjpadně hodj k přjtomnému času welikonočnjmu, s časem garnjm splynaucjmu w gedno. Nebo gako z přibljženj se ljbezného a gemného času garnjho zemdlené tělo naše přjrodně

*) Bylatě to zamilowaná myšlénka hluboké dřewnosti, milého Spasitele u podobenstwj pastýře, ztracenau owečku na ramenau swých nesaucjho, wykresliti a wyobraziti; gakož na pozůstalých z dawnosti pomnjkách, na hrobkách, dlabaninách a řezbách polowypuklých dosti ušlechtilé gest zřjti.

okřjwá, k nowé sjle přicházj a předešlé swěžesti nabýwá: tak i Cjrkew w radostném času welikonočnjm wzágemně přistrogila duchu našemu wysoké občerstwenj, wynjmagjc z Ewangelium miláčka Páně (kap. 16. 17.) stránky nejutěšenějšjch Kristowých řečj, gakowéž wábnostj a něžnostj swau srdce naše hluboce zanjmagj. —

(*Dokončenj.*)

5. Slowo o swatých hodinkách.

Od

Jakuba Němečka,

kněze cjrkewnjho a wychowatelu u hraběte Černjna.

Před časy se žádné apologie swatých hodinek nepsaly, aniž se psáti potřebowaly, protože každý duchownj tuto swau powinnost swědomitě a ochotně wykonáwal. Tenkráte panowalo tolik uctiwosti k cjrkwi a ke wšemu, což přikazuge, že si nikdo nedowolil, toto gegj ustanowenj zameškati; tenkráte panowalo tolik cjrkewnjho smyslu, že se nikomu onen duch, který w tomto cjrkewnjm obyčegi wládne, nezprotiwowal. Pozdějši ale nastaupilo na mjsto bywalé uctiwosti u mnohých pohrdánj cjrkwj a wšemi cjrkewnjmi ustanowenjmi, a na mjsto cjrkewnjho smyslu duch takowý, kterému byly wšecky cjrkewnj obyčege na odpor.

Tu si mnozj duchownj začali také swaté hodinky zlehčowati a zoškliwowati, a mjsto nich buď

ginau pobožnost si předpisowati aneb wšeho modlenj necháwati. Tu arci nastala potřeba, gaké gindy nebylo, totiž aby se obrany swatých hodinek psaly. Od toho času také mnohé dobré spisy toho druhu na swětlo wyšly.*) Po těchto spisech nebude naše práce zbytečna, poněwadž my z giného stanowiště, než ostatnj obrancowé, swůg předmět powažugeme. Oni osprawedlňugj swaté hodinky ze zákonů cjrkewnjch, aneb ze zwyků giž předcjrkewnjch, nebo z obyčegů a wýroků mužů swatých: — my pak chceme gich odwésti a osprawedlniti z *podstaty lidské*; my chceme o nich dokázati, že gsau člowěčenstwu pro geho přirozenau powahu a pro geho přirozený poměr ku Kristu potřebny a přiměřeny. Oni nám podáwagj o swatých hodinkách pogednánj wjce *historické*: — my chceme k tomu přidati pogednánj *wědecké*. Snad že se nám z našeho hlediště podařj, na mnohé důležité otázky dostatečnégi odpowěděti; a snadže naše wědecké rozgjmánj k mnohé mysli dřjwe přjstupu nagde; — pak bychom se owšem o tuto práci byli nadarmo nepokusili. — A wšak přikročme giž k wěci samé.

Každý člowěk gest zwláštnj bytostj a gako

*) Mezi neylepšj spisy toho obsahu patřj: der geweihten oder kanonischen Stunden Alter, Geist und Wesen. Landshut 1835. — a pak: Über das Brewier etc. von Schwinghaimb. Linz 1838. — Též užitečný gest práwě wycházegjcj spis: Die Psalmen erläutert, ein Beitrag zur Apologie des Brewiers von Handschuh, 1—3 Th. Wien 1840 — poněwadž se tu přednášj smysl žalmů negen historický, ale i cjrkewnj.

swětem pro sebe; on wšak patřj spolu k ginému wětšjmu celku, lidskému pokolenj. Tento weliký celek, ku kterému počjtáme wšecky lidi, co gich kdy na zemi bylo, gest a bude, gest gednotau, gakkoliw nesrostlau, nicméně ale podstatně spogenau. Podstatnjm swazkem gest tu obecný wšech původ z Adama a z Krista — z Adama totiž dle těla, a z Krista dle duchownjho pořádku. A widitelným této spogenosti obgewenjm gest w lidské společnosti mnohonásobné gednèch na druhé působenj a wzágemná wšech od sebe odwislost. Onen newiditelný swazek weškeré člowěčenstwo geště nerozlučitelnègi w gedno pogj, nežli u stromu kmen geho rozličné částky, nebo nežli trup u lidského těla ostatnj geho audy. Nebo může přestati wětew býti částj stromu, když gi od něho odsekneme; může přestati hlawa, ruka atd. býti částj těla, když gi od něho odlaučjme; — ale nemůže přestati nižádný člowěk býti tělesným potomkem Adama a duchownjm Synem Krista, byt-bychom cokoliw s njm počali. Gest tedy weškeré člowěčenstwo tak dobře skutečnau gednostj, tak dobře *skutečným ústrogjm* čili orgánismem, gako gest gjm strom nebo lidské tělo.*)

Toto weliké ústrogj člowěčenstwa žige také swůg *ústrogný* čili *celostnj žiwot*, ohromný to postup (process) weškerého dějstwa. Ten celostnj žiwot

*) Takowau nesrostlau a přiedce skutečnau gednotau gest také kazdý wčelnj rog, nebo naše slunečnj saustawa. Wiz o tom predmetu Adam und Christus v. H. Pabst. Wien 1885 str. 40—56.

záležj negen ze žiwotů wšech gednotliwých lidj, gako žiwot celého stromu ze žiwotů wšech geho částek; ale on se také skládá z mnohých nestegných dĕgů, gako žiwot lidského tĕla z mnohých nestegných zábywů, kteřj wšak tam gako tu harmonicky w gedno splywagj. Takowými gednotliwými dĕgi w celostnjm žiwotĕ člowĕčenstwa, které tu bez přestánj swůg průchod magj, gsau k. p. prowozowánj orby a řemesel, gakoby zažjwacj process w onom welikém tĕle — prowozowánj wšelikého obchodu, takměř oběh krwe w pokolennjm ústrogj — pĕstowánj wĕd a umĕnj, gakoby newyšlechtilegšj tu účinnost nerwowá — a mnohé giné dĕge, kterých orgánism lidského pokolenj k swému zachowánj neméně potřebuge, nežli giný orgánism wšech swých zábywů k swému uhágenj mjti musj.

O tĕchto gednotliwých dĕgjch pokolennjho žiwota káže potřeba, abychom zde napowĕdĕli tolik: Oni magj — též, gako zábywy giných orgánismů — swé zwláštnj orgány — rozličné to stawy w lidské společnosti — od kterých zdárnĕgi a wýhodnĕgi wykonáwáni bywagj, než kdyby se od celého pokolennjho ústrogj odbýwali. Oni wšak niemén ostáwagj dĕgowé celého pokolenj, čili dĕgowé pokolennj, poněwadž celé pokolenj ty orgány ze sebe wywinuge, žiwj a ušlechtuge, a gegich účinnost we swůg užitek obracj. — Oni pokolennj dĕgowé gsau k stegnorodým dĕgům, gacj se w žiwotĕ gednotliwých lidj nalezagj, w takowém poměru, že tito w oněch co we swém základu docela tkwj, a bez nich na-

skrze mjsta nemagj; my k. p. nehledáme pěstowánj wěd a uměnj u gednotliwého diwocha, poněwadž tento zábyw w celostnjm žiwotě geho národu scházj. — Oni pak se od těchto dŏgů gednotliwých osob rozeznáwagj negen tjm, že weškeré ústrogj člowěčenstwa na gegich uzpůsobenj a na gegich wýhodách podjlu béře, a že oni tu po wšecky časy, po celý totiž žiwot onoho ústrogj trwagj, ale také tjm, že u nich, gako ku p. u sbornj hudby, panuge naskrze odměřenějšj určitost a přjsnějšj pořádek. Protože ge prowozowánj řemesel pokolenujm dŏgem, proto se každý gednotliwý řemeslnjk u swé práce co nejpřjsnĕgi podlé pokolennjho obyčege sprawuge; a wůbec každý člowěk wšecko swé gednánj, pokud do pokolennjho žiwota zasáhá a geho gest částkau, zewrubně dle pokolennjch forem zřizuge.

Poněwadž gest člowěčenstwo skutečným ústrogjm, musegj u něho platiti wšecky podstatnj a hlawnj zákony, kterými se každé giné ústrogj sprawuge. O člowěčenstwu musj platiti mezi ginými ten zákon: *že kdykoliw nějaká zewnitřnj přjčina na celé toto ústrogj působj, musj také ono celé na to působenj odpusobiti přjslušným celostnjm dĕgem*, tak asi gako odpůsobj lidské tělo na působenj léků anebo gedů přjslušným postupem, tu k smrti, tam ku zdrawj se schylugjcjm.

Takowau *zewnitřnj přjčinau pro člowěčenstwo gest Kristus*, o němžto wyznati slušj, že má duležitau platnost negen pro gednotliwé lidi, ale že weškeren orĝanism lidského pokolenj gest postawen

pod geho blahoděgné působenj. On gest původce celého clowěčenstwa, ať by se bez něho Adam nikdy byl w pokolenj nerozstaupil, alebržby se byla musela hned w okamženj spáchaného hřjchu splniti počátečnj pohrůžka: „*W kterýž den* budeš gjsti se stromu toho, smrtj zemřeš.“*) On gest gediný prawý oprávce wšech lidj a tjm samým celého pokolenj, gelikož co náš neywyššj kněz winu gednoho každého udělenjm swé zásluhy naprawuge, duchownj smrt udělenjm Ducha swatého rušj, a tělesnau smrt udělenjm swého těla co pokrmu a budaucjm wzkřjsenjm zahlazuge. On gest oprávcem celého pokolenj a wšeho wečegného žiwota také tjm, že co náš král a poswátný wládař do wečegného žiwota wšeliké swaté obyčege uwádj a těmi ho zaswěcuge. On gest oprávcem celého pokolenj také tjm, že co náš weliký prorok a učitel weškerému swětu blahodárné swětlo swé swaté prawdy poskytuge, a tjmto darem negen swému spasenj, ale i wšem giným wěcem na swětě rozuměti nás učj, a wšeliký zhaubný blud ze společnosti lidské wypuzuge. On gest oprávcem celého pokolenj tjm, že pomocj wšech swých darů do wečegného žiwota na mjsto swéwole a wšelikého násilj uwádj šetřenj práwa a sprawedlnosti, že do domácjho žiwota na mjsto wšeliké nepřirozenosti a hnusnosti uwádj poswátnau počestnost, že do wšj lidské společnosti na mjsto wečeg-

*) Wiz: Vorschule zur spekulativen Theologie des positiven Christenthums von Ant. Günther. Wien 1820. 2. Th. str. 295 — pak: Süd- und Nordlichter od téhož spisowatele, str. 191 —

ného a zákonného bezprawj a bezmrawj uwádj ušlechtilé a swaté zákony, že wšecky mysle odpadlých žádostj pozdwihuge k wyššjm snahám, k umĕnj, wĕdám, lásce a wšj spanilosti. — On konečně má pro celé člowĕčenstwo také tu důležitau platnost, že ge někdy co slawné pokolenj wzkřjsj, aby s njm na wĕky u newyslowitelné blaženosti přebýwal widitedlně, gako s njm dosawáde přebýwá newiditedlně. — On gest pro člowĕčenstwo ne tak zewnitřnj přjčinau, gako celého pokolennjho ústrogj podstatnjm a nejhlawnĕgšjm audem, bez kterého by ono nikterak obstáti nemohlo; a geho žiwot a působenj gest w celostnjm žiwotĕ weškerého člowĕčenstwa, u welikém to postupu wšeswĕtného dĕgstwa, nejhlawnĕgšjm celostnjm dĕgem, který wšecky ostatnj dĕge, který celé dĕgstwo podpjrá, pořádá a k slawnému cjli wede. On gest prawým sluncem sprawedlnosti, které na celé pokolenj co swau přjslušnau planetu wšecken znik a wšecko blaho wylĕwá. On gest pro toto weliké tĕlo skutečně diwotwornym lékem, gjmž gemu od ranné smrti pomoženo, gjmž gediné geho choroba se léčj, a někdy w auplné zdrawj a blahý žiwot se obrátj.

Na toto působenj Kristowo musj owšem také celé pokolenj odpůsobiti přjslušným celostnjm dĕgem. A w čem má toto přjslušné odpůsobenj, ten celostnj dĕg záležeti? — Přede wšjm bude třeba, když Kristus člowĕčenstwu swé spasenj podáwá, aby ono si ho žádalo, z něho se radowalo, a ge ochotně přigjmalo. Onen odpůsobjcj dĕg musj

pokolennj tauhau po Kristu a geho spasitelné pomoci, čili pokolennjm wyznáwánjm wlastnj bjdy a zkázy, t. g. pokolennjm sebe zapjránjm, čili *weřegnjm postem;* — ono musj býti pokolennj radostj z Kristowy přjtomnosti a z geho přewzácných darů, čili weřegným Krista a geho wykonaného djla *slawenjm;* — ono musj býti ochotným geho pomoci užjwánjm, čili weřegným swatých *swátostj přigjmánjm* — slowem, ono musj býti, tjm, co se našemi cjrkewnjmi přikázanjmi nařizuge. Ge-li celé pokolenj lidské takořka gednjm hřjšným publikánem, tedy musj také we wšj swé celosti kagjcně před Pánem na kolena padati a neustalými posty na prsa se bjti, gakoby chtělo tauženě wolati: „*Pane, buď milostiw mně hřjšnému.*“ Ge-li ono celé, gako někdy tři apoštolowé na hoře Táborské, než gednjm swědkem slawné a blahodègné přjtomnosti Páně, tedy musj také we wšj swé celosti rádo na wšecko giné zapomjnati, swé wšednj zaměstknánj odkládati, u swátečnj radosti při Kristu meškati a se srdečným plesánjm na geho sláwu patřiti, gakoby chtělo řjci: „*Pane, zde gest nám blaze býti.*“ Ge-li pokolenj lidské onjm Zacheem, u kterého chce Pán se swým spasenjm ostati, musj také ono s ochotnostj geho osobu a geho milosti do swého přjbytku přigjmati, tu s uctiwau opatrnostj přechowáwati, a k welikým slibům a skutkům hotowo býti. Toto chowánj gest pro člowěčenstwo docela přirozené a přjslušné, an na působenj Kristowo samoděk a skoro nutně následuge. — A wšak totéž pokolennj odpůsobenj,

tentýž celostnj děg pokolennjho žiwota, gest také na neyweyš potřebný, a to sice tak dobře pro celý organism lidského pokolenj, gako pro gednotliwé geho audy. Nebo bez tohoto odpůsobenj také působenj Kristowo nemá mjsta. Kde si daru Kristowých nikdo neważj, tam Kristus ge také nemůże rozdáwati, ano kde se Kristus žiwotem newyznáwá, nýbrž upjrá, tam se upře také wěrau, tam se obrátj přjslušné odpůsobenj w odporné protipůsobenj, a Kristowo působenj gest tu naprosto nemožné. On tu nemůże působiti w prospěch celku, poněwadž celek geho wplyw k sobě nepřipauštj a gemu odpjrá; a on tu nemůże působiti w prospěch gednotliwce, poněwadž ten, u wšeobecné newěře a zpauře proti Kristu gsa wychowán, též geho pomoc nepřigme. Gestli žeby ale Kristowo působenj z pokolennjho žiwota wyhynulo a geho děgem wjce nebylo, tedy weškeren tento žiwot u weliký a strastný nepořádek ubjhá, gak to zřegmě widěti gest na wšech pohanských národech, ano i na křesťanských obcjch, genž, odřekše se Krista, tudjž wšemu šetřenj sprawedlnosti, práwa a wyššjch důležitostj wýhost daly, a wšecko zřenj k tělesným wýhodám a rozkošjm obracj a weškeren weřegný řád násilně rušiti se neostýchagj. Nemá-li člowěčenstwo w takowý nepořádek a w podobné strasti uběhnauti, nesmj připustiti, aby blahoděgné působenj Kristowo děgem w geho celostnjm žiwotě býti přestalo, a k tomu konci musj na toto přewzácné působenj také bez přestánj přjslušně odpůsobiti celostnjm děgem swých

weřegných postů, weřegných slawnostj, a weřegného swátostj přigjmánj.

K tomuto prwnjmu dêgi musj ale přistaupiti geště druhý, totiž prwnjho dêge *wswědoměnj a oslowenj*. Nebo nenj člowěk bytostj bezwědomau, aby něco činiti mohl, čehoby si nebyl w mysli powědom; ani nenj bytostj němau, aby čeho činil, coby se mu hned a gako samoděk w slowa nepřiodělo. A musj-li giž gednotliwý člowěk wšecko, co se w geho žiwotě dêge, sobě oswědomiti, a u oswědoměnj slowem wygádřiti, tedy musj tjm wjce pokolenj — w gehožto žiwotě wšecko geště rázněgi a určitêgi na gewo wystupuge — swé zbožné odpůsobenj na působenj Kristowo si oswědomowati a řádnau řečj obgewowati: tak to s sebau přinášj lidská powaha wůbec a powaha lidského pokolenj zwláště. — Ano poněwadž w člowěčenstwu každé působenj hyne a přestáwá, gestliže se stále neoswědomuge a neoslowuge, tedy musj člowěčenstwo nadzmjněného oswědomenj a oslowenj býti pilné také proto, aby geho wýše wypsanému odpůsobenj na potřebné potrawě nescházelo, a aby s tjmto odpůsobenjm také působenj Kristowo w pokolenj nepřestalo a wšeliký geho prospěch newyhynul. Musj tedy pokolennj touha po Kristu a po geho spasenj čili weřegné posty prowázeny býti přjhodnými prosbami; musj pokolennj radost z Kristowy přjtomnosti a z geho hotowého djla, čili weřegné swátky prowázeny býti přiměřenými chwalozpěwy; musj pokolennj ku Kristu a k geho darům ochotnost, čili weřegné geho swátost-

njch milostj přigjmánj a požjwánj prowázeno býti přjslušným djkůčiněnjm. Ge-li člowěčenstwo hřjšným a skraušeným publikánem, genž před Kristem w prachu klečj a swými kagjcjmi posty gakoby na prsa se bige, musj také wýslownè ku Kristu wolati: „*Pane, bud milostiw mně hřjšnému.*“ Ge-li ono geho horliwým učednjkem, genž swými slawnostmi gakoby na horu Táborskau k blaženému spatřenj Kristowy sláwy se powznášj, musj také ku Kristu wýslownè wolati: „*Pane, zde gest nám blaze býti.*“ Ge-li ono přeštastným Zacheem, genž Krista a geho spasenj do přjbytku přigjmá, musj také swau wděčnost wýslownými sliby oswědčowati. Musj tedy k prwnjmu pokolennjmu odpůsobenj, gakým člowěčenstwo na působenj Kristowo odpowjdá, přigjti geště druhé, které gest prwnjho nutným wýrazem a potřebným podnětem; musj k oné prwnj wýkonné pobožnosti přigjti geště druhá myslnj a slownj pobožnost, kteraužto člowěčenstwo, gakoby hlasitým wzdycháním, na Kristu potřebnau pomoc platnè wymáhá, a kterau gakoby hlasitým plesem, geho slušnè za ni welebj; musj tu býti skutečná *pokolennj modlitba*, která w celostnjm žiwotè pokolennjho ústrogj tak gistè gest podstatnjm děgem, gako gjm gsau wořegné posty, slawnosti a swátostj přigjmánj, a gako gjm gest Kristowo spasitelné w člowěčenstwu působenj samo. —

Kdybychom chtěli powahu této pokolennj modlitby zewrubněgi wypsati, museli bychom o nj přede wšjm nwesti, že gegjm obsahem musj býti *Kristus*

a geho přewzácné *spasenj*. Ona totiž nenj než odpůsobenjm, kterým člowěčenstwo na působenj Kristowo odpowjdá; ona nenj než wěrným oslowenjm pokolennj po Kristu a po geho spasenj tauhy, pokolennj z Krista z geho hotowého djla radosti, pokolennj ku Kristu a k geho darům ochotnosti; ona tedy se musj ku Kristu a k geho spasenj, co k swému přednjmu a hlawnjmu předmětu wztahowati. A sice, poněwadž tento gegj předmět gest na neyweyš důstogný, musj také ona býti pobožnostj přewraucj, přeradostnau, wšelikého nadšenj a plesu plnau, neywznešenějšjmi myšlénkami a city oplýwagjcj, pobožnostj w neywyššj mjře a w neyprawějšjm smyslu básnickau — pobožnostj, gakau snad si člowěčenstwo, anot po wšecky wěky swé zřenj ku Kristu a k geho spasenj obraceti muselo, za swé básnické doby we zwláštnj poswátné pjsně čili žalmy na wšecky a pro wšecky budaucj časy uložilo; — ona musj býti pobožnostj, která se, mimo giné čtenj a modlenj, hlawně z těchto odwěkých a dowěkých chwalozpěwů Krista skládá. A wšak gegjm obsahem musj mimo to ještě býti *neyswětějšj Trogice Božj*; negen protože troggediný Bůh gest wlastně předmětem každého modlenj, anot nenj než budaucjho přeblaženého obcowánj s neyswětějšj Trogicj prozatjmnj náhradau; ale také proto, že gest trogosobný Bůh původcem wšeho spasenj, genž nám Wykupitele usandil a poslal, a spolu wšeho spasenj cjlem, ku kterému nás Kristus swým spasenjm wede, řádné s njm smjřenj a spogenj nám

zgednáwage. W modlitbě, kde welebj člowěčenstwo swé spasenj, nemůže se neozýwati také: *Sláwa Bohu Otci i Synu i Duchu swatému, jakož byla na počátku, i nynj i wždycky i na wěky wěkůw!*“ to gest chwála od celého pokolenj neyswětěgšj Trogici wzdáwaná; ano tu přjslušno, aby, gako wšecko welebené spasenj od Boha pocházj a k Bohu wede, také wšecko geho welebenj onau chwálau se končilo — aby alespoň zápal každého žalmu do téhož chwalozpěwu co do swého přirozeného ohniska se srážel. — Pak musegj našj pokolennj modlitby obsahem a předmětem býti také *swatj a swětice Božj.* Nebo oni gsau blaženj společnjci neyswětěgšj Trogice a Spasitele Krista; oni gsau účastnjci Kristowy auplné sláwy a spásy; oni gsau magitelowé welikých zásluh a spoluaudowé našeho pokolenj, gemužto podjl na oné gegich přewzácné magetnosti přináležj; — nemůžet člowěčenstwo neyswětěgšj Trogici, Krista a geho spasenj oslawowati, aby si newšjmalo gegich domácjch a aučastnjků Kristowa plného spasenj, aby si newšjmalo gegich přjkladných žiwotu, a aby se nenecházelo o gegich hogné zásluhy; ono nemůže na cjl swé pauti, na Boha a Krista pamatowati, aby nepamatowalo spolu na swé spoluaudy, genž toho giž cjle došli. — Konečně musegj býti našj pokolennj modlitby předmětem a obsahem také *wěrné duše* w očistci. Nemůže totiž člowěčenstwo spasenj Kristowo welebiti, aby nepamatowalo na ty, gimž se plnost téhož spasenj geště nedostáwá; nemůže dobrý skutek této modlitby wykonáwati, aby gegj zásluhu ne-

přenášelo spolu na ty, gimž tento podjl přináležj a gimž gest ho také potřeba; ono se nemůže ucházeti o přjmluwu swých oslawených spoluaudů, aby spolu neorodowalo za swé kagjcj spoluaudy w očistci — byt by se toto orodowánj pro slušnau skromnost a nedůwěru we wlastnj zásluhy i dosti zkrátka a zřjdka dělo. — Obsah našj pokolennj modlitby musj tedy byti takowý, že ona se nám progewuge co řádné obcowánj se wšemi nebeštany a wěrnými služebnjky Božjmi — že se nám obgewuge co čtwerá aneb co trogj pobožnost, z nichžto však gedna na druhau přirozeně přecházj, gi budj, s nj w gedno splývá, w nj gako dwogj smysl w gedné řeči se tagj a ozývá — že se nám musj zdáti co weliký akkord, kde tré neb čtwero wážných hlasů brzo pospolu, brzo po sobě sauzwučně zawznjwá.

Dále smjme o této pokolennj modlitbě twrditi, že ona se musj *bez přestánj* w člowěčenstwu odbýwati. Gestliže ona gest podstatnjm dějem w celostnjm žiwotě pokolennjho orgánismu, tedy nesmj nikdy přestati, gako w nižádném ústrogj nesmj nigaký podstatnj zábyw kdy zastawen býti bez weliké pohromy. Gestliže ona gest přjslušným odpůsobennjm, kterým člowěčenstwo na blahodějné působenj Kristowo odpowjdá, tedy nesmj nikdy přestati, gako Kristus w člowěčenstwu nikdy působiti nepřestáwá. Gestliže gest slušným wšjmánjm geho nebeských dobrodinců a nawštiwitelů, Krista totiž, neyswětějšj Trogice a Swatých, kteřj též s Kristem gakoby na zem sestupugj, aby s člowěčenstwem blahodárně ob-

cowali a wšeliké dobré tu pûsobili, tedy nesmj nikdy přestati, gako si gakýchkoli dobrodinců, kteřj nás se swými dary nawštěwugj, wšjmati nepřestáwáme, dokud u nás ostáwagj. Gestliže ona gest giného poswátného a důležitého děge w pokolennjm žiwotě, weřegných totiž postů, slawnostj a swátostnjho s Kristem obcowánj nutným wýrazem a potřebným podnětem, tedy nesmj nikdý přestati, gako tyto nikdy nepřestáwagj, alebrž musj neginácě, než ty wšecky časy prostupowati a naplňowati, a po každé se obnowowati, kdykoliw se gaký přirozený časowý oddjl obnowuge. Ano gestliže ona gest oswědoměnjm a oslawenjm pokolennj tauhy po Kristu a po geho spasenj, pokolennj radosti z Kristowy přjtomnosti a pomoci, pokolennj ochotnosti ku Kristu a geho darům, tedy nesmj ona ani w takowé dni umlknauti, w které člowěčenstwo nemůže onu swau tauhu, radost a ochotnost weřegnými posty, swátky a swatých swátostj přigjmánjm prokazowati; alebrž ona musj od gednoho postu k druhému, od gednoho swátku k druhému, od gedné zpowědi a swatého přigjmánj k druhému gakoby doznjwati a každým dnem a každau hodinau se obnowiti, gakože zagisté dotčená tauha, radost a ochotnost z lidských myslj a srdcj na něgaké okamženj wyhynauti nesmj! — A mimo to gestliže ona gest swatau důležitostj celého pokolenj, přjslušným celého člowěčenstwa ku Kristu zřenjm a wolánjm, tedy musj rowně tak po wšecky wěky w pokolenj trwati, a wšecky welikě doby člowěčenstwa naplňowati — musj od prwnjho

se zgewenj zbožného Enocha, wážného wynálezce weřegného modlenj, až k druhému geho před saudným dnem přjštj, musj od počátku pokolennjho čili weřegného žiwota až k geho zaniknutj odbýwána býti, gako i wšecky drobné částky našeho času na zemi slušně a nutně proniká a naplňuge. Ona se nám w tom ohledu progewuge co wěčná zápalnj oběť, we swatyni Páně, w zaswěceném přjtomnostj Kristowau člowěčenstwu, zňatá, genž bez přestánj a po wšecky wěky swau ljbeznau wůni k nebi wysjlá.

K powaze této pokolennj modlitby také patřj: že gi člowěčenstwo samo w celé swé weškerosti neodbýwá, ale že gi musj odbýwat skrze zwláštnj *zástupce*, a to sice negen proto, že ge mnohau ginau pracj newyhnutelně zaměstknáno, pro kterau nemůže stále a bez přestánj se modliti, ale také proto, že ona modlitba gest zwláštnjm dęgem w celostnjm žiwotě pokolennjho organismu, kteryžto dęg rownč tak, gako každý giný dęg w gakémkoliw žiwém ústrogj na swé zdárnęgšj odbýwánj zwláštnjch orgánů potřebuge. Gsau pak přirozenými orgány toho poswátného dęge, přirozenými w té přjčině zástupci ostatnjho člowěčenstwa mimo giné schwálně k tomu konci zřjzené sbory a společnosti, — *wšickni kněžj*. Oni gsau prostřednjci Kristowi, skrze které on swé spasenj w člowěčenstwu působj: oni buďte i prostřednjci a zástupcowé člowěčenstwa, skrze které ono Kristu swau taubu po geho dobrodinj, swau radost z geho přjtomnosti,

swau ochotnost k přigetj geho wzácných darů oswědčuge. Oni gsau poslowé, které Bůh a Kristus k pokolenj se swými dary posjlá: oni buďte i poslowé člowěčenstwa, skrze které ono mu swau wděčnost a wůbec swé smeyšlenj w přjčině těch darů wzkazuge. Oni gsau Kristowa spasenj znalj wykladači a ocenitelowé: oni také buďte téhož spasenj horliwj welebitelé a wraucj žadatelé. Skrze ně Kristus w člowěčenstwu wládne, a pokolennj žiwot zwláštně uspořádáwá, aby byl na geho spasitelné působenj přjslušným odpůsobenjm: oni buďte také toho odpůsobenj w člowěčenstwu stálj oswědomowatelé a oživowatelé. Oni gsau gako powolaným Mogžjšem, skrze kterého Pán swůg wywolený lid ze země duchownjho otroctwj a wšelikého bjdy a potupy do zasljbené země duchownj swobody a wšelikého blaha uwádj: oni buďte i tjm horliwým a swatým Mogžjšem, genž swau ljbeznau modlitbau hněw Páně na zpronewěřilý lid krotj, aneb za tento zápasjcj a s četným nepřjtelem bogugjcj lid své rámě k nebi pozdwihuge.

Ona modlitba — ač gen w ústech a srdcjch kněžstwa a zwláštnjch sborů se nacházj — nicméně ostáwá modlitbau celého pokolenj, ostáwá modlitbau přjsně *pokolennj*. Nebo ona gest w celostnjm žiwotě pokolennjho ústrogj děgem, který ačkoliw od zwláštnjho orgánu se odbýwá, předce k žiwotu celého ústrogj patřj, pro který weškeré ústrogj přjslušné orgány ze sebe twořj, zušlechtuge a žiwj, a který opět celé ústrogj we swůg užitek obracj. Ona

totiž gest původně powinnostj celého člowěčenstwa, a nemůže také po swém přenešenj na kněze, kteřj gi wždy gen co zástupcowé ostatnjho člowěčenstwa wykonáwagj, přestati pokolennj powinnostj býti, tak asi, gako králowská moc, třebas po swém přenešenj na králowy náměstnjky, nepřestáwá býti mocj králowskau. Ona gest pobožnostj, k gegjmužto stálému a řádnému odbýwánj celé člowěčenstwo přispjwá, anoť swé pokolennj audy za gegj odbywatele dáwá, anoť ge žiwj, giného nepřjhodného zaměstknánj zbawuge, anoť gim zwláštnj bedliwěgšj wychowánj zgednáwá, a k řádnému wykonáwánj gegich poswátného auřadu schopné ge činj. Ona gest pobožnostj, na gegjžto wýhodách také celé člowěčenstwo podjlu béře, gelikož Kristus a Bůh stálé a wraucj přjmluwy geho horliwých orodownjků milerád wyslýchá, a gelikož mimo to swatá horliwost, neustálým modlenjm u kněžj žiwená, na ostatnj pokolenj u mnohonásobném obcowánj nutně přecházj. Ona tedy gest celého pokolenj wěčnau powinnostj, wěčným aučinkem, a wěčnau wýhodau; a proto také wěčně za modlitbu pokolennj se pokládati musj. Ona se nám zgewuge w tom ohledu co poswátný oheň, který gest toliko na některých mjstech našeho pozemského bydliště wzdělán, proto ale předce weškeru prostoru pozemskau oswěcuge; ona se nám zgewuge co zápalnj obět, která we welikém chrámě Pánu zaswěceného člowěčenstwa před oltářem gen od knězj — a wšak we gménu weškerého shromážděnj — se přinášj, a s gegjžto ljbezuau wánj mysli

wšechněch k Hospodinu se pozdwihugj; ona se nám zgewuge co poswátná harmonie, co kostelnj hudba, která se gen od některých zwláště k tomu wyučených umělců prowozuge, proto wšak předce celý chrám swau sláwau a swým wážným aučinkem naplňuge.

Tato modlitba, poněwadž wždy pokolennj pobožnostj ostáwá, musj také wždy zewnitř *pokolennj formu* na sobě pronášeti. Ona proto musj, pokud možná, od sborů odbýwána býti, poněwadž tito lépe lidské pokolenj představugj, než gednotliwé osoby. Ona se musj nahlas a střjdawě konati, poněwadž to při pospolitém gednánj pokolennj wjcerosti gest přirozeným obyčegem. Ona se musj w množném počtu odřjkáwati, — (leč-by snad w pjsnjch a žalmých podlé básnického způsobu množný počet gednotliwým se dosazowal,) — poněwadž pokaždé celé člowěčenstwo se tu wyrozumjwá. Ona se slušněgi we chrámech, než kde ginde odbýwá, poněwadž tu u přjtomnosti Krista shromážděnj welebitelé a wzýwatelé lépe weškeru cjrkew, čili zaswěcené přjtomnostj Krista člowěčenstwo představugj, které právě pro tuto přjtomnost k onomu welebenj a wzýwánj zawázáno gest. Ona se musj, gako každý giný celostnj děg, w přjsněgšjm pořádku a w určitěgšjm způsobu wykonáwati, pro gegj odbýwánj musj se ustanowiti wšem stegný čas, auplně stegný obsah, stegná forma, stegný gazyk, stegná slowa, stegné přednášenj, poněwadž wšech působenj má splýwati w geden harmonický celek pokolennjho děge. A

wšecken tento pořádek a způsob má se, pokud možná, zachowati i tenkrát, když se od gednotliwých kněžj o samosě odbýwá, ponèwadž také w té přjpadnosti pokolennj modlitbau ostáwá a co takowá se twářiti musj. Ona se nám z té strany progewuge co mohútný sbornj zpěw, na gehožto prowozowánj gest ohromný sbor po celé zemi rozestawen, a který mimo swůg rázný aučinek také tu wlastiwost sbornj hudby do sebe má, že zde působenj gednotliwých zpěwců co neypřjsněgi gest uspořádáno a co neyurčitěgi odměřeno, aby w zdárnau celostnj harmonii splýwalo.

Konečně se dá podlé toho, co gsme dosawade o powaze našj pokolennj modlitby powědèli, také uhodnauti, *z jakých asi zwláštnjch částj, a jakým způsobem musj býti sestawena.* Přede wšjm, máli ona wšecky časy naplňowati a zaswěcowati, skrze které se žiwot člowěčenstwa ku předu pohybuge, musj obsahowati na každý den *zwláštnj poswátnj úkol*, (každodennj swaté officium). — Pak, má-li také tolikráte za den se obnowiti, kolikrát se přirozenj oddjlowé dennjho času obnowugj, musj každodennj úkol záležeti ze *sedmi menšjch částj:* ze čtyř *dennjch*, totiž na zaswěcenj čtyř přirozených čtwrtj, na které si člowěčenstwo od gakžiwa den oddělilo; z gedné *nočnj* čili *gitřnj částky*, kterau bude třeba předdennj čas zaswětiti; z gedné *wečernj*, která zas wečernj zaswětj; a z gedné, kterau se musj celodennj pobožnost slušně uzawřjti, a která gest celého poswátného úkolu nutným *doplňkem.* Neginák̀e tedy, než od gak-

ziwa každý den rozpadal na čtyři přirozené části, a dělil se na čtyry tak nazwané hlawnj hodiny, musj se děliti celodennj úkol, tento poswátný dennj čas, we wšem na sedm přirozených částj, na sedm to poswátných hodin, (swatých hodinek) — kteréžto rozwrženj se negen welmi přirozeně a nutně, ale také welmi přjhodně a wýznačně děge, poněwadž tak rozdělený poswátný den zauplna se podobá ginému časowému oddjlu, prošlému od hřjchu Adama až ku přjstj Krista, onomu welikému dni, který též ze sedmi ohromných hodin, ze sedmkrát sedm slunečnjch roků záležel.*) — Tyto menšj části celodennj poswátné úlohy musegj se zase skládati: předně ze *žalmu*, které co odwěké a dowěké chwalozpěwy ke cti Spasitele, gak giž powědjno, naskrze ostáwagj hlawnjm obsahem pokolennj modlitby, — ač tu i giné *hymny*, t. g. pozdějšj poswátné zpěwy na oslawenj pozdějšjch skutků Kristowých pozděgi wyhotowené, chyběti nesměgj. Po každém žalmu musj se klásti pokolennj *pochwala nejswětějšj Trojice*, gak gsme též giž byli podotkli. Před žalm ale bude třeba stawěti přjslušný *předzpěw*, genžby téhož žalmu wšeobecný smysl s wýznamem právě připadagjcj slawnosti w sauhlasj uwáděl, a genžby, co začátečnj thema k následugjcjmu zpěwu, welmi přjhodně i na

*) Slunečnj rok gest ten, w kterém poslednj planeta, uranus, swůg oběh okolo slunce wykoná. Takowých slunečnjch roků uplynulo od Adama až ku Kristu 49 čili 7×7, tak že přjštj Páně giž do padesátého padá. Wiz: Die heiligen Berge von Em. Veith. Wien 1835. djl druhý, stránka 82.

geho konci se opětowal. — K žalmům slušně se přidá přiměřené *prosaické čtenj*, rozličné to zprávy a wýklady o spasenj Kristowě, tu očekáwaném, tu se zgewiwšjm, tu na swatých prowedeném. Na začátku každého čtenj bylyby přjhodny, na způsob žalmowých nápěwů, rozličné *žehnacj průpowědi*, kterýmiby se ono takměř k pobožnosti náležitě zaswětilo aneb raděgi, kterými bychom my se k pobožnému čtenj zaswětili. A na konci téhož čtenj byloby přjhodné rozličné *djkůčinčnj a dobrořečenj*, gežby tu bylo tjm, čjm ge po žalmech doxologie, gežby nebylo než taže doxologie, genže w giné raucho přioděná.*)— Ony žalmy se swými předzpěwy a dopěwy, a tato čtenj se swými nápowědmi musegj býti hlawnjm obsahem wšech těch sedmi částj, z kterých se každodennj poswátný úkol skládá. Před tjmto hlawnjm obsahem, na začátku každé té části, nesmj nikdý chyběti dotčená *doxologie*, anať, gak giž powědjno, gest přirozeným wýchodištěm wšeho slawenj

*) O tomto djkůčinčnj a dobrořečenj, které se má po každém prosaickém čtenj klásti, třeba připomenauti, že ge nesmjme rownati k poslednjm průpowědčm práwě odbytého čtenj, nýbrž že ge musjme wztahowati wždy k hlawnj a základnj myšlénce, která celodennj officium aneb weškern pobožnost pokolennj modlitby proniká. Gakoby se w prwnj přjpadnosti začasté zdálo nepřjhodné, tak zagisté wypadá w druhé přjpadnotti na neyweyš přiměřené. Takby se ku p. obljbené w cjrkwi: „*Deo gratias!*“ na poslednj slowa předešlého čtenj wždycky dobře nehodilo; ale se základnj myšlénkau pokolennj modlitby, s myšlénkau o našem spasenj, welmi dobře se srownáwá, — pročež se onomu: „*Deo gratias!*“ welmi přjhodně též w cjrkwi obljbené: „*Tu autem Domine miserere nobis*“ častěgi předešle, kterým se tato základnj myšlénka wygádřuge.

Krista a geho djla. — A poněwadž nemůže neyswětěgšj Trogici náležitě dobrořečiti než ten, gemuž gest k tomu pomocj Wšemohaucjho přispěno, nehude od mjsta, aby před tjmto začátečnjm dobrořečenjm *Božj pomoc se wzywala.* — Pak nebude od mjsta, gestliže u každé té částky ze wšeho začátku se polož *modlitba Páně*, tento neyzdařilegšj wzor a hlawnj thema wšeho modlenj, ku kterému má byti tato následugjcj část celodennjho poswátného úkolu takměř nápodobugjcj wariacj. Nebude dále od mjsta, gestliže se k modlitbě Páně připogj *pozdrawenj angelské*, které mysl křesťanská po Otčenáši tak neráda wynechává, gako nesnadno si mysliti může syna panny bez matky panny. — A nebude od mjsta, gestliže k obogjmu časem se přidá *apoštolské wyznánj wjry*, tento neystručněgšj a neyzdařilegšj přehled wšeho toho, co o neyswětěgšj Trogici a zwláště o spasenj Kristowě nám powědomo. Ano wše to tré tu negen na začátku swého přjhodného mjsta nagde, ale může tak, gako nadzmjněná doxologie, častěgi i u prostřed, i na konci wšech částek každodennjho poswátného úkolu umjstěno býti. A gako na začátku každé té části co hlawnj thema a co wychodiště následugjcj pobožnosti se klade modlitba, gjžto se člowěčenstwo od Krista naučilo, tak ku konci slušně se polož, co ohnisko, kamby se wšecka wraucnost předešlého modlenj srážela, modlitba ta, které se pokolenj od Ducha swatého naučilo, t. g. *modlitba cjrkewnj*, giž se na ten den cjrkew také u mše swaté modlj. — Ko-

nečně pak, poněwadž w pokolennj modlitbě člowěčenstwo také se wšemi swatými obcuge, musj se, alespoň u některých částj každodennjho úkolu, přidati také pozdrawenj a wzywánj těchto weškerých oslawených služebnjků Božjch, anebo zegména úcta a modlitba takowých swatých, kteřj dle swé důstognosti gakoby wšecky ostatnj zastupugj, ku př. ku králowně nebeské *Marii Panně*, ke knjžatům mezi apoštoly a swatými, sw. *Petru a Pawlu*, k wywoleným *patronům* našj wlasti, diécesj neb osady; což se owšem nestane na slawnosti Páně, aneb na slawnosti wjtězných swatých, poněwadž Kristus a tito ostatnj swaté giž dostatečně zastupugj. — To gsau podrobné a neymenšj djly, z kterých musegj býti wšecky wětšj části každodennjho poswátného úkolu složeny. Mezi těmi ostáwagj owšem (mimo čtenj) žalmy hlawnjm obsahem a takměř gádrem každé oné wětšj části. Powstáwá giž otázka: kolik těch žalmů na každau část přigde? gaké-hy se měly pokaždé wybrati? Z ohledu počtu dá se bez těžkosti uhodnauti, že gich cjrkew, pokud možná, wšude *po třech* aneb po *pěti* klásti bude, poněwadž ona při swé welké úctě k neyswětěgšj Trogici Božj, a k pěti ranám Krista Pána, (ke způsobu, kterým lidské spasenj zgednáno,) neyraděgi této mjry při ustanowenj poswátných čjsel w počtu užjwá. Co pak se týče gakosti žalmů, třeba připomenauti, že gsau wesměs dwogjho druhu: gedni se wztahugj na djlo Kristowo, kterým lidské spasenj zgednáno, a gedni na naše wlastnj přičiněnj, kterým musjme Kristem

zgednané spasenj zjskati. Pro některé části každodennjho poswátného úkolu se musegj tedy obrati tyto, a pro gednu neb druhau onyno. A tak budau wšecky části, z kterých se každé swaté officium skládá, též *dwogjho druhu*. Některé z nich budau se wztahowati k *osobnjmu přičiněnj*, gakým spasenj Kristowo zjskati třeba; a gedna neb druhá se bude wztahowati k *djlu Kristowu* a k welikým geho skutkům, kterými kdy spasenj lidské způsobeno, a které se práwě na ten den nebo na ten čas slawj. Ony budau četněgšj, gako i naše přičiněnj gest pro nás pracněgšj; tato ale bude wýtečněgšj, gako i djlo Kristowo gest nad wšecko naše přičiněnj daleko důležitěgšj Ony snad budau wšecky dennj časy naplňowati, gako naše přičiněnj má celý den našeho wezdegšjho žiwota zaugjmati; tauto snad se hned čas předdennj zaswětj a poswátný úkol každodeňně se započne, gako působenj Kristowo wšecku naši spasitelnau práci předcházeti musj. Ony — *dennj části* — budau obsahowati (mimo giné, rozdjlům dennjho času přiměřené modlenj,) takowé žalmy, které naše dlužné přičiněnj, naši každodennj a doživotnj powinnost na mysl přiwáděgj, kde gest řeč o putowánj po Božjch cestách, o obcowánj w Božjch sprawedlnostech, o bedliwém patřenj k Božjmu zákonu, o stálém hledánj Božjho spasenj, Božjho milosrdenstwj, Božj pomoci a wěčného žiwota; tato — *gitřnj část* — bude obsahowati takowé žalmy a čtenj, kde gest řeč o předmětu práwě připadagjcj slawnosti, t. g. o tom, co buď w žiwotě

Kristowě důležitého se událo, anebo co on w žiwotě swatých welikého wykonal. Ony budau na každý den stegné, gako i naše doživotnj powinnost gest po wšecky dni stegná;*) tato bude na rozličné časy a dni wždy giná, gako i slawnosti Páně a swatých připadagj na každý den a čas giné. Ony budau wšedněgšj a kratšj; tato bude slawněgšj, a podlé slawnosti swého předmětu také obšjrněgšj, tak že trognásobný počet gegj žalmů a čtenj nazwjce geště gednau se ztrognásobnj, — že se k nj na konci, ke cti welebného Spasitele, snad geště zwláštnj pětižalmowý chwalozpěw připogj, kde giž dowršené swaté roznjcenj gakoby horaucjm plamenem se obgewuge, — ano že se gegj hlawnj smysl we wšech dennjch částkách, alespoň w gegich předzpěwech, krátkých čtenjch,**) a w připogených odpowědech ozýwati bude, — až se konečně část wečernj na

*) Tak se owšem stane, že se některé částky a modlitby w naší pokolennj pobožnosti welmi často opakowati budau. A wšak to práwě se musj pokládati za gegi welikau přednost. Ono opakowánj totiž gest powaze lidského srdce a náboženské mysli spjše přimčřené než odporné. Nebo gako horliwé milownjky pozemských statků a osob neomrzj a neunawj časté wzpomjnánj na obljbený předmět, alebrž welkau rozkoš gim působj a wždy wjce a wjce ge po něm roztaužj: tak i nás neomrzj a neunawj časté wzpomjnánj na nebeské osoby a dary, nybrž weliké potěšenj a znamenitý prospěch nám způsobj, ač postaráme-li se dřjw o to, abychom byli také skutečně oněch nebeských osob a statků horliwj milownjci.

**) Prosaické čtenj, co zpráwa a wýklad o působenj Kristowě, může swého řádného mjsta nalezati gen w gitřnj části, která se wlastně k skutkům Kristowým wztahuge; w následugjcjch částech může gen w zkrácené formě, ponéwadž gen co ohlas gitřnjho slawenj, přicházeti.

gegj auplnau ozwěnu proměnj, a též wýhradně k slawnosti téhož dne neb času se wztahowati anebo předzwěnu budaucj slawnosti představowati bude.*) — A wšak budau také gitřnj části mezi sebau rozdjlné. Nebo gako gsau slawnosti dwogj, tak musegj býti i *gitřnj části dwogjho druhu.* Gsau totiž slawnosti, které magj za předmět wětšj doby a oddjly z žiwota Kristowa, které též po delšj čas trwagj, a které dohromady wšecky časy celého roku naplňugj.**) A gsau zase slawnosti, kterým slauží za předmět některé zwláštnj a wýtečné udalosti z žiwota a působenj Kristowa, které gen na gisté časy w roce připadagj, a gak to přirozenost wěci s sebau přinášj, déle, než geden den nebo týden netrwagj.***) Proto také budau gedny gitřnj části,

*) Neyposlednějšj část, gakožto doplněk wšech ostatnjch, bude moci sotwa giné modlenj obsahowati, než gakowé gest na skončenj dennjho času a dennjho poswátného ukolu přjslušné, k. p. prosby o Božj pomoc proti wšelikému nebezpečj, nabjzenj k opatrnosti proti wšelikému pokušenj, kagjcj se rozpomjnánj na spáchané poklésky, libowánj-si w pokogi a mjru Kristem nabytém, powzbuzowánj pewné w něho důwěry atd.

**) Tak se časem adwentnjm slawj dlauhé očekáwánj přjchodu Kristowa, — časem powánočnjm geho na světě se zgewenj a saukromný tu žiwot, — časem předwelkonočnjm geho weřegný a swatý žiwot, — časem powelkonočnjm geho, co slawně wzkřjšeného, na zemi přebýwánj, — a časem swatodušnjm geho na nebi přebýwánj a za nás orodowánj.

***) Takowými slawnostmi gsau, negen wánoce, welikonoc, letnice a giné tak zwané slawnosti Páně, ale i slawnosti swatých, kterými se sice těchže welké zásluhy připomjnagj, a wšak i weliká zásluha a weliké djlo Kristowo se slawj, které on na oněch, gak za gegich žiwobytj, tak obzwláštně při gegich wystaupenj z wezdegšjho žiwota byl wykonal.

které se na ony delšj doby z žiwota Kristowa wztahugj, které na wšecky dni w roce pohotowě býti a celý cjrkewnj rok naplňowati musegj, — které nebudau záležeti ze žalmů dle gakosti a počtu wybraných, (protože se ke wšem těm časům přjkodně wybrati nedagj,) nýbrž ze žalmů w původnjm pořádku na sebe následugjcjch a w takowém počtu nakupených, aby se s nimi se wšemi na gistý čas, k. p. na celý týden, wystačilo, — které ale owšem budau záležeti ze swého přiměřeného trogjho čtenj, poněwadž to se na wšecky časy přjhodně wybrati a tudy i dle počtu přjslušně určiti dá. *) A pak budau gitřnj části, které se wztahugj na zwláštnj wýtečné udalosti z žiwota a působenj Kristowa, které budau připadati gen na gisté dni neb oktávy w roce, — které budau záležeti ze swého přiměřeného trogjho aneb dewatera čtenj, ale i ze swých, dle gakosti a počtu určitých žalmů: totiž tŕj neb dewjti, gak to důležitost slawnosti žádati bude. Budau tedy gedny gitřnj části, které gsau *powšechného žiwota Kristowa powšechnjm a wšednjm slawenjm;* a

*) Tak se hodj na čas adwentnj čtenj z některého proroka, který o budaucjm přjštj Páně wýtečnějšj zprávy podává; na čas powánočnj se hodj čtenj z některého nowozákonnjho spisowatele, který o tělesném se zgewenj Páně zwláštnj swědectwj wydává; na čas postnj se hodj zprávy ze starého zákona o původu a pokroku lidské zkázy a bjdy, t. g. zprávy o potřebě Kristowa zadostučinčnj a spasenj; na čas powelikonočnj se hodj opět nowozákonnj swědectwj o slawném wzkřjšenj Páně, a na čas po letnicech, kde giž žádný přjběh ze spasenj Páně tak tuze do očj nebige, mohlby se ostatek starého zákona dočjsti, který se až do welikonoc nedočetl.

budau giné, které gsau *zwláštnjch a wýtečných udalostj z žiwota a působenj Kristowa zwláštnjm a gakoby swátečnjm slawenjm*, — kterýmžto poslednjm, gakožto wýtečnějšjm musegj onyno pokaždé swého mjsta, buď na cele, aneb z wětšjho djlu postaupiti. — Konečně musegj se gitřnj části — ano, pokud se tyto i w ostatnjch částech ozýwagj, musegj se celodennj poswátné úkoly od sebe wespolek ljšiti ještě w giném ohledu a způsobu. Ony musegj na sebe wzjti ginau powahu o *slawnostech wětšjch a časech radostnjch*, a opět ginau o *slawnostech menšjch a časech kajicjch*. Tam se k. p. předzpěwy budau přednášeti wždy celé; tu někdy se gen napowj. Tam, (gako w neděli a gindy) obyčegný počet žalmů a čtenj se zmnožj; tu gich nadobyčegný počet opět se zmjrnj, — ačkoliw za času neywyššj radosti, která gako každé wysoké nadšenj gen krátký wýraz připaušťj, (k. p. za času welikonočnjho,) celá modlitba též se zkrátiti musj. Tam musj zawznjwati častěgi weselé „*Allelnja*;“ tu na geho mjsto nastaupj skraušené „*Confiteor. Kyrie eleison*“ a giné kagicj prosby. — Z takowých asi wětšjch a menšjch částj a takowým asi způsobem musj býti naše pokolennj modlitba sestawena. — Ona se nám w tom ohledu zgewuge co poswátné hodiny, které wšeliké wětšj i menšj časowé oddjly celému swětu prewážným způsobem zwěstugj, — co hodiny, kde mjsto gednozwučného bitj, rozmanité a přeutěšené melodie, brzo wesele brzo smutně, zawznjwagj, a weškeré člowěčenstwo ku kagjcnosti, náboženosti a

sprawedlnosti mocně budj, aneb raděgi geho žiwau kagjcnost, náboženost a sprawedlnost důstogně a dogjmawě ohlašugj.

Takowá gest tedy wšestranná powaha pokolennj modlitby. Ona se totiž musj na Krista, na neyswětěgšj Trogici, na wšecky swaté a wěrné služebnjky Božj wztahowati, ona se musj w pokolenj po wšecky časy odbýwati; ona gest zegména swatau powinnostj kněžj; ona ostáwá nieméně pobožnostj pokolennj, a co takowá se i w swé zewnitřnj formě musj gewiti; a ona musj způsobem právě wypsaným býti sestawena.

Tu giž gest dosti na gewě, že takowé modlitby skutečně w člowěčenstwu stáwá, a že gj gsau naše *swaté hodinky*. Nebo i gegich předmětem gest Kristus, neyswětěgšj Trogice a swatj a wěrnj služebnjci Božj; i ony se bez přestánj a po wšecky wěky w člowěčenstwu odbýwagj; i ony gsau zwlástnj powinnostj kněžj; i ony proto se předce nepokládagj za modlitbu saukromnau gednotliwých kněžj, ale slugj a gsau pobožnostj cjrkewnj, pobožnostj na cjrkew poswěceného pokolenj; i ony we swé zewnitřnj formě co pokolennj modlitba se twářj; i ony gsau wýše wypsaným způsobem sestaweny; — slowem ony magj weškeru powahu oné pokolennj modlitby do sebe, o které gsme prwé řeč učinili.

Tu giž také gest na gewě: že swaté hodinky negsau snad gen ljbowolným ustanowenjm, genžby w cjrkwi snad mane a náhodau bylo powstalo a na

zákon se powýšilo; ale že gsau člowěčenstwu, pro geho přirozenau powahu a pro geho přirozený poměr ku Kristu, na neyweyš přiměřeny a potřebny; že gsau w člowěčenstwu zgewem, genž se docela na lidské podstatě zakládá a z nj samoděk a nutně wyplýwá, — gináče-li tomu tak gest, gak gsme wýše dokázali: že člowěčenstwo gest skutečnau gednostj, skutečným orǧanismem se zwláštnjm celostnjm žiwotem; že Kristus na celý tento orǧanism důležitě působj; a že musj na to působenj zas celý onen orǧanism odpůsobiti dwogjm celoživotnjm děgem, gednau weřegnými posty, slawnostmi a swátostj přigjmánjm, a pak pokolennj modlitbau, o které gsme práwě widěli, že gj gsau swaté hodinky. —

Tu spolu na gewě gest: čjm wlastně swaté hodinky gsau, čili gaký gest gegich w pokolenj wýznam? — gak a proč ony se w pokolenj zgewugj? — nač gich tu třeba? — gak práwě kněžstwo k tomu přicházj, že ony gsau geho zwláštnj powinnostj? — zdali ono musj tuto powinnost přjsně dle předepsaného způsobu odbýwati, anebo zdali gi smj také ginau pobožnostj nahraditi? — zdaliby bylo takowé náhrady třeba. — Na wšecky tyto otázky naše hořegšj řeč tak zřegmě a zřetelně odpowjdá, žebychom na ně wjce odpowjdati nepotřebowali, kdybychom toliko zřetelnosti šetřili. Odpowjme wšak předce na každau z nich zkrátka, poněwadž nám tak učiniti gegich důležitost welj. Owšemt že naše odpowjdánj nebude než nazwjce giž hoto-

wých odpowědj z horegška na pozděgšj mjsto přenášenj.

Předně tedy: *Co pak wlastně swaté hodinky w člowěčenstwu gsau? Gaký pak gest tu gegich prawý wýznam?* — Ony gsau: *druhý celostnj děg w žiwotě člowěčenstwa, gegž toto weliké ústrogj skrze kněze, co přjslušný k tomu orgán, odbýwá, — gjmžto na působenj Kristowo a ostatnjch nebešťanů řádně odpůsobj, — a gjmž prwnj odpůsobjcj děg swých weřegných postu, swatků a swátostj přigjmánj náležitě obgewuge a ožiwuge.* Ony gsau tedy *modlitbau pokolennj*, čili modlitbau celého člowěčenstwa. Ony gsau — at totéž gináč djme — *modlitbau cjrkewnj*, čili modlitbau swaté cjrkwe, která nic giného nenj, než lidské pokolenj, pokud tu Kristus přebýwá a swé spasenj působj. Ony tedy gsau i modlitbau, w cjrkwi *od Ducha swatého zřjzenau*, gešto tu zákonnau platnost magj, a w cjrkwi wšecken zákonně uwedený žiwot od Ducha swatého pocházj. Ony gsau *modlitbau zastupnj*, kterau kněži za celé pokolenj, co geho přirozenj zástupci, odbýwagj. Ony gsau mezi giným také těchto za ostatnj člowěčenstwo *stálým orodowánjm*, poněwadž tito, když Boha a ostatnj nebešťany mjsto ostatnjho pokolenj o pomoc wzýwagj, za ně tjm samým orodugj. Ony gsau *řádným obcowánjm člowěčenstwa s Kristem, Bohem a wšemi nebešťany*, kdežto ono gim za gegich blahoděgné působenj slušně děkuge a gegich pomoc na nich platně wymáhá. Ony gsau *řádnau pokolennj úctau a řádným pokolennjm wzýwánjm wšech nebešťa-*

*nů.**) Ony gsau přede wšjm *nutným wýrazem a potřebným podnětem* pokolennj tauhy po Kristu a geho pomoci, pokolennj radosti z Krista a z geho spasenj, pokolennj ochotnosti ku Kristu a geho darům. Ony gsau *přjslušnými prosbami k weřegným postům, přjslušnau chwalořečj k weřegným slawnostem, přjslušným djkůčiněnjm k weřegnému přigjmánj a stálému požjwánj swatostnjch milostj.* Ony gsau *hlasitým plesem*, kterým člowěčenstwo Krista za nabytý žiwot wděčně welebj, a *hlasitým wzdychánjm*, kterým ono na Kristu tentýž žiwot geště w hognègšj mjře platně wymáhá. Ten gest prawý wýznam swatých hodinek w člowěčenstwu.

Přicházjme k otázce: *gak a proč se swaté hodinky w člowěčenstwu zgewugj? proč a gak k nim člowěčenstwo přicházj?* Ono k nim přicházj tak a proto, proč a gak přicházj gakýkoliw orǧanism k některému swému podstatnjmu děgi, který geho celostnj žiwot skládati pomáhá: ono k nim přicházj, protože ony gsau skutečně podstatnjm děgem w geho

*) Žeby tento byl prawý wýznam swatých hodinek, doswědčuge, mimo giné, také modlitba od papeže Lwa X. ku konci této pobožnosti předepsaná. Má-li totiž tato modlitba býti tjm, k čemu gi gegj puwodce ustanowuge, má-li býti wšeho toho, co se tam dobře neodbylo, naprawenjm, musj také býti krátkým opakowánjm wšeho toho, co se tam odbyti mělo, musj býti celé předešlé pobožnosti stručným obsahem. Ona pak ge uctau neysw. Trogice, Krista a swatých od celého pokolenj gim wzdáwanau: (*Sacrosanctae et individuae Trinitati etc. ab omni creatura,*) a ona gest gegich pomoci pro celé člowěčenstwo wzýwánjm (*nobisque remissio omnium peccatorum per infinita secula seculorum.*) Bude tedy celá pobožnost swatých hodinek pokolennj uctau a pokolennjm wzýwánjm wsech nebešťanu.

celostnjm čili pokolennjm žiwotě; — ono k nim přicházj, protože Kristus swým spasennjm na weškero ústrogj člowěčenstwa působj, a ono odpůsobiti musj wořegnými posty, slawnostmi a swátostj přigjmánjm, a protože toto odpůsobenj si musj oswědomiti a oslawowati tjmto modlenjm. Poważme, že odtenkrát, co oněch sedmkrát sedm welikých obratu w našj slunečnj saustawě, oněch 49 slunečnjch roků, po wypuzenj Adama z rágе minulo, a co w padesátém takowém roce Kristus na swět přišel — že odtenkráte nastalo, a dosawáde trwá *prawé milostiwé léto*, kde přebýwagjcj mezi námi Spasitel nás z předešlého otroctwj hřjchu a wšeliké bjdy a potupy oswobozuge, wšecken náš předešlý dluh zaprawuge, nás w předešlé dědictwj swatého Ducha, této dachownj a wěčné sláwy, gako i tělesné nesmrtelnosti a neporušitelnosti uwádj, kde on wšecky nátisky tohoto žiwota udělenjm nám swého pokoge ulehčuge a tak wšednj klopotu a hřmot wezdegšjho žiwota oprawdu we swátečnj ticho a blaho proměňuge; gak pak w tomto milostiwém létě nebude člowěčenstwo swému půwodci wěčné slawnosti slawiti, a geho dnem i nocj radostnými a wděčnými posty, na oswědčenj swé předešlé zawinéné bjdy, w prsa se bjti, a swé „*Confiteor*“ mu odřjkáwati? Poważme, že Kristus od toho času w člowěčenstwu blahoděgnau obět swé poslušnosti wykonáwá, že tu takměř neustále na křjži pnj, aby nám smilowánj nebeského otce a wšeliké geho dary zjskal; gak pak nebude člowěčenstwo — anot gest tak dobře,

gako neyblahoslawenĕgšj panna Maria, geho matkau, tak dobře, gako swatý Jan, geho miláčkem, tak dobře, gako Mařj Magdaléna, od něho na milost přigatau hřjšnicj — gak pak nebude pod geho křjžem státi, swé kagjcj a autrpné slzy plakati, a hlasitĕ úpĕti a lkáti? gak pak ono — gsauc tak dobře, gako tam na geho prawici puĕgjcj lotr, aučastnjkem geho trpkého osudu — k němu se neobrátj s wraucj prosbau: „*Pane, rozpomeň se na mne, když přigdeš do králowstwj swého.*“ Považme, že člowĕčenstwo gest skutečně matkau a rodičkau Páně, gežto swého syna negen w oné přetruchlivé dobĕ widj, alebrž si ho, swého syna a rozence, také s radostnĕgšjmi city připomjná a sebe co požehnanau geho mateř s welikým plésánjm považuge; gak pak ono nebude u radostném plesu zpjwati swé: „*Magnificat anima mea Dominum?*“ Považme, že ono tohoto nebeského na zemi zrozence se wšemi nebeskými dary w rukau držj a gako šedý Simeon stále na loktech chowá; gak pak ono nebude stále zpjwati: „*Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.*“ Považme, že gemu neustále se synowé zrozugj, kteřj předcházegj twář Páně, aby geho spasenj negen zwĕstowali, ale giž hotowé i rozdáwali; gak pak ono nebude s knĕzem Zachariášem zpjwati swé: „*Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemtionem plebis suae?*“ Považme, že k němu, gako někdy do Šalomaunowa chrámu, w Kristu plnost Božj sláwy widitelně sestaupila, a wĕčně u neho přebýwá; gak pak ono nebude

zpjwati swé: „*Quoniam bonus, quoniam in saeculu misericordia ejus?*“*) Považme, že se k němu s Kristem troggediný Bůh, wšickni swatj a angelé, slowem celé nebe snižuge a k obcowánj nachyluge; gak pak ono nebude chtjti s těmi nebeskými hosty obcowati, a nebude mjti pro Boha swûg „*Otče náš!*“ — pro nebes královnu swûg „*Zdráwas*“ — pro ostatnj swaté giné pozdrawenj, pro angele swé: „*Te Deum laudamus,*“ swé: „*Benedicite omnia opera Domini Domino,*“ a giné zpěwy, gimižby k gegich wěčnému: „*Sanctus, Sanctus, Sanctus,*“ sauhlasně přizwukowalo? Tuby se bylo skutečně čemu diwiti, aby takowému přizwukowánj a řádnému s nebešany obcowánj člowěčenstwo Duch swatý byl nenaučil, kdyby ze swé sjly k tomuto nebeskému umělj dostatečné nebylo. Považme, že se mu Kristus po swém z mrtwých wstánj neustále zgewuge, ano gemu swau sláwu a nesmrtelnost sděluge, že ge takořka do swých swatých ran sahati nechává, aby odtud negen přeswědčenj o geho živote, ale téhož života samo nabylo a přigalo; gak pak ono nebude zpjwati stále swé weselé „*Alleluja!*“ gak pak ono nebude před Kristem uctiwě na kolena padati a z plného srdce k němu wolati: „*Můg Pane a můg Bože!*“ Považme, že u něho Kristus pořáde se swým zgednaným spasenjm přebywá, že s njm skrze wšecka stoletj až na konec časů kráčj, swé přewzácné dary wšem wěkům rozdáwage, že s njm, co weliký wjtěz

*) II. Paralipom. 7. srowney žalm 117.

se swým oswobozeným národem, u prostřed nesčjslných spolubogownjků, k nebeskému Jerusalému slawně a wjtězně táhne, aby tu se wšemi, genž se geho přehognau a přeskwostnau kořjstj byli opatřili, u blaženém plesu wěčně přebýwal; gak pak ono nebude bez přestánj wolati swé: „*Hosanna!*“ gak pak ono si nebude wšeliké geho skutky, a skutky ostatnjch wjtězů radostně a wděčně připomjnati? gak pak ono si nebude w nabyté kořisti libowati? Tu zagisté platj prawdiwé slowo Páně: „*Kdyby ono nemlčelo, muselo by mlčeti kamenj.*“

Dále se potkáwáme s otázkau: *zdali pak člowěčenstwu toto geho „Hosanna“ také něco prospjwá?* čili *nač a proč gest mu swatých hodinek třeba?* Gest mu gich třeba práwě na to a proto, nač a proč gest gakémukoliw ústrogj potřeba některého geho celoživotnjho děge; gest mu gich třeba, poněwadž gsau oprawdu podstatnjm děgem, který w geho celostnj žiwot důležitě zasahá a geg w pořádku zachowáwá. Gest mu gich třeba, protože gest mu weliká potřeba působenj Kristowa, protože toto nemá mjsta bez pokolennj po něm tauhy, z něho radosti a k němu ochotnosti, a protože tato tauha, radost a ochotnost brzo wyhyne, gestliže se pobožnostj swatých hodinek náležitě neoživuge: – gest mu gich třeba, protože gsau hlasitým plesem Kristowa spasenj a hlasitým wzdychánjm po Kristowě pomoci, na gehožto mjsto, gestliže kdy umlkne, tudjž nechut a oškliwost ku Kristowým darům nastaupj, a wšemu blahodějnému působenj Kristowu konec

učinj, a welikému nepořádku a zmatku, welké bjdě a strasti přjstupu do pokolennjho žiwota otewře. Wezměme mu gen tento wýraz a podnět geho pokolennj po Kristu tauhy, geho z Krista radosti a k geho darům ochotnosti; a ona tauha, radost a ochotnost za krátka zmizj a giným žádostem a snahám mjsta postaupj. Wezměme mu gen pobožnost swatých hodinek; a geho weřegné posty, slawnosti a swátostnj s Kristem obcowánj obrátj se brzo w prázdný a neplatný mechanism; ano geho posty se obrátj w nestřjdmost a w howěnj wšeliké tělesnosti, při kterém se nikomu Kristowa spasenj nezachce; geho poswátné slawnosti obrátj se we swětské weselj a heyřenj, které náboženské radosti z průčelj odporuge; a geho swátostnj obcowánj s Kristem obrátj se w obcowánj s ginakými společnjky, w přizywánj pekelných mocnostj, klenj a giné bezbožné počjnánj; — slowem geho přjslušné odpůsobenj, kterýmby na Kristowo působenj odpowjdati mělo, obrátj se w nepřátelské protipůsobenj čili we zřegmé Kristu odporowánj. Wezměme mu gen toto geho „*Hosanna*:“ a ono se proměnj za krátký čas w záwistiwé Fariseistwo, a bude neginače, než oni stařj ošemetnjci a aukladnjci Páně, žádati, aby wšecka úcta a chwála Kristowa na zemi umlkla. Wezměme mu gen toto geho wzdychánj k ukřižowanému Spasiteli: „*Pane, rozpomeň se na mne, když přjdeš do králowstwj swého*;“ a ono se proměnj w rauhawého lotra, a bude neginače, než onen bjdnjk na lewici ukřižowaného Krista, wšelikau hanu a gjzliwý posměch

na swého Spasitele chrliti. Wezměme mu gen toto geho radostné přizwukowánj k chwalozpěwu nebeských angelu; a ono se s pokušitelem dáblem bude o to pokaušeti, aby djlo Kristowo na zemi zmařilo. Wezměme mu gen toto weselé opěwowánj wěčného milostiwého léta; a ono bude chtjti, gako někdy Nazaretčané, geho půwodce a zwěstowatele — ač kdyby možná bylo — násiljm zahladiti; a na každý způsob tolik swau bezbožnostj dowede, že se Kristus musj od něho se swým spasenjm odebrati. Wezměme mu gen toto geho uctiwé před Kristem klekánj a Kristowa božstwj a swrchowaného důstogenstwj wyznáwánj; a ono se za krátka proměnj w odbugného Antikrista, genž Krista s oltářů swrhnuw, sám se na ně postawj a řekne: „Gá Bůh, gá swůg swrchowaný Pán, gá sám swůg Spasitel.“ Wezměme mu gen tuto geho pobožnost, a způsobme, aby ono přestalo býti *„chrámem Páně“* a *„domem modlitby:“* a ono se nám zagisté proměnj w *„peleš lotrowskau,“* kde nebude žádného zřenj k Bohu a práwu, k počestnosti a k wyššjm potřebám duchownjm, kde se wšecka snaha bude wztahowati k pozemským statkům a rozkošjm, kde bude podwod, auskok, násilj, ukrutenstwj a wšeliká hnusnost a podlost gakoby živlem, w němž se wěřegný žiwot pohybowati a od strasti k strasti kráčeti musj. Nebo takowá gest powaha clowěčenstwa, a takowý geho poměr ku Kristu, že se musj buď pro Krista aneb proti Kristu rozhodnauti; o něm platj prawdiwé slowo, gež také o nikom giném,

nežli o něm, bylo proneseno: „*Kdo nenj pro mne. ten gest proti mne.*“ Gest tedy swatých hodinek lidskému pokolenj na neyweyš potřebj; ony gsau s geho blahem a s geho záhubau w neyužšjm spogenj; — o čemž pochybowati nebude třeba a možná ani tenkráte, byt bychom widěli, že na některých mjstech, kde se swaté hodinky dle předepsaného způsobu neodbýwagj, ještě welká úcta ku Kristu panuge, že tu geho spasitelné působenj ještě má swug průchod, že tu ještě wšeliký řád wládne; nebo to zagisté gest pozdnj aučinek před časy tu konané oné pobožnosti, anebo gest to aučinek toho, že se tu swaté hodinky dosawádc ginau pobožnostj, — ač dosti nedostatečně a nebezpečně — nahražugj.

Magj-li ale swaté hodinky tu důležitost pro celé pokolenj, *gak pak zrowna my kněžj k tomu přicházjme, že gest gegich odbýwánj našj zwláštnj powinnostj? a gak pak může celému pokolenj býti na prospěch aneb na škodu, když my tuto powinnost plnjme anebo neplnjme?* My přicházjme k té zwláštnj powinnosti tak a proto, gak a proč k. p. přichází u lidského těla ucho k slyšenj, oko k widěnj, pljce k oddychánj; my přicházjme k nj proto, poněwadž gsme u welikého těla lidského pokolenj skutečným orgánem k odbýwánj onoho poswátného celoživotnjho děge. My přicházjme k této zwláštnj powinnosti, protože na nás, gakožto kněze a posly Kristowy, skrze které on své dary člowěčenstwu posjlá, neydřjwe přjslušj, abychom gemu wděčnost a

giné city celého člowěčenstwa wyřizowali; my přicházjme k té powinnosti, protože, co umělj wykladači a ocenitelowé Kristowa spasenj, budeme také geho nejhorliwěgšj welebitelowé a wymahatelowé; my přicházjme k té powinnosti, poněwadž co zplnomocněnj náměstnjci Kristowi, skrze které on w pokolenj přjslušné odpůsobenj na swé působenj zřizuge, nejpřjhodněgi budeme onoho odpůsobenj stálj owědomitelowé, oslowowatelowé, a podněcowatelowé; — slowem my přicházjme k té powinnosti, protože gsme w té přjčině přirozenj zástupci celého člowěčenstwa. — A nenj žádné pochybnosti, že také celé člowěčenstwo má z toho swůg užitek, když my náležitě onu powinnost plnjme. Nebo nenj-li katolický článek wjry o obcowánj swatých klamem a lžj, musj Bůh naši pobožnost přičjsti celému pokolenj a naše orodowánj za ostatnj člowěčenstwo milerád wyslýchati, zwláště anot celé pokolenj může gen skrze nás, swé zástupce onu pobožnost konati. A mimo to negsme-li my kněžj z ostatnj společnosti lidské docela wylaučeni, tedy musj swatými hodinkami živená nábožnost při každodennjm obcowánj i na ostatnj člowěčenstwo přecházeti; wždyť pak pauhý pohled na kněze, na gehožto zewnitřnj podobu stálé modlenj rownč tak důstogný wýraz wyléwá, gako geho mysl nejlěčenau pobožnostj naplňuge, musj každého k pobožnosti powzbuditi; gak pak teprw když za času nedělnjho četné zástupy okolo těchto wěčných modlitelů s dychtiwostj se shromáždj, aby od nich slowa pobožnosti slyšely — gak pak tenkráte teprw kazatelowa

láska ku Kristu, Bohu a swatým, bywši po celý týden horliwě živena, co plamenný praud srdce všech posluchačů neuchwátj, a k nebi, tomuto věčnému bydlišti kazatelowy mysli, nepowznese? — Ano, náležitě-li my dotčenau modlitbu za celé pokolenj odbýwáme, tedy lze gest očekáwati, že mu většj prospěch z toho pogde, než kdyby ono samo we swé weškerosti gi odbýwalo. Nebo gisté gest, že Bůh modlitbu, s většj wraucnostj a swětěgšj myslj přednešenau, též raděgi wyslýchá; a kdo pakby mohl s takowau wraucnostj o nebeské dary Boha žádati, gako my, genž gegich cenu dokonale známe, a genž wšecken swůg život službě těchto darů wěnugeme? a kdo pak by mohl swětěgšjch rukau k nebi pozdwihowati, než my, gichžto weškeren auřad a weškero zaměstknánj gest swatoswaté? a gak pakby mohlo této wýtečné wraucnosti a swatosti w pokolenj býti, kdyby člověčenstwo modlenj a wšecko poswátné konánj co zwláštnj a wýhradnj auřad na nás newzložilo a ostatnj práce nás nezbawilo? Gako tedy Bůh modlitbu přehorliwého a přeswatého Mogžjše raděgi wyslýchal, než kdyby byl weškeren Israel swých nečistých rukau a swých wrtkawých myslj k nebi pozdwihowal; tak též naše modlenj swatých hodinek negen může, ale i má býti člověčenstwu platněgšj, než kdyby ono samo we swé weškerosti gich odbýwalo; a gako w lidském těle gakýkoliw životnj děg zdárněgi a pro celek prospěšněgi od zwláštnjch orgánů se wykonáwá, než kdyby celé ústrogj gim bylo

zaměstnáno: tak negen možné, ale i přirozené gest, aby onen poswátný děg w žiwotě celopokolennjho ústrogj od nás, co swého přjslušného orgánu, též zdárnegi a proto i pro celé člowěčenstwo prospěšnegi se odbýwal. — Nezapomjneyme tedy nikdy, že gsme — negen kněžj, skrze které Kristus swé spasenj člowěčenstwu podáwá — negen poswátnj w lidstwu wládaři, skrze které on weřegný žiwot pro swé spasitelné působenj přjhodně zřizuge — negen učitelowé, skrze které on lidské mysle k onomu spasenj obracj a nachyluge — ale že gsme tjm samým, negináče, než-li on sám byl na zemi a gest posawáde na nebi, také řádnj modlitelowé a orodownjci lidského pokolenj, že gsme aučastnjci také geho orodownického auřadu na prawici Božj, práwě proto, poněwadž gsme učedlnjci geho auřadu kněžského, a že bywše poswěceni na tento auřad Kristůw, giž gsme spolu byli poswěceni na onen druhý, gehožto powinnost tedy tak málo se dá od nás odegmauti, gako se nedá swátost kněžského pomazánj u nás wyhladiti. — A kdykoliw s tauto modlitbau před twář Páně přistupugeme, nemysleme, že gi gen za sebe wykonáwáme; ale wizme, že w tom okamženj celé pokolenj před Bohem zastupugeme a předstawugeme, a že w geho přjčině s Bohem gednáme, na geho mjstě a na geho prospěch se modljme, za ně powinnau čest Bohu wzdáwáme, a za ně powinnau přjmluwu Bohu přednášjme. — Nemysleme dále, že tauto modlitbau gen nepatrnau powinnost odbýwáme, kterauby lze bylo, bez welké winy a škody

zameškati; alebrž wizme, že sotwa může kdy býti plněna důležitěgšj powinnost, nežli tato, kde nesmjrná wáha celopokolennjho dluhu na nás dolehá, kde se naše přičinčnj na celé člověčenstwo we wšj geho rozsáhlosti prostornj i časowé wztahuge, kde do našj moci odewzdáno, gemu wšeliké nebeské dary a božské požehnánj buď zgednati anebo nezgednati, před wšelikými nehodami ge uchrániti anebo neuchrániti, kde ge swým modlenjm můžeme buď wýše k nebi a geho blahu powznesti, aneb nemodlenjm bljže k peklu a k geho strastem uwrhnauti. — Proto také nemysleme, že tuto přeswatau powinnost stačj gen leegaks odbýwati; alebrž na paměti choweyme, že gaká gest gegj důležitost, takowá se u nás pohledáwati bude pobožnost a wraucnost, a že právě proto, ať z celého pokolenj na nás gest přenešena, od nás, co swých zwláštnjch orgánů, chce býti se zwláštnj bedliwostj a dokonalostj wykonáwána. — A konečně i toho nezapomjneyme, — máme-li býti dosti wyspělými orgány, abychom k řádnému odbýwánj tohoto wýtečného dege w celopokolennjm žiwotě stačili — že potřebugeme zwláštnjho uzpůsobenj a bedliwé přjprawy, a že k této přjprawě dosti nenj, gen bezprostředně před modlenjm mysl od ginýcb wěcj k Bohu obrátiti, a gen tu předepsanau modlitbu: „*Aperi Domine os meum*“ atd. wraucně se pomodliti; alebrž — gako u ginýcb orgánů weškeren gegich žiwot gest ku kouánj gegich zábywů naskrze přjhodný — tak že u nás weškeren žiwot má býti k odbýwánj oné swaté powinnosti přjprawau, a

že weškera naše snaha w tomto žiwotě má býti k swatým hodinkám takměř přjprawnj pobožnostj a gakoby dotčenau modlitbau: *Aperi Domine os meum ad benedicendum nomen sanctum tuum*“ atd.

Dále se nám naskytuge otázka: *zdali bychom swatých hodinek w předepsaném způsobu odbýwati musseli?* aneb *zdali-by se také giným pobožnosty nahraditi daly?* — Ony se nedagj giným pobožnostj nahraditi, gako se nedá nahraditi nižádný podstatnj děg w celostnjm žiwotě gakéhokoliw orgánismu; ony se nedagj nahraditi, protože gsau skutečně w žiwotě pokolennjho ústrogj podstatnjm děgem, ať se tu we swé wlastiwé powaze nutně zgewil, a gehož gest tu předuležitá potřeba. Ony se nedagj nahraditi, protože gen ony gsau náležitým pokolennjm odpůsobenjm, kterým člowěčenstwo na spasitelné působenj Kristowo odpowjdati musj. Ony se nedagj nahraditi, protože gen ony gsau řádným obcowánjm s Kristem a ostatnjmi nebeštany, bez kterého člowěčenstwo býti nemůže. Ony se nedagj nahraditi, protože gen ony gsau pokolennj po Kristu tauhy, pokolennj z Krista radosti, pokolennj ku Kristu ochotnosti nutným wýrazem a potřebným podnětem. Ony se nedagj nahraditi, protože gen ony gsau w člowěčenstwu tjm hlasitým plesem, kterým ono Krista za zgednané spasenj slušně welebj, a tjm hlasitým wzdychánjm, kterým ono na Kristu geho předuležitau pomoc wymáhati musj. Ony se nedagj nahraditi, protože gen ony gsau w člowěčenstwu zákonnj pobožnostj, kterau tu Kristus skrze Ducha

swatého, sobě na sprawedliwau poctu, a člowěčenstwu na weliký prospěch, zřjdil. Ony se nedagj nahraditi ani čtenjm swatého pjsma, ani čtenjm swatých otců, ani giným nábožným rozgjmánjm, protože toto wše — ač o sobě gest welmi wzácné a pro pokolenj welmi důležité, ač w sobě obsahuge takowé části, z kterých se swaté hodinky od přjslušné wlády a moci zřjditi dagj ano musegj — předce nenj tjm, čjm gsau a býti magj swaté hodinky. Ony se nedagj nahraditi ničjm, protožeby každá náhrada byla prawé pokolennj úcty ku Kristu a ostatnjm nebeštanům ugmau, řádného pokolennjho s nimi obcowánj zrušenjm, protožeby byla skutečným Krista, Boha a swatých zneuctěnjm, z kterého by podlé známého zákonu: „*buď pro mne, anebo proti mně,*“ samým časem tak gistě zřegmý odpor proti Kristu pošel, gako by na tento zřegmý odpor neomylně wšeliký nepořádek a strastný zmatek u wečegném žiwotě následowal. Oprawdu kdoby mjsto swatých hodinek člowěčenstwu chtěl ginau pobožnost dáti, tenby zrowna tak zpozdile a opowážliwě gednal, gako ten, genžby přirozené swětlo a teplo slunečnj na zemi chtěl nahraditi teplem a swětlem strogeným; nebo gedna gako druhá náhrada bylaby naskrze nepřirozená, gedna gako druhá na neyweyš nebezpečná, onano totiž práwě tak pro wyššj žiwot w pokolenj záhubná, gako tato pro nižšj žiwot na zemi škodliwá. A podobným způsobem by ten, kdoby — swatých hodinek ostatnjmu člowěčenstwu necháwage — gen sobě chtěl ginau pobožnost mjsto

nich uložiti, na neyweyš neprawě a neprozřetelně sj počjnal, poněwadž by tjm, anby se z toho, co wšech ostatnjch gest swatoswatau powinnostj, wyzauwal, chtěl gako sebe z lidského pokolenj wylaučiti, a poněwadž by tjm, an by swau úctu ku Kristu, Bohu a Swatým raděgi ožiwowal swým modlenjm zwláštnjm a wlastnjm, nežli modlitbau celopokolennj, chtělby poswátné sjmě swé pobožnosti gakoby od mohútného a wěčného praudu k nestálé bystřině přesaditi, domnjwage se, žeby tu pro ně hogněgšj a gistěgšj potrawy bylo.

Ze wšech těchto otázek a z gegich odpowědj nabyli gsme toho přeswědčenj: že gest wýznam swatých hodinek předůstogný, že se s přirozenau nutnostj w člowěčenstwu wyskytugj, že gest gich tu předůležitá potřeba, že gsau zwláště pro nás kněze swatoswatau powinnostj, že gich nahraženj gakaukoliw pobožnostj gest naprosto nemožné, a wšak i docela zbytečné. Kdybychom při takowém přeswědčenj předce dost chuti k gich odbýwánj neměli, tut-by owšem musela něgaká překážka w cestě státi, ale taby nemohla býti na straně swatých hodinek, ale muselaby býti u nás — tak gako bývá w žiwotě giných orgánismů nazwjce přjčina na orgánech, když se gegich zábywy řádně newykonáwagj. Takowau překážkau mohloby býti: buď žebychom pro podlé smyšlenj a podlý žiwot wůbec ke wšemu modlenj nechut měli; — aneb žebychom při wšj dobré wůli a nábožné horliwosti, se nesrownáwali, gako wesměs s duchem cjrkwe, tak i zwláště s tjmto wý-

tworem cjrkewnjho žiwota; že bychom si k. p. wjce w abstraktnjm rozgjmánj libowali, nežli w žiwém a osobnjm obcowánj s Bohem, Kristem a swatými, w kterézto obcowánj nás cjrkew swatými hodinkami uwádj; ano že bychom ani snad nepomyslili, aby takowého obcowánj bylo; — aneb že bychom kněžskau službu Kristowu, ku které cjrkew, gak we wšem swém žiwotě, tak i w této pobožnosti, hlawnj zřetel obracj, náležitě neuznáwali, a s celau swau myslj snad w učenj Kristowě uwázli; — že bychom cjrkewnj posty, slawnosti a swátostj přigjmánj, gichžto gsau swaté hodinky řádným a potřebným ztlumočněnjm, za wec nepatrnau a wedlegšj pokládali; — že bychom, pro dotčené uwáznutj w obstraktnj prawdě Kristowě, ani k mysli nepřipauštěli, aby Kristus, co náš neywyššj kněz a našeho spasenj wěčný působitel, také wěčně a osobně w pokolenj přebýwal, a aby člowěčenstwo též wěčně a osobně s njm obcowati a zwláštnj pokolennj modlitbau geg ctjti a wzýwati potřebowalo. Ty a podobné překážky, gestliže gich u nás stáwá, musj se napřed odstraniti, a pak teprw nadzmjněné přeswědčenj přjstupu k našj mysli nagde a k bedliwému odbýwánj swatých hodinek nás přimúže; — pak nenagdeme na nich nižádný nesmysl a nižádnau auhonu, ale budau se nám zdáti dustognějšj a důležitějšj pracj, než gakékoliw sebe wzácnějšj powolánj we swětě, budau nám platiti za naši neywětšj čest a chlaubu; — pak nám nebude gegich odbýwánj obtjžným břemenem, ale bude nám neyobljbenějšjm zaměstknánjm a neysladšj útěchau;

pak zmizj wšecky námjtky, gaké kdy nerozum aneb zlá wůle proti swatým hodinkám činjwá, a postaupj mjsta neyhlubšj k nim uctiwosti a neywrauceněgšj pro ně horliwosti; — pak umlknau wšecky wýmluwy, gako bychom gich, pro nedostatek času a giné přjčiny, odbýwati nemohli, a ani ta neyhogněgšj práce nebude s to, nám w gich bedliwém odbýwánj překážeti.

Pak se ale také welké požehnánj dostane za podjl, negen nám, ale i celému pokolenj — gako bywagj wýhody řádně odbýwaných zábywů w gakémkoliw ústrogj podjlem negen odbýwagjcjch orgánu, ale i celého orgánismu. Bedliwé totiž odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto blahoplodným děgem w celostnjm žiwotě člowěčenstwa — na obecném zdrawj a zdaru tohoto welikého ústrogj podjl nám zgedná; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto cjrkewnj pobožnostj, w které se cjrkewnj duch tagj a obgewuge — také w cjrkewnj smeyšlenj nás uwede, gediný to prawý směr pro duchownj žiwot každého člowěka; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto modlitbau a zbožným hlasem celého pokolenj, do kteréhož my swým modlenjm sauhlasně wpadáme — k wraucněgšj pobožnosti nás powzbudj; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto takměř mohútným praudem, na kterém se nábožné myšlénky a city swatých osob ze wšech wěků k nám dowážegj — silněgi nás uchwátj a k Bohu powznese; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto řádným obcowánjm s nebešany — též k ne-

beskému smeyšlenj nás pozdwihne; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto úctau a wzýwánjm Krista — po geho spasenj čili po geho králowstwj nás roztaužj, abychom ge nad wšecky giné wěci wyhledáwali a owšem i našli; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto stálým pohljženjm k sprawedliwému Kristu a k geho nebeským následownjkům — též po wšeliké sprawedlnosti nás rozžjznj; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto oslawenau tauhau po Kristowě pomoci — naši bjdu nám owědomj, pokoru, kagjcnost a horliwé sebe zapjránj w nás wzbudj; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto owědoměnjm stálé u nás přjtomnosti Božj a Kristowy, k wětšj neohroženosti w našem apoštolském auřadu nás posiluj, a proti duchu swětskému nás ozbrogj; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto obcowánjm s nebeštany — negen k gich swatosti nás nawykne, ale i gegich blaženostj nás občerstwj, gešto oni se zagisté w té mjře se swým nebeským blahem a mjrem k nám nachylugj, gako my se k gegich nebeskému smeyšlenj powznášjme; bedliwé odbýwánj swatých hodinek — pokud gsau tyto wěčným orodowánjm za ostatnj člowěčenstwo — k wšeobecné lásce naše srdce rozšjřj a k wraucj horliwosti o wšeobecné dobré nás roznjtj. My dále tjmto orodowánjm i ostatnjmu člowěčenstwu wšeliké dary na Bohu a Kristu wymužeme; my w geho weliký prospěch swau wlástnj náboženost a swatau horliwost swým

modlenjm roznjtjme, my tjmto swým zbožným hlasem, gako před časy Eliáš, negen nebeskau wláhu wšelikého Božjho požehnánj na zemi přiwoláme; ale my týmž swým hlasem, gako onen, také způsobjme, aby horaucj plamen swaté horliwosti s nebe sestaupil, a srdce wšech lidj zapálil; my řádným odbýwánjm swatých hodinek wšecky nebeštany a gegich nebeské dary s nebeských stanů na naši zemi takměř přesjdljme, a my tauže pobožnostj také wšecky swaté s gegich swatými skutky a swatým smeyšlenjm z minulosti do přjtomného času gakoby přeneseme; my tedy plněnjm této swé powinnosti, pokud to na ten čas možná, a pokud na nás záležj, toto slzawé údolj skutečně w utěšený rág proměnjme, kde Bůh a wšickni nebeštané se swau spanilostj a blaženostj w společnost pozemského pokolenj sestaupj, a kde Bůh přede wšjm s námi w gisté dennj hodiny obcowati bude, gako někdy s newinným gešte Adamem pod wečernj čas obcowal. — Nuže, neodchylugme se od této blahodárné společnosti Páně, a neskrýweyme se, gako Adam w den spáchané winy, do hanštj wšeligakých wýmluw a těžkostj; alebrž w kteraukoliw hodinu nás Hospodin před swau twář k plněnj našj powinné služby zawolá, rcemež gako někdy newinné a poslušné pachole Samuel: *Eyhle, Pane, tu gsem* — hotow a ochoten k slyšenj twého hlasu, k přigetj Twých rozkazů a darů a k welebenj Twého swatého gména.

6. O swěcenj swátků w České cjrkwi.

Od

W. Ruffera,
kněze Wyšehradského.

Z nesmjrného milosrdenstwj swého poslal Otec nebeský swého gednorozeného Syna na tento swět, aby wzaw hřjchy naše na se, smrtj swau nás wykaupil. Z nesmjrné lásky k pokolenj lidskému neodporowal se Kristus Ježjš w ruce hřjšnjků dáti a nás swau krwj na křjži wykaupiti. Toto utrpenj Kristowo gest wždy ta neysladšj útěcha a neymocněgšj pohnutka k náboženosti prawého křesťana. W cjrkwi gsau následownjci Kristowi geho bratřj a sestry, geho audowé gako ratolesti kořene winného, a magj djl na geho lásce i wšj geho sláwě a welebnosti. Oni gsau synowé Božj (Jan 1, 12.) a spoludědici s Kristem (Řjm. 8, 7.) Plné wraucj lásky ku Kristu, plné wděčnosti i radostné naděge gest srdce křesťanské; a to se wygádřuge zwláště modlitbau. Přjklad toho nacházjme w djkůčinčnj sw. Pawla k Efez. 1, 3—7.: Požehnaný Bůh, a Otec Pána našeho Ježjše Krista, kterýž nás dary swými duchownjmi a nebeskými bohatě nadal; gakož wywolil nás skrze Krista před ustanowenjm swěta, abychom byli swatj a neposkwrněnj před obličegem geho w lásce. Kterýž předzřjdil nás k zwolenj za syny skrze Ježjše Krista w něho, podlé uloženj wůle swé, k chwále

sláwy milosti swé; kterauž milost nám prokázal skrze milého syna swého, w němž mámo wykaupenj skrze smrt geho, totiž odpuštěnj hřjchů z nesmjrného milosrdenstwj geho. Dobře má modljcj, že zpomjná w den nedělnj, w den Páně, na stwořenj swěta, též na wzkřjšenj Páně, a na seslánj Ducha swatého. To gsau základowé prawdy, naše samospasitedlné wjry. Prwnj křesťané tau wěrau k takowé wraucnosti zbuzeni byli, že ten den k týdennj slawnosti ustanowili. Tato slawnost zpočátku hned založená a skrze osmnácte stoletj prowedená gest skutek, genž wšecky pochybnosti o wraucnosti cjrkwe swaté w posměch uwádj, a gest každau neděli neysladšj rozkoš prawého křestana. Nezgewil Pán nebes a země neskončené milosrdenstwj swé při stwořenj swěta a skrze gednorozeného Syna swého a Ducha swatého, ale i skrze zwláště wywolené swé, gimž on moci popřál, welikě wěci Božj činiti. Upamatowánj na ty dni, w které, a na ta mjsta, kde se Hospodin zgewil w swatých swých, opogilo srdce křesťanské nebeskau radostj tak, že oni wše péče a starosti wezdegšj zapomněli, práce dennj odložili, wšj sjlu, wši mysl, celé srdce i duši swau k nebi obrátili a Boha w swatých geho ctili a chwálili wšecky společně a gednomyslně, t. g. swátky také swětili. K tomu přišlo přikázanj Božj: Pomni, abys den swátečnj swětil. Toť gest základ a puwod wšech swátků a slawnostj w křesťanské katolické cjrkwi neboliž w králowstwj Božjm na zemi. Odtud také snadno usauditi lze gest, proč slawnosti

některé wůbec wšady se držj, giné gen w některém králowstwj, i w některém biskupstwj; ba i gen w některém městě a řeholi, w bratrstwu neb společnosti; též proč památka některého swatého w gednom okršlku slawněgi držána gest než w druhém. W tom horliwost křesťanská pauze prawidla ustanowuge pod spráwau biskupa a dle pozděgšjch ustanowenj s wyšetřenjm papežským w Řjmě. Kardinal Lambertini pjše w knize *de canonizatione Sanctorum*, že má biskup práwo swátek zaswěcený ustanowiti neb zrušiti; že ale nemůže chwáliti to, když biskup o swé ugmě a bez wědomj swatého otce což takého činj.

Tak se w Čechách wraucnost a nábožnost zgewowala, když swětlo učenj Kristowa w nj se zastkwělo a rozšiřowalo. Swětila česká cjrkew swátky, které od cjrkwe Řjmské gako zaswěcené byly; hned w počátku ale zwláštnj patrony si zwolila, a proto zwláště zaswěcené swátky mjwala, i města a bratrstwa swé patrony měla. Arnošt, prwnj arcibiskup Pražský r. 1344 potwrzen, w sněmownjm ustanowenj swém o swěcenj swátků takto ustanowil a nařjdil. Aby we swěcenj swátků kostelowé našich kragin se srownáwali, ustanowugeme, by w njže psané dni genom duchownj i swětštj od služebných pracj se zdrželi. Předně w hody Božj, totiž: Narozenj, obřezánj, zgewenj, a z mrtwých wstánj Páně, též we dwau následugjcjch dnech, na nebe wstaupenj a w swatodušnj neděli se dwěma následugjcjma dnima, a w Božj tělo. Na slawnost nalezenj

a powýšenj sw. křjže a po wšecky neděle. Na čtwrau slawnost blažené Panny Marie; narozenj, zwěstowánj, očištowánj a na nebewzetj. Též na den angelů, genž se gmenuge swátek sw. Michala. Na swátek narozenj sw. Jana křtitele. Pak na dni sw. apoštolů, gako: Matauše, Filippa a Jakuba, Petra a Pawla, Jakuba wětšjho, Bartoloměge, Matěge, Šimona a Judy, Ondřege, Tomáše, a Jana ewangelisty, den smrti genom. Též na dni swatých mučedlnjků: Štěpána, Wawřince, Wjta a Wáclawa gen na den utrpenj, Wogtěcha, a pěti bratrů, t. g. Benedikta s bratry; též wyznawačů: Martina, Mikuláše, a Prokopa. Pak Maŕj Magdalény, Markéty, Ludmily, umučenj gen, a Kateřiny; také na slawnost wšech Swatých. — Stogj biskupu swobodno, swátky patrona swého kostela we swém biskupstwj swětiti. Magj i swátky patrona každého farnjho kostela, k gehožto uctiwoti zwláště poswěcen gest, též památka poswěcenj chrámu Páně we swém farnjm okršlku swěceny býti. Též dni sw. Marka a Lukáše ewangelistů, čtyř cjrkwe učitelů: Řehoře, Ambrože, Augustina a Jeronyma, kteréž swátky naŕjdil swětiti dobré paměti Papež Bonifác po weškeré cjrkwi s opakowánjm antifon a dewaterým čtenjm. Na tyto swátky s powolenjm biskupa w geho biskupstwj neb we farnjm kostele pro sebe swěcené, má mjti lid dowoleno, po službách Božjch we farnjm kostele wykonaných do své práce gjti. W sněmu české cjrkwe, kteryž držeti papež Klément VIII. r. 1604 Zbynkowi arcibiskupu pražskému naŕjdil, a Zbynko 1605 na den

sw. Wáclawa, sw. Michala a sw. Jeronyma u přjtomnosti Jana Štěpána Ferraria, biskupa Vercellenského, wyslance papežského a komissara, držely, (wynašlo se k tomu sněmu wjce než dwě stě prelátů, opatů a kněžj,) též swátky zaswěcené ustanoweny byly. Tu nenacházj se wjce mezi zaswěcenými, den sw. Wogtěcha, sw. Benedikta s bratry, sw. Ludmily a sw. Prokopa.

Po čase den sw. Wogtěcha, a také sw. Josefa zaswěcené swátky byly. Roku 1771, kde welikė změny w české cjrkwi počjnaly, byly následugjcj zaswěcené swátky zrušeny, sw. Matěge, Filippa a Jakuba, Jakuba druhého, Bartoloměge, Šimona a Judy, Ondřege, Tomáše, Jana ewangelisty, sw. Josefa, Wogtěcha, Wjta, Jana křtitele, sw. Mařj Magdalény, Anny, sw. Wawřince, Michala, Martina, sw. Kateřiny — Auterek welikonočnj a swatodušnj. Od té doby žádná změna se nestala, a ostatnj gak w Arnoštowě poznamenánj gsau, až dosawáde se swětj.

Zaswěcené swátky, na které i duchownj i swětský lid katolický od práce odpočjwati a pobožné skutky konati má, nazýwagj se *festa de precepto*, *festa fori*, swátky nařjzené. Neb cjrkew swatá znamenawši, že horliwost w srdcjch mnohých chladne, přikázanj dala takto: Zaswěcené swátky budeš swětiti. *Festa fori* proto se gmenugj, že weřegně slawnost se widj, když se na trzjch, ulicjch a náměstjch práce nekonagj. Nenj ani gednoho dne do roka, aby náboženost a wděčnost křesťanská si připamatowati neměla wjce než gednu od Boha prokázanau

milost. Wšickni dni do roka gsau swěcenj hodni, proto má cjrkew česká každý den swátek a slawj geg tak, že služby Božj se konagj, mše swaté gsau čteny, w biskupských a kolegialnjch chrámjch Páně, též w řeholjch se pjsně, žalmy, hymny ku poctiwosti a chwále Božj a swatých zpjwagj, každý nábožený kněz a jáhen i podjáhen hodinky od cjrkwe ustanowené se wraucně modlj, neb k tomu i swědomjm i cjrkewnjm zákonem zawázán gest. A náboženj lidé přigdauce do chrámu k těm pobožnostem modlitby wykonáwagj a swé dennj práce s auplnau wěrnostj a pilnostj wykonáwagj. Proto w katolické společnosti každý den do roka poswěcen, a nazýwá se swátek kostelnj, *festum de officio;* proto že gen w kostele a od duchownjch se swětj, když oni od cjrkwe spořádané a na ten den ustanowené žalmy, antifony, čtenj a rozgjmánj čtau nebo zpjwagj a modlitby řjkagj; lid obecnj ale swé práce na poli, i doma prowozuge. Ty od cjrkwe uložené a spořádané hodinky gsau trogjho způsobu. 1. Hodinky s dewaterem čtenj a antifonami mezi žalmy, a ty antifony se wšecky we swůg čas a na swém mjstě opakugj. 2. Hodinky s dewaterým čtenjm a s antifonami gako předešlé, genže se antifony nerjkagj dwakrát. 3. Hodinky gen se trogjm čtenjm, a antifony se také gen gednau celé řjkagj neb zpjwagj.

Kostelnj swátek, na který gsau uložené hodinky prwnjho způsobu, má gméno *festum duplex;* swátek, na který se řjkagj hodinky třetjho způsobu, má gméno *festum simplex.* A gestli nenj čtenj a

modlitba k wzýwánj zwláštnjho swatého, tak se ten den gmenuge *de feria* neb *de ea*, rozumj se *feria* — neb *Dominica*, w sobotu stogj w Direktáři *de eo*, rozuměg *Sabbato*.

Ty swátky, at zaswěcenj nebo gen kostelnj gsau, na které hodinky prwnjho způsobu řjkati uloženy gsau a *festa duplicia* se proto nazýwagj, magj rozličné stupně; gsau *festa duplicia primae classis*, *secundae classis*, některé *cum octava*, některé *sine octava*, giné gsau *duplicia majora*, giné gen pauze *duplicia*. W Řjmě se to určj, aby wěděl každý, gak ge má slawiti. W hodinkách doccla žádného rozdjlu nenj, at gest *duplex primae* neb *secundae classis* nebo gen pauhé *duplex festum*. *Cum octava* znamená, že žalmy a antifony wšecky nebo alespoň modlitba z toho swátku po wšech osm dnj se řjká. Gen při mši swaté wjce okrasy buď w kostele, neb na oltáři, nebo na oděwu těch, genž služby Božj konagj, se nacházj neb nacházeti má. A to určenj takového ozdobenj a wyznamenánj kostelnjho swátku djlem na wůli a usmyšlenj biskupa záležj, an chtěl, aby swátek ten s wětšj, onen s menšj slawnostj a ozdobau držen byl; djlem na horliwosti lidu obecného, že žádá s wětšj sláwau kostelnj swátek swětiti; djlem na tom to záležj, gestli wětšj neb menšj ostatky kterého swatého těla se w biskupstwj nebo w samém kostele nacházegj. Wznešenost a důstognost památky se při tom nikdy nezapomene. Swátky hodů Božjch, Marie Panny a přednjch apoštolů, i mučedlnjků, potom, gak pjše sněm Pražský, patronů wlastnjho mj-

sta, a poswěcenj chrámu Páně, genž negen požehnáni, ale w skutku poswěceni gsau, swátkowé se swětj po 8 dnj. Den swatého, gehož tělo swaté neb znamenitý ostatek se w chrámě nacházj, swětj se řjkánjm hodinek prwnjho způsobu, negen památka smrti, nýbrž i geho přenešenj. Pokračuge dále sněm: Kdyby ale od dáwna, neb pro nějaký slib obecnj lid weškeren we farnjm okršlku na swátek některého swatého od práce služebné a we swátky zaswěcené zapowězené se zdržel, ať se hodinky konagj na ten den dle prwnjho způsobu. Kdyby ale od starodáwna neb ze slibu a z horliwosti gen nějaká částka lidu obecného swátek některého swatého držel, ať se držj hodinky a služby Božj dle druhého způsobu, *fiat officium semiduplex.* Z těch a takowých přjčin se nazýwagj swátkowé zaswěcenj i pauze kostelnj *duplex majus, duplex etc. festum.*

Čechowé za zwláštnj patrony magj a ge ctj: Sw. Crhu a sw. Strachotu, Wjta, Wáclawa, Ludmilu, Wogtěcha, Prokopa, Kosma a Damiána, Norberta, Sigmunda, 5 bratrů: Benedikta, Matěge, Jana, Isáka, Christina; Josefa, Radima, a Jana Nepomuckého. Co k tomu Čecha křesťana přiwedlo, ty swaté za patrony sobě zwoliti, kdo cjrkewnj hodinky řjká, obšjrně dosti se dowj. Crha a Strachota byli, genž Bořiwoge a geho čeleď na Morawě o učenj Kristowu poučili a ge pokřtili, tehdy apoštolowé Českého národu. Sw. Wjta za patrona zwolili, že sw. Wáclaw dostaw rameno geho ku poctiwosti geho chrám Páně wystawěl, genž po čase biskup-

ským byl. Sw. Norbert gsa zakladatel řádu prémonstratského gako otec od synů swých na Strahowě čten byl. Snažil se opat Questenberg, aby drahé ostatky otce swatého we swém klášteře měl. Dosáhl své žádosti a r. 1626 tělo to swaté do Čech na Strahow přinešeno bylo; na žádost nábožené řehole prémonstratské sw. Norbert od Arcibiskupa pražského wyhlášen byl za patrona českého. Tjm způsobem se stalo, že sw. Sigmud za patrona českého wyhlášen byl; neb cjsař Karel IV. telo geho swaté z Burgundu přiwezl do Prahy, a za patrona si ho zwolil, dle příkladu krále weškeré králowstwj sw. Sigmunda ctilo. Sw. Kosmas a Damián, mučedlnjci z wýchodnjch kragin, od Čechů za patrony zwoleni byli. Což se takto dálo, gak kronikáři dle Legendy wyprawugj: Milada čili Mláda kněžna do Řjma putowawši, aby s otcem swatým o založenj biskupstwj pražského geduala. Nawrátiwši se do wlasti swé, knjžeti Wáclawu ochotně sláwu, giž w Řjmě spatřila, wyprawowala. Gsauc oba náboženj a swatj, nad tjm, co náboženého bylo, nejwětšj zaljbenj měli. Proto wyprawowala, že třetjho dne po swém příchodu do Řjma welikau a slawnau poctiwost Pánu Bohu činiti widěla w kostele dwau mučedlnjků, sw. Kosmy a Damiána. Ti někdy bywše lékaři lidská těla i howádka hogili, a žádné od lidj záplaty bráti nechtěli, a množstwj pohanů duše obrátiwše ge na wjru Kristowu ku spasenj přiwedli. Pro Krista Ježjše umučeni byli, a ten den památka smrti gegich se dála. Opět třetjho

dne byla gsem w kostele swatého Michala arch angela, a tu toho dne mnoho mšj swatých a obětj Pánu Bohu k poctiwosti a angelům geho učiněno bylo. To slyše knjže Wáclaw zaplakal řka: Deyž to milý Pán Bůh, aby můg den také mezi těmi swatými počten byl, a w tomto knjžectwj aby tak hogné služby Pánu Bohu k poctiwosti a swatým geho činěny byly, gako w Řjmě. A odšed hned kázal kostel mezi Prahau a Wyšehradem na wysoké skále (nynj slowanský wrch neb Emausi od kláštera sw. Benedikta nazwán) k poctiwosti Bohu we gménu swatých Kosmy a Damiána postawiti. I tu přjkladem knjžete lid obecný powzbuzen gsa uctiwost sw. Kosmu a Damiánu prokazowal a ge za patrony zwolil.

Kázal knjže Wáclaw i druhý kostel stawěti pod Petřjnem proti Pohořelci we gménu sw. Michala Archangela, a tjm i uctiwost k angelům Páně w České zemi rozšjřil, ačkoli uctiwost k Archangelu Michalu wůbec se činila. Neb z počátku křesťanstwa giž weliká uctiwost se angelům dáwala a kostely stawěly; cjsař Konstantin w Konstantinopoli a ginde kostely we gménu toho archangela postawiti kázal, a po čase až do 15 kaplj a chrámů pod gménem sw. Michala cjsařským nadánjm gen w Konstantinopoli bylo.*) *(du Cange descrip. Constp.)*

---

*) Ethelred král anglický w zákonu r. 1014 wydaném o swěcenj swátku swatého Michala toto nařjdil: Každý křesťan, genž určitého stáří došel, má se před sw. Michalem tři dni při chlebě a

Sw. Klément, papež, gest neyprwněgšj, pod gehož gménem w Čechách kaple stawěny byly. Toho přičinau bylo, že sw. Crha, gak Pešina z Čechorodu pjše, přigda do Čech k nowě pokřtěnému knjžeti Bořiwogowi, s sebau tělo sw. Klémenta přiwezl, akde déle s tjm sw. Tělem se pozdržel, tu že na památku kaple wystawěna byla. To mělo býti dle udánj slawného spisowatele w Litomyšli na hoře Oliwetské, kde pozděgi klášter prémonstrátský stál; w Hradci králowé, w Sacké, w Hradci nad Wltawau nedaleko Prahy a na Wyšehradě. Že na těch mjstech kaple sw. Klémenta byly, wěc gistá, že by práwě od Bořiwoge wystawěny byly, ani legendy zprámu nedáwagj, krom o dwau, w Hradci něgakém, a na Wyšehradě. Tut prwnj služby Božj konány byly. Na Wyšehradě sw. Wáclaw pokřtěn byl, a duchowenstwa mnoho chowáno. Z Wyšehradu od swat. Klémenta powolal Bořiwog gistý počet kněžj ku

---

wodě postiti, a gen syrowých kořjnků požjwati; má též každý bos ku zpowědi a do kostela gjti. Každý kněz má po tři dni bos se swými osadnjky processj mjti: každý tolik pokrmu zaopatřiti powinen gest, coby na tři dni potřebowal; pozor af ale dá, by nic masitého neb s tukem při tom nebylo, af ode wšeho chudým se poskytne. Každý služebnjk má býti wšj práce na ty tři dni zbawen, aby tjm lépe tu slawnost konati mohl, nebo gen tolik prace se mu dowoluge, co k wlastnj potřebě slauži. Této tři dni gsau: pondělek, auterek a středa před swátkem sw. Michala. Nepostil-li by se náležitě kdo služebn: odnese to na swých zádech bitjm; přečinil-liby giný gsa potřebný: dá pokutu 30 Sols; dopustj-li se toho kdo z královských: dá 130 šilinků, a ty penjze přigdau chudým. (Buttler w popsánj swátku). Tak byla zawěšena uzda nárežiwostem, a tak wjra w Krista a bázeň Božj se zmáhati mohla.

chrámu, kterýž wystawěti kázal ku poctiwosti sw. Kříže, B. Marie Panny, a Janu křtiteli na paušti sw. Iwana r. 909. — Dewět duchownjch, t. g. dwa podjáhny, dwa jáhny, a pět kněží šlo od sw. Klémenta ku sw. Giřj na hradě Pražském r. 913 — do Boleslawi, 4 na wůli Wratislawa r. 915. A sw. Wáclaw wystawiw chrám sw. Wjta, z Wyšehradu kněze, aby tu Boha ctili a chwálili, při něm usadil. Z Wyšehradu se stalo rozeslánj mužů apoštolských po wlasti české.

Sw. Giřj mučedlnjk z wýchodnjch kragin, w Čechách giž r. 912 chrámem uctěn byl, proto že Wratislaw knjže, gsa w Řezně, ku poctiwosti swat. Giřj tu znamenitý kostel a uctiwost spatřil. K Řezenskému biskupstwj Česká zem přiwtělena byla; nelze pochybowati, že Wratislaw biskupu Řezenskému wděk tjm přigjti mjnil.

Ku sw. Janu křtiteli Čechowé hned zpočátku měli uctiwost welikau; přjčiny toho zagisté byly: *a)* že giž wůbec w cjrkwi u weliké uctiwosti byl gako předchůdce Krista Ježjše. *b)* Na uswitě před sw. Janem křtitelem byl Bořiwog w Morawě pokřtěn, byl tedy ten den gak Bořiwogowi, tak wšemu křesťanstwu w Čechách pamětný. *c)* Pod skalau u sw. Jana Křtitele, kde swatý Iwan bydlel a žiwot dokonal, od Bořiwoge ku poctiwosti sw. Jana kostel postawen byl. Pozdějgi klášter benediktinský založený u řeholnjků toho řádu u weliké wážnosti byl, tak že mužowé horliwě taužjcj po dokonalosti duchownj, za dobré uznáwagjce na paušt za něgaký

čas se odebrati a tělesným žádostem uzdu přjsněgi zawěsiti, ku swat. Janu pod Skálu se ubjrali i z giných klášterů s powolenjm swého opata. *d)* Uctiwost ku sw. Janu zagisté welmi wzbuzena a rozšjřena byla tjm, že knjže Jaromjr a pozděgi bratr geho Oldřich ochranau sw. Jana křtitele z nebezpečenstwj žiwota wytrženi a při žiwobytj zachowáni byli. Jaromjr gsa wyzwán od Wršowců na low, když do hustých lesů přišel, byl od nich přepaden, k stromu přiwázán a mučen; šjpy po zdálj gako do terče na něho střjleli. Střizka kněžna we snách od sw. Jana křtitele wnuknutj dostala, aby lid wěrný za knjžetem poslala, že zle se mu děge. Učinila tak, gak ze sna procitla. W čas ještě našli wěrnj služebnjci knjžete, gak nelidsky s njm Wršowštj nakládagj, udeřili na ně, rozehnali, a knjžete zaopatřili. Wyprawowal Jaromjr, že wida se w nebezpečenstwj a nemage žádné pomoci lidské, k Bohu a k sw. Janu swé útočiště wzal, a když Wršowcowé šjpy na něg střjleli, že widěl sw. Jana křtitele, an před njm stogj, a wšecky šjpy Wršowcůw na swůg plášť béře, tak že žádná rána gegich gemu uškoditi nemohla.

Tak Oldřich gsa náwodcem a lstj Poláků od cjsaře Gindřicha do těžkého wězenj wsazen, obáwage se ukrutné smrti, newěděl žádné pomoci k swému wyswobozenj. Počal welmi snažně Boha prositi o pomoc, a sw. Jana křtitele za přjmluwu, aby gako bratr geho Jaromjr wyswobozen a při žiwotě zachowán byl. Mimo nadánj wyswobozen byl,

do Čech přišel na Dřewič, hrad pánu Berkow, ti poznawše knjžete swého a slyšewše podiwné wyswobozenj geho, sebrali řid wálečný ku Praze, kde Poláci zle hospodařili, přitrhli, Poláky zahnali, a tak Oldřicha k otci Boleslawowi a Jaromjru bratrowi přiwedli. Gest se co diwiti, když Český lid w orodowánj swat. Jana křtitele se důwěřowal a toho přjtele Božjho ctil?

Chrámowé Páně pod gménem swat. Apolináře prwnj založeni byli od Bořiwoge, syna třetjho Wratislawa prwnjho krále Českého, na poděkowánj, že z wězenj wyswobozen a při žiwobytj zachowán šťastně z Mediolánu až na Sackau do Čech se dostal. Což se takto dálo: Bořiwog byl přičiněnjm bratra swého Wladislawa r. 1110 od Gindřicha V., cjsaře Řjmského, ke dworu powolán a mimo nadánj do wězenj uwržen, až do Mediolánu, kamž cjsař wogensky táhl, přiweden a do sedmi let w okowách držen. Přitáhna opět cjsař r. 1117 do Wlach odsaudil Bořiwoge k smrti. Bořiwog dowěděw se o swém orteli, a nařjzenj dostaw, aby se k smrti připrawil, wraucné modlitbě se odewzdal. Poslednj noc zgewil se we snách knjžeti sw. Apolinář, tázage se ho, gestliby přál z wězenj i od smrti wyswobozen býti? Načež odpowěděl knjže, že žádá wyswobozen býti, a wraucně prosil, aby potupnau smrtj nezašel; na to z wězenj wywázna do Čech až na Sackau se šťastně dostal. Wladislaw uslyšew o nenadálém a zázračném přjchodu bratra swého do Čech, a hnut gsa sauženjm, kteréž bratr skrze tolik let wystál,

postaupil mu knjžectwj České. Na památku swého wyswobozenj wystawěl Bořiwog kapli ku poctiwosti sw. Apolináře, gako swého ochrance, w Sacké; a druhau nedaleko Wyšehradu na Wětrowě, nynj na nowém městě Pražském. Karel IV. w listu roku 1373 na Wětrowě kostelu swat. Apolináře daném o Sackém prawj, že od předků geho na zázrak založeni a wystawěni byli. Na ten způsob uctiwost k sw. Apolináři w cjrkwi České se rozmohla.

Počátek processj, kteréž z kůru chrámu Páně sw. Wjta na hradě Pražském do kaple sw. Wáclawa denně ráno se wede, a při něm se zpjwá antifona: *Isti sunt sancti;* w čas welikonočnj: *Gaudete justi*, gest od krále Českého Wladislawa učiněn. K čemuž geg pohnulo widěnj, gež gednoho času měl. On widěl sw. Wogtěcha, an z hrobu swého wstal, i ostatnj sw. patronowé šli zpjwagjce antifonu: *Isti sunt sancti*, do kaple k hrobu swat. Wáclawa. Ustanowil, aby každodenně kněži a správci tau cestau gako sw. patronowé šli a antifonu zpjwali; což se až dosawad zachowáwá.

Mnohý kostelnj swátek w Řjmském poznamenánj *semiduplex* gest w Čechách *duplex*, proto že w chrámě Páně sw. Wjta neb i ginde w arcibiskupstwj Pražském buď celé tělo swatého nebo znamenitý djl ostatků se nacházj. Kdo chce ostatky Swatých a gegich historii znáti, ať čte: *Phosphorus septiformis seu Sanctae metropolitanae Divi Viti Ecc. Pragensis majestas et gloria* Tomáše Pešiny z Čechorodu p. 399 — 524.

Aby z pohanstwa Český národ ku křesťanské wjře přiweden byl, a pohanských způsobů zanechal, knjže Wáclaw i toho welmi prospěšného prostředku užil, že cos podobného wždy w křesťanstwu před oči postawil. Měli Češi bůžka gménem Swiauto-Wida; aby tomu uctiwost wzdáwati přestali, kostel ku poctiwosti sw. Wjta wystawěl, žiwot geho za přjklad gim ustanowil, a tak čest a sláwu prawého Boha rozšjřil. Na Petřjně w lomu swaté gakési ohně chowali pohanštj Čechowé, že i křesťanštj počjnali wjce než obyčegně k obětjm se tu nacházeti. Sw. Wáclaw kostel wystawěti kázal ku poctiwosti sw. Wawřince, genž na rošti pečen byl, a oheň pohanský udusiti, aby obět činěna byla tomu raděgi, kterýž moc a sjlu dáwá swým wěrným, že i oheň i wodu i giná muka snadno snesau, ale od něho, a od toho, genž na swět přišel, Krista Ježjše, se odlaučiti nedagj.

Aby den sw. Josefa pěstauna Kristowa zaswěcen a sw. Josef za patrona pokoge i králowstwj Českého wywolen byl, stalo se na žádost cjsaře Ferdinanda III. na sněmu w Praze r. 1654. dne 13. dubna.

Samé zgewenj, samý zázrak, a k tomu we snách! Ze slunce wycházegjcj paprškowé wšady stegnj, we wýchodnjch i západnjch kraginách, za času starého i nowého zákona. Kde paprškowé wjry w gednoho prawého Boha swjtiti počali, stegně aučinkowali. Oswjtili mysl lidskau, pozdwihli až i žádosti člowěka wzhůru; a člowěk gsa w těle na zemi duchem mezi nebeštany bydlel. Henoch, Abraham,

Jákob, Isaiáš a wšickni proroci, Zachariáš, Alžběta, Josef, Maria Panna, apoštolowé, sw. Háta, sw. Dorota, sw. Martin biskup, Konstantin cjsař gsau přjklady a důkazowé toho, gako sw. Wáclaw, sw. Wogtěch, Bořiwog, Wladislaw a ginj w Čechách nábožnj a wěrnj audowé těla, gehožto hlawa gest Kristus Ježjš, že čisté a newinné duše horliwau wjrau sesilené, nad tělesnost a wše pomjgegjcj se wznášegjcj s nebeštany aužegi spogeni gsau. A to zwlástě we snách se wygewuge. — Že tělo proti duchu boguge; že těło zbugněné ducha sobě podmaňuge, a geg w temném žaláři a w okowách držj; to wěc wůbec známa. Že i duch silný, duch horliwě po nebeském taužjcj na těle překážku má; toť dosti patrně powědjno w prupowědi: *Duch wolný, ale tělo nemocno gest.* Člowěk dennj pracj, ať duchownj neb tělesná, unawen na odpočinutj se oddá. Tělo odpočjwá, tedy i geho žádosti; duch ale neodpočjwá; nýbrž práwě nynj zprostěn odpornjků swých, tělesných žádostj, dle sjly a ljhosti tjm wýše se wznášj, čjm čistšj geho po božském a nebeském žádosti a tauzenj gsau. Gako když se bělmo s zřjtedlnice strhne, teprw oko gasně widj, tak duch wraucj zbawen gsa gako tělesnosti na okamženj, welikě, nebeské wěci widj. To widěnj také geg oswjtj, geg posilnj, že člowěk takowé wěci nad sjlu lidskau a nepochopitelné wywede, což moci Božj gen připsati lze gest, a cjrkew swatá zázraky ge nazýwá. Historie nám znamenité příklady wykazuge, že duchownjch mužů, genž posty, zdrželiwostj a přjsným žiwotem tělo

ducha podmanili, prawdy swaté, prawdy nebeské, nad rozum lidský wznešené, poznal a swětu oznámil, a do budaucnosti nahlédl. Izaiáš prawil: *Hy panna počne a porodj syna, a nazwe gmeno geho Emmanuel.* Kde tělesnost panuge, tu o tak čistém widěnj, tu o zgewenj žádná zmjnka býti nemuž, tu člowěk neschopný. A proto běda pokolenj tomu, kde i wjra přestáwá, že by takowého zgewenj duch lidský schopen byl, a že takowá zgewenj se lidem dála; ta newěra důkaz gest, že to pokolenj hluboko w tělesnosti se nacházj a k zhowadilosti se bljžj. Což i letopisowé dosti patrně oswědčugj. Toto gen maličko k wyswětlenj buď, gak možné gest, aby člowěk zgewenj z nebe mjti mohl. Křesťan katolický nemá třeba takowého wýkladu; on wěřj, že u Boha nic nemožného; on wj, že Bůh od počátku rozličným způsobem se zgewowal; on wěřj, že tělo milostj Božj očištěné gest stánek Ducha swatého; on wěřj obcowánj swatých, a proto žádný newytře ze srdce geho wjru, že se Bůh swatým swým a skrze ně, lidu swému wěrnému zgewuge, a skrze ně welikě wěci činj.

Chwalozpěw na blahoslawenau Pannu Marii.

Dle Lavatra: *Prima Virginum praeclara.*

Od

Josefa Holáska,
faráře w Blánsku, Brněnské diécesj.

Panno! gjžto nenjť rowné,
Přednëgšj, Boha milowné;
Okusiwši newyslowné
Hořkosti, přede neysladšj!

Tys swatá, neporušená,
Panno wèrná, wywolená;
Gako cedr wywýšená
Na Libanu rozkošném.

Poklon božských nechceš mjti,
Sotwa nám chceš powoliti
Wraucně tebe, Panno, ctjti,
Úcty neyhodněgšj Ty!

Což kdo konal šlechetného,
Což kdo miluge dobrého,
W nebi což bydlj swatého,
W tě gest, swatých swětice!

Tobě budiž čest a chwála! —
Kýžby k tobě láska stálá
W srdcjch wšechnèch lidj plála,
Panno neylaskawěgšj!

Cherubjnů wůkol Tebe
Zástup plesá; wšecko nebe,
Blazenègšjm cjtje sebe,
Swau Tè zowe Královnau.

Boha's w lůnu swém chowala,
Geg co syna pěstowala,
Geho děwkau gen se zwala,
Panno neydůstognègšj!

Bohem tak obdarowané
A tak Bohu přede poddané
Pěgj sláwu nebešťané,
Panno plná milosti!

Welikáť w twém utrpenj,
Welikáť i w oslawenj;
Obé wyřknaut možná nenj,
O pannenská Lilie.

Kýž mé mysli neuhasné
Ziwot twůg co světlo gasné,
Wedaucj mne cesty spasné
K twogj dokonalosti!

Oznamowatel.

A) LITERATURA.

1. *Stálá Památka pre Dèti, které welebnu Swátost Oltarnu poprwe prigali. Po gednem katolickem Farárowi z Nemeckeho preložená. W Trnawe 1839. Nákladem Felixa Wachtera. str. 28. Moto kn. Přjslowj 4, 20.*

O tomto kratinkém a gádrném spisu bych se ani nezmjnil, kdyby mne zwlástnj okolnost k tomu newybjdla. Ležeľ prawè na stole, an tu slowák z Trnawské stolice, gménem tušjm, „Michael Petyko," se stižným zbožjm se mi byl nabjzel. Wyprawowal o swých cestách w Rusii, prošed gi od Archangela až ku pomezj Cirkyskému, od Astrachanu až k Haliči, a zpomjnal doby, an Moskwa w obèť swobody západnj Ewropy byla hořela. Stana se duwèrnègšjm, prawil mezi giným: „Weru Pane, wy mátè moc pjsma a keď dobre čjtám, take nèco z Trnawy." Ano, prawil gsem, a abych wás přeswèdčil, že wašemu gazyku rozumjm, přectu wám naschwal geden list. Uciniw to znamenal gsem, že poslauchal zagisté s nemenšj pobožnostj, než swého domácjho farára poslaucháwá. Po čtenj prawil se mi býti katoljkem, a že swých modlitieb nikdy neomeškáwá, wynaw hned zaobalené w šatu modlitebnj knjžky. Nadál gsem se opět slowácké nářečj w nich nalezmauti, než byly gsau pauze české, na sw. Hoře kaupené. Wèdèl gsem owšem, že Slowané uherštj pjsemného gazyka s námi užjwali, a co se wyznawačů konfessj Augsburgské tyká, nepochybowal gsem, že se to dège do dnes: o katoljcjch bylo ale mé zdánj giné. An gsem tak swého podiwenj netagil, dj mi Petyko: „O my wůbec české knihy kupugeme i rádi čteme; naši tiskaři nakupugj gich a u nás ge prodáwagj; neb ge řeč naše stegná s češkau, a gen toho ř nikdy newyslowjme." — Mělť Petyko w skutku také mezi mnohými modlitbičkami gen gedinau dwauljstkowau w Slowanském gazyku tištěnau. Geli giž tomu tak, že se každý sprostý Slowák w Uhrjch do

čtenj a rozuměnj Češtiny zná; tedy se má čeština k Slowákům as gako spisownj Němčina k Baworům nebo Rakušanům, gen obecné mluwy užjwagjcjm. Našemu lidu českému by srozuměnj Slowáckého nářečj gistě nemenšj těžkosti zawalowalo, gako Sasům a Prušanům srozuměnj nářečj Rakauského a Baworského: w spisownj ale němčině si rozuměgj wšickni, a gakkoliw w domácnosti Rakušan a Bawor od swého nářečj nepaušti, setrwánj swého kmenownjho rázu tak ustálugjce, přede na knize rádi ten swůg zwláštnj kmenownj ráz stjragj, aniž napadá Sweycaru, Rakušanu nebo Šwábu swůg gednotliwý dialekt — krom sbjrek národnjch pjsnj nebo powjdek, k důstognosti spisownj řeči pozdwihnauti. A mohl by, wěru, mnohý z těch kmenů co do prostředků či mohowitosti své, co do počtu swých saurodáků a geniálnjch spisowatelů na chrámě wlastnj kmenownj literatury tak zdárně neli zdárněgi stawěti, gako Nizozemci o swém půltřetjm milionu obywatelstwa. Než pro rychlegšj, bezpečněgšj a slawněgšj zrůst literatury při powšechné saučastnosti ani nezpomjná gednotliwec na chatrnau obèť, kterau byl obecenstwu přinesl. Za to ale magj Němci chrám literatury swé tak slawný, tolik swètla rozšjřugjcj a pewnostj swau wěcnosti zdorugjcj, a Rakušan ge w něm tak domowem gako Sas, aniž může Bawor Sweycara z něho wyhánèti. Sláwa geho patřj wšem; swètlo geho padá na wšecky kmeny. Magj *geden* toliko chrám; ale ge to djlo obrowské.

Gsmeli my Češi se Slowáky uherskými, gako pochybnosti nenj, gedna krew, geden národ, gednoho syna společné matky Sláwy — dèti; proč bysme také na gednom chrámu společné literatury stawěti neměli? Wjcli nám to sláwy přinese, když cizincům na dwě budky mjsto *gednoho* slawnègšjho stawenj okážeme? Neplatj i tady, ať na bágku připomenu, gedno lwjče za mnoho kořat? Negsme dost roztrháni swými obyty, swau wěrau, a poněkud i wládau? Nedrobj nás rozmanitost dialektů? Netjsnj záwist gen na naše wykořenènj smeyšlegicj lidu nepokrewnjho a přede tak těsně s námi sausedugjcjho? Mámeliž lehkomyslně i tu wazbu společné spisownj řeči potrhati, kterau gsau nás naši dobrj otcowé zas něco tauželi spogiti se snažili, a z které by časem swým neocenitelné blaho wyplynauti mohlo? Či gsme na počet tak hogni, abychom roztržènj takowého bez bolesti i bez strachu snesti mohli?

Nenj takowá mezi námi spisowatelůw geniálnost a plodnost, takowá mezi obecným lidem našjm zámožnost a mezi šlechtau a vládykami slowanskými tolik Mecénů, že duchem a zlatem doważjme, čeho se na počet lidu nedostáwá?

Gestli ale nic toho, proč a nač má se ta gediná wazba trhati? Proč té trošky olege na dwa kahánky děliti, která sotwy na geden stačj, genž by nám gasnègi i déle swjtil, než bledé tutlánj tam těch obau? „Aby, prý, se ráz kmenownjho nářečj nesetřel.“ — Setřela neb stjrá spisownj Němčina Rakušanůw, Sasůw nebo Prušanůw dialekty? Nikoliw! Tedy ani zde o to strachy negsau, leč směšné. —

„Proč má zrowna Čeština spisownj řečj býti a naše, prý, Slowáčtina gj ustaupiti, která i zwučněgšj i w úchylkách logičněgšj gest; nemůželiž stegným práwem Slowáčtina mjsto Čestiny tau spisownj wazbau býti?“ — Ale naši se — pokud wjm — ptali, která Slowáčtina uherská by tau wazbau býti měla, an, prý, hnedle w každé stolici giná gest, a na to se potud neodpowědělo. A byla by to welmi potřebná odpowěd. — Proč ale Čeština zrowna swětěgšj k tomu práwo má, mysljm proto, že gj naši i waši giž přes 200 let k té wazbě užjwali; že w nj giž něco zdj na hlubokých základech *k společnému* chrámu oswěty *společným úsiljm* wyhnaných máme; že stawenj tak prostorně umířeno gest, že nás wšecky pogjmá, a Češi i Slowáci — gak Petyko doswědčuge — se w něm giž zdomácněli; že ge našeho weškerého a nedělenčho úsilj třeba, ač chcemeli před swětem i před Bohem obstáti a zaslauženému pohrdánj cizinců ugjti — abychom na tom stawenj bez odpočinutj pracowali. Takté gsme se, owšem ne cele wlastnj winau, opozdili! Gestliže pak při wšem tom, ač Čeština giž welikė množstwj stawiwa (technických wýznamů) k rychlegšj stawbě opatřila, přjzniwých okolnostj a celého stoletj třeba bude, abychom sausedstwo gen dostihli; cožby se stalo, gestli bychom Češtinau wšem nám srozumitelnau pohrdše w Slowáčtině s bauránjm wyhnaných giž zdj, s kopánjm nowých základů a s ugednáwánjm nowých zásob stawiwa objrati se měli? Kolik úsilj bylo by třeba, než by český lid w Slowáčtině zdomácněl, byť bychom mu sebe zřetelněgi wygádřowali, že „*Krále, mládence, čepicu a dušu*,“ za logičněgšj formy držeti má, než swého „krále, mládence, swau čepici a duši!“

Kolik pohoršliwých swad by při našj nesworné, swárliwé a neustupné krwi o ty zbrusu nowé počátky powstalo, o něž by se celá wýstawnost rozkotati mohla, a které gsme w Češtině giž, neywjce šťastně uložili! Nepamátno-li, gak gsme se pro mizerné *y* na smrtelné hněwy a boge tak wydali, žeť Alexandra třeba bylo, aby zamhauřeným okem ten nowý uzel rozťal?

To gsem myslil, když poctiwý Petyko odešed, o wesměšné známosti Češtiny spisowné mezi swými kragany mne byl ubezpečil, a to mi na duchu také nynj, an o tom spjsku zprâwu podáwám. Chowáť w sobě mnoho spasitelných nauk slohem srdečným wyprawowaných, kteréž se mládeži škole odroslé dost zhusta opakowati nemohau, gako: *„Napomenuti k Bázni Božeg; Nap. k silneg Wjri, Náděge a Láski; Nap. k porádnému Držánu naproti rodičom, Poručníkom i druhým Ludom; Nap. proti Luhaním a Wšetečnosti; Nap. k Celadinom a Učňom; Nap. proti Obchodu z nemrawními Towariši; Nap. ke každodenneg Modlitbě, k usilownému Nawštiweňú službe Božeg a k častěgšímu Prigimaňú sw. Swátostj.“* Na prjklad slohu uwedu ze str. 14. *Kdiž uš Děta milé! Staw sebe si wiwolilo, usilug sa každí Čas, i každú Příležitost na to obrátit, bi si, čo potrebné gest, a na pozatím osožné bit může, gruntowňe sa podučilo. Čti a wáž sebe Pánow twích, aneb Predloženích; buď gim poslušné wšeckom, co od teba žádat mohú; chraň sa od Protimluweňa, a od neznesitedlneho Lepšowedeňá.“* atd. Nebo na str. 9. *„Ne přímagte od cudzího Člowека žádné Dary; obzwláštně kdiž trúfáte, že žádní dobrí Ohled při tem nemá, a ništ wám darowati powinnen nenj; aneb kdiž Méno geho w dobrém Chýre nestogí. — Dari mnohokráte Mládež oslepugú, sposobugú welkú Laskawost, a Spolahnutí, které lehkowerícú a newinnú Mládež do Neščasta wodí, — nebo kdo lahko weří, lahko bíwá oklamani.“*

Tak důwěrně rozprâwj neznámý spisowatel i překladatel we spjsku tom naskrz, uwáděge mnoho mjst z pjsma sw. ku potwrzenj. Gedno se nesrownáwám s p. spisowatelem něm., když na str. 22. mládeži nedělnj a swátečnj kratochwjle na prosto zrazuge, ač hned wykládá, že pod tjm slowem tance a musiky celau noc trwagjcj rozumj. Nenjť gediného pastýře duchownjho, aby newěděl, gak zhaubně tanečnj muziky na mrawy mladé osady působj, aby tudjž i nežádal odklidu tohoto po-

horšenj. Ale co naplat? Karban a mnohého gména hry působj rowně takowé škody, neli zhaubněgi. A wšecky tance docela zapowjdati wywede snad geště truchliwěgšj následky, ač to skoro nemožno. Přirozenost lidská trpj giž na obecnau a dědičnau zkázu, i se wjce k zlému než k dobrému nachyluge, a pokautkowánj wšeliké gest z té strany nebezpečněgšj než weřegné tance. Protož bych mládeži tance docela nezrazowal; ale gi toliko k střjdmému požjwánj té kratochwjle napomenul, předkládage gj truchliwé z nestřjdmých tanců následky pro tělo i pro duši barwau žiwau w olegi upřjmné lásky wzdělanau. — Co p. sp. při odůwodněnj této swé rady na str. 23. prawj: „*Nawstáwagú (totiž) w Člowěku nagwic w tégto Příležitosti hříšné Žádosti, které geho k zlím Učinkom naysílněgši priwadzagú, a čo wšecko se potagemně tehdi nekoná? Haňba gest len menowat.*“ — to nerád w tom spjsku pro mládež spatřugi, saudě, že giž hanba gest na to narážeti. Obraznost mládeže ge rychle chytagjcjm traudem, a ráda by sama přeswědčila se, co to býti může, genž se tak potagemně koná. —

Ač tedy spjsek ten za welmi prospěšný ano za spasitelnau rukowěť pro mládež při wystaupenj ze školy uznáwám — až na poslednj práwě dotknuté mjsto, gest mně ljto, že ho na rozdárky pro české školy schwáliti nemohu. Nešťastná úsměšnost našeho českého lidu by formy Slowácké bez úsměšků čjsti nemohla, kudyž by mnohá swatá wýstraha gen k zneuctěnj přišla, neřku, že by se mysl našeho lidu, gežto Slowáčtina u nás gen wzdělaněgšjm Čechům přjstupna gest, do rozumu téhož spjsku gen s těžkem nebo docela newprawila. An to wšak s Češtinau u Slowáků ginák, musjm litowati, že česky wzdělán nenj, an by se tak celému rodu byl stal přjstupným. Punktacj gest na mnoha mjstech chybná; papjr i zewnitřnost w směru k giným z Uherska k nám putugjcjm lewněgšjm spisům, dosti slušné; černidlo wýborné.

Frant. Sláma.

2. ***Kniha ručnj u nawštěwowánj a zaopatřowánj nemocných od J. Kernera, faráře Lužeckého, a doktorstwj pjsma swatého kandidáta. W Praze. 1841. U W. Špinky, arcibisk. knihtisk. Str. 311. za 48 kr. stř.***

Gedna z přednjch a nevdůležitěgsjch powinnostj

pastýře dušj gest tak řečené zaopatřowánj nemocných. Duchownj pastýř má každého času a we wšech přjpadnostech spasenj dušj lidských horliwě wyhledáwati: neyhorliwěgi ale má sobě počjnati, když gedna z drahých oweček geho leží w chorobě, a snad se giž k tmawým smrti branám přibližuge. Tehdáž láskau roznjcený služebnjk cjrkwe rád a ochotně pospjchati má do toho mjsta pláče a nářku, kdežto se od Krista Pána swěřená mu duše s tjmto swětem laučj. Rád a ochotně, prawjm, má tam pospjchati, aby nemocnému a snad giž smrti bljzkému odewřel poklady milosrdenstwj Božjho, wlil útěchu a důwěru w zkormaucené srdce geho, a ulehčil mu posledni zápas geho. Nenj ale dosti na tom, by toliko gednau nemocného nawštjwil. Chce-li pastýř dušj powinnosti swé úplně dosti učiniti, má častěgi owcěku chorau nawštěwowati, gi slowem Božjm krmiti, k trpělíwosti napomjnati, těšiti a wyučowati, wůbec k té welikě hodině, na njžto štěstj i neštěstj wěčné leží, náležitě gi připrawowati. Wěrný a dobrý pastýř prohlédá též k zwláštnjm každého nemocného potřebám, a protož nepřestáwá nikoli na tom, by toliko wykonal wšecko, což Agenda přjčinau udělowánj swátostj umjragjcjch předpisuge; nýbrž po wykonánj cjrkewnjch obřadů poučuge, napomjná a těšj geště, gak každý toho potřeben gest, modlj se s nemocným, a pakli nemocný toho schopen gest, gemu i nabožné knihy k čtenj a rozgjmánj předkládá. Působenj kněžského auřadu gest w každém ohledu na neywýš blahočinné: blahoděgnost geho ale se při smrtedlném lůžku w neygasněgšjm swětle ukazuge. Zde neypatrněgi prokazuge, že dobrý a wěrný kněz Páně prawým gest angelem, prawým poslem Božjm. Welebný pan Kerner nepochybně důležitost wěci této měl před očima, když nadřečenau knihu počal spisowati. Šlechetný úmysl swůg šťastně též k mjstu přiwedl; neb podal nám zdárné djlo, gehož my, pastýřowé duchownj, na winici Páně pracugjcj, welice gsme byli potřebni. Welký poklad spasitedlných wěcj k nawštěwowánj a zaopatřowánj nemocných připadagjcjch zde nalezáme, a zwláště mladšj bratřj naši naleznau zde bohatau látku, gakowéžto w žádném, ani w tom neyobšjrněgšjm nawedenj k uměnj pastýřskému nagjti nelze. By se o tom každý sám mohl přeswědčiti, nebude od mjsta, obsahu knihy dotknauti. W úwodu mluwj pan autor o powinnostech duchownjho pastýře k nemocným, a zde na-

wrhuge, co duchownj při nawštěwowánj a zaopatřowánj nemocných pozorowati má. Potom dělj knihu na tré částek. W prwnj částce uwozuge cjrkewnj obřady. Druhá částka zawjrá w sobě rozličná naučenj a napomenutj. Částku tuto zdobj weliká rozmanitost. Naučenj a napomenutj k člowěku, genž po prodlauženj wezdegšjho žiwota nemjrně tauží. K ginochu, genž nad tjm se rmautj, že w gaře mladosti swé umřjti má. K chudému otci, genž se nad swými djtkami rmautj, že ge w nedospělém wěku w nauzi a potřebách opustiti musj. K člowěku, genž náhlým neštěstjm wětšj částku swého gměnj ztratil, a nad tjm se prjliš rmautě w těžkau nemoc upadl. K člowěku, genž trápě se nad tjm, že mnoho protiwenstwj, křiwdy a pronásledowánj od swých nepřátel utrpěl, do nemoci upadl. K člowěku, genž pro nemoc dlauho trwajcj na loži se trápj. K člowěku, genž w nemoci netrpěliwý a newrlý gest, tak že své obsluhowately týrá. K člowěku, genž bolestné ranhogičské operacj podrobiti se má. K člowěku, genž těžký auraz na swém těle utrpěl. K člowěku, genž sobě žiwot wzjti chtěl. K ženě, genž těžce ku porodu pracuge. K člowěku, genž stěžuge sobě, že ho zlá myšlenj a pokusenj napadagjce, pronásledugj geho. K člowěku, genž smrti se bogj. K člowěku, kteréhož swědomj hněte a nepokogj, že mnoho a těžce hřešil. K člowěku, genž posledni pořádnost, neboli wygádřenj své posledni wůle učiniti odkládá. Toť zagisté weliká předmětů rozmanitost; nic méně pohřešugeme zde přede něco, což bychom rádi byli nalezli. Mnohý kněz musj také swátostmi posluhowati těm, nad kterýmiž právo světské ortel smrti wyřklo. Práce tato gest wšech ostatnjch auřadu kněžského neysmutnějšj a neytěžšj. O té ale tak přetěžké powinnosti kněžské se zde ani zmjnky nečinj. Owšem měl pan spisowatel, gakož i titul knihy nawrhuge, nemocné toliko před očima, a ne odsauzence. A wšak kniha mluwj o zaopatřowánj. Toho potřebugj ale wšickni, genž w nebezpečenstwj smrti gsau, nechať giž ge nemoc aneb ortěl w ruce smrti wydáwá. Naučenj tedy něgaké a napomenutj k člowěku k smrti odsauzenému mohlo bez překážky též zde býti položeno. Neb nemáli o této wěci gednati kniha přjtomná, kteráž zagisté wšj možnau zásobau gest opatřena, kde medle wecj podobných hledati máme? — Částka třetj obsahuge rozgjmánj a modlitby. Zde héře

welebny pan spisowatel též zřetel na přjstogjcj přjbuzné a přátele, Což owšem wšech chwal gest hodno. Neb kněz při zaopatřowánj nemocných zwláště také o to péči mjti má, by wzdělani, napraweni a potěšeni byli wšickni přjtomnj. Než zdá se mi, že ta krásná slowa, kteráž pan autor mluwj k přátelům, ku pozůstalé wdowě, k sirotkům atd. nemèla státi w částce této, kteráž rozgjmánj a modlitby přednášeti má; nýbrž že spjše „*zdwěsek*" měl ge w sobě zawjrati, s kterým kniha celá se končj, a kdežto pan autor položil pěkné kázanj: gak toho welice potřebj, aby se nemocnj časně zaopatřiti dali, a některé wěci ginė. Z předložených obsahu průwodnoť gest, že kniha tato se netoliko pro duchownj hodj, nébrž že i nemocným, a zwláště těm, kteřjž dlauhau chorobau ztrudnění gsau, může býti s welikým prospěchem podáwána. Ku posauzenj gednotliwých řečj, naučenj, napomenutj, modliteb a rozgjmánj nemohu pro obmezenost mjsta přikročiti. Prawjm toliko, že wšecko welmi srdečně a řečj čistau populárnj gest wygadřeno, a že wšady a na každém mjstě proswitá ta wraucj láska, kterauž rozžžeto má býti srdce pastýřowo k owečkám Kristowým, a kteráž i srdce pana spisowatele při spisowánj rozněcowala.

J. V, Jirsjk.

3. Wýstraha od pitj páleného, kterauž dal w dewjti poučenjch o swatém postnjm čase 1840 mile osadě Popowické cjrkewnj kněz J. Wotýpka. W Praze 1841. U Wáclawa Špinky, knjžecjho arcibiskupského knihtiskaře, wel. 12, str. 100, za 16 kr. stř.

Stawj-li se bez základu, stawenj nepotrwá dlauho: prwnjm bauřliwým wětrem, anebo silněgšjm otřesenjm se sesype, stawj-li se tam, kde základy podmokagj; stawenj rowněž welikė stálosti mjti nemůže; celé-li pak stawenj ginák důkladně zřjzeno gest, má-li ale při tom chatrnau střechu, tak že wšudy zatéká: kdo wypowj škodu, kterauž tjm celé stawenj trpj. Anebo což by prospělo rolnjku, kdyby sebe lépe swau roli wzdělával, mrwil a čistým semenem zasjwal, newyplenj-li prwé pýr. Sjmě bude sic wzcházeti, bude růsti, ale spolu wzrostlým pýrem na mnoze udušeno bude. Tak též marné gest wšecko wzdělánj pole, neudělagj-li se brazdy,

kterýmiž by škodná woda odtékati mohla. Zahradnjk dobře sice činj, když má starost o pěkné štěpy, wšecky stromky w prawý čas okopáwá, proschlé wětwe prořezáwá, atd.: ale wšecka práce geho gest marná, nehledjli spolu, aby zahradu čistil od škodného hmyzu.

Křesťanský wychowatel podobá se maudrému stawiteli; nestawj mrawnjho stawenj bez pewného dogmatického základu, aniž základá stawenj swého na pauze lidských domněnkách; podobá se maudrému hospodáři, kterýž má o to starost, aby ani dům ani pole gaké škody trpěly; podobá se maudrému zahradnjku, kterýž předewšjm o to pečuge, aby zahradu swau od hmyzu očistil.

Takowáto duchownj zhauba, kterauž wšecka sebe horliwěgšj práce pastýře duchownjho w niwec uwedena bywá, gest beze wšj pochybnosti za našich časůw „pitj kořalky," zwlášť tam, kdež se gj nemjrně užjwá. Netřeba o tom šjřiti slow, gak zle působj kořalka na člowěka samého, kterýž gi pige, a zwlasť u rodičůw na gegich děti.

Že dospělý člowěk pitjm kořalky na zdrawj sobě škodj, žádný rozumný pochybowati nebude; že ale djtky rodičůw kořalce oddaných i tenkrát, kdyby samy tehož gedu nepily, i tělesně i duchownĕ nedužiwé gsau, o tom gsem nabyl sám postačitelné zkušenosti. Takowéto děti gsau gaksi oduté, bledé, a abych tak řekl syrowé. Tělesná mdloba a ospalost rownĕž zle působj na gegich ducha. U takowých dětj nenj žádné paměti, žádného zdrawého rozumu, žádné učeliwosti; a giž pauhý pohled takowého djtěte a negápnost w řeči postačitelným gsau důkazem, že takowé nebožátko polomrtwé gest. Běda našemu pokolenj, gestliže se pitj kořalky geště wjce rozšjřj, a wšak i běda gemu, zůstaneli požjwánj téhož nápoge w lidu w té mjře, gakž nynj widjme, geště padesáte let. A protož swatau gest powinnostj duchownjm pastýřům wálčiti proti témuž zhaubnému náwyku. Sám se k tomu přiznáwám, že welmi smutná to wěc, že na ugmu giného spasitelného wyučowánj o pitj kořálky kázáno býti má; wšak co platno kázati o gaké koliwěk, sebe spasitelnĕgšj wěci, an pitjm kořalky u weliké částky lidu opět wše w niwec uwedeno bywá?

Chystám se sám, aspoň w gednom kázanj wýstrahu dáti lidu od pitj téhož prawého gedu: a protož tjm

snáze uznáwám welikau zásluhu páně spisowatelowu, kterýž sobě uložil, w dewateru řečj duchownjch wystřjhati lid od pitj kořalky, a slawně tuto nesnadnau úlohu wykonal. Gsau to genom řeči krátké, bez wýslowného rozdělenj, a wšak gádrné, důkladné, a — ačkolj p. spisowatel za přjčinau téhož njzkého předmětu neywjce gednoduchého slohu šetřiti musel, — wšech neslušných wygádřenj prázdné, a protož křesťanského kazatele důstogné, a při tom při wšem, pokud wěc dowolowala, řečnickými okrasami přiozdobené. Že pan spisowatel mnoho ze swatých Pjsem a cjrkewnjch Otcůw ke swé práci wážiti nemohl, samo sebau se rozumj, an ani swaté Pjsmo, ani cjrkewnj učitelowé přjmo o kořalce negednagj, gesto byla tenkrát lidu zhola nepowědoma; nic ale méně wšak užito gest wšeho, což se w těchto gmák newyważitelných pramenech k dotčené wěci obrátiti může. Tjm wjc se zakládá p. spisowatel na úsudek lékařský a na očitau zkušenost, kteráž gest postačitelným důkazem, gak se newčasné užjwánj kořalky protiwj swaté wůli Páně. Neb o čem wjme ze zkušenosti, že tělesnému zdrawj škodné gest, že ukracuge žiwot, že člowěka zawádj k giným hřjchům, o tom wyznati musjme, že hřjšné gest w sobě samo, byť se i o tom we swatém Pjsmě žádné nečinilo zmjnky.

W prwnj řeči gedná p. spisowatel o nalezenj, o prwnjm užjwánj, a o rozšjřenj kořalky, a o gegjm zhaubném účinku wůbec. W druhé řeči gedná, že w giných kraginách zwláštnj gednoty se spogily, aby mezi kragany swými bogowaly proti zwyku, páleného nápoge užjwati; čjmž k následowánj powzbuzuge. W třetj řeči gedná; že nestřjdmé netoliko, nébrž i střjdmé požjwánj kořalky zdrawj tělesnému škodj a tjm wěku ukracuge. We čtwrté a páté řeči dowozuge, že pitj kořalky zawádj člowěka k sedmeru hlawnjch hřjchů. W šesté řeči ukazuge, gak pitjm kořalky hyne manželská láska, swornost, wychowánj djtek, a celé domácj hospodářstwj. W sedmé řeči ukazuge, w gak newykupitelné otroctwj kořalka každého pogjmá, kdož gj přiwyknul; že gj člowěk welmi lehko přiwyká, když gj ale gednau přiwyknul a k mnohým hřjchům byl zaweden, že pro swůg nešťastný náwyk welmi nesnadno se odhodlá na cestu polepšenj, že negedná ani podlé wůle Božj, ani tak skoro podlé swé wlastnj wůle, nébrž toliko podlé wůle hřjchu, kteryz celého člowěka pitjm kořalky opanowal. W osmé

řeči obšjrně powzbuzuge, aby se každý pitj kořalky odřekl. A w dewáté zawazuge každého, aby danému slibu dostál.

Předneseny gsau tyto řeči na neděle postnj, na den zwěstowánj Panny Marie, na welký pátek a na den wzkřjsenj Páně. Právě ale u té přjležitosti ukázal p. spisowatel, gak wýborným gest řečnjkem, an se u wolenj textu od předepsaných perikop neuchýlil, a předce obraného textu k věci své welmi nenuceně a přirozeně použil. U p. poučenj páté na neděli družebnau, text: *Tedy Ježjš, když poznal, žeby měli přigjti, aby gey chytili a učinili králem, utekl opět na horu sám gediný.*" (Jan 6, 15.) Použitj téhož textu: *Lid chtěl tjm dekowati Pánu za ono zázračné nasycenj.* Nynj dále uwádj, gak se gindy Bohu děkowáwalo za geho požehnánj, nynj pak že se děkuge ožjránjm se kořalkau.

Wjmť, že wšickni weleb. pp. bratřj na winici Páně p. spisowateli děkowati budau, gimž se dotčená kniha do ruky dostane, negenom ti, kteřjž gj k stegnému aumyslu použjgj, nébrž i ti, gimž o té věci kázati netřeba, an uwidj, že w rukau mistrného kazatele žádná wěc nenj tak suchá ani nezpůsobná, aby se o nj s užitkem a spolu krásně mluwiti nedalo.

Gakkoli tato kázanj chwály hodna gsau, předce nebyl pan spisowatel o gedné věci náležitě zprawen. Na str. 24. připisuge škodný účinek kořalky — gak se populárně wygádřil: „*tak řečené pljsně*" (Grünspan). Owšem gest měděná rez prawý ged, ale té tak lehko w kořalce nenj. Ged koralkowý gest wlastně ljh (spiritus), kteréhož člowěk stráwiti nemůže. On se wnjsj mezi krew, ale s krwj se nikdy nespogj, a nižádným způsobem se neproměnj w podstatu lidského těla. Neodegde-li nestráwený z těla, welmi zle působj na zdrawj geho, zwlášť an zatwrzowánjm pokrmů žaludek k wětšjmu namáhánj nutj, a právě tjm ho oslabuge, čehož následek bývá nezáživnost. Že ale skutečně lih nezažitý w těle zůstáwá, důkazem gest, že když se kořalečnjkům žilau pustilo, že wodnj částky ustálé krwe zapáliti se daly, a tak hořely gako sama kořalka. A že kořalka zažjwánj pokrmů překážj, dosti patrno gest, an w silné kořalce, anebo ljhu kořalkowém měkké wěci twrdnau a před porušenjm se na dlauhé časy zachowáwagj. Ten omyl ale nepřipisugi pánu spisowateli, — neboť nenj to naše wěc, zanášeti se zkauškami lékárnickými,

— nébrž buď pramenu, z kteréhož wědomosti swé ważil anebo rádci, kterýž geg chybně zprawil. Tauto malickostj se ale wěci dobré nic neugjmá.

Frant. Hawránek.

4. *Christkatholische Liturgik, zunächst zur Ausübung für Pfarrer und Kapläne des Weltpriesterstandes in der abendländischen Kirche, mit Berücksichtigung der in den österreichischen Staaten, dem Königreiche Böhmen und der leitmeritzer Diöcese insbesondere über die kathol. Liturgie bestehenden Verordnungen. Von Ant. Hnogek, emeritirten Professor der Pastoral am theol. Instit. zu Leitmeritz, nunmehrigen Dechante in Melnik. Dritter Theil. Prag 1838—39. In der fürsterzbischöfl. Buchdruckerei bei W. Špinka, gr. 8. Bogen 65. Pränumerationspreis 4 fl. C. M.*

Prwnj a druhý djl téhož welikého djla w přjtomném časopisu r. 1836 sw. II. str. 339—344 od zemřelého, o tento časopis welmi zaslaužilého, nynj bolestně pohřešeného weleb. p. faráře Vinc. Zahradnjka, a r. 1837. sw. IV. str. 643. od nje psaného welebnému duchowenstwu ohlášen, a gak dlužno, welmi přjzniwě posauzen, schwálen a duchowenstwu poručen byl. Gak se zwěčněly, weleważeny p. f. Zahradnjk o I. djlu, a nje psaný o II. djlu prohlásil, tentýž chwalný úsudek platj též o III. djlu, kterýž gedná o liturgii, kteréž užjwá swatá katolická Cjrkew při udělowánj swátostj. Auplnau recensj odkládám až po wygitj celého djla, aby saustawa nebyla roztržena, aby mnohá wěc nemusela se opakowati, a přehled celého djla aby každému tjm gasněgšj byl. Zde genom tolik djm, že weleučený p. spisowatel wšecko, což k wěci należj, zcela wyważil, mistrně sestawil, a tak přjgemným způsobem podal, že čtaucjmu netoliko zdrawé naučenj, nébrž i utěšenau zábawu poskytuge. *Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.* Třetj djl geho liturgie, kterýž prwněgšjch mnohem obšjrněgšj gest, a z dwau oddělenj záležj, wykládá netoliko ceremonie při udělowánj swátostj, a děgepisný gich původ neb proměnu, a rozdjlnau gegich formu, gak se dle rozdjlu cjrkewnjho *ritu*, neb i křesťanského wyznánj užjwá; nébrž i gak potřeba ukazuge, wykládá spolu stránku dogmatickau a předpisy cjrkewnjho práwa; posléze i wýznam gednotliwých ceremonij, kterýž daleko od mystického,

nechutného wytáčenj, spasitelné naučenj w sobe obsahuge. Tjmto uspořádánjm gest tato liturgie w rukau duchownjch správcůw na winici Páně netoliko užitečná, nébrž i welmi potřebná; neboť ukazuge, gak by duchownj pastýř podlé cjrkewnjho nařjzenj weškeré poswatné ceremonie wykládal, a, na čemž geště mnohem wjce záležj, tolik látky poskytuge, že duchownj pastýř i liturgická kázanj držeti může. Liturgická kázanj gsau welmi pořjdku, a předcet náležegj gako celek ku křesťanskému wyučowánj, a když náležitě wzdělána gsau, dogjmawostj se docela rownagj dogmatickým i morálnjm.

Fr. Hawránek.

B) ROZLIČNOSTI.

Žiwot Doktora Josefa Plece,

cjs. kr. dwornjho faráře we Wjdni,

sepsán učdlé Doktora Vincence Sebáha

od

Fr. Wěnc. Nowotného.

(Na požádánj redakcj časopisu, aby redaktor redaktoru památnjk uctiwé swé šetrnosti postawil.)

Plec, pošlý z kmene Českého, gakože to giž přjgmj geho ponadokazuge, narodil se dne 3. Ledna 1788 we Wjdni, a byl na to dne druhého tamně w kostele Panny Marie Šotenské pokřtěn *a Josefem* nazwán. Geho kolébkau nehýčkaly rozkoš a bohatstwj, aniž gi oswěcowal gaký blesk světský; gelikož rodičowé geho *Ondřeg Plec*, početwedanej gistého kupeckého domu we Wjdni, a *Cecilie* rodem *Büttnerowá*, náleželi magetnostj swau ledwa k prostřednjmu druhu zámožnosti lidské, takže, chtělili w občanském žiwotě poctiwě wygjti, welmi skrownè tráwiti museli, a i při této opatrnosti se gim gen přjliš často nedostáwalo prostředků k wyššjmu zwláště wzdělánj gegich djtek, přede wšjm pak gegich syna Josefa, gehožto wtip záhy giž s potěšenjm pozorowali. Nebylotě tu také nižádné přjzně wysokých osob aniž gakých zwláštnjch zásluh od předků geho druhdy zjskaných, gežto potomkům na walnau pomoc bywagj, a ne zřjdka i cestu proklestugj, rownagj a sjřj k hodnostem, — pod gegichžto perutj by byl mladý Plec na sebe došel ohledu, a protož musel ubohý děkowati, a děkowal welkodušné wše wzdělánj a pak i powýšenj swé gen swé wtipnosti a pilnosti, a spolu wlastně tomu, genž wtip rozdáwá a osud lidský otcowsky sám snowe — Bohu.

Gsa pak giž co pachole powahy na wysost živé, a pro

wše, což krásného a dobrého, planauci, gewil záhy také neobyčegnau náchylnost ku knihám a stawu kněžskému. Což widauce s potěšenim rodičowé geho, gak mile to autlý geho wěk dowolil, uwedli geg do wzorny školy u swaté Anny we Wjdni, kdež wýbornými učitely, zwláště pak katechety, Antonjnem Hyem a Augustinem Grubrem, napotomnim arcibiskupem Solnohradským, tato geho zbožnost a pilnost pečliwě živena gsauc, tak se usadila a zmocnila, že gegj plamen po celý geho život neuhasl. —

Když wšak w dewátém roku wěku swého z třetj giž třjdy wzornjho učenj wykročiti měl, udala se přjpadnost, která na geho budaucj živobytj lehko mohla mjti takowý následek, žeby geho život byl docela giný směr i obor obdržel. Napadlotě gednomu z geho světských učitelů, že, ač dosti přjležitosti a přjčiny měl geho schopnosti a prospěchy pozorowati a uznati, geho rodičům předce namluwil, žeby syn gegich k wyššjmu studowánj dosti schopen nebyl, a tudy žeby lépe bylo, kdyby geg, dokawáde čas gest, na nějaké řemeslnické učenj, zwláště pak ke kupectwj oddali. Starostliwj rodičowé zarmautili se sice nemálo, ale uważugjce radu a spolu wlastnj nemagjcnost uposlechli oné, a zaslali syna swého k cjli tomu do čtwrté ještě třjdy u swaté Anny, kde tento ne pro nepilnost a neprospěch, ale djlem pro wětšj ntwrzenj, djlem zwláště pro autlost swého wěku po tři leta, a sice od roku 1798 až do roku 1801 se pozdržel. I učil se welmi pilně tomu, co gemu teď geho rodičowé weleli a za záměr geho budaucjho života odhodlali a wykázali; nic méně geho náchylnost k duchownjmu stawu nedala se ničjm nechlácholiti. Bylotě mu wždy milo a radostno kostely nawštěwowati, a tam pobožným srdcem buď cjrkewnjm obřadům přitomnu býti, anch docela, což welmi rád činil, při mši swaté přisluhowati. Tak se stalo, že se s mnohými duchownjmi hlawnjho přede wšjm chrámu Páně Swatoštěpánského, zwláště pak s tamnjmi faráři Herbstem a Smidem seznámil. A tito slyšjce negednau tuto žádost geho, spolu pak pozorugjce geho přjwětiwost a otewřenost mysli a srdce, tak geg sobě zamilowali, že geg gak za ohledem počestné a lehčegšj wýživy geho, tak též i za tjmto geho aumyslem nemálo podporowaly.

Když se wšak takto autlá duše Plecowa zameyšlela, hle tu l. P. 1801 nowě wyswěcený kněz Josef Theyer, pozdějšj arcibiskup, konsistornj rada a farář na předměstj Swatomarkétském u Wjdně slawil w hlawnim chrámu Páně Swatoštěpánském swé prwotiny. Mladý Plec nemohl s to býti, aby

nebyl přijatemen, a tu geg toto swaté geduánj tak dogmalo, že mu welikánský obor prostrannosti chrámowé počal auzek býti, a on s pláčem domů se wrátiw swých rodičů co neysnažněgi prosil, by geg do latinských škol poslali, že chce knězem Páně býti, aby mohl též někdy tu předrahau obět mše swaté za ně, za sebe i za potřeby lidstwa Bohu při oltáři konati a slaužiti. — Rodičowé nemohauce geho prosbám a slibům odolati; ano w srdci swém gsauce welmi powděčni těmto, an se takto i gegich tagná žádost sama zaprádala a naplňowala, mile rádi swolili. —

I wstaupil hned toho geště roku Plec do Gymnasium u swaté Anny, a mage zde výborné muže, gako Weimara, Špana, Hanké, Plehana, Höfflicha a Raimana, — za učitele, tjm wýše stýdami školnjmi postupowal, tjm wjce nabytými wědomostmi a duševnjm wzdělánjm oplýwal, tak že se wždy wjce šjřil obzor geho mysli i srdce, a těchto utěšenosti, gelikož mu nic většjho nepůsobilo potěšenj, gako w knihách wždy wězeti, a z nich bráti světlo a obživu pro duši. A tato geho pilnost a radost wždy wyššjho dostala i tjm podnětu, že při každém weřegném skaumánj za prwnjho z celé školy co do umělj a mrawů, a tudy i co do zásluh obyčegně uznán a wyznamenán byl.

A wšak i na obzor této geho newinné a šlechetné blaženosti wystaupil pogednau a nenadále mrak, který gasnost geho utěšené mysli a spolu blaženého srdce nemálo zatemnil a ztenčil. Potkalatě srdce geho dne 7. Prosince 1805 rána nenadalá, rána welebolestná, ztráta totiž geho milowaného otce, posawádnjho geho i ostatnj rodiny wěrného živitele, rádce, přjtele, wůdce i ochránce. Gak tu srdce geho hořem a bolestj krwácelo, nelze popsati, zwláště když zesnulý djlem pro chatrnost swého služebnjho platu, djlem pro šlechetnost swého swědomj ničeho uhospodařiti nemoha, swým pozůstawil za wše gměnj čisté swědomj a šlechetnau gen chudobu. Onen kupecký dům, gemuž wěrně a s prospěchem slaužil, snadby rád byl geho zásluhy aspoň geho pozůstalým odměnil nějakau výživau; ale geho wlastnj přjpadnosti tomu nedowolowaly, a tak ubozj osiřelci zůstaweni byli swým dalšjm živobytjm gen na Boha a na sebe. I cjtilť náš mladý Plec ztrátu otcowu tjm wjce, čjm wjce sám při tom spolu na slowo wzat gest; gelikož starage se dřjwe gen o ducha, musel se teď starati spolu i o žaludek negen swůg, ale i těch, genž mu zůstali po otci. Gako wšak matka a sestra geho každá ráda ač bolestným srdcem podjl wzala a nesla tohoto swého osudu w Bohu a w práci ži-

wobytj swého hledagje: tak též neméně náš mladý Plec učinil. Studowaltě tjm bedliwěgi, a wšecky uspořené hodiny, kterých mu dějwe užiti dowoleno bylo k wlastnjmu oddechu, wynaložil teď na domácj z platu giných učenj. A co takto pracně wytěžil, přinesl matce do společné výživy.

Že pak se Bůh co prawý otec o své wěrné wždy stará; wzbudiltě i Plecowi w ctihodném knězi panu Františku Smidowi, kanownjku hlawnjho chrámu Páně Swatoštěpánského a rytíři řádu Leopoldowa, přjzniwce a dobrodince zwláštnjho, který pozorowaw Plecowu hodnost i schopnost, spolu pak geho i geho rodiny osud těžký a bolestný, nemeškal geg gednak wyššjm domům poraučeti, gednak i sám podporowati potagmo. A tak Plec sám se wždy pilněgi studijm zaswěcuge, spolu giné k wědomostem weda, wstanpil pod perutj swého přjzniwce l. P. 1806 do filosofie. Gako wšak na Gymnasium prospjwal, prospjwal i tuto, mage zde w náboženstwj Jakoba Frinta, w početnictwj a přjrodoskumstwj Remigia Dottlera, w libomudrctwj Františka Hammera, w slowozpytu a krasowědě Antonjna Šteina a w dějepisu Martina Wykoše, wšecky muže za wýborné učitely. Brzo se i takto stalo, že geg geho dobrodinec, naddotčený pan František Šmid, i panu Frintowi poručil. Tento geg sice z počátku twrde těmito slowy odbyl: Gestliže hodný gest, okáže se, ano on se sám poraučeti bude; nicméně co zde powrchně od sebe gako odložil, neodložil přece u wnitř sám u sebe, gelikož tjm pozornějšj byl na Plece. I nedlauho to trwalo, a giž si tento-k Plecowi náchylněgi počjnage swau přjzeň tjm progewil, že geg gednak welewljdně k sobě potáhl, gednak geg často, zwláště o prázdninách k sobě do města Laa, kde sám práwě farařowati započal, na dalšj čas powyzwal, gednak gemu i k stipendium z důchodů Wjdeňských škol dopomohl.

Nynj když Plec dokonáwal běh filosofických swých studij, nastala proň nowá péče a starost, k gakému totiž stawu se rozhodnauti a přistaupiti má. A hle! tu se w něm opět mocným hlasem chuť a žádost ku kněžskému stawu ozwala. Měltě sice při swých schopnostech mnoho wyhljdek swého zaopatřenj; gelikož se mu giž tenkráte mezi mnohým přidělenstwj při Wjdenské hwězdárně podáwalo s gistau naděgi brzkého postaupenj a platu zwýšenj, a wšak tato geho wěrná žádost swjtězila nade wšjm, čehož swět mu slibowal, takže s dobrým aumyslem l. P. 1808 wstaupil do bohoslowj.

Wida se giž takto Plec na bližšj cestě powolánj swé-

ho, poslauchal swých professorů, genž byli w cjrkewnj historii Čeněk Darnaut, w biblickém studium starého zákona Petr Ackermann, we wýchodnjch gazycjch Maronita Antonjn Aryda, w biblickém studium nowého zákona a wýkladnictwj Altmann Arigler, w cjrkewnjm právu Tomáš Dolliner, w dogmatice Augustin Braig, w morálce Ondřeg Reichenberger, w pastorálce pak Čeněk Edward Milde, napotomnj biskup Litoměřický a teď knjže arcibiskup Wjdeňský, — skrze wšecka leta s takowým pozorem i prospěchem, že opět nejen ta nejčestněgšj wyswědčenj obdržel, ale i hned po swém wyswěcenj, které se dne 30. Srpna 1812 k geho newýslowné radosti na něm wykonalo, od tehdegšjho Wjdeňského knjžete arcibiskupa Sigmunda, hraběte z Hohenwartu, dne 28. Řjgna t. r. za dozorce a ředitele domácjch studij w arcibiskupském semeništi ustanowen gest byl. Mezi tjm časem přistaupil w kostele sw. Petra po boku swého přjtele Tomáše Powondry, pozděgšjho pastorálnjho professora a pak probošta Trientské Kapitoly, k oltáři, a jakau myslj, a jakým srdcem zde své prwotiny slawil a konal, nelze peru wypsati, ba ledwa si mysliti. Že pak ono dozorstwj seminárnjch studij na wysokých školách Wjdeňských obyčejně spogeno gest s přidělenstwjm (adjunktstwjm) bohoslownjm, tedy i Plec brzce na to od zemského řjzenj jakožto přidělenec bohoslownj potwrzenj obdržel. I počal se swým spolupřidělencem Josefem Žižkau, s njmžto dáwno giž byl w přátelské srozuměnj wešel, mladistwau horliwostj a ze wšj sjly své na wzdělánj swých swěřených chowanců pracowati, rozněcuge w nich nejen lásku k literajmu zdokonalowánj se, ale i prawau zbožnost ducha a to nejen slowem, ale i wlastnjm přjkladem. Takowéto požehnané počjnánj geho bylo také i přjčinau, že sobě Plec záhy důwěrnost knjžete arcibiskupa a spolu i auřad ceremonářský wyzjskal, ano, když tehdegšj seminárský rektor František Bugl dne 1. Září 1813 na wěčnost se odebral, na geho mjsto prozatjm byl dosazen.

Pracowal-li gest dřjwe wěrně a neunawně, pracowal nynj geště s wětšj chutj a silau na duchownjm prospěchu swých chowanců. A tak se stalo, že se wždy wjce a wjce oko wereyné pozornosti a důwěry naň obracelo a upjralo, a když doktor Braig ze své dogmatické professury wystaupil, gemu geho uprázdněná stolice jakožto přidělenci bohoslownjmu skrze celý školnj běh od 1814 — 1815 swěřena gest byla. A wšak i zde sobě nowé sláwy a zásluhy dobyl. —

Právě w těchto letech doktorem Jakubem Frintem, potehdáž giž cjs. kr. dwornjm farářem, zamyšlený a nawržený zřjzen byl od Geho cjs. kr. Gasnosti b. p. Františka I. ústaw wyššjho wzdělánj duchowenstwa světského pro učitelské stolice na wyššjch a hlawněgšjch přede wšjm školách. Tuť hle zásluhy, powěst a weleslawná Plecowa swědectwj i od samé knjžecj arcibiskupské konsistoře zwláště mysl páně Frintowu na sebe upamatowaly, a tak i přjčinau byly, že náš Plec od cjsaře pána dne 6. Září 1816 za skutečného cjs. kr. dwornjho kaplana prohlášen byl. Bylať tohoto geho powyšenj i ta čestná přjčina a sice: Do tohoto ústawu, genž se Frintaneum nazýwá, přigjmagj se pro wyššj zdokonalenj gen schopněgšj wycwičené giž hlawy; protož žádá tento ústaw a potřebuge za učitele muže takowé, gakowé wýtečným rozumem a wzdělaným srdcem tyto své chowance wšjm ohledem přewyšugj, sicehy ginák sám swého cjle nedošel. —

Toto wše přemjlage Frint na mysli, wzpomněl si i hned na Plece, o gehož schopnostech ducha a powahách srdce dáwno giž byl přeswědčen. Sotwa tedy Plec za cjs. kr. dwornjho kaplana dosazen byl, giž i k tomuto ústawu na slowo gest potažen.

Bylo pak hned z počátku zřjzenj ústawu tohoto toto: Tři zástupcowé co představenj wedli a řjdili wšechen wnitřnj i zewnitřnj pořádek i auřad, a sice geden co wrchnj ředitel wšeho wedl powšechný dohled, pořádek i aučet, a tjmto byl právě tehdegšj cjs. král. dwornj farář sám pan Frint, co spolupůwodce; druhý byl ředitelem domácjho pořádku a studium, a tohoto auřadu se Plecowi dostalo; třetj pak byl duchownjm wůdcem a rádcem swědomj čili zpowědnjkem, kterýžto weledůležitý též auřad tenkráte cjs. král. dwornj kaplan, pan Jan Michael Leonhard, nyněgšj biskup Diokleciánopolský a spolu apoštolský polnj wikář, zastáwal. Uwázal se sice každý z těchto zagisté wěrně w auřad swůg, a wšak wětšj a hlawněgšj část práce zůstala patrně Plecowi, který negen co gemu gako dozorci studij přjslušelo horliwě konal, ale i nadto ještě sám opakowánj a zwláštněgšj wyswětlowánj wšeho držel. — Než brzo se i u něho okázalo, že gest duch sice mocen, ale tělo oddechu potřebuge, a přjlišným namáhánjm klesá. Uznáno to i od Frinta, a pak skrze tohoto i od zemepána samého. Z té přjčiny přidělen gest gakožto dwornj spolukaplan a druhý řjditel domácjch studij pan Michal Jan Wagner, tenkráte učitel bohoslowj w Linci, nynj pak biskup u sw. Hipolita w Rakausjch. Odlehlo sice takto nemálo Plecowi, a wšak on sám sobě oddechu

nepřege, obracel swá prázdněgšj okamženj na wypracowánj dukladnych kázanj, které milerád lidu s kazatelny přednášel, aby i zde, by možno bylo, prawau zbožnost a k této wedaucj poznánj pozasel; a k cjli tomu mluwjwal se wšj srdečnau horliwostj a protož i s požehnánjm, gelikož se negen mnozj slabj we wjře sesjlili, ale i odpadlj opět nawrátili, ba mnozj se i ze židowstwa k wjře Kristowě přihlásili.

Taktě pracowal wěrně i w tomto poli swého powolánj zdegšjho až do roku 1823, kde mu 12. Března geho zásluhy a gegich spolu uznánj a doswědčenj i od pana Frinta, přjsného to saudce, proklestily cestu až na stolici dogmatiky na wysokých školách Wjdeňských. Nynj se Plec sám sobě zdál a giným widěl na swém prawém mjstě býti; neho nic mu nebylo radostněgšjho než přednášeti prawdy náboženstwj Kristowa, a kdykoli ge přednášel, přednášel ge wždy s takowau roznjceností mysli i srdce, že oheň geho wjry i přeswědčenosti na geho posluchače přecházel a ge podgjmal.

Čině pak takowýmto způsobem wždy wětšj duchownj prospěch w žákowstwu, dobýl sobě nowých zásluh, nowé i sláwy, tak sice, že když aumrtjm pana kanownjka Antonjna Šopa cjsarské kanownictwj při hlawnjm chrámu Páně swatého Štěpána uprázdněno bylo, Geho cjs. král. Gasnost b. p. František I. geg nejwyššjm swým uzawřenjm od 15. Unora 1827. na toto téměř sám od sebe dosaditi ráčil. A tak se nynj pro geho bratrské a synowské srdce weliká wyplnila žádost, že mohl totiž swau matku a sestru, které dřjwe, gak mohl, podporowal, k sobě wzjti, a gim gegich dny ulehčiti a osladiti. A tu srdce geho samo tjm nemálo okřálo.

Ožjwage pak takto blahotnau domáceností swau oddáwal se tjm utěšeněgšj myslj na skaumánj bohoslownych zwláště wěd. A aby negen we swé posluchárně živým slowem swým prospěl, ale i také wšude ginde a sice tenkráte ješte, když ho giž wjce nebylo, na oswjcenj rozumu a wzdělánj srdce lidského působil, a tak zde i onde světlo a blaho, wědomost a ctnost wštěpowal a šjřil, umjnil si wydáwati časopis, podobný páně Frintowu, který také l. P. 1828 skutečně, tučen gsa nazwjce geho wlastnjmi pracemi, wycházeti počal, a wycházel řádně skrze 13 let pořáde běžjcjch, až totiž do smrti swého původce a wydawatele.

Mezi tjm wywolen gest také Plec od Wjdeňského knjžete arcibiskupa Leopolda Maxmiliana hraběte z Firmiánů dne 27. Března 1828 za konsistornjho radu a spolu za skaumatele farnjch čekanců z biblického studium a z dogmatiky. A

asi přes rok na to dne 18. Září 1829 svěřen gestiť gemu prozatjm referát filosofických studij při cjs. kr. dwornj komissj nad studiemi, gakož i také ředitelstwj nadřečených studij. Zastáwal sice geho wěroučnau stolici prozatjm doktor Josef Buchinger, a wšak množily a nahrnowaly se takto předce práce a péče geho, časem tak těsně, že gakkoli obratný a hbitý byl w péře a w prohledu wěcj, gemu ani chwjlčinky k oddechnutj nezbylo. Ba on, aby wšemu náležitěgi odolal, nastawowal welmi často den nocj, owšem že, čeho si ani newšjmal, gen na autraty swého zdrawj tělesného.

Wyznamenáwage se pak takto stále we swé schopnosti i ochotě, dokázal také wždy a wšude při každé přjležitosti a přjčině, gak walně mu práwo a blaho cizj na srdci ležj. Blahotný následek takowéhoto počjnánj geho byltě ten, že se naň pozornost a dbalost i cjsarského dwora z nowa ohlédla a obrátila, a tedy aby geho zásluha i zawděčnost swé odměny poněkud došly, ustanowil geg zesnulý zeměpán neywyššjm swým progádřenjm od 27. Června 1830 za kapitolnjho děkana při hlawnjm chrámu Páně u sw. Štěpána. A hle! zde na geho počjnánj sobě zdařenj a požehnánj Božj spočjwalo. Oprawiltě správu i hospodárstwj kapitolnjch poplužj, zwelebil kanownjků důchody, spořádal a ugistil nábožné základy a úpisy, aby gegich powinnost a wýspěch do žiwota wkročily. Ano on se postaral i o oprawy a obnowenj sešlegšjch kapitolnjch stawenj. Mnoho se za geho wlády wykonalo a zdařilo; mnoho také od něho započato, a od gineho, nástupce totiž geho, poněwadž giž započato bylo, gako na přjklad kanownický dům we Wjdni, se šťastně dohotowilo.

Když se wšak l. P. 1836 cjs. kr. dwornj fara we Wjdni powýšenjm pana Jana Mich. Wagnera za biskupa Swatohypolitského po druhé uprázdnila: hle tu nyněgšj náš welegasný mocnář Ferdinand I., gemuž Bůh dey mandrost, sjlu a zdrawj, aby břjmě koruny dlauho nesl k swému i swých národů štěstj a prospěchu, pozoren gsa zwláště na Plec, tohoto kabinetnjm dopisem od 20. Unora 1836 pogmenowal cjs. kr. dwornjm farářem. Že pak toto mjsto wždy spogeno bývá s opatstwjm Panny Marie Pagranské w Uhřjch, byltě Plec dne 19. Března t. r. na den swých gmenowin w cjs. kr. dwornj kapli na toto důstogenstwj požehnán, spolu pak se mu i wrchnj řjzenj ústawu Frintowa pro wyššj wzdělánj duchowenstwa světského odewzdalo a swěřilo.

I byltě Plec nynj opět na tom mjstě, kde dřjwe běh swých zásluh wlastně započal, a wšak ne giž gako podřj-

zenec, nýbrž gako hlawa řjdjcj. A tu sobě swým maudrým, a prozřetedlným gednánjm i působenjm na nowo takowé ważnosti a důwěry zjskal, że i welegasné hlawy, gako náš neygasněgšj cjsař a král Ferdinand I. geg sobě za wůdce a rádce swého swědomj, gakožto zpowědlnjka, geho pan bratr, arciknjže Karel František, tato weliká naděge naše, za wychowatele swých weleoswjcených djtek zwolili. A abych wrch sláwy a zásluh geho gen poněkud doplnil, podotýkám gen to, że byl za těmito nadotčenými přjčinami co rada i do cjs. král. řjzenj powýšen a přitažen. Mezi geho pozděgšjmi a welečetnými zásluhami, gichžto sobě na tomto stanowišti dobyl, abych giných pominul, wyniká prede wšjm ta, kterážto i na neywzdáleněgšj okršlek země blahočinně doléhá a doléhati nepřestane, że byl totiž spolu hlawnjm původem základu a gednoty Leopoldinské.

I stkwělť se a oplýwal duch geho přednostmi, zásluhami, sláwau i odměnau; a wšak tělo geho podlehagjc tak mnohonásobným namáhánjm počalo skrze mnohá léta giž churawěti. K čemuž giž djwe smrt geho drahé a welemilé matky, která se dne 7. Března 1833 s tauto časnostj, by lepšjho žiwota požjwala, rozžehnala, nemálo přispěla, tak że welmi často na náramné třesenj srdce a chwěnj žilen swých trpjwal. I raděno i powoleno mu, aby pro nabytj lepšjho zdrawj láznj užjwal, a cesty konal. Uposlechna pak této rady u přjležitosti korunowánj swého milowaného mocnáře Ferdinanda za krále Lombardsko-Benátského wydal se spolu též na cestu do Wlach. Nic méně geho duch zwědawý mage zde pastwy přehogné, nedal swému tělu oddechu, a tak se stalo, że náš Plec se skoro tak churawý, neli churawěgšj, nawrátil, gako byl z Wjdně odešel.

Zastáwal wšak předce neunaweně i teď auřad swého powolánj na churawost swau nedbage, až pak dne 18. Března 1840 bera se domů z cjs. kr. dwornj komissj nad studiemi, kde geště se swými spoludruhy wesele a laskawě rozmlauwal, a w sněmu své nálezy s přepodiwnau horliwostj a gasnostj přednášel, když na Mjčnj prostranistě bljž cjs. kr. dwornjho a státnjho kancelláře byl přišel, počal se nenadále a neobwčegně na celém těle třásti a chwěti, że by byl, kdyby geg byli okolo gdaucj nezachytili, gistě mdlobau k zemi klesl. Přišel sice zase k sobě, a wšak w tom okamženj ranila geg opět mrtwice, a on se k zemi schlistna geště zwolal: Dewte mne dowezti do mého přjbytku we dwoře Šweycarském, A to byla geho posledni slowa; neboť bezdušný přiwezen gest do přjbytku swého. Swoláni gsau

hned na rychlost lékařowé, užjwáno k ožiwenj geho wšech možných prostředků, nic platno; duch geho zdál se býti ještě w těle, ale toto nemělo giž ni wlády ni žiwota do sebe. Rozkřikla se powěst o geho aupadu a nebezpečenstwj po celé Wjdni; běžely k němu i neyoswjceněgšj hlawy, gako i sám neyoswjceněgšj arciknjže Karel František, ale wšecky přišli pro wětšj swůg zármutek k poslednjmu geho wzdechnutj. Dokonalť dne 30. Března 1840 w 53. roce wěku swého běh zásluh swých pozemských. Odměniž geg Bože, gakože geg giž odměňugeš, genž hledal zde upřjmně sláwy twé!

Tomáš More.

Od

Wáclawa Geljnka,

duchownjho správce w Chotěši, královéhradecké diécesj.

(Pokračowánj.)

Stálost w dobrém.

Mocj papežské dispensacj pogal Gindřich VIII. wdowu swého, w autlé mladosti zemřelého staršjho bratra, *Kateřinu*, dceru *Ferdinanda* Katolického, krále Španielského za manželku. Tato mu porodila tři syny a dwě dcery, kteréžto djtky, wygmauc Kateřinu, hned w dětinstwj zemřely. Osobnj přjgemnost, milowánj hodné wlastnosti a weliké ctnosti královny zagjmaly gen na krátký čas krále, w manželské wěrnosti geg udržugjce, který wšak brzy tělesnosti swé žádných mezj nekladl, swaté powinnosti stawu manželského bez osteychánj přestupuge. Byw djwe s mnohými osobami důwěrně žiw, podařilo se pak aulisné, schytralé a ctižádostiwé *Anně Boleynowé*, kteráž při dwoře francauzském we škole dwornjho se twořenj weliký prospěch učiniwši, nynj se při dwoře anglickém nacházela, že geg krásau tělesnau, rozmarným způsobem w společném obcowánj a schopnostmi přirozenými opautala. Lstiwá tato, we wšech auskokách dobře wycwičená osoba, nežádala nic giného, než ruku královu, gakožto cenu swé náklonnosti, předstjragjc, žeby gen gakožto geho *pořádná manželka* lásce geho lásku swau obětowati mo-

hla. Pewným, dlauhotrwagjcjm odporem, gegž aulisnosti swau osladiti znala, by králowu naděgi nezmařila, plápol geho až na stupeň neywětšj náruživosti roznitila, kterážto k tomu geg přiwedla, že *rozwedenj* se swau etnostnau manželkau pod tau zámjnkau obmeyšlel, gakoby spogenj s nj, gakkoli se i s papežskau dispensacj stalo, neprawé, a krwosprznění se rownalo a tudy se rušilo. Ministr *Wolsey*, gemuzto swau wůli, že se s Kateřinau rozwésti, a Annu Boleynowau za manželku wziti mjnj, oznámil, podal se po newelikém odporu geho žádostem. Neypředněgšj učitelowé práw cjrkewnjch byli o swé mjnění tázáni, w té naděgi, žeť odpowědi gegich o předstjrané nedowolenosti sňatku s Kateřinau přjzniwě znjti budau. Wšickni se wšak gednosworně proti námjtkám a žádostem králowým rozhodli, radjce, by tu wěc před stolici papežskau wznesl, a odtud rozsudek očekáwal. Swatý Otec Klemens VII. poslal k skaumánj té důležitosti zwláštnjho wyslance do Angličan. Že se ale s rozhodnutjm, poněwadž žádosti králowě whod býti nemohlo, takměř z aumysla prodléwalo, uzawřel král, naneyweyš gsa giž nad tjm netrpěliw, že si schwálenj swého aumyslu giných učených mužů, sobě přjzniwé, opatřj, rozwedenj skrze duchownj pastýřský anřad swé země wymůže, a koncčnjm rozsudkem parlamentnjm potwrditi dá.

Poněwadž More ne pauze w Anglicku a u lidu, nýbrž i w celé Ewropě pro swé welike zásluhy wysoce wážen byl, záleželo králi na tom, aby geg k swé „tagné a welike důležitosti," gak se prawilo, naklonil. More wšak králowu náružiwau a ukrutnau powahu giž dáwno naskrz seznaw, hledčl se této obtjžné wěci s welikau opatrnosti a chytrosti wždy wyhnauti, dobře i nahljžege, že by morskau ostrau skalau, o kterau by se geho spogenost s králem a s lidem ztroskotala, býti mohla. Král wšak nepřestal dotjrati na něho, by swé mjnění pronesl. Nemohl tedy dle slušnosti a bez urážky pána swého déle odporowati, prosil tedy gen o prodlauženj postačitedlné lhůty, by si mohl tuto nemalau důležitost dosti rozwážiti. Král gsa s tjm spokogen, poukázal geg na učené muže swé tagné rady, s kterými by o tom rokował. More wěc tu dle základnjch prawidel cjrkewnjho práwa zrale powážiw, dal králi austně tuto odpowěd: „Abych upřjmně s Wašj Milostj mluwil, ani ony mně wykázané osoby, ani gá, ani kdo giný z tagné rady, protože my wsickni *Waši služebnjci a Wašj dobrotiwosti tuze mnoho powinnowáni gsme*, negsme dle mého nahljženj schopnj a patřičnj rádcowé w této důležitosti. Gestli wšak

Wám na tom záležj, čistau prawdu zwěděti, tedy Wás na *tahowé rádce* odkazugi, kteřj Wás ani z ohledu na swůg wlastnj pozemský zisk, ani z bázně před Wašj knjžecj důstognostj oklamati nemjnj.“ Gmenowal pak swatého *Augustina*, *Jaroljma* a giné swaté cjrkewnj Otce, gegichž wyřčenj uwáděge, gichž sobě o této wěci nashromáždil. Z důwodů těchto patrně se ukázalo, že pogmutj manželky druhé za živobytj manželky prwněgšj, gak tito swatj Otcowé, tak pjsmo swaté zawrhugj.

Mjněnj tak pronesené, neučinilo owšem žádostem královým zadost, a protož ge nikterak nepřigal. Z ohledu pak opatrného a chytrého způsobu, kterým ge More přednášel, newzal to král, alespoň na oko, za zlé, a radil se o tom s Morem častěgi. A práwě proto More swůg staw za nebezpečný držel. Wěděl dobře, že náružiwosti královy, wypuknauli gedenkráte násilně, wšecko k wůli Anně porazj. Protož se i obáwal o katolickau wjru, neboť se Anna i se swým Otcem, genž gegjm přičiněnjm weliké přednosti nabyl, bez toho k nowě zawedenému učenj nakloňowala. Cjrkew pak ta, gegjžto oprawdowý, swátost a nezrušitelnost manželstwa hágjej zákon, gegjm a královým žádostem tak přjmo na odpor stál, měla se wšeho co obáwati, neupokogili se náružiwost wypuklá ginám, a nenagdeli se k dosaženj cjle giného prostředku, nežli toho, od cjrkwe se odtrhnauti, a nowé učenj přigmauti, kteréž zrušiwši staré přikázanj o swátosti stawu manželského, náružiwosti králově lahodilo, a gemu gako láwku k přegitj přes prohlubeň wšech těžkostj w cestě se mu naskytugjcjch, kladlo. Gak dobře to More předzwjdal, dokazuge geho rozmlauwánj, které o tom se swým zetěm Roperem wedl. Zeť tento wychwalowal nad mjru gednoho dne šťastný staw anglické země; kterak pod ochranau tak dobře katolického knjžete žádný kacjř tu přjstupu a prospěchu mjti nemůže; duchowenstwo že gest učené a ctnostné, šlechta usedlá a maudrá, poddanj králi wěrně oddanj, krátce, wšude že gest gako *gedno* srdce a *gedna* duše, w *gedné* wjře a w *gedné* powinnosti spogené. Toto wšecko připustil sice More, nic wšak méně doložil: „Gá při wšem tom Boha prosjm, aby na nás, gakkoli wysoko a pewně státi se zdáme, ano kacjře pod nohama máme, nedopustil, bychom se dočkali oněch dnů, w kterých bychom si přáli, s nimi žjti, a kdežto bychom gegich kostelů gim popřáli, gen aby nás w našich s pokogem nechali.“

Gak prorockým duchem tato slowa byla wyslowena, zná každý w historii anglické zběhlý. A bohužel! slowa ta se

anplně wyplnila; neboť rádiby byli katoljci pozdĕgi bludařům kostely podlé swých dowolili, kdyžby gen sami byli směli w zemi, wlasti swé zůstati, s nimi a podlé nich bydleti. Tak hluboce progalo, co přigjti mělo, giž teď, čeho se málo kdo — a to s tjžj — w tuto dobu nadál, gemnau a citedlnau duši Morowu, a tak žeby rád byl i swůg žiwot za to dal, by gen pozdnĕgšj ohawnosti od swé milowané wlasti a od celého křesťanstwa byl mohl odwrátiti. Gednoho dne se zetĕm swým na břehu řeky Temže se procházege, prawil mezi ginými: „Chtĕlbych, synu Roperte! bylaliby w tom i Božj wůle, pod tau wýmjnkau, aby tři wĕci w křesťanstwu dobře uspořádány byly, abych do pytle zašit, a hned nynj do Temže uwržen, byl.“ Na otázku, kteréby to tři wĕci byly, odpowĕděl: „Předně, aby wĕtšj částka křesťanských knjžat, kteřj nynj w krwežjznjwých a wražedlných wálkách wespolek zapleteni gsau, we wšeobecném pokogi žiwi byli. — Za druhé, aby křesťanská cirkew, mnohými bludy a kacjrstwjm bolestně zarmaucená, aupInau geduotau wjry mohla býti upokogena. — Za třetj, když se o rozepři královského snatku otázka stala, aby se tato důležitá wĕc ke cti Božj a k upokogenj wšech stran skončila.“ —

Králi opĕt wšecko na tom záleželo, aby si Morowo mjnĕnj na swau stranu zjskal. Protož poznowu naň dotjral, aby tu wĕc ještĕ gednokráte skaumal. More i to učinil. Však úsudek geho wypadl tak, že ničeho nenalezl, coby geho prwnĕgšj mjnĕnj mohlo změniti, a řekl, že se sice na neyweyš wynasnažil, by mohl Pánu swému w této wĕci k geho spokogenosti slaužiti, předce však že se až posawad nemůže rozhodnauti, aby stegného mjnĕnj s králem byl. Nic to však nebylo naplat. Od swého mjnĕnj upustiti nechtĕge, co neučinil král, aby si Mora zjskal? Kardinal Wolsey, byw spolu Neywyššjm kanclířem, wypadl z královské milosti, a tak uprázdněný auřad Neywyššjho Kanclířstwj wložil nynj na Tomáše Mora. Sám Wolsey, ačkoli Tomáše Mora nikdý nemilowal, musel wyznati, žeby w celém Anglicku žádný nebyl k tomuto auřadu tak schopný, gako on. Lid progewowal welikau radost nad tjmto k neywyšší důstognosti w celé zemi Tomáše Mora powýšenjm. Stalo se to 25. Řigna 1529. Když na to druhý den Mora od Wéwody z Norfolku, Kabinetnjho présidenta w auřad uweden byl, držel tento řeč, w které weliké Morowy zásluhy wypočjtáwal, pro které král pohnut gsa neywyšší stupeň důstognosti w celé řjši muži gen světskému (před njm Kardinál a Arcibiskup w důstognosti té byli) swĕřil; kterýž k tomu ještĕ ze žádného zna-

mnitého rodu nepocházel. Neboť před tjm a gindy gen učeným prélátům aneb mužům z wyššjch urozených rodů bywala udělowána. Na tuto welmi pochlebnau řeč odpowjdal More s welikau pokorau a opatrnostj, řekl pak i to, že giž nerád ke dworu a do služby králowské wstaupil, tuto pak neywyššj důstognost že docela a na neyweyš proti swé wůli přigjmá. W nj že widj gen *obtjžnost*, ne *důstognost*, *utlačugjcj starost*, ne powýšenj. Mluwil pak s welikau výmluwnostj a chwalau o schopnostech swého předchůdce, gehožto přjklad k neysnažněgšjmu wykonáwánj powinnostj geg powzbuzowati bude, a gehožto pád geg poučuge, by se bleskem nowé té důstognosti nedal zaslepiti. W nowém králowském kabinetu, gak tento nynj uspořádán byl, byla *Anna Boleynowá* wlastně Ministrem, gežto skrze streyce a otce swého tam wšecko wedla, a mocj swé půwabné tělesné krásy nad srdcem i dušj králowau neobmezeně wládla.

Právem lze se čemu diwiti, že More takowý pro sebe nebezpečný auřad přigal. Autlým swědomjm a přjsným wážením si powinnosti welice se lišil od ostatnjch spolunauřadugjcjch osob, a proto se pro ně nehodil. Obtjžnosti, s kterými zápasiti měl, gistě swětle poznáwal, neboť žádný nepronikl tak králowu powahu, wšecky záležitosti a propletenosti dworské, pak ta weliká nebezpečenstwj, které wjře a zemi hrozila, gako on. Zdálo se sice, gakoby to gestě w geho moci bylo, hrozjcj bauři odwrátiti, zatjm wšak i pochybno, zdali bauři té odolá. Negsaut wšak ty přjčiny powědomé, které geg pohnuly, že předce auřad ten přigal. Gest ale wjře podobné, žeť, byťby i nynj byl dwůr opustil, se obáwal, tjm králům hněw a pronásledowánj na neyweyš proti sobě popuditi, když právě teď král tak welikau naděgi na něho kladl.

Měla wšak geho stálost w dobrém, u wyznánj swé wjry, zastáwánj práw cjrkwe, a hágenj nerozwjžitelnosti stawu manželského býti patrněgšj, a cnost tato státi se přjkladem k ohdiwu budaucjch věků.

Wysoký swůg auřad zastáwal s takowau swědomitostj, žeť gedenkráte w rozepři swého wlastnjho zetě, na gehožto straně právo nebylo, *proti* němu rozhodl, a horliwost geho w auřadě tom byla tak weliká, žeť wšecky od mnoha let nashromážděné a neodbyté práce po swém předchůdci dokonale do pořádku a ku konci přiwedl.

W této wysoké důstognosti prokazowal swému *Otci* wždy geště dětinskau uctiwost. Byť gest otec geho geden z neystaršjch saudců při králowském saudu, dorekaw se we

swém wysokém stáří té radosti, widěti syna swého tak powýšeného. Tento powýšený syn neopomenul každodenně, dřjwe nežli k auřadnjm praecjm přistaupil, k otci gjti, a geg přede wšjm na kolenau kleče pokorně o geho požehnánj prositi. Důwěrně pak nazýwal otce neywyššjho kancléře wždy ještě „swým hochem neb synáčkem.“ Co wděčný syn ošetrowal swého nemocného a na smrtelné posteli ležjcjho otce s neyautlegšj láskau a pečliwostj, ljbal geg, když umřel, uplakanýma očima, do rukau Wšemocného geg poraučege.

Brzy po nastaupenj auřadu kancléřského dotjral král poznowu na More, by „welikau geho důležitost“ dále skaumal, naděge se, žeť si geg powyšenjm w důstognost neypředněgšj powinowaným a nakloněným učinil, doložil wšak: „Aby w té wěci nikoli *proti swému swědomj* nemluwil a negednal, nýbrž by si práwě hlas swědomj za prawidlo wzal.“ More spisowal poznowu, gednal o tom s ginými rádci, které mu král k tomu wykázal. Ale we swém prwnjm smeyšlenj se ještě wjce posilnil, když w gednánj o tom patrnau slabost gegich pro rozwedenj uwedených důwodů znáti se naučil. Na opětowanau žádost bylo mu nynj dowoleno, z rady wystaupiti a se wzdáliti, když se o tomto předmětu gednalo. Král o wšem w radě rokowánj dobře zprawen, dal More k sobě powolati. Ku králi se dostawiw, před králem na kolena padna, a dle tehdegšjho obyčege na kolenách kleče prosil, by král milosti swé mu neodnjmal, wyznáwage, že mu nic w celém světě nepřicházj tak těžkého, gako ta myšlénka, že w stawu nenj w oné královské důležitosti čeho wynalezti, čjmby bez *ohrony swého swědomj* k spokogenosti Geho Magestátnosti přispěti mohl. Že má ona tuze bohabogná slowa na paměti, která král k němu při wstaupenj do geho služby mluwil, onen neyctnostněgšj předpis, gegžby kdy gaké knjže služebnjku swému dáti mohlo, když mně poručil: „*Zřetel bráti předně na Boha a po Bohu na swého krále.*“ To že w prawdě činil, a to že chce wždy činiti; ginak aby geg král k neynehodněgsjm sluhům swým připočetl. Na to odpowěděl král dle zdánj zdwořile a milostiwě: „Že když mu nemůže More bez porušenj swého swědomj w tom slaužiti, tedy že gest spokogen, a geho službu w giných wěcech že přigjmá. Že w té své důležitosti rady giných swých rad užige, *gegichžto swědomj se postačitedlně s geho žádostmi srownáwá.* Nic wšak méně, že mu zůstáwá i budaucně nakloněn, a že giž nikdy wjce geho swědomj tauto wěcj nebude obtěžowati.“

Owšem že giž wjce w té wěci na More otázku neučí-

nil; ale podetknutjm a wytýkánjm giných radeů nelibost a nespokogenost s Morowau pewnostj dosti na gewo dal. Giž by geg byl snad ted' swé náruživosti obětował, kdyby si byl nadegi nečinil, že se More po rozwedenj we wšecky následky rozwedenj toho poddá, a kdyby wystaupenj Morowo z auřadu královského kabinetu, důležitosti králově w očjch lidu tak welice neuškodilo.

Zawedený saud neb rokowánj o rozwedenj královo, ku kterémuž swatost papežská Legáta *Compeggio* poslala, dlauhý čas se nepředsewzal, by se gen čas zjskal, a konečně se audowé saudu toho rozešli. Tu kleděl král ginau cestau cjle swého dosáhnauti. *Anna* hágila horliwě učenj Lutherowo. Dotýkánjm se práw cjrkwe chtěli ted' swatost papežskau nutiti k swolenj k rozwedenj, a k sňatku s Annau. Když wšak *Klemens VII.* zůstal nepohnutý, dotjral *Cromwell*, gehožto ministr *Wolsey* při rušenj klášterů potřebowal, na krále, a radil *k rozwedenj* a skrze to *k odpadnutj od řjmské cjrkwe*. Neyprwé muselo anglické duchowenstwo krále „*za ochrance a gedinau hlawu anglické Cjrkwe*“ uznati. Když i tu ještě papež neustaupil, dal král parlamentem Annaty (t. gisté kostelnj ročnj přjgmy řjmské stolice) wyzdwihnauti, a obmezil práwomocnost duchowenstwa. Konečně se dal oddati s Annau Boleynowau 25. ledna 1533. — Téhož roku 23. kwětna byl sňatek s Kateřinau skrze biskupa Krammera gako neplatný, a gakoby nikdy byl nebýwal, zrušen, a Anna 1. čerwna s neobyčegnau sláwau korunowána. Když při wšech těchto udalostech swatost papežská předce nebyla k pohnutj, bylo uzawřeno, zwláštnj, od cjrkwe řjmské oddělenau, anglickau Cjrkew zřjditi: kterýž nález i wyweden byl.

Při začátku těchto znamenitých změn byl More ještě w auřadě. Ale gak mile král přjprawy činil, od cjrkwe se oddělitj, a čjm dál sobě w tom směleji a smělegi počjnal, tak že se odtržce od Swatosti papežské wyhnauti možná nebylo, saudil More, žeť swůg wysoký auřad wjce zastáwati nemůže. Nesrownáwalo se to s geho přeswědčenjm a základnjmi prawidly we wjře, aniž s geho swědomjm. I uznal tedy za potřebné, auřadu tohoto se odřjci, kterýž přewráceným si počjnánjm královým spasenj duše nebezpečenstwjm hrozil. Žádal tedy o propuštěnj z té přjčiny: Žet stářj geho a churawost mu připomjnagi, by celau swau pozornost na spasenj duše swé obrátil.“ Na neyweyš nerad, a gen po kolikerém a neustálém prosenj a předstawowánj propustil geg konečně král 16. kwětna 1533. Wy-

staupenj to ze služby kralowé způsobilo důležitosti Gindrichowě u weřegném smeyšlenj welikau škodu. Každý wěděl, že se More proti rozwedenj wygádřil, a hlas geho se i w giných zemjch ctil. Lidu bylo rozwedenj prwnjho manželstwa s ctnostnau Kateřinau bez toho tuze nemilé; protiwnjci pak gegj weřegně se wychlaubali, „žeť gen znamenitěgšjch přjkladů we swém smeyšlenj následugj.“ Wšem, i králi a Anně, bralo se wystaupenj Morowo a wzdálenj se od dwora za potupowánj kroků králowých a celého dwora. A to wolalo o pomstu. Předce wšak uznáwal král za dobré, by se geště přemohl a přetwářil. Propustil tedy geg s ugištowánjm o swé wážnosti, kterau pro něho má, a přislibowánjm i budaucj prjzně. A udělil auřad neywyššjho kancléře *Tomášowi Audeleyowi*, práwnjku méně autlého swědomj, nařjdiw mu, aby při swém nastaupenj w auřad zásluhám předchůdcowým chwalořeč učinil, a w nj řekl, gak nerád král wzdálenj se geho od auřadu powolil.

More si zwolil za obydlj dům swůg w Chelseye, kdež se wšeho mjchánj do záležitostj politických wystřjhal, a od wšelikého wygádřenj se o nešťastných žádostech králowých se zdržowal. Tráwil celý čas studowánjm a modlitbau, žiw gsa zde pokogně; ač okoličnosti geho takměř nuzné byly, protože swůg ročnj plat ztratil a gen nepatrnau polnost měl. Wšak tento přjgemný pokog měl gen krátkého trwánj. Bázliwost před lidem a naděge, že snad předce geště bude moci Tomáše Mora pro rozwedenj manželstwa zjskati, krále gediné zdržowaly, by hněw swůg na něm newylil. Zároweň ale w té mjře, w které náružiwost geho s odporem z mnohých stran se wyskytugjcjm, a s náružiwostj smělost a malichernost rádců pochlebnjků rostla, rostlo wlastnomocné a násilné řjzenj, a wlastnomocnj rozkazowé, — až se konečně docela obyčegnými staly. Beze wšeho ohledu prorazil nynj král wšecky meze sprawedlnosti, kterau nohama šlapal. Bez odporu, který nic platný nebyl, kráčel od ukrutnosti k ukrutnosti, tak že se na něm opět prawda stwrdila, žeť tělesná rozkoš s ukrutnostj gsau neybližšj přjtelkyně. Teď si předsewzal, Morowo odporowánj na každý způsob buď přelomiti, aneb krwawě potrestati. Dřjwe wšak předce geště nucenau dobrotau o to se pokaušel, a když tato neprospěla, k wýhrůžkám přikročil. More zůstal nepohnutedlný a bez přestánj nezrušitedlnost stawu manželského a práwa katolické cjrkwe zastáwal. Předzwjdal wšak nynj, co přigjti musí, a tak se připrawowal ke wšemu — připrawowal se k smrti!

(Dokončenj.)

Ondřeg z Brodu.

Od

Antonjna Huberta Kaila,

duchownjho správce Kosohorského.

Psanj faráře Mělnického *Ondřege z Brodu* na Husa, wyňaté ze spisů pana Jana Zlatoústého Pfrognera, opata řádu Prémonstratského w Teplé, doktora libomudrctwj a bohoslowj, c. k. ředitele Karloferdinandské uniwersity w Praze, wydánj roku 1805 pod názwem: „Einleitung in die christliche Religions- und Kirchengeschichte Böhmens insbesondere, erster Theil, neue verbesserte Ausgabe" — strana 151. Poněwadž dle mé skrowné wědomosti, wýtisků tohoto auplného psanj nemnoho gest k nalezenj, pro tu příčinu z latiny w češtinu uwedené, a citacemi, genž w latinském textu, se nenacházegj, opatřené, se zde podáwá:

Psanj naprawugjcj na mistra Husa w Betlémě w Praze.

Welechwalný Bůh a zbožný Syn geho Ježjs, nenecheyž nás zde chtjt wjce smysliti, než slušj smysliti na ty, kteřjž w prawé wjře chtj prospjwati, a po tomto pak živote uděliž nám wěčné sláwy swé. Psanj waše, ctihodný mistře, které gste mi zaslal, bedliwě a pozorně gsem četl; mnoho ale, křiwého wšak obwiňowánj w něm nalezna, přemeyšlel gsem, co bych měl činiti, wámli na weyčjtky waše odpowědjti; a neboli wše mlčenjm opominauti? až mě konečně láska k této odpowědi na wase wýčjtky powzbudila. Tak i wy we wašem psanj podotkl gste, že z lásky pjšete mně, i deyž to wšemohaucj Pán, abychom se wšickni wespolek milowali; neboť Bůh láska gest, a kdož zůstáwá w lásce, w Bohu zůstáwá, a Bůh w něm. *) A dle swědectwj swatého Řehoře, láska rozdwogené sgednočuge, různé pořádá, nestegné srownáwá. A sama láska prawj: Kdož neshromažďuge se mnau, rozptyluge: **) Což wykládage Hugo takto dj: Djlo ďáblowo gest, shromážděné rozptylowati, djlo ale Kristowo gest, rozptýlené shromažďowati.

Eyhle ctihodný mistře, kterak láska tauží po gednotě! Co tedy my tomu řekneme, genžto mezi námi takowéto rozdwogenj a rozepře panugj, tak že geden Joanitau, druhý

*) 1. Joann. 4. 17. **) Luk. 11. 23.

Wiklefitau, ostatnj pak Mahomedány se nazywagj? a tak rozdělen gest Kristus. Nikdý Wiklef nebyl ukřižowán pro nás, aniž we gménu geho gsme pokřtěni.

Djky wzdáwám Bohu mému. že Wiklefůw blud nikdý newstaupil do srdce mého! A wy nazýwáte mě we psanj wašem, swým neymilegšjm bratrem; ó! deyž mi to Kristus Ježjš, a za weliký dar chci to sobě pokládati, abyste byl w Kristu mým bratrem, neboť gediná srdce mého žádost, abyste w lůno té gediné swaté matky Cjrkwe se opět nawrátil, w které a skrze kterauž křesťané wespolek gsau prawj bratřj, od které, což s bolestj připomjnám, gste se wy skrze své neposlušenstwj wzdálil. Umřjti raděgi chcete, nežli se nawrátiti; kterak tedy bratřj budeme, gimž nenj gedné matky, a dle důslednosti ani gednoho otce? a kterak mě w psanj swém nazýwati můžete neymilegšjm, kdežto přede ten ohled máte, mě u wšech snjžiti a do oškliwosti uwesti? Neboť wy pjšete mému milému towaryšowi panu Petru (ze Znoyma), že gsem ze společenstwj wašeho wywržen, zneswěcen, a k dalšjmu úřadu kněžskému neschopným učiněn. Owšem že často pjwal a gjdal gsem s wámi, ano i w gednom s wámi loži ljháwal; ale od té doby, co pře waše u wěřegnost přišly, ani gá gsem wás newiděl, ani wy mě: nuže tedy wizte a sudte, zdali to z lásky anebo z nenáwisti pochází (co gste o mně psal.)

Wy prawjte, že čekáte na mučedlnictwj; gak pak chcete býti mučedlnjkem, když se i onomu mjstu, kde se prawda poznáwá, wyhybáte? Zákon giným předstjráte wy i wašincowé; ale žádný z wás nezachowáwá zákona. Na zdjch přikázanj malugete, ale kýžby gste ge raděgi w srdcjch chowali! Nenjli prawda, že dj zákon: Neutrhug na cti Bohu? A wšickni wašincowé kolikkoli gest gich, gsau utrhánj a neprawostj plni. Zákon welj: Nepožádáš; a wy i s učedlnjky swými odcizowati kážete. Mě káráte z toho, z čeho byste mě w prawdě neměl kárati.

Však běda tobě, který giného uče sám sebe nenčjš, dj Apoštol. *)

Proč wy o papeži, kardináljch, biskupech, prélátjch a o wšech bez rozdjlu duchownjch, nectně, a to křiwě saudite, a ge z takowých wěcj winjte, gakých snad, co žiw budete, byste nemohl dokázati? Proč nepokračugete wedlé přikázanj Kristowa řkaucjho: Zhřešilliby bratr twůg, potresci ho mezi sebau a gjm samým atd. **)

*) Rom. 2, 21. **) Matth. 18, 15.

Wy prawjte, že gá cedjm komára, welblauda pak požjrám. *) Wětšjm právem to o wás a o wašich řjci mohu, neboť ti, genž se nepřiznáwagj k druhu Wiklefitů, w maličkostech nerázně tepete: s wašimi staupenci ale, i s křiwopřjsežnjky, rauhači, wražedlnjky, zloděgi, cizoložnjky mjrně nakládáte. — Wy w psanj wašem gednu znamenitau osobu welmi tupjte, což byste ani mnohem menšj osobě na žádný způsob neměl učiniti.

Že se některj připauštj k swátosti těla Páně, a některým pak zase swátost ta se odepjrá, nenj nic nowého, neboť hned za drahných časů zpowědlnjci, mnoho, welmi mnoho kagjcjch od stolu Páně odlučowali. W tom neberu ohled na osobu, gak mě winjte, alebrž na zásluhy osob. Zpowědi nesměgj se otwjrati. Nedotýkeyte se tohoto zámku, neboť: Tagnost má mne, dj pjsmo. **) Taktéž prawjte mně w psanj wašem: Mám za to, že wám powědomo gest, kterak gediné proto pronásledowán, a z Cjrkwe wylaučen gsem, že kárám neprawosti, kterým Bohužel! duchowenstwo gest oddané.

O! gak rád bych byl, abych tomu mohl wěřiti! Ale gak wyřčenj waše můž býti prawdiwé? kdežto wůbec známo gest, že gste w přjsném wyšetřowánj ze strany bludůw Wiklefa Angličana, a weyslownĕ z ohledu welebné swátosti těla a krwe Páně, z kteréžto strany gste winen.

A kdy byste snad řekl, že se wám křiwda děge, byla by to weliká od wás opowážliwost; neboť spisy onoho Angličana weřegně zastáwáte, a k tomu ještě sobě žádáte, aby duše waše tam přišla, kde geho duše gest. Přálbych wám gá maličký, by duše waše tam se dostala, kde gest Kristus, sedě na prawici Božj, ale ne kde gest Wiklef, gehožto články zgewně hlásáte, we školách weřegně hágjte. K tomu ještě ke konci pogednánj wašeho, gežto gste psal o Cjrkwi, zdáte se 45 článkům Wiklefowým, kteřjž we wšeobecném Sněmu Řjmském a Pařjžském, a w Praze byli zawrženi, přjliš přjzniwým býti.

O mistře! ale ne w Israeli, že se nebogjte řjci, že genom skrze dotjránj na neprawosti duchowenstwa pronásledowánj trpjte, a z Cjrkwe wypowězen gste; kdo, táži se, nesnáze wyhledáwá, kdo giným pronásledowánj působj, kdo odjrá, kdo w twář hige, kdo tupj, kdo kláštery, aneb kostely laupj? Zdali ne wy, a učedlnjci waši? Neprawosti duchowenstwa předstjráte, ale o bludech a knihách Wiklefowých, které podporugete, žadné zmjnky nečinjte?

*) Matth. 23. 24. **) Isai. 24, 16.

Gá člowjček sprostičký prawjm, že kdyby nebylo giné přjčiny nežli té, že kážete proti duchownjm, žádný by wás, mám za to, byl newypowěděl z Cjrkwe; neboť i w dřewnjch časech, Milič a Konrad Štěkna, a giných wjce, kázali proti duchownjm, a žádný předc proto wyhoštěnjm z Cjrkwe trestán nebyl.

Odhalte rozestřenau záclonu, udeyte přjpadnosti, strhněte přikrywadlo, aby lidé widěli tu prawau nepřetwořenau přjčinu, pro kterau gste wyobcowáni, — ležj zde had skrytý w tráwě; a gestli že sprostý lid takto klamete, Boha předce nikoli nezklamete. Kde gest, prosjm, waše autrpnost s sauženými? neboť hle waši gsau to, genž mocně se derau na (farnj?) mjsta giných, a gak se prawj, wy gste toho původcem a podporowatelem.

Kde gest kázanj waše? ano kde weystraha waše: Nepožádáš? Kde gest láska waše, která nezáwidj, nešlechetně nečinj, nenadýmá se, nenj cti žádostiwa, nehledá což gest gegjho, nezpanzj se, nemyslj zlého? *) Wy ale mysljte zlé, když wy sám z Cjrkwe wyobcowaný, aučad swůg konati zápor magjcj, služby Božj u prostřed lidu mého držeti chcete. Kdyby gste i giž napřed nebyl swázán pautami, předc negsa k tomu oprávněn, neměl byste nikoli se opowážiti, na cizjm poli chtjt žjti.

Též podotkl gste w psanj swém: Nemusel bys wjce učiniti neymilegšj, pokud wyobcowánj mé od prélátůw za prawé uznáwáš, nežli genom oznámiti lidu twému, že genom tito (prélati) mě wyobcowali, aby si lid nemyslil, že by mě snad w něčem zlém utwrzowal, aneb, kdyby to i zlé býti mělo, na mém hřjchu podjl měl.

Zde widjm ged, a poznáwám, že článek Wiklefůw w těchto slowech gest skrytý, kterým se snažj dowozowati, že žádný nenj z Cjrkwe wyobcowán, gehož sám Bůh newyobcuge. Táži se ale, kdo wás medle ubezpečil o tom, kdo wám dal gistotu o předrjzenj wašem od Boha, wás učinil swětěgšjho nad swatého Pawla, kterýžto prawj: Nic sobě powědom negsem, ale w tom osprawedlněn negsem. *) Když tedy negste o swém předzřjzeném wywolenj od Boha ugištěn, proč se opowažugete řjci, že negste od Boha wyobcowán?

Též když prawjte, gestli že mi Swatj a Swětice (Božj) we wlasti nebeské přjznjwi gsau: dle twého úsudku gsau od společnosti Swatých, a následowně od blaženosti odlaučeni,

*) I. ad Cor. 13, 15.

přalbých, byste byl méně uštěpačně psal, an wjte zagisté, že wyobcowánj pronešené od člowěka nepotahuge se na ty, genž gsau we wlasti, ale že gen tolikò na pohostiny (wezdegšj pautnjky) padá.

Prawjte také, eyhle! gá wečegně chodjm po městě, a widj mě obecný lid i duchownj, a wšickni wědj, že gsem w Betlémě, a přede nepřestáwagj od služeb Božjch.

Ctihodný mistře! newěřjm tomu, že wás wšickni widěli wečegně po městě choditi; welmi kwapně a lehkowážně takowéto množstwj odsuzugete. Nesuďte a nebudete sauzen. *) Powědomo gest, že práwě na opak se stalo, neboť gak mile se dowěděli, že gste w Praze, hned od služeb Božjch přestali.

Ó ctihodného kazatele! an s swau bezbožnostj a nebezpečenstwjm swých bližnjch se wychlaubá. Kde pak zůstala, táži se, ona sw. Pawla průpowěd: Pohoršugeli pokrm bratra mého, nebudu gjsti masa na wěky? **)

Ó trpěliwého to a dobrotiwého kazatele! Wy hrozjte: „Nepřestanešli teyrati wěrjcjch, přigda budu kázati w obci twé, a pak přestaneš od služeb Božjch, od kterých bys neměl přestati, kdyby i wšickni ďáblowé z pekla do Mělnjka přišli. Přiznáwám se, že kdyby i mnoho zlých duchůw do Mělnjka přišlo, což zachoweyž Bůh, nepřestanu od služeb Božjch, když wy ale přigdete, přestanu; neboť gim nenj wjce naděge k spasenj, poněwadž gsau giž odsauzeni; wám ale a wašim by byla ještě naděge, kdy byste chtěli uposlechnauti.

A dále prawjte: „Ale prawidla wynalezená od duchowenstwa nadherného“ atd. Kdo wás učinil skaumatelem srdcj? a zdali newjte, že někdy pod sprostau kápj, wětšj sjdlj pýcha, než pod hedbáwným welmi stkwostným oděwem? Proč činjte, z čeho mě káráte? widjte mrwu w oku mém, a břewna we wlastnjm neznamenáte?***) a prawjte: Snad třesa se strachem, kde strachu nenj zapotřebj a t. d. Wjm, že (slowjčko) *snad*, gest přjslowce pochybowánj, ale w pochybnosti gistěgšj strana má se wywoliti: gistěgšj a prospěšněgšj gest, předstaweným swým poslušným býti, nežli twrdošjgně se gim protiwiti.

Ono waše hlawnj prawidlo, že Papež zamezuge dobré, zapowjdage kázati, chce říci, že w tom nemámo ho býti poslušni; ale kdybyste gen chtěl powážiti, a ode mne, ačkoli tak nepatrného, mile to přigmauti, že prawj Pán: Poslušenstwj chci wjce nežli oběti. ****)

Dobrý gest zápal, dobré gsau oběti, ale lépe by byl

*) Luk. 6, 37. **) I. ad Cor. 8, 13. ***) Luk. 6 41. ****) I. Regum 14, 12.

činil Saul, kdyby byl poslechl, nežli že obětował. Mohl řjci Samuelowi: O! Samueli, wjce slušj poslauchati Hospodina, nežli lidj. Hospodin přikazuge: Nezabigeš; ty ale nad Ağağem (králem Amalekitským) prawjš: Zabigeš a neušetřjš: přjkaz twůg odporuge přjkazu Božjmu. A předce byl Saul zawržen, proto že neuposlechl hlasu Hospodina mluwjcjho skrze Samuela. A odpuštte mně, a wolně to přigměte ode mne, tak a nápodobně by wšickni kacjři wymluweni býti mohli; neboť kdyby Papež neb Sněm něco přikazowal, gakž se ale nikdy newygádřj, řekl by kacjř: Bůh ginák přikazuge, geho gsem wjce powinen poslauchati; tak též i wy, Pane, činjte, a mnoho s sebau w záhubu wedete. nadchnutých, opowážlíwých mudrcůw, a co wjce k želenj gest, i uhohý sprostý lid a neumělce.

A psanj swé konečně tjmto zawjráte, že si žádáte, mě na cestu prawdy přiwesti. Po cestě prawdy kráčeti sobě z celého srdce žádám, ale daufám w Boha wšemohaucjho, že, co žiw budu, na cestu Wiklefowu mě nikdy nepřiwedete.

Bych pak wše předešlé málo zawřel slowy, alespoň na to se ohledněte, co geště sedáwage w prsti (pjsku) gste se nějwal: Usudek lidstwa nikdy nezawrhug ty geden. A ať wjce gich hanj to, co tobě gednomu se neljbj.

Carlo Odescalchi,

následowníjk cjsaře Karla V.

Od

A. A. Řeháka,

kaplana Daubrawického, Litom. diéc. A. D. S. J.

Stŕjzliwý děgepis, pěstowán od duchůw nestrannych a předsudky neposkwrněných udjlj welikau chwálu Karlu V. a w krásném swětle stkwj se tam obraz geho. Léta Páně 1500. 24ho února zrozen, wstaupil giž w roce 1536 na trůn Dolanský, a w tomtéž roce dosáhl králowstwj Španielského po úmrtj swého děda, Ferdinanda. W roce pak 1520. 27ho řjgna byl w Cáchách korunau cjsarskau ozdoben. Po slawném, ač welmi nepokognem a bauřeplném panowánj složil wládu w roce 1555. Málo který panownjk byl ducha tak podnikawého, málo který pánem zemj tak rozsáhlých, a hle! tento od weškerého swěta obdiwowaný a ctěný mocnář béře se do kláštera, St. Just nazwaného, w rági země Španielské ležjcjho; a geho welký duch oblibuge sobě w sprosté klášterní komnatě (w chyšce, Zelle).

Wrelá tauha po swém spasenj, wraucj žádost, obrati se předměty wyššjmi byly zagisté neypředněgšj pohnútkau gednánj takého, ačkoli se zapřjti nedá, že wypuklé a wždy hrozněgšj podobu na se beraucj bauře w řjši Německé (reformacj, gen by sazeč mjsto *r* nepředsadil *d*!) spoluaučinkowaly. Rozgjmánj a hodinářstwj byly wznešeného klášternjka milau oblibau. O swé rakwi pracowal sám, gak se wygádřil, w dobách, kdež wášně bauřiti zamýšlely. Dohotowiw lůžko pro spánek stoletý, neustal doléhati na swého představeného, by swůg pohřeb za živa slawiti bylo mu dowoleno. Wšecky činěné námitky wywrátil, prawě mezi ginými: „W plné mjře gsem okusil, co lidé pokládagj za stupeň neywyššj wezdegšj blaženosti, slušno, bych i to neyhrozněgšj zakusil, co ge potkati může, a to při dobrém wědomj a z lásky k Spasiteli mému, genž w neykrásněgšjm wěku wypustil ducha swého na twrdém křjži.“ Zemřelť 23ho Září 1538 w 58ém roce wěku swého. To wšak toliko *per transennam*. Nynj několik slow o geho následowngku, gakožto nepatrný přjdatek k cjrkewnjmu děgepisu našich dnůw.

Týkáť se to owšem záležitosti, giž dáwno wůbec známé; než ctnost tak šlechetná, přjklad tak zářjcj zaslnhuge w prawdě, by we wšech wořegných listech, tedy i w Našem časopisu obdržel mjsta.

Celé křesťanstwo žáslo podiwenjm, uslyšewši zprâwu o řjdkém kroku, gegž učinil prosluly aud swatého Collegium, Carlo Odescalchi. A wěru, kdo dobře neuwážil slow Kristowých: „*Qui non renuntiat omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus*,“ (Luk. 14, 33. srow. téže Kapitoly w. 26. gakož i Mat. 10, 37.) kdo sám na sobě nezkusil mocnost tohoto „*na obogj strane břitkého meče*:“ tenť owšem nenj s to a schopen pochopiti, tjm pak méně posauditi krok podobný; nebo se ho až dotud nedotkla láska k Božskému Spasiteli, které gediné s radostj i s ochotnostj přinášj wšelikau obět. Tato láska slawila zase krásného wjtězstwj w kragině oné, kamž s uctiwostj pohljžj každé katolické oko, a odkud tauženbně očekáwá pomoc, kdykoliw bauřjcj wlny wztekle dorážeti počnau na „*lodičku Petrowu*;“ nebo tam se nalezá „*střed gednoty a widitelná hlawa našj duchownj matere, cjrkwe swaté.*“ Zisku chtiwost, baženj po sláwě tohoto swěta wytýkagj cjrkwi, t. g. gegj zemské hlawě a předněgšjm audům, neunawenj i newyważitelnj tupitelowé wšeho, co gim „katolictwjm“ zapáchá, a gegich čich prokazuge se w ohledu tom nad mjru gemným, wšecko popisowánj daleko přesáhagjcjm;

an často i takowá hnutj w katolictwu pozoruge, o niehž se nám ani nesnilo! Prede wšjm pak bývá Řjm neyobljbeněgšjm cjlem wtipných šjpů wšelikého utrhánj. Nuže, magj teď opět o geden důwod wjce, gak prawdiwé bywagj hany gegich!

Carlo, ušlechtilá ratolest rodu knjžat Odescalchi, stál na stupni sláwy, gehož dostihnauti skrownému toliko popřáno počtu. On wšak opaušj dobrowolně stupeň ten, a měnj purpur se sprostým habitem, gakýmž se odjwagj audowé „towaryšstwa Ježjšowa.“ Pewně se w swém welikodušném aumyslu ustanowiw, přemohl statně wšecky námitky, swjtězil nade wšjm, cokoliw geho předsewzetj zwrátiti usilowalo. W Modeně čekal na auplné a posledaj rozhodnutj konsistornj až do 30ho listopadu 1838. Odtud se bral do Verony, k cjli swému, kamž geg wedla náboženská odhodlanost a péče o blaho wěčné. O 6té hodině wečernj 6ho prosince nalezl se giž w domě Jesuitů, byw u fortny nowiciátu uwjtán od superiora řádu, Giuseppe Ferrari. Gednoduchý kněžský talár kryl wznešenau Eminencj. — Krásný to asi byl pohled na tuto wtělenau pokoru! Zrána nawštjwil kardinál zdegšjho neydůstogněgšjho p. biskupa, který byl nemálo překwapen neočekáwanau náwštěwau tauto. To tjm wjce, an práwě hodlal učiniti též a uwjtati knjžete; oba prélátowé wyšli sobě w ústrety. — W slawnost „početj blahoslawené Matky Božj, Marie Panny,“ 8ho prosince přigal Odescalchi řádowé raucho, a w chrámě sw. Antonjnu Paduanskému zaswěceném konal prwnj nowozákonnj obět co nowic a sprostý kněz! Chci ge šitě uwésti očitého swědka, genž o nyněgšjm přjbytku a kroku, knjžetem z Odescalchi učiněném, asi w tato, djlem wyprawuge djlem rozumuge slowa:*) „Opustiw Německo, wydal gsem se na cestu skrz Lombardy. Prwnj zastawenj z Tridentu byla Verona. Nemohlť gsem odolati mocnému pokušenj, duchownjho spatřiti knjžete, gehož nedáwné wkročenj do kláštera weškeru Ewropu naplnilo úžasem: žádal gsem promluwiti s kardinálem Odescalchi, gsaucjm w nowiciátě Jesuitském. Přičiněnjm přjtele mého, u wysoké hodnosti stogjcjho cjrkewnjho prélata, bylo mi snadné, ukogiti žádost swau.

S neywětšj laskawostj uwjtal mne nábožný kardinál, teď pater Odescalchi, a dosti dlauhau rozmluwau mohlť gsem se osobně přeswědčiti o welikých přednostech tohoto wýtečného a wěru newšednjho muže. Stupeň sláwy plný,

*) Gest to wýňatek z listu, gegž p. Axinger, kanownjk z Evreux od 5ho ledna 1839 ze Řjma na redakcj časopisu „*Univers religieux*“ zaslal.

po němžby ctižádost we swětě a w hierarchii úsilně bažila, opustil rád, odebral se do njzké, sprosté komnaty a stal se skromným nowáčkem (nowicem), bera před tjm přewelikė aučastenstwj na pracech a zaměstknánjch při dwoře papežském. Gak hluboce byl gsem dogat při wkročenj do chudobné chyšky, kterauž obýwá knjže, gsa před nedáwnem geště gedna z neystkwělegšjch okras Řjma! -- Chatrné lůžko, hrubě ze dřewa zhotowené umýwadlo, hljněný děbánek, několik slaměných sedadel, k psanj stolek a klekátko — to gest wšecken nábytek chyšky, paterem Odescalchi obýwané; zcela nicjm nelišj se od ostatnjch nowáčků. — Ach! proč nebylo možné, by wšickni nerozumnj a zlomyslnj tupitelowé, genž nám „towaryšstwo Ježjšowo" wždy tak hnusnými barwami ljčegj, by se mnau byli patřili na tuto angelskau postawu: se mnau byli pozorowali tuto pokoru, toto křesťanské zapřenj sebe samého, tuto ewangelickau chudobu! Wěru wšecky nesprawedliwé předsudky rozpadnau se w nic u přjtomnosti této swaté skutečnosti! Ano, zcela nic se neštjtjm twrditi, že tento kardinálůw krok překrásné gest wjtězstwj, gehož (opět) dosáhlo náboženstwj a „společnost" ona, genž gest neustále wystawena autokům neyprudšjm, gakož Božský Učitel sám, gehož gménem gest pokřtěna. Při spatřenj knjžete, který hognostmi a naděgmi této časnosti tak bohatě oplýwá; knjžete, který byl miláčkem Řjmského lidu; rodilého knjžete, který wšecku pomjgegjcj sláwu i welikost swýma šlape nohama; samotu si wolj, by se tam k neyauplněgšjmu zapjránj sebe samého připrawowal a w dokonalé poslušnosti cwičil: při takowém pohledu prawjm, tázal gsem se w srdci swém, kdež pak gest ona ctižádost, která se audům towaryšstwa Ježjšowa wytýká?" — — Tak se w oprawdiwém podiwenj táže muž onen, gegž za šťastného pokládám, že mu patřiti bylo twářj w twář na osobu, od weškeré Ewropy práwem obdiwowanau. A kdož, gsa wšech předsudků prázden a mage schopnosti dosti k pochopenj „lásky čisté, lásky křesťanské," kdož se newidj nucena w nábožném roznjcenj tázati se podobně? A kdož nezahořj láskau a uctiwostj welikau k muži, genž tam u prostřed klášternjch zdj we Veroně přebýwá, prawé pokory gest wzorem a swému Bohu a Spasiteli tak powšechnau a proto gistě i ljbeznau přinášj oběť? Takto smeyšlegjcj, takto gednagjcj duch, nezwolá on gednau s důwěrnostj, gako onen, na němž wzdělána gest cjrkew wěkowitá: „*Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te, quid ergo erit nobis?*" (Mat. 19, 28.)

Swatý Otec Řehoř XVI. ráčil Kardinálským, od patera Odescalchi odloženým klobaukem poctiti a ozdobiti arcibiskupa z Fermo, Ferretti, rozeného hraběte z Ferretti. Asi před 15 lety dokonal swá studia w Římě. Od Leona XII. byl učiněn kanownjkem Lateránským, pozděgi biskupem w Rieti. Pro weliké zásluhy byl napotom co papežský wyslanec do Neapole poslán; kdež w zhaubné a strašliwé cholerze ani zdrawj ani gměnj nešetřil, tak že geg swatost papežská w konsistorium „*Virum egregium*“ pogmenowati se neostýchala.

Společnost francauzská katolických missionářuw.

Mezi blahořinnými ústawy katolictwa, zpanilomyslnými obětmi se udržugjcjmi a šlechetně směrugjcjmi ku rozšjřenj gasného swětla našeho swatého náboženstwj mezi oněmi národy, kteřjž posud „we stjnu bludůw sedj,“ welmi wážné mjsto zaugjmá francauzská „*Katolická missionářská společnost*,“ kterážto w Pařjži swé saustřednj sjdlo magje, blahoplodnau účinnost po wšech djlech swěta se rozsahuge. Letošnj wýročnj zpráwa od spolku wydaná, a dle nj i Augspurské Wšeobecné nowiny poskytugj nám obraz působenj této společnosti, z něhožto wáženému čtenářstwu našeho Časopisu sdělugeme, cožby ku poznánj gegjho blahoděgného směru slaužiti mohlo.

Katolická missionářská společnost tato za posledních let welké došla důležitosti, a zdá se, že gj gistě mnohem znamenitěgšj budaucnost nastáwá. Gegj přjgmy za posledniho roku obnášely 1,895,682 franků, *) tedy skorem o půl milionu wjce, nežli roku předešlého. K tomu poskytlo Francauzsko samo dwě třetiny: Savoysko 154,459 franků; Baworsko 111,285; Belgie 100.664; Anglicko 93,270; Papežská řjše 47,776; Šweycary 28,747; Toskana 25,598; Prusko 25,167; ostatek w menšjch částkách z giných katolických zemj se sešel. *) Gest to w skutku náramný penjz, powážjme-li nadto, že celá tato sbjrka *skrownými* pauze týdennjmi přjspěwky se schází, a gestlť to w skutku geden ze četných potěšitelných důkazůw, swědčjcjch o zmáhánj se wjry mezi katoljky.

*) Francauzský frank ne zuplna 24 kr. stříbra.

*) Rakauské mocnářstwj zde gmenowáno nenj, poněwadž i ono *o sobě* podobným ústawem, totiž geduotau Leopoldinskau, se honosj.

Austrogem (Organ) společnosti této gest wydáwaný od nj „*Ročnjk rozšjřenj wjry*," kterýž nynj w 90,000 wýtiskůw, to w sedmi řečjch, na světlo wycházj. Na každý wýtisk se neyméně deset čtonářůw počjtá, poněwadž se gedna knjžka ginák leč spolku desjti osob newydáwá, kterýžto způsob prodage missionářským společnostem gistě prospěšněgšj gest, než prodáwánj osobám gednotliwým. Odtud i onen podiwu hodný úkaz, že tento časopis, ze wšech neywětšj počet čtenářůw magjcj, žádných předplatitelůw nepřigjmá, a že gen welkau těžkostj si geg opatřiti může, kdož k gednomu oněch malých spolkůw desjti osob nenáležj. Útraty časopisu toho minulý rok obnášely 117,395 franků.

Hlawnj ústawy této společnosti missionářské gsau w *Čjně*, *w Indii a na poloostrowu za Gangem*, *w Oceanii*, *Malo-Asii*, pak *w sewernj Americe*.

Pro missionářstwj w *Čjně* na letošnj rok 195,000 franků wyměřeno gest, z nichž 18,500 na Koreu padne. Spory, wzniklé za přjčinau opium, na missionářstwo tamněgšj mnoho těžkostj uwalily, a welmi nebezpečnými ba zkázyplnými se pro ně staly, gelikož ku stálému udáwánj a prožalowánj gsau přjčinu daly, a úřadnjci pátránjm po podlúdnjcjch a kuřácjch opium swau horliwost prokazowati chtějce spolu při té přjležitosti na tagné wyznawače křesťanského náboženstwj napadáwagj. Na skloněk lonského roku w kragině Hupé nowé pronásledowánj křesťanů wypuklo, w němžto ewropegský missionář Perboyre, zemským úřadnjkům do moci upadnul; ostatnjm se podařilo, w kraginu Kiangsi se utéci, a wšickni úzkostně předwjdagj pronásledowánj ještě rozsáhlegšj. Missionářstwj w Siamu, Kočin-Čjně a w Tonkingu dostáwagj 110,000 franků. W Siamu gest pokog na obstánj, za to wšak pronásledowánj křesťanůw w Kočin-Čjně a Tonkingu neustále trwá.

Indické missionářstwo obdržuge na útraty 136,000 franků; w posledujch těchto letech se patrně rozšjřilo, ač s menšjm, nežli ginde prospěchem! neboť missj w *sewernj Indii* od té doby, co Beğum Somru, zakladatel biskupstwj w Sindhaně, skonal, welmi hyne; w *gižnj* pak *Indii* čili w missj Madurské stáwá sice obej katolických, gich zdar wšak menšj gest, než kdekoli ginde.

Missj *Gižnjho Moře* we tři apoštolská střjdnictwj čili vikariáty poddělena gest, totiž: střjdnictwj *Australie*, kdež Irčan, gménem Polding, biskupem gest; w střjdnictwj *Wýchodnj Oceánie*, kdež biskupstwj držj Rouchouse, rodilý Francauz; a w střjdnictwj *Oceánie Západnj*, nad njmžto

wládne biskup Pompalier, magjcj sjdlo w Nowém-Seelandu, na strjdanictwj tato wypadá 200,000 franků, a gich účinliwost se na výspách Gambierských a giných ostrowech, na nichž Papuowé přebýwagj, welmi platně rozšjřila.

Missionářstwj w *Malo-Asii* z přjspěwků se sešlých dostáwá 260,000 franků, ono w sobe pogjmá Turecko, Persko, Egypt a Habešinii, kdež se před dwěma lety Towaryšstwo Ježjšowo opět usadilo. Hlawnj záměr oné missj gest obrácenj křesťanůw nestoriánských, chaldegských a řeckých ku cjrkwi katolické, a při bjdném stawu, w gakémž hluboko kleslé a všeho žiwota takořka zbawené různé cjrkwice na Wýchodě, od nás odtržené, se nalezagj, gegj účinliwost blaženě působj.

Neyrozsáhlegšj wšak účinnost spolku gest w missj *Severnj Ameriky*, zwláště w úwalu řeky Mississippi, w *kterémž gediném* šestnácte biskupůw stáwá. Missj tato 360,000 franků na zaprawenj útrat wšech gednotliwých okršlků dostáwá. Ona we wšech osadách semináře pro duchownj a kláštery pro řeholnice zakládá, rozesjlá duchownj wyslance k Indiánům, a zwláště staupence nesčetných sekt protestantských, kteréž celau takořko Ameriku protkáwagj, katolictwu nawracege. Wýsledky gegjho úsilj gsau patrné, a nenj co pochybowati, že rozlehlé řjše, genž w údolj Mississipském wznikagj, w nedlauhém čase zcela katolickými se stanau. Missj Severnj Ameriky pewnau chowá naděgi, že okršlek gegj účinliwostj geště wjce se rozšjřj; gak blaze wšak giž nynj účinkuge, možná sobě představiti i z toho, že mezi swým duchowenstwem wjce *sedesáti* biskupůw čjtá. — Tak blahoděgně působj *francauzský katolický spolek missionářůw*, rozkládage swjj swé wětwe po newětšj části oboru zemského; a poważjme-li, že *dwě třetiny* welkých geho přjgmůw, určených ku zaprawenj náramných útrat *pauze we Francauzsku*, sbirkami se scházegj, možná w tom shledati důkaz zmáhagjcjho se ducha katolického w zemi této, kteráž druhdy o podwrácenj náhoženstwj tak úsilownė se zasazowala. „Takowých wšak důkazůw," prawj dopisowatel pařižský, „geště wjce stáwá, a účinek gegich patrně se dáwá na gewo. Za doby restaurace tagili mnozj prawowěrnj katoljci swá smýšlenj; mnohý, kdo na mši swatau šel, učinil to potagmo, a každého roku wycházelo wydánj „spisůw Voltairowých." Nynj *newěrci* swé zásady tagj, tak že zhusta napadati bývá na náboženské pokrytce, kteřjž swau newěru před lidem gewiti se ostýchagj; a Voltairowých spisůw od roku

1830, tušjm ani gediný swazek znowa newydán, ba o geho gménu zřjdka kde zmjnka se stáwá.“ — — Gest srdečně přáti, aby duch tento w úrodné půdě se wzegmuw, netoliko pewně se wkořenil, nýbrž aby plod geho i w bugarých, owocenosných ratolestech powždy wjce se šířil a rozkládal, neboť dosti zgewně nás poučuge dějepis dob i nowějšjch, že nikoliw přewratem a (gakž se tomu chtělo) wyhubenjm náboženstwj spása zemj a obcj zgednati se nedá, nýbrž žádaného blaha se těmto dostane pauze tjm, pakliže w občanském žiwotě opět *hlawnjm základem bude oživugjcj duch wjry křesťanské*, a že swět, wymknutjm se ze swých stežegj posud se koljsagjcj, gen tehdáž očekáwaného pokljdu a blaha dogde, až se *zúplna* nawrátj opět k Tomu, od něhož gediného wšeliká mocnost pocházj. (Srowney Jan 19, 11. k Řjm. 13, 1.) Z rozličných wšak zpráw swrchu podaných i ono utěšené přeswědčenj lze nabyti, že byť by i gasný obzor cjrkwe zde neb onde na čas se zakalil, ona nicméně tjm krásněgi wjtězný swůg prapor, swatým křjžem ozářený, rozwinuge po swěta končinách šjrodálných, a že, byť by *krátkozrakosti lidské* tu neb tam zapadati se widělo welebné slunce wjry swaté, ginde tjm gasněgi wystkwjwagj zlatoleskłé, nebeské paprslky gegj, anoť odstjn zde onde na čas gi zatemňugjcj gen k tomu slaužj, by gegj záře mnohem krásněgšj stkwělosti nabýwala ginde. U prostřed baurj neykrutěgšjch postawená, i během wěkůw mnoho i trpce zkaušená, neklesla *ona skála, na níž Kristus wzdělal Cjrkew swau*; stogjt ona posud a státi bude po wěky nezwratná, a ti, kteřjž mdlau silau lidskau na podwrácenj a ztroskotánj onoho Božjho dila zpozdile se odwažugj, slaužiti budau potomstwu za přjklad i důkaz i wýstrahu, kterak ti, genž na wětrnau gegi pewnost doráželi se osmělugj, gen swé lehky si o ni rozrážegj.

Frant. Daucha,
kněz cjrkewnj Pražské Arcidiéc.

Wjtězstwj biskupa Cincinátského nad hrdým odpůrcem katolické cjrkwe.

Sewernj Amerika gest reydiště nowých plánů; kdo lesy w úrodné kraginy proměniti, nowé osady založiti, kdo z chudého muže se chce státi boháčem, tam se ubjrá. Do Filadelfie pluge, kdo nowý žiwot počnauti zameyšlj, a kdo se puzena cjtj, wlastnj, od sebe samého spořádané náboženské wyznánj plniti aneb učiti, tamtéž útočiště swé béře.

We swobodné, oswjcené obci Washingtonu každé náboženstwj se trpj, a dosti přjležitosti nalezá, by sjlu swau dokázalo. A proto také welká gest snažnost, s kterau se rozlicným wyznánjm přjstup zgednáwá. Některé protestantské sekty horliwost swau tjm zwláště dokazugj, že austně i pjsemně zachowati hledj ony nepřátelské předsudky, za které se poctiwý protestant stydj, které ale nicméně w rukau bezstaudných fanatikůw záhubnau zbranj se stáwagj. Takowýto spolek před několika lety i w Cincinátě se usadil a katoljky wšemožně snjžiti a potupiti hleděl. Nejpřičinliwěgšjm audem spolku toho byl nowokřtěnec Alexander Campbell, muž znamenité powěsti w Americe, dobrých schopnostj a neunawený w práci. Před nějakým časem we weřejných nowinách oznámil, že rozličné protestantské sekty w geden spolek spogiti zameyšlj. Znamenité podniknutj toto Campbell s neunawenau horliwostj wkwésti hleděl. Ale snažnost geho špatného prospěchu zjskala. Nejen, že wšecky protestanty nesgednotil, nýbrž i wlastnj swau sektu, nowokřtěncůw totiž, roztrhl, a tak se stalo, že nowá powstala sekta, gejjž zakladatelem a hlawau on se stal. Tjm wšak nikoliw nepozbyl mysli. Mnozj ale počali býti nespokogenými. A tjm se stalo, že skoro wšickni maudřegšj a znamenitějšj protestanté geg znenáhla opustili, ačkoli někteřj zwláštnj ctitelowé geho plánu wěrni zůstali. Au takowé byly okolnosti Campbellowy a podniknutj geho, držela společnost učených (College of Teachers) w řjjnu 1836 shromážděnj, na kterém on a katolický biskup *Burcell* co audowé djl měli. W tomto shromážděnj Campbell několik sad o bludech a přewrácenosti Řjmské cjrkwe předložil.

Weřejné ztwrzowánj takowých wěcj musilo newyhnutelně dále wésti. Campbell byl wyzwán, by se lépe wygadřil. Na to postawil do Nowin hogně čjtaných prudký článek, w němž se směle k hágenj sad swých nabjdl, a biskupa newljdně wyzwal. Biskup důstogným mjrným způsobem odpowěděl. Konečně nastala weřejná disputacj, ku které biskup nerád a tak řka nucen přistanpil. Osm duj trwala hádka, které tolik posluchačůw přjtomno bylo, že se mnozj obáwali, aby se nezhořilo stawenj, w kterém hádka držána byla. Po osmi dnech se skončila s anplnau porážkau Campbellowau dne 21. Ledna 1837. Mnohé, nazwjce protestantské Nowiny, se o tom zřetedlně wygádřugj. Dokládagj, žeby Protestantismus byl klesl, kdyby w tomto hagiteli základ swůg měl.

Protestantské Nowiny Whig prawj, že o oné náboženu-

ské hádce od mnohých posluchačů, a sice od samých protestantů zprávy obdržely, z nichž seznaly, že Campbell zaujala přemožen gest. „Ne dosti na tom, prawj tyto Nowiny, nýbrž biskupowi se i to zaujala podařilo, že předsudky proti katoljkům zničil, ano že i mnoho protestantských posluchačů swých skoro na wjru obrátil.“

Když katoličtj obywatelé w Cincinatu, radugjce se z wjtězstwj swého wrchnjho pastýře, neboli radĕgi swého náboženstwj, k biskupowi deputacj wyprawili, která mu za geho hágenj děkowala a znamenité dary podala, wyložil gim sady, o nichž se w hádce gednalo. Gsauť to djlem obyčegné námjtky nowotářů, djlem nawé. Důstogné a mjrné sobě počjnánj biskupowo gemu i wĕci geho gistě k nemalé cti slaužilo. Tuto následuge na důkaz několik článků oné disputacj:

Campbell se podwolil dokázati, že ústaw, zde onde swatau, apoštolskau, katolickau cjrkwj nazwaný, nikdý swatým, apoštolským a katolickým nebyl, a posud nenj; že prý gest *sektau* w prawém smyslu tohoto slowa, která gest staršj, než gakákoliw posud stáwagjcj sekta, nikoliw ale matka wšech cjrkwj, nýbrž odpadlice od gediné prawé cjrkwe Kristowy. Udával také *čas*, w který, a *mjsto*, na kterém odpadla. Památnau udalost tuto z počátku na 15. Čerwence 1054. ustanowil; kyw ale tázán, kteráby byla ta prawá cjrkew Kristowa, od které se řjmsko-katolická w onu zmjněnau dobu odtrhla, gediné tjm sobě pomoci hledĕl, že od tohoto swého mjněnj odstaupil, a udával, že se ono odpadnutj okolo roku 250 stalo. Když ale opět wyzwán byl, aby prawau cjrkew, od které řjmsko-katolická tehdáž odpadla, poznamenal, nemohl ničeho odpowĕdjti, a skutečně také ničeho neodpowĕděl.“

4. „Honosil se, že se může wykázati s bibli z rukopisu, *která od žádného mnicha poskwrněna nebyla*. By tuto sadu dokázal, odwolával se na Codex Alexandrinský, který starý zákon podlé sedmdesáti i s Apokryfy od protestantů nemandře zawržených, a nowý zákon obsahuge, a w britickém Museum se přechowáwá. K wolikému neštěstj a wlastnjmu zahanbenj swému wšak shledal w úwodu k pjsmu swatému od Horne, w kterém o původu onoho rukopisu četl, že *z gednoho mezi 22 kláštery na hoře Athos pochází*. Tam byl Codex sepsán s připogeným žaltářem gednoho mnicha. Takowými důwody Campbell swau sadu dokázati hledĕl.

10. „Twrdil, že w katolické cjrkwi nižádná prawda se

nalezati nemohla, poněwadž o poslaupnosti apoštolské w Řjmě několik zlých papežů bylo; zahanbil gsem geg ale, dokázaw, že ani rod králowský Dawidůw, z něhož Spasitel náš co člowěk pocházel, čistý nebyl, že wrahowé, cizoložnici a opilci w oné rodině a mezi patriarchy byli, které Bůh swědky a hlasately prawdy učinil, a že námjtka geho spjše biblj a křesťanstwj wůbec, než katolické náboženstwj wywracuge, že božský původ geho se w ničem nezgewil wjce, nežli w tom, že počet těchto zlých papežů welmi nepatrný byl, a že *ani geden z nich bludné učenj nepřednášel*, že světlo ewangelické prawdy w pohanských kraginách rozšiřowali, atd.

16. „Wyčjtal katolikům, že gsmo nepřátelé občanské i náboženské swobody. Gá ale gsem mu dokázal, že to katoljci byli, kteřj neyprwé duchownj swobodu na západnj polokauli nagistili, katolická osada w Marylandu totiž, *kde protestanté o ť protestantů pronásledowanj útočiště kledali i nalezli.* Uwedl gsem mu na mysl republiku Benátskau, San Marino, Wiléma Tella, Kosziuszka a Šweycarské kantony.“

18. „Campbell welmi důležitau pokládal býti wýčjtku, že gest papež antichrist, o kterém sw. Jan we swém zgewenj mluwil. Dosti na tom, že to gen wůbec připomjnáme.“

21. „Prawil, že sw. Kljment, Ignatius a Irenéus, a wšickni ostatnj Swatj Řjmského kalendářů (mjnil-li i apoštoly?) přjliš pozdě žili, tak že nemohli žádný článek wjry neb prawidlo mrawu potwrditi.

„A předce gediné *gegich hlasem* můžeme neydůležitěgšj wšech otázek u protestantů rozhodnauti — otázku totiž: Co gest pjsmo swaté?“

Farnj chrám Páně sw. Hawla w Poříčj nad Sázawau.

Od

Wáclawa Alexandra Pohana,
faráře Poříčského a biskupského notáře Budějowského.

Dustogný p. Josef Horčice, kanownjk Staro-Boleslawský, wýtečný spisowatel starobylostj cjrkewnjch a děgoslawné wlasti naši, pronesl w poslaupnosti proboštů při neystarožitněgšjm kollegiálnjm kostele SS. Kosmy a Damiana w Staré Boleslawi, w bohoslownjm časopise roč. 1838 sw. 1. str. 637. o témže chrámu Páně úsudek tento:

„Gestli kostel sw. Girj na Hradčanech od téhož Wratislawa založený, dle nejnowějších našich dějepisců kollegiátnjm byl: proč bychom za prawdu přigjti neměli, že i kostel Staroboleslawský gméno kollegiátnjho dosáhl, ježto po celé české zemi kostelu nenalezáme, genžby také způsob starožitnosti až po dnešnj dobu zachowal, jako ti *dwa* památnj chrámowé, totiž sw. Girj na hradě Pražském, a kostel Boleslawský swatých Kosmy a Damiána.“

By dějepisná mezera ta se dacelila, dlužno se mi widj s *třetjm* chrámem *Swato-Hawelským w Poříčj nad Sázawau*, genž tentýž ráz starožitnosti nese, se přihlásiti.

Kdy a od koho božnice ta založena byla, z dáwnowěkých pramenů nedá se dosanditi. *Jaroslaw Schaler* dowozuje w své *Topografii ex libris erect.*, že Poříčký Swato-Hawelský chrám Páně již r. 1384 wlastnjm farářem opatřen byl. P. farář *Hynek Raffius z Kleefeldu* uwádj w inwentáři swém od r. 1750, že dotčený chrám Páně dle powěsti dřewněgšj gakýmsi geptiškám přináležeti měl, wěrogná prý kaple *SS. Apoštolu Petra a Pawla* nad Poříčj, dřjw než husitům se dostala, k farnjm služebám Božjm určena byla; wšak ani naši dějepisowé, aniž mjstnj které památky udalost tu neoswětlugj.

Strmj kostel ten na polo-ostrůwku ku straně wýchodnj nádherně z twrdého tesaného kamene wystawěný, jegž severně řeka Sázawa, západně pak potok Jarkowský neboli Bystra omezugj. Škoda! že takéž, mage gednu wěž nedostawěnau, a druhau neuhledně a chudě gen krytau, roku 1745, za štědrostj nábožnau a nákladem nesmjrným wysoce urozeného Pána pana *Františka Wáclawa hraběte z Wrtby*, Geho cjs. král. Milosti komořjho a nejwyššjho pokladnjka, z kořene oprawen, a wnitř z brusu nowě wystkwostěn byl, celku slawná koruna se newsadila.

Hned nad hlawnjm wchodem chrámowým se wznešeně rozprostjrá kamenný znak welkodušného hraběcjho dobrodince; u wnitř pak ohromnost klenutj a welebnost oltářů swatau hrůzau obrážj cizince. Z lodky přjmo proti hlawnjm dweřjm wede 13. dubowých stupňů dolů pod presbyterium do kaple Swato-Wáclawské na čtyřech slanjch sklenuté, tamž nynj hrob Božj zarazen, oltář wšak *swat. Wáclawa* řezbowaný [1]) do hřbitownjho kostelčka swatých Apoštolů Petra a Pawla, kde Poříčstj osadnjci českých patronů *sw. Wogtěcha, sw. Prokopa a sw. Jana Nep.* náboženě ctj, přenešen byl.

1) Tušjm od řezbáře Dnespeckého *Ferdinanda Zelenky* tworeny.

Ode hrobu Božjho přicházj se z obau stran točitými, z 9 stupňů sestáwagjcjmi schody wzhůru do presbyterium, gakowéž i s polokružjm schodowým železná mřjž umělecké djla hradj. Zde trprw zwědawé oko přjgemně bawj hlawnj oltář ǧoticky sestawený, nesa obraz *sw. Hawla*, opata, [2]) zázračné uzdrawenj wéwodowny *Kunzowy* wyznačugjcj w čele swém. Dwě mistrně řezané sochy dosti wysoké, gedna *sw. Jana Nep.* co královského almužnjka, au zedraného poděluge žebráka, a druhá *sw. Liboria* w pontifikálnjm ornátě, u gehož nohau hřjšnjk, očekáwage biskupowa rozhřešenj, hlubocе se kořj, gsauce zwláštnj ozdobau welikého oltáře. Tyto podobizny na slowo wzaté patřj bez zporu mezi ty neyušlechtilegšj a neywýborněgšj práce wěhlasného řezbáře [3]), w kteréž wšecek swůg wtip i pilnost byl umělе usgednotil; neho i ty neyútlegšj swaly, wrásky a žilky, wyduté oheby rauchowé, ano každá obraubka a djrka zdá přirozenosti wzdorowati. Co neyzwláštněgšjho sochy ty do sebe magj, gestiť, že w obrazu hřjšnjka řezbář sebe sám, w žebráku pak swého truhlářského pomocnjka [4]) wyznačil.

Opodál hlawnjho oltáře se doražj ke dwěma stegným postrannym, *Ježjškowi* a *sw. Anně* zaswěcenym oltářům, gsau též stwůry výborné wýtečného Lazarowa dlátka. W prawo mistrné sochy *SS. Kajetána a Augustina*, w lewo zas *SS. Donáta a Teodora* ozdobugj tyto oltáře. Sošky *Ježjška Karmelského a sw. Anny* w skleněnych skřjnkách wzáceně chowané nestogj w žádném poměru k swým, tjm méně k hlawnjmu oltáři, gelikož gen maličké, rázu staršjho i také hrubšjho, s Lazarowým djlem se nigakž neshodugj. Sauměrnost požaduge pro oba oltáře obrazy gen na plátně, o něž bohda! se časem takéž postaráme.

O řezbě *sw. Anny* dceručku swau na lewé ruce pěstugjcj swědčj zdegšj kniha pamětnj, že o weliké powodni na řece stogjc, až k mostu doplaula, tam wšak mezi dwěma lipama uwázla. Z té udalosti dowozowaly Pořičtj osadnjci, že matka matky Páně pod tjmže obrazem w swatyni zdegšj sjdliti si obljbila.

---

2) Zdařilé djlo *Julia Františka Luxa*, maljře Plzeňského. Stálť toho času 120 zl. stř.

3) Powěstný *Lazar Wideman* z Plzně, po celých Čechách dobře známý.

4) *Daniel Pilát*, wýborný mistr truhlářský z Pořičj, který wšudy druha swého wěrně prowázel. Dokonal běh swého počasného žitj w Pořičj dne 5. lipna r. 1771. w 70 roce wěku swého, mrtwicj byw rančn.

W prawo mezi welkým a postranným oltářem wedau tagné schody do hrobu Božjho, druhdy kaple Swato-Wáclawské.

Kazatelna, podlé lewého schodokružj z loďky do presbyterium wedaucjho k sakristii, odkud do nj se wcházj, upiatá, gest djlo přemistrné. Spodek krygj obrazowé bibličtj, oko umělce pro lepost řezby zanjmagjcj; obraz rozséwače gest z nich neykrásněgšj. Klobauk kazatelny krášlj samá řezba ǧoticky wtipně sestawená, nad njž Spasitel swěta s wjtězným křjžem wyniká. Proti kazatelně se nacházj wrchnostenské oratorium do kostela wyduté, a řezbau anhledně wyljčené. Klobauk nese w swém čele znaky hraběcjch manželů *Františka Wáclawa z Wrtby, a Anny Marie* rozené hraběnky z *Klenau.*

Hlawnj oltář s kazatelnau se stawěl r. 1740—47, postrannj pak oltáře s oratorium a se zábradljmi 1748—51. Mnoholi prwnj práce stála, nelze bylo wypátrati, za druhau wšak bylo aučtowáno, a z wrchnostenského důchodu w měsjci prosinci 1751. wyplaceno 595 zl. stř. Ze wšeho toho se posud nic neštafjrowalo, že prý by ta neyněžněgšj řezbářowa práce barwami se zanesla.

W božnici Swato-Hawelské odpočjwá panská rodina *Tožicůw z Tožetic a Kamberǧů, Raffiusuw z Kleefeldu, Lhotákuw ze Lhoty* a w. g. — Též mnoho kněžstwa a úřednictwa.

Wně na zdi chrámowé ku straně polednj následugjcj nápisy přehrozné dwě powodně oswědčugj.

„30 *Maji mane feria secunda Paracleti tam alte ascendit hic aqua.*“

„*PosterItatI pro notItIa qVoD tertIa MagI potenter noXIa seX VLnIs aLtIVs eXCreverIt aqVa.*“

O těchto powodnjch hniha pamětnj zewrubněgšj podáwá zpráwu tuto:

„*Hoc parochiale Templum Ao.* 1757. *die* 30 *Maji magnum damnum passum est ex exundatione aquae non fluvii Sazawa, sed parvi rivuli ad fluvium decurrentis; tanta enim fuit aqua, ut ad* 5 *orgias in muros Ecclesiae ascenderit; muros coemeterii subruit, et multa corpora mortuorum una cum terra coemeterii abstulit. Item scholam ligneam, molam et gazam. Hinc post pons ex peculio Ecclesiae lapideus novus factus fuit, accessus pateret ut ad Templum, ut inscriptio designat:* 30 *Maji* (*ut supra.*)“

„*Altera exundatio Ao.* 1765 *die* 3. *Maji noctu inter*

mediam noctem orta, quae major priori sex ulnis altius ipsa aqua priori ascendit, magnum denno damnum Templo causavit, ut altera inscriptio testis est.“

Při kostele sw. Hawla se tři nacházegj zwony:

Prwnj sw. *Hawla* s tjmto nápisem:

Campana haec S. Galli nomine insignita incenso a Polonis igne Anno MDCXX templo passa damnum, liberalitate Excellentissimi Dni. Dni. Bernardi Ignatii S. R. Imp. e Comitibus a Martinicz. Gubern. domus Smeczn.ae et Dni in Smeczna, et Equitis Aur. Vell. Sac. Caes.Reg. Maj. Intim. Actual. Consil. Primat. locumt. et Suprem. in Regno Bohemiae Burggr. refusa, et denno S. Galli nomine donata fuit. Anno MDCLXXIII.“

Druhý *sw. Wáclawa* s nápisem tjmtéž:

„*Campana haec S. Wenceslai nomine insignita, incenso a Polonis igne (ut supra)*“

Třetj, umjráček, litý „W Praze léta Páně 1673.“

Roku 1749. dne 6. listopadu byl chrám Páně Swato-Hawelský tak olaupen, že ani mše sw. se slaužiti nemohla, pokudž nádobj a raucha potřebná z Hradištské kaple se nepřinesla. Za to Bůh tolik náboženských a štědrých dobrodinců mu wzbudil, že mnohem bohatěgi než prw chrám Páně nadán byl. Neyznamenitěgšj dobrodince gmenuge kniha pamětnj tyto: pana *Františka Wáclawa* hraběte z *Wrtby*; panj *Anny Marii* rozenau hraběnku z *Klenau*, hraběcj choť geho; pannu *Barboru* z *Janowic*, zasnaubenau hraběnku z Wrtby; panj *Teresii* hraběnku z *Wrtby*, rozenau hraběnku z *Kuttensteinu*; panj *Barboru Ernsfeldowau*, rozenau *Nessowau*, panj na Lojowicjch; a pana *Jana Josefa* hraběte z *Wrtby*, bývalého newyššjho purkrabjho w Čechách, atd.

W starých zdegšjch matrikách se následugjcj uchowaly památky: že dne 3. listopadu 1664, kteréhožto dne se prawě konala památnj slawnost za wěrné zemřelé, *Geho Eminencj* (P. T.) p. *Arnošt Wogtěch*, hrabě z *Harrachu*, *knjže Arcibiskup Pražský*, w Pořičj u hlawnjho oltáře sw. Hawla oběť neyswětěgšj za mrtwé přinesl sám Bohu; dne 15. lipna 1703. *knjže Arcibiskup Rábský* w Pořičském kostele mši sw. byl přjtomen; a dne 6. listopadu 1703. wecerem *knjže Arcibiskup Neapolský*, přjbuzný *Geho Swatosti* Papeže *Innocencia XII.* co Apoštolský Nuncius w Polsku, wracege se do Řjma, zde swau pohožnost wykonal.

Obsah swazku třetjho.

Pogednánj.

1. O cjrkwi. Řeč swatodušnj sw. Jana Zlatoústého . 387
2. O změněnj gména papežů 397
3. Spis o padlých, sw. Cypriána biskupa Karthaginského 403
4. O perikopách liturgických 444
5. Slowo o swatých hodinkách 453
6. O swěcenj Swátků w České cjrkwi 507
7. Chwalozpěw na blahoslawenau Pannu Marii . . . 525

Oznamowatel.

A. Literatura.

1. Stálá památka pre Děti 527
2. Kniha ručnj u nawštěwow. a zaopatřow. nemocných 531
3. Výstraha od pitj páleného 534
4. Hnogeks Christkatholische Liturgik 3. Theil . . 538

B. Rozličnosti.

a) Žiwot Doktora Josefa Plece 539
b) Tomáš More (Pokračowánj.) 548
c) Ondřeg z Brodu 556
d) Carlo Odescalchi, následownjk cjsaře Karla V. . . 561
e) Společnost francauzská katolických missionářů . 565
f) Wjtězstwj bisk. Cincinátského nad odpůrcem kat. cjrkwe 568
g) Farnj Chrám Páně sw. Hawla w Potičj nad Sázawau 571

Redaktor: *Wáclaw M. Pešina*, kanownjk na hradě Pražském.

ČASOPIS
KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA.

Ročník XXXVII. **1896.** Svazek V.

Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratří Páně?

Rozebírá Dr. *Jan Lad. Sýkora.*

V Písmě sv. mluví se častěji o bratřích Páně. Čteme o nich, kterak úzce jsou spojeni s Kristem (Jan. 2, 12.), kterak s Pannou Marií k němu přicházejí (Mat. 12, 46; Mar. 3, 31; Luk. 8, 19.), při vší ochotě, s kterou uznávají zázraky jeho, k dokonalé a plné víře v něho se nepovznášejí (Jan. 7, 3—6.), avšak po nanebevstoupení Páně a seslání Ducha sv. čestné místo mezi věřícími jímají (Sk. ap. 1, 14; I. Kor. 9, 5.). Jména jejich udává sv. Matouš (13, 55.) a sv. Marek (6, 3.) tato: Jakub, o němž se i sv. Pavel zmiňuje (Gal. 1, 19.), Josef, Šimon, Juda; zároveň připomínají oba i sestry Páně, nesdělují však jejich jmén.

Biblická místa tato dala záhy podnět k různým úvahám o tom, kdo byli oni bratří, či kterak byli spřízněni s Kristem Pánem jako člověkem. Odpovědi pak v té příčině rozcházejí se ve tři hlavní směry. Dle jedněch byli to synové sv. Josefa a Panny Marie a tak vlastní bratří Kristovi alespoň podle matky. Dle jiných byli to synové Josefovi z nějakého manžel-

ství prvního, ve kterém žil Josef, než pojal Pannu Marii. A opět jiní učí, že to byli synové Alféovi a Marie, příbuzné Panny Marie, a tak blízcí příbuzní Kristovi. Jest proto otázka, která z těchto odpovědí jest správná.

I. Mínění prvého drželi se již v prvních stoletích církve někteří bludaři, kteří popírajíce božství Kristovo zcela důsledně brali v pochybnost také ustavičné panenství Marie Panny. Počátek učinili as Ebionité, kteří dle sv. Irenea měli Pána Ježíše za pouhého člověka, za syna sv. Josefa a P. Marie *), a tedy zajisté i tak zvané bratry Páně za syny jejich. Ku konci 2. st. učili tak o bratřích Páně dle Origena **) jacísi bludaři, kteří uznávali sice, že Pán Ježíš počat byl způsobem nadpřirozeným, avšak tvrdili, že Panna Maria po narození Páně měla dítky také s Josefem. Jmén jejich Origenes neudává. Za našich dob pak domnívají se někteří (Corluy, Felten, Klofutar a j.), že to byli Ebionité; avšak mínění to jest sotva pravé, leč by snad to byla bývala pouze jistá část Ebionitův, ona totiž, která odchýlila se názory svými od ostatních. Neboť dle Ebionitů provdala se Panna Maria již před porodem Pána Ježíše; dle oněch bludařů však, o nichž Origenes mluví, teprv po porodu. Že by byl tehdy také Tertullián držel se tohoto mínění, jakož později tvrdil Helvidius o něm, alespoň z pozůstalých spisů jeho dokázati nelze. Ostatně Helvidius tvrdil to též o Viktorinovi Pettavském, a jak vytýká sv. Jeronym, ***) také neprávem.

*) Iren. III. 21. „Ebionité praví, že z Josefa zplozen jest Kristus".

**) Orig. in Luc. hom. 7. (M. XIII. p. 1818): Porro quod asserunt (haeretici) eam (Mariam) nupsisse post partum, unde approbent, non habent. Hi enim filii, qui Joseph(i) dicebantur, non erant orti de Maria, neque est ulla scriptura, quae ista commemoret.

***) Hier. „De perpetua virginitate" B. M. V. (M. XXIII. 201.):

Ve 4. st. ujal se však řečený názor u mnoha jiných.*) Zejména učili tak někteří Ariáni, jako Eudoxius, Eunomius,**) ku konci 4. st. pak Antidikomarianité, sekta to v Arabii, která pro své učení dovolávala se dílem Apollonia, dílem jeho žáků, též bludař Helvidius, žák pověstného biskupa ariánského Auxentia, a po něm Bonosus***) a Jovinián.†) Helvidius napsal i spis proti ustavičnému panenství matky Krista Pána, ve kterém snažil se dokázati z míst biblických, že Panna Maria měla dítky s Josefem. Uvedl pouze ona místa, ku kterým poukazovali již před ním různí odpůrci panenství matky Kristovy a zastanci učení o skutečných bratřích Páně, totiž: Mat. 1, 18. 20, 25; Luk.

Et de Tertulliano quidem nihil amplius dico, quam ecclesiae hominem non fuisse; de Victorino vero id assero, quod de evangelistis, fratres eum dixisse Domini, non filios Mariae, fratres autem eo sensu, quo superius exposuimus; propinquitate, non natura.

*) Hilar. in Matth. c. 1. (M. IX. p. 921.): Sed plures irreligiosi et a spirituali doctrina admodum alieni occasionem ex eo occupant turpiter de Maria opinandi, quod dictum sit: Priusquam convenirent, inventa est in utero habens (Mat. 1, 18.), et illud: Noli timere accipere Mariam conjugem tuam (1, 20.), et illud: Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum (1, 25.).

**) Philostorg. Hist. eccl. l. 11. c. 2.

***) Bonosus, biskup v Sardice v Illyrii, jenž stal se hlavou sekty po něm zvané „Bonosiáni", kteráž později i božství Kristovo popírala a tak v učení o Kristu pochybila, že papež Řehoř V. a Gennadius prohlásili křest jejich za neplatný.

†) Bludař ve 4. st.; učil, že není rozdílu ani mezi dobrými skutky co do záslužnosti jejich (tedy také stav panický že není záslužnější než manželský), ani mezi hříchy co do trestnosti jejich, a proto také žádného rozdílu stupňového ani ve věčných odměnách ani ve věčných trestech. V člověku také že nemůže rozmnožiti se posvěcující milosť, a protož na něm že není nic než aby pouze zachoval milosť, kterou na křtu obdržel.

2, 2., jakož i ta, kde mluví se o bratřích Ježíšových. Mimo to dovolával se Tertulliána a Viktorina Pettavského, ale jak řečeno neprávem, ať pomlčíme o tom, že Tertullián odchýlil se od církve pravé ke gnostické sektě Eukratitův. Proti Helvidiovi vystoupil sv. Jeronym zvláštním spisem „de perpetua virginitate B. Mariae contra Helvidium" a vyvrátil v něm všecky důvody, o něž Helvidius opíral se, a to s takovým úspěchem, že potom po mnoho století málo kdo jen vytasil se s podobným tvrzením.

Na konci předešlého století obnovil však náhled ten Herder ve spise: Briefe zweener Brüder Jesu in unserem Kanon (1775); jeho pak následovali skoro všicci protestanté, a ovšem též rationalisté, kteří mají i Krista za syna Josefova s Marií, jakož i Renan,*) který však později mínění své o bratřích Páně změnil.**)

Důvody, na nichž zakládají tvrzení své, neliší se od těch, jež Helvidius a jiní před ním uvedli, skoro ničím, leč že připojují k nim několik námitek proti učení jim odpornému, o nichž promluvíme níže. Poukazují totiž:

a) k Mat. 1, 18., kde čteme: „*Prve než se sešli, nalezena jest* (*Maria*) *mající v životě z Ducha svatého*" a, berouce slovo *sejíti se* (συνέρχεσθαι) o obcování manželském, praví, že právě ze slov *prve než* (πρὶν ἤ) patrno, že později — po narození Kristově se sešli, t. obcováním manželským. Neboť, dí Helvidius, jako o tom, kdo vůbec nesnídal, neříká se „prve než snídal", tak také nebylo by se o Marii a Josefovi řeklo „prve než se sešli", kdyby se byli vůbec nesešli. (Hieron. Contra Helvidium). Totéž patrno prý

b) z Mat. 1, 25., kde stojí: „*Nepoznal jí* (Panny

*) Vie de Jésus, edit. 13. p. 25. 26.

**) Ve spise: Les évangiles, Appendice, p. 542, jak ještě bude řečeno.

Marie), *až porodila syna svého prvorozeného*", neboť, slovy těmi sv. Matouš sám dává prý na jevo, že Josef po narození Páně Pannu Marii poznal, t. tělesně s ní obcuje.*) Pokazují

c) k Mat. 1, 20., kde anděl, ukázav se Josefovi ve snách, praví: „*Neboj se vzíti* (k sobě) *Marii, manželku svou*". Maria byla tedy manželkou Josefovou, a anděl potvrdil manželství jejich, a to zajisté (prý) k tomu konci, aby spolu také jako manže'é žili, spolu dítky měli.**)

*) Herder, Briefe zweener Brüder Jesu (sämmtl. Werke von B. Suphan, B. VII. p. 475.): Endlich stünde offenbar: Joseph vom Engel ermahnt, seine Verlobte nicht zu verlassen, nahm sie zu sich, erkannte sie aber nicht, bis sie ihren Erstgebohrenen, mit dem sie schon schwanger war, gebohren, und was folgte nun im Zusammenhange des Menschenverstandes, als — dass er sie nachher erkannt habe, dass sie sein Weib gewesen.

**) Herder, l. c. S. 475: Der Zweck der Vorsehung, dazu die unberührte Jungfrau als Werkzeug gehört hatte, war erfüllt: Der Engel erscheint eben, dass durch wunderbaren Vorfall ihre Ehe nicht getrennt, dass, wenn sie sonder Josephs Berührung die heilige Frucht gebohren hätte, sie sein Weib sein dürfte und sollte. Eben also die vorigen Jakob, Joses, Simon. Judas nebst Töchtern, waren Früchte dieser vom Engel bestätigten Ehe Josephs und Maria, die jedermann in Nazareth kennet, von denen die Evangelisten als jeder anderen Familie reden. — Tamtéž str. 476. Ists ein ganz falscher, fremder Begriff, dass eine durre kinderlose Ehe den Juden eine heilige Ehe gewesen; eben eine verachtete Ehe war sie. Wenn nun Maria nach Landessitte der Verlobung eben noch in der ersten aufblühenden Morgenröthe ihrer Jugend war, da sie Joseph zugeführt, und vorher mit Jesu, wie die Rose mit den ersten Thautropfen vom Fittig der Morgenröthe prangen sollte; welche Aussicht für sie und ihren Verlobten — nachher eine lange Reihe kinderloser Jahre. Ein dürrer Baum ohne Äste, Blätter und Früchte. Weder Maria noch Joseph noch ihr Geschlecht konnten das Ehrwürdige ni

Totéž patrno prý

d) ze slova *„prvorozený“* (πρωτότοκος), jehož užívá o Kristu i Matouš na místě svrchu uvedeném (1, 25.), i Lukáš, když praví (2, 7.): *„I porodila syna svého prvorozeného“*. Neboť slovo to poukazuje prý k tomu, že Panna Maria měla také druhorozeného a vůbec později rozené syny.*) Konečně

e) dovolávají se oněch míst Písma sv., v nichž mluví se o bratřích Páně; rozumějíť bratry těmi vlastní bratry Kristovy.

Avšak všecky důvody tyto nedokazují, co po přání zastanců theorie o vlastních bratřích Páně dokázati mají. Neboť:

a) praví-li Matouš, že Maria nalezena jest majíc v životě z Ducha sv., *prve než se sešli*, netvrdí tím nic jiného, než že Josef zpozoroval těhotenství u Panny Marie dříve, než ji uvedl jako řádnou manželku do domu svého, tedy v době, kdy s ním byla teprv zasnoubena. Slovo *sejíti se* neznamená totiž na řečeném místě tolik co obcovati manželsky či tělesně, nýbrž tolik, co sejíti se v jednom domě t. j. řádným sňatkem uvésti nevěstu jako manželku do domu svého. Patrno to z 1, 24, kde čteme, kterak Josef, poslechnuv anděla, Pannu Marii v skutku jako manželku do domu svého uvedl, ji tedy za manželku pojal. Výkladu tomu nijak není na odpor, že anděl, zjeviv se v té době Josefovi ve snách, nazývá Marii již manželkou jeho (Mat. 1, 20.); neboť po řádu židovském, stanoveném Bohem samým, měly i zasnoubené dívky táž práva a tytéž povinnosti,

dem Baum fühlen. War Maria die holdselige, geliebte Gottes, und wollte er sie noch ferner und in den Augen ihrer Nation also bezeichnen, so gab er ihr Kinder.

*) Meyer, Kritisch-exeget. Handb. über das Evang. des Matth. p. 69. Srovnej Renan, Vie de Jésus, ed. 43. p. 3.: Jésus avait des frères et des soeurs, dont il (Jésus) semble avoir été l'aîné.

které měly manželky, a byly proto také mnohdy nazývány manželkami.*) Ostatně i kdybychom připustili, že již tehdy, kdy Josef zpozoroval těhotenství Panny Marie (po návratu jejím od Alžběty), byla Panna Maria manželkou Josefovou, a že slovo *sejíti se* znamená na místě uvedeném tolik co obcovati tělesně, jakož někteří exegeté v skutku za to měli a mají (Chrysost., Euthym., Theophyl., Maldon.), nešlo by z toho přece, že Panna Maria porodivši Pána Ježíše, měla dítky ještě s Josefem. Neboť výraz „*prve než*“ (πρὶν ἤ) vyjadřuje pouze to, že jakási činnosť před jistou určitou dobou neb jistým dějem nenastala, nikterak však nepoukazuje k tomu, že činnosť ona nastoupila později. Neboť o tom, co později se stalo, nevyslovuje se buď vůbec aneb předpokládá, že ani potom nestala se činnosť dotyčná. Řekneme-li na př. o někom, že byl zachvácen smrtí prve než mohl býti zaopatřen svátostmi, nepravíme tím zajisté, že zaopatřen býti mohl, když smrť ho zachvátila. Proto zcela vhodně odvětil sv. Jeronym Helvidiovi: Quasi si quis dixerit „Helvidius, antequam poenitentiam ageret, morte praeventus est“. Helvidio sit poenitentia agenda post mortem, cum scriptura dicat: in inferno autem quis confitebitur tibi. A tak i kdybychom slovo *sejíti se* na řečeném místě brali ve smyslu „obcovati tělesně“, nemohli bychom z něho právem dovozovati nic jiného, než že Josef neobcoval s Pannou Marií tělesně před tou dobou, kdy zpozoroval její těhotenství, a že tedy to dítko, jež Maria právě v životě svém nosila, nebylo přirozeným plodem manželství jejich, nýbrž, jak sv. Matouš hned vykládá, plodem nadpřirozeným,

*) 5. Mojž. 22, 23. 24.: Jestliže dívku pannu *zasnoubí* muž a nalezne ji někdo v městě a ležeti bude s ní, vyvedeš obadva k bráně města toho a kamením uházeni budou: dívka, že nekřičela, když byla v městě, a muž, že ponížil *manželku* bližního svého.

souhlasu, nikoli však obcování tělesného. „Non copula, sed consensus facit nuptias“, a proto i manželství tělesně nedokonané řádným a platným jest manželstvím.

Tvrditi pak, že již k vůli soukmenovcům bylo třeba, aby sňatek Josefův s Pannou Marií požehnán byl dítkami, poněvadž by jinak v nevážnosti byl v očích jejich, jest nemístno. Neboť manželství jejich nezůstalo zcela bezdětným. Dostaloť se mu v Kristu Ježíši dítka, jemuž nebylo a nebude rovna, a tím i vyznamenání, jakým nemůže se vykázati žádné manželství jiné. Nebylo ovšem dítko to přirozeným plodem manželství jejich, nicméně pro tu jednotu duchovní, s kterou spojeni jsou oba manželé, patřilo po vůli Boží oběma manželům (Marii i Josefovi) právě tak, jakoby jim bylo dítko, kdyby jaké byli měli spolu řádem přirozeným. Kdyby na př. Bůh na poli neosetém mimořádně způsobil mocí svou velikou úrodu, patřila by zajisté úroda ta právem majetkovým tomu, komu patří pole, ačkoliv on pole semenem neosil; a tak i když Bůh řádem nadpřirozeným požehnal manželství sv. Josefa s Pannou Marií dítkem, patřilo dítko to právem manželství těm, či bylo manželství, tedy nejen Marii, nýbrž i Josefovi, kterýž s ní řádné manželství uzavřel, a v jehož manželství dítko se zrodilo.*) A proto, ať nehledíme ani

---

Aber selbst dieses vorausgesetzt (že bychom totiž právem vzájemným in corpus alterius rozuměli jus *utendi* corpore alterius), bleibt bei Maria eine wirkliche Ehe noch denkbar . . . und zwar auch . . . unter dem spezielleren Begriffe des jus in corpus alterius, weil dieses Recht nicht schlechthin, und in jeder Form ausgeschlossen wird. Denn dieses Recht lässt sich nicht bloss in der Form eines Verfügungsrechtes zur Erzeugung der Frucht, sondern auch als Genussrecht in Hinsicht auf das Miteigenthum an der durch Gott zu gewinnenden Frucht denken.

*) Wouters, Dilucid. Quaest. in hist. evang. 3, 2. (Migne Curs. compl. Scrip. s. 23, 802.): Quum legitimo matrimonio junctus

k tomu, že soukmenovci Josefovi a Panny Marie, nevědouce o původě Kristově, pokládali ho za syna jejich přirozeným řádem zplozeného, soukmenovci ti nemohli v nevážnosť pojati manželství jejich jakožto bezdětné, neboť nebylo zcela bezdětným.

A že by ani Josef, ba ani Panna Maria, kteří přece věděli o nadpřirozeném původě Kristově a četnými důkazy ujištěni byli o vyšší jeho bytosti, — že by ani oni v manželství svém, jakožto stromu bez větvi, bez listí, bez ovoce, nebyli cítili nic úcty hodného, leč by po narození Kristově bylo požehnáno také dítkami, přirozeným řádem zplozenými, — to tvrditi může zajisté jen ten, kdo buď v Kristovo božství nevěří, aneb tak hluboce zabředl ve smyslnosť a tak zkalené má pojmy o vážném a úcty hodném, že ani dost málo nedovede oceniti, co to jest býti matkou, otcem, a byť jen legalním, vtěleného Syna Božího. Vždyť právě tímto vtěleným Synem Božím dostalo se manželství jejich takové pocty, takového vyznamenaní a posvěcení, že, jak již vzpomenuto, nemá a nebude míti nikdy sobě rovného. A Maria i Josef byli si toho vědomi. Proto s takovým nadšením a plesáním zaplá Maria: „Aj od této chvíle blahoslavenou mě budou nazývati všickni

---

esset Joseph Virgini Mariae, Christus fuit fructus conjugii Josephi et Mariae; natus enim in utriusque conjugio, non ex alio viro, sed ex virtute Spiritus s., utrique adscribendus est tamquam patri et matri. Proles enim, quae non ex adulterio, sed ex conjugio legitimo nascitur, conjugum est, undecunque et quomodocunque nascatur, sicut seges nata in agro sterili supranaturaliter domini agri est. Ac proinde Christus jure conjugii est Josephi filius, etiamsi ex conjugio non naturaliter sed miraculose sit genitus, imo eo magis magisque admirabilis est Josephi filius, quia Deus hunc miraculosum conjugii virginalis fructum Josepho dedit donavitque, perinde ac si Deus in agro ejus produxisset messem sine semine illamque ei dedisset.

národové země.“ Proto i Josef, byv poučen o tom od anděla, neváhal přijati Marii ihned do domu svého, a měl tak otcovskou, tak něžnou péči jak o dítko tak o Marii, že ani největší pokušení nebylo s to, aby ochabilo ji. I kterak tedy lze tvrditi, že Josef a Maria nebyli by cítili v manželství svém nic úcty hodného, nic než strom bez větví, bez listů, bez ovoce, a že teprv přirozeného plodu bylo třeba, aby v očích jejich nabylo vážnosti ono manželství, o němž věděli, že vyznamenáno jest již plodem nadpřirozeným? Žádným řádem neplyne tedy z manželství sv. Josefa s Pannou Marií, že měli spolu dítky po Kristově narození.

d) Také však to neplyne ze slova „prvorozený“ (πρωτότοκος), jehož Matouš (1, 25.) a Lukáš (2, 2.) užívají o Kristu. Neboť, jak již sv. Jeronym praví, evangelisté nenazývají Krista prvorozencem Panny Marie proto, že by se byl po něm narodil ještě jiný syn, nýbrž proto, že před ním žádný jiný se nenarodil. Znamenáť slovo to nejen prvorozence, nýbrž i jednorozence. Potvrzují to četná místa Písma sv. Tak na př. v 2. Mojž. (12, 29) čteme, kterak „pobil Hospodin všecko prvorozené egyptské“. A zajisté, že byli mezi nimi pobiti také mnozí jednorozenci. Jinde pak (3. Mojž. 13 2; 34, 20.) přikazuje Bůh, aby prvorozenci byli mu zasvěceni (obětováni) a vykoupeni (obětí). A není pochybnosti, že chtěl, aby byli obětováni také jednorozenci. Sic by se bylo muselo po každé s obětí čekati, dokud se nenarodil syn jiný. To však se nedělo. Ano sv. Pavel nazývá i Krista prvorozencem Boha Otce (Žid. 1, 6.), ač jest jisto že Bůh nemá jiných synů soupodstatných. Mohli tedy také Matouš a Lukáš jednorozeného Syna Panny Marie nazvati prvorozeným, a to tím spíše, poněvadž slovo prvorozený (πρωτότοκος) odpovídá hebr. slovu בְּכוֹר, kteréž po výkladu Boha sa-

mého (2. Mojž. 13, 2.) znamenalo, „co otvírá život“ *) (פֶּטֶר רֶחֶם) či prvorozence vůbec, nehledíc k tomu, zda ještě jiný narodí se po něm. (Pokračov.)

Dějiny katolické církve v Uhrách v 19. století.

Kulturní boj proti katolické církvi od r. 1890.

Sepsal Dr. *Frant. Xav. Kryštůfek*, kanovník kr. koll. kapitoly u Všech Svatých, c. k. univ. professor.

(Pokrač.)

Proticírkevní zákony o povinném občanském sňatku, občanských matrikách, svobodném vykonávání náboženství a přijetí čili recepci židův.

§ 3. Povinný občanský sňatek, náboženství dítek, občanské matriky.

Přijatá náboženství (religiones receptae) byla v Uhersku tato: 1. církev katolická, 2. řecká rozkolnická, 3. lutherská, 4. reformovaná čili kalvinská a 5. unitářská, které byly zástupci křesťanství. V Uhrách byl dovolen přestup od jednoho přijatého náboženství ke druhému; výstup bez přestupu nebyl dovolen, byl vlastně nemožným. Mezi přijatými náboženstvími panovala (dle článku XX. zák. z r. 1848.) úplná rovnosť, která článkem LXX. zák. z r. 1868. zevrubněji byla určena. Vedle nich bylo židovství méně oprávněno, ačkoli židé dle článku XII. zák. z r. 1867 měli všechna politická práva, těšili se úplné svobodě vyznání své víry, a jejich náboženské obce byly korporacemi veřejného práva a měly značné výsady. Pro sekty Nazarenů, Baptistů atd. panuje administrační tolerance, která však v zákoně odůvodněna není. Recepce čili přijetí židovství proměnuje posavadní stát křesťanský ve křesťansko-židovský.

*) 2. Mojž. 13, 2.: Posvěť mi všeho prvorozeného (בְּכוֹר), což otvírá život mezi syny israelskými.

DUCHOVNÍ SPRÁVA

Církevní sňatek osoby před tím jen občansky oddané a civilním soudem rozloučené. K učiněnému dotazu, jak v tomto případě postupovati, odpovídám toto:

Osoby pouze občansky oddané neupadají tímto činem do exkomunikace, vyjímajíc případ, že jedna ze stran byla dříve knězem nebo v řeholi složila sliby, ve kterémžto případu obě strany upadají do exkomunikace ve smyslu can. 2388 CJC. Neplatnost sňatku občanského nebo pod. před církví svatou po provedené civilní rozluce prohlašuje Ordinarius podle rozhodnutí komise kodexové v Římě ze dne 2. IV. 1919 (viz Ord. l. pražský 1919, str. 56 N. C. 7619; srvn. také Ord. l. pražský 1932, str. 23, č. 1807). Tudíž v praksi je zachovati tento postup: Při snubním protokolu zjistiti, zdali před civilním sňatkem strana neuzavřela nějaký církevní sňatek, a zdali její občanský sňatek nebyl církevně konvalidován; po tomto zjištění jest žádati Ordinariát o prohlášení občanského sňatku nicotným a o dovolení straně po občanské rozluce uzavřít sňatek jiný, církevní. Při zápisu matričním rubrika stav se vyplní slovem rozloučený (a), v pozn. pak se uvede civilní rozluka občanského sňatku a ordinariátní dovolení k uzavření sňatku církevního.

Čihák.

Návrat odpadlíků do církve. Podle can. 2314 CJC. všichni od křesťanské víry odpadající (apostatae) a všichni heretikové a schismatikové ipso facto upadají do exkomunikace a přistoupili-li k nekatolické některé sektě ipso facto jsou infames. Absoluce od této exkomunikace in foro conscientiae jest speciali modo reservata Sedi Apostolicae. Jestliže však tento odpad, blud a schisma dostal se jakýmkoli způsobem ad forum externum Ordinarii loci, týž Ordinarius praevia abiuratione iuridice peracta aliisque servatis de iure servandis, sua auctoritate ordinaria in foro exteriore absolvere potest; ita vero absolutus, potest deinde a peccato absolvi a quolibet confessario in foro conscientiae. Abiuratio vero habetur iuridice peracta, cum fit coram ipso Ordinario loci vel eius delegato et saltem duobus testibus.

Vedle ustanovení tohoto canonu jest přihlížeti i k jiným, na př. can. 2248, 2250, 2254, 2319. Nejdůstojnější biskupové naší republiky mimo to obdrželi od sv. Stolice zvláštní fakultu, aby mohli zmocniti zpovědníky, aby přijímali zpět do církve svaté servatis servandis s platností pro foro interno ac externo odpadlíky a spokojili se abiuratione private peracta, t. j. i beze svědků a bez určité formy.

Na základě uvedených kánonů, římské fakulty posledně prodloužené r. 1931 na další tři roky, a na základě ustanovení pražské konsistoře z r. 1921 (Ord. l. 1921 str. 18, č. 3169) a deklarace arcibiskupského ordinariátu v Praze z r. 1930 (Ord. l. 1930, str. 51, č. 416) může tedy duchovní správce nebo zpovědník přijímati zpět do církve kajícně se vracející bez jiného zvláštního zmocnění ordinariátem osoby, které katolicky byly pokřtěny, po státním převratu odhlásily se nebo byly odhlášeny za svého souhlasu k bezvyznání (apostatae) nebo k vyznání nekatolickému (haeretici a schismatici): v těchto případech návratu může duchovní správce spokojiti se abiuratione private peracta, tedy i beze svědků a použíti formule vyznání víry zkrácené, jak jest uvedena v Ord. l. 1921, str. 18: »Věřím vše, co Bůh zjevil, co Kristus Pán hlásal, čemu svatí Apoštolové učili a čemu sv. římsko-katolická církev věřiti velí. Protože tomu všemu věřím, lituji srdečně, že jsem se této svaté víře byť i na okamžik zpronevěřil. Slibuji, že v této víře chci žíti a umříti. K tomu mi dopomáhej všemohoucí Bůh a tato jeho svatá evangelia.« Nato vracející se obdrží absolutionem a censura excommunicationis pro foro externo (Man. rit. prov. Prag. 1916 str. 31—34, odst.

5). Nato může býti ve svaté zpovědi rozhřešen od kteréhokoli zpovědníka, ovšem nejlépe, když ho vyzpovídá a rozhřeší ihned kněz, který mu dal rozhřešení od exkomunikace pro foro externo. Ovšem nutno návrat oznámiti řádně politickému okresnímu úřadu a správci matriky narození a pokřtění, po př. poznamenati ve vlastní knize narození den návratu a přijetí do církve; rovněž nutno učiniti zápis o návratu v knize změn náboženských. U dítek do 14 let odpadá při jejich přihlášení do církve rozhřešení od censury. V případě, že vracející se nemůže obdržeti svátostné rozhřešení, poněvadž na př. žije v nedovoleném církevně manželství, kteréž nelze konvalidovati, jest možno přijmouti ho do církve katolické pouze pro foro externo. Jestliže by vracející se nechtěl předepsané vyznání víry složiti, nezbývalo by duchovnímu, než jeho návrat pro foro civili poznamenati s upozorněním, že před Bohem není skutečným členem katolické církve, dokud nesplní podmínky a nedostane rozhřešení od exkomunikace.

V jiných případech, tudíž u nekatolicky pokřtěných, u odpadlých před převratem nebo později po zralém uvážení přestupujících k nekatolickému vyznání, a kdykoliv vracející se jest ještě postižen exkomunikací z jiného důvodu než odpadlictví, na př. že uzavřel sňatek před služebníkem církve nekatolické, nebo že dal vědomě pokřtíti děti od služebníka církve nekatolické, je nutno, aby duchovní správce předem si vyžádal zmocnění Ordinariátu, aby mohl absolvovat vracejícího se a censuris a přijmouti do církve svaté. V těchto případech jest záhodno, aby vracející se vykonal juridicam abiurationem, tedy coram parocho jakožto delegato ab Ordinario a před dvěma svědky, kteří spolu s ním zápis o návratu podpíší.

Čihák.

Oslobodenia od manželských prekážok. Na okresnej schôdze kňazstva istý farár poznamená: V prípadoch manželských prekážok často sa stáva, že stránky na otázku farára ako-tak pomenujú nejaký často aj nejestvujúci dôvod oslobodenia od prekážky alebo sám farár označí ten dôvod. Žiadosť o oslobodenie pošle sa potom Ordinariátu, ktorý žiadané oslobodenie zpravidla vždy dá. Farár chcejúc-nechcejúc musí sa uspokojiť s takýmto postupom, lebo zamýšlané uzavretie manželstva skoro ani v jednom prípade nedá sa už prekaziť a preto vybavenie oslobodenia od prekážky stane sa púhou formalitou. Či v takýchto pomeroch — pýta sa farár — oslobodenia od manželských prekážok majú ešte nejakého významu a či teda takto celé dišpenzovanie nie je zbytočným obťažovaním stránok, farára a Ordinariátu?

Na výšuvedenú otázku toho farára odpovedáme nasledovne:

1. Pre odstránenie tej ťažkosti, ktorú farár predkláda, predovšetkým potrebné je, aby veriaci poznali učenie a predpisy cirkve katolickej o manželstve, lebo len vtedy budú ich môcť zachovávať. Cirkev vždy dôrazne upomínala svojich kňazov, hlavne biskupov a farárov, a požadovala od nich, aby v kresťanskom vyučovaní častejšie predkládali veriacim aj učenie a predpisy cirkve o manželstve. V novšiej dobe pred Kódexom Rehor XVI. v okružnom liste Summo iugiter z 27. mája 1832 § 6 nasledovné písal biskupom Bavorska: »Vestrum officium est, ut fideles... connubia inire cupientes (uti et eorum genitores, aliive, sub quorum cura sunt) edoceantur sedulo, quaenam circa eam rem canonum sententia sit, graviterque moneantur, ne eos in perniciem animarum suarum perfringere audeant«; tenže pápež v apoštolskom liste Quas vestro z 30. apr. 1841 povzbudzuje biskupov Uhorska: »Vestrum aliorumque sodalium antistitum et parochorum erit, in eruendis sive privatim sive publice fidelibus, flagrantiori in posterum zelo doctrinam et leges, ad connubia pertinentes, commemorare, accuratamque earum custodiam iniungere«; Pius IX. v liste Verbis exprimere z 15. aug. 1850 žiada biskupov Sedmihradska: »Ne cessetis unquam, Venerabiles Fratres, omni studio ecclesiasticos vestrarum Dioecesium homines,

ac praesertim parochos monere et exhortari, ut Catholicae Ecclesiae de matrimonio doctrinam fidelibus assidue diligenterque explicent, evolvant, et in illorum animis alte defigant.« To isté predpisujú aj partikulárne snemy tejto doby, na pr. ostrihomský v r. 1858 (tit. III., § 1, p. 1), pražský v r. 1860 (tit. IV, cap. XI). Kódex v kán. 1018 vyhlasuje: »Parochus ne omittat populum prudenter erudire de matrimonii sacramento eiusque impedimentis.« Pius XI. v okružnom liste Casti connubii (31. decb. 1930) hneď na začiatku vyslovuje: »Ex matrimonii (a Christo facta) renovatione tamen ut apud omnes totius orbis et cuiusque temporis gentes exoptati colligantur fructus, hominum mentes in primis debent germana Christi de matrimonio doctrina iluminari« a tento svoj okružný list dokončuje výzvou: »Quae omnia, Venerabiles Fratres, vobiscum, pastorali sollicitudine permoti, attente perpendimus, ea inter universos dilectos filios vestris curis proxime commissos, quotquot sunt e magna Christi familia, secundum christianae prudentiae normam, large evulgentur atque illustrentur velimus, ut sanam de matrimonio doctrinam omnes plene noscant itemque pericula ab errorum praeconibus parata sedulo caveant.«

Keď teda farár vo svojich kázniach nie múdrosť sveta prednáša a nie svoju slávu hladá, lež »exponit in primis quae fideles credere et facere ad salutem oportet« (kán. 1347), keď v škole, v spolkoch, v prednáškach, v rozhovoroch s veriacimi príležitostne prudenter (kán. 1018), secundum christianae prudentiae normam (ep. encycl. Casti connubii) stále všetkých svojich veriacich (populum — kán. 1018) vyučuje o kresťanskom manželstve a pomáha si tým, že medzi nimi rozširuje cirkvou schválené knihy, spisy, časopisy, ktoré pojednávajú o kresťanskom manželstve, vtedy ten farár oprávnene môže očakávať, že jeho veriaci, súc dostatočne poučení, nebudú chcieť uzavrieť svoje manželstvá proti zákonom Božím a cirkevným a že aj v prípade manželských prekážok budú vedieť súdiť, či pre oslobodenie od určitej manželskej prekážky majú dostatočný dôvod a či teda v tom prípade môžu od cirkvi žiadať oslobodenie alebo nie.

2. Keď v prípade manželskej prekážky skutočne niet žiadneho dôvodu pre oslobodenie, vtedy farár musí stránkam dľa pravidiel prudentiae pastoralis síce ale pritom rozhodne a kategoricky vysvetliť hneď pri zamýšlaní uzavretia manželstva, že ich manželstvo nie je možné, lebo cirkev v nedostatku dostatočného dôvodu neoslobodí ich od prekážky, ktorá medzi nimi jestvuje. Keby farár nie takto pokračoval a keby v takomto prípade uspokojil sa s tým nejakým snáď aj nejestvujúcim alebo aspoň nedostatočným dôvodom, ktorý stránky samé ako-tak pomenujú alebo keby on sám označil takýto dôvod a takto potom aj pre to manželstvo vyprostredkoval by od Ordinariátu oslobodenie, vtedy — odhliadnuc teraz od toho, že, vyjmúc prípady kán. 1054, to od Ordinariátu nesprávne vyžiadané a Ordinariátom neoprávnene dané oslobodenie je neplatné (kán. 84, 1040) a preto aj uzavretie takto dovoleného manželstva je neplatné — v prvom rade sám ten farár svojou prípadne hriešnou nedbalosťou, nepridržiavaním sa cirkevných predpisov zapríčinil by, že manželské zákony cirkve o prekážkach, poťažne oslobodenia od týchto prekážok nemaly by žiadneho, aspoň nie praktického významu. Poznamenať však treba, že v mnohých takých prípadoch, jaké uvádza náš farár, pre oslobodenie jestvuje dostatočný dôvod, len stránky ho nevedia, aby sme tak povedali, v kanonickej forme podať. V takýchto prípadoch úlohou farára je, aby stránkam bol na pomoc a aby po ich vypočutí a po dôkladnom preskúmaní veci on formuloval kanonicky ten skutočný, pravdivý dôvod oslobodenia.

Ordinariát len zriedka sa môže presvedčiť sám o pravdivosti, skutočnosti dôvodu oslobodenia od prekážky manželskej. To by len vtedy bolo možné, keby stránky samé či osobne či písomne priamo sa obrátily so

svojou žiadosťou na Ordinariát; ale aj v takomto prípade Ordinariát, keďže on stránky a ich pomery nemôže poznať, musí sa obrátiť na patričného farára a pred svojim rozhodnutím musí žiadať od neho zprávu o tom, či stránkami udaný dôvod je pravdivý, či skutočne jestvuje alebo nie. Riadne ale žiadosti stránok predostiera Ordinariátu farár a on sa musí osvedčiť a ručiť za to, že predostreté dôvody žiadosti sú pravdivé. Ordinariát teda vo veci oslobodenia od prekážky manželskej len to môže skúmať, či v žiadosti uvedený dôvod alebo dôvody sú dostatočné pre oslobodenie, či je teda medzi nimi aspoň jeden causa motiva a dľa toho oslobodenie môže dať alebo ho musí odopreť.

3. Na výšuvedenú otázku farára treba teda nasledovne odpovedať: Aby manželské zakony cirkve o prekážkach a o oslobodení od týchto prekážok maly praktického významu, k tomu je potrebné: 1. aby farár stále a dobre poučoval svojich veriacich o kresťanskom manželstve a o manželských predpisoch cirkve; 2. aby farár od svojich veriacich žiadal aj zachovanie týchto predpisov a preto aby v konkrétnom prípade len vtedy predostrel žiadosť o oslobodení od manželskej prekážky, keď jestvuje dostatočný dôvod. Keby cirkev aj bez všetkých dôvodov musela oslobodzovať veriacich od svojich zákonov, vtedy tieto zákony skutočne staly by sa bezvýznamnými, zbytočnými, ale vtedy aj cirkev prestala by byť sporiadanou spoločnosťou a nemohla by konať tú úlohu, ktorú jej vytýčil jej zakladateľ, Ježiš Kristus. Dr. Funczik.

Sobáš so sňatkovým podvodníkom. Mikuláš a Emma uzavreli pred katolíckym farárom manželstvo, ktoré, keďže všetky príslušné predpisy boly zachované, je tak cirkevne jako aj civilne platné. Neskôr ale preca vysvitlo, že Mikuláš je sňatkovým podvodníkom, ktorý už viac žien oklamal, a že jeho zákonitou manželkou tak dľa cirkevného jako aj dľa civilného práva je Julia, s ktorou síce nežije, ale s ktorou jeho manželstvo trvá. Na základe uvedených manželstvo Mikuláša a Emmy tak cirkevne jako aj civilne bolo vyhlásené za neplatné a Mikuláš je trestaný pre dvojženstvo. Pri usporadovaní manželskej veci Mikuláša a Emmy soznámi sa s Emmou Andrej, ktorý je synom brata Mikuláša, teda je synovcom Mikuláša. Emma a Andrej sa dohodnú, že uzavrú manželstvo.

Otázkou je, že či dľa kanonického práva je nejaká manželskoprávna prekážka medzi Andrejom a Emmou.

Manželstvo Mikuláša a Emmy bolo pre dvojženstvo neplatne uzavreté. Teda z tohoto manželstva nevzniká švagorský pomer medzi jedným manželom a pokrvnými druhého manžela. Dľa kán. 97 § 1 švagorský pomer vzniká len z platne uzavretého manželstva. Z tohoto nasleduje, že medzi Emmou a Andrejom prekážka švagorstva nejestvuje.

Z neplatne uzavretého manželstva vzniká prekážka verejnej mravopočestnosti, ale táto dľa kán. 1078 jestvuje len medzi mužom a pokrvnými ženy v priamej čiare v prvom a v druhom stupni a medzi ženou a pokrvnými muža v priamej čiare v prvom a v druhom stupni. Emma je ženou, ktorá s Mikulášom uzavrela neplatné manželstvo: Andrej je síce pokrvným Mikuláša v druhom stupni, ale nie v priamej, lež v bočnej čiare. Z tohoto nasleduje, že medzi Emmou a Andrejom nejestvuje prekážka verejnej mravopočestnosti.

Dľa platného kanonického práva teda z neplatného manželstva Mikuláša a Emmy nevznikla žiadna prekážka medzi Emmou a Andrejom a preto títo po vyhlásení neplatnosti manželstva Mikuláša a Emmy platne sa môžu sosobášiť. Dr. Funczik.

Prekážka únosu a zločinu. Fridrich a Elvíra už dlhší čas boli zasnúbení. Pred uzavretím manželstva Fridrich ešte odcestuje do cudzozemska, ale medzitým Elvíra na žiadosť svojich príbuzných uzavre manželstvo s Leopoldom. Fridrich príduc domov pri nejakej príležitosti násilne unesie

Elvíru, aby s ňou neskoršie mohol uzavrieť manželstvo. Leopold dozvediac sa o únose svojej manželky, zastrelí sa. Po istom čase Fridrich a Elvíra hlásia sa u katolíckeho farára, že chcú uzavrieť manželstvo.

Otázkou je, či medzi Fridrichom a Elvírou následkom násilného únosu a zastrelenia sa Leopolda jestvuje nejaká manželskoprávna prekážka.

1. V našom prípade jestvovala prekážka únosu, lebo Fridrich násilne uniesol Elvíru s tým úmyslom, aby s ňou neskoršie, keď jej manželstvo nejakým spôsobom, na pr. civilným rozlúčením, prestane, uzavrel manželstvo. Otázkou je ale, že táto prekážka dokiaľ trvá, či ona následkom niečoho sama od seba prestane alebo či k jej odstráneniu je potrebné oslobodenie. Kán. 1047 § 1 vyslovuje, že táto prekážka trvá »quandiu mulier in potestate raptoris manserit«. Z tohoto nasleduje, že prekážka únosu nie je trvalá (impedimentum perpetuum), ktorá len oslobodením môže byť odstránená, lež že je ona len dočasná (impedimentum temporaneum), ktorá pri splnení určitých podmienok sama od seba zanikne, prestane. Podobne je tomu v prípade prekážky veku, kde dosiahnutím zákonom určitého veku prekážka sama od seba zanikne. Kánon 1074 však neuspokojuje sa tým, že vo svojom § 1 vyslovuje výšuvedenú všeobecnú normu o dočasnosti prekážky únosu; v § 2 sám dáva authentický výklad tejto normy nasledujúcim vysvetlením, ktoré doslovne prevzal z trientského práva (Sess. XXIV. c. 6. de ref. matr.): »Quod si rapta, a raptore separata et in loco tuto ac libero constituta, illum in virum habere consenserit, impedimentum cessat.« Týmto authentickým výkladom sú určené teda tie podmienky, pri splnení ktorých prekážka únosu sama od seba zanikne. Tieto podmienky sú: 1. separatio; 2. locus tutus ac liber; 3. consensus mulieris in matrimonium. V konkrétnom prípade treba skúmať, či tieto podmienky sú alebo nie sú splnené a dľa toho sa musí rozhodnúť, či prekážka ešte trvá alebo už zanikla.

V našom prípade Fridrich a Elvíra spolu sa hlásia u katolíckeho farára, že chcú uzavrieť manželstvo. Farár teda musí zistiť, či Elvíra už oddelene od Fridricha, na bezpečnom a slobodnom mieste žije, či ona, čo prípadne dľa predpisu kán. 1020 § 2 zvláštnym jej vypočutím má byť zistené, nie je už vo fyzickej alebo morálnej moci Fridricha a či slobodne sa rozhodla a dáva súhlas k manželstvu s Fridrichom. Keď farár zistí, že tieto podmienky sú splnené a keď prípad, keďže ide o vec mimoriadnu a vážnu, oznámil Ordinariátu, ktorý tiež konštatuje splnenie podmienok, vtedy môže správne súdiť, že v prípade prekážka únosu už zanikla.

2. Prekážka zločinu v našom prípade vtedy jestvuje, keď zastrelenie sa Leopolda je jedným z tvch činov, ktoré kán. 1075 vypočíta.

Pri zisťovaní toho, či v našom prípade jestvuje prekážka zločinu, prvou otázkou ovšem musí byť, či samovražda Leopolda nejako súvisí s násilným únosom jeho manželky Elvíry. Dajme tomu, že tento súvis je dokázaný z nejakého dopisu, ktorý Leopold zanechal, alebo je on dokázaný z výpovedí svedkov, ktorí to dokazujú na základe rečí a chovania sa Leopolda pred samovraždou. Po tomto už môžeme prikročiť k skúmaniu činov, ktoré kán. 1075 vynočíta, a srovnávať ich s naším prípadom. Prvý čin ači prvá forma prekážky zločinu (nemine machinante), ktorú kán. 1075 uvádza, v našom prípade nejestvuje, lebo v našom prípade neide o cudzoložstvo a sľub alebo uzavretie manželstva. Podobne nejestvuje v našom prípade ani tretia forma prekážky zločinu (utroque machinante), ktorú kánon uvádza vo svojom treťom bode, lebo Elvíra bola násilne unesená Fridrichom, ona teda nesúhlasila so svojim únosom a preto ani nebola príčinou smrti svojho manžela. Ostáva nám teda len druhá forma prekážky zločinu (alterutro machinante), ktorú kánon uvádza vo svojom druhom bode a musíme zistiť, či v našom prípade táto forma prekážky zločinu jestvuje alebo nie.

K tomu, aby vznikla prekážka zločinu alterutro machinante, vyžaduje sa, aby muž a žena za trvania tohože manželstva jedneho z nich spáchali medzi sebou cudzoložstvo a jeden z nich spáchal vraždu manželskej stránky. Hlavné podmienky tejto formy prekážky zločinu sú teda: 1. cudzoložstvo a 2. vražda manželskej stránky vykonaná jedným z cudzoložníkov. Vraždu manželskej stránky môže vykonať jeden z cudzoložníkov alebo fyzicky (na pr. vlastnoručne ju zastrelí, prebodne, udorí, dá jej otravu atď.), alebo morálne (na pr. najatím vraha, rozkazom vraždy, radou, prosbou, žiadosťou vraždy atď.), ale v každom prípade úmyseľ vraždy musí byť u jedného z cudzoložníkov, tento musí byť pôvodcom vraždy či fyzicky či morálne. Z tohoto nasleduje, že keď úmyseľ vraždy manželskej stránky je nie u jedného z cudzoložníkov lež u tretiej osoby, ktorou môže byť aj sama tá manželská stránka a vtedy ide o samovraždu, keď teda pôvodcom vraždy manželskej stránky je nie jeden z cudzoložníkov lež tretia osoba, vtedy jedna z hlavných podmienok prekážky zločinu formy alterutro machinante chýba, totižto vražda manželskej stránky vykonaná jedným z cudzoložníkov a preto v takomto prípade prekážka zločinu nejestvuje.

V našom prípade Fridrich len uniesol Elvíru, ale nezavraždil jej manžela a ani nemal úmyseľ túto vraždu vykonať. Hoci teda Leopold, ako to dokazuje jeho zanechaný list alebo svedkovia, následkom únosu Elvíry Fridrichom spáchal samovraždu, preca Fridrich ani fyzicky ani morálne nezapríčinil smrť Leopolda.

Z uvedených nasleduje, že medzi Fridrichom a Elvírou prekážka únosu splnením podmienok už zanikla a prekážka zločinu nejestvuje. Keď teda inej prekážky niet medzi nimi, môžu uzavrieť manželstvo. Dr. Funczik.

O návštěvě divadel školními dětmi. Dotaz: Farní úřad v B. u P.: Prosím o sdělení, co praví platné zákony a nařízení o návštěvě divadel školními dětmi. Kterých divadel se mohou děti zúčastniti jako diváci, kdy, které školní děti, na která školní divadla může učitel dáti dětem dovolení a čím se musí učitel říditi.

Odpověď: Řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské (nař. ze dne 29. září 1905, č. 13.200 — říš. zák. čís. 159, min. věstník z r. 1905, č. 49) a prováděcí předpis k němu vydaný (vynes. zem. škol. rady ze dne 13. června 1907, čís. 25.704) stanoví toto: § 79, odst. 5: »Choditi do veřejných výstav, divadelních představení a koncertů jest dovoleno v průvodu rodičů nebo jejich zástupců za podmínek výše uvedených.« Tyto podmínky uvádí týž paragraf ř. šk. a v., a to v odst. 1: »... jen tehda, když prováděný kus nebo program po mravní a náboženské stránce jest nezávadný a když ani chování, pilnost, prospěch a školní návštěva dítka nevzbuzuje obav.« A dále téhož paragrafu odst. 4 uvádí: »... není-li žádných pochybností vzhledem k místnosti a nekoná-li se produkce v pozdních hodinách večerních.« — Prováděcí předpis: »Podle § 79, odst. 5, se dovoluje dítkám školním choditi do veřejných divadelních a jiných představení a koncertů jen v průvodu rodičů nebo jejich zástupců, při čemž se předpokládá, že prováděný kus nebo program po mravní a náboženské stránce jest nezávadný a že vyloučeny jsou obavy, aby nevzaly škody chování, pilnost, prospěch a školní návštěva dítek. Rozhodnutí o těchto věcech nemůže býti přenecháno pouze rodičům nebo jejich zástupcům. Školní dítky mohou tedy divadelní a jiná představení a koncerty zpravidla jen tenkráte navštíviti, dostalo-li se jim k tomu dovolení třídního učitele.«

H.

UDÁLOSTI

Dr. Antonín Prečan, arcibiskup olomoucký, slavil v těchto dnech desáté výročí svého nastoupení na trůn arcibiskupský. Narozen 8. března 1866 ve Velikém Týnci u Olomouce, studoval na gymnasiu olomouckém. Roku 1885 vstoupil do semináře v Olomouci, kde byl po dokonaných studiích roku 1889 vysvěcen na kněze. Byl kaplanem v Bartošovicích, po dvou letech stal se kaplanem v Kelci. Roku 1894 byl jmenován adjunktem bohoslovecké fakulty v Olomouci. Arcibiskup Kohn jmenoval ho úředníkem své konsistoře; tu zastával Prečan postupně různé úřady. Roku 1902 byl jmenován suplentem církevního práva na bohoslovecké fakultě v Olomouci a přednášel tuto vědu 22 let. Byl vynikajícím znalcem kanonického práva. Roku 1921 jmenoval arcibiskup Stojan Prečana generálním vikářem; za dva roky stal se tento kanovníkem metropolitním. Po smrti arcibiskupa Stojana byl 10. listopadu 1923 jmenován dr. Prečan jeho nástupcem. Za deset let svého působení ukázal arcibiskup Prečan, že je důstojným nástupcem Stojanovým. Příslovečná dobročinnost Stojanova nalezla v arcibiskupu Prečanovi pokračovatele. Ačkoliv utrpěl mnoho pozemkovou reformou, přece za deset let svého řízení diecése založil celou řadu nadací ve prospěch chudých studentů, bohoslovců, rozdal velké částky na podporu různých charitativních ústavů a vůbec, kde bylo třeba pomoci. Duchovní dobro své diecése má arcibiskup Prečan hlavně na zřeteli. Stará se mnoho o kněžský dorost. S jednotou duchovenstva pečoval všemožně o zvětšení počtu bohoslovců. Bůh žehnal jeho snaze a dnes má seminář olomoucký přes 300 chovanců. Arcibiskup Prečan vystavěl nové křídlo seminární budovy, skoupil činžovní domy v okolí semináře, aby mohl seminář dále rozšiřovati. Mimo kněžský dorost jest předmětem pastorační péče arcibiskupa Prečana periferie velkých měst. Na periferii olomoucké v Hejčíně vystavěl proto veliký a krásný kostel sv. Cyrila a Metoděje a v jiném předměstí téhož města v Hodolanech zřizuje novou duchovní správu. Moravská Ostrava, největší město jeho diecése, těší se zvláštní jeho péči. Jeho přičiněním dostává se městu nového kostela, jsou sem povoláni členové Kongregace redemptoristů, aby pracovali o prohloubení náboženského života. Do jiných měst povolává františkány a salesiány a vůbec jest jeho snahou povznesení náboženského uvědomění, dobrá a účinná pastorace. Za deset let vykonal arcibiskup Prečan jistě velmi mnoho jako svědomitý pastýř stádce sobě svěřeného; proto se těší všeobecné úctě a lásce svého kněžstva i všeho věřícího lidu. Ad multos annos. R.

Naše bohoslovecké fakulty vykazují v letošním školním roce značný přírůstek posluchačů proti loňskému roku. Na prvém místě stojí fakulta olomoucká s 310 posluchači. Z nich je 209 Čechů, 73 Němci; ze Slovenska studuje zde 12 Slováků, 5 Maďarů, z Podkarpatské Rusi 9 Rusínů; mimo to je tu zapsán jeden Polák. Bohoslovecká fakulta Karlovy university v Praze má letos 141 posluchačů. Kromě 95 seminaristů studuje zde 7 Slováků, jeden Rusín, 11 posluchačů je národnosti maďarské a německé. Z kleriků řádových studuje zde 11 křižovníků, 8 premonstrátů, 3 františkáni, 10 benediktinů, 5 maltánů, 1 kapucín, 1 Srdce Páně. Na bohosl. fakultě německé university jsou zapsáni 74 Němci. Celkem studuje na obou fakultách pražských 235 bohoslovců. Všechny tři fakulty bohoslovecké v našem státě mají 545 posluchačů. — Veliký nedostatek kněžstva, v posledních letech zvlášť patrný, má svůj vliv i na profesorské sbory jednotlivých fakult, takže není možno včas postarati se o změny v profesorském sboru. Na bohoslovecké fakultě Karlovy university nejsou definitivně obsazeny tři stolice, a to stolice Starého zákona po zemřelém profesoru J. Slabém, pastorální bohosloví

po prof. J. Čihákovi, který se stal metropolitním kanovníkem u sv. Víta v Praze, a stolice církevního práva po prof. Aloisu Soldátovi, který odešel na odpočinek. Profesorský sbor bohoslovecké fakulty německé university ztratil v poslední době úmrtím profesora pastorálního bohosloví J. Jatsche a profesora církevních dějin A. Naegleho. Do Münsteru odešel prof. dogmatiky J. Schmaus a stolici semitských jazyků opustil prof. J. Rieber odchodem na odpočinek. V Olomouci zemřel prof. základního bohosloví J. Škrabal. Složení profesorských sborů na bohosloveckých fakultách jeví se takto: V Praze na Karlově universitě je šest řádných profesorů (jeden má dovolenou), tři mimořádní, čtyři soukromí docenti, tři suplenti a jeden asistent (jedno místo asistentské jest neobsazeno). Na bohoslovecké fakultě německé university přednáší letos pět řádných profesorů, jeden mimořádný, dva asistenti, tři soukromí docenti, dva lektoři. Bohoslovecká fakulta v Olomouci má sedm řádných profesorů, čtyři mimořádné, jednoho soukromého docenta, dva suplenty, jednoho lektora a dva adjunkty. Na této fakultě konají se přednášky ve 103 týdenních hodinách, 16 hodin týdně je věnováno cvičením, v Praze na bohosl. fakultě Karlovy university přednáší se osmdesát týdenních hodin a koná se 22 hodin cvičení, a na německé universitě koná bohosl. fakulta 70 hodin přednášek a devět hodin cvičení. Mimo obvyklé přednášky, které se povinně konají každý rok, přednáší letos na bohosl. fakultě Karlovy university soukr. docent dr. Beran o Katolické akci, prof. Cibulka o ochraně církevních památek, docent dr. Perlík o ochraně církevně hudebních památek zvlášť. Pro praksi dobře poslouží posluchačům výklady prof. dra Šimy o právním vedení farní kanceláře. Na bohosl. fakultě německé university přednáší letos prof. dr. Steinmetzer o babylonských kulturních dějinách a assyrských nápisech. Na fakultě olomoucké jsou přednášky ze srovnávacích dějin náboženství suplenta dra Matzke; prof. Vašica přednáší přehled náboženských dějin ruských a otázky cyrilometodějské.

R.

Počet studujících katol. theologie v roce 1933-34 v Československu. »Museum«, časopis slovanských bohoslovců, v 1. čísle letošního 65. ročníku str. 22—24 uvádí přehled bohoslovců v naší republice. Podle něho jsou u nás tři bohoslovecké fakulty, 13 diecésních učilišť a dvě řeholní učiliště. Všech bohoslovců je 1.712: Čechů 594, Němců 372, Slováků 354, Maďarů 74, Poláků 22, Rusíni 43, Lužičtí Srbové 1, jiných 11. Podle učilišť má Olomouc 310, Praha 235, Brno 162, Hradec Králové 136, Litoměřice 136, Trnava 136, České Budějovice 114, Košice 75, Nitra 72, Spiš. kapitula 68, Báňská Bystrica 64, Prešov 53, Vidnava 52, Rožňava 32, dominikánský ústav v Olomouci 22, učiliště redemptoristů v Obořišti 45. Řádových bohoslovců je 161. V cizině na bohosloveckých fakultách studuje 59 našich bohoslovců.

Další vzdělávání se duchovenstva v Římě. Ve smyslu kán. 129 a 131 C. J. C. jest povinno katolické duchovenstvo po ukončených studiích dále se vzdělávati, zejména v praksi morální, liturgické a asketické. V Římě pořádá měsíční konference duchovenstva Sdružení římského kleru (Pia Unione di S. Paolo Apostolo) v kostele sv. Apoliná̊re, spojené s krátkou pobožností a řešením praktických případů z mravovědy a z liturgiky. Těchto konferencí jsou povinni se zúčastňovati všichni, kdož chtějí obdržeti a podržeti jurisdikci znovědní. Římský vikariátní úřad oznamuje již v listopadu přesná data na celý rok, kdy se budou zmíněné konference konati. — Mimo to na výslovné přání papežů Benedikta XV. a Pia XI. konají se na Řehořově universitě každý čtvrtek večer pro římské duchovenstvo zvláštní přednášky z bohovědy asketicko-mystické. Letos bude zde přednášeti prof. G. Guibert T. I. o »reformě života a nabývání ctností«. V první části pojedná o metodické nutnosti obnovy životní, v druhé o prostředcích, t. j. o zpytování svědomí, časté sv. znovědi, umrtvování, pořádku života denního atd., v části třetí o pořádku, jaký jest zachovávati při získávání kněžských ctností.

Z Města Vatikánu. 25. listopadu ukončila se duchovní cvičení ve Vatikáně, jichž se zúčastnil sv. Otec. V druhé polovině listopadu vykonali předepsanou návštěvu hrobů apoštolských a sv. Otci podali zprávu o stavu svých diecési ndpp. arcibiskup dr. Leopold Prečan z Olomouce, biskupové Msgre Šimon Bárta z Českých Budějovic a Msgre dr. Antonín Weber z Litoměřic. — 12. prosince zúčastní se sv. Otec ve velechrámu sv. Petra slavné pontifikální mše sv., která bude sloužena u příležitosti svátku P. Marie Quadalupské za katolíky mexické. — Dne 14. ledna 1934 bude provedeno svatořečení blah. Jany Antidy Thouretové. — Don Bosco bude kanonisován asi v březnu 1934.

Noví svatí. Posv. kongregace Obřadů konala dne 28. listopadu t. r. schůzi za přítomnosti sv. Otce, v níž bylo odhlasováno »Tuto« pro svatořečení blahoslaveného Jana Bosco, zakladatele salesiánů a Dcer Pomocné Panny Marie. Rovněž bylo rozhodnuto o pravém mučednictví služebníků Božích Rocha Gonzaleza de Santa Cruz, Alfonse Rodrigueza a Jana del Castillo, kněží z Tovaryšstva Ježíšova. Dne 8. prosince 1933 bude slavnostní svatořečení Marie Bernadety Soubirousové, při čemž z rozkazu generálního vikáře římského od 11 do 11½ hodiny budou hlaholiti všechny zvony v Římě i v předměstích.

Noví blahoslavení. Posv. kongregace Obřadů dne 26. listopadu t. r. pronesla své »Tuto« pro kanonisaci blah. Pongrilia Marie Pirotti a blah. Marie Michaely od nejsvětější Svátosti. — Dne 24. listopadu táž kongregace přezkoušela kanonické procesy blahořečení, které vykonala turinská kurie arcibiskupská o zázracích Josefa Benedikta Cottolengo, kurie v Innomosti o zázraku Konrada von Parzham, kurie v Barceloně o zázraku Antonina M. Clareta. O Contardu Ferrini byly zkoušeny dva zázraky. Znovu se zahajuje jednání o blahořečení arcivévodkyně Magdaleny Rakouské a jesuity P. Jakuba Rema.

Výstava knih eucharistických v Miláně. Již po několik roků koná se v Italii výstava katolického tisku. Letošní milánská výstava bude míti zvláštní oddíl knih eucharistických. Budou zde vystavena jen díla památná prvotřídní, rukopisy staré, prvotisky, umělecké vazby; na prvém místě mají zde býti spisy a knihy týkající se dějin Eucharistie a úcty eucharistické; příručky pobožností jsou vyloučeny z této výstavy eucharistické. Mezi jiným bude tam také pořádek a nařízení pro slavnost Božího Těla, který vydala provisorní vláda r. 1848.

Elsasko zemí misionářů. Na druhém sjezdu misijním ve Strasburgu konstatoval P. A. Schmidlin, že Elsasko dalo světu poměrně nejvíce misionářů. Neboť z 840.000 katolíků této země vyšli: 1 apoštolský delegát, 13 apoštolských vikářů, 16 apoštolských prefektů, 700 misionářů kněží, 300 bratří misijních, 500 sester; jejich péči vzniklo 11 apošt. škol s 900 chovanci. Papežské dílo misijní jest zde zavedeno v 720 farnostech.

Americký katolický kněz v čele zemského úřadu práce. Podle zprávy z Nového Yorku jmenoval president Roosevelt Msgra Petra Wynhovena předsedou zemského úřadu práce v Novém Orleaně. Msgre Wynhoven jest dlouho sociálně charitativně činný, zejména v kruzích dělnických. R. 1919 založil velikou hospodářsko-obchodní školu, rediguje arcidiecésní úřední list Katolická akce jihu, nedávno byl jmenován předsedou státního úřadu pro textilní průmysl.

V Kanadě jest podle statistiky z posledních let asi 4½ milionu katolíků, 13 arcibiskupství a 37 biskupství. Rozloha této země jest větší než Spojených států amerických a duchovní správa jest tu velice obtížná. Pro 50.000 katolíků československých není tam dosud ani jediné duchovní správy s knězem českým nebo slovenským. Jenom zasluhou spolku sv. Rafaela mohl je v posledních letech navštíviti dp. Tománek z Ameriky a dp. Florián ze Slovenska. Hospodářská krise v této zemi velice doléhá i na naše emi-

granty. Tamní biskupové a katolické organisace charitativní snaží se pomáhati nuzným a hladovějícím tiskem a všemožnou podporou. R.

Slovinci na hrobu biskupa Mahniče v Záhřebu. Katoličtí Slovinci přicházejí každého roku na hrob biskupa Mahniče do Záhřebu. Dne 10. září přišlo 700 poutníků na zpáteční cestě z Marije Bistrice a vedl je prof. L. Pavlič, národní poslanec bělehradský. Byli mezi nimi i katoličtí hornici a skauti. Položili věnec na hrob biskupa Mahniče. V promluvě prohlásil poslanec Pavlič, že se bude ze všech sil starati o to, aby členové glagolaři třetího řádu svou působnost přenesli i do Slovinska. Po požehnání v kostele na sv. Ksaveru provinciál dr. Pijo Dujmovič vytyčil významnými slovy velikost biskupa Mahniče a poděkoval za zamýšlenou práci glagolařů třetího řádu v Slovinsku. Vyzval přítomné, aby zařídili doma, čeho je potřebí, aby byla umožněna práce otců glagolařů a aby staroslovanský jazyk se ozýval ve slovinských kostelích, poněvadž dosud my katolici vážili jsme si málo velkoleposti výsady, kterou mají otcové třetího řádu ve službě boží. Dr. Mahnič jako profesor bohosloví v Gorici vystoupil rázně proti liberálnímu bejli ve slovinské literatuře. Jako biskup ostrova Krku pracoval o obrodě národa chorvatského na základě katolickém. Po válce odvezli ho Italiáni do Italie, odkud pak nemocen byl po čase vrácen. Zemřel v Záhřebu. Chorvaté velmi si váží dr. Mahniče jako zakladatele katolické organisace.

Fr. H. Žundálek.

V Palestině zemřel po krátkém dvouměsíčním úřadování Msgre Bartolini, apoštolský delegát pro Palestinu, Egypt, Arabii a Ethiopii. Stal se nástupcem nynějšího nuncia v Bukurešti Msgra Valeri. Pohřbu Msgra Bartoliniho zúčastnili se nejen zástupci vlády a diplomatického sboru, nýbrž i zástupci všech nesjednocených křesťanů.

† **Johannes Linneborn,** spisovatel v oboru církevních dějin a církevního práva, zemřel 22. ledna 1933 v Paderbornu. Narozen 5. března 1867. Po studích bohosloveckých věnoval se studiu církevních dějin Westfálska. Roku 1910 byl povolán na vysokou školu v Paderbornu jako profesor církevního práva. Vydal Grundriss des Eherechts nach dem Codex iuris canonici (v r. 1933 vyšlo 4. a 5. vydání). R. 1919 stal se kanovníkem v Paderbornu, byl poslancem pruského sněmu za stranu centra.

Mše sv. bez paramentů mezi bandity. K žádosti generálního představeného Tovaryšstva Ježíšova dovolil sv. Otec Pius XI. dvěma jesuitským zajatým kněžím od čínských loupežníků P. Avitovi a P. Estebanovi v roce 1932 v Číně sloužiti občas votivní mši sv. de Beata Virgine bez paramentů, bez posvěceného kalicha a bez svíček, dostanou-li trochu pšeničného chleba a trochu čínského vína. (Osservatore Romano č. 246/33.)

Konverse ke katolické církvi důvodem církevní rozluky u pravoslavných Srbů? Jestliže jeden z pravoslavných manželů odpadl od pravoslaví k nekřesťanskému vyznání (židovství, mohamedánství), mohla druhá strana dožadovati se rozluky manželství a uzavříti nový sňatek (ve smyslu tak zv. privilegia Paulina). V poslední době vydal pravoslavný patriarcha bělehradský manželský zákon, podle kterého strana orthodoxní může žádati za rozloučení manželství také tehdy, když druhá strana zřekla se pravoslaví a přijala víru katolickou nebo jinou křesťanskou. Muž pravoslavný po 30 letech klidného manželství a po 12 letech přestupu druhé strany ke katolické víře žádá nyní podle tohoto nového zákona o rozluku a dovolení uzavříti nový sňatek orthodoxní. (O. R. 220/33.)

Svatovítská rotunda.

Josef Cibulka.

Dokončení přístavby, kterou byla v poslední době ke Karlovu vznosnému kůru svatovítskému přičleněna podélná loď stejných tvarů, připomenulo o tisícím výročí mučednické smrti sv. Václava, že přes tisíc let již budoval národ toto své největší a nejvzácnější umělecké dílo, založené svatým vévodou, chrám sv. Víta na hradě Pražském. Různé věky, podle svých názorů a měnících se uměleckých směrnic, nahradily Václavovu rotundu románskou basilikou a tuto zase gotickou katedrálou, nehledíme-li k baroknímu počinu, vystřídanému romantickým úsilím o dokončení. Původní dílo zůstalo však přes osm set let neznámo. Ale šťastnou náhodou byly krátce před dovršením dostavby nalezeny a zjištěny nepatrné zbytky prvotní svatyně, které nutily zkoumati, jaký asi kostel zbožný kníže na svém hradě zbudoval jakožto začátek tisíciletého vývoje české architektury. Výsledky badání, o které jsem se pokusil, uložil jsem na jiném místě.[1]) Zde budiž stručně naznačen jejich hlavní obsah.

I. Především bylo vyšetřiti, jaké kostely byly na počátku v Čechách stavěny. Poněvadž nemáme dostatečných zpráv a žádných památek, bylo obecně zkoumati, jak stavěli kostely misionáři ze západních krajů, přicházející do střední Evropy, neboť od tohoto způsobu se jistě hrubě nelišily kostely postavené prvními misionáři u nás. Zjevilo se, že veliké misie francké, iroskotské a anglosaské šířily v Evropě dřevěné kostely, schopnostem nevzdělaných dotud národů přiměřené a potřebě misií proto vyhovující, poněvadž bylo tak možno co nejdříve postaviti kostelní budovu, nutnou pro křesťanskou bohoslužbu, která se na rozdíl od pohanského kultu na volném prostředí nekonala. Velmi řídké zděné kostely ve střední Evropě nalézáme na začátku středověku jen na území bývalé římské říše, kde zůstaly památky dřívější doby a zachovala se schopnost zdíti, anebo zcela ojediněle tam, kam je přinesla činnost významných klášterů. Než i v tomto případě předcházely kostely dřevěné, neboť nebylo možno s bohoslužbou

[1]) Viz obšírné pojednání: »Václavova rotunda sv. Víta« ve Svatováclavském sborníku str. 218 až 685. Rozšířený zvláštní otisk vyšel právě pod týmž názvem a je na skladě v knihkupectví »U zlatého klasu« v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Článek zde uveřejněný je pouze stručným obsahem, vyšel v »Umění«, sv. VI., 1933, str. 464 n. Za laskavé zapůjčení štočků vzdává autor i redakce srdečné díky p. nakladateli Janu Štencovi.

čekati měsíce a léta, až by byl kostel z kamene zbudován. Nevíme, byly-li v Čechách postaveny kostely už při prvním německém misijním pokusu r. 845; stalo-li se tak, byly to zajisté kostely dřevěné.

II. Pokročilejší než v Čechách byly poměry u podunajských Slovanů, poněvadž se tito usídlili na místech, kde tehdy ještě stály zachované římské stavby, a poněvadž církevně od roku 796 podléhali Salcburku, odkud se k nim mohla stavba zděných kostelů šířiti. V letech 869—870 svěřil však papež Hadrian II. jejich území velkomoravskému arcibiskupu Metodovi. V Salcburku bylo želeno ztráty tak veliké oblasti. Anonymní autor napsal tehdy zajatý spis »De conversione Bagoariorum et Carantanorum«, v němž vypočítává, jistě přehnaně, zásluhy salcburských arcibiskupů o toto území, a hlavně připomíná, kolik kostelů tu posvětili. Mimo jiné uvádí, že poslali na Privinův hrad zedníky a jiné řemeslníky ke stavbě kostela sv. Hadriana, který jinak ničím nevynikal, leč že snad v něm, ovšem podle udání anonymova, byl pochován jmenovaný světec. Na papežském stolci seděl však Hadrian II. Tendenční spis chtěl ho patrně získati svému záměru, aby území podunajských Slovanů bylo vráceno pod pravomoc arcibiskupů salcburských, mimo jiné také vymyšleným vypravováním o mimořádném kostele sv. Hadriana, postaveném salcburskými arcibiskupy. Proto není možno na základě anonymova udání bezpečně usuzovati, že v Privinově a Kocelově říši byly už budovány zděné kostely, ač to není vyloučeno vzhledem k zachovaným tam římským památkám a vztahům k Salcburku. V Čechách však, kde takových předpokladů nebylo, jest první kostely míti za dřevěné.

III. Pokřtěním Bořivojovým zasáhla asi ještě před r. 880 moravsko-slovanská misie Metodějova do Čech a tak byl na tehdejším hlavním hradě knížecím Levém Hradci postaven kostel sv. Klimenta. Poněvadž Metod přišel z Byzance, kde misie stavěly zděné kostely, a poněvadž na Levém Hradci dlouho stála rotunda sv. Klimenta, zdálo by se, že první v Čechách známý kostel byl již zděný. Než Metodějova misie převzala na Moravě četná zařízení, která se tam ujala už za předcházejících misií německých, jako na příklad západní liturgii, kterou přeložila na jazyk slovanský. Poněvadž na Moravě není zbytků zděných kos-

telů cyrilometodějských, jest se domnívati, že misie Metodějova převzala tu také německý způsob dřevěných kostelů misijních. Podle toho byl i první kostel v Čechách narychlo zbudován ze dřeva, jak to žádala potřeba první stanice misijní, aby co nejdříve duchovenstvo i lid měli příležitost křesťanské bohoslužby. Teprve později, snad ještě v X. století, byl asi původní dřevěný kostel nahrazen zděnou rotundou, jejíž zbytky potom do XVII. století na Levém Hradci stály.

Na vzrůstajícím novém hradě Pražském byl nejspíše ještě za Bořivoje, rozhodně však před r. 895, založen kostel P. Marie. Kostel ten byl slovanského obřadu, jak hned vysvitne, a ležel asi u východní brány hradní na jižní straně dnešního kostela sv. Jiří, kde zvláštním způsobem připojená podvěžní kaple P. Marie jest asi náhradou, postavenou v druhé čtvrtině XII. století, za původní kostel, který buď r. 1142 shořel anebo při rozšiřování svatojirského kostela byl tehdy někdy zbourán. Po původním kostele P. Marie není stopy, patrně proto, že byl dřevěný.

IV. Aspoň od r. 895 patřily Čechy pod církevní svrchovanost řezenskou a tak tu začala působiti misie latinsko-německá. Usídlila se na vedlejším hradě Budči a postavila tam kostel sv. Petra. Podle souhlasných zpráv historických byl sv. Václav za latinským vzděláním vyslán na Budeč. Z toho vysvítá, že latinské duchovenstvo bylo na Budči a nikoliv u kostela P. Marie na Pražském hradě, kde bychom jinak u prvního kostela na hlavním hradě hledali jeho nejvýznamnější představitele, kteří by především byli povoláni učiti knížecího syna latině. Nedálo-li se tak, bylo to zřejmě proto, že kostel P. Marie byl kostelem slovanským. První kostel německo-latinské misie nebyl na Pražském hradě postaven proto, poněvadž tam už stál křesťanský kostel, spravovaný slovanským duchovenstvem. Rotunda sv. Petra, dodnes na Budči stojící, jeví se podle polohy jako pozdější stavba na místě prvotního kostela, který tu nově přišlá misie, vzhledem k okolnostem svrchu vyloženým, zbudovati mohla jen ze dřeva.

Druhým kostelem latinského obřadu v Čechách, pokud víme, byl druhý kostel na Pražském hradě, zasvěcený sv. Jiří. Některé náznaky nasvědčují tomu, že mohl býti už zděný. Tak je řeč o biskupském svěcení kostela, které se udílelo převážně zděným kostelům, anebo je dána možnost delšího trvání stavby a j. v.

Než náznaky nejsou tak určité, aby bylo nutno pouze tento závěr z nich činiti. Tolik aspoň vysvítá z vypravování Křišťanova, majícího i po stránce věcné ráz veliké starobylosti, že r. 925 byla z Tetína do zvláštního, řezenským spolubiskupem v kostele svatojirském připraveného hrobu přenesena sv. Ludmila a jím tam uložena. V X. století, dokud nebyla kanonisace vyhrazena papeži,

Hilbertovy vykopávky ve svatovítské katedrále. Zbytky severní apsidy Václavovy rotundy svatovítské (uprostřed obrazu v zemi). Za tím zbytky románské basiliky Spytihněvovy-Vratislavovy.

bylo takové přenesení nově uctívaného světce součástí jeho kanonisace. Nový světec, který předtím odpočíval v obyčejném hrobě, ať už v kostele nebo na hřbitově, býval z tohoto obyčejného hrobu křesťanského přenesen do zvláštního hrobu světci vyhrazeného, spojeného s oltářem a ležícího zpravidla v kostelní apsidě. Není vyloučeno, že při kanonisačním přenesení sv. Ludmily byla ke kostelu sv. Jiří připojena zvláštní apsida anebo kaple, jejíž

pozdější románskou náhradou jsou, aspoň částečně, základy dnešní kaple sv. Lidmily při témž kostele.

Třetí známý kostel latinské misie, zasvěcený sv. Michalu, dala Drahomíra zbudovati na Tetíně nad hrobem Lidmiliným, patrně proto, aby mrtvá kněžna neodpočívala venku, nýbrž v kostele, jak se kněžně slušelo (ovšem že v prostém hrobě křesťanském, poněvadž Lidmila dosud světcí nebyla). Poněvadž tehdejší hrady byly ze dřeva, lze předpokládati zase jen dřevěný kostel na Tetíně.

Poněkud jinak se má věc ve Staré Boleslavi, kde, aspoň podle zprávy Kosmovy, Boleslav postavil zděné opevnění. Byl kostel sv. Kosmy a Damiána podobně zděný? Legendy, vypravující, jak krví zavražděného sv. Václava bylo zbroceno bednění stěn chrámových, dostatečně naznačují, že i tu šlo o dřevěný kostel.

Na základě tohoto zkoumání jeví se, že první kostely v Čechách byly postaveny na knížecích hradech podle všeho ze dřeva. Tvaru jejich neznáme, ale nejspíše je pomýšleti na podélné založení, které bylo nejběžnější disposicí kostelní.

V. Smrt zbožného knížete Václava vzbudila takovou pozornost v literárním světě, jaká snad žádnému druhému světci na začátku středověku nebyla věnována. Během prvního století po jeho smrti bylo o něm jazykem staroslovanským a latinským v Čechách, Německu a Italii napsáno sedm různých legend, počet to přímo zarážející ve skrovné tehdy produkci literární. Zbaveny legendárních příměsků jsou tyto životopisy historickými prameny. Jestliže legendy X. století svým hrdinům zpravidla dávají stavěti kostel, není to ve svatováclavských legendách výmyslem, neboť věc jest také potvrzena Kosmou a nálezy. Proto možno v celku převzíti zprávy o kostele sv. Víta, který sv. Václav postavil na hradě Pražském.

Severoruská minejní redakce staroslovanské legendy uvádí patronem kostela nikoliv sv. Víta, nýbrž sv. Jimrama. Třebaže jde o pozdní a vsuvkou porušený text, přece jen není vyloučeno, že zpráva obsahuje kus pravdy. Praha náležela tehdy k řezenské diecési, jejímž patronem byl sv. Jimram. Na začátku vlády Václavovy byly Čechy pod vlivem bavorským, jehož tehdejší panovník

byl zvláštním ctitelem sv. Jimrama, v jehož den byl později svatovítský kostel také posvěcen. Pravdy není možno se již dopátrati, ale přece jen nelze vyloučiti možnost, že původně měl nový kostel býti zasvěcen sv. Jimramu.

V pozdějších letech Václavovy vlády ujal se v Čechách místo bavorského vliv saský a sv. Václav byl přátelstvím vázán k Jindřichu I., za jehož vlády Sasko se dočkalo na úkor Franků neobyčejného rozmachu, což bylo ve světě přičítáno sv. Vítu, který byl tehdy z Francie přenesen do Saska, kde se stal věhlasným patronem. Patrně vlivem těchto událostí zasvěcen byl nový pražský kostel mocnému sv. Vítu. Zasvěcení to neváže se k darování světcova ramene, neboť tato legenda vznikla teprve ve XIV. století.

Z nejstarších legend víme dále, že si sv. Václav k stavbě vyžádal povolení řezenského biskupa Tutona, snad proto, že biskup měl kostel slavnostně světiti, což by naznačovalo kamennou stavbu. Jiné legendy skutečně potvrzují, že byl kostel zděn z kamene, po případě stavěn z otesaných kvádrů, na rozdíl od dřívějších českých kostelů, které bylo možno předpokládati jen ze dřeva. Kosmas poučuje, že kostel byl rotundou, postavenou na způsob římského kostela, t. j. z kamene. Dále praví, že sv. Václav zanechal kostel dostavěný, ale neposvěcený. Je tedy souditi, že na podzim r. 929 byl kostel v podstatě hotov. Začátek stavby je nejspíše klásti hned po přenesení sv. Ludmily, které se stalo na podzim roku 925, neboť jinak by byla světice přenesena už do svatovítského kostela. Kombinací různých zpráv možno se dohadovati, že řezenský spolubiskup Michal ještě za života biskupa Tutona dne 22. září 930 posvětil svatovítský kostel. Krátká doba mohla stačiti hrubé stavbě, jak bude níže vzhledem k mimořádným poměrům ukázáno; není však vyloučeno, že se přece jen započalo o něco málo dříve, právě tak, jako mohly býti vedlejší práce dokončovány i po svěcení, takže přece jen vyplyne stavební doba o něco delší.

Kníže Václav, odpočívající dotud buď na hřbitově anebo spíše v boleslavském kostele, avšak v prostém hrobě věřícího křesťana, počal býti záhy uznáván za světce. Proto byla podle francského způsobu v projev úcty nad jeho hrobem asi postavena stříška, jakýsi tabernákl nebo ciborium, což bylo spisovateli staroslovanské legendy, západních způsobů neznalému, podnětem zprá-

vy, že chrám vzešel nad hrobem Václavovým. Než tím nebyl dovršen kanonisační proces; místem, důstojným nově uznaného světce, byl hrob v apsidě kostelní ve spojení s oltářem. Proto byl sv. Václav dne 4. dubna 932 z obyčejného hrobu v Boleslavi pře-

Hilbertovy vykopávky ve svatováclavské kapli svatovítské katedrály. Obvodová zeď Václavovy rotundy svatovítské a západní stěna její jižní apsidy s dvěma lisénami a základovým odstupněním.

nesen do světeckého hrobu v nejpřednějším kostele v Čechách, t. j. do svatovítské rotundy, kterou sám vystavěl, a tím kanonisován. Podle soudobých poměrů můžeme se dohadovati, že tu byl pochován v zemi v nějaké apsidě, podle druhé staroslovanské

legendy na jižní straně při vstupu k oltáři, podle jiných legend po pravé straně oltáře 12 apoštolů.

Na základě písemných zpráv jeví se tudíž svatovítský kostel jako rotunda, z kvádrů zděná, která měla jistě na východní straně liturgicky nutnou apsidu, od níž na pravo ležel oltář 12 apoštolů a po jeho pravé straně, na jižní straně rotundy, hrob sv. Václava, a to v apsidě, jak se můžeme podle tehdejších poměrů dohadovati. Vedle hrobu stál příslušný oltář.

VI. To, co bylo poznáno rozborem písemných pramenů, potvrdily vykopávky, započaté r. 1911. Pod oltářem sv. Václava ve Svatováclavské kapli byl tehdy v zemi nalezen původní hrob sv. Václava (č. 1), ležící v podkovitě založené apsidě, z níž byla na západní straně zjištěna zeď 90—94 cm silná a v základech dvakrát o 35 cm rozšířená (A). Odpovídající základy bylo možno zjistiti i na východní straně apsidy (B), kdežto na jižní straně byly zničeny pozdějšími přestavbami. Apsida připínala se k malému zbytku vykroužené zdi 1·44 m silné (A), která tvořila zjevně část rotundy, jejíž průměr, soudě podle zakřivení, činil 12·98 m. Vstup apsidový, 4·62 m široký, byl jednou odstupněn, apsida byla 5·25 m m hluboká a 5·53 m široká. Na severní její stěně byly nalezeny dvě lisény 32 cm široké a 5 cm hluboké, první přiléhající k rotundovému plášti při výstupu apsidy, druhá 2·30 m vzdálená. Za vstupem při levé straně nalezeny byly zbytky oltáře (č. 3).

Nález jižní apsidy vzbudil dohady, že podobná apsida byla nejen na východní straně, kde byla liturgicky nutná, nýbrž i na severní straně. Roku 1928 zjistil tu skutečně K. Hilbert zbytek vykrouženého základního zdiva severní apsidy (C), k němuž se západním směrem připíná zbytek zdi (D), souběžné s předpokládanou obvodovou zdí rotundy a podle všeho jen o něco málo později přistavěné.

Na základě formálně příbuzných staveb centrálně křížových předpokládal jsem čtvrtou apsidu i na straně západní a sbíral materiál, jímž bych dohad doložil, když tu na jaře roku 1931 architekt Hilbert, vynášeje k mé práci nálezy, mohl podle zápisu a zakreslení plně zhodnotiti nález malého, 1·30 m širokého zbytku základů západní apsidy, učiněný již r. 1913 (E).

Václavova rotunda sv. Víta zjevila se jako mohutná stavba se čtyřmi apsidami, křížově přiléhajícími, rozměrem i umělým za-

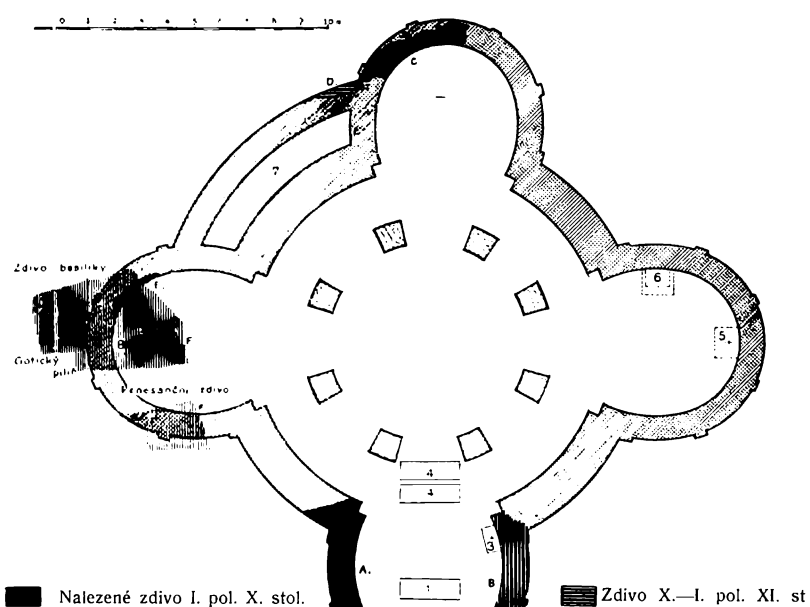

Rotunda sv. Víta. Souhrn nálezů a rekonstrukce půdorysu.

A. Zbytek základového zdiva jižní apsidy a obvodové zdi středního prostoru, objevený r. 1911. B. Zbytky základů a základové malty jižní apsidy, objevené r. 1911. C. Zbytek základů severní apsidy, objevený r. 1928. D. Zbytek zdi souběžné s obvodovou zdí rotundy, objevený r. 1928. E. Zbytek základového zdiva západní apsidy podle nálezu z r. 1913, zjištěný r. 1931. F. Zbytky souvislého základového zdiva západní budovy čili portiku, obsahujícího kostelík sv. Vojtěcha.

1. Hrob sv. Václava. 2. Předpokládaný náhrobní oltář sv. Václava. 3. Zbytky oltáře, snad 12 apoštolů. 4. Neznámé dva hroby ve svatováclavské rotundě. 5. Hlavní oltář, doložený zprávami. 6. Biskupský trůn, doložený zprávami. 7. Předpokládané schodiště. 8. Ostatkový hrůbek, nalezený v plně vyzděném základovém zdivu.

ložením daleko přesahující všechny rotundy v Čechách i později postavené. Měrou při stavbě užitou byla poněkud zmenšená římská stopa v rozměru 0·288 m, jaká byla i při jiné stavbě karolinské použita.

Při zprávě o zboření svatovítského kostela r. 1060 praví Kosmas, že současně byl zbourán jiný přiléhající kostelík, který ležel takřka v portiku kostela svatovítského, a v němž na úzkém místě byl hrob sv. Vojtěcha. Kosmas jistě nemluví o západní ap-

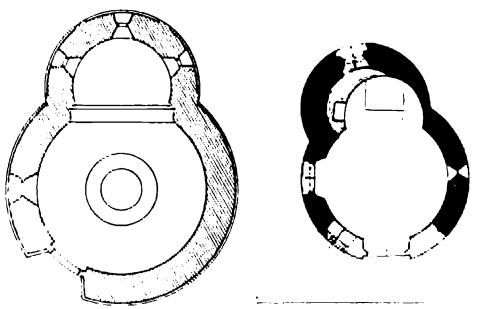

Rotundy sv. Kříže a sv. Longina v Praze, připojené ve stejném měřítku k posouzení velikosti svatovítské rotundy.

sidě svatovítské rotundy, neboť mluví o jiném kosteliku, kdežto na př. jižní apsidu považuje tu za součást svatovítského kostela, neboť praví, že sv. Václav, který byl pochován v apsidě, ležel ve svatovítském kostele. Je tedy portikus s kostelíkem sv. Vojtěcha považovati za zvláštní přístavbu, při čemž slovo »porticus« naznačuje, že jde nejspíše o přístavbu na západní straně svatovítské rotudny, kde byl vstup. Zde nalezl r. 1913 arch. K. Hilbert základové zdivo souvisle vyzděné (F), následnými stavbami značně porušené, které bylo pozdější, než nalezený zbytek západní apsidy, avšak ještě z doby před románskou basilikou a tudíž svatovítské rotundy jen málo mladší. Plnilo západní část této apsidy, sahajíc všemi směry za její domyšlený obvod, pouze na východní straně nedovolily pozdější přestavby zjistiti, zda skutečně sahalo až k rotundě, jak možno se nejspíše domnívati. Podle rozsahu zdiva byla tato přístavba prostornější, než pů-

vodní apsida, podle důkladného a souvislého vyzdění plné šířky základů šlo o vyšší stavbu, snad patrovou, podle nalezeného hrůbku (8) šlo o stavbu kostelní. Nelze tudíž vážně pochybovati o tom, že nalezené základové zdivo jest zbytkem portiku, obsahujícího kostelík sv. Vojtěcha.

Nález nepoučuje o obvodu portiku a proto není rekonstrukce možna. Povšechnou představu této západní přístavby nabudeme studiem oněch západních budov, německy zvaných Westwerke, které právě v karolinské době byly s oblibou k významným kostelům přistavovány a které někdy byly také zvány portiky. Byly zprvu větší a složitější, později zhusta menší a jednodušší budovy, jichž přízemí bylo vstupní síní kostelní, obsahujíc někdy oltář, kdežto patro bylo panskou oratoří, do kostela otevřenou, v níž také stával oltář. Podle oltářů byly takové portiky zvány též kostely toho neb onoho svatého. Tak jest si asi také představiti portikus pražský s kostelíkem sv. Vojtěcha.

Vchod do původní rotundy svatovítské bylo by samo o sobě klásti na jihozápadní stranu mezi apsidy, než nález základního zdiva portikového ukazuje, že i původní vstup byl nejspíše tam, kde byl portikus, jenž byl původnímu vchodu předložen, t. j. ze západu hlavní osou. V přízemí portiku můžeme si dohadově představovati za vstupní branou oltář, naznačený nalezeným hrůbkem, za ním mausoleum sv. Vojtěcha, ve směru osy položené, a za tím vstup do vlastní rotundy.

VII. Třebaže ze zdiva vlastní rotundy nalezeny byly jen tři nepatrné části a stopy části čtvrté, bylo přece jen možno odvážiti se rekonstrukce, neboť zbytky ty nalezly se na takových místech, že lze bezpečně souditi, že šlo o centrální stavbu, a to rotundu, spojenou s křížovou disposicí čtyř podkovovitých apsid, ležících ve směru hlavních os budovy. Aby byly poznány dané možnosti rekonstrukce, bylo dříve analyticky prozkoumati, jak byly utvářeny centrálně a křížově založené budovy v prvním tisiciletí po Kr., v němž pokračoval souvisle vývoj centrální stavby. Dálo se tak třemi způsoby:

1. Vnitřní prostor byl na základě principu podpěrového dělen v prostor hlavní a v obíhající prostor vedlejší;

2. vnitřní prostor byl rozšiřován výklenky;

3. centrální prostor byl zdůrazněním hlavních os převáděn v křížový.

Kombinací těchto způsobů vznikaly rozmanité další útvary, z nichž bylo zkoumati zvláště ty, které mohly přijíti v úvahu při rekonstrukci, anebo které měly některý z prvků zjištěných při svatovítské rotundě, t. j. podkovovitě založené apsidy, odstupněné oblouky, anebo lisény. Při tom bylo mimo jiné zjištěno, že prosté útvary centrální, t. j. bezochozové a bezvýklenkové, jako

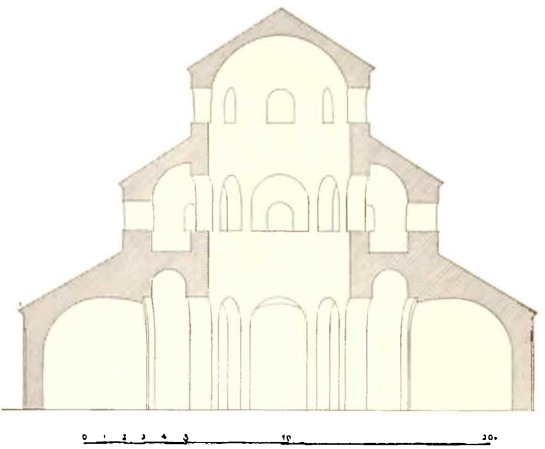

Václavova rotunda svatovítská. Rekonstrukce, osový řez.

jsou na př. české rotundy, byly sice v dávnověku vývojovým východiskem, avšak nebyly jimi ve středověku, kde jako kultové stavby před XI. stoletím nejsou bezpečně zjištěny. Zvláště pak nelze v Čechách žádnou z českých rotund bezpečně klásti před svatovítskou rotundu.

Jinak upoutaly pozornost dvě karolinské stavby: předně rotunda sv. Donáta v Zadru, ochozová s ochozovou tribunou a třemi apsidami, podkovovitě založenými, a zevně členěnými lisénami způsobem příbuzným apsidě svatovítské; dále pak kostel v Germigny-des-Prés, o půdorysu čtvercovém, vestavěným čtvercem pilířů rozděleném v devět polí, s přiloženými podkovovitými apsi-

dami ve směru hlavních os podobně, jako byly připojeny stejné apsidy k svatovítské rotundě.

Studium stavebních podrobností, shledaných u zbytků svatovítské rotundy, ukázalo, že byly v době karolinské v užívání na různých místech, nejvíce v Lombardsku.

VIII. Analytické studium různých centrálních staveb prvního tisíciletí ukázalo sice cenné analogie, avšak rekonstrukčnímu po-

Václavova rotunda svatovítská. Rekonstrukce. Půdorys, osový řez a vnějšek.

kusu bylo ještě předeslati studium vývojových směrnic centrální stavby. Tak se zjevilo, jak v době římské klenební architektura utvářela výklenkové nebo ochozové centrální stavby, až vrcholným vzepětím v San Vitale vytvořila oktogon s prolomenými výklenky do ochozu pročnivajícími, v němž prostupující se dvojího druhu prostorové přípojky byly podřaděny hlavnímu prostoru, tvoříce tak vnitřek, přes různé složky obdivuhodně jednotný a nevídané dotud nehmotné působivosti.

V byzantském umění neudržela se ona jednotná podřadnost, nýbrž vývoj spěl k additivní a souřadné mnohosti prostorových

článků a shluků, takže jednotná stavba rotundová nebyla aktuálním programem byzantské architektury v době, kdy rotundy začaly býti v Čechách stavěny.

Karolinské umění západoevropské připialo se k vlastnímu umění římskému a přejímalo jeho vzory podle své schopnosti, t. j. napodobujíc je podle zákona abstrakce, selekce a redukce a zhmotňujíc je. Takového rázu byla falcká kaple v Cáchách v poměru ke kostelu San Vitale, svému vzoru. Příznačnou vlastností karolinských staveb centrálních bylo obklopovati hlavní prostor se všech stran buď věncem dotýkajících se výklenků, nebo souvislým ochozem. Podle toho bylo se zřením k dřívějším možným předlohám i vzhledem k soudobým analogiím rekonstruovati pražskou rotundu už a priori jako prostor nikoliv jednoduchý, nýbrž obstoupený buď okruhem výklenků, nebo ochozem. Věcné předpoklady daly však nálezy.

Z rozsáhlých, umělých a přesně situovaných základů vyplývá, že rotundu nemohli stavěti domácí lidé, nýbrž cizí stavitelé a řemeslníci. Proto jest stavbu domysliti se zřením k zvyklostem karolinských architektů, kteří nepochybně stavbu prováděli. Východiskem rekonstrukce jeví se nutně otázka, jaký byl strop rotundy, neboť o apsidách nemůže býti pochybnosti, že byly klenuty. Předpokládati dřevěný strop nad hlavním prostorem není dobře možné, jednak z důvodů technických vzhledem k velikému průměru rotundy, jednak z důvodů slohových, neboť karolinské stavby rotundové a polygonální, pokud známe jejich strop, byly vesměs zaklenuty, na rozdíl od podélných kostelů, které byly plochostropé. Proto dlužno předpokládati i v pražské rotundě klenbu v hlavním prostoru. Avšak obvodové zdi hlavního prostoru nemají, jak ukazuje nález, tě síly, aby mohly nésti kupoli kryjící celý vnitřní prostor. Jest si tedy po způsobu staveb karolinských, u nichž hlavní prostor byl obklopován věncem dotýkajících se výklenků nebo ochozem, uspořádání vnitřního prostoru představiti tak, že okruh pilířů a arkád, stojící na místech pozdějšími stavbami úplně porušených, nesl tambur a na něm kupoli. Kolem tohoto vnitřního a hlavního prostoru obíhal nižší ochoz, uzavřený obvodovou zdí, jejíž zbytek byl nalezen. Nad ochozem, spojeným s hlavním prostorem arkádami, byla pravděpodobně ještě tribuna, stejným způsobem do hlavního prostoru otevřená. Dohad tento nejlépe odpo-

vidá nálezu obvodové zdi příliš silné, než aby byla obvodem pouze přízemního ochozu, a způsobům karolinských centrálních kostelů ochozových, hlavně při knížecích sídlech, které vesměs měly tribuny. Tolik lze souditi na základě nálezů a analogií.

S představenou západní budovou souvisel asi nepatrný kousek zdi, souběžně s obvodovou zdí rotundovou, a přiléhající k severní apsidě. Není vyloučeno, že je to, jako v Zadru, zbytek schodiště, vedoucího z kostela do patra západní budovy.

Svatovítská rotunda jeví se tudíž jako zvláštní typ karolinské architektury, ochozem připomínající rotundu sv. Donáta v Zadru, disposicí podkovovitých apsid pak kostel v Germigny-des-Prés. Příbuzné disposice raně-románských rotund čtyřapsidových a ochozových v Saint-Léonard, v Quimperlé a Villeneuve-d'Aveyron činí pravděpodobným, že už v době karolinské existoval někde jejich prototyp, který došel napodobení i v Čechách.

Rekonstruovanou rotundou svatovítskou je doplněna početná řada ochozových polygonů a rotund, které, počínajíc falckou kaplí v Cáchách, vyplňují celé IX. století, až zase od druhé poloviny X. století znovu vznikají i po dobu XI. století. Dosud nebylo spojovacího článku z první poloviny X. stol.: jím jest nyní rekonstruovaná svatovítská rotunda.

Jako importovaný typ umělé architektury karolinské přesahovala svatovítská rotunda naprosto schopnosti domácích lidí, ale zároveň, jako cosi velikolepého, lákala k napodobování. Dálo se tak podle zákona abstrakce, redukce a selekce, t. j. místo složitého tvaru byl stavěn tvar zjednodušený v menším měřítku. Rotunda sv. Felixe a Adaukta, která asi za českého ještě panství vznikla v X. století na hradě Krakově, napodobuje svatovítskou rotundu čtyřmi apsidami, křížově rozloženými, vypouštějíc ochoz, kdežto následné rotundy v Čechách vynechávají ochoz i apsidy až na liturgicky nutnou apsidu východní, rozměrem pak rovnají se přibližně pouze svatovítským apsidám, jak patrno z půdorysů rotund sv. Kříže a sv. Longina v Praze, připojených tu ve stejném měřítku k půdorysu svatovítské rotundy.

Shledáváme-li u českých rotund i drobné prvky svatovítské rotundy, jako podkovovité apsidy, odstupňný oblouk a apsidové lisény, vzniká otázka, zda jiný častý a příznačný prvek českých rotund, kupolová lucerna, nepochází také ze svatovítské rotundy?

Vyloučeno to není, ba možné jest i to, že osvětlující lucerna byla na temeni svatovítské rotundy proto, aby jí byl osvětlen hlavní prostor, jako shledáváme o něco později na bývalé rotundě sv. Benigna v Dijonu, než dokázati se nic nedá.

Původ svatovítské rotundy hledati jest v oblasti karolinské architektury. Některé známky poukazují přesněji ke karolinské architektuře lombardské, než jde o prvky porůznu užité, takže bezpečný soud není možný. Současné poměry nasvědčují tomu, že svatovítská rotunda byla dílem stavitelů a řemeslníků, kteří se ze sousedních oblastí franckých, maďarskými vpády tehdy zneklidněných, utekli do Čech, ušetřených takových nájezdů pro svou chudobu a nepřístupnost, ať již to byli lidé tamní, či cizí. Proto mohla býti za krátko postavena. Zmíněné poměry byly asi také toho hlavní příčinou, že se dočítáme o tolika duchovních, kteří ze sousedních zemí k Václavu přicházeli. Po jejich odchodu po smrti Václavově nebylo již tak znamenitých staveb.

IX. Smysl a určení svatovítské rotundy bylo několikeré. Především byla hradním kostelem, ale zároveň i hlavním hradním kostelem, ponévadž překonávala oba dřívější, nejspíše dřevěné kostely na Pražském hradě snad už proto, že byla stavěna z kamene, a více ještě a rozhodně nad ně vynikala tím, oč umělejí byla zbudována jako stavba vskutku monumentální.

Jako kruhový kostel byla založena proto, ponévadž podle příkladu falcké kaple bývaly centrálně zakládány kostely při panských sídlech. Právě proto byla také později, nejspíše ještě v X. století za Boleslavů, rotundě představena západní budova, obsahující v přízemí kostelík sv. Vojtěcha a v patře knížecí oratoř, k níž, podle tehdejšího zvyku, mohla vésti povýšená chodba do knížecího paláce.

Není vyloučeno, že stavebně významným kostelem svatovítským měl býti zřízen první farní kostel v Čechách, neboť nedlouho potom se jím skutečně stal, ba i biskupským kostelem, přestože byl založen centrálně. Jako všechny tehdejší kostely sloužila svatovítská rotunda ovšem také za kostel hrobní pro vynikající osobnosti, a majíc při sobě hřbitov, byla i kostelem hřbitovním. Podružný tento charakter sepulkrální nebyl však důvodem centrálního založení svatovítského kostela.

Čtyři apsidy, nehledíme-li k formální stránce typové, byly

věcně asi tím odůvodněny, že časem měly obsahovati oltářní hroby různých světců, jichž ostatky svatý kníže, jak víme, horlivě sbíral. Zvláštní shodou okolností stalo se, že ze svého hrobního kostela boleslavského byl do svatovítské rotundy přenesen kanonisovaný tím sv. Václav a zde, jako světec, uprostřed jižní apsidy ve spojení s oltářem pochován v kostele, který sám dříve zbudoval.

Z tolika důvodů nejvýznamnější kostel, stala se svatovítská rotunda v Čechách představou křesťanského kostela, takže když tu byly potom stavěny kostely, byly více než kde jinde zakládány jako rotundy, napodobující zjednodušeně a zmenšeně hlavní hradní kostel knížecího sídla, první farní a biskupský kostel v Čechách, chovající tělo sv. Václava. Proto můžeme tyto četné rotundy nazvati »českými kostely«, nikoliv však jejich prototyp, importovanou karolinskou rotundu svatovítskou. Poněvadž byly první kostely stavěny na hradech, nalézáme románské rotundy na hradech právě tak, jako později na venkově. Poněvadž se pochovávalo v nich a kolem nich, jako u všech jiných kostelů, měly rotundy podružně také povahu kostelů hrobních a hřbitovních. V podstatě však byly to prostě kostely kultové, založené kruhově proto, poněvadž takovou představu křesťanského kostela vnítila v Čechách svatovítská rotunda, dokud novostavbou románské basiliky nezačala nabývati vrchu představu kostela podélného, již dříve v Čechách také užitého.

Ze všeho vysvítá, že sv. Václav stal se zakladatelem monumentální architektury v Čechách nejen tím, že postavil dílem cizích lidí umělou a složitou karolinskou rotundu sv. Víta, nýbrž i proto, že tak nepřímo vyvolal vznik zjednodušeného typu domácího, české rotundy románské, »českého kostela«.

Národní církev syrská.

Alois Musil.

Hnutí odstředivé.

Syrie a Palestina byly od nepaměti osídleny Semity. Obyvatelům přímoří se říkalo Kanaanští nebo Feničané, ostatním pak Aramejci či Syřané. Nikdy nebyli sjednoceni pod společným pánem domácím. Bezmála vždy poslouchali vládců velkých říší soused-

nich. Dlouho nad nimi vládli králové asyrští, kteří byli vytřídáni perskými. Koncem čtvrtého století před Kr. král Alexander Makedonský porazil Peršany a jeho nástupci si v Syrii zřídili řecký stát s hlavním městem Antiochií. Udržel se přes půl třetího sta let, až jej Římané proměnili ve svou provincii.

Začátkem našeho letopočtu domorodé obyvatelstvo celé Syrie a Palestiny mluvilo z větší části syrsky, z menší arabsky. Obchodníci a průmyslníci, jakož i velká většina měšťanů, třebas uměli syrsky, přece dávali přednost řečtině a řeckým mravům. Řečtina byla jazykem vzdělanců, řecky se vyučovalo na školách středních a vysokých a řecky se hrálo na divadlech. Latina hrubě nepronikla; jen vládní úředníci a vojáci jí užívali.

Kristus Pán a apoštolové byli Syřané a mluvili syrsky. Svědčí o tom jejich jména, jakož i všechny výroky Krista Pána, zaznamenané v evangeliích jeho mateřštinou. Křesťanské bohoslužby se konaly pro Syřany syrsky, pro Řeky řecky, pro Římany latinsky. Jenže řečtina přece jen měla vrch. Za biskupy byli voleni mužové, kteří, vychodivše řecké školy, mohli udržovati styky s ostatními křesťanskými obcemi jak severní Afriky, tak západní Asie a jižní Evropy. Hlava neboli patriarcha bydlil v Antiochii. Po rozštěpení říše římské Syrie s Antiochií připadla říši byzantské. Císařové sídlící v Cařihradě napomáhali v Syrii živlu řeckému k větší moci na úkor domorodého živlu syrského. Tento tlak budil však protitlak.

Domorodci syrští studovali na řeckých školách, osvojovali si řeckou vzdělanost a těžce nesli, když v úřadech byli nuceni ustupovati přistěhovalým Řekům a snášeti jejich úštěpky, jako by nebyli vzdělanci. Probouzelo se v nich národní vědomí, které je nutilo, aby užívali své mateřštiny nejen při bohoslužbách, ale též ve společnosti a v písemnictví. S probouzející se národností syrskou vznikala též syrská literatura. Podkladem obojí byl jazyk bohoslužebný, proto ponenáhlu splýval život církevní s národním a názor náboženský byl hlavní značkou národnosti.

Církev křesťanská byla dlouho zmítána hádkami o božství Krista Pána. Řek Arius je popíral a našel mnoho stoupenců na západě, kdežto na východě se mu protivili a božství Kristovo obhajovali na úkor jeho člověčenství. Na církevním sněmu v Chalcedoně bylo 23. října 451 usneseno, že každý pravověřící křesťan

má uznávati v Kristu Pánu dvě přirozenosti: božskou a lidskou. Tomuto usnesení odporovali četní biskupové z Orientu tvrdíce, že po vtělení přirozenost božská a lidská se v Kristu úplně sloučily, takže vytvořily přirozenost jedinou. Tito biskupové, jimž se říkalo monofysité, protože zastávali jediné přirozenosti Kristovy, našli ohlas ve svých diecésích a nechtěli se podrobiti, ani když jim bylo hrozeno ztrátou úřadu a různými tresty. Jediná přirozenost se stala heslem odporu proti západu a známkou církví východních.

Císařové byzantští chápali nebezpečí, jaké by ohrozilo jejich říši, kdyby se jednotná církev katolická rozpadla v církve národní, proto napínali všechny síly, aby po dobrém nebo po zlém přiměli rozvaděné Orientály k povolnosti. Bylo by se jim to podařilo, kdyby byli měli na mysli pouze a jediné dobro církve, kdyby nebyli sesazené domorodce nahrazovali svými stvůrami byzantskými.

Bezmála celá Syrie se přimkla k nauce o jediné přirozenosti Kristově a zdálo se, že nauka ta zemi úplně ovládne, obzvláště když ji uznal i Severus, který se stal r. 512 patriarchou antiochenským. Toho nemohl byzantský císař připustiti. V září 518 dal Severa vypuditi a snažil se vyhladiti kdejakého biskupa a kněze, vyznávajícího jedinou přirozenost. Po dvacetiletém pronásledování se mohli byzantští Řekové chlubiti, že je národní církev syrská z kořene vyvrácena. Jenže se chlubili předčasně. Dostalať církev syrská oporu, kdy a kde se jí nejméně nadála. Císařovna Theodora pocházela ze Syrie a se svými syrskými krajany cítila. Na přímluvu knížete či krále Háreta z arabského kmene Gassán dala 542 v Cařihradě vysvětiti dva monofysitské biskupy, Theodora a Jakoba. Theodor měl býti biskupem syrských kočovníků, Jakob pak usedlíků. Oběma hrozilo velké nebezpečí. Leč Theodor měl mocného ochránce v knížeti Háretovi, kdežto Jakob byl odkázán na pomoc Boží a svou vlastní obezřetnost. Spojiv se se dvěma biskupy vysvěcenými v Egyptě, navštěvoval po čtyřicet let nejen syrská města, ale i vesnice, samoty a tábory kočovníků, sbíral věřící, zakládal náboženské osady a světil jim kněze, biskupy, ba i dva patriarchy. Vzkřísil dohasínající církev syrskou a jeho památka v ní trvá dodnes. Příslušníci této církve si říkají Syřané; splývať

u nich národnost s církví. Jejich odpůrcové je nazývají jakobity po jejím zakladateli.

Monofysitská neboli syrská církev národní uznávala za svou nejvyšší hlavu patriarchu antiochenského. Za svého největšího rozkvětu měla na sto biskupství. Svornosti a jednomyslnosti v církevní nauce v ní na začátku nebylo. Vyznavači jediné přirozenosti se navzájem krutě potírali, poněvadž přece jen nemohli připustiti, že by byla lidská přirozenost Kristova úplně zmizela. Ponenáhlu se vraceli k nauce katolické; přestali býti kacíři, ale zůstali odštěpenci, schismatiky, aby uhájili svého národního bytí. Ve věrouce a v bohoslužbě se od nás hrubě neliší. Kříž dělají jedním prstem. Při mši užívají kysaného chleba a slouží ji jazykem syrským. Světští kněží se mohou před vysvěcením ženiti. Kněží klášterní se ženiti nesmějí. Biskupové se vybírají z klášterníků. Ženských klášterů nemají.

Za byzantských císařů církev syrská velice trpěla. Jaký div, že s jásotem pozdravovala vyznavače islámu, kteří posádky byzantské ze Syrie vypuzovali. Prvotní muslimové nenutili křesťanů, aby přijali islám. Chtěli se pouze zmocniti vlády a spravovati stát ve svůj prospěch. Příslušníkům syrské církve ponechali úplnou náboženskou svobodu a. zabezpečovali jim pořádek. Nevolali jich k vojenské službě. Chtěli, aby se zabývali orbou, průmyslem a obchodem a platili daň, z níž by se vydržovali muslimští úředníci a vojáci. A přece křesťané přestupovali ponenáhlu k islámu. Byli to obzvláště čelní rodové, kteří, chtějíce se vyrovnati svým muslimským pánům, zaměňovali kostel s mešitou a přijímali jejich náboženství. Křesťany zůstali pouze menší řemeslníci a obchodníci po městech a sedláci v nepřístupných krajích horských.

Svéhlaví mniši.

Syrská církev stonala a vnitřní různice a nesváry, nikoliv muslimský nátlak, ji dusily, až ji udusily. Nebylo ústřední správy a nebylo kázně. Klášterů bylo mnoho a mniši dělali, co chtěli. Podrývali vážnost nejen biskupů, ale i patriarchů, žalovali na ně u muslimských úřadů, popuzovali proti nim věřící křesťany a podkopávali základ, na kterémž křesťanská církev je vybudována. Věřící, jimž se věčné hádky zprotivily, opouštěli církev a stávali

se muslimy. Pěkný doklad toho máme v kraji halebském, k němuž i země královny Zenobie zčásti náležela.

Do mešní knihy syrské, a to do části po pozdvihování, se vloudila slova: »Chléb nebeský lámeme ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Koncem století osmého poukazovali někteří bohoslovci, že tato slova jindy v misálu nebyla, že by proto bylo záhodno, aby byla vynechána. Jiní se tomu protivili, tvrdíce, že v nich není nic závadného a že jsou posvěcena užíváním aspoň dvěstěletým. Obě strany žádaly patriarchu Kyriaka, aby rozhodl. Svolav biskupy, rokoval s nimi o věci a vydal nález:

»Kdo chce slova C h l é b n e b e s k ý . . . říkati, může. Kdo nechce, nemusí.«

Bohoslovci se spokojili, ale jejich odpůrcové patriarchu napadli, že jich neodsoudil a slova C h l é b n e b e s k ý závaznými neprohlásil.

Biskup kraje halebského byl velkým zastáncem těchto slov. Umíraje, prosil mnichy kláštera, z něhož vyšel:

»Nepřijměte za mého zástupce, leda člena svého kláštera. Nic mne tak netrápí, jako že patriarcha svou povolností dovolil vynechávati slova, jež jsme v našem kraji odedávna říkali.«

Po smrti svého biskupa vzali mniši jednoho svého bratra a představili ho patriarchovi, řkouce:

»Posvěť nám ho za biskupa. Šat, jímž ho přioděješ, berlu, již mu podáš a osla, na nějž ho posadíš, máš tady.«

»Posvěť ho na biskupa. Nezdráhej se, posvěť ho na biskupa,« ozývali se mniši jiných dvou klášterů, kteří se k Halebským přidali.

»Toho bohdá nebude, aby mniši nutili patriarchu, koho by měl vysvětiti na biskupa. Patriarcha má právo vybrati mnicha, a já jsem ho vybral z vašeho kraje, ale z kláštera, jehož členové zachovávají poslušnost. Toho vám vysvětím.«

»Vysvěť si, koho chceš, ale my neuznáme, leda koho chceme.«

Patriarcha vysvětil mnicha, kterého sám vybral, ale Halebští ho nepřijali. Aby ukázali, že se patriarchovi podrobiti nemíní, vynechávali jeho jméno při modlitbách. Patriarcha je napomínal, káral, hrozil, a co oni neudělali . . .

Tehdy tábořil v kraji halebském chalífa. Vedl válku s císařem byzantským a odtud vypravoval svá vojska přes hranice do

území svých nepřátel. Byzantští byli připraveni a muslimové se vraceli bez výsledku. Po Halebsku se šeptalo o zrádcích. Toho použili nespokojení mniši, vypravili dva členy k chalífovi a žalovali:

»Kyriak, jenž si říká patriarcha, je vyzvědač a zrádce. Vzkazuje Byzantincům a píše jim o všem, co se u nás děje.«

Chalífa by byl rád vinu nezdařené výpravy svedl na někoho jiného, proto se rozhorlil a hned poslal vojenskou četu pro patriarchu, jenž tehdy bydlil v městě Rakka, ležícím nedaleko, na levém břehu Eufratu. Měl přátele v Halebu a ti, sotva se dověděli o bídné žalobě mnichů, vypravili k němu rychlého posla, jenž dorazil do Rakky před vojáky chalífovými. Patriarcha pochopil nebezpečí, jaké mu hrozí, a vsednuv na koně, spěchal nejkratší cestou k chalífovi, jenž se již vracel. Setkal se s ním u samého Haleba. Vrhnuv se před ním na tvář, s pláčem se zaříkal, že je nevinen. Chalífa se na něho zahleděl a poznamenal: »Svěřil jsem věc svému právnímu rádci. On tě vyslechne.«

Patriarcha se očistil, ale mniši pokoje nedali. Spojivše se s mnichy několika jiných klášterů, sami si vysvětili dva biskupy a zřizovali si vlastní správu. Patriarcha by je byl velice rád získal, proto svolal pravověrné biskupy do kraje halebského a vyšetřoval příčinu nespokojenosti. Přesvědčiv se, že žádného důvodu nemají a že jednají pouze z umíněnosti a sobectví, vyzval je jménem shromážděných biskupů k poslušnosti. Když i potom ještě odporovali, vyobcoval je z církve i s jejich dvěma biskupy. Jako by pichl do vosího hnízda. Mniši se rozběhli po celém kraji, varovali věřící před patriarchou tvrdíce, že je zrádce a nevěrec a nutili světské kněze, aby se ho zřekli a jim i nadále svatými svátostmi přisluhovali.

»Nemůžeme přece býti bez hlavy,« namítali někteří rozvážnější křesťané a světští kněží.

»Zvolíme si svou vlastní hlavu,« odpovídali mniši a skutečně si zvolili mnicha Abrahama za patriarchu.

»Nyní máme hlavu a hlava nám zařídí pravověrnou církev,« chlubili se mniši a jejich patriarcha Abraham je vysvěcoval na biskupy a arcibiskupy, třebas neměli věřících. Putoval s nimi od kláštera ke klášteru, od osady k osadě, od města k městu,

všude vlévaje do srdcí věřících pochybovačnost a rozsévaje rozvrat.

Patriarcha Kyriak, jenž měl hodně práce i jinde, byl tak dojat zhoubou, jakou působili neposlušní mniši halebští, že lítostí zemřel roku 817. Na stolci patriarchálním seděl 24 let a vysvětil za tu dobu 86 mnichů na biskupy. S mnohými měl rozmíšky, ale žádný mu nezpůsobil tolik trampot, jako mnich Abraham se svými druhy. Přátelé i nepřátelé, křesťané i muslimové uznávali zbožnost a poctivost patriarchovu. S pochvalou o něm vykládali, že nebral nikdy úplatků a že se svým úřadem neobohatil.

Volba nového patriarchy.

Abraham se nadál, že biskupové ze strachu, aby se rozkol nešířil, ho uznají za patriarchu, proto vybízel své stoupence k pokoji a poslušnosti. Mnozí uznávali již tehdy, že chybili a vzkazovali mu:

»Patriarcha, k vůli němuž jsme se rozštěpili, zemřel. Nač bychom nadále zůstávali vyobcováni z církve? Smíříme se s ní.«

Abraham se bál smíru, proto odpovídal: »Vám k vůli jsem již hodně vytrpěl. Nepřipravujte mně utrpení nové. Počkejme, až koho zvolí. Bude-li nový patriarcha užívati slov: Chléb nebeský..., přisám Bůh, že se upřímně podrobím. Pojďte se mnou k volbě.«

Biskupové se sešli k volbě do Rakky. Abraham se tam odebral s velkým počtem mnichů, z nichž každý třímal v ruce těžkou hůl. Obklíčili volební místnost a křičeli:

»Rozhodněte o slovech: Chléb nebeský... Chceme se nadále modliti Chléb nebeský. Potrestejte ty, kdo slova Chléb nebeský zamítají.«

Shromáždění biskupové k nim vyslali starešinu, jenž prohlásil:

»Máte na vůli. Kdo říkáte Chléb nebeský, říkejte; nikdo vám nezakazuje. Kdo neříkáte, neříkejte; nikdo vám neporučí.«

Na pokyn Abrahamův utišili se jeho stoupenci a shromáždění otcové mohli urovnati ještě jiné svár y. Posléze pravil jeden z nejstarších:

»Vyřídivše tyto věci, připravme se na svůj úkol nejpřednější. Po tři dny budeme se postiti a modliti, aby Hospodin přichystal své církvi muže, který by ji spravoval poctivě a svatě.«

Po třech dnech zasedli k volbě, vybízejíce jeden druhého k upřímnosti. Po mnoha návrzích vstal jistý biskup a promluvil:

»Dovolte mně, otcové, abych vás upozornil na bratra Dionysia. Přišel k nám do našeho města před dvěma lety ze svého kláštera. Věru že se nám zalíbil pro svou zbožnost, skromnost a učenost. Spisuje dějiny naší církve a všude a vždy plní své povinnosti.«

Otcové se doptávali na bratra Dionysia a přesvědčivše se, že vyniká nade všechny, kdož byli na stolec patriarchální navrženi, písemně projevili svůj souhlas s jeho volbou. Poslali pro něho a jeden po druhém na něho vkládali ruce. V pátek ho vysvětili na jáhna, v sobotu na kněze a v neděli 1. srpna 818 na patriarchu.

Kdo byl nespokojen, byl Abraham.

»Vidíte, co biskupové vyvedli,« pošťíval své stoupence. »Za patriarchu si zvolili mnicha z města, ve kterém byla slova Chléb nebeský umlčena. Teď vám ve jménu Hospodinově ukládám, abyste mne mrtvého nepochovali, pokud nezvolíte mého nástupce a abyste se s těmito nikdy nesmířili.«

Mniši slíbili, že se podle jeho slov zachovají a vrátili se s ním do kraje halebského.

Nový patriarcha považoval za svou první povinnost, aby zbloudilé ovce halebské přiměl k návratu do pravého ovčince. Vydal se z Rakky za Abrahamem. Svolav kněze, jáhny a zástupce věřících, vysvětlil jim, že slova Chléb nebeský nezakazuje.

»Chcete-li je říkati, říkejte je, nikdo vám nezakazuje, ale nenuťte jiných, kdo je říkati nechtějí, aby je říkali. Vždyť nebyla od našich otců do mešní knihy vepsána.«

Kněží, jáhnové a zástupci věřících z kraje halebského se velmi radovali, že byla příčina rozkolu odstraněna a že se budou moci klidně zabývati svými věcmi. Slíbili patriarchovi poslušnost a slibu svému dostáli, pokud u nich dlel.

Sotva patriarcha odešel, přihnal se do Halebska Abraham se svými mnichy. Rozeslal je po osadách, aby svolali kněze, jáhny a zástupce věřících ke společné poradě. Shromážděným hrozil, že

je z církve vyobcuje, že žádného z nich do kostela nepustí a že nedovolí, aby byli na hřbitově pochováni, nezřeknou-li se patriarchy Dionysia. Zalekli se a vrátili se k rozkolu.

Patriarcha a chalífa.

Patriarcha Dionysius se vydal z Halebska do Bagdádu, kde sídlil chalífa. Představil se mu a dostal od něho listinu, potvrzující, že je hlavou církve syrské, nebo, jak se jí též říkalo, jakobitské. Jeho nepřítomnosti využil Abraham k novému činu. Šel se svými do Rakky a tam obžaloval Dionysia, že si neprávem přisvojuje hodnost patriarchy. Křesťanští měšťané dověděvše se o příchodu Abrahamově, opustili své příbytky a odebrali se do nádvoří vládní budovy. Zemský správce dlouho mlčky naslouchal žalobám Abrahamovým. Posléze pokynul svému důvěrníkovi.

»Vyjdi do nádvoří a zeptej se křesťanů, kdože je jejich patriarchou.«

V nádvoří byl velký hluk. Měšťané a mniši obklopili stoupence Abrahamovy a byli by je snad utloukli, kdyby se jich nebyla ujala muslimská stráž bezpečnosti. Důvěrník pokynul, aby se utišili. Když se tak stalo, ptal se:

»Kdo je vaším patriarchou: Dionysius nebo Abraham?«

Velkým hlasem odpověděli: »Abraham nemůže býti naším patriarchou; vždyť není ani křesťanem.«

Mniši halebští ani nemukli; báli se svých souvěrců. Tu se zemský správce obořil na Abrahama:

»Lhář jsi a podvodník. Hned s něho strhněte jeho roucho patriarchální. Neopovažuj se nazývati se nadále patriarchou! Vrať se do své poustky a propusť mnichy, které jsi přivedl.«

Ale ani tato lázeň nezchladila Abrahama a jeho stoupenců. Abraham si vzpomněl, že v klášteře, ze kterého pocházel, chovali původní nebo padělanou listinu, jíž Ali, zeť proroka Muhammada, udělil klášteru jistá práva. Poslal několik mnichů se svým vlastním bratrem do kláštera:

»Vezměte listinu Aliho, jděte s ní do Bagdádu, ukažte ji tam stoupencům Aliho, nebo, jak se také jmenují, šíitům, a požádejte je, aby se ujali mé věci.«

Stalo se tak. Šíité, vidouce podpis svého prvního světce, považovali za svou povinnost, aby se Abrahama zastali a jemu

k hodnosti patriarchy dopomohli. Odebrali se k chalífovi, předložili mu věc a prosili a naléhali, aby jim vyhověl. Chalífa se zdráhal; vždyť před nedávnem potvrdil za patriarchu církve syrské Dionysia. Šíité neustávali. Hledali si nové a nové pomocníky a působili chalífovi hodně potíží.

»Budiž, vyhovím vám. Uvidíme, jak se ti dva patriarchové dohodnou,« rozhodl se posléze chalífa a podepsal listinu pro Abrahama. Jeho bratr ujížděl, jak nejrychleji mohl, do Halebska, a Abraham spěchal s listinou k zemskému správci do Rakky; přišel však pozdě. Dionysius tam již byl a zemský správce jeho listinu uznal za pravou. Ale Abraham tvrdil, že jeho listina je rovněž pravá a jeho bratr a mniši to dosvědčili. Tu zemský správce, nevěda kudy kam, vypravil rychlého posla do Bagdádu. Vrátil se za dvacet dní s nálezem chalífovým, že Abraham je podvodník a má býti vydán patriarchovi. Hned u zemského správce mu patriarcha strhl biskupskou čepici a napomenuv ho, rozkázal mu, aby se vrátil do svého kláštera.

Kdo neuposlechl, byl Abraham. Místo do kláštera šel do kraje halebského, kde znovu popuzoval proti patriarchovi. Zemský správce, chtěje ukončiti třenice a půtky mezi křesťany halebskými, rozkázal svým strážníkům, aby Abrahama zatkli, jako lotra spoutali a do Rakky přivedli. Tam mu dal znovu strhnouti veřejně šat patriarchální, jen aby ho zahanbil a k pokoji přiměl. Ale ani to nepomohlo. Abraham, sotva se dostal z vládní budovy, spěchal ke svým stoupencům halebským a šířil rozkol, kde jen mohl.

Tou dobou byl nějaký metropolita církve syrské obžalován z hanebných skutků. Čtyřicet biskupů zkoumalo žalobu a nalezlo, že je vinen a že musí býti svého místa zbaven. Sesazený metropolita hledal záštitu u Abrahama a našel ji. Abraham shromáždil své mnichy, dovedl ho do města, ze kterého byl vyhnán, a znovu ho dosadil na stolec, se kterého byl shozen.

Židé se hádali, kdo by měl býti hlavou nebo knížetem jejich náboženské obce. Kníže býval volen ze členů určité rodiny. Právo na volbu si přisvojovali představení židovských škol babylonských. Nemohli se dohodnouti a každá strana se ujímala svého čekatele. Obě žalovaly a chalífa vydal zákon:

»Sejde-li se aspoň deset zástupců obce židovské nebo křesťanské a zvolí si hlavu, nikdo jim nebrání.«

Tohoto zákona chopili se někteří syrští neboli jakobitští křesťané bagdádští a jsouce nespokojeni se svým biskupem, zvolili si jiného. Patriarcha Dionysius, obávaje se rozvratu své církve, uznal za nutné, aby o zákonu pohovořil s chalífou. Měl soukromé slyšení v zahradě, v níž se chalífa projížděl. Podav patriarchovi ruku, ptal se:

»Jak se máš? Jak se ti daří v úřadě?«

Patriarcha s pláčem vykládal o různicích mezi křesťany bagdádskými stěžuje si, že se nespokojenci dovolávají nového zákona, podle něhož deset zástupců má právo zvoliti si vrchního pastýře.«

»Zajisté, zajisté, že mají právo. Tak jsem rozhodl prvotně ve věci židů, poněvadž nezamýšlím vnucovati vám prchního patýře,« odpověděl chalífa.

»Tvé moudrosti je jistě známo,« vysvětloval patriarcha, »že naši předkové otevřeli mnohá města předkům vašim a že bylo tehdy právně ujednáno, že nebudete měniti našich zákonů na naši škodu. Jeden z těchto zákonů se týká našich vrchních pastýřů.«

Chalífa hájil názoru svého, patriarcha odporoval. Po hodné chvíli prohodil rozmrzelý chalífa:

»Mnoho, velmi mnoho nás trápíte, křesťané, obzvláště vy, jakobité. Pro dnešek dost na tom, co jsme si řekli. Přihlas se někdy jindy.«

Patriarcha se přihlásil po desíti dnech a chalífa rozhodl: »Ať přijde zítra ráno.« Na tutéž dobu obeslal své právní rádce a tázal se jich před patriarchou:

»Co se vám zdá? Smíme sami ze své moci určovati křesťanům vrchního pastýře?«

Právníci porokovavše odpověděli jakoby jedněmi ústy: »Nesmíme, ba ani nutiti jich nesmíme, aby změnili své vyznání nebo své obyčeje, pokud jsou poslušni a pokojni.«

Chalífa se zamyslil a pokynul právníkům, aby odešli. Potom promluvil patriarcha:

»Předkové tvoji uznávali náš patriarchát a zvláštní listinou potvrzovali jednotlivé patriarchy, jako ty mne. Patriarchové ustanovovali způsob volby jednotlivých vrchních pastýřů. K čemu tento zákon?«

»Proč vás, křesťany, tento zákon tak trápí?«

»Však židé také reptají, třebas je hodnost jejich knížete světská a dědičná. U nás je tato hodnost duchovní a týká se naší víry. Kdo se u nás protiví proti zákonu o vrchním pastýři, netrestáme ho ani bitím, ani smrtí, ani ztrátou majetku. Je-li to biskup nebo kněz, bývá zbaven své hodnosti, je-li to člověk světský, bývá z církve vyobcován.«

Chalífa se vmísil: »Že hříšníka zbavujete hodnosti a důstojnosti, vám nezakazujeme, že však ho vyvrhnete z církve a zakazujete mu účast na službách Božích, neuznávám za právní. Vždyť obzvláště hříšníci se mají modliti a Boha za odpuštění prositi.«

Potom, dav zavolati soudce, rozkázal mu: »Vyšetři věc biskupa bagdádského a najdeš-li, že je ve věcech víry podřízen patriarchovi, vykonej, co patriarcha rozkáže.«

Toto se stalo v březnu 829. Právo patriarchovo bylo samým chalífou uznáno, státní úřady ho měly podporovati. Abraham přece neustal od svého zhoubného díla. Zemřel 837. Krátce před smrtí připomněl svým stoupencům slib, že ho nepochovají, pokud nezvolí jeho nástupce. Zvolili jeho vlastního bratra, jenž vytrval na cestě rozkolu a zavinil, že křesťané na halebském venkově bezmála vymizeli.

Bývalé středisko církve syrské.

V poledne jsme čerpali vodu z řeky při vzniku kanálu Isháki. Západní step sahá tam vysokým skalním výběžkem až k samé rozvodněné řece. Vchod do osady Tekrít byl po břehu nemožný. Nezbylo nám, než vystoupiti po silnici na západní step a dostati se odtud do Tekrítu, kde jsme chtěli najmouti vůdce a koupiti ječmene pro koně četníků.

Se stepi jsme viděli dole v řece četné ostrůvky, porostlé zelenými topoly, kdežto na březích řeky nebylo od zámku Ášek ani stromečku, ani keříčku. Daleko na severovýchodě byl obzor uzavřen pohořím Hamrín, táhnoucím se obloukovitě k severu, kde pod jménem Makhúl přechází ve step, po které jsme se ubírali. Zrovna před sebou jsme měli kopečky a kopce rozsáhlého městiště, jež jsme vlevo objížděli cestou do osady Tekrít.

Domy dnešního Tekrítu pokrývají severovýchodní čtvrť starých zřícenin. Leží na skalnatém výběžku západní stepi, spada-

jicím na jihu do hlubokého úvalu, na východě příkře k řece, a přecházejícím k severu zvolna k zátočině nábřežní. Jen na západě souvisí se stepí hlubokým sedlem, na kterém je hřbitov. Větší a vyšší část zřícenin se rozkládá k jihu od zmíněného úvalu. Tam je dosud zřejmě patrna bývalá tvrz, již až dodnes usedlíci říkají Birta, kočovníci pak Bíra. Obě slova značí místo hrazené, pevnost. Části hradebních zdí se uchovaly; na jihu lze viděti zbytky brány, zesílené dvěma věžemi.

Dnešní osada Tekrít jakož i zřícenina jsou zbytky velkého a proslulého soujmenného města. Za dob asyrských se mu říkalo Tekrítejn, Dva Tekríty, bylo tudíž již tehdy vybudováno jak na jihu, tak na severu od úvalu. Spisovatelé klasičtí je znají pod jménem Birtha, kdežto spisovatelé křesťanští užívali staršího názvu Tekrit.

V Tekrítu se utvořilo středisko křesťanů církve syrské či jakobitské, bydlících v říši perské. Jejich hlava, patriarcha, sídlil v syrském městě Antiochii a tudíž v říši byzantské. Za stálých bojů mezi Byzantinci a Peršany o prvenství trpěli jakobitští poddaní perští, poněvadž jim perští úředníci předhazovali, že nadržují Byzantincům, nepřátelům státu. Aby se uchránili od krvavého pronásledování, omezovali jakobité perští své styky s patriarchou antiochenským a zřídili si samosprávu církevní, kterou patriarcha antiochenský začátkem sedmého století konečně uznal, poslav jim svého zplnomocněného zástupce s názvem mafrijan. Prvním mafrijanem se stal r. 629 Marúta. S počátku bylo mu podřízeno deset a po několika málo letech dvanáct biskupství, ležících v různých místech nejen říše perské, ale i států sousedních. Marúta se usadil v Tekrítu a on to byl, kdo r. 637 otevřel bránu tohoto křesťanského města muslimům, když písemnou smlouvou zajistili obyvatelům život, majetek a úplnou náboženskou svobodu.

Město Tekrít, sídlo mafrijanovo, rostlo a vzkvétalo. Muslimský spisovatel Ibn Haukal je popisuje v druhé polovici desátého století jako město s obyvatelstvem z velké většiny křesťanským, vystavěné na pravém břehu Tigridu na mohutném, strmém kopci. Na vrcholku kopce je část města, které se říkalo Bíra, Tvrz, jak se jindy jmenovalo město samo. Byla to pevnost, obehnaná silnými hradbami, vybudovanými za dávných dob. V městě bylo mnoho starých chrámů a klášterů, založených brzo po smrti Je-

žíše a jeho učedníků. Hrubě se nezměnily, neboť byly stavěny velmi důkladně z pevného staviva. Největší chrám byl za návštěvy Ibn Haukalovy Chadra, zbudovaný z kamení, cihel a sádry. Pod Tekrítem byly zbytky cihlového mostu, vedoucího přes Tigris.

Šábušti, žijící skoro v téže době, popisuje klášter sv. Jana u Tekrítu. Byl velký, obydlený a měl mnoho světnic a mnichů. Poutníci do něho chodili ze všech končin. Patřily mu pole, zahrady a vinice. Bokem kláštera byl vybudován pohostinský dům.

Záhuba Tekrítu začíná v desátém století. Zavinili ji hlavně nesvědomití kněží, ba i mafrijani, kteří dobrovolně, z důvodů čiře světských a sobeckých přestupovali k islámu a kradli drahocenné nářadí a ozdoby. Po r. 1153 již nesídlil mafrijan v Tekrítu. Křesťanů ubývalo, muslimů přibývalo.

Začátkem června r. 1182 navštívil Tekrít muslimský cestovatel Ibn Džubejr. Píše, že je to veliké město s prostrannými předměstími, širokými ulicemi, hojně navštěvovanými tržišti a četnými svatyněmi. Obyvatelů je mnoho a vynikají poctivostí a svědomitostí, poněvadž nikoho nešidí váhou. Tigris teče hluboko pod Tekrítem a nad ním se vypíná opevněná tvrz, tvořící nejdůležitější část města, obehnaného mohutnými zdmi, které se však na mnohých místech již rozpadávají.

Křesťané tekrítští vítali r. 1218 mafrijana Ignatia. Ignatios chtěl viděti město, které bývalo jindy hlavou Orientu. Obyvatelé mu vyšli vstříc s velkým jásotem, nesouce evangelia a kříže přivázané na kopích a zpívajíce syrské a arabské hymny. Tím byli muslimové, obzvláště odpadlíci, popuzeni a přinutili vládu, aby uvrhla mafrijana do vězení a uložila Tekrítským pokutu 20.000 zlatých. Mafrijan uprchl k řece Chábúr a byl později zvolen za jakobitského patriarchu antiochenského.

Poslední mafrijan, kterého křesťanský Tekrít spatřil, byl Barhebraeus. Zavítal tam r. 1356. Křesťané mu vyšli naproti s velkou radostí. Přinesli s sebou starodávný mafrijanský stolec, na nějž ho posadili a ve slavném průvodu do sídelního chrámu doprovázeli.

Za mé návštěvy nebylo v Tekrítu ani jediného křesťanského kostela, ani kaple.

Úpadek církve syrské.

Odštěpení se od církve katolické nebylo národní církvi syrské na prospěch. Svých věřících nezachovala a tím svou národnost zeslabila. Kdo přestoupili k islámu, poarabštili se. Kdo zůstali své církvi věrni, nezúčastnili se obecného rozkvětu a nezachovali si své národnosti. Při bohoslužbách užívají sice svého prvotního jazyka syrského, ale v životě rodinném a veřejném jej nahrazují zpřízněným jazykem arabským. Svého bohatého národního písemnictví, obzvláště církevního, neznají, ba ani mu nerozumějí. Jsou rozptýleni po různých městech a osadách syrských a mesopotamských, ale všech není ani 150.000. Jejich patriarcha, nebo jak se mu také říká, katholikos, sídlil v horském městě Mardině, jež bylo střediskem největší skupiny Syřanů čili jakobitů. Po válce světové se usadil v Halebu.

Koncem století osmnáctého četní Syřané se sjednotili s Římem a dostali vlastního patriarchu, jenž nyní sídlí v klášteře Šarfe v Libanonu. Jeho obec má přes 30.000 členů, spravovaných několika biskupy. Sjednocení Syřané mají lepší školy a proto také vzdělanější duchovní správce a mnichy. Účastní se národního života svých arabských krajanů, od nichž se neliší leda svým náboženstvím.

(Z cestopisů »V zemi královny Zenobie«, Praha 1930; »V biblickém ráji«, Praha 1930.)

Římské zprávy o českých dominikánech.

Dr. Aug. Neumann.

(Dokončení.)

Locus hic valde est periculosus propter nimias commoditates et occasiones, unde numquam deberet permitti, ut ibi unus solus habitaret religiosus, ut patuit in ruina multorum paucis his annis praeteritis, aliquamdiu dedi socium, sed per penuriam fratrum coactus fui revocare alio. Tota civitas pestilentissime infecta est haeresibus istorum temporum, ludibrio habent religiosos valde, sunt tamen in conversatione satis humani, et audivi, non paucos esse, qui lubenter amplecterentur catholicam fidem, si eis praedicaretur catholice, nisi timerent persecutionem senatus. Desunt operarii.

Ad secundum articulum.

Multa de instituendis noviciatibus olim in hac provincia a diversis ordinata et disposita fuerunt et novissime in capitulo generali 1608, in capitulo Olomutzensi 1610, videlicet, ut unus noviciatus esset Olomuczii contribuente provincia, et alter Znoymae expensis ipsius conventus, sed propter duos vel tres Olomuczii aliquandiu educatos, pro quibus contributionem aegre poterant exigere, nihil fuit executioni mandatum. Longe enim alia est ratio educandorum novitiorum in his regionibus et provinciis, ubi rari sunt, qui aspirant ad vitam religiosam. Et qui recipiunt, vellent ipsis uti in suis ecclesiis, et si colligantur in unum, aut conventus non potest alere aut non sunt eiusdem capacitatis et eruditionis, ut possit unicus lector omnibus sufficere etc. Ego existimo optime provisum fore huic provinciae, si priores, servatis servandis, recipiant, quos alere possunt, quilibet pro se, et instruant eos omni meliori modo de necessariis Ordinis. Si qui a provinciali reperti fuerint exquisitioris ingenii et aptitudinis, post professionem provideat eis de commoditate studendi secundum facultatem provinciae et conventus ipsorum.

Znoymae est quidem dormitorium satis commodum in eum usum ante aliquot annos extructum, ubi aliquandiu fuerunt educati novitii, quorum quidam adhuc supersunt. Et quidem, si commoditatem vacandi studiis spectemus, esset hic locus omnium commodissimus. Cum enim non habeant ecclesiam, nullum a prolixo et moroso cultu divino est impedimentum, nam breviter et succincte recitatis horis in sacello, totum diem reliquum literariis exercitiis impendere posunt, quanquam in ea civitate nulla est publicarum disputationum occasio; a quatuor annis proxime elapsis et ultra non est ibidem noviciatus sub praetextu restaurandae ecclesiae.

Olomuczii pro maiori parte dicti temporis fuerunt aliquot novitii, quemadmodum etiam nunc tres recenter ad habitum recepti. Et quidem, si studiorum progressum et Ordinis augmentum attendamus et occasiones publicarum disputationum cum Jesuitis, esset aptissimus locus instituendae lectioni. Hoc enim in loco piae memoriae P. Capellus tunc temporis provincialis disputando cum Jesuitis aliquot ex studiosis ipsorum traxit ad religionem, sed quoad observationem regularem et educationem in disciplina claustrali, orationibus, vigiliis, silentiis et eiusmodi exercitiis spiritualibus

et caeremoniis, est locus valde incommodus propter nimiam saecularium familiaritatem, quae evitari non potest hoc statu rerum.

Brunae putabam me hoc anno aliquid effecturum, unde ex tota provincia collegeram, quotquot eo tempore reperiebantur professi et non professi, ut ibidem literis et moribus instituerentur sub prioratu Pris baccalaurei Salerni, dato eisdem (praeter ipsum priorem, qui se obtulerat ad legendum moralia) lectorem scientiarum et sperabatur magnus profectus, sed tandem apparuerunt irriti conatus mei, prout alias indicavi Rmo.

Pragae non deesset locus, nec aliqualis commoditas, praesertim concertationum publicarum propter collegium Societatis. Immo hoc labente anno, cum laborarem in colligendo iuventutem provinciae ad conventum Brunensem, prior Pragensis offerebat conventum suum pro instituendo novitiatu, sed sperabam sub umbra et disciplina P. Jacinthi Salerni omnia tam quoad educationem in observantia regulari, quam quoad eruditionem in literis faelicius successura.

In summa totum negocium pendet a voluntate priorum, praesertim in quatuor nominatis conventibus. Si prior fuerit voluntarius, nulus dictorum conventuum est, in quo non possint ali tres vel quatuor iuvenes cum suo lectore. Sed prior nolit, mille inveniret excusationes, et ita tractabit fratres, ut nullus velit manere cum ipso. Quod si provincialis velit eos expellere, videntes penuriam idoneorum ad regendum, statim renunciant officio.

Ad tertium articulum.

In hac provincia nullus est conventus, in quo vigeret studium, aut in quo possint institui lectiones pro studentibus.

Ad quartum articulum.

In hac provincia unus est, qui gaudet titulo Magisterii, fr. Dominicus de Niclaspurgo, dictus de Nicopoli. Indutus est habitu Ordinis anno praecendente electionem (!) Rmi P. Sixti de Luca, licentiatus ad Magisterium in capitulo generali Vallisoletano sub generalatu Rmi Beccaria, provectioris iam aetatis. In hac provincia (ut ex antiquioribus intellexi) novitius adhuc ante professionem docuit alios socios suos grammaticam. In scientiis et Sac. theologia neque legit, neque publice defendit theses. Praedicavit ali-

quando, sed raro, et dicitur habere egregiam aptitudinem ad hoc officium, sed non exercet. Egit priorem in diversis conventibus provinciae ad suum conventum originalem Znoymae. De cuius regimine nihil dico, alium graduatum filium huius provinciae habemus neminem praeter duos lectores, f. Augustinum Miglicensem et f. Dominicum Pragensem.

Ad quintum et sextum nihil occurrit.

Ad septimum.

Praedicatores actu praedicantes sunt: f. Thomas Tossegk Pilznae. Fr. Augustinus de Miglicio Olmuczii, fr. Andreas Cytnerus Pragae, f. Abrahamus ab Olsna Budwicii, f. Dominicus de Praga Brunae.

Lectores ad legendum actu. Hoc anno deputatus erat Brunae P. baccalaureus Salernus, quo ad prioratum assumpto, datus est dictus f. Dominicus de Praga, ut legeret scientas, priore ter in hebdomada legente ex morali theologia pro captu discipulorum, sed nullus eorum legit. Prior dat culpam lectori, lector dat culpam priori. Constat autem, quod, cum potuissent haberi lectiones, lector profectus Cracoviam, abfuit per integrum mensem.

Assumpsit etiam provinciam actu legendi P. Thomas Asculanus consignatis eidem discipulis ex Bruna, sed vix potest esse, qui legat, grassante morbo tam vehementer Pragae.

Qui provincialatus officio functus sit in hac provincia, nullus adest.

Ad nonum articulum.

Patres et fratres ex alienis provinciis.

Fr. Petrus, Paulus Tortellius Azetinus, lector provinciae Romanae. Venit in hanc provinciam cum P. Dominico Barberano, tunc provinciali Bohemiae, agit in hac provincia annum septimum. Prior Olmutii.

F. Hyacinthus Salernus de Neapoli, baccalareus, provincia Regni. Congnis sanitatis missus a Rmo. Prior Brunae.

F. Benedictus Barginius lector, natione Rutenus, provinciae Lombardiae. Venit cum P. Capello. Prior Pragensis.

F. Cornelius Bebentrauer, Polonus assignatus a Rmo 1608. Prior Pilznensis.

F. Egidius Porta lector provinciae Teutoniae Bolzanii. Venit cum bona licentia. Prior Budwicensis.

F. Calimerius de Vrceis provinciae Lombardiae manet iam ultra 12 annos, de licentia nescio. Prior Jabulonensis.

F. Godefridus Jordanus Moravus. Supprior Znoymae.

F. Nicolaus Tecklerus Silesius. Supprior Egrae.

F. Abrahamus ab Olsna Silesius.

F. Andreas Cytnerus Silesius.

Hic quatuor provinciae Poloniae, de licentia ignoro, nisi quod dudum sunt in provincia.

F. Thomas Asculanus lector provinciae Aprutinae. Missus a Rmo.

F. Cornelius Pandulfus. Olomuczii.

F. Cherubinus de Vrgnano. Litomericii, vicarius.

Uterque provinciae Lombardiae, de licentia nihil mihi constat.

F. Gregorius de Valenciana provinciae Flandriae. Jabuloniae.

F. Marcus conversus ex provincia Poloniae. Brunae.

F. Faelix (!) conversus ex provincia Aprutina. Pragae.

Praeter hos sunt in provincia non recepti adhuc Fr. Thomas Chrisogonus de Iadra conventus Novi monasterii in Styria, expulsus et in exilium missis opera Fris. Arnesti Pranck. Habet licentiam ad benevolos a provinciali Teutoniae.

Fr. Thomas Huffnagl Prutenus, baccalareus conventus Viennensis in Austria. Ingressus Brunae Carthusiam, non perseveravit, expectat donec cesset grassari lues, ut alio se recipere possit.

Fr. Vincentius de Rensano tam male tractatus in Styria, ut fere semper lecto decumbat.

Fr. Johannes Thomas de Finario. Indutus quidem habitu Brunae, sed nunc hospes est, rediturus in Italiam.

Ad decimum articulum.

Nihil vidi dignum notatu, nisi privilegia quaedam Sororum Olmuczii a tribus summis Pontificibus, ut possint egredi ad curanda sua bona temporalia, non requisitis, imo etiam reclamantibus Ordinario loci, provinciali, vicario, priore etc.

Ad undecimum.

Etsi constans fama sit, quod Fr. Thomas Tossegk praedicator Pilznensis (ut apparet in visitatione conventus Pragensis et Letomericiensis facta per commissarium generalem), fuerit per aliquod spacium temporis apostata ab Ordine et fortassis etiam a fide, nam dicitur concionatus fuisse ad Hussitas, nescio tamen, an propterea fuerit condemnatus ad aliquam poenam, aut qua authoritate fuerit absolutus, receptus ad Ordinem, aut restitutus ad gratias Ordinis etc. Suppuduit enim de hac re interrogare hominem, quem inveni actu priorem (licet absolverim propter alia) et factum praedicatorem generalem in capitulo Olomucensi 1610, in quo fuerat etiam diffinitor. De alio quoque nemine constat mihi, quod quisquam huius provinciae iudicialiter fuerit condemnatus ad poenam gravioris culpae.

Ad duodecimum.

Patres et fratres filii provinciae.

Olomuczii.

F. Emanuel de Rati(s)bona, supprior, semper infirmus.

F. Augustinus Meglicensis, praedicator.

Fr. Petrus, fr. Paulus, fr. Albertus novitii clerici. Fr. Antonius conversus.

Brunae.

Fr. Odicus de Praga lector, praedicator Bohemus, confessarius S. Annae.

Fr. Jacintus Conradus. Fr. Stephanus Scultetus. Fr. Augustinus Semerus (!) clerici professi.

Znoyma.

P. Mgr. f. Dominicus de Nicopoli. Prior.

Iglaviae.

Fr. Johannes Kielnhoffer. Vicarius.

Budwicii.

Fr. Dominicus Bavarus. Conversus.

Pilznae.

Fr. Thomas Tossegk. Praedicator Bohemus.

Fr. Severinus Polonus. Sacerdos. Fr. Dominicus Moravus. Clericus novitius.

Egrae.

P. Hermannus Vilhemius, septuagenarius. Prior.

Pragae.

Fr. Ludovicus Bassus Normandus. Sacerdos.

Fr. Vincencius Moravus. Ex-apostata, clericus-professus. Recepit prior ibidem.

Fr. Michael Somerus. Fr. Jacinthus Polonus, clerici professi.

Fratres ex alienis provinciis numero . . . 20

Fratres filii provinciae numero . . . 21

Ex his petunt licentiam abeundi aut absolutionem ab officio prioratus: Prior Olomuczensis, quem quatuor annis invitum detinui in provincia et officio, nunc expectat licentiam a Rmo, sed melius esset, ut Rmus mitteret eidem patentes litteras provincialatus, ut sicut tantum profuit conventui Olomucensi, ita prodesse possit etiam toti provinciae et ego lubentissime cedam officio.

Prior Pragensis omnino vult liberari a prioratu. Et cum nullum haberem idoneum prae manibus, quem eidem sufficerem, studiose distuli hactenus visitationem illius conventus, donec aliquis occurrat ad propositum. Si enim visitassem, scio quod non potuissem illum retinere.

Prior Pilznensis valde urget pro licentia eundi Cracoviam (conventum suum originalem). Si concessero, dubito, quod non redibit, et non lubenter amitterem illum ex provincia. Est paulo impatientior, sed bonus paterfamilias.

Prior Budwicensis invitus suscepit officium, invitus sustinet et semper instat pro absolutione. Est bonus religiosus quidem, sed in oeconomia valde impatiens; si haberem idoneum et stabilem, vellem exaudire ipsum.

Conventus Egrensis indiget priore. Ille enim senex (licet modo et eadem facilitate gubernat sicut prius) tactus apoplexia amisit loquelam. In visitatione volebam instituere suppriorem suum, verum ipse supprior dissuasit, ne apud haereticos diceremur crudeles

etc. Nihilominus, cum Pragam rediero, mittam dicto suppriori patentes prioratus.

Conventus Letomericiensis indiget priore. Statueram praeficere P. Cherubinum de Vrgnano, sed ipse recusat et petiit licentiam redeundi in Italiam, et duos prioratus, quos habuit, in hac provincia, non satis faeliciter eidem successerunt, nihilominus reliqui ipsum vicarium usque ad novam provisionem.

Conventus Iglaviensis indiget priore. Interim providebo, ne sit timendum de scandalo.

Haec sunt, Rme Pr., quae mihi in praesentiarum ad litteras Roma datas 17. Julii respondenda occurrunt. Quibus, si adiungat, quae mensibus proxime elapsis exaravi circa visitationes conventuum Moraviae et Bohemiae, habebit (ni fallor) exactissimam descriptionem status huius miserrimae provinciae suae. Quod si a prioribus reliquis, qui hactenus nihil mihi responderunt, aliquod amplioris rescire potero, non gravabor id, quam fidelissime significare. Interim et hanc provinciam protectioni Rmae P. V. commendo. Datum Brunae, 8a Novembris 1613.

R. ma P. V.

Minimus clientulus

F. Vincentius ab Antverpia,
indignus provincialis Bohemiae.

4.

De lite inter Fratres et Sorores Pragenses ratione musicorum saecularium.[1])

(ca. 7. III.—7. IV. 1731.)

(MS. IV., 215. pp. 18—20.)

Fratri magistro provinciali scribenti, quod orta fuerit lis inter Sorores ad S. Annam Pragae et Fratres nostros ad S. Aegidium ratione musicorum saecularium, qui praetendebant etiam conductus funerales facere ad ecclesiam monialium, quando ad eam sepeliendus aliquis erat ex domibus vicinis ad monasterium Sororum spectantibus, quae lis delata fuit ad consistorium archiepiscopale non sine scan-

[1]) Velmi těžce čitelný rukopis.

dalo, et per sententiam Ordinarii moniales causa ceciderunt, decisumque fuit, eiusmodi conductus funerales spectare ad musicos parochiales S. Aegidii. Unde cum aliunde eiusmodi musici figurales admissi fuerint monialibus ex sola conniventia superiorum, inhibuisse se in visitatione dictis monialibus acsi in earum ecclesia musicam figuralem exceptis festis Desponsationis S. Catharinae Senensis, ipsius S. Catharinae Senensis, S. Agnetis Politianae, S. Rosae, S. Annae et S. Laurentii M., quae sunt praecipuae festivitates earum ecclesiae. Quia tamen moniales instanter supplicant concedi sibi musicam figuralem tam pro festis S. Josephi, Matris Dolorosae, S. Joannis Nepomuceni, S. Antonii de Padua, S. Angeli Custodis, quibus diebus missae cum musica figurali jam ab antiquo sunt fundatae, tam pro aliis principalioribus festis Salvatoris D. N. J. C., B. M. Virg. et SS. Apostolorum, et quidem ob motiva sequentia: Tum quia plures senes sunt, quae cantare non possunt, aliae vero infirmae et indispositae, ut sanguinem ejiciant, tum enim (!) quia juvenes plerumque nobiles et debiles exiguam vocem habeant, ipsisque difficile veniat praeter alia chori onera in missa chorali decantare iis potissimum diebus, quas particulari devotione transigere cuperent, ac proinde eidem Pri. provinciali petenti, ut Rmus de his disponat, prout sibi placuerit. Rmus idem (!) quamvis prior provincialis optime egerit monialibus illis inhibendo omnem musicam figuralem, ipsasque ob suas vanas, frivolas ac infundatas praetensiones, scandalosas contra conventum S. Aegidii lites extra Ordinem motas et prosecutas, id est plus promeritae fuerint, attentis tamen motivis a priore provinciali in favorem monialium adductis et concedere Sororum debilitatibus ac infirmitatibus compatiendo, relinquit Rmus arbitrio prioris generalis, ut nomine et authoritate Rmi, qui ipsi ad hunc effectum committit pro maiori rei firmitate concedere possit dictis monialibus licentiam etiam aliis diebus extra praecipuas Ecclesiae festivitates missam sub figurali musica decantandi, id enim, quamvis utile (!) et expediens judicarent, expositis tamen illis limitationibus et cautelis, quas opportunas et utiles (!) censuerit, ne per hoc vel minimum praejudicium inferatur juribus parochialibus S. Aegidii, et ne liceat monialibus usum musicae figuralis extendere ultra missam ad alias functiones et ad alias dies ultra expresse specificatas et designatas a Pre. provinciali, quas etiam pro utrius-

que partis quiete conventui S. Aegidii significet (10. Martii). Festa autem, pro quibus moniales illae petunt sibi concedi musicam figuralem, sunt sequentia: In Circumcisione Dni, in Epiphania, B. Henrici Susonis, Purificationis, S. Thomae Aquin., S. Joseph, Matris Dolorosae, Annuntiationis, S. Vincentii Ferrerii, primae diei Paschatis, SS. Philippi et Jacobi, S. Joannis Nepomuc., in Ascensione, primae diei Pentecostes, SS. Trinitatis, Corporis Christi, S. Antonii de Padua, S. Joannis Baptistae, Visitationis, S. M. Magdalenae, SS. Petri et Pauli, S. P. Dominici, Assumptionis B. M. V., Nativitatis, S. Michaelis, SS. Rosarii, SS. Simonis et Judae, Omnium SS. Praesentationis, S. Catharinae V. et M., Conceptionis, Expectationis partus, primae diei Natalis Dni, S. Angeli Custodis, in die Nominis priorissae, S. Philippi Neri.

DROBNÉ ČLÁNKY

Co může duch. správce připomenouti snoubencům mixtae religionis. Žádný duchovní správce nevidí jistě rád, přijdou-li na protokol snoubenci, kteří nejsou oba katolického vyznání. Případy takové mohou nastati častěji v naší době, kdy nejeden člověk vystoupil z církve katolické buď sám nebo s rodinou ne z »přesvědčení«, nýbrž proto, že byl sliby zlákán nebo hrozbami přinucen nebo i oklamán. Vždyť je známo, jak se mezi lidem rozhlašovalo, že církev československá bude míti náboženství i bohoslužby jako katolíci, jenom že bude všechno česky a kněží nebudou vázáni celibátem. Aby pak tím více svůdcové svého cíle dosáhli, neštítili se někdy ani lživých tvrzení, že i duchovní správce sám přestoupí k církvi československé nebo některé jiné. Jsou tedy mezi odpadlíky takoví, kteří do té neb oné společnosti náboženské vstoupili bona fide, zůstávají v ní jen jakousi setrvačnosti a bývají někdy přístupni upřímně míněnému slovu.

Takový případ, kdy se může vážně s jinověrcem promluviti, nastává nejednou při jednání se snoubenci mixtae religionis. Duchovní správce musí sám především býti si vědom, jak církev na taková manželství pohlíží. Je celá řada výroků a prohlášení papežů, kteří před uzavřením takového sňatku varují. Ve svém dekretálu z r. 1791 praví o nich Benedikt XIV., že jsou »detestabilia connubia, quae sancta mater ecclesia perpetuo damnavit«. Rovněž tak Pius VII.: »Ignotum vobis non est, ecclesiam ipsam a connubiis huiusmodi, quae non parum deformitatis et spiritualis periculi prae se ferunt, abhorrere.« Podobně ve svém breve z 1803 k arcibiskupu mohučskému, kde se dovolává svého předchůdce: »Catholicorum cum haereticis connubia Ecclesiam catholicam tamquam illicita, perniciosa et detestabilia perpetuo interdixisse et reprobasse, quod innumeris possemus Conciliorum Summorumque Pontificum decretis demonstrare, nisi abunde sufficerent ea, quae de hac re immortalis memoriae Pontifex Benedictus XIV. Praedecessor noster rescripsit tum in encyclicis litteris ad Poloniae regni Primatem et episcopos, tum in praeclaro suo opere de Synodo dioecesana.«

Staví-li se naše církev tak rozhodně a odmítavě proti smíšeným manželstvím, má k tomu jistě vážné důvody, jež se obyčejně vyjadřují známým rčením: »a) ob periculum subversionis catholici conjugis, b) ob pravam sobolis nasciturae institutionem, c) ob flagitiosam communionem in rebus sacris.« Avšak nejen katolická církev zapovídá smíšená manželství, nýbrž i východní, která je prohlásila za neplatná a ty, kteří do nich vstoupili, z církve kázala vyloučiti. V 72. kánonu Trullanské synody se výslovně praví: »Nebudiž dovoleno, aby pravověřící muž s kacířskou ženou se spojoval, aniž kacířskému muži, aby s pravověřící ženou se slučoval; ale jestliže by se ukázalo, že se něco takového od někoho ze všech vůbec stalo, sňatek nechť se pokládá za neplatný a nezákonné soužití nechť se zruší: neslušíť se neslučitelné mísiti ani se stádem vlka sdružovati a s přívrženci Kristo-

vými los hříšníků. A jestliže by někdo přestoupil, co od nás bylo ustanoveno, budiž (z církve) vyloučen.«[1]) Co pak se týče protestantů, kdyby nebylo ani zákazů úředních, na př.: »Proinde quotquot religionem veram reformatamque profitentur, non debent infidelibus, papistis aut aliis quibuscunque idololatris connubio sociari, conjugium cum illis contrahendo, qui aut improbitate vitae sunt notabiles, aut damnabiles tuentur haereses,«[2]) je dostatečně známo z prakse, jaké překážky obyčejně činí pastorové při uzavírání sňatku smíšeného straně evangelické, jak nechtějí někdy ani snoubence prohlásiti.

Veliká tedy a důležitá je povinnost duch. správce vůči snoubencům smíšeného náboženství. Čím více svět neposlušnost zákonů Božích a církevních mezi lidem šíří, takže i smíšená manželství za nic nedovoleného se nepokládají, tím více musí hleděti duch. správce, aby ukazoval věřícím na stanovisko církve, aby je poučoval, proč církev takové sňatky zavrhuje, což také jako povinnost stanoví na př. instrukce arcibiskupu kolínskému z r. 1830: »Hic Episcoporum aliorumque, qui sub illis sunt, sacrorum pastorum officium erit, flagrantiori in posterum zelo in id incumbere, ut in catholicis, eorum curae commissis, tum privatim tum publice instruendis doctrinam et leges ecclesiae ad connubia eadem pertinentes prudenter simul et sedulo commemorent earumque custodiam incutiant.« Podobně i synoda pražská z r. 1860: »Animarum pastores, praesertim ii qui coetibus praesunt, in quibus acatholici versantur, doctrinam Ecclesiae de mixtis matrimoniis in publica et privata fidelium institutione, cum omni tamen discretione et mansuetudine proponant, dumque caritatem christianam ad omnes extendi docebunt, limites simul, quos divina lex posuit, demonstrare non omittant.«

Prvním místem ovšem je kostel, kde káže me o manželství jako o svátosti, z jejíhož pojmu vysvitá, že ji může přijmouti jen katolík. Novodobá pastorace však vede nás i mimo chrám ven mezi lid. Na mnohých místech jsou tělocvičné Jednoty orelské nebo aspoň Sdružení katol. mládeže, kde bývá kněz obyčejně vzdělavatelem nebo duchovním rádcem. Na takových místech má svého postavení užíti k tomu, aby v přednáškách u svých posluchačů upevnil pravou a živou lásku k církvi a víře katolické a aby včas varoval jinochy a děvčata před známostmi s osobou jiného náboženského vyznání. Je dobře, je-li duchovní správce i mimo kostel, pokud si tím ovšem nikterak nezadá, ve spojení s věřícími a bývá-li někdy před důležitými událostmi rodinnými, i pokud se týče uzavření sňatku, na radu tázán.

Ale stane se, že snoubenci smíšeného náboženství, k nimž duchovní správce neměl dříve přístupu, jsou pevně o sňatku rozhodnuti a přijdou

[1]) „Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἱρετικῇ συνάπτεσθαι γυναικί, μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγνυσθαι, ἀλλ' εἰ καί φανείη τι τοιοῦτον ὑπό τινος τῶν ἁπάντων γινόμενον ἀκυρον ἡγεῖσθαι τὸν γάμον, καὶ τὸν ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον· οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κλήρον· εἰ δὲ παραμῇ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀφοριζέσθω."

[2]) Citováno z Pastýře duch. r. 1883.

na protokol. Jak již připomenuto, církev takový sňatek nerada vidí, i když jsou dány předepsané záruky. Proto jistě bývá vroucím přáním duch. správce, aby snoubenci jako katolíci uzavřeli sňatek, aby nekatolická strana se do církve vrátila, a je také svatou povinností jeho, aby se o to pokusil.

Může jen krátce upozorniti, jak již Písmo sv. zavrhuje takové sňatky, jak již ve Starém zákoně veškeren bližší styk, především sňatek, se s jinověrci zapovídal: »Ani manželky z dcer jejich (kananejských) nevezmeš synům svým« (II. Mojž. 34, 16). Nebo: »Nevejdeš s nimi ve smlouvu ... aniž se zpřízníš s nimi manželstvím. Dcery své nedáš synu jeho, aniž dcery jeho vezmeš synu svému, neboť svede syna tvého, aby nenásledoval mne a aby raději sloužil bohům cizím« (V. Mojž. 5, 2—4). Podobně i Nový zákon: »Přichází-li kdo k vám a nemá toho učení, nepřijímejte ho do domu« (2. Jan 10, 11). Nebo: »Netáhněte jha s nevěřícími (podle Frenclova výkladu: Nevcházejte s nimi v blízké společenství, zvláště však nevcházejte s nimi ve svazky manželské!). Nebo jaké jest účastenství spravedlnosti s nepravostí? Anebo jaké je společenství světla s temností? A jaké sbližení Krista s Belialem? Anebo jaký díl věřiciho s nevěřícím?« (II. Kor. 6, 14. 15.)

Možno dále poukázati na výroky sv. Otců a nejstarších spisovatelů církevních, na př. sv. Jana Chrysostoma: »Kdybychom milovali Pána Boha našeho a věrně mu sloužili, jistě bychom s nevěřícími ve svazek manželský nevstupovali« (Homilia in Mathaeum). Podobně sv. Ambrož: »K čemu se při uzavírání manželského sňatku především přihlížeti má, je náboženství« (In lib. de Abraham). Papež Gelasius: »Kterak může vaše láska z čistého srdce pocházeti, když je účastenstvím bludného učení poskvrněna? A kterak z nepřetvařované víry, když je s nevěrnými a zrádci pravé víry sjednocena?« (Ep. I. ad Ephem.). Na nebezpečenství ze smíšeného manželství pro víru vyplývající upozornil i sv. Augustin: »Pozoruj a popatři na dům Šalomounův, naplněný cizími ženami a nepravým bohům úctu prokazujícími, a viz, kterak tento kdysi moudrý král jimi k podobnému modlářství byl přiveden a do něho stržen« (De civitate Dei, 18, 8). Podobně sv. Efrém: »Vy, kteří se zasnubujete s bloudícími, jste nepřátelé Kristovi, neboť kterak smí zváti se přítelem královým ten, kdo s nepřítelem královým ve spolek přátelský vchází?« (Lib. de consummat. saec.). Nebezpečenství, jemuž ve víře a mravech je vydána strana katolická ve smíšeném manželství, krásně naznačují slova zmíněného již sv. Jana Zlatoústého: »Zůstává-li jednota a pokoj v manželství rozdílné víry, snadno se může státi, že se pravověřící pod záminkou manželské lásky z neopatrnosti bludného učení přidrží. — Rozdělená víra plodí rozdělení srdcí, odkud pak nelaskavost mezi manžely a konečně zmatek celé rodiny vzniká« (Homil. 2. epist. ad Philipp., ad Ephes.).

Těch a podobných výroků již nejstarších spisovatelů církevních může duchovní správce použíti jednaje se snoubenci různého náboženství a připomenouti, že až dosud se dívá tak a bude vždy vším právem pohlížeti církev na taková manželství, v nichž není jednoty v tak důležité věci, jako

je víra; proto také kodex církevního práva zapovídá ve svědomí sňatek i s takovými osobami, které v srdci svém jsou odpadlíky, třebas odpad od víry formálně neohlásili.[3])

A čeho tím láskyplným napomenutím a poučením in omni patientia et doctrina chce duchovní správce dosáhnouti? Toho, aby nekatolický snoubenec vrátil se do církve katolické, aby z upřímné lásky ke snoubence byl s ní ve stavu manželském jednoho a téhož smýšlení náboženského. Je to ovšem práce nadmíru těžká a výsledek její velmi problematický. Ale může býti pro kněze nějaká práce nebo námaha příliš těžká a obtížná, aby třebas jen jedinou duši odvedl od cesty záhuby? Nepodaří se to vždycky, ale kdyby snad jen za dlouhou dobu v jednom nebo ve dvou případech úsilí duchovního správce bylo korunováno zdarem, ta duchovní radost, již provanuto je potom srdce knězovo, je mu nejen nejlepší odměnou za práci a úsilí, nýbrž i mocnou pobídkou, aby před ničím neustupoval a všeho se odvážil, když se jedná o to, ut Deo sit gloria in ecclesia et in Christo Jesu.

Dr. Ignác Veselý.

Pamětní kniha farní osady u sv. Štěpána v Praze. Nejstarší pamětní kniha osady svatoštěpánské jest zachována z roku 1640. Nápis na první stránce kaligraficky psaný (zápisy obstarávali zvláštní úředníci) zní: »Leta Božího tisícího šestistého čtyřicátého. Prvního dne měsíce máje, to jest na den svatých Filipa Jakuba založeny jsou tato registra k potřebám rozličných pamětí a zpráv osady sv. Štěpána Velikého v Novém Městě Pražském, kteráž se jmenují a jmenovati budou Památná, protože se všeliké věci od úředníků do nich pro paměť poznamenávati budou. Založena od nás Jonáše Václava Skoliastera, Václava Coupala, Martina Krupského, úředníků. Pán Bůh račiž požehnání uděliti, aby ty všechny věci správně pro čest a chválu Pána Boha našeho se řídily a vykonávaly.« První zápisy se týkají správy vsi Jesenice, kteráž náležela k záduší svatoštěpánskému. Pronájem krčmy v této vsi; kvituji se dary občanů pražských ve formě církevních rouch; nařizuje se inspekce zádušního majetku v Jesenici. 10. listopadu 1640 byla zapsána nadace, kterou učinil Jakub Peitus, farář u sv. Štěpána, ve výši 200 dukátů. Nový farář Jiří Bílek, děkan staroboleslavský, dosazen proti vůli zádušních úředníků a starších osadních. Zase projednávány záležitosti rázu hospodářského (úprava rybníka) vsi Jesenice. Faráři Jiřímu Bílkovi odepřena stans (plat ze záduší), poněvadž »pan farář mocně dosazen jest«. Farář v odpovědi na toto rozhodnutí odpovídá, že má nařízeno oznámiti »p. kardinálovi, zdali mu platiti míní anebo ne«. Následuje záznam o tom, co se od starodávna platilo faráři svatoštěpánskému. Jiří

[3]) »Mravními překážkami, pro které mají býti věřící varováni před sňatkem s katolíky, kteří jimi trpí, jsou: veřejný odpad od víry, třeba nebyl provázen přestoupením k sektě nekatolické, příslušnost k společnostem, církvi zakázaným, veřejná censura a veřejný stav hříšnosti. Církev zakazuje ve svědomí manželství s těmito »také katolíky« z důvodu nebezpečí, jemuž by byli ve víře a mravech vydáni sami i jejich potomstvo.« (Dr. A. Soldát. Codex iuris canonici v Čas. katol. duch. 1932, 493.)

Bílek — patrně znechucen poměry — chce odejíti do Boleslavě a místo něho podána žádost z poručení p. purkmistra a pánů radních o faráře Františka Celestina, zámeckého kněze na Častolovicích. Žádost podána arcibiskupovi, který v odpovědi praví, že chce řádného kněze dosaditi. Na str. 14 poznamenání, co kdo z poddaných zádušních berně, úroku, slepic a vajec dává. Registruje se zádušní dluh ke špitálu sv. Bartoloměje; smlouva o propůjčení hrobky v kostele sv. Štěpána rodu Kalivodovskému; žádáno za ustanovení faráře Daniela Františka Heselia; dluh hraběte Sezimy z Vrtby zapsán; zaznamenán soud nad Martinem Beránkem, poddaným ze vsi Jesenice, který urazil poddaného Valdštýnova Jiřího Přemysla z Podola; popsán výsledek inspekce zádušního majetku v Jesenici. R. 1651 v přítomnosti faráře Jakuba Chvojného a zádušních úředníků vyměněny staré kalichy za kadidelnici; Jan Peterka se propouští z poddanství panství kosteleckého; panu Martinovi Krupskému jest postoupen sklípek (hrobka) v kapli sv. Longina na hřbitově vedle kostnice; následuje několik smluv ohledně pohřbívání, soupis poplatků jesenických poddaných z r. 1663, poslední vůle faráře Jakuba Aleše Chvojného, poznamenání útrat při pohřbu jmenovaného faráře na čtyřech stránkách. Str. 66—71 obsahuje zápisy fundací, popis chrámu sv. Štěpána na listech 72—79, na str. 73—83 je fundace panů Termanů z Ostravy o 63 punktech. Str. 87 přináší seznam příjmů faráře, předposlední list tvoří rejstřík. — Kniha má 88 listů. Jest nově vázána, na koženém hřbetu má nadpis: »I. Liber memorabilium.« Zachována jest bezvadně, v době od 1640 do asi 1720 psalo do ní pět různých písařů většinou čitelně a což jest příznačné, jenom česky. Podle přepisu těžko čitelných míst tužkou jest zřejmo, že v ní bylo hojně historickými badateli čítáno.

Tak použil Pamětních knih I—IV prof. dr. Karel Chytil ke své studii »Madona svatoštěpánská a její poměr k typu madony výšebrodské«. Sep. otisk Památek archeologických XXIV. pag. 63. Jistě Pamětní knihy pročítal i František Ekert k dílu »Posvátná místa hl. města Prahy« II. 103, ačkoliv je necituje; Jan Kř. Votka v Č. K. D. 1882, 164, kde líčí život Václava Nebeského z Blumenberku, faráře svatoštěpánského. Bartůněk.

Literatura svatojanská v archivu děkanském v Manětíně.

A) Spisy výlučně o sv. Janu pojednávající:[1])

a) Knihy:

1. Acta utriusque processus in causa canonisationis Beati Johannis Nepomuceni Mart., Viennae Austr. 1721.

2. OUnusne an duo Johannes?... Franc. Pubička, Pragae u Hraby 1790.

3. Der Sieg der Wahrheit. Predigt am Festtage des hl. Johann v. Nep. Adalbert Procházka. Praha u Scholla 1813.

[1]) Kroužkem (O) označené knihy jsou s rytinkou.

4. Predigt auf das Fest des hl. Johann von Nepomuk. Josef Dietrich, Praha u Schönfeldů 1814.

5. Die Feier des hl. Johann von Nep. in einer Rede. Wenzel Wittich, Praha u Widtmanna 1825.

6. OSlavná 100letá památka vyhlášení za svatého bl. Jana Nepomuckého. Václav Fr. Neumann, Praha u Josefy Fetterlové 1829.

7. Das segensreiche Wirken des hl. Johann von Nepomuk, dargestellt in einer akademischen Erbauungsrede... Jakob Beer, Prag bei Senft 1829.

8. Vorbote einer Lebensgeschichte des hl. Johann von Nepomuk, Beichtvaters der Königin Johanna. P. Joh. Nep. Zimmermann. Prag 1829 u Pospíschila.

9. ODer hl. Johann v. Nepomuk, zwei Reden nebst dessen kurzer Lebensbeschreibung... 2. Aufl. Dr. G. Riegler, Prag bei Kronberger und Weber 1829.

10. Vierzehn Predigten auf die Festesfeier des hl. Johann v. Nepomuk, von Franz Pallas de Lauro, Prag 1830 bei Cajetan von Mayeregg.

11. Der geschichtliche hl. Johannes von Nepomuk, von Anton Frind. 2. Aufl. Prag 1871.

12. Hirtenbrief und Andacht zum 150. Jubilaum. Bellmannverlag Prag 1879.

13. Čteni o sv. Janu Nepomuckém. V. Kozel, České Budějovice 1929.

b) Písně a modlitby:

1. ONábožná píseň ke cti a chvále sv. Jana Nep., v Chrudimi u Josefa Košiny 1815. »Uctění Jana svatého, naše k němu důvěrnost...«

2. OGebet zum hl. Johann von Nepomuk »O du grosser Verklärter Gottes...« Prag u W. Hoffmanna.

3. OAndächtige Preisung des hl. Johann von Nepomuk, gedruckt in Znaim. »Grosser Martyr dir zu Ehren...«

4. OLobgesang an den hl. Johann von Nepomuk bei der 100jahrigen Jubelfeier... vom kk. R. A. C. E. Eichler, Prag 1829 »Beglucktes Land auf dessen Grenzen...«

5. OPět svatojanských hvězd. Chvalozpěvy s notami. Bradáč-Dreyšok v Praze 1848 u Háze.

6. Rukopis: Lobgesangbüchl zum hl. Johann von Nepomuk. 1818. »Kommt, fromme Christen, kommt..« ve dvou exemplářích.

7. Rukopis: Lobgesang zum hl. Johann von Nepomuk. »Grosses Beispiel edler Tugend...«

B) Spisy, obsahující mimo jiné modlitby, kázání nebo pojednání o sv. Janu Nepomuckém (až do r. 1850):

1. Modlitební kniha bez titulního listu sodalitatis B. V. Nascentis, Pragae 1708: Commendatio ad S. Joannem Nepomucenum, Alia oratio.

2. Officia propria sanctorum Pragae 1724.

3. Titul chybí: officium de s. Juda et s. Johanne Nepom. ca 1735.

4. Exhortationes concionatoriae ss. theologiae candidatorum usui a P. Ferd. Silbermann S. J. Pragae 1757 (themata IV).

5. P. Gervasius Bulffer: »Auserlesene Lobreden«, Augsburg 1766.

6. Matern Schafer in Mariaschein, »Predigten«, Prag 1783.

7. idem, jiné, »Predigten«, Prag 1792.

8. Sammlung auserlesener hl. Reden, aus dem französischen II, Bamberg 1771.

9. Michael Krammer: »Sammlung einiger Lob- u. Sittenreden«, Prag 1779.

10. Predigt am hohen Pfingstsonntag, an welchem zugleich das Fest des hl. Johann von N. begangen wurde. a:

P. Gelas Dobner: »Beweiss, dass Johann von Nepomuk wegen des Beichtsigills gemartert worden.« Prag und Wien 1784 (aus dem lateinischen übersetzt).

11. Ehre, Verlaumdung und Feuersnot, zwo Reden. Prag und Wien 1795.

12. Anton Michl: »Erklärung der festtäglichen Evangelien für das Landvolk. München 1796.

13. Šilcher-Rulík: »Katechetická kázání«, Praha 1802.

14. Joh. Haubner: »Sammlung praktischer Fest-, Gelegenheits- und Schulpredigten. Prag 1803 (bis).

15. Kašpar Melichar Hrdlička: »Řeči pastýřské« I., Praha 1807.

16. Vojtěch Nejedlý: »Sváteční kázání na celý rok«, I. a II., Praha 1807.

17. Matěj Josef Sychra: »Kázání na všechny slavnosti a svátky«, Chrudim 1817.

18. Jos. Ant. Kaiserlich: »Kázání na všecky neděle a obyčejné svátky«, 11 v Brně a Holomoucy 1818 (bis).

19. Jan Rychlovský: »Sváteční kázání«. Praha 1818 (pluries).

20. Abbildungen und kurzgefasste Geschichten verklärter Diener und Freunde Gottes. I. Jahrg. Prag bei Peter Bohmann 1817.

21. Kleinere Predigerbibliothek III. Prag 1812 (bis).

22. Joh. Mich. Sailer: »Christliche Sonn- u. Festtagsreden« II. Grätz 1820.

23. Frant. Frič: »Hlasatel slova Božího ve svátky« I., Praha 1821 (ter.).

24. Václav V. Václavíček: »Biblická kázání« II., Praha 1823 (bis).

25. L. F. Wiršínek: »Kázání sváteční a postní«. I., Praha 1826.

26. Antonín Čermák: »Kázání na svátky zasvěcené«, Praha a Hradec Král. 1829 (bis).

27. Frant. Al. Vacek: »Nové příležitostné duchovní řeči«, Hradec Král. 1829.

28. Dr. Jos. Haberkorn: »Christkatholische Predigten« I., Grätz 1833.

29. Vincenc Zahradník: »Sedmmecítma svátečních kázání«, Praha 1833 (bis).

30. J. F. Bauer: »Kurze Frühexhorten«, Prag 1833.

31. Frant. Vambera-Trnka: »Kázání«, II., Praha 1836.

32. Jan Nep. Dvořák: »Kázání na zasvěcené svátky«, I., Praha 1839 (bis).

33. Ph. Fritz: »Homilien«, V., Regensburg 1842.

34. V. A. Svoboda: Narození sv. Jana Nepomuckého, báseň. V Časop. pro katol. duchovenstvo roč. II., sv. 1, Praha 1829.

35. V. A. Svoboda: Hymnus saecularis de divo Joanne Nep. Veni Bohemia, venite gentes. V Časop. pro katol. duchovenstvo roč. II., sv. 1, Praha 1829.

36. Pastýřský list k 100. výročí kanonisace. Časopis pro katol. duch. roč. II., sv. 1, Praha 1829.

37. Popis jub. slavnosti. Časop. pro katol. duchovenstvo roč. II., sv. 2, Praha 1829.

38. Popis literatury. Časop. pro katol. duch. roč. II., sv. 2., Praha 1829.

Missa dialogata. V dřívějších dobách měl věřící lid na bohoslužbách aktivní účast. Lidé podávali obětní dary, přijímali Tělo Páně při každé mši svaté a odpovídali hlasitě biskupovi. Jedno z nejstarších svědectví o tom jsou slova sv. Justina v pol. I., 65: Antistes preces et gratiarum actiones alta voce emittit. Precibus absolutis ... omnis populus acclamat: Amen. — Tato aktivní účast lidu na bohoslužbách trvala asi až do desátého století. Od této doby se aktivní účast lidu na bohoslužbách umenšuje a mizí. Příčina toho byla ochabnutí horlivosti náboženské, lidé také méně rozuměli liturgickému jazyku, zpěv chrámový byl umělejší a nesnadnější, kromě toho sloužívalo se v kostele více mší sv. najednou, takže aktivní účast na nich nebyla dobře možná. Památkou na tuto aktivní účast lidu při službách božích jsou některé zmínky v mešních rubrikách (na př. při stupňových modlitbách: minister et qui intersunt respondent Confiteor, nebo po Orate fratres: responso a ministro vel a circumstantibus: Suscipiat ...) a pak nařízení, že nesmí se sloužiti mše sv. bez přisluhující osoby. (CJC. can. 813), která zastupuje lid a jménem lidu odpovídá.

Vzmáhající se hnutí liturgické volá v poslední době zase po aktivní účasti lidu na službách božích. Je to přísně v duchu církve, která si přeje, aby činná účast lidu na mši sv. byla co největší. Již Pius X. v Motu proprio z 22. XI. 1903 (S. R. C. č. 4121) prohlásil: »Je naším nejvroucnějším přáním, aby každým způsobem pravý křesťanský duch rozkvétal a stále se udržoval mezi věřícími. Proto je nutno postarati se o svatost a důstojnost domu božího, kde se věřící shromažďují, aby tohoto ducha čerpali z předního a jediné možného zřídla. Tímto zřídlem jest činná účast na posvátných tajemstvích a na slavné, veřejné modlitbě církve.« A Pius XI. ve své konstituci Divini cultus sanctitatem z 20. XII. 1928 (AAS. 1929, str. 33) zdůrazňuje: Ob eam causum ad aedes sacras fideles conveniunt, ut pietatem inde tamquam de praecipuo fonte hauriant, veneranda Ecclesiae mysteria ac publicas sollemnesque preces actuose participando.

Ze snahy umožniti lidu aktivní účast na mši sv. začala býti v posledních letech zaváděna t. zv. missa dialogata. Lidé v kostele shromáždění

brali podíl na modlitbách mše sv. tím, že odpovídali knězi při mši sv., nebo recitovali kromě odpovědí spolu s knězem ještě ony části mše sv., které při slavné mši sv. zpívá chor (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus) nebo četli hlasitě všechny mešní modlitby, i ty, které kněz říká potichu, tedy celý mešní Kanon i konsekrační slova. Protože mínění liturgistů o této účasti na mši sv. se různila, byla věc ta předložena kongregaci Ritu, aby své mínění o tom vyjádřila. Kongregace odpověděla 4. srpna 1922 (AAS. 1922, str. 505) na dvě předložené otázky: 1. An liceat coetui fidelium adstanti sacrificio Missae simul et coniunctim respondere loco ministri sacerdoti celebranti? 2. An probandus sit usus, quo fideles sacro adstantes elata voce legant Secreta, Canonem atque ipsa verba Consecrationis, quae paucissimis verbis in Canone exceptis iuxta rubricas secreto dici debent ab ipso sacerdote.

Na tato dubia zněla odpověď: Ad 1. Ad Rmum Ordinarium iuxta mentem: Mens autem est: Quae per se licent, non semper expediunt ob inconvenientia, quae facile oriuntur, sicut in casu, praesertim ob perturbationes, quas sacerdotes celebrantes et fideles adstantes experiri possunt cum detrimento sacrae actionis et rubricarum. Quapropter expedit, ut servetur praxis communis.

Ad 2. Negative; neque permitti potest fidelibus adstantibus quod a rubricis vetitum est sacerdotibus celebrantibus, qui Canonis verba secreto dicunt, ut sacris mysteriis maior reverentia concilietur et in ipsa mysteria fidelium veneratio, modestia et devotio augeantur; ideoque mos enuntiatus, tamquam abusus repobandus est, et sicubi introductus sit, omnino amoveatur.

Především nutno se zmíniti, jak se má rozuměti slovům dekretu v odpovědi ad 1.: »loco ministri«? Předpis can. 813 § 1 je striktní: Sacerdos missam ne celebret sine ministro, qui eidem inserviat et respondeat. Proto slovům oněm není možno rozuměti tak, že lid zastupuje místo osoby přisluhující a že kněz je u oltáře sám. Slova ta znamenají, že lid odpovídá zároveň s ministrantem, spolu s ním. — Svůj názor o missa dialogata podává Kongregace slovy: Quae per se licent, non semper expediunt. Theoreticky nestojí nic v cestě tomu, aby lid při mši sv. odpovídal spolu s ministrantem knězi sloužícímu mši sv., ale v praksi mohou vzniknouti všelijaké nepřístojnosti. Nepřístojnost může nastati, když se v kostele slouží více mší svatých najednou. Společnými odpověďmi lidu vyrušují se celebranti i věřící v pobožnosti. Mimo to nejsou-li věřící dobře obeznámeni se mší svatou a nejsou-li vycvičeni v tomto způsobu účasti na mši sv., mohou lehko modlitby splésti, protahovati, a tím se může lehko porušiti vážnost a posvátnost místa, mohou býti přestoupeny zákony liturgické. Proto jest vždycky věc předložiti místnímu biskupovi, aby uvážil všechny okolnosti a podle toho buď dal nebo odepřel svolení. Bez velkých obtíží může takové svolení býti dáno seminářům, církevním vychovávacím ústavům, klášterům nebo jiným církevním komunitám, neboť zde jsou všichni o mši sv. náležitě poučeni a znají dopodrobna mešní obřady. Toto svolení musí však

býti vázáno podmínkou, aby při missa dialogata byl ministrant u oltáře a aby se při této mši sv. nesloužila současně v téže kapli nebo v témž kostele jiná mše sv.

Missa dialogata pozůstávala by tedy v tom, že účastníci při mši sv. odpovídají knězi spolu s ministrantem počínaje stupňovými modlitbami a konče Deo gratias po posledním evangeliu. Nebylo by možno nic namítati proti tomu, aby říkali to, co zpívá při slavné mši sv. sbor: Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus a snad i proměnlivé části: Introit, Offertorium, Communio.

V odpovědi na druhou otázku zavrhuje Kongregace ten způsob aktivní účasti na mši sv., při němž věřící při mši sv. přítomní nahlas čtou Sekrety, Kanon mešní i sama slova konsekrační. Kongregace zakazuje tento způsob účasti na mši sv., ježto nemůže býti dovoleno věřícím nahlas říkati to, co hlasitě říkati je rubrikami zakázáno celebrujícímu knězi. Nařizuje pak Kongregace, aby tento způsob byl odstraněn, byl-li snad někde zaveden.

U nás Missa dialogata není mnoho rozšířena. Při liturgickém týdnu pořádaném letos v Emauzích konala se pro účastníky týdne denně před sjezdovým jednáním. Jinak praktikuje se snad v některých církevních ústavech (seminářích, klášteřích). Dala by se však i u nás v jisté formě rozšířiti a jistě by našla mezi lidem příznivého přijetí. Dnes jsou v mnohých kostelích i venkovských zavedeny společné modlitby při mši svaté. Konají se občas, jednou za měsíc nebo jednou za dva měsíce místo obvyklého zpěvu při mši sv. Modlitby ty jsou sestaveny podle liturgických modliteb v misálu, jako na př. pobožnost ke mši sv. pro dítky, vydaná v brožurkách Životem nebo jiná, vydaná nákladem časopisu Eucharistie. Tímto způsobem uvádějí se věřící v lepší porozumění mešní liturgie a všichni dospělí i dítky jsou po celou mši sv. zaměstnáni. Tyto pobožnosti nejsou ještě Missa dialogata, ale tato pobožnost dala by se zařídíti tak, aby lidé spolu s ministrantem po latinsku knězi odpovídali, aspoň některé kratší odpovědi, čímž by se částečně Missa dialogata uskutečnila. Ovšem soud o tom, zdali může býti zavedena náležel by místnímu biskupovi. Kadlec.

Slovensko — a misie. »Katolícke misie«, všeobecný misiový časopis, orgán misiových spolkov na Slovensku, prináša v roč. VI. č. 10. (december 1933) úradný výkaz, koľko obetovalo Slovensko na misie roku 1932. Výkaz vydal predseda Krajinskej rady misiovej pre Slovensko msgr. dr. Andrej Škrábik, kanonik a profesor v Nitre.

Celková suma je pekná, 508.258·65 Kč. (Spolok šírenia viery 147.245·00 Kč; Detinstvo Ježišovo 71.039·40 Kč; Apoštolát sv. C. a M. 10.875·55 Kč.) I po halieroch sa dá pri dobrej voli sosbierať značný obnos. A ešte potešiteľnejším pri tom je to, že napriek smutným finančným pomerom vzrástol obnos pripadajúci na jedného veriaceho oproti predošlému roku (1931) z 18·3 hal. na 23 halierc.

Prvenstvo patrí zase košickému biskupstvu, lebo je tam všeobecne po farách zavedený »Spolok Šírenia Viery«. V. Bucko.

LITERATURA

Farní věstníky. Farní věstník svatovítský. Roč. V., 1933. Vydává farní duchovenstvo.

Strahovský farní věstník. Roč. III., 1933. Vydává farní duchovenstvo jako přílohu »Neděle«.

Farní věstník katolické osady u Nejsv. Srdce Ježíšova v Praze XII. Roč. X., 1933. Vychází měsíčně vyjma prázdnin. Vydává farní duchovenstvo.

Farní věstník. Ročník IX., 1933. Vychází čtvrtletně. Hlavní redakce: Praha XIII.-Vršovice, farní úřad u sv. Mikuláše. Administrace: Praha II., Karlovo nám. 5. — Jako příloha vycházejí Zprávy z farnosti, které řídí farní úřad místa, pro které tyto zprávy jsou určeny jakožto místní farní věstník. Farnosti, které tyto zprávy vydávají, jsou: v Praze: Vršovice, Vyšehrad; mimo Prahu: Borek a Tmáň (společně), Brozany nad Ohří, Budyně n. O., Bystřice u Benešova, Čakovice a Třeboradice (společně), Dohaličky, Hořelice, Hrochův Týnec, Janovice Uhlířské, Jílové u Prahy, Jistebnice, Klenčí pod Čerchovem, Kozlovice, Loděnice u Berouna, Maršovice, Mnich, Nová Ves u Mladé Vožice, Nové Hrady, Olomouc-dominikáni, Poleň u Klatov, Pyšely, Rozdělov, Stanětice, Staňkov u Plzně, Tachlovice, Trnava u Slušovic, Turnov, Ústí nad Orlicí, Veltrusy, Velvary, Vraclav, Zbečno, Zbraslavice.

Farní věstník duchovních správ nepomuckého vikariátu. Roč. IV., 1933. Vychází šestkrát do roka. Farním osadníkům zdarma, cizí platí 5 Kč ročně, do ciziny 10 Kč. Vydává Fr. Pixa, farář v Horšicích.

Farní věstník duchovních správ plánického vikariátu. Roč. II., 1933. Vychází šestkrát ročně. Osadníkům zdarma za dobrovolný příspěvek, cizí platí 5 Kč ročně, do ciziny 8 Kč. Vydává František Janeček, farář v Mlázovech, p. Kolinec.

Farní věstník duchovních správ sušického vikariátu. Roč. XV., 1933. Vychází měsíčně nákladem a redakcí Jana Mottla, bisk. vikáře ve Velharticích. Osadníci zdarma, cizí platí 5 Kč.

Farní věstník duchovních správ horažďovického vikariátu. Roč. VII. 1933. Vychází měsíčně mimo prázdniny. Vydává Josef Knap, farář ve Střelských Hoštících. Osadníkům dává se za dobrovolné příspěvky, cizí platí 10 Kč, do ciziny 20 Kč.

Věstník děkanství pardubického. Roč. II. 1933. Vydavatel a majitel Děkanský úřad v Pardubicích. Jednotlivé číslo 1 Kč.

Věstník farnosti dašické. Ročník III. 1933. Vychází nejméně dvanáctkráte do roka. Rozdává se farníkům za dobrovolný příspěvek, cizí platí 10 Kč. Redakce: Dašice v Čechách, Hrdličkova ul. 55.

Věstník římskokatolického lidu na Falknovsku. Roč. II. 1933. Řídí a vydává Dr. Eduard Broj, kaplan ve Falknově.

Farní věstník. Roč. II. (1933.) Vydává vlastním tiskem a nákladem farní úřad v Oseku u Rokycan. Vychází nejméně šestkrát do roka.

Moderní pastorace vyžaduje i moderních prostředků. Je-li tisk protináboženský nebo náboženský lhostejný silně rozšířen, musí býti úsilím duchovního správce, aby vliv tohoto tisku odrazil tiskem náboženským. K tomu cíli slouží řada náboženských časopisů, které dnes ve značném počtu výtisků se rozlétají po našich krajích. Avšak náboženský časopis, psaný pro nejširší kruhy čtenářstva, nemůže míti zřetel k potřebám jednotlivých míst, farních osad. A přece jest nutno, aby každá farní osada měla ve věcech

náboženského života svého vůdce, který by měl na zřeteli právě to, co osada potřebuje, informoval ji o všem, co má pro náboženský život význam a vůbec registroval místní události, které mohou farní osadníky zajímati. A to vše jest úkolem Farního věstníku. Je to hezky dlouhá řada Farních věstníků, které se sešly během letošního roku na redakční stůl, ačkoli jistě nejsou všechny, které u nás vycházejí. Máme radost, když je čteme, a zároveň v duchu obdivujeme velikou práci farního duchovenstva, jakou věnuje svým Farním věstníkům, přes to, že práce v duchovní správě i ve škole při nynějším nedostatku kněží je jistě vyčerpávající. Je patrno, jak duchovní rozumí své osadě, s jakou láskou poučuje ji o různých otázkách, které jsou pro osadu důležité. Jsou to otázky duchovního života, poučení rodičů o výchově, výklady o přípravě k přijetí sv. svátostí, k zaopatřování nemocných, projednávají se tu i otázky sociologické, kapitoly z dějin farnosti, poučné povídky, různé události místní, a vůbec vše, co má vztah k náboženskému životu. Ovšem každý Farní věstník má ohlášení služeb božích, různých slavností, poutí, jakož i změn, které se ve farní osadě udály, narozením, sňatkem, úmrtím. Obrázky v mnohých Farních věstnících připojené, význam časopisu jen zvětšují. Tím vším stává se Farní věstník pro osadu zajímavým, nepostradatelným a bude jistě i pilně vyhledáván od historiků, kteří najdou v něm bohaté zprávy zvláště pro dějiny místních osad a pro kulturní dějiny naší doby vůbec. A proto tím většího uznání zaslouží obětavost duchovních správců, kteří dávají zpravidla osadníkům Farní věstník zadarmo, a schodky rozpočtové uhrazují jen z dobrovolných darů, po případě z vlastních prostředků. — O jednotlivých Věstnících těžko jest říci, který z nich je lépe redigován. Všem věnují jejich vydavatelé svědomitou péči, aby jejich Věstník byl farní osadě tím, čím býti má. Rozsahem největší je Farní věstník vikariátu sušického, horažďovického, které mají přes 100 stran ročně, stejně jako dobře vedený věstník děkanství pardubického, který jest ozdoben četnými obrázky. U nejvíce rozšířeného Farního věstníku, který velmi pěkně řídí farář Pilík ve Vršovicích, přáli bychom si lepší úpravu a také nějaký obrázek. Zvláštní skupinu tvoří Věstník římskokatol. lidu na Falknovsku a Farní věstník pro osadu oseckou. Oba tyto Věstníky jsou výhradně dílem svých vydavatelů, kteří je píší a sami rozmnožují. Falknovský farní věstník, dílo horlivého menšinového kaplana dr. E. Broje, podává vždy vedle asketického článku přehled náboženského života katolických Čechů, rozptýlených kolem Falknova a má kromě svého náboženského významu i velký význam národní. Nevíme, zda-li po odchodu dra Broje do Mirošova jest ve vydávání Věstníku pokračováno. Farní věstník pro osadu oseckou je snad rozsahem nejmenší ze všech Farních věstníků, avšak svým obsahem, zvláště svými hojnými místními zprávami a kresbami jistě může býti vzorem, jak Farní věstník pro malou farní osadu vypadati má. — Bylo by si jen přáti, aby myšlenka Farního věstníku nalezla co největšího ohlasu a co největšího rozšíření. Farní věstník je každému duchovnímu správci výborným pomocníkem v pastoraci. R.

Albert Foucault: **La societé de Saint Vincent de Paul.** Histoire de cent ans. Paris. Spes 1933. Založení charitativní konference šesti studenty jest skutek, který svými výsledky jest podivuhodný. Během století vzniklo po celém světě na 10.500 konferencí se 160.000 členy, kteří rozdělí mezi chudé všech národů 170 milionů franků. Mimo církev není náboženství, není filosofického systému, který by svou vnitřní silou mohl vyvolati takové hnutí, jako jest Vincenciánství. Albert Foucault, který jest členem generální konference sv. Vincence již po mnoho let, napsal na žádost svých kolegů, členů konference, dějiny spolku sv. Vincence. Kniha jest jak poučná, tak povzbuzující. Ukazuje nám, z jakých úvah vznikl podnik Ozanamův. Nestačilo mu jen vyučovati svatým pravdám, bylo mu nutností ná-

boženství lásky vtělití v čin. Chtěje chudým zvěstovati evangelium, nasytil je dříve chlebem hmotným. Revoluce přerušila sociální dílo církve. Konference, postavené pod patronanci sv. Vincence, měly v něm pokračovati. Foucault líčí rapidní rozvoj spolku sv. Vincence, nezakrývaje počáteční obtíže, které spolku připravoval ministr de Persigny. Konference se šířily jak ve starém, tak v novém světě. Přizpůsobovaly se duchu jednotlivých národů a lokálním poměrům, všude vzorně plníce svůj přední úkol lásky k bližnímu. Kniha jest slavným svědectvím pro jedno z nejvýznamnějších odvětví činnosti církve. Bartůněk.

Josef Kousal, **Dva cykly postních kázání.** Je to publikace známého kněze sociologa. V prvním cyklu popisuje posvátná místa sv. města Jerusalema a jejich význam v utrpení Páně. Jsou to dojmy z vlastní návštěvy. V druhém cyklu: Náboženská lhostejnost, úkaz naší doby, vykládá způsobem lidovým příčiny dnešní náboženské lhostejnosti. Uvádí pak hlavně tyto příčiny: pýchu, lakotu, smyslnost a bázeň lidskou. Poslední řeč líčí neštěstí nábož. lhostejnosti. Jsou to řeči časové, kazatelům se jistě zamluví.
Dr. Jos. Kašpar.

J. M. le Moing, **Le saint sacrifice de la Messe.** Paris 1933. Procure générale du Clergé (3 rue de Mézières). Str. 100.

Knížečka tato chce býti příručkou po společnou pobožnost věřících při mši sv. a zároveň chce dáti mládeži výklad o mši sv. a uváděti ji v lepší porozumění posvátnému úkonu. V hlavní části obsahuje latinský text a francouzský překlad všech mešních modliteb ze mše sv. o nejsvětější Svátosti. V poznámkách je uveden historický výklad jednotlivých částí mše sv. v rozsahu asi takovém, jak jej podává na př. naše Podlahova Liturgika. I v naší liturgické literatuře máme několik příruček podobného druhu. Kéž jen co nejvíce se rozšíří mezi lid a vedou k hlubšímu poznání mše sv. a učí zbožnější účasti na této nejdražší oběti. R.

Dr. Jan Schlenz-Josef Hronek, **Zákon o vzájemných poměrech náboženských vyznání.** Praha 1933, G. Francl. 77 str. Cena neudána.

Knížka tato je překladem pojednání dr. Schlenze, profesora církevního práva na bohoslovecké fakultě německé university v Praze. Překladatel doplnil některé věci týkající se hlavně hřbitovního řádu a smluv o zakoupení hrobu. Pojednání to, praktické a poučné, vřele duchovenstvu doporučujeme, zvláště dnes, kdy znalost interkonfesního zákona každému knězi, ať působí v duchovní správě nebo ve škole, je naprosto nutna. R.

JUDr. Svatoš, **Rechtsberater für die Seelsorge.** Warnsdorf 1933. Opitz. Str. 130. Cena váz. 16 Kč.

Loňského roku bylo v tomto časopise na str. 333 referováno o Právním poradci duchovní správy od téhož autora. Letos vydává autor 2. díl svého už dříve vyšlého Rechtsberater. Je to kniha velmi praktická, poučuje o nejnovějším stavu různých církevně právních otázek, podává jasný výklad rozmanitých předpisů, takže duchovní správce se bez této příručky těžko obejde. Doporučujeme duchovenstvu, aby si k Právnímu poradci duchovní správy zaopatřilo i tento 2. díl Rechtsberater; najdou tam sice mnoho stejných partií, ale také mnoho nového. R.

Josef Hronek, **Manuale učitelů katol. náboženství na čsl. školách národních** na škol. rok 1933-34. Praha 1933. Kropáč a Kucharský.

Praktická příručka s kalendariem a katalogem žactva obsahuje hlavně přehled osnov vyučování katol. náboženství. Letos nově zavedené osnovy Kubíčkovy nebyly do Manuale pojaty, protože redakční závěrka končila se 1. července a úřední sdělení o nově zavedených osnovách bylo uveřejněno později. Praktický je seznam knih pro katechetovu knihovnu. Bylo by si však přáti, aby ve všech oddílech byla vyznačena stěžejní, základní díla v tom kterém odboru, aby každý věděl, co si má zaopatřiti v prvé řadě. R.

Karl Adam, **Die sakramentale Weihe der Ehe.** 2. Aufl. Freiburg i. Br. 1933. Herder. Str. 23. M —.50.

Malá knížečka podává přednášku, kterou měl autor na 68. shromáždění německých katolíků ve Freiburgu. Mluví o o manželství přirozeném, které bylo povýšeno Spasitelem na svátost, o manželství jednotném a nerozlučitelném, které může býti uzavřeno jedině před knězem. Zmiňuje se pak o úkolu manželství, který je obnova lidstva plozením, výchovou a obnova církve a udržování veškeré křesťanské kultury. V závěru projevuje naději, že zdaří se obnova křesťanského života ve společnosti Katolickou akcí. R.

P. Régis Geresť O. P., **Veritas. La Vie chrétienne raisonnée et méditée. IV. La maison paternelle.** Paris 1933. Lethielleux. Dva svazky. Str. 400 a 287. Cena obou svazků 30 Fr.

Celé toto široce založené dílo (5 částí) podává směrnice pro duchovní život křesťana. V prvých třech částech pojednal autor o základních pravdách, o existenci boží, o vlastnostech božích; ukazuje ideál života křesťana, Ježíše Krista, a na Rodičce Boží Marii Panně učí, jak přiblížiti se co nejvíce tomuto ideálu. V díle čtvrtém vede autor čtenáře do otcovského domu. Život rodinný přirovnává k životu církve; podává ve své knize celé pojednání o církvi a o svátostech. V druhém díle této čtvrté části popisuje vlastní duchovní život duše, kterou přirovnává k chrámu jerusalemskému, který byl symbolem chrámu duše. Autor je mistrem asketiky a duchovního života i mistrem theologie. Jeho kniha přinese jistě čtenáři veliký užitek. K.

P. O. Staudinger-Vojtech Bucko, **Čo sa deje v Konnersreuthe? »Spasiteľ je dobrý!«** Bratislava 1933. Katolícka Jednota.

Pilný náš spolupracovník, slovenský bohoslovec Vojtech Bucko, studující na pražské bohoslovecké fakultě, vydává překlad krásné knihy P. O. Staudingera »Der Heiland ist Gut!« »Spasitel je dobrý!«. Toto heslo Terezie Neumannové z Konnersreuthu tvoří základní myšlenku jeho knihy, v níž vypisuje život této omilostněné duše, její extase, její utrpení, rozebírá a vyvrací různé namitky proti zjevům konnersreuthským, snaží se vyličiti, jak všechny vise, extase a vůbec všechny milosti, jež se Terezii dostávají, působí na její duši i na duši návštěvníků, kteří jsou svědky těch podivuhodných věcí. Překlad je pěkný, plynný; překladatel připojil i různé dodatky a vysvětlivky, a hleděl obsáhnouti svou knížkou stručnou historii událostí konnersreuthských. Kéž se splní to, čeho autor svou knihou i překladatel svou prací chtějí dosíci: aby kniha ta hlásala, jak velkou lásku má k duším lidským Spasitel, který skrze Terezii Neumannovou chce vésti k sobě lidská srdce a učiniti šťastnými, a aby vlévala do duší útěchu a síly v bolestech a odevzdanost do vůle boží. Kniha zaslouží co největšího rozšíření. Kdc.

Sborník Liturgického týdnu v Praze od 10. do 13. října 1933. Praha, opatství emauzské, 1933, stran 166 v 4°, cena neudána. — Již dávno ozývala se touha po větší liturgické akci, která by osvětlila liturgický život katolické církve věřícím laikům a nadchla je k prožívání. Této touze vyhovělo zasloužilé emauzské opatství v Praze uspořádáním krásného Liturgického týdnu po vzoru belgickém. A aby účinek tohoto týdnu byl trvalý, vydalo totéž opatství jako čís. 11.–12. časopisu svého »Pax« všechny proslovy a přednášky v týdnu proslovené tiskem pod shora uvedeným titulem Sborník Liturgického týdnu. Pro trvalou paměť uvádíme přehled přednášek: Liturgické snahy a cíle nové doby (opat Arnošt Vykoukal), Modlitba individuální a liturgická v životě křesťanském (prof. Em. Soukup OP.), Prožívání církevního roku (prof. dr. Cinek), Účast křesťana na kněžství Ježíše Krista (P. Wenzel OSB.), Mše sv. centrem křesťanského života (P. Schaller OSB.), Poesie v liturgii, zvláště v římském misálu (dr. Fuchs), Sociální význam svátostí (prof. dr. Foltynovský), Mše sv. v životě inteligenta (dr. Krlín), Gregoriánský chorál v liturgii. Úvodní a závěrečný proslov J. Exc. ndp. arcibiskupa dr. Karla Kašpara. Sborník vřele doporučujeme do katol. knihoven. Čihák.

NOVÁ USTANOVENÍ A ROZHODNUTÍ

Úhrada kostelních schodků. V minulém čísle tohoto časopisu na str. 550 bylo citováno vynesení zemského úřadu v Praze ze dne 15. března 1932 č. 138.189 ai 1932-7A 961/1 ai 1931. Tímto vynesením odvolává zemský úřad svou dřívější praksi, podle které uznával povinnost patrona soukromého i veřejného k úhradě potřeb pasivních kostelů. Poukazuje na nález nejv. správního soudu ze dne 16. února 1929 č. 3216, podle něhož neexistuje zákonný předpis, který by soukromému patronu ukládal závazek hraditi kostelní schodky vzniklé při úhradě běžných, t. j. pravidelně se opakujících potřeb. Proto žádá zemský úřad, aby konsistoř doporučila farním úřadům, aby schodky vzniklé opatřením kostelních potřeb snažily se uhraditi jiným vhodným způsobem (sbírkami mezi věřícími a pod.). Toto své stanovisko zemský úřad zase modifikoval na základě zvláštního případu výměrem ze dne 2. února 1933 č. 53.882 ai 1933-7B 811/2 ai 1932. Prohlašuje, že rozhodnutí nejv. správního soudu ze 16. února 1929 č. 3216 ohledně povinnosti patrona ke krytí výloh za kostelní potřeby a zvláště i poskytování úhrady na výlohy za mešní víno a svíčky platí jen pro konkretní případ a nelze mu přikládati všeobecnou platnost. Proto jest zakročiti, kdyby patron tato vydání jakožto dobrovolná odepíral a farním správám tím nesnáze vznikly, aby věc cestou instanční mohla býti řešena. Podle toho musí v podobném případě duchovní správce požádati okresní úřad o zakročení a vyříditi věc cestou instanční. (Viz Ordin. list pražský 1933, str. 28.) Redakce.

Soudy prohlašují vládní nařízení o úpravě pachtovného při zemědělských pachtech za neplatné. Některé soudy v ČSR. odmítly provésti řízení, uložené jim cit. vlád. nař. z toho důvodu, že nařízení ono je neplatné. Otiskujeme bez poznámky důvody usnesení okres. soudu v Litoměřicích: Zmocňovacím zákonem čís. 95 Sb. z. a n. z roku 1933 zmocnilo Nár. shromáždění vládu republiky, aby po dobu mimořádných poměrů hospodářských, domácích i zahraničních, nejdéle však do 15. listop. 1933, nařízením činila opatření pro přiměřenou úpravu cen a výrobních a odbytových poměrů v průmyslu, živnostech a zemědělství, není-li k tomu zapotřebí zvláštního zákona podle předpisu ústavní listiny. V daném případě vlád. nařízení čís. 164 z r. 1933 o pachtovném neupravuje ani cen, ani výrobních a odbytových poměrů v zemědělství, nýbrž snižuje prostě nájemné ve prospěch nájemců a v neprospěch pronajímatelů. Toto opatření, jak je zřejmo, nemá vlivu ani na ceny obilí, ani na zvýšení nebo omezení výroby zemědělské, zasahuje se jím však do soukromých poměrů mezi smluvními stranami, ruší se práva nabytá a zavádí se tím jakýsi druh vyvlastnění movitého jmění, čili omezuje se takto soukromé vlastnictví. Omezení soukromého vlastnictví je však podle § 108 ústavní listiny možné jen v zájmu veřejném na základě zákona a nemohlo býti provedeno nikdy na základě uvedeného zmocňovacího zákona, poněvadž by bylo k tomu zapotřebí zvláštního zákona, na základě veřejného zájmu, jenž tu ovšem není dán. Příkladem takového zákona je zákon o vyvlastnění k účelům staveb železnic. Vzhledem k tomu bylo nutno uznati, že vlád. nař. č. 164 z r. 1933 je v celém rozsahu neplatné, že z něho nikomu nárok v něm uvedený nevzniká a že proto také vyslovená v něm příslušnost cesty řízení nesporného dána není.

Popelnice na katolickém hřbitově? ČKD. 1933 str. 436 referuje o článku dra L. Svatoše z časopisu »Právník« 1933, str. 194 násl. V této studii tvrdí pisatel, že se duchovní správa nemůže brániti proti uložení popelnic na konfesním hřbitově, ani svých souvěrců, ani jinověrců, nemajících v místě vlastního pohřebiště. Zákon o pohřbívání žehem ze dne 7. pros. 1921, č. 464 Sb. z. a n. § 14 ovšem praví: »Popelnice s popelem buďtež ukládány

na hřbitovech, v kolumbariích neb na jiných místech k tomu určených pod zemí nebo nad zemí. O ukládání popela z mrtvol na hřbitovech platí tytéž předpisy jako o pochovávání mrtvol na hřbitově.«

Svatoš přehlíží, že si spálený již zvolil pohřeb žehem, a že nemá již práva na druhý pohřeb na hřbitově ve formě uložení urny.

Kanonické právo považuje kremaci za církevní přečin a zbavuje viníka práva na katolický pohřeb (can 1240 § 1, 5°). Uložení popelnic na katolickém konfesním hřbitově jest urážkou církve. To platí alespoň o viditelném uložení, nikoli snad ve zvláštních podzemních kolumbariích.

Svatoš se vyhnul ustanovení mezikonfesního zákona ze dne 23. dubna 1925 č. 96 Sb. z. a n. § 10, odst. 1. o »slušném pohřbení«: Obřady, projevy, náhrobky a pomníky nesmějí obsahovati urážky náboženské obce (společnosti), jíž hřbitov patří. Názor církve katolické je zde rozhodujícím činitelem i na foru státního soudnictví. Naše čsl. judikatura přijímá církevní stanovisko za své, o čemž svědčí rozhodnutí zemského úřadu ze dne 21. června 1930 (Ord. list pražský 1931, str. 49). O věci pojednává Pejška, Církevní právo sv. I., č. 267. Názor dr. Svatoše nehodí se nikterak na konfesní hřbitovy katolické. Pejška.

Důležitost a dosah rozhodnutí Nejv. správního soudu. Správní soud vydává svoje rozhodnutí pod určitým číslem a datem. To je jeden způsob citace. Druhý, praktičtější, je citovati číslo, pod kterým je rozhodnutí uveřejněno v oficiosní sbírce nálezů správ. soudu, vydávané Bohuslavem (Boh.), za Rakouska Budwińskim (Budw.). Značný počet rozhodnutí týká se záležitostí církevních a církevně politických, jako na př. zabraných kostelů a kaplí, zvonů, hřbitovů, kongruy, patronátu, práva patronátního, fundací, věcí stavební konkurence a j.

Jestliže se odvoláváme na rozhodnutí spr. soudu, musíme si uvědomiti, že spr. soud nevydává nějakou všeobecně platnou zákonnou normu, že neřeší právní otázky in abstracto, ale že jen zkoumá jednotlivé případy po stránce jejich zákonitosti, odpovídá-li napadené rozhodnutí nižších úřadů správních zákonu. Není proto správno citovati rozhodnutí spr. soudu jako všeobecně platnou normu; ono má důležitost jen v případech podobných, kde jsou stejné předpoklady, neboť v takových by spr. soud zase rozhodl stejně. Proto správní úřad, když bylo jeho rozhodnutí správ. soudem zrušeno, musí učiniti opatření nové a při tom dbáti právního názoru spr. soudu.

Jestliže někdo cituje rozhodnutí spr. soudu pod nesprávným číslem a datem, nebo poplete číslo spr. soudu s číslem sbírky Bohuslavovy nebo Budwińského, vzniká zmatek. Kdo si dal trochu páce a kontroloval čísla rozhodnutí spr. soudu v rozmanitých příručkách a sbírkách právních předpisů církevně politických uveřejněná, ví, že jsou často nespolehlivá. Ale nejen čísla, i obsah bývá udán falešně! Vezměme za příklad časovou otázku, kdo je povinen hraditi náklad na běžné kostelní potřeby. Rozmanitých dvor. dekretů a rozhodnutí o tom vydaných úřady správními i spr. soudem je značný počet. Ale jiná je otázka, zdali jich může duch. správce upotřebiti s úspěchem pro svůj konkretní případ, čili zda u spr. soudu vyhraje, když se na nějaké takové rozhodnutí spr. soudu nebo na dvor. dekret odvolá při své argumentaci.

Čsl. spr. soud rozhodl dne 16. února 1929 čís. 3216 — Boh. čís. 7757 — že není zákonného předpisu, který by zavazoval patrona v Čechách, aby hradil ze svého náklad na mešní víno a svíce v případě, že na to nestačí přijmy z kostelního jmění. V letošním ročníku ČKD. 1933, str. 376 je dokazováno, že proti tomuto rozhodnutí je jiné, starší rozhodnutí bývalého spr. soudu ze dne 17. června 1886, čís. 1629 — Budw. čís. 3110, podle kterého prý patron, ať soukromý nebo veřejný, je povinen již z titulu patronátního

hraditi schodky účtu zádušního. Číslo rozhodnutí je citováno správně, ale obsah je zcela jiný! Nechme stranou otázku, zdali rozhodnutí z r. 1929 může býti jednoduše vyvráceno rozhodnutím z r. 1886! Vždyť je známo, že i spr. soud svoje vlastní rozhodnutí někdy koriguje usnesením plenárním nebo i plenissimárním. Ale může-li někdo svoji stížnost u spr. soudu vyhrát, jestliže se na takové rozhodnutí odvolá?

Rozhodnutí ze dne 17. června 1886, Budw. čís. 3110 vůbec nejedná o úhradě schodků zádušního účtu! Věta u Budw. č. 3110 zní: »Die staatlichen Cultusbehorden sind bei Feststellung der Concurrenzpflicht zu Pfarrbauherstellungen gehalten auch auf die Bestimmungen des Erektionsinstrumentes Bedacht zu nehmen und darüber zu entscheiden, ob der Patron nach Maßgabe desselben zu Leistung, welche die gesetzliche Verpflichtung übersteigen, herangezogen werden könne.« — Rozhodnutí to jedná tedy o konkurenční povinnosti k úhradě nákladu na opravu farních budov, ale ne o úhradě schodku zádušního účtu nebo o úhradě nákladu na běžné kostelní potřeby. Z dalšího odůvodnění citov. nálezu vysvítá, že osadníci domáhali se na patronovi, aby zaplatil nejen svou tangentu patronátní (materiál a řemeslníky), nýbrž i tangentu přifařenců (ruční a potažní práce) z důvodu, že je k tomu podle erekční listiny povinen. Patron odmítl, správní úřady mu daly za pravdu; o tom, je-li patron povinen provésti opravy sám na svůj náklad z toho důvodu, že se k tomu v erekční listině zavázal, však vůbec nejednaly. Ministerstvo kultu v poslední instanci (tehdy třetí) rekurs osadníků zamítlo s tím, že »darüber, ob der Patron nach Maßgabe des Erektionsinstrumentes zu Leistungen, welche die gesetzliche Verpflichtung übersteigen, also gegebenen Falles auch zur Deckung des Aufwandes für Hand- und Spanndienste herangezogen werden könne, nach § 55 Ges. N. 50/1874 — da es sich um Geltendmachung eines besonderen Verpflichtungstitels handelt — nur der ordentliche Richter zu erkennen habe«.

Správní úřady tedy vzaly v úvahu pouze zákonné předpisy o stavební konkurenci a ponechaly osadníkům na vůli, aby si od patrona vymohli cestou soudní to, co od něho žádají ze zvláštního titulu, t. j. na základě zřizovací listiny farní. A tu rozhodl spr. soud, že správní úřady m ě l y přihlédnouti také k této erekční listině proto, že ve sporech o nějaké plnění, které je žádáno z titulu patronátu, nerozhodují soudy, nýbrž správní úřady kultové; nebylo správné zavázat patrona k plnění jen takovému, ke kterému je povinen ze zákona a vyjmouti z rozhodování správních úřadů jiná plnění a povinnosti, které patron na sebe vzal při vzniku fary a patronátu. Zřízení beneficia bylo zde důvodem k nabytí patronátu; proto také zakládací listina sama je nejbližším pramenem pro posouzení, jaký je rozsah patronátních povinností. A ten je v tomto případě podle zakládající listiny samotné větší, než podle platných zákonných předpisů.

Těmi není rozsah patronátních závazků vyčerpán, ba ty jsou jen subsidiární; a spr. soud dodává: der Patron kann »auf Grund seines Patronates« zu allem Jenen verhalten werden, was er in limine fundationis übernommen hat, indem alles dieses im einzelnen Falle den Inhalt der patronatischen Verpflichtungen bildet. Ani z těchto slov, vytržených z celku, nelze vyvoditi, že podle tohoto rozhodnutí je patron z titulu patronátu povinen hraditi schodky účtu zádušního. Kdo by tedy svoji stížnost na spr. soud proti patronovi stran úhrady běžných potřeb kostelních opřel o toto rozhodnutí, jistě by — prohrál!

Konečně ještě zmínku o instančním rozhodování. Jestliže se domáhám svého práva, mám zaručenu platným právním řádem pomoc úřadů i soudů pro případ, že je moje právo rušeno. Nejsem-li s rozhodnutím spokojen, mohu se odvolati k instanci vyšší i nejvyšší (druhé až třetí) podle toho, jak zákon připouští. Dokud rozhodnutím nenabylo právní moci, dokud se

nestalo »res iudicata«, není vykonatelné. A tu třeba upozorniti na zákon ze dne 14. července 1927 čís. 125 Sb. z. a n. o organisaci politické správy, jehož čl. 8. nařizuje zkrátiti instanční pořad na dvě instance:

1. pokud opravný prostředek není vyloučen, možno se odvolati z rozhodnutí okresního úřadu k úřadu zemskému; rozhoduje-li zem. úřad sám v prvé stolici, možno se z jeho rozhodnutí odvolati k příslušnému ministerstvu;

2. z rozhodnutí zemského úřadu jako odvolacího není další odvolání k ministerstvu přípustno.

Proto zem. úřad, když rozhodl jako druhá (a poslední) instance o odvolání, připomíná, že »toto rozhodnutí je konečné«. To ovšem neznamená, že »je konec«, že už je res iudicata, nýbrž jenom tolik, že je vyčerpán pořad instancí. Cesta k spr. soudu je však ještě vždycky volná; ale ne dříve, než byla věc vyřízena pořadem instancí nižších!

A jako má osoba fysická, která se cítí zkrácena ve svém právu rozhodnutím instance nižší, možnost obrátiti se na instanci vyšší, aby bylo rozhodnutí (nález, opatření) nižší instance přezkoumáno, tak má tuto možnost také osoba právnická, na př. náboženská matice; i ta se bráni, aby jí nebyly ukládány závazky, ke kterým se necítí povinna. Tak se potom ovšem stává, že okresní úřad rozhodne na př., že náboženská matice je povinna hraditi schodky kostela v N. S tím však není spokojena finanční pokuratura a jako právní zákonný zástupce náboženské matice podá odvolání k zem. úřadu. Ten jako odvolací instance rozhodne s platností »konečnou«. Protože další instance už není přípustna, zbývá jen stížnost k spr. soudu. Na věci by se nic neměnilo, i kdyby třetí instance (ministerstvo) přípustna byla: zase by byla s jejím rozhodnutím spokojena jen jedna strana!

Je tedy třeba s rozhodnutími spr. soudu a dvor. dekrety argumentovati obezřetně; je nutno přesvědčiti se nejen o tom, zdali rozhodnutí spr. soudu je správně citováno, ale také o tom, jaký je jeho obsah, hodí-li se na »náš« případ; jinak se bude šířiti ještě více zmatek v tomto ohledu už značný! Prof. dr. Lud. Matoušů.

Uložení urny s popelem na katol. hřbitově. (Výňatek z kladně vyřízeného rekursu.) Zemský úřad v Praze pod číslem 557.611 ai 933 7 B-434/1 ai 33 ze dne 9. listopadu 1933 vydal toto rozhodnutí:

Düst. pánu P. K. S., děkanu v K. Městská rada v K. jako úřad patronátní a správce katol. hřbitova u kostela Nejsv. Trojice v K. ve schůzi, konané dne 17. října 1932 vyhověla žádosti H. O., aby umístil urnu s popelem zemřelého A. S. v pomníku A. S. na uvedeném hřbitově. Proti tomu odvolal jste se podáním z 22. října 1932 namitaje, že jde o hřbitov posvěcený, na kterém rozhoduje církev katolická a přesto že urna s pozůstatky katolika S. má být umístěna viditelně, tedy k pohoršení katolíků znajících stanovisko církve ku kremaci. Odvolání vašemu okresní úřad v K. výměrem ze dne 31. května 1933 č. 42570 nevyhověl.

Zemský úřad vyhovuje vašemu v zákonité lhůtě podanému rekursu proti výše citovanému výměru okresního úřadu v K. a zrušuje napíkaný výměr jako vadný, při čemž rozhoduje, že správa zadušního hřbitova katolického v K. není vůbec povinna připustiti uložení urny s popelem A. S. na svém hřbitově, tím méně však viditelným způsobem do pomníku u hrobu z těchto důvodů:

Jak bylo šetřením zjištěno, zemřel A. S., vyznání řím.-katol., 1. října 1932 na německé klinice v Praze, kdež také měl řádné bydliště. Jedná se tudíž v tomto případě o uložení urny s popelem souvěrce na konfes. hřbitově katolickém, který zemřel mimo obvod hřbitova a nelze se tudíž

dovolávati zákona zdravotního ze dne 30. dubna 1870, čís. 68 ř. z., který ukládá v přední řadě obcím povinnost zřizovati a udržovati hřbitovy na hřbitovy konfesní, přenášeti povinnost tu jenom v případě, když v místě, kde je zřízen hřbitov konfesní, není hřbitova obecního.

Je tudíž správa hřbitova konfesního, který zastupuje zároveň hřbitov obecní, povinna připustiti v každém případě (ať jde o souvěrce či o jinověrce resp. bezvěrce) pohřbení resp. uložení urny s popelem (podle § 14, věty druhé zák. kremačního č. 464/1921 Sb. z. a n.) osoby, která zemřela v obvodě tohoto hřbitova. Tomu však v daném případě není, a nestihá tudíž správu konfesního hřbitova v K. povinnost přijmouti a uložiti urnu s popelem osoby zemřevší v cizím hřbitovním obvodě. Leč i kdyby A. S. zemřel v obvodě konfesního hřbitova v K., neměli by příbuzní nárok vůči správě hřbitovní na uložení urny s popelem na vyhrazeném místě na hřbitově (do rod. hrobu), nýbrž byli by nuceni spokojiti se místem, které by pro urnu správa hřbitova vykázala, ježto souvěrci (katolíci) podléhají — pokud se týče způsobu pohřbení — vnitřním předpisům své církve (ohledně církve řím.-katol. platí v tom směru § 14 zák. čís. 50/1874 ř. z.) a nikoliv předpisům zákona mezikonfesního čís. 96/1925 Sb. z. a n., který se vztahuje toliko na jinověrce a bezvěrce, nikoliv však též na souvěrce.

Než i jako jinověrec (bezvěrec) neměl by A. S. nároku na uložení do rod. hrobu na katolickém hřbitově v K., ježto povaha hrobu jako rodinného nebyla prokázána, neboť nebyla o zakoupení jeho pro rodinu S. sepsána smlouva, schválená arcibiskupskou konsistoří v Praze. Avšak i v případě existence rod. hrobu je způsob ukládání urny s popelem (viditelně do pomníku či skrytě) vyhrazen vždy správě hřbitovní, a to z důvodu, že ani zákon mezikonfesní, ani zákon kremační neukládají správě hřbitova závazně povinnost připustiti uložení urny s popelem viditelně do pomníku.

Vzhledem k uvedeným důvodům bylo nutno zrušiti nařízený výměr okresního úřadu v celém rozsahu. Tento výměr má podle čl. VIII. zákona čís. 125 ex 1927 Sb. z. a n. platnost konečnou. — Za zemského presidenta: Zeiner v. r.

Může obchodník o dnech památných prodávati? Jistému obchodníkovi nařídil strážník dne 6. července, t. j. v památný den mistra Jana Husa, aby zavřel krám, že prý v ten den není dovoleno prodávati ani pracovati, nýbrž má se zachovávati nedělní klid. O věci dověděl se místní farář a učinil dotaz o té věci jednak u policejního ředitelství v Praze, jednak u zemského úřadu. Policejní ředitelství na dotaz neodpovědělo. Zemský úřad v Praze odpověděl na dotaz připisem ze dne 3. listopadu 1933 čís. 557.885/1933/26-2727-2-33 takto: »K tamnímu dotazu ze dne 8. července 1933 čís. 1387 oznamuji, že podle § 4 zákona ze dne 3. dubna 1925 čís. 65 Sb. z. a n., platí pro památné dny, kromě dne 28. října předpisy o nedělním klidu jen pokud jde o veřejné úřady, ústavy, podniky a školy veřejné, jakož i školy s právem veřejnosti. Nemůže tedy býti živnostník nucen, aby v památné dny, kromě 28. října, měl zavřeno.« (»Far. věst.« v Praze XII., r. X., č. 12, str. 7.)

Dispensování od jedné nebo dvou prohlášek. Biskupská konsistoř litoměřická čís. 10.850/33 upozorňuje, že tuto dispens mohou dávati sami vikáři, a žádá, aby tak činili. Při tom jsou oprávněni vyhírati pro účely vikariátu 5 Kč, respektive 10 Kč při dispensi od dvou prohlášek. Jsou-li snoubenci z dvou různých střídnictví, postačuje udělení dispense vikářem nevěsty. Vikáři, kteří jsou duchovními správci snoubenců, nechť požádají o tuto dispens Ordinariát.

DUCHOVNÍ SPRÁVA

Sňatek snoubenců z Německa delegací v českosl. republice není možný. Zemská správa politická v Praze rozhodla dne 5. června 1928 č. 92.250 ai 1928/1 A-879 ai 28 takto:

1. Sňatek per delegationem v Československu jest u snoubenců v Sasku bydlících vyloučen. Podle § 75 o. z. o. je ku přijetí slavného konsensu manželského oprávněn řádný duchovní některého ze snoubenců; má-li však manželství býti uzavřeno na jiném místě, do kterého žádný ze snoubenců farou nenáleží, musí býti duchovní tohoto místa zmocněn k tomu řádným duchovním správcem (§ 81 o. z. o.). Přirozeně se k tomu předpokládá, že zmocňující duchovní správce jest sám k tomu povolán a oprávněn. V daném případě tomu však tak není. Katolický duchovní správce v Německu není vůbec oprávněn manželství uzavírati, ježto podle § 1320 něm. obč. zák. může býti manželství uzavřeno pouze před příslušným stavovským úřadem. Nemá-li tedy duchovní správce v Německu sám oprávnění k uzavírání sňatků, nemůže je přenésti a zmocňovati k úkonu jiného.

2. Měl-li by pro jmenované snoubence státi se příslušným některý duchovní správce v republice československé, musili by se zde přihlásiti k řádnému pobytu, při čemž by jim z vážného důvodu mohla býti udělena dispens od šestinedělního pobytu. Poznamenávám konečně, že ke sňatku před stavovským úřadem v Německu bylo by zapotřebí pro oba snoubence vysvědčení o způsobilosti ke sňatku vydaného domovským státem.

Prekážka verejnej mravopočestnosti. Štefan a Alžbeta najprv spolu žili, narodily sa im dve deti až konečne sa sosobášili, ale len civilne. Po čase pri nejakej príležitosti Alžbeta primala Štefana k tomu, aby sa aj katolícky dali sosobášiť. Katolícky farár, ktorému Alžbeta vec prednesie so žádosťou, aby ich sosobášil, má však pochybnosť, či medzi Štefanom a Alžbetou nejestvuje rozlučujúca prekážka verejnej mravopočestnosti, od ktorej pred sobášom mala by byť zadovážená dišpenzácia Ordinariátu.

Otázkou je teda, že dľa kán. 1078 medzi ktorými osobami vznikne poťažne jestvuje rozlučujúca manželskoprávna prekážka verejnej mravopočestnosti.

Kán. 1078 vyslovuje, že prekážka verejnej mravopočestnosti vznikne z neplatného manželstva a z verejného alebo všeobecne známeho konkubinátu muža a ženy. Tento muž a táto žena sú teda len prameňom, príčinou prekážky verejnej mravopočestnosti, oni dvaja sú jej pôvodcami, avšak medzi nimi samými ona nejestvuje. Podobne je tomu aj v prípade prekážky pokrvenstva, kde medzi otcom a dcérou, medzi bratom a sestrou atď. jestvuje prekážka pokrvenstva, ale nejestvuje ona medzi samými rodičmi, ktorí sú len prameňom, príčinou a pôvodcami tejto prekážky.

Ďalej kán. 1078 vyslovuje, že prekážka verejnej mravopočestnosti jestvuje medzi mužom a pokrvnými ženy v priamej čiare v prvom a v druhom stupni na jednej strane a na druhej strane medzi ženou a pokrvnými muža v priamej čiare v prvom a v druhom stupni. Aj z tejto osnovy kánona vidieť, že medzi samým mužom a samou ženou, ktorí uzavreli neplatné manželstvo, alebo žijú prípadne žili vo verejnom alebo všeobecne známom konkubináte, nevzniknе a nejestvuje prekážka verejnej mravopočestnosti, lež len medzi ich pokrvnými. To sa tak môže stať, že muž má z predošlého manželstva alebo z nezákonného pomeru, teda či v prvom či v druhom prípade od inej ženy dieťa alebo deti, alebo že žena má z predošlého man-

želstva alebo z nezákonného pomeru, teda zas od iného muža dieťa alebo deti. Prípadne toto dieťa alebo tieto deti muža alebo ženy už sú staršie, už sú ženaté alebo povydávané. Teda muž má už nielen dieťa alebo deti z predošlého manželstva alebo z konkubinátu, ale už aj vnukov alebo aj vnučky, alebo podobne žena z predošlého manželstva alebo z konkubinátu má nielen dieťa alebo deti lež už aj vnukov alebo vnučky. Dľa výšuvedenej osnovy kánona len medzi samými mužom a dcérou alebo vnučkou ženy na jednej strane a len medzi ženou a synom alebo vnukom muža na druhej strane jestvuje prekážka verejnej mravopočestnosti a teda z tohoto nasleduje, že medzi synom muža a dcérou alebo vnučkou ženy a medzi vnukom muža a dcérou alebo vnučkou ženy nejestvuje prekážka verejnej mravopočestnosti. Podobné je to prekážka švagorstva, kde len medzi manželom a pokrvnými manželky a len medzi manželkou a pokrvnými manžela je prekážka švagorstva, ale nie aj medzi samými týmito pokrvnými.

V našom prípade teda medzi Štefanom a Alžbetou nejestvuje prekážka verejnej mravopočestnosti a preto farár, keď inej prekážky medzi nimi niet, môže ich sosobášiť. Dr. Funczik.

Pred a pokódexové miešané manželstvo. Maria, katolička, a Pavel, evanjelik a. vyz., v r. 1916 uzavreli vo Zvolene manželstvo najpr pred štátnym matrikárom a potom aj v evanjelickom kostole pred evanjelickým farárom. V r. 1925 toto manželsto bolo civilne rozlúčené a teraz Maria, ktorá ostala katoličkou, chce uzavrieť nové, katolícke manželstvo pred katolickým farárom s Jánom, evanjelikom a. vyz.

Otázkou je, či Maria môže uzavrieť nové, katolícke manželstvo s Jánom, evanjelikom a. vyz., poťažne či katolícky farár môže platne assistovať tomuto manželstvu.

V r. 1916 vo Zvolene uzavreté manželstvo katolíckej Marie s evanjelíkom Pavlom bolo aj katolícky platne uzavreté a preto teraz Maria dotiaľ, dokiaľ Pavel žije alebo dokiaľ katolícky cirkevný súd manželstvo Marie a Pavla nevyhlási za neplatné, nemôže platne uzavrieť nové, katolícke manželstvo a teda dotiaľ ani katolícky farár nesmie a platne ani nemôže assistovať manželstvu Marie a Jána.

Totižto dľa dekrétu »Ne temere« (vyd. 2. aug. 1907 a platné až do Kódexu, teda do 18. mája 1918) od dňa veľkonočnej nedele (19. apr.) r. 1908, v ktorý deň toto dekrétum v celom svete nadobudlo účinnosti, manželstvo všetkých katolíkov, či títo ho uzavreli medzi sebou či s pokrstenými alebo s nepokrstenými nekatolíkmi, len pod tou podmienkou mohlo byť katolícky platné, keď sa uzavrelo pred katolíckym farárom vyjmúc, že pre niektoré miesta alebo kraje sv. Stolica inú normu by ustanovila. Takéto výnimočné ustanovenie bolo v nemeckej ríši na základe 18. januára 1906 vydanej konštitúcie »Provida«, ktorej platnosť na základe dekrétu S. C. Sacr. č. 833/08 z 27. febr. 1909 bola rozšírena aj na Uhorsko. Dľa konštitúcie »Provida« v nemeckej ríši a v Uhorsku miešané manželstvá katolíkov, keď teda katolík uzavrel manželstvo s pokrsteným nekatolíkom, boly hoci nedovolene ale preca platne uzavreté aj vtedy, keď ony nie pred katolíckym farárom lež pred štátnym matrikárom alebo pred nekatolíckym duchovným boly uzavreté.

V našom prípade katolícka Maria a evanjelík Pavel v r. 1916 na území bývalého Uhorska, ku ktorému vtedy Zvolen patril, uzavreli svoje manželstvo za platnosti konštitúcie »Provida« pred štátnym matrikárom a tiež aj pred evanjelíckym duchovným a preto ich manželstvo katolícky platne bolo uzavreté. Následkom tohoto Maria teraz za života Pavla je viazaná svázkom platného manželstva a preto nové, platné manželstvo uzavrieť nemôže.

Dr. Funczik.

Byciklovanie kňazov. Pod tímto titulem uveřejnili jsme v ČKD. str. 381 ai 1933 právní názor dra Funczika. Pro správný výklad dodáváme následující: V naší republice není zákazu kněžím používati kola čili bicyklu, vždyť na př. usnesení nejd. episkopátu naší republiky ze dne 30. září 1931 předpokládá, že kněží licite užívají kola a pro tuto jízdu jim dovoluje nositi tunica aliquantulum breviori ... maioris commoditatis gratia. Totéž dovolení obsahuje i výnos posv. kongregace de Sacramentis ze dne 13. června 1919. Mohou tudíž u nás kněží z vážných důvodů a bez pohoršení lidu jezditi na kole ve svém povolání. Redakce.

Církevní autorita o zjevenich v Belgii. Události v Beauraingu a jinde v Belgii přiměly belgické biskupy k tomu, že vydali dne 30. října 1933 zvláštní instrukci, v níž se ustanovuje: 1. Nikdo nesmí ani tvrditi, ani míti za pravdu, že církevní autorita dosud tato tak zv. zjevení přímo nebo nepřímo uznala; 2. kněží mají věřícím doporučeti podobnou opatrnost, jakou zachovává církev sv. Jest zakázáno některé události, třeba se zdály zázračnými, označovati za nadpřirozené, dokud jejich nadpřirozenost nebyla bezpečně prokázána; 3. bez schválení svého biskupa nesmějí kněží ani organisovat, ani vésti poutníky na taková místa; 4. spisy o těchto zjevech jest považovati za osobní názor spisatelův, i když byly předloženy k církevní censuře. Podle kan. 1385 CIC. nesmí býti uveřejněn žádný spis o zázračných jevech bez církevní censury. Proto knihy, modlitbičky, obrázky o takových věcech bez církevního schválení vydané, jsou zakázány.

V důsledku této instrukce belgických biskupů usnesli se také rakouští biskupové na své podzimní konferenci vydati podobné směrnice svému duchovenstvu. Žádají: 1. všechno, co má býti uveřejněno tiskem o mimořádných jevech v duchovním a náboženském životě, musí býti dříve dáno k církevní censuře; 2. kněží i laikové, kteří chtějí míti o podobných jevech přednášky ve veřejných shromážděních, potřebují k tomu výslovného svolení příslušného místního biskupa. 3. Rovněž katolické noviny a časopisy smějí přinésti zprávy o takových zjevech jen po předcházejícím církevním svolení!

K pobožnosti denního výstavu. Ord. list litoměřický čís. 54 ai 1933 připomíná, že Missa expositionis nesmí se slaviti coram Sanctissimo exposito, a že Expositio má se provésti teprve po mši sv. Výstav má trvati nejméně 10 hodin a nesmí se doba ta libovolně měniti. Pořad míst a kostelů jest zachovati; nutné změny jest hlásiti Ordinariátu.

Hlášení křtů dětí jinde narozených. V nynější době chodí matky slehnouti do nemocnic nebo sanatoří, odjedou pak s dítětem domů a dají je tam pokřtíti. Správa ústavu často neoznámí porod duchovnímu správci fary, v jejímž obvodu se ústav nalézá, a do křestní matriky musí býti dítě zapsáno s číslem pořadným. Podle ministerského nařízení ze dne 10. srpna 1886 č. 7191 ex 1884 jest duchovní správce, který dítko jinde narozené pokřtil a do své matriky bez řadového čísla zapsal, povinen poslati duchovnímu správci místa, kde se dítě narodilo, do 8 dnů doslovný opis tohoto zápisu proti potvrzení, které uloží v archivu. V zájmu řádného vedení matrik nařizují některé konsistoře znovu, aby spisy byly zasílány ihned po křtu dítěte, a aby zároveň byla poslána všechna data pro statistický list, která by si jinak duchovní správce, v jehož osadě se dítko narodilo, nemohl opatřiti.

Státní dispens od překážky příbuzenství, t. j. mezi sourozencem a potomky druhého sourozence, mezi bratrancem a sestřenicí, jakož i dispens od překážky švagrovství vyjímaje od překážky švagrovství I. stupně, uděluje okresní úřad, v Praze magistrát hlav. města Prahy a jeho úřadovny, pověřené sňatkovou agendou, a to podle vlád. nařízení ze dne 18. prosince 1929 Sb. z. a n. čís. 186. Zemský úřad odmítá vyřizování takových žádostí právem, proto mu je neposílejte. Chk.

UDÁLOSTI

Po nitranských slavnostech. Slovensko prožívalo letos ve dnech 13. až 15. srpna významné jubileum založení prvního křesťanského, historicky doloženého chrámu v Nitře. Slavnosti daly podnět k četné literatuře[1]) o Pribinovi a jeho kostelu; bylo napsáno mnoho článků a pojednání v různých časopisech a listech. Nechyběly ani četné polemiky, hlavně o Pribinově kostelu.

Rušný průběh slavností byl vítaným předmětem pro novináře, kteří se dali strhnouti chvilkovým dojmem aneb jinými důvody pro nebo proti, nešetříce ani samé pravdy. »Hlídka« o tom píše: »... budiž jen podotčeno, že co se o tom píše v českých novinách, je pravda velmi silně promíchaná lžemi.«[2])

Bylo proto radno neunáhliti se s úsudkem. Je zapotřebí určitého časového odstupu k správnému posouzení tak důležitých událostí. Z toho důvodu přinášíme svůj referát o nitranských slavnostech teprve nyni.

Původně byly nitranské slavnosti zamýšleny jako čistě církevní, jako 1100. jubileum založení prvního známého křesťanského chrámu na Slovensku, jako 1100. jubileum jeho křesťanské kultury. Katolické Slovensko se důkladně připravovalo na důstojné oslavení svého tak významného jubilea. Biskupský sbor slovenský již dne 25. ledna 1931 upozorňoval své věřící pastýřským listem na blížící se nitranské slavnosti. Znovu tak učinil pastýřským listem ze dne 15. února 1933.

Když však vláda přijala protektorát nitranských slavností, slavnosti dostaly tím dvojí ráz: církevní a národní, co se silně odráželo i v jejich průběhu. Církevní slavnosti dosáhly plně svého cíle. Byly výmluvným dokumentem síly slovenského katolicismu. Slavností zúčastnil se J. E. kard. Hlond, primas polský, J. E. Rafael Rodič, arcib. bělehradský, J. E. dr. I. Prečan, arcib. olomoucký, J. E. Mišič, biskup mostarský, J. E. A. Stojka, řecko-katol. biskup užhorodský, J. E. msgr. Stavěl, světící biskup olomoucký, zástupce arcib. pražského kanovník dr. J. Kulač a celý slovenský episkopát. Poslední den bylo na 150.000 účastníků.

Z. B. v »Akordě«[3]) o tom píše: »Viděl jsem však procesí ze všech končin Slovenska na cestách pod korouhvemi, v biskupském hradě, v katedrále a v Pribinově kapli, a byli to, nemýlím-li se, Slováci a maličko Čechů; zatím však ti, kteří se potili dole a k slavné příležitosti, na důkaz svého vlastenectví oblékli se do stejnokroje, směli do proslavené kaple vstoupiti jen jako lidé vzdělaní a osvícení. Zde národní myšlenka podivuhodně rozděluje národ . . .«

Národní stránka slavností měla býti dokumentem čsl. vzájemnosti. K tomu však podotýká »Hlídka«:[4]) »Čsl. sblížení na té slavnosti nepokročilo; právě naopak!« Kdo byl tím vinen, ať si rozhodne každý sám. Zdá se však, že Hlinkův incident byl jenom nutným důsledkem toho, co předcházelo.

Po slavnostech nastalo zastavení ľuďáckých novin a široké vyšetřování osob, což jistě jenom ještě více škodí čsl. sblížení. Poděkování J. E. nuncia Ciriaciho na Hlinkův projev oddanosti k sv. Stolici a jejímu zástupci stalo se kamenem úrazu. Ostře byla napadána sv. Stolice v osobě jejího zástupce, i bezprostředně, v čemž se zvláště vyznamenal čelný orgán agrární strany »Venkov«. K sporu poznamenává »Hlídka«:[5]) »Koaliční mi-

[1]) Viz »Kultúra«, roč. V. (1933), č. 7—8, str. 541—574.
[2]) »Hlídka«, č. 9 (září 1933), str. 352.
[3]) »Akord« č. 7—8 (září 1933), str. 267.
[4]) Tamtéž.
[5]) Tamtéž.

nistři až na lidové se usnesli, aby vyslanec Radimský ve Vatikáně žádal o vysvětlení, ale již před tímto se naléhá, by nuncius Ciriaci opustil ČSR. Vysvětlení by si v Praze mohli dáti sami, kdyby chtěli, ale jde o něco jiného, o čem tu nemožno psáti...«

Měly tedy Pribinovy slavnosti po stránce národní aspoň ten dobrý účinek, že se ukázalo, že není u nás všechno v pořádku, že třeba konečně přiložiti vážně ruku k nápravě, aby se zabezpečilo klidné soužití obou národů v naší republice.

Končíme svůj referát slovy »Akordu«:[6]) »Pribinovy slavnosti jsou nám k poučení, že všechny československé koncepce bez pomoci katolíků jsou už napřed zmařeny. Národní myšlenka sama nespojí ani nespasí národy; spasit a spojit může jen víra.«

VIII. mezinárodní filosofický kongres bude se konati od 2. do 7. září 1934 v Praze. Účelem sjezdu je podati přehled vykonané práce filosofické a dáti směrnice pro další práci. Přesný program sjezdu není dosud stanoven. Dopoledne budou plenární schůze sjezdové, pak schůze, které budou projednávati themata obecná a schůze odborů speciálních. S kongresem bude spojena výstavka filosofického písemnictví od r. 1930. V čele přípravného výboru stojí prof. dr. Em. Rádl.

Z Duchovní české Akademie. Akademie ve své schůzi dne 13. listopadu 1933 rozhodovala o podaných spisech, ucházejících se o cenu. Došlo více než 20 spisů, z nichž poctěny cenou knihy následující: Dr. Josef Miklík C. Ss. R. v Obořišti za spis »Umučení Ježíše Krista« 1.000 Kč. P. Jan Hrubý T. J., profesor arcib. gymn. v Bubenči, za spis »Šťastná pout životem« 1.000 Kč. Dr. Josef Beran, profesor Karlovy university v Praze, za spis »Gabriel Schneider, zakl. Kongr. Školských Sester de Notre Dame« 1.000 Kč. Inž. Josef Konšel, profesor vysoké školy zemědělské v Brně, za spis »Stručný nástin tvorby a pěstění lesů« 1.000 Kč. Dr. Josef Cibulka, prof. Karlovy university v Praze, za spis »Václavova rotunda sv. Víta« 2.000 Kč. Dr. František Dvornik, prof. Karlovy university v Praze, za spis »Cyrillomethodějské legendy s byzantského hlediska« 1.000 Kč.

Katolický kněz rektorem vysoké školy zemědělské v Brně. Pro studijní rok 1933-34 byl zvolen rektorem vysoké školy zemědělské v Brně inž. Josef Konšel, řádný profesor lesní tvorby, katolický kněz. Býval lesním správcem olomouckého arcibiskupství. Jeho kniha »Stručný nástin tvorby a pěstění lesů« byla právě poctěna cenou Duchovní české akademie.

Kardinál Jan Verdier vyznamenán velkokřížem I. tř. čsl. řádu Bílého lva za své sympatie k československé republice a osobní účast na oslavách 15. výročí čsl. samostatnosti a 1100leté památky nitranského chrámu Pribinova. Vyznamenání odevzdal slavnostně čsl. vyslanec ministr dr. Štěpán Osuský za přítomnosti význačných osobností československých a francouzských.

Úmrtí. Na svém statku v Praze-Hostivaři zemřel přední československý státník a vůdce selského lidu dr. Švehla, bývalý předseda ministerstva. Jeho pohřeb ukázal jeho vnitřní velikost a oblibu u celého národa. Zemřel a byl pochován jako katolický syn české matky obřadem katolickým do rodinného hrobu na katolickém hřbitově hostivařském. Celá veřejnost bez rozdílu politiky a náboženství vzdala mu zasloužen cest.

Zemřela matka velikého syna, paní Kašparová, matka J. E. ndp. arcibiskupa pražského. Své požehnání jí poslal sám sv. Otec z Říma, a pohřeb její v Praze svědčil o veliké úctě k ní a o veliké lásce k jejímu synu u všech vrstev obyvatelstva. Byla pohřbena v rodinném hrobě v Chrasti u Chrudimě.

[6]) Tamtéž.

ČASOPIS KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

EPHEMERIDES THEOLOGICAE CLERI CATHOLICI

VEDOUCÍ A ODPOVĚDNÝ REDAKTOR

DR KAREL KADLEC,

PROFESOR UNIVERSITY KARLOVY

VYDÁVÁ

VĚDECKÝ ODBOR KŘESŤANSKÉ AKADEMIE

1949

ROČNÍK 89. (114.) SEŠIT 1-2

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15. Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Obsah

POJEDNÁNÍ

Dr Antonin Salajka: Autokefalie ruské pravoslavné církve 1

Dr Václav Bogner: Pochází člověk po stránce tělesné ze zvířat? . . . 12

Dr Josef Buryšek: Aktivní účast při mši svaté . 17

DROBNÉ ČLÁNKY

Nejnovější nález hebrejských rukopisů Starého Zákona. — Facultas biritualismi. — Večerní mše sv. — Zmírnění eucharistického postu. — Arcibiskup Dr Karol Kmeťko. — Sbor doktorů theologie pražské Karlovy university. — Msgre ThDr Ludvík Matoušů. — ThDr Augustin Alois Neumann. — Msgre ThDr Oldřich Karlík 23—28

LITERATURA

Dr Jan Kap. Vyskočil: Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.) — Přijď, radosti věčná! — Pojďme k Bohu! — Česká neděle. — P. Bohumil Spáčil: Psallite Regi Nostro. — P. Ambrož M. Svatoš: Blahoslavená Zdislava. — Vladimír Sokol: K Colovu překladu Nového Zákona 29—32

Autokefalie ruské pravoslavné církve

Dr Antonín Salajka, Praha

vě zvlášt-
utokefalie
patriarcha
kví k ná-
írkevního

podle zá-

lišují od
lické na-
rchického
i jakožto
předsta-
tostí, na-
utokefální
o papeže
Východě

i na Západě a která byla také uznávána, naproti tomu stanoví tolik nezávislých čili autokefálních církví, kolik jest politických útvarů státních. Zastánci autokefálního systému se dovolávají 34. kánonu apoštolského, kde se praví, že biskupové každého národa mají uznati toho, který jest mezi nimi primas, za svou nejvyšší hlavu. Tímto kánonem byly uspořádány církevní provincie čili metropole. Slova »každého národa« vykládají ve smyslu národa politicky nezávislého, tedy politického útvaru státního. Dovolávají se též 28. ká-

[1]) Srv. Žurnal moskovskoj patriarchii 1948, č. 4, 22.–25: K pjatisotletnemu jubileju avtokefalii svjatoj russkoj pravoslavnoj cerkvi.

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15. Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Dr Antoni

Dr Václav

Dr Josef I

Nejnovější

tualismi. —

Dr Karol Kmeť

Msgre ThDr Luc

ThDr Oldřich Kaš

LITERATURA

Dr Jan Kap. Vyskočil: Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.) — Přijď, radosti věčná! — Pojďme k Bohu! — Česká neděle. — P. Bohumil Spáčil: Psallite Regi Nostro. — P. Ambrož M. Svatoš: Blahoslavená Zdislava. — Vladimír Sokol: K Colovu překladu Nového Zákona 29—32

Autokefalie ruské pravoslavné církve

Dr Antonín Salajka, Praha

vě zvlášt-
utokefalie
patriarcha
kví k ná-
írkevního

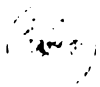

podle zá-

lišují od
olické na-
rchického
i jakožto
předsta-
ností, na-
utokefální
o papeže
Východě

i na Západě a která byla také uznávána, naproti tomu stanoví tolik nezávislých čili autokefálních církví, kolik jest politických útvarů státních. Zastánci autokefálního systému se dovolávají 34. kánonu apoštolského, kde se praví, že biskupové každého národa mají uznati toho, který jest mezi nimi primas, za svou nejvyšší hlavu. Tímto kánonem byly uspořádány církevní provincie čili metropole. Slova »každého národa« vykládají ve smyslu národa politicky nezávislého, tedy politického útvaru státního. Dovolávají se též 28. ká-

[1]) Srv. Žurnal moskovskoj patriarchii 1948, č. 4, 22—25: K pjatisotletnemu jubileju avtokefalii svjatoj russkoj pravoslavnoj cerkvi.

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15. Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Dr Antonín

Dr Václav

Dr Josef E

Nejnovější

tualismi. —

Dr Karol Kme

Msgre ThDr Lu

ThDr Oldřich K

LITERATURA

Dr Jan Kap. Vyskočil: Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.) — Přijď, radosti věčná! — Pojďme k Bohu! — Česká neděle. — P. Bohumil Spáčil: Psallite Regi Nostro. — P. Ambrož M. Svatoš: Blahoslavená Zdislava. — Vladimír Sokol: K Colovu překladu Nového Zákona 29—32

Autokefalie ruské pravoslavné církve

Dr Antonín Salajka, Praha

I.

Ve dnech 8.—18. července 1948 byly konány v Moskvě zvláštní slavnosti na památku 500. výročí zřízení vlastní autokefalie (samostatnosti) ruské pravoslavné církve. Moskevský patriarcha Alexij pozval hlavy všech samostatných pravoslavných církví k návštěvě Moskvy, kde s nimi projednal důležité otázky církevního života a vzájemného poměru pravoslavných církví.

Autokefalie ruské pravoslavné církve byla zřízena »podle zákonů sv. apoštolů a sv. všeobecných sněmů«.[1])

Východní odloučené církve se na první pohled odlišují od Církve katolické t. zv. autokefalním systémem. Podle katolické nauky jest Církev z božského práva společností monarchického zřízení, podřízená jedné nejvyšší hlavě (římskému papeži jakožto nástupci sv. apoštola Petra), řecko-ruští bohoslovci však představují Církev Kristovu jako souhrn více církevních společností, navzájem neodvislých čili autokefalních. Jak je zřejmo, autokefální systém popírá všeobecnou (universální) pravomoc římského papeže nad celou Církví, kterou vykonával od nejstarších dob na Východě i na Západě a která byla také uznávána, naproti tomu stanoví tolik nezávislých čili autokefálních církví, kolik jest politických útvarů státních. Zastánci autokefálního systému se dovolávají 34. kánonu apoštolského, kde se praví, že biskupové každého národa mají uznati toho, který jest mezi nimi primas, za svou nejvyšší hlavu. Tímto kánonem byly uspořádány církevní provincie čili metropole. Slova »každého národa« vykládají ve smyslu národa politicky nezávislého, tedy politického útvaru státního. Dovolávají se též 28. ká-

[1]) Srv. Žurnal moskovskoj patriarchii 1948, č. 4, 22—25: K pjatisotletnemu jubileju avtokefalii svjatoj russkoj pravoslavnoj cerkvi.

nonu chalcedonského, jenž povýšil cařihradského patriarchu nad jiné východní patriarchy, uděliv mu nejen čestné prvenství, nýbrž i prvenství pravomoci z důvodu, že Cařihrad jako sídlo císařské stal se předním městem říše. Z toho dovozují přívrženci autokefalismu, že, stane-li se některé město hlavním městem říše neb národa politicky nezávislého, tu biskup toho místa stává se současně nadřízeným ostatních biskupů, církev pak té země nabývá práva, aby se stala nezávislou čili autokefální.[2])

Někteří však rozumějí slovu ethnos, národ, v 34. kánonu apoštolském v jiném smyslu, totiž určité národní rasy, pocházející z téhož kmene a užívající téže řeči. Důsledkem tohoto názoru jest, že se tvoří částečné církevní celky všude tam, kde jsou věřící příslušníci k téže národní rase, i když v tom území jest už jiná církevní hierarchie zřízena. Je to t. zv. fyletismus (od slova fylé rasa, kmen). To se uskutečnilo zejména u Bulharů, ještě před dosažením politické nezávislosti, vznikem bulharského exarchátu. Cařihradský patriarcha ovšem proti tomu protestoval na synodě r. 1872 spolu s patriarchou alexandrijským, antiochijským, arc. cyperským a 25 východními metropolity. Bulharská církev byla vyloučena z východní pravoslavné církve. Slovanské východní církve spolu s rumunskou však svého spojení s církví bulharskou nepřerušily. V dnešní době fyletismus není jen u Bulharů, nýbrž i v jiných zemích, na př. mezi ruskými emigranty, ve Spojených státech severoamerických, v Sovětském svazu, v Československu, v nichž jsou vedle sebe zřízeny různé národní církevní hierarchie. Cařihradský patriarcha se ovšem stavěl proti těmto snahám a osoboval si církevní pravomoc na př. nad ruskými emigranty, nad Řeky v Americe a j., leč nesetkal se vždy s úspěchem.[3])

Přívrženci autokefálního systému východních církví prohlašují, že už od počátku měla vlastně celá Církev takové zřízení. K témuž názoru se přikloňuje také starokatolický prof. F. Heiler[4]), který se snaží dokazovati na základě obsáhlého materiálu, že původně také

[2]) Srv. M. Jugie, Theologia dogmatica christianorum orientalium ab Ecclesia catholica dissidentium, IV. Parisiis 1931, 240 dd.

[3]) Srv. M. d'Herbigny, L'âme religieuse de Russes, Orientalia christiana, vol. III, n. 11. Romae 1924, 59—70. — M. d'Herbigny—A. Deubner, Évêques russes en exil. Douze ans d'épreuves (1918—1930), Or. chr. n. 67. Romae 1931.

[4]) Srv. Altkirchliche Autonomie und päpstlicher Zentralismus. München 1941. I, 3—184: srv. náš referát o knize v Čas. katol. duch. 1943, 44—47.

západní Církev měla podobnou mnohotvárnost jako východní církve, že sestávala z řady autonomních církevních těles, z nichž každé mělo své samostatné zřízení, svou vlastní liturgii a bylo těsně spjato se životem lidu. Uvádí pak tyto západní autonomní církevní provincie: církev severoafrickou, španělskou — západně-gotskou církev mozarabického obřadu, církev gallskou a franckou, milánskou církev ambrosiánského obřadu, církev benátskou, církev keltickou (britskou, irskou a skotskou) a konečně »ariánské« církve germánské. Všechny západní pravověrné církevní provincie, podobně jako východní, uznávaly podle Heilera autoritativní přednost římského Stolce. Toto prvenství nebylo však původně jak na Západě, tak na Východě spojeno s aktivní církevní pravomocí. Západní církve byly po celá staletí zrovna tak svobodné od každého centralistického vedení, jak je tomu dodnes u církví východních.[5])

Představíme-li si dnešní katolickou Církev s její jednotou v učení, bohoslužbě a církevním zřízení, domníváme se, že tomu tak bylo od počátku. To jest podle Heilera velký omyl. Centralistická, jednotná Církev povstala teprve dlouhodobým vývojem.[6])

Myšlenka zemských, národních církví žila podle téhož autora ve středověku a oživla reformací v Německu, Skandinavii a Anglii. Avšak také v katolické Církvi v Německu oživla na rozhraní 18. stol. myšlenka německé národní církve (Febronius, později J. Döllinger). Starokatolicismus, reformní katolicismus a pod. ukazují podle Heilera, jak hluboce je zakořeněna stará myšlenka křesťanské germánské církve.[7])

K Heilerovým vývodům nutno poznamenati, že různé bludy, obyčeje v bohoslužbě, církevním životě atd., různé národní, lidové prvky v křesťanství netvoří přece hned samostatnou církevní provincii. Přes všechny takové rozdíly a odlišnosti, jichž nelze popírati, je přece rozhodujícím vědomí příslušnosti církevních provincií k jednotnému celku, k Církvi Kristově, představované náměstkem Kristovým, římským papežem.

Dějiny nám podávají však nejedno svědectví, že postavení naprosto nezávislé, tedy autokefální, měla vlastně jediná církev římská, kdežto ostatní čtyři patriarchové východní (cařihradský, ale-

[5]) Uv. kn. 185.
[6]) Uv. kn. 1.
[7]) Tamže 182 dd.

xandrijský, antiochijský a jerusalemský) byli pouze relativně nezávislí, uznávajíce římského biskupa za nejvyšší hlavu Církve. Uvnitř svého patriarchátu byli ovšem nezávislí. Autokefální byly v prvních dobách ony metropolitní stolce, které byly vyňaty z pravomoci patriarchovy, mohly si voliti biskupy a samy se řídily. Tak na př. koncil efeský r. 431 vyňal církev na ostrově Cypru z pravomoci patriarchy antiochijského a učinil ji na něm nezávislou, autokefální. Než i to byla jen relativní nezávislost. Jiný druh autokefálie představují t. zv. katholikáty, význačnější to metropole, jichž primas (ὁ καθολικος) podléhal některému z východních patriarchů, tak na př. katholikos Persie a Seleucie byl pod patr. antiochijským, katholikos Ethiopie pod patr. alexandrijským.[8])

O prvním exarchátu bulharském (924—1019) není snadné říci, zdali byl naprosto nezávislý, autokefální. Zdá se, že Bulhaři v té době nepřerušili naprosto svého spojení s církví římskou. Druhý bulharský patriarchát (1204—1393) byl nejdříve spojen s církví římskou, potom upadl do církevního rozkolu východního. Totéž se stalo i s patriarchátem srbským v Peči (1346—1459). Na území bývalé říše turecké bylo několik autokefalií, především východní patriarcháty (čtyři), potom církev na Cypru, bulharský patriarchát v Ochridě (1393—1767), srbský patriarchát v Peči (1557—1766) a katholikát iberský. Rovněž na území bývalé říše rakousko-uherské bylo před první světovou válkou 1914—1918 několik autokefálních církevních celků.[9])

II.

Křesťanství pronikalo na Rus již v 9. stol. ze Západu i z Východu, a to prostřednictvím normanských, skandinavských Varjagů, kteří se v 10. a 11. stol. smísili s domácím slovanským obyvatelstvem v jediný národ, který byl nazýván od řeckých dějepisců Rós, Rusové. Varjagové-Rusové založili také první dynastii, jejichž dva princové, Askold a Dir, se usadili v Kyjevě. Byli jednak obchodníky na cestě od Baltického moře do Cařihradu, jednak sloužili jako vojáci slovanským knížatům i Řekům. Měli proto na severu a na zá-

[8]) Srv. Jugie, uv. kn. 270 dd.
[9]) Srv. R. Janin, Les églises orientales et les rites orientaux. 3 éd. Paris 1935.

padě styky s křesťanstvím západním (latinským), v Byzanci pak s křesťanstvím východním (byzantským). Misse cařihradského patriarchy Fotia k Rusům (po r. 860) byla asi přechodná. První křesťanský kníže varjažsko-ruský Askold byl usmrcen od Olega (879—912), prvního knížete v Novgorodě. S ním zahynul patrně i byzantský biskup a jeho proselyté. Za Olegova nástupce Igora (912—945) byla už v Kyjevě obec křesťanská. Křesťanství nebylo ovšem v polovině 10. století v Kyjevě tak silné, aby se mohlo státi náboženstvím státním. Vdova po Igorovi, kněžna Olga (945—964), přijala křest kolem r. 954—955, pravděpodobně podle západního obřadu v křesťanské obci kyjevské a nikoli v Cařihradě, jak tvrdí ruští kronikáři a byzantští dějepisci. Konstantin Porfyrogenetos píše o kněžně Olze při její návštěvě v Cařihradě (r. 957) již jako o křesťance a o jejím křtu se vůbec nezmiňuje.

Hlavní zásluhu o pokřesťanění Rusi má kníže sv. Vladimír (987—1015), nejdříve kníže novgorodský, potom kyjevský. Zprávy starých ruských legend, zachovaných v letopisech Nestorových, v nichž jest pokřesťanění Rusi a obrácení sv. Vladimíra vylíčeno legendárně, obsahují podle novějších dějepisců a badatelů (E. Golubinskij, Šachmatov, M. Priselkov, N. de Baumgarten, A. M. Amann, M. Jugie a j.) nezaručené pověsti, pocházející od nějakého Řeka (z 11. až 13. stol.), který pokřesťanění Rusi řecky přibarvil a vychválil řeckou víru nad ostatní. Chtěl tak zahladiti každou stopu západního vlivu při obrácení ruského lidu a při začátcích jeho církevní organisace. Podle starých památek ruské literatury z 11. stol., objevených v 19. stol. (Slovo o zakoně i blagodati, sepsané metropolitou Ilarionem, Pochvala knjazu Vladimiru od mnicha Jakuba a Život sv. Borise a Gleba od mnicha Nestora) kníže Vladimír přijal křesťanskou víru z vlastního popudu, pravděpodobně od kněze varjažského, západního obřadu (asi r. 987). Jugie soudí, že první církevní organisace na Rusi byla zřízena v dohodě s Římem. Kyjevské Rusko, jak dokázal v nejnovější době sovětský učenec N. Nikolskij, podléhalo vlivu západních Slovanů, k nimž přinesli křesťanství sv. Cyril a Metoděj. Prof. Grivec se domnívá, že v kyjevské Rusi byla hned od počátku zavedena slovanská bohoslužba, která se tam udržela až do jejího připojení k cařihradskému patriarchátu. Slovanské kněze a slovanské bohoslužebné knihy dostali Rusové jednak ze zemí českomoravských, jednak z tehdejšího Bulharska,

kde byla slovanská bohoslužba po jejím vypuzení z říše Velkomoravské v rozkvětu.

Je pozoruhodné, že řecké prameny o ruské církvi a kyjevské metropoli až do 11. stol. mlčí. Přesto nám kroniky, na př. Ipatijevova, Nikonova a t. zv. Stepennaja kniga uchovaly zmínky o stycích ruských knížat (Jaropolka, Vladimíra, Jaroslava) se Stolcem římským. Zničení bulharského království (r. 1018) přivedlo Jaroslava k definitivní dohodě s Byzancí. Tehdy také nad obřadem západním nabyl v Rusku převahy obřad byzantský (s jazykem slovanským, případně řeckým). Roku 1038 byl nastolen na kyjevský stolec řecký biskup Theopemptos, čímž se octla ruská církev v závislosti na carihradském patriarchovi. Úplné připoutání ruské církve na Carihrad však nutno posunouti až za smrt Jaroslava (r. 1054), ba ještě dále. Teprve Jan II. (1077—1089) zahajuje souvislou řadu kyjevských metropolitů řeckého původu.

I když se východní Slované pomalu přiklonili k víře a církvi byzantské, nepřerušili svého spojení s evropským Západem. Východní církevní rozkol (r. 1054) nepřevedl kyjevskou Rus hned do byzantského světa a neodcizil ji západnímu světu. Kyjevská Rus a vůbec kyjevští Rurikovci byli v 10. až 12. stol. stále ve styku se západními zeměmi, zvláště se Skandinavií. Teprve od vpádu tatarského do Evropy se stával tento styk řídkým. Poměr ruské církve k západoevropskému, katolickému světu se změnil teprve později, až ve 13. až 15. stol. Přispěla k tomu jednak zeměpisná poloha východních slovanských zemí, jednak stálá propaganda carihradské církve (zvláště po třetí křížové výpravě), která vštěpovala ruským lidem nepřátelství a nesnášenlivost k Římu a všemu katolickému. Nelze také zapomenouti na tatarskou nadvládu (od první poloviny 13. stol.). A tak se začali východní Slované ubírati jinými cestami nežli evropský Západ se svými národy, což nám dosvědčují celé bohaté dějiny evropského Ruska až do doby přítomné.[10])

[10]) K počátkům křesťanství na Rusi srv. na př. E. Golubinskij, Istorija russkoj cerkvi, I, Moskva 1881; M. Priselkov, Očerki po cerkovno-političeskoj istorii Kievskoj Rusi, Petrograd 1913; F. Dvorník, Les Slaves, Byzance et Rome au IX s. Paris 1926; N. de Baumgarten, Saint Vladimir et la conversion de la Russie, Rome 1932; A. M. Amann, Kirchenpolitische Wandlungen im Ostbaltikum bis zum Tode Alexander Newski's, Rom 1936; M. Jugie, Les origines romaines de l'Église russe (Échos d'Orient, t. XXXVI, Paris 1937); A. Vasiliev, The Goths in the Crimea, Cambridge, Massachus-

III.

Kyjevská Rus se dostala v závislost na cařihradském patriarchovi a tvořila jednu z jemu podřízených eparchií. Za knížete Vladimíra měla ruská církev dosti širokou nezávislost na Cařihradu. Byl to jistý stupeň autokefálnosti, který však byl ke konci života Vladimírova zrušen.[11]) Až do vpádu tatarského (v první polovině 13. stol.) byli kyjevští metropolité jmenováni a dosazováni z Cařihradu. Pouze dvakrát se Rusové pokusili sami si posvětiti a nastoliti metropolitu. Avšak i tady nakonec uznali vrchní moc patriarchovu. Když kníže Jaroslav vedl tříletou válku s Cařihradem (1043—1046) a po válce Řekové nespěchali s nastolením nového metropolity kyjevského, tu Jaroslav sám, bez cařihradského patriarchy, jmenoval na kyjevský stolec prvního ruského metropolitu Ilariona (r. 1051). Styky s cařihradským patriarchátem byly přerušeny. Tento stav trval až do r. 1055. Nutno zvlášť upozorniti na tuto okolnost, že rozdělení církve východní a západní se uskutečňovalo právě tehdy, kdy Rusové nebyli v žádném spojení s Cařihradem. Papežští legáti (mezi nimi i budoucí papež Štěpán IX.) se vraceli z Cařihradu oklikou přes Kyjev, kde byli uvítáni a pronesli exkomunikaci proti Řekům.

Řekové svou obratností dosáhli smíru s Ruskem a poslali Rusům (r. 1055) nového řeckého metropolitu, takže prvotní stav byl zase obnoven. V době vlády Vsevoloda Olgoviče kyjevský metropolita Michal (r. 1145) byl nucen opustiti svůj stolec a uchýliti se do Cařihradu. Za trest vydal zákaz konati v jeho nepřítomnosti bohoslužby v kyjevském hlavním chrámě sv. Sofie. Patriarcha pod vlivem Michalovým se zdráhal nastoliti nového metropolitu. A tu r. 1147 kníže Izjaslav Mstislavič, nástupce Vsevolodův, jmenoval bez cařihradského patriarchy na kyjevský stolec nového ruského metropolitu Klimenta, který se tam udržel až do r. 1155, kdy musil prchnouti a ustoupiti novému řeckému metropolitovi Konstantinovi.

Podle E. Golubinského ruská církev měla dávno právo na auto-

sets 1937; V. Laurent, Aux origines de l'Église russe (Échos d'Orient, t. XXXVIII, Paris 1939); J. Macůrek, Dějiny východních Slovanů, I, Praha 1947; M. de Taube, Rome et la Russie avant l'invasion des Tatars (IX—XIII siècles), Paris 1947, a j.

[11]) O autokefálnosti ruské církve srv. Golumbinskij, uv. kn. I, 262 dd.

kefalii[12]), což potvrzují její dějiny. N. Muravjev[13]) poukazuje především na to, že ruský národ převzal od Byzance křesťanskou kulturu, která v něm přinesla v krátké době překrásné plody (metropolita sv. Ilarion, kyjevsko-pečerský klášter s jeho náboženským a národním významem, kyjevsko-pečerský Paterik s jeho hlubokou mravní náplní). K tomu přistupuje dále řada význačných osobností svatého života, které ukazují duchovní zralost ruské pravoslavné církve (metropolita sv. Petr, sv. Alexij, sv. Štěpán Permský, zvláště pak sv. Sergij Radoněžský). Ruská církev přispívala i k rozvoji ruského státu. Čím blíže k 15. stol., tím více se jevila nutnost nezávislosti ruské církve na cařihradském patriarchovi. Ruských metropolitů na kyjevském stolci stále přibývalo (metropolité Cyril II., sv. Petr, sv. Alexij).

Od doby tatarského vpádu poměr ruské církve k cařihradskému patriarchovi se počal měnit. Ve spojení s tureckým nájezdem z Asie upadla Byzanc do rukou čtvrté křižácké výpravy. Ruští metropolité se počali častěji světiti doma, v Cařihradě pak se ucházeli pouze o potvrzení. To trvalo po celá dvě století, až do poloviny 15. stol. Cařihradští patriarchové se dopouštěli též různých přehmatů. Tak na př. po smrti metropolity sv. Alexija (r. 1378) v době dvaceti let následující cařihradský patriarcha dosadil na kyjevský stolec dva, ba i tři metropolity současně.

Na začátku tatarského vpádu bylo zpustošeno mnoho klášterů a kostelů, také mnozí kněží, biskupové a mniši byli povražděni, avšak po ustálení poměrů byli Tataři k církvi celkem snášenliví. Před vpádem Tatarů do Kyjeva uprchl odtud řecký metropolita Josef do Cařihradu, a tu kníže Daniel Haličský zvolil za jeho nástupce ruského biskupa Cyrila III. (r. 1242), který přijal svěcení v Cařihradě. Nelze tu opominouti, že v době metropolity Cyrila papežský legát korunoval knížete Daniela na krále, při čemž ruští biskupové spolucelebrovali s latinským duchovenstvem.[14]) Cyrilovým nástupcem se stal zase Řek, metropolita Maxim (r. 1283), za něhož po zpustošení Kyjeva Tatary r. 1299 byl metropolitní stolec přenesen do Vladimíru.

[12]) Srv. uv. kn. II, 513.
[13]) Srv. Žurnal mosk. patr. 1948, č. 4, 22 dd.
[14]) Srv. t. zv. Ipatijevský letopis r. 1255, Golubinskij, uv. kn. I, 2, 87.

Po smrti Maximově cařihradský patriarcha vysvětil na metropolitu sv. Petra (r. 1308) a poslal jej do Vladimíru. Petr utužoval kázeň duchovenstva i laiků, nebyl však v dobrém poměru se svým panovníkem velkokníže tem Michalem Tverským, zdržoval se nejčastěji v Moskvě, kde si přál býti i pochován. Vyslovil přání, aby tam žili i jeho nástupcové. To nemělo ovšem kanonického významu, avšak Moskva se stala střediskem ruské církve shodou dějinných okolností. Po smrti sv. Petra (r. 1326) moskevský kníže Ivan Danilovič poslal do Cařihradu ruského opata Theodora se žádostí, aby tento byl ustanoven metropolitou. Velkokníže Alexander Tverskoj, syn Michala, který byl nepřítelem sv. Petra, se však přičiňoval o to, aby moskevský kandidát byl zamítnut a místo něho ustanoven metropolitou Řek Theognost. Patriarcha vyhověl. Roku 1327 však místo Alexandra se stal panovníkem moskevským kníže Ivan, který nabídl metropolitovi Theognostovi, aby se přestěhoval do Moskvy. Theognost tak učinil a metropolitní stolec byl přemístěn do Moskvy, kde mělo býti středisko nejen církevního, nýbrž i politického života.

V druhé polovině 14. stol. žil v Rusku světec Sergij Radoněžský, který má pro Východ asi tentýž význam jako sv. František z Assisi na Západě. Nejednou zprostředkoval mezi moskevskými a tverskými knížaty a chápal dějinné poslání Moskvy jako střediska budoucího jednotného státu. Moskva měla výhodnou zeměpisnou polohu, jsouc přirozeným střediskem ruského státu. Moskevská knížata stále zvětšovala svou moc i území, které v 15. stol. bylo až třicetkrát větší proti původním rozměrům. Významu Moskvy prospěla i ruská církev tím, že tam přenesla svůj metropolitní stolec. Metropolita Theognost kanonisoval ostatky sv. Petra, jehož hrob v Moskvě se stal duchovním střediskem státu. Po smrti Theognostově se stal metropolitou sv. Alexej (r. 1354), který byl ustanoven regentem v době nezletilosti knížete Dmitrije. Spojoval ve svých rukou duchovní i světskou moc. Po smrti metropolity Alexeje (r. 1378) nastaly v ruské církvi rozhárané poměry, které trvaly přes deset let. O moskevský metropolitní stolec zápasili Michal, Cyprian, Pimen a Dyonisij. Nakonec Cyprian se stal (r. 1390) po druhé metropolitou. Nedlouho před smrtí knížete Dmitrije (r. 1389) navštívili Moskvu legáti papeže Urbana IV., kteří nabízeli Moskvě, aby se zbavila rozháraných církevních poměrů tím, že by uznala kanonickou podřízenost římskému papeži. Leč kníže zemřel, na Rus

se vrátil Cyprian a tak papežská misse se nesetkala zatím s úspěchem.

V té době značně poklesla u Rusů autorita cařihradského patriarchy. Metropolita Cyprian vedl zápas s Novgorodem, jehož arcibiskup se snažil o církevní nezávislost. Cyprian také pořídil překlady bohoslužebných knih a pozměnil liturgický řád. Nutno též připomenouti, že Cyprian byl horlivým stoupencem sjednocení Církve. Spolu s litevským knížetem Jagellem usiloval r. 1396 o jednotu s Římem. Oba napsali cařihradskému patriarchovi dopisy a radili mu, aby svolal v Rusku koncil. Patriarcha uznával odůvodněnost jejich návrhu, avšak namítal, že jest překážkou k tomuto kroku válka s Turky a pak, že by bylo nutno svolati koncil ekumenický, k němuž podle jeho názoru Rusko jest málo vhodné.

Po smrti Cyprianově (r. 1406) byl poslán z Cařihradu za moskevského metropolitu Fotij, který svým usilováním o navrácení církevního majetku neprávem odcizeného si zjednal mnoho nepřátel. Fotij také bojoval s pskovskou heresí t. zv. »strigolníků«. Po smrti Fotiově (r. 1431) byl zvolen jeho nástupcem ruský biskup Jonáš. Odebral se do Cařihradu teprve r. 1436 pro souhlas patriarchy. Patriarcha však jmenoval krátce předtím moskevským metropolitou opata Isidora a tak oba přišli do Moskvy. Isidor však si dovedl svou vzdělaností a obratností získati velkoknížete. Brzy potom se vypravil do Italie na koncil florentský. Kníže mu dal slavnostní doprovod. Na koncilu získal si Isidor vynikající postavení a byl oddaným stoupencem sjednocení církevního. To se také uskutečnilo. Kromě Isidora podepsal sjednocovací akt ještě ruský biskup suzdalský. Na zpáteční cestě Isidor v hodnosti kardinála a papežského legáta a latere se zastavil v Litvě a Polsku, a teprve po roce přibyl do Moskvy. Tam zatím nastalo smýšlení nepřátelské církevní jednotě s Římem. Kardinál Isidor se odebral do Uspenského chrámu v Moskvě, vykonal děkovnou bohoslužbu, při níž vzpomněl papeže Eugenia IV., byl přečten sjednocovací akt a doručeno knížeti poselství od papeže. Třetího dne byl však Isidor zatčen a žádáno po něm, aby se zřekl církevního sjednocení. Zůstal však věren svému dílu. Asi s pomocí velkoknížete se mu podařilo uprchnout. A tak se dílo církevního sjednocení s Římem nepodařilo pro malou iniciativu světské vlády a pro rostoucí nenávist pravoslavného lidu a duchovenstva ke katolickému Západu.

Vypuzením Isidorovým nebylo však vše urovnáno. Bylo třeba pro Moskvu nového metropolity. V Cařihradě byl však sjednocený patriarcha a také císař byl stoupencem církevní jednoty. I obrátil se velkokníže Vasilij r. 1441 dopisem k cařihradskému patriarchovi, sdělil mu, že Isidor zradil pravoslaví a žádal, aby sbor biskupů si mohl sám vysvětiti nového metropolitu v Moskvě. Objevila se však možnost návratu Isidorova do Ruska, nikoliv do Moskvy, nýbrž do litevské části metropole. A tu rozhodnutím velkokníže dne 15. prosince 1448 sešel se sněm biskupů a duchovenstva a ruským metropolitou byl ustanoven sv. Jonáš. Stalo se tak bez vědomí patriarchova i císařova. Teprve r. 1452 byl sestaven list pro císaře Konstantina, který byl nejdříve nepřítelem církevní jednoty. Dopis, v němž žádal velkokníže, aby v budoucnosti sám mohl jmenovati nového metropolitu v Rusku, nebyl odeslán, neboť Konstantin se smířil s církevním sjednocením a Cařihrad, sídlo patriarchovo, upadl definitivně do moci turecké r. 1453.

Tak se dovršila dějinná událost v ruské pravoslavné církvi a začalo její nové, autokefální období. Začala se též tvořiti známá theorie o »Moskvě — třetím Římu«. Již na konci 15. stol. setkáváme se s jejím úplným rozvinutím u igumena pskovského kláštera Filoteje. Konečně r. 1589 moskevský metropolita Job byl vyznamenán titulem patriarchy, čímž ruská církev se stala nezávislou i formálně. Patriarchální období ruské církve bylo přerušeno dvě stě let trvajícím sv. synodem (zřízeným r. 1721 carem Petrem Velikým), r. 1917 byl patriarchát obnoven na moskevském koncilu volbou patriarchy Tichona. Po něm byl patriarchou moskevským Sergij[15]), od r. 1945 jest patriarchou moskevským a vší Rusi Alexij, který se snaží uvésti pod svou pravomoc zahraniční ruské církve v Evropě i v Americe.

[15]) O patriarchovi Sergijovi byla vydána roku 1947 význačná kniha moskevskou patriarchií: Patriarch Sergij i jego duchovnoe nasledstvo, doprovázená četnými obrazy.

Pochází člověk po stránce tělesné ze zvířat?

Dr Václav Bogner

Ve 4. čísle Vyšehradu, roč. 1948, byl otištěn článek »Křesťan a vývojová nauka«, v němž autor se zmiňuje o pojednání kardinála Liénarta, otištěném v Études v prosinci 1947. (Výtah byl uveřejněn v posledních číslech Katolika v únoru b. r.) Kardinál Liénart ukazuje v pojednání rozličný obor bible a přírodních věd a připouštěje za dokázanou jistotu vývoj člověka ze živočišstva po stránce tělesné dovozuje z toho, že tím naprosto nejsou ohrožena základní dogmata křesťanská, jako původ lidské duše přímo od Boha, závislost a původ i lidského těla od Boha, byť i prostřednictvím přírodních sil od Boha ovládaných a řízených, existence dědičného hříchu a potřeba vykoupení celého lidského pokolení. Dosavadní katolický názor byl: Třebaže učení o zařazení člověka po stránce tělesné do vývojové stupnice s ostatními živočichy není proti dogmatu, přece není katolickým, neboť odporuje tisícileté tradici, že Bůh je přímým, bezprostředním původcem i lidského těla. Je skutečně tedy věda dnes tak daleko, že je nutno přijmouti bez podmínky zařazení lidského těla do vývojové stupnice živočišstva?

Kardinálu Liénartovi se dostalo přímého odmítnutí od biologa P. Aug. Gemelliho OFM, rektora university v Miláně, ve Vita e pensiero, XXXI, N. S. 1948, str. 164. Uvádím část jeho pojednání v doslovném překladě, neboť jeho slova jsou tím závažnější, že vycházejí od presidenta papežské Akademie věd, i když se o věci samé vyslovuje jen mimochodem v článku nadepsaném: L'incredulità degli »intellettuali« in Francia e l'attività dei cattolici francesi sul terreno della cultura. Schvaluje nejprve kardinálovo odmítnutí polygenismu (t. j. původu lidstva z několika různých větví) a pokračuje: »Kardinál nejenže připouští skutek, říkám „skutek" evoluce, ale odvozuje z toho důsledky tím, že připouští nauku, pravím „nauku" vývojovou, aby vysvětlil zánik živočichů na zemi v rozličných geologických obdobích. Nemyslím, že by se mohlo přijmout toto tvrzení a pravím to se vším klidem a úplnou nepředpojatostí bio-

loga a theologa; zdá se mi, že je určitá záměna v tomto tvrzení: mnozí spisovatelé totiž zaměňují skutečnost, že organické druhy nejsou stálé a statické, ale přizpůsobují se životním podmínkám (takže dnes nemá smyslu mluviti o „nehybnosti" v Cuvierově smyslu: tolik druhů dnes existuje, kolik jich vyšlo z ruky Stvořitelovy) s „evoluční theorií" čili s vysvětlením postupného zániku živočichů na zemské kůře působením vývojového procesu, ať pomalého, ať vzniklého působením „změn". Tento vývojový proces je jen náš výklad způsobu, jímž se rozvíjely události na povrchu zemském; tedy nic jiného než hypothese, domněnka, způsob uvažování. Aniž bychom přijímali názor těch, kteří nemenším právem, ale trochu zvláštním rozumovým postupem převracejí důkaz a mluví o „ústupu" místo o „vývoji" („regrese" místo „evoluce"), aniž bychom přijímali všechny kritiky těch, kteří jako Dacqué si uvědomili dnešní naši nemožnost přejíti ze skutečné geologické následnosti ke skutečné derivaci (odvození), přesto jsme se naučili býti obezřetnější ve vykládání projevů života z vývojové nauky; při tom nepopíráme, že určitý vývojový proces, či lépe transformační, uzpůsobovací, vysvětluje zjevy v živočišstvu. Lze připomenouti francouzského badatele Vialletona, který ze studia článků a kostí, které je spojují prostřednictvím vazů s ostatním tělem, stanovil nemožnost odvozovat velké geologické typy jeden od druhého. Tato námitka nebyla odstraněna a existuje dodnes, neboť je možno překonat ji jen za cenu fantastických biologických konstrukcí.«

Je zajímavé, že i v anthropologii a paleontologii nastal v uplynulém desítiletí úplný převrat v názorech na rodokmen lidstva. Až do nedávna (viz na př. článek Dr J. Malého: Původ člověka a jeho plemen v Dějinách lidstva (Praha, Melantrich 1940) byli považováni za předky nynějšího člověka Pithecanthropus erectus, Sinanthropus, Neandertalec, přechodní to tvary, které prý spojují nynějšího člověka (Homo sapiens) přes tyto mezistupně, jejichž pozůstatky se nalezly v geologických vrstvách čtvrtohorních s prapředkem v době třetihorní, od něhož pochází jedna větev ústící v nynějšího člověka a jiné větve ústící v nynější lidoopy, jako šimpanz, gorila a orang. Tyto lidoopové nejsou tedy předky člověka, jak se věřilo dříve, ale jeho bratranci. Vzpomínám i loňské výstavy nejstarších dějin člověka v Národním museu, kde svrchu uvedený vývoj člověka byl znázorňován i obrazy akademického malíře a pla-

stikami, kde návštěvník přímo na vlastní oči viděl, jaké ubohé polozvířecí vzezření měli tito předpokládaní lidští předkové.

Zatím ovšem věda šla dál. V posledním čísle ethnologické revue Anthropos 1946—49, tom. 41—44, seš. 1—3, str. 81—118, podává N. Lahovary přehled nejnovějších názorů na poli anthropologie a paleontologie v článku »Les origines humaines et la diminution du volume du cerveau chez l'homme. V posledních letech před touto válkou, za ní i krátce po ní se nalezly ve vých. Africe (Kanam, Kanjera), v Anglii (Piltdown, Londýn, Bury St. Edmund, Denise) lebky lidí (Homo sapiens) starších než Pithecanthropus a Sinanthropus. Homo z Piltdown je starý asi 500.000 let, podle názorů Keithových pochází ze začátku prvé doby meziledové (Güntz-Mindel) — jeho kapacita lebková se neliší nijak od člověka moderního. Ženská lebka ze Swanscombe (Anglie), objevená před válkou v údolí Temže, je mladší než člověk londýnský, neb piltdownský, ale přes to se datuje do druhé polovice druhé doby meziledové (Mindel-Riss) 250.000—300.000 let, t. j. 100.000 let dříve než nejstarší Neandertalec z Evropy; Pithecanthropus je jí sotva současníkem. S Keithem souhlasí Morant, Le Gros Clark, Oakley atd. Tato lebka je pozoruhodně blízká průměrné lebce dnešních Angličanek. Weidenreich: »Homo sapiens existoval ve vých. Africe, Evropě a Malé Asii již za rané doby čtvrtohorní a prožil všechny periody ledové, resp. dešťové. (Z řeči na mezinár. kongresu pro anthropologii a paleontologii v Kodani 1938.) Pithecanthropus ztratil nenávratně gloriolu »missing link« (spojujícího článku), kterou měl na začátku tohoto století. Nejstarší lebky lidské neliší se žádným zřetelným rysem od moderních a od nejranějšího paleolitu měl lidský mozek všechny rozlišující charaktery mozku Homo sapiens. (Le Gros Clark na str. 67 nn. zprávy komise, pověřené zkoumáním mozku ze Swanscombe.) Badatelé, kteří chtějí zachovat princip vývojový, jsou nuceni posunout odštěpení (diramaci) Homo sapiens daleko do třetihor. Tím se rozšířila mezera, z níž nemáme žádný »missing link«, na desítky milionů let. Tak píše prof. Ashley Montagu, Introduction to Physical Anthropology, str. 103, Springfield 1945: »Hypothesa orthogenetického (přímorodého) vývoje lidského druhu od bytosti poloopičí k Pithecanthropovi, od tohoto k Sinanthropovi, pak k Neandertálci a dále až k Homo sapiens byla úplně mylná.« Dále píše: »Homo sapiens není nejno-

vějším representantem lidstva, ale představuje naproti tomu varietu již diferencovanou při nejmenším od 500.000, ne-li od 1,000.000 let, poněvadž neexistuje přímá evoluce lidstva, ale veliká rozlišenost od začátku. Větev lidská se oddělila od anthropoidní možná již před 10,000.000 lety, uprostřed doby třetihorní.« Podle těchto autorů existoval při nejmenším již od polovice třetihorní doby velký počet neodvislých odrůd lidského typu, z nichž mnohé mohly existovat dále ještě potom, co se objevil Homo sapiens. Moderní člověk pochází bezpochyby z linie člověka piltdownského a ostatních zmíněných výše. Tito lidé byli přední hlídkou lidstva, majícího svou vlast jistě i mimo Evropu (Anglie byla vždy na periferii světa). P. Teilhard de Chardin a jiní badatelé opouštějí theorii o asijském původu lidstva z důvodu poměrně řídkého a pozdního výskytu paleolithických civilisací a kladou kolébku lidstva do subtropické krajiny, snad africko-syro-indicko-austraneského prostoru. Podle posledních nálezů dr. F. Cabu v Kongu, studovaných a vykládaných abbém de Breuil, prof. van Riet-Lowem a j. (Transactions of the Royal Antr. Society af S. Africa, vol. XXX, part. II, 1944), existoval Homo sapiens v jižní a střední Africe (Uganda) od konce třetihorní doby; byl by tak starší než Sinanthropus a Pithecanthropus.

Vývojová theorie sama se v poslední době též jinak chápe. Cuénot pro živočišstvo, Nilson pro rostlinstvo (Der Entwickelungsgedanke und die moderne Biologie, Bios XIII, 1941) stanoví toto: Velikým pravidlem života není exklusivní následnost druhů v řádu postupného zdokonalení, ale koexistence druhů primitivních a zdokonalených. Jestliže se nalezne totéž u člověka, není to nic výjimečného, ale zapadá tím do všeobecného běhu života. Zdokonalení druhů je námi posuzováno podle kriterií lidských, ve skutečnosti však každý druh, s hlediska přírody, je stejně dokonalý od okamžiku, kdy se k životu dostal a kdy se normálně rozvíjí ve svém okolí. Proto druhy, jako měkkýši, hmyz, určité rostlinstvo, jako jehličnaté, které jsou desítky a stamiliony let staré, neztratily nic z vitality předků a koexistují za našich dnů jak s nejstaršími druhy ssavců (vačnatci), tak s ostatními druhy ssavců daleko mladších. Jestliže nějaký druh je schopen života, není vskutku důvodu, proč by se měnil nebo zmizel. Není to prostředí, které může uzpůsobovat život, ale organismus; rozličnost způsobů života nemůže překročit

celkem dosti úzkých hranic variability určitého druhu. (Pro většinu rostlinných druhů je hranicí již rozdíl teploty 2 stupňů nad, resp. pod jejich tepelným maximem neb minimem.) Ve stálém prostředí není vůbec místa pro evoluci mající charakter přechodu k jinému druhu. Jediná možná evoluce v tomto případě je prohloubení specialisace. Jestliže se prostředí změní, tu se druh buď odstěhuje jinam, kde nalezne dřívější prostředí, nebo zahyne (na př. veleještěři, mamuti neb nosorožci z dob ledových atd.). V přírodě je tedy 1. koexistence, 2. vitální selekce (konkurence), která se však projevuje jen uvnitř téhož druhu, kde vede spíše ke specialisaci než k vytvoření jiného druhu, k specialisaci, která vyloučí možnost druhů předchozích.

Pro vysvětlení nových druhů v údobí geologických věků lze připustit jen možnost změn dostatečně hlubokých, které se vytvořily z důvodů neznámých a způsobem zcela výjimečným, ve skupinách dosti četných a v dosti širokém prostředí, aby se mohly udržet a rozšířit. (Podobný je názor E. Guyénnota a A. Montagu.) To ovšem vše vypadá jako nová kreační theorie. Nejstarší lidé z Anglie a vých. Afriky ukazují se od začátku zcela lidští a zcela vzdálení od anthropoidů jako lidé dnešní. Z rozvoje mozku a lebky i z ostatních faktorů neukazuje paleontologie pravidelně postupující kontinuitu, ale význačnou diskontinuitu, která se buduje od nejstarších dob jako dnes koexistencí ras »nižších« a »vyšších«, aniž by byl důkaz, že »nižší« byly starší než »vyšší«. Ad. Portmann a J. Kälin soudí, že lidstvo povstalo v době daleko starší, než jsou anthropoidi, náhlou změnou. Specifickým charakterem je primát inteligence, objevivší se po prvé v historii Země a tím lidstvo dostalo vlastní vývoj, který je odlišil čím dál tím více od ostatních tvorů a otevřel nekonečné perspektivy. Člověk se rodí jako unikum přírody, je obdařen duchovním nástrojem, který mu dovoluje vykonati jeho poslání a státi se postupně vědomým zrcadlem vesmíru a jeho řádu. (P. Teilhard de Chardin.)

To jsou tedy názory dnešních biologů, paleontologů a anthropologů o vývojové theorii a o původu lidstva, které se podivuhodně přibližuje učení bible, že člověk i po stránce tělesné povstal zvláštním stvořitelským konem Božím. Poněvadž je tedy věda dnes ještě daleko od konečného rozluštění problému původu lidstva, je jistě oprávněna opatrnost Pap. bibl. komise, neboť ani nyní (viz dopis

J. M. Vosté O. P. kard. Suhardovi z 16. I. 1948) nepokládá za vhodné měnit svůj prvý dekret o historickém charakteru prvých 3 kapitol genese z 30. VI. 1909, kde je mezi jiným za historický pokládán i původ člověka po stránce tělesné přímo od Boha.

Aktivní účast při mši svaté

Dr Josef Buryšek, Hradec Králové

Mše svatá jest středem a vrcholným bodem katolické bohoslužby. Žádným jiným úkonem, žádnou obětí a žádnou modlitbou nemůžeme Boha více oslavovati, Jemu děkovati, Jej prositi a s Ním se smiřovati a podati Mu větší zadostiučinění za své hříchy než obětí mše svaté. Jest třeba, aby si to věřící hluboce uvědomili, jaký význam má pro ně mše svatá, jí si vážili, hojně se jí zúčastňovali a nebyli při ní jen jako cizinci a příchozí, pouzí diváci a statisti, nýbrž jako domácí Boží a spoluobětníci.

Jest však bohužel známá zkušenost, na niž si tolik stěžujme, že upadá horlivost věřících na mši svaté a na mnohých místech účast již značně upadla. Věřící zapomínají na druhé přikázání církevní, že mají v neděle a svátky celou mši sv. pobožně slyšeti a mnozí nevědí, jak se mají při mši sv. chovati. Dnes jsou dopolední nedělní a sváteční bohoslužby (t. zv. velká mše svatá) v nebezpečí, že se stanou nejméně navštěvovanými službami Božími nejen ve městech, nýbrž i na venkově. Co jest toho příčinou? Především materialistické smýšlení mnohých katolíků, honba za zábavami a výlety, které se na mnohých místech pořádají již v sobotu a v neděli dopoledne a znemožňují v neděli účast na bohoslužbách, nedostatečné uvědomění a porozumění pro hodnoty náboženské; mnozí věřící si neuvědomují, že se stali svatým křtem údy mystického Těla Kristova — členy veliké rodiny církve katolické — a mnozí již jako suché ratolesti na tomto kmeni živém odumřeli. — Dále jest příčinou malé návštěvy při nedělních bohoslužbách jistý náboženský minimalismus, domněnka mnohých, že stačí, když jen někdy — nanejvýše o nějakých svátcích, přijdou do kostela a touha, aby byla bohoslužba co nejkratší. Konečně jest to i jistý partikula-

rismus, t. j. sklon k separátním stavovským bohoslužbám pro různé skupiny v kaplích veřejných a poloveřejných (na př. školních), a tím se mnozí odcizili bohoslužbám v kostele farním. Dále jest to pohodlí a malý zájem věřících, kteří vydrží plni zájmu a zápalu třeba celé hodiny při zimě a nepohodě vysedávati při sportovních produkcích, v kostele se však obávají nachlazení a nemoci a z toho důvodu neposílají do kostela v neděli ani své děti a ty si již od mládí nenavyknou posvěcovati neděli a svátek účastí na bohoslužbách. Mnohdy jest příčinou slabé návštěvy nedělních bohoslužeb i to, že se věřící nedovedou při bohoslužbě případně zaměstnat a vžít se do ducha nejsv. oběti, když neznají liturgických písní, nemají modlitebních knih a zpěvníku a zpěv kostelní jest na stupni velmi ubohém. Konečně to bývá i méně vhodná doba pro bohoslužby a nepraktický pořádek bohoslužebný.

A přece aktivní účast na bohoslužbách jest barometrem duchovního života farnosti. Koncil provinciální pražský r. 1860 tak důtklivě klade věřícím na srdce povinnost, aby se v neděle a svátky svědomitě zúčastňovali mše sv. »Věřící pro úctu a lásku k nejsvětějšímu tajemství našeho náboženství zapřísahame, aby se co nejčastěji a co nejhoroucněji zúčastňovali mše sv. nejen o nedělích a svátcích, nýbrž i jindy — ano dokonce každodenně — možno-li čerpali z pramenů Spasitelových vodu tryskající do života věčného. Ničím jiným nemohou Boha více ctíti, není milosti, kterou by nemohli tam obdržeti, není dluhu, který by nemohl býti splacen, není neduhu, který by nemohl býti uzdraven touto podivuhodnou Kristovou obětí, není lepšího skutku, kterým bychom mohli pomáhati živým i zemřelým. Pamětlivi zvláštních užitků, které z ní plynou pro zbožné účastníky se srdcem čistým nebo alespoň kajícím, s důvěrou ať přistupují ke trůnu milosrdenství Božího a plni víry a posvátné bázně, ať vstoupí k oltáři Božímu a se srdcem hořícím láskou nechť slaví co nejzbožněji tajemství božské lásky, obětujíce se sami Bohu, který se sám pro nás stal obětí.« (Tit. III., cap. 1. De sancrosanctae Missae sacrifio.) A na jiném místě týž koncil opět připomíná: »Nechť jsou věřící pamětlivi, že jest první a nejzávažnější povinností katolického vyznání víry — neomlouvá-li naprostá nemožnost — aby byli účastni oběti mše svaté ... a zúčastnili se tohoto nejvznešenějšího tajemství s takovou zbožností jako praví adorátoři, které Bůh hledá, kteří se mu mají klaněti v duchu

a pravdě, ukazujíce svou zbožnost i zevnějším chováním.« (Cap. IV. de sanctificatione dierum festorum.)

A aby si věřící účastí na mši sv. vážili, předpisuje dále sněm duchovním správcům: »Největší péči nechť vynaloží duchovní správcové, aby co nejvíce podporovali a pozvedali účast na bohoslužbách. Bohoslužbu ať učiní lidu milou a příjemnou největší důstojností a krásou, slouživce především potřebám věřících a usnadňujíce jim co nejvíce možnost účastenství; bohoslužby ať začínají dle stanoveného bohoslužebného řádu co nejpřesněji, neobtěžujíce jich ani dlouhým trváním, ani jich nepohoršujíce jejich krátkostí.« (Cap. 4 de sanctificatione dierum festorum.)

Těmito jasnými slovy přejí si otcové koncilu, aby duchovní správcové učinili bohoslužby co nejvíce přitažlivými vhodně upraveným praktickým bohoslužebným pořádkem, aby bohoslužby se konaly ve vhodnou dobu podle místních poměrů, krásnou a důstojnou úpravou kostela a oltáře a vnitřní čistotou, případným praktickým kázáním a důstojným liturgickým zpěvem, a aby se věřící aktivně bohoslužby zúčastňovali a spolu s knězem obětovali. Kněžiště a loď chrámová, kněžstvo a lid nejsou sice totéž, ale patří k sobě jako duše k tělu, jedni modlíce se a obětujíce, a druzí modlíce se a spoluobětujíce, obojí však před týmž oltářem v tomtéž chrámě při téže oběti.

Když křesťané chodili ještě na bohoslužby v době pronásledování do katakomb, aby slavili svatá tajemství a přijímali nejsv. Eucharistii — chléb silných k posile k statečnému vyznávání víry a žáru lásky až k palmě mučednictví, neměli ještě modlitebních knih. Všichni patřili zářivýma očima na oltář na přesvatou oběť a s nelíčenou toužeností po Spasiteli sledovali posvátný úkon proměňování a přijímání a s Ježíšem v srdci odcházeli do svých domovů i na popraviště. I dnešní křesťané mají s touž vírou, láskou a horlivostí přicházeti na mši sv. a z ní čerpati sílu pro statečné vyznávání víry, upevnění naděje a rozníceni lásky a litosti nad hříchy a rozmnožení milosti a ji zbožně sledovati jako první křesťané; dnešní křesťané mají však tuto účast lehčí, kdy mohou a mají v rukou modlitební a zpěvní knížky, podle kterých by mohli s pravým porozuměním sledovati mši sv., ji co nejvíce prožívat a z ní co nejvíce milostí čerpat. Samy dějiny církevní dosvědčují, že již od jejího počátku se věřící aktivně zúčastňovali mše svaté. V prv-

ních třech stoletích měla mše sv. charakter pobožnosti veřejné. Věřící zpívali společně při bohoslužbě a odpovídali na modlitby celebrujícího kněze. Když pak ve 4. stol. po ediktu milánském stávala se bohoslužba slavnější, mohli se věřící ještě aktivněji jí zúčastniti. Biskup koncelebroval s duchovenstvem. Klerici a věřící doprovázeli jejich modlitby liturgickými zpěvy. Sám sv. Jan Zlatoústý se zmiňuje, jak lidem zpívané responsorium Amen se rozléhalo chrámem jako hřmění. Dosud tuto aktivní účast podržel ritus východních církví. Po 7. stol., aby se vyšlo vstříc soustředěnosti kněze a aby se věřícím více usnadnila návštěva bohoslužby a aby byla zkrácena, zavedeny byly mše svaté tiché.

Celý ritus mše svaté vyzývá věřící ke společné účasti, zejména tak častá výzva k věřícím — Oremus — modleme se, která nic jiného nežádá, než aby všichni se spojili s modlitbami a posvátnými úkony celebrujícího kněze, aby se jí aktivně zúčastňovali a z její plnosti čerpali jakožto ze »souhrnu přesvatých tajemství, do kterých Bůh uložil zřídlo veškeré svatosti«. (Secreta na svátek sv. Ignáce.)

Knězí jsou povinni věřící vychovávati k aktivní účasti na mši svaté; především katechetové by měli při katechesi naváděti děti, jak by se jí měli s porozuměním aktivně zúčastniti. Každého roku by měl katecheta s dětmi probrati a zopakovati stať katechismu o mši svaté, vysvětlit její podstatu a účel, poukázati na její nesmírnou cenu a její užitky a měl by jim dáti návod, jak by se jí měly zúčastniti a měl by jim dáti vhodnou příručku nebo překlad misálku. To měl v úmyslu již před 50 roky veliký biskup Brynych, když zavedl ve své diecési tak vhodnou příručku »Oltář« — knížku katolické nauky, knížku modlitební, liturgickou i zpěvní. Učitel náboženství by měl s dětmi i dospívající mládeží nacvičiti recitaci modliteb stupňových, Kyrie eleison, Sláva na výsostech Bohu, Věřím v Boha, modlitby k obětování, Svatý, modlitby adorační po proměňování, Beránku Boží a modlitby před a po sv. přijímání. Dítky nesmějí zůstati během mše sv. nezaměstnány, nutno je stále upoutávati ke mši sv., aby případnými modlitbami a zpěvem dovedly celou mši svatou vnitřně i zevně sledovati. Pomocí dítek získá katecheta i dospělé, zejména jest třeba pro to získati dospívající mládež.

Dalším prostředkem, kterým nutno působiti pro hlubší poro-

zumění mše svaté, jest kázání. Sněm provinciální pražský proto ukládá kazatelům: »Item pretiosum liturgiae catholicae thesaurum concionatores populo adaperiant et mandante sancta synodo Tridentina (Sess. XXII, cap. 8 de sacrifio missae et Sess. XXIV re ref. cap. 7) seu ipsius Missae tenorem et ritum seu sacramentorum caeremonias aliasve liturgiae partes explicent.« (Cap. V. de praedicatione verbi divini.) Proto jest třeba, aby kazatel konal občas systematické kázání o mši svaté, a to jak s hlediska dogmatického, tak i liturgického. Bohužel, jak zřídka slyšíme vhodná cyklická kázání o mši svaté, a proto není divu, že značná část věřících mši svaté vůbec nerozumí, jí si neváží a jen ze zvyku se jí ještě zúčastňují jako pouzí návštěvníci a diváci! S bolestí patříme na tak smutný zjev, že mnozí přicházejí do chrámu na mši svatou pozdě a někteří až po mši svaté a jiní nejdou na ni vůbec! K přípravě dobrého kázání o mši sv. jest ovšem třeba důkladně prostudovati traktát o mši svaté z dogmatiky a jej promeditovati. Kolik vzácných námětů ke kázání najde v knize Scheebenově: Die Mysterien des Christentums! Jak případná jsou kázání katechetická i liturgická biskupa Brynycha o mši svaté!

Jak vzácné myšlenky o aktivní účasti na mši svaté podává encyklika sv. Otce Pia XII. Mediator Dei et hominum, když v druhé části jedná o poměru mše svaté k oběti kříže! Plné účinnosti dosahuje mše svatá, když se jí věřící zbožně účastní a přivlastní si milosti, které z ní plynou, a to jak samou účastí na ní, tak i svatým přijímáním při ní! Věřící musí si uvědomiti, že jest jejich největší povinností a ctí zúčastniti se oběti eucharistické a že se jí musí zúčastniti ne s mysli roztržitou a netečnou, nýbrž tak pozorně a vroucně jako praví spoluobětníci, aby se co nejúžeji spojili s věčným Veleknězem. Sv. Otec dovolává se výroku pap. Innocence III., který dí: »Nejen kněží obětují, nýbrž i všichni věřící; neboť co se zvláštním způsobem dokonává službou kněží, to se děje povšechně přáním věřících.« (De sacr. Altaris mysterio III., 6.) A dále se dovolává výroku sv. Roberta Bellarmína: »Oběť se přináší především v osobě Kristově; proto obětování, které následuje po proměnění, dosvědčuje, že celá Církev souhlasí s obětováním vykonaným Kristem a spolu s ním obětuje.« (De Missa, cap. 27.)

Věřící jsou povoláni k tomuto účastenství spoluobětování, jelikož svatým křtem se stali údy mystického Těla Krista Velekněze,

a charakterem křestním, který se vtiskuje do jejich duše, jsou pověřeni k účasti na bohoslužbě, a proto jsou svým způsobem účastni na Kristově kněžství. Obětují spolu s knězem tím, když se s ním střídavě modlí, přinášejí Bohu své chvály, díky, prosby a smír a knězi odpovídají a když k oběti mše svaté přinášejí obětní dary chléb a víno, jak se dálo ve starší církvi, a když dávají knězi stipendium, aby na jejich úmysl sloužil mši svatou. Vlastní oběť nekrvavou však koná kněz sám jako prostředník ustanovený mezi Bohem a lidmi, aby jejich jménem přinášel dary a oběti za hříchy, sám konsekruje jako druhý Kristus jeho jménem, a proto nelze mluviti o koncelebraci lidu. Jediný kněz představuje osobu obětujícího a obětovaného Krista, hlavu mystického Těla Kristova, obětuje jménem všech údů církve svaté a jen jeho prostřednictvím skrze jeho ruce přináší vlastně celá Církev tuto oběť Bohu.

Kdykoliv kněz obnovuje úkon, který konal Kristus při poslední večeři — i kdyby nebyl nikdo přítomen, konsekruje a koná oběť za živé a za mrtvé, za celou Církev, a proto má tato oběť vždy a všude úkol sociální a veřejný. Proto není nutno, aby při každé mši svaté byli lidé přítomni, ač si toho Církev snažně přeje a častou účast na mši svaté doporučuje, nejsou také zakázány mše sv. privátní kněze a nepožaduje, aby je lid schvaloval svou účastí. Oběť mše svaté neztrácí na ceně ani tehdy, když by při ní nebyl nikdo přítomen, ani akolyta, ač Církev sama žádá v can. 813, aby kněz nepřistupoval k oltáři bez ministranta, který by mu posluhoval a odpovídal; v případě, že by kněz akolyty neměl, může si vyžádati od Církve dispens.

V žádném kostele neměla by býti mše svatá, kterou by lid nedoprovázel svými modlitbami, třeba jen tichými a soukromými. Jest možno při mši svaté modliti se i růženec, při kterém vzpomínáme též tajemství vtělení, narození, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Páně, podobně jako při mši sv., když kněz se po proměňování modlí: »Unde et memores Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta eiusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatae passionis nec non et ab inferis resurrectionis sed et in caelos gloriosae ascensionis: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis ac datis hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vitae aeternae et Calicem salutis perpetuae.« Přes to však k pravému pochopení mše svaté se doporučuje, aby se věřící

mši svatou modlili a nejen při ní se modlili, jak si přál svaté paměti papež Pius X. a jak znovu to zdůraznil i pap. Pius XI., který ve své encyklice Miserentissimus Redemptor z 9. května 1928 pojednávaje o smírném charakteru mše sv. připomíná: »Proto se musí při této vznešené oběti mše svaté spojovati oběť kněze a věřících, aby tito byli obětí živou, svatou, Bohu milou.« (Řím 12, 1.) A dále mluví sv. Otec o věčném kněžství Kristově, na kterém máme i my účast a pokračuje: »Na tomto tajemném kněžství a na úkolu zadostiučiniti a obětovati máme účast nejen my, kterých používá náš nejvyšší Velekněz k tomu, aby obětovali oběť čistou božskému jménu na všech místech od východu slunce až na západ, nýbrž i všechen křesťanský lid, který od knížete apoštolů se nazývá královským kněžstvem . . .« Proto musí také všichni křesťané přinášeti dary a oběti za hříchy, podobně jako každý kněz a »každý Velekněz, který jest z lidí vyvolen a pro lidi ustanoven ve věcech, které se vztahují k Bohu«. (Žid 5, 1.) (Pokračování.)

Drobné články

Nejnovější nález hebrejských rukopisů Starého Zákona. V časopise Rome Daily American z 28. dubna minulého roku oznámil profesor university v Jerusalemě E. Sukenik, že byly nalezeny hebrejské rukopisy, mezi nimiž je také rukopis knihy proroka Izaiáše. K vydání těchto rukopisů zatím ještě nedošlo, ale ze zpráv odborných časopisů se pomalu dovídáme o obsahu a hodnotě tohoto nálezu. V posledním čísle časopisu Biblica (vol. 29, str. 446—448) P. Aug. Bea S. J. podává přehled toho, co se mu podařilo jednak z kusých zpráv časopisů,*) jednak na základě soukromých informací zjistit. Obsah tohoto zajímavého článečku podáváme čtenářům ČKD.

Rukopisy byly nalezeny v roce 1947 beduiny, a to v jeskyni na severním břehu Mrtvého moře. Byly uloženy v hliněných nádobách. Jsou to svitky jednak pergamenové, jednak kožené. Čtyři svitky byly zakoupeny orthodoxním syrským klášterem sv. Marka v Jerusalemě a další čtyři universitou v Jerusalemě. První čtyři rukopisy byly odevzdány k odbornému studiu »American School of Oriental Research« (Jerusalem), kde Dr John Trever tři rukopisy ofotografoval. Čtvrtý rukopis byl v tak špatném stavu, že bude třeba manuskript nejdříve konservovati. Kde jsou dnes rukopisy uloženy, není přesně známo, bylo pouze oznámeno, že jsou bezpečně uloženy mimo Palestinu.

*) Bulletin of the American Schools of Oriental Research 110 (1948), str. 2 n. (W. F. Albright); The Biblical Archeologist 11 (1948), str. 46—57 (J. C. Trever) a str. 57—61 (B. Burrows).

Nejvýznamnější z těchto rukopisů bude pravděpodobně pergamenový svitek, obsahující proroka Izaiáše. Je to svitek dlouhý asi 7.15 m. Písmo tohoto rukopisu se podobá písmu papyrů a ostrak, nalezených v Edfu (ze 3. stol. př. Kr.).

Druhý rukopis je komentář (midraš?) knihy Habakuk. Je to rovněž svitek zhotovený z kůže a dlouhý 1.51 m. Rukopis obsahuje citace z Habakuka s krátkým výkladem.

Třetí rukopis (několik malých svitků) je asi příruční rituál (»manuale rituum«) nějaké židovské sekty. Podobně jako rukopis předcházející je psán hebrejsky (ne aramejsky), a to hebrejštinou, která je bližší řeči Starého Zákona než hebrejštině Mišny. Poslední ze skupiny těchto rukopisů byl nalezen ve stavu tak ubohém, že nemohl býti dosud prostudován.

Další čtyři svitky koupila universita v Jerusalemě a jsou nyni studovány profesorem E. Sukenikem. Jsou rovněž psány biblickou hebrejštinou a také mezi těmito svitky je opět rukopis knihy Izaiášovy. Ostatní svitky obsahuji děkovné zpěvy podobné žalmům a jiné zlomky, o nichž dosud nebyla vydána bližší zpráva.

I když není dosud znám text těchto rukopisů, není pochyby o jejich mimořádném významu. Učenci, kteří rukopisy studují, nepochybují o jejich autenticitě a stáří. Podle Sukenika jsou všechny rukopisy z doby před pádem Jerusalema (70 let po Kr.). Zvláště svitky proroka Izaiáše budou zajímati biblisty, protože obsahuji předmasoretský hebrejský text a budou tak nejstarším rukopisem této biblické knihy. Kromě papyru Nash, který obsahuje jenom Dekalog, byl dosud nejstarší a neúplný rukopis masoretského textu až ze začátku 10. stol. po Kr. P. Bea zatím poznamenává, že podle fotografických zlomků, jež se mu dostaly do rukou, možno usuzovati na podstatnou shodu nového rukopisu se LXX a s textem masoretským. I pro poznání vývoje a gramatiky hebrejské řeči a historie židovského národa v posledních stoletích před Kristem budou míti nové rukopisy nemalý význam. Je si jen přáti s P. Beou, aby alespoň biblické texty (Izaiáš a Habakuk) byly co nejdříve publikovány, aby je mohli exegeté prostudovat a zhodnotit.

Dr Jan Merell.

Facultas biritualismi. Posv. Kongregace pro východní církev připisem ze dne 11. listopadu 1948, č. 432/46, oznámila, že sv. Otec udělil kněžím v Československu

1. fakultu biritualismu, a to jak kněžím latinského obřadu, tak kněžím obřadu východního, aby mohli sloužiti mši sv. a přisluhovati sv. svátostmi v místech, kde žijí věřící obojího obřadu a není tu kněz příslušného obřadu. Podmínkou je, aby tito kněží znali dobře liturgický obřad i jazyk;

2. pro kněze latinského obřadu je dáno právo udělovati svátost biřmování dětem východního obřadu ihned po křtu.

Tyto fakulty mohou udělovati všichni katoličtí biskupové v ČSR. Musí však při jejich udělení učiniti výslovnou zmínku, že tak činí z pravomoci dané Apošt. Stolicí, a zachovati vše, co nařizuje jinak církevní zákon. To

vše za předpokladu, že nynější okolnosti, pro které jsou tyto fakulty nutné, potrvají.

Arcib. konsistoř pražská zřídila zvláštní zkušební komisi, složenou z kněží latinského i východního obřadu, která žadatele přezkouší v jeho znalostech obřadů a církevního jazyka. (AAC Prag. 1948, str. 83.)

Večerní mše sv. sloužiti je dovoleno pro Čechy a pro Moravu na další jeden rok dekretem Kongr. Sv. Officia z 25. listopadu 1948. Fakulta je dána ve stejném rozsahu a za stejných podmínek, jak bylo uveřejněno v tomto časopise, roč. 1948, str. 224.

Zmírnění eucharistického postu. Sv. Otec Pius XII. udělil úlevu v eucharistickém postu pro kněze i pro věřící dekretem Kongr. Sv. Officia 25. listopadu 1948, č. 365/41, uveřejněném v Acta Curiae Prag. 1949, str. 2.

SS.mus D. N. D. PIUS, Div. Prov. Papa XII, praehabito voto Em.morum Patrum S. Officii atque audito Cardinali Praefecto S. C. de disciplina Sacramentorum, et attentis adiunctis prorsus extraordinariis, in quibus Bohemia ac Moravia his temporibus versantur, praesertim tenui Sacerdotum ac christifidelium valetudine, quae ob immanis recentis belli incommoda labefactata est et magis magisque, in dies ingravescente annona, debilitatur, necnon penuria cleri, imparis ad consulendum curae animarum, desiderium plurium christifidelium S. Communionem frequenter recipiendi explere cupiens, praescripto canonum 808 et 858, § 1, pro Bohemia ac Moravia derogans, benigne concedere dignatus est Sacerdotibus, qui Missam celebrent et christifidelibus, qui S. Communionem recipiunt, in Bohemia vel in Moravia post horam nonam, veniam sumendi potum non alcoholicum usque ad unam horam ante Missam vel S. Communionem.

Eadem facultas fit christifidelibus qui S. Communionem recipiunt post horam octavam, sed vel ad proximiorem ecclesiam petendam longum iter facere debuerint vel ante Communionem in operoso labore multum temporis comsumpserint.

Idque ad annum, quo exeunte Episcopi Ordinarii locorum in Bohemia ac Moravia, conlatis consiliis, de usu huius concessionis accurate et copiose referent ad S. Officium, cui notum facient quid fideles sentiant de hac immutatione legis servandi ieiunium eucharisticum, quaenam utilitates ex praedicta concessione captae sint, et, quod Deus avertat, quaenam incommoda ex eadem orta sint.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Jde tu o dvojí zmírnění eucharistického postu: 1. pro kněze i pro laiky. Kdykoli kněz slouží mši sv. po 9. hodině, má dovoleno ještě jednu hodinu před mší sv. se napíti nealkoholického nápoje. Totéž mohou učiniti i laici, kdykoli jdou po 9. hodině k svatému přijímání. Kromě toho dána jen pro laiky 2. fakulta, aby se mohli napíti nejpozději jednu hodinu před sv. přijímáním nealkoholického nápoje, když jdou k sv. přijímání po 8. hodině. Fakulty té mohou použíti ti, kdo mají do nejbližšího kostela dlouhou cestu

nebo musí před sv. přijímáním dlouho a namáhavě pracovat. Také tyto fakulty jsou dány na jeden rok.

Arcibiskup Dr Karol Kmeťko, sídelní biskup nitranský, zemřel o vánočních svátcích a pohřben byl 27. prosince 1948. Narodil se 12. prosince 1875 z rolnické rodiny, studoval v Nitře a v Trenčíně, bohoslovecká studia konal v Budapešti. Jako věrný, uvědomělý slovenský kněz věnoval všechny síly svému slovenskému lidu jako kaplan i později jako farář. Roku 1906 stal se doktorem bohosloví v Pešti. Význačná byla jeho politická činnost po prvé světové válce v československém parlamentě. Byl upřímným stoupencem čs. myšlenky a státnosti. Stal se roku 1920 biskupem v Nitře a odešel brzy nato z politického života. Staral se velice o dorost kněžský a neopominul žádné příležitosti, aby ve své diecési a na Slovensku vůbec neprohluboval náboženské uvědomění. Veliký byl jeho zájem o misijní práci. Stal se vedoucím misijního hnutí v celé ČSR. Misiím věnoval také velké dvousvazkové dílo »Svetové misie«. V roce 1944 byl jmenován sv. Otcem Piem XI. titulárním arcibiskupem. V posledních letech života věnoval se restauraci své katedrály, za války poškozené, kde také byl pohřben. S arcibiskupem Kmeťkem odešel ze slovenského církevního života význačný jeho representant, hodný nástupce sv. Metoděje. Jeho práce zůstane jistě stále v živé paměti.

Sbor doktorů theologie pražské Karlovy university je nejstarší a jedinou institucí toho druhu Almae Matris Carolinae, jež přetrvala staletí. V jeho matrice, která se zachovala, začíná řada jmen, některých velmi slavných, od r. 1817. Při vyjití zákona ze dne 27. dubna 1873 se sbor usnesl pokračovat ve svém trvání a činnosti a ve smyslu tohoto rozhodnutí byly vydány též stanovy. Podle nich hlavním cílem sboru je pěstování theologických věd. K tomu účelu má pořádat vědecké přednášky, obstarávat vědeckou literaturu a její půjčování, udělovat prémie za vědecké práce a podporovat nadané kandidáty ve vědecké práci. Členem sboru se může stát každý, kdo nabyl doktorátu theologie.

Za každého zemř. člena sboru slouží ostatní mši sv. Členové sboru mají právo nosit »collare canonicorum, anulum et biretum rubri coloris«, rakev zemřelého člena má sbor ozdobit »doctorum pallio, catena et bireto rubro«, pokud se koná pohřeb v Praze.

Předseda sboru má od nepamětných let titul »decanus Ss. Theologiae Doctorum Collegii Pragensis«. Volí jej členové sboru na dobu jednoho roku a také má odedávna nárok na osloveni »Spectabilis«. V administrativě mu pomáhá notář sboru.

V letech války nebylo možno vést v patrnosti osobní stav a upozornit nové doktory theologie na tuto instituci. Bylo by však smutné, kdyby zanikla. Proto se obracíme na doktory theologie v naší vlasti, aby se laskavě přihlásili za členy a pomohli plnit její stanovy. Přihlášky nechť obsahují jméno, tituly, adresu, data a místa narození, ordinace a promoce. Zasílejte je na Sbor doktorů theologie, Praha XIX, Kolejní 4. Zápisné činí 200 Kčs.

Msgre ThDr Ludvík Matoušů se narodil 17. VIII. 1883 v Černovicích u Tábora. Po studiu na střední škole v Táboře studoval theologii v Českých Budějovicích, kde byl též vysvěcen na kněze r. 1907. Prvním jeho působištěm bylo místo zámeckého kaplana v Březnici u Příbrami. Doktorátu theologie dosáhl na Karlově universitě v Praze r. 1913. Za první světové války nastoupil vojenskou službu jako polní kurát. Po ukončení války se vrátil zpět do Březnice. Po 4 letech byl povolán za vicerektora kněž. semináře a suplujícího profesora biblického studia Nov. Zákona a církevního práva na bohosloveckém učilišti v Čes. Budějovicích. V r. 1924 byl jmenován definitivním profesorem těchže oborů. V r. 1936 byl poslán jako řádný profesor biblického studia Nového Zákona na nově zřízenou bohosl. fakultu do Bratislavy. Ale již po dvou letech v r. 1938 vrátil se do Čes. Budějovic, kde přežil jako profesor na dovolené s čekatelným druhou válku. Po ukončení války byl povolán 1. X. 1945 na bohosloveckou fakultu do Olomouce jako řádný profesor církevního práva. V r. 1948 si vyžádal zdravotní dovolenou. Zemřel 14. ledna 1949. Pochován je ve svém rodišti v Černovicích. Knižně vydal: Praelectiones e iure canonico, I., II., III. Sv. Pavel a jeho listy. Byl pravidelným dopisovatelem ČKD. Biskupská konsistoř v Čes. Budějovicích a manželský soud duchovní v Olomouci by mohly vydati svědectví o jeho neúmorné práci, sice nepsané, ale pro Církev tak potřebné. E. Pluhař.

† **Augustin Neumann.** Na sv. Štěpána 1948 zemřel náš přední církevní historik ThDr Augustin Alois Neumann OSA. Narodil se 14. června 1891 v Olešnici na Moravě. Po studiích na I. české reálce v Brně vstoupil r. 1911 do augustiniánského kláštera králové na Starém Brně. R. 1922 odešel do Paříže na Institut Catholique a tamní archivní školu École des Chartes. R. 1929 byl povolán na diecésní učiliště do Hradce Králové a odtud na C. M. fakultu bohosloveckou do Olomouce, kde se habilitoval r. 1931. Mimořádným profesorem církevních dějin byl jmenován r. 1934, řádným 1938. Po válce přednášel jen krátký čas; r. 1946 odešel na zdravotní dovolenou, ale z lůžka již nepovstal. Sclerosis multiplex tragicky zatemnila konec jeho života. Byl pochován v řádové hrobce v Brně. V prof. Neumannovi odchází jeden z nejplodnějších církevních historiků. Napsal 40 samostatně vydaných prací, z nichž mnohé mají základní význam. Týkají se nejožehavějších dob českých dějin, husitské, pobělohorské, osvícenské, probuzenské a národně osvobozenské. Veliký je jeho heuristický přínos zvláště pro českou heresiologii a monasteriologii. B. Zlámal.

Msgre ThDr Oldřich Karlík se narodil 29. XI. 1889 v Tršicích u Olomouce. Gymnasium studoval v Kroměříži, theologii v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen v r. 1913. V r. 1915 se stal adjunktem bohosl. fakulty v Olomouci. Od r. 1916 byl ceremonářem arcib. až do r. 1933 u J. E. kard. Skrbenského, dr. Stojana a dr. I. Přečana. Doktorátu theologie dosáhl na bohoslovecké fakultě v Olomouci r. 1926. Po dvou letech byl pověřen suplováním mravovědy na téže fakultě. Pro tento obor se také habilitoval r. 1929. V r. 1933 byl jmenován mimořádným a r. 1937 řádným profesorem téhož

oboru. Po uzavření vysokých škol stal se v roce 1940 generálním vikářem. V tomto úřadě setrval i po válce. Jmenovací dekret děkana metropolitní kapituly od Sv. Stolice již jej nezastihl živého. Zemřel 7. ledna 1949. Je pochován ve svém rodišti Tršicích u Olomouce. Knižně vydal habilitační práci: Zhoubnost lži ve světle učení sv. Augustina, 1928, pak: Význam panenství v mravním životě, 1931, Mravní život podle řádu nadpřirozeného, 1936. V časopise Na hlubinu: Čím se prohloubí vnitřní život v rodině, 1938. O hlubokém studiu a svědomité práci svědčí všechny jeho elaboráty, které předkládal ve svých četných funkcích arc. konsistoři, metrop. kapitule a duch. soudu manželskému. E. Pluhař.

Literatura

Dr Jan Kap. Vyskočil: **Arnošt z Pardubic a jeho doba.** Praha, Vyšehrad 1947, 690 stran, 6 obrazových příloh, brož. 300 Kčs, váz. 335 Kčs. Jak již název díla naznačuje, prof. Dr Vyskočil se nemíní spokojiti pouhou biografií Arnoštovou, nýbrž chce podati sytý a všestranný obraz prostředí, ze kterého první pražský arcibiskup vyšel a které významným způsobem spoluvytvářel. Rozsáhlá práce pak svědčí, že autor tohoto cíle dosáhl, ano, že učinil ještě více. Téměř pětina knihy je věnována organisaci české církve před zřízením pražského arcibiskupství. Potom přechází autor k osobě prvního arcibiskupa Arnošta. Přirozené schopnosti, vysoké vzdělání kanonistické i humanitní, jež umožnil čtrnáctiletý pobyt v cizině, hluboký duchovní život i mravní opravdovost se harmonicky spojovaly v Arnoštovi, vytvářejice z něho ušlechtilý typ středověkého osvícence, který mohl se zdarem pracovati po boku Karlově a vytvářeti z Prahy a z celé země důležité duchovní i kulturní ohnisko pro celou střední Evropu. S jeho jménem se setkáváme v historii tehdejšího umění výtvarného, právě tak jako v historii vznikající pražské university, instituci sociálních i umění diplomatického. Hlavní zájem Arnoštův patřil ovšem jeho arcidiecési: v její správě zavedl četné užitečné novoty a snažil se pozvednouti náboženskо-mravní život kleru i lidu a zbaviti jej všech nedostatků svými opatřeními reformními. Kniha o prvním pražském arcibiskupu — stejně jako dřívější edice a práce o blah. Anežce — svědčí, že prof. Vyskočil náleží k předním znalcům českého středověku. Jaroslav Kadlec.

Přijď, radosti věčná! Modlitby křesťanského Východu. Vybral a přeložil Josef Myslivec. Praha 1948, Vyšehrad. Stran 52. Cena brož. 20 Kčs. Tyto modlitby, vybrané z bohoslužebných knih východního obřadu, překvapují hloubkou myšlenek a vrouciho citu a jejich vydání bude jistě vděčně přijato zejména od inteligence. Vřele doporučujeme. R.

Pojďme k Bohu. Modlitby pro katolické děti. Uspořádal V. F. Mikulášek T. J. Praha 1938, Vyšehrad. Stran 62, cena brož. 15 Kčs. — Nová tato

modlitební knížka pro děti znamená značný pokrok. Je to vlastně prostý návod k duchovnímu životu dítěte, návod k modlitbě a zbožnému životu. Úvodní slovo napsal nejd. arcibiskup pražský. R.

Česká neděle. Modlitby pro katolický dorost. Uspořádala Marie Holková. Praha 1948, Vyšehrad. Stran 75. Cena brož. 18 Kčs. — Specificky česká modlitební knížka. Všechny modlitby jsou zaměřeny k úctě sv. patronů českých a slovanských vůbec. Poslední modlitba v knížce je ke všem slovanským světcům, o kterých připojují se na konci nejstručnější životopisná data. Tato modlitební knížka měla by býti v rukou každého katolika. Malé nedopatření je u litanie loretánské, kde na konci je uvedena modlitba k sv. Josefu. Úvodní slovo napsal nejd. arcibiskup pražský. R.

P. Bohumil Spáčil T. J.: **Psallite Regi Nostro.** Rozjímání na žalmy pro kněze. Svazek II. Olomouc 1948, Velehrad. Cena brož. 80 Kčs. Po delší přestávce vychází tento druhý svazek rozjímání pro kněze. Autor zachoval stejný postup jako ve svazku prvním: Nejdříve uvádí text žalmu s různými úpravami, vysvětlivky a krátkou zmínku o původu žalmu, jeho účelu, obsahu a rozdělení. Nato následují rozjímání, plná hlubokých myšlenek, která jistě budou každému knězi nejen prospěšnou četbou, ale i cestou duchovního života. R.

P. Ambrož M. Svatoš O. P.: **Blahoslavená Zdislava.** Olomouc 1948, Krystal. Cena 45 Kčs. — Životopis blah. Zdislavy, práce provinciála řádu dominikánů, horlivého šiřitele úcty blah. Zdislavy, je knížkou obsáhlou a důkladnou. Na historickém pozadí kreslí nám autor postavu milé světice jako příklad hluboké zbožnosti a opravdové lásky k bližnímu. Knihu doprovází úvodním slovem litoměřický biskup Dr Trochta. R.

K COLOVU PŘEKLADU NOVÉHO ZAKONA.

ThC Vladimír Sokol.

Nový Zákon. Sýkorův překlad v revisi Hejčlově k tisku upravil, rozčlenil, úvody a poznámkami opatřil Dr Rudolf Col, Velehrad, Olomouc 1947, 800 str., váz. 60 Kčs.

Když jsme na podzim m. r. dostali po prvé do ruky Colův N. Zákon, bylo to pro nás skutečné překvapení. Ani po stránce věcné, ani co do úpravy neměli jsme dosud u nás vydání tak pěkné. Směle je můžeme dát do ruky i vyspělejších čtenářů. Nový překlad vybízí k mnohostranným srovnáním. Dovoluji si na okraj několik poznámek, které pokládám za případné.

1. Z Colovy předmluvy je patrno, že chtěl překládat »současným jazykem, ale se zřetelem k jazykové tradici našich českých biblických překladů . . .« Jde tedy o »nový překlad se stálým zřetelem k Sýkorovu překladu« (str. 7). To dlužno míti při posuzování stále na paměti. Novost Colova překladu (vzešlého ze spolupráce s odborníky v řečtině i češtině) a jeho revolučnost, výbojnost můžeme si ověřovati na každém verši. Nejzřejmější je to ovšem v epištolách. Jeví se to zvl. v nahrazování přechodníků, v pře-

hledné úpravě dlouhých souvětí, v mluveném výrazu místo tvarů archaických a pod. Srovnej Cola se Sýkorou, na př. u Lk 21, 1—4; Řím 1, 1—7; 2 Kor 11, 8—9; Kol 2, 8—15. Stran přechodníků viz ještě na př. Mt 2, 11—12; 27, 27—29. Přechodníky ponechány tam, kde nás celkem neruší (Mt 1, 19; J 19, 30). — Celek epištol se dostává českému katolíku po prvé v srozumitelném překladu, k němuž razil cestu zvl. Hejčl svými epištolami. V dalším si všimnu některých hledisek, podle nichž bych u Cola očekával přesnější vyjádření originálu; bude také patrno, jak Sýkora je někdy přesnější nežli Col.*)

2. Přihlížení k Sýkorovi mělo důsledky mimo jiné předně v poměru Cola k Vulgatě, resp. k originálu. Projevuje značnou závislost na ní, ale někdy se rozhoduje pro řec. znění. Zachované znění Vulgaty bylo asi ovlivněno i zřetelem k použití překladu v liturgii (viz rozhodnutí Papež. bibl. komise v AAS, 1943!). Kromě pravidelných shod Vulgaty s originálem jeví se nám tak u Cola zhruba 4 případy:

a) Přeložena Vulg. a řec. znění je v poznámkách: Lk 24, 17, 24; Ef 5, 14 (tu bych navrhoval místo *zasvitne ti* intensivněji: *zazáří ti!)* a m. j.

b) Přeložena Vulg., ale řec. Merk (jehož 4. vyd. měl Col v ruce) v poznámce neuveden: J 4, 11 *nemáš vědra* M × *nemáš, čím bys navážil* VSC; 1 Sol 4, 8 *vám dává* M × *nám dal* VC. Jinde se rozhoduje se Sýk. proti M i V: J 1, 15 (čas!); Kol 3, 24 (slovosled: *Pánu Kristu!)*; 2 Kor 11, 3 (přidej: *a čistoty* M!).

c) Merk přeložen a Vulg. v pozn.: J. 16, 9; Sk 1, 16; Ř 8, 13. Zarazí poněkud, je-li v témž verši bez zvl. nutnosti v pozn. jednou ř. znění a po druhé Vulg.: 1 Pt 5, 14; J 10, 25. 29.

d) Jindy je přeložena Vulg. v souhlase s podřadnějšími ř. rkp., ale Merkovo znění není ani v textu ani v pozn.: Ef 2, 5; 5, 2, 31; 6, 2 a j.

Jsou tu tedy spojeny různé zřetele (ne vždy nezávažné), a je to nesporně na úkor jednotnosti a přesnosti překladu. Dnes snad už můžeme požadovat důsledné překládání řec. originálu podle jeho dneš. stavu, zvl. když i Col mu mnohdy dává proti Vulg. přednost! Těšíme se, že nám Col přeloží N. Z. zcela podle originálu!

3. Na mnoha místech čteme spíše výklad než překlad, na př.: Ř 1, 4 *podle ducha svatosti* MVS × *podle božské přirozenosti* C (v poznámce o tom nic!); Ef 2, 2 *v synech neposlušných* M × *v dětech* ... C; J 1, 3 *Všecko povstalo Slovem* C — při hlasitém čtení je snadné neporozumění, nehledě k tomu, že doslovné »*skrze ně*« je obsažnější! Naopak by nevadilo přeložit v J 1, 5 druhé *kai-a* volněji *ale*. Spíše už přijmeme volnější překlad v 2 Kor 11, 4 *klidně (to snášíte)* C místo doslov.: *pěkně* ... Podobně přeložen hebraism Lk 1, 32, 35 a j. *bude nazýván* slovem *bude*. Menší nejed-

*) Pro úsporu místa volím tyto zkratky: V - Vulgata, M - Merkovo vyd. řec. N. Z., S - Sýkora-Hejčl, C - Col; ř. - řecký; × - naopak.

notnost: na př. Lk 1, 49 v textu doslovně *jehož jméno je svaté* SC a v poznám. *který je svatý;* zato ve v. 51 má v textu výklad *svou mocí* C a v poznám. doslovně *svým ramenem!*

4. Někdy překládá Col originál výrazem nadbytečným: Ef 1, 18 *pro věřící (en tois hagiois — in sanctis)* × *pro nás, kteří věříme* C; LK 1, 49 *Mocný (ho dynatos)* × *Ten, jenž je Mocný* SC; Ř 1, 1 *(určený) pro evangelium* × *(vyvolený) ke kázání ev.* SC; Fil 3, 10 *vzkříšení* × *zmrtvýchvstání* C *(anastasis* bez: *ek nekrón!).* Také netřeba překládat — aniž opustíme přesnost — každé ř. *de* či *gar;* někdy takové *totiž* zní v češtině trochu cize, na př. Sk 27, 34. V Ef 1, 13 *a v ně uvěřili* C obsažněji a věrněji: *a uvěřili.*

5. Naopak zas nebývá některé slovo originálu v češtině vůbec vyjádřeno: Lk 24, 15 *přiblížil se Ježíš* SC × *sám (kai autos!) J. se př.;* pod. v Ef 4, 16 přelož. ř. *sómatos* aspoň zástupně: *samo . . .*; J 1, 16 *my všichni (hémeis pantes!)* S × *všichni* C; Lk 1, 11 *zjevil se mu anděl . . ., stojící (hestós) na pravé straně . . .* S × *zjevil se mu po pravé straně . . . anděl . . .* C; Mt 2, 16 *poslav (aposteilás) vojíny dal usmrtit . . .* S × *Dal usmrtit . . .* C. Výjimečně by se měl vyjádřit — jak Col nejednou vhodně činí — ř. člen také u J 1, 8 *On nebyl tím Světlem* × *On nebyl Světlem* C . . .

6. Jiné poznámky se týkají záměny mluvnic. osoby a čísla (Sk 27, 17 přeložit celý verš v 3. pl. M i V!, ne v 1. pl. C - nebo dát aspoň do poznámek!), časů (J 2, 10 *zavolá* MV × *zavolal* SC; Ř 1, 3 *vzešel* MVS × *pochází* C, a j.), předložek (Ef 4, 1 *s veškerou pokorou* S × *ve vší pokoře* C). Někdy Colovo vyjádření nedbá lapidárnosti doslovného znění: 2 Kor 10, 18 *není osvědčený (muž)* — ř. *ú . . . estin dokimos* × *. . . se neosvědčil* C viz Vulg.!

7. Četnější případy se týkají vůbec nedostatku expresivnějšího tlumočení. Několik příkladů: Ef 2, 5 *přivedl nás k životu v Kristu* C × *spolu s K. (synedzópoiésen . . .);* v. 6 bych podobně přeložil: *. . . nás spolu vzkřísil a spolu s ním umístil v nebesích;* v. 10 *připravil* C × plněji *předem připravil (prohétoimasen!);* V. 21 *celá stavba* C a většina překladatelů × *veškerá, každá* (ř. *pása oikodomé!)?!;* Ř 1, 8 *víra vaše* (slovosl!) *se šíří* C × *se rozhlašuje* S (ř. *katangelletai);* J 1, 14 *přebývalo* SC — vyjádřit ř. aor. *eskénósen!;* ibid. *viděli jsme* SC × *patřili jsme na* (plněji podle *ethedsametha,* není *eidomen!);* J 6, 27 *potvrdil* SC × *p. svou pečetí (esfragisen!)* — z četných jiných pod. viz na př. Ef 1, 13; 4, 30; Mt 5, 9 *pokojní* SC × přel. na př. *mírotvorní (eirénopoioi-pacifici!).*

8. Na mnoha místech nepřeloženy přesně tvary ř. aoristu. Viz zvl. Lk 24, 39 *Dotýkejte se mne a vizte* SC × *Dotkněte se mne a pohleďte;* J 4, 39 *činila* SC × *učinila;* Lk 3, 4 *urovnejte* C × *urovnávejte;* 1 Kor 13, 3 *nic by mi to neprospělo* SC × *nic mi to neprospívá* (ind.! přés.!); dále viz na př. 2 Kor 11, 9; Ř 1, 13; Ef 4, 23, 27, 29. V Žid 1, 3 *Očistil nás* C × lépe: *Když vykonal očistu (katharismon poiésamenos,* není: *katharisás!);* ibid.: *nyní sedí* VC × *posadil se (ekathisen).*

9. Je žádoucí, důsledněji vyjádřit různé rozmanitosti originálu rozmanitým překladem. Proč na př. nepřeložit ř. *to paidion* — *dítě* místo *dívka* VSC (Mk 5, 39. 40. 41), když v perikopě řečtina sama rozlišuje oba výrazy? Ibid. 42 bych pak v oslovení nenapsal: *dívko*, ale pěkně česky: *děvče*. Řec. synonyma: *epikalúmenos* (Sk 10, 18), *hos epikaleitai* (ibid. 32), *epikléthenta* (12, 25) překládá Col jednotvárně: *přijmením!* Naopak bychom nejednou ponechali překladu prostotu originálu. Tak Mt 2, 15 *A byl tam* S × *A tam zůstal* C; 2, 1 *za dnů* S × *za panování* C a j.

10. Již výše byla zmínka o obratném členění period v Colově překladu. Je také zřejmo, že rozsekati rozevlátou periodu na samé krátké dýchavičné větičky (byť to i smysl připouštěl) znamenalo by setříti vážně ráz originálu. A Col nemá krátké věty »za každou cenu«. Přesto bych však byl proti Colovi ještě úzkostlivější. Na př. - pro úsporu místa neuvádím celou souvislost —: Ef 1, 3 *Ten nás požehnal* C × —, *který nás požehnal;* ibid. v. 7 — *milosti. Tu na nás vylil* C × — *milost, kterou* ... nebo *(Otec) ji na nás vylil* ...; nahrazuji přechodník v. 11 —, *byvše předurčeni* C × —, *neboť jsme byli p.* — Tím je bez porušení srozumitelnosti dosaženo vyjádření méně vtíravého.

11. Col uchovává ještě různé knižní a archaické výrazy. Na př. Sk 23, 26 a 24, 3 *velmožný* SC × lépe snad *slovutný;* J 1, 47 *pojď a viz* SC × ... *a podívej se;* Mt 6, 8 *ví zajisté* SC × *vždyť ví;* Ř 1, 7 *Otce našeho* C × *n. O.;* Ř 7, 24 *Ó já nešťastnice* C × *Já* ... Podle Vulg. přeloženo J 1, 7. 8 *vydal svědectví* SCV místo: *svědčil (martyrésé)* a m. j. Zhusta má Col tradiční archaic. výrazy, jako Ř 1, 7 (a m. j.) *miláčkům* SC × *milovaným;* Ef 5, 1 (a m. j.) *milé dítky* SC × *milované děti;* Sk 7, 2 *muži bratři* C (ř. *andres adelfoi)* × *Bratři;* pod. Sk 21, 27 a m. j.; ale i tu se jeví nedůslednost: Sk 22, 1 *bratři* S i C! Ř 11, 33 *vědomosti* SC vhodněji *poznání (gnósis!);* Lk 12, 1 *četní zástupové* SC! J 1, 23 *spravte cestu* SC × *vyrovnejte* ...; 1 Kor 13, 3 *statek* SC × *jmění;* Ef 2, 3 *žádostmi* SC × *chtíči;* ibid. 5, 1 *Následujte* C × *Napodobujte;* Ř 11, 33 *nevystihlé* SC × spíše *nevystopovatelné* (ř. *anexchniastoi);* 1 Sol 4, 16 *trouba Boží* SC × *Boží polnice.* (Žid 1, 3 *po pravici Božího Majestátu* × *B. velebnosti* C!) Moderní čes. překlad nahradí snad časem i taková slova, jež zatím Col ponechává a jež nepociťujeme nemile, na př. *blahoslavení* u Mt 5, 4 nn a j. — navrhuji *[pře]šťastní, blažení.* Šlo by i o znění Otčenáše.

12. Z ohledu zvl. na hlasité čtení bylo by dobře nahradit: Ef 4, 1 *hodně* SC × *způsobem hodným;* Žid 1, 2 *jím stvořil* C × *skrze něj* ...: J 4, 16. 17 a j. *Dí ji Ježíš* C × *J. ji řekne;* Ef 1, 23 *jenž všechno* C (shluk 4 souhl.!).

13. Lze-li v češtině někdy klásti doplněk v 1. p. při slovese být, jsou takové případy nesporně tam, kde doplněk vyjadřuje něco nadmíru trvalého a podstatného, jako mystické Tělo Kristovo: Ef 2, 10 *Vždyť jsme jeho dílem* C × ... *dílo;* 1, 23 *Ta* (!) *jest jeho tělem* C × *jež jest jeho tělo,* a m. j.

(Pokračování na 3. str. obálky dole.)

EPHEMERIDES THEOLOGICAE
CLERI CATHOLICI BOHEMICI
ANNUS 114. FASCICULUS 1-2 - 1949
DIRECTIO ET ADMINISTRATIO: PRAHA-DEJVICE 1084, BOHEMIA

SUMMARIUM FASCICULI I-II.

Dr A. Salajka: Autocefalia Ecclesiae orthodoxae russicae . 1
Dr V. Bogner: An homo secundum corpus ab animali ortum sumpserit 12
Dr J. Buryšek: De assistentia activa in sacrificio Missae . 17

VARIA

Manuscripta Veteris Testamenti recenter inventa. — Facultas biritualismi. — Missa vespertina. — Jeiunii eucharistici mitigatio. — Necrologi: Archiepiscopus Karol Kmeťko. — Dr Ludovicus Matoušů. — Dr Aug. Neumann. — Dr O. Karlík . 23—28
Recensiones litterariae . 29—32

---

14. Látku k diskusi poskytuje patrně i Colův překlad výrazů, jako ř. *ekklésiá - křesťan. obec* C, ř. *hagioi - křesťané* C, *praetorium* je u něho *císařská stráž*, a pod.

Nezabývám se tu jinými pozoruhodnostmi Colova překladu, jež už daleko spíše připouštějí více hledisek. — Dodejme pro úplnost, že Col napsal k skupinám knih i k jednotlivým spisům N. Z. hutné výstižné úvody a že jeho pěkný komentář je obsáhlejší než u Sýkory-Hejčla. Tak má čtenář spolu s překladem v ruce zároveň malé kompendium novozákonní vědy. Text je rozčleněn na myšlenkové celky zvláštními tučnými nadpisy. Básnicky nadnesené perikopy jako Magnificat, Janův Prolog a pod. mají veršovou, básnickou úpravu. Pro rychlé hledání je vzadu seznam liturgických perikop a rejstřík s dvěma mapkami. Tím vším se dostalo dílu vzácné přehlednosti a krásy, hodné zcela mimořádné chvály. Řadí se k nejlepším pracím toho druhu v Evropě.

Nakladatelství Cyrilo-Metodějské knihtiskárny V. Kotrba, nár. správa v Praze II, Pštrossova 200, věrno své nakladatelské tradici vydalo k vánocům 1948 II. vydání knihy P. Antonína Špale **Bible, její postavy a děje.** Je to Písmo svaté Starého i Nového Zákona v jediném vázaném svazku. Látka je tu podána pietně, pokud možno slovy bible samé. Poněvadž však text bible bývá na některých místech, obzvláště Starého Zákona, mnohým ne zcela srozumitelný, osvětlil jej autor knihy po církevní úchvale vhodným výkladem a zpřístupnil tím obsah této knihy knih dnešnímu člověku. Biblické události jsou tu seřaděny v dějepisnou souvislost, uprostřed pak stojí božská postava Ježíše Krista s Jeho učením a s Jeho vykupitelskou obětí na kříži. I. vydání této knihy vyšlo v dobách národního útisku za okupace, bylo okamžitě rozebráno a na přemnohé se již nedostalo. Pro ty je určeno toto druhé, rozšířené vydání. Je třeba jen v kruhu domova usednout a poddat se kouzlu biblického čtení. Tu najde každý po shonu dne a hluku ulice vzácné uklidnění. Kniha o 552 stranách je doprovozena vřelým úvodem J. E. Msgre Dr Josefa Berana, arcibiskupa pražského a primasa českého. Obrazovou část, jakož i vnější úpravu knihy vytvořil Stanislav Ulman, profesor vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. Kniha je opatřena čtyřmi barevnými mapkami. Vkusně vázaný výtisk stojí 160 Kčs. U všech knihkupců neb přímo u nakladatele.

Aby bylo umožněno každému čtenáři porozumění obsahu Bible, rozhodlo se vydavatelstvo Vzdělávací knihovny katolické, že vydá

KOMENTÁŘE K PÍSMU SVATÉMU STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA

Jako úvodní svazek Komentáře vyjde v nejbližších dnech studie univ. prof. dr. Jana Merella

STUDIUM A ČETBA BIBLE

(podle encykliky Pia XII.: O časovém podporování biblických studií.)

CENA KNIHY BUDE ASI Kčs 60.—

Jako další svazek Komentáře je připraven k tisku

VÝKLAD LISTŮ SV. PAVLA ZE ZAJETÍ

Nakladatelství CMK V. Kotrba, n. s., Praha II, Pštrossova 200.

Paramentní ústav Křesťanské akademie v Praze II, Národní třída č. 6, telefon č. 452-63, vyrábí a dodává církevní roucha v jednoduchém a přepychovém provedení, jakož i veškeré potřeby pro bohoslužby a výzdobu chrámu. Potřebujete-li církevní roucho nebo jiné ozdobné předměty pro svůj chrám, obraťte se s důvěrou na Paramentní ústav Křesťanské akademie. Ochotně Vám poradí a vzorně Vás obslouží. Staňte se členem Křesťanské akademie. Členský příspěvek činí: pro zakládajícího člena jednou provždy 300 Kčs, pro skutečného člena 30 Kčs a pro podporujícího člena 10 Kčs ročně. Bližší informace Vám podá kancelář Křesťanské akademie.

Praha, 20. II. 1949. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.